

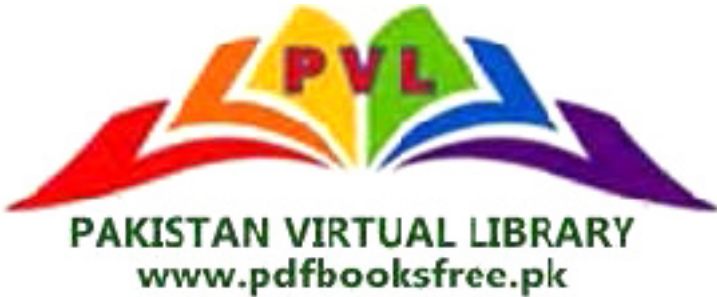
الذِّكْرُ الْأَكْبَرُ

وَتَرْجَمَهُ مَعَانِيَهُ إِلَى
اللُّغَةِ الصُّومَالِيَّةِ

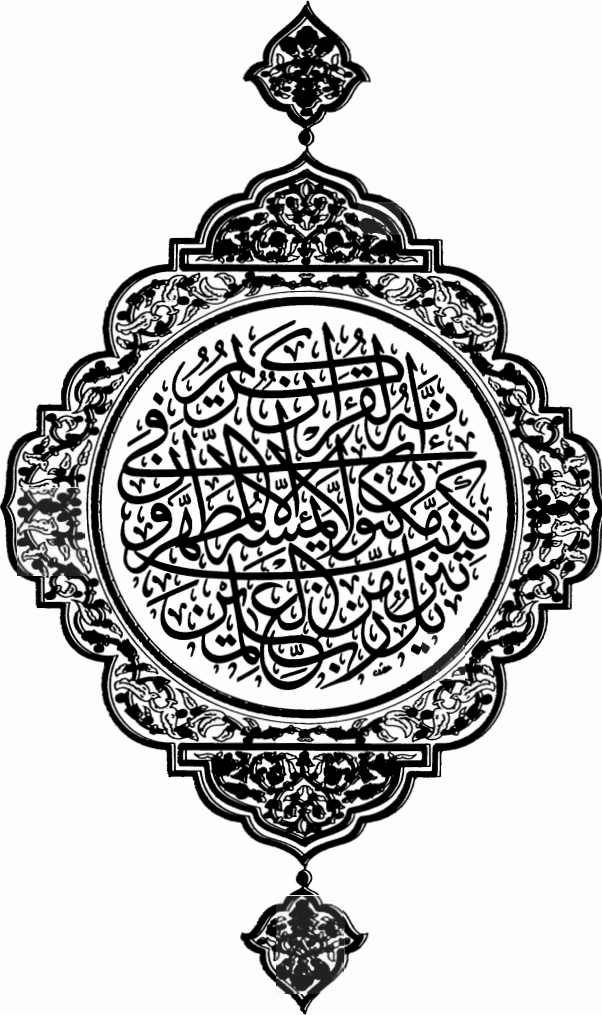
PDFBOOKSFREE.PK

القرآن الكريم
وترجمة معانيه إلى
اللغة الصومالية

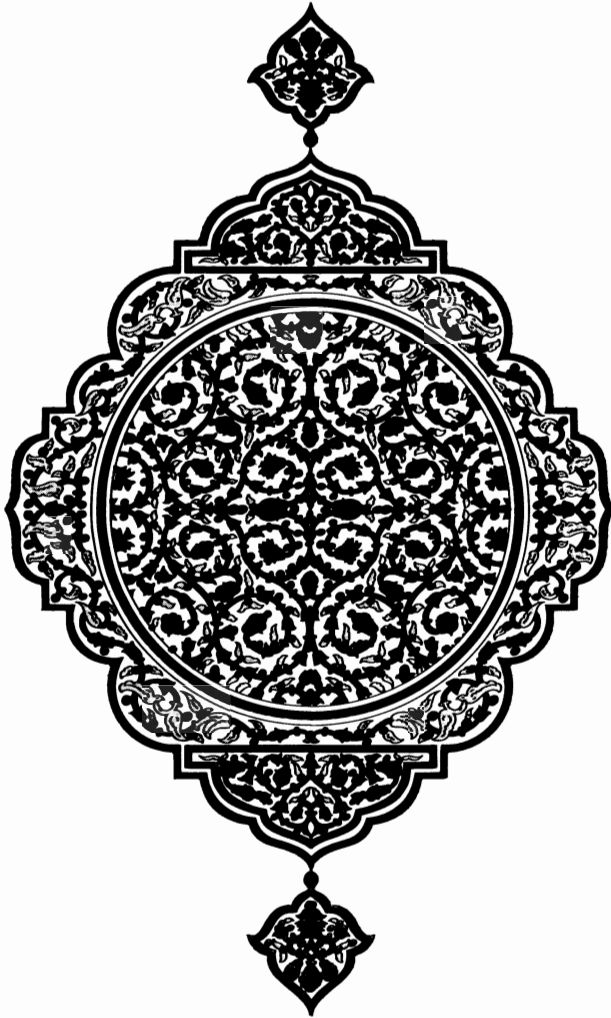
Translation of the Meanings of
THE NOBLE QURAN
in the Somalia Language

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تتمتع بالانجليزية مع هذا المصحف الشريف وترجمه معانيه
علاء الدين محمد بن الشريف بن محمد بن عبد العزيز بن محمد بن
ملك الملائكة العربية السعدية

QURAANKA KARIIMKA

Iyo Tarjamada
Macnihiisa Ee Afka
Soomaaliga

Waxaa Ku Sharaf Mutay Amarka Daabacidda
Jaamacan Sharafta Badan Iyo Tarjamada Macnihiisa
Adeegaha Labada Xaram Ee Sharafka Badan Boqor
Fahad Ina Cabdulcaziiz Reer Sucuud Boqorka
Boqortooyada Sucuudi Caraabiya

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ

الحمد لله رب العالمين القائل:

(إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا)

والصلاة والسلام على رسول الله الذي بلغ كتاب ربه فقال (خيركم من تعلم القرآن وعلمه) ودعا الناس لقراءته فقال (إقرؤوا القرآن فإنه يأتي شفيعا لأصحابه يوم القيامة). ويعد:

فإنفاذا لأوامر خادم الحرمين الشريفين وناشر كتاب الله المجيد الملك فهد بن عبد العزيز حفظه الله في العناية بكتاب الله الكريم توثيقا وطباعة والعمل على تيسير نشره وانتشاره بين أيدي المسلمين وترجمة وتفسير معانيه باللغات الأجنبية واعتبار تلك التوجيهات أسمى الغايات والأهداف المرسومة لمجمع خادم الحرمين الشريفين الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة.

وبناء على التعاون بين كل من الأمانة العامة لمجمع خادم الحرمين الشريفين الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة والأمانة العامة لرابطة العالم الإسلامي بمكة المكرمة في استقطاب علماء التفسير في البلدان الإسلامية لترجمة تفسير ومعاني القرآن الكريم إلى اللغات الأجنبية وذلك للحاجة إلى تيسير تلك التفاسير والمعاني في جميع اللغات التي ينطقها المسلمون حتى لا تنحصر تلاته في تعبد فقط دون فهم لتفسيره ومعناه.

وإيمانا بقوله تعالى (إنما المؤمنون إخوة) وشعورا بواجب الإسهام الإسلامي يسعدنا أن نقدم هذا المصحف الشريف وترجمة معانيه إلى اللغة الصومالية والذي أمر بطباعته خادم الحرمين الشريفين حفظه الله والتي قام بترجمتها الشيخ محمود محمد عبده وقام بمراجعتها نخبة من علماء الصومال الآتية أسماؤهم:

الشيخ نورالدين علي السلفي رئيسا
الشيخ شريف عبدالنور حسن عضوا
الشيخ عبدالرحمن يوسف آدم عضوا

الشيخ محمود محمد عبده عضوا وسكرتير اللجنة (مفسر الكتاب)

وقد قام بالمراجعة النهائية والتعليق على بعض الآيات الشيخ عبد الرحمن شيخ عمر أحمد دينله. وقد أقرت الترجمة وراجعتها رابطة العالم الإسلامي، ونحمد الله أن وفقنا إلى إنجاز هذا العمل وتقديمه إلى المسلمين الناطقين باللغة الصومالية في الصومال وخارجها رجاء أن يستلهموا منه نور الهدى والصالح الذي يقوي إيمانهم ويثبت إسلامهم ويصلح أحوالهم في الدنيا والآخرة.

والرابطة إذ تقدم هذا الجهد بالتعاون مع مجمع خادم الحرمين الشريفين الملك فهد لطباعة المصحف الشريف تعلم بان الترجمات مهما بلغت دقتها لا يمكن أن تصل إلى المقاصد العظيمة للنص القرآني المعجز. لهذا فهي ترجو من كل أخ قارئ لهذه الترجمة إهداء النصائح وإبداء الملاحظات والمقترحات حولها للاستفادة منها في الطباعات القادمة إن شاء الله تعالى.

والله الهادي إلى سواء السبيل..

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ

Waxaa ammaan oo dhan iska leh allahii barbaariyay caalamka ee yidhi " Quraankan wuxuu ku hanuuniyaa tan ugu toosnaasho badan, wuxuuna ugu bishaareeyaa mu'miniinta wanaagga fala inay leeyihiin abaalmarin weeyn " .

Naxariis iyo nabadgalyo rasuulkii alle korkiisa ha ahaato ee gaarsiiyay dadka kitaabka rabbigii ee yidhi " waxaa idiinku kheeyr badan kii Quraanka barta dadkana bara ", wuxuuna dadka ugu yeedhay inay akhriyaa isagoo yidhi " akhriya Quraanka maxaayecelay wuxuu iman maalinta qiyaame isagoo u shafeecaya dadkiisa ". Intaa Kaddib:

Iyadoo la fulinayo amarrada adeegaha labada xaram ee sharafta badan ahna faafiyaha kitaabka alle ee sharafka badan boqor Fahad ina cabdulcaziz, allaha xifdiyee, ee la xidhiidha daneeynta kitaabka alle ee kariimka ah, meeleeyn iyo daabacaadba iyo in loo hooxwalgalo fududeeynta faafintiisa si uu u wada gaaro gacmaha muslimiinta, iyo in lagu tarjumo laguna fasiro micnihiisa afafka kale, islamarkaa iyadoo tusaalooyinka yihiin yoolasha ugu sarreeya ee u jeexan wadajirka adeegaha labada xaram ee sharafta leh boqor Fahad ee daabacaadda jaamaca sharafka badan ee ku yaal madiina Al-Munawarah.

Iyadoo ku saleeysan iskaashiga ka dhexeeya xogheeynta guud ee wadajirka adeegaha labada xaram ee sharafta leh boqor fahad ee daabacaadda jaamaca sharafka leh fadhigiisuna yahay Madina Al-Munawarah iyo xogheeynta guud ee Raabidada caalamka islaamka culimada fahimada si ay ugu tarjumaan uguna fasiiraan macnaha Quraanka kariimka afafka kale taasoo ay keeneeyso baahida loo qabo in lagu jilciyo tafaasiirtaa iyo macnaahas dhammaan afafka ay ku hadlaan muslimiinta si aanay ugu koobmin in ay ku cibaadeestaan akhrintiisa kali ah iyagoon fahmayn macnihiisa.

Iyadoo la rumeeynayo hadalka alle ee ah (إنما المؤمنون إخوة) iyo dareen ah waajibnimada ka qeeybqaadashada islaamnimo waxaan ku farax sannahay in aan soo gudbinno jaamacan sharafta leh iyo tarjamada macnihiisa ee ah afka somaliga oo uu amray daabiciddiisa adeegaha labada xaram ee sharafta badan, Allaha xifdiyee, uuna tarjamay sheekh Maxamud Maxamed Cabdi; dibna u eegeen culumada kala ah :

1- Sheekh Nuraddiin Cali As-Salafi	- guddomiye -
2- Sheekh Shariif Cabdi Nuur Xassan	- xubin -
3- Sheekh Cabduraxman Yusuf Adam	- xubin -
4- Sheekh Maxamud Maxamed Cabdi	- (Qoraaga) xubin iyo xogheeynta -

Waxaa ugu dambeeyntii dib u eegay baroofuoyinka, aayadaha qaarna faallo yar ka bixiyay sheekh cabduraxman sh. cumar Axmed diinle.

Waxaa ogolaatay tarjamadan raabidada caalamka islaamka, waxaana ammaan oo dhan leh allihii na waafajiyay dhammeeystirka hooxwshan una gudbinno muslimiinta ku hadasha afka soomaliga ee jooga gudaha soomaaliya iyo dibaddeedaba annagoo quuddarreeynayno in ay ka qaataan Nuur iyo hanuun kaas oo xoojiyo iimaankooda, islaamnimadoodana adkeeya, kuna hagaajiyo xaalkooda adduun iyo aakhiraba. Raabidada goorta ay soo gudbineeyso dadaalkan iyadoo la kaashatay Wadajirka Adeegaha labada xaram ee sharafka leh boqor Fahad ee daabacaadda Jamaca sharafka leh waxay ogeeysiineeysaa in tarjamooyinka heer kasta oo ay ka gaaraan diqqada aanay gaadhi karin halkuu gaarsiinaya naska quraanka ee aan lala imaan karin isagoo kale. Saa darteed waxay ka rajeeyneysaa qofkastoo akhriya tarjamadan in uu ka soo jeediyo wixii talooyin iyo milicsiin ah si looga faa'ideeysto dabcooyinka soo socda hadduu alle idmo.

Allaa ku toosiya dadka jidka toosan.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي أنزل على عبده الكتاب ولم يجعل له عوجا، والصلاة والسلام على رسوله الأمين محمد صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه الكرام البررة ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين وبعد:

أحمد الله تعالى الذي مكنتني أن أسهم في كتابة معاني القرآن الكريم، والواقع أن هذا العمل ليس بالأمر الهين، ولكن بعون الله وقدرته تُذلل الأمور، لذا شرعت في هذا العمل. ومن الأسباب التي جعلتني أكتب ما يلي:

١- أن يكون هذا العمل لي ذخرا عند الله يوم تجد كل نفس ما عملت من خير محضرا.

٢- الإسهام في خدمة القرآن الكريم وتوضيح معانيه للناطقين باللغة الصومالية، والذين تصعب عليهم اللغة العربية عسى الله أن ينفعهم به.

٣- أن كثيرا من اللغات في العالم الإسلامي قد شاركت في هذا الموضوع لتتم الفائدة، غير أنه تبدو الحاجة والفراغ من جانب اللغة الصومالية.

٤- حدث أن تُرجمت بعض الكتب غير الإسلامية باللغة الصومالية ووزعت على المسلمين وخاصة اللاجئين منهم فلا بد من تحرك تجاه ذلك لأنه لا يقل الحديد إلا الحديد. هذه الأسباب وغيرها جعلتني آخذ عملي هذا مستمدا من الله العلي القدير العون والسداد، هذا، ولربما يقال لماذا تكتب معاني القرآن الكريم وتفسر باللغة الصومالية ولم يترك الناس يتعلمون اللغة العربية؟ حسنا: ولكن هل هذا يمنع تعلم اللغة العربية والاستفادة منها؟

أوليس العلماء الصوماليون كانوا يفسرون ويوضحون معاني القرآن الكريم - ولا يزالون- باللغة الصومالية عبر القرون والأجيال شفويا في حلقات المساجد وغيرها؟

وكان لذلك الأثر الطيب والسبب في رسوخ قدم الإسلام في هذه المنطقة. وليس هناك فرق بين التوضيح بالمشافهة وبين الكتابة مع أننا نرى بالتأكيد ضرورة تعلم لغة القرآن (العربية) كما نرى أيضا ضرورة فهم معاني القرآن العظيم بأي طريقة خيرة ونبيلة، وهل الأولى القعود والانتظار بدون عمل أو بذل الجهود في خدمة القرآن المجيد؟

وإذا نظرت إلى أسلوب الكتاب فأنت تدرك أنه لم تفسر معاني القرآن الكريم كله سابقا باللغة الصومالية حسب علمي، وأن اللغة الصومالية في

طور نموها. النقطة الثانية: هناك بعض حروف عربية لا توجد في الصومالية ومع تحري عدم كتابتها حسب المستطاع فإنه ستواجهك حتما في بعض الأحيان مثل حرف (ث) المثلثة حيث أخذنا بدلها حرف (TH) وحرف (ز) الزاي الذي أخذنا بدله أيضا حرف (Z) في أكثر الحالات وربما حدث ذلك في حروف أخرى، وقد كتب النص القرآني باللغة العربية تحمل كل آية رقمها وفي مقابله معاني القرآن الكريم باللغة الصومالية إلا أن الأرقام تأتي بالآيات في النهاية وفي المعاني في البداية. ولم أكلف نفسي بترجمة معاني القرآن الكريم حرفيا، بل حاولت توضيح معانيه بإيجاز، وهناك فرق بين الأمرين (فيما اعتقد) حيث الأخير مجرد تفسير للقرآن الكريم.

نقطة أخرى، لم أبحث عن لهجة خاصة صومالية قدر المستطاع بل تحريت الصومالية الشائعة ومع ذلك قد يبدو للبعض وجهة نظر.

وفي نهاية كل مجموعة من الآيات القرآنية وترجمة معانيها شرح موجز يشمل معاني الآيات المرتبط بعضها ببعض وفي بعض الحالات نورد حديث الرسول صلى الله عليه وسلم أو قول صحابي أو عالم من علماء الإسلام المعروفين، أو تنبيهها على حكم أو مسألة، أو بيان السبب الذي نزلت به السورة أو الآية، كل ذلك باختصار، لأن الكلام لا ينتهي حتى ينتهي الناس، ونحن قصدنا فهم جانب من معاني القرآن المبين، لا أن نذكر كل ما ورد فيها، والإسهاب يتعب إذا كان مفرطا، ومع أننا قد بذلنا جهدنا في أن نقرب معنى الآية في حدود الإمكان وراجعنا كتب كثيرة حجة في هذا الموضوع خلال خمس سنوات من رحلتنا مع القرآن، مع كل ذلك لا بد أن تقع هفوات، بيد أننا نتضرع إلى المولى القدير التواب الرحيم أن يتجاوز عنا ما صدر منا من هفوات وأن يرزقنا النية الصالحة والعمل الطيب المتقبل إنه قريب مجيب.

وفضل كتاب الله الحكيم وعظّمه، وفضل الاشتغال به تعلمًا، ودراية وحفظًا وقراءة وتدبرًا وتعلِيمًا واتباع تعاليمه القيمة والعمل به مما لا يخفى على دارسيه. ونسأل الله جل وعلا أن يغفر لنا ولوالدينا وللمسلمين عامة، ولكل من له يدٌ خيرٌ في إنجاح هذا العمل، ولكل من يستفيد منه من المؤمنين إنه نعم المولى ونعم النصير.

وقد تم بحمد الله بتاريخ ١١/٧ لعام ١٤٠٥ هـ

محمود محمد عبده

Hordhac

Mahad Eebaa iska leh ee ah kan ku soo Dejiyey Nabigiisa Kitaabka Quraanka ah ee Toosan, Naxariis iyo Nabad galyana ha ahaato Rasuulka Muxamed ah korkiisa iyo Ehelkiisii iyo Asaxaabtiisii iyo inta Wanaaga ku raacda tan iyo Qiyaamada.

INTAAS KA DIB:

Waxaan ku Mahadin Eebaheenna Sarreeye ee ii suuro galiyey inaan ka Qayb qaato Qoridda Macnaha Quraanka Sharfta leh. Sida dhabta ahna Camalkani ma fududa, hasayeeshee kaalmaha Eebe iyo Awooddiisa yey arrimuhu ku Jilcaan, saas darteed yaan u Gudogalay Arrintan. Sababaha igu Xambaaray inaan Qorana waxaa ka mida:

1. Inuu iinoqdo Camalkani kayd Eebe Agtiisa, Maalintay Naf kasta heli waxay Camal fashay oo khayra oo Muuqda.
2. Inaan ka qayb qaato u Adeegidda Kitaabka Eebe ee Quraanka Kariimka ah, iyo u caddaynta Macnihiisa Dadka garan Luuqada Soomaaliga ah, ee ay ku adagtahay Luuqada Carabiga ah illeen waxay u Dhawdahay in Eebe ku Anfacee.
3. Wax badan oo Luuqadaha ka mida waxay ka Qayb Qaateen Caalamka Islaamka Arrintan si faa'iidadu u badato, Laakiin waxay ka Muuqataa Baahi iyo Banaani xagga Luuqada Soomaaliga ah.
4. Waxaa Dhacday in lagu Turjumay Kutubo badan oon Islaam ahayn Luuqada Soomaaliga ah, Luguna qaybiyo Muslimiinta, gaar ahaan Qoxootiga, markaas waxaa lagama maarmaan noqotay in lagu Dhaqaaqo Arrintaas, illeen bir waxaa uun Jilcisa Bire.

Sababahaas iyo kuwo kale yaa igu xambaaray Billaabidda Camalkan, Annagoo ka kaalo warsan Eebaha sare ee kara inuu na Toosiyoo, nana Xoojiyo. Waxaa laga yaabaa in Dad iswarsado maxaa loogu fasiri Macnaha Quraan Luuqada Soomaaliga ah oon loo dayn Dadku ha barteen Luuqada Carabiga ahe, waa Fiicantahay, miyeyse isdiidi in Quraanka Macnihiisana Luuqada Soomaaliga ah lagu Fasiro, isla markaas Dadku barto kana Faa'iidaysto Luuqada Carabiga ah, sow ma ahayn Culimadii hore ee Soomaalida ahaa kuwii Dadka ugu fasiri jiray uguna Caddayn jiray Macnaha Quraan-tan iyo hadda-si af ah Quruumo badan, Xalqada Masaajidka iyo Meelo kalaba, taasoo reebtay Raad Fiican, sababna u noqotay sugnaanta Gomadda Islaamku Gobalkan Geeska.

Waxna uma dhexeeyo ku Caddaynta Quraanka odhaah ama Qoraal, inkastoon Rumaysanahay Waajibnimada Barashada Luuqada Quraanka «Carabiga» sidoo kale ku barashada Macnaha Quraanka wayn si kasto oo khayra oo wanaagsan, ma waxaa roon in layska fadhiisto oo wax uun la sugo camal la'aan, mise in Dadaal

lagu dhiibo u adeegidda Quraanka Sharafta leh.? haddaan eegno habka Kitaabka waxaad ogtahay inaan Kitaabka Quraanka ah Dhammaantiis lagu fasirin hadda ka hor – intaan ogahay – Luuqada Soomaaliga ah, iyadoo Luuqaduna ku jirto waqti korid. Arrinta Labaad waxaa jira Xuruuf Qaarkeed aan laga helayn Luuqada Soomaaliga ah sida: «ث» waxaana baddelkeeda qaatay Xarafka «TH» iyo Xarafka «ز» oon beddelkeeda qaatay Xarafka «Z» sida badan, kuwo kalana waa laga yaabaa.

Waxaana ku qorray Naska Quraanka Luuqada Carabiga ah iyadooy Aayad walba wadato Raqamkeedii taasoo ka yeeli Ruuxu inuu u Akhriyo sida Kitaab Jaamac ah, waxaana ka soo horjeeda Macnihii Quraanka oo Luuqada Soomaaliga ah, hasayeeshee Raqamku Aayadaha Dhammaadkooda yuu iman, Macnahana Billowga.

Kuma Dhibin Naftayda inaan u Turjumo Quraanka si Xarfi ah, waxaanse isku dayey inaan u Caddeeyo Macnihiisa si Kooban, waana kala duwanyihiin Labada Arrimood sidaan Citiqaadin, illeen tan dambe waa uun fasiraad kaliyee.

Arrinta kale ma doonin Lahjad gaara oo Soomaali ah, waxaanse ku dadaalay Soomaaliga Guud, haddana laga yaabo in Dadka Qaarkii wax u Muuqdo. Tarjamo kasta waxaan u dambeesiiyay Sharax kooban oo kulmin Macnaha Aayadaha isku xidhan, mararka qaarkoodna waxaannu soo Aroorinaa Xadiithka Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ama hadal Asaxaabi, ama hadal mid ka mida Culimadii Islaamka ee la Yaqiinay, ama ku baraarujin xukun ama Xigmad, ama Caddayn Sababta Suuraddu ku soo Degtay, ama Aayaddu, waxaa soo Dhanna waa si kooban, illeen hadal ma Dhammaado inta Dadku ka dhammaan. Ujeedadeenuna waa in la fahmo Dhinac ka mida Macnaha Quraanka Cad, mase aha in wax walba la sheego, hadalka badanna waxbuu dhibaa markuu xadda ka baxo. inkastoon isku daynay inaan soo dhawayno Macnaha Quraanka Dadaalna aan ku Dhiibnay intaan karro oo u noqonnay Kutubo badan Muddo Shan Sano dhexdeeda oon ku Shuqloonnay Arrintan, lana Noolayn Quraanka, haddana waxaa dhici kara gaf, waxaanse ka baryeynaa Eebaha Gargaara ee kara ee Naxariista ee Saamaxaadda badan innu naga dhaafo wixii naga dhaca oo Simbiriirixi ah, naguna Arzuqo Niyad Fiican iyo Camal Wanaagsan, oo la Aqbaloo Eebe waa dhawe Ducada Ajiibee.

Fadliga Kitaabka ILaaahay ee Quraanka ah ee Wayn, iyo Fadliga isku Shuqlintii: Barasho, Ogaansho, Xifdid, Akhrin, Barid, Fasiraad, Raaciddiisa iyo ku Camal falkiisu waa Arrin aan ciddii baran ka qarsoonayn. waxaana wax kaga Ishaarray Qoraalkanaga lagu Magacaabo «Culuunta Furqaan».

Ugu dambayn waxaan ILaaheenna wayn ee Naxariista ka baryeynaa Dambi Dhaaf Anaga iyo Waalidiintanno, Muslimiinta oo Dhan iyo cid kasta oo Gacan Khayr ka gaysata Kitaabka iyo Cid kasta oo ka Faa'iidayata Kitaabkan oo Mu'miniinta ka mida. Eebe isaga Gargaare Fiican ehe.

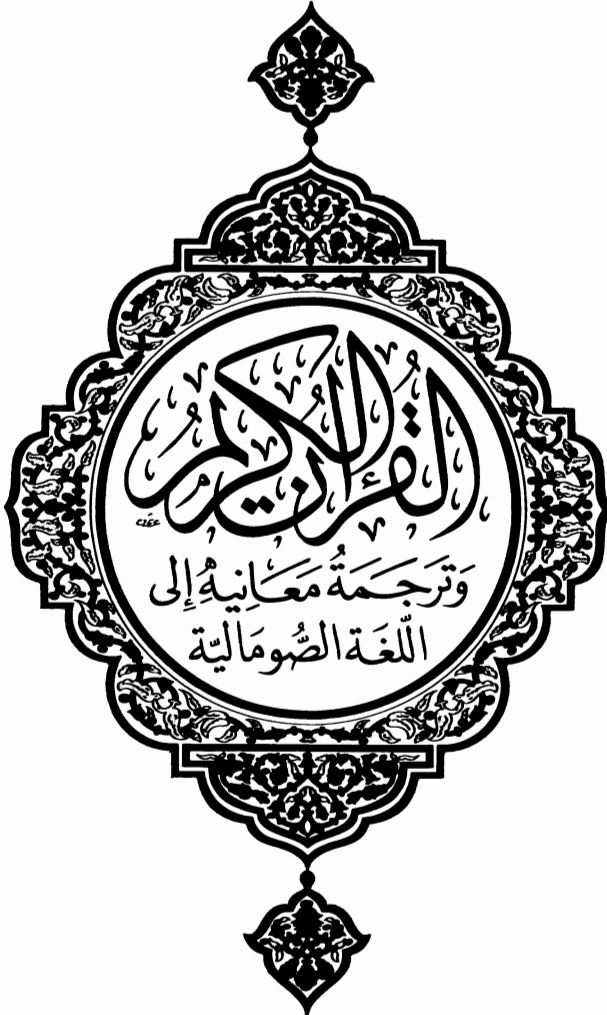
Waxay Dhammaatay Qoriddii Kitaabkan:

7/11/Sanadkii 1405 H.

Muqdisho, 12/2/1405 H.

Maxamuud Maxamed Cabdi.

مصحف الملك النبووية

جميع حقوق النشر محفوظة للملك النبووية
الطبعة الأولى: ١٤٢٠ هـ

Jaamaca Magaaladii
Nabiga

QURAANKA
KARIIMKA

Iyo Tarjamada
Macnihiisa Ee Afka
Soomaaliga

Wadajirka Adeegaha
Labada Xaram Ee Sharafka
Badan Boqor Fahad Ee Daabacaadda
Jaamaca Sharafta Badan

سُورَةُ الرَّحْمٰنِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ﴿١﴾
الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿٢﴾
الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ﴿٣﴾ مَلِكِ یَوْمِ الدِّیْنِ ﴿٤﴾
اِیَّاكَ نَعْبُدُ وَاِیَّاكَ نَسْتَعِیْزُ ﴿٥﴾ اِهْدِنَا
الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِیْمَ ﴿٦﴾ صِرَاطَ الَّذِیْنَ اَنْعَمْتَ
عَلَيْهِمْ غَیْرِ الْمَغضُوبِ عَلَیْهِمْ
وَلَا الضَّالِّیْنَ ﴿٧﴾

سُورَةُ الرَّحْمٰنِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الَّذِیۡ ۞۱ ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَیْبَ فِیْهِ هُدًى
لِّلْمُتَّقِیْنَ ۞۲ الَّذِیْنَ یُؤْمِنُونَ بِالْغَیْبِ وَیُقِیْمُونَ الصَّلٰوةَ
وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ یُنْفِقُونَ ۞۳ وَالَّذِیْنَ یُؤْمِنُونَ بِمَا اُنزِلَ
اِلَیْكَ وَمَا اُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ یُوقِنُونَ ۞۴
اُوَلِّیْكَ عَلٰی هُدًى مِّنْ رَبِّهِمْ وَاُوَلِّیْكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۞۵

Suurat Al-Faatixah

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

1. Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.
2. Mahad Eebaa iska leh ee barbaariyaha Caalamka ah (Koonka).
3. Ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.
4. Ee hanta maalinta abaalmarinta (Qiyaamada).
5. adiga unbaan ku caabudaynaa, adiga unbaana kaa kaalmo waydiisanaynaa (Eebow).
6. ee nagu hanuuni jidka toosan (Xaqa).
7. Jidka kuwii aad unicmaysay cedan u cadhoonin dhuminna.

Suuradani waa suurad wayn, Kitaabka Ilaahayna ka billowdo, wax walbana in lagu billaabo ay fiicantahay. Salaadana in lagu akhriyo ay waajibtahay.

kulmisatayna Ammaanta Eebe, Mahadiisa, Qiyaamada, Cibaadada Eebe iyo kaalmo waydiisigiisa iyo Inuu ku toosiyo Jidka toosan ee xaqa ah, Jidkaasoo ah kay qaadeen Dadkii Fiic fiicnaa ee Eebe unimeeyey oo ahaa Nabiyadii, Rumeeyayaashii, Shuhadadii iyo kuwii suubanaaba ee ka leexday Wadada kuwii loo cadhooday ee yuhuudda ahaa iyo kuwii dhumay ee Nasaarada ahaa.

waxaana lagu magacaabaa Suuradan magacyo Badan oy ka midtahay Hooyada Quraanka Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgelyo Eebe Korkiisa hayelee).

Wuxuu yidhi: Amarkastoon lagu bilaabin Bisinka waa Naaqus.

Sidoo kale wuxuu yidhi: Salaadu uma jirto Ruuxaan akhriyin Faataxada.

Waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim.

Fadligoodana halkan kuma soo koobi karnowaxaase fiican in la fahmo waxay kulmisatay laguna dhaqmo, Eebana dhab loo caabudo dhabna looga kaalmo waydiisto, had iyo jecerna la digtoonaado hanuun iyo toosnaanna Eebe la warsado iyo inuu kaa duwo jidka xun ey qaadeen xaqdiidayaashu iyo gaalada dhamaanteed.

Rasuulkuna wuxuu yidhi: Dhugbadane waa ruuxa naftiisa xisaabiya una camlfala Geeri dabadeed. (Naxariis iyo Nabadgelyo Eebe korkiisa ha yelee).

Waxaa wariyey Imaam Axmed iyo kuwo kale. Al-Faatixah (1-7).

Suurat Al-Baqarah

سُورَةُ الْبَقَرَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. Aad baa Macnaheeda looga hadlay, waxaana la sheegay inay magaca suuradda tahay, ama ay ku tusin Mucjisadda Quraanka, Eebe unbaa ogna waa la dhahaa.

2. Kitaabkaas (Quraanka) shaki kuma jiro Hanuunbaana ugu sugan kuwa dhawrsada.

3. ee ah kuwa rumeeya waxaan la arkayn (ee xaq ah) oogana Salaadda, waxaan ku arzaaqnayna wax ka bixiya.

4. ee ah kuwa rumeeya waxa lagugu dajiyey Nabiyow, iyo wixii la dajiyey horay, Aakhirana yaqiinin.

5. kuwaasi hanuun Eebe yey ku suganyihiin, kuwaasina waa uun kuwa liibanay.

Suuraddan waa Suuradda u dheer Quraanka waxayna kulmisatay waxyaalo badan oo ah: Xukumo, Qisooyin, iyo Wanaagyo badan, waxayna ku bilaabatay xaqnimada Quraanka iyo siduu hanuun ugu yahay kuwa xumaanta ka dhawrsada, ee rumeeya xaqayna arkayn sida Eebeheen, Malaa'igta, Qiyaamada, Jannada iyo Naarta iyo wax kastoo xaq ah, Eebena ka yaaba hadday cid la joogaan iyo baddii kaleba, Salaadana ooga, Sakada iyo sadaqadana bixiya, Quraanka iyo Kutubtii horana rumeeya Kuwaasina waa kuwa hanuunay ee liibanay. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha Yeelee wuxuu yidhi: Haka yeelina Guryihiinna Quburo, illeen Gurigii lagu akhriyo Suuradda Baqarah ma galo shaydaane. Waxaa wariyey Imaam Muslim iyo Axmed iyo kuwo kale. Xasan Basri wuxuu yidhi: Dhawrsade waa kan iska ilaaliya waxa laga reebay, Gutana waxa lagu faralyeelay. Al-Baqarah (1-5).

6. kuwii Gaaloobay waxaa isugumid ah udigtayaa iyo umaadan diginaa mana rumeeyaan (xaqa).

7. Eebaa daabacay Quluubtooda iyo Maqalkooda. aragoodana wuxuu yeeley Dabool waxaana u sugnaaday Cadaab weyn.

8. Dadka waxaa ka mid ah kuwo dhihi waxaan rumeynay Eebe iyo maalintii dambaysay (Qiyaamada) haddana aan Mu'miniin ahyn.

9. waxay khiyaameyn Eebe iyo kuwa (Xaqa) rumeeyey mase khiyaamay-nayaan waxaan naftooda ahayn mase kasayaan.

10. Quluubtay ka bukaan markaasaa Eebe u siyaadiyay Cuduro waxayna mudan Cadaab daran Beentoodii Darteed.

11. marka lagu dhoho ha fasaadinina dhulka waxay dhahaan annagu waxaan uun nahay Hagaajiyayaal.

12. iyaga unbaa fasaadiyayaal ah hasa yeeshee ma kasayaan.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ
أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

حَتَمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ وَعَلَىٰ
أَبْصَارِهِمْ عَشُوهُ ۗ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٧﴾

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ ءَأَمَنَّا بِاللَّهِ وَإِنَّا لَيُورِ
الْآخِرِ وَمَاهُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَمَا يُخَادِعُونَ
إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۖ إِنَّ كَذِبُونَ ﴿١٠﴾

وَإِذْ أَقِيلَ لَهُمُ لَفْنَسِيدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا
إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾

أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾

Suuraddu waxay xagga hore kaga hadashay Mu'miniinta iyo xaqay ku suganyihiin, haddana waxay ka hadashay Gaalada iyo sida loo daboolay Qalbigooda, Maqalkooda iyo Indhahoodaba iyo in xumaan u sugnaatay. Mar saddexaadna waxay ka hadashay Munaafiqiinta iyo warkooda beenta ah iyo siday isugudayayeen inay Eebe iyo Mu'miniinta khayaameeyaan, iyaday dhabtu tahay inay naftooda khiyaamayn Qalbigana ka bukaan una sii kordhi, marka xumaanta laga reebana ey sheegtaan inay wax wanaajin, dhab ahaanna iyaga unbaa xumaan wadayaal ah mase oga. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabad-galyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Waxaa lay faray inaan la dagaalamo Dadka intay ka dhahaan Eebe mooyee ilaah kale ma jiro, hadday dhahaanna way iga ilaaliyeen dhiig gooda iyo Xoolahoodaba waxaan xaqeada ahayn Xisaabtooduna Eebaa leh «waynaaye».

Waxaa wariyay Labadii Sheekh (Bukhaari iyo Muslim). Al-Baqarah (6-12).

13. marka lagu dhaho rumeeya sida Dadku u rumeeyey waxay dhihi ma-waxaannu u rumayn sida sufahada (Caqli gaabka), waxaase sufaha ah iyaga uun laakiin ma oga.

14. markay la kulmaan kuwa rumeeyey (Xaqa) waxay dhihi waan ru-

وَإِذْ أَقِيلَ لَهُمُ ءَأَمِنُوا كَمَا ءَامَنَ النَّاسُ
قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا ءَامَنَ السُّفَهَاءُ ۗ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ
السُّفَهَاءُ وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

وَإِذْ أَلْقُوا الَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوا ءَأَمَنَّا وَإِذَا

maynay, markay la kaliyoobaan shaydaamadoodana waxay dhahaan annagu waan idinla Jirraa, ee waxaan ahayn uun kuwa ku jees jeesa (Mu'miniinta)

15. Eebaa ka abaal marin Jeesska, wuxuuna u siyaadin kibirkooda iyo Baadidooda, iyagoo ku dhexwareeri.

16. kuwaase waxay ku gateen baadida hanuunka, mana ribxin (faa'iidin) ganacsigoodu mana hanuunsana.

17. waxay la mid yihiin mid huriyey Dab, markuu iftiimiyay gaararkoodana yaa Eebe la tagay Nuurkoodii uga-gana tagay Mugdi ayan wax arkayn.

حَلَّوْا إِلَىٰ شَيْطَانِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْرَجُونَ ﴿١٤﴾

اللَّهُ يَسْتَهْرِكُ بِهِمْ وَيُذِئِبُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالََةَ بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْفَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾

Xumaanlow iyo Munaafiq marka la waaniyo oo wanaaga la faro wuxuu ku jawaabaa xumaan iyo madax adayg isagoo dhihi ma waxaan wax u rumayn siday Mu'miniinta caqliga yar wax u rumeeeyen, dhabtuse waa in isagu caqli gaabyahay, Shayaadiinta ay wax isku qastaanna wax u tarayn ee xumaan uun u siyaadi'waana kuwo wanaaga nacay oo baadi doortay'kuna khasaaray ganacsigii'nuurkii iyo Iftiinkiina ka fogaada oo mugdi, iyo qas ku dhex dabaalan. Ibnu Cabaas iyo Mujaahid waxay sheegeen in shaydaamoodu yihiin Galada hogaamisa ee Yuhuud iyo Mushriikin ah. Al-Baqarah (13-17).

18. waa Dhaga la'aan, Hadala'aan, aragla'aan, xaqana uma soo noqdaan.

19. wuxuu la midyahay xaalkoodu si-dii Roob Samada ka soo degay oo Mugdiyo onkod iyo Hillaac leh, oy yee-layaan Farahooda Dhagahooda han-qadhka (Danabka) xaggiisa geeri ka digtooni darteed, Eebana waa koobay Gaalo.

20. wuxuu u dhawyahay hillaacu (xaqu) inuu dafo aragooda, markastoos u Ifo way ku socdaan, markuu ku mug-diyoobana way istaagaan, hadduu Eebe doonana wuxuu la tagaa Maqalkooda iyo Aragooda Eebana wax walba waa karaa (oos doono).

21. Dadow caabuda Eebihiinna idin abuuray idinka iyo kuwii idinka ho-rreeyey, waxaadna mudataan inaad dhowrsataan

صُمُّوا بِكُمْ عَمَىٰ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿١٨﴾

أَوْ كَصَيْبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصْصِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ الصُّورِ عِيقٍ حَذَرًا لِّلْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾

يَكَادُ الْبَرْقُ يَحْطِفُ أَبْصَرَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَتْ لَهُمْ مَشْوَافِيهِ وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَرِهِمْ إِنَّا اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

يَتَأْتِيهَا النَّاسُ أَعْبُدُ وَارْتَبِكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾

22. Eebaha Dhulka idiin ka yeelay Gogol, Samadana dhismo, idiinkana-soo dajiyey Samada Biyo, kuna soo bixiyey Midho si laydiinku arzuqo ee hayeelina Eebe kuwa la mid ah idiinkoo og.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً
وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ
رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أُندَادًا وَأَنْتُمْ
تَقْلُمُونَ ﴿٢٢﴾

Eebe wuxuu sheegay in gaaladu xaqa ka Maqal, aragiyo afla 'dahay oy lamid yihiin cid roob hanqadh iyo hillaac badan ku da'ayo waqti mugdi ah oo cabsi iyo argagax ku sugan, taasina waxay tusaale u tahay siday u wareersan tahay Gaaladu oy xaqa uga sii jeeddo, waxaase ku haboon Dadka inay caabudaan Eebaha u nicmeeyey wax walbana abuuray. Imaamyadii waawaynaa sida Shaafici' Abuu xaniifa iyo Axmed Binu Xambal si cad bay uga hadleen Aayaddan iyo siday kuu tusin Jiridda Eebe iyo awoodiisa marar la weeydiiyay xaalkaas. Al-Baqarah (18-22).

23. haddaad shakisantihiin waxaan ku dejinay addoonkanaga (Nabiga) keena Suurad la mid ah, una yeedha markhaatiyadiin (kaalmeeyayaashiinna) ee Eebe ka soo hadhay haddaad runlowtihiin.

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا
بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِ ۚ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّن دُونِ
اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾

24. haddaydaan falin mana falaysaane ka dhawrsada Naar lagu shido Dadka iyo Dhagaxa, loona darbay gaalada.

إِن لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَأْتُوا نَارَ الْآلِيِّ
وَقُودَهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أَعَدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾
وَيَبْقُرُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أَنْ لَّمْ يَجْتَبِئْ يَمَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا أَنْ تَهْتَزُّ
كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا
هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأْتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا
وَلَهُمْ فِيهَا أَرْزَاقٌ مُّطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ﴿٢٥﴾

25. ugu bishaaree kuwa rumeeyey (xaqa) Camal fiicanna falay inay mudan Janooyin ay socoto dhexdeeda Wabiyaalkii, markastoo laga arzaaqo xaggeeda midho waxay dhahaan kani waa kii horay naloogu arzuqay, waxaa la siiyey isagoo isu eg (araga) waxayna dhexdeeda ku leeyihiin Haween (Janno) oo nadiif ah, dhexdeedana way ku waari.

Kitaabka Quraanka ah waa Kitaab wayn oo wanaagu ku dhanyahay, Xugun, amar, reebid, Akhlaaq, Qisas, Tusaale iyo wax kastoo loobaahanyahay. saas darteed yaa Eebe ku cajiis galiyey Gaalada inay layimaadaan wax la mid ah Quraanka, cidday rabaanna la kaashadeen, marhaddayse ka noogeen oyna waligoodna keeni karin haka dhawrsadeen Naftooda Naar daran, oo Gaal loo darbay Mu'miniinta xaqa rumeeyey ee wanaagga fashayna waxay mudan Jannooyin wanaag ku dhanyahay oo wanaageeda iyo Midhaheedu isu egyihiin xagga aragga. Ibnu Mascuud waxaa laga wariyey inuu yidhi: Haddaad Maqashaan Eebe oo ku leh Quraanka kuwa xaqa rumeeyow aad u dhagaysta waa khayr uu fari ama shar uu reebi. Al-Baqarah (23-25).

26. Eebe kama xishoodo (reebtoonaa-do) inuu tusaale u yeelo kanecco iyo

﴿٢٦﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا

waxkasareeyaba, kuwa (xaqa) ru-meeyeyse waxay ogyihiin inuu xaqyahay (Quraanku) kana yimid xagga Eebahood kuwa gaaloobayse waxay dhihi muxuu Eebe ula jeedaatusaalahan, wuxuu ku dhumin Eebe in badan wuxuuna ku hanuunin in badan waxaan faasiqiin ahayna kuma dhumio.

27. ee ah kuwa buriya ballanka Eebe intay adkeeyeen ka dib, oo gooya wuxuu faray Eebe in la xidhiidhiyo oo fasaadiya Dhulka kuwaasu waa kuwa khasaaray.

28. seed uga gaaloobaysaan Eebe idinkoo ahaa waxaan noolayn, markaas Eebe idin nooleeyey haddana idin dili haddana idin soo noolayn ka dibna xaggiisa laydiin celin.

Markay Gaaladii dheheen maxaa looga jeedaa Caarada iyo daqsiga lagu sheegay Quraanka yaa Eebe soo dajiyey aayaddan 'Eebana xaqa cadaayntiisa waxba uma daayo Mu'minkase wax walboo xaqa wuu rumeeyaa waxaase ku dhumi faasiqiinta ballankana buriya' gooyana wixii Eebe faray in la xidhiidhiyo dhulkana fasaadin, waana kuwa khasaaray' mana haboona in laga gaaloobo Eebaha wax dila waxna nooleeya xaggiisana loo noqon. Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Wixii khasaara ah oo Eebe ku sheego waxaan islaamka ahayn waagaalnimu, wixii Khasaara ah oos kusheego Dadka Islaamkana waa dambi. Al-Baqarah (26-28).

29. Eebe waa kan idiin abuuray waxa dhulka ku sugan dhamaan, markaas Samada ahaysiiyey kana dhigay Todo-bo Samo, Eebe wax walbana waa ogyahay.

30. xus markuu ku yidhi Eebahaa Malaa'igta waxaan yeeli Dhulka cid u hadha, oyna dheheen ma waxaad yeeli dhexdeeda cid fasaadisa oo kudaadisa dhiig annagoo ku nasahayna mahadaada darteed oo ku wayneynayna markaasuu yidhi anigu waxaan ogahay waxaydaan ogayn.

31. Eebe wuxuu baray Nabi Adam magacyada dhammaan, markaasuu u bandhigay Eebe malaa'igta kuna yidhi'

بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَآ أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ ﴿٢٧﴾
الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا ءَمَرَ اللَّهُ بِهِ عَن مَّوَصَلٍ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٢٨﴾
كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ ءَمْرَاتًا فَاَخْتَرْتُمْ ثُمَّ نَبِئْتُمُ النَّاسَ بِمَا كُنْتُمْ يَوْمًا ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٩﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَآ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ أَسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾
وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾
وَعَلَّمَ ءَادَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَٰؤُلَاءِ

iiga warama magacyada kuwaas had-daad runlowtihiin.

32. waxayna dheheen nasahnidaada Eebow, cilmi malihin waxaad na barto mooyee waxaad tahay adigu wax oge falsan.

33. wuxuuna yidhi Eebe Adamow uga warran magacyadooda, markuu magacyadooda uga warramay yuu yidhi Eebe miyaanan idiin ku dhihin anigu waxaan ogahay waxa ku maqan Sa-mooyinka iyo dhulka, iyo inaan ogahay waxaad muujinaysaan iyo waxaad qarsanaysaan.

إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ

أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾

قَالَ يَكَادُمُ أَنْبِيئُهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ

بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ

تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾

Dhulka waxa ku sugan Eebe wuxuu u abuuray dadka, waana inay ku mahdiyaan sificanna ugu dulnoo-laadaan dhulka'Eebe waa kan imtixaamay Malaa'igta una sheegay inuu dhulka yeeli cid dagta oo khaliif ka noqota, markay la yaabeen oo sheegeen inay ka yaabi inay dhulka fasahaadiyaan yaa Eebe Nabi Adam abuuray oo faray inuu sheego wax Malaa'igtu garanweyday oo magacyo ah, taasna waxay ku tusin in Eebe uun wax walba ogyahay wax qarsoon, wax muuqda iyo wax lamuujiyaba.
Al-Baqarah (29-33).

34. xus markaan ku nidhi Malaa'igay u sujuuda Adam, markaasay sujuudeen Iblis mooye, wuu diiday wuuna iskibriyay, wuxuuna ka midnoqday gaalada.

35. waxaana nidhi Adamow dag adiga iyo Haweenaydaadu janada, kana cuna xageeda (cunno) shifo oo waasac ah meeshaad doontaan hana u dhawaa-nina geedan oo markaas aad kamid no-gotaan daalimiinta.

36. Waxaana ka fogeeyey xaggooda Jannada shaydaan wuxuuna ka bixiyey waxay ku sugnaayeen, waxaana ku nidhi ka hoobta Jannada, qaarkiinna qaar-ka kale col uu u yahay, waxaana dhulka idiinku sugnaaday meel aad ku nagaa-taan iyo raaxo tan iyo waqti.

37. waxuuna kala kulmay Adam xagga Eebe kalimooyin, wuuna ka too-bad aqbalay Eebana waa toobad aqbal-badane waana naxariiste.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا

إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾

وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا

رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا

مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾

قَالَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ عَمَّا قَدْ خَرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ

وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ

مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٦﴾

فَلَقَىٰ آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ

التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾

Aayadahan waxay ka warrami sida Eebe u sharrifay Nabi Adam iyo caruurtiisa, Malaa'igtana u faray inay u sujuudaan 'hase yeeshee Iblisbaa diiday'isna kibriyey, gaaloobayna, Nabi Adamna wuxuu ku noolaa jannada isaga iyo haweenaydiisii intuu Iblis ka waswaasiyo geediina cunaan, markaas Eebe ka saaray jannada, isagooy ku noolaan dhulka iyagoo col isu ah. Eebe waa ka toobad aqbalay Adam markuu u toobadkeenay. taasina waxay muujin xumaanta Iblis iyo inay waajib tahay in xumaanloo dhan laga digtoonaado, lagana fogaado isaga iyo xumaantiisa. Al-Baqarah (34-37).

38. waxaan ku nidhi ka hoobta xag-geeda dhamaantiin, hadduu idiinka yi-maaddo xaggayga hanuun ruuxii raaca hanuunka cabsi korkiisa ma ahaato iyo murug midna.

فَلَمَّا أَهْطَوْا مِنْهَا جَمِيعًا قَامَ آيَاتِنَا مِنْ مِثْلِ هَذِهِ فَمَنْ تَبِعَ هَذَا يَفْلَاحُ خَوْفَ عَلَيْنِهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٨﴾

39. kuwa gaaloobayse oo beeniyeey aayaadkanaga, kuwaasu waa ehelu naar dhexdeedana yar ku waari.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٩﴾

40. Bini Israa'iilow xusa nicmadayda aan idiinku nicmeeyey, oofiyana ballankaygii aan oofiyo ballankiina, aniga uun igacabsada.

يَبْنِي إِسْرَائِيلَ يَلْأَذْكُرُوا نِعْمَتِي الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْهِمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أَوْفٍ يَهْدِيكُمْ وَإِنِّي فَارِهُونَ ﴿٤٠﴾

41. rumeeyana waxaan dejiyey isagoo rumayn waxaad haysataan, hana noqonina mid ka gaaloobay quraanka kii ugu horreeyay, hana ku gadanina aayaadkayga qiimo yar (aduunka) aniga uun iga dhawrsada.

وَأَمَّا إِنَّمَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أُولَٰئِكَ كَافِرِينَ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِنِّي فَاتَّقُونَ ﴿٤١﴾

42. hana ku khaldina xaqa baadilka, ood qarisaan xaqa idinkoo og.

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٢﴾

43. ooga salaada, bixiyana sakada, lana rukuuca kuwa rukuuca (tukada).

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾

aayadahan waxay sheegi in dadka markuu u yimaaddo hanuun iyo Nabiyo ruuxii raaca uusan cabsi iyo murug midna arkayn, ciddii ka gaalowdana oo beenisa aayaadka Eebe uu kuwaari naarta. Aayadaha kalena waxay ka qisoon reer biniisraa'ii iyo siduu ballan adag uga qaaday una nicmeeyey ayna waajib tahay inay ka cabsadaan, iyo inay rumeeyaan xaqa Eebe soo dajiyey'ayna noqonin quraanka kuwa ugu horreeya ee ka gaaloobo, xaqana ayna ku gadanin wax yar'xaqa iyo baadilkana ayan isku khaldin'xaqoyna qarinin iyagoo og. salaadda iyo sakadana gutaan'lana tukadaan mu'miniinta tukan. Rasuul-kuna wuxuu yidhi: (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Ruuxii cilmi in dar Eebe loo barto ahayd u barta uun adduunyo kuhelo ma uriyo uduga janada. waxaa wariyey Abudaaud. Al-Baqarah (38-43).

44. ma waxaad faraysaan dadka wanaaga ood halmaansantihiin naftiina

﴿٤٤﴾ أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ

idinkoo akhrin Kitaabka miyeydaan wax ka sayn.

45. kaalmaysta samirka iyo salaadda wayna ku wayn tahay salaaddu (ku culustahay) kuwa khushuuca mooyec.

46. kuwa citiqaadsan inay la kulmi Eebahood xaguisana loo celin.

47. Bini'israa'iilow xusa nicmadedyii aan idiinku nicmeeyey, iyo inaan idinka fadilay caalamkii (markaas).

48. kana dhawrsada maalin aan naf abaalmarinayn naf (kale) qiyaamada aan lagana aqbalayn shafeeco lagana qaadayn (ogalayn) furasho loona gargaarayn.

49. xusa markaan idinka korinay fircoon iyo colkiisii ee idin dhadhansiin jiray cadaab daran, ayna gawrici jireen wiilashiina ayna dayn jireen gabdhihiina, taasina waxaa ku sugan imtixaam wayn oo Eebihiin.

50. xusa markaan idiin dhanballay badda oon idin korinay oona maanshaynay fircoon iyo colkiisii idinkoo eegaya.

Aayadda hore wuxuu Eebe ku cadeeyay chelu Kitaabka taasoo uu u sheegay inayan haboonayn inay dadka wanaaga faraan naftoodana halmaansanyihiin iyagoo Kitaabka tawreed akhrin, ruux wax kasina uma haboona, markaasuu Eebe faray addoomadiisa inay kaalmaystaan samir iyo salaad'u mana fududa salaaddu mu'miniinta mooyec, hadda rumaysan inay Eebe lakulmi una noqon. waana in laga dhawrsadaa dhibka maalinta qiyaame ee cidna cid kale wax u tarayn wax furasha ahna aan laga aqbalayn markaasaa Eebe u sheegay Bini'israa'iil wuxuu ugu nicmeeyey iyo siduu uga nabadgaliyey fircoon iyo colkiisii. DHabarani wuxuu yidhi: in caalimka dadka khayrka fara oonse ku camal falayn wuxuu la mid yahay siraad isgubi. Al-Baqarah (44-50).

51. xusa markaan u yaboohnay (Nabi) muuse afartan habeen, markaas aad yeelateen dibi (aad caabudeen) ga-daashiis idinkoo daalimiin ah.

52. markaas aan idin saamaxnay ar-rintaas ka dib si aad u mahdisaan.

وَأَنْتُمْ تَنْتُلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾

وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ

إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٤٥﴾

الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلْقَوْنَ رَبَّهُمْ وَأَنْتُمْ إِلَيْهِ

رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾

بِنَبِيِّ إِسْرَائِيلَ أَذْكُرُوا وَبِعِيقِ آلِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْنَا كَيْفَ

وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾

وَأَتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْرِي فِيهَا نُفُوسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا

يُقْبَلُ فِيهَا مَنَافِعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ فِيهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ

يُنصَرُونَ ﴿٤٨﴾

وَإِذْ بَحَّيْنَاكُمْ مِنَ آلِ فِرْعَوْنَ

يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يَدْبَحُونَ أَبْنَاءَكُمْ

وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَٰلِكُمْ بَلَاءٌ

مِن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٤٩﴾

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمْ الْبَحْرَ فَأَمَّجَيْنَاكُمْ

وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٠﴾

وَإِذْ وَعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ أَخَذْنَا

الْعَهْدَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٥١﴾

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ لَعَلَّكُمْ

تَشْكُرُونَ ﴿٥٢﴾

53. xusa markaan siinay (Nabi) muuse kitaab iyo kala bixiye (xaqa iyo baadilka) si aad u hanuuntaan.

وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ

لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٥٣﴾

54. xusa markuu (Nabi) muuse ku yidhi qoonkiisa qoonkayow waxaad dulmideen naftiina yeclashadiinii dibiga (caabudo) ee u toobadkeena Eebihiiinna dilana naftiina, saasaa idinku khayr badan Eebihiiin agtiis, markaasuu idinka toobad aqbalay maxaa yeelay Eebe waa toobad aqbal badane naxariista.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يُعْقِرُوا لَكُمْ أَمْثَلَكُمْ فَلَمَّنتُمْ

أَنْفُسَكُمْ بِأَتَّخَذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَى

بَارِيكُمْ فَاقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ

بَارِيكُمْ فَنَابَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٥٤﴾

55. xusa markaad dhahdeen muusow kuma rumaynayno intaan ka aragno Eebe si cadaan ah, markaasay idin qabatay qaylo iyo naar idinkoo cegi.

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَى لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى نَرَى اللَّهَ

جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَأَنْتُمْ

نَحْظُرُونَ ﴿٥٥﴾

56. markaasaan idin soo bixinay geeridiinii ka dib si aad u mahadisaan.

ثُمَّ بَعَثْنَاكَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكَ لَعَلَّكُمْ

تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾

wuxuu cebe ku sheegay halkan nimcooyin badan oo uu ku manaystay, sida yaboohii taawred iyo siismadii, saamaxaadii, toobaadaqbalid. hase yeeshee waxay caabudeen dibi naftoodiina way dulmiyeen, waxayna sheegeen inayan xaqa rumeyneyn intay uga arkaan Eebe si cadaan ah, hase yeeshee waxaa lagu riday qaylo waana la soo bixiyeey intey dhinteen, taasina waxay ku tusin madax adeyga Bani'israa'iil iyo abaal kadarkooda

Qusheeyri wuxuu yiri: Ruuxii Kusamra qadar cebe wuxuu cebe ugu cawadaa saaxiibo wanaagsan. Al-Baqarah (51-56).

57. waxaan idinku hadhaynay Daruur, waxaan idinku soo dajinay maacaan iyo hilib (shimbireed) waxaana idinku nidhi wax ka cuna wanaaggaan idiinku nrzaaqnay, mana ayan na dulmin, laakiin waxay ahaayeen naftooda uun kuwa dulmiya.

وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ

وَالسَّلْوَى كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ

وَمَا تَطَّلُمُونَ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٥٧﴾

58. Xusa markaan nidhi gala magaaladan oo kacuna xaggeeda Meejaad doontaan barwaaqa ah. kana gala irrida idinkoo sujuudsan dhahana (Eebow) hoobi (danbi) aan idiin dhaafno gafafkiinee. waxaan u siyaadinayna samafalayaasha (wanaag).

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ

شِئْتُمْ رَغَدًا وَاذْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا

حِطَّةً نَعْفِ لَكُمْ خَطِيئَتَكُمْ وَسَارِعُوا

إِلَى الْمَحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

59. markaasay ku badaleen kuwii dulmi falay hadalkii loo yidhi mid aan

فَدَلَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ

ahayn, markaasaan kaga soodajinay kuwii dulmiga falay Cadaab samada faasiqnimadoodii ay falayeen darteed.

60. Xusa markuu (Nabi) Muuse u roobdoonay qoomkiisa markaasaan ku nidhi ku garaac ushaada Dhagaxa, waxaana ka dilaacay xaggeeda Labo iyo toban ilood, wuuna ogaaday ruuxkasto (Koox kasta) meeshay ka cabbilahayd, waxaan ku nidhi ka cuna oo ka cabba rizqiga Eebe Dhulkana fasaad ha ku xumeynina.

SIldoo kale wuxuu Eebe ku manaystay Binii Israa'iil Nicmooyin kale sida hadhayn, macaan, Hilib xalaal ah iyo Rizqiga Eebe ee kale, wayse dulmifaleen ooy diideen wixii la faray'kuna badaleen wanaagii xumaan, markaasaa Eebe ciqaabay xumaantooda darteed (Nabi) Muusana waa kii u roobdoonay Eebana u dilaaciyeey Ilo Labiyo Toban ah si ay uga cabaan, wuxuuna faray inayn fasaadinin Dhulka, wuxuuna Nabigu (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) sheegay in looyidhi Bani Isra'iil ka gala Albaabka oo dhaha dambi hoobin waxayse galeen iyagoo gurguuran oo dhihi: Xabbaad ku jirta tin. bukhaari yaa ka wariyey Abuuhureere. Al-Baqarah (57-60).

61. Xusa markaad dhahdeen Muusow kuma samrayno cunno kaliya ee noo bari Eebaha ha noo soo bixiyo waxa dhulku soo dhaliyo, oo ah Bagal, Xi-nidh, Toon, cadas iyo Basal, wuxuuna ku yidhi mawaxaad ku bedalanaysaan wax xun kii khayrka badnaa, u (hoobta) daga masar waxaad helaysaan waxaad warsateen, waxaana laguqadaray dulli iyo miskiinimo, waxayna lanoqdeen cadho Eebe, arrintaasna waxaa ugu wacan inay yihiin kuwo ka Gaalooba aayaadka Eebe, dilayeenna Nabiyada xaqiilaan, taasina waa caasinimadooda darteed iyo xadgudubkoodii.

62. kuwii rumeeyey iyo kuwii Yuhuudda ah iyo Nasaarada iyo saab'iiinta cidii rumeysa Eebe iyo Maalintii dambe oo camal suubanna falay waxay ku leeyihiin Eebe agtiisa ajir, cabsina korkooda ma noqoto mana tiiraan-yoodaan.

لَهُمْ فَازَرْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رَجْرَمًا

وَالسَّمَاءِ يَمَّا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾

وَإِذْ أَسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرِبَهُمْ كَلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْتَوْا

الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٦٠﴾

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْتَبِئُ بِهَا الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِيهَا وَبَصِلِهَا
قَالَ أَسْتَبْدِلُوكَ الَّذِي هُوَ أَدْفَىٰ بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَهْيَطُوا مِضْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مِمَّا سَأَلْتُمْ
وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاءُوا
بِعِزِّبِ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ
بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ بَعَثْنَا فِيهِمُ الْحَقَّ
ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّادِقِينَ

وَالصَّابِرِينَ مِنْ أُمَّةٍ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ

وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾

waxaa ka mid ah madax adayga iyo xumaan jacaylka Bani Israa'iil inay (Nabi) Muuse u sheegeen inayan ku samrayn cunno kaliya ee la siiyo toon, basal, bagal, iyo wax la mid ah, markaasaa Eebe ku canaantay arrintaas farayna inay Masar aadaan waxay codsadeenna la siiyo dulli iyo miskiinimama waa lagu qaddaray, cadho Eebena way la noqdeen, gaalnimadooda, dilidda Nabiyada xaq darro, caasinimadaa iyo xad gudubkooda, dartiis, Ruuxiise xaqa rumeeya oo Eebe, Rasuulkiisa iyo Malla'igta qiyaame, camal fiicana fala, ama Muslin ha ahaado ama yuhuud islaantay, ama nasaara islaantay, ama saabi'iin islaamtay ee ajrina way heli cabsi iyo murug midna ma arkaan, mar haday xaq si dhab ah u raaceen waxaana la sheegay inay aayaddu ku soo degtay markuu salmaan Alfaarisi wax warsaday Nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee). Al-Baqarah (61-62).

63. Xusa markaan idinka qaadnay ballan (adag) oo korkiina yeelay (Buurta) Dhuur oon idinku nidhi ku qaata waxaan idinsinay niyad adag, xusuus-tana waxa ku sugan, si aad u dhawrsataan.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ
خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ
لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾

64. markaasaad jeedsateen intaas ka dib, hadduusan jirin fadliga Eebe ee korkiina iyo naxariistiisa waxaad ahaan lahaydeen kuwa Khasaaray.

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمُوهُ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ
عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٤﴾

65. dhab ahaanbaad u ogtihiin kuwii xadgudbay Sabtida, oo idinka mid ah markaasaan ku nidhi noqda daanyeer la fageeyo (oo dullaysan).

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدُوا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ
فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿٦٥﴾

66. waxaana kayeelay ciqaabtaas waanada waxa ka horeeya iyo wax ka danbeeyaba, iyo waano kuwa dhowrsada.

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا
وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٦٦﴾

67. xusa markuu ku (yidhi) (Nabi) Muuse Qoomkiisa Eebe wuxuu idin fari inaad gawracdaan sac, waxayna dheheen miyaad nagu jees jeesi, wuxuuna yidhi waxaan ka magangali Eebe inaan ka mid noqdo Jaahiliinta.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ
تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا أَنَّى نَجِدُهَا هَبْ قَالُوا أَأَعُودُ
بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٧﴾

Eebe wuxuu ka qaaday Bani Asraa'iil ballan adag wuxuu korkooda yeelay Buurta Dhuur:uuna faray inay ku gudoomaan Kitaabka Eebe siiyey niyad adag ooyna ku waantoobaan waxa ku sugan, wayse jeedsadeen intaas ka dib waxayna noqdeen kuwa khasaara haddaan Eebe Naxariisan, maalinta Sabtida ah oo la faray inay Qadariyaana way xadgudbeen, markaasaa Eebe ku yidhi noqda daanyeer dulaysan, si loogu waano qaato, looguna dhowrsado. Markalaa Eebe Imtixaanay markuu (Nabi) Muuse faray inay gawracdaan Sac, taasoo Eebe amray waxayse dhaheen sidoodii xumayd waad nagu ciyaari, Nabi Muuse wuxuu yidhi waxaan ka magangali Eebe inaan ka mid noqdo Jaahiliinta Dadka ku dheeldheesha, xaalkuna wuxuu ku saabsanaa si loosoo saaro nin oy iska dileen oon lana ogayn ciddii dishay. Al-Baqarah (63-67).

68. waxayna dhaheen noobari Eebahaa ha noo caddeeyo waxay tahaye, wuxuuna yidhi Eebe wuxuu leeyahay waa sac oon duq ahayn yarayna, oo u dhaxaysa taas (labadaas) ee fala waxa laydin fari.

69. waxay dhaheen noobari Eebahaa ha noo caddeeyo Midabkeeda, wuxuuna yidhi Eebe wuxuu leeyahay waa sac Boora ah, booranimadeed darantahay, oo ka farxin (cajabin) kuwa cegi.

70. waxay dhaheen noo bari Eebahaa ha noo caddeeyo waxay tahay, maxaa yeelay waxaa is kaga kaana shabbahday (isu ekaatay) Lo'dee, hadduu Eebe doonana waan toosaynaa.

71. wuxuu yidhi Eebe wuxuu leeyahay waa sac aan laylanayn oon qodayn dhulka, oon waraabinayna Beerta, wayna ka nabadgashantahay (ceeb) midab kalana ma leh, waxay dheheen haddaad la timid dhabta, markaasay gawraceen Sicii, waxayna udhawaadeen inayna falin.

Aayadahan waxay ka warrami Bani Israa'iil iyo madax adaygooda iyo siday isugu dhibeen Sicii gawraca la yidhi, ay warsadeen da'deeda, Midabkeeda, Tilmaanteedaba, taasina waxay ku tusin ciddii wax isku adkeeya isagoo fudud in lagu dhibi siduu yidhi Ibnu Cabaas: Hadday qaadan lahaayeen Saca ugu yar way ku filaan lahayd, laakiin way isku adkeeyeen, markaasaa lagu adkeeyey. Al-Baqarah (68-71).

72. xusa markaad disheen naf ood isku khilaafteen Eebana wuu soo bixin (muujin) Waxaad qarineyseen.

73. waxaan ku nidhi ku garaaca kan la dilay Saca qaarkiis, saasuuna u nooleeyaa Eebe wixii dhintay, idiinna tusin aayaadkiisa si aad wax u kastaan.

74. markaasay ingagtay Quluubtiinu intaas ka dib, waxayna la mid tahay Dhagax, ama waa ka darantahay ingeega, Dhagaxyada waxaa ka mid ah kuway ka burqadaan wabiyaal, waxaana ka mid ah kuwo dildillaaca oo ka soo

قَالُوا اذْعُ لِنَارِكَ يَبِينُ لَنَا مَا هِيَ قَالَ اِنَّهُ يَقُولُ
اِنَّهَا بَقْرَةٌ لَا تَفَارِضُ وَلَا يَكْرَهُونَ بَيْنَكَ ذَاكَ
فَاَفْعَلُوا مَا تَأْمُرُونَ ﴿٦٨﴾

قَالُوا اذْعُ لِنَارِكَ يَبِينُ لَنَا مَا لَوْ نَهَاهَا قَالَ
اِنَّهُ يَقُولُ اِنَّهَا بَقْرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقْعُ لَوْ نَهَاهَا
تَسْرُ النَّظِيرِينَ ﴿٦٩﴾

قَالُوا اذْعُ لِنَارِكَ يَبِينُ لَنَا مَا هِيَ اِنْ الْبَقَرَ تَشَبَهَ
عَيْنَاوَا اِنَّا اِنْ شَاءَ اللهُ لَمُهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾

قَالَ اِنَّهُ يَقُولُ اِنَّهَا بَقْرَةٌ لَا ذَلُولَ تُثِيرُ الْاَرْضَ
وَلَا تَسْقِي الْخَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَا شِيَةَ فِيهَا قَالُوا
اَلَنْ نَجْتِبَ بِالْحَقِّ فَذَبْحُوهَا وَمَا كَادُوا
يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾

وَإِذ قُلْتُمْ نَفْسًا قَادَرَةٌ تُم وَفِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ
مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٧٢﴾

فَعَلْنَا أَمْشِرُهُمْ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُخَيِّ اللَّهُ الْمَوْتُونَ
وَيُرِيكُمْ ءَايَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ
أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَإِنْ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ
مِنْهُ الْآنْهَارُ وَإِنْ مِنْهَا لَمَا يَشْفَقُ فَيَخْرُجُ

baxaan Biyo, waxaana ka mid ah kuwo hooban cabsida Eebe darteed Eebana ma halmaansana waxaad camal falaysaan.

مِنَهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَاءٌ يَمْرُطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ
وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٧٦﴾

Saan horay u soo sheegnay waxay iska dileen Bani Israa'iil Ruux, markaasaa la faray inay gawracaan Sac si loobaadho ciddii wax dishay, hasayeeshee ay isku khilaafeen iskuna dhibeen, Eebana wuu muujiyey waxay qarinaan, waxaana Eebe faray in wax ka mida Saca lagu garaaco maydkii la dilay si uu u noolaado Eebana waa karaa inuu nooleeyo wixii dhintay sida Ruuxaas la dilay ee la soo nooleeyay, waxaase ingagtay quluubtoodii Sida dhagaxa, ama ka daran, illeen dhagaxa waxaa ka mid ah mid wabiyaal ka dilaacaan iyo mid la dilaaca oo biyo ka yimaadaan iyo mid la hoobta cabsi Eebe, wax walbana Eebe waa ogyahay mana halmaamo. in dhagax Eebe ka cabsadana la yaab maleh, maxaayeeley tasarufka Adduunka Eebaa iska leh, waxna ma daaliyo, (Nabigana Naxariis iyo nabadglyo Eebe korkiisa ha yeelec) wuxuu yidhi: Waxaan garan Dhagax ku yiil Maka oo i salaami jiray intaan lay bixinin. Waxaa wariyey IMAam Muslim. Al-Baqarah (72-74).

75. ma waxaad damcaysaan Mu'miniintaay inay rumeeyaan yuhuudda xaqa oy (idinraacaan) iyagoo koox ka mid ahi ay maqlayaan hadalka Eebe (Towreed) haddana ay xarrifaan (leexiyaan) intay kaseen kadib, iyagoo og (inay gafsanyihiin).

﴿٧٥﴾ أَنْظَمُوا أَنْ يُؤْمِنُوا بِكُمْ وَقَدْ كَانَ قَرِيبًا
مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلِمَ اللَّهِ تُعْرَضُونَ
مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

76. markay la kulmaan kuwii rumeeyey (xaqana) waxay dhahaan waan rumaynay, markuu qaarkood qaarka kale la kaliyoobana waxay dhahaan ma waxaad uga sheekaynaysaan (u qi-reecysaan) Mu'miniinta, waxa Eebe idiinfaray (oo xaqnimada Nabiga-Muxamed ah) si ay idiinkula doodaan Eebe agtiisa miyaydaan waxkasayn.

وَإِذَا قَالُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَا
بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا
فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاكِمَكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٧٦﴾

77. miyayna ogayn in Eebe ogyahay waxay qarsan iyo waxay muujin.

أَوْ لَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُرْسُونَ
وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٧﴾

78. waxaa ka mid ah Ehelu Kitaabka kuwo aan wax qorayn waxna akh-riyeyn, oon aqooninna Kitaab (Towreed) hasa yeeshee rumayn yididiilo, waxaan malo ahayna kuma socdaan.

وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ
إِلَّا أَمَانِي وَإِنَّهُمْ لَآ يَظُنُّونَ ﴿٧٨﴾

79. halaag wuxuu u sugnaaday kuwa ku qoraya Kitaabka (Towreed) Gacmahooda hadana dhihi kani wuxuu ka yimid xagga Eebe si ay qiimo yar ugu gataan, halaag baana ugu sugnaaday waxay qori Gacmahoodu, halaag baa-na ugu suganaaday waxay kasban.

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ
يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيَشْرَوْا بِهِ
ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ
أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾

Markuu Eebe soo sheegay madax adayga Yuhuudda iyo siday u fulinwaayeen amarka Eebe, iyo muran-badnidooda iyo xaqdiidnimodooda wuxuu raaciyay ceebahooda iyo Dambiyadooda badan, sida rumeyn la'aanta xaq, leexinta macnaha Kitaabka, qarinta xaqnimada Nabiga 'Jaahilnimada qaarkood, yididiid been ah ku noolida badalaada Kitaabka iyo ka ganacsiga xaq iyo xumaanno kale oo badan, Eebase wuu ogyahay wuuna arkaa wuuna ka abaalmarin, waxaana u sugnaaday jab iyo Halaag. Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Yuhuuddu markay Mu'miniinta la kulmaan waxay dhihi jireen waa Nabi idinku gaar ah, markay isla kali yoobaana waxay dhihi sowkaad qirsanaydeen ma aha. Al-Baqarah (75-79).

80. waxay dhaheen yuhuud nama taabanayso naaru waxaan ayaamo tirsan ahayn, waxaad dhahdaa ma ballan baad ka qaadateen Eebe agtiisa oosan idinkaga baxayn Eebe ballankiisa. mise waxaad ku sheegaysaan waxaydaan ogayn.

وَقَالُوا لَنْ نَمَسَّكَ الْكَافِرِينَ إِلَّا أَصْنَامًا
مَعْدُودَةً قُلْ أَلَمْ يَخُذْ اللَّهُ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ
يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُمْ أَمْ نَعْمَلُونَ عَلَى اللَّهِ
مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾

81. saas ma aha ee ruuxii kasbada xumaan oo uu koobo gafkiisu ciddaasi waa asaxaabta naarta, wayna ku waari dhexdeeda.

بِكُلِّ مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ
خَطِيئَتُهُ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨١﴾

82. kuwa rumeeyey (xaqse) oo camal wanaagsan sameeya kuwaasi waa asaxaabta Jannada wayna kuwaari dhexdeeda.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ
أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨٢﴾

83. xusa markaan ka qaadnay Banii Israa'iil ballan inaydaan caabudin Eebe mooyee, iyo inay u sama falaan labada Waalid iyo qaraabada, agoonta masaa-kiinta iyo inay u dhahaan wanaag, salaaddana oogaan bixiyaana sakada, markaasaad jeesateen in yar oo idinka mid ah mooyee, idinkoo jeedsan.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ
إِلَّا اللَّهَ وَيَالُوَالِدِينَ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ
حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ
وَأَنْتُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾

Eebe wuxuu buriyay sheegashadi Yuhuudda ee ah inaan Naaru taabanayn muddo yaroo tirsan mooyee oo ah ayaamahay caabudeen Dibiga, wuuse ku beeniyeey Eebe una cadeeyey inayan wax ballan ah Eebe ka qaadin ee ay ku hadli wax been ah ooyana u cilmii lahayn, cidiise xumaan kasbata dambigeeduna kaabo waxay noqon Naarta Ehelkeeda, kuna waari Mu'miniinta xaq rumeeyeyse wanaagana fala waxay gali kuna waari Jannada, wuxuuna Eebe cadeeyey ahmiyadda Eebe kaliya oo la caabudo, iyo in loo sama falo, waalidka, Qaraabada, agoonta, Masaakiinta, hadalwanaagsan oo loodhaho dadka, iyo salaadda iyo Sakada oo la guto, hase yeeshee gaalo wayka jeedsatay. Cabdullaahi IbnuMasuud waxaa laga wariyay inuu yidhi: Rasuulka Eebow camalkee u fiican? wuxuuna yidhi: Salaada oo waqtigeeda la guto, maxaa ku xiga? Labada Waalid oo loo samo falo, hadana maxaa ku xiga? wuxuu yidhi: Jidka Eebe oo lagu jahaado, waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim. Al-Baqarah (80-83).

84. xusa markaana idinka qaadnay bal-lan (adag) inaydaan iska daadin Dhiig (inaydaan isdilin) aydaan qaarkiin (qaarka kale) Guryihiinna, ka bixinin markaasaad aqoonsateen arrintaas idinkoo marag furi.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَآتِفِكُونَ دِمَاءَكُمْ
وَلَا تُخْرِجُونَ أَنْفُسَكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ
أَقْرَرْتُمْ وَأَنْتُمْ تُشْهَدُونَ ﴿٨٤﴾

85. hadana waxaad ahaateen kuwo dili Naftooda, oo ka erya kooxo idinka mid ah Guryahooda, idinkoo isugu kaalmayn korkoodu dambi iyo colnimo, haddii la qafaashana waad furanaysaan, iyadooy dhabtu tahay inay xaaraan idinka tahay bixintoodu, Miyaad rumaynaysaan Kitaabka qaarkiis, kana gaaloobaysaan qaar, ruuxii saas fala oo idinka mid ah abaal-kiiisu ma aha dulli adduun iyo maalinta qiyaame oo loo celin cadaab daran mooyee, Eebana ma halmaamayo waxaad falaysaan.

ثُمَّ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ
وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِنْكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ
تُظَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ
وَإِنْ يَأْتُواكُمْ أَسْرَى تَفْتَدُوهُمْ وَهُوَ مُحْرَمٌ
عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفْتَوْا مِنْ بَعْضِ
الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضِ فَمَا جَزَاءُ
مَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْكُمْ الْآخِرَى
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى
أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾
أُولَئِكَ الَّذِينَ أَشْرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ
فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٨٦﴾

86. kuwaasina waa kuwa ku gatay no-losha adduunyo (ee dhaw) aakhiro, la-gamane fududeeyo xaggooda cadaabka loomana gargaaro.

Aayadahan wuxuu Eebe ku sheegay xaalkii Yuhuudda Joogtay waqtigii Nabiga (Naxiriis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) iyo wixii ballan laga qaaday inayna islaynin, hasyeeshee ay khilaafeen isna laayeen isna bixiyeen, haddii qaar la qafaashana oy furan jireen, taasina waa Kitaabka qaarkiis oo la rumeeeyay qaarna laga gaaloobay, ciddii saas fashana waa kuwa adduunyada ku gatay aakhiro, cadaab daranna way mudan'qiyaamada' aayaduhuna waxay canaan ruux kasta oon xaqa suu yahay ugu dhaqmin, ama Yuhuud ha ahaato ama cid kale. Al-Baqarah (84-86).

87. dhab ahaan yaan u siinnay (Nabi) Muuse Kitaabka, waxaana raacinnay gadaashiis Rasuullo, waxaana siinnay (Nabi) Ciise Ibnu maryama Mucjizaad cad cad, waxaana ku xoojinay ruux daahir ah (Jibriil) markastoose idiinla yimaaddo rasuul waxaan naftiinu je-clayn (xaqa) ma iskibrisaan, koox waad beenisaan, kooxna waa dishaan.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ
بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ
الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ
رَسُولٌ بِمَا لَا تُهْوَى أَنْفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا
كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴿٨٧﴾

88. waxayna dheheen yuhuud quluub-tanadu waxay ku sugantahay dabool, saas ma aha ee waa la nacladay gaalni-

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ

madooda darteed wax yar bay rumeyn.

فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

89. markuu uga yimid Yuhuud Kitaab xagga Eebe isagoo rumeyn waxa agtooda ah (Tawreed) horayna u ahaayeen kuwa ku gargaarsada kuwii gaalobay, markuu yimid waxay garanayeen way ka gaaloobeen Nabiga, naclad korkooda ha ahaato, gaaladee.

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٨٩﴾

Yuhuudu hadal qallocan iyo xumaan ma waydo halkanna markii xaqu u yimid Quraanka iyo Nabiga yey sheegteen inay qalbiga ka daboolanyihiin, markaasuu Eebe nacladay maxaa yeelay wax yar bay rumeyn, wayna yaqiiniyeen Nabiga iyagoo ku dhihi jiray gaalada kale waxaa la soo bixin Nabi intaan la safanno naloo gargaari wax lala yaabana ma aha in Eebe soo diro Nabi siduu Nabiyo badanba u bixiyeey. Xudayfe waxaa laga wariyey: Quluubtu waa afar, waxaana ka mid ah Qalbi daboolan oo loo cadhooday waana qalbiga gaalka, Waxaa wariyey Bukhaari. Al-Baqarah (87-89).

90. waxaa u xun waxay ku gataan Naftooda inay ka gaaloobeen xaqa Eebe soo dajiyey xasad dartiis, ku soo dajinta Eebe fadligiisa ciduu doono, oo adoomadiisa ka mid ah, waxayna la noqdeen Cadho Cadho kale lagu kordhiyey, gaalana waxaa u sugnaaday caaab wax dulleeya.

بِسْمَا أَشْرَرُوا بِهِ ءَأَنفُسُهُمْ أَن يَكْفُرُوا بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ بَعِيًّا أَن يُنَزَّلَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۗ بَاءٌ وَبَعْضٌ عَلَىٰ غَضَبٍ ۗ وَاللَّكْفَرِينَ عَذَابٌ مُّهِمٌ ﴿٩٠﴾

91. marka lagu yidhaah Yuhuudda rumeyna waxa Eebe soo dajiyey waxay dhahaan waxaannu rumeyn waxa nalagu soo dejiyey, wayna ka gaaloobaan waxa ka dambeeyey, isagoo xaq ah oo rumeyn waxa agtooda ah, waxaad dhahdaa maxaad ugu disheen nabiyada Eebe horay haddaad Mu'miniin tihiin.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ قَالُوا تَوْحِينَ بِمَا أَنزَلَ عَلَيْنَا وَيكْفُرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ ۗ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقُولُونَ ءَأَنبِيَاءُ اللَّهِ مِن قَبْلُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩١﴾

92. dhab ahaan yuu idiin la yimid (Nabi) Muuse mucjisooyin, markaasaaad yeelateen Dibi (ilaah) isaga kadib idinkoo daalimiin ah.

﴿٩٢﴾ وَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا ثُمَّ أَعْتَدْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٩٣﴾

Ganacsi waxaa u xun xaqoo la naco oo xumaan la raaco, isagoo xasad iyo dulmi ku madax taaji sida Yuhuudii Nabiga diiday, kuwaasoo marka la fayo inay Quraanka iyo Nabiga raacaan sheegi inay rumayn Tawreed wixii ka dambeeyeyna ay ka gaalobi inkastoos xaq yahay u rumeyna Tawreed, waase beentood Yuhuudu maxaa yeelay waxay laynjireen Nabiyadii hore, Dibina way caabudeen iyagoo daalimiin ah. Abul Caaliya wuxuu yidhi: Cadhada hore waxay ku dhacday markay beeniyeen Nabi Ciise iyo Kitaabkii Injiil, tan kalana markay beeniyeen Nabi Muxamed (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelce) iyo Quraanka. Al-Baqarah (90-92).

93. xusa markaan idinka qaadnay balan, korkiinana yeelay (Buurta Dhuur) oon idinku nidhi ku qaata waxaan idin siinay xoog (niyadadag) maqlana (xaqa) waxayna dheheen waan maqalay waana caasinay, waxaana laga waraabiyey quluubtooda (jacaylkii) Dibi-ga (ay caabudeen) gaalnimadooda darteed, waxaad dhahdaa waxaa xumaan badan wuxuu idinfarayo iimaankiinnu haddaad muuminiin tihiin.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ
الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ
وَأَسْمِعُوا قَوْلًا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأُشْرِبُوا
فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ
قُلْ بِتَسْمَأِ يَا أُمَّرُكُم بِهِ

إِيمَانِكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

94. waxaad dhahdaa hadday daarta aakhiro idinka uun idiinsugnaatay Dadka kale ka sokow jeclaada geeri haddaad run sheegaysaan.

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمْ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ
حَاصِلَةً مِّنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٤﴾

وَأَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَهُمْ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿١٥﴾

95. mana jeclaanayaan (Geerida) walgood, waxay hormarsadeen Gacmahoodu darteed Eebana waa ogyahay daalimiinta.

96. dhab ahaan waxaad ugu ogaan Yuhuudda inay ugu dadaal badanyihiin nolosha, kuwa Gaalada ah qaar-kood wuxuu jecelyahay in la cimrisiyo kun Sano, cimrigaasna kama fogeeyo cadaab Eebana waa arkaa waxay camal fali.

وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُنَّ عَلَىٰ حَبِوَةٍ وَمِنَ
الَّذِينَ أُشْرِكُوا نُودٌ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرَنَّ
سَنَةً وَمَا هُوَ بِمُرْتَضٍ حِرْمُهُ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ
يُعَمَّرَ
وَاللَّهُ بِصِرِّهِمْ بَعِيمٌ ﴿١٦﴾

Yuhuud waligeed way Madax adkeyd, sidii horay u soo martayna waxaa korkooda la yeelay Buurta Dhuur si ay u qaataan xaqa iyo Kitaabkii Tawreed, wayse caasiyeen oo jeclaadeen dibi caabudiidii, waxaasina Iimaan ma aha, waxayna arrintaas ku dareen inay sheegan inay jannadu iyaga u sugnaatay, hadday taasi run tahayna waxay jeclaan lahaayeen geeri. mase jecla wax ka naf jecella ma jiro, kun Sano ruux jirana wax ugama tarto Cadaab, arrintaas Yuhuudda lagu sheegay cidaan ka leexanba waxba isma dhaamaan, adduunyo layska dabaridana wax ma tarto. Al-Baqarah (93-96).

97. waxaad dhahdaa ruuxii Col u ah (Malaku) Jibriil (waa Colka Eebe) maxaayeelay wuxuu ku dajiyey Qalbigaaga Idin Eebe dartiis, isagoo rumeyn Quraanka wixii ka horeeyey waana Ha-nuunka iyo Bishaarada Mu'miniinta.

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ
عَلَىٰ قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ
يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾
مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ
وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ
فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٨﴾

98. ruuxii col Eebe ah, Malaa'igtiisa, Rasuuladiisa, Jibriil iyo Miikaa'iil Eebana Colbuu u yahay Gaalada.

فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٨﴾

99. dhab ahaan yaan kuugu dajinay Aayaad Cad cad kamana gaalooobo Faasiq cid aan ahayn.

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ

وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ ﴿٩٩﴾

100. markastooy ballantamaana Yuhuuddu waxaa tuura (buriya) ballanka koox ka mid ah, saas ma ahee Yuhuudda badankood waxba ma rumeeyn.

أَوْ كَلَّمَا عَاهَدُوا عَهْدًا نَبَذَهُ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ

بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٠﴾

101. markuu uga yimid Rasuulku xagga Eebe isagoo rumayn waxa agtooda ahna (Tawreed) waxay ka tuuraan koox ka mid ah kuwii Kitaabka la siiyey (culimada Yuhuudda) Kitaabka Eebe Dhabarkooda Gadaashiisa, waxayna la mid yihiin iyagoon garanayn.

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ

مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ بَدَّ فَرِيقٌ مِّنَ الَّذِينَ

أَوْتُوا الْكِتَابَ كَتَبَ اللَّهُ وَرَاءَ

ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾

Aayadahani waxay soo dageen markay Yuhuuddu sheegteen in Malaku Jibriil Col u yahay, taasina waxay ku tusin Madaxadeygooda iyo xaqdiidnimadooda intay kala colloobaan Malaga waxyiga ku soo dajiyi Nabiyaada, ma waxse lala collobaa Malag idanka Eebe ku soo gaadhsiya xaqa, Eebana wuu la Colloobi cidii la Colloowda Malaa'igtiisa, beeniyaana Quraanka lagu soo dajiyey Nabiga Muxamed ah, Yuhuuddana waxaa caadadooda ka mid ah inay buriyaan ballanada, beeniyaana wixii sugi xaqnimada Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) xataa Kitaabkooda Tawreedba ha ahaadee. Al-Baqarah (97-101).

102. waxay raaceen Gaaladii Yuhuuddu waxay Shayaadiintu Akhriyeysay waqtigii kukunkii Nabi Suleymaan, ma Gaaloobin Nabi Suleymaan, laakiin Shayaadiinta yaa Gaalowday, waxayna baraan Dadka Sixirka, iyo wixii lagu soo dajiyey labadii Malag ee Baabil joo-gay ahaana Haaruut iyo Maaruut, mana baraan cidna intay uga dhahaan waxaan uun nahay Fidnee ka Gaaloobin, waxayna ka bartaan xagooda wax kalageeya Ninka iyo Haweenaydiisa, kumana dhibaana ruuxna idinka Eebe la'aantiis, waxayna bartaan Dadkaasu wax dhiba oon anfacayn, dhab ahaan yey u ogaadeen Yuhuuddu ruuxii sixir barta inuusan Aakhiro nasiib ku lahayn, waxaana baasleh Sixirkay Naf-tooda ku gateen hadday wax ogyihiin.

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيْطَانُ عَلَىٰ مَلِكٍ سُلَيْمَانَ

وَمَا كَفَرُوا سُلَيْمَانَ وَلَٰكِنَّ الشَّيْطَانَ

كَفَرُوا يَعْلَمُونَ النَّاسَ لِلْسِّحْرِ وَمَا أَنْزَلَ

عَلَىٰ الْمَلَائِكَةِ بِنِيبَائِلٍ هَرُوتَ وَمِرُوتَ

وَمَا يَعْلَمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ

فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا

مَا يَفْرِقُونَ بَيْنَ الْمَرْءِ وَرَوْحِهِ وَمَا هُمْ

بِصَّادِقِينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ

وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ

وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ

مِنْ خَلْقٍ وَلَيْسَ مَا سَرَّوْا بِهِ

أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾

103. hadday kuwa (Sixirkabaran) rumeeyaan xaqa oy dhawrsadaan wanaag kuabaalmarinta Eebe yaa u Khayr roon hadday ogyihiin.

وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِّنْ

عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ لَّوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾

Yuhuudu waxay raaceen oo ku dhaqmeen Sixir intay ka jeedsadeen xaqa, iyo Kitaabadii Eebe. Nabi Suleymaan xaqa kama leexan, hasayeeshee waxaa Gaaloobay Shayaadiintii Dadka sixirka barijiray, Sixir iyo xumaan ciddii ku dhaqanta nasiib kuma laha aakhiro, waxaana Dadka u khayr roon Cabsi Eebe iyo rumeyntiisa, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Ruuxii u taga Kaahin wax sheegaha ama Sixirre u rumeeya wuxuu sheegi, wuxuu ka gaaloobay wixii lagu soo dajiyey, Nabiga Muxamad ah waxaa wariyey Nasaai. Al-Baqarah (102-103).

104. kuwa xaqa rumeeyow ha dhahina na ilaali ee dhaha na sug maqlana, Gaalana waxaa u sugnaaday cadaab daran.

يَتَّأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّقُوا لِرَاعِنَا
وَقُولُوا أَنْظِرْنَا وَأَسْمَعُوا وَلِلْكَافِرِينَ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

105. ma jecla kuwii Gaaloobay oo ehelu Kitaabka ahaa (Yuhuud iyo Naasaara) iyo Gaaladii Carbeed in laydinku soo dajiyo khayr xagga Eebe ka yimid, Eebana wuxuu ku kaliyeelaa Naxariistiisa ruuxu doono, Eebana fadligiisu (Khayrkiisu) waa waynayahay.

مَا يُوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ
مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ
مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١٠٥﴾

106. waxaan tirro oo aayad ah ama aan dib u dhigno waxaan keenaynaa mid ka khayrbadan ama la mid ah, miyaadan ogayn in Eebe wax kastoos (doono) uu karo.

﴿ مَا نَسَخَ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ
مِنْهَا أَوْ تَحْكُمُ الْقَوْمَ أَنْ اللَّهُ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٦﴾

107. miyaadan ogayn in Eebe leeyahay xukunka Samaawaadka iyo Dhulka, idinmana sugnaanin Eebe ka sokow sokeeye iyo gargaare midna.

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ
وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٠٧﴾

108. mise waxaad dooneeysaan inaad wax warsataan Rasuulkiinna sidii loo warsaday (Nabi) Muuse mar hore ruuxii ku bedasha Gaalnimo Iimaan wuxuu ka dhumay Jidka toosan.

أَمْ تَرِيدُونَ أَنْ نَسْأَلَكُمْ كَمَا سَأَلْنَا
مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَتَّبِعِ الْكُفْرَ بِلِإِيمَانٍ
فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٠٨﴾

Diinta Islaamku ma ogola in laysku shabbaho Gaalada, ama xagga hadalka, ama Camalka, dhaqanka iyo wax kastoo keeni shakhsiyadda Muslimka, Eebana fadligiisu waa badanyahay'cidduu doono yuuna u naxariistaa, wixii xukun ah oo Eebe tirana ama dib u dhigo, wuxuu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee)ku soo dajinjiray mid ka khayrbadan ama lamid ah, wax lala yaabana ma aha maxaa yeelay Eebaa abuuray Dadka isagaana og dantooda'wax walbana awooddiisay ku jirtaa, warsi iyo Su'aal aan qiimo lahayna waa baadinimo iyo xaq ka leexasho, oo la mid ah tay Yuhuudu warsatay (Nabi) Muuse, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebe wuxuu idinka reebay Muran, Xoolo hallayn iyo warsi badan oo macno daro, waxaa wariyey Saxiixayn. Al-Baqarah (104-108).

109. waxay jecelyihiin in badan oo ehelu Kitaab ah (Yuhuud iyo Nasaara) inay idiin celiyaan iimaankiina ka dib Gaalo, Xasad naftooda ka yimid dartiis, intuu xaqu u caddaaday ka dib, ee iska cafiya iskana saamaxa inta Eebe ka keeni amarkiisa (la dagaallankooda ama islaamkooda) Eebana waxkastuu doono wuu karaa.

110. Salaaddana ooga sakadana bixiya waxaad u hormarsataan Naftiina oo khayr ah waxaad ka helayaan Eebe agtiisa, Eebana waxaad camal-falaysaan waa arkaa.

111. waxay dhaheen ma galo Jannado ruuxaan Yuhuud ahayn ama Nasaaro, taasina waa yididiilo (been ah) waxaad dhahdaa keena xujadiina haddaad run sheegeysaan.

112. Ruuxiise u hogaamiya Wajigiisa Eebe isagoo sama fala ah, wuxuu ku leeyahay Ajrigiisa Eebe agtiisa, mana cabsadaan mana walbahaaraan.

113. Yuhuud waxay tidhi Nasaaro waxba ma aha, Nasaarana waxay tidhi Yuhuudu wax ma aha, iyagoo akhrin Kitaabka (Tawreed iyo Injiilba) saasay dhahaan kuwaan wax ogaynna «Gaaladii Carbeed», hadalkoodoo kale, Eebana wuu kala xukumin dhexdooda Maalinta Qiyaame waxay isku diidanaayeen.

Gaalo waxay jecelyihiin in Muslimiintu Gaaloobaan oo xaqa ka leexdaan Xasad iyo Xumaan darteed, waase in xaqa lagu sugnaado warkoodana aan la maqlin, waxay kaloo sheegeen Yuhuud iyo Nasaaraba in mid walba iyadu xaqa ku taagantahay ee tan kale ayna waxba ahayn, Janno galideed iyo hanunkuna ma aha sheegasho ee waa toosni iyo camal fiican oo la falo, taas darteed yuu Eebe ku ballanqaaday inuu kala bixin Dadka Maalinta Qiyaame waxay isku diidanaayeen, waxaana sugnaatay in Nabigu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Cidii camal fasha waxaan Camalkanaga ahayn waa wax la tuuri (la aqbalayn). Al-Baqarah (109-113).

114. cidna kama dulmi badna ruux reebay (diiday) in masaajidda Eebe

وَدَكَيْتُمْ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
لَوِزِدُّوْكُمْ مِّنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كَمَا آرَأْتُمْ
مِّنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُمْ
الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ
إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١١٠﴾

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
وَمَا تَقْدُمُوا لَأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ يُّجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ
إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١١﴾

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَن كَانَ هُودًا
أَوْ نَصْرِيًّا تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا
بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١١٢﴾

بَلَىٰ مَن أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ
أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١١٣﴾

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصْرِيَّةُ عَلَىٰ شَيْءٍ
وَقَالَتِ النَّصْرِيُّ لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَهُمْ
يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ
مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٤﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَّرَ فِيهَا

dhexdiisa lagu xuso Magaciisa, una camal fala say u kharaabi lahayd (Masaajiddu) kuwaas (Gaalada ah) Xaq uma leh inay galaan Masaajidda iyagoo cab-san mooyee, Adduunka waxay ku mudan dulli Aakhirana Cadaab Wayn.

115. Qorax ka soo bax iyo u Dhacba Eebaa iska leh, meel kastood u jeedsa-taanna waa Jaho Eebe (markaad Qibla-da garanweydaan) Eebana waa waasac (Naxariistiisu) wax walbana og.

116. waxay dhaheen Gaaladii wuxuu yeeshay Eebo Ilmo, waana ka nasahanyahay, saas ma aha ee waxaa u sugnaaday Eebe waxa ku jira Samada iyo Dhulka, dhamaanna Eebay u hogaan-samaan.

117. isagaa abuuray Samooyinka iyo Dhulka, markuu doono arrinna wuxuu uun dhahaa ahaw wuuna ahaadaa.

118. waxay dhaheen kuwii aan wax ogayn (Gaaladii) muxuu Eebe noola hadli waayey ama noogu imaan way-day aayad, saasoo kale dhaheen kuwii ka horreeyey hadalkooda oo kale . waxaa is Shabbahday (isu ekaatay) quluubtooda dhab ahaan yaan aayadaha ugu caddaynay ciddii wax yaqiinin.

Cid kaDulmi badan ma jiro ruux reebay in la nooleeyo Masaajidda Eebe'laguna xuso Magaciisa'inuu kharaabana doona'cidda saasyeesha waa in la cabsi galiyo, dulli baana u sugnaaday Adduun iyo Aakhiraba, Adduunkana Eebaa iska leh'meelkastood ujeedsato, ama Sunada ama ciddii wareerta, Eebana waa ka nasahanyahay Caruur, wuxuu iska leeyahay waxa ku sugan Cirka iyo Dhulka, wax walbana Eebuu u hogaansamaa'wuxuu doonana wuu ahaadaa, Gaaladuna waxay had iyo jeer warsadaan waxyaalo waawayn'iyagoo hadalku isku midyahay'waxaana ugu wacan inayan wax yaqiisanayn. Zayd wuxuu yidhi: Cidna uma haboona inuu baytka Dadka ka Celiyo. Al-Baqarah (114-118).

119. anagaa ku dirray Nabiyow adoo xaq wata oo Bishaarayn Digana, lagu warsanna maayo ehelka (Naarta) Jaxiimo.

120. Kaama raalli noqdaan Yuhuud iyo Nasaara intaad ka raacdo Diintoo-

أَسْمُهُمْ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا ۗ أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ
أَن يَدْخُلُوهَا إِلَّا بِالْأَخْيَابِ ۚ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا
خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٤﴾

وَاللَّهُ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ ۚ فَأَيْنَمَا تُولَٰؤُا فَتَمَّ وَجْهُ اللَّهِ
إِنَّ اللَّهَ وَسِعَ عَلَيْهِمْ ﴿١١٥﴾

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ۚ سُبْحٰنَهُ ۚ بَلْ لَّهُ
مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ كُلِّ لَّهُ قِنْدُونٌ ﴿١١٦﴾

بَدِيعُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ
وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿١١٧﴾

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ
أَوْتَارِينَ ۗ آيَةٌ كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ
مِن قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشٰبَهَتْ قُلُوبُهُمْ
فَدَبَبْنَا ۗ الْآلِيَتِ لِقَوْمٍ يُؤْفِكُونَ ﴿١١٨﴾

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا
وَلَا تُسْئَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ ﴿١١٩﴾

وَلَنْ رَضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصْرَىٰ حَتَّىٰ تَبِيعَ

da, waxaad dhahdaa hanuunka Eebaa hanuun ah, haddaad raacdo hawadooda intuu kuu yimid cilmi ka dib, kama heshid xagga Eebe sokeeye iyo Gargaare (midna).

121. kuwaan siinnay Kitaabka waxay u raacaan raacid Xaq ah (u akhriyaan) kuwaasina waxay rumeyn Quraanka, ciddii ka Gaalowdana Quraankase (ama Nabiga) waa cidda Khasaartay uun.

122. Banii Israa'iilow xusa Nicmadaydii aan idiinku Nicmeeyey iyo inaan idiinka fadilay adduunka (Waqtigiinii).

123. ka dhawrsada maalintayna Nafna naf kale ka abaalmarinaynin waxba, Furashana aan laga aqbalayn, Shafeecana ayan anfacayn oona loo gargaarayn.

Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebaa diray, waajibkiisana wuu gutay ehelu Naarkana wax laga weeydiinmaayo, tan kale Yuhuud iyo Nasaara iyo Gaalaba kaama raali noqdaan intaad ka raacdid waxay rabaan, Hanuuniyo wanaagna waamidka Eebe, ciddii warkooda raacadana wax Eebe ka soo haray oo u gargaari ma jiro, Dadkase Kitaabka rumaysan waxay si fiican u raacaan Kitaabkaas wayna rumeeyaan, ciddii se ka Gaalowda waa mid khasaartay. Quraankana wax badan yuu Eebe ku sheegay inuu u Nicmeeyey Bani Israa'il markay Xaqa ku toosnaayeen, markayse xumaan sameeyeen waxay lakulmiciciqaab daran, Cabdullaahi Binu Maseuud wuxuu sheegay in kuwa Quraanka uraacaasi Xaqahay yihiin kuwa wuxuu banneeyay raaca, wuxuu reebana kajooga, una akhriya sida Eebe u soo dajiyey. Al-Baqarah (119-123).

124. xusuusta marka Eebe ku imtixamay Nabi Ibraahim kalimooyin (ereyo) uuna dhameeyey, kuna yidhi waxaan kaaga yeeli Dadka Imaam, wuxuuna yidhi (Ibraahim) Caruurtaydana (kayeel) (Eebe) wuxuu yidhi ballankaygaa (fiican) ma gaadho daalimiinta.

125. xusuuso markaan ka yeeley baydka (Kacbada) meel Dadku ku kulmo, iyo Nabadgalyo kana yeesha Maqaamka Ibraahim meel lagu tukado, waxaan u waxyoonaay Nabi Ibraahim iyo Ismaaciil inay u daahiriyaan baydkayaga kuwa dhawaafi, kuwa ku nagi, iyo kuwa Rukuuci ee sujuudi.

مَلَّيْتُمْ فَلَمَّا آتَتْ هَدَىٰ اللَّهُ هَدًىٰ هُوَ الْهَدَىٰ وَلَئِن آتَيْتُمْ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكُمْ مِنَ الْعِلْمِ

مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٢١﴾

الَّذِينَ آتَيْنَهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ

أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ۗ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ ۗ فَأُولَٰئِكَ

هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٢٢﴾

يَبْنِي إِسْرَائِيلَ ۚ يَذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ

وَإِنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٢٣﴾

وَأَتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْرَىٰ نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا

يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَعَةٌ وَلَا هُمْ

يُنصَرُونَ ﴿١٢٤﴾

وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي

جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا

يَتَّأَلُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ ﴿١٢٥﴾

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنَا وَانحَدُوا

مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلِّينَ وَعَهْدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ

وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ

وَالْقَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿١٢٦﴾

126. xusuuso markuu yidhi (Nabi) Ibraahim Eebow kayeel Magaaladan (Maka) aamin kuna Arzaaq Dadkeeda Midho kooda rumeeya Eebe iyo Maa-linta dambe (Qiyaamada) (Eebe) wuxuu yidhi iyo kan gaaloobaba waan u raaxayn in yar markaas waanu galin Cadaabka Naarta meel la ahaadana iyadaa u xun.

127. xusuuso markuu kor yeelay Nabi Ibraahim Tiirarka Kacbada iyo Nabi Ismaaciil iyagoo leh Eebow naga aqbal adaa waxna maqla waxna oge,

128. Eebow naga yeel kuwa kuu hogaansama, Faracanagana ka yeel Umad kuu hogaansanta, nana tusi camalkannaga (Xajka) nagana toobad aqbal adaa toobad aqbalbadane, Wa-naagbadanane ahe.

Nabi Ibraahim Eebaa imtixaamay'wuuna ku guulaystay Imtixaamkii'wuxuu Eebe ka dhigay Imaam, isaga iyi Wiilkiisii Nabi Ismaaciil yaana dhisay Kacbada'Eebana way baryeen wuuna ka aqbalay baryadii reer Makaadna Eebe u baryeen inta xaqa raacda in Eebe Irzaaqo'Eebana wuu arzaaqi cidkasta'Gaaladana Aakharuu ka'aarsan, waxayna ku tusin Aayaduhu Waynida iyo Sharafta kacbada iyo Magaalada Makaadee barakeysan. Al-Baqarah (124-128).

129. Eebow u soo bixi Rasuul ka mid ah oo u akhriya aayaadkaaga barana Kitaabka (Quraanka) iyo xigmada (suna-nada Nabiga) oo nadiifiya adigaa ad-kaade, Falsame ahe.

130. yaa naca diinta Nabi Ibraahim ruux xumeeyey naftiisa mooyee, waana doorannay Nabi Ibraahim, adduunyada, aakhirana wuxuu ka midnoqon kuwa suusuuban.

131. xusuuso markuu Eebe ku yidhi hogaansan oo uu yidhi waan u hogaan-samay Eebaha Caalamka,

132. wuxuu u dardaarmay arintaas (Nabi) Ibraahim Caruurtiisa, Nabi Yacquubna wuu u dardaarmay, wuxuuna yidhi Caruurtaydiyey Eebe wuxuu idiindoortay Diinta ee ha dhi-manina idinkoon Muslim ahayn.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ ءَامَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُمِيعُهُ فَلْيَلِئْتُمْ أَصْطُرُهُ
إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَيَسْ أَلْمَسِيرُ ﴿١٢٦﴾

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٢٧﴾

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٨﴾

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٢٩﴾

وَمَنْ يَرْعُبْ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَن سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٣٠﴾

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمُ قَالَ أَتَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣١﴾

وَوَصَّىٰ بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمْ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾

waynida Xaramka iyo Kacbada iyo waxa kusoo arooray waxay ku qoran tahay Kutubaha Dheer dheer, tan kale waxay aayaduhu caddeeyeen in Nabi Ibraahim eebe warsaday inuu maka ka yeelo Magaalo aamin ah, oo Dadkeeda la arzuqo, waxaa kale oos warsaday Eebe in camalkooda la aqballo isaga iyo Wiilkiisa Nabi Ismaaciil Muslimna laga yeelo iyo Caruurtooda, Camalkooda fiicana la tusiyo, Nabi Dadka ka mid ahna loo soo bixiyo (Nabiga Muxamed ah naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) si uu u baro xaqa'ugana leexiyo Xumaanta, saas darteed Diinta Islaamka ah oo Diintii Nabi Ibraahim iyo Nabiyadii kale ma naco ruuxaan doqon aan wax garanayn ahayn mooyee, laguna dhaqmo laguna dhinto, Nabiguna wuxuu yidhi: Maka Eebaa xarrimay ee Dad ma xarrimin, cidna uma banaana inuu Dhiig ku daadiyo, ama geedaheeda guro, waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim.

waxaa kale oo Nabigu yidhi: Anaa ugu dambeeya Nabiyada Eebe agtiisa isagoo Nabi Aadamna Dhoobada ku dhex jiro, waxaana ahay baryadii Nabi Ibraahim iyo Bishaaradii Nabi Ciise, Hooyadayna wayaragtay saasayna ahaayeen Nabiyada Hooyooyinkood, Waxaa wariyey Imaam Axmed. Waxaase haboon in wanaagoodii la raaco. Al-Baqarah (129-132).

133. miyaad joogteen (Yuhuuday) marka Geeridu u timid (Nabi) Yacquub markuu ku yidhi Caruurtiisa maxaad caabudaysaan Gadaashay, ayna dheheen waxaan caabudaynaa Eebahaaga iyo Eebaha Aabayowgaa Ibraahim, Ismaaciil iyo Isxaaq Eebe kaliya, isagaana u hogaansamaynaa.

134. taasina waa ummad taktay, waxayna Mudatay waxay kasbatay, idinkuna waxaad mudanaysaan waxaad kasbateen, laydina warsan maayo waxay Camalfalayeen.

135. waxay ku dhaheen Gaaladii Muslimiinta ama Yuhuud noqda ama Nasaara aad hanuunteene, waxaad dhahdaa mayee milladda (Diinta Nabi) Ibrahim yaan raacaynaa ee Xaqa u iis-hay, kamana mid ahayn Gaalada,

136. waxaad dhahdaan waxaan rumaynay Eebe iyo waxa naloo soo dajiyey iyo waxa lagu soo dajiyay Ibraahim, Ismaaciil, Isxaaq, Yacquub. iyo Caruurtoodii iyo wixii la siiyay (Nabi) Muuse iyo (Nabi) Ciise iyo wixii laga siiyey Nabiyadii (Kale) xagga Eebohood kala gaynamayno dhexdooda, waxaana u hogaansamaynaa Eebe.

137. hadday u rumeeyaan saad u rumayseen way hanuuneen, hadday jeed-sadeenna waxay ku suganyihiin khilaaf, waxaana idinka kaafin Eebe isagaa wax maqla waxna oge.

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَاللَّهُ أَبَا بَابِكِ إِزْرَهْمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٣﴾

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُنْشَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٤﴾

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٣٥﴾

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٦﴾

فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٣٧﴾

Eebe wuxuu halkan ka qisoon Nabi Yacquub iyo Caruurtiisii iyo wuxuu u dardaarmay markuu dhimamayey iyo inay haysteen Milladdii awoowyadood (Nabi) Ibraahim, Ismaaciil iyo Isxaaq, hase ahaatee waxay Yuhuud iyo Nasaara sheegeen in hanuunkooda la raaca waa wax kama jiraan ee Diinta xaqa ah waa Diinta Nabi Ibraahim ee Diinta Islaamka ah, Muslimiintuna waxay rumeysanyihiin Eebe, Quraanka wixii lagu soo dajiyay Nabi Ibraahim Ismaaciil, Isxaaq, Yacquub iyo Caruurtoodii iyo Wixii Nabi Muuse iyo Nabi Ciise lagu soo dejiyay mana kala qaybiyaan xaqa hadayse Gaaladu u rumeeyaan sida Muslimiinta waa hagaag, haddii kale waa inaan Xaqa ku toosnaano Eebaa ina kaafinaayee. Al-Baqarah (133-137).

138. ku sugnaada Diinta Eebe, yaa ka fiican Diinta Eebe (ma jiro) isagaana caabudaynaa.

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنْ اللَّهِ صِبْغَةً
وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ ﴿١٣٨﴾

139. waxaad dhahdaa Nabiyow ma waxaad igula doodaysaan Eebe isagoo Eebahanno iyo Eebihinna ah, anaguna Camalkanagu noo sugnaaday idinkuna Camalkiina, isaagaana u kali yeelaynaa Diinta.

قُلْ أَتُحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا
أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ ﴿١٣٩﴾

140. mise waxaad dhahaysaan Nabi Ibraahim, Ismaaciil, Isxaaq, Yacquud iyo Caruurtii waxay ahaayeen Yuhuud ama Nasaara, waxaad dhahdaa ma idinkaa wax og Mise Eebe yaa ka dulmi badan ruux qariya marag agtiisa Eebe ku yeeshay, Eebana ma halmaamo waxaad falaysaan.

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ
وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى
قُلْ أَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِيرُ اللَّهِ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ
شَهَادَةَ عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ
بِعَفِيفٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾

141. taasi waa umad tagtay, waxayna mudan waxay kasbatay idinkuna waxaad mudanaysaan waxaad kasba-teen, laydin warsannamaayo waxay camalfalayeen

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ
مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٤١﴾

Ma aha xaalku sida Yuhuud iyo Nasaarada oo ah in la dhaho waxaa la sibqin Ilmo, waxaase khayr iyo Wanaagba ah Diinta Islaamka ee ah Diinta Hanuunka iyo Toosnida, mana aha in dood xaq darro iyo Qallooc ah la doodo,

Nabi Ibraahim iyo Ismaaciil, Isxaaq, Yacquub iyo Caruurtuna ma ahayn Yuhuud iyo Nasaara midna, maxaayeeley cidna Eebe wax kama oga mana halmaamo waxa la camal fali, umad horeysay oo xaqa ku toosnayd in wax laga sheegana ma aha, maxaa yeelay cid walba waxay mudan waxay kasbatay wanaag iyo Xumaanba.

Qataade waxaa laga wariyey inuu Yidhi: Yuhuud iyo Nasaaraba waxay sibqiyaan (wax mariyaan) Caruurtooda, Sibqinta Eebana waa Diinta Islaamka wax ka fiican oo ka nadiifsanna ma jiro waana Diinta NabiNuux iyo Nabiyadii ka dambeeyey. Al-Baqarah (138-141).

142. waxay dhihi kuwii xumaa ee Dadka (Gaalada) ka mid ahaa maxaa ka jeediyeey Muslimiinta Qiblay Qaabili-jireen (Baytul Maqdis) waxaad dhahdaa Nabiyoow Qorrax ka soobax iyo u Dhacba Eebaa iska leh, wuxuuna ku hanuunin Ciduu doono Jidka toosan.

143. saasaan idinka dhignay umad caadil (khayr ah) si aad marag ugu noqotaan Dadka, Rasuulkuna idiinku noqdo markhaati, mana aa naan yeelin Qibladii aad qaabilijirtay inay kala muuqato ruuxa Rasuulka raaca iyo kan dib u noqon (Gaalooobi) mooyee waana arrin kuweyn Dadka marka laga reebo kuwa Eebe hanuuniyey, Eebana ma dhumiyi Iimaankiinna (Salaadiina) Eebana waa u Naxariisbadanyahay Dadka.

144. dhab ahaan yaan ugu jeednay gadoonka Wajigaaga ee Samada, waxaana kuu jeedinaynaa Qiblad aad ka raali noqon, ee u jeedi Wajigaaga xagga Masjidka Xurmeysan, meelkastood joogtana u jeediya Wajigiinna xaggiisa, kuwa Kitaabka la siiyeyna waa ogyihiin in jeedintaas xaq Eebe tahay, Eebana ma halmaansana waxay Camal fali.

Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu Qaabiliijiray intii muddo ah markuu Tukan xagga Quddus, markii Eebe faray inuu Kacbada u jeedsado yaa kuwii xumaa Dicaayad iyo war fureen, iyagoo is warsan waxa Nabiga jeediyeey' Eebaase Xukunka leh, umadda Muslimka ahna ka dhigay marag caadil ah, siduu Nabiga uga yeelay maragga umadda, arrinta u jeedinta Qibladana uma fududa ruuxaan Mu'min ahayn Eebana hanuuniyey, Qibladii horay u Tukadayna Eebe ma halleeyo Camalkooda, Eebana wuxuu daalacanayey ogaana jacaylka Nabiga in Kacbada loo jeediyo, inay arrintaasu xaqtahayna waxaa ogayd ciddii xaqa rabta. Ibnu Cumar waxaa laga wariyey inuu yidhi: Dadkoo ku tukan quba Salaad Subax yuu ruux u yimid kuna yidhi Rasuulkii xalaa lagu soo dajiyey Quraan inuu Kacbada Qaabilo Shaambayna u jeedeen. waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim. Al-Baqarah (142-144).

145. hadaad ula timaado kuwa ehelu Kitaabka ah aayad kasta ma raacayaan Qibladaada adiguna ma raacaysid Qibladooda, qaarkoodna ma aha kan raaca Qiblada qaarka kale, hadaad raacdo

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّيْتُمْ هَٰؤُلَاءَ قِبْلَتَهُمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٤٢﴾

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقِبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ عِبَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٤٣﴾

قَدْ زَرَى نَزَى تَقَلَّبَ وَجْهَكَ فِي السَّمَاءِ فَلتَوَلَّيْتَكَ قِبْلَةً رَضِيهَا قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنِ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٤﴾

وَلَيْنَ اتَّبَعَتِ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتِهِمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ

waxay jecelyihiin Gaaladu, inta cilmi kuu yimid (waxyiga Eebe), waxaad ka mid noqon daalimiinta.

146. kuwaan siinay Kitaabka waxay u yaqaanaan Nabiga (iyo xaquu la yimid) siday u yaqaanaan Caruurtooda, koox kamid ahna waxay qarinqa xaqa iyagoo og.

147. Xaqu wuxuu ka yimid xagga Eebahaa ee ha ka mid noqonin kuwa shakiya.

148. cidwalba waxay leedaahay joho ay dhawrto (raacdana) ee u oratama Wanaaga, meelkastood ahaataanna Eebe wuu idin keeni (oo idin kulmin) dhammaantiin, Eebana wax walba wuu karaa (haduu doono),

Cidaan Xaqa Eebe rabin lama qancin karo waxkastoo loo keeno'sida xaq diidayaasha' ruuxa Mu'minka ahana waa inuusan ku kadsomin Xumaantooda kana digtoonaadaa inuu Jidkooda raaco, Eebana markuu ku adkeeyey Nabiga xaalkaas waxay digniin u tahay ummadiisa, Gaaladuna way garan Xaqa iyo wanaagga iyo runnimada Nabiga, hase yeeshe waxay u diidi Xasad iyo Xumaan jacayl, maxaa yeeley Xaq cad wax la shakiyo ma aha, cidwalbase waxbay aaminsan tahay kuna socotaa, waase in Khayrka iyo wanaagga loo deg dego, Eebana Dadka wuu kulmin Qiyaamada si uu u kala bixiyo. waxaa laga wariyey in Cumar ku yidhi Cabdullaahi Binu Salaam: Ma garan Nabiga Muxamed ah sidaad u garan Ilmahaaga markaasuu yidhi Haa wax ka badan'aminkiiyaa ka soo dajin Cirka kuna soo dajin aminka Dhulka waana aqoonsaday'Ilmahaygase ma ogi waxay fashay Hooyadiis. Al-Baqarah (145-148).

149. meelkastood u baxdo u jeedi Wajigaaga xagga Masjidka Xurmaysan, Xaqu xagga Eebahaa buu ka ahaaday Eebana Ma Mooga Waxaad Falaysaan.

150. meelkastood u baxdana jeedi Wajigaada xaggisa Masjidka Xurmaysan, meelkastood joogtaanna u jeediya Wajiyadiinna xagiisa, si ayna xujo ugu ahaan Dadka Korkiinna, kuwa Daalimiinta ah mooyee (ee gardarada ku socda) hana ka cabsanina ee aniga iga cabsada, waxaana idiin taamiyeeli (dhamayn) Nicmadayda si aad u hanuuntaan.

151. «waan idiin Nicmeynay» sidaan idinku dirnay dhexdiina Rasuul idinka

أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ

إِنَّكَ إِذَا عَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٥﴾

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ
أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ

يَعْلَمُونَ ﴿١٤٦﴾

الْحَقَّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١٤٧﴾

وَلِكُلِّ وُجْهَةٍ هُومٌ لَهَا فَاسْتَبِقُوا الْحَيَاتِ آيَاتِ
مَا تَكُونُوا يَأْتِي بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى

كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٤٨﴾

وَمَنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا

اللَّهُ بِعَنِيفٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٩﴾

وَمَنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ

الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوْا وُجُوهَكُمْ

شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حَبْهَةٌ إِلَّا

الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَحْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي

وَلَا تَمْنَعِي عَابَتَكُمْ وَأَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ يَتْلُوا

mid ah oo idinku akhriya Aayaadkana-ga, oo idin daahiriya, oo idin bara Ki-taabka (Quraanka) iyo Sunada Nabiga, idinna bara waxaydaan aqoonin.

152. ee I xusa aan idin Xusee (ajir idin siiyee) iguna mahadiya hana iga Gaaloobina.

Waa amar Saddexaad oo Eebe Dadka Muslimiinta ah faray inay qaabilaan Masjidka Kacbada ee Xurmeysan, waxaana loo soo celeliyey waynida arrinta, waxaana lala hadlay Ciddii Kacbada u jeedda, iyo kii Maka jooga iyo kan Adduunka kale jooga, waana amar Waajib ah, Ciddii ka murantana ayan wax xujo ah lahayn, hase yeeshee Xaq diidayaashu way iska murmi Xujo la'aan' waase in Eebe uun laga cabsado isagaa Rasuulka inoo soo diray si uu inoo toosiyo 'Xaqana inoo baro' Xumaantana inooga leexiyo 'Xusida Eebe iyo Mahadiisuna waa in la badiyo, Eebana wuxuu yidhi: Hadaad kali igu Xusto waan ku xusi si kali ah, hadaad i xusto adoo Dad la joogana waxaan kugu xusi kulan ka Khayrbadan kiinna.

Nabigana wuxuu yidhi: Ruuxii Eebe u nicmeeyo Eebe wuxuu jecelyahay inay Nicmada raadkeedu ka muuqdaan Khalqigiisa.

waxaa wariyey Imaam Axmed. Al-Baqarah (149-152).

153. kuwa (Xaqa) rumeeyow kaal-maysta Samir iyo Salaad, Eebe wuxuu la jiraa kuwa Samree.

154. hana ku dhihina kuwa lagu Dilo Jidka Eebe (Jahaadka) waa Dhinteen, saas ma aha ee waa noolyihiin, mase kaseysaan.

155. waxaan idin ku Imtixaanaynaa wax Cabsi ah iyo Gaajo, iyo Nusqaamin Xoolaha iyo Nafta iyo midhaha, ee u Bishaaree kuwa Samra.

156. kuwaas markuu dhib ku dhoco yidhaahda Eebaa na leh isagaana u noqonaynaa.

157. kuwaas waxaa korkooda ahaan Deeq Eebe iyo Naxariistiisa, waana kuwa hanuunsan.

158. Safo iyo Marwo waxay ka midyihiin Calaamooyinka (Wayneynta) Eebe ee ruuxii u Xajiya Baydka ama Cum-raysta wax ma saarra hadduu ku Wareego Dhexdooda, ruuxa wax dheeraad ah la yimaadana Eebe wuu ku mahdin wuuna ogyahay.

عَلَيْكُمْ ءَايَاتِنَا وَمُزَكِّمَكُمْ وَعُلَمِّكُمْ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلِمَتِكُمْ مَالِمُ تَكُونُوا
تَعْلَمُونَ ﴿١٥٢﴾

فَأَذْكُرُوا أَنذَكُرْتُمْ وَأَشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونَ ﴿١٥٣﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ
إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٤﴾

وَلَا تَقُولُوا لِمَن يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ءَمُوتٌ بَلْ
ءَحْيَاءٌ وَلَكِن لَّا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٥﴾

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ
مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالتَّمْرِتِ وَبَشِيرٍ
الصَّابِرِينَ ﴿١٥٦﴾

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ
رَاجِعُونَ ﴿١٥٧﴾

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾

إِنَّ الصَّافِيَ وَالْمُرَوَّةَ مِّن سَعَابِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ
الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَن يَطَّوَّفَ
بِهِمَا وَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٩﴾

Samirka iyo Salaaduba way u kaalmeeyaan Dadka, waana in lagu dadaalo, tan kale Dadkii Jidka Eebe ee Jahaadka ah lagu dilay ma aha Dad dhintay waxayse ku noolyihiin Wanaag iyo Nolol aynaan kasayn, Adduunkuna waa Guri Imtixaan oy ku heli Cabsi, Gaajo, Xoolaha iyo Nafta iyo Midhaha oo nusqaama, waxaase loo bishaareeyey kuwa adkaysta ogna inay adoomo eebe yihiin una noqon waxayna mudan Naxariis iyo Wanaag, waana kuwa toosan. Safo iyo Marwo in la dawaafana waa Waajib cidii Xajinaysa ama Cumraysan, waxaa loo yidhi ruuxii dawaafa wax ma saarra waa in loo maleeyey inay tahay arrin soo jirtay, Xadiithna waxaa ku sugnaaday: Waxaa la yaab leh xaalka Mu'minka hadduu K'hayr helo wuu ku mahdiyaa Khayrbayna u noqotaa, hadduu dhib ku dhacna wuu Samraa waxayna u noqotaa Khayri. Al-Baqarah (153-158).

159. Kuwa qariya waxaan soo dajinay oo aayaad ah iyo hanuun intaan dadka ugu caddaynay Kitaabka kuwaas Waxaa nacladi Eebe iyo Kuwa wax Nacalada (malaaigta iyo Mu'miniinta).

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ
وَأَلْهَدُوا مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ
أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّعِينُونَ ﴿١٥٩﴾

160. Marka laga reebo kuwa toobad keena oo Wanaaga fala oo Xaqa caddeeya, kuwaas waan ka toobad aqbal, waxaana ahay toobad aqbal badane Naxariis badan.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُّوا فَأُولَئِكَ
أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾

161. Kuwii Gaalobay oo ku dhintay gaalnimo Kuwaas waxaa korkooda ah nacaladda Eebe iyo Malaa'igta iyo Dadka dhammaan.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارًا أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ
لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٦١﴾

162. Waxayna Kuwaari dhexdeeda (naarta iyo nacaladda) lagamana fudu-deeyo xagooda cadaabka Loomana sugo.

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَخَفُونَ عَنْهُمْ عَذَابَ اللَّهِ وَلَا هُمْ
يُنظَرُونَ ﴿١٦٢﴾

163. Eebihiiin waa Eebe kaliya isaga mooyee Eebe kalana majiro, Waana naxariis guud iyo mid gaarba naxariiste.

وَاللَّهُمُّ إِلَهُ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ
الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

164. Cirka abuurkiisa iyo dhulka iyo kala duwanaanta Habeenka iyo maalinka iyo doonta La socota badda wax anfacada dadka iyo waxa Eebe ka soo Dajiyay samada oo Biyo ah kuna nooleeyay Dhulka intuu dhintay ka dib, kuna fidiyay Dhulka Daabad kasta iyo gadgadoonka dabaysha iyo Daruuraha loo sahlay Samada iyo Dhulka dhexdiisa waxaa ugu sugan calaamo kuwa wax kasi.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ
الْأَيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفَلَاحِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ
بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ
فَأَعْيَاهُ الْأَرْضُ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ
كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيْحِ وَالسَّحَابِ
الْمُسْحَرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٦٤﴾

Xaqa oo la Qariyo waxay keentaa ciqaab Eebe iyo nacalad, Illeen Islaamku waa in wanaaga la is faro xumaantana la is ka reebo, ciddii saas yeesha oo Xaqa cadaaysa oo wanaag fasha Eebe wuu ka toobad aqbalaa, Gaalnimu lagu Dhinto yaayna ciqaab ku dhan tahay, Dadkana waxaa ugu filan calaamaad abuurka cirka, Dhulka, Habeenka, Dharaarta, Maraakiibta Bada socota, roobka, iyo Daruuraha xawaarayn cirka iyo Dhulka Dhexdooda, Abuudaa'uud wuxuu wariyay in Nabigu (naxariis iyo nabadgalyo eebe korkiisa ha yeelee) yidhi: Ruuxii cilmi la Warsado oo Qariya Waxaa lagu xakamayn qiyaamada xakama naar ah. Al-Baqarah (159-164).

165. Dadka waxaa ka mid ah cid ka yeelan Eebe ka sokow wax lala caabudo una jecelyihiin say u jecelyihiin Eebe. kuwa rumeeyey xaqa yaa ka daran jeeceelkooda Eebe, hadday arkaan kuwa dhalmiga falay Cadaabka (Aakharo) waxay ogaan lahaan lahaayeen in xoog dhamaantiis u sugnaaday Eebe, Eebana cadaabkiisu daranyahay.

166. markay iska bariyeelaan kuwii la raacay kuwii raacay, oy arkeen Cadaabka kalana go'day xidhiidhkoodii.

167. waxayna dhaheen kuwii raacay haddii nala celiyo waan iska bariyeeli lahayn xaggooda say iska kaanna bariyeleen, saasuuna Eebe u tusiyaa caalmakooda

168. Dadoow cuna waxa Dhulka ku sugan kiisa xalaasha fiican ah hana raacina Wadooyinka Sheydaanka illeen Cadaw cad buu idiinyahayey,

169. wuxuuna idin fari uun xumaan iyo Macsiyo iyo inaad ku sheegtaan Eebe waxaydaan ogayn.

Eebaa jacayl xaq ah mudan'mana haboona in Sida Eebe wax kale loo jeclaado, Qiyaamadana way iska bariyeeli Madaxdii iyo kuway ku hogaaminayeen Xumaanta, xidhiidh koodiina wuu go'i, Calaalal iyo qoomamana wax matarayso iyo yaa i celiya aan iska bariyeleele say isaga kaanno bariyeleen, Dadkuna waa inay xalaasha cunaan'waxa Shaydaanku farina ayan raacin illeen waa cadaw Xumaan farayee, waxaa sugnaatay in Sacad Bini Waqaas ku yidhi Nabigu (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebe ii bari inuu Ducadayda aqbaloo markaasuu ku yidhi Cunadaadu Xaalal ha noqoto Ducaadaada waa la aqbaliye. Al-Baqarah (165-169).

170. marka lagu dhaho Gaalada raaca wuxuu soo dajiyey Eebe, waxay dhihi

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾

إِذْ تَبَرَأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَأَرَأَوْا الْعَذَابَ تَوَقَّعْتُمْ بِهِمُ الْأَسْبَابَ ﴿١٦٦﴾

وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّا كُنَّا نَدْرِكُهُمْ لَسَبَّاهُمُ حَسْرَتًا عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ﴿١٦٧﴾

يَأَيُّهَا النَّاسُ كُلُّوْا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٦٨﴾

إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَن تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦٩﴾

وَإِذْ أُقْبِلَ لَهُمْ تَوْبَتُهُمْ وَأَنزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَسَبَحُ

saas ma aha ee waxaanu raaci waxaan ka helley Aabayowganno (oo caabudi) oo haday yihiin Aabayowgood kuwaan wax kasayn Hanuunsanayna (miyey raaci),

171. waxay la midyihiin kuwii Gaa-loobay mid u dhawaaqay (Heesi) waxaan wax maqlayn. kasayna Qaylada iyo Dhawaaqa mooyee, wax ma maqlaan mana hadlaan waxna ma arkaan, waxna ma kasaan.

172. kuwa Xaqa rumeeyow wax ka Cuna wanaagaan idinku arzuqnay, kuna mahdiya Eebe hadaad tihiin kuwo isaga Caabudi.

173. wuxuu uun idinka reebay Bakhtiga, Dhiigga, Hilibka Doofaarka iyo wixii Eebbe Magiciisa waxaan ahayn lagu gawraco ruuxiise dhibaatooda (baahan) oon xadgudbin dulmina galin korkiisa dambi masaara (inuu) wax ka cuno Eebena waa dambi dhaafbadane Naxariisbadan.

Xaqa in la raaco yaa habboon ee ma aha in aabbe iyo Cidkale midna xumaan lagu raaco, oo lala mid noqdo Xoolo loo Heesi oo kale oo Xaqdiid la noqdo, Eebana waxbuu reebay in la cuno-waxna wuu xalaaleeyey-ee waa in la cuno xalaasha laguna mahadiyo Eebe, lagana fogaado Bakhtiga, Doofaarka, Dhiigga iyo waxaan Magaca Eebe kaliya lagu gawricin, dhibaato iyo Baahise waa meesheeda Ciddaan xad gudbin, Xadiithna waxaa ku sugnaaday Eebe waa wanaagsane'waxaan Wanaag ahayna ma aqbaloo wuxuuna faray Mu'iniinta wuxuufaray Rasuuladii... Al-Baqarah (170-173).

174. kuwa qariya waxa Eebe soo dajiyey oo Kitaabka ah (Quraanka) kuna gata lacag yar kuwaasi kuma cunayaan (ma galinayaan) Calooshooda waxaan Naar ahayn, lamana hadlo Eebe Maa-linta Qiyaame mana daahiriyo waxayna Mudan Cadaab daran.

175. kuwaasi waa kuwa ku gatay baadida Hanuun, Cadaabna dambidhaafid maxaa uga adkaysi badan Naarta.

مَا آتَيْنَا عَلَيْهِمْ آيَةً إِلَّا أَتَوْاكَ بِهَذَا الْقُرْآنِ لِيَكْفُرُوا بِهِ وَمَنْ هُوَ شَرٌّ مِنْكَ فَاعْتَبِرْ

وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَتَّعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءَ وَنِدَاءَ صُمُّكُمْ عَنْ سَمْعِهِمْ لَا يَعْقِلُونَ

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا كَلُومًا مِنْ طَبِئَتِ مَا رَزَقْنَكُمْ وَأَشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنْ لَمْ يَجِدْ عَفْوَ رَجِيمٌ

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ الْكِتَابِ وَيَشْتُرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَهَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ

176. arrintaas waxaa ugu wacan in Eebe u soo dejiyey kitaabka xaqa ah kuwii iskudiiday kitaabkana waxay ku suganyihiin khilaaf Fog.

177. Samo falku ma aha inaad wajiga u jeedisaan Qorax ka soo bax iyo Qorax u dhac laakiin sama fale waa ruuxii rumeeya Eebe, Qiyaame Malaa'igta. Kitaabka (kutubta Alle), Nabiyada, oo siiya Xoolaha isagoo jecel Qaraabada, Agoonta, Masaakiinta, Masaafirka, kuwa baryootama, Fakin qoor, oogana Salaadda, bixiyana Zakada, oofiyaana ballankooda, markay ballamaan, Samra (adkaystana) Waqtiga saboolnimada., Jirrada iyo Dagaalka, kuwaasina waa kuwa ku runsheegay Iimaankooda waana kuwa dhawrsada.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ

الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿١٧٦﴾

لَيْسَ الْإِرْبَانُ تَوْلُوا أَوْجُوهَكُمْ قَلَّ الْمَشْرِقِ

وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْإِرْمَ مِنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ

الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ

وَأَمَّا الْقَائِلُ عَلَىٰ حَيْهٍ ذَوِي الْقُرْبِ

وَالْتَمَعِي وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ

وَالسَّالِمِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ

وَأَمَّا الزُّكُوهُ وَالْمُؤْمَرُونَ بَعْدَهُمْ إِذَا

عَاهَدُوا وَالصَّادِقِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ

الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾

Xaqoo la qariyo ama si xun loo sheego waa arrin daran oo Eebe ugu goodiyey Ciddii fasha Ciqaab daran iyo Cadaab, maxaa yeelay Xaqii bay ku gateen adduuno, hanuunkii iyo Dambidhaafkiina Baadi iyo Cadaab, marse hadday Khilaaf iyo Xaq diid ku suganyihiin ha u darbadeen Cadaab hadday u adkeysan, Sama falkuna ma aha istustus iyo Wajigoo la jeediyo, waase in xaqa dhammaantiis la rumeeyo, Dadkana loo Naxariisto Cibaadana la badiyo Dhibka iyo Jahaadka iyo Jiradana loo adkeysto iyadoo lagu dadaali sidii laysaga fududayn lahaa, kuwaa saas fala waa kuwa Xumaanta ka Dhawrsaday. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yelee) wuxuu yidhi: Sadaqo waxaa u fiican inaad bixiso adoo fayow oo ku adag bixinta, yididiilana Hodontinimo, Waxaa wariyey Xaakiim. Al-Baqarah (174-177).

178. kuwa xaqa rumeeyow waxaa laydinku waa Jibiyey Qisaasta Dadka la dilo, xurta xurbaa loo qisaasan, Ad-doonkana addoon, Haweeneydana Haweeney, ruuxiise looga cafiyey Walaalkis (xaggiisa) wax waxaa saaran inuu si fiican u raaco isna Si fiican Loogu gudo, taasina waa fudayd xagga Eebe iyo naxariis, ruuxiise xadgudba intaas ka dib wuxuu mudan Cadaab daran.

179. waxaa idinku sugan Qisaasta nolol Dadka wax garadka ahow waxaadna mudantihiin inaad dhawrsataan.

180. waxaa laydinku waajibiyey mar-kaad Dhimanaysaan hadaad ka tagay-

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي

الْقَتْلِ الْحَرْبِ بِالْحَرْبِ وَالْعَبْدِ بِالْعَبْدِ وَالْأَنْثَىٰ بِالْأُنْثَىٰ

فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَأُولَئِكَ بِالْمَعْرُوفِ

وَأُدَاءُ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَٰلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ

وَرَحْمَةٌ مِّنْ عِنْدِي بَعْدَ ذَٰلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٨﴾

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيٰوةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ

لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧٩﴾

كُتِبَ عَلَيْكُمُ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ

saan Xoolo dardaaranka Waalidaynka iyo Qaraabada si wanaagsan, Xaq bayna ku tahay kuwa dhawrsada.

181. ruuxiise badala dardaaranka intuu maqlay ka dib dambigu wuxuu saaranyahay uun kuwa wax badala, Eebana waa maqla og.

182. ruuxii uga cabsada dardaaran iilasho ama dambi oo hagaajiya dhexdoda, korkiisa danbi masaara, Eebana waa dambi dhaafbadane naxariis badan.

Eebe wuxuu soo dajiyay sharci wanaag badan si loogu dhaqmo. hasa yeeshee dadku iskumid ma aha'qaar waxay kudhaqmi sharcigaas'qaarna in xoog iyo toosin la toosiyo mooyee ma hagaagaan saas darteed ciddii cid kale si gardara ah u disha waa in iyana la diila si nabad iyo nolol looh elo. hadii layska cafiyo si heshiis ah waa in si fiican laysu xaqmariyaa waa naxariis Eebe. tan kale waa in ruuxu geeri ka hor xuquuqda ku cadeeyaa dardaaran. si caddaalad markhaatiguna ka run sheegaa'waxna badalin wixii gaf ahna saxaa isgoon xumaan iyo danbi galin. Al-Baqarah (178-182).

183. kuwa xaqa rumeeyow waxaa Laydinku wajibiyay Soonka sidii loogu waajibiyey kuwii idinka horreeyey si aad u dhawrsataan.

184. waa Maalmo tirsan ee ruuxii idinka mid ah oo buka ama Safar ah waxaa korkiisa ah ayaamo kale (soonkood) kuwa uu dhibina waxay bixin «quudin» Miskiin, ruuxii badsada (Khayrkana) saasaa u fiican, inaad Soontaan yaana idiin khayr badan hadaad tihiin kuwo wax og.

185. waa bisha Soon ee la soo dajiyey dhexdiisa Quraanka, isagoo hanuun Dadka u ah, iyo caddayn hanuun iyo kala bixin (xaqa iyo baadhilka) ee ruuxii jooga (nagi) ha Soomo, ruuxiise buka ama Safar ah waxaa saaran maalmo kale, wuxuu idinla dooni Eebe fudayd ee idin lama doonayo culays, waana inaad dhamaystirtaan tirada wayneysaanna Eebe wuxuu idinku hanuun-

رَكَ حَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ

بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُنْقِبِينَ ﴿١٨١﴾

فَمَنْ بَدَلَهُ، بَعْدَ مَا سَمِعَهُ، فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ

يَبْدُلُونَهُ، إِنْ أَلَّفَ اللَّهُ سَمِيعٌ عَلَيْهِمُ ﴿١٨٢﴾

فَمَنْ خَافَ مِنْ مَوْصٍ جَنَفًا أَوْ إِنَّمَا فَاصِلِحَ

بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ، إِنْ أَلَّفَ عَقُورٌ رَجِيمٌ ﴿١٨٣﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ

كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ

تَتَّقُونَ ﴿١٨٤﴾

أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا

أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى

الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ

فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ، وَإِنْ أَنْصَمُوا

خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٥﴾

شَهْرٍ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ

هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى

وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ

وَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ

مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ

وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ

niyey, waxaadna u dhawdihiin, mudan-tihiin, inaad mahadisaan Eebe.

وَلْتَكْبِرُوا لِلَّهِ عَلَّانَ مَا هَدَيْتُمْ
وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾

Tiirarka waaweyn ee Islaamka waxaa ka mid ah Soonka oo Eebe waajibiyey siduu umadihii hore ugu waajibiyey si xumaanta looga dhawrsado waana Maalmo tirsan oo Soddomeeye ama wax kayar ah, ciddii kartana waa ku waajib oo qaangadh ah oo Cudur iyo Safar midna hayn, Soonku waa Bishii Quraanka oo hanuun iyo caddayno ah la soo dajiyay. Eebana dhib inalama doonayo ee fudayd buu inala rabaa iyo inaan dhamayno soonka, Eebana waynayno, kuna mahdino hanuunkiisa. Rasuulku wuxuu yidhi: (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ruuxii u sooma (Bisha) soon rumeyn Eebe iyo ajri kasab waxaa loo dhaafaa wuxuu hor marsaday oo dambi ah. tan kale wuxuu ku tusin soonku sinnaan iyo cadaalad iyo in laysu naxariisto. Al-Baqarah (183-185).

186. hadday ku warsadaan Nabiyoow addoomadu xagayga anigu waan dhawahay waana ajiibaa (aqbalaa) baryada markay i baryaan, ee ha i maqlen iyaguna hana i rumeeyeen si ay u hanuunaan

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ
أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلَيْسَ سَجْدٌ
لِي وَلِيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾

187. waxaa laydiin banneeyey inaad Habeenka Soonka is aragtaan Haweenka, maxaayeelay dhar (asturaad bay) idiinyihiin, idinkuna dhar (asturaadbaad) u tihiin, Eebana wuxuu ogaaday inaad Khayaamayseen Naftiinna. wuuna idinka toobad aqbalay idina cafiyey ee hadda u tega Haweenkiina kana doona waxa Eebe idiinku Qoray, Cuna oo Cabbana intuu ka muuqdo lilanka cadi (waagu) kan madow Aroortii, dhammeeyana Soonka tan iyo Habeenka hana u tagina Haweenka idinkoo ku nagi Masaajidda taasina waa xuduudda (Soohdinta) Eebe ee haw dhawaanina, saasuuna ugu Caddayn Eebe ayaadkiisa Dadka si ay u dhawrsadaan,

أَجَلٌ لَّكُمْ لَيْلَةُ الصِّيَامِ الرِّفْتُ إِلَى نِسَائِكُمْ
هُنَّ لِيَّاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِيَّاسٌ لَهُنَّ
عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ
فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالْتَنُّ بِشِرْوَهُنَّ
وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا
حَتَّى يَبْيُنَ لَكُمْ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ
الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتَمُوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ
وَلَا تُبَشِّرُوا وَهَيْبٌ وَأَنْتُمْ عَنْكُمْ فِي الْمَسْجِدِ
تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ
اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٨٧﴾

188. hana ku Cunina Xoolihiinna dhexdiinna si baadhil (Xaq darri ah) idinkoo u dhiibi (Laaluush) Xukaamta si aad ugu cuntaan qayb ka mid ah Xoolaha Dadka dambi idinkoo og.

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبُطْلِ وَتُدْءُوا
بِهَا إِلَى الْعُكَّامِ لَأْتَاكُلُوا فَرِيقًا مِّنْ
أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٨﴾

Eebeheen waa inoo dhawyahay wuuna maqli ducada iyo baryada addoomadiisa Mu'miniinta ah, wuuna aqbalaa, ee waa in iyaguna Eebehood adeecaan si dhab ahna u caabudaan, isagana baryaan, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebe waa ka xishoodaa in addoon fidiyey Gacmihiisa isagoo baryi inuu hoojiyo, Tan kale Soonka Habeenkii ma reebna inay is arkaan Laba is qabta, Maalintiise way reebantahay Bisha Soon inay is hunguriyeyyaan, waxaa kaloo la reebay inay is arkaan iyagoo Masaajidda ku nagii, waxaasi waa xudduda Eebe waana inaan loo dhawaan'wayna u cadahay Dadka lana dhowrsado.

Xoolaha Dadka kalana waa inaan xaq darro iyo Madaxda oo lala kaashado lagu Cunin, waana reebantahay in lagu cuno Laaluush, Khayaamo, Been iyo Wadda kasta oo Xaaraan ah iyadoo la ogayhay. Nabigaa yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Macnaahaas. Al-Baqarah (186-188).

189. waxay ku warsan Nabiyoow Bisha ee waxaad dhahdaa waqtigay (mudday) ugu tahay Dadka iyo Xajka, mana aha Samo falku inaad ugaga timaadaan Guryaha xagga dhabarka ee sama fal waa ruuxii dhawrsada, ugagana imaadda Guryaha Albaabada, kana dhawrsada Eebe waxaad u dhawdhihiin inaad Liibaantaane.

190. kula dagaalama Jidka Eebe kuwa idinla dagaalama, hana xadgudbina Eebe ma jeclee kuwa xadgudbee.

191. ku dila meejaad ka heshaanba, kana bixiya meejeey idin ka bixiyeen, Gaalnimaa ka daran Dilka, ha kula dagaalamina Masaajidka Xurmaysan agtiisa intay idinkula dagaalaman Dhexdiisa, haddayse idinkula dagaalaan la dagaalama, saasaa abaalka Gaalada ahe.

192. haddayse reebtoomaan Eebe waa dhaafidbadane naxariis badan.

193. la dagaalama intaan la helin Gaalnimo, oo Diintu u ahaan Eebe, hadday reebtoomaan lalama Collaytamo cidaan xadgudbayn.

Bishu waa calaamaadka Eebe lagu aqoonsado, Soonku iyo Khayr badan'samo falla ma aha in guryaha dhabarka looga yimaado sidii Jaahilintii, ee sama fal waa dhawrsanaan'ee uga imaadda Guryaha Albaabadooda' Eebana ka dhawrsada si aad u liibaantaan, kulana dirira Jidka Eebe kuwa idinkula dirira, hana xadgudbina Eebe ma jecla kuwa xadgudba, lana dirira meejaad ka heshaanba, Cadowga Gaalada, kana bixiya meeshay idinka bixiyeen, Gaalnimadaa ka daran Dilkee' hana kula dagaalamina Masaajidka

﴿يَسْتَأْذِنُكَ عَنِ الْآهْلِ فَلَهُ مَوَاقِيتُ
لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا
الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى
وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ (١٨٩)

﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَقْتُلُونََكُمْ
وَلَا تَعْتَدُوا وَإِرْبَاقَ اللَّهِ لَا يَحِبُّ

الْمُعْتَدِينَ﴾ (١٩٠)

﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ حَيْثُ يُقْسِمُوهُمْ وَأَخْرَجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ
أَخْرَجُوهُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى يَقْتُلُوكُمْ فِيهِ
فَإِنْ قَاتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكٰفِرِينَ﴾ (١٩١)

﴿فَإِنْ أَنْهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ (١٩٢)

﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ
فَإِنْ أَنْهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ﴾ (١٩٣)

Xurmeysan agtiisa intay idinkala dagaalamaan dhexdiisa, haddayse idinkula dagaalamaan la dagaalama'saasaana abaalka Gaalada ahe, haddayse joogsadaan Eebe waa dambi dhaafbadane Naxariis badan, dagaalama intaan gaalnimio iyo Xumaan laga helin Dhulka'Diintuna Eebe u ahaato, hadday joogsadaan waxaan daalim ahayn lalama collaytamo, ruuxii u dagaalama in kalimada Eebe (Islaamku) sareeyo unbaa Jidka Eebe ku toosan.
waa Xadiith Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee). Al-Baqarah (189-193).

194. Bisha Xurmaysan (dagaalkeeda) waxaa laga horgayn bisha Xurmaysan, waxyaalaha xurmaysanna Qisaasbaa ah, ee ciddii idinku xadgudubta ku xadgudba «ku abaal mariya» intuu idinku xadgudbay wax la eg, Eebana ka dhawrsada, ogaadana in Eebe la jiro kuwa dhawrsada.

195. ku nafaqeyta (ku bixiya wax) Jidka Eebe, hana ku tuurina Gacmihiina halaag (waxbixin la'aan) wanaagna fala, Eebe wuxuu jecelyahay kuwa wanaagga fala.

196. dhamaystirana Xajka iyo Cumrada, haddii laydin sharana waxaa idin saaran wixii fududaada oo hadya ah (inaad gawracdaan) hana xiirina madaxiina intay ka gaadhi hadyada meejeda, ruuxii idinka mid ah oo buko ama dhib madaxa kaga yaallo, waxaa saaran Fidyoo (Furasho) Soon ah, ama Sadaqo, ama gawrac, markaad aamin noqotaan ruuxii cumro iyo Xajku ku raaxaysta (kulmiya) waxaa saaran wixii Fududaada oo hadya ah (gawrac), ruxaanse helin ku Soon Saddex maalmood Xajka iyo todoba markuu ku noqdo gurigiisii, taasina waa toban buuxda, waase ruuxaan deganayn Masaajidka la xurmeeyey (Maka) ka dhawrsada Eebe ogaadana in Eebe yahay kay darantahay Ciqaabtiisu.

Dagaalka xaq darro waqti walba waa reebanyahay Bisha xurmada lehna waa ka sii daranyahay'hadday Gaaladu inalala dagaalamaan waa inaan iska celinaa, ciddii Muslimka ku xadgudubta waa in la abaalmariyo, iyagoon lagu dacatiyeyn Eebana laga dhawrsan, lana ogaan in Eebe la jiro kuwa dhawrsada, waana in wax la bixiyo oon bakhaylnimo laysku halaagin, Xajka iyo Cumradana si fiican loo guto'haddiise lagu diido intaad xarmatay waxaad gawrici Xoolo madaxana lama xiiri inta hadiyado meejeda ka gaadhi'ruuxiise madaxa boogu dhibi wuu xiiri, oo Fidyana samayn, ruuxiise raaxeeysta Cumrada iyo Xajka dhexdooda waxaa laga rabaa wixii u fududaada oo hadya ah'hadduusan karinna Soon Toban bari ah, saddex Xajka dhexdiisa'Todobana markuu noqdo waana ruuxaan Maka daganayn, waana in Eebe laga dhawrsado'Ciqaabtiisu waa darantahay, sharidda la sheegina waa sidii Nabiga iyo Asaxaabtiisa lagu sameeyey Sanadkii Lixaad ee Xudeybiyo. Al-Baqarah (194-196).

الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَتُ قِصَاصٌ
فَمَنْ عَدَىٰ عَلَيْنَا مَا أَعَدَّيْنَا
عَلَيْكُمْ وَأَتَقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٩٤﴾

وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ
وَاحْسِبُوا أَنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٩٥﴾

وَأْتِمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَسْرَسَرَ
مِنَ الْهُدَىٰ وَلَا تَحْلِفُوا لَهُمْ وَسَكْرَتُنَّ يَتْلُو الْهُدَىٰ مِحْلَهُ
فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ آذَىٰ مِنْ رَأْسِهِ فَفَدَيْتُهُ
مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا أُنْتَمِتُمْ فَمَنْ تَمَنَّعَ
بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَسْرَسَرَ مِنَ الْهُدَىٰ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ
فَصِيَامٌ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةً إِذَا رَجَعْتُمْ
تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلَهُ حَاضِرًا
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ
الْعِقَابِ ﴿١٩٦﴾

197. Xajku waa Bilo la yaqaan, ee ruuxii gudagala bilahaas Xajka, isutagid.fisqi iyo muran ma jiro Xajka dhexdiisa, waxaad fashaan oo khayr ah wuu ogaan Eebe, ee sahay qaata, sahay tan u khayrbadanna waa dhawrsashada, ee iga dhawrsada kuwa caqliga lahow.

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَةٌ فَمَنْ وُضِعَ فِيهَا
الْحَجُّ فَلَا رَفْعَ وَلَا سُفُوفَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ
وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ
وَتَزَكُّوهُ وَأَقْبَابُ حَبْرَةَ الزَّادِ النَّفْوَى
وَأَتَقُونَ بِتَأْوِيلِ الْأَلْبَابِ ﴿١٩٧﴾

198. korkiina wax dhib ah ma aha haddaad dalabtaan fadliga Eebihiin (ganacsi) ee markaad ka soo gadoon-taan Carrafo ku xusa Eebe mashcaru-lxaraam agtiisa, una xusa siduu idiin hanuuniyey, waxaadna ahaydeen xaqa hortiiis kuwa dhunsan.

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا
فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذَا أَقَضْتُمْ
مِنْ عَرَفَاتٍ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ
الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا
هَدَىٰكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ
لَمِنَ الضَّالِّينَ ﴿١٩٨﴾

199. markaas ka gadooma meesha Dadka ka gaddoomi dambidhaafna waydiista Eebe, ilaahay waa dambi dhaafe naxariistee.

ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ
وَاسْتَعِزُّوا بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿١٩٩﴾

Bilaha Xajka waa Soonfur sidataal iyo Tobanka Arafo (Dulxija) ciddii xarmata Xajna waa ka reebantahay inay xaaskiisa is arkaan (Isutagid), sidoo kale waa reebanyihiin xumaan iyo dambi iyo fisqi, inkastoooy xumaantu reebantahay had iyo jeer haddana way ka sii darantahay waqtiga Xajka, murankuna waa reebanyahay Xajka, waana in la sahay qaato iyadoo la ogyahay in cabsida Eebe sahay ugu fiicantahay, ceebna ma aha in ganacsi xalaal ah lagu sameeyo Xajka, waana Eebe in aad loo xusaa kibirka iyo islawaynidana layska jiro, waxaana sugnaatay: Ruuxii xajiya oon tagid iyo fisqi la imaan wuxuu noqdaa isagoo dambi ka ah siday Hooyadii ku dhashay. waxaa wariyey Muslim iyo Bukhaari. Al-Baqarah (197- 199).

200. markaad gudataan camalkiina xusa Eebe saad u xustaan Aabayowgiin ama si ka daran u xusa, Dadka waxaa ka mid ah kuwo dhihi Eebow na sii adduunka wanaag, aan kuna lahayn Aakhiro qayb.

فَإِذَا أَقَضْتُمْ مَتَسَبَّحَكُمْ فَأَذْكُرُوا
اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا
فَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي
الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ ﴿٢٠٠﴾
وَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا
حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ
النَّارِ ﴿٢٠١﴾

201. waxaana ka mid ah Dadka kuwo dhihi Eebow na sii adduunka wanaag, aakhirana nasii wanaag,nagana dheerree Cadaabka Naarta.

202. kuwaasi waxay mudan qayb waxay kasbadeen, Eebana waa deg deg-taa xisaabtiisu.

وَأُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا

وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٢٠٢﴾

203. xusa Eebe maalmo la yaqaano «Iidda carafo dabadeed», ciddiise dag dagta laba maalmoood dhexdood ma saarra dambi korkiisa, ruuxii dib marana ma saarra dambi korkiisa ciddii dhawrsata, ka dhawrsada Eebe.ogaa-dana in xaggiisa laydiin soo kulmin.

﴿٢٠٣﴾ وَأَذْكُرُوا لِلَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ

فَمَنْ نَعَجَلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ

تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ

وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَهُهُ تُحْشَرُونَ ﴿٢٠٤﴾

Xusidda Eebe yaa wax walba ka horeeysa kana wanaagsan, waana in Eebe wanaaga aakhiro iyo adduunba la waydiistaa een adduun uun lagu gaabsan, illeen Eebaa wax walba xisaabiyeed waana in Eebe aad loo xuso ayaamaha ciidda Arrafo ka dambeeya. waxaa sugnaatay inuu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ku ducaysan jiray Eebow na sii Adduunka wanaag aakhirana wanaag nagana dhawr cadaabka Naarta. Al-Baqarah (200-203).

204. Dadka waxaa ka mid ah mid ku yaab galin hadalkiisu noloshan adduun, maragna gashay Eebe waxa qalbigiisa ku sugan, isagoo dood badan.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ

الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ

وَهُوَ الذَّلِيلُ الْخَصِيمُ ﴿٢٠٤﴾

205. markuu jeedsadana, socda dhulka fasaad darteed iyo inuu halligo beerraha iyo faracaba, Eebana ma jecla fasaadka.

وَإِذَا تَوَلَّىٰ سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا

وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ

لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ ﴿٢٠٥﴾

206. marka loo dhoho ka dhawrso Eebana waxa qabata isla weyni dambi dartiis, waxaa ku filan jahannamo iyadaana u xun gogol.

وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ

فَحَسْبُ جَهَنَّمَ وَلَيْسَ الْمِهَادُ ﴿٢٠٦﴾

207. dadkana waxaa ka mid ah mid ku gadi naftiisa dalab raali ahaanshaha Eebe, Eebana waa u naxariistaha addoomada.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ

مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠٧﴾

HadaLmacaan iyo uur xun oo is khilaafsan waa calaamadaha dadka xun Ee fasaad iyo xuuman la socda Dhulka. saas oo kale doodda, muran badnida iyo xaqa iska kibrinta. waase in lagu dadaalo raali ahaanshaha Eebe.

Saciid waxaa laga wariyaay: Kutubta qaarkeed waxaa ku sugan addoomada waaxaa kamid ah kuwa carrabkoodu kama caan yahay malab. qalbigooduna ka khadhaadhayhay dacar. waxayxidheen maryo suuf ka jilicsan. kuna gatay aduunka Diinta. Eebana wuxuu yidhi wayniddeeydaan ku dhaartee waaxan ku diri fidmo wareerisa markasuu yidhi: Maxamad Binu kacab Waxaa laga heli Quraanka. markaasuu Siciid yidhi; xagee. wuxuuna akhriyay: Dadka waxaa kamid ah... Al-Baqarah (204-207).

208. kuwa xaqa rumeeyow u gala Is-laamka dhammaan (kuna camal fala) hana raacina Waddooyinka Shaydaanka, wuxuu idiin yahay col Cade.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ
كَآفَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ
إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٠٨﴾

209. haddaad simbiriiraxataan intuu idiin yimid xujooyin ogaada in Eebe yahay adkaade falsan.

فَإِن رَّكَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمْ
الْبَيِّنَاتُ فَاغْلَبُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٠٩﴾

210. miyey sugi inuu Eebe u yimaaddo ciqaabtiisa Hoos Daruura ah mooyee, iyo Malaa'igtu lana xukumo amarka, xaga Eebaana loo celin umuuraha.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِنَ
الْعَمَامِ وَالْمَلَائِكَةِ وَقُصِيَ الْأَمْرُ
وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٢١٠﴾

211. waydii Banii Israa'ii imisaan siinay Aayad Cad, ciddii badasha Nicmada Eebe intay u timid, Eebe Ciqaabtiisu waa ku darantahay.

سَلَّ سَبِيحَ إِسْرَائِيلَ بِرُكْمٍ ءَاتَيْنَهُمْ مِنْ ءَايَةٍ بَيِّنَةٍ
وَمَنْ يَبْدِلْ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ
شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢١١﴾

212. waxaa loo qurxiyey kuwa Gaa-loobay Nolosha dhaw ee adduun, waxayna ku jees jeesaan kuwa rumeeyey xaqa, kuwa dhawrsada iyagana ka sarrayn Maalinta Qiyaame, Eebana wuu Arzaaqaqa cidduu doono Xi-saab la'aan.

رَبِّ لِلَّذِينَ كَفَرُوا الدُّنْيَا وَالسَّعْرُونَ مِنَ
الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ يَرَىٰ مَنْ يَشَاءُ بِعَيْنِ حِسَابٍ ﴿٢١٢﴾

Waa in Dadku wadagalo Diinta, kuna dhaqmo dhammaanteed, Wadiiqadaha Shaydaankana laga leexdo, haddii la gafana Eebe waa awoodle, waana kan Qiyaamada kala bixin Dadka, xaalkuna u noqon, Banii Israa'ii waa ogyihiin inta xujo u timid, Ciddiise diida Nicmada Eebe oo badasha kuna jees jeesta Xaqa iyo Dadkiisa Eebe wuu Ciqaabi'wuxuuna sara marin Xaq rumeeyaha. Al-Baqarah (208-212).

213. dadku wuxuu ahaa ummad ka-liya, wuxuuna Eebe u bixiyey Nabiyo u bishaareeya una diga, wuxuuna la soo dajiyey Kitaab Xaq ah, si ay ugu xukumaan Dadka dhexdiisa waxay isku khilaafaan, iskumana khilaafin dhexdiisa kuwii la siiyey mooyee intay u yimaadaan xujooyin, Xasad dhexdooda ah dartiis, wuxuuna ku hanuuniyey Eebe waxay isku khilaafeen oo Xaq ah idan-kiisa kuwii rumeeyey. Eebana waa ku

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّنَ
مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ
بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا اخْتَلَفُوا فِيهِ
وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ
مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ فَهَدَىٰ اللَّهُ
الَّذِينَ ءَامَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ

hanuuniyaa Cidduu doono Jidkiisa toosan.

214. ma waxaad u maleyseen inaad galaysaan Jannada isagoon idiin imaanin wixii u yimid kuwii tegay ee hore oo kale, waxaa taabtay Baahi ee Cudur, waana la gilgilay intuu ka dhaho Rasuulku iyo kuwa rumeeyey lana jira, waa goorma gargaarka Eebe, gargaarka Eebana waa dhawyahay.

Dadku Xaquu ku kulansanaa intay iska Khilaafaan Xasad dartiis, wuxuuse Eebe Hanuuniyey kuwa Xaqa rumeeyey Jannada Ciyaar laguma helo iyo Imtixaan la'aan. waxaa sugnaatay in Nabigu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebaan ku dhaartee' wuu taameyli Ilaahay Diintan inta ruuxu ka tago Sanca oo aado Xadramuut, isagoon ka yaabayn Eebe mooyee iyo Waraabaha Adhigiisa, waxaase tihiin Qoom deg daga. Al-Baqarah (213-214).

215. waxay ku warsan maxay bixiyaan, waxaad dhahdaa waxaad bixisaan oo khayr ah waxaa mudan Labada waalid, qaraabada, Agoonta, Masaakiinta iyo Socdaha Waxaad fashaan oo khayr ah Eebe waa ogyahay.

216. waxaa laydinku waajibiyey Dagaal idinkoo neceb, waxaa laga yaabaa inaad nacdaan wax, isagoo khayr idiin ah, waxaana laga yaabaa inaad jeclaa-taan wax isagoo shar idiin ah, Eebaa wax og idinkuse ma ogidin.

Waa in wax la sadaqaysto waxna la baxsadaa Dadkana loo naxariisto gaarahaan labada Waalid, qaraabada, agoonta, Masaakiinta iyo Dadka musaafurka ah, Diinta Islaamkuna waa Diin naxariis iyo xidhiidhin, waana inay saas gartaan Muslimiintu kuna dhaqmaan, tan kale waxaa lagu waajib yeelay Muslimiinta inay Jidka Eebe ku dagaallamaan, maxaayeeley waxaa loo baahanyahay Caddaalad, Nabadgalyo, Sinaan iyo Barwaaqo kuwada noolaansho intaasna waxaa laga helaa Diinta Islaamka sida ka muuqatay socodka Taariikhda, saas darteed ciddii ka hortimaada socodkaas waa in laga leexiyo, tanse la dhaho Jahaadku ma isdaafacbaa mise waa weerer waa ruuxaan garanin Macnaha Jahaad, Jahaadkuna waa ka guda waynyahay Dagaal, oo waxaaba jira Jahaad aan Dagaal ahayn, waana arrin Cadawga islaamku keeneen, Muslimiintuna qaarkeed si niyad sami ah ugu kala Jabeen iyagoo filii inay Diinta daafici jahaadkuse waa ka waasacsanyahay Difaac iyo Weerer, halkanna kuma faah faahin karro. Al-Baqarah (215-216).

217. waxay ku warsan Dagaalka Bis-ha xurmaysan (Rajab iyo wax la mid

وَاللّٰهُ يَهْدِي مَنْ يَّشَاءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿١٣٦﴾

اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ نَّدْخُلُوْا اِلَيْكُمْ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ
مَثَلُ الَّذِيْنَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسْتَهْمُ الْبِاسَاءِ
وَالضَّرَّاءُ وَرُوْلُوْا حَتّٰى يَقُوْلَ الرَّسُوْلُ وَالَّذِيْنَ
ءَامَنُوْا مَعَهُۥ ۖ مَتّٰى نَصَرَ اللّٰهَ ۗ اِلَّا اِنْ نَصَرَ اللّٰهَ فَرَيْبٌ ﴿١٣٧﴾

يَسْئَلُوْنَكَ مَاذَا اُنْفِقُوْنَ قُلْ مَا اَنْفَقْتُمْ مِنْ
خَيْرٍ فَلَئُوْا لَدِيْنَ وَاْلَا قَرِيْبِيْنَ وَاَيْتَنّٰى وَاَلْمَسْكِيْنَ
وَاَيْن السَّبِيْلِ ۗ وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ
عَلِيْمٌ ﴿١٣٨﴾

كَتَبَ عَلَيْنَكُمْ الْقِتَالَ وَّهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ وَعَسَى
اَنْ تَكْرَهُوْا شَيْئًا وَّهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَى
اَنْ تُحِبُّوْا شَيْئًا وَّهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ
وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿١٣٩﴾

يَسْئَلُوْنَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيْهِ قُلْ

ah) waxaad dhahdaa dagaalku dhexdiisa waa waynyahay, ka celinta Jidka Eebe iyo ka Gaalowgiisa iyo Masaajid-ka xurmeysan iyo ka bixinta ehelkiisa yaase kaga wayn Eebe agtiisa, Gaalaynta Dadka yaana ka wayn Dilka, kama tagaan gaaladu inay idinla dagaalamaan intay idinka celiyaan Diintiinna hadday karaan.ruuxii ka ridooba Diintiisa oo dhinta isagoo Gaal ah kuwaasi waa kuwa buray camalkoodu aduun iyo aakhiraba kuwaasina waa Naarta Ehelkeeda.wayna kuwaari dhexdeeda.

218. kuwa rumeeyey Xaqa iyo kuwii Hijrooday ee ku jahaaday Jidka Eebe kuwaasi waxay rajayn naxariista Eebe, Eebana waa dambidhaafe naxariista.

قَالَ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدْعٌ سَبِيلُ اللَّهِ
وَكَفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْأَحْرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ
مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ
وَلَا يَزَالُونَ يَقْتُلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ
إِنْ أَسْطَلُّوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ
فَسِمْتٌ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَلُهُمْ
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٧﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا
فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللَّهِ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢١٨﴾

Diinta Islaamku ma aha Diin dagaal iyo Dhiigdaadis, hase yeeshee ma aha Diin dulli iyo xadgudub iyo gardo qaadani iyo in lagu soo duulo xeradeeda, illeen waa dullooday ummad loogu soo duulay Gurigeede, tan kale Gaalnimada yaa ka weyn bilaha Xurmada leh oo la dagaalamo, Gaalana ma dayso Muslim intay ka gaalayso hadday karaan, waana cid khasaartay oo ehelu Naar ah cid Gaalnimo ku dhimatay (Eebaa laga magangalaye) waxaase khayr iyo naxariis rajayn kuwa Xaqa rumeeya ee xumaanta ka fogaada Jidka Eebana ku Jahaada. Al-Baqarah (217-218).

219. waxay ku waydiin Khamrada iyo Qamaarka waxaad dhahdaa waxaa ku sugan dhexdooda Dambi weyn, iyo wax Nacfi ah dambigooda yaana ka weyn nacfigooda, waxayna kuwaydiin maxay bixiyaan, waxaad dhahdaa (bixiya) saa'idka, saasuuna Eebe idinku cad-dayn aayadihiisa waxaadna mudantihiin inaad fikirtaan.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْمِرِ
قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعَةٌ لِلنَّاسِ وَإِنَّهُمَا
أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ
قُلِ الْعَفْوَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ
لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٩﴾

220. adduun iyo aakhiraba (inaad ka fikirtaan) waxayna ku waydiin agoonta, waxaad dhahdaa wanaajintooda yaa khayrbadan, haddaad dheehdaana waa Walaalihiin, Eebana waa ogyahay cidda wax fasaadin iyo kan hagaajin, haduu doono Eebana wuu idin dhibi lahaa.Eebana waa adkaade falsan.

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَى
قُلْ إِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَارْحَبُوا
وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَغْنَتْكُمْ عَنْ عِبَادِ اللَّهِ حَكِيمٌ ﴿٢٢٠﴾

Khamradu waa wax xun siduu garan ruuxii Caqli leh, maxaayeeley waxay ka qaaddaa ruuxa garaadka oo Dadku kaga duwanyahay Xoolaha, Diinta Islaamkuna waa reebtay Cabbideeda inkastoo tartiib tartiib loo xaraameyeeley, sidoo kale waxaa xaraan ah Qamaarka oo ah Cunid Xaq daro ee Xoolo Dad kale taasina kuma banaana Diinta Islaamka waana in la fikiraa oo wax la gartaa. Iana sadaqaysto gaar ahaan dheeraadka'laguna dadaalo dhaqaalaynta Agoonta haddaad dhehdanna dhib kuma jiro 'isagoo Eebe kala ogyahay kan wax hagaajin iyo kan fasaadin. Al-Baqarah (219-220).

221. ha guursanina Haweenka mushrikaadka ah, intay ka rumeeyaan, addoon rumaysan xaqa yaa ka khayr roon mid mushrikad ah (Eebe la wadaajisay cibaada) haba idin yaabgaliso, hana u guurinina ragga mushrikiinta ah intay ka rumeyn, addoon rumeeyey xaqa yaa ka khayr badan mid mushrik ah haba idin yaab galiyee, kuwaasu waxay idiin ku yeedhi Naarta, Eebana wuxuu idiin ku yeedhi Janno iyo Dambidhaaf idinkiisa, wuxuuna u caddayn aayaadkiisa Dadka si ay u xusuustaan.

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَةَ حَتَّىٰ تُؤْمِنَ وَلَا مَهْرٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَا أُعْجِبْتُمْ وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَلَعَنَدَ الْمُؤْمِنِينَ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَا أُعْجِبْتُمْ أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٢١﴾

222. waxay ku waydiin Caadada (Haweenka) dheh waa dhib (wasakh) ee ka fogaada meeja Caadada, hana u dhawaanina intay ka daahir noqon, markay daahir noqdaan uga taga meejuu idinfaray Eebe, Ilaahayna wuxuu jeceleyahay kuwa toobadda badan, wuxuuna jecelyahay kuwa isdaahiriya.

وَسَأَلْتُمُونَاكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَدَىٰ فَأَعْرِضُوا لِلنِّسَاءِ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهَرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾

223. Haweenkiinnu beerbay idiinyihiin ee ugutaga beertiinna saad doontaan «oo bannaan» una hormarsada naftiinna «wanaag» Eebana ka dhawrsada ogaadana inaad la kulmaysaan Eebe una bishaaree Muminiinta.

نِسَاءَكُمْ حُرَّتْ لَكُمْ فَأَتُوا حُرَّتَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلِمُوا أَنَّكُمْ مُّلتَقُونَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٢٣﴾

Gaaladaan Kitaab lahayn waxaa xaraan ah in lays guursado 'Gaaloodhanna waa ka reebantahay Haweenay Muslim ah, Haweenkana waa inaan loo tagin waqtiga Caadada 'illeen waa xaaraane, waxaase xalaal ah Meeja Eebe xalaaleeyey markay daahir noqdaan. haweenkuna waa beer oo kale. Waana in looga tago meeja Eebe banneeyey. wanaag iyo khayrna la hormarsado lana ogaado in Eebe lala kulmi'lagana dhawrsada'loona bishaareeyo Mu'Miniinta. Al-Baqarah (221-223).

224. ha uga yeelina Eebe kabhoo dhaartiinna adinkoon samo falayn oo

وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ

dhawrsanayn, oo hagaajineyn Dadka dhexdiisa, Eebena waa maqle wax og.

225. idiin ma qabanayo Eebe dhaar qasad la'aaneed, wuxuuse idiin qaban waxay kasbatay quluubtiinnu, Eebana waa dambi dhaafe dul badan.

226. kuwa ka dhaarta Haweenkooda (tan iyo muddo) waxaa la sugi afar bilood, hadday ka noqdaanna Eebe waa dambi dhaafe naxariista.

227. hadday goostaan furidna Eebe waa maqle og ah.

228. Haweenka la furayna waxay sugi naftoodu saddex daahir, mana u bannaana inay qariyaan waxa Eebe ku abuuray Makaankooda hadday yihiin kuwo rumeeyey Eebe iyo Maalinta dambe. Ragoodaana ku xaq badan soo celintooda arrintaas (cidadaas dhexdeeda) hadday doonaan wanaag, Haweenkuna waxay leeyihiin wax la mid ah waxa korkooda ah si fiican, Raggase waxaa ugu sugnaa korkooda Darajo (Dheeraad) Eebana waa adkaade falsan.

Ma haboona in Eebe si fudud loogu dhaarto had iyo jeer iyo inaan wanaag la falin, dhaartiise Carrabku xado Eebe uma qabto, waxaase laysu qaban tan la niyoodo, kuwa ku dhaarta inay taabanayn Haweenkooda waxaa la sugi afar bilood : Hadday oofiyaan waa wanaag, haddii kale waa inuu furo. Haweenka la furana waxay tirsan seddex daahirnimo iyagoon qarinnayn waxa uurkooda ku jira wayna isku xaqleeyihiin labada dhinac inkastoo tan raggu badantahay. Al-Baqarah (224-228).

229. furiddu waa labo jeer, intaas ka dib ama waa haysasho fiican, ama sii dayn fiican, mana bannaana inaad ka qaadataan waxaad siiseen wax, inay ka cabsadaan inayan oogin xuduudda Eebe Mooyee, haddaad ka cabsataan inayan oogin xuduudda Eebe wax dhib ah ma saarro korkooda waxay isku furato, taasi waa xuduudda Eebe ee ha tallaabina ruxii tallaaba xuduudda Eebe kuwaasi waa daalimiinta.

أَنْ تَبْرُوا وَتَتَّقُوا وَتُصَلِّحُوا بَيْنَ النَّاسِ
وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٥﴾

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ
بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ عَمُورٌ حَلِيمٌ ﴿٢٢٦﴾
لِلَّذِينَ يُؤُولُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرْبُصَ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ فَإِنْ
قَامُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢٧﴾

وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٨﴾
وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ
وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ
إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِعَوْلِهِنَّ أَحَقُّ
بِرِذْوَانِهِ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ
الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ
وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢٩﴾

الطَّلَاقَ مَرَّتَانٍ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ
بِإِحْسَانٍ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا بِنِعْمَةِ
الَّتِي تَمْتَهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ
اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ
عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا
وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٢٩﴾

230. hadduu furo uma banaana kadib intay ka guursato Nin kale, hadduu (kaasi) furana dhib ma saarra hadday is Ceshadaan (Isguursadaan) hadday u malayn inay oogixuduudda Eebe, taasi waa xuduudda Eebe wuxuuna u caddayn ciddii wax og.

فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لِمَنْ بَعْدَ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا
غَيْرَهُ. فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا
ظَنًّا أَنْ يُفِيمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا
لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢٣٠﴾

Guurka waxaa looga danleeyahay in lagu dhiso Guri fiican oo ka abuurmo Qoys wanaagsan, Islaamkuna ma jecla in la dumiyo Gurigaas, saas darteed yuu furitaanku u noqday wax Eebe u cadhoodo, hayeeshee hadduu noqdo lagaMa maarmaan waa in si quruxsan laysu furaa, Xoolo xaq darrana la kala cunin, waxaana roon inusan israacinin Dalaqaaha, waxaa laga yaabaa in wax dib ka soo cusboonaadee, inay Haweenaydu Xoolo ku gadato Dalaqdana waa banaantahay, mar hadday Dalaqdo dhan ku kala tagaana ma banaana inay isa soo ceshadaan haddaan nin kale guursan oosan furin, kaasoon maxlal ahayn.

Anas Binu Maalig waxaa laga wariyey inuu yidhi: Ninbaa yimid Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuuna yidhi Rasuulka Eebow wuxuu sheegay Eebe furidda laba jeer ee aawaytii Seddexaad wuxuuna yidhi: Haysasho fiican ama siidayn fiican. Al-Baqarah (229-230).

231. haddaad furtaan Haweenka oy gaadhaan mudadooda u haysta si fiican ama u siidaaya si fiican, hana u haysanina inaad dhibtaan si aad u xadgudubtaan, ruuxii fala sidaas wuxuu dulmiyey naftiisa, ee ha ka yeelina aayaadka Eebe jees jees, xusuustana Nicmada Eebe ee korkiina, iyo wuxuu ku dejiyey korkiina oo Kitaab iyo xigmad ah (Sunnada) wuu idinku wacdoon Eebe Quraanka, ee ka dhawrsada Eebe, ogaadana in Eebe wax kasta ogyahay.

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَنْتُنَّ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرَحوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تَمْسِكُوهُنَّ
ضُرًّا لِنَعْتِدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ
وَلَا تَنْخِذُوا وَأَيَّدِ اللَّهُ هُزُوءًا وَأَذْكُرُوا نِعْمَتَ
اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ
وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِدِينِ اللَّهِ
وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْكِ كُلَّ شَيْءٍ عَالِمٌ ﴿٢٣١﴾

232. haddaad furtaan Haweenka oo ay gaadhaan mudadooda ha u diidina inay guursadaan nimankooda hadday raalli isu noqdaan si fiican, arrintaasu waa mid la idinku waanin ciddii idinka mid ah oo rumayn Eebe iyo Maalinta dambe, saasaana idiin waanaagsan oo idiin nadiifsan, Eebana waa ogyahay idinkuna ma ogidin.

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَنْتُنَّ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ
أَنْ يَنْكِحْنَ أَرْوَاحَهُنَّ إِذَا تَرَضُوا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ
ذَلِكَ يُوعِظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ ذَلِكَ لَكُمْ لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ
لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٢﴾

Xaq ma aha mana habboona in Haweenka la dhibo, waa in si fiican laysu qabaa ama sifiican loo kala tago, mase banaana in loo xajisto si loo dhibo-saasina waa dacati iyo gardarro iyo ku ciyaarid aayadaha Eebe, waana inaan la halmaamin Nicmada Eebe oo ah Quraanka iyo Sunada Nabiga waana in xumaanta laga dhawrsado mar hadday laba ruux is furaana ma habboona in la cidhiidhyo Haweeneyda loona diido inay guursato Ninkay isku raalli noqdaan, waxaana arrintaas loo sheegi ciddii xaqa rumeysay, Eebe iyo Qiyaamada. Al-Baqarah (231-232).

233. Waalidaadka (Hooyooyinku) waxay nuujin Caruurtooda Labo Sano oo dhamaystiran Cidii doonta inay taamyeesho nuugidda, kan wax loo dhaylayna waxaa saaran Cunadooda iyo arradbaxooda si fiican lagumo dhibo naf waxayna awoodin laguma dhibo Hooyo Ilmaheeda dartiis (lamana dhibo) aabo ilmihiiisa dartiis, kan wax dhaxlaya waxaa saaran taasoo kale, hadday doonaan gudhin iyagoo raali ah iyo wadatashi dhib ma saarra korkooda, haddaad doontaan inaad ka nuujin dalabtaan Caruurtiina (Haweenay Kale) dhib korkiinna ma saarra haddaad udhiibtaan waxaad bixinaysaan si fiican, ka dhawrsada Eebe, ogaadana in waxaad camalfalaysaan Eebe arko.

﴿ وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنَ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُنْمِيَ الرِّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِضْفُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تَكْلَفُ نَفْسٌ إِلَّا مَا وَسَعَهَا لَا تَضْمَانٌ وَوَالِدَةٌ يُؤَلَّفُهَا لَا مَوْلُودًا لَهُ يُؤَلَّفُهَا وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَاً لَعَنَ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَشَاقِرٌ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَرْضِعُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُم بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْتُمْ وَاللَّهُ وَأَعْمَلُوا أَنَّ اللَّهَ يَمَاتَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴾

Nuujinta Ilmaha waa arrin muhiim ah oo loo baahanyahay inay Hooyadu fasho hadduusen jirin wax garowsha ah, aabahana waxaa saaran masruufka iyo arrad baxa Hooyada, iyadoo Eebe cidna ku mashaqaynin wuxuusan karin, markastooy isku ogolaadaan in la gudhiyana waxba kuma jabna haddaan Hooyo, aabe iyo Ilmaha midna lagu dhibayn, hadday cid kale nuujiso dhib ma leh haddii si fiican xuquuqda laysu siiyo, iyadoo Eebe laga dhawrsan lana ogyahay in Eebe arko waxa la fali. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wax ma xaaraanyeesho nuugidaan labo Sano dhexdeed ahayn. Al-Baqarah (233).

234. kuwa la oofsado (Dhinto) oo idinka mid ah oo ka taga Haween waxay sugi (Ciddo) naftoodu afar bilood iyo toban bari, markay gaadhaan mudadoodana wax dhib ah idinkama saarra waxay ku falaan naftooda si fiican, Eebana waxaad falaysaan waa ogyahay.

﴿ وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا لَا يَرِيحْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ يَمَاتَعْمَلُونَ خَيْرًا ﴾

235. dhib (dambi) korkiinna ma aha waxaad sarbeebtaan oo hadal Haween ah (doonid) ama aad ku qarisaan naftiina. Eebe waa ogyahay inaad sheegaysaan Haweenkaas, laakiin hawgu yaboohina qarsoodi inaad dhahaysaan hadal fiican mooyee, ha goynin (ha u qasdina) xidhidda guurka intuu ka gaadho Kitaabku «ciddu» Waqtigooda ogaadana in Eebe ogyahay waxa naftii-

﴿ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَضْتُمْ بِهِ مِنْ خُطْبَةٍ لِلنِّسَاءِ أَوْ أَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلَكِنْ لَا تَأْتُوا بِهِنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْرَضُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابَ أَجَلَهُ ﴾

na ku sugan ee ka digtoonaada, ogaadana in Eebe dambi dhaafe dulsan yahay.

236. dhib ma saarro korkiinaa haddaad Haweenka furtaan idinkoon taaban ama u qadarin meher, ugu deeqa kii hodona qaddarkiisa kan cidhiidhyanna qaddarkiisa, waa raaxayn waanaag ah oo xaq ku ah kuwa dhawrsada.

وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ
فَأَخَذُوا لَهُمْ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿٢٣٦﴾
لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ
أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى التَّوَسُّعِ
قَدَرُهُ وَعَلَى الْمَقْتَرِ قَدَرُهُ مَتَّعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا
عَلَى الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٣٧﴾

Waxaa Eebe jideeyey in Haweenka laga dhinto sugaan muddo ah afar Bilood iyo Toban Bari'markay muddadaas dhameystaana waxba korkooda ma aha hadday Guursadaan si wanaagsan, mudadaas ay cidadda ku jirtonna ma haboona in guur loo caddeeyo si dul mar ah mooye, mana aha in guurkooda la goosto intay muddadu ka dhamaan, tan kale haddii la furo Haweenay aan la taaban meherna loo sheegin wax meher ah ma waajibayo'wuxuuse bixin mutco gacan maris uun iyo awwodiis, waana arrin xaq ah, waxaana sugnaaday: inayna banaanayn inay Haweeney xaqa rumeysan isubasaasiso qof saddex Maalmood wax kabadan, Ninkeeda oy afar bilood iyo Toban bari u tirsan mooyee. Al-Baqarah (234-236).

237. haddaad furtaan Haweenka taabasho ka hor idinkoo wax (Meher ah) u qaddaray waxay mudan kala badhka waxaad qaddarteen, inay cafiyaan mooyee ama uu cafiyo midka gacantiisu xidhidda nikaaxu ku jiro, (waa ninka ama waliga) haddaad iska cafiisaan yaa u dhowse dhawrsashada, hana halmaamina fadliga (dheeraadka) dhexdiina ah, Eebana waxaad camalfalaysaan wuu arkaa.

وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ
فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فِضْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا
أَنْ يَعْفُوَا أَوْ يُعْفُوا الَّذِي بِيَدِهِ عَقْدَةُ
النِّكَاحِ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى
وَلَا تَنْسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ﴿٢٣٧﴾

238. xifdiya (ilaaliya) Salaadaha iyo Salaadda dhexe (sharafta badan) (Ca-sarka) una istaaga dar Eebe idinkoo adeeci, (khushuuci).

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى
وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ﴿٢٣٨﴾

239. haddaad cabsataan Tukada idinkoo lug ah ama saaran gaadiid, markaad aamin noqotaan xusa Eebe siduu idiin baray waxaydaan aqoonin, (caadi u tukada).

فَإِنْ حَقَمْتُمْ فَجَا لَا أَوْرِكِبَانًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ
فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ
تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٩﴾

Haddii la furo Haweeney aan la taabanin Meherna loo sheegay waxay mudan meherka nuskiis. inay cafido ama ninku cafiyo intakale ama Waligeedu cafiyo mooyee. inaan wanaaga la halmaamin yaana khayrku ku jiraa. ileen Eebe waa waxwalba arkee. tan kale waa in Eebe lagu Xidhnaado. Saladdana la ilaaliyo gaarahaan saladda Casar. Eebana si dhab ah loo adeeco. haaddii cabsi iyo dagaal jirana waaxaalo-tukan sidii fududaata. marka la aamin noqdana waaxaa loo tukan sicaadi ah. waxaa sugnaatay in-

= Nabigu (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa hayeelee) yidhi: Maalintii (godka) waxay naga shuqlyeene salaaddii dhexe (sharafta lahayd) casarka, Eebe ha ka buuxiyo quluubtooda iyo guryohooda Naar. wuxuuna tukaday Maqribka iyo cishaha dhexdooda. Waxaa wariyay Bukhaari iyo Muslin iyo kuwakale. Al-Baqarah (237-239).

240. kuwa la oofsado (dhinto) idinka mid ah kana taga Haween dardaaranka Haweenkoodu waa u raaxayn tan iyo Sano iyagoon la bixinayn, haddayse baxaan dhib (Dambi) ma saarra korkiinna waxay ku falaan naftooda oo wanaag ah, Eebana waa adkaade falsan.

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا
وَصِيبَةً لِأَزْوَاجِهِمْ مَتَلَعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ
إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي
مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَعْرُوفٍ وَاللَّهُ
عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٤٠﴾

241. kuwa la furo waxaa u sugnaaday gacan maris (Mataac) si fiican, waxayna ku tahay Xaq kuwa dhawrsada.

وَالْمُطَلَقَاتُ مَتَعًا بِمَا لَمْ يُعْرُوفَنَّ حَقًّا عَلَى
الْمُتَّقِينَ ﴿٢٤١﴾

242. saasuuna Eebe idiinku caddayn aayaadkiisa inaad kastaan darteed.

كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٤٢﴾

243. ka warran (warkoodu ma ku soo gaadhay) kuwii ka baxay guryahooda iyagoo kuman ah digtooni geeri darteed, markaas ku yidhi Eebe dhinta, soona nooleeyey, Eebana waa saaxibul fadli (dheeraad) Dadka korkiisa, Dadka badankiisuse kuma mahdiyaan.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ
وَهُمُ الْوَلِيُّ فَحَدَّرَ الْمَوْتَ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا
ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ
وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٤٣﴾

244. ku dirira Jidka Eebe, ogaadana in Eebe maqli oo ogyahay.

وَقَتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ
عَلِيمٌ ﴿٢٤٤﴾

245. waa kuma kan amaah fiican gas-han Eebe, oo uu u laban laabo, Laban laab badan, Eebana wuu ku cidhiidhiyaa Rizqiga oo u waasiciyaa (Cidduu doono) xaggiisaana loo celiyaa Dadka.

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضْعِفُهُ
لَهُ وَأُضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْصِطُ
وَالِيَهُ تُرْجَعُونَ ﴿٢٤٥﴾

Haweenka laga dhinto waa in loo naxariisto, gurigana laga bixinin'tan iyo sano, intaas ka dibna siday rabaan oo wanaag ah hadday falaan xumaan ma leh, sidookale tan la furo waa in la gacan mariyo 'illeen way barakaceene. Geeri laga cararana wax ma tarto'Eebana wax walba waa awoodaa, ee waa in jidka Eebe lagu Jahaadaa Sadaqo iyo wanaagna la hormarsadaa si Eebe Laab laab iyo wanaag inoogu abaal mariyo 'illeen Eebaa wax u quudiya cid walba siduu doonee, waxayna ku tusin isu naxariishada iyo Eebe ku xidhnaanta Wanaageeda. Al-Baqarah (240-245).

246. ka warran (warkoodu ma ku soo gaadhay) Madaxdii Bani Israa'iil Muuse ka dib markay ku dheheen Nabigoodii Noo soo bixi Malig (xaakim) oon ku dagaallanno Jidka Eebe, wuxuuna yidhi armaad mudantihii haddii laydinku faralyeelo Dagaalka inaydaan dagaallamin, waxayna dhaheen maxaanaan ugu dagaalamayn Jidka Eebe isagoo nalaga bixiyey guryahannagii iyo Caruurannadii (Wiilashannadii) markii lagu faralyeelay korkooda Dagaalkii wey jeedsadeen, in yar oo kamid ah mooyee, Eebana waa ogyahay daalimiinta.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلِإِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّهِمْ إِنَّهُ لَمَلَائِكَةٌ لَنَا مُتَنَزِّلِينَ قَالَ اللَّهُ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُنْتُمْ عَلَيْهِمْ لَافْتِنًا أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَتَيْنَاهُم بِالْحَقِّ فَرَأَيْتُمْ آلَ مُوسَى إِذْ أَخْرَجْنَا مِنْ دَيْرَانَا وَآبْنَا بِهَا قَلَمًا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٢٤٦﴾

247. wuxuuna ku yidhi Nabigoodii Eebe wuxuu idiinku bixiyey Dhaaluut Malig (Xaakim) waxayna dheheen sidee ugu ahaan xukun korkannaga annago ka mudan Xukunka aan lana siinin Xoolo Waasac ah (Badan) wuxuuna yidhi (Nabigii) Eebe wuu u doortay Korkiinna wuxuuna u siyaadiyey Waasacnimo Cilmi iyo Jidh (Xoog) Eebana wuxuu siiyaa Xukunkiisa Cidduu doono, Eebana waa Deeqbadane og.

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٧﴾

Waxay Caddayn aayadda hore lagama maarmaanimada in si isku duuban loo dagaallamo iyo hogaan toosan oo isku mid ah waana waajib marka lagu dulmiyo oo guryahaaga iyo Caruurtaada lagaa Eryo, mana banaana Cabsidu markaasoo kale Tan kale ciddii toosan oo Cilmi leh Caafimaadna qabta yaa mudan inay wax hogaamiso ee shardi ma aha inuu Xoolo badanyahay siday maleeyeen Dadka qaarkii, Xaalkuse waa akhlaaq iyo Eebe u dhawaansho. Al-Baqarah (246-247).

248. Nabigoodii wuxuu ku yidhi caalamadda Xukunkiisu waa inay u timaado taabuud (sanduuq) oy ku jirto xasiloona Eebihii iyo wax ka soo hadhay waxay ka tageen ehelkii Muuse iyo ehelkii Haaruun oo Mala'igtu xambaari arrintaasna calaamaa idiinku sagan haddaad tihiin Mu'miniin.

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِمَّا تَرَكَ آءَالُ مُوسَى وَآءَالُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٤٨﴾

249. markuu la baxay Dhaaluut Askartii wuxuu yidhi Eebe wuxuu idinku imtixaami Wabi ee ciddii ka cabta iga-

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ

mid ma aha, ruuxaan wax ka dhadhaminna waa iga mid ruux ku qaata gacanta qaadasho mooyee, waxayna ka cabbeen xaggiisa wax yar mooyee markuu tallaabay isaga colkii rumeeyay la jiray, waxay dhaheen awood uma lihin Maanta Jaaluud iyo colkiisa, waxayna dhaheen kuwii yaqiinsanaa inay la kulmi Eebbe badanaa intay koox yari ka adkaatay koox badan idinka Eebe, ilaahayna wuxuu la jiraa kuwa Samra.

مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اعْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَفَرِيقًا مِّنْهُ لَآ قَلِيلًا مِنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ ؕ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلْكُوا آلَ اللَّهِ كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٢١٩﴾

Aayadahan iyo kuwii ka horreeyeyba waxay ka warrami xaalkii Bani Israa'iil Muuse kadib, iyo Qisadii Dhaaluud oo hogaaminayey iyo Jaaluud oo Col Gaalo ahaa watay, waxaana Calaamadda wanaaggiisa ka mid ahaa in Eebe u soo celiyey Sanduuq Malaa'igo xambaarsantahay oy ku sugantahay wax ka soo hadhay Muuse iyo Haaruun, wuxuuna Dhaaluud u caddeeyey Colka in Biyo lagu intaxaami ciddii cabtana ayna ka mid ahayn, kan Cabbina ka midyahay, intii badnaydna cabtay oo khilaaftay amarkii waxayna ku calaacaleen inayn awood u lahayn Jaaluud iyo colkiisa 'kuwiise xaqa rumeeyey waxay dheheen imisaa cid yari mid badan ka adkaaday idanka Eebe. Al-Baqarah (248-249).

250. markay u soo muuqdeen Jaaluud iyo Colkiisii waxay dhaheen Mu'miniintii Eebboow ku shub korkanaga Samir, sugna Gomadahanaga noogana gargaar Qoomka Gaalada ah.

وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبِّنَا آفِئْ عَلَيْنَا نَاصِرًا وَكُنْتَ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٥٠﴾

251. markaasay (Mu'miniintii) jabiyeen Gaaladii idinka Eebe. wuuna dilay Daawuud Jaaluud, wuxuuna siiyey Eebe Daawuud Xukun iyo xigmo (Nabinimo iyo Cilmi) wuxuuna baray wuxuu doono, hadayan jirin ku reebida eebe dadka qaarkood qaarka (kale) waxaa fasaadi lahaa dhulka hasayeeshee Eebe waa fadli u saaxiib «u deeqe» caalamka.

فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ وَءَاتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مَا يَشَاءُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾

252. taasi waa aayaadka Eebe waana kugu akhriyaynaa si xaq ah. adiguna Waxaad kamidtahay kuwa la soo diray «Rasuulada»;

تِلْكَ ءَايَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾

253. kuwaasu waa Rasuuladi Waana ka fadilnaa qaarkood qarka (kale) waxaa ka mid ah kuwo la hadlay Eebe-wuuna koryeelay qaarkood dara-jooyin. waxaana siinay Ciise Binu Maryama xujooyin. Waxaana ku xoojinay ruuxdii dahirka ahayd Malaku Jibriil. haduu Ebe doono ismalaayeen kuwii ka dambeeyay intay u timid xujooyin kadib. laakiin way is khilaafeen waxaa ka Midah mid rumeeyay (xaqa) waxana kamidah mid ka gaaloobay. haduu Ebe doonana isma laayeen. laakiin Eebe wuxuu falaa wuxuu doono.

Waxay ku tusin aayaddu sugnaanshaha Mu'miniinta iyo sida Eebe ugu gargaaray, Nabi Daa'wuudna u sharrifay una dilay Jaalud, xigmada Eebana waxaa ka mid ah in qaarkood qaar lagu celiyo. Rasuulada Eebana qaarbaa qaar ka fadilan, sida Nabiga Muxamed a iyo Nabi Muuse iyo Nabi Ciise. Al-Baqarah (250-253).

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْشَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنْ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْشَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿٢٥٣﴾

254. kuwa (xaqa) rumeeyow nafa-qeeya (bixiya) waxaan idinku arzuqnay qaarkood ka hor Imaatin maalin (Qiyaamada) oon gadasho jirin iyo saaxiibtinimo iyo shafeeco (midna) Gaaladuna iyaga unbaa daalimiin ah.

255. Eebe Ilaahaan isaga ahayn ma jiro, waana Eebaha Nool, Khalqigana maamula, Ma qabato Lulmo iyo hurdo (midna) wuxuuna iska leeyahay waxa Samooyinka ku sagan iyo Dhulka, waa kuma kan ka shafeeci agtiisa (Eebe) idankiisa mooyee, wuxuu ogyahay (Eebe) waxa Dadka hortooda ah iyo waxa ka dambeeya mana koobaan wax Cilmigiisa ah, wuxuu Eebe doono mooyee, wuuna u waasacnoqday kursigiisu Samaawaadka iyo Dhulka, mana Cusleeyo ilaalinteedu, Eebana waa sar-reeye wayn.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا يَفْقَهُوا مَا رَزَقْتَهُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمَ لَا يَبِيعُ فِيهِ وَلَا خَلَّةٌ وَلَا شَفِيعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٥٤﴾

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَلِيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾

Aayadda hore waxay sugi inay habboontahay in wax wanaagsan la hormarsado Qiyaame ka hor'maxaayeeley waa Maalinaan Ganacsi iyo Saaxiibtinimo iyo Shafeeco midna jirin Cid Eebe shafeeco u idmo mooyee, Gaalana iyaga unbaa daalimiin ah, tan kale Aayadda dambe waxaa la dhahaa aayatulkursi waxayna ka mid tahay aayadaha Quraanka u weyn, waxaana fadligeeda ku soo arooray Xadiithyo badan'waxaana ka mid ah. In Nabigu warsaday Ubayi Binu Kacab aayaddee u weyn Quraanka oo uu yidhi: Eebe iyo Rasuulkiisaa og markuu ku Cel celiyeyna uu yidhi: Aayatul kursi, Marqaas Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) yidhi ha kuu shifoobo Cilmigu abaa Mundirow. Waxaa wariyey Imaam Axmed.

Waxayna kulansatay aayaddu Toban arrimood oo Muhiim ah oos garan Ciddii aad u fiirisa oo fahmida. Al-Baqarah (254-255).

256. Igraah (Qasab) ma aha Diinta galideedu, Hanuunku (Iimaanku) waa ka cadaaday (soocanyahay) Baadida (Gaalnimada) ruuxiise diida Dhaaquut (shayaadiinta iyo xuma fare wixii ah) oo rumeeya Eebe wuxuu qabsaday xadhig (guntay) sugan oo adag (Islaamka) oon go'ayn, Eebana waa maqle og.

257. Eeba waa u gargaaraha kuwa rumeeyey xaqa, wuxuuna ka bixiyaa mugdiga (Gaalnimada) una bixiyaa Nuurka (iimaanka) kuwa Gaaloobayna gargaarhoodu waa Dhaaquut (Xumaan fare) wuxuuna ka bixiyaa Nuurka una bixiyaa Mugdiga (Gaalnimada) kuwaasina waa ehelka Naarta wayna ku waari dhexdeeda.

258. ka warran (warkiisu ma ku soogaadhay) kii kula murmay Nabi Ibraahim Eebihis, (waa Namruud) in Eebe siiyey xukun markuu Nabi Ibraahim yidhi Eebahay waa Nooleeye Dile, markaas yidhi (Gaalkii) amba waan nooleeyaa oon dilaa, markaas Nabi Ibraahim yidhi Eebe wuxuu ka keeni Qoraxda Bari ee ka keen Galbeed, markaasaa la wareeriyey (oo aamusay) kii gaaloobay, Eebana ma hanuuniyo Qoom daalimiin ah.

Cidna xoog iyo Qasab Diinta Qalbigiisa laguma galiyo illeen Xaqu waa Cadyahaye, ruuxiise raaca Diinta Islaamka ee Xaqa ah wuxuu qabsaday Xadhig adag oon go'ayn Eebana waa gargaaraha Mu'miniinta hanuuniyana, Shaydaanna waa gargaaraha Gaalada, sida Namruudkii la dooday Nabi Ibraahim markuu kibray oo isla weynaaday sheegtayna awood markii dambase Ceeboobay oo Wareeray oo Hadli waayey, saasina waa Caadada Gaalada iyo Xumaan farayaasha, wax nooleys iyo Dilse ma aha wuxuu sheegtay oo ah inuu labo nin MiDna Gawraco midna siidaayo, Ciddii awood ku faanta wax ha ka badasho Xukunka Eebe iyo Khalqiisa, Mana jirto. Al-Baqarah (256-258).

259. ka warran kii maray magaalo iyadoo la duntay darbigeedii (oo cidla ah) markaas yidhi sidee Eebe u nooleyn midan dhimasho (kharaab) kadib markaasaa Eebe dilay Boqol Sano (qadarkeed) markaasuu soo bixiyey wuxuuna ku yidhi imisaad nagaatay adigoo mayd ah, uuna yidhi waxaan nagaaday

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولَئِكَ لَهُمُ الظُّلُمَاتُ يُخْرِجُهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥٧﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ حَاجَّ إِبراهيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبراهيمُ رَبِّىَ الَّذِى يُعْبَدُ وَيُعْبَدُ قَالَ أَنَا أُحْمَىٰ وَأُمِّيتُ قَالَ إِبراهيمُ فَإِنَّكَ اللَّهُ يَأْتِى بِالسَّمِيسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِى كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٨﴾

أَوَلَمْ يَكُن لِّلَّذِى مَرَّ عَلَىٰ قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّىٰ يُعْبَدُ هَٰذَا إِذْ لَمْ يَكُن لَّهُمْ بَدْعٌ مَّوتِيهَا فَمَا تَهَلَّلُوا بِهَا وَآتَاهَا عَامِرٌ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَم لَيْسَتْ قَالَ لَيْسَتْ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَل لَّيْسَتْ بِمِثْلِهَا عَامِرٌ

maalin ama maalin qaarkeed, uu kuna yidhi (Eebe) waxaad nagaatay Boqol sano: ee day Cuntadaada iyo Cabidaada, oon doorsoomin, day Dameerkaaga waxaan kaaga yeeleyna calaamo Dadka, day Lafaha sidaan u sookoryeeleyno (u nooleyn) una huwinayno Hilib markuu u cadaaday xaalku wuxuu yidhi waxaan ogahay in Eebe wax walba karo.

Waxaa la wariyey in Nin la dhihi jirey Cuzayr uu maray Magaalada Baytul Maqdis oo la kharribay, markaas yidhi sidee Eebe u noolayn Kharaab kadib, markaas Eebe dilay soona nooleeyey mudo kadib, tusayna Qudrada Eebe iyo siduu wax u nooleeyo, Awooda Eebana ma aha wax la shakiyo ama lafojeysto, Cidda Xaqa rumeysana waxaa looga baahanyahay u hogaansanka Eebe kor iyo Hoosba illeen waa wax walba karee. Al-Baqarah (259).

260. Xusuuso markuu yidhi Nabi Ibraahim Eebow i tusi sidaad u nooleyso waxa dhinta uuna yidhi miyaadan rumeynin (Xaqa) oo uu yidhi waan rumeeyey laakiin (waxaan doonay) inuu xasilo qalbigaygu markaas (Eebe) yidhi qaad afar shimbirood una iil xagaaga (JarJar) kadibna yeel Buur kasta qayb ka mid ah, markaas u yeedh waykuu imaan iyagoo ordi, ogoowna in Eebe adkaade Falsan yahay,

261. kuwa ku bixiya Xoolahooda Jidka Eebe waxay la midyihiin Xabbad (Masago ah) oo bixisay Todobo Sabuul, Sabuul kastana bixiyey Boqol xabbo Eebe waa u Laab laabaa (Ajirka) Cidduu doono Eebana waa Deeq badane og.

Nabi Ibraahim wuu rumeysnaa awooda Eebe wuxuuse u warsaday xaalkaas in limaanku u sii kordho, mase aha shaki siduu Nabiguba yidhi (Naxriis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) anagaa ka mudan Shaki (Nabi) Ibraahim markuu yidhi Eebow i tus saad wax u nooleyso. Bukhaari iyo Muslim. tan kale cidda wax wanaagsan hor marsata Eebe wuu u laab laabi ajirka sida xabbad Masago ah oo dhulka lagu riday oo soobixisa Sabuullo badan, waxaana Xadiith ku sugnaaday Ciddii ku baxsata nafaqo dheeraad ah Jidka Eebe waxaa loo laablaabi ilaa todobo boqol oo jeer. Ibn Cabaasna wuxuu yidhi: Jahaadka iyo Xajku waxay dirhamka u laablaabaan ilaa Todobo Boqol oo jeer. Al-Baqarah (260-261).

262. kuwa ku bixiya Xoolahooda Jidka Eebe markaasna raacinin waxay

فَأَنْظُرْ إِلَىٰ طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهٗ
وَأَنْظُرْ إِلَىٰ حِمَارِكَ وَلِنَجْمَلَكَ آيَةً
لِّلنَّاسِ وَأَنْظُرْ إِلَىٰ أَوْطَارِكِ كَيْفَ
نُشِرْهَا ثُمَّ تَكْسُوهَا الْحِمَامَ فَلَمَّا تَبَيَّنَ
لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي
الْمَوْتَىٰ قَالَ أُولَٰئِكَ ثُمُورٌ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن
لِّيُظْمِنَ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ
فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ أَجْمَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ
جُزْءًا ثُمَّ آدُهُنَّ بِأُتَيْنِكَ سَعِيًّا وَأَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ
عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦٠﴾

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ
سُنْبُلَةٍ مِّائَةٌ حَبًّا وَاللَّهُ يُضْعِفُ لِمَن يَشَاءُ وَاللَّهُ
وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتَّبِعُونَ

bixiyeen Manno iyo dhib waxay ku mudan ajrigooda Eebahood agtiisa, Cabsina korkooda ma ahaato, mana murugoon.

263. hadal wanaagsan iyo dhaafid (Saamaxaad) yaa ka khayr badan Sadaqo uu raaco dhib. Eebana waa hodan dulbadan

264. kuwa xaqa remeeyow ha ku burinina sadaqadiina Manno iyo dhib sida kan u bixiya xoolihiisa istuska Dadka, aan rumeynin Eebe iyo Maalinta aakhirro, wuxuuna la mid yahay sida Sallax korkiisa Carro tahay oo roob badan helay oo ka tagtay isagoo sibiq ah (madhan) ma karaan kuwaasu wax ka mid ah waxay kasbadeen (ajri kamahelaan) Eebana ma hanuuniyo Qoom gaalo ah.

Wax bixinta iyo sadaqadu waa waxyaalaha waaweyn ee Diinta Islaamku Fartay, hasa yeeshee waa inaan sheeg sheeg iyo ku maneysi la raacinin. Sadaqaduna mar haday tahay dar Eebe oo istustus iyo dhib loo bixinin abaalkeedu waa Cabsi iyo Murugla'aan, haddaadan waxbixineynina waxaa wanaagsan hadal fiican istustusna cidhibtiisu waa wax la'aan, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Ma galo Jannada Caaqa (caasiga Waalidka) iyo ka wax ku manaysta (Dadka) iyo Khamri sameeye, iyo beeniyaha Qaddarka (Eebe) Waxaa wariyey Imaam Axmed. Al-Baqarah (262-264).

265. kuwa ku bixiya Xoolahooda doonidda raalli ahaanshaha Eebe iyo yaqiinsi naftooda (Khayrka) waxay la midyihiin Beer ku taal meelsare oo helay Roob badan, oo markaas keentay Cunadeedii Laban laab hadduusan Roob – badan helinna uu helo Roob yar (Shuux) Eebana waxaad Camalfalaysaan wuu arkaa.

266. ma jecelyahay midkiin inay u ahaato Beer Timir iyo Canabyo ah oy dareeri dhexdeeda Wabiyaal oos ku leeyahay dhexdeeda wax kastoo Midho ah ayna hayso Da'weyni uuna leeyahay Caruur tabaryar oo markaas beertii Asiiibo (ku dhacdo) Dabayl daran oo dab wadata oo Gubatay Beertii Saasuu Eebe idiinku cadeeyaa aayaadkiisa si ad u fikirtaan.

مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَدَّى لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ
وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٦٣﴾

قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ
يَتَّبِعُهَا آذَىٰ وَاللَّهُ عَنِّي حَلِيمٌ ﴿٢٦٤﴾

يَتَابِعُهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يُبْطِلُوا صَدَقَتِكُمْ بِالْمَنِّ
وَالْأَذَىٰ كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ
وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ
صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تَرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ
صَلْدًا لَا يَنْقُذُ رُوتَ عَلَىٰ شَيْءٍ وَمِمَّا كَسَبُوا
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦٥﴾

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ اتِّبَاعًا
مَّرْصَاتٍ لِلَّهِ وَتَثْبِيْتًا مِّنْ أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ
جَنَّةٍ بَيْرِئُونَ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَتَأْتَتْ أَكْطُلَهَا
ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطُلَّتْ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٦٦﴾

أَيُّودٌ أَحَدَكُمْ أَن تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّن نَّجِيلٍ
وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ
فِيهَا مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبْرُ
وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضِعْفًا فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ
فَأَحْرَقَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ
لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٦٧﴾

272. korkaaga ma saarra hanuunintoodu, Eebaase hanuuniya cidduu doono, waxaad bixinaysaan oo khayr ah naftiinaa iska leh, umana bixisaan doonid Waji Eebe mooyee, waxaad bixisaan oo khayr ahna waa laydiin oofin, idinkoon laydin dulmiyeyn.

لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي
مَنْ يَشَاءُ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ
فَلَا تُنْفِسْكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ
وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ
إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَنْظُمُونَ ﴿٧٦﴾

Wixii Sadaqa ah oo la bixin ama wixii lagu nadro iyo camal walba Eebe waa ogyahay, muujinta Sadaqa iyo Qarinteeduba waa banaantahay, waxaase khayr badan Qarinteeda, hanuunkana Eebaa haysta Nabigana waxaan gaadhsiis ahaayn ma saarro wixii dar Eebe loobixiyaana Eebe wuu ka abaalmarin, «waxaana Todobada la hadhayn ka mid ah Ciddii sadaqa qarsoon bixisa». Waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim. Al-Baqarah (270-272).

273. (waxaa muta Sadaqadaas) fuqarada lagu koobay Jidka Eebe (Jahaadka) oon karin inay dhulka ku safraan, wuxuna u malayn kaan ogayn Hodan dhawrsanaanta, waxaadse ku garan Calaamadooda, umana waydiiyaan Dadka ku celcelin waxaad bixisaan oo khayr ah Eebe waa ogyahay (oo ka jasadayn).

لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ
اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ
يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ
تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ
إِلْحَاقًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ
عَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

274. kuwa bixiya Xoolahooda Habeen iyo Dharaarba qarsoodi iyo muuqaalba waxay ku mudan ajirkooda Eebahood agtiis, Cabsina korkooda ma ahaato iyo murug midna.

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ
وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٧٨﴾

Wax bixintu waa lagama maarmaan, Waajib ahaatayaa iyo siin kale ahaatayaaba, adaygeeda iyo ahmiyadeeda darteed ayuu Quraanku wax badan soo celceliyey, Nabiguna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wax badan u faray uguna hanuuniyey, taasina waxay ku tusin in Diinta Islaamku tahay Diin xidhidhin iyo taakulayn, sida Fuqarada aan Shaqaynayn, ee jidka eebe. Ku Jahaadi, cidna wax warsanin loona malaynayn Fuqaro, oyshe ka muuqato dhibaato, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: ruuxii is dhawra Eebaa dhawra, ruuxii is hodanyeelana Eebaa hodmiya, ruuxii wax waydiista isagoo hanta wax la eg Shan Wiqiyadoodna wuxuu u waydiiyey Dadka Celcelin. Waxaa sheegay Imaan Axmed. Al-Baqarah (273-274).

275. kuwa Cuna Ribada kama istaagaan (Qubuurahooda) siduu u istaago mid la dhici Shaydaan taabashadiis mooyee, waxaana ugu wacan arrintaas inay dhaheen Beecu (Gadashadu) waa

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقْوَمُونَ إِلَّا كَمَا
يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ

sida Ribada, Wuu baneeyey Eebe Beeca (Gadashada) wuxuuna xarrimay Ribada, ruuxuu u yimaado waano Eebihis oo reebtooma wuxuu mudan wixii hooreeyey, amarkiisana waxaa (loo bandhigi) Eebe-ruuxiise ku noqda (Ribada) kuwaasu waa asaxaabta (ehelka) Naarta wayna ku waari dhexdeeda.

276. wuxuu tiraa Eebe Ribada wuxuuna badiyaa (barakeeyaa) Sadaqooyinka, Eebana ma jecla Gaalnimo badane Dambi badan Dhammaantiis.

Diinta islaamku waa Diin fari Xalaal Cunka, Shaqada Fiican iyo istaakulaynta, mana ogola xaaraan Cunka, iskhayaamidda iyo Dulmiga, Ribaduna waa Xoolaha Dadkoo xaq darro iyo dulsaar lagu Cuno, waxaana lagu Ciqaabi Dhidhicid sida ruux waalan Qiyaamada, Cadaab iyo barako darro, illeen Eebe kala gadashaduu baneeyaa, Ribadana wuu xarimaa, mana aha siday Gaaladu sheegeen in Beeca iyo Ribadu isku midyihiin. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Waxaan u i mid Habeenkii la dheelmay Qaar Calooshoodu tahay sida Guryo oo Abeesana dhexsocoto, waxaana dhahay waayo kuwaasi Jibriilow wuxuu yidhi: Kuwaasi waa kuwa Cuna ribada.

Waxaa wariyey Imaam Axmed.

Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: Kuwa Cuna Ribada waxaa la soo bixiyaa Qiyaamada iyagoo Waalan oo Neefaysan. Al-Baqarah (275-276).

277. kuwa rumeeyey xaq, oo Camal-fiican falay, oo Oogay Salaadda, oo Bixiyey sakada waxay ka mudan ajirkooda Eebahood agtiisa, wax cabsi ah iyo murugana korkooda ma ahaato.

278. kuwa xaq rumeeyow ka dhawrsada Eebe kana taga waxa hadhay oo Ribo ah haddaad Mu'mintihiin.

279. haddaydaan falin (sidaas) ogaa-da Dagaal Eebe iyo Rasuulkiisa, haddaad Toobad keentaanna waxaad leedihiin Raasamaalkii Xoolihiina, wax dulminmaysaan idinna laydin ma dulmayo.

280. haddii la helo isagoo caydh ah (kan wax laguleeyahay) ha la sugo intay uga fududaato, haddaad sadaqaysataan (ka saamaxdaan) yaa idiin khayr badan haddaad ogtihiin.

اللَّهُ الْبَسِيعَ وَحَرَّمَ الرِّيَافِعْنَ جَاءَهُمْ عِظَةٌ
مِّن رَّبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ
وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ﴿٢٧٦﴾

يَسْحَقُ اللَّهُ الرِّيَافِعَ وَيُرِي الصَّدَقَتِ وَاللَّهُ
لَا يُجِبُ كُلَّ كَفَّارٍ أَتَمَّ ﴿٢٧٧﴾

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ
أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ
مِن الرِّيَافِعِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾

فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَإِنْ تَابْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ
لَا تَطْلُمُونَ وَلَا تَنْظُمُونَ ﴿٢٧٩﴾

وَإِنْ كَانَتْ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَنْ
تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾

281. kana dhawrsada Maalinta lay-diin soo celin Eebe, kadibna qof walba loo oofin waxay kasbatay, lamana dulmiyo.

وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى
كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾

Ciddii xaqa rumeysa oo camalfican la timaada, Salaad'Zako iyo Wanaaga kalaba wuu ka helaa abaalkiisa fiican Eebe agtiisa, isagoon Cabsi iyo murugo arkayn Ribadana saan horay u soo sheegnay waa camal xun iyo kasab xaaraan ah'mudanna in laga dheeraado, ciddii fashana ha u darbado dagaalka Eebe iyo Rasuulkiisa, maxaadse u malayn cid Eebe iyo Rasuulkiisu la dagaalameen.

Ibnu Cabaas wuxuu sheegay in kan cuna Ribada lagu dhihi Qiyaamada : u qaado hubkaaga Dagaal. Eebe Ribaduna waa irrido badantahay, waana masalooyinka aad u adag oy waajibtahay dadaal iyo ka fogaanta shakiga, waana in loo naxariisto cidda Daynta qabta ee faqiirka ah'intuu ka helana la sugo ama laga saamaxo. iyadoo loo darban Qiyaamada illeen Eebaa loo noqone cid kastana ka abaalmarin wuxuu kasbaday isagoon dadulmiyeeyn. Al-Baqarah (277-281).

282. kuwa xaqa rumeeyow haddaad wax kala Daynsataan tan iyo muddo magacaaban qora hana idiin kala qoro dhexdiina qof si Cadaalad ah, yuuna diidin Qore inuu u qoro siduu wax u baray Eebe, ha qoro hana u yeedhiyo kan xaqa lagu leeyahay, hana ka dhawrsado Eebe, yuuna wax ka nuqsamin hadduu yahay kan xaqa lagu leeyahay safiif ama tabaryare ama uusan karin inuu yeedhiyo ha u yeedhiyo Waligiisu si Caddaalad ah, maragana ka yeela Laba marag oo Rag ah, haddaan laba Nin la helinna Nin iyo Laba haweenood ka raalli tihiin marag ahaan (laga yaabo) inay midi halmaanto oo tankale Xusuusiso, yeyna diidin maraga haddii loo yeedho, hana ka daalina inaad qortaan wax yar iyo wax waynba tan iyo mudadiisa, saasaa ku cadaalad badan Eebe agtiisa una sugan maragga una dhow inaan la shakiyin, inay tahay Tijaara (Ganacsi) joogta aad maamulaysaan dhexdiina oo korkiina dhib (Dambi) ma aha inaydaan qorin, Marag u yeela haddaad wax kala Gadanaysaan, yaana la dhibin Qore iyo Marag midna, haddaad fashaan waa faasiqnimadiina, ka dhawrsada Eebe

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بَيْنَ يَدَيْهِ إِلَىٰ أَجَلٍ
مُّسَمًّى فَمَا تَكْتُبُوهُ وَيَكْتُب بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ
بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْب كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ
اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ
وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِن كَانَ
الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ
أَنْ يُعِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا
شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِن لَّمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ
فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّن رَضُوا مِنَ الشَّاهِدَةِ
أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا
الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْبُ الشَّاهِدَةُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْمَعُوا
أَنْ تَكْتُمُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَٰلِكُمْ
أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّاهِدَةِ وَأَدْنَىٰ
أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجْدَةً حَاضِرَةً
تُدْرِيونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ
أَلَّا تَكْتُمُوهَا وَأَشْهَدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ
وَلَا يُضَارَ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَعَّلُوا فَإِنَّهُ

waxbuu idin bariye, Eebana wax kasta waa ogyahay.

فُسُوقُكُمْ وَأْتَفُوا اللَّهَ وَعِلْمُكُمْ
وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾

Aayadan waa aayad wayn, waxayna faraysaa in laqoro wixii lakala daynsan, Maragna loo yeelo, si caddaalad loo gaadho wax shaki ahna u dhicin waxay kaloo fari in Maragga Qoraha iyo kan Daynta qaadanba Dhabta iyo Caddaalada ku dadaalaan, wax dhib ahna aan laysu gaysan, haddii cidda Daynta qabta wax yeedhinwaayo yari ama Safiinnimo ama tabaryari awgeed waxaa Tawallin Waliigiisa, waxaa sugnaatay in Nabigo galay Magaalada Madiino iyagoo isu hor marin wuxuuna yidhi: Ciddii salaf hormarin samaysa ha ku hor mariso beegid la yaqaan iyo miisaan layaqaan tan iyo muddo la yaqaan. Waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim. Al-Baqarah (282).

283. haddaad safartihiin oydaan helin Qore rahan la qibloodo (ha badasho qoridda) haduu qaarkiin aamino qaar ha siiyo kii la aaminay amaanaadiisa hana ka dhawrsado Eebihiisa barbaariyey, hana qariniina maragga, ruuxii qariyana wuu dambaabi Qalbigiisu Eebena waxaad camal-fashaan waa ogyahay.

وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهِنَّ
مَقْبُوضَةً فَإِنْ مِنْ بَعْضِكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي
أُوتِيَ مِنْ أَمْنَتِهِ، وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا
الشَّهَادَةَ، وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٣﴾

284. Eebaa iska leh waxa Samooyinka iyo Dhulka ku sugan, hadaad muujisaan waxa naftiina ku sugan ama qariisaan wuu idin ka xisaabin Eebe, wuuna u dhaafi cidduu doono ama Cadaabi Cidduu doono, Eebena wax kasta (oo uu doono) wuu karaa.

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبَدُّوا
مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفَوْهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ
فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ
وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٨٤﴾

Haddii safar la yahay oon la helayn qore waxaa la kala qaadan Rahan «Cudhaadh», hadii lays aaminana ha siiyo kii la aaminay cidii aamintay Xaqeeda Eebana haka yaabo, Maragana yaan la qariniin illeen Ciddii qarisa wuu dambaabiye Eebana waa ogyahay waxaad camalfalaysaan. Samooyinka iyo Dhulka waxa ku suganna Eebaa iska leh, wax kastood fashaanna ama muuji ama qari ee mar walba Eebe wuu ku xisaabin Dadka Cidduu doonana wuu u dhaafi tuu doonana wuu cadaabi illeen wax kasta wuu karaayee, Rasuuluna (Naxariis iyo nabadgalayo Eebe korkiisa ha yeelce) wuxuu yidhi: Eebe Wuxuu yidhi hadduu doono addoonkaygu xumaan waxba ha uqorina intuu ka falo, hadduu falana mid u qora, hadduu wanaag doono ka dibna falin u qora Wanaag, hadduu falana u qora Toban Wanaag (Waa saxiix). markay aayadan soo dagtayna Asaxaabtii Nabiga aad bay u cabsadeen hasayee shee Eebaa sheegay inaan Cidna lagu mashaqayn waxayan karin taasina waxay ku tusin Cadaaladda iyo naxariista Eebe kaliya waxaa uun loo baahanyahay toosnaan iyo samo fal iyo Eebeku xidhnaan. Al-Baqarah (283-284).

285. wuu rumeeyey Rasuulku wixii looga soo dajiyey Xaga Eebihiis, Mu'miniintuna (way rumeeyeen) dhaamaana waxay rumeeyeen Eebe, Malaa'igtiisa kutubtiisa iyo Rasuuladiisa,

ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ
وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَمَلَأَتْ سُدُورُهُمْ
وَرُسُلِهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِمْ

mana kala geynayno mid ka mid ah Rasuuladiisa dhexdooda, waxayna dhaheen waan maqalay oon adeecnay, dhaafiddaada Eebahanow, xaggaa-gaana loo ahaan.

286. kuma mashaqeeyo Eebe naf waxay awoodo mooyee, waxay mudan waxay kasbatay (oo wanaag ah) waxaana korkeeda ah waxay isu kasbatay (oo xumaano) Eebow ha noo qabanin had-daan halmaanno ama gafno, Eebow ha nagu xambaarin Culays saad ugu xambaartay kuwii naga horeeyey, Eebow hanagu xambaarin (dhibin) waxaanaan awood u lahayn, na cafina oo noodhaaf noona naxariiso, adaa gargaarahanaga ahe, nooga gargaar qaarka gaalada ah.

وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٦﴾

لَا يَكْفُرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا أَوْسَعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا آكَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لِطَآئِفَةٍ لَنَا بِهٖ ۖ وَأَعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

Waxay ku tusin aayadda hore in xaqa aad u yeedhi aad dhab u rumeysid Sida Eebe u sheegay in Rasuulku iyo Mu'miniintuba rumeeyeen Quraanka iyo xaqa Eebe soo dajiyey, tan kale waajibnimada rumeynta Eebe, Malaa'igtiisa Kutubtiisa iyo Rasuuladiisa, oon la kala qaybinin, Xaqana la maqloo la adeeco, waxayna caddaysay arkaanta limaanka badideed, aayadda kale waxay cadayn inaan Eebe ku dhibin addoonkiisa wuxuusan awoodin wax kastaba ha ahaadee'nafwalbana ay mudan waxay kasbato'halmaansho iyo gafna Eebe uga naxariistay Dadka, Culayskii umadihii hore saarnaana laga fududeeyey, waxayna ku dhammaatay Suuradu Warsi EebeCafi, Dambidhaaf, naxariis iyo ka guulaysi Gaalada.

Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: ruuxii akhriya laba aayadood ee Suuradda Baqara u dambeeya Habeen way ku fiillaan. Waxaa wariye Bukhaari.

Waxaa kaloo Nabigu yidhi: Waxaa laygu soo diray Diin toosan oo Fudud. Al-Baqarah (285-286).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariisguud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

1. (Waxay ku tusin Mucjisada Qu-ranka).

2. Eebe Ilaah kale majiro isaga mooyee, ee Nool, ee Maamula khal-qiqa.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آلَةَ ﴿١﴾

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ﴿١﴾

3. Wuxuu kugu Dejiyey (Nabiyow) Kitaabka (Quraanka) si Xaq ah, isagoo u Rumeyn wixii ka Horeeyey, wuxuuna soo Dejiyey Eebe Tawreed iyo Injiil (waqti).

زَلَّ عَلَيْكَ الْكِتَابُ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
وَأَنْزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴿٢٦﴾

4. Hore iyagoo Hanuun u ah Dadka, wuxuuna soo Dejiyey (Eebe) Furqaan (Quraanka) kuwa ka Gaaloobay Aayaadka Eebe waxay Mudan Cadaab Daran, Eebana waa Adkaade Aarsada.

مِنْ قَبْلِ هُدًى لِّلنَّاسِ وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِعَايَتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ
ذُو نِقَامٍ ﴿٢٧﴾

5. Eebana kagama Qarsoona Korkiisa waxba Dhulka iyo Samada midna.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٢٨﴾

6. Waana Eebaha idinku Sawira (A-buura) Riximyada (Ilmo galeenka) siduu Doono, Eebe mooyee Ilaah kale ma jiro waana Adkaade Falsan.

هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ
لِلَّهِ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٩﴾

Waxay soo degeen Aayadahan mar Wafdi ka yimid Xagga Najraan Sanadkii Sagaalaa ee Hijrada, waxayna sugi Kalinimada Eebe, Noloshiisa, Awoodiisa, Xaqnimada Quraanka, inuu u rumeyn Kutubtii hore wixii Xaq ah, iyo inuu Hanuun u yahay Dadka, Xaqa iyo Baadilkana uu kala bixin, Ciddii Xaqa diidana uu Cigaabi Eebe wax kaga qarsoona uusan jirin cir iyo dhul midna. Siduu doonana uu Dadka ugu Abuuro uurka hooyo, Nawaas Binu Samcaan waxaa laga wariyey inuu yidhi: Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Waxaa la keeni Quraanka Maalinta Qiyaame iyo Ehelkiisii ku Camal fali jiray, Isagooy hor socoto Suuratu Baqara iyo Aal Cimraan. Aali-Cimraan (1-6).

7. Eebe waa kan kugu soo dejiyey Kitaabka, waxaana ka mid ah Aayado sugan (Macnahoodu Cadyahay) oo ah Hooyada Quraanka (Asalkiisa) iyo kuwa kale oo isu eg, kuwa Qalbigoodu leexasho ku jirto waxay, Raacraacaan kan is shabaha (isu eg) doonid Fidmo (Xumaan) iyo doonid Ta'wiil (Leexin Fasir) darteed, wax og Fasirka (kaasna) Ma jiro Eebe iyo kuwa ku Xididaystay Cilmiga mooyee, waxayna dhihi waan rumeynay kaas, dhammaana wuxuu ka ahaaday Eebeheen agtiisa, mana waantoobo kuwa caqliga leh mooyee.

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ
هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخْرٍ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ
فِي قُلُوبِهِمْ رِيعٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ
وَأَبْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ
وَالرَّسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا
وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٣٠﴾

8. Eebow ha iilin Quluubtannada intaad hanuunisay ka dib, nagana sii agtaada Naxariis, adiga unbaa bixinbadane ehe.

رَبَّنَا لَا تُرِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ
رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣١﴾

9. Eebow adaa u kulmin Dadka Maa-lin darteed (Qiyaamada) oon shaki lahayn, Eebana ma baajiyi Ballanka.

رَبَّنَا اِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ
اِنَّكَ اللهُ لَا يُخْلِفُ الْمِعَادَ ﴿٩﴾

Eebaa Quraanka soo dejiyey, isagoo midna macnihiisu Cadyahay, midna is shaboho «caddayn» oo u baahan garashadiisu Cilmi dheeraad ah, mana haboona in Quraanka loo leexiyo si aan habooneyn Xaqna ahayn, si loo Fidmeeyo loona dhumiyo Dadka, waase in dhamaan la rumeeyo Quraanka, Eebana la weydiisto ku sugaanta Xaq iyo inusan leexinin Quluubta, illeen isagaa wax bixiyee, Dadkana kulmiya Qiyaamada, yaboohana baajineyn. Rasuulka (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Haddaad aragtaan kuwo ku murmi Quraanka waa kuwa Eebe Magacaabayee ka digtoonada (Imaan Axmed) wax badan wuxuu ku ducaysan jiray Nabigu: Eebaha gadiya Quluubtow ku sug Qalbiyeyga Diintaada...

Waxaa wariyey Ibnu Marda weyhi. Aali-Cimraan (7-9).

10. kuwa Gaalobay ugama taraan Xoolahoodu iyo Caruurtoodu Eebe xaggiisa waxba, kuwaasina iyaga umbaa ah Shidaalka Naarta.

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا اَنْ تُنْفِخَ عَنْهُمْ اَمْوَالَهُمْ
وَلَا اَوْلَادُهُمْ مِنْ اَللّٰهِ شَيْئًا وَاُوْتِيْكَ
هُمُ وُقُوْدُ النَّارِ ﴿١٠﴾

11. Waa sidii caadadii Fircoon iyo Ehelkiisii iyo kuwii ka horreeyey, waxay beeniyeen Aayaadkanagii, markaasuu Qabtay Eebe Dambigooda dartiis, Eebana waa darantahay Cigaab-tiisu.

كَذٰبٌ اَلِ اِلٰهٍ فِرْعَوْنُ وَالَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوْا
بِآيٰتِنَا فَاَلْحَدَّاهُمْ اَللّٰهُ بِذُنُوْبِهِمْ وَاَللّٰهُ شَدِيْدٌ
اَلْعَاقِبِ ﴿١١﴾

12. Waxaad u dhahdaa kuwii Gaalobay waa laydinka adkaan, waxaana laydiin soo kulmin Jahannamo iyadaana u xun Gogol.

قُلْ لِلَّذِيْنَ كَفَرُوْا سَتُغْلَبُوْنَ وَتُحْشَرُوْنَ
اِلَىٰ جَهَنَّمَ وَيَسَّ اَلْاِهَادُ ﴿١٢﴾

13. Waxaa idiinku sugan Aayad Labo Kooxood oo kulmay (Dagaalamay) Kooxu Waxay ku Dagaalami Jidka Eebe tan kalana waa Gaal, waxayna ku arkaan Mu'miniinta laba Jibaarkood Xagga aragtida Isha, Eebana waa ku ayidaa (Xoojiyaa) Gargaarkiisa Cid-duu doono arrintaasna waanaa ugu sugan Ciddii Arag leh (wax garan).

فَدَكَانَ لَكُمْ اٰيَةٌ فِي فِتْنَةِ التَّقَاتِ فَمَا تَقْتُلُوْنَ
فِي سَبِيْلِ اَللّٰهِ وَاٰخِرَىٰ كَافِرَةٌ يَّرَوْنَهُمْ
مِّمْلِيْهِمْ رَاٰى اَلْعٰمِيْنَ وَاَللّٰهُ يُؤَيَّدُ بِنَصْرِهِ
مَنْ يَّشَاءُ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّاُولِي
اَلْاَبْصٰرِ ﴿١٣﴾

Xoolo iyo Caruur iyo wax kale toona wax ugama taraan Eebe agtiisa Cidii ku Madaxadayga Gaaladana waxay lamid tahay tii Fircoon iyo Qoomkiisii iyo kuwii ka horeeyey ee Eebe si daran u qabtay, Cidii Xoog isbidda iyadoo gaal ah waxaa uun u dambeyn Jab iyo Halaag iyo Galidda Jahannamo, Ciddii waana qaadanna ha fiiriso Dagaalkii Badar iyo in Eebe u gargaaray Mu'miniintii Xaq ku dagaalamaysay. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Yaa istaagay Habeen Maka wuxuuna yidhi: "Eebow ma gaadhsiiyey" Sedex jeer Markaasuu Cumar Yidhi: Haa waadna dadaashayood isdhibtay ood naseexaysay, ee Samir, Markaasuu yidhi: Nabigu Waxaa sarrayn Iimaanka ilaa Gaalnimadu ku noqoto Waddankeedii, waxayna la dhunban Rag Badda Islaamka. Aali-Cimraan (10-13).

14. Waxaa loo qurxiyey Dadka Jacylka waxa Naftu doonto oo ah Haween, Wiilal iyo wax badan oo laban laaban oo Dahab iyo qalin ah, iyo Fardo laylyan oo darban, iyo Ancaamta (Xoolahanool) iyo Beeraha, arrintaasna waa raaxada Noloshu Aduun, Eebe agtiisaana noqosho wanaagsan leh.

رُزِينٌ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ
وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ
وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ
وَالْحَرِّثُ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ
عِنْدَهُ حُسْبُ الْمَعَادِ ﴿١٤﴾

15. Maydiin ka warramaa wax ka khayroon kiinaas, kuwa dhawrsada waxaa ugu sugnaaday Eebahood agtiisa Jannooyin ay dareeri dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku waari dhexdeeda iyo Haween la Daahiriyeey iyo raalli ahaansho Eebe, Eebana waa arkaa Addoomada.

﴿١٥﴾ قُلْ أَزْيَبْتُمْ بِخَيْرٍ مِنَ ذَلِكَ لِمَنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا
عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ
مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿١٥﴾

16. ee ah kuwa dhihi Eebow anagu waan rumeynay ee noo dhaaf Dam-biyadanada nagana dhawr Cadaabka Naarta.

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّمَا فَغَفَرْنَا
دُونَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٦﴾

17. Ee ah kuwa Samra ee Runloowga ah, ee Adeeca Eebe, ee wax bixiya, ee dambi dhaaf warsada Aroortii.

الضَّالِّينَ وَالضَّالِّينَ وَالْقَانِطِينَ
وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ ﴿١٧﴾

Dabecadda Dadka waxaa ka mid ah inuu Jeclaado Noloshu Adduunka iyo waxa laysku qurxiyo oo Xoolo, Ehel iyo Lacagba ah, Eebe agtiisaase Wanaag, Janooyin, Ehel Nadiif ah iyo Rilaha Eebe jiraan, waxaana mudan arrimaas kuwa Eebe Dambi dhaafka warsada ee ka magangala Naarta, ee ku sifoba Samir, Runsheeg, Daacad, Wax bixin iyo toobad keen. Ibraahim Binu Xaadhbi wuxuu ka wariyey Aabihiis inuu yidhi: Waxaan maqlay Ruux Aroortii ku leh dhinaca Masjidka: Eebow waad i amartay waana ku adeecay, Waqtiguna waa Aroor ee ii dhaaf (Dambiga) Markaasaan dayay illeen waa Ibnu Mascuud Eebe ha ka raali noqdee. Aali-Cimraan (14-17).

18. Eebe wuxuu Qirayaa inaan Eebe mooyee Ilaah kale jirin, Malaa'igtuna (way qiri) iyo kuwa Cilmiga leh, Maamulana Cadaalad, Eebe kale ma jiro isaga mooyee waana adkaade Falsan.

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو
الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

19. Diintuna (Xaqa ah) Eebe agtiisa waa Islaamka, ismana khilaafin kuwii la siiyey Kitaabka intuu u yimid Cilmi mooyee, Xasad (Dulmi) dhexdooda ah dartiis, ruuxii ka Gaalooba Aayaadka Eebe Ilaahay waa deg deg badantahay Xisaabitiisu (wuu Ciqaabi).

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ اللَّهِ لَأَسْلَمُوا وَمَا اختلفَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ
الْعِلْمُ بَعْضًا مِنْهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ
فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾

20. Hadday kula Xujaytamaan (Murmaan) waxaad dhahdaa waxaan u Hogaamiyey Wajigayga Eebe (Ani) iyo inta i raacday, waxaad ku dhahdaa kuwa la siiyey Kitaabka (Ehelu Kitaabka) iyo Umiyiinta (Wax aqoon) ma Hogaansamaysaan (Hogaansama) hadday hogaansamaanna way Hanuuneen, Hadday Jeedsadaanna waxaa uun ku saaran – Gaadhsiin, Eebana waa arkaa addoomada.

فَإِنْ حَاجُّوكُمْ فَقُلْ أَسَلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ
وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأُمِّيِّينَ ءَأَسَلَمْتُمْ
فَإِنْ أَسَلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا
عَلَيْكُمُ الْبَلْغُ وَاللَّهُ بِبَصِيرٍ بِالْإِعْمَادِ ﴿٢٠﴾

Kalinimada Eebe iyo Xaqnimadiisa waxaa qiray Eebe, Malaa'igta, kuwa Cilmiga leh, Diinta Dhabta ah ee Xaqa ahna waa Diinta Islaamka, waxa ka soo hadhay waa wax kama jiraan, Gaaladuna waxay Xaqa u diideen Kibir iyo Xasad, Eebaana ku ciqaabi, Muran iyo doodna looma baahna ee waa in Eebe loo hogaansamo, Dadkoo dhannaa waa inay Islaamaan 'Cidii diidana xil kama saarra Nabiga, wuxuuna yidhi: Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeele) Nabiyada waxaa loo bixiyey Qoomkooda anigase waxaa la iibixiyey Dadka Dhamaantiis. Waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim. Waxayna ku tusin Aayadu in Eebe Rasuulka u diray Dadkoo Dhan, oo cidaan rumeynin Dhuntay tahayna Ehelka Naarta. Aali-Cimraan (18-20).

21. Kuwa ka Gaaloobi Aayaadka Eebe oo u Dila Nabiyada Xaq darro oo Dila kuwa fara Caddaaladda oo Dadka ka mid ah ugu Bishaaree Cadaab Daran.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ يَأْتِيَتُ اللَّهُ وَيَقْتُلُونَ
النَّبِيَّ بغيرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ
يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ
بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢١﴾

22. Kuwaasi waa kuwuu buray (Hoobtay) Camalkoodu Adduun iyo Aakhiraba mana u sugnaan wax u gargaara.

أُولَئِكَ الَّذِينَ حِطَّتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٢﴾

23. Ma aragtay (ka waran) kuwii la siiyey Qayb ka mid ah Kitaabka oo loogu yeedhi Kitaabka Eebe inuu kala xukumo dhexdooda markaas ay jeedsan Koox ka mid ah iyagoo diidan (Xaqa).

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ
يَدْعُونَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّوْا فَرِيقًا
مِّنْهُمْ وَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾

24. Waxaana ugu wacan inay dheheen ma na tabaato Naaru Maalmo mooyee, waxaa ku dhagray Diintooda waxay been abuuran jireen.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِن تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا
مَّعْدُودَاتٍ وَغَرَّبُوا فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا
يَفْعَلُونَ ﴿٢٤﴾

25. Ee say ahaan markaanu u kulmino Maalin aan shaki lahayn, loona oofiyo

فَكَيْفَ إِذَا جُمِعْتُمْ لِيَوْمِ لَارٍ رَبِّ فِيهِ وَوُفِّيَتْ

(dhameeyo) Naf kastaa waxay kasbatay iyagoon la dulmayn.

كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهْمًا لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

Kuwii Gaaloobay ee diiday Aayaadka Eebe oo layn jiray Nabiyada iyo kuwa Xaqa Fara Dadka, si Xaq darro ahna u wax yeelleeyey, waxay mudan Cadaab daran, Camalkooduna wuu buri Aduun iyo Aakhiraba, wax u gargaarana ma helaan, Abuu Cubayda Binul Jarraax waxaa laga wariyey inuu yidhi: Waxaan idhi: rasuulka Eebow yaa Dadka ugu Cadaab daran Maalinta Qiyaamo wuxuuna yidhi Nabigu: Ruux Dilay Nabi ama ruux fari wanaag reebina Xumaanta...

Waxaa wariyey Ibnu Abii Xaatim iyo ibnu Jarir.

Yuhuud iyo Nasaara waxaa la kala siiyey Tawreed iyo Injiil, waxaana loogu yeedhay inay rumeeyaan Kitaabka Quraanka ah ee Xaqa ah, iskuna Xukumaan, weyse diideen iyagoo qaarkood sheegay inaan la cadaabayn wax Maalmo ah oo tirsan mooyee, taasina waxaa ugu wacan Dhagar iyo Been abuurashada ay ku samayn Diinta, waxaase la abaal marin Qiyaamada oon Cidna la dulmiyeyn. Aali-Cimraan (21-25).

26. Waxaad dhahdaa Eebow adaa hanta Xukunka waxaad siisaa Xukunka Ciddaad doonto waxaad ka siibtaa «Wareejisaa» Xukunka Ciddaad doonto waxaadna cisaysaa Ciddaad doonto waxaadna Dulaysaa Ciddaad doonto adaana Hanta Khayrka, adaana wax kasta kara.

قُلِ اللَّهُمَّ مَلَكَ الْمَلِكِ تَوَقَّى الْمَلَائِكَةَ مِنْ نَشْأَةٍ
وَتَوَزَّعُ الْمَلَائِكَةَ مِمَّنْ نَشْأَةٍ وَتُعْزِزُ مِنْ نَشْأَةٍ وَتُنْزِلُ
مِنْ نَشْأَةٍ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلِيمٌ بِكُلِّ شَيْءٍ وَفَدِيرٌ ﴿٦٦﴾

27. Waxaadna dhexgalisaa Habeenka Maalinta, dhexgelisaa Maalinta Habeenka, kana soo bixisaa wax Nool wax dhimaad ah kana soo bixisaa wax dhimaad ah wax Nool, waadna Arzaaqdaa Ciddaad doonto Xisaab la'aan.

تُوَلِّجُ الْأَيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُوَلِّجُ النَّهَارَ فِي الْأَيْلِ وَتُخْرِجُ
الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرزُقُ
مِنْ نَشْأَةٍ بِعَيْرِ حِسَابٍ ﴿٧٧﴾

28. Yeyna ka yeelan Mu'miniintu Gaalada Sokeeye Mu'miniinta ka Sokow ruuxii fala saas waxba Eebe kama mudna, inaad dhawrsasho xagooda ka dhawrsataan mooyee, wuxuuna idiinka digi Eebe Naftiisa, xaga Eebaana loo ahaan.

لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ
الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ
فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَسْقُوا مِنْهُمْ نَفْسًا وَيَحذَرُكُمْ
اللَّهُ نَفْسَهُ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٨٨﴾

Eebaa awoodda iska leh, Cidduu doonana wuxuu u dhiibaa Xukunka, tuu doonana wuu ka wareejiyaa, waxna isagaa sharrifa waxna duleeya, wax kastana awoodiisay ku hoos jiraan, Nusqaaminta Habeenka iyo Maalinta, ka soo saaridda wax Nool wax dhimaad ah, iyo wax dhimaad ah wax Nool, wax Arzuqidaanna isagaa hanta, tan kale ma habboona mana bannaana in Mu'miniintu Gaalada ka sokeeye yeeshaan iyagoo ka leexan Mu'miniinta 'Cidii saas fashana Eebe xidhiidh kama dhexeeyo, marka laga reebo duruuf iyo waqti gaar ah oo Mu'miniintu Gaalada sharkooda ka dhawrsan, waana in Eebe laga digtoonaado ilaan xaggiisaa loo ahaane. Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: Dhawrsashadu ma aha Camal ee waa uun Carrab, (ka dhawrsashada Gaalada). Aali-Cimraan (26-28).

29. Waxaad dhahdaa haddaad Qariisaan waxa Laabtiinna ku sugan amaad muujisaan waa ogaan Eebe, wuxuuna ogaan waxa Samooyinka ku sugan iyo Dhulka, Eebana wax kasta uu (doono) wuu karaa.

قُلْ إِنْ تُحْفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْشِرُوا بِمَا عَلَّمَ اللَّهُ وَيَسِّرْ لَكُمْ أَسْمَاءَ الْوَحْيِ وَإِنِّي لَأَعْلَمُ الْغَيْبُ مَا تَلْمِزُونَ

30. (Xusuuso) Maalinta ay heli Nafkastaa waxay Camal fashay oo Khayr ah oo la soo xaadriyey (la keenay) waxay Camal Fashay oo Xumaan ahna waxay jeclaan in la yeelo iyada iyo isaga dhexdooda muddo dheer, wuxuuna idiinka digi Eebe Naftiisa (Ciqaabtiisa) Eebana waa u Naxariistaha Addooma-diisa.

يَوْمَ نَجْعِدُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ بَصِيرٌ أَعْيُنًا

31. Waxaad dhahdaa haddaad tihiin kuwo jecel Eebe i raaca haydin jeclaado Eebee hana idiin dhaafo dambigiinee, Eebana waa dambi dhaafe Naxariista.

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

32. Waxaad dhahdaa adeeca Eebe iyo Rasuulkiisa, haddaad jeedsataan Eebe ma jecla Gaalada.

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكٰفِرِينَ

Waxba kama qarsoona Eebe, ama laab ha lagu qariyo ama ha la muujiyo, ama Cir iyo Dhul ha ku sugnaadee, waana awoodle ka abaal marin naf kasta waxay Camal fashay Khayr iyo Sharba, waana Naxariis badane ka digi Ciqaabtiisa, faray in ciddii jecel Eebe ay raacdo Nabiga si Eebe u jeclaado uguna dambi dhaafo uguna Naxariisto, waana waajib in Eebe iyo Rasuulkiisa la addeeco, ciddii ka jeedsatana waa Gaaloowday Eebana ma jecla Gaalo. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Cidda fasha waxaan Amarkannaga ahayn waa lagu Celin (Diidi). Xasanul Basri Wuxuu Yidhi: Eebe Naxariistiisa waxaa ka mid ah inuu isaga Digo Dadka. Aali-Cimraan (29-32).

33. Eebe wuxuu ka doortay Aadan, Nuux, Ehelkii Ibraahim iyo Ehelkii Cimraan Caalamka.

إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرٰهِيْمَ وَآلَ عِمْرٰنَ عَلَى الْعٰلَمِيْنَ

34. Waana Farac Qaarkood Qaar ka yimid Eebana waa Maqle oge ah.

ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْضِهِمْ عَلِيْمٌ

35. Xusuuso markay tidhi Haweenaydii Cimraan Eebow waxaan kuugu Nadraxay waxaa uurkayga ku jira inuu Xorkuu ahaado (Cibaadada) ee iga aqbal adiga umbaa wax Maqleoge ehe.

إِذْ قَالَتْ أُمَّرَأْتٌ عِمْرٰنَ رَبِّ إِنِّي نَدَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحْرَرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ

36. Markay dhashay Gabadh waxay tidhi Eebow waxaan dhalay

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ

Dhaddig, Eebana waa ogyahay waxay dhashay Labna la mid ma aha Dhaddig, waxaana ku magacaabay Maryam waxaana kaa magan galin iyada iyo Faraceeda Shaydaanka la dhaga-xyeeyey (la dheereeyey).

بِمَا وَصَّعَتْ وَلَا يَسُ الذِّكْرَ كَالْأُنثَىٰ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا
مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيدُهَا بِنَاكِ وَذَرَيْتَهَا
مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٣٦﴾

Eebe Sareeye wuxuu Abuuray Doortay Aadam Nafna galiyey, Malaa'igtana faray inay u sujuudo, barayna Magaca wax kasta, Dajiyeyna Janada, kana soo dejiyey Xigmad darteed, Nuuxna ka dhigay Rasuulkii ugu horreeyey Doortayna isaga iyo Ehelkii Nabi Ibraahim iyo Ehelkii Cimraan. Aayadaha kale waxay sheegi Maryam Hooyadeed iyo siday ugu Nadartay in waxa Uurkeeda ku jira hadduu Lab noqdo ka shaqeeyo Kaniisadda, markuu noqday Gabadhna ay ka magangalisay Eebe Shaydaanka iyada iyo waxay dhasho, Rasuulkuna wuxuu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Cid kastoo la dhalo Shaydaanbaa taabta Ciise Ibnu Maryam mooyee, markaasuu Akhriyey Nabigu Aayadda (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee). Aali-Cimraan (33-36).

37. Wuxuuna ka aqbalay Eebe aqbal fiican, wuuna koriyey korin fiican (Xanaano) waxaana kafaala qaaday (Dhaqaaleeyey) Zakariye, markastoos ugu galana Mixraabka (Qolka) wuxuu ka helaa agteeda Rizqi, wuxuuna dhahaa xaggee kaaga yimid Maryamow kan, waxayna dhahdaa wuxuu ka yimid Eebe agtiisa, Eebana wuu u Arzuqaa Cidduu doono Xisaab la'aan.

فَقَبَلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا
وَكَفَّلَهَا زَكْرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكْرِيَّا الْمِحْرَابَ
وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَنْمِرِمُ أَنَّ لِي لَدَيْ هَذَا
قَالَتَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ
مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾

38. Halkaasuu baryey Zakariye Eebihiis, yidhina Eebow iga sii agtaada Farac wanaagsan adaa Maqla (ajjiiba) Ducadee.

هُنَالِكَ دَعَا زَكْرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي
مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٨﴾

39. Waxaana u dhawaaqday Malaa'igtii isagoo taagan oo ku Tukan Mixraabka Eebe wuxuu kuugu Bishaarayn Yaxye isagoo rumeyn Kalimada Eebe (Ciise) Sayidna ah Dhawrsoonna, Nabina ah, ka mid ah kuwa wanaagsan.

فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ
أَنَّ اللَّهَ يَنْبَشُرُكَ بِنَحْيٍ مُّصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ
وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾

40. Wuxuu yidhi Eebow sidee iigu ahaan Wiil Anooy isoo gaadhay Duq-nimo, Haweeneydeyduna Madhalays-tahay, wuxuu yidhi saasuu ku falaa Eebe wuxuu doono.

قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِي
الْكِبَرُ وَآمَرَ أُنِي عَاقِرٌ قَالَ كَذَلِكَ
اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿٤٠﴾

41. Wuxuu yidhi Eebow ii yeel Calaa-mo wuxuuna yidhi Calaamaddu waa inaadan la hadlin Dadka Saddex Maal-

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ
النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْرًا وَادُّكُرًا وَتَكَلِّمَ كَثِيرًا

mood ishaaro Mooyee, Xusna Eebahaa wax badan, una Tasbiixso Galabtii iyo A roortiiba.

وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ ﴿٤١﴾

Waxay caddayn Aayaduhu sida Eebe Maryam u dhaqaaleeyey una Arzaaqay, Nabi Zakariyana u xanaaneeyey, markuu wax layaab leh ku arkeyna baryay Eebe inuu Ilmo siiyo looguna Bishaareeyey Yaxye, inkastoos wayn yahay Haweenyiduna ayan dhalin, hasa yeeshee Eebe wuxuu doono wuu karaa, waxaana la faray inuusan Saddex Maalmood Dadka la hadlin ee Cibaadaysto, taasoo Calaamo u ah Aqbal iyo siinta Wiilka. Aali-Cimraan (37-41).

42. (Xusuuso) markay tidhi Malaa'igtu Maryamoy Eebe waa ku doortay waana ku daahir yeelay wuxuuna kaa doortay Haweenka Caalamka.

وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَأِكَةُ يَمْرُومُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾

43. Maryamooy adeec (u khushuuc) Eebahaa sujuudna Rukuucna (la tuko) kuwa rukuuca (Tukada).

يَمْرُومُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَأَسْجُدِي
وَأَرْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾

44. Taasi waa warka waxa Maqan oonnu kuu waxyoon mana aadan la joogin markey tuurayeen Qalimadooda koodii kafaala qaadi Maryam.mana aadan la joogin markey murmayeen.

ذَٰلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَقُولُونَ أَقْلَمُهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾

45. (Xusuuso) markey tidhi Malaa'igtu Maryamooy Eebe wuxuu kuugu Bishaarayn Kalimo Xaggiisa ah (Wiil) Magaciisu yahay Masiix Ciise Ibnu Maryam isagoo Sharaf leh Adduun iyo Aakhiraba kana mid ah kuwa la soo dhaweeey.

إِذْ قَالَتِ الْمَلَأِكَةُ يَمْرُومُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾

46. Kulana hadli Dadka Dharabta iyo isagoo (Gadhmodoobe) nin wayn ah kana mid ah kuwa Suuban.

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ
وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾

Aayaduhu waxay ka warrami waxay Malaa'igtu kula hadashay Maryam iyadoo Fulin amarka Eebe, iyo sida Eebe u doortay una dhahiray, una faray inay cibaadada badiso, saasuuna Eebe ugaga warramay inkastoosan joogin Nabiga goobtaas, waxaa kalooy ka warrami sida Eebe ugu Bishaareeyey Nabi Ciise oo ah mid sharaf leh Aakhiro iyo Adduunba, Eebana dhaweeey, isagoo Dadka kula hadlay Yaraan iyo Wayniba Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Waxaa u khayr badan Haweenka Caalamka Afar: Maryama Bintu Cimraan, Aasiya Haweenyidii Fircoon, KHadiija Bintu KHuweylid iyo Faadumo Binti Rasuulka Eebe. Waxaa wariyey Ibnu Marda Weyhi. Aali-Cimraan (42-46).

47. Waxay tidhi (Maryam) Eebow si-dee ilmo iigu ahaan isagoon i taaban Dad (Nin) wuxuu yidhi (Eebe) saasuu Eebe wax u abuuraa wuxuu doono, markuu xukmin amarna wuxuu uun u dhahaa ahow wuuna ahaadaa.

48. Wuxuuna (Eebe) bari Ciise Ki-taabka, Xigmad, Towreed iyo Injiil.

49. Waa Rasuulka Bani' Israa'iil, (isa-goo) u dhihi waxaan idiin la imid Aayad xaga Eebihiiin ka ahaatay, waxaana idiinka abuuri dhoobada shimbira oo kale, oon afuufi ooy noqon shimbir Idamka Eebe, waxaana bog-siyyaa indhala'aan kudhashe Baraslaha, waxaana nooleeyaa Maydka Idamka Eebe, waxaana idiin ka warrami waxaad Cunaysaan iyo waxaad ku kaydsanaysaan Guryihiinna, taasina waxay idiin tahay Calaamad haddaad rumey-naysaan (Xaqa).

50. Waxaana rumeyn wixii iga ho-rreeyey oo Tawreed ah, waxaan idiin bannayn wixii laydinka reebay Qaar-kiis, waxaana idiin la imid Calaamad xagga Eebihiiin ka ahaatay, ee ka dhawrsada Eebe, ina adeeca.

51. Ilaah waa Eebahay iyo Eebihiiin ee Caabuda, taasaana ah Jidka toosane.

Aayadahan waxay ka warami Maryam iyo Wiil-keedii Ciise iyo sida Eebe u siiyey iyadood Dad taaban, una baray Kutubta ugana yeelay Rasuul Bani'israa'iil, Idamka Eebana wax ku bogsiiin jiray, kuna Nooley jiray, kagana warami jiray waxay Cuni iyo Waxay kaydsan, dhammaan waxaasina waa wax Eebe Idamkiisa ku ahaaday, ee Ciise waa uun addoon Eebe, tan kale wuxuu raacay Xaqii ka horeeyey wuxuuna u baneeyey wax yaalihii laga reebay qaarkood, wuxuuna u sheegay eebihii iyo Eebahoodba in Ilaahay yahay, oyna waajib tahay in Eebaha Xaqa ah la Caabudo, saasaana ah Jidka Eebe ah ee toosan. Aali-Cimraan (47-51).

52. Markuu ka kasay Ciise Xaggooda Gaalnimo yuu yidhi yaa iigu gargaari Eebe, waxayna dhaheen Xawaariyiintii (gargaarayaashii) anagaa ah gargaara-ha Eebe (Diintiisa) waxaan rumeynay

قَالَتْ رَبِّ اَنْى يَكُون لِى وُلْدٌ وَلَمْ يَمَسِّنِى بَشْرًا
قَالَ كَذٰلِكَ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ

اِذْ اَفْضَىٰ اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُوْلُ لَهُ كُنْ فَيَكُوْنُ ﴿٤٧﴾

وَيَعْلَمُ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ

وَالْتُوْرٰتِ وَالْاِنْجِيْلِ ﴿٤٨﴾

وَرَسُوْلًا اِلَىٰ بَنِي إِسْرٰٓءِيْلَ اَنْى قَدْ جِئْتَكُمْ بِآيٰتٍ

مِّنْ رَبِّكُمْ اَنْى اَخْلَقُ لَكُمْ مِنَ الطَّيْنِ

كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَاَنْفَعُ فِيْهِ وَيَكُوْنُ طَيْرًا يٰٓاِذِنِ

اللّٰهُ وَاَنْزِلُ الْاَلْكَمَةَ وَالْاَنْبِرَصَ وَاَمِى

الْمَوْتِ يٰٓاِذِنِ اللّٰهُ وَاَنْبِتْكُمْ بِمَآثَا كُوْنُ

وَمَا تَخْرُوْنَ فِيْ بُيُوْتِكُمْ اِنْ فِيْ ذٰلِكَ لَآيَةٌ

لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿٤٩﴾

وَمَصَدَّقًا لِّمَا بِيْٓىْدِيْكَ مِنَ التَّوْرٰتِ

وَلِاِحْتِلٰلِكُمْ بَعْضَ الَّذِى حُرِّمَ عَلَيْكُمْ

وَجِئْتُمْ بِآيٰتٍ مِّنْ رَبِّكُمْ

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوْنَ ﴿٥٠﴾

اِنَّ اللّٰهَ رَءِىُّ وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوْهُ

هٰذَا صِرٰطٌ مُّسْتَقِيْمٌ ﴿٥١﴾

﴿٥٢﴾ فَلَمَّا أَحْسَسَ عِيسَىٰ مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ

مَنْ اَنْصَبَارِىٓ اِلَى اللّٰهِ قَالَ كَالْحَوَارِثِ وَاَنْتُمْ

اَنْصَابُ اللّٰهِ ؕ اَمَّا بَا اللّٰهِ

Eebe ee marag ka noqo inaan Musliimiin nahay.

53. Eebow waan rumeynay waxaad soo dejisay waxaana raacnay Rasuulka ee nagu qor (nagadhig) la jirka markahaatiyada, (Umadda Nabi Muxamad).

54. Way dhakreen, Eebana wuu ka abaal mariyey Eebaana u wanaagsan wax abaal mariya.

55. Xusuuso markuu ku yidhi Eebe Ciisow waan ku oofsan waana ku koryeeli, waana kaa daahirin kuwii gaaloobay, waxaana yeeli kuwa raaca (xaqa dhabta ah raaca) korka kuwa Gaaloobay tan iyo Qiyaamada, markaasna xaggayga laydiin soo celin waana idin kala Xukumi dhexdiina waxaad isku khilaafsanaaydeen.

وَأَشْهَدُ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا آتَيْتَنَا وَتَوَكَّلْنَا عَلَى رَسُولِكَ

فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٤﴾

وَمَكْرُؤًا وَّمَكْرَأَةً وَاللَّهُ خَيْرٌ

الْمَكْرِينِ ﴿٥٥﴾

إِذْ قَالَ اللَّهُ لِيَعِيسَى ابْنِي مَرْيَمَ وَرَافِعَكَ

إِلَى وَمُطَهَّرَكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلِ

الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

ثُمَّ إِلَى مَرْجِعِكُمْ فَأَحْكُم بَيْنَكُمْ فِيمَا

كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٦﴾

Markuu diray Eebe Nabi Ciise waxay kala hor yimaadeen Yuhuud iyo wixii Raacay Gaalnimo, waxaase raacay gargaarayaashii (Xawaariyiintii) oo xaqa raacay Musliimiinna noqday Eebana warsaday inuu marag ka yeelo mar hadday rumeeyeen xaqa raaccenna Rasuulka, kuwii kale dhagar bay faleen'Eebaana ka abaal mariyey, Ciisana oofsaday daahirna ka yeelay, kuwa Muslimka ah ee xaqa dhabta ah raacana ka yeeli korka kuwa gaalooba tan iyo Qiyaamada, markay u noqdanna kala xukmin. xaalka Nabi Ciisena waa in loo rumeeyo sida Eebe uga waramay iyo Rasuulku, waana addoon Eebe oon mudan in awood ama Ilaahnimo lagu sheego, taasina waa doqonnimo iyo Jaahilnimo daran, maxaa ka fiican in la dhaho waa addoon Eebe doortay oo Nabi ah, mana dhaafsiisna Nabinimo iyo Rasuulnimo. Wakaas xaqu. Aali-Cimraan (52-55).

56. Kuwa Gaaloobase waxaan Cadaabi, cadaab daran Adduun iyo Aakhiraba, mana helaan gargaare.

57. kuwa (Xaqa)rumeeyeyse oo camal fiican falay wuxuu u oofin (dhammayn Eebe) ajirkooda, Eebana ma jecla daalimiinta.

58. kaasaan ku akhriyeynaa korkaaga oo aayaad ah iyo xus (Quraan) xigmo leh.

59. Tusaalaha Ciise Eebe agtiisa waa sida (Nabi) aadam, Eebaa ka Abuuray Carro markaasuu u yidhi ahow wuuna ahaan.

فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعَذِبْنَاهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٥٦﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

فَمِيقَاتُهُمْ أَجُورُهُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾

ذَلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ

الْحَكِيمِ ﴿٥٨﴾

إِنَّ مَثَلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ

مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾

60. Xaqu Eebahaa buu ka ahaaday ee ha noqonin kuwa shakiya.

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٦٠﴾

61. ee ruuxii kugula dooda intuu kuu yimid Cilmi ka dib waxaad dhahdaa kaalaya aan u yeedhno Caruurtannada iyo Caruurtiinna iyo Haweenkannaga iyo Haweenkiinna iyo Naftannada iyo Naftiinna markaas aan baryootanno oon lacanadda Eebe kor yeello Beenaa-layaasha.

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكٰذِبِينَ ﴿٦١﴾

Waxaa ka mid ah usluubka Quraanka inuu isla sheego had iyo jeer kuwa wanaagsan iyo abaalkooda iyo kuwa xun iyo waxay muteen, tan kale abuurka (Nabi) Ciise wuxuu u egyahay kii Nabi Aadam xagga Aabbo la'aanta, iyo in Eebe siduu doono wax u abuur wax la shakiyana ma ahayn, waxaana jidayasan in ciddii Xaq ku doodda intuu cadaaday lala habaartamo, Aayaduhuna waxay soo dageen mar wafdi Gaalada Nasaarada ah ka yimid xagga Najraan ayna ku murmeen xaalka Nabi Ciise, waxayna ka Codsadeen inay Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ay la habaartamaan, maxaa yeelay way sii khasaari lahaayeen. Aali-Cimraan (56-61).

62. Kaas (Quraanka) unbaa Qisooyin Xaq ah, Eebe mooyee Ilaah (kalana) ma jiro, Eebana waa adkaade falsan.

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُ الْعَرْشُ الْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾

63. Hadday jeedsadaan Gaaladuna Eebe waa ogyahay kuwa wax fasaahaadiya.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٦٣﴾

64. Waxaad dhahdaa Nabiyouw Ehelu Kitaabow u kaalaya kalimo (odhaah) aan u simanahay aniga iyo adinkaba oo ah inaynaan caabudin Eebe mooyee, (wax kale) oynaana lana wadaajin wax-ba kana yeelan qaarkeean qaar Eebayaal, Hadday jeedsadaanna waxaad dhahdaa marag noqda inaan Muslimiin nahay.

قُلْ يٰٓأَهْلَ الْكِتٰبِ تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَامٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾

65. Ehelu Kitaabow maxaad ugu marmaysaan (Nabi) Ibraahim, Tawreed iyo Injiilba lama soo dejin gadaashiisa mooyee, meydaan wax kasayn.

يٰٓأَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تُحَاجُّونَ فِي إِبْرٰهٖمَ وَمَا أَنْزَلْنَا التَّوْرٰتَهُ وَالْإِنْجِيلَ إِلَّا مِنْ بَعْدِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٥﴾

Quraanka unbaa Qisooyin Xaq ah ku suganyihiin, Eebe mooyee Ilaah kalana ma jiro, waana adkaade falsan, ciddii Xaq ka jeedsatana Eebe waa ogyahay iyo fasaadiyaasha, Xaqana cidna gaar uma laha ee waa loo simanyahay, sidoo kale Cibaadada Eebe iyo inaan qaar qaar ka kale ka Eebe yeelanin kuna raacin qaloc, Ciddii Xaq ka jeedsatana ha ogaato inaan anagu Mu'miniin-nahay. Yuhuud iyo Nasaarana ma aha inay ku murmaan in Nabi Ibraahim ka mid ahaa, illeen Tawreed iyo Injiilba waxaa la soo dajiyey gadaashiye, Bukhaari waxaa ku sugnaaday in Abuusufyaan u galay Qaysarkii Ruum, markaas warsaday Qaysar Nabiga tilmaantiisa, Nasabkiisa, wuxuu u yeedhi iyo Runtiisa markuu u wada sheegayna uu yidhi waa sidaas Nabiyada tilmaantoodu. Aali-Cimraan (62-65).

66. Kuwanow (Yuhuud iyo Nasaaro) waxaad ku muranteen waxaad wax ka ogtihiin ee maxaad ugu murmeysaan waxaydaan Cilmi u lahayn, Eebaa og idinkuse wax ma ogidiin.

هَاتَمْتُمْ هَتُوءًا حَجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِئِهِ
عَلْمٌ فَلِمَ تَحَاجُّونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾

67. Ma aha (Nabi) Ibraahim Yuhuud iyo Nasaara (midna) waase toosane Muslim ah kana mid ma aha Mushrikiinta (Gaalada).

مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ
حَنِيفًا مَّسْلَمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾

68. Waxaa Dadka ugu mudan (Nabi) Ibraahim kuwii raacay iyo Nabigan (Muxamad ah) iyo kuwa (Xaqa rumeeyey) Eebana waa Waliga (Gargaare) Mu'miniinta.

إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا
النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾

69. Waxay jeclaatay koox ka mid ah Ehelu Kitaabka inay idin baadiyeeyaan, mana baadiyeeyaan waxaan Naftooda ahayn, mana kasayaan.

وَدَدَّتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ
وَمَا يُضِلُّوكُمْ إِلَّا أَنفُسُهُمْ وَمَا يَسْعُرُونَ ﴿٦٩﴾

70. Ehelu Kitaabow maxaad uga Gaaloobaysaan Aayaadka Eebe idinkoo marag ah (og xaqnimadeeda).

يَتَأَهَّلَ الْكِتَابُ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٧٠﴾

71. Ehelu Kitaabow maxaad ugu Khaldaysaan Xaqa baadil (Xumaan) oo u qarineysaan xaqa idinkoo og.

يَتَأَهَّلَ الْكِتَابُ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ
وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾

Yuhuud iyo Nasaara iyo Gaalada kalaba ma daayaan muran iyo dood, waxay ku murmaan waxayan waxba ka ogayn, sida xaalka Nabi Ibraahim, Nabi Ibraahimna ma ahayn Yuhuud iyo Nasaara midna, wuxuuse ahaa Muslim toosan, oon Gaalada wax ka dhexeeynin, waxaana ugu dhaw Dadka intii raacday iyo Nabiga Muxamad ah iyo Mu'miniinta, Eebana waa gargaaraha Mu'miniinta, waxayna dooni Ehelu Kutaabku (Yuhuud iyo Nasaara)qaarkood inay idin dhumiyaan, Naftooda unbayse dhumin mase oga, hadday ka Gaaloobaan Aayaadka Eebe ama Xaqa iyo Xumaanta isku khaldaan ama Xaqa qariyaan iyaga unbay dhibi, Cabdullaahi Binu Mascuud waxaa laga wariyey in Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) yidhi Nabi kasta wuxuu leeyahay Sokeeye Nabiyada ka mid ah Sokeeyahayguna waa aabbahay, jeclaha Eebe, Nabi Ibraahim korkiisa nabadgalyo ha ahaatee. Aali-Cimraan (66-71).

72. Waxay dhaheen koox ka mid ah Ehelu Kitaabka rumeeya waxa lagu soo dajiyey kuwa (Xaqa) rumeeyey (Qu-raanka) Maalinta horteeda kana gaalooba maalinta gadaasheeda waxay u dhawyihiin Mu'miniintu inay noqdaane (Gaalobaan).

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنُوا بِالَّذِي أُنزِلَ
عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَجَهِ النَّهَارِ وَكَفَرُوا بِهِ إِذْ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٢﴾

73. Hana aaminina (rumeynina) ruuxaan Diintiinna raacin, waxaad dhahdaa Hanuun waa hanuunka Eebe, in la siiyo cid wax la mid ah waxa laydin siiyey ama idinkula doodaan Eebihiin agtiisa, waxaad dhahdaa Fadligu gacanta Eebe yuu ku suganyahay wuxuuna siiyaa Cidduu doono, Eebana waa waasac (deeq badane) og.

وَلَا تَوْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ الْهُدَىٰ
هُدَىٰ اللَّهِ أَنْ يُؤْتَىٰ أَحَدٌ مِّثْلَ مَا أُوتِيتُمْ
أَوْ يُجَازَىٰ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

74. Wuxuuna ku gaaryeelaa Naxariistiisa cidduu doono, Eebaana iska leh Fadliga Wayn.

يَخْصُصُ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ
الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

Gaaladu had iyo jeer waa colka Muslimiinta, halkanna waxaad ku arkeysaan Akhlaaq xumadooda iyo khayaamadooda, iyagoo is faray inay isu muujiyaan niska hore Muslimiin, niska dambana muujiyaan Gaalnimo, si ay Muslimiinta ugu beeraan shaki iyo walaac, una dhaahan kuwii Cilmiga lahaa ee rumeeyey niskii hore waa kuwaa ka baxeen niskii dambana, waxay kalooy is fareen inayna aaminin ruuxaan iyaga raacin Xasad iyo Xumaan darteed, Eebaase iska leh fadliga iyo wanaaga siinna cidduu doono, Naxariistiisana ku khaasyeeli cidduu doono oo Mu'miniinta ah, illeen waa deeq badanee, taasina waxay inooga digi Gaalada iyo dhagartooda iyo niyad xumaantooda iyo in laga foojignaado. Aali-Cimraan (72-74).

75. Ehelu Kitaabka waxaa ka mid ah Ruux Haddaad ku Aaminto Xoolo badan ku siin (Nasaarada Qaarkeed) waxaana ka mid ah mid haddaad ku Aaminto Diinaar aan ku siinaynin, inaad kor taagnaato mooyee (waa Yuhuudda iyo wixii la mid ah) waxaana ugu wacan Arrintaas inay dhaheen naguma laha Umiyiintu Jid, waxayna ku dhihi Eebe Been iyagoo og.

﴿٧٥﴾ وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنَّهُ بِعِطَافِ
يُودِيَةٍ إِلَيْكَ وَوَيْهَرُ مَنْ إِنْ تَأْمَنَّهُ بِدِينَارِ لِأَيُّودَةٍ
إِلَيْكَ إِلَّا مَا دَمَتْ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا
لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيَّتِ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ
عَلَى اللَّهِ الْكُذِبُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

76. Saas ma aha ee ruuxii oofiya Bal-lankiisa oo Dhawrsada Eebe waa Jece-yahay Dhawrsadayaasha.

بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ
يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾

77. Kuwa ku Gata Ballankii Eebe iyo Dhaartoodii Lacag (Qiimo) yar kuwaa-su Nasiib kuma laha Aakhiro, lamana hadlo Eebe (si Naxariis ah) mana dayo Xaggooda Maalinta Qiyaame, mana

إِنَّ الَّذِينَ يَشْرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا
قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلْقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ
وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Daahiriyo, waxayna mudan Cadaab daran.

وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

Ehelo Kitaabkii Yuhuud iyo Nasaara waxaa ka mid ahaa kuwo Haddaad waxbadan ku Aaminto kuu soo Celiya sida kuwii Islaamay ama Nasaarada Qaarkeed, waxaase ka mid ah kuwo aan hal diinnaar Haddaad ku Aaminto aan ku siineyn inaad kor joogto mooyee sida Yuhuudda oo dhihi Xaq naguma leh Muslimiintu Beenna Eebe ku sheega iyagoo wax og, waxaase Eebe jecelyahay kuwa Oofiya Ballanka oo dhawrsada, Ciddiise ku gadata Ballanka Eebe iyo Dhaartiisa Xoolo waa Midaan Nasiib ku lahayn Aakhiro oon Naxariis Eebana helayn Qiyaamada Cadaab daranna u sugnaaday.

Rasuulkuna wuxuu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Ruuxii ku Goosta Xoolo Ruux Muslim ah Xaq darro dhaar wuxuu la kulmaa Eebe isagoo u Cadhaysan. (Imaam Axmed) taasina waxay ku tusin in layska dhawro Xaqa Dadka oon Xaq darro lagu Cunin, Haddii kale ha sugo Halaag iyo Ciqaab. Aali-Cimraan (75-77).

78. Waxaa ka mid ah (Yuhuudda) Kox ku Leexisa Carraabkooda Kitaabka (Quraanka) si aad ugu malaysaan Kitaabka, kana mid ma aha Kitaabka waxayna odhan Isagu wuxuu ka ahaaday Eebe agtiisa kamana ahaanin Eebe agtiisa. waxayna ku dhihi Eebe Been iyagoo og.

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُونَ أَلْسِنَتَهُم بِالْكِتَابِ
لِيَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنْ
الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ
وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكِبْرَ
وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾

79. Kuma haboona Dad in Eebe siiyo Kitaab, Xukun iyo Nabinimo markaas ku dhaha Dadka Addoomo ii noqda Eebe ka sokow, hasayeeshee noqdo Culimo (Dabeeco fiican) Kitaabkaad baraysaan dartiis iyo waxaad baranaysaan.

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ
وَالنَّبِيَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّيْنَ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾

80. Idinmana farayo Eebe inaad ka yeelataan Malaa'igta iyo Nabiyada Eebayaal, ma wuxuu idin fari Gaalnimo intaad Muslim noqoteen ka dib.

وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا
أَيُّكُمْ بِالْكَفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾

Yuhuud waxaa Caadadeeda ka mid ah Xaq diido iyo Hadal Leexin, waxaana ka mid ah kuwo badala Hadalka Eebe oo Waji kale u yeela si ay Dadkaan wax aqoonin ugu khaldaan, iyagoo dhihi wuxuu ka soo dagay xagga Eebe, kamana imaan xagga Eebe ee waa been ay ogyihin. Diinta Islaamkuna ma ogola in Cid'aan Eebe ahayn la caabudo ama Addoon loo noqdo aad Caabudid, waase in la noqdaa Culimo toosan marba haddaad Kitaabka Akhriyeysaan ama baranaysaan, Eebana ma faraayo in laga yeesho Malaa'igta iyo Nabiyada Ilaahyo, Eebana Gaalnimo ma faraayo Cidna, waxayna soo degtay Aayaduhu mar Gaalo Yuhuud iyo Nasaara ah ku dhaheen Nabiga ma waxaad noogu yeedhi inaan ku Caabudno sidii Ciise loo Caabuday, oo Nabigu yidhi: Eebaan ka magangalay inaan Caabudo wax ka soo hadhay, Daxaagna wuxuu yidhi: Waxaa Xaq ku ah ruuxii Quraan baran inuu Faqiih ahaado. Aali-Cimraan (78-80).

81. (Xusuuso) markuu ka qaaday Eebe Ballan adag Nabiyada waxaan idinsiyo oo Kitaab iyo Xigmo ah markaas idiin yimaado Rasuul rumeyn waxaad haysataan waa inaad rumeysaan una gargaartaan, kuna yidhi (Eebe) Ma qirteen oo ma qaadeen Arrintaas Ballankeyga ah oo dheheen waan qirnay (ogolaanay) markaas ku yidhi Marag ka noqda Anna la jirkiina yaan ka mid noqon kuwa marag kici.

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ
مِّنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ
مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ - وَلَتَنْصُرُنَّهُ
قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي
قَالُوا أَأَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ
مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨١﴾

82. Ruuxiise jeedsada intaas ka dib kuwaasi waa kuwo Faasiqiin ah.

فَمَنْ تَوَلَّىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْفَاسِقُونَ ﴿٨٢﴾

83. Ma Diinta Eebe waxaan ahayn yey rabaan isagoo u hogaansamay waxa Samaawaadka iyo Dhulka ku sugan ogolaan iyo ikraahba Xaggiisaana loo Celin (Dadka).

أَفَعَدَّ رَبِّينَ اللَّهُ يَبْغُونَ - وَلَهُ أَسْلَمَ
مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا
وَإِلَٰهِي يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

84. Waxaad dhahdaa waxaan rumaynay Eebe iyo waxa nalagu soo dajiyey iyo waxa lagu soo dajiyey (Nabi) Ibraahim, Ismaaciil, Isxaaq, Yacquub, Faracyadii, wixii la siiyey Muuse, Ciise iyo Nabiyadii Xagga Eebahood kala bixin mayno dhexdooda Anaguna Eebaana u hogaansameynaa.

قُلْ ءَاٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أَنزَلَ
عَلَىٰٓ إِبْرٰهِيْمَ وَإِسْمٰعِيْلَ وَإِسْحٰقَ
وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ
وَعِيسَىٰ وَالنَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ
أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٨٤﴾

85. Ruxii doona Diin aan Islaamka ahayn laga aqbali maayo, Aakhirana wuxuu noqon kuwa khasaaray.

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ
وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ ﴿٨٥﴾

Waxay Aayaduhu Cadayn in Eebe Ballan adag ka qaaday Nabiyada inay Isrumeeyaan isuna gargaaraan, Siduu Ballan uga qaaday in hadday haleelaan Nabiga Muxamed ah u rumeeyaan uguna gargaaraan, ayna aqbaleen Ciddii ka leexatana ay Xumaan, Xaqna ma aha in waxaan Diinta Islaamka ahayn la doono, illee Eebaa wax kastaa u hogaansamaye waana in la rumeeyo Nabiyada Eebe dhamaantood lana kala saarin, Diinaan Islaamka ahayn Ruuxii doonana wax lagama aqbalo wuuna khasaari Aakhiri, Rasuul-kuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Ruuxii Camal fala waxaan haysanno waxaan ahayn waa lagu Celin. Waa Saxiix. Aali-Cimraan (81-85).

86. Sidee u Hanuunin Eebe Qoom Gaaloobay rumayn ka dib, oo qiray in Rasuulku Xaq yahay una Yimaadeen Xujooyin, Eebana ma hanuuniyo Qoom Daalimiin ah.

كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ
وَشَهِدُوا أَنَّ الرُّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٦﴾

87. Kuwaas abaalkoodu waa Lacnad Eeboo korkooda ah iyo Malaa'igta iyo Dadka Dhammaantiis.

أُولَئِكَ جَزَاءُ وَّهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ
وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾

88. Wayna ku waari (Ciqaatbtooda) dhexdeeda lagamana fududeeyo Cadaabka lamana Sugo.

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَخْفَى عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ
يُنظَرُونَ ﴿٨٨﴾

89. Kuwa Toobad keena intaas ka dib mooyee oo wanaajiya Eebana waa dambi dhaafe Naxariista.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ
عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٨٩﴾

90. Kuwa Gaalooba rumayn ka dib, markaas kororsada Gaalnimo lagama aqbalo Toobadooda kuwaasina waa kuwa Dhumay.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ أَزْدَادُوا كُفْرًا
لَّن نَقْبَلَ تَوْبَتَهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ ﴿٩٠﴾

91. Kuwii Gaaloobay oo dhintay iya-goo Gaalo ah lagama aqbalo mid ka mid ah Dhulka Muggii oo Dahab ah hadduu isku furto, kuwaasina waxaa u sugnaaday Cadaab daran wax u gargaarana ma leh.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفْرًا فَلَن يَقْبَلَ
مِن أَحَدِهِمْ مِثْلُ الْأَرْضِ ذَهَبًا
وَلَوْ أَفْتَدَى بِهِ أَؤَلَّئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٩١﴾

Eebana ka Magangallay Dhumid Hanuun ka Dib. waxay soo dageen Aayaduhu mar Nin reer Madiina ahaa Islaamay haddana Gaalnimo u noqday haddana Qoomameeyay oo Cidduu warsaday inuu Toobad-leeyahay iyo in kale. wuxuuna mudan ruuxii Islaanimo ka dib Laabta Ciqaab daran oo uu ku waari, Cidiise Toobadkeenta wuu ka aqbali Eebe una dhaafi Dambiga 'Cidiise ku sii Madax adaygta Gaalnimada oo sii korarsata Toobad lagama Aqbalo wayna Baadiyoobeen, Cidii Saas ku dhimatana lagama aqbalo Dhulka Muggii oo Dahab ah hadduu isku furto, wuxuuna mudan Cadaab daran, wax u gargaarina ma jiro.

Waxaa sugnaaday in mid Ehelu Naarka ah loo dhihi Qiyaamada ka warran haddaad leedahay waxa Dhulka ku sugan maysku furan lahayd markaasuu dhihi: Haa, markaasuu Eebe dhihi wax ka fudud yaan kaa doonay oo ballan kaaga qaaday Duudkii Nabi Adam waa inaadani ii Shariig yeelin (Ila Caabudin wax kale) waadna diiday Gaalnimo mooyee, (Basaar). Aali-Cimran (86-91).

92. Ma gaadhaan sama fal intaad wax ka bixisaan waxaad jeceshihiin, waxaad bixisaana Eebe waa ogyahay.

لَنْ نَسْأَلَكَ الْآخِرَةَ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا حُبَبْتُمْ
وَمَا نُنفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٩٢﴾

93. Cuntada dhamaanteed xalaal bay u ahayd Banii-israa'iil wuxuu ka reebay Israa'iil Naftiisa mooyee, soo degidii Tawreed ka hor waxaad dhahdaa keena Tawreed oo Akhriya haddaad runlow tihiin.

كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حَلَالًا لِنَبِيِّ إِسْرَاءِيلَ إِذْ أَنْزَلَ
مَاحَرَمَ إِسْرَاءِيلَ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ
التَّوْرَةُ فَمَنْ قَاتَلُوا بِالتَّوْرَةِ فَاتَلَوْهَا إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٩٣﴾

94. Ruuxii ku been abuurta Eebe korkiisa intaas ka dib kuwaasu waa uun Daalimiin.

فَمَنْ أَفْرَدَ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩٤﴾

95. Waxaad dhahdaa Runbuu sheegay Eebe, ee raaca Milladda Ibraahiim (Jidkiisii) isagoo toosan, kamana mid ahayn Mushrikiinta.

قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٥﴾

Aayaddu waxay Caddayn inaan Wanaagga dhabta ah la gaadhayn inta laga bixiyo waxa la jecelyahay Qaar kiis, markay Aayaddu soo degtay yaa Abu Dhalxa Beertiisii Sadaqaystay, markaasaa Nabigu faray (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu Qaraabadiisa ku Sadaqaysto, markaasuu u qaybiyey. Tan kale waxay ahayd Yuhuud tahayna Xaq diidayaal Warsi iyo Xujo badan waxayna Nabiga Warsadeen wixii ka Reebanaa Israa'iil oo Cunno ahaa, wuxuuna Eebe u sheegay in Cunadu Xalaal u ahayd wuxuu isagu is ka reebay mooyee, Tawreed ka hor, ee ha akhriyeen Tawreed hadday run sheegi, Ciddiise Been abuurta waa Daalimad, Eebana Run buu sheegay ee halla raaco Wadadii Nabi Ibraahim oo ah Diinta Islaamka ah, Gaalana wax isuma ahayn Nabi Ibraahim. Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Israa'iil «waa Yacquub» wuxuuna ku Nadray Hadduu Eebe Caafiyo Inuusan Cunin Xubnaha Qaarkood isaga iyo Caruurtiisu. Aali-Cimraan (92-95).

96. Guriga ugu horreevey ee loo soo dejiyey Dadka waa kan Maka (Kacbad) waana barakaysanyahay waana Hanuunka Caalamka.

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا
وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ ﴿٩٦﴾

97. Waxaa ku sugan Aayaad Cad Cad Maqqaamu Ibraahiimna (waa ku yaal) Ruuxii galana wuxuu ahaan Amin, Eebana wuxuu ku leeyahay Dadka Xajka Baydka Ruuxii kara Wadada, Ruuxii Gaaloobana Eebe waa ka kaaftoonyahay Caalamka.

فِيهِ ءَايَاتٌ مُّبَيِّنَاتٌ لِّمَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ۖ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ
ءَامِنًا ۗ وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ
إِلَيْهِ سَبِيلًا ۗ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ
عَنِّي عَنَّا لِّلْعَالَمِينَ ﴿٩٧﴾

98. Waxaad dhahdaa Ehelu Kitaabow maxaad uga Gaaloobaysaan Aayaadka Eebe, isagoo Eebana Marag u yahay waxaad Camal falaysaan.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾

99. Ehelu Kitabow maxaad uga Celi naysaan Dadka Eebe Ruuxii Rumeyn

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ

idinkoo la dooni (Xaqa) Qallooc idinkoo marag ah Eebana ma halmaansana waxaad Falaysaan.

اللَّهُمَّ آمِنًا تَبَعُونَهَا عَوْجًا وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ
وَمَا اللَّهُ بِغَفْلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾

Eebe wuxuu sheegi in Guriga ugu horeeyey in Eebe lagu Caabudo uu yahay Kacbada'Eebana waa sharifay Baydkaas iyo Masaajidka barakaysan ee Maka, waxaana ku sugan Aayado waa weyn oo ka mid yahay Maqaamu Ibraahim, Ciddii Gashana waa Aamin, Eebana Dadka wuxuu ku waajibiyey Ciddii karta inay u Xajiyaan Baydkaas, Ciddii iska diida isagoo karana Eebe waa ka kaaftoonyahay Gaalo. Abuudar waxaa laga wariyey inuu yidhi: Waxaan idhi: Rasuulka Allow Masaajidkee u horeeyey? markaasuu yidhi Masaajidka Xurmaysan (ee Maka) waxaan idhi yaa ku xiga? wuxuu yidhi Masaajidka Aqsa (ee Qudsi) waxaan idhi imisaa u dhaxaysay? wuxuu yidhi Afartan, waxaan idhi yaa ku xigay? wuxuuna yidhi Meejii Salaadi kugu haleeshaba ku tuko dhamaan waa Masaajide (Imaama Axmed) Yuhuud iyo Nasaarana Xaqay ka gaaloobi iyagoo arka, kana leexin Dadka, ayna Ceebayni oo Qalloocin, waana wax la yaab leh inay saasu Caado u tahay. Maantadan aan joogno waxay Muslimiinta iyo Diinta Islaamka ku hayaan wax la helmaami karo ma aha. Aali-Cimraan (96-99).

100. Kuwa (Xaqa) rumeeyow Haddaad Adeecdaan (Maqashaan) Koox ka mid ah kuwa la Siiyey Kitaabka (yuhuud iyo Nasaara) waxay idiin Celin Iimaankiinna ka dib Gaalnim.

يَتَأْتِيهِمُ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تَطِيعُوا رَبَّيَا مِنَ الَّذِينَ
أَوْتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ﴿١٠٠﴾

101. Seed u Gaaloobaysaan idinkoo laydinku kor Akhrin Aayaadka Eebe Dhexdiinnana Joogo Rasuulkiisii, ruuxii Cuskada Eebe (oo ka dhawrsada) waxaa lagu hanuuniyey Jidka Toosan.

وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ آيَاتُ اللَّهِ
وَفِيكُمْ رَسُولُهُ ۗ وَمَنْ يَعْتَصِم بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ
إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٠١﴾

102. Kuwa (Xaqa) rumeeyow ka dhawrsada Eebe dhawrsashadiisa Xaqa ah, hana dhimanina idinkoon Muslim ahayn.

يَتَأْتِيهِمُ الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُون
إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾

103. Qabsada Xadhigga Eebe (Islaamka) dhamaantiin hana kala tagina, xusana Nicmada Eebe ee korkiinna ah, markaad Col ahaydeen oos isu Dumay Quluubiinna ood Noqoteen Nicmada Eebe darteed Walaalo, idinkoo ahaa Qar God Naar ah, oos idinka koriyey Xaggeeda, saasuu idiinku Cadayn Eebe Aayaadkiisii si aad u Hanuun-taan.

وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا
وَأَذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ
بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ
عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ
يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾

Eebe wuxuu sheegay in hadday Mu'miniintu maqlaan warka Gaalada ay Xasdi Jidka Xaqa ahna ka leexin, maxaa yeelay Gaaladu waa Colka Mu'miniinta waxayna ku dadaali say u Gaalayn lahaayeen, mana haboona in la Gaaloobo iyadoo Xaqa la haysto oo Cad yahay, tan kale waa in Eebe la Cuskadaa, Cibaado dhab ahna la Caabudaa, Muslinimana lagu dhintaa, lana Qabsado dhammaan Xadhigga Eebe oon lana kala tagin. lana Xusuusnaado side Eebe isagu soo Dumay Qalbiga Muslimiinta iyagoo Col ahaan Jiray, ku Dhicid Naareedna u dhawaa kana koriyey, una Cadeeyay Aayaadka Eebe si ay u Hanuunaan. Waxaa Sugnaatay: Dhawrsashada Eebe waa in la Adeecoon la Caasiyin, laguna Mahdiyaa lagana Gaaloobin lana Xusoo la Halmaamin (Xaakim)Tilmaanta Quraankuna waxaa ka mid ah: Inuu yahay Xadhigii Eebe ee Adkaa iyo Jidkiisii Toosnaa, waxaase loo baahanyahay Walaalnimo, Isku duubnaan, Xaq raacid, Gaalo ka digtoonaan iyo Toosnaan. Aali-Cimraan (100-103).

104. Ha laydinka helo Umad u yeedha Khayrka oo fari Wanaagga oo ka reeb-ta waxa la Naco (Xumaanta) kuwaasi-na waa uun kuwa Liibaanay.

وَلَتَكُنَّ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُقْتَدِرُونَ ﴿١٠٤﴾

105. Hana noqonina kuwa kala tegay oo kale ee iskhilaafay intay u yimaadeen Xujooyin ka dib kuwaasina waa kuwa Cadaab weyn u Sugnaaday.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ
مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٥﴾

106. Maalintay Caddaan (Nuuri) Wajiyaal oyna Madoobaan (Doorsoomi) Wajiyaal, kuway Madoobaato Wajiyadoodu (Waxaa lagu dhihi) miyaad Gaalooowdeen Rumeyntiinii ka dib, Dhadhamiya Cadaabka Gaalnimadiinii darteed.

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ
أَسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ بَيِّنَاتِكُمْ
فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾

107. Kuwuu Caddaado (Nuuro) Wajigoodu Naxariista Eebe Dhexdeeday ku waarayaan.

وَأَمَّا الَّذِينَ أَبْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَمِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٠٧﴾

108. Taasi waa Aayaadkii Eebe oon ugu Akhriyeynaa korkaaga si Xaq ah, Eebana ma aha mid la doona Dulmi Caalamka.

بَلَىٰ ءَأَنتَ اللَّهُ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ
وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٠٨﴾

109. Eebe waxaa u sugnaaday waxa Samaawaadka iyo Dhulka ku Sugaan, Xaggiisaana loo Celiyaa Umuuraha.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ
تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿١٠٩﴾

Ummadan Muslimka ah wuxuu Eebe faray Inay Khayrka u yeedhaan. Wanaaggana Faraan Xumaanta reebaan, si ay u Liibaanaan, oyna ka figaadaan kala tag iyo iskhilaaf, iyagoo Xaq u yimid, si ayna ula mid noqonin Gaalada Cadaab daran Mutay Maalinta Qiyaamana Wajiyada Mu'miniintuna way Dhalaali'kuwa Gaaladuna way Doorsoomi oo Madoobaan, Mu'miniintuna Janay ku waari, Gaaladuna Naarbay Dhadhamin, Aayaadka Eebana waa Xaq sugan, isagaana iska leh Xukunka Samooyinka iyo Dhulka, Umuuraha oo dhanna Xaggiisaa loo Celin, Fadli badan yaana ku soo arooray Khayrkoo lays fero iyo Xumaanta oo layska reebo, waana Tiirka Diinta Islaamka'laguna Sharifay Ummadan Muxamdiyada ah.

Rasuulkuna wuxuu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Ruuxii arkaa Xumaan ha ku dooriyo Gacanta, hadduusan karin Carrabka, hadduusan karin Qalbiga, waana Iimaanka u tabar yar (Muslim) mar kale wuxuu yidhi: Eebaan ku dhaartee Wanaagga faraysaan oo Xumantaanad reebaysaan ama wuxuu Eebe u dhawyahay inuu idinku diro Ciqaab agtiisa ah, ood Baridaan oosan idin Ajiibin. (Axmed iyo Kuwa kale). Taasina waxay ku tusin Ahmiyadda umuurtaas iyo in Ummadii ka tagtaa ay mudan Ciqaab Halaag. Aali-Cimraan (104-109).

110. Waxaad tihiin Ummadda u Khayroon ee loo soo bixiyey Dadka, waxaad fartaan Wanaagga waxaadna ka reebtaan Xumaanta waxaadna ru-

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

meysaan Eebe, hadday rumeeyaan Ehelu Kitaabku (Xaqa) Saasaa u khayr-roonaanlahayd, waxaa ka mid ah Mu'miniin, badankoodna waa Faasiqiin.

111. Idin wax yeellayn mahayaan wax dhibah mooyee, hadday idin la dagaal-lamaana waxay idiin jeedin Dabada (way carari) loona Gargaari Maayo.

112. Waxaana lagu qadaray Korkooda Dulli meel kastooy joogaanba, Xadhig Eebe iyo Xadhig Dad mooyee, waxayna la noqdaan Cadho Eebe, waxaana lagu qadaray Miskiinimo, waxaana ugu wacan inay ka gaaloo-baan Aayaadka Eebe Dilayaana Nabiyada Xaq daro, waxaana ugu wacan Caasinimadooda iyo Xadgudubkooda.

Eebe wuxuu sheegay in Ummadda Muxamadiyada ah u Khayrbadan tahay Umadaha, maxaa yeelay Wanaagay Faraan'Xumaantana way reebaan, Eebana way rumeeyaan. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Anagaa ugu dambeyna Dadka uguna horayn Qiyaamada, uguna hor gali Jannada, in kastooy horteen la siiyey Kitaab inagana ka dib layna siiyey, waxaana Eebe nagu hanuuniyey waxay isku Khilaafeen oo Xaq ah, Maantana way isku Khilaafeen, Dadkuna innagay ina raacaan, Barri Yuhuudbaa leh, Bari dambana Nasaara. (waxaa wariyey Abuu Yaclaah). Xumaanta Yuhuud iyo sida loo duleeyeyna wax badan yuu Quraanku ka waramay, hadday Muslimiin dhab ah la dagaalamaan way Jabi ooy Carari, Dullibaana lagu Qadaray iyo Cadho Eebe, Illeen Aayaadka Eebe yey beeniyeene oo Ambiyaday Xaq darro ku Dili jireen oo waxay la imaanayeen Xumaan iyo Xad gudub. Haddaanse aragno inay Gaaladu Ayaamahaan isugu tageen Muslimiinta Dhulkii Islaamkana qabsadeen Dadkiina laayeen taas waxaa sababay Muslimiinta on Jahaad dhab ah Jahaad, si xaq ahna u raacin Amarka Eebe, markayse si dhab ah Eebe u Adeecaan Xadhigga Eebana wada qabsadaan shaki ma laha inay Adkaan'Xaqoodana soo Ceshan'Caalamkuna Khayr ku hogaamin sida Eebe Ballan qaaday. Aali-Cimraan (110-112).

113. Isku mid ma aha, Ehelu Kitaabka waxaa ka mid ah Ummad u Taagan (Xaqa) oo Akhrida Aayaadka Eebe Saacadaha Habeenka iyagoo Sujuudsan, (waa Cabdullaahi Binu Salaamo iyo Saaxiibadiis).

114. Rumeynna Eebe iyo Maalinta Dambe farana Wanaagga kana reeba waxa la naco (Xun) una dag dagi Wanaagga, kuwaasi waxay ka mid yihiin kuwa suuban.

115. Waxay Falaan oo Khayr ah laga-

وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ ءَامَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ
لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ
وَآكَثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١١﴾

لَنْ يَضُرُّوكُمْ إِلَّا أَذًى وَإِنْ يُقْتَلُواكُمْ
يُؤَلِّمُكُمُ الْآدَاءَ بَارِئُكُمْ لَا يُضِرُّونَ ﴿١١٢﴾

ضَرَبْتُ عَلَيْهِمُ الدِّيلَةَ أَنْ مَاتُفَعُوا إِلَّا بِحَبْلِ مِنْ
اللَّهِ وَحَبْلِ مِنَ النَّاسِ وَبَاءُ وَيَعْصِبُ مِنَ اللَّهِ
وَضَرَبْتُ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةَ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ
يَعْتَدُونَ ﴿١١٣﴾

لَيْسُوا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ
يَتَّبِعُونَ آيَاتِ اللَّهِ ءَأَنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ﴿١١٤﴾

يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَهُمْ يُؤْمِنُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ أُولَئِكَ
فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٥﴾

وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوا

ma qariyo (Dayaco), Eebana waa ogya-hay kuwa dhawrsada.

وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُفْرِكِينَ ﴿١١٥﴾

116. Kuwa Gaaloobay kama kaafido Xoolahoodu iyo Caruurtoodu Eebe Xaggiisa waxba, kuwaasuna waa Ehelka Naarta wayna ku Dhex waari.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ تُغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ
وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا

117. Waxay Bixiyaan Noloshan Ad-duunna waxay la mid tahay Dabayl Qabow (daran) oo ku dhacday Beer Qoom dulmiyey Naftooda ooy Halaagtay, ma dulmiyin Eebe iyagaase Naftooda Dulmiyey.

وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٦﴾

مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ مَرْجَ قَوْمٍ
ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتَهُمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ

وَلَكِنْ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾

Marka Quraanku Ehelu Kitaabka wax kasheegi wuxuu u jeedaa kuwa Xaqa ka leexday, hase yeeshee kuwa rumeeyey Xaqa sida Asaxaabigii Cabdullaahi Binu Salaam iyo Saaxiibadiisii kale, kuwaasoo Eebe ku tilmaamay Aayadahan Camalkoodii iyo waxa Eebe ku abaal marin oo Wanaag ah, kuwa Xaqa ka Gaaloobayse waxba uma taraan Xoolo iyo Caruruu, waxayna mudan Naar, Waxay Adduunka ku bixiyeenna waxuu la mid yahay Beer Dabayl darani Halaagtay, Eebana Cidna ma Dulmiyo ee Dadku iyagaa Naftooda Dulmiya, Camalka Fiican ee layska abaal marin waxaa u sharadi ah Eebe rumeyn iyo Xaq raacid, iyo Toosnaan, hadii kale waxay noqon wax kama jiraan iyo Lugooyo.

Aali-Cimraan (113-117).

118. Kuwa (Xaqa) rumeeyow ha ka yeelanina Saaxiib (Hoose) wax idinka soo hadhay, kuma gabood falaan Fa-saadintiinna waxayna Jecelyihiin dhibkiinna, waxay ka muuqataa Cadhadu Afkooda, waxay qarsan Laabahoodu yaa ka weyn, waan idiin Caddaynay Aayaadka haddaad wax kasaysaan.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةَ
مِن دُونِكُمْ لَا يَأْتُونَكُمْ خَبْرًا وَلَا وُدًّا وَمَاعِنَتُمْ
قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تَخْفَى
صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَد بَيَّنَّا لَكُمْ الْأَبْيَاتِ

إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾

119. Idinkani waad Jeceshihiin Iyaguna idinma jecla, waxaadna rumeysaan Kitaabka dhammaantiis, hadday idin la kulmaanna waxay dhahaan waannu rumeynay Hadday kaliyoobaanna waxay idiin Qaaniinaan Xubnaha (Faraha) Cadho darteed, waxaad dhahdaa ku dhinta Cadhadiinna, Eebana waa ogyahay waxa Laabta ku sugan.

هَاتَانْتُمْ أَوْلَاءٌ يُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ
بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَإِذَا الْقَوْمُ قَالُوا أَمْ آءَامْنَا وَإِذَا أَخْلَوْا
عَضُّوا عَلَيْكُمْ الْأَنَامِلَ مِنَ الْعَيْظِ قُلْ مُؤْتُوا

بِعَيْظِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١١٩﴾

120. hadday idin taabato Wanaag way Xumeysaa hadday idinku dhacdo Xumaanna way ku Farxaan, haddaad Samirtaan ood Dhawrsataan idinkama

إِنْ تَمَسَّكْتُمْ حَسَنَةً تَسْؤُهُمْ وَإِنْ تُصِيبَكُمْ
سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا

dhibayso Dhagartoodu waxba, Eebana
waxay Camal falu wuu Koobay.

لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا

إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١١٥﴾

Eebe Sareeye wuxuu uga digi Mu'miniinta inay Gaalada ka yeeshaan Saaxiib gaar ahaaneed ooy Sirtooda ku Qarsadaan, taasi ma haboona oo Gaalo layskuma halleeyo, illeen waa Col Xumaan kula jecel, mararna ka sheega Afkooda, inkastoo waxa Laabta kaga jiraa ka weynyahay, Arrintaasna waa Xaal Eebe ogaysiiyey Mu'miniinta hadday wax fahmi ooy waana Qaadan, Ma aha inaan jeclaanno iyagoo ina Neceb, oon rumeynay Xaqa dhammaan iyaguna ka Gaaloobeen, oyna Khayaani Mu'miniinta ooy Wanaag u muujin markay isla joogaan, markay kali noqdaanna Cadho Faraha inoola Qaniini, ha ku Dhinteen Cadho, Wanaageenay ka nixi oo Xumaanteenay ku Farxi, Haddaanse adkeysanno oon Toosnaanno Dhagartoodu waxba inama yeesho, illeen Eebaa koobay waxay Qarsan ama Camalfali oo Xumaan ah. Waxaa la sheegay in Cumar Binu Khadhaab lagu yidhi: Waxaa jooga Wiil Gaal ah oo wax Qora ee maad Qoraa ka dhigatid markaasuu yidhi: Ma waxaan ka dhigan Saaxiib Hoose (Bidhaano) waxaa ku dhacay Muslimiinta oo Dulli iyo kala tag ah waa markay Gaalo Saaxiib moodeen, iyaguna Colloobeen oy Qaybsameen, waase in laga baxo arrintaas. Aali-Cimraan (118-120).

121. (Xusuuso) markaad ka Kallahday (tagtay) Ehelkaaga adoo u yeeli Mu'miniinta Goob Dagaal Eebana waa Maqle og.

وَإِذْ عَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ نَبِئِ الْمُؤْمِنِينَ

مَقْعِدِ الْقِتَالِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٦﴾

122. Markay Hamiday «Doontay» Labo Kooxood oo idinka mid ah inay Fashilaan (Cabsadaan) Eebana Wali-gooda (Gargaarhooda) ahaa ee Eebe uun ha tala saarteen Mu'miniintu.

إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ

وَلِيَّهُمَا وَعَلَى اللَّهِ فَايَسُوْا كُلُّ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١٧﴾

123. Dhab ahaan buu idiin ku Gargaaray Eebe (Maalintii) Badar idinkoo dulaysan «Tabar yar», ee ka Dhawrsada Eebe waxaadna mudantihii inaad ku Mahdisaan.

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ

لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١١٨﴾

124. Markaad ku lahayd Mu'miniinta Miyuusan idiinku Fillayn inuu idinku Xoojiyo Eebihii Saddex Kun oo Malaa'ig ah oo soo Degi.

إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُبَدِّدَكُمْ

رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ أَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُزَوِّجِينَ ﴿١١٩﴾

125. Waa na kaafiyaan ee haddaad Samirtaan (Adkeysataan) ood dhawrsataan (waydinku fillaan) waxayna idiinku imaan deg daggooda, kaasna waa Xoojin Eebihii Shan Kun oo Malaa'ig ah oo Calaamaysan.

بَلَىٰ إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ

هَذَا يُبَدِّدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ أَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ

مُسَوِّمِينَ ﴿١٢٠﴾

126. Uma yeelin Eebe (Arrintaas) Bishaaradiinna mooyee iyo inay ku Xasiis-ho Quluubtiinnu isaga, Gargaar aan Eebe agtiisa ahayna ma jiro ee ah Adkaade Falsan.

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُم

بِهِ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١٢١﴾

127. Si uu u Gooyo (Halaago) qayb ka mid ah kuwa Gaaloobay ama Walba-haariyo oy Noqdaan iyagoo Khasaa-ray.

لَيَقْطَعَنَّ طَرَفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْتُمُهُمْ
فَيَنْقَلِبُوا أَحْسَبِينَ ﴿١٢٧﴾

Aayadahan wuxuu Eebe kaga warami Dagaalladii Uxud iyo Badar oo Tan hore ahayd Bishii Soonfur Sanadkii Saddexaad ee Hijrada Uxudna waa Buur weyn oo Magaalada Madiina Xagga Waqooyiga ka xigta, Muslimiintana dhibaata ku gaadhay markay Khilaafeen Amarkii Nabiga Qaarkood oo ka tageen halkay ilaalinayeen, markaas laga soo galay halkaa ilaa Nabiga laga dhaawacay Dad badan oo Asaxaabtii ahna ku Shihiiideen, taasina waxay ku tusin Xumaanta is khilaafka iyo amarka Fiican Diidmadiisa waana waxay u Waajibtay in laga digtoonaado. Tan kale waa Dagaalkii Badar ee weynaa ee Eebe u gargaaray Muslimiinta Xoojiyeyna iyagoo Tabar iyo Tiraba yaraa, hase yeeshee Eebaa Nasrigiisa iyo Malaa'ig ugu gargaaray, Taasina waxay ku tusin in Eebe u gargaari Muslimiinta markay dhab ahaan Eebe u Adeecaan Sharcigiisana ku dhaqmaan, Day sida loo jabiyey Gaaladii Qureesheed ee Kibirka u soo duushay si ay Xaqa u baabi'yaan una waxyeelayaan Muslimiinta.

Badar waa magaalo u dhaw Madiina Dagaalkuna wuxuu ahaa Maalin Jamce ah Todobiyo Tobanka Bisha Soon, Sanadkii Labaad ee Hijrada, Muslimiintu waxay ahaayeen saddex boqol iyo dhawr iyo toban gaaladuna ilaa kun. Aali-Cimraan (121-127).

128. Waxba Amarka kuma lihid Nabiyow ama wuu ka Toobad aqbali Eebe ama wuu Cadaabi Gaalada, illeen waa Daalimiine.

لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ
أَوْ يَعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٢٨﴾

129. Eebaa iska leh waxa Samooyinka ku sugan iyo waxa Dhulka ku sugan, wuxuu u dhaafaa (Dambiga) Ciduu doono, wuxuuna Cadaabaa Ciduu doono, Eebana waa Dambi dhaafe Naxariista.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ يَعْرِضُ لِمَن
يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٩﴾

130. Kuwa (Xaqa) rumeeyow ha u Cunina Ribada Laablaab, kana Dhawrsada Eebe waxaad Mudantihiin inaad Liibaantaane.

يَتَّيَّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا
أَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ ﴿١٣٠﴾

131. Kana dhawrsada Naarta loo Darbay Gaalada.

وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٣١﴾

132. Adeecana Eebe iyo Rasuulka waxaad u dhawdhihiin in laydiin Naxariistee.

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾

133. Una deg daga Dambi dhaafka Eebihii iyo Janno Ballaadhkeedu yahay Samaawaadka iyo Dhulka oo loo darbay kuwa dhawrsada.

﴿١٣٣﴾ وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ
عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾

134. Ee ah kuwa wax bixiya Waqtiga Ladnaanta iyo Dhibkaba, ee Damiya Cadhada ee iska Cafiya Dadka, Eebana waa Jecelyahay Samafalayaasha.

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ
وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ
عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾

135. Kuwa markay falaan Xumaan ama Dulmiyaan Naftooda Xusa Eebe, Warsadana Dambi dhaafid dambigooda, wax dambi dhaafana ma jiro Eebe mooyee, oon daa'imin (Xumaantay) falen iyagoona og.

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَجَسَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرُ
اللَّهُ تُوْبِكُمْ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا
وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾

136. Kuwaas Abaalkoodu waa Dambi dhaafka Eebahood iyo Jannooyin ay Dureeri dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku waari dhexdeeda, waxaa Wanaagsan Abaalka kuwa Camal Falay.

أُولَٰئِكَ جَزَاءُهم مَّغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَجَنَّاتُ
تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَمَلِينَ ﴿١٣٦﴾

Gaaladu waxay ka Jabiyeen Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Maalintii Uxud Dhoosha wayna Dakhreen markaasaa Dhiiggu Dareeray markaasuu yidhi say u Liibaani Qoom ku falay Nabigooda waxaas isagoo Xaqa u yeedhi, markaasay soo dagtay Waxba kuma lihid Amarka, Eebaa ku shaqa leh oo ama ka Toobad aqbali ama Cadaabi kolley waa daalimiine, illeen isagaa Xukunka Caalamka iska lehe, taasina waxay ku tusin in Jahaad iyo Camal Waajibtahay Arrinta dhabeedase Eebe ku shaqaleeyahay, wuxuu rabana fali Cidduu rabana u gargaari. Ribaduna waa xaaraan Reeban ama ha yaraato ama ha badnaatec, saan soo sheegnay, waana in Naar laga dhawrsadaa Eebe iyo Rasuulkiisana la Adeeco loona dagdago Dambi dhaaf iyo Janno wayn oo loo darbay kuwa dhawrsaday, ee wax bixiya had walba, ee Cadha Damiya, Cafiyana Dadka, Wanaagana Sameeya, Eebana Xusa markay Dambaabaan, Dambi dhaafna Eebe warsada, illeeh waxaan Eebe ahayn Dambi ma dhaafee, oon Xumaanta Daa'min, waxaana lagu abaal marin DambiDhaaf iyo Jannooyin ay ku Waari loona darbay kuwa Camalka Fiican. Saas darteed waa in wanaagga lagudadaalo Xumaantana laga fogaado. Aali-Cimraan (128-136).

137. Waxaa dhab ahaan u tagay Hortood Sunno (Waddo) ee Socda Dhulka oo eega siday noqotay Cidhibtii Beeniyayaashii.

فَدَخَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ
فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ﴿١٣٧﴾

138. Kaasi waa Caddayn Dadka waana Hanuun iyo Waanada kuwa dhawrsada.

هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٨﴾

139. Ha tabar yaraanina hana Murugoonina idinkaa Sareyn haddaad Tihiiin Mu'miniine.

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

140. Hadduu idin taabtay Dhib (Dhaawac) Dhabahaan buu u taabtay Qoomkana Dhib la mid ah, waana Saas Adduunyadu waxaanuu ku kala wareejinaa Dadka Dhexdiisa iyo in Eebe Muujiyo kuwa ruxmeeyey kana yeesho Xaggiinna Marag, Eebana ma jecla Daalimiinta.

إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ
مِّثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نَدَاؤُهَا بَيْنَ النَّاسِ
وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ
شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٠﴾

141. Iyo inuu Imtixaamo kuwa ru-meeyey Tirtirana Gaalada.

﴿١٤١﴾ وَلِيْمَحْصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكٰفِرِيْنَ

142. Ma waxaad u Maleyseen inaad Galayssaan Jannada isagoon Muujinin Eebe kuwa Jahaaday oo idinka mid ah oosan Muujinin kuwa Samra.

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الضَّٰلِّيْنَ ﴿١٤٢﴾

143. Dhab ahaan waxaad u ahaydeen kuwa jecel Geerida ka hor la kulankeeda, waadna aragteen Geeridii idinkoo Fiirin.

وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ نَنْظُرُونَ ﴿١٤٣﴾

Eebe wuxuu u sheegay Mu'miniinta Dagaalkii Uxud ka dib inuu Imtixaankan oo kale u horreeyey Umadihii hore, Quraankuna Hanuun iyo Waano yahay, in la Cabsado oo la tabaryaraado ama La walbahaarana ayna haboonayn, maxaayeelay waxaa Guusha ku dambeyn Mu'miniinta dhabta ah, hadduu Dil iyo Dhaawac idin Taabtayna iyagaba wuu Taabtay waana sidaas Sunnada Eebe inay marba Ruux ku dhacdo Masiibadu, waana Imtixaan, mana suurowdo in Janno la galo Imtixaan la'aan, Mana aha in Jahaadka iyo ku Shihiidkiisa la Jeclaado marka Gaalada lala kulmana la Cabsado.

Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Ha jeclaanina la kulanka Colka, ee Warsada Eebe Caafimaad, markaad la kulantaanna Adkaysta oo Ogaada in Jannadu tahay Hooska Seefaha Hoostiisa (Saxiix). Aali-Cimraan (137-143).

144. «Nabi» Muxamadna ma aha waxaan Rasuul ahayn, waxaa Tagey hortii Rasuullo, ee hadduu Dhinto ama La dilo ma waxaad u gaddoomaysaan Cidhibtiinii (Dib), Ruuxii U gaddooma Cidhibtiisii (Gaalooaba) kama Dhibo Eebe waxba, wuuna Abaal marin kuwa ku Shukriya.

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ أَرْسُلٌ أَقْوَامٍ مَاتَ أَوْ قُتِلَ أُنْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَصُرَ اللَّهُ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِيْنَ ﴿١٤٤﴾

145. Nafna ma aha tii Dhimata Idanka Eebe la'aantiis waa Kitaab Muddeysan, Ruuxii Doona Abaalka Adduunyo waxbaan ka siineynaa, ruuxii doona Abaalka Aakhirana Waxbaan Ka Siinaa, Waxaana Abaal marin kuwa Shukriya.

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كِنَبَأٌ مُّوجِبٌ وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَيَجْزِي الشَّاكِرِيْنَ ﴿١٤٥﴾

146. Imisa Nabi la Dilay ooy la Jireen culimo Dagaallami oo Badan, oyna Cabsanin wax ku Dhacay Jidka Eebe Dartiis, Tabarna yareynin, Dulloobinna, Eebana waa Jecelyahay kuwa Samra.

وَأَكْفُرِيْنَ مَنْ نَسِيَ قِتْلَتَ مَعَهُ رَبِّيُوْنَ كَثِيْرًا مَّا وَهَنُوا لَمَّا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيْلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الضَّٰلِّيْنَ ﴿١٤٦﴾

147. Mana aha Hadalkoodu waxaan ahayn Eebow nooDhaaf Dambiganna-

وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا

ga iyo Xadgudubkanaga Amarkanaga, Sugna Gomadahanaga noogana Gargaar Qoomka Gaalada ah.

148. Markaasuu Siiey Eebe Abaalka Adduunyo iyo Wanaagga Abaalka Aakhiro, Eebana wuxuu Jecelyahay Samafalayaasha.

ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبَّتْ أقدامَنَا

وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٧﴾

فَقَانَهُمُ اللَّهُ نَوَابِ الدُّنْيَا وَحَسَنَ نَوَابِ الْآخِرَةِ

وَأَلَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٨﴾

Maalintii Uxud markuu Dhibgaadhay Muslimiinta yaa lagu Dhawaaqay in la Dilay Nabigii (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) waxaana jirtay in La dhaawacay, markaasay Naxeen oo Walbahaareen Muslimiintii markaasay soo Dagtay Aayaddu. Cidwalbana way Dhiman waxaase Hadhi Eebe, Nabiyaadii horana waa kuwii Dhintay, waxaase loo baahanyahay Adkaysi iyo Samir iyo Doonid Abaalmarinta Eebe ee wanaagsan, ee ma banaana in la shakiyo ama la Walbahaaro oo la Tabaryareeyo. Aayaddana waxaa Akhriyey Abuubakar Maalintii Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Geeriyooday, markuu u yimid Cumaroo Dadka la Hadli, oo leh Car waa Ruuxii Sheega in Nabigii Dhintay, markaasuu Abuubakar Khudbad Akhriyey Isagoo leh Ruuxii «Nabi» Muxamed Caabudayayoo Muxamed wuu Dhintay, Ruuxii Eebe Caabudayeyna Eebe waa Noolyahay mana Dhimanayo. Taasina waxay ku tusin Fadliga Abuubakar iyo Xaq ku Sugnaantiisa, Saasaana looga Baahanyahay Mu'minka inuu Xaqa ku Sugnaado Had iyo Jeer iyo Si Walba. Aali-Cimraan (144-148).

149. Kuwa Xaqa Rumeeyow haddaad Addeccdaan (Maqashaan) Kuwa Gaaloobay waxay idiin Celin Cidhibtiina, markaasaad Noqonaysaan idinkoo khasaaray.

150. Eebaase Gargaarihiinna ah, isagaana ugu Khayrroon Gargaare.

151. Waxaan ku Tuuraynaa Quluubta kuwa Gaaloobay Argagax la Wadaajintooda Eebe waxaan loo soo Dejinin Xujo Darteed, Hoygooduna waa Naar, Iyadaana U xun Xerada Daalimiinta.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنْ تَطِيعُوا

الَّذِينَ كَفَرُوا أَيْرُدُّوكُمْ عَلَى

أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

بَلِ اللَّهِ مَوْلَاكُمْ ۖ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ﴿١٥٠﴾

سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ

يَمَا أَشْرَكُوا يَا اللَّهُ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ

سُلْطَانًا وَمَا وَهُمْ لِنُكَرٍ وَبِئْسَ

مَثْوَى الظَّالِمِينَ ﴿١٥١﴾

وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ ۚ

إِذْ تَحْسَبُوهُمْ بِيَادِهِ ۚ حَتَّىٰ إِذَا فَشِلْتُمْ

وَتَنَزَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِمَّنْ بَعْدَ

مَا أَرَاكُمْ مَا تَحِبُّونَ ۗ مِنْكُمْ مَن يُرِيدُ

الذِّنْيَا وَمِنْكُمْ مَن يُرِيدُ الْآخِرَةَ

ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ ۚ وَلَقَدْ

152. Dhab ahaan yuu idiinku Rumeeyey Eebe Yaboohiisii markaad ku Dhamayneeseen (Ku dilayseen) Idamkiisa, intaad ka Cabsataan ood ku Murantaan Amarka ood Caasidaan intuu idin Tusiyeey waxaad Jeceshihiin ka Dib, waxaa idinka Mid ah Ruux Dooni Adduunyo, waxaana idinka mid ah Ruux dooni Aakhiro, markaas idinka lilaay Xagooda si uu idiin Imtixaano,

dhab ahaanna wuu idiin Cafiyeey, Eebe-
na wuu ku Fadli leeyahay Mu'miniinta.

153. Markaad koreyseen aydaan Mi-
licsanayn Cidna, Rasuulkuna idiinka
Yeedhi Gadaashiina oo idinku dhacay
Murug la jirto Murug (kale) si aydaan
ugu Walbahaarin wixii idin ka tagay
iyo wixii idinku Dhacay, Eebana waa
ogyahay waxaad Falaysaan.

عَفَا عَنْكُمْ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٣﴾

إِذْ تَصُوذُونَ وَلَا تَكُونُوا

عَلَىٰ أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي

أُخْرَىٰكُمْ فَأَذِّنْكُمْ مِمَّا يَعْمُرُ

لَكُمْ لِيَلَّا تَحْزَنُوا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ

وَلَا مَا أَصَابَكُمْ وَاللَّهُ خَيْرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٤﴾

Qisada Dagaalkii Uxud aadbay Aayaduhu uga Warameen, waxayna si Fiican u Tilmaameen Xaalkii Muslimiinta iyo say u Xanuunsadeen markay Koox ka mid ah oo Ilaalinyasay Colka Khilaafay Amarkii Rasuulka, lagana Cararay Rasuulkii isagoo ugu Yeedhi inay soo Joogsadaan. Tan kale War Gaal waa inaan la maqlin oon la Adeecin illeen waa Khasaare. Waxaa Sugnaatay in Rasuulku (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ku yidhi: Cabdullaahi Binu Jubayr iyo Kooxdii: Halkan haka tagina, xataa haddaad Aragtaan Anagoo nala Jabiyey ha noo kaalmeynina, Markey Muslimiintu Reeyeen yaa Kooxdii ka tagtay Halkeedii Ninkii Madaxda u ahaa iyo wax yar mooyee, markaasay Gaaladii Soo hareereeyeen Muslimiintii. Taasina waxay ku tusin Wanaagga isku Duubnida Muslimiinta iyo Xumaanta iskhilaafka. Ruuxii doona inuu si Fiican u siyaad sado Arrintan ha Akhriyo Kutubta Siirada iyo Tafsiirada wax badan buu ka heliye. Aali-Cimraan (149-153).

154. Markaas uu ku soo Dejiyey Kor-
kiinna Murug ka dib Aaminimo Dar-
teed Hulmo daboolaysa Koox idinka
mid ah, Kooxna waxaa Walaacisay
Naftooda waxayna u Malayn Eebe
Male Jaahiliyeed waxayna Dhihi ma
waxbaan ku leenahay Amarka, waxaad
dhahdaa Amarka Dhamaantiis Eebaa
iska leh, waxayna ku Qarin Naftooda
waxayna kuu muujinayn iyagoo dhihi
haddaan Amarka wax ku leenahay Na-
laguma Dileen Halkan, waxaad Dhah-
daa haddaad tihiiin Guryihiinna way u
soo bixilahaayeen kuwa loo Qoray
Geerida halkay Seexan (Lagu Dili),
(saasna wuxuu u Falay Eebe) inuu Im-
tixaano Eebe waxa Laabtiinna ku Su-
gan iyo inuu kala Shaandheeyo waxa
Quluubtiinna ku Sugaan, Eebana waa
Ogyahay waxa Laabta Ku Sugaan.

ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُم مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمْنًا نَّعَاسًا يَغْشَىٰ

طَائِفَةً مِّنْكُمْ وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنفُسُهُمْ

يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ عَصِيَ الْفِتْرِ طَائِفَةٌ لَّهِ يَتَكَلَّمُونَ

هَلْ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ مِن شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ

يَخْفُونَ فِي أَنفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ

لَوْ كُنَّا لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَّا قَاتَلْنَا هَهُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ

فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَىٰ

مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ

وَلِيُمَحِّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ

الصُّدُورِ ﴿١٥٤﴾

155. Kuwii Jeedsaday oo idinka mid
ah Maalintay Kulmeen Labadii Col
waxaa uun Simbiriixiyey Shaydaan
waxay kasbadeen Sababtiisa Qaarkood

إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْجَمْعَانِ

إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا

wuuna iska Cafiyeey Eebe Xagooda Eebena waa Dambi Dhaafe dulbadan.

وَلَقَدْ عَفَاَ اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ عَفُوٌّ رَحِيمٌ ﴿١٥٥﴾

Eebe wuu ku manaysan Addoomadiisa wuxuu ku soo dajiyey Mu'miniinta Uxud oo Lulmo ah Murug ka Dib, sidoo kale Xasilooni Taasina waxay ku tusin Sugnaan iyo Ku kalsoonida Eebe, Ibnu Mascuud waxaa laga wariyey: Lulmadu Dagaalka waxay ka timid Eebe, Salaaddana Shaydaan. (Waxaa Sheegay Ibnu Abii Xaatim).

Munafiqiintuse waxay la Joogeen Qas iyo Calaacal iyo ma Amaraa Gacanta noogu Jira, Xaalka Eebaa iska leh Dhammaantiis. Cidii Dagaalka ku Dhimatana Kolley way u soo bixilahaayeen Halkay ku Dhinteen, Hase yeeshee wuxuu Eebe Saas u falay Imtixaan Dartiis, iyo inay Cadaadaan kuwa Simbiriirix-day oo Shaydaan Waswaasiyey. Saas darteed waa Eebe in lagu kalsoonaado, wax fiicana laga malaysto, Walaacin iyo Murugeyn Mu'miniintana layska jiraa illeen isagaa wax walba awoodee. Muslimiintii Hore Qaarkood waxay Dhihi jireen; Wanaagga Abaalkiisu waa in Wanaag lagu waafajiyo, Xumaanta Abaal-keeduna waa in Xumaan kale lagu Dhoco. Runtii Qisada Uxud waa Imtixaan Cad. Aali-Cimraan (154-155).

156. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow ha Noqonina sida kuwa Gaaloobay oo ku yidhi Walaalahood markay ku Safraan Dhulka ama Duulaan hadday Agtanaada Joogaan ma dhinteen Lamana Dileen si uu uga yeelo Arrintaas Qoomamo Quluubtooda, Eebana waa Nooleeye iyo Dile, Eebana waxaad Camal Falaysaan wuu arkaa.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَكُوْنُوْا كَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَقَالُوْا
لَا خَوٰنِيْهِمْ اِذَا ضَرَبُوْا فِى الْاَرْضِ اَوْ كَانُوْا عَزْرٰى
لَّوْ كَانُوْا عِنْدَنَا مَا مَانُوْا وَمَا قَتَلُوْا لِيَجْعَلَ اللّٰهُ ذٰلِكَ
حَسْرَةً فِىْ قُلُوْبِهِمْ وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ وَّوَيْتٌ
وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿١٥٦﴾

157. Haddii laydinku Dilo Jidka Eebe amaad Dhimataan Dambi Dhaaf Eebe iyo Naxariistiisa yaa idiinka Khayrbandan waxay Kulmin.

وَلٰكِن فُتِنْتُمْ فِى سَبِيْلِ اللّٰهِ اَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ
مِّنَ اللّٰهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُوْنَ ﴿١٥٧﴾

158. Haddaad Dhimataan ama laydin Dilo Xagga Eebe umbaa laydiin Celin.

وَلٰكِن مُّتَّمْ اَوْ قُتِلْتُمْ لَا لِىَ اللّٰهُ تَحْشُرُوْنَ ﴿١٥٨﴾

159. Naxariista Eebe Darteed yaad ugu Jilicday haddaadse tahay Mid Ingagan oo Qalbi Adag way kaakala tagi lahaayeen Gaararkaada, ee iska Cafi una Dambi Dhaaf warso kalana Tasho Amarka, markaas haddaad wax goosataana talo saaro Eebe (Ku Dhaqaaq), Eebe wuxuu Jecelyahay kuwa Tala Saartee.

فِيْمَا رَحِمَةً مِّنَ اللّٰهِ لِيَنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيْظًا
اَلْقَلْبِ لَا فَتٰنُوْا مِّنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاَسْتَغْفِرْ
لَهُمْ وَاَسْأَلُوْهُمْ فِى الْاَمْرِ فَاِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ
عَلٰى اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِيْنَ ﴿١٥٩﴾

160. Hadduu idin Gargaaro Eebe wax idinka Adkaan ma jiro Hadduu idin Hoojiyana waa Kuma kan idiin Gar-

اِنَّ يَنْصُرْكُمُ اللّٰهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَاِنْ يَخْذَلْكُمْ
فَمَنْ ذَا الَّذِى يَنْصُرْكُم مِّنْۢ بَعْدِهٖ وَعَلٰى اللّٰهِ

gaari Gadaashiis, Eebe uun ha Tala Saarteen Mu'miniintu.

فَلَيْسَ كُلُّ الْمُؤْمِنِينَ

Rasuulka Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Eebe ugu Deeqay Dabeeco Fiican Saas darteed yey Mu'miniintu ugu soo kulmeen, Hadduuse Kakanyahay way ka Agcarari lahaayeen, saasuuna Eebe u faray inuu iska Caffiyo wixii Dhiib ah ee kaga yimaada Mu'miniinta, Una Dambi dhaaf Warsado, Lana Tashado, Marka arrin la goostana lagu Talaabsado isagoo la talo Saaran Eebe, Gargaarna Eebaa iska leh, hadduu Muslimiinta u gargaaro wax ka adkaan ma jiro, haddii kalena yaa Eebe ka soo hadhay oo Gargaara ah. Mu'miniintuna waa inayna noqonin sida Gaalada oo Ciddii meel ku soo Dhimata ama Jahaad ku Shahiidda ku Dhihin hadday nala joogi lahaayeen mayna Dhinteen, Taasina waa Qoomamo la yeelay Quluubtooda, Eebaase waxna Nooleeya waxna Dila, Si kastoodu u dhimatana Eebaa lagu Hor keeni, waxaase ka Khayroon waxa la kulmin oo Aduunya ah in lagu Shahiido Jidka Eebe si Dambi Dhaaf iyo Naxariis Eebe loo helo. Aali-Cimraan (156-160).

161. Kama suurowdo Nabi inuu wax Khayaamo, Ruuxii wax Khayaama wuu la Imaan wuxuu Khayaamay Maalinta Qiyaame, markaas waxaa loo Oofin (Dhamayn) Nafkasta waxay Kasbatay Lagamana dulmiyo.

وَمَا كَانَ لِنَبِيِّ أَنْ يَعْلَمَ مَمَّا تَعْلَمُونَ لَمَّا تَبَيَّنَ لَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

162. Ruux Raacay Raalli ahaanshaha Eebe ma la mid Baa Ruux la noqday Cadho Eebe Hoygiisuna yahay Jahan-namo iyadaana U xun meel loo Noqdo.

أَفَمَنْ أَتَعَاضَ بِرِضْوَانِ اللَّهِ كَمَا بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

163. Iyagu waa Darajaad Eebe agtiisa, Eebana waa Arkaa waxay Fali.

هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بِبَصِيرٍ يَمَا يَعْمَلُونَ

164. Dhab ahaanbuu ugu Manaystay Eebe Mu'miniinta markuu ka Bixiyey Dhexdooda Rasuul Naftooda ka mid ah kuna Akhriyi Korkooda Aayaadkii-sa Daahirinna Barina Kitaabka (Quraanka) iyo Xigmada (Sunada Nabiga) waxayna ahaayeen Horay Baadi Cad.

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

Khayaamada iyo Dhagartu waa ka Reebantahay Ruuxa Muslimka ah ama ha ahaato waxa Gaalada Laga helo ama waxa kale, Khayaamadana wuu keeni Qiyaamada Saaxiibkeed isagoo Xambaarsan, Cidwalbana waxay la kulmi Qiyaamada waxay kasbatay Dulmina ma jiro. Ruux raacay Xaqa Eebe la mid ma aha mid Cadho Alle ku dhacday oo Gali Naar, Dadkuna waa Darajaad oo iskuma Qasna Eebana waa Arkaa, Mu'miniintuna wuxuu Eebe ku manaystay Soo Bixinta Rasuulka Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) iyagoo Yaqaanay Runtiiisa, Aaminimadiisa iyo Wanaagiiisaba, kuna Akhriyi Quraanka, iyo Sunada Nabiga iyagoo Horay Baadi u ahaa. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi Waxaan Garan Midkiino Imaan Qiyaamada isagoo Xambaarsan Riti Qayliyi markaa uu Dhihi: Muxamedow Muxamedow, oon dhihi waxba kaagamo Hanto Eebe waan ku gaadhsiiyey (waa dheeryahay...) Waxaana soo aroray wax badan oo ka Digi Xumaanta khiyaamada iyo Cunidda Xaq darro ee Xoola kale, haddaadse iska Khayaanto Ciddaad Aragto, ood iska Cunto waxaad la kulanto, oodan waxba u Aabayelin Taasi ma Islaambaa, Muslimimaduna waa Toosnaan, Eebe ka yaabid, Xaq raacid, Xalaal Cunid, Wanaag u yeedhid, Xumaan ka Reebid iyo ku dhaqan Dhab ah Diinta Islaamka. Aali-Cimraan (161-164).

165. Hadday idin Asiibtay (idinku Dhacday) Dhibaato waxaad Asiibteen Laba Jibaarked (Badar) waxaad dhahdeen xaggee Nooga yimid (Dhibku) waxaad dhahdaa Agta Naftiinna, Eebana wax kasta wuu karaa.

أَوَلَمْ أَصْبَبْتَكُمْ مُصِيبَةً قَدْ أَصَبْتُمْ مِنْهَا يَا
قُلْتُمْ إِنِّي هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَفِيدِرٌ ﴿١٦٥﴾

166. Waxa idinku dhacay Maalintay kulmeen Labadii Kooxood waa idamka Eebe iyo inuu Muujiyo Mu'miinta.

وَمَا أَصْبَبْتُمْ يَوْمَ التَّقَى الْجَمْعَانَ فَيَاذَنَ اللَّهُ
وَلْيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦٦﴾

167. Iyo inuu Muujiyo kuwa Munaafaqoobay, oo loo yidhi Kaalaya ku Dirira Jidka Eebe ama Difaaca, waxayna dheheen Haddaan ognahay Dagaal waan idin raaci lahayn, iyagu Gaalnimaday Maalintaas uga Dhawyihiin Rumeyn, waxay ka odhan Afkooda waxaan ahayn Quluubtooda, Eebana waa ogyahay waxay Qarin.

وَلْيَعْلَمَ الَّذِينَ نَاقَوْا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا فِقْتُلُوا
فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ ادْفَعُوا قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ فَتَسَالَا
لَأَتَّبَعْنَكُمْ هُمْ لِلْكَفْرِ يَوْمِيذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ
لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ
فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٦٧﴾

168. waa kuwa ku yidhi Walaalhood (Munaafiqiintu) iyagoo iska fadhiistay Hadday na Adeecaan lama Dileen, waxaad dhahdaa ka Dhawra Naftiinna Geeri Haddaad Run sheegaysaan.

الَّذِينَ قَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا
مَا قُتِلُوا قُلْ فَادْرءُوا عَنْ أَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٦٨﴾

Hadday Muslimiintu Qaadanwaayeen Dhibkii Maalintii Uxud iyaba waxay Dileen ama Qabteen Maalintii Badar Labo Jibaadh, Xaalkuna wuxuu ku dhacay Idam Eebe iyo ogaanshihiis iyo inay kala Muuqdaan Mu'miinta dhabta ah iyo Munaafiqiinta, waxaana dhacday in Munaafiqiintii iska soo noqotay Isagoos Hogaamin Munaafaqii Cabdullaahi Binu Ubay Binu Salool iyagoo sheegey inayna Muuqan waxay u Dagaalamaan, Muslimiintuna ku lahayd war kaalaya Dirira ama Badiya Muuqaalka, Saasay ku Tageen iyagoo sheegi inaan la laayeen kuwii Jahaadka lagu Dilay Haddii Warkooda la maqlo. Ha ka Celiyeen Naftooda Geerida hadday Run sheegi, taasina waa Caadada Munaafiqiinta Calaacala. Aali-Cimraan (165-168).

169. Hana u Malaynina kuwa Lagu Dilay Jidka Eebe kuwa dhintay, Saas ma aha waxay ku Noolyihiin Eebahood Agtiisa Laguna Arzaaqi.

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ
أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾

170. Iyagoo ku Faraxsan wuxuu siiyey Eebe oo Fadligiisa ah, kuna Bishaaraysan kuwaan wali Haleelin ee Gadaashooda ah inuusan Korkooda Cabsi iyo Murugo midna «ahayn».

فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ
أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾

171. Waxayna ku Bishaaraystaan
Nicmo Eebe iyo Fadli iyo inaan Eebe
Dayacayn ajriga Mu'miniinta.

﴿يَسْتَشِيرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (iv)

172. Ee ah kuwa Ajiibay (Maqlay)
Eebe iyo Rasuulka ka Dib intuu Asii-
bay Dhaawac kuwa Wanaag Falay oo
ka mid ah oo dhawrsaday waxaa u su-
gnaaday Ajir wayn.

﴿الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ
مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا
أَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ (iv)

173. Ee ah kuwuu yidhi Dadku (Gaa-
ladu) Dadkii baa idiin kulmay ee ka
Cabsada oo u Siyaadiyey Rumeyn, oy
dhaheen Kaafiyahanagu waa Ilaahay
Isagaana u Fiican Wakiil.

﴿الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ
فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ
وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ (iv)

174. Oo Noqday Nicmo Eebe iyo
Fadli oyna Taaban Xumaan Raacayna
Raalli ahaanshaha Eebe, Ilaahayna
waa Fadli wayn lahaade.

﴿فَأَنْقَلِبُوا إِلَى اللَّهِ وَمِنْهُ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ
وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ﴾ (iv)

175. Kaasi waa Shaydaan wuxuuna
idinku Cabsi Galin Awwiyadiisa (Saaxii-
badiis) ee ha Cabsanina, ee iga Cabsada
Haddaad Mu'miniin tihiin.

﴿إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ. فَلَا تَخَافُوهُمْ
وَخَافُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (iv)

Ciddii Shahiid lagu Dilo wuxuu ku Noolyahay Eebe Agtiisa isagoo Farxi oo Bishaaraysan Jelalna in Saaxiibadiisu Soo Shihiidaan, Bishaaro, Nicmo iyo Ajir yaana u sugnaaday, waana kuwa Eebe iyo Rasuulka Adeeca inta Dhib ku Dhacay ka Dib, una Adkeystay Markii loo kulmay Eebana Cuskaday, lana Noqday Wanaag iyo Rille Eebe oon kana Cabsanin Warka Shaydaanka ee Eebe ka Cabsaday. Fadliga Shahiidnimada iyo Jihaadka waxaa ku soo Arooray waxbadan waxaa ka mid ah: Inay Arwaax-doodu ku Jirto shimbiro Daaqi Jannada oo u Dheelmada Tiriigyo Carshiga ku Xidhan. Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Waxaa na Kaafiya Eebe Isagaa u Fiican Wakiil, waxaa Yidhi Nabi Ibraahim markii Dabka lagu Tuuray iyo Nabi Muxamed markii lagu Yidhi Dadkiibaa idiin kulmay. Waxaa Fadliga Jahadka iyo Wanaagiisa rumecya Kuwa Jidka Eebe ee Xaqa ah ku Jahaada. Aali-Cimraan (169-175).

176. Yeyna ku murug galin kuwa u
Deg degi Gaalnimada iyagu kama Dhi-
baan Eebe waxba, wuxuu Dooni Eebe
inuusan ugu yeelin Nasiib Aakhiree
waxayna Mudan Cadaab Weyn.

﴿وَلَا يَحْزَنُكَ الَّذِينَ يُسَدِّعُونَ فِي الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَنْ
يَصُرُوا اللَّهَ شَيْئًا يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا
فِي الْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ (iv)

177. Kuwa ku Gatay Gaalnimo Ii-
maanka kama Dhibayaan Eebe waxba
waxayna Mudan Cadaab Daran.

﴿إِنَّ الَّذِينَ أَشْرَكُوا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ لَنْ يَصُرُوا
اللَّهَ شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ (iv)

178. Yeyna u Malaynin kuwa Gaaloo-bay inuu Sugidoodu Khayr u tahay, waxaannu u Sugi uun inay Siyaadsadaan Dambi, waxayna mudan Cadaab Dulleeya.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا تُمَلِّي لَهُمْ حَتَّىٰ
لَا يَفْقَهُوا إِنَّمَا تُمَلِّي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا
وَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٧٨﴾

179. Ma aha Eebe kii kaga Taga Mu'miniinta Sidaad tihii intuu ka kala Sooco ka Xun iyo kan Fiican, mana aha Eebe kii idin Daaliciya (Tusiya) waxa Maqan, hase yeeshee wuxuu ka dooran Rasuulkiisa Cidduu Doono ee Rumeeya Eebe iyo Rasuulkiisa, Haddaad Rumeysaan Xaqa oo Dhawrsataan waxaad Mudanaysaan Ajir Weyn.

مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ
يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ
عَلَىٰ الْغَيْبِ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِيٰ مِنْ رُسُلِهِ مَن يَشَاءُ
فَتَأْتُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ إِنَّ تَوْمُونًا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ
أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٩﴾

180. Yeyna u malaynin kuwa ku Bakhayli wuxuu Siyey Eebe oo Fadli ah inay Khayr u Tahay, Sharbayse u Tahay waxaana Luqunta loo Galin waxay ku Bakhaylayeen Maalinta Qiyaame, Eebaana iska leh Dhaxalka Samaawaadka iyo Dhulka, Eebana waxaad Camal Falaysaan waa Ogyahay.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ
فَضْلِهِ هُوَ خَيْرٌ لَّهُمْ بَلْ هُمْ سَوَّافُونَ
مَا يَجْلُو بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ مِيرَاتُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾

Cid Gaalooofday waxba hauMurgin'waxba Eebe kama Dhibtee, Aakhirana Nasiib kuma leh, illeen Gaaninimay limaanka ka doorteene, Sugidduna Khayr u ma aha ee waa Dambi Badsasho. Adduunkuna waa Intixaan si Loo kala Sooco kan Xun iyo. kan Fiican, wax oo waxa maqanna ma Jiro. Eebe Mooyee wuxuu u doortay Rasuuladiisa Ciddu doonay'waase in Xaqa la Rumeeyo lana Dhawrsado, kubakhayl Xaqana Khayr ma aha ee waa Khasaare, Qiyaamana wuxuu imaan isagoo Luqunta ku wada wuxuu ku Bakhaylay, Eebana u Hadhi waxa Cirka iyo Dhulka ku Sugaan waxa la Falina ee ee ha loo darbado. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe kor kiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Addoonkaan gudan Zakada Xoolihiisa waxaa laga Dhigaa Masbaraleh oo Raaci oo ka Carari oo raaci isagoo dhihi Waxaan ahay Kansigaagii Markaasu Aayaddan Akhriyey Cabdullaahi. Waxaa wariyey Imaan Axmed iyo Kuwo kale. Xaqoo la Sheegi waayana way Noqotaa. Aali-Cimraan (176-180).

181. Dhab ahaan yuu u Maqlay Eebe Hadalka Kuwii Yidhi Eebe waa Faqir Anaguna waxaan nahay Hodan (waa Yuhuud ha halaagmeene) waan Qoraynaa waxay dhihi iyo Diliddooda Nabiyada ee Xaq daro waxaan u dhahaynaa dhadhamiya Cadaabka Gubashada.

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ
وَمَنْ غَنِيٌّ سَأَلْنَا مَا قَالُوا وَقَتَلَهُمْ
الْأَنْبِيَاءَ بَعْدَ حَقِّ وَنَقُولُ دُفُوعًا
عَذَابِ الْحَرِيقِ ﴿١٨١﴾

182. Taasina waa waxay hormarsatay Gacmahoodu Eebana ma aha Dulmiyaha Addoomada.

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ
بِظَالِمٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

183. Waa kuwa Yidhi Eebe wuxuu naga Ballantamay Inaanaan Rumeyn Rasuul intuu Nooga keeno Qurbaan (Sadaqo) oy Cunto Naar, waxaad dhahdaa waxay idiinla yimaadeen Rasuullo hortay Xujooyin iyo waxaad sheegteen ee Maxaad u Disheen haddaad run sheegaysaaan.

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عٰهَدَ اِلَيْنَا اَلَا نُوْمِنُ
لِرَسُوْلِ حَقٍّ يٰۤاَيُّهَا يٰۤاَيُّهَا بِمُرْبٰىنَ تَاْكُلُهٗ النَّارُ قُلْ
قَدْ جَاۤءَكُمْ رُسُلٌ مِّنْ قِبَلِيْ بِالْبَيِّنٰتِ وَبِالَّذِي
كُنْتُمْ فَايِهٖ قَتَلْتُمُوْهُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿١٨٣﴾

184. Hadday ku Beeniyaan waxaa dhab ahaan loo Beeniyeey Rasuullo kaa Horreyey oo la yimid Xujooyin iyo Kutub iyo Kitaab Cad.

فَاِنْ كَذَّبُوْكَ فَقَدْ كَذَّبَ رُسُلٌ مِّنْ قِبَلِكَ
جَاۤءُوْ بِالْبَيِّنٰتِ وَالرُّبْرِۙ وَالْكِتٰبِ الْمُنِيْرِ ﴿١٨٤﴾

Yuhuud iyo wixii la mid ah (Eebe ha Duleeyo,) waa Af Xunyihiin had iyo Jeer intay kaga Sheegaan Eebe inuu Faqiir yahay iyaguna Hodanyihiin markay Maqleen Aayadaha Sadaqada ku Boorin waase laga Abaal marin Hadalkaas, oo la cadaabi waxay Hor marsadeen Darteed'waana Beentood in lagula Ballamay inaanay Rumeynin Rasuul intay Sadaqadiisu Naaru ka Cunto, Imisaay Rasuullo Dileen Xujooyinna Beeniyeen. Ibnu Cabaas wuxuu yidhi Markay Soo dagtay:

Yaa Eebe Amaah Fiican Amaahiya (Wax Sadaqaysta) yey Yuhuudu tidhi Muxamadow wuu Baahday Eebahaa intuu ka warsado Addoomada Amaah, markaasay soo Degtay Jawaab ahaan Aayadda (waa Maqlay Eebe kuwii Hadalkaa yidhi Eebe waa Faqiir Anaguna Waxaanu Nahay Hodan). Eebaa Hodan ah wax walbana isagaa Awooda Dadkuna waa u Baahanyihiin, waxa la Bixiya Dadkay wax u tartaa ee Ilaahay uma Baahna, ee waa in la digtoonaado Wadada Gaalada waxna dar Eebe loo Baxsado si Dadka Baahan loo Kaalmeyo. Aali-Cimraan (181-184).

185. Nafkasta waxay Dhadhamin Geeri, waxaa uun laydiin Oofin Ajri-giinna Maalinta Qiyaame, Ruuxiise laga iilo Naarta oo la galiyo Janada wuu Liibaanay, Nolosha Adduuna ma aha waxaan Raaxo kado ahayn.

كُلُّ نَفْسٍ ذٰۤاٰقَةُ الْمَوْتِ وَاِنَّمَا تُوْفَوْنَ
اٰجُرَّكُمْ يَوْمَ الْفَيْكَمِ فَمَنْ رَّحِمَ
عَنِ النَّارِ وَاَدْخَلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَاۤرَٔ
وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا اِلَّا مَتَعُ الْعٰلَمِيْنَ ﴿١٨٥﴾

186. Waan idinku Imtixaamaynaa Xoolihiinna iyo Naftiinna waxaadna ka Maqlaysaan kuwa la siiyey Kitaabka oo idinka horeeyey iyo Mushrikiinta (Gaaladii Carbeed) dhib Badan haddaadse Samirtaan ood dhawrsataan Arrintaasu waa Umuuraha loo Qasdo.

لَتَسْبُوْنَ فِيْ اَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ
وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوْا الْكِتٰبَ
مِنْ قِبَلِكُمْ وَمِنَ الَّذِيْنَ اَشْرَكُوْا اَذٰى
كَثِيْرًا وَاِنْ تَصِيْرُوْا وَاَتَقَوْا فَاِنَّ ذٰلِكَ
مِنْ عَزْمِ الْاُمُوْرِ ﴿١٨٦﴾

187. (Xusuuso) markuu Qaaday Eebe Ballanka kuwii la siiyey Kitaabka inaad u Cadaysaan (Xaqa) Dadka Oydaan Qarinin waxayse ka Tuureen Dhabarkooda Gadaashiis waxayna ku gateen Lacag Yar waxaa Xun waxay Gadan.

وَ اِذْ اَخَذَ اللّٰهُ مِيْثَاقَ الَّذِيْنَ اُوْتُوْا الْكِتٰبَ
لَتُبَيِّنَنَّ لِّلنَّاسِ وَاَلَا تَكْتُمُوْنَهُ فَبَيِّنُوْهُ وَاِذْ
ظَهُوْرُهُمْ وَاَشْرَوْا بِهٖ مِّنْمَا قَلِيْلًا فَيَسَّ
مَا يَشْرُوْنَ ﴿١٨٧﴾

188. Haw Maleyn kuwa ku Farxa waxay la yimaadaan oo Jecel in lagu Mahdiyo waxayna Falin Haw malayn inay ka Nabadgali Cadaabka waxaana u Sugnaaday Cadaab Daran.

189. Eebaa iska leh Xukunka Samaawaadka iyo Dhulka, Eebaana wax kasta kara.

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا آتَاكُمْ وَيُحِبُّونَ
أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ
بِمَعَارِفَةٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨٨﴾
وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٨٩﴾

Naf walba way Dhiman waana la Abaalmarin Qiyaamada, Liibaan waa Janno la galo iyo Naar laga nabadgalo Xoolo iyo Naftana waa laysku Imtixaami, Gaaladana had iyo jeer Dhibaa laga maqlaa waxayse u baahantahay Adkaysi iyo Dhawrsasho. Tankale waa Waajib in Xaqa loo Cadecyo Dadka oon laga Qarinin, Cidiise Xaqa Tuurta oo wax kale oon Qiima lahayn ku badalata Jecelna in waxay Sameeyaan iyo waxayna Sameeyninba lagu Amaano kuwaasu ma aha kuwo Liibaani oo Naar ka Kori illeen Eebaa Xukunka iska leh wax walbana karec, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebaana ku Dhaartaye Adduunku ma aha marka Aakhiro loo Eego midkiin oo Farta Badda Galiyey oo ka soo Celiyey mooyec. Tan kale waa in Dadka wax loo Sheego lagana Qarinin.

Nabiguna wuxuu Yidhi: Ruuxii Cilmi la Warsado oo Qariya waxaa lagu Xakamayn Qiyaamada Xakama Naar ah. Aali-Cimraan (185-189).

190. Abuuridda Samaawaadka iyo Dhulka iyo is Khilaafidda Habeenka iyo Maalinta Calaamooyin yaa ugu Sugan kuwa Caqliga leh.

191. Ee ah kuwa ku Xusa Eebe Taagni iyo Fadhi iyo Jiifba, oo ku fikira Abuuridda Samaawaadka iyo Dhulka (iyyagoo dhihi) Eebow Umaadan Abuurin kan (Khalqiga) Baadil (Ciyaar) waad Nasahantahay Ee naga kori Cadaabka Naarta.

192. Eebow adigu ruuxaad Galiso Naarta Dhab ahaan baad u Dulaysay Daalimiintana uma Sugnaanin Garraayaal.

193. Eebow Anagu waxaan Maqallay Yeedhe u yeedhi Iimaanka oo dhihi Rumeeya Eebihiiin waana Rumeynay, Eebahanow noo dhaaf Dambiyadanada Asturna Xumaantana nagna Dil la Jirka kuwa Baarriga ah (fiican).

194. Eebahanow na sii waxaad noogu Yaboohday Rasuuladaada hana na Dul-

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ
الْأَيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾
الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ
وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطْلًا تُسَبِّحُكَ
فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾

رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلُ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُمُومًا
لِّلظَّالِمِينَ مِّنْ أَنْصَارٍ ﴿١٩٢﴾

رَبَّنَا إِنَّا أَسْمَعُ مَا نَدَىٰ بِنَادَىٰ لِلْإِيمَانِ
أَنْ ءَامِنُوا بِرَبِّكُمْ فَتَأْمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا
وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْآبَرَارِ ﴿١٩٣﴾

رَبَّنَا وَإِنَّا مَأْمُودٌ عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا نُحِبُّ نَارَ

Ieyn Maalinta Qiyaame, Adigu ma Baa-jisid Ballane.

الْقِيَامَةَ إِنَّكَ لَا تُخَلِّفُ الْوَعْدَ ﴿١٩٤﴾

Egidda Cirka iyo Dhulka, Habeenka iyo Maalinta waxaa ugu Sugaan Mumiinta Caqliga leh Calaamada Awoodda Eebe iyo Jiridiisa, kuwaas had iyo Jeer Eebe Xusa ogna inaan Eebe Ciyaar u Abuurin Adduunka, kana Magangala Eebe Naarta, mar hadday Xaqa Rumeeyeen iyo inaan Eebe Dulleyn Maalintaas. Cirka iyo Dhulka, iyo Khalqiga kalaba waa in la eego laguna waano Qaato, Dibna wax looga Fikiraa, Xadiith Dheer waxaa ku Sugnaaday in Bilaal u yimid Nabigoo ooyi markaas uu yidhi maxaa kaa oohin, Nabiguna yidhi: Magaca Be'maxaan la Ooyi waayi waxaaba laygu soo dajiyey Xalay Aayaddan (Abduuridda Samooyinka, Dhulka iyo is Khilaafidda Habeenka iyo Maalinta Calaamad baa ugu Sugaan kuwa Caqliga leh) wuxuuna yidhi waxaa Halaagsamay Ciddii Akhrida oo Fikirin. Waxaa wariyey Ibnu Marda Weyhi.

Xasan Basrina wuxuu yidhi: Fikirku waa Muraayadda ku tusin Wanaagaada iyo Xumaantaada. Saas darteed waa in Had iyo Jeer la Fikiraa lana Xisaabtamaa, Eebana lagu Xidhnaado Wanaag Adduun iyo Aakhirana lagu dadaalaa. Aali-Cimraan (190-194).

195. Wuxuu ku Ajiibay Eebahood Anagu Ma dayacno Camal Mid Camal Falay oo Idinka mid ah Lab iyo Dhadig, Qaarkiin Qaarbuu ka ahaaday kuwa Hijrooday ee laga Bixiyey Guryahooda oo lagu Dhibay Jidkayga oo Dagaalamay oo la Dilay waannu Asturi Xumaanahooda waxaana Galin Jannooyin ay Dureeri Dhexdeeda Wabiyaal waana Abaal marin Eebe Xagii-ah, Eebe agtiisaana Abaalmarin Wanaagsan tahay.

فَأَسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ
مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ بَعْضُكُم مِّنْ بَعْضٍ فَأَلِدِينَ
هَآجِرُوا وَأَخْرَجُوا مَن دِيرِهِمْ وَأُودُوا فِي سَبِيلِي
وَقَتَلُوا وَقَتِلُوا لِأَكْفِرَنَّ عَنْهُمْ سَخِيحَتِهِمْ
وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
ثَوَابًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴿١٩٥﴾

196. Yeyna ku Dhagrin ku Gadoonka kuwa Gaaloobay ee Dhulka (Ad-duunka).

لَا يَعْرَنَكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ ﴿١٩٦﴾

197. Waa Raaxo Yar kadib Hoygoodu waa Jahannamo, iyadaana u xun Gogol.

مَتَّعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَا لَهُمْ جَهَنَّمَ وَيَسَّ الْمِهَادُ ﴿١٩٧﴾

198. Hase Yeeshee kuwa ka Dhawrsada Eebahood waxay mudan Jannooyin ay dureeri Dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku waari Dhexdeeda, waa marti Qaad Xagga Eebe ka ahaaday, waxa Eebe agtiisa ah yaana u Khayr roon kuwa Baariga ah (Wanaagsan).

لَكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرَىٰ
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِّنْ عِنْدِ
اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ ﴿١٩٨﴾

199. Ehelu Kitaabka waxaa ka mid ah mid Rumeyn Eebe iyo waxa laydiin soo dejiyey iyo wixii loo soo Dejiyey iyagoo u Khushuuci Eebe kumana Gataan

وَإِنَّ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَن يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ خَشِيعِينَ

aayaadka Eebe Qiimo Yar, kuwaas waxaa u Sugnaaday Ajirgooda Eebahood Agtiis, Eebana waa Deg degtaa Xisaabtiisu.

لِلّٰهِ لَا يَشْتَرُونَ بِعَآدَتِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيْلًا
اُوْلٰئِكَ لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ اِنَّ
اللّٰهَ سَرِيْعُ الْحِسَابِ ﴿١٣١﴾

200. Kuwa (Xaqa) rumeeyow Samra oo Samirtama kuna Nagaada Dhawridda (Xuduudda Islaaxa) kana Dhawrsada Eebe waxaad Mudantihiin inaad Liibaantaane.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا صَبِرُوْا وَصَابِرُوْا
وَرٰٓيَطُوْا وَاٰتَقُوْا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿١٣٢﴾

Eebe ma dayaco Camal Ruux Lab iyo Dhadigba kuwa dar Eebe u hijrooda ee Guryahooda laga Bixiye ee lagu dhibo Jidka Eebe oo Dagaalama oo la Dilo Eebe wuxuu ku Abaalmarin Dambi Dhaaf iyo Janno. Mana aha in lagu Dhagramo Gagadoonka Gaalada iyo Shaqadooda Adduunyo kanay Sameeyeen oo meelheblay Gaadheen iyo waxaasay soo Saareen. illeen waa wax yar oo Naaru uga Dambayso. Kan Eebe ka Dhawrsadaase Khayrbaa u Yaal Eebe Agtiisa, Eheluu Kitaabkana waxaa ka mid ah kuwo Xaqa Rumeeyey Eebaana Abaal marin, tan kale waa in la adkaysto lana Jahaado Islaamkana la ilaaliyo si loo Liibaano, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Kunaagaadi Jidka Eebe Maalin yaa ka Khayr badan Adduunka, iyo waxa ku Sugaan korkiisa. (Bukhaari) taasina waxay ku tusin Fadliga jahaadka Jidka Eebe iyo Daaficidda Xuduudda Islaamka iyo Adkeysiga Arrintaas yey Liibaantu tahay Sidaas. Markalana Rasuulku (N. N. E. K. hayelee) wuxuu yidhi: Laba Indhood ma Taabato Naari il u ooyday Cabsi Eebe iyo il bariday iyadoo Ilaalin Jidka Eebe. (Tirmadi). Wanakaas sharafta Jahaad, Muslimintuna waxaa Xoog, Sharaf iyo Cisi ugu Dambeysay markay ka tageen Jahaadka iyo Difaaca Xuduudda Islaamka. Aali-Cimraan (195-200).

Suurat An-Nisaa' سُورَةُ النِّسَاءِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa Ee Naxariis Guud iyo mid Gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

1. Dadow ka Dhawrsada Eebihinna Idinka Abuuray Nafkaliya (Aadam) kana Abuuray xaggeeda Haweenaydeeda (Xaaw) kana Abuuray Xagooda Rag Badan iyo Haweenba, ka Dhawrsada Eebihinna aad wax isku Warsataan iyo Qaraabada, Eebana wuxuu u Yahay Korkiinna Ilaaliye.

يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِيْ خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ
وَاحِدَةٍ وَّخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيْرًا
وَّنِسَاءً وَاٰتَقُوا اللّٰهَ الَّذِيْ تَسَآءَلُوْنَ بِهِ وَاَلْاَرْحَامَ
اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيْبًا ﴿١﴾

2. Siiya Agoonta xoolahooda hana ku Badalina Xumaan Wanaag, hana Cuni-na xoolahooda La jirka Xoolihinna, Taasina waa Dambi weyn.

وَاَتُوا اللّيْنَ اَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا الْحَدِيْثَ بِالطَّبِيْعِ
وَلَا تَاْكُلُوْا اَمْوَالَهُمْ اِلَى اَمْوَالِكُمْ اِنَّهٗ كَانَ حُوْبًا كَثِيْرًا ﴿٢﴾

3. Haddaad ka Cabsataan inaydaan ku Cadaalad Falin Agoonta Guursada wixii idiin Wanaagsan oo Haween ah, Labo, Saddex iyo Afar, Haddaad ka Cabsataan inaydaan Caddaalad Falin Mid kaliya (Guursada) ama waxay Hanatay Gacmihiinnu Saasaa u Dhaw inaydaan Jawrfaline.

4. Siiya Haweenka Meherkooda isagoo Waajib ah hadday idiinka Raali noqoto wax ka mid ah Naftoodu Cuna idinkoo Shifaysan oo Kadban.

Suuraddu waa Suurad Weyn oo Daryeeli Xaqa Haweenka iyo Agoonta iyo kuwa kale waxayna Fari in Eebe laga Dhawrsado illeen waa kan Naf kaliya Dadka ka Abuuraye, Taasoo ah Nabi Aadam. waxaa kaloo Beenaalayaashu ka Sheegi Abuurka Dadka waa waxaan Jirin, sidoo kale waxay fartay Dhawrida Xaqa Qaraabada, Agoonta, Guurka oo lagu Caddaalad Falo haddaan la karayna mid kaliya la Guursado, iyo in Haweenka la Siiyo Meherkooda waxay ka Raalli Noqdaan mooyee, Diinta Islaamkuna wax badan bay ka Digtay Dhibka Agoonta Iyo Haweenka, waxaa Sugnaaday U caabud Eebe sidii Adoo Arka, Haddaadan Arkin Isagaa ku Arkee. Saas darteed waa in la Dhawraa Xuquuqda Dadka Gaar ahaan Agoonta oon la Cunin Xoolahooda Loona Wanaag Falo, iyo Haweenka oo la Siiyo Xaqooda iyo Maherkooda lana Dulmiyin. An-Nisaa' (1-4).

5. Ha Siinina Sufahada (Maamuli karin) Xoolahooda ah kuwo idiinka yee-lay Eebe Ilaaliye ka Quudiyaa kana Ar-radbixiya una Dhaha Hadal Fiican.

6. Imtixaamana Agoonta markay Gaadhaan Guur Haddaad ku Aragtaan (Ogaataan) Rashiidnimo (Wanaag) siiya iyaga Xoolahooda hana u Cunina Xad gudub iyo ka degdagis intayna Weynaan, Ruuxii Hodan ah ha dhawrsado Ruuxii Faqiir ahna ha ka Cuno si Wanaagsan, markaad u Dhiibtaan Xoolahooda Marag u yeela Korkiisa, waana ku Filanyahay Eebe Xisaabiye.

7. Ragga waxaa u Sugnaaday Qayb ka mid ah waxay ka tageen Laba Waalid iyo Qaraabadu Haweenkana waxaa u Sugnaaday Qayb ka mid ah waxay ka Tageen Laba Waalid iyo Qaraabadu

وَأِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَقْسُطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِسُوا مَأْتَابَ
لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَتَىٰ وَتَلَثَ وَرَبِّعَ فَإِنْ خِفْتُمْ
أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ آدَبُ
الَّذِينَ آمَنُوا ۗ

وَأَتُوا النِّسَاءَ صِدْقَتَيْنِ حَقًّا فَإِنْ طَلَبَ لَكُمْ عَنْ
مَتَىٰ مِنْهُ فَسَافِكُوهُ هُنَّ حَرَامٌ لَّكُمْ

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا
وَأَنْزَلُوهُمْ فِيهَا وَأَكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ۗ
وَابْتُلُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ إِذَا ابْلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ
مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا
إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ عَنْ يَنَاءِ
فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ
فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ ۗ
وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ۝

لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ
وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ

kiisa Yar iyo kiisa Badanba waa Qad-
dar la Waajibiyey.

مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيحًا مَّفْرُوضًا ﴿٧﴾

Dadka Muslimka ah waa Mid kaliya, waana inay is dhaqaaleeyaan, Ciddii Xoolo leh oon is Maamuli karin waa in Gacanta loogu hayaa, laguna Dhaqaaleeyaa, lana Imtixaamo markay qaangaadhaan hadday Maamuli karaanna loo Dhiibo, oon loona Cunin Xadgudub iyo ka Deg degid weynaansho, Ruuxii Hodan ah ha Dhawrsado, kii Faqiir ahna ha ka Cuno si Dhawrid ah, marka Xoolaha la Siinna Marag ha loo yeelo Isagoo Eebe Xisaabiye ku Filanyahay. Rag iyo Haween mid kastaa Qaybuu ku leeyahay waxay ka Tagaan Waalidkood, ama Qaraabadii Yaraa iyo Badnaaba, waa Qader Xukuman. Waxaa Sugnaatay in Nin u Yimid Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuuna ku Yidhi: Waxaan hayaa Agoon Xoola leh Anna Xoolo ma lihi ee wax ma ka Cunaa, wuxuuna ku Yidhi: Ka Cun si fiican oon Xad Gudub ahayn. Taasina waxay ku tusin Dhawridda Xuquuqda Dadka Tabarta Yar, iyo Ilaalinta Arrimahooda, iyo inaan lagu Xad Gudbin. An-Nisaa' (5-7).

8. Hadday Joogaan Qaybta Qaraabo, Agoon iyo Masaakiin (aan dhaxlayn) wax ka Siiya una dhaha Hadal Wanaagsan.

وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينُ فَأَرْضُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٨﴾

9. Hana ka Cabsadeen kuwa Hadday kaga Tagaan Gadaashooda Caruur Tabar Yar una Cabsan lahaa hana ka Dhawrsadeen Eebe hana Dheheen Hadal Toosan.

وَلْيَحْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَةً ضِعَفًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٩﴾

10. Kuwa u Cunaya Xoolaha Agoonta Dulmi (Xaq darro) waxay uun ku Cunayaan Calooshooda Naar waxayna Gali Saciiro.

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ﴿١٠﴾

11. Wuxuu idiin Dardaarmi Eebe Caruurtiinna kan Lab la mid Qaybta Labo Dhadig, Hadday Yihiin Haween ka Sarreeya Labo waxay Mudan Labo Dalool wuxuu ka Tagay, hadday tahay mid waxay Mudan Nus, Labada Waalidna mid kastoo ka mid ah wuxuu Mudan Sudus (Lix meelood meel) Hadduu ka Dhintay (Ilmahoodu) Caruur, hadduu Caruur lahayn oy Dhaxlayaan Labada Waalid Hooyadu waxay Mudan Saddex Meelood Meel, Hadduu Walaa lo leeyahay Hooyadu waxay Mudan Sudus Dardaaranka iyo Daynta ka Dib, Aabayaalkiina iyo Wiilashana ma

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلَّذِ كَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنثِيَّاتِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَوْلَادِكُمْ لِلَّذِ كَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنثِيَّاتِ فَإِنْ كَانَتْ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَوْلَادِكُمْ لِلَّذِ كَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنثِيَّاتِ فَإِنْ كَانَتْ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَوْلَادِكُمْ لِلَّذِ كَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنثِيَّاتِ فَإِنْ كَانَتْ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ

Ogidin Kooda idinku Dhaw Nacfi, waa Faralyeel «Qaddaraad» Eebe, Ilaahay-na waa Oge Falsan.

لَكُمْ نِعْمًا فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ

عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١﴾

Aayadda Hore waxay Fari in hadday Qaybta Joogaan Dad aan Dhaxalka lahayn oo Qaraab, Agoon iyo Masaakiin ah wax laga siiyo, Tan kalana in la Dhaqaaleeyo Caruurta Tabar yar sidaad u Jeceshahay in haddaad ka tagto iyagoo kale loo Dhaqaaleeyo, iyo inaan la Cunin Xoolaha Agoonta Cidii Cuntana waxay Cuni Naar, Aayadda dambana waxay Caddaysay Dhaxalka waxayna ka midtahay Saddexda Aayadoo ee Suuraddan ku Sugaan ee ka Warramay Dhaxalka, Barashada Dhaxalkana waxaa ku soo arorray isku Boorin, Sida: Cilmigu waa Saddex waxa ka soo Hadhay waa Siyaado: Aayad Sugaan, Sunno Taagan, ama Fariido Caadil ah. waxaa kaloo Sugnaaday: Barta Faraa'isha Barana Dadka waa Cilmiga Nuskiye, Waana la halmaami, waana waxa ugu Horreeya ee laga Siibi Umaddayda. Saasaana loo Caddeeyey'oo loo Muujiyey. An-Nisaa' (8-11).

* Saddex meelood laba meel oo ah xoolihii marka saddex loo qeeybiyay labadiisa

12. Waxaa idiin Sugnaaday Nus waxay ka Tagaan Haweenkiinnu had-dayna Ilmo lahayn, haddayse lahaayeen Ilmo waxaad leedihiin Rubuc (Afar meelood meel) waxay ka tagaan Dardaaran ay dardaarmeen iyo Dayn ka Dib, Haweenkuna waxay Mudan Rubuc waxaad ka Tagteen Haddaydaan Ilmo lahayn, haddaad Ilmo leedihiin waxay mudan thumun (Siddeed Meelood meel) waxaad ka tagtaan, dardaaran aad dardaarmaysaan iyo Dayn ka Dib, hadduu yahay Ninku mid la Dhaxli Waalid iyo Ilmo la'aan ama Haweenaydu isagoo leh Walaal ama Walaashiis mid kasta wuxuu Mudan Sudus (Hadday la hooya yihiin) hadday yihiin wax ka badan intaas waxay wadaagi thuluth (Saddexmeelood meel) Dardaaran la dardaarmo iyo Dayn ka Dib, isagoon Dardaaranka Cidna lagu Dhibayn, waana Dardaaran Eebe, Ilaahay-na waa Oge Dulsan.

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ
 إِن تَرَ يَكُن لَّهُنَّ مِيرَاثٌ وَلَئِن كَان لَّهُنَّ وَلَدٌ
 فَلَكُمْ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ
 وَصِيَّتِهِ يُوْصِيْنَ بِهَا أَوْ دِيْنٍ وَلَهُنَّ
 الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكَنَّ إِن لَّمْ يَكُن لَّكُمْ وَلَدٌ
 فَإِن كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّلُثُ
 مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِهِ يُوْصَوْنَ
 بِهَا أَوْ دِيْنٍ وَإِن كَان رَجُلٌ يُوْرثُ
 كَلْتَلَةً أَوْ أَمْرَأَةً وَلَهُ أَحٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ
 وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ فَإِن كَانُوا أَكْثَرَ
 مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ
 وَصِيَّتِهِ يُوْصِيْنَ بِهَا أَوْ دِيْنٍ غَيْرُ مَضَارٍ
 وَصِيَّتِهِ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿١٢﴾

Aayaddanna waa Aayadda kale ee Caddaysay Dhaxalka, iyo in Cid walba la Siin waxay Mudatay marka laga bixiyo Dardaaranka iyo Daynta, waana Arrin Eebe adkeeyey Caddeeyeyna, Rasuulkana (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi Eebe wuxuu siiyay Ruux kastaba Xaqiisa ee u dardaaran mid wax dhaxli ma Jiro. (Waa saxiix). waxaa kaloo sugnaatay Dardaaranka oo laysku Dhibo waa Dambiyada Waaweyn. Saas darteed waa in Cid walba la siiyo wixii Eebe u Sugay, Dardaaran iyo kala Jeclaysina inaan lagu dhibin Ruux Xaqiis, Illeen Eebaa Saas faraye, waana in la maqla amarkiisa si loo liibaano Aakhiro iyo Adduunba. An-Nisaa' (12).

13. Taasi waa Xuduud Eebe, Ruuxii Adeeca Eebe iyo Rasuulkiisa wuxuu Galin Jannooyin ay Dareeri Dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku Waari Dhexdeeda, Taasina waa Liibaan weyn.

تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْمَطْهُبُ ﴿١٣﴾

14. Ruuxiise Caasiya Eebe iyo Rasuulkiisa oo Tallaaba Xuduudiisa wuxuu Galin Naar isagoo ku Waari Dhexdeeda, wuxuuna Mudan Cadaab wax Dulleeya.

وَمَنْ يَعِصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ
حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ
عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٤﴾

15. Kuwa la imaan Xumaan (Zino) oo Haweenkiinna ka mid ah, Marag uga Dhiga Afar idinka mid ah, hadday ku marag Kacaan ku Haya Guryaha intay ka Disho Geeridu ama u yeelo Eebe Waddo.

وَالَّتِي يَأْتِيكِ الْفَحِشَةُ مِنْ نِسَائِكَ
فَأَسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِنْكُمْ فَإِنْ
شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ حَتَّى
يَتَوَفَّيْنَهُنَّ الْمَوْتَ أَوْ يُجْعَلَ لَهُنَّ سَبِيلًا ﴿١٥﴾

16. Labadii la Timaadda Xumaanta (Zinada) oo idinka mid ah Dhiba Had-dayse Toobadkeenaan ooy Wanaagsanaadaan ka Jeedsada Xagooda, Eebana waa Toobad aqbale Naxariista.

وَالَّذَانِ يَأْتِيَنِهَا مِنْكُمْ فَتَاذُوهُمَا
فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا
إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿١٦﴾

Aayadaha la soo Sheegay waxay Caddeeyeen Qaddar iyo Qaybta Ruux kasta iyo in Eebe Ruuxba Qayb siiyay, u Dhawaanshaha Ruuxa Dhintay iyo Dhibaatadiisa wuxuuna Faray inaan la Tallaabin Xuduudaas Eebe oon Cidna loo Badinin midna loo Yareynin, waase in loo daayo Xukunka Eebe iyo Qaybintiisa, Ciddii Saas Fulisana Abaalkeedu waa Janno, tii ka leexatana waxay Mudan Cigaab daran iyo Cadaab wax Dulleeya. Tan kale Islaamku markuu Bilaawday Hadday Haweenaydu Xumaan Zino ku Kacdo marag baa loo yeeli Jiray gurigana way iska Joogi Jirtay intay ka Dhimato ama Sharci Caddeeyo Xaalkeeda, Labada Kala Zinaysatana waxaa lagu Cigaabi jiray Dhib aan Saas u Weynayn, Hase yeeshee waxaa ku Soodagay Arrintaas Xukun ah in Ciddii ku Kacda Xaalkaas isagoo horay wax u Guursaday isna Arkeen lagu Cigaabi Dhagax lagu Dilo, Kuwaan hadda ka Hor Guursaninna Boqol Ulood lagu Dhufto, Saasuu Rasuulku (Naxariis iyo Nabadgalye Eebe korkiisa ha yeelee) yidhi: Iga Qaata Labada Bikaarada ah waa Boqol Ulood, Labada wax Guursatayna waa Boqol Ulood iyo Dhagax lagu dilo. (Muslim) An-Nisaa' (13-16).

17. Toobadda (Aqbalkeeda) waxay Eebe uga ahaatay kuwa Fala Xumaha iyagoo Jaahil ah markaas Toobad keena Waqti dhaw Kuwaas wuu ka Toobad aqbalaa Eebe korkooda, Eebana waa Oge Falsan.

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ
بِجَهْلَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧﴾

18. Uma aha Toobaddu ku Fala Xumaha intuu uga Yimaaddo Midkood Geeridu markaas dhaha Anigu waxaan Toobad keeni hadda, iyo Kuwa Dhi-man Iyagoo Gaala ah, Kuwaas waxaan u Darabnay Cadaab Daran.

وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ
قَالَ إِنِّي تَبْتُ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ
وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا
أَلِيمًا ﴿١٨﴾

19. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow idiinma Banaana inaad u Dhaxashaan Haweenka Xoog iyo inaad dhibtaan si aad ula tagtaan (Qaadatan) Qaar waxaad Siiseen inay la Yimaadaan Xumaan Cad Mooyee, kulana Noolaada si Fiican, haddaad Kahataan waxaa Suurowda inaad Kahataan wax uu Yeelo Eebe dhexdiisa Khayr Badan.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرْتُوتُوا
النِّسَاءَ كُرْهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ
مَا ءَاتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُّبِينَةٍ
وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ
فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ
خَيْرًا كَثِيرًا ﴿١٩﴾

20. Haddaad Doontaan inaad ku Baddashaan Haweenay mid kale idinkoo Siyey Meher (Badan) ha ka Qaadana Xaggiisa waxba, Ma waxaad Qaadanaaysaan Been iyo Dambi Cad.

وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تُنَبِّدُوا زُجُوجَ زُجُوجٍ
وَأَتَيْتُمْ أَحَدَ نَهْنَهْنٍ فَنظَارًا فَلَا تَأْخُذُوا بِأَمْنِهِ
شَيْئًا ءَاتَاخُذُوا وَنَهْنَهْنًا وَإِنَّمَا مَيْبِنَا ﴿٢٠﴾

21. Seed uga Qaadanaaysaan idinkoo Qaarkiin Qaar Arkay, ood kana Qaaddeen Ballan Adag.

وَكَيفَ تَأْخُذُوا وَنَهْنَهْنُهُ وَقَدْ أَفْضَىٰ بَعْضُكُمْ
إِلَىٰ بَعْضٍ وَأَخَذْتُ مِنْكُمْ مِيثَاقًا
غَلِيظًا ﴿٢١﴾

22. Ha Guursanina waxay Guursadeen Aabayaashiin wixii hor maray mooyee, waa Xumaan iyo wax loo cadhoodo Waddana Iyadaa U xun.

وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ ءَابَاؤُكُمْ مِمَّنْ
النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ءَإِنَّهُ كَانَ
فَحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٢٢﴾

Dadku wuu Dambaabi waase inuu Toobadkeeno Suginna inta Geerida uga imaan Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi : Eebe wuu Aqbalaa Toobadda Addonkiisa intaan Sakaraadku u Imaan.

Mujaahidna Wuxuu yidhi : Cid kastoo Eebe Caasiday waa Jaahil Intay ka tagto. Aayadaha kale waxay Caddayn inaan la Dulmiyin Haweenka, lana Dhibin Xoolahoodana laga Xoogin, waxaa kale oo Reebban in la Guursado Haweenaydii Aabahaa, Arrimahaasuna waa Reebbanyihiin, waana Dambi Weyn. An-Nisaa' (17-22).

23. Waxaa laydinka Reebay Hooyoyinkiin (inaad Guursataan) iyo Gabdhihiinna, Walaalihiiin, Eedooyinkiin, Habaryarihiin, Gabdhaha Walaalkaa, Gabdhaha walaashaa, Hooyoyinka idin Nuujiyey Walaalaha Nuugmada Hooyoyinka Haweenkiinna, Gabdhaad Dhaqaalaysaan, ee Haweenkiinna aad is aragteen Dhaleen, Haddaydaan is arkin wax dhib ah (Danbi) ma saara korkiinna, Haweenka Wiilashiinna Dhabta ah, iyo inaad kulmisaan Labo Walaalo ah wixii horay maray mooyee, Eebana waa u Dhaafe Naxariista.

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُم مِّنَ الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبِّبَاتِكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ مِّنْ نِّسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَن تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ رَبَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٦٥﴾

24. (Waxaa Kaloo idinka reeban) Haweenka la Qabo, waxay Hantaan Gacmihiinnu mooyee Kitaabka Eebaa korkiinna ah, waxaa laydiin banneeyey waxa ka Soohadhay kuwaas inaad ku dalabtaan Xoolahiinna idinkoo dhawrsoon oon Xumaan (Zino) Falin, waxaad ku intifaacdaan Xaggooda Siya Meherkooda waa Qadaraad Eebe, Dhib (Dambi) korkiinna ma Saarra waxaad isaga raalli Noqoteen Qadarriida ka Dib, Eebana waa Oge Falsan.

﴿٦٥﴾ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَإِجْلَ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَن تَسْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْلِفِينَ ﴿٦٦﴾ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَلَهُنَّ أَجُورُهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٦٦﴾

Aayaddani waxay Caddayn waxa ka Reeban ninka Inuu Guursado oo Haween ah, Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Waxay ku Xarri Mantay Todobo Nasab, Todobana Xigid. Sidoo kale Cidda wax Nuujisa iyo tan kula Nuugta. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) wuxuu yidhi: Waxaa ku Reeban Nuugmada waxa ku reeban Nasabka, waase inay ahaato Shan Nuugmo. Sidoo kale waxaa Reeban Haweenay la Qabo, Eebana waa Oge Falsan oo waxa Fiican ku Toosin Dadka. An-Nisaa' (23-24).

25. Ruuxaan Karin oo idinka mid ah Awood uu ku Guursado Haweenka Dhawrsoon ee rumeysan (Xaqa) ha Guursado waxay hanatay Gacmihiin-

وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَن يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَّا مَلَكَتْ

nu oo ah Gabdhaha Rumeysan (Xaqa) Eebana waa ogyahay Iimaan-kiinna, Qaarkiin Qaarbuu ka ahaaday, kuna guursada idamka Ehelkooda u Siiyana Ujuurada (Meherkooda) si Fiican, iyagoo Dhawrsoon oo Xumaan (Zino) ka Dheer, Saaxiibana yeelanayn, Haddii lagu dhawro (Guur) ooy Xumaan la Yimaadaan korkooda waxaa ah Nus waxa ah kuwa Xorta ah oo Ciqaab ah, Arrintaas waa Ruuxii ka Cabsada Zino, oo idinka mid ah, Haddaadse Samirtaan yaa idiin khayr roon, Eebana waa Dambi Dhaafe Naxariista.

26. Wuxuu Dooni Eebe inuu idiin Caddeeyo Idinkuna Hanuuniyo Wada-dii kuwii idinka Horreeyey oo idinka Toobad aqbaloo Eebana waa Oge Falsan.

27. Eebe wuxuu dooni inuu idinka Toobad aqbaloo waxayse dooni kuwii Raacay waxa Naftoodu Jeceshahay inaad ilataan iilasho wayn.

28. Wuxuu dooni Eebe inuu idinka Fudeydiyo, waxaase La Abuuray Dadka isagoo tabar Yar.

Waa in Guurku ahaadaa mid laga Fiirsado, oo la guursadaa Haweenka Xorta ah ee Dhawrsoon, haddii Tabar loo waayana la guursado kuwa Dhawrsoon ood hanataan haddaad Xumaan ka yaabtaan, iyagoo la warsan Ehelkooda, Xumaan hadday falaanna waxaa la Ciqaabi Nus Ciqaabta kuwa Xorta ah. Tan kale Eebe Wanaag iyo Hanuun yuu inala Rabaa iyo Fudayd, kuwa Xumaanta iyo waxay Naftoodu Jeceshahay Raacayse waxay idinla Dooni inaad si Weyn u Dhuntaan. Wax badan baa ku soo arooray Tabaryarida Dadka. Xagga Cibaadada iyo Xagga Dooniddaba. An-Nisaa' (25-28).

29. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow ha Cunina Xoolihiinna dhexdiinna (Si Baadil ah) (Xaaraam ah) inay Ganacsi Raalli aad tihiiin tahay mooyee, hana

أَيْمَنَكُمْ مِّنْ فَئِئِبَتِكُمْ أَلْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهِ أَعْلَمُ
بِأَيْمَنِكُمْ بَعْضُكُم مِّنْ بَعْضٍ فَأَنْكِحُوهُنَّ
بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَءَاتُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ
بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسْفَحَاتٍ وَلَا
مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أُحْصِنَ فَإِنَّ أَتَيْتَ
بِفَحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ
مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ
مِنْكُمْ وَأَنْ تَصِيرُوا خَيْرَ لَّكُمْ وَاللَّهُ عَزِيزٌ
رَّحِيمٌ ﴿٢٥﴾

يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾
وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ
الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ يَمِيلُوا مِيلًا
عَظِيمًا ﴿٢٧﴾

يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ
ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾

يَتَّيْنَهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ
بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونُوا بِحِكْمَةٍ
عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ

Dilina Naftiinna, Eebe wuxuu idiinya-hay Naxariistee.

إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٣٠﴾

30. Cidii u Fasha Arrintaas Colnimo iyo Dulmi Waxaannu galin Doonnaa Naar, Arrintaasna Eebe waa u Fududahay.

وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عَدُوًّا وَظَلَمًا سَوْفَ نُصَلِّيهُ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ

يَسِيرًا ﴿٣١﴾

31. Haddaad ka Dheeraataan Dam-biyada waa weyn waxaan idinka Ree-beynno waxaannu ka asturi Xaggiinna Xumaantiinna waxaana idin Galin Meel Fiican (Sharaf leh).

إِنْ تَجْتَبِئُوا كِبَائِرَ مَا نُهَوْنَ عَنْهُ تُكْفَرُ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلُكُمْ مُدْخَلًا

كَرِيمًا ﴿٣٢﴾

32. Ha tamaniyina wuxuu kaga Fadilay Eebe Qaarkiin Qaar, Ragga waxaa u Sugnaaday Qayb waxay kasbadeen, Haweenkana waxaa u Sugnaaday qayb waxay kasbadeen, Waydiista Eebe Fadligiisa, Eebana waxkasta waa Ogyahay.

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا كَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا كَسَبْنَ وَسَأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ يُكَلِّمُ شَيْءٍ

عَلِيمًا ﴿٣٣﴾

33. Cid kasta waxaan u Yeellay Kuwo dhaxla waxay ka tageen Labada waalid iyo Qaraabadu iyo kuwaad Guntateen Dhaar (Isdhaarsateen) siiya Qaybtooda, (oo Gargaar ah), Eebana wax kasta waa u Marag.

وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوْلًى وَمِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَالَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَنُكُمْ فَعَاوَهُمْ نَصِيبُهُمْ إِنْ اللَّهُ كَانَ عَلَى كُلِّ

شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٤﴾

Aayaddaha Hore waxay Caddayn Xaaraanimada Xoolaha Dadka oo Xaq darro lagu Cuno Ganacsiga Xalaasha ah ee lagu Heshiiyase waa Banaanyahay, Is dilkuna waareebban yahay illen Muslimiintu waa Naf kaliyee, Cidii Saas fashana waxaa lagu Ciqaabi Naar, haddii Dambiyada Waa Weyn laga dhawrsada-na Eebe wuu Dhaafi Xumaanta kale Jannana wuu galin, Xasadka iyo Niyad Xumiduna waa la reebay, cid walbase waxaa u banaan Shaqo iyo Kasab xalaala iyo inuu Eebe wax warsado, Cid walbana Mudan waxay Waalidku iyo Qaraabadu ka tagaan, iyadoo wax laga siin Cidaad is Xidhiidhisaan, Dambiyada waa Weyna waxaa ka mid ah: Gaalimo, Dil Xaq darro, ee Muslim, ka cararka Jahaadka, Caasiga Waalidka Zino ku sheegga Haweeney Dhawrsoon, Barashada Sixirka, Cunidda Ribada iyo Cunidda Xoolaha Agoonta. Zinada, Dhaarta Beenta ah, iyo Kuwo kale. Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Dambiyada waa Weyn Todoba waxay uga Dhawyihiin Todobaatan. An-Nisaa' (29-33).

34. Raggaa u taagan (Maamulka) Haweenka, ka Fadilida Eebe Qaarkood Qaar iyo ku nafaqaynta Xoolahooda darteed, (Haweenka) Wanaagsan way Adeecaan Ilaaliyaanna Maqnaas-

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ مِمَّا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَأَلْصَقَ لِحْنَتْهُنَّ حَفِظَتْ لِلْعَيْبِ

ho ilaalinta Eebe Darteed, kuwaadse ka Cabsataan Caasinimadooda waaniya, kagana Fogaada Jiifka Edbiyana, hadday idin Adeecaanna ha u dalbina Kor-kooda jid (inaad dhibtaan), Eebana waa Sare Wayn.

يَسْمَحُفِظُ اللَّهَ وَالَّذِينَ تَخَافُونَ سُوءَ ظُهُورِهِمْ
فَقِطُّوهُمُ بِهِ وَأَهْجُرُوهُمْ فِي الْمَصَاحِجِ
وَأَضْرِبُوهُمْ فَإِن أٰطَعْتَكُمْ فَلَا تَبِعُوا عَلَيْهِنَّ
سَكِينًا إِن اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ﴿٣٦﴾

35. Haddaad ka Cabsataan Iskhilaafka Dhexdooda u bixiya Xaq soore Ehelkiisa ah iyo Xaq soore Ehelkeeda ah, hadday doonaan Wanaajinna Eebe wuu iswaafajin Dhexdooda, Eebana waa Oge Xeeldheer.

وَإِن خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ
أَهْلِهِ. وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا إِن يُرِيدَا إِصْلَاحًا
يُؤَقِّبُ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِن اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٥﴾

36. Caabuda Eebe hana la Wadaajinna waxba, Labada Waalidna u Wanaag fala, iyo Qaraabada, Agoonta, Masaakiinta, Dariska dhaw, Dariska Durugsan, Saaxiibka Dhinaca, Socotada iyo waxay hanatay Gacmihiinnu, Eebana ma Jecla Cidda Kibirka badan ee Faanka badan.

﴿٣٦﴾ وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا
وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ
الْحَبِيبِ وَالصَّاحِبِ بِالْحَبِيبِ وَأَبْنِ
السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِن اللَّهَ
لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٣٧﴾

Ragga iyo Haweenka Eebaa isu abuuray mid walbana si u abuuray, una yeelay Shaqooyin lagu kala haboonyahay sida uurka, Nuujinta iyo wixii la mid ah, saas darteed mar haddii meel lagu wada noolyahay waa in Ninku ilaaliyaa Qoyska oo nafaqeyyaa, oo Hogaamiye u noqdaa, Haweeneyda Fiicanna waa tan Suuban ee Dhawrsoon, hadday Gaftana waa la Waanin, haddii laga Noogana waa laga fogaan Jiifka, lana edbin, hadday toosnaato wax Jid ah laguma leh, hadduu Khilaafiyimaadana waxaa loo bixin Qaraabada labada Dhinac, oo is waafajin Eebana waa in la Caabudo waxna lala wadaajin, loona Samo falo Waalidka, Qaraabada Agoonta, Masaakiinta, Dariska dhaw, Dariska Durugsan, Saaxiibka Dhabta ah Socotoda, iyo waxa Gacmahooda ku hoos jira. Kibir iyo Faanna Eebe ma jecla. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Waxaa ku wareega Ehelka Muxamed Haween ka Sheegan Ragooda, Ragaasina ma aha kuwo Fiican (Abuu Daawuud...) balday Aayadahan sida Islaamka ugu dadaali Wanaagga, Heshiiska, Naxariista, iyo isdhaqaalaynta iyo is taakulaynta. Saaxiibka U Fiican waa kan u Fiican Saaxiibkii, (Imaam axmed) Taasina waxay dharbaaxo ku tahay kuwa islaamka iyo Haweenkiisa wax ka sheega een wax kasayn. An-Nisaa' (34-36).

37. Oo ah kuwa Bakhayla Farana Dadka Bakhaylnimo qarinna wuxuu Siyey Eebe oo Fadli ah, waxaana u darabnay Gaalada cadaab wax dulleeya.

الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ
وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٣٧﴾

38. Iyo kuwa u bixiya Xoolahooda istuska Dadka oon rumeyn Eebe iyo

وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ

Maalinta Dambe, ruuxii shaydaan u noqdo Saaxiib wuu Xumaaday Saaxiibkiis.

39. Maxaa korkooda ah hadday Rumeeyaan Eebe iyo Maalinta Dambe oy Bixiyaan Qayb wuxuu ku Arzuqay Eebe, Ilaahayna waa Ogyahay iyaga.

40. Eebe ma Dulmiyo wax la eg Darro (waxyar) hadday Wanaagtahayna wuu laab laabaa wuuna ka siin Agtiisa Ajir Weyn.

41. ee Say ahaan Markaan ka keenno Umad kasta marag oon kuu keenno adigana (Nabiga) kuwaas korkooda Marag.

42. Maalintaas waxay Jeclaan kuwii Gaaloobay oo Caasiyey Rasuulka in lala Simo (Liqo) Dhulka kamana Qariyaan Eebe Hadal.

Bakhaylnimadu waa Ceeb waana la Caayey, waxaabase ka sii daran inaad fartid Dadka Bakhaylnimo, waana inaad Xaqa wax ku bixin weydo, ama Qariso wax Wanaag ah ee Eebe ku siiyey ama wax u Bixiso istustus aadan dar Eebe u bixinin, kuwaas Shaydaan baa ka Saaxiibyeeshay, Cidduu la Saaxiibana way Khasaartay, waase in la rumeeyo Eebe iyo Qiyaamada waxna la baxsado, illeen Eebe Dadka kama dulmiyo wax yarnee, hadday Wanaagtahayna wuu u Laab laabi oo siin Ajir weyn, Xaalkuse sees noqon marka Umad walba Marag loo keeno, Nabigana Marag loogu keeno Umaddiisa Maalintaas gaalada Rasuulka Caasiday waxay Jeclaan in Dhulku la go'o, Cid wax ka qarin Eebana ma jirto. Waxaa sugnaaday marka Eebe u Nicmeeyo Addoon wuxuu Jecelyahay inay ka muuqato Raadkeedu. Cabdullaahi Binu Maseud wuxuu Yidhi: Rasuulkaa i yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) Igu Akhri Quraanka markaasaan idhi ma waxaan kugu akhriyaa Adoo lagu soo dajiyey? markaasuu yidhi: Waxaan Jeclahay inaan Cid kale ka maqlo, markaasaan ku akhriyey Suuratu Nisaa intaan ka gaadho: Say ahaan markaan uga keenno Ummad kasta Marag.. markaasuu yidhi: waa ku filantahay isagoy Indhihiisu Ilmayn. (Bukhaari). An-Nisaa' (37-42).

وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَكْفُرْ
الشَّيْطَانُ لَهُمْ قِيَامًا فَسَاءَ قَرِينًا ﴿٣٩﴾

وَمَا ذَعَبْتَهُمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنْفَقُوا
مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكَ حَسَنَةً
يُضْعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٤١﴾

فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا
بِكَ عَلَى هَذِهِ لَأَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُوا الرُّسُلَ
لَوْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ وَرَبَّكُمْ فَاتَّبِعُوا حَقَّ دِينِهِمْ
يَوْمَ يُنْفَخُ السُّورَةُ الْآخِرَةُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ لَأَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلِهَتِهِمْ كَانُوا كَاذِبِينَ ﴿٤٢﴾

43. kuwa (Xaqa) Rumeeyow haw dha-waanina Salaadda idinkoo sakhraan-san intaad ka garataan waxaad dhahay-saan iyo idinkoo Junub ah inaad Jid gudbaysaan mooyee intaad ka maydha-taan, haddaad tihiiin kuwa Buka ama Safar ah ama ka yimid Ruux idin ka mid ah kortag, ama Taabataan hawee-neey aadanna helayn Biyo ku Gaga-baysta Carro Wanaagsan, kuna ma-saxa (Mariya) Wajiyadiinna iyo Gac-

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ
سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنْبًا إِلَّا
عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْحًا
وَأَوْعَىٰ سَفَرًا أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِنَ الْغَائِطِ
أَوْ لِمَسَمٍ الْأَسَاءِ فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا
صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ

mihiiinna, Eebana waa Cafiye Dambi dhaafa.

اللَّهُ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٤٣﴾

44. Ka warran kuwa la siiyey Qayb Kitaabka ah (Tawreed) oo Gadan Baa-di doonina inaad ka Dhuntaan Jidka.

لَمْ تَر إِلَى الَّذِينَ أَوْتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ
يَشْتُرُونَ الصَّلَاةَ وَيُرِيدُونَ أَن تَضِلُّوا السَّبِيلَ ﴿٤٤﴾

45. Eebaa Og Colkiinna, waxaana ku filan Eebe, wuxuuna ugu filanyahay Eebe Gargaare.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَى
بِاللَّهِ نَصِيرًا ﴿٤٥﴾

46. Kuwii Yuhuudoobay waxay ka Leexin Kalimooyinka Meelhooda waxayna dhihi waan Maqalay oon Caasinay, Maqla ha maqlinee, waxayna (dhihi) na ilaali iilid Carrabkooda iyo Durid Diinta (Islaamka) darteed, hadday dhahaan waan maqalay waana Adeecnay ee maqal na dayna saasaa u khayroonaan lahayd una toosnaanlahayd, laakiin waxaa lacnaday Eebe Gaalnimadooda Darteed mana Ru-meeyaan wax yar mooyee.

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِ
وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَنفَعَنَا شَيْءٌ مِّنْهُمْ
وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأَنزَلْنَا إِلَهُكَ خَيْرًا
لَّهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَٰكِن لَّعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ
إِلَّا قَلِيلًا ﴿٤٦﴾

Ruuxaan kasayn wuxuu ku Hadli ma bannaana inuu Salaadda galo, sidii kuwii Tukanaayey iyagoo wax maskaxda dooriyey Cabba, tan kale Eebe ma Cidhiidhiin Muslimka, oo cidda Junubta, ama Jirran, ama Safar ah, ama Kortaga, ama Haween Taabata oon Biyo helin wuu gagabaysan, Taasoo ah inuu Carrada Wajiga iyo Gacmaha mariyo, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi Dhulka Masjidbaa nalooga dhigay Carradiisana Daahir.

Aayadaha kale waxay ka warrami Yuhuud iyo Xumaantooda iyo Say Xaqa uga leexdeen, una leexiyeen, haddallo Xun iyo Dhibna ay ugu hadlaan, Taasina waa waxa Eebe ku Nacladay uguna Cadhooday, waana Caado ay iska leeyihiin oy iska dhaxleen xaq Diidka iyo Xumaan Jecaylka. An-Nisaa' (43-46).

47. Kuwa la siiyey Kitaabkow Ru-meeya waxaan soo dajinay isagoo ru-meyn waxaad haysataan ka hor tirid wajiyaal oon u Celino gadaasheeda ama Nacladno sidaan u Nacladnay Asaxaabtii (Kuwii) Sabtida (Yuhuud-da) amarka Eebana waa kan lafalo.

يَتَأَيَّمُوا الَّذِينَ أَوْتُوا الْكِتَابَ ءَامِنُوا بَمَا نَزَّلْنَا
مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِّن قَبْلِ أَن نَّطْمِسَ وُجُوهًا
فَرَدًّا هَآءِلَةً أَوْ نَنفَعَهُمْ كَمَا لَمْنَا أَصْحَابَ
السَّبْتِ ؕ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٤٧﴾

48. Eebe ma dhaafu in lala wadaajiyu wuxuuse ka dhaafaa waxaa wixii ka soo hadhay Cidduu doono, Ruuxii la wadaajiyu Eebe wuxuu beenabuurtay Dambi Weyn.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ لِمَن يَشْرِكْ بِهِ ؕ يَعْرِضُهُمْ لِمَا كَانُوا
لَمِنَ شَيْءٍ ؕ وَمَن يَشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا
عَظِيمًا ﴿٤٨﴾

toos gubto Haragoodu waxaan ku baldnaa harko kale si ay u Dhadhamiyaan Cadaabka, Eebana waa Adkaade Falsan.

57. Kuwa Rumeeyey (Xaqa) oo falay Camal Fiican waxaan galinaynaa Jannooyin ay Dareeri Dhexdeeda Wabiyaal, oyna ku waari Dhexdeeda Wali-good, waxayna ku mudan Haween la Daahiriyey waxaana Galinaynaa Hoos Fiican.

نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بِدَلَّتِهِمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا
الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥٧﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا
لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا
ظِلِيلٌ ﴿٥٨﴾

Aayaduhu waxay Caddayn Xasadka Yuhuud iyo inayna u ogolayn Muslimiinta Wanaag iyo Khayr siddii iyagoo Awoodda wax ku leh, Eebe Cidduu Doono yuu siiyaa Kitaab iyo Xigmad iyo Xukun, Ciddii Xaqa rumeysa iyo tii ka Jeedsatana waa uun laga abaalmarin, kuwa Gaaloobana oo Beeniya Aayaadka Eebe waxay Gali Naar Gubi Jidhkooda markastoy gubatana lagu badali mid kale si ay u dhadhamiyaan Cadaabka, kuwa Xaqa Rumeeyeyna oo Camal fiican fala waxay Gali Janno oy ku waari oo wanaagsan. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Jannada waxaa ku yaal Geed uu Socon Hooskeeda mid saaran Gaadiid Boqol Sano oosan Goynayn. (waa Saxiix). An-Nisaa' (53-57).

58. Eebe wuxuu idin Fari inaad u Gu-daan (siisaan) Amaanada Ehelkeeda, (Ciddeeda) haddaad kala Xukumaysaan Dadkana inaad ku kala Xukuntaan Caddaalad, Eebe waxaa Wanaagsan wuu idinku waanin Eebana waa Maqle Arka.

﴿إِنَّ اللَّهَ بِأَمْرِكُمْ أَنْ تُوَدُّوا وَالْأَمْنَتِ إِلَىٰ أَهْلِكُمْ
وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ﴾ إِنَّ
اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٩﴾

59. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow Adeeca Eebe oo Adeeca Rasuulka iyo kuwa Amarka leh, oo idinka mid ah, haddaad ku Dooddaan Arrin u Celiya Eebe iyo Rasuulka haddaad tihiin kuwo Rumeeyey Eebe iyo Maalinta Dambe (Qiyaamada) saasaana khayr roon oo Wanaag badan Xagga Abaalmarinta.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي
الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ
وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ
خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٦٠﴾

60. Ka warran kuwa Sheegan inay rumeeyeen waxa lagugu soo dejiyey iyo waxa lagu Dejiyey kuwii kaa horreeyay oo ku Xukuntami Shaydaan, iyagoo la faray inay diidaan, wuxuuna dooni Shaydaanku inuu Baadiyeeyo Baadi Fog.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا
أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ
يَتَحَكَّمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ
يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ
ضَلِيلًا بَعِيدًا ﴿٦١﴾

61. Marka lagu dhaho u kaalaya wuxuu Soo Dejiyey Eebe iyo xagga Rasuulka waxaad Arkaysaa Munaafiqiinta oo kaa Jeedsan jeedsasho.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَىٰ
الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُتَنَفِّقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ
صُدُّوٓذًا ﴿٦١﴾

Amaanadoo la dhawro loona Celiyo Cideeda iyo Caddaaladda Dadka lagu Maamulo laguna kala Xukumo waa waxyaalaha waawayn oy Diinta Islaamku fari Sidoo kale Eeboo la adeeco iyo Rasuulka iyo kuwa Xaqa wax ku hogaamin oo Culimada iyo Xaakimka Muslimiinta ah, wixii Dood ahna loo celiyo Eebe iyo Rasuulkiisa saasaana Wanaagbadan, kuwa Munaafiqiinta ah oo dooni inay Shaydaan iyo wax leexsan isku xukumaan oo ka baxsan Quraanka iyo Islaamka kuwaas Shaydaan baa Dhumiyey, marka Quraanka iyo Rasuulka loogu yeedhana way Jeedsadaan. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Adeeciddu waa uun waxa fiican. markalana wuxuu yidhi: Layskuma Adeeco Xumaan. Taasoo ah in khayrka laysku maqlo, waxa Xunse laysku raacin. An-Nisaa' (58-61).

62. Say noqon markay ku Dhacdo Musiibo (dhibaato) waxay hor marsadeen Gacmahoodu Darteed, markaas ay kuu yimaadaan iyagoo ku dhaaran Eebe inaanaan doonin waxaan Wanaag iyo Tawfiiq ahayn.

كَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ يَمَّا قَدَّمَتْ
أَيْدِيَهُمْ ثُمَّ جَاءَ وَكَانَ يُحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا
إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾

63. Kuwaasu waa kuwa Ogyahay Eebe waxa Quluubtooda ku Sugan ee ka Jeedso Xaggooda waanina waxaadna u dhahdaa Naftooda Hadal xeel dheer.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ
فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَعَظَّهُمْ وَقُلَّ لَهُمْ فِي
أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿٦٣﴾

64. Umaanaan dirin Rasuul in la Adeeco mooyee Idanka Eebe, hadday markay Dulmiyaan Naftooda ay kuu yimaadaan oy Dambi dhaaf waydiistaan Eebe una Dambi dhaaf waydiiyo Rasuulku waxay Eebe (ogaan) dambi dhaafe Naxariista.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ
اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ
فَاسْتَفْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ
لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٦٤﴾

65. Eebahaa baan ku dhaartaye ma rumeeyaan intay kugu Xukuntamaan waxa dhex mara oyna ka helin Naftooda dhib, waxaad Xukuntay ooy hoogaansamaan hogaansi.

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِي مَا
شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ
حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾

Waxaa ka mid ahayd Caadada Munaafiqiinta inay dhib iyo Xumaan ula Joogaan Nabiga iyo Mu'miniinta, markay Musiibo ku dhacdana ay Nabiga u yimaadaan iyagoo ku dhaaran Eebe inayan waxaan Wanaag ahayn rabin, Eebena waa Ogyahay waxa Quluubtooda ku Sugan ee waa in la waaniyo oo laga Jeedsado.

Nabiyadana waxaa loo diray in lagu Adeeco idanka Eebe, Hadaadse Toobad keentaan oo Xaqa u noqotaan Eebe waa u Dhaafi lahaa, Xaqana ma rumeeyaan intay uga hogaansamaan Xukunka Rasuulka wax dhib ahna ayna ka helin. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebaan ku Dhaartaye Midkiin ma Rumeeyo intuu ka raaco waxaan la imid. An-Nisaa' (62-65).

66. Haddaan ku Faral yeello korkooda Dila Naftiinna ama ka baxa Guryihiinna ma Faleen wax yar oo ka mid ah mooyee, hadday Falaan waxa lagu waanin yaa u Khayr roon kuna daran (adag) sugnaan (Rumeyn).

وَلَوْ أَنَا كُنْبَسَا عَلَيْهِمْ أَنْ أَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ
أَوْ آخِرُ جُرْأَمٍ مِنْ دِينِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ
وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ
وَإَشَدَّ تَنبِيئًا ﴿٦٦﴾

67. Markaasaan ka siin lahayn Agtanaada Ajir wayn.

وَإِذَا لَا تَنبِيئُهُمْ مِنْ لَدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٦٧﴾

68. waxaana ku hanuunin lahayn Jid Toosan.

وَلَهَدَيْتَهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٦٨﴾

69. Ciddii Adeeca Eebe iyo Rasuulka kuwaasu waxay ahaan lajirka kuwuu u nicmeeyey Eebe, oo Nabiyada, Rumeyayaasha, Shuhadada iyo kuwa Suubban waxaana u fiican rafiiq kuwaas.

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ
وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٩﴾

70. Arrintaasuna waa Fadliga Eebe waxaana ku Filan Eebe Ogaansho.

ذَٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ
عَلِيمًا ﴿٧٠﴾

Wuxuu ka Warrami Eebe in haddii Dadka Badankiis la faro inay Falaan waxay sameyn oo Xumaan ah ma ayan yeeleen, wax yar mooyee, waxaase fiican inay maqlaan waxa lagu waanin, markaasuu Eebe siin lahaa Ajir wayn, Toosinna lahaa Ciddii Eebe Adeecda iyo Rasuulka wuxuu Jannada la gali kuwa Eebe U nicmeeyey oo ah Nabiyada, Rumeyayaasha, Shuhadada iyo kuwa Suuban, waana Wehelka u fiican, arrintaasuna waa Fadliga Eebe isagaana ku filan Ogaade.

Rabico Binu Kacab waxaa laga wariyey inuu Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelec) ku yidhi: wax warso, markaasuu yidhi waxaan rabaa inaan kugula Rafiiqo Jannada, markaasuu yidhi waxaas waxaan ahayna wuxuuna yidhi waa intaas, markaasuu yidhi (iigu kaalmee Naftaada Badinta Sujuudda. Waxaa wariyey (Muslim).

Taasina waxay ku tusin inay lagama maarmaan tahay in la Camal Faloo, laguna Dadaalo Khayrka iyo Wanaagga si loo Haleelo kuwa Fiican. An-Nisaa' (66-70).

71. Kuwa (Xaqa) Rumeyow Qaata Digtoonidiinna Duulana idinkoo Koox Koox ah, ama Duula Dhamaan.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ
فَأَنْفِرُوا فِي جَمِيعًا ﴿٧١﴾

72. Waxaa idinka mid ah (Munaafiqiin) Cabsiin (Dib marin) hadday idinku dhacdo Musiibo (dhibaato) wuxuu dhahaa waxaa ii Nicmeeyey Eebe kor-kayga haddaan la joogin.

وَإِنْ مِنْكُمْ لَمَنْ لَيُبَطِّئَنَّ فَإِنْ أَصَابَكُمْ مَضِيبَةٌ
قَالَ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ إِذْ لَوْ أَنِّي كُنْتُ مَعَهُمْ شَهِيدًا ﴿٧٢﴾

73. Hadduu idin soo gaadho (Heshaan) Fadli Eebe (Khayr) wuxuu dhihi sidii isagoo ayna ahayn dhexdiinna Je-

وَإِنْ أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ لَيَقُولَنَّ كَأَنْ
لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَلَيْتَنِي كُنْتُ

ceyl Shallaaytee maxaan ula Joogi waayay, oon Liibaano Liibaan wayne.

مَعَهُمْ فَأَفُورَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧٦﴾

74. Ha kula Dagaallameen Jidka Eebe kuwa ku Gatay Nolasha Dhaw Aakhiro (doorta Adduun) Ruuxii ku dagaalama Jidka Eebe oo la Dilo ama Adkaada waxaan Siinaynaa Ajir wayn.

﴿٧٥﴾ فَلْيَقْتُلِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقْتَلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٦﴾

Jahaadku iyo meel marinta Xaqa iyo Difaaca Diinta iyo Dalka Islaamka waa Waajib Sugaan, iyadoo laga wada qayb qaadan, waxaase Jira kuwo Munaafiqiin ah oo Dadka cabsi galin, marka dhib dhacana yidhaahda Eebaan i raacinin, marka Guul la helana yidhaahda maxaan ula joogi waayay.

Waxayna ku tusin Aayaddu Wanaagga Eebe u darbay Cidda lagu Dilo Jahaadka ama Adkaata, taasoo ku tusin inaan laga adkaanayn Musliimiinta markay kulmistaan iimaan dhab ah, isku Duubni iyo u Darbasha, hase yeeshee markay Xaqa ka leexdaan oo kala tagaan sida muuqata ayaamahaan waxaa ku Dhiirran Cadawgooda oo ka Adkaan, waase inay is gaadhaan intay Goori Goortahay. An-Nisaa' (71-74).

75. Maxaad leedihiin ood ugu Dagaalami waydeen Jidka Eebe, iyadoo kuwa la Daciifsan (Tabarta yaraa) oo rag iyo Haween iyo Caruurba ay leeyihiin Eebow naga Bixi Magaaladan Daalimiinta ah Ehelkeedu noogana yeel agtaada Wali iyo gargaare.

وَمَا كُنَّا لَنُقَاتِلُوهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِمَّنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

76. kuwa (Xaqa) rumeeyey waxay ku Dagaallami Jidka Eebe, kuwa Gaaloo-bayna waxay ku Dagaallami Jidka Shaydaanka, ee la dagaallama Sokeeyaha Shaydaanku dhagarta Shaydaanku waa tabar yaryahaye.

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾

77. Ka warran kuwa loo yidhi Reeba Gacmihiinna (Billoowgii Islaamka) Oogana Salaadda, Bixiyana Zakada markii lagu Faral yeelay Dagaalkana waxaa soo baxay Koox ka mid ah oo uga Cabsan Dadka Cabsida Eebe oo kale ama ka daran Cabsi, waxayna dhaheen Eebow maxaad noogu Faral yeeshay Dagaalka, maxaad Dib noogu dhi-gi wayday Tan iyo Muddo dhaw,

أَلْتَرْتَلِي إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ

waxaad dhahdaa Raaxada Adduunyo
waa yartahay, Aakhiraana u khayroon
Ciddii Dhawrsan Laydinkama dulmiyo
Fatiil oo kale (wax yar).

خَيْرٌ لِّمَنِ أَنْفَىٰ وَلَا يُظْلَمُونَ فَنِيْلًا ﴿٧٧﴾

Aayaduhu waxay ku Boorin Muslimiinta inay Jahaadaan oo Dagaallamaan mar hadday Muslimiin Rag, Haween iyo Carruurba leh oo tabar yar jiraan lana Dullayn, Dagaalkuna waa mid Xaq ah oo Dar Eebe ah iyo mid Xaq darro oo Jid Shaydaan ah, waana in lala Dagaalamo Gargaaraha Shaydaanka, waana tabar yar yahay, mana aha in lagu Dagdago Dagaalka ee waa in Cibaadada la Badiyo lana Adkaysto Jahaadka Cabsida Dhabta ahna laga Cabsadaa Eebe, lana ogaado inay nolosha Adduun tahay wax yar oo Tagi.

Xasan Basri wuxuu yidhi: Eebe ha u Naxariisto Addoon kula Noolaaday Adduunyada Qadarkeeda, Adduunyana ma aha Bilwoogeed iyo Dhammaadkeed waxaan ahayn Ruux Seexday oo ku arkay Hurdada wuxuu Jecelyahay soona Baraarugay. An-Nisaa' (75-77).

78. Meejaad ahaataanba wuu idin ha-
leeli Mawdku (Geeridu) aad ahaateen-
ba Daaro Dheer dheer oo la adkeeyey,
hadday taabato wanaag waxay dha-
haan tani waxay ka timid Xaga Eebe,
hadday ku dhacdo Xumaanna waxay
dhahaan tani waxay ka timid Agtaada
(Nabiga) waxaad dhahdaa Dhammaan
waxay ka ahaadeen Eebe Agtiisa,
maxaa u sugnaaday Qoomkaas uma
dhawa inay Fahmaan Hadale.

أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِككُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ
مُّسْتَبَدِّهٍ وَإِنْ تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِنْدِ
اللَّهِ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِنْدِكَ
قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ قَالِ هُنَالِكَ الْقَوْمُ لَا يُكَادُونَ
يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾

79. Wixii ku soo gaadha oo Wanaaga
waxay ka ahaadeen Eebe, wixii kugu
dhaca oo Xumaan ahna waxay ka
ahaatay Naftaada, waana kuu Diray
Dadka adoo Rasuul ah, wuuna ku Fila-
nyahay Eebe Marag.

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ
فَمِنَ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَىٰ بِاللَّهِ
شَهِيدًا ﴿٧٩﴾

80. Ruuxii adeeca Rasuulka wuxuu
Dhab u Adeecay Eebe, Ruuxii Jeedsa-
dana kuugu maanaan dirin Ilaaliye.

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّىٰ
فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٨٠﴾

81. Waxay dhihi (Munaafiqiintu)
Daacad (baan nahay) markay ka ta-
gaan Agtaadana waxay maamulaan
(Habeenkii) Koox ka mid ah waxay lee-
dahay waxaan ahayn, Eebana wuu
Qori waxay Maamuli (miri) ee Ka jeed-

وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَرْنَا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ
طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ
مَا يُبَيِّتُونَ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ

so Xaggooda talana saaro Eebe,
waxaana ku filan Wakiil Eebe.

بِاللَّهِ وَكَيْلًا ﴿٨١﴾

Meel kastoo la joogo waa la dhiman si kasta ha laysu ILaaliyo ama Guryo adag ha la galee, wax kastana waxay ku hoos jiraan Awoodda Eebe ee ma aha in Gaaladu Xumaanta iyo Musiibada u tiiryaan Nabiga, waxaase jirta in Dadka laga Abaal mariyo waxay kasbadeen khayr iyo Sharba. Rasuulkana wuxuu Eebe u diray Dadka, Eebaase Wakiil ilaaliye ah ugu Filan Dadka. Ruuxii Adeeca oo Raaca Rasuulka wuxuu adeecay Eebe, Ruuxii Jeedsadase waxba Nabiga kama saarra, waana Munaafaq-nimo in la muujisto Xaqrumayn, markii la fogaadana la diido Xaqa oo wax kale la falo, Eebaase arka kuwaas oo Abaal marin. An-Nisaa' (78-81).

82. Miyeyna Fiirfiirinayn Quraanka, hadduu ka yimid Eebe Agtiisa Meelaan ahayn waxay ka heli lahaayeen dhexdiisa is khilaaf badan.

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفِتْرَةَ أَنْ لَوْ كَانُوا مِنْ عِنْدِ عَدِيٍّ لِلَّهِ
لَوْجَدُوا فِيهِ أَخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴿٨٢﴾

83. markuu u yimaaddo amar Nabad-galya ah ama Cabsi way Faafiyaan hadday u Celiyaan Xagga Rasuulka ama kuwa cilmiga Leh oo ka mid ah waxaa ogaan lahaa kuwa la soo baxa (Dhabta) oo ka mid ah, hadduusan jirin Fadliga Eebee korkiinna iyo Naxariistiisa waad raaci lahaydeen Shaydaan wax yar mooyee.

وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنْ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ
أَذَاعُوا بِهِ. وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي
الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنبِطُونَهُ مِنْهُمْ
وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ
الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٣﴾

84. Ee ku Dagaallan Jidka Eebe lama mashaqayn Naftaada mooyee, kuna boorri Mu'miniinta (Dagaalka) wuxuu u dhawyahay Eebe inuu idinka reebo dhibka kuwa Gaaloobay, Eebaana daran dhib daranna Xanuujin.

فَقَلِيلٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَاتُكْفَى إِلَّا أَنْفُسَكَ وَحَرِيصِ
الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَكْفَى بِأَسِ الَّذِينَ كَفَرُوا
وَاللَّهُ أَشَدُّ بِأَسًا وَأَشَدُّ تَنْكِيلًا ﴿٨٤﴾

85. Ruuxii Shafeeca shafeeco Wanaagsan waxaa u ahaada Qayb ka mid ah, Ruuxiise Shaafeeca Shafeeco Xun waxaa u ahaan Dambi ka mid ah, Eebaana wax kasta ILaaliya.

مَنْ يَشْفَعْ شَفَعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا
وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا
وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقْتِنًا ﴿٨٥﴾

Wuxuu farayaa Eebe in Quraanka si Fiican loo Fiiriyo, lana kaso Macnihiisa, illeen Xagga Eebuu ka ahaadaye, wax is burin ahna kuma jirto sida hadalada kale, markay arrin muhiim ah soo daristana waxaa Eebe faray in loo celiyo Rasuulka iyo kuwa u cilmileh, Shaydaanna laga Digtoonaado, Jidka Eebana lagu Jahaado, Cidwalbana waxay la kulmi Shafecadeeda abaalkeedii Samaan iyo Xumaanba. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Waxaa uun halaagay ummadihii idin ka horreeyay isku Khilaafkii Kitaabkoodii. Markalana wuxuu yidhi: Waxaa ugu filan Ruux Been inuu ka sheekeeyo wuxuu Maqlay oo Dhan. An-Nisaa' (82-85).

86. Haddii laydin Salaamo Salaan ku Salaama mid ka Fiican ama ku celiya (mid la mid ah) Eebana waa wax kasta Xisaabiye (Kaafiye).

وَإِذْ أَحْبَبْتُمْ بِنَجِيَّةٍ فَحَيُّوْا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوْهَا
 إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيْبًا ﴿٨٦﴾

87. Eebe ILaah (kale) ma jiro isaga mooyee wuuna idiin soo kulmin Maa-linta Qiyaame, shaki ma leh, yaa ka run badan Eebe Hadal (ma jiro).

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ
 لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيْثًا ﴿٨٧﴾

88. Maxaad leedihiin (Mu'miniinta) ood Munaafiqiinta laba Kooxood ugu Noqoteen (in la laayo iyo in kale) Eebe wuu Halaagay (oo celiyey) waxay kas-badeen dartiis, ma waxaad doonaysaan inaad Hanuunisaan Cidduu dhumiyey Eebe, Ruuxuu dhumiyey Eebana uma heshid Waddo (Hanuun).

﴿٨٨﴾ فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِيْنَ فِتْنَةٍ وَاللَّهُ أَرَكْمَهُمْ
 يَمَّا كَسَبُوْا أَتَرِيْدُوْنَ أَنْ تَهْدُوْا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ
 وَمَنْ يَضِلِّ اللَّهُ فَلَنْ يُجِدَ لَهُ سَبِيْلًا ﴿٨٩﴾

89. Waxay jecelyihiin (Munaafiqiintu) inaad Gaaloodaan siday u Gaaloo-been ood isku mid noqotaan, ha ka yeelanina Xaggooda Sokeeye intay uga hij-roodaan Jidka Eebe, haddayse Jeedsa-daan qabta oo ku dila Meejaad ka hes-haanba, hana ka yeelanina Xaggooda Sokeeye iyo Gargaare (Midna).

وَدُوًّا لَّوْ تَكْفُرُوْنَ كَمَا كَفَرُوْا فَتَكُوْنُوْنَ سَوَاءً فَلَا
 تَتَّخِذُوْا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّىٰ يَهْجُرُوْا فِي سَبِيْلِ اللَّهِ
 فَإِنْ تَوَلَّوْا فُجِدْوا مِنْهُمْ وَأَقْلُوْهُمُ حَيْثُ
 وَجَدْتُمُوْهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوْا مِنْهُمْ وِلِيًّا
 وَلَا نَصِيْرًا ﴿٩٠﴾

90. Kuwa Gaadhi Qoom dhexdiinna iyo dhexdooda ballan (heshiis) yahay mooyee, ama idiin yimid iyadow Cid-hiidhyantahay Laabtoodu inay idinla Dagaallamaan ama la dagaallamaan Qoomkooda, hadduu doono Eebe wuu idinku diri lahaa wayna idin la dagaal-lami lahaayeen haddayse idinka dheer-raadaan oyan idin la Dagaallamin oy idiin soo hormariyaan Nabadgalyo idiin ma yeelin Eebe korkooda Jid (Xaq kuma lihiidiin Dagaal).

إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُوْنَ إِلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِّيثَاقٌ
 أَوْ جَاءَ وَكُمْ حَصِرَتْ صُدُوْرُهُمْ أَنْ يَقْتُلُوْكُمْ
 أَوْ يَقْتُلُوْا قَوْمَهُمْ وَلَوْ سَاءَ اللَّهُ لَسَلَطَهُمْ عَلَيْكُمْ
 فَلَقْتُلُوْكُمْ فَإِنْ عَتَرْتُمْ لَكُمْ فَلَمْ يَقْتُلُوْكُمْ وَالْقَوَا
 إِلَيْكُمْ السَّلَامُ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيْلًا ﴿٩١﴾

Salaantu waa Calaamadda Musliimiinta, Ruuxii ku Salaamana waa inaad u Celisaa mid ka Fiican ama la mid ah. Qiyaamana waa la kulmi, Eebana waa run badane, mana aha in Gaalada lala kala safto ama laysku Khilaafo Xaalkooda, iyaguba waxay jecelyihiin in Musliimiintu Gaalowdo siday iyagu u Gaaloo-been, hana ka yeelanina Sokeeye iyo Gargaare midna, kuwiise la nool kuwo aad ballan leedihiin ama idinla dagaallamin Nabad galiya, Ciddii idin Nabad galisa Nabad galiya, tii idinla Col ahna la dagaallama, waana taas Caddaaladda iyo Wanaagga Islaamku Dagaallan ma Jecla. An-Nisaa' (86-90).

91. Waxaad helayaan kuwa kale oo dooni inay idin nabadgaliyaan, oo nabadgaliyaan Qoomkooda (daahirka) markastoo loo celiyo Gaalnimana waa lagu dedejiyaa dhexdiisa, haddayna idinka dheeraan ooyan idin siinin Nabadgalyo ooyan idinka reebin Gacmahooda qabta oo ku Dila meejaad ka heshaanba, kuwaasna waxaan idiinka yeellay Xujo Cad.

سَتَجِدُونَءَ آخَرِينَ يُرِيدُونَ أَن يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا
قَوْمَهُمْ كُلَّ مَارَدٍ وَإِلَى الْفِتْنَةِ أُرْكَسُوا فِيهَا فَإِن
لَّمْ يَعْزِلُوا لَوْ كُنُوا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا لَأَمْكُرْنَا
بِهِمْ فَخَذُوا مِنْهُمْ وَأَقْبَلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ
وَأُولَئِكَ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُّبِينًا ﴿٩١﴾

92. uma habboona (banaana) Ruux Mu'min ah inuu Dilo Mu'min si gaf ah mooyee, Ruuxii u Dila Mu'min Gaf waxaa saaran Xorayn qoor Mu'min, iyo Mag la siiyo Ehelkiisii, inay Sadaqaystaan moyee, hadduu ka midyahay Qoom aad Coltihiin isna Mu'min yahay waxaa Saaran Xorayn Qoor Mu'min, hadduu ka midyahay Qoom ballan idin dhexyaal waxaa saaran Mag la siiyo Ehelkiisii iyo Xorayn Qoor Mu'min ah, hadduusan helin (Qoorna) wuxuu Soomi Laba Bilood oo Israac raacsan, waana Toobad Eebe, Eebana waa Oge Falsan.

وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا أَن يَقْتُلُوا الْمُؤْمِنَ إِيَّاكَ خَطَا
وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ
وَرِيَّةٌ مُّسْلِمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَن يَصَدَّقُوا
فَإِن كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَّكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ وَإِن كَانَ
مِن قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَاقٌ فَدَبِيهُ
مُّسْلِمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ. وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ
فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ
مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ
عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾

93. Ruuxii u Dila Mu'min si Kas ah, Abaalkiisu waa Jahannamo oos ku Waari dhexdeeda, wuuna u Cadhoon Eebe wuuna Lacnadi wuxuu u darbi Cadaab wayn.

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِدًا فَقَدْ حَرَّمَ
جَهَنَّمَ خَلِيدًا فِيهَا وَعُذِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ
وَلَعْنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾

Waxaa jirta Munaafiqiin ku Gabban Islaamka Jecelse Gaalnimada kuwaas haddayna Nabadgalinin Muslimiinta waa in layska celiyo.

Aayadaha kale waxay ka warrami inayan Banaanayn in Naf Mu'min loo Dilo Xaq darro, Ciddiise si gaf ah u disha waxaa saaran Xorayn Qoor iyo Mag la siiyo Ehelkiisa, haddii la waayana Soon laba Bilood oo is raac raacsan, waa Toobad Fiican, Ciddiise u kas u disha si Xaq darro ah Ruux Mu'min ah Abaalkiisu waa Jahannamoos ku waaro, Cadho iyo Lacnad Eebe iyo Cadaab wayn, maxaa yeelay ma fududa Nafta muslimku ee waa Qaali mana banaana in lagu xad gudbo. Waxaa sugnaatay Adduunkoo taga (Rogmada) yaa ka sahlan Eebe agtiisa Dil ruux Muslim ah, mar kalana wuxuu yidhi Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) hadday u kulmaan waxa Samaawaadka iyo Dhulka ku Sugaan inay Dilaan Muslim wuxuu Eebe ku tuuri lahaa Naarta, taasina waxay ku tusin sida Islaamku u dhawray Xuquuqda Dadka iyo Noloshiisa, iyo qaalnimada iyo Sharafta Muslimka mar hadduu ka wayn yahay Adduunka oo dhan iyo waxa ku Sugaan. An-Nisaa' (91-93).

94. Kuwa xaqa Rumeeyow markaad u Safartaan Jidka Eebe wax caddaysta (Hubsada) hana dhihina Ruux Salaan idiin soo gudbiyey ma tihid Mu'min idinkoo dooni Dhalanteedka Noloshahaw, Eebe agtiisa yey tahay qaniimooyin Badan, saasaad ahaydeen horay waxaana idinku Mannaystay Eebe korkiinna, ee caddaysta (Hubsada), Eebana waxaad Camal falaysaan waa Ogyahay.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا صَرْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَقَاتِلُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ آتَى إِلَيْكُمُ السَّلَامُ
لَسْتُ مَوْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمٌ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ
كُنْتُمْ مِن قَبْلُ فَمَنْ آتَى اللَّهُ عَلَيْكُمُ
فَقَاتِلُوا إِنَّ رَبَّكَ اللَّهُ كَمَا تِيمَا تَعْمَلُونَ
حَسِيرًا ﴿٩٤﴾

95. Ma Sinna kuwa Fadhiya ee Mu'miniinta ah oon kuwa dhibban ahayn iyo kuwa kula Jahaadi Jidka Eebe Xoolahooda iyo Naftooda, wuu ka Fadilay Eebe kuwa ku Jahaaday Xoolahooda iyo Naftooda kuwa fadhhiya Darajo, dhammaanna wuxuu u Yaboohay Wanaag, wuuna kaga fadilay Eebe kuwa Jahaaday kuwa Fadhiya Ajir wayn.

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ
وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ
اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ
دَرَجَةً وَلَا وَعَدَ اللَّهُ الْخَسِرِينَ وَفَضَّلَ اللَّهُ
الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٩٥﴾
دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَحِيمًا ﴿٩٦﴾

96. Waa Darajooyin Xaggiisa ah iyo Dambidhaaf iyo Naxariis, Eebana waa Dambi Dhaafe Naxariista.

Aayadahanna waxay caddayn inaan lagu dag dagin Dilka Dadka hadday Islaanimo muujiyaan iyadoo la dooni in Xaqooda la bannaysto, illeen Cid walba marbay dhunsanayd Eebaana hanuuniyee, iyo inayna ekeyn Mu'miniinta cudur la'aan ka fadhhiista Jahaadka iyo kuwa ku Jahaada Xoolahooda iyo Naftooda Jidka Eebe, wuxuu Eebe ka fadilay kuwa ku Jahaada Jidka Eebe kuwa ka Fadhiista, in kasta oo Mu'min dhamaantiis Eebe Wanaag u darbay, hadana wuxuu Eebe siin kuwa Jidkiisa ku Jahaada Darajooyin waawayn, Dambi dhaaf iyo Naxariis. waxayna ku tusin Aayaduhu in wax la hubsado een lagu dag dagin cidaan la hubin Gaalnimadiisa, iyo in Jidka Eebe ku Jahaadkiisu lecyahay Fadli iyo Ajir wayn. Rasuul-kuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Janada waxaa ah Boqol Darajo oo Eebe u darbay kuwa ku jahaada Jidkiisa. Labadii Darajana waxaa u dhaxaysa sida Cirka iyo Dhulka, wakaas fadliga Jahaadka, waa Cisiga iyo Sharafka Mu'miniinta iyagoon Cidna Dulmiyeyn, markayse ka tageen Jahaadka waa kuwaas Dulloobay ee la Addoonsaday ee la Qaybsaday iyagoo Dhulkoodii laga Xoogay lagana saaray. An-Nisaa' (94-96).

97. Kuway Oofsato Malaa'igtu iya-goo Dulmiyey Naftooda waxay ku Dhahaan maxaad ahaydeen waxayna dhahaan kuwo lagu Daciifsaday (tabar yar) Dhulka, waxayna dhahaan (Malaa'igtii) miyeyna ahayn Dhulka

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْتُمُ الْمَلَائِكَةَ ظَالِمِينَ أَنْفُسِهِمْ قَالُوا
فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا
أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَسِعَةً فَمَا جِرُوا فِيهَا قَوْلَ لَيْتَكَ

Eebe Waasac ood ku Hijrootaan dhexdeeda, kuwaas Hooygoodu waa Jahan-namo wayna u Xuntahay Aaye.

98. Kuwa la Daciifsado oo Rag, Haween iyo Caruur oon tabar lahayn kuna Toosi karin Jidka mooyee.

99. Kuwaas wuxuu u dhawyahay Eebe inuu iska Cafiyo Xaggooda, Eebana waa Saamaxa Dhaafa (Dambiga).

100. Ruuxii ku Hijrooda Jidka Eebe wuxuu ka heli Dhulka Magangal badan iyo Waasacnimo, Ruuxii ka Baxa Guri-giisa isagoo u Hijroon Xagga Eebe iyo Rasuulkiisa markaas uu haleelo Mawd-ku (Geeridu) wuxuu ku sugnaaday Aj-rigiisu Eebe (Fadli dartiis) Eebana waa (Dambi) Dhaafe Naxariista.

Diinta Islaamku ma ogola inay ku dullaysato Gaalo adoo Muslim ah, maxaayeelay waa laga fogaan karaa si loogu darbado Jahaadkooda siday faleen Muslimiintii hore, hase yeeshee Dadka tabarta yar ee ah Rag, Haween iyo Caruurba dhib ma saara hadday ku dhexnoolaadaan Eebana wuxuu u dhawyahay inuu iska Saamaxo, Ruuxiisa dar Eebe u Hijrooda wuxuu ka heli Dhulka Khayr iyo Waasacnimo, Ciddii ka baxda Gurigeeda iyadoo u hijroon dar Eebe iyo Rasuulka oo dhinta kuwaas Eebaa Ajir iyo Wanaag ku Abaal marin. Taasina waxay ku tusin inay Waajib tahay in la Wanaajiyo Niyada, siduu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) uu yidhi: Camalku waa uun Niyo Cid walbana waxay Mudan waxay Niyooto.. Tan kale waa inaan Muslim qaadanin Dullaynta Gaalada, uuna Dulliga Gaalada ka baxo si kasta oo Suurowda oo Hijro iyo ka Durkid ah, isagoo la Jahaadi. An-Nisaa' (97-100).

101. Haddaad ku Safartaan Dhulka ma aha korkiinna Dhib (Dambi) inaad Gaabisaan Salaadda Haddaad ka Cab-sataan inay idin Fidmeeyan (Dhibaan) kuwa Gaaloobay, Gaaladuna waxay idiin yihiin Col Cad.

102. Markaad tahay dhexdooda Muslimiinta ood u oogto Salaadda ha istaagto Koox ka mid ah Agtaada hana Qaateen Hubkooda, markay Sujuudaan ha ahaadeen Gadaashiinna, hana timaado Koox kale oon Tukanin hana Tukadeen la jirkaaga hana Qaateen Digtoonidooda iyo Hubkooda, waxay Jecelyihiin kuwa Gaaloobay inaad hal-maantaan Hubkiinna iyo Alaabtiinna oo markaas ay idin soo Weeraraan mar

مَا وَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١٧﴾

إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ

لَا يَسْتَطِيعُونَ جِهْلَهُ وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿١٨﴾

فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُو عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفْوًا

عَفُورًا ﴿١٩﴾

﴿١٧﴾ وَمَنْ هَاجَرَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَحِدْ فِي الْأَرْضِ مَرْغَمًا

كَبِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ

وَرَسُولِهِ ثُمَّ يَدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ

وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٠﴾

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا

مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا

إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا أَعْدَاؤُنَا وَمِنَّا ﴿٢١﴾

وَإِذَا كُنْتُمْ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلَنْتُمْ

طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا بِأَسْلِحَتِهِمْ فِإِذَا

سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِن وَرَائِكُمْ وَلْتَأْتِ

طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ

وَلْيَأْخُذُوا بِحُدُودِهِمْ وَأَسْلِحَتِهِمْ وَذَ الَّذِينَ كَفَرُوا

لَوْ تَعَفَّلُوا عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ

kaliya (Idinku kadiyaan) Korkiinna ma aha Dhib hadduu idin hayo dhib Roob ah ama aad tihiin kuwa buka inaad dajisaan Hubka Qaatana Digtoonidiinna, Eebana wuxuu u darbay Gaalada Ca-daab wax Dulleeya.

فَيَسْأَلُونَ عَنَّا كَيْفَ مَسَلْنَا وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ إِن كَانَ بِكُمْ أَذًى مِّن مَّطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ
مَّرْضَىٰ أَن تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا
حِذْرَكُمْ إِن كَانَ لِلَّهِ أَعْدَالٌ لِّلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِمًّا ﴿١٠٢﴾

Aayadda hore waxay ka warrami inay Banaantahay Gaabinta Salaadda marka socotada la yahay, taasoo ah in Duhurka, Casarka iyo Cishaha Labo Labo laga Tukado, waana Naxariis Eebe iyo Fududayn. Aayadda kale waxay ka warrami Salaadda waqtiga Dagaalka iyo sida loo Tukan, oo ah Qoonna Tukan Qoonna ILaalin Colka iyagoo Hubka haysta. Taasina waxay ku tusin waynida Salaadda iyo Jameecaadka iyo inaan laga tagayn, tan kale waxay ku tusin Ahmiyadda Jahaadka iyo Darbashada. Arinta Salaadda Dagaalka iyo Cabsida waxay ku faah faahsan tahay Kutubaha, waxaase muhiim ah in la ogaado Waynideeda iyo Waajibnimadeeda. An-Nisaa' (101-102).

103. Markaad gudataan Salaadda Xusa Eebe Taagni, Fadhi iyo Dhiniicnaba (Jiif) markaad xasishaanna (Aamin noqotaan) Ooga Salaadda (Dhaameeya) Salaaddu waxay ku tahay Mu'miniinta Xukun Waqtiyeysan (Mudaysan).

فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَمًا
وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ
فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِن الصَّلَاةَ كَانَتْ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا ﴿١٠٣﴾

104. Haka Daciifina (Jilcina) Doonida Qoomka (Gaalada) haddaad tihiin kuwa Xanuunsan iyaguba way xanuunsan sidaad u xanuunsanaysaan, waxaadna ka rajaynaysaan Eebe waxayna ka rajaynayn, Eebana waa Oge falsan.

وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقُوَىٰ إِن تَكُونُوا تَأْمِنُونَ
فَأَن تَهُمُوا يَأْمِنُونَ كَمَا تَأْمِنُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ
اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٠٤﴾

105. Anagaa kugu soo Dajinay Kitaabka si Xaq ah inaad ku kala Xukunto Dadka dhexdiisa wuxuu ku tusiyo Eebe, hana u noqonin Khaa'in u doode.

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ
النَّاسِ بِمَا أَرَبَكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنَ لِلْخَافِيِينَ
حَصِيمًا ﴿١٠٥﴾

106. Dambi dhaaf warso Eebe, ILaahay waa Dambi Dhaafe Naxariista.

وَأَسْتَغْفِرِ اللَّهَ إِن كَانَ عَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٠٦﴾

107. Ha ka Doodin kuwa Khayaa-mayn Naftooda, Eebana ma Jecla Khayaamo badane Dambi badan.

وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَفُونَ أَنفُسَهُمْ إِن اللَّهَ
لَا يُحِبُّ مَن كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا ﴿١٠٧﴾

108. Waxay iska qarir Dadka iskamana Qariyaan Eebe isagoo la jooga markay Maamuli wuxuusan raalli ka ahayn oo hadal ah, Eebana waxay Camal falii wuu Koobay.

يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ
وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّنُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ الْقَوْلِ
وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٠٨﴾

109. Idinku kuwaasow waad ka doodeen Xaggooda Nolosha Adduunyo, yaase ka doodi Xaggooda Maalinta Qiyaame ama u noqon Wakiiil.

هَٰئِذَا نَتَّبَعْتُمُ الْوِلْدَانَ بَشَاغَةً لَّيْسَ مِنَ الْبِرِّ الْفِي سُنُورِهِمْ
 الَّذِينَ يَدْعُونَ لِيُجَدِّدَ لَهُمْ وِلْدَانَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿١٠٩﴾

Aayadahanna waxay caddayn in Eebe la Xuso Salaadda Dabadeed iyo si kastoo la yahay, markaas Dagaal lajooginna Salaadda la dhamaystiro, tan kale waa inaan Jahaadka laga Cabsanin illeen haddaynu Xanuunsan Gaaladuba way Xanuunsane waxaynu Eebana ka rajayn Janno iyo Liibaan ayna iyagu rajaynayn. Quraankana waxaa loo soo dajiyeey in laysku Xukumo, Xumaantana waa inaan Garab la siin, Eebana Dambi dhaaf la warsado oon lagana doodin Xagga kuwa Khaa'imiinta ah, ee Dadka iska Qarin, Eebana aan iska ilaalinayn markay wax qarsan, Cid Qiyaame wax u tarina ma jirto. An-Nisaa' (103-109).

110. Ruuxii fala Xumaan ama Dulmiya Naftiisa (Dambaaba) markaas dambi dhaaf warsada Eebe wuxuu ka heli (ogaana) isagoo Dambi dhaafa ah Naxariistana.

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١١٠﴾

111. Ruuxii kasbada danbi wuxuu uun u kasbaday Naftiisa (Dhibkeeda) Eebana waa oge Falsan.

وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُ بِهِ عَلَى نَفْسِهِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١١﴾

112. Ruuxii kasbada Gaf ama Dambi markaas ku gana Dambiga (ku sheega) mid barii ah wuxuu Xambaartay Been abuurasho iyo Dambi Cad.

وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرَوْهَا فِي بَيِّنَةٍ فَحَدِّثْ أَخْبَارَهَا ۗ وَإِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَجْمَعِينَ ﴿١١٢﴾

113. Hadduusan jirin fadliga Eebee korkaaga iyo Naxariistiisa waxay Hammin lahayd Koox (dooni lahayd) oo ka mid ah inay ku dhumiyaan mana dhumiyaan Naftooda mooyee mana kaa dhibaana waxba, wuxuuna kugu soo dajiyeey Eebe Kitaabka iyo Xigmadda wuxuuna ku baray waxaadan aqoon Fadliga Eebana korkaaga waa ku waynyahay.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ أَن يُضِلُّوكُمْ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَا مِن شَيْءٍ وَأَنزَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُن تَعْلَمُونَ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ عَظِيمًا ﴿١١٣﴾

114. Khayr ma leh wax badan oo Faqooda ah, oon ahayn mid fara Sadaqo ama Wanaag ama Hagaajin Dadka dhexdooda, Ruuxii fala Saas doonid raalli ahaanshaha Eebe waxaanu siin Ajir wayn.

﴿١١٤﴾ لَّا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّن نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ ۗ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾

115. Ruuxii Khilaafa Rasuulka ka dib intuu u cadaaday Hanuunku oo Raaca Jidka Mu'miniinta midaan ahayn waxaa uga wali yeeleynaa wuxuu yees-hay waxaana galinaynaa Jahannamo iyadaana u Xun meel loo ahaado.

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُ الْهُدَىٰ
وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ
وَنُصَلِّهِ أَجْهَنَّهُمْ وَسَاءَ مَا مَصِيرًا ﴿١١٥﴾

Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Wuxuu uga warramay Eebe Addoomadiisa Cafigiisa, Dulqaadkiisa, Deeqdiisa, Naxariistiisa Waasaca ah iyo Dambi dhaafkiisa, Ruuxii Dambaaba ha yaraado ama ha waynaado oo dambi dhaaf warsada Eebe, wuxuu heli Eebe oo Dambi dhaafi oo Naxariisan, haba ka waynaato Samaa-waadka iyo Dhulka iyo Buuraha. Tan kale Gaaladu waxay uun baadiyeyn naftooda. Eebana wuxuu siiyey Nabiga Kitaab iyo Xigmo wuxuuna baray wuxuuna aqoonin. Eebaana Fadli wayn siiyay. Faqaan Wanaag ahayna ma fiicna, ciddii ka leexata Jidka Nabiga iyo Mu'miniintana wuxuu galin Naar daran. An-Nisaa' (110-115).

116. Eebe ma dhaaf in lala Wadaajiyo (Cidkale Cibaadada) wuuse ka dhaafa wixii waxaas ka soo hadhay Cidduu doono, Ruuxii lala wadaajiya Eebe wuxuu dhumay dhumid wayn.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ
ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ۗ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ
ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾

117. ma Caabudayaan Eebe ka sokow waxaan dhadig ahayn, mana Caabu-dayaan waxaan Shaydaan madax adag ahayn,

إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنْسَانًا وَإِنْ
يَدْعُونَ إِلَّا أَشْطٰٓطَنَا مَرِيدًا ﴿١١٧﴾

118. Ha Lacnado Eebe shaydaan wuxuu yidhi waxaan ku yeelan Addo-mada Qayb Sugaan.

لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَا يُخَدِّعُكَ مِنْ عِبَادِكِ
نَصِيْبًا مَفْرُوضًا ﴿١١٨﴾

119. waan baadiyeyn waan yididiilo (Xun) galin waana fari (Xumaanta) waxayna jeex jeexi Dhagaha Xoolaha waana fari (Xumaanta) waxayna doo-rin abuurka Eebe ruuxii ka yeesha shaydaan Wali Eebe ka sokow dhab ahaan buu u Khasaaray Khasaare Cad.

وَلَا ضَلٰٓئِلَهُمْ وَلَا مُمْسِكِيْنَهُمْ وَلَا مَرْثِيْمَهُمْ
فَلْيَبْتَئِكُنَّ مَا آذَاكُنَّ الْأَنْعَامِ وَلَا مَرْثِيْمَهُمْ
فَلْيَعْبُرُوا بِحَلْقِ اللَّهِ وَمَنْ يَتَّخِذِ
الشَّيْطٰٓنَ وَلِيًّا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ
خَسِرَ خَسِرٰٓتًا مُّبِيْنًا ﴿١١٩﴾

120. wuu u yaboohi oo yididiila galin mana yaboohi shaydaan waxaan dha-gar ahayn.

يَعِدُّهُمْ وَيُمْنِيْمَهُمْ وَمَا يَعِدُّهُمْ الشَّيْطٰٓنُ
إِلَّا غُرُوْرًا ﴿١٢٠﴾

121. kuwaasna hooygoodu waa Ja-hannamo kamana helaan xaggeeda ii-lasho (iyo fakasho).

أُولٰٓئِكَ مَا وَلَّهُمْ جَهَنَّمَ وَلَا يَحِْدُونَ عَنْهَا
مَحِيْمًا ﴿١٢١﴾

122. kuwa rumeeyey xaqa oo fala camal fiican waxaannu galin Jannooyin oy socoto dhexdeeda Wabiyaal oyna ku waari dhexdeeda waligeed, waana ya-booha Eebe oo sugan, yaa ka run badan Eebe hadal (cidna).

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَعَدُوا خَلْقَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا
وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾

Eebe wuu ka dhaafaa waxaan gaalimo ahayn Cidduu doono, gaalana waxay Caabudaan Sanamyo iyo shaydaan Eebe lacnaday oo ballan qaaday inuu qayb ku yeeshaa Dadka, kuna dhaartay inuu dhumiyaa oo Xumaan faraa intay ka dooriyaan Abuurka Eebe, ciddii shaydaan wali ka yeelatana wuxuu khasaaray khasaare wayn. wuxuu yaboohina waa dhagar iyo naar, ciddiiise xaqa raacda oo camal fiican fasha wuxuu gali janno uu ku waari, Eebana waa runle, Nabiguna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi:

Hadal waxaa u runbadan hadalka Eebe, hanuunna waxaa u fiican hanuunka Muxamed, waxaana u xun umuuraha waxaa la soo darriyey waana Bidco baadi ah. An-Nisaa' (116-122).

123. Ma aha (xaalku) yididiiladiinna iyo yididiilada ehelu Kitaabka midna, ciddii fasha xumaan waa laga Abaal marin mana helayo Eebe ka sokow wali iyo gargaare (midna).

لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِي أَهْلِ الْكِتَابِ
مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْرِيهِ وَلَا يُجِدْ لَهُ مِنْ
دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٢٣﴾

124. ruuxii fala wanaag lab ah ama dhadig isagoo rumeysan (xaqa) kuwaasu waxay gali Janada lagamana dulmiyo duleel (laftimireed).

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ
أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ
وَلَا يُظْلَمُونَ نَبِذًا ﴿١٢٤﴾

125. yaa ka diin fiican ruux u jeediyey wajigiisa Eebe isagoo sama fali oo raaca diinta (Nabi) Ibraahim, wuxuuna ka yeeshay Eebe Ibraahiim khaliil (mid u gaar ah).

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ
وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا
وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾

126. Eebe waxaa u sugnaaday waxa ku sugan Samooyinka iyo Dhulka, Eebana waa wax walba koobe.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا ﴿١٢٦﴾

127. waxay ku warsan Haweenka, waxaad dhahdaa Eebaa idiin fidoon (sheegi) Xaalkooda iyo waxa lagu akhriyi korkiinna Kitaabka Haweenka Agoonta ah ee ah kuwaydaan siinayn

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ
فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي
يَتَمَىٰ النِّسَاءِ الَّتِي لَا تَنْوُوهُنَّ مَا كُتِبَ

waxa loo qadaray oo doonaysaan inaad guursataan iyo kuwa tabarta yar ee caruurta ah, iyo inaad u maamushaan Agoonta cadaalad, waxaad fashaan oo kheeyr ahna Eebe waa ogyahay.

لَهُنَّ وَرَعِبُونَ أَنْ تَكْفُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ
مِنَ الْوِلْدَانِ وَأَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامَى
بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ
فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴿١٢٧﴾

Waxaa jirtay inay Isufaanee Muslimiin iyo Gaalo, markaas Eebe soo dajiyey Aayaddan mana aha cidna waxay iyadu doonto ee Xumaan iyo Wanaagba waa layska abaal marin, Rag iyo Haweenka waxba lagama Nusqaamiyo wanaagay falaan. Wax ka fiicana ma jiro cid raacday waddadii Nabi Ibraahim oo ah Diinta Islaamka. Aayadda dambana waxay ka warrami sida loola dhaqmi Haweenka Agoonta ah ee dhaqaalaynaysaan iyo kuwa tabarta yar ee caruurta ah iyo in agoonta caddaalad lagu dhaqo, illeen Eebaa wax walba oge. Markay soo dagtay Aayadda hore yey naxeen Asaxaabtii oy dheheen waxba uma reebin Ummadan, markaasuu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) yidhi: Way soo dagtaye bishaaraysta oo dhex dhexaysta.. An-Nisaa' (123-127).

128. hadday Haweeney ka cabsato Ninkeeda xaggiisa fogaansho ama jeed-sasho dhib ma saara korkooda hadday heshiiyaan heshiis, heshiiskaana khayr ah, waxaana lagu soo kulmiyey nafta bakhaylnimo, haddaad se Wanaag fashaan ood dhawrsataan Eebe waxaad Camal falaysaan waa ogyahay.

وَإِنْ أَمْرًا خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُورًا أَوْ إِعْرَاضًا
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا
وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ
وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٢٨﴾

129. ma kartaan inaad sintaan Haweenkiinna dhexdooda aadba dadaasheene ee ha ka iilanina iilasho dhan, oo ka tagtaan sida mid xidhan (dayacan), haddaad wanaajisaan ood dhawrsataan Eebe waa dambi dhaafe Naxariista.

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ الْإِنْسَاءِ
وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَعْدِلُوا كُلَّ الْمَيْلِ
فَتَذَرُوهَا كَالْمَعْلُوقَةِ وَإِنْ تَصْلِحُوا وَتَتَّقُوا
فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٢٩﴾

130. hadday kala tagaan wuu kaafiyaa Eebe mid kasta waasacni-madiisa, Eebana waa waasac (Fadli-giisu) waana falsame.

وَإِنْ يَفْرَقَا بَيْنَ اللَّهِ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ
وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾

131. Eebaa iska leh waxa Samaawaadka ku sugan iyo dhulka, waxaana u dardaaranay kuwii la siiyey Kitaabka ee idinka horeeyey iyo idinkaba ka dhawrsada Eebe, haddaadse gaaloowdaan Eebe waxaa u sugnaaday waxa ku sugan Samaawaadka iyo dhulka, Eebana waa hodan Amaanan.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَقَدْ
وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ
وَإِيَّاكُمْ أَنْ اتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ تَكْفُرًا فَإِنَّ لِلَّهِ
مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا
حَمِيدًا ﴿١٣١﴾

132. Eebaa iska leh waxa ku sugan Samaawaadka iyo DHulka waana ku filayahay Eebe Wakiil.

133. hadduu doono wuu idin tagsiin (dhamayn) Dadow lana imaan kuwo kale waana karaa Eebe Taas.

134. Ruuxii dooni abaal Adduunyo Eebe agtiisa yuu jiraa Abaalka Adduunyo iyo Aakhiraba Eebana waa Maqla Arka.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ
وَكِيلًا ﴿١٣٢﴾

إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ
بِآخَرِينَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ قَدِيرًا ﴿١٣٣﴾
مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿١٣٤﴾

Hadday Haweenaydu ka kasto ninkeeda Fogaansho ama Jeedsasho waa inay heshiiyaan XuMaantana Layska jiraa, tan kale in caddaaladda lagu dadaalo ciddii Laba Haweena Qabta, haddii lakala tagana Eebaa deeqi cid walba, Rasuulkuna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Ciddii laba haweena qaba oo u iisha midood wuxuu yimaadaa Maalinta Qiyaame isagoo dhinac leexsan. Tan kale Eebaa Xukunka iska leh, wuxuuna faray Dadka dhamaan Alla ka yaabid, illeen hadduu doono wuu dhamayn karaa Dadkee, Aakhiro iyo Adduunba Eebaa iska leh, waana in si quruxsan Eebe looga Doono. An-Nisaa' (128-134).

135. kuwa (Xaqa) rumeeyow noqda kuwo u istaaaga Caddaalad oo ah marag Eebe, naftiinnaba ha ahaato ama Waalidkiin ama qaraabo, hadday hodan yihiin ama faqir Eebaa u mudnaansho badan ee ha ka raacina hawada inaad Caddaalad fashaan, haddaadse iilataan ama jeedsataan Eebe waxaad camal falaysaan waa ogyahay.

يٰۤأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ
شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ
وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَآلَهُ أُولَىٰ
بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلَوُّا
أَوْ تَعْرَضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾

136. kuwa (Xaqa) rumeeyow rumeeya Eebe (si dhabah) iyo Rasuulkiisa iyo Kitaabka uu ku dejiyey Rasuulkiisa iyo Kitaabkuu u dejiyey horay, ruuxiise ka gaalooba Eebe, malaa'igtiisa, kutubtiisa, rasuuladiisa iyo maalinta dambe (Qiyaamada) wuu dhumay dhumid fog.

يٰۤأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ
وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِن قَبْلُ ۗ وَمَنْ يَكْفُرْ
بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَآيَاتِهِ
الْآخِرَةِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾

137. kuwa rumeeyey ee gaaloobay ee hadana rumeeyey ee gaaloobay markaas sii badsaday Gaalnimo ma aha Eebe mid u dhaafi iyaga, kumana hanuuniyo Jidka (Toosan).

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا
ثُمَّ آذَوْا كُفْرًا لَرَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ لَعَفِيفٌ رَّحِيمٌ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ
سَبِيلًا ﴿١٣٧﴾

138. ugu bishaaree munaafiqiinta inay mudan Cadaab daran.

139. waana kuwa ka yeesha Gaalada sokeeye Mu'miniinta ka sokow, ma waxay ka dooni Agtooda sharaf, sharfna Eebaa iska leh dhammaanteed.

140. wuxuuna idiin ku soo dejiyey korkiinna Kitaabka dhexdiisa haddaad maqashaan Aayaadka Eebe oo laga gaaloobi ama lagu jees jeesi ha fadhiisana agtooda intay ka dhumbadaan hadal kale, waxaad noqonaysaan iyaga oo kale, Eebana wuxuu ku kulmin Munaafiqiinta iyo Gaalada Jahannamo dhammaan.

Waa in caddaaladda lagu dadaalaa Naftaada, Waalidkaa iyo Qaraabadaadaaba ha ahaatee, illeen Eebaa ku mudnaan badane, waana inaan hawada la raacin waana in si dhab ah loo rumeeyo Eebe, Rasuulkiisa, Kitaabka Quraanka ah iyo kutubtii horaba, ciddii ka gaalowda Eebe, malaa'igta, Rasuulada iyo maalinta dambe waa cid dhuntay. kuwase marna gaalooba marna wax rumeyn Waa kuwo dhumay, munaafiqiinta-na waxay gali naar daran, waana kuwa gaalada sokeeye ka dhigan, kuna jees jeesa quraanka iyo xaqa, abaalkooduna waa naar. An-Nisaa' (135-140).

141. oo ah kuwa idin la suga (dhibbaato) hadduu gargaar xagga Eebe idiinka ahaado waxay dhihi miyaanaan idinla jirin, hadduu gaalada u sugnaado nasiibna waxay dhahaan miyaanaan idin adkeynin oonaan idinka reebin Mu'miniinta, Eebaa xukumi dhexdooda maalinta Qiyaame, mana ugu yeelayo Eebe gaalada mu'miniinta korkooda waddo.

142. munaafiqiintu waxay dhagri Eebe (isku dayi) isna wuu dhagri (oo abaal Marin) markay u istaagaan Salaaddana way istaagaan iyagoo wahsan, oo is tusi Dadka Mana xusaan Eebe wax yar mooyee.

143. waxayna ku noqnoqon (wareeri) arrintaas dhexdeeda kuwaasina lama jiraan kuwaana lama jiraan, cidduu dhumiyey Eebe uma heshid Waddo (cid hanuunin).

بَشِّرِ الْمُنْفِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣٨﴾
الَّذِينَ يَتَخَذُونَ الْكُفْرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ
أَيُبْنِعُونَ عَنْهُمْ الْعِرَةَ فَإِنَّ الْعِرَةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٣٩﴾
وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ
ءَايَاتَ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا
مَعَهَا حَتَّىٰ يَخْرُجُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِمْ إِذْ
مَثَلَهُمْ إِنْ اللَّهُ جَامِعُ الْمُنْفِقِينَ وَالْكُفْرِينَ
فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾

الَّذِينَ يَرَبِّصُونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فِتْحٌ مِنَ اللَّهِ
فَقَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكُفْرِينَ
نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعْكُمْ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۗ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ ۗ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكُفْرِينَ عَلَى
الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴿١٣٨﴾

إِنَّ الْمُنْفِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ
وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالًا يُرَاءُونَ
النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٣٩﴾

مُذَبَذَبِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ
وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَكُنْ حَيْدًا لَهُ سَبِيلًا ﴿١٤٠﴾

144. kuwa (Xaqa) rumeeyow ha ka yeelanina Gaalada sokeeye Mu'miiniinta ka sokow, Ma waxaad doonaysaan inaad isugu yeeshaan Eebe koriinna xujo cad (inuu idin ciqaabo).

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَانَّخِذُوا الْكَافِرِينَ
أُولَئِكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَرَأَيْتُمْ
أَنْ يَتَّخِذُوا اللَّهَ عَلَيْهِمْ سُلْطٰنًا مُّبِينًا ﴿١٤٤﴾

145. munaafiqiintu waxay ku sugnaan dabaqa hoose ee Naarta umanaheshid gargaare.

إِنَّ الْمُتَّفِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ
وَلَنْ يَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾

146. kuwa toobadkeena ee wanaajiya camalka, oo isku dhawra Eebe, oo u kali yeela Diintooda (Cibaadadooda) Eebe kuwaasi waxay la jiri mu'miiniinta, wuuna siin doonaa Eebe Mu'miiniinta Ajir wayn.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا
بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَئِكَ مَعَ
الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ
أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾

147. muxuu ku fali Eebe cadaabkiinna haddaad mahdisaan ood rumeysaan, Eebana waa mahdiye Waana Oge.

مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَدَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ
وَءَامَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴿١٤٧﴾

Munaafiqiintu waa kuwa Muslimiinta la suga balaayo, hadday guul helaanna yidhaahda waan idin la jiray, hadday Gaaladu wax gaadhaanna dhaha anagaa idin guulaynay, kuwaase Eebaa kala xukumi iyaga iyo Mu'miiniinta, Eebana uguma yeelo Jid iyo Xujo Mu'miiniinta korkeeda, munaafiqiintu waa kuwa Salaaddu ku culustahay Dadkana is tus tusiyya, oon meella haysan.

Tan kale waa inaan gaalo sokeeye ga dhigan Mu'miiniinta intii la gudbo si aan ciqaab Eebe u imaan, munaafiq abaalkiisna waa dabaqa hoose ee Naarta, ciddiise Toobad keenta oo xaqa raacda Eebana dhab ahaan u caabuda waxba Eebe cadaabkeeda iyo Ciqaabteeda ku falimaayo, wuuna ku mahdin. Waxaana sugnaatay (Camalka Eebe u kali yeel wax yarbaa kugu fillaane) waxayna ku tusin naxariista Eebe iyo inuusan rabin Ciqaabta Addoomadiisa hadday toosnaadaan. An-Nisaa' (141-147).

148. Ma Jecla Eebe in lala Qayliyo Xumaan oo Hadal ah Ruux la Dulmiyey Mooyee, Eebana waa Maqle Og.

لَا يَجِبُ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا
مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾

149. Haddaad Muujisaan Khayr ama Qarisaan ama Cafidaan Xumaan Eebana waa Dhaqfe kara.

إِنْ تَبَدُّوْا خَيْرًا أَوْ تَخَفَوْهُ أَوْ تَعَفَوْا عَنْ سُوءٍ
فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفْوًا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾

150. Kuwa ka Gaalooba Eebe iyo Rasuulkiisa oo dooni inay kala (Bixiyaan) Eebe iyo Rasuulkiisa oo odhan waxaannu Rumayn Qaar waana Diidi Qaar oo dooni inay ka yeeshaan Arrintaa dhexdeeda Waddo.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ
وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ
وَيَقُولُونَ نَحْنُ مُؤْمِنُونَ بَعْضٌ وَنَكْفُرُ بَعْضٌ
وَيُرِيدُونَ أَنْ يُتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾

151. Kuwaasi iyaga umbaa Gaalo dhab ah, waxaana u darbannay Gaalada Cadaab wax Dulleeya.

أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْدَانَا لِلْكَافِرِينَ
عَدَابًا مُّهِمًّا ﴿١٥١﴾

152. Kuwa rumeeyey Eebe iyo Ra-suulkiisa oon kala bixinin Cid ka mid ah kuwaas wuu Siindoonaa (Eebe) Ajir-kooda, Eebana waa Dhaafe Naxariista.

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُعْرِفُوا بَيْنَ
أَحَدِهِمْ مِنْهُمْ أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمُ أَجْرَهُمْ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٥٢﴾

153. Waxay ku warsan Ehelu Kitaab-ku Inaad kaga soo Dejiso Kitaab Xag-ga Samada, Dhabahaan yey u warsa-deen (Nabi) Muuse wax ka wayn kaas waxayna dheheen noo tusi Eebe si Cad waxaana qabatay qaylo (daran) Dulmi-gooda dartiis, waxayna yeesheen Dibi intay u Timid Xujooyin, waana ka Ca-finay Arrintaas, waxaana siinay Nabi muuse Xujo Cad.

يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تَنزِلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا
مِنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرًا مِنْ ذَلِكَ
فَقَالُوا إِنَّا لِلَّهِ جَهْرَةٌ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ
بِظُلْمِهِمْ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ
الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذَلِكَ وَأَنبَتْنَا
مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُّبِينًا ﴿١٥٣﴾

Ma habboona in Xumaan iyo Hadal dhib ah lala Qaylyo, Ciddiise la dulmiyo waxaa u banaan inuu aarsado. Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Ma jecla Eebe in ruuxna ruux Habaaro Haddaan la dulmiyin. Eebana wax walba waa ogyahay, Ciddii kala saarta Eebe iyo Rasuuladiisa kuwaasu waa Gaalo dhab ah Gaalana waxaa loo darbay Cadaab daran, Mu'miniintuse waxay mudan Janno illeen ma kala saarin Xaqee. Tan kale ma habboona sidii Yuhuuddii Nabiga si madax adayg ah wax u warsan jiray illeen Caaday u tahaye waxayna warsadeen Nabi Muuse wax ka wayn, waana in laga fogaado Jidkooda. An-Nisaa' (148-153).

154. Waxaan koryeellay (Buurta) Dhuur Ballankoodii dartiis waxaana ku nidhi ka gala Irridda idinkoo Su-juudsan, waxaana ku nidhi ha ku xad-gudbina Sabtida waxaana ka qaadnay Ballan adag.

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا
الْبَابَ مُجْتَبِعًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ
وَأَخَذْنَا مِنْهُمُ مِيثَاقًا عَظِيمًا ﴿١٥٤﴾

155. (Waan Lacnadnay) Burintooda Ballankooda iyo ka Gaalowgooda Aayaadka Eebe iyo u Dilidda Nabiya-da Xaqdarro iyo Hadalkooda Quluub-tanadu way dabooolantahay, saas ma aha ee waxaa Daabacay (dabooley) Eebe Gaalnimadooda darteed mana rumeeyaan wax yar mooyee.

فَمَا نَقِضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَوَعَّيْنَا لَهُمْ لِقَاءَ اللَّهِ
وَقُلْنَا لَهُمُ الْآيَاتِئَةَ بَعِيرٍ حَتَّىٰ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ
بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ
إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٥﴾

156. iyo Gaalnimadooda darteed iyo Hadalkooda Maryama oy ku Been abuurteen si wayn.

وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾

157. iyo Hadalkoodii ahaa anagaa Dillay Masiix Ciise Ibnu Maryam Rasuulkii Eebe ahaa mayna Dilin mana Wadhin laakiin waa loo Shabahay, (ekeysiiyey), kuwii isku Khilaafay Ciise waxay kaga suganyihiin Shaki, wax Cilmi ahna uma leh oon ahayn Raacid Male umana dilin dhab.

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِن شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾

158. Saas ma aha ee waxaa u koryeelay Xaggiisa Eebe, ilaahayna waa Adkaade Falsan.

بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾

159. Ehelu Kitaab kasta wuu rumeyn Ciise Geeridiisa ka hor, Maalinta Qiyaamana wuxuu ku noqon korkooda Markhaati.

وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَآلِيؤْمِنِينَ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾

Waxaa kor kooda layeelay Buurta Dhuur waxaana la faray inay Hogaansamaan oo Sujuudaan lagana reebay inay Xad gudbaan, hase yeeshee markay Buriyeen Ballankii, oy ka Gaaloobeen Aayaadka Eebe oy laayeen Nabiyadii ooy Sheegeen inay Quluubtoodu Daboolantahay iyo Xumaantay ku Sheegeen Maryam iyo inay Dileen Nabi Ciise iyagoon Dilin Eebaase u «Moodsiiyey» shabahay Korna yeelay waxyaalahaas iyo wax la mid ah yaa Eebe u Ciqaabay una Lacnaday, una Dulleyey illeen Xaqay diideen. Qisada Nabi Ciise iyo Hooyadiina waa in loo Rumeeyo sida ku Cad Quraanka oo ah inuu yahay Addoon Eebe oo Nabi ah ee san wax Cibaada ah Mudan, waana doqonnimo in wax Eebe ka soo hadhay la Caabudo. An-Nisaa' (154-159).

160. Dulmi kuwii Yuhuudoobay dartiis yaan uga Reebnay korkooda Wanaaga loo xalaaleeyey iyo ka Celintooda Jidka Eebe wax badan.

فِظَلْمٍ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَمْنَا عَلَيْهِمْ طَيْبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾ وَأَخَذِهِمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْبَهُمْ آمُوالِ النَّاسِ بِالْبِطْلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾

161. Iyo Qaadashadooda Ribada iyagoo laga Reebay Xaggeeda iyo ku Cunidda Xoolaha Dadka si Baadil ah, waxaana u darbanay Gaalada ka mid ah Cadaab Daran.

162. Laakiin kuwa ku xeeldheer Cil-miga oo ka mid ah iyo Mu'miniintu waxay rumeyn waxa lagugu Dejijay, iyo wixii la Dejijey hortaa, iyo kuwa Oogo Salaadda ee Bixiya Zakada ee rumeeya Eebe iyo Maalintii Dambe kuwaas waxaan siinaynaa Ajir wayn.

لَٰكِن الرَّاٰسِخُوْنَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُوْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَٰئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾

163. Annagaa kuu waxyoonnay si daan ugu waxyoonay (Nabi) Nuux iyo Nabiyadii ka dambeeyey waxaana u waxyoonay Nabi Ibraahim, Ismaaciil, Isxaaq, Yacquub (Awlaad) Faracii, Cii-se, Ayuub, Yuunus, Haaruun, Sulaymaan, waxaana siinay Daawuudna Zabuur.

164. iyo Rasuullo aan kaaga Qisoonay horay iyo Rasuullo aanaan kaaga qisoon, wuuna la Hadlay Eebe Nabi Muuse Hadal.

165. Waa Rasuullo Bishaarayn oo Digi si ayan Dadka Xujo ugu yeelan Eebe ka dib Rasuullada, Eebana waa Adkaade Falsan.

Dulmigii Yuhuudda yaa looga Xarrimay waxyaalo u Xalaal ahaa iyo Jidka Xaqa ah oooy ka leexiyaan Dadka.. iyo Cunidda Xaq darro ee Xoolaha Dadka. Kuwa Cilmiga leh ee Xaqa rumeeya oo ka mida iyo kuwa Rumeeya Xaqa oo Salaadda iyo Zakada Guta waxay Mudan Ajriwayn. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu ka mid yahay Nabiyada Eebe u waxyooday Eebana wuxuu u waxyooday Nabiyo Badan Qaar uu ka Qisooday iyo Qaar kalaba, waxaase Waajib ah in Guud ahaan loo rumeeyo inta la Sheegayna Gaar ahaan Xaqana la raaco. An-Nisaa' (160-165).

166. Laakiin Eebaa Marag Furi wuxuu kugu Dejiiyey wuxuuna ku Dejiiyey Cilmigiisa, Malaa'igtuna way Marag furi, Eebana ku Filan Marag.

167. Kuwa Gaaloobay oo ka Leexiya Jidka Eebe waay Dhumeen Dhumid Fog.

168. kuwa Gaaloobay ee Dulmi falay ma aha Eebe kii u Dambi dhaafa ama ku Hanuuniya Jid.

169. Jidka Jahannamo mooyee iyagoo ku waari Waligood, Arrintaasna waa u Fududahay Eebe.

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ
وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ ۚ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ ۖ وَالْأَسْبَاطِ
وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ
وَءَاتَيْنَا دَاوُدَ زُورًا ﴿١٦٣﴾

﴿ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا
لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ ۚ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى
تَكْوِيمًا ﴿١٦٤﴾

﴿ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ
عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا
حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾

﴿ لَكِنِ اللَّهُ يَشْهَدُ بِمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ أَنْزَلْنَاهُ
بِعِلْمِهِ ۚ وَالْمَلَكُ الْمَكِينُ يُشْهَدُ وَكَفَى
بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿١٦٦﴾

﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ
صَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٦٧﴾

﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيُغْفِرَ
لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا ﴿١٦٨﴾ إِلَّا طَرِيقَ
جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۚ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ
يَسِيرًا ﴿١٦٩﴾

170. Dadow wuxuu idiinla Yimid Rasuulku Xaq Xagga Eebe ee Rumeeya (Xaqa) saasaa idiin khayr roon, had-daad Gaalowdaanna Eebe waxaa u Sugnaaday waxa ku sugan Samaawaadka iyo Dhulka Eebana waa oge falsan.

يَأْتِيهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ
مِن رَّبِّكُمْ فَتَأْمِنُوا أَخِيرًا لَكُمْ وَإِنْ تَكْفُرُوا
فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ
عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧٠﴾

171. Ehelu Kitaabkoow ha ku Xad-gudbina Diintiinna hana ku Dhihina Eebe waxaan Xaq ahayn, Masiix Ciise Ibnu Maryam waa uun Rasuulkii Eebe iyo Kalimadiisii uu ku Tuuray Maryama iyo Ruux Xaggiisa ah ee rumeeya Eebe iyo Rasuuladiisa, hana dhihina Saddex (ILaah) reebtooma, saasaa idiin Khayr Roon, Eebe waa uun ILaah Kaliya, waa ka Nasahanyahay in ILmo u sugnaado, waxaa u sugnaaday waxa Samaawaadka iyo DHulka ku sugan, Eebaana ku filan Wakiil.

يَتَّهَلَّ الْكُتُبِ لَا تَقُولُوا فِي دِينِكُمْ
وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ
عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولٌ اللَّهُ وَكَلَّمْتُهُ
أَلْقَيْتُ إِلَيْ مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَتَأْمِنُوا بِاللَّهِ
وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ انْتَهُوا خَيْرًا
لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ
يَكُونَ لَهُ وِلْدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٧١﴾

Eebaa wax walba Og, Cid Dhuntayna way Khasaartay waxayna la kulmi Ciqaab. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu la yimid Xaq Cad. Mana haboona in Nabi Ciise iyo Diinta lagu Xadgudbo, Ciisena waa Addoon Eebe, ILaahay waa Kali Saddex ILaahna ma Jirto oo waa uun Eebe Kaliya, Wehel iyo Caruurna uma baahna. An-Nisaa' (166-171).

172. Iskama kibriyo Masiix inuu ahaado Addoon Eebe, Malaa'igta la dhaweeyeyna (iskama kibriso) ruuxii iska kibriya Cibaadadiisa oo iswayneeya wuu u soo kulmin Xaggiisa Dhammaan.

لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا
لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ
عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ
إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾

173. Kuwa rumeeyey Xaqa oo Camal fiican fala wuxuu u Oofin Ajrigooda wuxuuna u kordhin Fadligiisa, kuwa iska wayneeya oo iskiibriya wuxuu Cadaabi Cadaab Daran mana helayaan Eebe ka sokow Wali iyo Gargaare (midna).

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَيُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ
وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنْكَفُوا فَاسْتَكْبَرُوا
فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ
مِن دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٣﴾

174. Dadow waxaa idiin yimid Xujo Xagga Eebe ah waxaanan idiin soo Dejinay Nuur Cad.

يَأْتِيهَا النَّاسُ فَدَجَّاهُ كُمْ بُرْهَنٌ مِّن رَّبِّكُمْ
وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا ﴿١٧٤﴾

175. Kuwa rumeeyase Eebe oo Qabsaday (isku dhawray) Eebe (iyo Quraanka) wuxuu Galin Naxariis xaggiisa ah iyo Fadli wuxuuna ku Hanuunin Xaggiisa Jid Toosan.

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللهِ وَأَعْتَصَمُوا بِهِ
فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ
إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا ﴿١٧٥﴾

176. Waxbay ku warsan, waxaad dhahdaa Eebaa idiin Fidyoon Kalaalada, hadduu dhinto Ruux aan ILmo lahayn oo leh Walaashiis waxay Mudan Nus wuxuu ka tagay isaguna wuu Dhaxli hadduusan ILmo u sugnaanin, hadday Labo yihiina waxay Mudan Labo Dalool wuxuu ka tagay, hadday yihiin Walaal Rag iyo Haween ah kan Lab waxaa u sugnaaday Labo Dhadig Qaybtood, wuxuu idiin caddayn Eebe (Xaqa) inaydaan Dhumin Eebana wax kasta waa Ogyahay.

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلْبَةِ
إِنْ أَمَرُوا أَهْلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا
نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ رِثَتُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا
وَلَدٌ فَإِنْ كَانَتْ أَثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الشُّلْثَانُ مِمَّا تَرَكَ
وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِّجَالًا وَنِسَاءً فَلِلذَكَرِ مِثْلُ
حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ أَنْ تَضَلُّوا
وَاللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٧٦﴾

Ciddii iska kibrisa ama iska waynaysa Cibaadada Eebe wuxuu la kulmi Eebe wuuna Abaal marin, Nabi Ciise iyo Malaa'igta Eebana iskama kibriyaan. Mana haboona in Cidna iska waynayso Cibaadada Eebe. Suuradduna waxay ku Dhamaatay waxay ku Bilaabatay oo ah Dhaxalka si aan loo Dhumin Xaqana looga leexan ee loo Raaco Qaybta Eebe iyo Sharcigiisa Caadilka ah. An-Nisaa' (172-176).

Suurat Al-Maa'idah

سُورَةُ الْمَائِدَةِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa Ee Naxariis Guud iyo mid Gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Kuwa (Xaqa) Rumeeyoow Oofiya Ballanka, waxaa Laydiin Baneeyey Xoolaha Nicmoolayda waxa laydinku Akhrin Korkiinna Mooyee idinkoon banaysanayn Ugaadhsiga idinkoo xarman Eebana wuxuu Xukumaa wuxuu Doono.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ
لَكُمْ بَيْعَتُكُمْ أَلَّا تُغْتَمَبُ عَلَيْكُمْ بِغَيْرِ مِحْلٍ
الضَّمِيدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنْ اللهُ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١﴾

2. Kuwa (xaqa) Rumeeyow ha Banay-sanina Calaamooyinka Eebe (waxa reeban) iyo Bisha Xurmaysan iyo Hadyada iyo Midda loo Luqun Xidhay (Hadyada Baydka) iyo kuwa u Qasdi Baydka Xurmaysan, iyagoo Dooni Fadliga Eebahood iyo Raali ahaanshihiisa, Markaad Xalaalowdaanna (Dhamaysaan Xajka iyo Cumrada) Ugaadhsada (hadaad Doontaan) yeyna Idin ku Xambaarin Cadhada Qoom idinka Celiiyey Masaajidka Xurmaysan inaad Xad gudubtaan, Isugu kaalmeeya Samaha iyo Dhawrsiga hana Isugu Kaalmaynina Dambi iyo Colnimo, kana Dhawrsada Eebe, Ilaahay way darantahay Cigaabtiisu,

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُحْلُوا شَعْتِرَ اللَّهِ
وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْمَالِيَةَ
وَلَا ءَآمِينَ الْبَيْتِ الْحَرَامِ يَتَّبِعُونَ فَضْلًا مِّن رَّبِّهِمْ
وَرِضْوَانًا وَإِذَا حُلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرُ مِنْكُمْ
شَتَانٌ قَوْمٍ أَن صَدَّكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ أَن تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ
وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ
اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢﴾

Suuraddan waxaa la Dhahaa Suuratul Maa'ida, waxayna Kulmisatay Xukumo badan, Aayadahanna wuxuu Eebe Fari Dadka inay Oofiyaan Ballamada wuxuuna u Caddeeyey in loo Banneeyey Cunnada Xoolaha marka laga Reebo waxa lagu Akhriyey iyo Ugaadhsiga iyagoo Xarman, Wuxuuna ku Booriyey inayna ku Xad gudbin kuna Dacatiyin, Calaamadda Eebe iyo waynaantiisa, iyo Bisha Xurmaysan, iyo Hadyada la Calaameeyey iyo kuwa ku Socda Guriga Xurmaysan, iyagoo Dooni Khayrka Eebe iyo Raalli ahaanshihiisa, markay Xalaalooabaanna way Ugaadhsan karaan, mana Haboona in Caddaaladda sina looga Tago, waase in khayrka laysugu Kaalmeeyo oon Xumaanta laysugu kaalmaynin, Illeen waxaa daran Cigaabta Eebe.

Caa'isha waxay Tidhi: Suuraddan waa wixii u Dagid Dambeeyey ee waxay Banaysana Cuna waxay Reebtana Daaya. iyo Waxay kala gataan ama ku Heshiiyaan. Al-Maa'idah (1-2).

3. Waxaa laydinka Xarrimay Bakhtiiga iyo dhiigga iyo Hilibka Doofaarka iyo wixii lagu Xuso (Lagu Gawraco) waxaan magaca Eebe ahayn, iyo tii la Ceejiyo, iyo la Ganac gooyo, iyo tan meel ku dhacda, iyo Tii la Hardiyo, iyo Midduu Cunay bahal, waxaad Gawracdaan mooyee (waxaa kaloo reeban) wixii lagu gawraco Sanam, iyo inaad ku Nasiib doontaan Faal, kaasi waa Fisqi, maantayna ka quusteen kuwii Gaalobay Diintiinna, Ee ha ka Cabsanina ee iga Cabsada, Maantaan idiin kaamilay (Dhameeyey) Diintiinna waxaana idiin Taamyelay Korkiinna Nicmadayda waxaana idiinka Raalli noqday Islaamka Diin ahaan, Ciddii loo Dhibaateeyo Baahi inay cunaan wixii laga xaaraameeyey oon Falayn Dambi Eebe waa dambi dhaafe Naxariista.

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخَنزِيرِ وَمَا
أُهْلِكَ لِلَّهِ بِهِ ۖ وَالْمُنْتَهَىٰ مِنَ الْمَوْتَدَةِ
وَالْمَرْدِيَّةُ وَالتَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا
ذَكَيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَن تَسْتَقْسِمُوا
بِالْأَلْوَادِ لَكُمْ فِئْتَقُ الْيَوْمَ يَبْسُ الَّذِينَ كَفَرُوا
مِن دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ الْيَوْمَ
أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَمَّتْ عَلَيْكُم بِعَمِّي
وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي
مَخْصَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿٣﴾

4. waxay ku warsan maxaa loo Xalaa-leeyey waxaad dhahdaa waxaa laydiin xallilay Wanaagga (Xalaasha) iyo waxaad wax barteen oo wax Dhaawaca idinkoo ku ugaadhsan, ood baraysaan wuxuu idin baray Eebe ee ka cuna waxay idiin qabtaan ku Xusana Magaca Eebe kana Dhawrsada Eebe, ILaa-hay waa deg degtaa Xisaabtiisuye.

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ
وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا
عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَكُلُوا مِمَّا أَسْكَنَ عَلَيْكُمْ وَادْكُرُوا اسْمَ
اللَّهِ عَلَيْهِ وَأَنْقُوا لِلَّهِ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤﴾

waxa wax Dhiboo dhan Eebe wuu Reebeey, Sida Bakhtiga, Dhiigga, Hilibka Doofaarka iyo wixii Magaca Eebe waxaan ahayn lagu Gawracay, waxaa si Gaar ah loo Sheegay inay Reebantahay tan la Ceejiyo, tan la ganac gooyo, tan Meel ka dhacda, Tan hardida ku Dhimata, tan bahal Cuno oon la Gawricin. waxaa kaloo Reeban waxa Sanamyada loo Gawraco iyo waxyaalo la Taagay, iyo wax lagu sameeyo Faal, waxaasuna waa Faasiqimo, Maalintaas yeyna ka quusteen Gaaladu Diinta Islaamka, mana mudna in laga Cabsado ee waa in Eebe uun laga Cabsado, Eebana wuu Taam yeelay Diinta Islaamka ah iyo Nicmadiisa, wuxuuna inooga raalli noqday Diinta Islaamka waxa ka soo hadhayna waa wax kama jiraan, Ciddiise Baahata oon Xadgudbin Eebe waa u dhaafe Naxariista. Al-Maa'idah (3-4).

5. Maanta waxaa Laydiin Xalaa-leeyey Wanaagga Cunada kuwa la siiyey Kitaabna Xalaalbuu idiin yahay, Cunadiinuna xalaalbay u tahay, iyo kuwa Dhawrsoon oo Mu'minaadka ah (Guurkooda) iyo kuwa Dhawrsoon oo ka Mid ah kuwa la siiyey Kitaabka oo idinka horr eeyey haddaad siisaan ujuuradooda (Meherkooda) iyagoo Dhawrson oon Xumaan (Zino) Samaynayn Yeelanayna Saaxiibbo (Xun) Ciddii ka Gaalowda Iimaanka wuu Hoobtay Camalkiisu wuxuuna ka mid noqon aakhiro kuwa Khasaaray.

الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ حَلَّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حَلَّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ
مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
مِن قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ مُحْصِنِينَ
غَيْرِ مُسْفِحِينَ وَلَا مَتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ
بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي
الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٥﴾

6. Kuwa (xaqa) Rumeeyow Haddaad u Kacdaan Salaadda Dhaqa Wajiyadiinna, iyo Gacmihiinna Tan iyo Jiqilka (Xusulka) Masaxana Madaxiinna (Dhaqana) Lugihiina Tan iyo anqawiyada haddaad Janaabo qabtaan isdaahiriya, Haddaad Buktaan ama Salfartihii ama ka timaadaan Kortag ama Istaabataan haween ooydan helayn Biyo ku Gagabaysta dhul daahir kuna Masaxa Wajigiinna iyo Gacmihiinna, idin lama doonayo Eebe inuu idin yeelo korkiinna Dhib wuxuuse

يَتَّيِبُهَا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ
فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ
وَأَمْسُحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى
الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ
مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ
أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا
صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ

dooni inuu idin Daahiriyo idiin dhammeeyo Nicmadiisa korkiinna inaad Shugridaan Darteed.

وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ
عَلَيْكُمْ مِنْ حَرْجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ
وَالِيَتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿٦﴾

Halkan wuxuu Eebe ku sheegay in loo Banneeyey Mu'miniinta Cunnada Xalaasha ah, iyo Cunnada kuwa Kitaabka leh, iyo Haweenka Dhawrssoon oo Mu'miniinta ah, iyo kuwa Kitaabka leh ee naga horeeyey marka la siiyo maherkooda ee dhawrssoon, Ciddiise xaqa iyo Iimaanka ka Gaalowda waa mid buray Camalkiisu oo khasaaray.

Sayid Cumar waxaa laga Sheegay: waxaan doonay inaan u ogolaan Ruux Xumaan (Zino) Sameeyey inuu Guursado haweenay Dhawrssoon. aayadda kale waxay ka warrami Waysada iyo in la dhaqi Wajiga, Gacmaha tan iyo Jiqillada, madaxana la masixi, Lughana la dhaqi tan iyo Anqawyada, Janaabadana laga maydhan, ciddii Jiran ama Safar ah ama Kortag ka timid ama haween Taabta oon Biya helinna inuu Carrada ku. Gagabaysan oo marin Wajiga iyo Gacmaha, waana Fududayn Eebe iyo inuu idiin Muujiyo Nicmadiisa iyo inaan ku mahdinno. Al-Maa'idah (5-6).

7. Xusuusta Nicmada Eebe iyo Ballankiisa uu idin kula Ballamay markaad Dhahdeen waan maqalay waana adeecnay kana Dhawrsada Eebe ILleen ILaahay waa Ogyahay waxa Laabta ku Sugane.

وَأذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِثْلَهُ
الَّذِي وَأْتَقُواكُمْ بِهِ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا
وَأَتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

8. Kuwa (xaqa) Rumeeyow Noqda kuwa Istaaga (u Darban) dar Eebe oo ku marag kaca Caddaalad yeyna idinku Xambaarin Cadhada qoom inaydaan Caddaalad falin, Caddaalad fala iyadaa u dhaw Dhawrsashada (Eebe) kana Dhawrsada ILaahay, Eebe waa Ogyahay waxaad falaysaane.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوْمِينَ لِلَّهِ
شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ
شَتَانُ قَوْمٍ عَلَىٰ ءَلَّا تَعْدِلُوا ءَعَدِلُوا هُوَ
أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ
بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

9. Wuxuu u Yaboohay Eebe kuwa Rumeeyey (Xaqa) oo falay Camal Fii-can inuu u sugnaaday Dambi dhaaf iyo Ajir wayn.

وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
هُم مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٩﴾

10. Kuwa Gaaloobay oo Beeniyey Aayaadkannaga kuwaasu waa Asaxaabta (Ehelka) Jaxiimo.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا ءَأُولَٰئِكَ
ءَأَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٠﴾

11. Kuwa (xaqa) Rumeeyow Xusuusta Nicmada Eebe korkiinna markay Hamiyeen «dooneen» qoom inay idinku Fidiyaan (Xumaan) Gacmahooda oo (Eebe) idinka reebay Gacmohooda

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ
عَلَيْكُمْ إِذْ هُمْ قَوْمٌ ءَان يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ
أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا

Xaggiina kana Dhawrsada Eebe, Ilaa-hayna ha tala Saarteen Mu'miniintu.

اللَّهُ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

Aayadahan wuxuu Eebe fari Dadka Mu'miniinta ah inay Xusuustaan Nicmadiisa oo ah inuu u soo Dejiyey Sharcigan toosan, una soo Diray Rasuul, iyo Ballankii uu ka qaaday inay xaqa u gargaaraan oyna Aqbaleen, iyo inay Eebaha wax walba og ka Dhawrsadaan, waxaa kale oo uu faray inay Caddaaladda ku Dadaalaan Xaataa Dadkay Colka Yihiin Saasaana u Dhaw Xaqa iyo Wanaagga, markaasuu Eebe Caddeeyey abaalka kuwa wanaagga fala iyo kuwa Gaaloobay, iyo in Eebe ka Dhawray Cadaw isku dayey inay Xumaan ku falaan, oyna Mudanyihiin inay Eebe tala saartaan, waxaa Sugnaatay inay Muslimiintii la Ballantemeen Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Si kastoo Yihiiiba inay xaqa u Gargaaraan. Eebana waa kan kadhawray Nabiga Cadowgii isku Dayey inuu wax yeeleeyo Yuhuud iyo Kuwa kalaba. Al-Maa'idah (7-11).

12. Dhab ahaanbuu u qaaday Eebe Ballanka Bani'i Israa'iiil, waxaana ka Bixinay Xaggooda Labo iyo toban Madax ah, wuxuuna Yidhi Eebe anagu waan idin la jiraa Haddaad Oogtaan Salaadda oo Bixisaan Zakada ood Rumaysaan Rasuuladayda, ood una Gargaartaan oo amaah gashataan Eebe amaah (Sadaqo) Fiican waxaan ka Asturi Xaggiinna Xumaanta waxaana idin galin Jannooyin ay Dureeri Dhexdeeda Wabiyaal Ruuxii Gaalooba intaas ka Dib oo idin Ka mid ah wuxuu ka Dhumay Jidka Toosan.

﴿١٢﴾ وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَءَامَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَرَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٣﴾

13. Burintooda Ballankooda (Yuhuud) yaan u Lacnadnay kana Yeellay Quluubtooda mid Ingagan, iyagoo ka leexin Kalimada meejeeda waxayna halmaameen qayb ka mid wixii lagu waaniyey kamana waydidi Xaggooda inaad ku aragtid Khayaamo wax yar mooyee ee iska Cafi iskana Saamax Eebe wuxuu Jecelyahay samo Falayaa-shee.

﴿١٣﴾ فِيمَا نَقَضُوا مِيثَاقَهُمْ لَعْنَتُهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَلْقٍ مِّنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَأَصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾

Halkanna wuxuu Eebe ka Qisoon Bani'i Israa'iiil iyo in Eebe ka Soo Saaray Labo iyo Toban Madax ah kuna Yidhi waan idinla Jiraa haddaad Oogtaan Salaadda, oo Bixisaan Zakada, ood Rumaysaan Rasuuladayda, ood U gargaartaan ood wanaag Eebe Amaahsataan, uuna Asturi Xumaantooda uuna galin Jannooyin ay Dureeri Dhexdeeda Wabiyaal, Ciddiise ka dib Gaalowda wuxuu ka Dhumay Jidka Toosan. waase la Lacnaday Qalbi ingeegooda iyo ka Leexinta hadalka meelihisa, waxayna halmaameen wax badan oo lagu waaniyey, Khayaamana lagama waayo Badankooda, ee iska Dhaaf hana ku dhibin naftaada Eebe wuxuu Jecelyahay Samafalayaashee. waana taas Dabecadda Yuhuud iyo wixii la mid ah, Waxaase waajib ah in laga Digtoonaadaa layskuna dayo in la toosiyo. Al-Maa'idah (12-13).

14. Kuwa Yidhi waxaan nahay Nasaara waxaan ka qaadnay Ballankooda waxayna halmaameen qayb wixii lagu Waaniyey, markaasaan ku sii daynay Dhexdooda Colnimo iyo Cadho Tan iyo Maalinta Qiyaame, wuuna uga war-rami Eebe waxay Samaynaayeen.

15. Ehelu Kitaabow waxaa idiin Yimid Rasuulkannaga oo idiin Caddayn wax badan ood ahaydeen kuwo ka qariya Kitaabka (Tawreed) wuxuuna idinka Cafiyi wax badan, waxaana idiinka Yimid Xagga Eebe Nuur iyo Kitaab Cad.

16. Uuna ku Hanuuniyo Eebe Ruuxii Raaca Raalli ahaanshihiisa Jidka Nabadgalyada kana bixin Mugdiyada Xagga Nuurka Idinkiisa kuna hanuunin jidka Toosan.

17. Waxaa Gaaloobay kuwa yidhi Eebe waa uun Masiixi Ibnu maryama, yaa uga Hanan Eebe waxba hadduu doono inuu Halaago Masiixi Ibnu Maryama iyo Hooyadiis iyo waxa Dhulka ku sagan Dhammaan, Eebaa iska leh Xukunka Samooyinka iyo Dhulka, iyo waxa u Dhaxeeya, wuxuuna abuuraa wuxuu Doono Eebana wax kasta wuu karaa.

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصْرُكَ أَخَذْنَا
مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ
فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ
الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ
بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾

يَأْهَلِ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ
رَسُولُنَا يَبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا
كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ
وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ
مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾
يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ
سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ
الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ
وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ
الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ
اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحُ
ابْنُ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

Kuwa sheegta inay Nasaara yihiin wuxuu Eebe ka qaaday ballan inay Rumceyaan una Gargaaraan Nabiga Muxamad ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wayse Halmaameen oo iska diideen arrintaas, markaasaa Eebe Dhexdhigay Col iyo Cadho Tan iyo Qiyaame, Eebana wuu uga warrami oo ka abaal marin waxay falayeen.

Ehelu Kitaabkow waxaa idiin yimid Rasuulka Eebe oo idiin Caddayn wax Badan ood qarinaysaan, idinka cagin wax badan, xagga Eebana waxaa idiinka Yimid Nuur iyo quraan Cad kuna Hanuuniyo Eebe Jidka Nabadgalyo Ciddii Raacda Raalli ahaanshihiisa, iyo Jidka Nuurka ah ee Toosan.

Waxaa Dhab u Gaaloobay kuwa Yidhi Eebe waa Ciise Ibnu Maryama, Yaase Eebe ka Celin Hadduu Halaago Ciise iyo Hooyadiis iyo waxa Dhulka ku sagan Dhammaan Xukunka Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa Udhaxeeyana Eebaa Iska leh wuxuu Doono Yuu abuuraa, wax walbana wuu karaa, Eebana waa kali Awoodleh. Al-Maa'idah (14-17).

18. Waxay Dheheen Yuhuud iyo Nasaaraba anagu waxaan nahay Caruur Eebe iyo kuwuu Jecelyahay waxaad Dhahdaa Muxuu idiinku Cadaabaa dambigiinna saas ma aha ee waxaad Tihiin Dadka Eebe Abuuray, wuu u Dhaafi Cidduu Doono wuuna Cadaabi Cidduu Doono, Eebana waxaa u sugnaaday Xukunka Samooyinka, iyo Dhulka iyo waxa u Dhexeeya Xaggiisaana loo ahaan.

19. Ehelu Kitaabow waxaa idiin Yimid Rasuulkanagii isagoo Idiin Cad-dayn Muddo (kadib) rasuulada inaydaan dhihin nooma Imaan Bishaareeye iyo Dige, Eebana wax kasta wuu karaa.

20. (Xusuuso) Markuu ku Yidhi (Nabi) Muuse Qoomkiisa, Qoomkayow Xusuusta Nicmada Eebe ee kor-kiinna markuu yeelay Dhexdiinna Nabiyi idinkana yeelay Xukaam idin-siiyeyna waxaan la siin Cid Caalamka ah, (Waqtigiinnii).

21. Qoomkayow gala Dhulka la Daahiriyey oo idiinyaboohay Eebe hana u noqonina Gadaashiinna oo gadoontaan idinkoo Khasaaray.

Yuhuud iyo Nasaara iyo Gaaladaba waxay ku hadlaan Haddallo Xun, Siday halkan ku sheegeen inay yihiin Caruurtii Eebe, iyo kuwo uu Jecelyahay, Taasisa waa Been ee waa Dad ka mid ah khalqiga uu abuuray, wuuna Cadaabi Eebana wuu ka diigtoonyahey Khalqiga, waxaana u sugnaaday Cirka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya Xaggiisaana loo ahaan.

Waxaana idiin soo diray Rasuulkanaga Muddo Rasuulada Ka dib, Saydaan u Dhihin nooma imaan Bishaareeye iyo Dige, wuuse idiin yimid, Nabi Muusena wuu waaniyey Bani Israa'il wuxuuna Xusuusiyey Nicmada Eebe iyo Nabiyada uu u soo diray kana yeelay Xukaam waqtigoodii, wuxuuna faray inay Galaan Dhulka daahirka ah Qudsi. waxaana wax laga xishooda ah Magaaladaas Barakaysan ay Gaalada Yahuuddu ay Xoog ku qabsadeen. Dhulka Eebaa leh, waxaana xaq u leh inuu ku noolaado Muslim Mu'min ah, waana inay ku soo noqoto Qudsi Gacanta Muslimiinta. Al-Maa'idah (18-21).

22. Waxay dheheen Muusow waxaa (Dhulka) Dhexdiisa ah qoom daran mana galayno intay ka baxaan xaggeeda hadday ka baxaanna waanu gali.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ
وَأَحِبُّونَهُمْ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ
بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرْ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن
يَشَاءُ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا يَنْبَغِيهِمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ
عَلَىٰ فِتْرَةٍ مِنَ الرَّسُولِ أَنْ تَقُولُوا مَا جَاءَنَا مِن بَشِيرٍ
وَلَا نَذِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ ۗ وَاللَّهُ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يُقَوْمِ ادْكُرُوا نِعْمَةَ
اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ
مُلُوكًا ۗ وَإِنَّكُمْ مَأْتُمُونَ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٠﴾

يَقَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ
لَكُمْ وَلَا تَرُدُّوا عَلَيَّ آذَانَكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿٢١﴾

قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ وَإِنَّا لَنَآئِلٌ
نَدْخُلُهَا حَقًّا يَخْرُجُوا مِنهَا فَإِن يَخْرُجُوا
مِنهَا فَإِنَّا دَاخِلُونَ ﴿٢٢﴾

23. waxay Dheheen Labo Nin oo ka mid ah kuwa ka Cabsada (Eebe) una Nicmeeyey Eebe uga gala albaabka Markaad gashaan idinkaa Adkaane, Eebana tala saarta haddaad Mu'miniin tihiin.

قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنعَمَ اللَّهُ
عَلَيْهِمَا أَدْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ
فَأَنذَرُكُمْ عَلَيْهِمْ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا
إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٣﴾

24. Waxay dheheen Muusow anagu ma galaynno Waligeed intay joogaan ee taga adiga iyo Eebaha oo la dagaalama anagu halkanaan Fadhiyeynaaye.

قَالُوا بئس ما جئناكم به نَدَّخِلْهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا
فَآذِهُبْ آتُكَ وَرَبُّكَ فَقَتِلْ إِنَّا هَاهُنَا
قَاعِدُونَ ﴿٢٤﴾

25. Wuxuu yidhi (Nabi) Muuse Eebow ma hanto Naftayda iyo Walaalkay Mooyee ee nakala Bixi (Xukun) Dhexdannada iyo Qoomka Faasiqiinta ah (Xun).

قَالَ رَبِّ إِنِّي لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي فَافِرْقِ
بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٥﴾

26. (Eebe) Wuxuu Yidhi iyadu «Dhulka» waa ka Xaaraan korkooda Afartan Sano oy ku Wareeri Dhulka ee haw Murugoon qoomka Faasiqiinta ah.

قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً
يَهَيَّوْنَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ
الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾

Mana habboona in Fulayadii Diiday Inay Galaan Qudsi waqtigii Nabi Muuse iyo kuwa ka Liita ay Xoog ku qabsadeen Magaaladaas.

Waxaase lagaga Kicin karaa in Dhab ahaan xaqa loo Rumeeyo Jidka Eebana Dhab loogu Jahaado, Muslimiintuna isku mid noqdaan, Iyagoo ku Toosan Sharciga Eebe ee Wanaagsan, haddii kale waxaa ku Dhici Muslimiinta wareerkii ku Dhacay Banii Israa'iil, waana looga Adkaan Dhulka waxayna noqon kuwo ka baxay Daacada iyo Sharciga Eebe, wax loo murugoodana noqon maayaan, Sidii Eebe u Sheegay Nabi Muuse, waana in laga leexdo Wadada Yuhuud. Al-Maa'idah (22-26).

27. Ku Akhri Korkooda warka Labadii Wiil ee Ilmo Nabi aadam ahayd si dhab ah, markay Dhaweeyeen (Sadaqaysteen) Sadaqo oo laga Aqbalay Midkood lagana aqbalin kii kale, oo uu Yidhi waan ku Dili uu Yidhi (Kii kale) wuxuu uun Eebe ka aqbalaa kuwa Dhawrsada.

﴿٢٧﴾ وَأَنْتَ عَلَيْهِمْ نَبَأُ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا
قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُنْقَبَلْ مِنَ الْآخَرِ
قَالَ لَا قُلْنَاكَ قَالَ إِنَّمَا يَقْبَلُ اللَّهُ
مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾

28. Haddaad u soo Fidiso Xaggayga Gacantaada inaad i disho anigu kugu Fidin maayo gacanta inaan ku dilo Anugu waxaan ka Cabsan Ilaahay ee ah Eebaha Caalamka.

لَئِن بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسٍ بِيَدَيْ
إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

29. Waxaana Dooni inaad la Noqoto Dambigayga iyo kaagaba ood noqoto Naarta Ehelkeeda Taasina waa Abaal-ka Daalimiinta.

30. Markaasay u qurxisay Naftiisii Dilka Walaalkiis Wuuna Dilay wuxuu-na Noqday kuwa Khasaaray .

31. Wuxuuna Eebe u Bixiyey (Muujiyey) Tuke Faadhi Dhulka inuu Tusiyo siduu u Asturo Maydka Walaalkiis, wuxuuna Yidhi Shalaytee miyaan ka Cajisay inaan noqdo Sida Tukahan oon Asturo Maydka Walaalkay wuxuuna ahaaday mid Qoomamooda.

Aayadahani waxay ka warami wixii dhax maray Labadii Wiil ee Nabi Aadam oo ahaa Mid Fiican iyo Mid Xun, kaasoo xasad iyo Gardarro u Dilay Walaalkiis in Eebe ka Aqbalay Sadaqadii, wuxuuna u sheegay inuusan isagu Rabin inuu Dilo Naf xaq darro, maxaayeelay Ciddii saas fasha waa mid daalim ah oo gali Naarta, markuu dilay Walaalkiisna wuu Khasaaray wuxuu falana wuu Garanwaayey intuu ka arko Tuke Qodi Dhulka, Markaasoo ku dayday si uu u Asturo una qariyo maydka walaalkiis isagoo qoomamayn, Kaasuna waa Xasad iyo Shaydaan Taladii iyo Dilkii Xaq darro ee u Horreeyey. waxaana Sugnaatay inuu Naf kasta oo XaqDarro loo Dilo uu qayb ku Yeelan Wiilkaas. ILLeen Isagaa Jideyey Dilkee. Saas Darteed waa in laga Fogaado Dil Xaq Darro ILLeen Abaalkiisu waa Naare. Al-Maa'idah (27-31).

32. Saas Darteed yaan ugu Jidaynay Banii-Israa'iil Cidii Disha Naf aan (Dilin) Naf ama Fasaadin Dhulka waxay la mid tahay inuu Dilay Dadka Dhammaan, Ciddii Noolaysa Nafna (Korisa) Waxay la mid Tahay Isagoo Nooleeyey Dadkoo Dhan, Waxay ula Timid Rasuuladanadii Xujooyin Markaas in Badan oo ka mida Intaas ka dib Dhulkay ku Xadgudbeen.

33. Abaal-ka kuwa la Dagaalama Eebe iyo Rasuulkiisa oo la Socda Dhulka Fasaad waa in la Dilo ama la Wadho, ama loo gooyo Gacmahooda iyo Luga-hooda Isdhaaf, ama laga Fogeeyo Dhulka, arrintoodaasna waa inay Mudanyihiin Dulli Adduun iyo Aakhiro oo Cadaab Wayna.

إِنِّي أُرِيدُ أَنْ بِنُوَ آيَاتِي وَإِنَّمَا فَتَكُونَ
مِنَ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾

فَطَوَعَتْ لَهُ نَفْسَهُ، قَتَلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ، فَأَصْبَحَ
مِنَ الخَاسِرِينَ ﴿٣١﴾

فَبَعَثَ اللَّهُ عُرَابًا بِيَحْتِ فِي الْأَرْضِ لِرِيئِهِ،
كَيْفَ يُؤْرَى سَوْءَ أَخِيهِ قَالَ يَتَوَلَّى
أَعْجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا الْغُرَابِ فَأُؤْرَى
سَوْءَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّدِمِينَ ﴿٣١﴾

مِنَ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ
مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ
فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا
فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ
جَاءَهُمْ رَسُولُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّا كَثَّرْنَا مُنْتَهَمِهِمْ
بَعْدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمَسْرِ قَوْمٍ ﴿٣٢﴾

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا
أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ
وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ
ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا
وَلَهُمْ فِي الآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣٣﴾

34. Kuwa Toobad keena qabasho ka hor mooyee Ogaadana in Eebe Dambi Dhaafo oo Naxariisto.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْرَأُوا عَلَيْهِمْ
فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٤﴾

35. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow ka Dhawrsada Eebe una Doona Xaggiisa Dhawaansho kuna Jahaada Jidkiisa waxaad u Dhawdihiin inaad Liibaantaane.

يَتَّيِبُهُمُ اللَّهُ وَيَأْتِيهِمُ اللَّهُ بِغَفْوَةٍ أَتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا
إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٥﴾

Eebe ma Jecla Xumaanta iyo Fasaadka ee wuxuu Jecelyahay Wanaagga iyo Khayrka, saasuuna u Dhawray Nafta Dadka oo Ciddii u Disha Naf xaq Darro waxay la Midtahay mid Dadkoo Dhan Dishay, Tii Noolaysa oo korisana waxay la mid tahay mid Dadkoo Dhan Noolaysay, Saasaana loo Ciqabi Ciddii Diinta Eebe iyo Nabiga la Dagaalanta, oo Dhulka Fasaadisa, Waana in la Laayo ama Gacnaha iyo Lugaha is Dhaaf loo gooyo, ama la Wadho, ama Dhulka laga Eryo Iyagoo Dulloobay Aakhiro iyo Adduunba, Ciddiise intaan la Qabanin Toobadkeenta Eebe wuu u Dhaafi. Tan kale waa in ILaahay loogu Dhawaado Camal Fiican iyo Wanaag, Sida Salaadda, Zakada, Soonka, Xajka, Jahaadka, Sadaqada, Wax barashada iyo Baridda.

Ibnu Cabbaas wuxuu Yidhi: Wasiladu Waa Dhawaansho, Qataadana wuxuu Yidhi: Ugu Dhawaada Eebe Daacadiisa iyo Wuxuu Jecelyahay.

Waxaana Xadiith ku Sugnaaday inay tahay Darajo Jannada Dhexdeeda ah oo ka Siyo Cid Eebe Jecelyahay Sida Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee). Al-Maa'idah (32-35).

36. Kuwa Gaalobay hadduu u ahaado waxa Dhulka ku Sugaan oo Dhan iyo wax la mid ah inay iskaga Furtaan Cadaabka Maalinta Qiyaame lagama Aqbaleen waxayna Mudan Cadaab Daran..

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَالَّذِينَ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا وَوَسِيلَةٌ لِيَفْقَدُوا بِرَبِّهِمْ مِنْ عَذَابِ
يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا نُقِيلُ مِنْهُمْ وَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٣٦﴾

37. Waxay Dooni inay ka soo Baxaan Naarta kamana Baxaan Xaggeeda waxayna mudan Cadaab Joogta ah.

يُرِيدُونَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا لَهُمْ
بِخُرُوجِهَا مِنْهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٧﴾

38. Tuugga iyo Tuugadda Gooya Gacmahooda Abaalmarin waxay kasbadeen Darteed waana Xanuujin Eebe ILaahayna waa adkaade Falsan.

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً
بِمَا كَسَبَتْ كَلًّا مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾

39. Ciddiise Toobad keenta Dulmigiiisa ka Dib oo Fiicnaada ILaahay wuu ka Toobad Aqbali, Eebana waa Dambi Dhaafe naxariista.

فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ
يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٩﴾

40. Miyaadan Ogayn in Eebe u sugnaaday Xukunka Samooyinka iyo Dhulka uuna Cadaabi Cidduu Doono,

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَعْفُو لِمَنْ يَشَاءُ

waana u dambi dhaafi Ciduu la doono
 ILaahayna wax kasta wuu karaa.

وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤١﴾

Cadaabka Aakharo iyo Cigaabteeda wax kasta oo Adduunka Jooga iyo wax la mid ahba waa layskaga Furanlahaa, lamase aqbal, Gaalana lagama Bixiyo Naarta, waxayna Mudan Cadaab Joogta ah. Aayadaha kale waxay ka warrami farina in Tuugga la Gooyo Gacanta Rag iyo Haweenba, maxaayeelay waa Arrin Xun oo Diinta, Caqliga, iyo Abuuridda Fiicanba Diidi, sidee Ruux Caqli leh u Gali Guryo Dad ama u Jabsan, ama Xoolahooda u Kaxaysan si qarsoodi ah Isagoon ka Yaabayn Eebe, Dhawrayna Akhlaaqda, ILaalinaayna Xaqa Walaalkiisa ku Dhibtamay xasilinta Xoolahaa, Kaas Abaalkiisu waa in laga Fogeeyo Gacanta Xun oo Bukta, kuwase Doqomada ah een wax kasayn ee wax ka sheegi Cigaabta Tuugga, may u Naxariistaan Miskiinka la Xaday Dhididkiisii intay u Naxariisan Tuug, Mise Iyagaa Tuuga ah, Maxaase laga Faa'iiday Markii laga Tagay Arrintaas Sow cid Walba kuma Seexato Cabsi kumana soo Toosto Cabsi, Imisaase Tuugo dhacda Habeen iyo Dharaar, dadna lagu Dilaa, ood maqas-haa Dhibaato aan laga Sheekaysan karin, Ma saasaa Roon mise in la qabto Tuugga Gacantiisa oo la Edbiyo, oo Dadka iyo Xoolohiisu Nabadgalyo ku Noolaadaan, Gaaladuse ma Eebay uga Naxariis badan yihiin Khalqigiisa, ha Abuurteen Iyagu Tuugo ayna gooynayn, oo haw Sameeyeen Cir iyo Dhul iyo Wadan ay Dagaan, hana ka Bexeen Wadanka iyo Dhulka Eebe, ILLeen Tuugo iyo Tuug ma Rabee. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Eebe ha Lacnado Tuug wuxuu Xadaa Ukun oo la Goyn Gacantiisa oos Xadi Xadhig oo la Goyn, Taasina waxay ku Tusin Naf Xumida Tuuga iyo kan Daba Joogaba, Naxariisna ma aha in Ruux Buka lagu sii Daayo Dadka ee waxaa Naxariis ah in la Daweeyo Khayrkana la Tusiyo Wanaagana lagu Hanuuniyo Shaqana loo yeelo Hadday Baahi Jirto, waxaannu Rumaysanahay Eebaha Falka San iyo Xukunkiisa Caadilka ah, ee ha u soo Noqdeen kuwaas Qalbiga ka Buka ee Tuugada Ayidi. Al-Maa'idah (36-40).

41. Rasuulow Yeyna ku Walbahaarin kuwa ku Dag dagi Gaalnimada oo ah kuwa ku Yidhi Afkooda waan Rumay-nay ooyna Rumayn Quluubtoodu, iyo kuwa Yuhuudoobay waxay maqli ogyi-hiin Beenta waxayna maqli Ogyihiin qoom kale oon kuu Imaanin waxayna ka leexiyaan Kalimooyinka Meelaheeda (Dhabta) waxayna Odhan haddii laydinsiiyo kan (Leexsan) qaata had-daanse laydin siinin ka Digtoonaada, Ruxuu Doono Eebe Ibtilyantiisa wax-ba ugama hanatid Eebe waxba, kuwaasina waa kuwaan Eebe la Doonin inuu Daahiriyo quluubtooda, waxayna Mudan adduunka Dulli Aakharana waxay mudan Cadaab wayn.

يَأْتِيهَا الرُّسُولُ لَا يَحْزُنكَ الَّذِينَ يُسْكِرُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَقْوَاهِمَ وَلَمْ تُوْمِنْ قُلُوبُهُمْ وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا وَاسْتَمْعُوا لِلْكَذِبِ سَمْعُونَ الْقَوْمِ الْآخِرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ يَحْزُنُونَ الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ وَإِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوا وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُمْ اللَّهُ شَيْئًا أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَظْهَرِ قُلُوبُهُمْ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ لَهُمْ فِي الآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٤١﴾

42. Waxay Maqli Ogyihiin Beenta waxayna Cunid Badanyihiin Xaaraan-ta, hadday kuu Yimaaddaana kala Xu-

سَمْعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَلُونَ لِلسُّحْتِ فَإِنْ جَاءُوكَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ

kun Dhexdooda ama ka Jeedsahad-daad kajeedsatana Wax kaama dhi-baan haddaad kala xukuntana Caddaalad kukala xukun Eebe wuxuu jecelyahay caadiliintee.

وَإِنْ تَعْرَضْ عَنْهُمْ فَمَنْ يَضُرُّكَ شَيْئًا
وَإِنْ حَكَمْتَ فَأَحْكُم بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٦﴾

43. Siday kuugu Xukuntami Iyadoo agtooda yahay Tawreed oo Xukunkii Eebe ku Yaal markaasna ay ka Jeedsan intaas ka Dib Kuwaasi ma aha Mu'Muniin.

وَكَيْفَ يُحْكُمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَةُ فِيهَا حُكْمُ
اللَّهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
وَمَا أَوْلِيَكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

Ayadahanu waxay ku soo Degeen kuwa ku Dagdaga Gaalnimada oo ka Baxa Daacadda Eebe iyo Rasuulkiisa, oo ka Hormariya Hawadooda iyo Ra'yigooda Shareecadda Eebe, waana Munaafiqiinta Colka Eebe ah, waxaa kale oo Iyana Colka Eebe ah, kuwa Yuhuudda ah ee Beenta maqla Dhexdoodana wax isu Sheega, Xaqana Leexiya, Siday u Leexiyeen, ee Qalloocana isfara inay Haystaan, wax kalana ayan maqlin, waana kuwa Eebe Ibtileeyey, wax xagga Eebe wax uga Tarina ma Jiraan, Dulli iyo Cadaabayna Mudan Aakharo iyo Adduunba, Been maqalkana waxay ku Darsadeen Cunidda Xaaraanta iyo Boolida, wuxuuna u Khiyaar galiyey inuu iskaga Jeedsado hadday u Yimaadaan ama Caddaalad ku kala Xukumo, Xaqa oo la Qariyo, Beentoo la Faafiyo oo la maqlo iyo Xaaraanta oo la Cuno waa Caadada Yuhuudda iyo inta Raacda ama la Mid noqda Gaar ahaan waxay ku soo degeen Xaalka Zinada iyo Magdhawga Dilka, oy ka Been sheegeen, waxaase Waajiba in laga Leexdo Jidkooda. Al-Maa'idah (41-43).

44. Anagaa soo Dejinay Tawreed oo Dhexdeeda ku suganyahay Hanuun iyo Nuur, oyna ku xukumayeen Nabiyadii u Hogaansamay Eebe kuwii Yuhuudobay, waxaana Xukumi Jiray madaxdii iyo Culimadii wixii laga Doonay inay ILaaliyaan oo Kitaabka Eebe ah, waxay ku ahaayeen Markhaati ee ha ka Cabsanina Dadka ee iga Cabsada ani, hana ku Gadanina Aayaadkayga Lacag (Qiimo) Yar, Ciddaan Xukumin wuxuu soo Dejiyey Eebe kuwaasi waa Gaalo uun.

إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يُحْكَمُ بِهَا
الْأَشْيَاءُ الَّذِينَ آسَلُوا لِلَّذِينَ هَادُوا
وَالرَّبِّيْنُونَ وَالْأَحْبَارِ بِمَا اسْتَحْفَظُوا
مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءً فَلَا
تَخْشَوُا النَّكَاسَ وَآخْشَوْنَ وَلَا تَتَشَرَّوْا
بِعَابَتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٨﴾

45. Waxaan ku Faralyeelay korkooda in Nafta (Loo qisaaso) Nafta, ishana Isha, Sankana Sanka, Dhagtana Dhagta, ILigana ILiga, Nabaradana waa laysu Qisaasi, Ciddii iska Sadaqaaysata (Saamaxda) waxay u Noqon Kafaaro (Dambi Dhaaf) Cidaanse Xukumin

وَكُنِبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنْ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ
وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ
وَالْأَذْنَ بِالْأَذْنِ وَاللِّسْنَ بِاللِّسَنِ وَالْجُرُوحَ
قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ

wuxuu soo Dejiyey Eebe kuwaasi waa Daalimiin uun.

لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾

Tawreed wuxuu ahaa Kitaab Eebe oo Xaq ah oos Nabi Muuse ku soo Dejiyey, ka Dibse Yuhuuddu Lecxisay waxaana ku Yiil hanuun iyo Nuur, waxaana Xukumi Jiray Nabiyadii Eebe u Hogaansamay iyo Culimadii iyo Madaxdii wax kasaysay, waxaana la faray inay Dhawraan Maragna ka ahaadaan, oyna ku Gadanin Aayaadka Eebe wax Nacfi ah, Cidaan Xukumin waxa Eebe soo Dejiyeyna waa mid Gaaloobay.

Ibnu Cabbaas wuxuu Yidhi: Ciddii Diida waxa Eebe soo Dejiyey wuu Gaaloobay. Aayadda kalana waxay ka warrami Qisaasta iyo in Cid walba laga Gudam waxay gaysato, ama Naf ama Xubin, Taasina waxay ku Tusin Caddaaladda Islaamka iyo in Sharciga Eebe u Simanyahay Dadku, Ciddii iyadu iska Cafida Xaqbay u Leedahay Ajirna way ka Heli, Cidaan saas Xukuminna waa mid Daalimiin ah. Aayadduna waa arrin Guud oo Cid walba Ku Rumoobi, waxayna Caddayn in Dadka Rag iyo Haween lagu Qisaasi, waxaana Sugnaaday in Ragga Haweenka loo Qisaasi. waana taa Caddaaladda Islaamka Ciddii ku Dhaqmi. Al-Maa'idah (44-45).

46. Waxaana Raacsiinay Raadkoodii ciise Ibnu Maryama Isagoo Rumayn, wixii Hortiisa ahaa oo Tawreedu, waxaana Siinay Injiil oo Hanuun iyo Nuur ku Suganyahay, una Rumayn wixii ka Horeeyey oo Tawreedu Hanuun iyo Waanana u ah kuwa Dhawrsada.

وَقَفِينَا عَلَىٰ آثَرِهِمْ بِعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ ۚ وَءَاتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾

47. Ha Xukumeen Ehelka Injiil wuxuu ku soo Dejiyey Eebe Dhexdiisa, Cidaan Xukumin wuxuu Soo Dejiyey Eebe waa Mid Faasiq ah uun.

وَلِيَحْكُمَ أَهْلَ الْإِنجِيلِ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ ۖ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤٧﴾

48. Waxaana kugu Soo Dejiyey Kitaabka Xaqa Isagoo Rumayn wixii ka Horeeyey oo Kitaab ah, Isagoo Marag iyo ILaaliye u ah, ee Ku kala Xukun Dhexdooda wuxuu Soo Dejiyey Eebe hana ka Raacin Hawadooda waxa kuu Yimid oo Xaq ah, Dhammaan waxaan u Yeellay Shareeco iyo Waddo, hadduu Doono Eebana wuxuu idinka Yeeli Umad kaliya, Laakiin wuu idinku Im-tixaami wuxuu idin Siyey ee u Tartama

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ هَمَمَّ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَا جَا وِلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لَسَبَلْنَكُمْ فِي مَاءِ آتَانَكُمْ فَاسْتَمِقُوا

Khayrka, Xagga Eebe yey Noqoshadii-
nu tahay Dhammaan wuxuuna idiinka
Warrami waxaad isku Diidanaydeen.

الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا
فَإِنِّي أَخَذْتُ بِكُمْ بِالْحَقِّ

Waxaa ka Dambeeyey Tawreed Nabi Ciise oo Injiil lagu soo Dejiyey isagoo Hanuun ah u Rumaynna Tawreed, waxaana la faray Injiil Ehelkeedii inay Xukumaan waxa Eebe soo Dejiyey ILLeen Ciddaan Xukumin waxa Eebe soo Dejiyey waa uun Faasiqe.

Markaasaa Quraanka Sharafta leh Eebe ku soo Dejiyey Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Isagoo Marag iyo Ilaaliye u ah Kutubtii hore, waana in lagu Dhaqmo, oon hawada laga Dooranin, Umad Kasta wuxuu Eebe u Yeelay Sharci iyo Waddo, hadduu Doonana wuxuu ka Yeeli lahaa umad Qudha, Laakiin inuu ku Imtixaamo wuxuu Siiyey, waana in Wanaagga loo Tartamo ILLeen Eebaa loo Noqone.

Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Annagu haddaan nahay Nabiyada waxaan nahay Walaalo Diintanaduna waa Mid. Al-Maa'idah (46-48).

49. Ku kala Xukun Dhexdooda wuxuu soo Dejiyey Eebe, hana Raacin Hawadooda, kana Digtoonow inay kaa Fidmeeyaan waxa Eebe kugu soo Dejiyey qaarkiis, hadday Jeedsadaanna Ogow in Eebe la Doonayo inuu ku Assiibo (Ciqaabo) Dambigooda Qaarkiis, wax badan oo Dadka ka mid ahna waa Faasiqiin.

وَأَن أَحْكُمَ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ
وَاحْذَرُهُمْ أَنَّ يَفْتَسُّوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنزَلَ اللَّهُ
إِلَيْكَ فَإِن تَوَلَّوْا فَاعْلَمْنَا أَنبَارُئِدُ اللَّهِ أَن يُصِيبَهُمْ
بَعْضُ
ذُنُوبِهِمْ وَإِن كَبُرَ مِنَ النَّاسِ لَفَسِيقُونَ

50. Ma Xukunka Jaahilayad yey doonayaan, yaa uga Fiican Eebe Xukunkiisa qoomka wax Yaqiinsan (Rumay-san).

أَفْحَكُمُ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ
حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

wuxuu Eebe Faray Nabiga Umaddiisuna waa la mide inuu ku kala Xukumo Dadka Quraanka Eebe soo Dejiyey, uasanna Raacin waxay Gaaladu Jeceshahay, kana Digtoonaa inay ka Leexiyaan Xaqa, hadday Xaqa ka Jeedsanna waxaa u Sabab ah Dambigooda oo Eebe u qabtay Dadka wax badan oo ka mid ahna waa Faasiqiin, mana haboona in Xukun Jaahili ah laga Doorto Xukunka iyo Sharciga Eebe ee Wanaagsan.

Ibnu Kathiir wuxuu Yidhi: Eebe wuxuu ku diidi oo Canaan kuwa ka Leexda Xukunka Eebe ee Kulmiyey khayr oo Dhan, kana Reeba Xumaan oo Dhan, oo uga leexday wax ka soo Hadhay oo ra'yi iyo Hawo iyo Nadaamyoo ay Sameeyeen Dad iyagoon Daliil Shareecada Eebe ka haysan, Ciddii taas fasha waa in lala Dagaallamo intuu uga noqdo Xukunka Eebe iyo Rasuulkiisa, uasanna Xukumin wax ka soo Hadhay wax yar iyo wax wayn midna.

Xasan Basrina wuxuu Yidhi: Ciddii Xukunka Xukunka Eebe waxaan ahayn, waa Xukun Jaahili ah. waa na kaas Sharciga Eebe iyo Diintiisii waxaana Dhab ah Ciddii ku Dhaqantana inay Heli Nabadgalyo, Caddaalad, Barwaaqo iyo Wanaag, Tii ka leexatana ay la Kulmi Halaag, qas, caddaalad darro, Khilaaf, Nabadgalyo La'aan iyo Dhib oo Dhan, Sida Muuqata, waxaase lala Hadli Ciddii Caqli leh. Al-Maa'idah (49-50).

51. Kuwa Xaqa Rumeeyow ha ka yee-lanina Yuhuud iyo Nasaara Sokeeye,

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى

Qaarkood waa Sokeeyaha Qaarka (Kale) Ciddii ka Sokeeya Yeelata oo idinka Mid ah wuxuue ka midyahay Iyaga, Eebe ma Hanuuniyo Qoomka Daalimiinta ah.

أُولَئِكَ بِمَعْزُومِهِمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضُهُمْ مِّنْ بَتَوْلَهُمْ مِّنْكُمْ فَإِنَّهُمْ
مِنَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾

52. Waxaad Arkaysaan kuwa Qalbiga ka Buka (Munaafiqiinta) oo u Degdagi Dhexdooda, iyagoo Dhihi waxaannu ka Cabsan inay nagu dhacdo Dhibaato (Socota) waxay u Dhawdahay in Eebe keeno Fatxi (Gargaar) Xagiisa ah oo Markaas ay ahaadaan kuwo waxay u Qarsanayeen Naftooda (oo Gaal jacayl ah) Qoomameeya.

فَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ يُسْتَرْعُونَ فِيهِمْ
يَقُولُونَ نَحْنُ نَحْمَدُ اللَّهَ أَن يَأْتِي
بِالْفَتْحِ وَأَمْرٍ مِّنْ عِنْدِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَى مَا أَسْرُوا
فِي أَنفُسِهِمْ نَادِمِينَ ﴿٥٢﴾

53. Waxay Odhan kuwii Rumeeyey (Xaqa) ma kuwaasaa Kuwii ku Dhaartay Eebe Dhaar Adag inay idinla Jiraan, waxaa Hoobtay Camalkoodii waxayna ahaadeen kuwo Khasaaray.

وَيَقُولُ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ
جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ أَنَّهُمْ لَعَنَكُمْ حِطَّتْ أَعْمَالُهُمْ
فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ ﴿٥٣﴾

Wuxuu Eebe Sarreeye ka Reebayaa kuwa xaqa Rumeeyey inay Sokeeye ka Yeeshaan Yuhuud iyo Nasaara ee ah Col Islaamka iyo Dadkiisa, ILLeen qaarkood qaarka kale Sokeeyuu u Yahaye, Ciddii Xadhiidh Sokeeye la Yeelataana Iyaguu ka mid yahay, Eebana ma Hanuuniyo qoom daalimiinta, waxaana jira in kuwa Munaafiqiinta ah ee qalbiga ka Buka u Degdagaan Xidhiidhintooda iyagoo Sheegi inay ka Cabsan in Dhib ku Dhaco, waxayse u Dhawdahay in Gargaarka Eebe Yimaado oo Markaas qoomameeyaan Xumaantay Qarsanayeen, waxayna odhan kuwa Xaqa Rumeeyey ma Kuwaasaa kuwii Dhaarta Adag Eebe ku Dhaartay inay idinla Jiraan, Camalkoodu wuu buray wayna Khasaareen. Aayaduhuna waxay Wareemi kuwaan Noolaan karin Xidhiidh Gaalo La'aanteed, waana Doqonimo inaad Colkaa Saaxiib ka Dhigato, Yaase wax Maqashiin Dadka dhumay. Al-Maa'idah (51-53).

54. Kuwa Xaqa Rumeeyow Ruuxii ka Ridooba Diintiisa oo idinka mid ah, wuxuu Eebe keeni qoom uu Jecelyahay iyana Jecel una naxariista Mu'miniinta kuna Daran Gaalada, kuna Jahaadi Jidka Eebe oon ka Cabsanayn Canaanata Canaante, Taasina waa Fadliga Eebe wuxuuna Siiyaa Cidduu Doono, Eebana waa Deeq Badane Og.

يَتَأَيَّبُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْ رَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِمْ فَسَوْفَ
يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُمْ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ
أَعَزُّونَ عَلَى الْكٰفِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا
يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ءَ ذَٰلِكُمْ فَضَّلَ اللَّهُ تَوْبَتَهُمْ مِّنْ يَشَاءُ
وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

55. Waligiinnu waa uun Eebe iyo Rasuulkiisa iyo kuwa Rumeeyey (Xaqa) ee Ooga Salaadda oo Bixiya Zakada oo Rukuuca.

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ
الصَّلَاةَ وَيَتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴿٥٥﴾

56. Ciddii ka Waliyeelata Eebe iyo Rasuulkiisa iyo Kuwa Rumeeyey Xaqa Xisbiga ILaahay Umbaa Adkaan.

وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حَرْبَ اللَّهِ هُمُ الْعَدَاوَةُ

ILaahay wuxuu Inoo Sheegi Ciddii ka Jeedsata Gargaarka Diintiisa iyo Fulinta Sharcigiisa inuu Eebe ku Badali mid ka Khayr roon, kana Xoog Badan kana Toosan, oo ku Jahaadi Jidka Eebe, kana Cabsanayn Dagaalid, ILLeen Eebaa Fadligiisu waasac yahaye, Mu'miniintana Eebaa u Wali ah, iyo Rasuulkiisa iyo Kuwa Xaqa Rumeeyey, ee Tukada, Zakadana Bixiya, Ciddii ka Wali Yeelata ILaahay Rasuulkiisa iyo Kuwa Xaqa Rumeeyeyna wuu Guulaysan, ILeen Xisbiga Eebe Umbaa adkaadee, Aayaduhuna waxay Ishaari in Ciddii Gaalawda Eebe ka Kaaftoomi, kuna Badali mid ka Fiican, Tan kale waa inaan Xaqa looga leexan loogana Aamusin Dagaalidda.

Imaam Axmed Waxaa laga Wariyey: in Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Yidhi: Yuuna ka Reebin Midkiin Cabsida Dadka Eebe Korkiisa Inuu Xaqa Sheego, ILeen ma soo Dhaweyo Ajal, Mana Fogeeyo Risqi in Xaqa la sheego, ama loo Sheegi mid Wayn. Al-Maa'idah (54-56).

57. Kuwa xaqa Reemeyow ha ka Yee-lanina kuwa ka Yeeshay Diinta Jeess Jees iyo Ciyaar oo ah kuwa Ehelu Kitaabka ah Idinkana Horeeyey iyo Gaalada sokeeye, kana Dhawrasada Eebe haddaad Tihiin Mu'miniin.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُؤًا وَلَعِبًا مِّنَ الدِّينِ أَوْ تَوَلَّوْا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَالْكَثْمَارَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ كُفْرَكُمْ مِّنْهُمُومِينَ

58. Markaad ugu Dhawaaqdaan Salaaddana waxay ka Yeeshaan Jeess Jees iyo Ciyaar, waxaana Arrintaas ugu Wacan inay Yihiin Qoomaan waxkasayn.

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوا هُزُؤًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ

59. Waxaad Dhahdaa Ehelu Kitaabow Miyaad Noogu Cadhoonaysaan inaan Rumaynay Eebe iyo waxa naloo soo Dejiyey iyo wixii la Dajiyey horay Mooyee, Badankiinnu waa Faasiqiin.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَقِيمُونَ مَنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلُ وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ

60. Waxaad Dhahdaa maydinka war-ramaa waxa ka Sharbadan Arrintaas abaal Marinta Eebe Agtiisa waa mid Eebe Nacladay una Cadhooday kana Yeelay Daanyeerro, Doofaarro iyo Shaydaan Caabude, Kuwaasay Shar badantahay Meejoodu kana Dhumid Badan Jidka Toosan.

قُلْ هَلْ أَنْتُمْ بِشِرِّ مِّنْ ذَلِكَ مُتَوَبِّعِينَ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ لَعْنَةِ اللَّهِ وَغَضَبِ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتِ أُولَئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضْلَعُ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ

Wax badan Yuu Quraanku ka Digay Sokeeye ka Yeelashada Gaalada ka Yeelan Diinta Eebe Jeess Jees iyo Ciyaar, ama ha ahaado Ehelu Kitaab ama Gaala Kallee, Sidoo kale waxay ku Jeess Jeesaan Aadaanka Salaadda ILeen waa kuwo aan wax kasayne, waxay Musliimta ku Nici oon xaqay Rumeeyeen ahaynna ma jiro, waxaana U Xun wax la arko Cid Eebe Lacnaday, oo u Cadhooday, oo ka Yeelay Daanyeer, Doofaar iyo Sheydaan Caabud, waxaana jirta arrin Dhah ah oo quraanku ku Cel-celiyo oo ah in Gaalo tahay Colka Eebe, Nabiga, Diinta Islaamka ah, Musliimta iyo Xaqa Toosanba, waana in laga Digtoonaado lagana Feejiinaado. Al-Maa'idah (57-60).

61. Hadday idiin Yimaaddaan waxay Dhahaan waan Rumaynay (Xaqa) iya-goo la soo Galay Gaalnimo, lana Baxay, Eebana waa Ogyahay waxay Qarin,

وَإِذَا جَاءَهُمْ قَوْلُ آءَامِنَا وَقَدْ حَلَّوْا بِالْكَفْرِ وَهُمْ
قَدْ خَرُّوا يُبْغِوْنَ آلِهَةً مِمَّا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٦١﴾

62. Waxaad Arkaysaa wax Badan oo ka mid ah oo u degdegi dambiga iyo Colnimada iyo cunidda Xaaraanta, waxaa Xumaan badan waxay Fali.

وَوَرَى كَثِيرًا مِّنْهُمْ يُسْرِعُونَ فِي الْأَيْمِ وَالْعُدْوَانِ
وَكَانَ لَهُمُ السُّخْرَتُ لَيْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾

63. May ka Reebaan Ikhyaartu iyo culimadu hadalkooda dambiga ah iyo Cunidda Xaaraanta, waxaa Xumaan badan waxay Samayn.

لَوْلَا يَنْهَاهُمُ الرَّبِّيُّونَ وَالْأَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمْ
الْإِنَّمِ وَأَكْثِمُهُمُ السُّخْرَتُ لَيْسَ مَا كَانُوا
يَصْنَعُونَ ﴿٦٣﴾

64. Waxay Tidhi Yuhuuddu Gacanta Eebe waa Laabantahay, ha lallaabo Gacmahoodu hana La naclado hadalkay Dheheen Dartiis, saas ma aha ee waxay ku Fidsanyihiin Khayrka (Deeq badane) wuxuuna u Nafaqeyaa Siduu Doono, wuxuuna u Kordhin wax badan oo iyaga ka mid ah waxa lagaaga soo Dejiyey Eebahaa Xad Gudub iyo Gaalnimo, waxaana ku Dhex tuuray Col iyo Cadho tan iyo Qiyaame, mar kastooy huriyaan dab Dagaalna waxaa bakhtiya Eebe, waxayna la Socdaan Dhulka Fasaad, ILaahayna ma Jecla kuwa wax Fasaadiya.

وَكَالَتِ الْيَهُودُ يَدَ اللَّهِ مَغْلُولَةً غَلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلِجُنُودِهِمْ
بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُثَبِّتُ كَيْفَ يَشَاءُ
وَلَيَزِيدَنَّ كَيْدًا مِنْهُمْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا
وَكَفْرًا وَالْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ
الْقِيَامَةِ كَلِمًا أَوْ قَدْ وَنَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَالَهَا اللَّهُ
وَيَسْعُونَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾

Munaafiqiintu meelay Joogaanba kama tagaan Gaalnimo iyo Xumaan, Eebana waa Ogyahay waxay qarin, waxaadna ku aragtaa inay u deg degi dambiga, Colnimada iyo Xaaraan Cunka, wax Xunbayna Falaan, Culimadaan ka reebin waxaasna waxay Sameeyeen wax Xumaan badan. Yuhuudna Lacnadi ha ku Dhacdee waxay Af-Xumeeyeen Ilaaheen Sarreeye, kuna Sheegeen Bakhayl-nimo, Iyagaase Bakhayllo ah lana Lacnaday ee Eebe waa Deeqsi Siduu Rabo wax u Bixiya, waxayna ka qaadi Xaqa Xad Gudub, Gaalnimo, Col Dhexdooda ah, Cadho Tan iyo Qiyaamada, Dabkay Huriyaan-na Eebaa Bakhtiin, Dhulkana way Fasaadiyaan Eebana ma jecla kuwa wax Fasaadiya. Al-Maa'idah (61-64).

65. Hadday Ehelu Kitaabku Ru-meeyaan xaqa oy Dhawrsadaan waxaan ka Asturi lahayn Xagooda Xumaantooda waxaana Galinlahayn Jan-nada Naciimo.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا
لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأَدْخَلْنَا فِي الْجَنَّةِ
النَّعِيمِ ﴿٦٥﴾

66. Hadday ku Camal falaan Tawreed, Injiil, iyo waxa looga soo Dejiyey Xagga Eebahoodna waxay ka Cuni lahaayeen Korkooda iyo Hoostooda, «barwaaqo» waxaa ka mid ah Umad Dhex dhexaysa wax badan oo ka mid ahna waxaa Xun Waxay Fali.

وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ مِنْهُمْ أُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ ﴿٦٦﴾

67. Rasuulow Gaadhsii waxa lagaaga soo Dejiyey Eebahaa (Dadka) Haddaan Falin Maadan Gaadhsiin Riisaaladiisa «Fariintiisa», Eebaana kaa Ilaalin Dadka, Eebana ma hanuuniyo qoom Gaala ah.

﴿يَا أَيُّهَا الرُّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِن لَّمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٦٧﴾﴾

Kutubta Eebe soo Dejiyey waa Xaq Haddaan la Leexin, saas Darteed hadday ku Camal fali Lahaayeen Ehelu Kitaabku waxaa la Dhaafi lahaa Dambigooda, waana la Jannayni lahaa, waxayna Heli Lahaayeen Barwaaqo, waxaase laga helaa Cid Dhex dhexaysa, wax badan baase Xumaan Fala, Eebana wuxuu Faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu Gaadhsiiyo dadka waxa Eebe ku soo Dejiyey, Hadduusan Saas falinna wax Ma Gaadhsiin, Dadkana Eebaa Ka Dhawri mana Hanuuniyo Gaalada.

Caa'isha waxay Tidhi: Hadduu Nabigu Qarin waxa loo wax-yooday wuxuu qarin lahaa Aayaddan. Nabiguna Maalinta Xajkii waynaa wuxuu Warsaday Asaxaabta inuu Gaadhsiiyey Xaqa iyo in Kale waxayna sheegeen inuu Gaadhsiiyey, Markaasuu Farta Cirka u Taagay oo Yidhi oo ku Soo Cel Celiyey oo Yidhi Eebow sow ma Gaadhsiin. Al-Maa'idah (65-67).

68. Waxaad Dhahdaa Ehelu Kitaabow waxba ma Tihidiin intaad ka Oogtaan Tawreed, Injiil iyo waxa Laydiinka soo Dejiyey Xagga Eebihiin (Quranka) wuxuuna u Kordhin wax badan oo ka mid ah waxa Xagga Eebahaa lagaaga soo Dejiyey Xad Gudub iyo Gaalnimo ee haw murugoon qoomka gaalada ah.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُقِيمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَئِذِ بَدَأْتُمْ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾

69. Kuwa Xaqa Rumeeyey iyo kuwa Yuhuudoobay iyo Saabi'iinta iyo Nasaara Ciddii Rumeysa Eebe, Maalinta Dambe (Qiyaamada) oo fala camal fiican cabsi korkooda ma ahaato iyo Walbahaar (Midna).

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّالِحِينَ وَالنَّصْرَى مَنْ أَمَرَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾

70. Waxaan Qaadnay Ballanka Bani'israa'iil waxaana u Diray Xaggooda Rasuullo, Markastoos ula Yiimaaddo Rasuul waxaan Naftoodu Jeclayn Koox way Beeniyaan Kooxna way Dilaan.

لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَارْسَلْنَا إِلَيْهِمْ رَسُولًا قُلْنَا جَاءَ هُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ ﴿٧٠﴾

71. Waxayna u Maleeyeen inaan Fidmo Jirin, wayna Indho Beeleen oo Dhago Beeleen, Markaasuu Eebe ka Toobad Aqbalay, markaasay Indho Beeleen oo Dhago Beeleen wax badan oo ka mid ah Eebana waa Arkaa waxay Fali.

وَحَسِبُوا الْأَلْكَوتَ فِتْنَةً فَعَمُوا وَصَمُوا وَتَكَبَّرُوا
 تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا وَصَمُوا كَبِرًا
 مِنْهُمْ وَاللَّهُ بَصِيرٌ يَمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾

Ehelu Kitaab waxba ma aha intay kaga Socdaan waxay Tawreed, Injiil iyo Quraanka fari, wax badan oo ka mid ahna way Xad-gudbaan oo Gaaloobaan markay quraanka Maqlaan, Ciddii Eebe Rumeysa iyo Qiyaame oo Camal Fiican fasha oo Waafaqsan Shareecada Islaamka Cabsi iyo Murug midna ma Hayso, reer Bani Israa'iil wuxuu Eebe Ballan kaga qaaday inay xaqa Rumeeyaan, wayse Buriyeen oy Rasuullada qaar Beeniyaan qaarna Dilaan, iyagoon Dhib u Arkayn, Waase kuwo Indho iyo Dhaga la', waana arkaa Eebe waxay fali Aayaduhuna waxay Caddayn in Dadku Qiimo ku leeyahay Raacidda iyo Ku Dhaqanka xaqa, haddii kale waxba ma aha, wax qiima ahna ma laha. Al-Maa'idah (68-71).

72. waxaa Gaaloobay kuwa Yidhi Eebe waa Masiixi Ibnu Maryama, Wuxuuna Yidhi Masix (Ciise) Bani Israa'iilow Caabuda Eebe ee ah Eebahay iyo Eebihin, Ruuxii u Shariig Yee-la Eebe (La wadaajiya) wuxuu Eebe ka Xarrimay Jannada wuxuuna ku hoyan Naarta Daalimna ma helo Gargaare.

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن أَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾

73. Waxaa Gaaloobay kuwii Yidhi ILaahay waa Saddex Midkood, ILaah kaliya Mooyee ILaah kalana ma jiro, hadayna ka Joogin waxay Sheegina waxaa Taaban kuwa Gaaloobay oo ka mid ah Cadaab Daran.

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهُ وَاحِدٌ وَإِن لَّمْ يَنتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

74. Miyeyna u Toobad keenayn Eebe oyna Dambi Dhaaf warsanayn, Eebaan Dambi Dhaafe Naxariista ah.

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونََهُ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٤﴾

75. Masiix (Ciise) Ibnu maryama ma aha waxaan Rasuul ahayn, waxaana tagay hortii rasuuladii, hooyadiisna waxay ahayd rumayso, waxayna cuni

مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَأَنَّا بِكُلَّانِ أَلْقَعَامٍ أَنْظَرَ كَيْفَ بَنِينِ

jireen Cunnada, day Saannu ugu Cad-dayn Aayaadka Markaas day Sida loo iilo.

لَهُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ أَنْظَرْنَا أَنْ يُؤْفِكُوكَ ﴿٧٥﴾

Aayadahanu waxay Caddayn Siday Nasaaro u Gaaloowday, oo ah inay Nabi Ciise ILaah ku Sheegeen, oy Dheheen waa ILaah Saddaxaad, Isagooy Dhaktu tahay inuu ILaah kaliya yahay wax la Wadaaga Ilaahnimada Jirin, Ciddii wax la Wadaajisana Janno ka Dheertahay, Naarna uu Gali, Nabi Ciisana yahay Addoon Eebe oo Rasuul ah Sidii Rasuuladii Hore, Hooyadiina Runlay Tahay ooyna ahaayeen kuwo wax Cuna, Balse day sida xaqa loogu Caddeeyey iyo Siday U dhumi. Saas darteed yey Doqonimo tahay in Eebe la Diido ama ILaah kale la Sheego, Wanaag, Sharaf, iyo Jannona waxaa Mudan Muslimka Toosan Siduu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) u Yidhi: Ma galo Jannada Ruuxaan Muslim ahayn. Al-Maa'idah (72-75).

76. Waxaad Dhahdaa Ma waxaad Caabudaysaan Eebe ka Sokow waxaan Hananin Dhib iyo Dheef (midna) Eebana Yahay Maqle Oge ah.

قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

77. Waxaad Dhahdaa Ehelu Kitabow ha ku Xadgudbina Diintiinna si aan Xaq ahayn, hana Raacina hawada qoom Dhumay mar hore Dhumiyeynna wax badan kana Dhumay Jidka Toosan.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٧٧﴾

78. Waa lagu Lacnaday Kuwii Gaaloobay oo Banii Israa'iil ah Carrabka Daa'wuudd iyo Ciise Ibnu Maryama Arrintaasna waxaa ugu Wacan Caasinimadooda ahaayeenna kuwo Xadgudba.

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾

79. Waxayna ahaayeen kuwaan iska Reebayn Xumaan ay Falayaan, waxaa Xun waxay Falayeen.

كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾

80. Waxaad Arkaysaan wax badan oo ka mid ah oo ka Sokeeye Dhigan kuwo Gaaloobay waxaa Xun waxay u Hormarsatay Naftoodu oo ah in Eebe u cadhooday, Cadaabkana ay ku Waari.

رَبَّرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿٨٠﴾

81. Hadday Yihiin kuwo Rumeyn Eebe iyo Nabiga iyo waxa lagu soo Dejiyey mayna Yeesheen Sokeeye Gaalo laakiin wax badan oo ka mid ah waa Faasiqiin.

وَلَوْ كُنَّا نُؤْمِنُ بِإِلَهِهِمْ
وَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِمَ آيَاتِنَا وَلَكِنَّ
كَثِيرًا مِّنْهُمْ فَسِيقُونَ ﴿٨١﴾

Eebaa Cibaado Muta Awoodna leh, mana habboona in wax kale la Caabudo, Tan kale waa inaan lagu Xad-gudbin Diinta si aan Xaq ahayn oo Cidna la Siin xaqa Eebe siday Gaaladu Faleen, Kuwaasoo lagu Lacnaday Carrabkii Nabi Daawuud iyo Ciise Ibnu Maryama, ILLeen Xumaanta iskama Reebi jirine, waxaana jira kuwo Gaalada Sokeeye ka Dhigan, waase kuwo Eebe u Cadhooday oo ku waari Naarta, ILLeen hadday Eebe iyo Nabiga Dhab u Rumeeyaan kamayna Yeesheen Sokeeye, Laakiin wax badan oo ka mid ah waa Faasiqiin.

Rasuulkuna (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelec) Wuxuu Yidhi: Fara Wanaagga oo Reebe Xumaanta ka hor intaydaan intaad ILaahay baridaan uusan idin Ajiibin. Taasina waxay Muujin in wanaagga la faro Dadka Xumaantana laga Reebo, Jidka Gaaladana laga Fogaado. Al-Maa'idah (76-81).

82. Waxaad Ogaan kuwa Dadka u Daran Colnimada kuwa Rumeeyey (Xaqa) (Muslimiinta) Yuhuud iyo Mushrikiinta (Diin laawayaaasha) waxaad Ogaan kuwa ugu soo Dhaw Jacayl kuwa Rumeeyey Xaqa (muslimiinta) inay yihiin kuwa dhihi waxaan nahay Nasaaro, Illeen waxaa ka mid ah qaysas iyo Raahibiin Ismana Kibriyaan.

لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا
الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ
أَقْرَبَهُمْ مَّوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا
إِنَّا نَصْرِيكَ ذَلِكَ بَأْنٍ مِنْهُمْ فَتَيْسِرْ
وَرَهْبَانًا وَأَنْتَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٢﴾

83. Markay maqlaan waxaa lagu soo Dejiyey Rasuulkana waxaad arkaysaa indhahoodoo Ilmo ka Daadan waxay aqoonsadeen oo xaqa ah iyagoo dhihi Eebow waan Rumeynay ee nagu dhig (Yeel) kuwa marag furi (Xaqa qiri).

وَإِذْ أَسْمِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنُهُمْ
تَفِيضُ مِرَّةً وَالذَّمْعَ مَمَاعِرَ فَوَإِنَّ الْحَقَّ يَقُولُونَ
رَبَّنَا آمَنَّا فَا كْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٣﴾

84. Maxaanaan u rumeynaynin Eebe iyo waxa noo yimid oo xaqa ah oonaan u Damcaynin inuu na galiyo (naga yeelo) Ilaahanno qoomka Suuban la Jirkooda.

وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ
وَنَطْمَعُ أَنْ يَدْخُلَنَا رَبَّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ ﴿٨٤﴾

85. wuuna ku Abaal marin Eebe waxay Dhaheen Jannooyin oy Socoto Dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku Waari Dhexdeeda, Taasina waa Abaal marin-ta Samafalayaasha.

فَأَنْبَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ
الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾

86. kuwa Gaalobay oo Beeniyey
Aayaadkanaga Kuwaasu Waa Jaxiimo
Ehelkeeda.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٨٦﴾

Ibnu Cabaas wuxuu Yidhi waxay ku soo Degtey Aayadahan Najaashi iyo Saaxiibadiis, Markuu Jacfar ku Akhriyey Quraanka, waxaase Muuqata had iyo Jeer Colnimada iyo Nacbaanta Yuhuud iyo diinlaawey-aashu u qabaan Xaqa iyo Diinta Islaamka. iyo Muslimiinta, hase Yeeshee hadday Nasaaradu ugu Dhaqmi Injiil si Dhab ah oo sugan waa inay Noqdaan Sida Aayaduhu Sheegeen oo ka Dhawraan Colka iyo waxyeellada Muslimiinta iyo Diinta Islaamka , Haddii Kale kuma Dhaqmaan Injiil ee waa Yuhuud ama Mulxidiin Diin-Laawayaal ah , kuwaasna waxaa Xaqa u Diiday Xasad , Isla wayni, Xumaan Jecayl iyo Inay Xoriyad u Helaan si ay uga Dharjiyaan Naftooda wax Kastoo Xumaana oy Doonaan.

Waxaana Sugnaatay Hadduu la kaliyoobo Yuhuudi Ruux Muslim ah wuxuu Doonaa inuu Dilo. Taasina way Muuqataa had iyo Jeer, Waase in laysku Duubnaado lagana Digtoonaado, lagana Hortago. Al-Maa'idah (82-86).

87. Kuwa xaqa Rumeeyow ha Xarri-
mina Wanaagga (Xalaasha) Eebe Idiin
Banneeyey hana Xadgudbina, Eebe ma
Jecla kuwa Xad gudbee.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْزَنْ مُوَطِّئَتٍ مَّا حَلَّ
اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾

88. Waxna ka Cuna Wuxuu Idinku
Arzaaqay Eebe isagoo Xalaal Fiican ah
kana Dhawrsada Eebe ee ah kaad
Rumeysantihiiin.

وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَّالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ
الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

89. Eebe Idiin ma Qabto Dhaar
DanLa'aaneed (Laqwi) Laakiin wuxuu
idiin qaban Dhaartaad u Qasaddaan,
Kafaaradeeduna waa Quudin Toban
Miskiin (oo siisaan) kan u dhexeeya
waxaad ku Quudisaan Ehelkiinna ama
Arrad Bixintooda ama Xorayn qoor,
Ciddaan Helinna waxay Soomi Saddex
Maalmood, Taasaana ah Kafaarada
Dhaartiinna Markaad Dhaarataan, ee
dhawra dhaartiinna Saasuuna idiinku
Caddayn Eebe Aayadkiisa, waxaadna
Mudantihiin inaad ku Mahdisaan.

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِالْفُجُورِ إِنَّمَا يَنْتَهِكُمْ
وَلَكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَدْتُمُ الْأَيْمَانَ فَكَفَرْتُمْ
إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسْكِينٍ مِنْ أَوْسَطِ مَا نَطْعَمُونَ
أَهْلِيكُمْ أَوْ كَسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ
فَصِيَامٌ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفْرَةٌ إِيْمَانِكُمْ
إِذَا حَلَفْتُمْ وَأَحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ
اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

Ma Bannaana wax Eebe Baneeyey in la Xarrimo, ama lagu Xad-Gudbo, ILLeen Eebe ma Jecla kuwaas Xad-Gudbee, waana in Xalaasha Fiican la Cuno.

Ibnu Cabbaas wuxuu Yidhi: Waxay soo Degtay Mar Koox Asaxaabtii ah ay Damceen in Noloshu Adduunka Dhan ka Maraan, markaasuu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalayo Eebe Korkiisa ha yeelee) Yidhi. Markii Loo Sheegay: Anigu Waan Soomi (Sunnaha) oon Marna Afuri, Marna waan Tukan (Sunnaha) marna waan Seexan, Haweenkana waan Guursan ee Ciddii Sunadayd (Wadadayda) qaadata-na waa iga mid, Ciddaan qaadaninna iga Mid ma aha. (Ibnu Abii Xaatiim).

Aayadda Kalana waxay ka Warrami inaan Eebe inoo qabanayn Dhaarta Carrabku xado ee midda loo qasdo umbaa laysu qaban, waxaana lagu kafaara Gutaa Haddaan la Falinin Toban Miskiin quudintood ama arrad Bixintood ama Xorayn Qoor, waase in la Dhawraa Dhaarta Eebana wax walba wuu Caddayn inaad ku Mahdisaan. Al-Maa'idah (87-89).

90. Kuwa Xaqa Rumeeyow Khamrada, qamaarka, Sanamyada «Taagan», iyo Faalku waa uun Xuman (Wasakh) oo Camal Shaydaana ee ka Fogaada inaad Liibaantaan.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَهْوَابُ
وَالْأَزْلَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾

91. Wuxuu uun Dooni Shaydaanku inuu Idinku Dhextuuro Colnimo iyo isnac Khamrada iyo Qamaarka idinkana Celiyo Xusidda Eebe iyo salaadda ee ma ka Joogaysaan (ka Jooga).

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ
وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ
وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩١﴾

92. Adeeca Eebe Adeecana Rasuulka Digtoonaadana, Haddaadse Jeedsataan Ogaada waxaa uun Rasuulkanaga Saaran Gaadhsiin Cadi.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا فَإِن تَوَلَّيْتُمْ
فَاعْلَمُوا أَنَّمَا عَلِمَ رَسُولُنَا الْبَلِغِ الْعَمِيْنِ ﴿٩٢﴾

93. Dhib (Dambi) ma Saarra kuwa Xaqa Rumeeyey oo Camal Fiican Falay waxay Quuteen hadday Dhawrsadaan oy Xaqa Dhab u Rumeeyaan Camal Fiicanna Falaan, oy Xumaanta ka Dhawrsadaan oy Xaqa Rumeeyaan, Haddana Dhawrsadaan samana falaan, Eebana wuxuu Jecelyahay Samo Falayaasha.

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا
وَاللَّهُ يَحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٣﴾

Khamrada iyo Qamaarka, iyo wax u Gawricidda iyo Xuska Sanamyada LaTaagay iyo Faalkuba waa waxyaalo xun oo Camal Shaydaana, oo Khayrka kaa Celin, Colnimo iyo Cadhana Beeri waana waaJib inuu Ruuxa Muslimka ah ka Fogaado Isagoo Eebe iyo Rasuulkiisa Adeeci, Ciddii Xaqa ka Jeedsatana waxba Rasuulka kama Saara oon Gaadhsiin Cad ahayn, Dadkiise falay wax ka mid ah waxaas Intaan la Xarrimin Dambi ma Saarra hadday Dhab Xaqa u Rumeeyaan ka dib oo Dhawrsadaan Camal fiicanna Falaan, ILLeen Eebaa Jecel sidaase, Xumaanta Khamrada, Qamaarka iyo waxa la midka ah wax qarsoon ma aha, waana Aakharo, Adduun, Caafimaad, Xoolo, Caqli iyo Sharaf waa, Inta Caqliga leh oo Dhanna waxay ku Kulmeen Xumaanta iyo waxyeelada Khamrada, waxaana ka warramay Xaaraanimadeeda iyo waxyeeladeeda Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) Waxaana Kamida Wax kastoo wax Waaliya waa Khamro waana Xaaraan. iyo Eebe ha Lacnado Khamrada, Kan Cabba, Kan Waraabiya, Kan Gada, Kan Gata, KanXambaara, Kan loo Xambaaro, Kan Miira, Kan loo Miiro iyo Kan Cuna Lacagteeda. Waxaa Wariyey (Imaam Axmed).

Bal day Xaalkeeda iyo Xumideeda, wataas Aragtida Islaamka ee Khamrada. wuxuuna Eebe Baneeyey waxyaalo Macaan oo Fiican oo la Cabbo, Maxayse ka heleen kuwa Baneeyey, waa uun Waalli, Cudur, Dil, Nabad-galyo Darro iyo Xumaan oo Dhan. ILLeen Khamro waa Hooyada Xumaantee, Maxaa ka fiican Islaamka iyo Wuxuu Fari Waana WaaJib in la Raaco. Al-Maa'idah (90-93).

94. Kuwa Xaqa Rumeeyow wuxuu idinku Imtixaami Eebe wax Ugaadha ka mid ah (Waqtiga Xajka) oo Gaadhayaan Gacmihiinnu iyo waramihiinnu in Eebe Muujiyo Cidda ka cabsata isagoo kali ah, Ciddiise xad gudubta intaas ka dib wuxuu Mudan Cadaab daran.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِّنَ الصَّيْدِ
تَنَالُهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاكُمُ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَنَّ بِخَافِهِ
بِالْغَيْبِ فَمَنْ أَعْدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٤﴾

95. Kuwa Xaqa Rumeeyow ha Dilina Ugaadha idinkoo Xarman, Ciddiise Disha oo idinka mid ah si kas ah waxaa Saaran wuxuu Dilay wax la mid ah oo Xoolo ah oy Xukumi labo Caadil ah oo idinka mid ah isagoo ah Hadiyad Gaadhi Kacbada, ama Kafaaro gud Quudin Masaakiin ama wax u Dhigma oo Soon ah inuu Dhadhamiyo Ciqaabta amarkiisa, wuu idinka Saamaxay Eebe wixii horreeyey Ciddiise ku Noqota wuu ka aarsan Eebe, Ilaahayna waa Adkaade Aarsada.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَانْقَلَبُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفْرَةٌ طَعَامُ مَسْكِينٍ أَوْ عَدْلٌ ذَلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ عَفَا اللَّهُ عَنْ سَلْفٍ وَمَنْ عَادَ فَيَنْقِمِ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٩٥﴾

Aayaduhu waxay ka warrami in waqtiga la xarmado xajka ama Cumrada ay Reebantahay in Ugaadha la Laayo, waxaana jirtay inuu Eebe ku Imtixaamay Muslimiintii Arrintaas si loo kala Caddaado Cidii saas Fashana way Xad-gudubtay, waxaana saaran inuu gudo Ugaadhuu Dilay wax la mid ah oo Xoolo ah, waxaana qiimayn Labo Caadil ah oo Muslimiinta ka mid ah, waxaana la geeyn Xaramka Makaad Sadaqo ahaan, haddii kale wuxuu quudin Masaakiin Qiimihiisa ama wuu Soomi si uu u Dhadhamiyo Ciqaabta Gafkiisa, intaan layska reebin wixii Dhacay waa ka Saamaxay Eebe, Cidii ku Noqotana wuu ka aarsan. Muqaatil Binu Xayaan wuxuu Yidhi: Waxay soo Degeen Cumradii Xudaybiyo, Taasina waxay ku Tusin inay Waajibtahay inuu Gawraco Waqtiga Ixraamka. Al-Maa'idah (94-95).

96. Waxaa Laydiin Baneeyey Ugaadhsiga Badda iyo Cunnadeeda idinkoo ku intifaaci iyo Socdaalba, (Idinkoo Xarman) waxaana Laydinka Reebay ka Ugaadhsiga Barriga intaad Xarmanthihiin, ka Dhawrsada Eebaha Xaggiisa Laydiin soo Kulmin.

أَحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلنَّاسِ وَالسَّبَّاحُ وَحُرْمٌ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا ذُكِرْتُمْ حُرْمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾

97. Wuxuu ka Yeelay ILaahay Kacbada Bayd (Guriga) Xurmada Leh, Dhawridda dadka iyo Bilaha Xurmada leh iyo Hadyada iyo Tan la Calaa-meeyey (Hadyada Darteed) waana inaad Ogaataan in Eebe Ogyahay waxa ku Sugaan Samooyinka iyo Dhulka iyo in Eebe wax kasta Ogyahay.

﴿٩٧﴾ جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْآبِتَةَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَالِقِدَ ذَلِكَ لَتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾

98. Ogaada in Eebe Ciqaabtiisu Darantahay Eebana yahay Dambi Dhaafe Naxariista.

اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٨﴾

99. Ma Saarra Rasuulka waxaan Gaadhsiin ahayn, Eebana waa Ogyahy waxaad Muujinaysaan iyo waxaad Qarinaysaan.

مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ
وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٩٩﴾

Aayadahanna waxay ka warrami in ILaahay u Banneeeyey Muxrimka Xajka iyo Cumrada inuu Cuno waxa Badda laga soo Saaro, waxaase laga reebay ka Ugaadhsiga Barriga intay Xarmanyihiin waana inay ka Dhawrsadaan Eebaha Xaggiisa laysu soo Kulmin, Kacbadaana wuxuu ILaahay ka Yeelay Guri Sharaf leh oo Xurma leh, Dadkana Maslaxo, iyo Nabadgalyo ugu Sugantahay, Sidoo kale Bilaha Xurmaysan iyo Had-yadda Xaramka loo wado, Arrintaasna waxaa ugu wacan in ILaahay Ogyahay waxa Samooyinka iyo Dhulka ku Sugan, iyo wax kastaba, waana in la Ogaado in Eebe Ciqaab daranyahay, Naxariistana, Rasuulkana waxaan Gaadhsiinta Xaqa ahayn ma Saarra, Eebana wuu Ogyahay waxa la Muujin iyo waxa la qarsanba,

Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Isagoo Badda ka Warrami waa Daahir Biyaheedu waana Xalaal Waxeeda Dhinta, (Imaam Axmed).

Waana waxyaalaha Eebe Dadka ugu Nicmeeyey, kuna Tusin Awoodda Eebe iyo Naxariistiisa oy Waajibna tahay in si Fiican oo Xaq iyo Caddaalad ah loogu Intifaaco laguna Aqoonsado Eebe iyo Deeqdiisa. Al-Maa'idah (96-99).

100. Waxaad Dhahdaa (Nabiyow) ma eka wax Xun iyo Wax Fiican Aadba la yaabtid Badnida kan Xune, kana dhawrsada Eebe Dadka Caqliga lahow inaad Liibaantaan.

قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ
كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ
لَعَلَّكُمْ تَفْهَمُونَ ﴿١٠٠﴾

101. Kuwa Xaqa Rumeeyow ha Warranina waxyaalo Haddii Laydiin Muujiyo idin Murug Galin, Haddaana Warsataan marka Quraanka la soo Dejin waa Laydiin Muujin, wuuna idinka Cafiyey Eebe Xaggeeda ILaahayna waa Dambi Dhaafe Dulbadan

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنَ أَسْيَآءِ
إِن تَبْدَلَكُمْ تَسْأَلُكُمْ وَإِن تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ
الْقُرْءَانُ تَبْدَلُكُمْ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ
عَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٠١﴾

102. Waxaa warsaday Qoom idinka Horreeyey Markaasay Noqdeen Kuwo ka Gaalooba (Markii loo Muujiyey).

قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّن قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا
بِهَا كَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾

Aayadahan waxay Caddayn inaan Xumaan iyo Wanaag Sinayn, si kasto how Badnaato Xumaantuye, waana inay Dhawrsadaan Dadka Caqliga leh ee wax Garadka ah, Waxaana Xadiith ku Sugnaatay: Wax Yar ood Gudato Shugrigiisa yaa kaaga Fiican wax badan oodan karin, Taasina waxay ku tusin in waxa wanaagsani fiicanyahay wuxuu yahayba, waxa Xumina Qiimo daranyahay si kasto how batee ama wuxuu dooni ha Noqdee, waxaa kale oo aayadaha dambe ka warrami inaan la badinin Warsiga Macna la'aaneed iyo Ujeeddo Xumo Illeen Diintu waa Caddahaye, wixiise kaa Qarsooma waa inaad si Xushmad leh u Warsataa Ciddii Garan, waxayna Soo Degeen Aayaduhu mar Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) uu Khudbad Akhrinayey oo yidhi: Haddaad Ogtihiin waxaan Ogahay wax badanbaad ooyi lahaydeen, Wax yarba waad Qosli Lahaydeen Markaasay Asaxaabtii wajiga Dabooleen, Iyagoo ooyi, Markaasuu Nin warsaday Aabahay waa Kuma, Markaasay soo Degeen Aayaduhu, ILLeen Yuhuud iyo Nasaaro iyo Gaaladii kalaba waxay Warsan Jireen Warsi Xun iyo Madax adayg wayna ka Gaaloobi jireen Wax warso Laakiin Si Maamuusa iyo wax loo baahan yahay oo Macquula oo wax Tari. Al-Maa'idah (100-102).

103. Ma Yeelin Eebe Xoolo Caanahooda Sanamyada loo Bixiyo (Baxiira) iyo Xoolo Sanamyada loo siidaayo (Saa'ibo) iyo Xoolo Dhadig oo Sanamyada lagu sadaqaysto (Wasiilo) iyo Riti Sanamyada loo Daayo (Xaam) Laakiin kuwii Gaaloobay waxay ku Been abuuraa Eebe Been, Badan-koodna wax ma Kasayaan.

مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بُحَيْرَةٍ وَلَا سَائِغٍ وَلَا وِصِيلَةٍ
وَلَا حَامِرٍ وَلَكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَقْتُرُونَ عَلَى اللَّهِ
الْكَذِبَ وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾

104. Marka loo Yidhaahdo u Kaalaya waxa Eebe soo Dejiyey iyo Xagga Rasuulkana waxay dhahaan waxaa nagu Filan waxaan ka Helay Aabayaalkood ayna wax Ogayn Hanuunsanaynna (Ma raacayaan).

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى
الرَّسُولِ قَالُوا أَحْسَبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا
أَوْ لَوْ كُنَّا آبَاءَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا
وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٠٤﴾

105. Kuwa Xaqa Rumeeyow waxaa idin Saaran Naftiinna Idinma Dhibo Ciddii Dhunta Haddaad Hanuunsantaan, Xagga Eebe Umbaana Noqoshadiinnu tahay Dhammaan wuxuuna Idinka Warrami Waxaad Camal falayseen.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا تَضُرُّكُمْ
مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مَرَجِّكُمْ جَمِيعًا
فِي نَبِيِّكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾

Jaahiliintii waxay ahaayeen kuwo aan Eebe si Fiican ugu Xidhnayn, Jaahil oo dhan Caadadiisu waa Saas, Xoolahoodana waxay u Bixin jireen waxaan Dar Eebe ahayn, sida Sanamyada iyo waxa la midka ah, Caanaha yey u Bixin Jireen Neefkana way u siidayn Jireen Sanamyada, Hadday Dhadig isku Xijisaisana ama Ritigu wax badan Rimiyo waxay u siidayn jireen Sanam Yada, waana Been Abuurasho aan Xujo lahayn, Marka Quraanka iyo Rasuulka loogu Yeedhana waxay Raacaan waxay Aabbayaalkood oon wax ogayn hanuunsanayna ka heleen, Taasina waa Ceeb weyn, Tan Kale Markaad toosnaato xaqana si Dhab ah Dadka u Fartid Cidii Diida oo Dhunta waxba kaama Saarra, mana aha Ujeedada Aayaduhu inaan Xaqa la Farin ee Naftaada Kaliya uun Xil kaa Saaranyahay, ma aha saas waa inaad Wanaag si Fiican u farto, Xumaantana si Fiican uga Reebto ka dib Xil kuma Saarra, Waxaa jirta in Dadka qaarkood si qalada u Fahmeen Aayaddan, oy Dhaheen ani Naftayda umbaa i saaran ee maxaa Dad kale Hadduu Dhumi Iga Galay, ma jiro Cid kaligeed uun Toosnaan karta Dadkuna Dhunsanyahay, ILLeen Dadku waa Xubin kaliya oo kale, waxaana Khaladkaas ka waaniyey Dadka Sayid Abuu bakar oo Yidhi: Waxaad ku Fasirtaan Aayadda si aan sideedii ahayn, Wanaagga fara Xumaantana Reeba, Siduu Nabigu Yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee). Al-Maa'idah (103-105).

106. Kuwa Xaqa Rumeeyow Maragga Dhexdiinna ah markii mid idinka mid ah Geeridu u Timaaddo uu Dardaarmi Waa Labo Caadil oo idinka mid ah, ama Labo Kale oon idinka mid ahayn, markaad Socdaal Tihiin oo Geeri idin Hesho, idinkoo ku Reebi Salaad Dabadeed iyagoo ku Dhaaran

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةٌ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ
أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ أَتْسَانٍ دَوَاعِلٍ
مِنْكُمْ أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي
الْأَرْضِ فَأَصْبَحْتُمْ مِثْلَ مَوْتٍ تَحْسِبُونَهُمَا

Eebe Haddaad Shakidaan inaanan ku Gadanayn Qiimo yar Qaraababa ha ahaadee qarinna mayno maragga Eebe Markaas aan noqonno kuwa Dambaabay.

مِن بَعْدِ الصَّلَاةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ إِنَّ آرَبَّتَهُ
لَا نَشْتَرِي بِهِ نَسْمًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَلَا نَكْتُمُ
شَهَادَةَ اللَّهِ إِنَّا إِذًا لَّ مِنَ الْآثِمِينَ ﴿١٦﴾

107. Haddii la Ogaado inay Muteen Dambi waxaa Meejooda Joogsan (oo la Dhaarin) Labo kale oo ah kuwa ugu Mudnaan Badan Dhaxalkiisa, wayna ku Dhaaran Eebe inuu Maragoodu ka Xaqsanayhay Maragooda, mana xadgudbaynno markaas aan Noqonno Daalimiin.

فَإِنْ عُرِيَ عَلَىٰ أَنَّهُمَا اسْتَحَقَّا إِثْمًا فَخَارَانِ يَقُومَانِ
مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأَوْلِيَانِ
فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ لَشَهَدْنَا أَحْقًا مِن شَهَدَتَيْهِمَا
وَمَا أَعْتَدْنَا إِنَّا إِذًا لَّ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾

108. Saasaana u Dhaw inay Maragga ula Yimaadaan Sidiisa Fiican ama ay ka Cabsadaan in la Diido Dhaartooda intay Dhaartaan ka dib, ee ka Dhawrsada Eebe Maqlana Eebana ma hanuuniyo qoom Faasiqiina.

ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَن يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَىٰ وَجْهِهَا
أَوْ يَخَافُونَ أَن تُرَدَّ أَيْمَانٌ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ وَيَتَّقُوا اللَّهَ
وَأَسْمَعُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٨﴾

Ayadahani waxay ka warrami in Hadduu Ruux Soedaala Geeri u Timaaddo uu ku Dardaarmi Labo Caadil oo Muslim ah hortood haddii la Waayana labo kale, Iyagoo la Dhaarin Salaado dabadood inay Run Sheegi ooyan wax Khayaamayn, oyna qarinnayn xaqa, Haddii la Shakiyana waxaa Badeli oo Dhaaran inay Xaqaas Muteen Labo ka mid ah kuwa ugu Dhaw kii Dhintay, waxayna ku Dhaaran in Iyagu ka runbadanyihiin, Saasaana u Toosan in Maragga ay u Gutaan iyadoo Saxiix ah si aan hadda ka Dib loo Celin Maragooda, Waana Eebe in laga yaabo, Xaqana la Maqlo, ILLeen ILaahay ma Hanuuniyo qoom Faasiqiin ah, Taasina waxay ku Tusin siduu Islaamku ugu Dadaali Dhawrida Xuquuqda Dadka, una qadarin Dadka Diinta haysta, una fari Caddaalad, Eebe ka Yaabid, Sharaf Dhawrid iyo Wanaag ku Dadaalid. Al-Maa'idah (106-108).

109. (Ka warran) Maalintuu Kulmin Eebe Rasuulada kuna dhihi Maxaa lay-diinku Jawaabay oy Dhihi ma Ogin adiga unbaa Ogaal Badan waxa maqan.

﴿١٩﴾ يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ
قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّمْنَا الْغُيُوبَ ﴿١٩﴾

110. (Xusuuso) Markuu Eebe dhihi Ciise Binu Maryamow Xusuuso Nic-madaydii korkaaga ahayd iyo hooyadaaba markaan kugu Xoojinay Ruuxii Daahirka ahaa (Jibriil) ood kula Hadlaysay Dadka sariir-ilmood iyo adoo meel dhaxaada, iyo Markaan ku Baray Kitaabka iyo Xigmadda, iyo Tawreed, Injiil, iyo Markaad ka Yeelaysay Dhoobada Sidii Shimbir Idankayga

إِذْ قَالَ اللَّهُ لِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ادْكُرْ نِعْمَتِي
عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَاٰلِدِكَ إِذْ أَيْدَتُكَ بِرُوحِ
الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا
وَإِذْ عَلَّمْنَاكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ
وَإِذْ نَجَّيْنَاكَ مِنَ الْظُلْمِ وَإِذْ تَخَلَّقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ

ood Afuufaysay oy Noqonaysay Shim-bir Idankayga, ood Bogsiinaysay indhoole Ku dhashe iyo Baras laha Idankayga, ood soo Bixinaysay Maydka Idankayga, Markaan kaa kaafiyey Bannii Israa'iil markaad ula timid Xujooyin, oy Dheheen kuwii Gaaloobay oo ka mida kani waxaan Sixir ahayn ma aha.

111. Markaan u Waxyooday (ku-ILhaameeyey) Saaxiibadii Rumeeya aniga iyo Rasuulkayga oy dhaheen waan Rumaynay ee marag ka Noqo inaan Muslimiin nahay.

Aayadhan waxay ka warrami Mucjisoooyinkii Eebe Siyey Nabi Ciise, Sida lagu soo Sheegay Suuradda Aal-Cimraan, waxaas oo Mucjiso ahna waxay ku Tusin Awoodda Eebe, iyo inuu isaga uun Khayrku ka Yimaaddo, wayna Waajibtahay in si Dhab ah loo Caabudo loona Raaco Sharcigiisa. Nabi Ciisana waa Addoon Eebe oo la mid ah Nabiyada kale iyo Dadka, waana Doqonimo iyo Waalli in la siiyo Awood uusan Mudan ama lagu sheego ILaahnimo Sida Nasaaradu Citiqaadiso'sidee Ruux Caqli leh u Caabudi wax Eebaha wax walba abuuray ka soo hadhay, waa layaab, Eebe nama Dhumiyo. Aayadda Hore iyadu waxay ka warrami inuu Eebe Qiyaamada warsan Rasuulada isagoo oy waxay ugu Jawaabeen qoomkoodii iyaguna Xaalkoo Dhan waxay u Celiyeen Eebe Khatarmida Qiyaamada iyo Dhibaataada Taalla, Taasina waxay ku Tusin inay Wajibtahay Dhab u Caabudidida iyo ku Xidhnaanta Eebe iyo Raacidda Rasuulada. Al-Maa'idah (109-111).

112. (Xusuuso) Markay Dheheen Xa-wariiyintii Ciise Ibnu Maryamow Ma karaa Eebahaa inuu nooga soo Dejiyo Xeedho (Cunno) Samada wuxuuna yidhi ka Dhawrsada Eebe Haddaad Mu'miniintihiiin.

113. Oyna Dheheen waxaannu dooni inaan wax ka Cunno oy Xasisho Quluubtanadu oon Ogaanno inaad Run noo sheegi oonu Noqonno Kuwa ka Marag kaca.

114. Uuna Yidhi Ciise Binu Maryama Ilaahayow Eebahanow Nooga soo Deji Xeedho Samada u Noqota Ciid kaanaga hore iyo Kaanaga Dambe iyo Aayad Xaggaaga ka ahaatay nana Arzaaq adaa arzaaqe u Khayr roone.

يَا ذِي قُرْبَىٰ فَتَفَحَّ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا يَأْذِي وَيُتْرَىٰ
الْأَكْمَهَ وَالْأَنْزَمَ يَأْذِي وَإِذْ تَخْجُجُ
الْمَوْتَىٰ يَأْذِي وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ
عَنْكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْهُمْ إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٠﴾

وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى الْحَوَارِيِّينَ أَنْ مَا مَنُؤَابِي
وَرَسُولِي قَالُوا أَمَّا وَأَشْهَدُ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿١١١﴾

إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَعْيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ
يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ
السَّمَاءِ قَالَ أَتَقُولُوا لِلَّهِ إِنَّكُمْ مَرْءُونَ ﴿١١٢﴾

قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا وَنَطْمِئِنَّ قُلُوبُنَا
وَنَعْلَمَ أَنَّ قَدْ صَدَقْتَنَا وَتَكُونُ عَلَيْنَا
مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿١١٣﴾

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً
مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا
وَمَائِدَةً مِنْكَ وَارزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿١١٤﴾

115. Wuxuuna Yidhi Eebe waan ku soo Dejin Korkiinna ee Ciddii ka Gaalowda ka dib oo idin ka mid ah waxaan Cadaabi Cadaab Aanan Cadaabayn Ruux Caalamka ka mid ah.

قَالَ اللَّهُ إِنِّي مَرْهُمًا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدَ مَنِّكُمْ فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا لَا أُعَذِّبُهُ

أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴿١١٥﴾

Aayadahan waxay ka warrami Maa'iddada lagu Magacaabay Suuradda, waxayna ka mid tahay Mucjisooyinka Eebe Nabi Ciise ku Manaystay, Taasoo ah inay warsadeen in Eebe Samada Cunno uga soo Dejiyo, markuu Nabi Ciise ka waaniyeyna waxay Sheegeen inay dooni inay wax ka Cunaan, Qalbigooduna Xasilo, Ogaadaanna Runta Nabi Ciise, Maragna ay ka Noqdaan, Markuu Nabi Ciise Baryey Eebe inuu u soo Dejiyo, si ay Ciid ugu ahaato mid hore iyo mid Dambaba, iyo Calaamadba, Eebana wuxuu u Yaboohay inuu soo Dejin, Ciddiise ka Gaalowda wuxuu u Cadaabi Cadaab aan Cid kale la Cadaabin, Warsashada saasoo kale ahna waa laga Fiicanayahay, Ruuxu waa inuu Rumeeyo awooda Eebe, wixii Anficina uu warsado, isagoon Madax adayg iyo Xumaan uga qasdin, Dhabtuna waa in Eebe wax walba ahaysiiyey, fali wuxuu Doono, Nabiyardana ay Run Sheegi, oyna Waajibtahay in Dhab loo Rumeeyo Dhammaan lana Raaco Xaqay u Yeedhi, si loo Liibaano. Al-Maa'idah (112-115).

116. (Xusuuso) Markuu Yidhi Eebe, Ciise Binu Maryamow Ma adaa ku Yidhi Dadka ka Yeesha ani iyo Hooyaday Ilaahyo Eebe ka sokow, uuna Yidhi waad Nasahantahay Iguma Haboon inaan Dhaho Waxaan Xaq u lahayn, Haddaan idhina waad ogtahay, waxaadna Ogtahay waxa Naftayda ku sugan Anuguse kuma Ogi Adiga unbaa ah kan waxa Maqan Og.

وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يٰعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ءَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّي آلِهَتَيْنِ مِن دُونِ اللَّهِ

قَالَ سُبْحٰنَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ إِن كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعَلَّمَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَٰلِمُ الْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾

117. Kuma Dhihin waxaad i fartay waxaan ahayn, oo ah Caabuda Eebahay iyo Eebihii waxaana ku ahay marag intaan ku Noolahay Dhexdooda markaad i oofsatana adaa ILaaliye u ah adi Umbaana wax walba Marag u ah.

مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ

وَأَنْتَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾

118. Haddaad Cadaabto waa unan adoomadaadii, Haddaad u Dhaaftana adi umbaa Adkaade falsan ah.

إِن تَعُدُّهُمْ فَأَنَّهُمْ بِفَاتِهِمْ عِبَادُكَ وَإِن تَعْفُرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ

أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾

Aayadahan waa Gooddi ILaahay u Jeediyeey Nasaarada Caabuday Nabi Ciise iyo Hooyadiis, Isagoo Eebe ku Yidhi Nabi Ciise Ma adaa u Yidhi Dadka ILaah ka Yeesha aniga iyo Hooyaday Eebe ka sokow, Ilaahayna wuu Ogyahay inuusan Nabi Ciise Farin Xaalkaas ee waa Cabsi galin Kuwii Caabuday, Nabi Ciisana wuxuu ku Jawaabay in Eebe ka Nasahanyahay waxaas, Xaqna uma lihi inaan Sheegto waxaan Mudan, Haddaan idhi iyo Haddii kalaba waad Ogtahay, waxaad ogtahay Naftayda waxa ku Sugan umase ogi anugu, Adiga unbaa wax walba oo Maqan og, Waxaan Eebe caabuda ahayn ma farin, Intaan Dhex-joogay anaa u Marag ah haddaad I Oofsatana Adaa ILaalin oo wax walba ka Marag ah, haddaad Cadaabtana waa Addoomadaadii, Haddaad u Dhaaftana Adigaa Adkaade Falsan ah, Waana Kaas hadalkii Nabi Ciise, oo ah in Cibaadada Eebe Kaliya uu Farayey, Wax in la Caabudo Mudan oon Eebe ahayna ma Jiro, Isagoo Xaq u leh Cibaado iyo Waynaynba. Al-Maa'idah (116-118).

119. Wuxuu Yidhi Eebe Kani (Maanta) waa Maalinta ay Anfici kuwa Runta Sheega Runtoodu, waxaana u Sugnaaday Jannooyin oy Socoto Dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku Waari Dhexdeeda Waligood waxaana ka Raalli Noqday Eebe Iyana way ka Raalli Noqdeen, Taasina waa Liibaanta wayn.

قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّالِقِينَ صِدْقُهُمْ
لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١٩﴾

120. Eebaa Iska leh Xukunka Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa ku Dhex sugan Eebana wax kasta (uu Doono) wuu Karaa.

لِلَّهِ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٢٠﴾

Eebana wuxuu Sheegay in Qiyaamada ay Anfici Runtu Ciddii Runle ahayd, oy Jannana Gali iyadoo ku Waari Eebaana ka Raalli Noqon Iyana way ka Raalli Noqon, Taasina waa Liibaan wayn, Xukunka Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa ku Dhex-jirana Eebaa Iska leh wax walbana wuu Karaa, wax walbana Awooddiisay ku Jiraan, waxaana Run Sheegay Nabi Ciise iyo Inta la mid ah ee Cibaadada Eebe u qirtay, waxaana Been Sheegay Nasaarada iyo waxa la mid ah ee Caabudi wax Eebe ka Soo Hadhay. Al-Maa'idah (119-120).

Suurat Al-Ancaam

سُورَةُ الْأَنْعَامِ

Magaca Eebe Yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis guud iyo Mid Gaaraba Naxariista,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Mahad Eebaa iska leh ahna kan Abuuray Samooyinka iyo Dhulka, Yeelayna Mugdiyada iyo Nuurka, Kuwa Gaalobayse Eebahood yey wax la simi (la Caabudi)

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ
يَعْدِلُونَ ﴿١﴾

2. Eebe waa kan idinka Abuuray Dhoobo Markaas Xukumay Ajal (Muddo) Ajal Magacaaban Yaana Agtiisa ah, idinkuse Gaalooy waad Shakisantihiin.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجْلًا وَأَجَلَ
مُسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمُرُونَ ﴿٢﴾

3. Eebe waa ILaaha Samooyinka waxa ku Sugan iyo waxa Dhulka ku Sugan wuxuuna Ogyahay Qarsoodigiinna iyo Muujiskiinna, wuxuuna Ogyahay, waxaad kasbanaysaan.

وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ
وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ﴿٣﴾

Eebeheen wuxuu ku Billaabay Suuraddan Ammaantiisa iyo Siduu u Abuurey Cirka iyo Dhulka, iyo Mugdiga iyo Nuurka, dadkana ka ahaysiiyey Dhoobo «Aaabahood Aadan», Muddana u Yeelay mana Habboona in wax lala Caabudo, ama la Shakiyo, waana ILaaha Xaqa ah ee Cirka waxa ku Sugan iyo ILaaha Xaqa ah ee Dhulka waxa ku Sugan, Ogna Qarsoodiga Dadka iyo Muujiskooda iyo waxay kasbanba,

Waxayna Aayaduhu Adkayn ILaahnimada Eebe iyo Awooddiisa iyo Xaqnimadiisa Mudanyahay Mahad, Cibaado iyo Raacidda Sharcigiisa. Al-Ancaam (1-3).

4. Aayaddii u Timaadda oo Aayadaha Eebahaa ka mid ah way ka Jeedsadaan.

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا
عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤﴾

5. Waxayna Dhab u Beeniyeen Xaqii Markuu u yimid Waxaase u Imaan Doona (Cidhibta) warkay ku Jees jeesayeen.

فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ
مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٥﴾

6. Miyeyna Arkayn intaan Halaagnay Hortood (wax badan) oo Qarniyo ah, oon ku Makaniyay (siinay) Dhulka waxaanaan idin Makaniyay (Siinin) waxaan uga soo deeynay Samada (Roob) Darar ah, Waxaana ka Yeelay Wabiyada kuwo Socda Dhexdooda waanse Halaagnay Dambigooda Dartiis waxaana Ahaysiinay Gadaashood Qarni kale.

أَلَمْ يَرَوْا كَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّهِمْ فِي
الْأَرْضِ مَا لَهُمْ لَكُمُ وَارْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ
مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ
فَآهَلَكْنَاهُمْ يَوْمَهُمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا
آخَرِينَ ﴿٦﴾

Aayadahani waxay ka warrami Madax Adayga Gaalada oo Mar kastoo u Timaaddo Mucjisad Beeniya oo Xaqa ka Jeedsada, Waxayse la Kulmi Doonaan Ciqaabta Madax adaygodaas, Maxaa yeelay Hortood wax badanbaa la Halaagay kuwo ka Xoog badan oo loo Barwaaqeyey, Kuwa kalana lagu Baddalay, Taasina waxay ku Tusin inaan Cidna isku hallayn Awood, ILLeen wax kastaba Eebaa ka Awood badane, oo ka Yeelay Dad wax Isbidayey Sheeko iyo Meel Madhan, iyo Raad Cidla ah. Al-Ancaam (4-6).

7. Haddaan kugu soo Dejino Nabiyow Kitaab Qoran oo ay ku Taabtaan Gacmahooda waxay odhan kuwii Gaa-loobay kani waxaan Sixir Cad aan ahayn ma aha.

وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِي قُرْطَانٍ فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ
لَقَالُوا الَّذِي نَقَرُوا وَإِنْ هَذَا إِلَّا أَسْحَابٌ مِنْ
سِحْرِ مِثْلِهِ ﴿٧﴾

8. Waxayna Dhihi maa lagu so Dejiyo Malag, Haddaan soo Dejinno Malagna waxaa la Dhamaynlahaa Amarka (Halaagga) lamana Sugeen.

وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ وَلَوْ أَنزَلْنَا مَلَكَ لَفِئَتْ
الْأَمْرُ ثُمَّ لَا يُنظَرُونَ ﴿٨﴾

9. Haddaan ka Yeello Malagna waxaan ka Yeeli lahayn Nin, Markaasaan Iskaga Dari lahaydeen Xaalka siday isaga Dari Jireen.

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكَ لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا وَلَلَبَسْنَا
عَلَيْهِمْ مَا يَلْبَسُونَ ﴿٩﴾

10. Waxaa Dhab ahaan loogu Jeesjeesay Rasuullo kaa Horreeyey Waxaana kuwii Jees jeesay ku dhacay (Cigaabti) waxay ku Jees jeeseen.

وَلَقَدْ أَسْنَمُوا بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالذِّكْرِ
سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٠﴾

11. Waxaad Dhahdaa ku Socda Dhulka oo Eega Siday Noqotay Cidhibtii Beeniyayaasha Xaqa.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ أَنْظِرُوا كَيْفَ
كَانَتْ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ﴿١١﴾

Aayadahan wuxuu Eebe kaga warrami Madax adayga Gaalada iyo in si Kastoo Xaqa loo Tuso ay Diidi kana Jeedsan, waxayna Dooni in Malag lagu soo Dejiyo, haddii lagu soo Dejiyana waxaa loo Yeeli lahaa Suuro Dad Inay Arkaan, markaasay Haddana Diidi lahaayeen, waxaana Shaqooda ka mid ah Jees jees iyo Isla Weyni, waxayse Noqotaa Cidhibta Jees-Jeesaha Cigaab iyo Halaag ee Dhulka mar si aad u Ogaato waxa ku Dhacay Gaaladaas Xaqa Beeniyey waxaase Habboon Rumaynta Xaqa iyo Raaciddiisa iyo ka Fogaanta Xumaanta iyo Xaqdiidka iyo Isla Waynida. Al-Ancaam (7-11).

12. Waxaad Dhahdaa yaa leh waxa ku Sugaan Samooyinka iyo Dhulka, Dheh Eebe, wuxuuna Isasaaray Naxariis, wuxuuna idin kulmin Maalinta Qiyaa-me Shakina ma leh, kuwa Khasariyey Naftoodase ma Rumaynayaan.

قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ
كُتِبَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةُ لِيَجْمَعَنَّكُمْ
إِلَى يَوْمٍ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا
أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

13. Eebe waxaa u Sugnaaday waxa Xasila Habeenkii iyo Maalintiiba waa-na Maqle Oge ah.

﴿١٣﴾ وَ لَهُ مَا سَكَنَ فِي الْآلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ
الْعَلِيمُ ﴿١٣﴾

14. Waxaad Dhahdaa ma wax Eebe ka soo Hadhay yaan ka yeelan wali (la Caabudo) Eebaana ah kan Abuuray Samooyinka iyo Dhulka Isagaana wax Quudiya Lamase quudiyo, waxaad Dhahdaa waxaa lay Faray inaan Noqdo kan ugu Horreeya Cid Islaanta (Hogaansanta Ummaddan) oonan ka Midnoqoninna Mushrikiinta.

قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا لِيَا قَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ يُطْعِمُهُمْ وَلَا يُطْعَمُ قُلُوبَهُمْ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ
أَوَّلَ مَنْ أَسَدُ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٤﴾

15. Waxaad dhahdaa anigu waxaan ka Cabsan Haddaan Caasiyo Eebahay Cadaab Maalin wayn.

قُلْ إِنِّي أَخَافُ أَنْ عَصَيْتُ

رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾

16. Ciddii laga ilo Cadaabka Maalin-taas wuu u Naxariistay Eebe Taasina waa Liibaanta Cad.

مَنْ يُصِرْ عَلَيْهِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَجِمَهُ، وَذَلِكَ

الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾

ILaaheen wuxuu Nooga warrami inuu Leeyahay Xukunka Cirka iyo Dhulka iyo waxa U Dhaxeeya iyo in Naxariistiisu badantahay, Siduu Xadiith Qudsi ah ku Yidhi: Naxariistaydaa ka Badan Cadhadayda, Isagaana Dadka u Soo Kulmin Qiyaamaha Shaki la'aan, Ciddii Khasaarisay Naftedase marumayso, waxa Xasila Habeenka iyo Dharaarta iyo waxa dhaq-dhaqaaqana Eebaa iska leh, Waana maqle Oge ah, wax Xaq Lagu Caabudo oon Isaga ahayna ma jiro, waana Quudiye aan la Quudinin, waana in Loo Hogaansamo, Gaaladana Laga Fogaado ILLeen Cadaab Maalin wayn yaa Jirta Ciddii laga ILaaliyana uu Liibaanaye. Al-Ancaam (12-16).

17. Hadduu ku Taabsiiyo Eebe Dhib wax Faydi ma jiro Isaga mooyee Hadduu ku Taabsiiyo Khayrna Isagaa wax Walba kara.

وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ، إِلَّا

هُوَ وَإِنْ يَمْسَسْكَ بَخِيرٍ فَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

18. Waana ka Adkaadaha Addoomadiisa Korkooda waana Falsame Xeel Dheer.

وَهُوَ أَلْفَافُ هُوَ فَوْقَ عِبَادِهِ، وَهُوَ الْحَكِيمُ الْغَنِيُّ ﴿١٨﴾

19. Waxaad Dhahdaa yaa ugu Wayn Marag waxaad Dhahdaa Eebaa Maragga Dhexdeena ah, waxaana lay waxyooday Quraankan inaan idiinku Digo Idinka iyo cidduu Gaadho, Idinku ma waxaad Marag Furaysaan Inay Eebe la Jiraan ILaahyo kale, waxaad Dhahdaa ma Marag Furayo (Saas) Waxaad Dhahdaa Eebe waa uun ILaah kaliya Anuguna waxaan ka Bari ahay waxaad la Wadaajinaysaan.

قُلْ أَىُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلْ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ

وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ لَا تُذِرَكُمْ بِهِ، وَمَنْ بَلَغَ أَتَيْكُمْ

لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ إِلَهَةً أُخْرَى قُلْ لَا أَشْهَدُ

قُلْ إِنَّمَا هُوَ اللَّهُ وَجِدُّوَ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿١٩﴾

20. Kuwaan Siinnay Kitaabka Waxay u Yaqaanaan Nabiga (Xaqnimadiisa) Siday u Yaqaanaan Caruurtooda kuwa Khasariyey Naftoodana ma Ru-meeyaan (Xaqa).

الَّذِينَ اتَّبَعَتْهُمْ إِذَا لَكِبْتُمْ بِهِنَّ، كَمَا يَعْرِفُونَ

أَبْنَاءَهُمُ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾

15. Waxaad dhahdaa anigu waxaan ka Cabsan Haddaan Caasiyo Eebahay Cadaab Maalin wayn.

قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ

رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾

16. Ciddii laga Iilo Cadaabka Maalintaas wuu u Naxariistay Eebe Taasina waa Liibaanta Cad.

مَنْ يَصْرِفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْنَاهُ وَذَلِكَ

الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾

ILaaheen wuxuu Nooga warrami inuu Leeyahay Xukunka Cirka iyo Dhulka iyo waxa U Dhaxeeya iyo in Naxariistiisu badantahay, Siduu Xadiith Qudsi ah ku Yidhi: Naxariistaydaa ka Badan Cadhadayda, Isagaana Dadka u Soo Kulmin Qiyaamaha Shaki la'aan, Ciddii Khasaarisay Naftedase marumayso, waxa Xasila Habeenka iyo Dharaarta iyo waxa dhaq-dhaqaaqana Eebaa iska leh, Waana maqle Oge ah, wax Xaq Lagu Caabudo oon Isaga ahayna ma jiro, waana Quudiye aan la Quudinin, waana in Loo Hogaansamo, Gaaladana Laga Fogaado ILLeen Cadaab Maalin wayn yaa Jirta Ciddii laga ILaaliyana uu Liibaanaye. Al-Ancaam (12-16).

17. Hadduu ku Taabsiiyo Eebe Dhib wax Faydi ma jiro Isaga mooyee Hadduu ku Taabsiiyo Khayrna Isagaa wax Walba kara.

وَإِنْ يَمَسَّكَ اللَّهُ يَضُرُّ فَلَاكَاشِفَ لَهُ إِلَّا

هُوَ وَإِنْ يَمَسَّكَ بَخْرٌ فَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

18. Waana ka Adkaadaha Addoomadiisa Korkooda waana Falsame Xeel Dheer.

هُوَ الْفَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ ۗ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿١٨﴾

19. Waxaad Dhahdaa yaa ugu Wayn Marag waxaad Dhahdaa Eebaa Maragga Dhexdeena ah, waxaana lay waxyooday Quraankan inaan idiinku Digo Idinka iyo cidduu Gaadho, Idinku ma waxaad Marag Furaysaan Inay Eebe la Jiraan ILaahyo kale, waxaad Dhahdaa ma Marag Furayo (Saas) Waxaad Dhahdaa Eebe waa uun ILaah kaliya Anuguna waxaan ka Bari ahay waxaad la Wadaajinaysaan.

قُلْ أَيْ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً ۗ قُلْ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ

وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرَكُمْ بِهِ ۚ وَمَنْ بَلَغَ أَئِنَّكُمْ

لَتَسْتَهْذِبُونَ ۚ أَنْتَ مَعَ اللَّهِ ۗ الْهَاءُ أُخْرَى ۚ قُلْ لَا أَشْهَدُ

قُلْ إِنَّمَا هُوَ اللَّهُ وَجِدُّوَإِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿١٩﴾

20. Kuwaan Siinnay Kitaabka Waxay u Yaqaanaan Nabiga (Xaqnimadiisa) Siday u Yaqaanaan Caruurtooda kuwa Khasaariyey Naftoodana ma Ru-meeyaan (Xaqa).

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ

أَبْنَاءَهُمْ ۗ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾

21. Wax ka Dulmi Badanna ma jirto cid ku Abuuray Eebe Been ama beeniyeey Aayaadkiisa mana Liibaanto Daalimiintu.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٦١﴾

Eebaa Hanta Nacfi iyo dhibba Isagaana wax kasta kara, Awooddana leh, maragna isagaa u wayn, Quraankuna waa Digniinta Caalamka, Eebe Mooyee ILaah kalana ma jiro, Ehelu Kitaabkana Yuhuud iyo Nasaare weeye way Yaqaannaan Xaqnimada Quraanka iyo Nabiga Siday Carruurtooda u Yaqaannaan, kuwa Naftooda Khasariiyayse wax ma Rumeeyaan, Cid ka Dulmi badanna ma jirto Ruux ku Been Abuurtay Eebe ama Beeniyeey Aayaadkiisa, Daalimna ma Liibaano, waxaa Sugnaatay Xadiith ah: Wax ka Gaadhsiiya Eebe, Ruuxii Gaadhsiiyey Aayad Kitaabka Eebe ah wuu Gaadhsiiyey Amarkii Eebe. Al-Ancaam (17-21).

22. Ka Warran Maalintaan Kulmineyno (Dadka) Dhammaan Markaasan ku Dhahayno Kuwii la Wadaajiyey Aaway kuwaad la Wadaajiseen (Eebe Cibaadada) aadna ahaydeen kuwo Sheegan (Inay wax tari).

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا أَيْنَ شُرَكَاءُكُمْ الَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾

23. Markaas Xujadoodii ma ahayn inay Dhahaan Eebaan ku Dhaarannaye Maanaan ahayn Mushrikiin (Wax la wadaajiya).

ثُمَّ لَئِنْ كُنْتُمْ فَتَنَّهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا وَاللَّهِ رَبَّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ﴿٦٣﴾

24. Bal day say ugu beensheegeen Naftooda ugana Dhumay waxay Been Abuuran jireen.

أَنْظُرْ كَيْفَ كَذَّبُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَصَلَّ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا يَفْعَرُونَ ﴿٦٤﴾

25. Waxaa ka mida kuwo ku Dhagaysan waxaana yeellay Quluubtooda Dabool inay kasaan (Quraanka) Dhagahoodana waxaan Yeellay Culays, Had-day Arkaan Aayaad kasta ma Rumaynayaan, Markay kuu Yimaaddaanna way kula Murmaan iyagoo dhihi kuwii Gaaloobay kani (Quraanku) ma aha waxaan warkii Kuwii Hore ahayn.

وَمِنْهُمْ مَن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ يَرَوْا كُلاًّ مَاءٍ يَوْبَعُونَ ﴿٦٥﴾

26. Waxayna ka Reebi Dadka rumaynta Nabiga iyaguna way ka Fogaan mana halaagayaan waxaan Naftooda ahayn, mase Oga.

وَهُمْ يَبْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْتَوْنَ عَنْهُ وَإِنْ يُهْلِكُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾

Qiyaamada wuu soo Kulmin Eebe Gaalada iyo waxay Caabudayeen, wayna Inkiraan, waase beenin Naftoodu, Waxaa ka mid ahaa Gaaladii kuwo Dhagaysan Akhriska Quraanka lagan yeelay quluubtooda Dabool, Dhagahoodana Culays, Aayad kastooy Arkaanna ma Rumeeyaan, Markay Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ay U yimaaddaanna way la Murmaan iyagoo ku Sheegi Quraanka wararkii Hore, Dadkana way ka reebi Quraanka inay Rumeeyaan iyaguna way ka Fogaan, waxaan Naftooda ahaynna ma halaagaan, mase Kasayaan. Al-Ancaam (22-26).

27. Haddaad aragto Marka la Joojin Gaalada Naarta Korkeeda oy Dhihi Shallaytee Maa nala Celiyo oo aanaan Beenin Aayaadka Eebahanno oo Noqonno Kuwa Rumeeyey (waxaad arki lahayd arrin Wayn).

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَلَيْتُنَا نُرَدُّ
وَلَا نَكُذِّبُ بِثَائِتِ رَبِّنَا وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٧﴾

28. Waxaase U Muuqday waxay Qari-nayeen horay haddii la Celiyana waxay ku Noqon lahaayeen wixii laga Reebay waana Beenaalayaal.

بَلْ بَدَأْتُمْ مَا كَانُوا يَحْفُونَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا
لِمَا هُمْ عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٣٨﴾

29. Waxay dhihi wax kale ma jiro ee waannu ku Noolaan Adduunyada Na-lamana soo Bixinaayo.

وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ
بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٩﴾

30. Haddaad Aragto Marka la hor Joojiyo Eebahood oo ku Dhaho Miyuuna kan Xaq ahayn, oy Dhahaan waa Xaq Eebaan ku Dhaaranaye oo uu ku dhaho Dhadhamiya Cadaabka Gaalnimadiinna Darteed (Waxaad arki arrin wayn).

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَفُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ
قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ
بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٤٠﴾

Eebe wuxuu ka Warrami Xaalka Gaalada markay Joogaan Qiyaamada, Taasoo ah inay Calaacali oy Dooni in Dib loo Celiyo si ay u Rumeeyaan, waxaase Dhab ah Haddii la Celiyana inay Beenin lahaayeen waana Beenaalayaal, waxayna Sheegan inay iska Noolaan lana soo Bixinayn, waase la Guulguuli Qiyaamada wuxuuna ku Dhammaan Xaalku in lagu Dhoho Dhadhamiya Cadaabka Gaalnimadiinna Darteed.

Maalinta Qiyaame yeyna Kale Caddaan Xaqa iyo Xumaantu waana Tay wax walba kala Soocmi, Labo Waddana la kala Qaadi Janno iyo Naar. Al-Ancaam (27-30).

31. Waxaa Dhab u Khasaaray Kuwa Beeniyey la Kulanka Eebe markay ugu Timaaddo Saacadda (Qiyaame) si kada ahna waxay Dhahaan Shallaytadanno waxaan ku Gabood fallay Dhexdeeda, waxayna ku Xambaari Dambigooda Dhabarkooda waxaana Xumaanbadan waxay Xambaari.

فَدَحِيسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِإِقْلَامِهِ اللَّهِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ
السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا أَنَحْسِرُ نَنَا عَلَىٰ مَا فَرَطْنَا فِيهَا
وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَىٰ ظُهُورِهِمْ أَلَسَاءَ
مَا يَرْزُونَ ﴿٤١﴾

32. Noloshu Adduunyana ma aha waxaan Ciyaar iyo Madadaalo ahayn Guriga Aakharaana u Khayr roon kuwa Dhawrsan ee Miyeyyaan wax kasayn.

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهُوَ الدَّلَارُ
الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾

33. Waxaan Ognahay inuu ku Walba-haarin waxay Sheegi Dhab ahaan kuu-ma Beeninayaan Laakiin Daalimiintu Aayaadka Eebe yey Diidi.

فَدَعَلِمَ إِنَّهُ لَيَحْرُوكُ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ
لَا يَكْتُمُونَ نَوَائِكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِنَائِكَ
اللَّهُ يَجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾

Eebeheen wuxuu Noo Sheegi Khasaaraha kuwa Beeniya Saacadda Qiyaame intay uga Timaaddo Kado, oo Shalleeytoodaan waxay Faleen ee Xumaa iyagoo Xambaarsan Dambigoodii, waxaa Sugnaaday in Camalka Xun uu Suuro Xun iyo Suudh Xun ugu Imaan Saaxiibkiis, uuna Dhabarka ka fuuli oo Qiyaam-mada tagi Isagoo Xambaarsan.

Tan kale nolosha Adduun waa Ciyaar ee Guriga Aakharo yaa u Khayr roon kuwa Xumaanta ka Dhawrsada.

waxaana jirtay in warka Gaaladu walbahaar Galin jirtay Rasuulka (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) hase yeeshee Dhab ahaan uma Beenayn Isaga ee waxay diidayeen uun Aayaadka Eebe iyo Xaqa waxaa jirtay inuu Abu Jahal la Kulmay Nabiga Maalin uuna Gacan qaaday markaas lagu Yidhi war ma kaas Leexday yaad gacanqaadi, markaas uu Yidhi: Eebaan ku Dhaartaye waxaan ogahay inuu Nabi Yahay, Laakiin Goormaan Cabdi Manaaf u noqonay Daba gal.

waxaana jirtay inay Abuu Jahal iyo Abuu Sufyaan iyo Akhnas u kala Dhuumanjireen Dhagaysiga Quraanka. Saasaana u Aragtaa say u Khayaamayeen Dadka kale, oo ugu Sheegi jireen Beenta. Al-Ancaam (31-33).

34. Waxaa Dhab loo Beeniyey Rasuullo kaa Horreeyey waana ku Samreen wixii lagu Beeniyey waana la Dhibay intuu uga Yimaaddo Gargaar-kannagu wax bedeli Hadalka Eebana ma jiro, waxaana ku soo Gaadhay Warkii Rasuuladii.

وَلَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَىٰ
مَا كُذِّبُوا وَأَوْدُوا حَتَّىٰ أَنَّهُمْ نَصَرُوا وَلَا مَبْدَلَ
لِكَلِمَاتِ اللَّهِ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَبَائِ
الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٤﴾

35. Hadday kugu Waynaatay (Cuslaatay) Jeedsigoodu haddaad karto inaad god ka Yeelato Dhulka ama Sallaan Samada ood Aayad u keentid (Samee) Hadduu Doono Eebana wuxuu ku kulmin lahaa hanuunka ee ha ka mid noqonin Jaahiliinta.

وَإِنْ كَانَ كِبْرُ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ
تَبْنَعَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ
فَتَأْتِيهِمْ بِنَايِهِمْ وَتُؤَسِّئُ اللَّهُ لِمَجْمَعِهِمْ عَلَى
الْهُدَىٰ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٥﴾

36. Waxaa uun Ajiibi Ogolaan Xaqa kuwa Maqli, kuwa Dhintayse waxaa soo Bixin Eebe Xaggiisaana loo Celin.

﴿ إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَىٰ يَبْعَثُهُمْ
اللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾

37. Waxay Dhaheen maxaa loogu soo Dejin waayey « Mucjisad » Aayad Xagga Eebihiis, waxaad Dhahdaa Eebe

وَقَالُوا لَوْلَا نَزَّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ

waa karaa inuu soo Dejiyo Aayad
Badankoodse ma Oga.

عَلَىٰ أَنْ يُزِيلَ آيَةً وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾

Aayadahan sida Aayado kale oo ku Badan Quraanka waa Samirsiin Nabiga iyo Calool adkaysiin, Wuxuuna Eebe u Yaboohay Gargaar, Saas darteed waa inuu Nabigu iska Fududeeyo Xaalkooda, ILLeen Dhulka Intuu Godad ka Jeexo ama Cirka Sallaan ugu koro uma keeni karo Aayade, Awooddaha Eebaa iska leh Hadduu Doonana wuxuu Dadka ku Kulmin Hanuunka ee ha ka mid Noqonin Kuwaan wax Ogayn Yuu Eebe ku Yidhi, Xaqana waxaa maqla kuwa Qalbigoodu Noolyahay, Gaalo Qalbiga ka Dhimatayse wax ma maqlaan, waxaase loo soo Kulmin Qiyaamaha, Waxayna Codsanjiireen in Aayad loo soo Dejiyo, Eebana wuu Karaa soo Dejinteeda Badankoodse wax ma oga. Ibnu Cabbaas wuxuu Yidhi: Wuxuu Jeclaa Nabigu in Dadka Dhammaan Xaqa Rumeeyaan, Eebaase u warramay inuu Rumeyn uun Ruuxuu Eebe Doono oo Toosiyoo. Al-Ancaam (34-37).

38. Wax ku Socda Dhulka ama Shimbir ku Duuli Garbihiisa oo Dhan wa umado Idinla mid ah, waxba kagama aanan tagin Kitaabka, waxaana loo soo Kulmin Dadka Xagga Eebahood.

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَيْرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحِهِ إِلَّا أَلِمْنَا أَسْمَاءَهُمْ مَا فَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ يُعَذِّبُ بِهِ رَبَّهُمْ نُحْشِرُوكَ ﴿٣٨﴾

39. Kuwa Beeniyey Aayadkanaga waa DhagaLa'yihiiin oo Af la'yihiiin Mugdibayna ku Suganyihiiin, cidduu Doono wuu Dhumiyaa Eebe Tuu Doonana wuxuu Yeelaa Jid Toosan.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُغُرُوا فِي الظُّلُمَاتِ مِنْ نَشَأِ اللَّهِ يُضْلِلُهُ وَمَنْ يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾

40. Waxaad Dhahdaa Bal ka warrama hadduu idiin Yimaaddo Cadaabka Eebe ama idiinTimaadda Saacaddu (Qiyaame) wax Eebe kasoo hadhay Miyaad Baryeysaan haddaad Runsheegaysaan.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَنْتُمْ عَذَابَ اللَّهِ أَنْتُمْ أَوْ أَنْتُمْ السَّاعَةَ أَعْبِرِ اللَّهُ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٠﴾

41. Isaga Unbaana Baryeysaan oo Faydi waxaad ka baryeysaan hadduu Doono waadna Halmaamaysaan waaxaad la Wadaajinaysaan.

بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا أَنْتُمْ بِكَاذِبِينَ ﴿٤١﴾

Abuurka Eebe waa Badanyahay, Kitaabkiisana wax kasta oo wax Anfaca wuu ku Sheegay, Cid walbana waa la horkeeni Eebe, waxaana Sugnaaday in la Soo Kulmin Xayawaanka oo loo Qisaasi midda Geeska leh tii Seenyada ahayd oy Hardiday, Gaalada Xaqa Diidanna waa wax Dhago la'oo Af la'oo Mugdi ku jira, Cidduu Doonana Eebe wuu Hanuunin, tuu Doonana wuu Dhumin. Marka Gaalada Cadaabka Eebe u Yimaaddo ama Qiyaamadu waxaan Isaga ahayn ma Baryaan, isaga unbaana Fayda Dhibka Hadduu Doono, waana la Halmaami waxa ka soo hadhay oo Adduunka lagu Caabudi Jiray waxna laga dayi Jiray, Saasayna Waajib u tahay in Eebe uun la Caabudo, Sharcigiisana la Raaco oo lagu Dhaqmo si Dhab ah, ILLeen isagaa Jidkii Liibaanta iyo Guusha ahe, waxa ka soo Hadhayna waa Khasaare. Al-ancaam (38-41).

42. Waxaan u Dirray (Rasuul) Um-mado idinka Horreeyey waxaana ku qabanay Dhibaato iyo Cudur intay Baryaana (Eebe).

وَلَقَدْ ارْسَلْنَا اِلَىٰ اٰمِرٍ مِّنْ قَبْلِكَ فَاَخَذَ نَهْمَهُمْ
بِالْبَاسِءِ وَالصَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ ﴿٤٢﴾

43. Maa Markuu u Yimaaddo Dhibku ay baryaana (Eebe) Waxaase ingagtay Quluubtoodii wuxuuna u Qurxiyey Shaydaan waxay Falayeen.

فَلَوْلَا اِذَا جَاءَهُمْ بِاسُنَا تَضَّرَّعُوا وَلٰكِنْ قَسَتْ
قُلُوْبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطٰنُ مَا كَانُوْا
يَعْمَلُوْنَ ﴿٤٣﴾

44. Markay Halmaameen (Ka Jeedsadeen) wixii lagu Waaniyey Yaan u Furray Korkooda irridaha wax Kasta Markay ku Farxaan waxaa la Siiyey yaan ku qabanna kado, Markaasay ahaadaan kuwo Quusta.

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوْا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ
اَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتّٰى اِذَا فَرِحُوْا بِمَا اٰتَوْا
اَخَذْنَاهُمْ بِغَتَّةٍ فَاذٰهُمْ مُّبْلِسُوْنَ ﴿٤٤﴾

45. Waxaana la Gooyey Cidhibta Qoomkii Dulmiga Falay Mahadna Eebaa iska leh ah Eebaha Caalamka.

فَقَطَّعْ دَابِرَ الْقَوْمِ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ
رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٤٥﴾

ILaahay Ummado Badan oo hore yuu Nabiyo u Diray, kuna qaban jiray Dhibaato iyo Cudur, si ay Eebe u Xusuustaan, waxaase Ingagay Qalbigoodii oo Shaydaanbaa wax u Qurxiyey, markay Xaqii ka Jeedsadeenna waxaa loo Furay wax kasta (oo Shuqliya) markay ku Farxaana waxa la Siiyey waxaana la qabanna kado Markaasay quustaan, waxaana la Cidhibtiray Gaaladii Mahadna Eebaa iska leh, waxaana Habboon in marka Eebe wax ku siiyo aad ku Aqoonsatid oo ku Mahadisid ee ma habboona inaad ku Kibirtid ood la Boodboodid.

Xasan Al-Basri wuxuu Yidhi: Ciddii Eebe u Waasiciyo Rizqiga oon Ogaan in la Magri, oo la SaSabi waa Midaan wax Garad, ahayn.

Qataadana wuxuu Yidhi: Waxaa la Halaagaa Dadka Markay Kibraan oy Shuqliso Nicmadu oy ku Sirmaan Eebe iyo Nicmadiisa waxaana Saas Noqda Cid Xaqa ka Leexatay. Al-Ancaam (42-45).

46. Waxaad Dhahdaa Bal Warrama Hadduu Eebe qabto Maqalkiinna iyo Araggiinna oo Daboolo Quluubtiinna waa ILaahee ka soo Hadhay Eebe ee idiin keeni, Day Sidan u Cel-Celunno Aayaadka Markaa say u Jeedsan.

قُلْ اَرَأَيْتُمْ اِنْ اَخَذَ اللّٰهُ سَمْعَكُمْ وَاَبْصَرَكُمْ وَحَمَمَ
عَلٰى قُلُوْبِكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرِ اللّٰهِ يٰۤاَتِيْكُمْ بِمَا نَنْظُرُ
كَيْفَ نَصْرَفُ الْاٰيٰتِ ثُمَّ هُمْ يَصِدُّوْنَ ﴿٤٦﴾

47. Waxaad Dhahdaa Bal Warrama hadduu Idiinku Yimaaddo Cadaabka Eebe Kado ama Caddaan miyaa la Halaagaa waxaan Qoomka Daalimiinta Ahayn.

قُلْ اَرَأَيْتُمْ اِنْ اَنْتُمْ كُنْتُمْ عِدَابَ اللّٰهِ بِغَتَّةٍ
اَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْمٰكُ اِلَّا الْقَوْمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿٤٧﴾

48. Rasuulada waxaan u Dirraa inay Bishaareeyaan oo Digaan, Ciddii Rumaysa Xaqa oo Wanaajiya (Camalka) Cabsi iyo Murug midna ma Saarro.

وَمَا يُرْسِلُ الْمُرْسَلِيْنَ اِلَّا مُبَشِّرِيْنَ وَمُنذِرِيْنَ فَمَنْ
ءَامَنَ وَاَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿٤٨﴾

49. Kuwa Beeniyey Aayaadkanaga waxaa Taaban Cadaab Faasiq Nima-dooda Darteed.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ
بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٤٩﴾

Hadduu Eebe ka Qaado Ruuxa Nicmada, Maqalka ama Aragga ama Qalbiga Daboolo Cidaan Eebe ahayn oo u Keeni karta ma jirto Eebana Xaquu soo Cel-Celiyaa si Loogu Waano Qaato, Gaaladuse way ka Jeedsan Xaqa, wax Cadaabka Eebe Celin Karana ma jiro ama Kado ha ku Yimaaddo ama si Cadaana-ba, Daalimiinta Umbaana la Halaagi, Rasuuladuna waa Bishaareeyayaal Diga, Ciddii Xaqa Rumaysa oo Camalka Wanaajisana Cabsi iyo Murug midna ma Aragto, kuwa Beeniya Aayaadka Eebana waxaa Taaban Cadaab Faasiq nimadooda Darteed, Ujeeddaduna waxaa Weeye in Eebe Cid la Wadaagta Awoodda ayna jirin, Xaqana uu Caddeeyey, Nabiyana Diray, Xaq Beeniyana uu Halaagi. Al-Ancaam (46-49).

50. Waxaad Dhahdaa Ma Dhahayo waxaa Agtayda ah Khasnadaha Eebe, waxa Maqanna ma Ogi, mana Dhahayo waxaan ahay Malag, waxaan uun Raaci wixii lay waxyoodo waxaad dhahdaa ma egyihiin Indhoole iyo Arke Miyeydaan Fikirayn.

قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ
الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِن أَنْتُمْ إِلَّا مَا
يُوحَىٰ إِلَيْكُمْ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ
أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾

51. Ugu dig Quraanka kuwa ka Cabsan in loo soo kulmiyo Eebahood iyagoon lahayn Sokaydiis Qaraabo iyo Shafeece Midna inay Dhawrsadaan Darteed.

وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخْفَوْنَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ
لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ
لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾

52. Hana Eryin kuwa Baryi Eebahood aroor iyo Galabba iyagoo dooni Wajigiisa waxba kaama saarra Xisaabtooda iyana Xisaabtaada Waxba kama Saarra ood eridid ood ka mid noqotid daalimiinta.

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِالْغَدْوَةِ وَالْعَصِي
رُ يُرِيدُونَ وَجْهَهُمْ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ
شَيْءٍ وَمِمَّنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ
فَتَنْظُرْهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾

Wuxuu Eebe faray Nabiga inuu u Sheego Dadka inuusan Hananin Khasnadda Eebe, waxa maqanna Ogayn, Malagna ahayn, ee uu Raaci uun Xaqa loo Waxyooday, mana Sinna Indhoole iyo wax arke, Waana in Wax, la fiiriyo si Xaqa loo Rumeeyo, Quraanka yuuna Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ugu Digi Jiray dadka ka Cabsan in Eebe loo soo kulmiyo iyagoon Helayn Gargaare iyo Shafeece ka soo Hadhay inay Dhawrsadaan, wuxuuna Eebe ka Reebay Nabiga inuu Eryo kuwa Eebe Caabudi had iyo Jeer iyagoo Dooni Wajigiisa, ILLeen Xisaabtooda Ma saarra Korkiisee, Xisaabtiisana ma Saarra korkoodee, Hadduu Fogeeyana uu Noqon mid Xaqa ka Leexday, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) waa ka Fogyahay inuu Fogeeyo kuwa xaqa Rumeeyey ee waxaa lagu Qusin Gaalada Doonaysa inay isku Dayaan inay kala fogeeyaan Nabiga iyo Mu'miinta, Aayaduna waxay soo Degtay Mar Nabiga ay la Joogeen Suhayl, Bilaal iyo Camaar oo Gaaladii Quresheed ku Dhaheen Nabiga ma kuwanaa Eebe naga Doortay, iska Eri aan ku Raacnee. Al-Ancaam (50-52).

53. Saasaan isugu Imtixaanay (Dadka) Qaarkood Qaarka kale inay Dhaahan ma kuwanaa Eebe ku Manaystay (Islaamka) Dhexdannada, Miyuusan Eebe ahayn kan og kuwa ku Mahdiya.

54. Markay kuu Yimaadaan kuwa Rumeeyey Ayaadkanaga waxaad Dhahdaa Nabadgalyo Korkiinna ha ahaato, wuxuu Eebe Isasaaray Naxariis, oo ah Ciddii idinka mid ah oo Fasha Xumaan isagoo ka Jaahil ah oo Toobad keena oo wanaajiya Eebaa u Dhaafi una Naxariisan.

55. Saasaanu u Kala Bixinaa Ayaadka si ay u Caddaato Jidka Dambii-layaasha.

وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِّيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ ﴿٥٣﴾

وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَّمْتُ عَلَيْكُمْ كَمَا كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَىٰ نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهْدَةٍ لَمْ تَنْبَأْ مِنْ بَعْدِهِ ۚ وَأَصْلَحْ فَإِنَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٤﴾

وَكَذَلِكَ نَفْصِلُ الْأَيَّاتِ وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلَ الْمُجْرِمِينَ ﴿٥٥﴾

Adduunku waa Guri Imtixaan, Dadkana waa laysku Imtixaanay, siday Gaaladii Qureesheed u Xaqiri Jireen, ma kuwanaa Eebe naga Doortay oo Hanuuniyey, Eebaase og Cidda ku Mahdisa, wuxuuna Eebe Faray Nabiga in Hadday u Yimaadaan kuwa Xaqa Rumeeyey uu Salaamo, Soona Dhaweeyo, wuxuuna u Yaboohay Ciddii Gafta isagoon Ogayn oo Haddana Toobad keenta Wanaagana Fasha in Eebe u Naxariisan una Dambi Dhaafi, Eebana Xaqa wuu qeexay si ay u Cadaato Jidka Dambii-layaashu, Gaalada iyo Kuwaan wax kasayn had iyo Jeer waxay Qiimo Dheeraada Siyaan Xoolaha, Madaxtinimada iyo Caruurta, iyagoo qiyaasi in Cidda wax haysata ay Mudantahay Hanuunka, Taasina waa Fikrad Xun oo Khalda, Cidda Xoolaha Haysata kama sareeyso kan Saboolka ah, waxaase lagu kala Sareeyaa Akhlaaqda, Wanaag falka, Eebe ka Yaabidda iyo Raacidda Xaqa. Al-Ancaam (53-55).

56. Waxaad Dhahdaa waxaa layga Reebay inaan Caabudo waxaad Caabudaysaan oo Eebe ka soo Hadhay, waxaad Dhahdaa Raaci maayo hawadiinna oon Dhumo markaas Noqoninna kuwaan Hanuunsanayn.

57. Waxaad Dhahdaa waxaan ku Sughahay Xujo Eebahay waadna Beeniseen Xaqaas, agtayda ma aha waxaad Dadajisanaysaan, Xukunkana Eebaa iska leh, Xaquuna Xukumi, waana kuu Xukunkiisu Khayr Leeyahay.

58. Waxaad Dhahdaa hadduu Yahay agtayda waxaad Dedejisanaysaan (Ciqabta) waxaa la kala Xukumi lahaa Dhexdeenna Eebana waa Ogyahay Daalimiinta.

قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلْ لَا أَنْتُمْ أَهْوَاءُكُمْ قَدْ ضَلَلْتُمْ إِذًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

قُلْ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهِ ۚ مَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ ۚ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ يَفْضُلُ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ ﴿٥٧﴾

قُلْ لَوْ أَنَّ عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ ۚ لَفُضِيَ الْأَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۚ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالظَّالِمِينَ ﴿٥٨﴾

59. Eebe Agtiisa waxaa ah Furaha waxa maqan wax og oon isaga ahayna ma jiro, wuxuuna Ogyahay waxa Barri-ga iyo Badda ku Sugan, wixii Caleena oo Dhacdana wuu Ogyahay, Xabbad Masaga ah oo Mugdiga Dhulka ku Sugan iyo wixii Qoyan ama Ingagan waxay ku Suganyihiin Kitaab Cad.

وَعِنْدَهُ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ
وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ
إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظِلْمَتِ الْأَرْضِ
وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٩﴾

Eebaa Mudan Cibaadada, Gaalada Hawadeeda Ciddii Raacadana way Dhumi, Nabiguna wuxuu ku Suganyahay Xujo Cad oo Eebe,; Gaaladuna way Beeniyeen Xaqii, Nabigana waxaa Saaran Gaadhsiin, Eebaana Xaqa Kala Xukuma, Ciqaabna waxaa hanta Eebe, Isagaana og Daalimiinta, Isagaana og waxa ku Maqan,, Barri iyo Badba. Al-Ancaam (56-59).

60. Eebe waa kan idin Oofsada Habeenkii ogna waxaad Fashaan Maalintii Markaasna idin soo Bixiya in la Xukumo Ajal Magacaaban Xaggiisaana laydiin Celin, markaasuu idiinka war-rami waxaad Falaysaan.

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ
بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُّسَمًّى
ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُم
بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦٠﴾

61. Eebe waa kan ka Sarreeya Addoo-madiisa, wuxuuna idiin soo Diraa ILaaliye markuu u Yimaaddo Midkiin Mawdku waxaa Oofsata «Disha» Malaa'igtanada mana Gabood Falaan.

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً
حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ
لَا يُفِرُّونَ ﴿٦١﴾

62. Markaasaa loo Celin Dadka Xag-ga Sayidkooda Xaqa ah isagaana leh Xukunka Dedejiyana Xisaabta.

ثُمَّ رُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ أَلَا لَهُ الْحُكْمُ
وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ ﴿٦٢﴾

Eebe waa kan Dadka Oofsada Habeenkii Markay Hurdaan, ogna waxay Fali Maalintii, Muddo Magacaabanna Sameeyey, Xaggiisaana loo Noqon, ugana warrami waxay Faleen, waana kan wax walba u Khushuuco oo ka Sarreeya, Malaa'ig Nafta Qaadana u soo Dira Dadka on Gabood Falayn, Dadkuna Xaggiisa u Noqon, Sayid Xaq ahna ah, Xukunkana iska leh, Xisaabtiisuna Degdegayso. waxaa Sugnaatay in Marka la Dhiman Malaa'igtu u Bishaarayn Nafta Fiican, Canaananna midda Xun, Saas Darteed waa in loo Darbado, Eebana la warsado xaq ku Sugnaan iyo Wanaag. Al-Ancaam (60-62).

63. Waxaad Dhahdaa Yaa idinka ko-riya Mugdiga Barriga iyo Badda ood u Baridaan Isdullayn iyo Qarsoodi, Idin-koo dhihi Hadduu naga koriyo Tan waxaan ka mid Noqonaynaa kuwa Mahadiya.

قُلْ مَنْ يَنْجِيكُمْ مِنْ ظُلْمَتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ يَدْعُونَهُ
تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً لَّيْنًا يُجَنَّبُنَا مِنْ هَٰذِهِ
لَنَكُونَ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٣﴾

64. Waxaad Dhahdaa Eebaa idinka Koriya Taas iyo Shiddo Kasta, Mar-kaasaad u Shariigeeshaan.

قُلْ اللَّهُ يَنْجِيكُمْ مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ أَنْتُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٤﴾

65. Waxaad Dhahdaa Eebe waa kan kara inuu idinku soo Daayo Cadaab Korkiinna ama Lugihiinna Hoostooda ama idin qaso (idinka yeelo) Kooxo uu Dhadhansiyo Qaarkood qaarka kale Dhibkiisa, bal day Sidaan ugu Cadday-naynno Aayaadka inay Kasaan.

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا بَئِن فَوْقَكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبَسَكُمْ شِيعًا وَيُزِيلَ بَعْضَكُمْ بِأَسْ بَعْضٍ أَنْظُرْ كَيْفَ نَصْرُوفُ الْأَيْدِ لِعَالَمِهِمْ يَفْقَهُونَ ﴿١٥﴾

Eebaa Dadka ka Koriya Mugdiga Barriga iyo Baddaba, oyna Baryaan Dadku inuu ka Koriyo Dhibka, Isagaana ka Koriya Dadka Shiddo oo Dhan, haddana ay u Shariigeeshaan, karana inuu Cadaab Korka ama Hoosta kaga soo Daayo, ama Kooxo is Laaya ka Yeelo, Xaqana Caddeeya si wax loo Fahmo, Rasuul-kuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Waxaan warsaday Eebahay Saddex: Waxaan warsaday inuusan Umaddayda ku Halaagin Maanshayn, wuuna i siiyey, waxaana Warsaday inuusan Umaddayda ku Halaagin Abaar, wuuna i siiyey, waxaana Warsaday inuusan Dhex-dooda Yeelin Dagaal wuuna li diiday. Waxaa wariyey Muslim. Al-Ancaam (63-65).

66. Waxaa Beeniyey (Quraanka) Qoomkaagii Isagoo Xaq ah, waxaad Dhahdaa kama ahi Korkiinna Wakiil (ILaaliye).

وَكَذَّبَ بَدْعَهُ وَهُوَ الْحَقُّ قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٦﴾

67. War kasta Meel uu ku Sugnaado yuu leeyahay Waadna Ogaandoontaan.

لِكُلِّ نَبِيٍّ مُتَسْتَقِرٌّ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿١٧﴾

68. Markaad Aragtaan kuwa dhum-ban Aayaadkanaga, isaga Jeedso intay ka Dhumbadaan Sheeko kale, hadduu ku Halmaansiyo Shaydaanna ha Fadhiyin Xusuusta ka Dib Daalimiinta Agtooda.

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِيهِ إِذْ أَيْنَمَا فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِنَّمَا بَيْتُكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَعْدُ بَعْدَ ذَلِكَ رَأَىٰ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾

69. Kuwa Dhawrsoonna Xisaabtooda waxba kaama Saarra Laakiin waa Waano inay Dhawrsadaan.

وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَنْقُوتُ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلَكِنْ ذَكَرْتُمْ لِعَالَمِهِمْ يَنْقُوتُونَ ﴿١٩﴾

Quraanka waxaa Beeniyey Gaaladii Makaad isagoo Xaq ah, Nabiguse ILaaliye Qasbi ma ahayn, ILLeen wax kastaba waqtibuu Leeyahay la Ogaandoone, waa in Marka lala Kulmo Cid wax ka Sheegi Quraanka iyo Xaqaa aan lala fadhiisan intay iska Dayso Xaalkaas, hadduu Shaydaan ku Halmaansiyaana waa inaan lala sii Fadhiyin Daalimiinta, Ciddii Dhuntana Xil Kaama Saarra Cidda Dhawrsoon, Waxaase laga Rabaa waano iyo wax u Sheegid uun.

Aayaduhuna waxay Caddayn in xaqu Muuqdo, Ciddii diida oo Ceebeyn xaqana aan lala Fadhiisan ee laga Fogaado, wax Dhib ahna Kaama Saarra Ciddii Diidda Xaqaa, Haddaad Dhawrsato ood Eebe ka Yaabtid. Al-Ancaam (66-69).

70. Iskaga tag Kuwa ka Yeeshay Diintooda Ciyaar iyo Madaddaalo kuna Kadsoomay Nolosha Dhaw Xusuusina intaan laga Abaalmarinin (Loo Xabisin) Nafi waxay kasbatay iyadoon Lahayn Eebe ka sokow Wali «Sokeeye» iyo Shafeece midna, Hadday isku Furato Furasho oo Dhanna lagama Qaado, Kuwaasu waa kuwa loo Dhiibay (Halaag) waxay kasbadeen Dartiis, waxayna Mudan Cabbid Kulul iyo Cadaab daran, Gaalnimadooda Darteed.

وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا
وَعَرَفَهُمُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَذَكَرَ بِهِ
أَنْ تَبْسَلَ نَفْسٌ يَمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ
اللَّهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ وَإِنْ تَعَدَلَ كُلُّ عَدْلٍ
لَا يُؤْخَذُ مِنْهَا أُولَئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا يَمَا كَسَبُوا
لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ
يَمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

71. Waxaad Dhahdaa ma waxaan Caabudaynaa Eebe ka sokow waxaan na Anfacyan nana Dhibayn oo Dib nalloo Celin (Gaalnimo) inta Eebe Hanuuniyey ka Dib, Sida kan ay ku Wareerisay (Dhumisay) Shayaadiintu Dhulka Isagoo Saaxiibbo ugu Yeedhi Hanuunka leh oo ku Leh noo Kaalay, waxaad Dhahdaa Hanuunka Eebe unbaa Hanuun ah, waxaana Nala Faray inaan u Hogaansanno Eebaha Caalamka.

قُلْ أَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا
وَنُزِدْ عَلَىٰ أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْنَا اللَّهَ كَالَّذِي
اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي الْأَرْضِ حَيْرَانًا لَهُ
أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَىٰ الْهُدَىٰ أفتِنَا قُلْ إِنْ
هُدَىٰ اللَّهُ هُوَ الْهُدَىٰ وَأَمْرًا يُسَلِّمُ
لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾

Ciddii Xaqa ka Jeedsata oo Diintiisa ka Yeesha Ciyaar oo Adduunyada Khaladdo waa in layskaga Tago, oon lagu Waqti Seegin, mar haddii loo Caddeeyey Xaqa iyo in Naf walba loo Xidhi Camalkeeda iyadoon Sokeeye iyo Shafeece helayn, wax kastoo kasbatay, wax is furasha ahna aan laga aqbalayn, waana kuwa loo Ciqaabi Camalkoodii Xumaa Dartiis, Mudanna Cabbid Kulul iyo Cadaab daran, Gaalnimadoodii Xumaa Dartiis, Saas darteed waa in Eebe Kaliya la Caabudo, lagana Leexo Waddada Shaydaanka Dadka Baadiyeeya, oo Hanuunka ka Leexiya. Al-Ancaam (70-71).

72. Oogana Salaadda kana Dhawrsada Eebe waa kan Xaggiisa laydiin soo Kulmine.

وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْهُ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ ﴿٧٢﴾

73. Waana kan Eebe u Abuuray Samooyinka iyo Dhulka Xaq Maalinta uu Dhihi Ahow wuu ahaan (waxaasu) Hadalkiisu waa Xaq, wuxuuna Leeyahay Xukunka Maalinta la Afuufi Suurka,

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ
وَأَلَّهُ الْمَلِكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ عَلَيْهِمُ الْعَقِيبُ

waana Ogyahay wax Maqan (la arkayn) iyo waxa Joogaba, waana Falsame Xeel Dheer.

Waxaa la faray inay Hogaansamaan Oogaanna Salaadda, kana Dhawrsadaan Eebe, ILLeen isagaa Xaggiisa loo Kulmine, Eebana waa kan Samooyinka iyo Dhulka Xaq u Abuuray, Wuxuu Amraana Isla markaaba ahaan, Hadalkiisuna Xaq Yahay, Xukunkana Iska leeyahay Maalinta Suurka Qiyaame la Afuufi, Ogyahayna wax kasta, Falna Sanyahay Ogaanshihiisuna Xeel Dheeryahay. Saas darteed waa in loo Darbadaa Maalintaas wayn ee lays Abaal marin, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Israa'fiil wuxuu Afka Saaray Suurka Wajigiisana wuu Leexiyey Isagoo Sugi marka la Fari inuu Afuufo. Waxaa Wariyey (Imaamo Muslim). Al-Ancaam (72-73).

وَالشَّهَادَةَ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْحَمِيدُ ﴿٧٦﴾

74. Ka Warran markuu ku Yidhi (Nabi) Ibraahim Aabihiis Aazara ma waxaad ka Yeelan Sanamyo ILaahyo, waxaan kugu Arkaa adiga iyo Qoomkaagaba Baadi Cad.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ إِذْ رَأَى أَن تَتَّخِذُوا مِنَّمَا آتَاكُمُ اللَّهُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ ذِكْرًا لِّلذِّكْرِ قَالَ يَا أَبَتِ إِنِّي أَخَافُ إِن يُعَذِّبَنِي اللَّهُ فَمَا كُنْتُ طَائِفًا بِمَا جَعَلَ لَكُمُ اللَّهُ آيَاتٍ لِّتَتَّقُوهُ وَأَعْلَمَ لَوْ كُنْتُمْ عَادِلِينَ ﴿٧٧﴾

75. Saasaan u Tusinnay Ibraahim Xukunka Samooyinka iyo Dhulka inuu ka Mid Noqdo kuwa Yaqiiniya (Xaq).

وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ الْمَلَكُوتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ ﴿٧٨﴾

76. Markuu ku Madoobaaday Habeenku wuxuu Arkay Xiddig Wuxuuna Yidhi kani ma Eebahaybaa, markuu Dhacay wuxuu Yidhi ma Jecli kuwa Dhaca.

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى الْكَوْكَبَ قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْآلِهَةَ ﴿٧٩﴾

77. Markuu Arkay Dayaxa oo soo Muuqda wuxuu yidhi kani ma Eebahaybaa markuu Dhacay wuxuu Yidhi Hadduusan I hanuunin Eebahay waxaan ka mid Noqon kuwa Dhuma.

فَلَمَّارًا الْقَمَرَ بَارِعًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَيْسَ إِلَهٌ مِّن دُونِ رَبِّي لَوْ كُنْتُ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ ﴿٨٠﴾

78. Markuu Arkay Qorraxda oo soo Muuqata wuxuu Yidhi kani ma Eebahaybaa kanaa wayne, Markay Dhacday wuxuu Yidhi Qoomkayow Bari baan ka ahay waxaad la wadaajinaysaan (Eebe).

فَلَمَّارًا الشَّمْسِ بَارِعَةً قَالَ هَذَا رَبِّي هَذَا أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يُنْقَرُونَ فِي بَرِيٍّ مِّمَّا تَشْرُكُونَ ﴿٨١﴾

79. Anugu waxaan u Jeediyey Wajigayga Eebaha Abuuray Samooyinka iyo Dhulka anoo Toosan oon ka mid ahayn Gaalada.

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٢﴾

Nabi Ibraahim wuxuu u Digay Aabihiis iyo Qoomkiisiiba, wuxuuna ka Reebay inay Caabudaan Sanamyo, ILLeen Eebaa Nabi Ibraahim Tusiyeey Aayaadkiisa inuu ka mid Noqdo kuwa xaq Yaqiinsan, Wuxuuna Qoomkiisii u Sheegay in Xiddigaha, Dayaxa iyo Qorraxdaba ayan Mudnayn in la Caabudo, ee Caabuddidda Xaq ah Eebe kali ah Mudanyahay, wuxuuna u Caddeeyey Qoomkaas inuu Bari ka yahay waxay Caabudi oo Eebe ka soo Hadhay, uuna u Jeedsaday Xagga Eebaha Xaq ah, ee Abuuray Cirka iyo Dhulka, Taasina waxay ina Tusin ku Sugnaanta Xaq iyo in Qaraabanimadu tahay Islaamnimda iyo Diinta, waxa ka soo hadhay uusan wax ahayn,

Nabi Ibraahimna wuxuu uga Dan lahaa Xiddigaha, Dayaxa iyo Qorraxda inuu tusiyo Gaalada in waxay Caabudi uusan wax ka jirin, maxaa yeelay waa wax Doorsoomi oo Dhici oo soo Bixi, mase ahayn Nabi Ibraahim mid wax Shakiyey. Al-Ancaam (74-79).

80. Way Ladoodeen Nabi Ibraahim Qoomkiisii, Wuxuuna yidhi ma waxaad igula Doodaysaan Eebe, Isagoo I hanuuniyey, oonan ka Cabsanayn waxaad la Wadaajinaysaan, in Eebahay wax doono Mooyee, Eebahay waa u Waasac (Awoodleeyahay) wax kasto Ogaansho, miyeydaan Xusuusnayn (wax).

وَصَاحِبَهُ قَوْمَهُ. قَالَ أَمْحَسَّ جُؤَيْبِي فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدَّنِي
وَلَا أَخَافُ مَا أَشْرَكُونَ بِهِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبِّي
شَيْئًا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا
أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾

81. Sideen uga Cabsan waxaad la Wadaajiseen, idinkuna aydaan ka Cabsanayn inaad la Wadaajiseen Eebe wuxuusan u soo Dejinin Xujo, ee Labada Kooxood (Muslimka iyo Gaalada) koodee mudan Nabdagalyo Haddaad wax Ogtihiin.

وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ
أَنْتُمْ أَشْرَكْتُمْ بِاللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ عَلَيْهِمْ
سُلْطَانًا فَأَيُّ الْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِالْأَمْنِ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٨١﴾

82. Kuwa Xaqa Rumeeyey oon ku Dheehin Iimaankooda Dulmi (Gaalimo) kuwaasaa Nabdagalyo u Sugnaatay Hanuunsanna.

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ
أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾

83. Taasina waa Xujadanadii aan u siinnay Ibrahiim Qoomkiisa waxaan koryeelaa Darajaadka Ciddaan Doonno Eebahaana waa Falsame Oge ah.

وَتِلْكَ حُجَّتُنَا آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ عَلَى قَوْمِهِ نَرْفَعُ
دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٨٣﴾

Ayadahan wuxuu Eebe ku Sheegay inay ku Doodeen Nabi Ibraahim iyo Qoomkiisii Xaalka Eebe, una Caddeeyey in Eebe Hanuuniyey uuna ka Cabsanayn waxay la Wadaajiyeen Eebe, ILaahayna ogyahay wax walba, wuxuuna ku Yidhi Sideen uga Cabsan waxaad la wadaajiseen Eebe Idinkuna aydaan ka Cabsanayn inaad Eebe la wadaajiseen wuxuusan Xujo idiinku soo Dejinin, Yaase Mudan Nabdagalyo Labadeenna Qolo haddaad wax Garanaysaan, waxaa Mudan Nabdagalyo oo Hanuunsan kuwa Rumeeyey Xaqa oon ku Dheehin Iimaankooda Gaalimo, Waana Taas Xujaduu Eebe siiyey Nabi Ibraahim, wuxuuna koryeelan Darajaadka Cidduu doono waana Falsame oge ah, Taasina waxay Tusin in Cidda Xaqa ku Socota mudan yahay Nabdagalyo iyo Hanuun iyo inuusan ka Cabsan waxay ku Cabsi Galin. Al-Ancaam (80-83).

84. Waxaan siinay Isxaaq iyo Yacquub Dhammaana waan Hanuuninay, Nabi Nuuxna waan Hanuuninay waqti Hore, waxaana ka mid ah Faraciisii Nabi Daawuud, Sulaymaan, Ayuub, Yuusuf, Muuse iyo Haaruun, Saasaana ku Abaal marinaa Samofalayaasha.

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا
هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ
دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى
وَهَارُونَ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٤﴾

85. Iyo Zakariye, Yaxye, Ciise, ILYaas, Dhammaana waxay ahaayeen kuwo Suubban,

وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَى وَعِيسَى وَإِلْيَاسَ كُلٌّ
مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٥﴾

86. Iyo Ismaaciil, Alyasac, Yuunus, iyo Luudh, Dhammaana waxaan ka Fadilnay Caalamka.

وَأَسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُوشَعَ وَحُوطًا وَكَانًا
فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٨٦﴾

87. Iyo Aabayaalkood iyo Faracoodii iyo Walaalahood waana Dooranay waana ku Hanuuninay Jidka Toosan.

وَمِنَ آبَائِهِمْ ذُرِّيَّتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ وَاجْتَنَّبْتَهُمْ
وَهَدَيْتَهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٨٧﴾

88. Kaasi waa Hanuunkii Eebe wuxuuna ku Hanuuniyaa Cidduu Doo-no oo ka mid ah Addoomadiisa hadday wax la wadaajiyaan Eebana waxaa ka Buri waxay Fali Jireen.

ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحِطَ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾

89. Kuwaasu waa kuwaan siinay Ki-taabka, Xukunka iyo Nabinimada, Hadday ka Gaaloobaanna Kuwaasu «Gaalada Makaad» waxaan u wakaalanay Qoom aan ka Gaaloobayn, (Muslimiinta).

أُولَئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالنَّبُوَّةَ
فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هُنَّ لِآءٌ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا
بِهَا بِكُفْرِيَةٍ ﴿٨٩﴾

90. Kuwaas (Nabiyada) weeye kuwa Eebe hanuuniyey ee Hanuunkooda ku dayo, waxaadna Dhahdaa Idima warsanaayo Ujuuro, ee waa uun waanada caalamka.

أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَتْهُمْ أَسَدَةٌ
فَلَوْلَا أَسْتَلِكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ
إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٠﴾

Halkan wuxuu Eebe ku Sheegi Nicmaduu siiyey Nabiyada Gaar ahaan inuu siiyey Nabi Ibraahim ILmo Isagoo wayn, Jidka Toosanna ku Hanuuniyey Dhammaan Nabiyada Doortayna Eebe, Eebana uga Digay inay ka Leexdaan Jidka Toosan Haddii kale waxaa Buri Camalkoodii, waxaana Eebe siiyey Kutubo Xukun iyo Nabinimo. Hadday Gaaladu Xaqa Diidaanna wuxuu Eebe Leeyahay Dadaan marna ka Gaaloobaynin, Wana kuwaa Nabiyadu Eebe Hanuuniyey ee ha lagu daydo marba hadduu Eebe Faray Arrintaas, wax Ujooro ahna Nabigu kama Warsanayo Xaqa Gaadhsintiisa, ee wa uun waanada Caalamka. Al-Ancaam (84-90).

91. Mayna Waynaynin Eebe Waynaantiisa Xaqa ah, Markay Dhe-heen Kuma soo Dejin Eebe Dad waxba, waxaad Dhahdaa yaa soo Dejiyey Ki-taabkii uu la yimid Nabi Muuse Isagoo iftiin Hanuunna u ah Dadka ood Yee-layseen warqado aad Muujisaan, ood-na qarisaan wax Badan, waxaana lay-din Baray waxaydaan Aqoonin idinka iyo Aabayaalkiin, waxaad Dhahdaa Eebaa (soo Dejiyey) markaas isaga teg Dhumbashadooda iyagoo Ciyaari.

وَمَا تَدْرُؤُونَ اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْنَا
بَشِيرًا مِّنْ شَيْءٍ قُلْ مَن أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ
مُوسَى نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ لِيَجْزِيَ بِهِمْ أَتَابًا
بِئْسَ مَا تَحْكُمُونَ كَذِبًا وَعِلْمُهُمَّ مَا لَمْ يَعْلَمُوا أَشْرًا
وَلَا آبَاءُ آبَائِهِمْ قُلْ اللَّهُ تَعَالَى فِي حُجُوبِهِمْ
يَلْعَبُونَ ﴿٩١﴾

92. Kanna waa Kitaab aan soo Dejinay oo Barakaysan, oo Rumayn wixii ka Horreeyey iyo inaad ugu Digtid Maka iyo Dhinacyadeeda, kuwa Rumayn Aakhiro waxay Rumeyn Quraanka Salaaddana way ILaalin.

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مَبْرُوكٌ مُصَدِّقٌ لِّذِي بَيْنَ
يَدَيْهِ وَلِيُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ
بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ ۖ وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿١٢﴾

Aayadaan hore wuxuu Eebe ku Sheegi inayan Gaaladu Qaddarinin Eebe Mudnaantiisa, markay Dheheen wax Kitaab ah Eebe kuma soo Dejinin Cidna, waxaase La waydiyey yaa soo Dejiyey Tawreeddii Nabi Muuse, oy Yuhuuddu Qiraysay oy Qaarna Muujinayeen Qaarna Qarinayeen, lana baray, waxayna Aqoon iyaga iyo Aabayaalkood, Kuwaas waa in warkooda layska Dhaaf ha Dabbaasheen Xumaane, Kitaabka Quraanka ahna waa Kitaab Barakaysan, oo Rumayn Xaqii ka horreeyey si loogu digo Dadka, kuwa Rumeeyey Aakhirana way Rumeen Quraankooda, Salaaddana way ILaalin.

Nabigana waxaa loo diray Dadkoo Dhan, Quraankuna waa Digniinta Caalamka oo Dhan. Siduu Nabigu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) waxaa la ii soo Bixiyey Dadka Dhammaantiis. Taasina waxay ku Waajibin Dadkoo dhan inay Rumeeyaan oo Raacaan kuna Dhaqmaan Quraanka iyo Sunada Nabiga. Al-Ancaam (91-92).

93. Yaa ka Dambi Badan Cid ku Been Abuuratay Eebe ama Yidhi waa Lay Waxyooday Isagoon loo Waxyoonin Waxba, iyo Ciddii Dhahda waxaan soo Dejin waxa Eebe soo Dejiyey oo kale, Haddaad Aragto markay Daalimiintu Sakaraadka Geerida ku Suganyihiin Malaa'igtuna ku Dhihi Iyagoo ku Taagi Gacmaha Bixiya Naftiinna, Maanta waxaa laydinku Abaal marin Cadaab Dulli ah, waxaad ku Dhahayseen Eebe Xaqdarro ood Ahaydeen kuwo Iska Wayneeya Aayaadkiisa (Waxaad arki lahayd wax Wayn).

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ أَقْرَأَىٰ عَلَىٰ اللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُوحِيَ
إِلَيَّ وَلَمْ يُوْحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ ۚ وَمَنْ قَالَ سَأُنزِلُ مِثْلَ مَا أَنْزَلَ
اللَّهُ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمْرَاتِ الْمَوْتِ
وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ آخِرِينَ
أَنْفُسَكُمْ يَوْمَ تَمْجُرُونَ عَذَابَ الْأَهْوَنِ
بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَىٰ اللَّهِ عَيْرَ الْحَقِّ
وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٣﴾

94. Waxaad Noogu Timaaddeen Kali Kali Sidaan idiinku Abuuray Markii hore waxaadna kaga Timaaddeen waxaan idinku Nicmaynay Gadaashiinna mana ku Aragno Agtiinna Shafeecayaalkiinnii, aad Sheegayseen inay Shuruko Yihiin, waxaana Go'ay Xidhiidhkiinnii waxaana Dhumay waxaad Sheeganeeyseen.

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فَرَادَىٰ كَمَا خَلَقْتُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ
وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْتُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ ۖ وَمَا نَرَىٰ
مَعَكُمْ شُفَعَاءَ كُفٍّ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ
لَقَدْ نَقَطَ بَيْنَكُمْ وَصَلَ عَنْكُمْ
مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿١٤﴾

Cid ka Dulmi Badan ma jirto Ruux ku Been Abuurtay Eebe ama Sheegatay in loo waxyooday Isagoon waxba loo waxyoonin, ama Sheegatay inuu soo Dejin waxa Eebe soo Dejiyey oo kale, waxayse Dhabta Ogaan marka Sakaraadka Geeridu u Timaaddo, oo Malaa'igtu Garaacdo Iyadoo Canaan, Cadaabna ugu Bishaarayn Xaq darraday ku Hadli jireen iyo Isla waynidoodii Darteed, Cid Kastoo is Qaad qaaddana waxay uun Eebe u Imaan iyadoo Kali ah, sidii markii hore lagu Abuuray, wax Xoolo ahna ayan Wadanin, wax u Shafeecana uusan Jirin, uuna Go'ay Xidhiidhkiin iyaga iyo waxay Caabudi Jireen Eebe ka Sokow. Al-Ancaam (93-94).

95. Eebaa Jeexa Xabbadda Midhaha ah, iyo Timirta, wuxuuna ka soo Bixiyaa wax Nool wax dhimaad ah, kana soo Bixiyaa wax Dhimaad ah wax Nool, Kaasi waa Eebe ee Xaggee lay-diinka Iili (Xaqa).

﴿إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْغَيْبِ وَالنَّوَى يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ ذَٰلِكُمْ اللَّهُ فَالِقُ الْغَيْبِ تَوْفِيقُونَ ﴿٩٥﴾﴾

96. Eebe waa kan Abuuray Iftiinka kana Yeelay Habeenka Xasil, Qorraxda iyo Dayaxana Xisaab, Taasina waa Maamulka Eebe Adkaada ee og.

﴿فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٩٦﴾﴾

97. Eebe waa kan idiin Yeelay Xiddigo inaad ku Toostaan Mugdiga Barriga iyo Badda, waxaan u Caddaynay Aayaadka Ciddii Garan.

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْبَحْرِ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٩٧﴾﴾

Eebaa wax Walba Ahaysiiyey, Awooddiisaana wax Walba ku Jiraan, Midhaha soo Bixintooda, Abuurida waxa Nool, Iftiinka, waxaasoo Dhan waxay ku Jiraan Awooddiisa, Habeenkana wuxuu Eebe ka Yeelay Xasil, Qorraxda iyo Dayaxana Xisaab. Waxaa Ibnu Abii Xaatim Wariyey in Suhayl ay ku Canaanatay Haweenaydiisu soo Jeedid Badani Habeenkii, uuna markaas ku Yidhi: Eebe Habeenka Xasilooni yuu ka Yeelay marka Suhayl laga Reebo, oo marka Janno la Sheega Bato Jacaylkiisu, marka Naar la sheegana ay Duusho Hurdadiisu. Al-Ancaam (95-97).

98. Eebe waa kan Idinka Abuuray Naf kaliya (Nabi Adam) Idiinna Yeelay Sugnaansho iyo Hoyosho, waan u Caddaynay Aayaadka Ciddii wax kasi.

﴿هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَسْقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿٩٨﴾﴾

99. Eebe waa kan ka soo Dejiya Samada Biyo kuna soo Bixinno Doog Cagaaran oon ka soo Saarro Midho kala Koreeya, Timirtana Fiiddeeda waxaa ah Laamo Dhow, Beerana (waan ku so Bixinaa) oo ah Cinab, Zaytuun, Rummaan (qaar) Isu eg, iyo Qaar aan Isu Ekayn, Daya Midhihiisa markuu Midho Dhalo iyo Bisaylkiisa Taasina Caalamaa ugu Sugan Ciddii wax Rumayn.

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالزَّمَانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَبِهٍ أَنْظَرُوا إِلَى تَعْرَفِهِ إِذَا تَمَرَّتْ وَبَعَثْنَا فِي ذَٰلِكُمْ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾﴾

100. Waxay u Yeeleen Gaaladu Eebe Shurako Jinni ah Isagoo Abuuray waxay ku Sheegeen (Been) Eebe Wiilal

﴿وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُمِ بَيْنَ

iyo Gabdho Iyagoon wax Ogayn, waa ka Nasahanyahay Eebe waana ka Sarreeyaa waxay ku Sheegi.

وَبَدَّلْتُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ مُسَبِّحَتَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُصِفُونَ ﴿١٠٣﴾

Eebe waa kan ka Abuuray Dadka Aadam, kuna sugay Uurka Hooyo, iyo Jidhka Ragga, kuna sugay Adduunka una Celin Aakhiro, Aayaadkana u Caddeeyey Ciddii wax kasi, Cirkana Roob ka Keenay kuna soo Bixiya Khayraad badan oo Lagu Nacfiyo, oo Ciddii Xaqa Rumayn ay ku waano qaadato, Eebahaas yey Gaaladu u Yeeleen kuwo la Wadaaga Cibaadada oo Jinni ah, Isagoo Abuuray, waxayna ku Sheegeen Carruur Iyagoo Jaahiliin ka ah, Eebana waa ka Dheeryahay waxay ku sheegi, waxaana halkan ka Muuqda Waynida Awoodda Eebe, Naxariistiisa, Caqli Xumada Gaalada iyo xaq Diidnimadooda. Al-Ancaam (98-100).

101. Eebe waa Kan Abuuray Saamooyinka iyo Dhulka sideese Ilmo ugu ahaan Isagoon Haweenay lahayn wax walbana Abuuray wax kastana Og.

بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنَّى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٠١﴾

102. Kaasi waa Eebihii isaga mooyee ILaah kale ma jiro wax kastana isagaa Abuuray ee Caabuda wax walbana isagaa u Wakiil ah (ILaaliya).

ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَأَعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٠٢﴾

103. Ma haleesho Aragti Isagaase Haleela Aragtida (Wuu arkaa Eebe lamase Arko adduunka) Waana wax Oge Xeeldeher.

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾

104. Waxaa idiin Yimid (Idin soo Gaadhay) Xujooyin Eebihii ka yimid Ciddii Aragta (ku Hanuunta) Naftiisa umbuu wax u taray Ciddii ka Indho Beeshana Naftiisuu Dhibay, anna ma ihi mid idin ILaalin.

قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿١٠٤﴾

105. Saasaannu u gagadinnaa (Caddaynaa) Aayaadka inay Dhahaan waad Akhristay iyo Inaan u Caddayno Ciddii wax Garan.

وَكَذَٰلِكَ نُنْصِرُ الْأَيْدِيَ وَالْيَقُولُوا أَدْرَسْتَ وَلَيُنَبِّئُنَّهُمْ لِقَوْمِهِمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٥﴾

Eebaa wax walba ahaysiiyey, Cir, Dhul iyo wax kastaba, umana Baahna Carruur iyo Haweenay Illeen isagaa wax walba Abuuray, wax kastana Oge, Tilmaantaas waxaa Mudan Eebe Isaga Mooyee ILaah kalana ma jiro, ee ha la Caabudo, waana ILaaliyaha wax kasta, lamana Arko Adduunka Illeen lama Awoodee, Isaguse wuu Arkaa waana wax walba Oge, Dadkana waxaa Xagga Eebe ka soo Gaadhay Xaq Ciddii ku waano Qaadato waa Isaga, Tii ka Indho Beeshana waa Iyada, Nabiguna ILaaliye uma aha, waana loo Caddeeyey Xaqa, waxaase Jira kuwo ku Sheegi Nabiga inuu Akhristay Quraanka waase kuwa aan wax Ogayn. Al-Ancaam (101-105).

106. Raac Nabiyow waxa lagaaga Waxyooday Xagga Eebehaa ILaahay mooyee Eebe kalana ma jiro kana Jeed-so Mushrikiinta.

أَتَّبِعَ مَا وَحَىٰ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
وَأَعْرَضَ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٦﴾

107. Hadduu doono Eebe mayna la Wadaajiyeen kaagamana aanaan Yee-lin Ilaaliye Wakiilna kama tihid.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا مَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ
حَفِظًا وَمَا أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ﴿١٠٧﴾

108. Ha Caayina waxay Caabudi oo Eebe ka soo Hadhay oo Markaas iyana Caayaan Eebe Colnimo iyo Cilmi la'aan, Saasaan ugu Qurxinay ummad kasto Camalkeeda Xagga Eebe Umbayna Noqoshadoodu tahay wuxuuna uga Warrami waxay Fali Jireen.

وَلَا تَسْبُوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ
فَيَسْبُوا اللَّهَ عَدُوًّا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ
عَمَلَهُمْ ثُمَّ إِلَيْكَ رَجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٠٨﴾

Eebe wuxuu u Dardaarmay Rasuulkiisa inuu Raaco waxa Eebe u Waxyooday, Illeen Eebe Mooyee ILaah kale ma Jiree, iyo inuu Isaga Jeedsado Gaalada, wax walbana Awoodda Eebe unbuu ku jiraa, Nabiguna ILaaliyaha Dadka ma aha.

Tan kale waa inaan la Caayin waxay Caabudi oo Markaas iyana Eebe u Caayin Colnimo iyo Jaahilnimo, Illeen Ummad kastaa waxaa loo Qurxiyey Camalkood ee waxaana loo Celin Xagga Eebahood wuxuuna uga warrami waxay Camal falayeen, waxaa jirtay Gaaladii Qureesh oy Abiidhaalib u Tageen oo ku Dhaheen ha nalloo Daayo ILaahyadanada, Anaguna aan u daynno ILaahisa, Haddii kale waxaan Caayaynaa ILaahay Markaasay soo Degtay Aayaddu, Taasina waxay ku Tusin in si Miyir iyo cay la'aan Eebe loogu Yeedho Dadka'ee Canaan, Cay iyo Hadal Adag- wax tarayn. Al-Ancaam (106-108).

109. Waxay ku Dhaarteen Gaaladii Dhaar Adag, Hadday soo Gaadho Aayadi inay Rumaynayaan, waxaad Dhahdaa Aayaadku waxay Jiraan Eebe Agtiisa, Miyeyse Ogyihiin Hadday Aayaddu soo Gaadho inayna Rumaynayn.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن جَاءَتْهُمْ آيَةٌ
لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا قُلُوبُهُمْ لَئِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ
أَنهَآ إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٩﴾

110. Waxaannu Gaddin Quluubtooda iyo Aragooda Sidayna u rumayn, Markii horaba waxaana ku Daynaynaa Iyagoo ku Wareersan Xadgudubkooda.

وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَوْ يُؤْمِنُونَ بِهِ
أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَنْدُرُهُمْ فِي طَعْفَيْنِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١٠﴾

111. Haddaan ku soo Dejinno Malaa'ig oo Dadkii Dhintay la Hadlo oon wax kasta Hortooda ku soo Kulminno, mayna rumeeyeen in Eebe doono mooyee, Hase Yeeshee Badankood waa Jaahiliin.

﴿لَوْ أَنزَلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتُونَ وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لِيَوْمِنَا إِلَّا لَأَن يَأْتِيَ اللَّهَ وَلَكِن آكَرَهُمْ بِجَاهِلُونَ﴾

Gaaladu wanaagga kuma Toosaan, waxayna ku Deg degaan Dhaarta Eebe, waxaana Jirtay in Gaaladii Makaad ku Dhaaranjireen in Haddii Eebe Mucjasad soo Dejiyo ay Rumayn, Eebaase Awooddaas leh, Hadday soo Gaadhana ma Rumaynayaan, Markay Xaqa diideen Yuuna Eebe sii ilay Qalbigooda iyo Aragooda, si ay Xumaanta ugu Dhexwareeraan Xaataa Haddii Malaa'ig lagu soo Dejiyo, Dadkii Dhintayna la Hadlo, wax walbana la horkeeno ma Rumaynayaan Xaqa in Eebe Doono Mooyee, Badankooduna waa Jaahiliin.

Taasina waxay ku Tusin Xaqqiqaada Gaalada iyo Siday uga soo Hor Jeedaan Wanaagga, Ibnu Cabbas wuxuu Yidhi: Markay Gaaladu diideen waxa Eebe soo Dejiyey Qalbigoodu kuma sugnaaday in waxba, wax walbana Waydiideen. Al-Ancaam (109-111).

112. Saasaan ugu Yeellay Nabi Kasta Col Shaydaan Insi iyo Jinniba leh, oo Qaarkood qaarka kale u Waxyoona (Sheegi) Hadal la Dhoob-Dhoobay Dhumina Darteed, Hadduu Eebe Doonana mayna Faleen ee Iskaga Tag iyaga iyo waxay Been-Abuuran.

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيْطَانِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ﴾

113. Iyo in ay Maqasho Quluubta Kuwaan Rumayn Aakhiro, iyo Inay ka Raalli Noqdaan, iyo inay Kasbadaan waxay Guranayeen.

﴿وَلِيَصْعَقَ الْيَتِيمَ أَفَعِدَّةً أَلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَلِيَرَضُوهُ وَلِيَقْرَأُوا مَا هُمْ مُّقْرَأُونَ﴾

114. Ma Diinta Eebe waxaan ahayn yaan u Dooni Xaakim Isagoo idiin soo Dejiyey Kitaabka oo la Caddeeyey kuwaan Siinay Kitaabka waxay Ogyihiin in Quraanka laga soo Dejiyey Xagga Eebahaa ee ha Noqonin kuwa Shakiya.

﴿أَفَعَيَّرَ اللَّهُ أَلَّتَّبَعِي حَكْمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمْ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ﴾

115. Waxay ku Taam Noqotay Kalimooyinka Eebahaa run iyo Caddaalad wax Badali Kalimooyinka Eebana ma jiro, Eebana waa Maqle og.

﴿وَمَتَّ كَلِمَاتِ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾

Nabi kasta wuxuu lahaa Col Insi iyo Jinniiba leh, oo wax Isu sheega, Wuxuuna Eebe Faray Nabiga inuu Warka Gaalada Iskaga Fogaado, Illeen waxay Maqashaa Quluubta Kuwaan Rumayn Xaqa waxa Xune, Eebe waxaan Ahayn ma Mudna in xaakin laga Yeesho, Illeen isagaa soo Dejiyey Kitaabka Quraanka ah oo Cad, Yuhuud iyo Nasaraana waa Ogyihiin in Xagga Eebahaa looga soo Dejiyey si Xaqa in la Shakiyana ma Habboona, Sharciga Eebana waa Dhanyahay isagoo Run iyo Caddaalad ah, wax Badali karana ma jiro, Eebana waa Maqle Og.

Saas Darteed waa in Xaqa lagu Toosnaado Shaydaanna laga Digtoonaado Insi iyo Jinba. Waxaa Sugnaaday in Abuukar Warsaday Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) In Dadku Shaydaanno leeyahay oo uu Ku Yidhi: Haa. Al-Ancaam (112-115).

116. Haddaad Maqashid waxa Dhulka ku Sugaan Badankooda waxay kaa Dhumin Jidka Eebe, mana Raacayaan waxaan Malo ahayn waana Beenaalayaal.

وَأَنْ تَطْعَ أَكْثَرَ مِنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ
إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿١١٦﴾

117. Eebahaa yaa og Cidda ka Dhumi Jidkiisa, Isagaana og Cidda Hanuunsan.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ
أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١١٧﴾

118. Ee Cuna waxa Magaca Eebe lagu Xusay Haddaad Aayaadkiisa Rumaynaysaan.

فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِتَابِعِيهِ
مُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

119. Maxaad la Cuni waydeen waxa Magaca Eebe lagu Xusi, Isagoo laydiin Caddeeyey waxa Laydinka Reeby inaad Dhibbantihiin Mooyee, wax Badan waxay ku Dhumin (Dadka) Hawadooda Cilmi darro, Eebahaana waa Ogyahay kuwa Xad-gudba.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ
وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ
إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَاءِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ
إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾

Dadka Badankiisu waxay Dhumiyaan Dadka, waxaan malo iyo Been ahayna ma Raacaan, Eebana waa ogyahay Cidda Dhuntay iyo Tan Hanuunsan. Tan kale wuxuu Eebe u Banneeyey Dadka Rumeeyey inay Cunaan waxa Magaca Eebe lagu Xusay, Illeen Eebaa Caddeeyey waxa la Reeby Haddaan Dhibaato Jirin, Dadka Badankiisuna waxbay Dhumiyaan Cilmi Darro, Eebana Isagaa og Cidda Hanuunsan. Aayaduhuna waxay Muujin in laga Digtoonaado Xumaan Farayaasha, Xalaashana la Cunno. Xaaraan-tana laga Dheeraado. Al-Ancaam (116-119).

120. Ka Taga Dambiga Muuqda iyo Kan Qarsoonba, kuwa Kasbada Dambigana waxaa laga Abaal marin waxay Kasbanayeen.

وَذُرُوا الظَّاهِرَ الْأَثَمَ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ
يَكْسِبُونَ الْأَثَمَ سَيَجْزُونَ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٢٠﴾

121. Ha cunina waxaan lagu Xusin Magaca Eebe, illeen waa Xumaane, Shaydaamaduna waxbay u Sheegaan Saaxiibkooda inay idinla murmaan, Haddaad Maqashaanna waxaad Noqonaysaan Gaalo.

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يَذْكَرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ
لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيْطَانَ لِيَخُونُ إِنْ أُولِيَٰ بِهِنَّ
لِيُجْنِدَ لَكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴿١٢١﴾

122. Cid mayd ahayd oon noolaynay oon u Yeellay Nuur uu ku Dhex socdo

أَوْ مِنْ كَانَ مِثْلًا فَحَيِّينَهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا

Dadka ma lamidbaa mid Mugdi ku Su-gan oo ka baxayn, Saasaana loogu Qu-rixiyey Gaalada waxay Falayeen.

يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ
لَيْسَ بِمَخَارِجٍ مِنْهَا كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾

Aayadda hore wuxuu Eebe ku faray in Dambiga Dhammaantiis laga Tago, Mid Muuqda iyo mid Qarsoonba, Ciddii Dambi kasbatana waa laga Abaal marin wuxuu kasbaday, Dambina waa waxa laabtaada kiciya ood Necedtahay in Dadku kugu arko, Siduu Nabigu Yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee).

Aayadda kalana waxay Reebi in la Cuno waxaan Magaca Eebe lagu Xusin marka la Gawrici, uuna yahay Jidka Fiican oo laga Baxo, Illeen Shaydaanka yaa wax u Sheega Saaxiibadiis si ay ugula murmaan Muslimiinta, Ciddii warkaas maqaShana oo Raacda waa mid Gaalowday.

Yuhuudbaa Nabiga ku Tidhi: — ma waxaan Cunaynaa waxaan Dillay Oynaan Cunayn waxa Eebe Dilay, Markaasay soo degtay Aayaddu,

Tan kale waa Tusaale Eebe u Yeelay Cidda Hanuunsan iyo Cidda Dhunsan oo Shabaha Mayd iyo Noole, Illeen midina Nuurbuu ku Socdaa midina Mugdi buu ku Suganyahay uusan ka baxayn, Gaalana waxaa loo Qurxiyey waxa Xun oy Falayaan, Aayadhuna waxay Muujin in Xumaanta laga Tago, Xalaashana la Cuno, Shaydaankana laga Digtoonaado, Jidka Fiicanna la Qaado. Al-Ancaam (120-122).

123. Saasaan ugu Yeellay Magaalo kasto Dambiilayaal waawayn, inay wax ku Dhagraan Dhexdeeda, waxaan Naf-tooda ahayna ma Dhagrayaan mase oge.

124. Markay soo Gaadho aayad waxay Dhahaan Rumayn maynno inta nalooga keeno wixii la siiyey Rasuuladii Eebe, Ilaahay baana og Meejuu Yee-li Rasuulnimada, waxaana ku Dhici ku-wii Dambaabay Dulli Eebe Agtiisa ah iyo Cadaab Daran waxay Dhagrayeen Darteed.

125. Cidduu Eebe Hanuuniyo wuxuu u Waasiciyaa Laabtiisa Islaamka, Cid-duu Doono inuu Dhumiyaana wuxuu ka Yeelaa Laabtiisa Cidhiidhi «Dhib» ah sidii Isagoo Kori Samada saasuuna u Yeelay Eebe Xumaanta korka Kuwaan Rumaynin Xaqa.

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْثَرَ
مُجْرِمِيهَا لِيَمْلِكُوا فِيهَا
وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٣﴾
وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ
حَتَّى نُنْفِقَ
مِثْلَ مَا أَوْفَى رَسُولُ اللَّهِ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ
رِسَالَتَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارٌ
عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ لِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾
فَعَنْ يُرْدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ
وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا
حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصْعَقُ فِي السَّمَاءِ
كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢٥﴾

Meel kasta waxaa Jooga Dad Xun oo Fasaad ka Shaqeeya, Dhagarna Maleega, Xaqaana Beeniya Iyagoo Codsan in la Tusiyo Mucjisooyin la mida Kuwii Hore, Awoodda iyo Tasarufkase Eebaa iska leh, waxaana ku Dhici Dambiilayaasha Dulli iyo Cadaab Daran Dhagartooda Darteed, Eebana Isagaa og Cidduu Dooran iyo Cidduu u waxayoon. Cidduu Eebe hanuun la doono Laabtiisuu u Waasiciyaa Xaqa, Ciddii Kalana Laabteeduu Cidhiidhi ka Yeelaa Sidii Ruux Samada u Koraya, Xumaanna waxay ku dhantahay Kuwaan Rumaynin Xaqa,

Nabigana (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) waxaa la warsaday Laabta la Waasiciyey, wuxuuna Yidhi: Waa Nuur Eebe ku Tuuro Qalbiga Ruuxa, markaasay Dheheen maxaa lagu garan? Markaasuu Yidhi: Aakhiro oo loo Darbado, Adduunyadood lagu Khaladamin, iyo Darbasha geeri ka Hor. Al-Ancaam (123-125).

126. Wakaas Jidkii Eebahaa oo Toosan Aayaadkana waxaan u Caddaynay Ciddii wax Xusuusan.

وَهَذَا صِرْطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ

لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾

127. Waxayna Mudanyihiin Guri Nabadgalyo oo Eebahood Agtiisa ah Isa-gaana Gargaarahooda ah waxay Camal falayeen Dartiis.

لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ

بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٧﴾

128. Xusuuso Maalintuu Eebe Kulmin Dhammaantood (kuna dhihi) Kulanka Jinniyow waad badsateen (Baadiyeynta) Insiga waxayna Dhehaan Saaxiibadood oo Insiga ah Eebahanow Qaarkanno qaarbuu ku shaqays-tay waxaana Gaadhay Ajashaad (Mudadaad) noo Samaysay, wuxuuna ku yidhi Naarbaa Hoyaadkiina ah idinkoo ku Waari Dhexdeeda wuxuu Eebe doono Mooyee, Eebahaana waa Falsame Oge ah.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا لِمَعَشَرَ الْجِنِّ

قَدْ اسْتَكْبَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ وَقَالَ أَوْلِيَاؤُهُمْ

مِنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمَعَ بَعْضُنَا بَعْضًا وَبَلَّغْنَا

أَجَلَنَا الَّذِي أَجَلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مَثْوَاكُمْ خَلِيلِينَ

فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٢٨﴾

129. Saasaana ugu Dirraa Daalimiinta Qaarkood Qaarka kale waxay Kasbanayeen Darteed.

وَكَذَلِكَ نُؤْتِي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا

بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٢٩﴾

Markuu Eebe Sheegay Jidka Kuwa Dhumay yuu Raaciyey Jidka Toosan ee Xaqa ah, waana u Cadyahay Ciddii Waantoobi, waxaana kuwaas u sugnaaday Guri Nabadgalyo oo Jannada ah, Illeen Xumaan iyo Balaayoo Dhan yey ka nabadgashaye, Eebaana Gargaare u ah Camalkooda Dartiis. Markaasuu Eebe Sheegay soo Kulmin Insi iyo Jinniba oy Markaas Sheegi in Midkood kan kale ku Intifaacay intay ka Gaadhaan Muddaduu Eebe u Qabtay, Taasoo ah in Insigu magan gali jiray Jinniga, wuxuuse Eebe ku Xukumay Naaray ku Waari, wuxuu Eebe Doono Mooyee, waxaana Caadi ah in Daalimiinta Qaarkood qaar lagu Diro oo taladiisa uu Gacanta ku dhigo, Taasina waxay ku Tusin in Gaaladu Sokeeye isuyihiin, Siduu Yidhi Qataade: Mu'minku waa Sokeeyaha Mu'minka Meelkastooy Joogan, Gaaladuna waa Sokeeyaha Gaalka Meel kastooy Joogan. Al-Ancaam (126-129).

130. Jinni iyo Insiyow Miyuuna idiin Imaanin Rasuuloo Idinka mid ah oo idiinka Warrama Aayaadkayga idiinkana Diga la kulanka Maalintan waxayna Dheheen waan ku Marag fur-ray Naftanada waxaana Dhagartay Noloshu Dhaw, waxayna ku Marag fureen Naftooda inay gaalo ahaayeen.

يَمَعَشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ

يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ عَائِيَّتِي وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ

يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَى أَنْفُسِنَا وَعَرَّضْنَا

الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَشَهِدْنَا عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا

كَفَرِينَ ﴿١٣٠﴾

131. Arrintaasna waa Inaan Eebahaa halaagin Magaalo Dulmi Dartiis iyadoo Dadkeedu halmaansanyihiin (aan loo digin).

ذَلِكَ أَنْ لَّمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ

وَأَهْلَهَا غَافِلُونَ ﴿١٣١﴾

132. Cid kasta Darajooyin yey Leedahay oo waxay Camal fashay ah Eebahaana ma ah mid halmaansan waxay Camal Faleen.

وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ مَعْمُولٌ وَمَا رَبُّكَ يَعْقِلُ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾

133. Eebahaana waa Hodan Naxriis badan, Hadduu Doono wuu idin Baabi'in idinkuna Bedali Gadaashiin Ciduu Doono siduu idiinka Abuuray Faracii Qoom kale.

وَرَبُّكَ الْغَفِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَاءُ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِّيَةِ قَوْمٍ آخِرِينَ ﴿١٣٣﴾

134. Waxa laydiin Yaboohi wuu Imaan Eebana Ma daalisaan.

إِنَّ مَا تَوْعَدُونَ لَأْتٍ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿١٣٤﴾

135. Waxaad Dhahdaa Qoomkayow ku Camal Fala Sidiinaas, anna waan Camal faliye, waxaadna Ogaan doontaan Cidday Cidhib Dambe u ahaatee mana Liibaano Daalime.

قُلْ يَقَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَاتِبِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَقِيبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿١٣٥﴾

Aayadahana wuxuu Eebe ku Sheegey in Qiyaamada la Warsan Gaalada Insi iyo Jinniba inuu u Yimid Rasuul u Diga iyo in kale, waxay isku marag fureen inay u Timid, waxaase Khayaantay Adduunyadii, waxayna isku marag Fureen inay Gaalo ahaayeen, Eebana ma Halaago Dad uusan u soo Dirin Hanuuniye, Cid walbana waxay mudan Darajo waxay kasbatay, Eebana ma halmaamo waxay Fali Dadku. Eebana waa Hodan Naxariista, Cidduu doonana wuu Halaagi oo mid kale ku Badali, wax Eebbe Daalinta ma jiro, Cid walbana ha Fasho waxay Rabto, Daalimna ma Liibaano. Al-Ancaam (130-135).

136. Waxay uga yeeleen Eebe wuxuu Abuuray oo Beero iyo Xoola ah qayb, waxayna Dheheen kan Eebaa iska leh Sheegashadooda kanna waxaa iska leh Shurukadanada (Sanamyada) waxa Sanamyadu ma Gaadho Eebe, waxa Eebana wuxuu Gaadhaa Sanamyadooda waxaa Xun waxay Xukumeen.

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ بِرَعْمِهِمْ وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَىٰ شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿١٣٦﴾

137. Saasayna ugu Qurxiyeen in Badan oo Gaalada ah Dilidda Caruurtooda Shurukadoodu, (Shayaadiintu) inay Halaagaan kana Khaldaan Diintooda, hadduu Eebe Doonana mayna Faleen

وَكَذَلِكَ زَيَّنَّا لِكُفْرِهِمُ الْمُشْرِكِينَ قَتَلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَائُهُمْ لِيَرُدُّوهُمْ وَلَا يَسْتَوْسُوا

ee Isaga Tag iyaga iyo waxay Been Abuuran.

عَلَيْهِمْ دِينُهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ
فَذَرَّهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٧﴾

138. Waxay Dheheen Tan waa Nicmooleey iyo Beer Reeban oosan ka Quudanayn Cidaan Doonno Mooyee, Sheegashadooda, iyo Nicmoolay la Xarrimay Dhabarkeeda (In la rarto) iyo Nicmoolay aan Magaca Eebe lagu Xusayn, ku Been abuurasho Darteed wuxuu ka Abaal marin Eebe waxay Been Abuuranayeen.

وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَمٌ وَحَرَّتْ حَجْرٌ
لَّا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَنْ نَشَاءُ بِرِزْقِهِمْ
وَأَنْعَمٌ حُرِّمَتْ طُهُورُهَا وَأَنْعَمٌ لَا يَذْكُرُونَ
أَسْمَاءَ اللَّهِ عَلَيْهَا آفِرَاءَ عَلَيْهِ سَجِرٌ بِهِمْ
يَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٨﴾

Aayadahanna waa Canaan iyo Guulid Gaaladii Qaybisay Xoolaha iyo Beeraha oo Qaarna Eebe ku Sheegay Qaarna Sanamyada, hadduu waxa Sanamku ku Darmado Kan kalana ay soo Celinayaan, Hadduu kay Eebe ku Sheegen ku Darmadana Daayaan, waana Xaal Guud ahaan u Xun, waxaa kalooy Sanamyadu u Qurxiyeen Gaalada Dilidda Caruurtooda, Iyagoo Xoolana qaar ka reebay inuusan Hilibkooda Cunayn cidayna Doonin, Qaarna ay siidaayeen, qaarna aan lagu Gowracayn Magaca Eebe, waxaasuna waa wax Eebe ka Abaal marin oo Beena, ku Tusinna Caqli Xumada Gaalada iyo Garasha darridooda. Al-Ancaam (136-138).

139. Waxay Dheheen Gaaladii waxa ku Jira Uurka Nicmoolaydan waxay Gaar u tahay Raggannaga waxayna ka Reebantahay Haweenkannaga, hadday Bakhti tahayna way wadaagi wuxuu ka Abaal marin Eebe Tilmaantooda, Illeen waa Falsame Oge.

وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَمِ
خَالِصَةٌ لَّذِكْرُنَا وَمِحْرَمٌ عَلَىٰ أَزْوَاجِنَا
وَإِنْ يَكُن مَيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ
سَجِرٌ بِهِمْ وَصَفَّهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٣٩﴾

140. Waxaa Dhab u Khasaaray kuwa Dilay Caruurtooda Caqli Xumo Darteed iyo Cilmi la'aan oo Reebay wixii Eebe ku Arzuqay Been abuurasho Eebe Darteed way Dhumeen mana Hanuunsana.

فَذَخِيرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ
عِلْمٍ وَحَرَمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ آفِرَاءَ عَلَى اللَّهِ
فَذَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٤٠﴾

141. Eebe waa kan soo Bixiyey Beero la Dhisay iyo Kuwaan Dhisnayn, iyo Timir, iyo Tallad kala Duwanyahay Cunidiisu, iyo Saytuun, iyo Rumaan isu eg iyo qaaraan isu ekeyn, ka Cuna Midhihiisa (Sakada) Maalinta la goyn, hana Xad Gudbina Eebe ma Jecla kuwa Xadgudbee.

﴿هُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرِ
مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلِ وَالزَّيْتُونَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرِ
مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا
حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ
لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٤١﴾

142. Nicmoolayda waxaa ka mida mid la Rarto, iyo mid kuwa yar yara, ka Cuna waxa Eebe idinku Arzaaqay hana raacina Tallaabooyinka Shaydaanka Illeen waa Colkiinna oo Cade.

وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةٌ وَفَرَسَاتٌ لَّوَأُ
وَمَنَازِقُكُمْ اللَّهُ وَلَا تَنْفَعُوا خُطُوبَ الشَّيْطَانِ
إِنَّكُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٤٢﴾

Ibnu Cabbaas wuxuu Yidhi: Caanaha waxay u Diidi Jireen Gabdhaha waxayna Siin jireen Wiilasha, hadduu Neeffa dhaddiga ah Lab Dhalo way Gawrici Jireen, waxayna Siin Jireen Ragga, Hadduu Dhadig Yahayna way Dayn Jireen, hadduu Bakhti yahayna way Wadaagi Jireen, Markaasuu Eebe ka Reebay Arrintaas, waxaa kale oo uu Yidhi: Haddaad Dooni Inaad Ogaato Jaahilnimadii Carab Akhri waxa ka Sarreeya boqol iyo Soddan Suuradda Ancaam.

Aayadaha kalana wuxuu Eebe ku Sheegay Nicmoooyinka iyo Khayraadka Dhulka ka soo Baxa, wuxuuna faray in laga Bixiyo Xaqiisa, oon laguna Xad gudbin, Xoolahan waxaa ka mid ah kuwo la Rarto iyo kuwo yar yar, waana in Nicmada Eebe si Fiican loo Cuna oon lana raacin Waddooyinka Shaydaanka Illeen waa Colka Dadkee, mana haboona in Nicmada Eebe lagu Kibro ama lagu Xadgudbo. Al-Ancaam (139-142).

143. Waa Siddeed Nooc Labo Ido ah iyo Labo Riyo ah (Lab iyo Dhadig) ma Labada Lab yuu Reebay Eebe Mise Labada Dhadig mise waxa Uurka kuwa Dhadig ku Jira, noo Warrama cilmi haddaad Run Sheegaysaan.

ثَمِينَةَ أَرْوَجٍ مِنْ أَلْصَّانِ اثْنَيْنِ
وَمِنَ الْمَعْرِزِ اثْنَيْنِ قُلْ أَلَّذَكَرَيْنِ حَرَمٌ
أَمْ الْأُنثَيْنِ أَمْأَ اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ
الْأُنثَيْنِ نَسَوْنِ يَعْلَمُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٤٣﴾

144. Geelana Labo ka mida Lo'dana labo dheh ma labada Lab yuu Eebe reebay mise kuwa Dhadig mise waxa Uurka kuwa Dhadig ku Jira, mise Maragbaad ka ahaydeen markuu idin Faray Eebe Sidaas, Yaase ka Dulmi badan Cid ku Abuuratay Eebe, inuu Dhumiyo Dadka Cilmi Darro, Eebana ma ha-nuuniyo Qoom Daalimiina.

وَمِنَ الْإِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ قُلْ
أَلَّذَكَرَيْنِ حَرَمٌ أَمْ الْأُنثَيْنِ أَمْأَ اشْتَمَلَتْ
عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنثَيْنِ أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ
إِذْ وَصَّيْتُمْ اللَّهُ بِهِنَّ أَفَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ
أَفْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا لِيُضِلَّ النَّاسَ يَعْلَمُ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٤﴾

145. Waxaad Dhahdaa kama helayo waxa laywaxyooday wax ka Reeban Cidda Cuni oon ahayn, Bakhti, Dhiig Butaaci, Hilib Doofaar, Illeen waa Ni-jaase iyo wax Xun oo lagu Gawracay Magaca Eebe waxaan ahayn, Ruuxii Baahda Dulmi iyo xadgudub la'aan,

قُلْ لَا أَحَدٌ فِي مَا أَوْحَى إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَيَّ طَاعِمٍ
يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا
أَوْ لَحْمَ خَنزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهْلًا
لِعَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ أَضْطَرَّ عَيْرِبَاعٍ وَلَا عَادِرًا قَانَ

Eebahaa wuu u Dambi Dhaafi una
Naxariisan. (hadduu baahidaa u Cuno)

رَبِّكَ غُفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤٥﴾

ayadaha hore waxay Caddayn Jaahilnimadii Carbeed Islaamka ka hor, Markay Xaaraan Yeeleen Xoolaha Qaarkood, waxaasi waa Beentooda ay dooni inay Dadka ku Dhumiyaan, Eebana ma toosiyoo Daalimiinta, waxaana jiray nin la Dhihi Jiray Camar Binu Luxyi oo Dadka u Horseeday waxyaalahaas, Dhabtuna waa in Xaaraantu tahay Bakhtiga, Dhiig Butaaci, Hilibka Doofaarka, Illeen waa nijaase, iyo wax Xun oo lagu Gowracay Waxaan Magaca Eebe ahayn, waxay Diintu u Reebtay waxaasna waa Xigmad wayn, oo Qaarna Muuqdo Qaarna Qarsoonyahay, wax yaalo kalana waa Jiraan. Al-Ancaam (143-145).

146. Kuwa Yuhuudda ah waxaan ka reebnay wax kastoo Ciddi leh, Lo'da iyo Adhigana waxaan ka reebnay Baruurtooda, waxay Dhabarka ku qaadnaan (Baruurta Dhabarka) mooyee, ama Uur ku jirta, ama wixii ku Dheehan Laf, saasaana ku Abaal marinay Dulmigooda Dartiis, Runbaana Sheegaynaa.

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا كَلَّ ذِي طُفْرٍ
وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْفَرَسِ حَرَمًا عَلَيْهِمْ
شُحُومُهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا
أَوِ الْحَوَايِبِ أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ
جَزَيْنَهُم بِبَغْيِهِمْ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿١٤٦﴾

147. Hadday ku Beeniyaan waxaad dhahdaa Eebihiin waa Naxariis badane lagamana Celiyo Ciqaabtiisa qoomka Dambiiilayaasha ah.

فَإِن كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ
وَاسِعَةٍ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ
الْمُجْرِمِينَ ﴿١٤٧﴾

Yuhuud way Kibirtay, Markaasaa Eebe ku Ciqaabay inuu ka Xarrimay Hilibka waxa Ciddida leh, sida Geela, Gorayada iyo wixii la mida, sidoo kale waxaa laga Xarrimay Baruurta Lo'da iyo Adhiga, waxa Dhabarka kaga Yaalla, ama Uur ku jirta ku Sugaan ama Laf ku Dheehan Mooyee. Saasaana loo Ciqaabaa Ciddii Kibirta, Eebana waa Runle, Hadday Yuhuud iyo Gaaladuna Beeniyaan Nabiga, Eebe waa Naxariis badane Ciddii Toobad keenta, Ciqaabtiisana wax ka Celin Dambiiilayaasha ma jiro, Yuhuudduna wataas Khayaamada iyo Xumaanta la Joogtay, Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Eebe ha Naclado Yuhuud wuxuu ka Reebay Baruurta, markaasay Gadeen oo Cuncen lacagtii (Wixii laga Reebay Lacagtiisa). Al-Ancaam (146-147).

148. Waxay Odhan kuwii Gaaloobay Hadduu Eebe Doono maanaan Gaalowneen Anaga iyo Aabayowganno, waxna maanaan Xarimneen saasayna u Beeniyeen kuwii ka horreeyey intay ka Dhadhamiyaan Ciqaabtanada, waxaad dhahdaa Agtiinna Cilmi mayahay aad noo soo Bixisaan (Muujiisaan) waxaan malo ahayn ma Raacaysaan waxaadna uun tihiin Beenaalayaal,

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا
وَلَاءَ آبَاءِنَا وَلَا حَرَمًا مِن شَيْءٍ كَذَلِكَ
كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا بَأْسَنَا
قُلْ هَلْ عِندَكُم مِّنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا
إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّ أَنتُمْ
إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾

149. Waxaad Dhahdaa Eebaa iska leh Xujada Wayn, hadduu doonana wuu idin Hanuunin Dhammaan.

قُلْ لِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَلِيغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَيْتُكُمْ

أَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾

150. Waxaad Dhahdaa keena Markhaatigiinna idiin Marag Furi in Eebe Reebay kan (aad Reebteen) had-day Marag Furaan ha marag furina la Jirkooda, hana raacina hawada kuwa Beeniyey aayaadkanaga, kuwaan Rumaynin Aakhiro Iyaguna Eebahood waxbay la simaan.

قُلْ هَلُمُّ شُهَدَاءَكُمْ الَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ هَذَا فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدْ مَعَهُمْ

وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا

وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُمْ رَبِّهِمْ

يَعْدِلُونَ ﴿١٥٠﴾

Ayadahan waxay caddayn Muran iyo waxyaalo ay u Xujaysan waxa Xun oy Fali, iyagoo Sheegi in Eebe arko oo Raalli ka yahay, waana Xujooyin ay Sheegsheegi oon Qiimo lahayn, waana male iyo Been raac, Eebaase iska leh Xujada iyo Xigmada Dhabta ah Cidduu Doonana Hanuunin, wax Marag ah oy u hayaan Xaalkaasna ma jiro, waana in laga Digtoonaado hawada kuwa Beeniyey Aayaadka Eebe, Kuwaan Aakhiro Rumayna waxay Eebe la simi waxyaalo kale, cidna Xaq uma leh inay sheegato in Xumaantiisa Eebe ka raalli yahay, Maxaayelay Eebe Caqibuu siiyey, jidkana wuu u Caddeeyey, saas darteed waa in Wanaagga la Raaco Xumaantana laga Leexo oon sababo loo daydayan, ma jirto sabab loo Cuskan Arrintaas, ee waa uun Xumaan iyo Shaydaan. Al-Ancaam (148-150).

151. Waxaad Dhahdaa Kaalaya aan idiin Akhriyo waxa Eebe idinka reebaye, waa inaydaan wax la Wadaajin, Labada waalidna waa inaad u samo Fashaan (oydaan Caasiyin) oydaan laynna Caruurtiinna Saboolnimo (Baahi) Anagaa idinka iyo Iyagaba Arzaaqa, hana u Dhawaanina Xumaanta teeda muuqata iyo Teeda Qarsoonba, hana dilina Naftii Eebe Reebay in Xaq darro lagu Dilo, saasuuna Eebe idin fari inaad wax kastaan.

قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّيَ كُفْرًا

عَلَيْكُمْ إِلَّا تَشْكُرُوا بِهِ سُنَيًّا وَبِالْوَالِدِينَ

إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ

نَحْنُ نَرِزُقُكُمْ وَإِنَّهُمْ وَلَا تَقْرُبُوا

الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطُنَ

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ

ذَلِكَ وَمَنْ صَلَّى بِكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾

وَلَا تَقْرُبُوا مَا لِيَ تَيْبِئَ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ

حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْكَفْلِ وَالْإِمْرَانَ

بِالْقِسْطِ لَأَنْكَلِفَ نَفْسًا إِلَّا أَوْسَعَهَا

وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدُوا وَأَتُواكَانَ دَا قُرْبَىٰ وَيَعْتَدِ

اللَّهُ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَمَنْ صَلَّى بِكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ

تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٢﴾

152. hana u Dhawaanina Xoolaha Agoonta si Fiican mooyee intay ka Gaadhaan Xoogooda, Dhammays-tirana Miisidda iyo Miisaanka, si Cad-daalada, laguma kalifo Nafi waxayna karin haddaad hadlaysaanna Caddaalad fala, Qaraababa ha ahaadee, oo-fiyana Ballanka Eebe, Sidaasaana Eebe idin faray inaad waantoowdaan.

153. Kaasina waa Jidkayga toosan ee Raaca, hana Raacina Wadiiqaha oo idin la kala Tago (Idinka leexiyo Jidka Eebe) Saasaana Eebe idin faray inaad Dhawrsataan.

وَأَنْ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ
وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ فَتَفْرَقَ بِيَكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ
ذَلِكَ وَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مُتَّقِنًا

Ibnu Mascuud wuxuu yidhi: Ciddii Dooni inuu arko dardaarankii Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ee korkiisa shabadiisu ku taallay ha Akhriyo Aayadahan.

Ibnu Cabbaasna Wuxuu yidhi: Suuradda Ancaam waxaa ku sugan Aayado Sugan oo Quraanka hooyu ah, wuxuuna, Akhriyey Aayadahan. waxayna ka Digi Aayaduhu Gaalnimo, Waafidka oo la Xumeeyo, Caruurto Baahi darteed la Laayo, Xumaanta oo loo Dhawaado wax Muuqda iyo wax qarsoon, Naf Xaq darra loo dilo, Xoolaha Agoonta oo loogu Dhawaado Xumaan Isagoon Qaangaadhin, Miisidda iyo Miisaanka oo la Nusqaamiyo, Caddaalad Xumo, Ballanka Eebe oon la Oofin, Jidka Shaydaanka oo la Raaco. waana Aayado la Yaab leh oo Kulmiyey Dardaaran wayn kana Digtay Xumaan Badan, Jidka Eebe ee Toosanna waa Jidka Xaqa ah ee Quraanku fari, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuu Tusiyeey Taasoo Caddayn in Jidka Xaqa ah mid kaliya yahay, Waddooyin badan oo Shaydaan ugu Yeedhina Jiraan, oy Waajibtahay in laga Digoonaado. Al-Ancaam (151-153).

154. Waxaana Siinnay Nabi Muuse Kitaabkii (Towreed) Annagoo Dhammaystiri waxa wanaagsan, wax walbana Caddayn, Isagoo hanuun iyo Naxariis ah, inay la kulanka Eebahood Rumeeyaan.

ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذِي
أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً
لِّعَلَّكُمْ يَلْقَاءُ رَبَّهُمْ زَوْمُونَ

155. Kanna (Quraanku) waa Kitaab aan soo Dejinnay oo Barakaysan, ee Raaca Dhawrsadana in laydiin Naxariisto.

وَهَذَا الْكِتَابُ أَنْزَلْنَاهُ مَبَارَكًا فَآتِيَهُمْ وَأَتَقُوا
لَعَلَّكُمْ تَرْحَمُونَ

156. Oydaan Dhihin waxaa uun Kitaab lagu soo Dejiyey Labadii qolo ee naga horreeyey, anaguna ma naqaanno Cilmigoodii.

أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَنْزَلَ الْكِتَابَ عَلَيَّ طَائِفَتَيْنِ
مِنْ قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغَنِيًّا

157. Ama aydaan dhihin haddii Nalagu soo Dejiyo Kitaab waxaan ahaan lahayn kuwo ka hanuunsan iyaga, waxaa idiinka yimid Xujo (Cad) xagga Eebihiin, iyo Hanuun, iyo Naxariis, cid ka dulmi badanna ma jirto mid beenisay Aayaadka Eebe oo ka Jedsatay,

أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَى
مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ
وَهُدًى وَرَحْمَةٌ مِمَّنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَّبَ بِآيَاتِ
اللَّهِ وَصَدَفَ عَنْهَا سَجِرَى الَّذِينَ يَصْدِفُونَ

waxaannu ku Abaal marin kuwa ka Jeedsada aayaadkanaga Cadaab Xun Jeedsigooda dartiis.

عَنْ آيَاتِنَا سَوْءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُصَدِّقُونَ ﴿١٥٧﴾

Halkan Eebe wuxuu ku Sheegay Ammaanta Towreed iyo Kitaabka Quraanka ah ee Barakaysan, oy waajibtahay in la Raaco, lana Dhawrsado si Naxariista Eebe loo Muto, Aayadaha kalana waxay Cad-dayn in Quraanka la soo Dejiyey si aan loo Calaacalin, oon loo Dhihin Kuwii naga Horreeyey waxaa la siiyey Kitaab anagana wax ma naqaanno, ama ayna u Dhihin haddii Kitaab nalagu soo Dejiyo anagaa ka hanuunsanaan lahayn , markaasuu Eebe u Sheegay in Xujo iyo Hanuun Eebe u Yimid iyo Naxariis cid ka Dulmi badanna uusan jirin Ruux beeniyey Aayaadka Eebe oo ka Jeedsaday, waxaana lagu abaal marin Kuwaas Cadaab Xun, Jeedsigooda dartiis. Aayaduhuna waxay caddayn inaan Cidna Xujo u Haysan Beeninta Xaqa Illeen Kitaab Xaq ah oo wax walba Caddeeyey yaa Eebe u soo Dejiyey, kaasoo Mudan in la Raaco oo lagu Dhaqmo, Looguna Yeedho Wanaagiisa. Al-Ancaam (154-157).

158. Ma waxay Sugayaan inay Eebe iyo Malaa'igta la Kulmaan ama u Yiimaaddaan Aayadaha Eebahaa Qaarkood Maalintay u Imaan Aayadaha Eebahaa qaarkood wax uma tarto Naf rumayn iyadoon horay u Rumayn ama aan ku Kasban iimankeeda Khayr, waxaad Dhahdaa suga Anaguna waa-nu Sugaynaa.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَوَ تَكُنْ ءَامَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انظُرُوا إِنَّا مُنظِرُونَ ﴿١٥٨﴾

159. Kuwa ku kala tagay Diintooda oo noqday Kooxo, ka mid ma tahid, Amarkoodana Eebe umbaa iska leh markaasuu uga warrami waxay Falayeen.

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِيْنَهُمْ وَكَانُوا شِعَابًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي مَعَىٰ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ يُخْبِرُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾

160. Ciddii la Timaadda Wanaag wuxuu mudan Toban la mid ah Ciddii la Timaadda Xumaanna waxaa laga abaal mariyaa mid la mid ah lamana Dulmiyo.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ مَثَلٍ لَهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلُهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾

Halkan wuxuu Eebe ugu Goodiyi Gaalada Xaqa Beenisay Maalintay la Kulmaan Eebe iyo Malaa'igtiisana wax Rumayna oo laga aqbali ma jirto, Haddaan horay xaqa loo Rumeyn, ama Khayr horay loo kasban, ha sugeen Gaaladu Muslimiintuna way sugiye, Kuwa ku kala tagay Diintana Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Waxba kama Dhexeeyo, Amarkoodana Eebaa iska leh, Aayaduna waxay ka Digi KU kala Tagga diinta iyo Iskhilaafta mar hadduu Xaqu Cadyahay mid kaliyana yahay, waana ka Nabiga lagu Khatimay Nabiyadii horana haysteen.

Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Haddaan Nabiyada nahay Diintanadu waa mid kaliye, kala Tag, Iskhilaafta, iyo Kooxo Kooxana ma Oggola Diinta Islaamku, Eebe waa Kali Dadkuna wa Addoomadiisa Xaquuna waa mid markaas maxaa loo kala Tegi.

Tan kale Ciddii Wanaag fasha waa loo Toban Laabi, Xumaantuna waa hal kaliya, cid la Dulminna ma jirto, Taasina waa Naxariista Eebe iyo Fadligiisa uu u Naxariisan Addoomadiisa Illeen waa Naxariistee. Al-Ancaam (158-160).

161. Waxaad Dhahdaa wuxuu Igu Hanuuniyey Eebahay Jid Toosan Diin Sugaan oo Diintii (Nabi) Ibraahim isagoo toosan oon gaalada ka mid ahayn.

قُلْ إِنِّي هَدَيْتِي رَبِّيَ إِن صِرْطِي مُسْتَقِيمٌ دِينًا قِيمًا
مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٦١﴾

162. Waxaad Dhahdaa Salaaddayda, waxaan Gawrici, Noloshayda iyo Geeridaydaba Eebaa iska leh Eebaha Caalamka ah.

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾

163. Wax la Wadaagana ma jiro, Saa-saana lay faray Anigaana ugu horreeya Muslimiinta (Ummaddan).

لَا شَرِيكَ لَهِ، وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾

164. Waxaad Dhahdaa ma wax ilaah ka soo hadhay yaan Eebe ka dooni (Dhigan) Isagoo ILaahay wax walba Eebe u ah, naf kastana waxay kasbato waa uun Korkeeda, Nafna Dambi naf kale ma Qaaddo, Xagga Eebihiiin umbaana laydiin Celin, wuxuuna idiinka warrami waxaad isku Diidanaydeen.

قُلْ أَغْنَى اللَّهُ أَبْنِيَّ رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ
كُلُّ نَفْسٍ لَهَا وِزْرًا وَلَا تَنْزِيلًا وَلَا نُزْرًا وَلَا تَنْزِيلًا وَلَا تَنْزِيلًا وَلَا تَنْزِيلًا
تُمْ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ
بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾

165. Eebana waa kan idinka Yeelay kuwo Dhulka u Hadhay, Qaarkiinna qaar ka sara mariyey Darajooyin, inuu idinku Imtixaamo wuxuu idin siiyay, Eebana waa Deg degtaa Ciqaabtiisu waana Dambi Dhaafe Naxariista.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ خَلْقَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ
بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَسْأَلُوكُمْ
فِي مَاءِ أَنْتُمْ إِنْ رَبُّكُمْ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ
لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦٥﴾

Halkanna wuxuu Eebe faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu Sheego Inuu ku Toosanyahay Diin Fiican oon Qallooc lahayn, oo ah Diintii Nabi Ibraahimkii Toosnaa, iyo Salaadda Camalka iyo Gawraca, Noloshooda iyo Geeridoodaba Eebe iska leeyahay ee wax lawadaagaa uusan Jirin, Nabiguna waa Imaamka Ummaddan iyo Mu'miniinta oo dhan, waxaan Eebe ahaynaa Eebe lagama Dhigto Illeen isagaa wax walba Eebe u ahe. Naf walbana waxay kasbatay iyadaa ka masuula, Nafna Naf kale Dambigeeda ma Qaaddo, Dhammaanna Eebaa loo Noqon, Caddaynaa wixii laysku Diidanaa, waana kan inaga yeelay kuwa Camira Dhulka oo ku Noolaada, kalana Duway Dadka oo ka yeelay mid Cilmi leh, Mid Jaahil ah, mid Xoola leh, mid saboola, Mid Eebe ka Yaabi, mid kale iyo wax la mida, Imtixaan Dartiis. Eebana waa Deg degtaa Ciqaabtiisu waana Dambi Dhaafe Naxariista, Suuradduna waxay ku dhammaatay Cabsi galin iyo Rajo galin oo ah sida quraanka ku badan, si aan laysku Illoobin, ama looga Quusanin Naxariista Eebe. Al-Ancaam (161-165).

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo mid Gaaraba Naxariista.

1. (Waxay ku Tusin Mucjisada Quraanka).

2. Kani waa Kitaab aannu kuu soo Dejinnay ee yeyna Laabtaada Dhibi (Cidhiidh) ahaan inaad ugu Digto, waana Waanada Mu'miniinta.

3. Raaca waxa Laydiinka soo Dejiyey Xagga Eebe, hana Raacina wax ka soo hadhay oo Awliyo ah (Gargaara ah) yaarana intaad Waantoobaysaan.

4. Badanaa Intaan Magaalo Halaagnay oo u Timid Ciqaabtanadii iyadoo Jiifta (Habeen) ama Qayluushan (Maalin).

5. Baryadoodu (Qayladooduna) mar-kuu u Yimid halaagganagu ma ahayn waxaan ahayn inay Dhahaan annagaa daalimiin ahayn.

6. Waana Warsanaynaa kuwii loo Diray (Ummadihii waxay ku Jawaabeen) waana warsanaynaa kuwii la Diray (Rasuuladii inay Gaadhsiyeen).

7. Waana uga Warramaynaa Ogaansho mana aanaan ka Maqnayn.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْمَصِّ

كُنْتُ أَنْزِلَ إِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِنْهُ
لِنَسْئِرِهِ وَذَكَرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

أَتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا
مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾

وَكَم مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَهَا بَأْسُنَا بَيِّنًا
أَوْ هُمْ قَائِلُونَ ﴿٤﴾

فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا إِلَّا أَنْ قَالُوا
إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٥﴾

فَلَنَسْئَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْئَلَنَّ
الْمُرْسَلِينَ ﴿٦﴾

فَلَنَقْضَنَّ عَلَيْهِمْ بِعَابِهِمْ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٧﴾

Kitaabka Quraanka ah waa Kitaab Xaq ah oo Nabiga lagu soo Dejiyey, mana aha inuu Cidhiidh ku galo Gaadhsiintiisa, waana Waanada Mu'miniinta, waana in la Raaco Quraankaan Eebe soo Dejiyey, mana aha in la Raaco Xukun Eebe Xukunkiisa ka soo hadhay, wax waano qaadanna waa yar yahay. Imisaa la halaagay Magaalo Goor Habeena ama Maalin, Markaasna ku Qaylyeen inay Daalimiin ahaayeen, Eebana wuu warsan Umadaha waxay ugu Jawaabeen Nabiyada, Rasuulladana waxaa la warsan inay Gaadhsiyeen Xaqii, Eebana wax walba waa Ogyahay wax ka Qarsoonna ma jiro Illeen Eebe inagama maqnee, Rasuulkana (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Dhammaantiin waxaad tihiin ILaaliye Dhammaantiinna waa laydin warsan. Al-Acraaf (1-7).

8. Miisaanku waa Xaq Maalintaas (Qiyaamada) Cidday Cuslaato Miisaankiisa (Fiican) Kuwaasu waa uun kuwa Liibaanay.

وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾

9. Cidduu Fududaado Miisaankiisu-na kuwaasuna waa kuwa Khasaariyey Naftooda Dulmigay ku Falayeen Aayaadkanaga Dartiis.

وَمَنْ حَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

10. Waxaan idin Makaninay Dhulka waxaana idiinka Yeellay Meel lagu Noolaado, waxaase yar Intaad Shukriyeysaan.

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَاشٍ فَلَوْلَا مَا تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾

11. Waan idin Abuurray (Nabi Aadan) waana idin Suuraynay, markaasaan ku nidhi Malaa'igta u Sujuuda (Nabi) Aadam (Salaan) wayna Sujuu-deen, Ibliise ma ahayn kuwa Sujuuda.

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَوَّيْكَ مِنْ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾

12. Wuxuu Yidhi (Eebe) maxaa kaa reebay inaad Sujuuddo markaan ku faray, wuxuu Yidhi anaa ka Khayr roon, waxaad iga Abuurtay Dab isagana waxaad ka Abuurtay Dhoobo.

قَالَ مَا مَنَعَكَ آلَا تَسْجُدُ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾

Eebe waa Caadil, wuxuuna oogi Qiyaamada Miisaan Xaq ah, Ciddii khayrkeedu badnaadana waa Liibaantay, tii Khayrkeedu Yaraadana way Khasaartay Isagaana Dulmi falay, markaasuu Eebe Xusuusiyey Addoomadiisa siduu ugu Nicmeeyey, Dhulkana ugu Sugay una Makaniyey, wayse Shukri yarihiin, markaasuu hadana Xusuusiyey siduu u Sharifay Aabahood Nabi Aadam, Malaa'igtana u faray inay Qaddariso, wayna Yeeleen oo Faleen wuxuu Eebe faray, Ibliise isagu wuu Diiday inuu wayneeyo Nabi Aadam, wuuna Xasday wuxuuna Sheegay inuu isagu ka Fiicanyahay, Illeen Dabbaa laga Abuuray, Nabi Aadamna Dhoobee, waana Qiyaas beena oo Xun.

Cid kastoo Nasab, Dhalasho, iyo Asal si Xun ugu Faanta oo Xaq ku Diidana Iblisbaa Bare iyo Hogaamiye u ah, Dadkuna waxay ku kala Fiicanyihiin Eebe ka Yaabid, Wanaagga, Sharafta iyo Akhlaaqda Fiican ee wax tarka ah Mase aha waxaan ahay Hebel. Al-Acraaf (8-12).

13. Wuxuu Yidhi (Eebe) ka Daga Xageeda (Jannada) Xaq uma lehid inaad isku Dhex Kibriside, Bax waxaad ka mid tahay kuwa Dullaysane.

قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٣﴾

14. Wuxuu Yidhi ii sug tan iyo Maa-linta la soo Bixin.

قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يَبْعُثُونَ ﴿١٤﴾

15. Wuxuu Yidhi (Eebe) waxaad ka mid tahay kuwa la sugi.

قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾

16. Wuxuu Yidhi Ibaadiyeyntaada Darteed waxaan u Fadhiisan Jidkaaga Toosan (waan Dhumin).

قَالَ فِيمَا أُغْوِيَنِي لِأَقْعُدَ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾

17. Waxaana kaga iman hortooda, Gadaashooda, Midigta iyo Bidixda mana helaysid badankooda oo Shugriyi.

ثُمَّ لَا يَنْبَهُهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ
وَعَنْ شِمَائِلِهِمْ وَلَا يُغْنِيهِمْ أَكْثَرُ هُمْ شُكْرِيَتٍ ﴿١٧﴾

18. Wuxuu Yidhi Eebe ka bax Xaggeeda adoo Caayan oo la Dheereeyey, Ciddii ku raacdana waxaa laga Buuxin Jahannamo Dhammaantiin.

قَالَ أَخْرَجَ مِنْهَا مَذْمُومًا وَمَأْمُومًا لَمَنْ يَبْعَكَ مِنْهُمْ
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾

Eebe wuxuu Amray Iblis inuu ka Baxo Jannada Eebe agteeda, Illeen kuma Habboona Eebe agtiisa isku Kibrine, wuxuuna faray inuu baxo Isagoo Dullaysan, wuxuuse Eebe Warsaday in la Sugo tan iyo Qiyaamada, wuxuuna u Ballanqaaday in la Sugi tan iyo Maalintaas, wuxuuna ku Dhaartay Iblis inuu Dhumiyo Dadka kana Leexiyo Jidka Toosan, Dhan walbana uga imaan, una qurxin adduunka, wuxuuna Eebe ugu Jawaabay Bax Adoo Ceeb leh oo Caayan lana Fogeeyey, Jahannamana laydinka Buuxin adiga iyo inta ku Raacdaba.

Iblisna saasuu Col ugu yahay Dadka ayna Waajibtahay in laga Digtoonaado. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Shaydaan wuxuu u Fadhiistay Dadka Jidka wuxuuna ka Reebay Islaamidda. Hijrada, iyo Jahaadka wayna Khilaafeen oo Faleen Khayrkii Ciddii saas Yeesha oo si kasta u Dhimata Jannaday Gali. Waxaana wariyey Imaamu Axmed. Al-Acraaf (13-18).

19. Nabi Adamow Dega Adiga iyo Haweenaydaadu Jannada, kana Cuna Meejaad Doontaan, hana u Dhawaani-na Geedkan, ood Noqotaan Daalimiin.

وَيَتَذَكَّرُ أَسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ
شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

20. Waxaana Waswaasiyey Shaydaan, inuu ka Muujiyo Xagooda wixii laga Asturay oo Cawradooda ah, wuxuuna Yidhi wuxuu idinka Reebay Eebe Geedkan inaydaan Noqonin Malaa'ig, ama aydaan Waarin.

فَوَسَّوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ
عَنْهُمَا مِنْ سَوْءٍ بِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا
عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَتَيْنِ أَوْ تَكُونَا
مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢٠﴾

21. Wuxuuna ugu Dhaartay inaan idiin ahay Naseex.

وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَلنَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾

22. Wuuna soo Dejiyey Dhagar Dar-teed, markay Dhadhamiyeen Geedka waxaa u Muuqday Xumaantooda waxayna ahaayeen kuwo isku Dhadhajiya Caleenta Jannada waxaana u Yeedhay Eebahood Miyaanan idinka reebin Geedan, oonan Idinku odhan Shaydaanku wuxuu idiin yahay Col Cad.

فَدَلَّهِمَا بِغُرُبٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا
سَوْءُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وُرُقِ الْجَنَّةِ
وَنَادَيْتَهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ نَنْهَكَمَا عَنْ تِلْكَ
الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٢﴾

23. Waxayna Dheheen Eebow waxaan Dulminay Naftanada Haddaadan noo Dambi Dhaafin oodan noo Naxariisanna waxaan ahaanaynaa kuwo Khasaaray.

قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّنَا تَرْحَمَةٌ لَّنَحْكُنَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٣٣﴾

ILaaheen wuxuu ina Xusuusin siduu ugu Nicmeeyey Aadam iyo Xaawo Janadana u Dejiyey una banneyey inay Nicmadeeda Cunaan marka laga Reebo hal Geed, waxaase Xasday Shaydaan, Wuuna Khayaamay isagoo u Dhaartay inuu Nasteex u Yahay, markay Geedkii wax ka Cuneenna Darajadii ka Dhacday, Cawradiina Muuqatay, Eebana Xusuusiyey inuu Shaydaan uga Digay una Caddeeyey inuu Col idiin yahay, markaasay Calaacaleen oo Qirteen Gafkoodii Eebana Naxariis warsadeen, Taasina waxay ku Tusin Tabar yarida Dadka iyo Khaldami ogiddiisa, iyo wax badso Jacaylka inkastoo loo Nicmeeyo, iyo Colnimada Iblis iyo Khayaamadiisa, iyo in laga Digtoonaado Cid kasta oo Nasteex iska Dhigi haba Dhaartee, Illeen Cid kastoo Dhaaratay Run ma sheegaysee, iyo in Dambigu Ceebta Muujin, Kuna Khashifi, waase in Eebe la Magan galo, laguna Xidhnaado. Al-Acraaf (19-23).

24. Wuxuu Yidhi Eebe ka dega Qaarkiin Qaarbuu Col u yahaye, waxaana Dhulka idiinku Sugaan Nagaadi iyo Raaxo tan iyo Muddo.

قَالَ أَهَيُّطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٤﴾

25. Wuxuuna Yidhi Eebe Dhexdii-saad ku Noolaanaysaan Dhexdiisaana ku Dhimaanaysaan Xaggiisaana laydin-ka soo Bixin.

قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٣٥﴾

26. Bani Adamow waxaan idiin soo Dejinay Dhar Astura Xumaantiinna (Cawrada) iyo Labbis (Xarago) Dharka Dhawrsashada yaase Khayr roon, Kaasina waa Aayaadka Eebe inay Dadku wax Xusuustaan.

يَنبِيُّ أَدَمَ قَدْ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ لِبَاسًا يُوْرِي سَوْءَ تِكُمْ وَرِدِيًا وَلِبَاسَ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٣٦﴾

27. Bani Adamow Yuusan idin Fidnayn Shaydaan siduu uga soo Bixiyey Labadiinii Waalid Jannada, isagoo ka siibi Dharkoodii inuu Tusiyo Xumaantooda (Cawrada) wuu idin Arkaa isaga iyo Colkiisu idinkuse ma aragtaan,

يَنبِيُّ أَدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَ تِهِمَا إِنَّهُ يَرِيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِن حَيْثُ

waxaana uga Yeelay Shaydaanka So-
keeya kuwaan Rumeynin Xaqa.

لَا تُرَوِّبُهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ

لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٧﴾

Wuxuu faray Eebe inay ka Baxaan Jannada iyagoo qaarkood qaar Col u Yahay, Iyagoo Dhulka ku Nagaan tan iyo Muddo, oy kuna Noolaan Dhexdiisa kuna Dhiman lagana soo Bixin, markaasuu Eebe uga warramay Dadka wuxuu ugu Nicmeeyey oo Dhar ay isku Asturaana iyo mid Xarrago, waxaase ka Khayr roon Dhawrsoonida si ay u Xusuustaan, wuxuuna uga Digay inuu Fidmeeyo Shaydaanku siduu Waalidkood Aadam iyo Xaawa uga saaray Janada, isagoo ka Siibay Dharkoodii, waxaana jira inuu Shaydaanku u Jeedo Dadka iyaguse ayan arkayn, Shaydaankuna wuxuu Saaxiib la yahay kuwaan Rumaynin Xaqa. Waxayna Aayaduhu Caddayn siduu Shaydaan Dadka Col ugu yahay, iyo inay ka Digtoo-naadaan, iyo inay Xusuustaan sida Eebe u Arrad Bixiyey uguna soo Dejiyey Dhar ay isku Asturaan, Waxaase Muuqda in Dadka qaarkiis Jecelyahay isqaawinta, sida kuwa Dharka Gaabsaday iyo kuwa Xidhay Dharka Khafiifka ah ee aan wax asturayn, Taasoo ku tusin inta Diiday Shukriga Nicmada Eebe. Al-Acraaf (24-27).

28. Markay Falaan Xumaanna waxay Dhahaan waxaan ka Hellay Aabayaalkanno Eebaana na faray iyada, waxaad Dhahdaa Eebe ma faro Xumaan ma waxaad ku Dhahaysaan Eebe waxaydaan Ogayne.

وَإِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا
وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ

أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

29. Waxaad Dhahdaa wuxuu faraa Eebe Cadaaladda iyo inaad u Jeedisaaan Wajigiinna (Xagiisa) Masaajidkasta Agtiisa, baryana idinkoo u kaliyeeli Diinta siduu idinku Billaabay Yaad ku soo Noqonaysaan.

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِندَ
كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ

كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾

30. Koox wuu Hanuuniyey, Kooxna waxaa ku sugnaaday korkooda Baadi, maxaayelay waxay ka Yeesheen Shayaadiinta Awliyo, waxayna u Malayn inay hanuunsanyihiin.

فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ إِنَّهُمْ
اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ

وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾

Waxaana wax lala yaaba ah in Markay Gaaladu Xumaan falaan Sheegaan inay Aabayaalkood ka soo gaadheen, Eebana faray Sidaas, Eebase ma faro Xumaan, mana haboona in Eebe lagu been abuurto. Eebese wuxuu Faraa Cadaaladda, Salaad Dar Eebe ah, waxaana jirta inuu Eebe Dadka u soo Celin siduu ku Billaabay, Eebe wuxuu hanuuniyaa qaar, qaarna way dhumaan, Maxaa yeelay Shaydaan yey Sokeeye ka Yeesheen Eebe ka sokow iyagoo isu Malayn inay Hanuunsanyihiin, mana haboona in Cidna Xumaanta lagu Raaco ama Aabbo ha ahaado ama Cid kale ha ahaatee, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Dadow waxaa laydiin soo Kulmin Eebe Idinkoo Kaba la', Qaawan, oon Gudnayn, Eebaa Yidhi: Saan ku Billownay yaan ku so Celinaynaa (Bukhaari iyo Muslim). Al-Acraaf (28-30).

31. Bani Adamow qaata Quruxdiin-na (Dharka) Masaajid kasta agtiisa, Cuna oo Cabbana hana xad gudbina Illeen Eebe ma Jecla kuwa xadgudubee.

يَبْنِيءَ آدَمَ خُدُوأَزِينَتَكُمْعِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوْا
وَأَشْرَبُوْا وَلَا تُسْرِفُوْا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِيْنَ ﴿٣١﴾

32. Waxaadna Dhahdaa yaa Reebay Quruxdii Eebe u soo Bixiyey Addoomadiisa, iyo Wanaagga Rizqiga ah, waxaad Dhahdaa waxaa iska leh kuwa Rumeeyey Nolosha Adduunyo Dhexdeeda, Gaarna u tahay Maalinta Qiyaame, saasaana ugu Caddaynay Aayaadkanaga Ciddii wax Og.

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ
وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِيْنَ ءَامَنُوْا
فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيٰمَةِ كَذٰلِكَ
نُفِصِلُ الْآيٰتِ لِقَوْمٍ يَعْمُوْنَ ﴿٣٢﴾

33. Waxaad dhahdaa wuxuu uun Xarrimay Eebahay waxa Xun kan Muuqda iyo ka Qarsoonba, iyo Dambiga, iyo Xad Gudub Xaq darro iyo inaad la wadaajisaan Eebe wuxuusan Xujo u soo Dejimin, iyo inaad ku Sheegtaan Eebe waxaydaan Ogayn «Xaqnimadiisa».

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ
وَالْإِنَّمَاءَ وَالْبَغْيَ بَعْدَ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ
بِهِ سُلْطٰنًا وَأَنْ تَقُوْلُوْا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْمُوْنَ ﴿٣٣﴾

Waa in Cawrada la Asturo Marka la Cibaadaysan iyo mar walba, waxna la Cuno lana Cabbo Isagoon la Xadgudbayn, Illeen Eebe ma Jecla kuwa Xadgudbee, cid Xarrimi kartana ma jirto Quruxda iyo Wanaaga Risqiga ah ee Eebe u soo Saaray Dadka, Wanaaga way mudantahay Mu'miniinta Adduunka. Gaarbayna u tahay Qiyaamada Saasuuna Eebe ugu Caddeeyey aayaadkiisa Ciddii wax kasi, Eebe wuxuu Xarrimaa Xumaanta mid Muuqata iyo mid qarsoonba iyo Dambiga, iyo Dulmiga Xaq Darro iyo in Eebe lala wadaajiyoo waxaan Xujo lahayn iyo in Lagu sheego Eebe waxaan loo Cilmi lahayn. Aayaduhuna waxay ku Tusin in Wanaagana la falo Xumaantana laga Fogaado. Al-Acraaf (31-33).

34. Ummadkasta waxaa u sugnaaday Ajal (Muddo) markay Timaaddo Ajashuna kama dibmaraan Saacad kamana hor maraan.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُوْنَ
سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُوْنَ ﴿٣٤﴾

35. Bani Adamow hadday idiin yi-maadaan Rasuullo idinka mida oo idiinka warrama Aayaadkayga Ciddiise Dhawrsata oo Wanaag Fasha, Cabsi ma Saarra mana Walbahaaraan.

يَبْنِيءَ آدَمَ إِمَايَاتِنَكُم رُّسُلًا مِنْكُمْ يُقْضَوْنَ
عَلَيْكُمْ ءَايٰتِي فَمَنْ أَتَقَى وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿٣٥﴾

36. Kuwa Beeniyey Aayaadkanaga oo iska Kibriya Xaggeeda kuwaasi waa Naarta Ehelkeeda wayna ku Waari.

وَالَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِآيٰتِنَا وَاسْتَكْبَرُوْا عَنْهَا أُولٰٓئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٣٦﴾

37. Yaa ka Dulmi Badan Cid ku Abuuratay Eebe Been ama Beenisa Aayaadkiisa, kuwaasu waxay Heli qaybtoodii loo qoray, markay u Ti-maaddo Malaa'igtanada (Mawdka) oo Dili waxay ku Dhahaan Aaway waxaad Caabudayseen Eebe ka Sokow waxay Dhahaan way naga Dhumeen, waxay-na ku marag Fureen Naftooda inay ahaayeen Gaalo.

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ
أُولَئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُمْ مِنَ الْعَذَابِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ
رُسُلُنَا يَتَوَفَّوهُمْ قَالُوا أَإِن مَّا كُنْتُمْ تَدْعُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا
عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

Eebe wuxuu u Yeelay Ummad kasta waqti ayna kana dib Dhacayn kana hor marayn, wuxuuna uga digay Khilaafidda Rasuuladiisa, Taasoo ah in Ciddii Dhawrsata oo wanaag fasha ayan Cabsi iyo Murug midna arkayn, Ciddiise Beenisa Aayaadka Eebe oo iskibrisana ay Naar gali kuna Waari, cid ka Dulmi badanna ma jirto Ruux ku Been abuurta Eebe ama Beeniyey Aayaadkiisa, wuxuuna la Kulmi Camalkiisii iyo wixii loo yaboohay, markay Dhimanna Malaa'igtaa Canaanata oo warsata waxay Caabudi jireen oo Eebe ka soo hadhay, waxayna qirtaan Gaalnimadii iyagoo waxay Caabudayeen ka Maqnaaday, Taasna waxay Dadka uga digi inay wax Eebe ka soo hadhay wax ka Dayaan. Al-Acraaf (34-37).

38. Wuxuu Yidhi Eebe la gala Naarta Umado hortiin Tegay oo Jinni iyo Insi-ba leh, markastooy Umadu Gasho waxay Lacnadaa Walaasheed (Saaxiib-keed) markay isku haleelaan Dhammaantood Dhexdeedana waxay ku Dhahdaa Tan dambe wax (Raacda) Tan hore la (Raaco) Eebow kuwanaa na Dhumiyeey ee u Laablaab Cadaab, Eebe wuxuu Odhan mid kasta waa loo Laablaabi mase Ogidin.

قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ
وَإِنْسٍ فِي النَّارِ كَمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعَنَتْ أُخْتَهَا
حَتَّىٰ إِذَا آدَارُكُمْ فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ أُخْرِنَهُمْ
لِأَوْلَادِهِمْ رَبَّنَاهُنَّ لَآءِ أَسْأَلُونَنَا فَغَبَّتْهُنَّ عَذَابًا مَّضْمُومًا
مِّنَ النَّارِ قَالِ لِكُلِّ ضِعْفٍ وَلَكِن لَّا تَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾

39. Waxay ku Odhan Tan hore Tan Dambi wax Dheeraada naguma lihidin ee Dhadhamiya Cadaabka waxaad kasbanayseen Darteed.

وَقَالَتْ أُولَهُنَّ لِأَخْرِنَهُنَّ فَمَا كَانَتْ لِكُرْهِنَا
مِنْ فَضْلٍ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾

40. Kuwa Beeniyey Aayadkanaga oo iska Kibriyey looma Furo Iridaha Samada mana Galaan Janada intuu ka Galo Riti Irbad Dulkeed Saasaana ku abaal marinaa Dambiilayaasha,

إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفْعَلُ
لَهُمْ أُنُوبٌ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ الْجَمَلُ
فِي سَمِّ الْخَيْلِ بِذَلِكَ نَجْزِي
الْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾

41. Waxay ku Mudan Jahannamo
Gogol korkoodana waxaa ahaan Da-
bool, Saasaana ku Abaal marinnaa
Daalimiinta.

لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

Eebe wuxuu ku Odhan Gaalada Maalinta Qiyaame la gala Naarta Umado idinka horreeyey oo Jinni iyo Insiba leh, markay Naarta Galaanna inay Isnacladaan, Iyagoo Sheegi inay Dhumiyeen kuwaasu oyna warsan Eebe inuu u Laab Laabo Cadaabka, Dhammaantoodse waa loo Laab Laabi Cadaabka, Kan wax Dhumiyey iyo Kan La Dhumiyeyba mase, Oga, Calaalal iyo Qaylana wax uma tarto, kuwa Beeniyey Aayaadka Eebe oo iska Kibriyeyna Cirka looma Furo Janana ma Galaan inta Riti ka galo Irbad Dul-keed, waana Abaalka Dambiilayaasha, Jahannamaana Hoos iyo Korba ka jiri Taasoo ah Abaalka Daalimiinta. waxaana ku soo arooray Nafta Fiican iyo Tan Xun Xadiith Dheer oo Sheegi in Tan Fiican loo Furi Samada lana soo Dhaweyn, Tan Xunna laga Xidhi Samada iyadoo Suudh Xun leh. Eebaana ka Magan gallay Xumaan. Al-Acraaf (38-41).

42. Kuwa Rumeeyey Xaqa oo Falay
Camal Fiican, kuma Mashaqaynno
Naf waxayna Karin, Kuwaasu waa Ja-
nada Ehelkeeda wayna ku Dhex waari.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَنُكَفِّرُنَّ نَفْسًا إِلَّا لَأَوْسَعَهَا أَوْلِيَّكَ أَصْحَابُ
الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٤٢﴾

43. Waxaana ka Siibnaa waxa ku Jira
Laabtooda oo Xasada, waxaana Da-
reeri Hoostooda Wabiyadii, waxayna
Dhaahan Mahad waxaa Mudan Eeba-
ha Nagu Hanuuniyey Kan (Wanaagga)
Maanaan hanuuneen haddaan Eebe na
hanuunin, waxay la Timid Rasuuladii
Eebaheen Xaq, waxaana loogu Dha-
waaqay Tiinani waa Jannadii Laydin
Dhaxalsiiyey Camalkiinna Dartiis.

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلِيٍّ يُخْجَرِي مِنْ تَحْتِهِمُ
الْأَنْهَارَ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا
وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ
رُسُلٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَنُودُوا أَنْ تَتَكَّمَّ الْجَنَّةُ
أُورُسْتُمُوهَا يُمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

Markuu Eebe Sheegay Kuwii Xumaa wuxuu Raaciyey kuwii Liibaanay, waana kuwa Xaqa Rumeeyey ee Camal Fiican falay, kuwaasoo ku Waari Jannada, oo Wanaag ku Dhanyahay, isagoo laga Daahiriyeey Xumaan iyo Xasabba, kuna Mahadin Eebahooda Hanuuniyey, Illeen Cidaan Eebe Hanuunin ma toosee, waxayna qiri in Rasuuladii Eebe Xaq la Yimaadeen, waxaana loogu Dhawaaqi inay Galaan Jannada iyagoo ku Dhexli Camalkoodii Fiicnaa Dartiis.

Waxaa Xadiith ku Sugnaaday in markay Mu'miniintu ka Nabadgalaan Naarta lagu Joojin Meel u Dhaxaysa Jannada iyo Naarta, markaasaa laysu Qisaasi waxay isku Dulmiyeen Adduunkii, markii la Daahiriyo yaa loo Idmi inay Galaan Jannada. Wuxuuna Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Ku Dhaartay in mid kasta ka Garan Ogyahay Gurigiisa Janada in ka badan kii Addunka. Waxaa Wariyey (Bukhaari). Al-Acraaf (42-43).

44. Waxay u Dhawaaqaan Ehelu Jan-
nuhu Ehelu Naarka waan hellay wixii
Eebe Noo Yaboohay si Dhab ah ee

وَنَادَى أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَنْ قَدْ وَجَدْنَا
مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا

idinku ma Hesheen wuxuu idiin yaboo-
hay Eebe si Dhab ah, waxayna Dha-
haan haa waxaana ka dhawaaqa Dhex-
dooda mid Dhawaaqa Lacnadda Eebe
ha ku Dhacdo Daalimiinta.

45. Ah kuwa ka Celiya Dadka Jidka
Eebe lana Doona Qallooca, Iyagoo
Aakhiro ka Gaaloobay.

46. Dhexdoodana waxaa ahaan Xi-
jaab Acraafkana (Meel sare) waxaa
ahaan Dad ku Garan Cid Kasta Calaa-
maddooda, waxayna u Dhawaaqaan
Ehelu Jannaha iyagoo ku leh Nabadga-
lyo Korkiina ha ahaato, mayna galin
Jannada wayse damci.

47. Markii loo Jeediyo Wajigooda
Xagga Ehelu Naarka waxay dhahaan
Eebow ha na yeelin la Jirka Daali-
miinta.

Ehelu Jannuhu wuxuu la hadli Ehelu Naarka iyagoo warsanaya inay Heleen wixii Eebe ugu Goodiyey ee Ciqaab ahaa, iyaguna way heleen wixii Wanaagahaa Ee Eebe u Yaboohay, Waxayna ugu Jawaabeen inay Heleen, markaasaa Dhexdooda lagu Dhawaaqay Lacnadu ha ku Dhacdo Daalimiinta Dadka ka leexiya Jidka Eebe oo Qallooca la rabta, Aakharana ka Gaalobay, waxaana u Dhaxeeya Xijaab, Acraafkana waxaa ah Dad ku garan Cid kasta Calaaaddeeda, waxayna ugu Dhawaaqaan Ehelu Jannaha Nabadgalyo korkiinna ha ahaato waana Dad aan wali galin Jannada Doonahayase, haddii loo Jeediyo Xagga Ehelu Naarkana waxay dhahaan Eebahanow ha na yeelin la jirka Daalimiinta. Aayaduhuna waxay Caddayn sida loo kala Bixi Maalinta Aakharo, Cid walbana ay u heli wuxuu Eebe ugu Yaboohay una Camal falay, wax isku qasanna uusan u jirin, Eebana waa Kariim Caadila Awoodna badan (Eebaana Kariima). Al-Acraaf (44-47).

48. Waxay u Dhawaaqayaan Dadka
Acraafku Dad ay ku garan Calaa-
maddooda, waxayna ku Odhan waxba
idiinma tarin badnaantiinii (Kulan-
kiinnii) iyo Waxaad isku Kibrinayseen.

49. Ma kuwanaa kuwaad ku Dhaara-
teen inaan Eebe Gaadhsiinayn (Siinayn)
Naxariis (Waxaana lagu Odhan)
Gala Janada idinkoon Cabsi iyo Wal-
bahaar midna Arkayn.

50. Waxay u Dhawaaqi Ehelu Naarku
Ehelu Jannaha (Iyagoo dhihi) Noogu

قَالُوا نَعْمَ فَإِذَا مَوْزِنُ يَوْمِهِمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ
عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ ﴿٤٥﴾

وَيَنْهَيْنَا عَنْ مَجَازِبِ وَعَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كَلِمًا
يَسْمَعْنَهَا وَيَادَّوْا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلِّمُوا عَلَيْكُمْ
لَمَّا دَخَلُوا هُمْ يَطْمَعُونَ ﴿٤٦﴾

وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا
لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾

وَنَادَى أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رِجَالٌ لَا يَعْرِفُونَهُمْ بِسْمَتِهِمْ
قَالُوا مَا أَتَفَقَّ عَنْكُمْ جَمْعَكُمْ وَمَا كُنْتُمْ
تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٨﴾

أَهْوَلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَبْنَاهُمْ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ
أَدْخَلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا أَتَمَّةٌ
يَحْزَنُونَ ﴿٤٩﴾

وَنَادَى أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِضُوا

soo Deeqa Biyaha ama waxa Eebe idinku Arzaaqay, waxayna Dhahaan Eebe wuu ka Xarrimay Labadaas Gaalada.

51. Ee ah kuwa ka Yeeshay Diintooda Madadalo iyo Ciyaar, oyna Dhagartay Nōlosha Adduunyo, Maanta wuu ku Dayn Naarta siday u Halmaameen la Kulanka Maalintan, iyo Diidadooda Aayaadkanaga Dartiis.

عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مَارَزَكُمُ اللَّهُ قَالُوا
إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيَّ الْكُفْرِيَّةَ ﴿٥١﴾
الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا
وَعَرَّزَتْهُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ نَنسِفُهُمْ
كَمَا نَسُوا الْآيَةَ يَوْمَهُمْ هَذَا وَمَا كَانُوا
بِتَايِينِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾

Waxayna u Dhawaaqaan Dadka Acraafku Dad ay ku Garan Calaamaddooda oy kuna Dhihi waxba idiinma tarin waxaad kulminayseen iyo Waxaad kasbanayseen waana kuwaas kuwaad ku Dhaaranayseen inuusan Eebe Siinayn Naxariis, waxaana lagu Odhan Gala Janada idinkoon Cabsi iyo Murugo midna Arkayn, waana Dadkii Rumeeyey Xaq, waxaase Dhawaaqay Ehelu Naarkii (Ebaan ka magan galaye) iyagoo ku Dhihi Ehelu Jannaha Biyaha wax naga siiya oo noogu Deeqa, iyo waxa Eebe idinku Arzaaqay waxayna dhahaan Eebaa ka Xarrimay Gaalada ka Yeeshay Diintooda Madadaalo iyo Ciyaar, oyna Dhagartay Nololsha adduunyo, Maalinta Qiyaamana waxaa lagu Dhex dayn Naarta siday u Halmaameen la Kulanka Maalintaas, Aayaadkana u Diideen. Al-Acraaf (48-51).

52. Dhab ahaan baannu ugula Nimid Kitaab Aannu Caddaynay Annagoo ku Cilmi leh, Isagoo Hanuun iyo Naxariis u ah Ciddii Rumayn.

وَلَقَدْ جَعَلْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَلَّنَاهُ عَلَيْنَا هُدًى
وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

53. Miyey Sugi waxaan ahayn wuxuu Sheegi Quraanku, Maalintuu Yimaaddo wuxuu Sheegi Quraanku waxay Odhan kuwii Horay u Halmaamay (Kuna Camal falin) waxay la Timid Rasuuladii Eebe Xaq, ee majiraa Shufaco ha noo Shafeceene, ama ma nala Celin inaan Fallo waxaan ahayn waxaan fali jirray, waxay Khasariyeen Naftooda waxaana ka Dhumay waxay been abuuran jireen.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلَهُ يَقُولُ
الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلٍ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا
بِالْحَقِّ فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ
فَنَعْمَلْ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ قَدْ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ
وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٥٣﴾

54. Eebihii waa kan ku Abuuray Saamooyinka iyo Dhulka Lix Maalmood kuna istawooday Carshiga, wuxuuna ku Daboolaa Habeenka Maalinta wuuna doonaa Habeenku si Deg dega Qoraxda, Dayaxa iyo Xidigahana waxaa loo Sakhiray Amarka Eebe, Eebaana Abuuridda iyo Amarkaba iska leh,

إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي
الْأَيْلَ النَّهَارَ رَطْبَهُ، حَيْثِيَا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ إِنَّ لَهُ الْخَلْقَ

waxaana waynaaday «oo Khayrbatay»
Eebaha barbaariya Caalamka.

وَالْأَرْضُ بِنَارِكَ اللَّهُ رَبُّ الْمَلَكِينَ ﴿٥١﴾

Eebe wuxuu soo Dejiyey Kitaabka Quraanka ah oo Cad, Wanaagna ku Dhanyahay, Gaalase waxay Xaqiiqada Dhabta ah ogaan markuu u Yimaaddo Wuxuu sheegi oo Xaq ah, waxaana Khasaari Caddix iska Nacday oon ku Camal falin oo iska halmaantay, waxayna ku Calaacali inay Rasuuladii Eebe Xaq ula yimaadeen, Yaase u Shafeeci ama u Celin Addunkii si ay Camal fiican u falaan,. Aayadda kale waxay ka warrami Awoodda Eebe iyo Siduu u Abuuray Cirka, Dhulka, Qorraxda, Dayaxa, iyo Xidigahaba, uguna Sugnaaday Abuuridda iyo amarkuba, waana Eebana wayn ee Khayrka badan Caalamkana Eebe u ah. Aayaddana kama Muuqdo wax Eebe Khalqigiisa ku dhaweyya, Jidka Xaqa ah ee Toosanna waa in la raaco Jidkii hore ee Suubanaa.

Wuxuu Yidhi Nucaym Binu Xamaad Sheekhii Bukhaari: Ciddii Eebe u ekaysiisa Dadka wuu Gaaloobay, Ciddii Diidda wax Eebe Isku Tilmaamayna wuu Gaaloobay, wuxuu Eebe isku Sheegay ama Rasuulkiisu ku Tilmaamay u ekaysiin ma leh, waana in Eebe Xumaan laga Dheereeyo Wanaagna lagu Tilmaamo. Al-Acraaf (52-54).

55. U barya Eebihii si Khashuuc ah iyo Qarsoodi Illen Eebe ma jecla kuwa Xad gudbee.

ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾

56. Hana fasaadinina Dhulka inta la Wanaajiyey ka dib, Baryana Eebe Cabsi iyo Doonidba Naxariista Eebana waxay u Dhawdahay kuwa Samaha Fala.

وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا
وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ
مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

57. Eebe waa kan u dira Dabaysha Bishaaro Naxariistiisa (Roobka) hortii-sa markay Xambaarto Daruur Culusna waxaan u Kaxaynaa Dhul Dhintay (Abaar) waxaana ku Dejinnaa (Shubnaa) Biyaha, waxaana ku soo Bixinaa Midho Kasta, saasaana u soo Bixinaa wixii Dhintay inaad Xusuusataan.

وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ بُشْرًا بِيَدَيْ
رَحْمَتِهِ ۖ حَتَّىٰ إِذَا أَقْلَّتْ سَحَابًا نَّفَا أَشْفَنَهُ
لِيُنزِلَ مِن تَحْتِهِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ
الْعَمْرُوتِ كَذَٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتِ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

58. Dhulka Fiican wuxuu ku soo baxaa Doogiiisu idinka Eebe, midka Xunna waxaan Dhib ahayn kuma soo baxo, saasaan ugu Caddaynaa Aayaad-ka Ciddii ku Shukrin Eebe.

وَالْبَلَدِ الطَّيِّبِ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ ۗ وَالَّذِي
حَبِطَ لَا يُخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا ۚ كَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ
الْأَبْنَآءَ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ﴿٥٨﴾

Eebe waa in loo Baryaa si Habboon, Dhulka waa in wanaag lagu joogaa oon la fasaadin inta Eebe wanaajiyey ka dib, Eebe waa in lagu Xidhaaddo Illeen Naxariistiisu waxay u Dhawdahay sama fala-aashee, Wuxuu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yelee) ku yidhi: Asaxaabta: Dadyahow u dhimriya Naftiinna idinku uma Dhawaaqaysaan Eebe Dhaga la' ama Maqane, Eebahaad baryeysaan waa Maqle Dhaw.

Aayadaha kale waxay ka warrami sida Eebe ugu Nicmeeyey Addoomadiisa Roobna ugu keeno, uguna Nooleeyo Dhul Dhintay, uguna soo Bixiyo Doog iyo Barwaaqo si ay Calaamo ugu Noqoto Awoodda Eebe iyo inuu soo Nooleeyn karo wixii Dhintay, Dadkuna waxay la mid Yihiin Dhulka oo midna Khayrbaa ka imaan oo Xaquu Raaci sida Dhul Roob wax ka soo saaray, midna waa Xaqdiide sida Dhul Xun oon wax soo Dhalinayn, Taasina Dadkaa loo Caddayn inay wax gartaan. Al-Acraaf (55-58).

59. Waxaan u Dirray Nabi Nuux Qoomkiisii, wuxuuna ku Yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe idiinma sugna Eebe ka soo hadhaye, anugu waxaan idiinka Cabsan Cadaab Maalin Wayn.

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ لِقَوْمِي أُعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِن إِلَهِ غَيْرِهِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾

60. Waxay Dheheen Madaxdii Qoomkiisa ka mid ahayd waxaan kugu Aragnaa Baadi Cad.

قَالَ الْمَلَأُ مِن قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرُّكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٦٠﴾

61. Wuxuuna yidhi Qoomkayow Baadi kuma Sugni waxaanse ahay Rasuul Eebaha Caalamka.

قَالَ يَنْقَوْمٍ لَّيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾

62. Waxaana idiin Gaadhsiin Farriinta Eebahay waana idiin Naseexayn, waxaana ka Ogahay Xagga Eebe waxaydaan Ogayn.

أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنْصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

63. Ma waxaad la Yaabteen inuu u Yimaaddo Nin idinka mida Xuska Eebihii si uu idiinku digo iyo inaad dhawrsataan laydiiinna Naxariisto.

أَوْ عَجِبْتُمْ أَن جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾

64. Wayse Beeniyeen waxaana ku korinay Nuux iyo intii la jirtay Doontii waxaana Maanshaynay kuwii Beeniyey Aayaadkanaga, Illeen waxay ahaayeen Qoom indhala, (Xaqa arkayn).

فَكَذَّبُوهُ فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلِكِ وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾

Quraanku wax badan yuu ka warramay Nabi Nuux iyo Nabiyada kalaba, siday Xaqa u Gaadhsiiyeen Dadkii iyo siday u Beeniyeen, Iyagoo Nabiyadu Nasteex u ah Qoomkoodii, iyaguna ka Madax adaygi, waxaase loo Baahanyahay in lagu Waano qaato, Xaqana la raaco, Maxayse Noqotay Cidhibtii Qoomkii Nabi Nuux in la halaago oo Biyo iyo Duufaan lagu Maansheeyo, Nabi Nuux iyo Intii raacdayna ay Nabad galaan oo u Hadhaan Dhulkii Iyagoo Doon koray. Maxamed Binu Isxaaq wuxuu Yidhi: Nabi Nuux wuxuu la kulmay cid la kulantay ma jirto Nabi la Dilay mooyee.

Ibnu Cabbaasna wuxuu yidhi: Qoomkii Nabi Nuux waa qoomkii ugu horreeyee ee Caabuda Sanam. Ujeeddadu waa in Xaqa la Raaco, Xumaantana laga leexo si loo Liibaano. Al-Acraaf (59-64).

65. Waxaan u Dirray Caadna Walaalkood (Nabi) Huud wuxuuna yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe idiinma sugna Eebe ka soo hadhay, Miyeydaan Dhawrsanayn.

وَإِلَىٰ عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ لِقَوْمِي أُعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِن إِلَهِ غَيْرِهِ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٥﴾

66. Waxay Dheheen Madaxdii Gaa-lowday oo Qoomkiisa ka mid ah, Anagu waxaan kugu aragnaa Safaaho (Xumaan) waxaana kuu malaynaynaa Beenaalayaasha.

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرُّكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنُظَنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٦٦﴾

67. Wuxuuna yidhi Qoomkayow Sa-faaho (Xumaan) imahayso waxaanse ahay Rasuul Eebaha Caalamka.

قَالَ يَقَوْمِ لَيْسَ فِي سَفَاهَةٍ وَلَكِنِّي رَسُولٌ
مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٧﴾

68. Waxaana idin gaadhsiin Farrinta Eebahay waxaana idiin ahay Nasteex Aamina.

أَتَيْفِكُمْ رَسُولَتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴿١٨﴾

69. Ma waxaad la Yaabteen inuu u Yimaaddo Xuska Eebihiin Nin idinka mid ah inuu idiin Digo, Xusuusta Mar-kuu idinka yeelay Eebe kuwa u Hadhay (Dhulka) Qoomkii Nabi Nuux ka dib, idiinna kordhiyey Xoog, ee Xusuusta Nicmada Eebe, waxaad u Dhawdhihin inaad Liibaantaane.

أَوْعَيْبَتَهُ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ
مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلْتُمْ
خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ
بَضْطَةً فَأَذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ
تَفْلِحُونَ ﴿١٩﴾

Sidoo kale wuxuu Eebe u diray Caad Nabi Huud, waana Caadkii hore, wuxuuna ku Waaniyey inay Eebe kaliya uun Caabudaan, Dhawrsadaanna Illeen Eebe kale ma lehe, Madaxdiise way Gaaloobeen oo Diideen Xaqii oo Xumaan iyo Caqli yari ku sheegeen Nabigii, wuxuuse u Sheegay inuusan Caqli Xumayn, ee uu Yahay Rasuul Eebaha Caalamka, Gaadhsiinna Farriinta Eebe Yahayna Nasteex Aamina, oyna habboonayn inay la yaabaan in waxyi lagu soo Dejiyo Nin ka mid ah inuu u Digo, wuxuuna Xusuusiyey in Eebe ka Yeelay kuwo ka soo hadhay kana dambeeya Qoomkii Nabi Nuux, Xoogna Eebe u Yeelay, oyna Waajibna ku tahay inay Xusuustaan Nicmooyinka Eebe, inay Liibaanaan. Taasina waxay ku Tusin inay xaqa iyo Xumaantu Dagaalamaan had iyo jeer, Wanaaguna Hadho Xumaantuna Tirtiranto.

Taasoo Muujin in Xaqa lagu sugnaado, Xumaantana laga Leexdo. Al-Acraaf (65-69).

70. Waxay Dheheen ma waxaad noola timid inaan Caabudno Eebe Kaliya, oon ka Tagno Waxay Caabudayeen Aabayaalkanno, noo keen waxaad noogu Goodiyaysay Haddaad runle tahay.

قَالُوا أَجِئْنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ، وَنَدَّرَ
مَا كَانُوا يَعْبُدُونَ أَبَاؤُنَا فَأَيْنَا بِمَا تَعْبُدُونَ
إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٠﴾

71. wuxuu yidhi waxaa idinkaga Dhacaya Xagga Eebe Cadaab iyo Cadho ma waxaad igula Murmaysaan Magacyo ood Magacoowdeen idinka iyo Aabayaalkiin oon Eebe u soo Dejinin Xujo, Suga anna waan idinla Sugiye.

قَالَ قَدْ وَفَعَ عَلَيْكُمْ مِّن رَّبِّكُمْ رَجْسٌ
وَعَصَبٌ أَتَجِدُونَنِي فِي سَمَاءٍ
سَعَيْتُمْوهَا أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللَّهُ
بِهَا مِن سُلْطَانٍ فَأَنْظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ
مِنَ الْمُنظِرِينَ ﴿٢١﴾

72. Markaasaan Korinay isaga iyo Intii la jirtay Naxariistanada Darteed,

فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَعْنَا

waxaana Goynay Cidhibta kuwa Beeniyey Aayaadkanaga, mana ayan Rumayn (Xaqa).

دَابِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بَعَائِنَانَا وَمَا كَانُوا
مُؤْمِنِينَ ﴿٧٦﴾

Nabi Huud iyo Nabiyada kalaba waxay la Yimaadeen in Eebe kaliya la Caabudo, haseyeeshee way la Yaabeen Gaaladii Caad, waxayna diideen inay ka tagaan waxay Aabayaalkood Caabudi Jireen, waxaase ku Dhacay Ciqaab iyo Cadho Eebe, Illeen Cilmi la'aan yey ku Murmeen Eebe iyo Xaqiye, waxaana la Cidhibtiray intii Beenisay Xaqa ee Gaalada ahayd, Sidii lagu halaagayna waxaa Caddeeyey Aayado kale oo badan, oo Tilmaami sidii loo halaagay markay kibreen oo Xaqii Beeniyeen, Taasuna waa u Digid Ciddii marta waddadoodii, oo Xaqa ka Madax adaygta, Cid Xoog iyo Tabar ku Faani kartana ma jirto Illeen Dad waa Miskiin Tabar yare. Al-Acraaf (70:72).

73. Waxaan u Dirray Thamudna Walaalkood Nabi Saalax, wuxuuna yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe wax ka soo hadhay Eebe idiinma sugnee, waxaa idiinka timid Xagga Eebe Xujo (Cad) Tanna waa Hashii Eebe, waxayna idiin tahay Calaamo, ee iska Daaya ha ka Cunto Dhulka Eebe hana ku taabanina Xumaan oo markaas idin qabto Cadaab Daran.

وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ أَعْبُدُوا
اللَّهَ مَا لَكُمْ مِن إِلَهِ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَ تَكْثُمِ
بَيْتِنَا مِن رَبِّكُمْ هَدْيٌ فَاقْبَلُوهُ فَاذْكُرُوا
لِلَّهِ مَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٧﴾
وَأذْكُرُوا إِذْ جَعَلْنَا خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ عَادٍ
وَبَنِيكُمْ فِي الْأَرْضِ فَتَنَّا فَتَمَنَّوْا
مِن سُهُولِهَا قُصُورًا وَنَجْحُونَ الْجِبَالَ يَوْمًا
فَأذْكُرُوا آيَاتِ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ
مُفْسِدِينَ ﴿٧٨﴾

74. Xusuusta markuu idinka yeelay (Eebe) kuwo Baddalay Caad kadib idin Dajiyeyna Dhulka idinkoo ka Yeelay Doxyaheeda Daaro, ood kana qoraansaan Buuraheeda Guryo Xusuusta Nicmooyinka hana Fasaadinina Dhulka.

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِن قَوْمِهِ
لِلَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا لَمَن آمَنَ مِنْهُمْ
أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُّرْسَلٌ مِّن رَّبِّهِ
قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾
قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي
ءَامَنَّا بِهِ كَافِرُونَ ﴿٨٠﴾

75. Waxayna ku dheheen Madaxdii Iskibrisay oo Qoomkiisa ka mida kuwii Tabarta yaraa oo Rumeeyey ma waxaad Ogtihiin in Saalax laga soo diray Xagga Eebe, waxayna dheheen Annagu waxa lagu diray waan rumaynay.

76. Waxayna dheheen kuwii iski-briyey annagu waxaad Rumeeyseen waan ka Gaaloownay.

Reer Thamud waxay ahaayeen qoom Caraba oo loo soo Diray Nabi Saalax, Wuxuuna Faray inay Eebe kaliya Caabudaan aya sheegay in Hasha loo soo diray ay Calaamo u tahay, oyna nabadgaliyaan, Xusuustaanna Nicmooyinkii Eebe, Dhulkana ayan Fasaadin, waxaase iskibriyey sidii Caadada ahayd kuwii Madaxda ahaa, iyagoo warsan warsi Xun in (Nabi) Saalax laga soo diray, waxayna Caddeeyeen inay diideen waxa lagu soo diray Nabi Saalax, Mu'miniintiise waxay Caddeeyeen inay Xaqa Rumeeyeen, Saas darteed waa inaan Cidna ismoodin inay iyadu Xaqa ka sarrayso ama Awood leedahay, Illeen Xaqa Mudan in la raace. Al-Acraaf (73-76).

77. Waxayna Dileen Hashii waxayna ka Madaxadaygeen amarkii Eebahood, waxayna dheheen Saalaxow noo keen waxaad noogu Goodiyeeyso haddaad tahay mid la soo Diray.

فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّيهِمْ
وَقَالُوا نَصَلِحْ أَقْنَابًا بَعْدُنَا إِن كُنْتَ
مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٧﴾

78. Waxaana qabtay Gariirkii waxayna ahaadeen kuwo, Guryahoodii ku Dhintay.

فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ
جِثْمِينَ ﴿٧٨﴾

79. Wuxuuna ka Jeedsaday «Nabi Saalax» xaggooda wuxuuna yidhi waan idin Gaadhsiiyey Fariintii Eebahay waana idiin Naseexeyey Mase Jeclidiin Nasteexa.

فَقَوْلَىٰ عَنَّمْ وَقَالَ يَنْقُورُ لَقَدْ أَتَلَفْتُمْ كُفْرًا
رِسَالَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَكِن لَّا تُحِبُّونَ
التَّصْحِيحَ ﴿٧٩﴾

Waxay Caddayn Aayaduhu inay Dileen Hashii, inkastoo la Sheegay in Nin kaliya Dilay Haddana waxay Aayaddu Sheegtay in Dhammaan wax ka Dileen Illeen Raallibay ka ahaayeen Dilkeedee, waxayna ku Dambeeyeen in Dhul gariir lagu halaagay, oy Guryahoodi ku Bakhtiyeen, Nabi Saalaxna wuxuu Sheegay inuu ku Dadaalay siday Xaqa u Rumayn lahaayeen uguna Naseexeyey mase Jeclayn kuwa Naseexeya. Taasina waxay Caddayn in Ciddii Xaqa iyo Naseexada Diida ay la Kulmi Ciqaab iyo Halaag, waxaa kale oo ay ku Tusin inay Waajibtahay in Jidka Toosan la Raaco, Xumaantana laga Leexdo. Al-Acraaf (77-79).

80. Xusuuso Nabi Luudh Markuu ku yidhi Qoomkiisii Ma waxaad la imaanaysaan Xumaanta uusan idiinka hormarin Ruux Caalamka ka mid ah.

وَلَوْ طَآئِفًا لَّقَوْمُهُ لَأَتَانُونَهُ الْفَجْشَةَ
مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾

81. Idinku waxaad u Tagaysaan Raga Hunguriyeeyn Darteed Haweenka ka sokow, waxaadse tihiin qoom Xad Gudbay.

إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ
النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨١﴾

82. Waxayna ahayd Jawaabtii qoomkiisa, ka Bixiya Luudh iyo inta Rumaysay Magaaladiinna waaba Dad isdaahirinaye.

وَمَا كَانَتْ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا
أَخْرَجُوهُمْ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ
يَبْطِغُورُونَ ﴿٨٢﴾

83. Waana Korinay Luudh iyo Ehelkiisa Haweenaydiisii mooyee oo ka mid noqotay kuwa halaag ku hadhay.

فَأَجْبَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرًا تَهُ كَانَتْ
مِنَ الْغَيْرِينَ ﴿٨٣﴾

84. Waxaana ku soo Daadinay Roob (Naareed) bal day siday Noqotay Cidhibtii Dambiilayaasha.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَأَنْظَرَكُمْ كَيْفَ كَانَتْ عَذَابَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾

Qoomkii Nabi Luudhna waxay ahaayeen kuwa Akhlaaq Xun, oo Haweenka ka Leexda oo Ragga aada, Markuu ka Waaniyeyna waxay isfaareen in Luudh iyo inta Rumaysay laga Bixiyo Magaalada, iyagoo ku Caayey inay Yihiiin kuwo Nadiifa, Eebaase Halaagay, Nabadna Galiyey Nabi Luudh iyo intii Rumaysay. Waxaadaa halkaas ku aragtaan in marka Akhlaaqdu Xumaato ay Dadka iskaga darman Wanaagga iyo Xumaantu.

Goormayse Nadaafaddu Ceeb noqotay, waana wax la yaab leh in Wanaag laysku Caayo. Qataadana wuxuu Yidhi: Way Caayeen Ceeb la'aan. Al-Acraaf (80-84).

85. Madyanna waxaan u Diray Wa-laalkood Nabi Shucayb wuxuuna yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe idiinma sugna Eebe ka soo hadhaye, waxaa idiinka Timid Xagga Eebe Xujee Dhammaystirana Miisidda iyo Miisaanka, hana ka Nusqaaminina Dadka waxooda, hana Fasaadinina Dhulka wanaajin kadib, saasaa idiin khayr roon haddaad Mu'miniin tihiiin.

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنِّ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَ تَكْوِيمَ بَيْنَتِكُمْ مِن رَّبِّكُمْ فَأَوْفُوا بِالْكَيْلِ وَالْمِيزَانِ وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَمْشِيَاءَ هُمْ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨٥﴾

86. Hana Fadhiisanina Jid kasta idinkoo Goodin oo ka Celin Dadka Jidka Eebe Ciddii Rumaysa idinkoo Qallooc la dooni, xusuustana markaad yareydeen oo Eebe idin badiyey, dayana siday Noqotay Cidhibtii Fasaadiyaasha.

وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ مِن مَّأْمُونٍ بِهِ وَتَسْمَعُونَهَا عِوَجًا وَأَذْكَرُوا إِذْ كُنتُمْ قَلِيلًا فَكثرتكم وأنظروا كيف كانت عَذَابَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨٦﴾

87. Haddayse Koox idinka mida Rumaysay waxa laygu soo Diray Kooxna ayna Rumeynin Samra (Suga) inta Eebe ka kala Xugmin Dhexdeenna Isagaa Xaakim Khayr Roon ah.

وَإِن كَانَ طَائِفَةٌ مِّنْكُمْ ءَامَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ، وَطَائِفَةٌ لَّا يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُوا وَاحْتَصِرْ يَوْمَ اللَّهِ إِنَّكُمْ لَبِئْسَ بَشَرًا مِّنْ دُونِ الْخَائِفِينَ ﴿٨٧﴾

Waxaa lagu Sheegay Madyan inay ahaayd Meel u Dhaw Magaalada Macaan ee Urdun, wuxuuna ka waaniyey Nabi Shucayb inayna Nusqaaminin Miisidda iyo Miisaanidda, Dadkana Khayaamin, Dhulkana ayan Fasaadin Wanaajin kadib, Jidkana ayan Fadhiisan iyagoo Xaqa Dadka ka Celin iyagoo Qallooc la raba, iyagoo laga rabo inay Xusuustaan sida Eebe u Badiyey iyagoo yaraa, haddayse Koox rumaysay Xaqa midna Beenisay ha la sugo inta Eebe ka kala Xukumo illeen isagaa Xaakim khayr Roon ah.

Waxayna aayaduhu ku Tusin Xumaan falka Qoomkaas, maxayse ka heleen oon ahayn waxa aayaduhu Sheegi doonaan oo Ciqaab darana. Al-Acraaf (85-87).

88. Waxay dheheen Madaxdii Iskibri-say oo Qoomkiisii ah waxaannu kaa Bixin Shucaybow adiga iyo kuwa ku Rumeeyey Magaaladanada ama waxaad ku soo Noqon Diintanada, wuxuuna yidhi oo haddaan Necebna-hayna.

﴿ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ بِشُعَيْبٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ لَنَعُودَنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَرِهِينَ ﴾ (88)

89. Waxaan ku Been abuuranay Eebe hadaan ku noqonno Diintiinna inta Eebe naga Koriyey ka dib, Nagumana habboona inaan ku Noqonno in Eebe Doono Mooyee, Illeen Eebaa Cilmigii-su waasac yahaye, waxaana talo Saarannay Eebe, Eebow Nagu kala Xukun Dhexdanada Xaq adaa Xaakim Khayr Roon ahe.

﴿ قَدْ أَقْرَبْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنَّا فِي مِلَّتِكُمْ بَعْدَ إِذْ بَخَّسْنَا اللَّهُ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ فِيهَا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبُّنَا أَفَتَحَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَصِيحِينَ ﴾ (89)

Ayadahan waxay ka warrami waxay la qaabileen Nabi Shuceyb iyo inta la jirtay oo Mu'miniinta ah, oyna ugu Gooddiyeen inay ka Eryi Magaaladooda haddayna ku soo Laaban Diinta, ku Noqoshada Diintoodana waxay ula Jeedaan Dadkii ka baxay ee Raacay Nabi Shucayb iyo Xaqa Illeen Nabi Shucayb marna diintooda ma haysane, ugu Dambayntii way Diideen Mu'miniintii Warkii Gaalada mar Hadduu Eebe ka koriyey, waxayna talo saarteen Eebahood kana baryeen inuu si Xaq ah ku kala Xukumo iyaga iyo Gaalada Xaqa Diiday, Taasina waxay ku Tusin inay Waajibtahay in Xaqa lagu sugnaado laguna Dhaganaado, Eebana la talo saarto isagaa Xaakim Caadil ahe oo cid walba Marin waxay Mudan-tahaye. Al-Acraaf (88-89).

90. Waxayna Dheheen Madaxdii Gaalowday oo Qoomkiisii ka mida haddaad Raacdaan Shucayb waad Khasaarteen.

﴿ وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَئِنِ اتَّبَعْتُمْ شُعَيْبًا إِذْ كُفِرُوا إِذَا الْخَسِيرُونَ ﴾ (90)

91. Waxaase qabtay Gariir waxayna ahaayeen kuwo Guryahoodii ku Dhintay (Iyagoo lagdan).

﴿ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جِثِيمِينَ ﴾ (91)

92. Kuwii Beeniyey Shucayb waxaad Mooddaa inayna ku Nagaanin Magaaladaas Dhexdeeda, kuwii Beeniyey Shucaybna iyaga umbaa Khasaaray.

﴿ الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَأَنْ لَمْ يَدْعُوا بِهَا الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ ﴾ (92)

93. Markaasuu isaga Jeedsaday oo yidhi Qoomkayow waan idin Gaadhsiiyey Fariintii Eebahay waana idiin

﴿ فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولَاتِي وَرَبِّي وَصَحْتُ لَكُمْ كَيْفَ آسَى

Naseexeeey ee sideen ugu walbahaari
Qoom Gaala ah.

عَلَىٰ قَوْمٍ كَفَرِينَ ﴿١٧﴾

Eebe wuxuu ka Warrami Gaalnimadooda iyo Madax adaygooda iyo waxay Dhexdabaalan oo Baadinimo ah, iyagoo isaga Digay Raacidda nabi Shucayb oo ay Khasaare ku Sheegeen, waxaase qabatay Gariir waxayna ku Dhinteen Guryahoodii waxaadna moodaa inayna Xaq Diidayaashu ku Nagaanin Halkaan, Khasaarana iyaga umbuu ku Dhacay, Nabi Shucaybna wuu Isaga Jeedsaday Isagoo Sheegay inuu Gaadhsiyey Fariintii Eebe una Naseexeeey usanna u Murgaynin, Wax loo calaalana ma aha Cid intii Xaqa si Cad loo Gaadhsiyey looguna Sharaxay Haddana Diidda, Dulmi, Madax adayg, Xaq diiddo iyo Dhibid Dadka Toosan iyo Xaqaba. Al-Acraaf (90-93).

94. Magaalo Kasta oon Nabi u dirraaba waxaan ku Qabanay Ehelkeeda Cudurro iyo Dhibaato inay Khushuucan (oo Baryaan Eebe).

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّبِيٍّ إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا
بِالْبَأْسَاءِ وَالصَّرَاءِ لَعَلَّهُمْ يَضُرَّعُونَ ﴿١٤﴾

95. Markaasaan u Baddallaa meejii Xumaan (Dhibka) Wanaag (Khayr) intay ka Bataan oy Dhahaan waxaa taabtay Aabayaalkaanno Dhibaato iyo Farax, Markaasaan ku Qabanna kado Iyagoon Ogayn.

ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّىٰ عَفَّوْا
وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا الصَّرَاءُ وَالسَّرَاءُ
فَأَحَذْنَهُمْ بَعْنَهُ وَهُمْ لَا يُشْعُرُونَ ﴿١٥﴾

96. Hadday Dadka Magaalooyinku Rumeeyaan (Xaqa) oo Dhawrsadaan waxaan ku Furi lahayn korkooda (Sii dayn lahayn) Barakada Samada iyo Dhulka, wayse Beeniyeen (Xaqii) Waana qabanay waxay kasbanayeen Dartiis.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰءِ ءَامَنُوا وَأَتَّقَوْا لَفَتَحْنَا
عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِن
كَذَّبُوا فَأَخَذْنَهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٦﴾

97. Miyey ka aamin Noqdeen Dadka Magaaladu inuu u Yimaaddo Dhibkanna Habeenkii iyagoo Hurda.

أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰءِ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيِّنًا
وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٧﴾

98. Miyeyse ka aamin yihiin Dadka Magaaladu inuu u Yimaaddo Dhibkannagu Barqinkii iyagoo Ciyaari.

أَوْ أَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰءِ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى
وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿١٨﴾

99. Ma waxay ka aamin Noqdeen Dhibka Eebe, cid khasaartay yaa ka aamin Noqota Ciqabta iyo Dhibka Eebe.

أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ
إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٩﴾

Adduunku waa Guri Imtixaam, Dadkana waxaa lagu Imtixaamaa Dhib iyo Khayrba inay Xusuustaan Eebe, haddii kale wuxuu ku qaban Eebe kado iyagoon Ogayn, Hadduu Dadku toosnaado oo Xaqa Raaco wuxuu Eebe ugu Deeqi lahaa Khayr iyo Barwaaqo, waxayse Beeniyeen Xaqii waxaana lagu ciqaabay Dambigooda Dartiis, mana haboona in laga aamin noqdo Ciqabta Eebe Illeen waxaa suurawda in Ciqabta Eebe u Timaaddo Haben ay Hurdaan ama Maalin ay Ciyaari, Illeen cid Khasaartay umbaa ka Aamin Noqota oon Xil iska saarin ka Dhawrsashada Ciqabta Eebe.

Waxaana Xadiith ah: Mu'minka Xaalkiisu waa Khayr, hadday Dhib ku dhacdo wuu samraa Khayrna wuu u Noqdaa, Hadduu Wanaag helana wuu Mahdiyaa oo Khayr u Noqdaa. Waana in saas loo Gartaa Xaalka Eebana lagu Tiirsanaadaa. Al-Acraaf (94-99).

100. Miyeyna u Caddaanin kuwa Dhaxlaya Dhulka Ehelkiisa (Halaagii-sa) ka dib haddaan doono Waan qaban lahayn Dambigooda Dartiis, oon Da-booli lahayn Quluubtooda oyna wax Maqlin.

أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرْتُوبُونَ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ
أَهْلِهَا أَنْ لَوْ شَاءَ أَصْبَنَهُمْ بِذُنُوبِهِمْ
وَنَطَعُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

101. Taasi waa Magaalooyinkii waxaana kaaga qisoonaynaa warkoodii, waxayna ula timid Rasuuladii Xu-jooyin mana ayan Rumayn Beenintoo-da darteed horay, saasuuna u Daaba-caa Eebe quluubta Gaalada.

تِلْكَ الْقُرَى نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِهَا وَلَقَدْ
جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا
بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلُ
كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ ﴿١٠١﴾

102. Kamaanaan helin badankooda Ballan, waxaanse ka hellay badankood iyagoo Faasiqiina.

وَمَا وَجَدْنَا لِأَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ وَإِنْ وَجَدْنَا
أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ ﴿١٠٢﴾

Eebe wuxuu halaagaa Ciddii Isla Waynaata oo Xaqa Beenisa, waxaase Habboon in Ciddii Dhaxasha ay Waajibtahay inuu Toosnaado oo Hanuunsanaado si ayna ugu Dhicin Ciqaabta Eebe, sidii Qoomkii Nabi Nuux, Nabi Huud, Nabi Saalax, Nabi Luudh, iyo Nabi Shucayb, oo Dhammaantood Nabiyadu ula Yimaaddeen Xujooyin Cad, Badankooduna Xaqiibay Diideen, waxayna Muteen in la Daabaco Quluubtooda Fasiqiinna noqdaan, Taasina waxay Caddayn in Xaqa la Raaco, lana digtoonaado, lana Toosnaado. Al-Acraaf (100-102).

103. Markaasaan la Bixinay Nabi Muuse Ayaadkanaga Xagga Fircoon iyo Qoomkiisii wayna Dulmiyeen (Diideen) ee day Siday Noqotay Cidhibtii Mufsiidinta.

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِم مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمَلَائِكِهِ فَظَلَمُوا بِهَا فَأَنْظِرْ كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ
الْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾

104. Wuxuuna Yidhi (Nabi) Muuse Fircoonow Anagu Rasuul Eebaha Caalamkaan ahay.

وَقَالَ مُوسَىٰ يَا فِرْعَوْنُ إِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

105. Waxaana Dhab ah inaan Eebe ka Sheegayn waxaan Xaq ahayn, waxaana idiin la imid Xujo Eebihiin ee u daa Bani Israa'iil la Jirkayga.

حَقِيقٌ عَلَىٰ أَنْ لَا أَقُولَ عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ قَدْ
جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَرْسِلْ مَعِيَ بَنِي
إِسْرَائِيلَ ﴿١٠٥﴾

106. Wuxuuna yidhi (Fircoon) haddaad la Timid Aayad keen haddaad Run Sheegi.

قَالَ إِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِآيَةٍ فَأْتِ بِهَا إِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٠٦﴾

107. Markaasuu Tuuray Ushiisii markaasoo soo Baxday iyadoo Mas Cad ah.

فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ ﴿١٠٧﴾

108. Wuxuuna Siibay Gacantiisii markaasay soo Baxday iyadoo u Cad Dadka Eegi.

وَنَزَعَ يَدَهُ. فَاذَاهِي بَيْضَاءَ لِلنَّظِيرِينَ ﴿١٠٨﴾

Nabi Muuse wuxuu Eebe u diray Fircoon iyo Qoomkiisii isagoo Aayado wata, wayse Beeniyeen oo diideen, wuxuuna u sheegay Fircoon inuu Rasuul Eebe yahay Dhabna waxaan Xaq ahayn uusan Sheegayn, Xujana uu la yimid uuna warsaday inuu u Daayo Bani Israa'ii, wuxuuse Codsaday Fircoon sidii Caadada u ahayd inuu Xujo Keeno hadduu Run Sheegi, wuxuuse u Muujiyey Ushii oo Mas Noqotay iyo Gacantiisa oo Cad Cudur la'aan.

Qisaduna saasay ku socotaa inta laga halaago Fircoon iyo Colkiisii Xumaa. Al-Acraaf (103-108).

109. Waxay dheheen Madaxdii qoomkii Fircoon ka mida kani waa sixirroow aad u yaqaanna.

قَالَ الْمَلَأَمِينَ قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَذَا السِّحْرُ

عَلِيمٌ ﴿١٠٩﴾

110. wuxuuna Dooni inuu idinka Bixiyo Dhulkiinna ee Maxaad Faraynaan.

رُبِيدَانِ مَخْرَجِكُمْ مِمَّنْ أَرْضِكُمْ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿١١٠﴾

111. waxayna Dheheen dib u Dhig (Xaalkiisa) iyo Walaalkiis una dir Magaalooyinka kuwo soo kulmiya.

قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ

حَسْرِينَ ﴿١١١﴾

112. oo kuu Keena Sixir badane kasta aadna u yaqaanna.

يَأْتُوكَ بِكُلِّ سِحْرِ عَلِيمٍ ﴿١١٢﴾

113. Waxayna u Yimaaddeen Sixirlayaashii Fircoon waxayna Dheheen Ujuuro maleenahay haddaan annagu Adkaanno.

وَجَاءَ السِّحْرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا

إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْعَاقِلِينَ ﴿١١٣﴾

114. Wuxuuna yidhi haa, waxaadna noqonaysaan kuwa la soo Dhaweeyo.

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لِمِنَ الْمُقْرَبِينَ ﴿١١٤﴾

115. Waxayna dheheen Muusow ama Tuur ama aan tuurro.

قَالُوا يَا مُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ

نَحْنُ الْمُتَلْقِينَ ﴿١١٥﴾

116. Wuxuuna yidhi Tuura, markay Tuureenna waxay Sixreen Indhaha Dadka wayna Cabsi galiyeen waxayna la yimaaddeen Sixir wayn.

قَالَ أَلْقُوا فَلَمَّا أَلْقَوْا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ

وَأَسْرَبُوهُمْ وَجَاءَ وَبِسِحْرِ عَظِيمٍ ﴿١١٦﴾

Saasaad u aragtaa markuu Dambiile Fircoon Xaqii Beeniyey inuu Madaxdii Ka ag dhawaydna ay ku raaceen Beenintii iyagoo ku sheegi Nabi Muuse inuu Dooni inuu Dadka Dhulka ka Bixiyo Taasoo ay rabeen inay Dadka Khaldaan, waxayna Dadkii ku Dheheen wax na fara idinkaa idinka amar qaadanaynaaye, waxayna u soo Jeediyeen in la sugo Muuse iyo Walaalkii. Dadka la soo kulmiyo Cid kastoo Sixir Taqaanna Timaaddo, wayna u Yimaaddeen Fircoon Iyagoo warsan Ujuuro hadday Adkaadaan, wuxuuna ugu yaboohay Ujuuro iyo waliba u Dhawaansho, waxayna Tuureen wax ay Indhaha Dadka ku Sixreen kuna Cabsi galiyeen oo wayn. Taasina waxay ku Tusin Xaalkii Fircoon iyo Colkiisii ee Xumaa Khaldanaana. Al-Acraaf (109-116).

117. Waxaana u Waxyoonaay (Nabi) Muuse Tuur Ushaada, waxayna soo Baxday inay Cunto waxay Dhoob-dhoobeen.

﴿ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿١١٧﴾

118. Waxaana Sugnaaday Xaqii waxaana Buray waxay Falayeen.

﴿ فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾

119. Waxaana lagaga Adkaaday Gaaladii halkaas, waxayna noqdeen iyagoo Dullaysan.

﴿ فَعَلِبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَغِيرِينَ ﴿١١٩﴾

120. Waxaana loo riday Sixirlayaashii Sujuud.

﴿ وَأَلْقَى السَّحْرَةَ سَاجِدِينَ ﴿١٢٠﴾

121. Waxayna Dheheen waxaan Rumeynay Eebaha Caalamka.

﴿ قَالُوا أَمْ آتَيْنَا رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢١﴾

122. Eebaha Muuse iyo Haaruun.

﴿ رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١٢٢﴾

123. Wuxuuna yidhi Fircoon Miyaad rumeysen Muuse, Idan ka hor, Arrintani waa Dhagar aad ku Dhagarteen Magaalada si aad uga Bixisaan Xaggeeda Dadkeeda, waad ogaan doontaan.

﴿ قَالَ فِرْعَوْنُ أَمْ أَنْتُمْ لَكُمْ رَبٌّ مِّنْ هَذَا لَمْ يَكُنْ لَكُمْ رَبٌّ مِّنْ قَبْلُ وَأَنْتُمْ تُخَرِّجُونَهَا مِنهَا أَوْلَادَكُمْ وَأَنْتُمْ كَارِهِونَ ﴿١٢٣﴾

124. Waxaan u gooyin Gacmihiinna iyo Lugahiinna isdhaaf waana idin Wadhi Dhamaantiin.

﴿ لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِّنْ خَلْفٍ

﴿ ثُمَّ لَأَصْلَبَنَّكُمْ أَتَجْعَلُكُم

125. Waxayna Dheheen Xagga Eebahanaa u Noqonaynaa.

﴿ قَالُوا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿١٢٥﴾

126. Waxaad nagu nacayso oon ahayn inaan Rumaynay Aayaadka Eebahanoma ma jiro, markay noo Timid, Eebow samir naga Buuxi na dilna anagoo Muslimiina.

﴿ وَمَا نَقِمْ مِنْهَا إِلَّا أَنَّا إِذْ تَأْتِي رَبَّنَا لَمَجَاجَةٌ تَأْتِي رَبَّنَا بِفِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِذْ يَقُولُ مَا رَبُّنَا إِلَّا سَمِيرٌ مِّنْ مَّوْجٍ وَرَبُّنَا الَّذِي أَمْسَكَ السَّمْعَانَ لَمَّا كَلَمَهُ بِالْأُولَىٰ إِنَّ رَبَّنَا لَلْغَفُورُ ﴿١٢٦﴾

Waxaa Sugnaaday Xaqii Xumaantiina waa Burtay, Gaaladiina waa laga Adkaaday iyagoo Dullaysan, Sixirlayaashiina way Rumeeyeen Xaqii, wuxuuna ku Guul guulay Fircoon Arrintaas, wuxuuna sheegay inay rumeeyeen Xaqii Isagoon u idmin, wuxuuna ugu goodiyeey inuu Ciqaabii oo Gooyin Gacmaha iyo Lugaha, Wadhina, wayse Calool adaygeen Eebana warsadeen Samir iyo Adkaysi Ileen waxaan Xaqii Rumayntiisa ahayn Fircoon kuma Nicine, Kuna oofsado Eebe iyagoo Muslimiina. Waana kaas Xaqii Xumaan Waligeed, waana kaas Fircoon iyo Isla waynidiisi, waana kaas Xaqii oo lagu sugnaado iyo Rumayn aayaadkiisa Dhaba. Al-Acraaf (117-126).

127. Waxay Dheheen Madaxdii oo Qoonkii Fircoona ma ku Dayn Muuse iyo Qoomkiisa inay Fasaadiyaan Dhulka inuu ku daayo adiyoo Cibaadada

﴿ وَقَالَ الْمَلَأُ مِن قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَنْدَرُ مُوسَىٰ وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَبَدْرَكَ وَهَلْ هَكَكَ قَالَ

(iyo ILaahyadaada). wuxuuna yidhi waxaannu Dili Wiilashooda waxaannu dayn Gabdhahooda anagaana ka sarayna oo Dullayn.

128. Muusana wuxuu ku yidhi Qoomkiisa Kaalmaysta Eebe, samrana Dhulka Eebaa iska leh wuxuuna dhaxalsiin Cidduu doono oo addoomadiisa ka mida, Cidhibta (Fiicanna) waxaa iska leh kuwa Dhawrsada.

129. Waxayna ku dhaheen waa nala Dhibay ka hor Imaatinkaaga iyo ka dib Imaatinkaaga, wuxuuna (Nabi Muuse) ku Yidhi waxay u Dhawdahay in Eebihiin halaago Cadawgiinna oo Dhulka idinku reebo si uu u Eego waxaad Fashaan.

Madaxdii Xumayd ee Fircoon ka ag Dhawayd waxay Fircoon u Jeediyeen arrin ah ma waxaad dayn Muuse iyo Qoomkiisa inay Fasaadiyaan Dhulka adna ay kuu Daayaan ILaahyadaada, waxaana la sheegay in Fircoon lahaa ILaahyo uu qarsoodi ku Caabudi jiray, wuxuuse ugu Jawaabay waxay rabeen oo ah inuu Layn Wiilasha oo Dayn Gabdhaha inuu ku Shaqaysto ee u rooni ma aha, wuxuuna ku faanay inuu Muuse iyo Qoomkiisa ka Adagyahay kana sarreeyo, waana faan Jaahil aan wax garanayn.

Nabi Muuse isagu wuxuu u Jeedsaday Xagga Eebe wuxuuna faray Qoomkiisa inay Kaalmaystaan Eebe Samraanna Ogaadaanna in Dhulka Eebe Leeyahay una reebi Cidduu doono oo Addoomadiisa ka mida Cidhibta Fiicanna ay yeelan kuwa dhawrsada, waxaase Calaalay Qoomkiisii oo sheegay in mar kasta la Dhibay, wuxuuna ku Calool adkaysiiyey inay u dhawdahay in Eebe Halaago Cadwogooda oo Dhulka iyaga u reebo Imtixaan dartiis iyo inuu Eego waxay falaan, wana taas Xaqa iyo Xumaan iyo Mu'min iyo Gaal Xaalkiisu. Al-Acraaf (127-129).

130. Waxaan ku qabanay Fircoon Ehelkiisii Abaar iyo Nusqaan Midhaha inay wax Xusuustaan.

131. Hadduu Wanaag u Yimaaddo waxay Dhahaan anaa leh tan (Mudan), hadday Dhibaato ku Dhacdana waxay sharaystaan Muuse iyo inta la jirta, Baaskoodu wuxuu uun jiraa Eebe Agtiisa, badankooduse ma Oga.

132. Waxayna dheheen wax kasta oo aayad ah ood noola timaaddo inaad nagu Sixirto anagu kuma rumaynayno.

سَقَنِلْ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَجِيءُ نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ ﴿١٢٧﴾

قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٨﴾

قَالُوا أَوْزِينَا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَأْتِيَنَا وَوَيْلٌ لِمَنْ بَعْدَ مَا جِئْتَنَا قَالَ عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُهْلِكَ عُدُوَّكُمْ وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٢٩﴾

وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالْسِّنِينَ وَنَقِصَ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣٠﴾

فَإِذْ جَاءَهُمْ الْحَسَنَةُ قَالُوا لِنَاهْتِدِيهِ وَإِنْ نُصِيبَهُمْ سَيِّئَةٌ يَطَّيَّرُوا بِمُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَلَا إِنَّمَا طَّيَّرَهُمْ عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنْ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣١﴾

وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتَيْنَا بِهِ مِنْ آيَةٍ لِنَسْحَرَنَّ بِهَا فَمَا يَخْنُكَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

133. Markaasaan ku Dirray Daad, Ajax, injir iyo: Rah iyo Dhiig aayaad Cad iyagoo ah, wayna iskibriyeen waxayna ahaayeen Qoom Dambii-layaal ah.

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ
وَالصَّفَّادِينَ وَالذَّمَاءَ إِنْبُ مُفْضَلَتٍ فَاسْتَكْبَرُوا
وَكَانُوا قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿١٣٣﴾

134. Markuu ku Dhacay korkooda Cadaabku waxay dheheen Muusow noo Bari Eebahaa wuxuu kugula Balla-may, haddaad naga faydoo Cadaabka waannu ku Rumayn, waxaana la diri (u dayn) la jirkaaga Banii Israa'iil.

وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا لِمُوسَى اذْعُ لَنَا
رَبِّكَ بِمَا عَاهَدَ عَلَيْكَ لَيْسَ كَشَفْتِ عَنَّا
الرِّجْزَ لِنُؤْمِنَ لَكَ وَلِرُسُلِنَا مَعَكَ بَنِي
إِسْرَائِيلَ ﴿١٣٤﴾

135. Markaan ka faydnay Cadaabkii tan iyo Muddo ay Gaadhayaan yey ahaadeen kuwo Buriya (Ballankii).

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الرِّجْزَ إِلَى أَجَلٍ
هُم بَلَغُوهُ إِذَا هُمْ يَنْكُتُونَ ﴿١٣٥﴾

Eebe wuxuu ku qabtay Fircoon iyo Qoomkiisii Abaar iyo Beerihii oo ka Nusqaamay Bal inay Waantoo-baan, waxaase dhacday in marka Wanaag u yimaadana ay Sheegtaan inay Mudanyihiin, haddii Xumaani Taabatana ay Baasaystaan Nabi Muuse iyo inta la jirta, mase oga in Dhibaataadu uga imaan Xagga Eebe, markaasay caddeeyeen warkii oo u Sheegeen Nabi Muuse iyo Dadkii Rumeeyey wax kasta oo calaamada oo loo keeno inayna Rumaynayn, Markaasaa Eebe ku sii daayey Daad, Cayayaan, Rah, Ajax iyo Dhiig oo ah Calaamooyin Cad cad, wayse iska kibriyeen, waxayna noqdeen Dambii-layaal, Markuu dhibku ku Dhacayna waxay u Sheegeen Nabi Muuse in Haddii Dhibka laga faydoo ay Rumayn Xaqa, wayse Been-iyeeen Ballankii, Taasina waxay ku Tusin Awoodda Eebe iyo siduu wax u Ciqaabo, iyo Xumaanta Gaalada iyo Madax adaygooda, waxaase haboon in Xaqa la Raaco. Al-Acraaf (130-135).

136. Waan ka aarsannay Gaaladii waxaana ku Maanshaynay Badda Il-leen waxay beeniyeen Aayaadkanaga, wayna Halmaameen.

فَأَنْقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا
بِعَائِنَنَا وَكَانُوا غَنَابِلَ ﴿١٣٦﴾

137. Waxaana Dhaxalsiinnay Qoom-kii ahaa kuwa lagu Dullaysto Bariga Dhulka iyo Galbeedkiis (Masar iyo Shaam) een barakaynay Dhexdiisa, wayna u Dhammaatay Kalimada (Yaboohii) Eebahaa ee wanagsanaa Banuu Israa'iil samirkoodii Dartiis. waxaana Baabi'inay wuxuu Samay-nayey Fircoon iyo Qoomkiisii iyo waxay Dhisayeen.

وَأَوْزَنَّا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضَعُونَ
مَشْرِقَ الْأَرْضِ وَمَغْرِبِهَا الَّتِي بَدَرْنَا فِيهَا
وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَىٰ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ
بِمَا صَبَرُوا وَادْمَرْنَا مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ
فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ ﴿١٣٧﴾

138. Waxaana Tallaabinay Banuu Israa'iil baddii waxayna u Yimaadeen Qoom ku Nagi Sanamyadoodii mar-kaasay dheheen Muusow Nooyeel

وَجَوْرًا بَنِي إِسْرَائِيلَ بِالْبَحْرِ فَأَتَوْا عَلَىٰ قَوْمٍ
يَعْكُفُونَ عَلَىٰ أَصْنَابٍ لَهُمْ قَالُوا لِمُوسَى

Ilaah siday iyaba Ilaahyo u yeesheen wuxuuna ku Yidhi idinku waxaad tihiin Qoom Jaahiliina.

أَجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ

جَاهِلُونَ ﴿١٧٧﴾

139. Kuwaas waa lagu Halaagi waxay ku suganyihiin waana Baadhil waxay fali.

إِنْ هَتَوْلَاءٌ مِّثْرًا مَّا هُمْ فِيهِ وَنَطِلٌ مَّا كَانُوا

يَعْمَلُونَ ﴿١٧٨﴾

Eebe wuxuu ka warrami in markay Gaaladu Madax adaygeen Xaqii uu Halaagay, Baddana ku Maansheeyey, Fircoon iyo Qoomkiisiina saasay ku halaagsameen, waxaana dhulkii ku soo hadhay Dadkii la Dullaysan jiray, waxayna Dhaxleen Dhulkii Barakaysnaa, waxaana la halaagay Fircoon iyo Qoomkiisii iyo waxay Dhisayeen, waxaase Dhacay in kuwii Jaahiliinta ahaa ee Banuu Israa'iil ay warsadeen Nabi Muuse inuu iLaahyo u Yeelo sida kuwa ay arkeen oo Caabudayey Sanamyo, una Sheegay inay Jaahiliinyihiin, waxay kuwaasu falina Khasaare iyo Baadhil yahay, waxaa sugnaatay in dad u Yimaadeen Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Kuna Dhaheen noo Samee Geed sida Gaaladu u Leedahay Geed ay hubkana ku Xoqdaan, Markaasuu Yidhi Eebaa wayn waa waxay ku dhaheen Baniis Israa'iil Nabi Muuse Ilaah noo yeel siday Ilaah u leeyihiin, waxaad qaadaysaan Jidkii kuwii hore, Taasina waxay Muujin in Xaqa layskaga daydo ee aan Xumaan iyo Dambi layska raacin layskagana dayanin. Al-Acraaf (136-139).

140. Wuxuu yidhi ma wax Eebe ka soo hadhay yaan Ilaahnimo idiinka doonaa isagoo Caalamkan (Jooga) idinka Fadilay.

قَالَ أَعْبُدُوا اللَّهَ إِلَهَكُمْ وَاللَّهَ وَهُوَ

فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٧٩﴾

141. Xusuusta markaan idinka Koriinay Fircoon Dadkiisii iyagoo idin dhadhansiiyey Cadaab Xun, oo laynayey Wiilashiinna daynayeyna Gabdhihiinna, Arrintaasna waxaa ku Sugan Ibtalo Eebihii Xaggiisa ka ahaatay oo wayn.

وَأَذِّنْ لَكُمْ مِّنَ آلِ فِرْعَوْنَ

يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُقْتُلُونَ أَبْنَاءَهُمْ

وَيَسْتَحِبُّونَ نِسَاءَهُمْ وَفِي ذَلِكَ

بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿١٨٠﴾

142. waxaan u yaboohnay Nabi Muuse Soddan habeen waxaana ku dhamaystirray Toban, wuxuuna ku dhammaaday Ballankii Eebihii Afartan Habeen, wuxuuna ku yidhi Nabi Muuse Walaalkiis Haaruun iiga dambee Qoomkayga Wanaajina hana raacin Jidka Mufsiidinta.

وَوَاعَدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَمْنَاهَا

عِشْرِينَ فَمَنْ وَفَّقْتِ رَبِّهِ أَزْبَعِيكَ لَيْلَةً وَقَالَ

مُوسَى لِأَخِيهِ هَارُونَ أَخْلُقْنِي فِي قَوْمِي

وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٨١﴾

Wuxuu Xusuusiyey Nabi Muuse Qoomkii Nicmooyinka Eebe iyo siduu Fircoon uga koriyey isagoo Wiilashana laynayey, Gabdhahana daynayey si uu u Dullaysto, Markaasaa Eebe u Yaboohay Nabi Muuse Kitaabkii Tawreed, siiyeyna Muddo Afartan Habeen si Eebe la hadalkiisa ugu darbado, waxaana Intaas la sii Joogay Dadkii Walaalkiis Nabi Haaruun oo uu u dardaarmay inuu Wanaajiyo Dadka Xumaana ku Raacin.

Taasina waxay ku Tusin in Khayrka laysku baraarujiiyo, Illeen Haaruunba Nabi buu ahaaye. Al-Acraaf (140-142).

143. Markuu u Yimid Nabi Muuse Ballankanagii oo la hadlay Eebihis wuxuu yidhi Eebow i tus aan ku arkee, wuxuuna yidhi Eebe ima arkaysid ee day Buurta Hadday Meejeeda ku sugnaato markaasaad i arki, markuu Eebe u Daahiray Buurtii wuxuu ka yeelay Burbur waxaana dhacay Nabi Muuse suuxdin Darteed, markuu miyirsadayna wuxuu Yidhi (Eebow adaa) Nasahan waan kuu Toobad keenay waxaan ahay Mu'iniinta kan ugu horreeya (Waqtigen) inaan Adduunka lagugu (arkayn).

144. Wuxuu Yidhi Eebe Muusow waxaan kaa doortay Dadka (Saban-kan) Diriddayda iyo lahadalkayga Dartiis ee qaado waxaan ku siiyey ahowna kuwa Mahdiya.

145. Waxaan ugu qorray alwaaxda wax kastoo wacdi iyo Caddayna, ee ku qaado Niyadadag farna Qoomkaaga inay qaataan, ha qaataan Teeda Fiicane Waxaan idin tusin Guryihii Faasiqiinta.

Nabi Muuse markuu ku Yimid Muddadii oo Eebe la hadlay yuu ka Baryey inuu Arko, Eebese sarreeye wuxuu u sheegay inuusan arkayn, markuu Buurtii u Daahiriyeena ay Burburtay, Nabi Muusana Suuxay markuu miyirsadayna uu wayneeeyey Eebe oo Nasahay, markaas Eebe Xusuusiyey siduu u Doortay uuna faray inuu qabsado waxa loo waxyooday ee waanada iyo Caddaynta ah, qoomkiisana farno inay aad u qabsadaan, wuxuuna Tusay Guryihii kuwii Faasiqiinta ahaa ee la Halaagay.

Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Dadku way Suuxi Qiyaamada anaana u soo hor miyirsan markaasaan Arkaa Nabi Muuse oo Carshiga haysta, marka ma ogi inuu hortay soo Miyirsaday iyo inuu ka mid yahay kuwa Eebe ka soo Reebay, Taasina waxay ku Tusin Sharafta Nabigeenna iyo Nabi Muusaba, iyadoo Nabiyaduba, Sharaf wada leeyihiin. Al-Acraaf (143-145).

146. Waxaan ka Iilaa Aayaadkayga kuwa isku Kibriya Dhulka Xaq darro, hadday arkaan Aayaad kasta ma Ru-meeyaan hadday arkaan Jidka Ha-nuunka kama Yeeshaan Waddo, had-day Arkaan Waddada Baadidana waxay ka yeeshaan Jid, waxaana ugu Wacan inay Beeniyeen Aayaadkanaga oy ahaayeen kuwo Halmaamay.

وَلَمَّا جَاءَهُ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ نَرِنِّي وَلَكِنْ نَنْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرِنِّي فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ بُنْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٣﴾

قَالَ يَمْوَسَىٰ إِنِّي أَصْطَفَيْتَكَ عَلَى النَّاسِ رِيسَلَتِي وَبِكَلِمِي فَخُذْ مَاءً مِنِّي وَكُن مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾

وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَابِ مِن كُلِّ شَيْءٍ مَّوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا سَأُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٤٥﴾

سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِن يَرَوْا كَلَاءَ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِن يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِن يَرَوْا سَبِيلَ الْغِيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٦﴾

147. Kuwa Beeniyeen Aayaadkanaga iyo la Kulankanaga Aakhiro waxaa Buray Camalyaalkooda Miyaase laga abaal mariyaa waxay Camal falayeen Mooyee.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ
حَاطَتْ أَعْمَالُهُمْ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٤٧﴾

148. Waxay ka Yeesheen qoomkii Nabi Muuse Gadaashiis Jawhartoodii Dibi Cod leh, miyeyna arkaynin inuusan lahadlaynin kuna Toosinaynin Jid, way Yeesheen iyagoo Daalimiin ah.

وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِي مِنْ جُلِيِّهِمْ عِجْلًا
جَسَدًا لَهُ خُورٌ أَلْدِيرُوا أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ
وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا اتَّخَذُوهُ
وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١٤٨﴾

149. Markii Gacmahooda lagu Riday (Nidaamoodeen) oy arkeen inay Dhumeen waxay Dhaheen Hadduusan noo Naxariisan Eebahanno oosan noo Dambi Dhaafin waxaan Noqonaynaa kuwo Khasaara.

وَمَا سَقَطَ فِي أَيِّدِيهِمْ وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدَ صَلُّوا
فَأَلْوِ الْإِنِّ لَمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا
لَنَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

Xaqa waxaa laga Leexin kuwa iskibriya oon Xaqa Rumayn, hadday Xumaan arkaanna Raaci, Illeen waxay Beeniyeen oo Halmaameen Aayaadka Eebe, kuwa Beeniya Aayaadka Eebe iyo la Kulankiisana waxaa Buri Camalkooda. Sufyaan Binu Cuyeyna wuxuu Yidhi: Waxaa laga siibay Fahminta Quraanka markaasaa laga Leexiyey.

Aayadaha kale waxay ka warrami in Qoomkii Nabi Muuse intuu ka Maqnaa ka yeesheen Dibi waxay Caabudaan, waana Doqonnimo Illeen wax ma taree, markay arkeen inay Khasaareenna waxay Sheegeen haddaan Eebe u Dhaafin una Naxariisan inay Dhab u Khasaareen. Al-Acraaf (146-149).

150. Markuu ku soo Noqday Nabi Muse qoomkiisii isagoo Cadhaysan oo Walbahaarsan wuxuu yidhi waxaa Xun Waxaad iiga dambeyseen Gadaashay, ma waxaad Dadajisateen Amarkii Eebihii wuxuuna Tuuray Alwaaxdii wuxuuna Qabtay Madaxa Walaalkiis Isagoo Xaggiisa u Jiidi, wuxuuna Yidhi Ina Hooyoow qoomku way i tabaryaraysteen waxayna u dhawaadeen inay i Dilaan ee ha igaga farxin Colka hana iga yeelin la Jirka Qoomka Daaliimiinta ah.

وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ بِئْسَمَا
خَلَقْتُمُنِي مِنْ بَعْدِي أُعِجِلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ وَأَلْقَى
الْأَلْوَابَ وَأَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ يَجُرُّهُ إِلَيْهِ قَالَ ابْنَ أُمَّ
إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضَعُّوْنِي وَكَادُوا يَقْتُلُونَنِي
فَلَا تَشْمِتْ فِي الْأَعْدَاءِ وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ ﴿١٥٠﴾

151. Wuxuuna yidhi Nabi Muuse Eebow u Dambi Dhaaf ani iyo Walaalkay nana gali Naxariistaada adaa Naxariis badane ahe.

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِإِخِي وَأَدْخِلْنَا
فِي رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٥١﴾

152. Kuwa Yeeshay Dibi waxaa Gaadhi Cadho Eebahood iyo Dulli No-losha adduunyo saasaana ku Abaal marinaa Been abuurtaayaasha.

إِنَّ الَّذِينَ أَخَذُوا الْعَهْلَ سَيْنَاهُمْ عَضَبٌ
مِنْ رَبِّهِمْ وَذَلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَكَذَلِكَ
نَجَزِي الْمُفْتَرِينَ ﴿١٥٢﴾

153. Kuwa Falay Xumaan Markaas Toobad keenay intaas ka dib oo Ru-meeyey Xaqa Eebahaa intaas ka dib waa Dambi Dhaafe Naxariista.

وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثَعْرَتًا بَأْسًا مِنْ بَعْدِهَا
وَأَمْوَالٌ إِنْ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا الْغُفُورُ رَجِيمٌ ﴿١٥٣﴾

Markuu Nabi Muuse ku soo Noqday Qoomkiisii isagoo Cadhaysan oo ka Walbahaarsan waxay faleen wuxuu ku yidhi Waxaa Xun waxaad iiga Dambeyseen, ma waxaad Dedejiseen Amarkii Eebe, wuxuuna Cadho la Tuuray Alwaaxii, wuxuuna Madaxa qabtay Walaalkiis Haaruun oo uu ku Dhaafay Gadaashii wuuna Jiiday,

Markaasuu Calaacalay oo ku Yidhi ina Hooyo Madaxa hay qabanin, qoomkii way i Liideen ina Dili Gaadheen ee Colka ha igaga Farxin, Daalimiintana haygala mid Dhigin, Markuu ogaaday inuu walaalkii Dambi la'aan yahay yuu u Dambi Dhaaf warsaday Naftiisa iyo Walaalkiis.

Waana Abaalka Been abuurayaasha, Ciddiise Xumaan Fasha oo Toobad keenta oo Xaqa Rumaysa Eebe wuu u Dambi Dhaafi.

Abuu Qilaabo wuxuu Yidhi: Waxaa Dulli Mudan Been Abuurte oo Dhan. Al-Acraaf (150-153).

154. Markay Cadhadu ka Xasishay Nabi Muuse wuxuu Qaatay Alwaaxdii waxaana ku qorraa hanuun iyo Naxariis u ah kuwa Eebahood ka Cabsan.

وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَابِ
وَفِي نُحُوتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمْ
رَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ ﴿١٥٤﴾

155. Wuxuu ka Doortay Nabi Muuse Qoomkiisa Toddobaatan Nin Ballan-kanaga Dartiis, markay qabatay Gariirku wuxuu Yidhi Eebow haddaad Doonto waad halaagi lahayd horay iya-ga iyo Anigaba, ma waxaad noo halaagi waxay faleen Sufaho naga mida, waa Imtixaankaaga Ciddaad doontana waad Dhumisaa kaad dontana waad hanuunisaa adaa Wali noo ah ee noo Dambi Dhaaf noona Naxariiso adaa Dambi Dhaafe Khayr roon ahe.

وَأَخَذَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِمِيقَاتِنَا فَلَمَّا
أَخَذْتَهُمُ الرَّجْفَةَ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ
مِنْ قَبْلِ وَإِنِّي أَتَهَلَّلُ بِمَا فَعَلْتَ السُّفَهَاءُ مِنَّا إِنْ هِيَ
إِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَاءُ وَتَهْدِي مَنْ تَشَاءُ
أَنْتَ وَلِيْنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ ﴿١٥٥﴾

156. Noona qor adduunyadan Wa-naag iyo Aakhiraba waannu kuu noqo-naye, wuxuu Yidhi Cadaabkaygu wuxuu ku dhici Ciddaan Doono, Naxariistayduna waxay u Waasac Noqotay wax kasta, waxaana u qori kuwa

﴿ وَآكُتِبَ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَفِي
الْآخِرَةِ إِنَّا هُدْنَا إِلَيْكَ قَالَ عَدَايُ أُصِيبُ بِهِ
مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ ﴾

Dhawsada oo Bixiya Zakada iyo Kuwa Aayaadkaygana Rumeeya.

فَسَاكُتُهَا الَّذِينَ يَنْقُونَ وَيُنُوتُونَ
الرِّكَوةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾

Markay Cadhadii ka Ba'day Nabi Muuse wuxuu qaatay Looxdii oo hanuun iyo Naxariis ku qorantahay, kuna waantoobi Ciddii Cabsan, wuxuuna Doortay Toddobaatan Qoomkiisii ka mida inay Eebe u Toobadkeenaan, markuu Gariirkii qabtayna wuxuu ku calaacalay in hadduu Eebe doono uu halaagi lahaa mar hore, Haddase ma waxaa naloo Halaagi wax kuwo Xun oo Naga mida faleen, Eebow waa Intixaamkaagii, Ciddaad Doontana waad Dhumisaa taad Doontana waad hanuunisaa, adaana wali noo ah, ee noo Dambi Dhaaf noona Naxariiso, adaa Dabmi Dhaafe Khayr roon ahe, noona qor adduun iyo Akharaba Wanaag, waan kuu Toobad keenaye, wuxuuna u sheegay Eebe inuu Cadaabkiisu ku Dhici Cidduu Doono, naxariistiisuna wax kasta u Waasac tahay, Khayrna mudan kuwa Dhawsada oo Bixiya Zakada, Rumeeyana Aayaadka Eebe.
Taasina waxay ku Tusin Waasac Nimada Naxariista Eebe iyo in lagu Dadaalo sidii loo Heli lahaa. Al-Acraaf (154-156).

157. ee ah kuwa Raaca Rasuulka Nabiga ah ee Umiga ah ee ah kay ka heleyeen Isagoo ku qoran agtooda Tawreed iyo Injiil Farana wanaagga kana reeba Xumaanta una Baneeya Wanaagga (Xalaasha) kana Xarrima Xumaanta (Xaaraanta) kana dejiya Culayskii iyo Xadhkiihi korkooda ahaa, kuwa Rumeeyey Nabigaas oo Qaddariyey oo u Gargaaray oo Raacay Nuurka lagu soo Dejiyey kuwaasu waa uun kuwa Liibaanay.

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَاَلَّذِينَ أَمْنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَأَتَّبَعُوا الْنُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ، أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾

158. Waxaad Dhahdaa Dadow anugu waxaan ahay Rasuulkii Eebe ee Xaggiinna Dhammaan, waana Eebaha iska leh Xukunka Samooyinka iyo Dhulka, ILaahay mooyee Eebe kalana ma jiro isagaa wax nooleeya, waxna Dila ee Rumeeya Eebe iyo Rasuulkiisa Nabiga ah ee Umiga ah ee Rumeeyey Eebe iyo Malaa'igtiisa Raacana inaad hanuuntaan.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ، وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾

Aayadahani waxay Tilmaami Nabiga Muxameda (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) oo ah inuu wanaagga faro Xumaantana ka reebo, Xalaashana u Banneeyo Xaaraantana ka reebo, Dhibka iyo Culayskana ka fududeeyo, oy Naxariista Eebena Mudan Ciddii raacda, oo Rumaysa, qaddariisa, U gargaarta, oo Raacda Quraanka Nuurka ah, inay Liibaanto, waana Rasuul Eebe u soo diray Dadkoo Dhan, oy Waajibtahay in la Raaco si loo hanuuno.
wana taas Tilmaanta Nabiga, waxa Dadka laga dooni inay falaan oo Xaq ah Ciddaan Indho la'ayn. Al-Acraaf (157-158).

159. Waxaa ka mida Qoomkii Nabi Muuse Umad ku Hanuunsanayd Xaqa kuna Caddaalad falaysay.

160. Waxaana u kala gaynay Laba iyo Toban Farac oo Ummadood, waxaana u Waxyoonaay Nabi Muuse markay Waraab warsadeen Qoomkiisii inuu ku garaaco Ushiisa Dhagaxa waxaana ka soo burqatay laba iyo toban ilood cid kastana waxay Ogaatay Meejey ka Cabbi lahayd, waxaana ku hadhaynay Daruuro, waxaana ku soo Dejinay Manni (Macaan) iyo Cunno, waxaana ku nidhi ka Cuna wanaagaan idinku Arzuqay, mana ayan na dulmiyay waxayse Dulmiyeen Naftooda.

161. Markii lagu yidhi dega Magaalada kana Cuna Meejaad doontaan Dhehana Eebow noo Dambi dhaaf, kana gala Albaabka idinkoo Sujuudsan aan idiin Dhaafno Dambiginee una siyaadinno samafalayaashee.

162. Waxayse ku badaleen kuwii dulmi falay oo ka mida hadal ka duwan kii loo yidhi (Fala) waxaana ku Dirray Caadaab Samada kaga Yimid dulmiguoodii Dartiis.

Eebeheen wuxuu inoo Sheegay inuu qoomkii Nabi Muuse ka mid ahaayeen Dadka Xaqa raacay oo ku socday, kana yeelay Bani Israa'iil qaybo Midba meel ka cabto, Eebana ugu Nicmeeyey Nicmooyin Badan sidaan soo sheegnay horay ayse Dulmi faleen, wanaagiina Xumaan ku badaleen, Taasina waa Caadadooda Xun ee Xaqa ka leexsan. waxaase lagu abaal mariyey Ciqaab daran, ay Waajibtahay in laga Digtoonaado isagoo kale. Al-Acraaf (159-162).

163. Warso (Yuhuud) Magaaladii Badda ku Dhawayd (Dadkeedii) markay Xadgudbayeen Sabtida, oo Kalluunkoodu u Imanayey Maalinta Sabtida ah isagoo Muuqda, Maalintaan Sabti ahayna uma Timaaddo, saasaana ugu Imtixaanaa Faasiqnimadooda Darteed.

وَمِنْ قَوْمِ مُوسَىٰ أُمَّةٌ يَهُودُوكَ بِاللَّحَىٰ وَيَئِدُوكَ
يَعْدُونَ ﴿١٥٩﴾

وَقَطَعْنَهُمْ اثْنَيْ عَشَرَ نَبِطًا وَأَمْوَآءَ وَحِينًا
إِلَىٰ مُوسَىٰ إِذْ أَسْتَسْقَمَهُ قَوْمُهُ ۚ أَنَّىٰ أَضْرِبُ
بِعَصَاكَ الْعَجْرَ ۖ فَأَنْجَسْتُمِنَهُ
اثْنَيْ عَشَرَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ
مَّشْرِبَهُمْ ۖ وَظَلَلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَمَ ۖ وَأَنْزَلْنَا
عَلَيْهِمُ الْمَنَّاتِ ۖ وَالسَّلْوَىٰ كُلُّوْا مِنْ طَيِّبَاتِ
مَا رَزَقْنَاكُمْ ۖ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِن
كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٦٠﴾

وَإِذْ قِيلَ لَهُمْ اسْكُنُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوا
مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا حِطَّةٌ وَادْخُلُوا
الْبَابَ سُجَّدًا نَغْفِرْ لَكُمْ خَطِيئَتِكُمْ
سَتَرِيْدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٦١﴾

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي
قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْرَاءَ مِنْ
السَّمَاءِ يَمَّا كَانَ نُوا يَظْلِمُونَ ﴿١٦٢﴾

وَسَأَلَهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةً
الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ
حِينَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَعًا وَيَوْمَ
لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ
بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٣﴾

164. Ka Warran markay Tidhi Umad ka mida maxaad u Wacdiyeysaan qoom Eebe halaagi ama u Cadaabi si daran, waxayna dhaheen waa Eebe u Cudur daarasho, iyo inay Dhawrsadaan inay u Dhawyihiin.

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ
أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعذِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكُمْ
وَلَعَلَّهُمْ يَنْفِقُونَ ﴿١٦٤﴾

165. Markay Halmaameen wixii lagu waaniyey waxaan korinay kuwii Xumaanta Reebayey waxaana ku qabanay kuwii Dulmiga falay Cadaab Xun Faasiqnimadooda Darteed.

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَجْبَنَّا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ
عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا بِئْسَ
بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾

166. Markay ku Madax adaygeen wixii laga reebay yaan ku nidhi Noqda Daanyeer Dullaysan.

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً
خَاسِيَةً ﴿١٦٦﴾

Wuxuu Eebe halkan kaga warramay Yuhuuddii deganayd magaalo Badda ku Dhawayd oo lagu sheegay Magaceeda Aayla, Markii Dadkeedii Xadgudbeen oo Kalluunka laga reebay Maalinta Sabtida ah ay Ugaadhsadeen Markuu u soo Muuqdo Sabtida, Maalmaha kalana ka qarsoomo Imtixaan dartiis, waxayna u qaybsameen Saddex qeybood: Koox Ugaadhsatay, mid ka Reebtay Xumaanta, iyo mid iska Aamustay, Kuna yidhi Kooxdii wax Reebaysay maxaad u Waaninaysaan Dad Eebe Halaagi ama Cadaabi, markaas ugu Jawaabeen inaan Waajib gudanno yaannu u Fali, ama ay Dhawrsadaan, markiise ay halmaameen waanadii yaa waxaa la koriyey kuwii Xumaanta Reebayey, waxaana Cadaab lagu qabtay kuwii Xumaanta falay, Laguna yidhi Daanyeer Dullaysan noqda, Taasi waxay ku tusin Waajibnimada Xumaan Reebka iyo Samo farka, waxaana la sheegay in Yuhuuddu Dabi jireen Kalluunka Maalinta Sabtida ah, markuu ku dhacana ay la baxaan Maalinta Dambe, Taasina waxay ku tusin Khayaamada iyo Xumaanta Yuhuud.

Tan kale waxaa laga aamusay kuwii aamusay, waxaana lays warsaday in la halaagay iyo in la Nabadga-liyey, Labadana waa la Sheegay. Al-Acraaf (163-166).

167. Xusuusta markuu Eebe Ogeysiiyey inuu u soo Bixiyaa Yuhuud tan iyo Qiyaamaha cid Dhadhansiisa Cadaab Xun, Eebahaana Ciqaabtiisu way Deg degtaa, waana Dambi Dhaafe Naxariista.

وَإِذْ تَأَذَّتْ رِبُّكَ يَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَىٰ يَوْمِ
الْقِيَامَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ إِنَّ رَبَّكَ
لَسَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦٧﴾

168. Waxaana ku kala gaynay Dhulka iyagoo Umada ah, kuwo suuban iyo kuwo kalaba waxaana ku imtixaannay wanaag iyo Dhibba inay Noqdaan.

وَقَطَعْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَّمًا مِنْهُمْ
الضَّالِّحُونَ وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ وَبَلَوْنَاهُمْ
بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٦٨﴾

169. Waxaana Baddelay kuwo Xun oo Dhaxlay Kitaabkii qaadanina Muuqa Adduunyanadan Dhaw, iyagoo Dhihi

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ
عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَىٰ وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِنْ يَأْتِهِمْ

waa naloo dhaafi hadduu u Yimaaddo muuqaal la midana way qaataan, miyaan laga qaadin Ballankii Kitaabka inayan Eebe waxaan Xaq ahayn ku sheegin oyna Akhriyin waxa Dhaxdiisa ah, Daarta Aakhiro yaana u Khayr roon kuwa dhawrsada ee miyeeydan wax kasayn.

170. Kuwa Qabsada Kitaabka oo Ooga Salaadda annagu ma dayacno aj-riga kuwa wax Suubiya (Samo fala).

عَرَضُ يَسْأَلُهُ، يَأْخُذُوهُ أَلَمْ تَتَّخِذْ عَلَيْهِمْ يَسْتَقُ الْكِتَابِ
 أَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ
 وَالذَّارِ الْأَخْرَجَةُ حَيْرٌ لِلَّذِينَ
 يَنْقُوتُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦٨﴾
 وَالَّذِينَ يَسْتَكُونُ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ
 إِنَّا لَا نَضْمِعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٦٩﴾

Wuxuu Eebe u yaboohay Yuhuud in loo soo Bixiyo Tan iyo qiyaamada Dad Dhadhansiiya Ciqaab daran, Eebana isagaa wax Ciqaba, Naxariistana, waxaana lagu kala saydhay Adduunka iyagoo kuwo Roon iyo kuwo Xunba lahaa, waana la Imtixaamay Bal inay waantoobaan, waxaase ka dambeeyey kuwaas kuwo Adduunyada ka doortay Aakhiro inkastoo Ballan laga qaaday waxaan Run iyo xaq ahayn inayna Eebe ku sheegin, oy Kitaabkana Bartaan, Illeen daarta Aakhiro Yaa u Khayroon Ciddii Dhawrsan oo wax kasiye, Ciddiise Qabsata Kitaabka Xaqa ah iyo Xaqa dhabta ah oo Salaadda Oogta Eebe ma Dayaco Ajriga Sama falaha. waxayna ku tusin Wanaag ku Dadaalka. Al-Acraaf (167-170).

171. (Ka warran) markaan ku koryeelay Buurtii, sidii isagoo hadhayn, una maleeyeen inuu ku Dhici, kuna nidhi ku qaata waxaan idin siinay Niyad Adag, kuna waana qaata waxa ku sugan si aad u dhawrsataan.

وَإِذْ نَنْقُتْنَا الْجِبِلَّ فَوْقَهُمْ كَانَتْ ظُلْمَةً وَظُنُّوا أَنَّهُ
 وَقَعَ بِهِمْ حُذُومًا وَأَتَيْنَهُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكَرُوا مَا فِيهِ
 لَعَلَّكُمْ تَنْقُوتُونَ ﴿١٧١﴾

172. (Xusuuso) markuu Eebahaa ka qabtay Dadka Dhabarkooda Faraoodii uuna marag uga Yeelay Naftooda, kuna Yidhi Miyaanaan Eebihiiin ahayn, oy dhaheenna inaad Eebahanno tahay yaan Marag Kacnay, inaydan dhihin Maalinta Qiyaame annagu Waan halmaansanayn kan.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ
 وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا
 بَلَىٰ شَهِدْنَا أَن تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا
 عَنْ هَذَا غَافِلِينَ ﴿١٧٢﴾

173. Ama aydaan Dhihin waxaa wax la wadaajiyey (Eebe) Aabbayaalkanagii mar hore annaguna waxaan nahay farac ka Dambeeyey ee miyaad noo ha-laagi waxay faleen Xumo falayaal.

أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً
 مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٣﴾

174. Saasaanu u Caddaynaa Aayaad-ka iyo inay u Noqdaan Xaqa.

وَكَذَلِكَ نَقُصِّلُ الْأَيَاتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٤﴾

Eebe wuxuu ku Amray Bani Israa'ii inay Niyad adag ku qaataan Kitaabkii Tawreed, wuxuuna korkooda yeelay Buur hadhaysay, haddayna Aqbalina lagu dabooli. Waxaa Kale oo la faray inay ku Socdaan Tawreed si ay u Dhawrsadaan. Aayadaha kalana waxay ka warrami in Eebe Bani Adamka Naftooda Marag uga yeelay, warsadayna inuu Eebahood yahay iyo in kale, oyna marag kaceen Ilaahnimada Eebe, si ayna u Dhihin Maalinta qiyaame waxaan halmaansanayn oo Jaahil ka ahayn Arrintan, ama ayan u Dhihin waxaa Eebe la wadaajiyey Aabbayaalkanno annaguse waxaan nahay Farac Dambeeyey ee ma waxaa nafoo halaagi waxay Dad Xun faleen, Saasuuna Eebe ugu Caddeeyey Aayaadka inay Xaqa u Noqdaan.

Taasina waxay Muujin inaan Dadka Cudur Daar u hadhin iyo waxay ku Calaacalaan. Waxaana la wariyey in Eebe kulmiyey Arwaaxda Dadka Ballanna ka qaaday inay Rumeeyaan Xaqa, Eebana u Hogaansamaan.

waxaana habboon Eebe ka yaabid, Toosnaan iyo Wanaag Jacayl. Al-Acraaf (171-174).

175. Ku Akhri korkooda kii warkiisii aan Siinay Aayaadkanaga oo ka Siibtay Shaydaanna uu Raacay (Isaga) Noqdayna kuwa Baadida ah.

وَأَنْزَلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَاسْتَخَفَّ مِنْهَا فَاتَّبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْمَخْلُوفِينَ ﴿١٧٥﴾

176. Haddaan Doonno waannu koryeeli lahayn, hasayeesh ee wuxuu u iishay Dhulka (Adduunyo Jacayl) wuxuuna Raacay Hawadiisa, wuxuuna la mid yahay Eey haddaad Erido wuu lalmin Carrabka, haddaad Deysana wuu lalmin, saasna waa Masalka Qoomka Beeniyey Aayaadkanaga ee uga warran Qisooyin inay Waantoomaan.

وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحَمَّلَ عَلَيْهِ يَلْهَثَ أَوْ تَرَكَهٗ يَلْهَثُ ذَٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾

177. Waxaa Tusaale u Xun Qoomkii Beeniyey Aayaadkanaga, Naftoodana waxay ahaayeen kuwo Dulmiya.

سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَأَنْفُسُهُمْ كَانُوا ظَالِمُونَ ﴿١٧٧﴾

178. Ciddii Eebe hanuuniya umbaa hanuuni, Cidduu Dhumiyaana waa uun kuwa Khasaaray.

مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِي وَمَنْ يُضِلِلْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٧٨﴾

Saydooni ha ahaatee waxay ka Warrami Aayadahani Cid Cilmi la baray oo addunyo ka doortay, xaqana ka Leexday, noqdayna Baadi, oyna ku habboonayd inuu ku hanuuno, wuxuuse Jeclaaday Adduunyada, wuxuuna Raacay Hawadiisa Xun, wuxuuna la mid Yahay Eey had iyo Jeer Carrabka lalmin, waana sidaas Ciddii Beenisa Xaqa iyo Aayaadka Eebe, ayna habbontahay in Dadka looga warramo inay waantoomaan, Tusaale iyo Dadna iyagaa u xun, Illeen waxay Beeniyeen Aayaadka Eebe, waxayna Dulmiyeen Naftooda, Ciddii Eebe hanuuniyo yaa hanuuni, Tuu Dhumiyaana wuu Dhumi, taasina waxay ku xun Tumaanta Cid Eebe Cilmi baray oon ku Socon, Xaqana raacin, Adduunyana u Xishay, Cidday Dooni ha noqotee, ama Bani Israa'ii ama Carabtii ama Cid kasta, Eebana wuxuu uun, Dadka ka Dooni Wanaag, Xaq raac, iyo Toosnaan Dhab ah. Al-Acraaf (175-178).

179. Waxaan u Abuuray Jahannamo wax badan oo Jinni iyo Insiba leh, waxayna Leeyihiin Quluub ayna wax ku Kasayn, waxayna Leeyihiin Indho ayna wax ku Arkayn, waxayna Leeyihiin Dhago ayna wax ku Maqlayn, Kuwaasina waa Xoolo oo kale. waana ka sii Dhunsanyihiin, kuwaasina waa uun kuwa Halmaansan.

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالإِنسِ
لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا
وَلَهُمْ آذَانٌ لَا تَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ
أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٧٩﴾

180. Eebe waxaa u Sugnaaday Magacyo Wanaag badan, ee ku Barya, Iskagana taga kuwa leexin Magacyadiisa, waxaannu ka abaal marin waxay Camal falayeen.

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ
يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾

181. Waxaa ka mida waxaan Abuuray Ummad ku Hanuunsan Xaqa, Kuna socon.

وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ
يَعْدِلُونَ ﴿١٨١﴾

Eebe isagaa Abuuray Jahannamo (Eebaan ka magan galaye) wuxuuna u Ballanqaaday inuu Jinni iyo Insi ka Buuxiyaa, Maxaayelay wax ma kasayaan, Xubnaha Eebe siiyee ee ah: Qalbiga, Indho iyo Dhago toona kuma Intifaacayaan, waana Xoolo oo kale iyo ka sii daran, waana kuwo halmaamay Xaqa, Tan kale Ilaaheenna wayn wuxuu leeyahay Magacyo Wanaag badan oyna habboontahay in lagu baryo, lagana fogaado kuwa Leexin Magaca Eebe oo ka yeeli wuxuusan Raalli ka ahayn, oo ah Beenin, Leexin, si Xun u fasirid iyo wax kastoo wax u Dhimi, waana la abaal marin kuwaas.

waxaase jirtay Dad hanuunsan oo Xaqa ku socda, Siduu Rasuulku Yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Lama waayo Koox Ummaddayda ah oo Xaqa ku Taagan oo muuqda wax dhibi karana uusan jirin inta Qiyaamadu ka Timaaddo. Waxaa wariyey Bukhaari. Al-Acraaf (179-181).

182. Kuwa Beeniyey Aayaadkanaga waxaannu ka qaban meel ayna Ogayn.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾

183. Waana Sugi Kaydkaygu «Awooddayduna» waa darantahay.

وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿١٨٣﴾

184. Miyeyna Fikirin inaan Saaxiibkooda (Nabiga) Waalli hayn, waxaan dige Cad ahayna uuna ahayn.

أُولَئِكَ يَنْفَكِرُوا مَا يَصَاحِبُهُمْ مِنْ جِنَّةٍ
إِن هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١٨٤﴾

185. Miyeyna Dayin Xukunka Samooyinka iyo Dhulka, iyo waxa Eebe abuuray oo wax ah, iyo inay Mudantahay inay Dhawdahay Ajashoodu, Hadalkayse Quraanka ka dib Rumayn.

أُولَئِكَ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ
وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ
أَجَلُهُمْ فِي آيٍ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٥﴾

186. Cidduu Dhumioy Eebe wax Hanuunin ma leh. wuxuuna kaga tegi Xad gudubkooda iyagoo ku Wareersan.

مَنْ يُضِلِلِ اللَّهَ فَلَآ هَادِيَ لَهُ، وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ
يَعْمَهُونَ ﴿١٨٦﴾

187. Waxay ku Warsan Saacadda (Qiyaame) markay Sugnaan, waxaad Dhahdaa Ogaanshaheedu waa Eebahay Agtiisa, waqtigeeda wax Muujin kara oon Eebe ahayn ma jiro, waxay ku Cuslaatay Samooyinka iyo Dhulka, waxaan kado ahayna idiinkuma Tiimaaddo, waxay ku warsan Saacadda sidii adoo og, waxaad dhahdaa Ogaanshaheedu waa uun Eebe Agtiisa Dadka Badankiisase ma oga (Xaal-kaas).

يَسْتَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مَرُّسَهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا
عِنْدَ رَبِّي لَا يُجِيبُهَا لَوْفُنَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمُ إِلَّا بَغْثَةٌ يُسْتَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ
عَنَّا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنِ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٧﴾

Xaq beeniye Eebaa siduu doono u Cigaabi, in Xoolo iyo Nolol lagu Imtixaamana waa Dhici kartaa, Eebana wuu sugi markuuse qabto Cigaabtiisu way Darantahay, waana inay gaaladu Fikirto inaan Nabigu Waallayn. ee dige Cad uun yahay, hase eegeen Mulkiga iyo Xukunka Eebe Samooyinka iyo Dhulka, waxa Eebe abuuray, waxaana laga yaabaa inay Ajashoodu dhawdahay, maxayse rumayn Quraanka ka dib. Cidduu Eebe Dhumioy wax hanuunin ma leh, waxayna ku wareeri Xumaanta. Saacadda Qiyaamana Cidaan Eebe ahayn ma oga wayna ku Cuslaatay Cirka iyo Dhulka, waxayna ku imaan kado, hase la rumeeyo, oo loo darbado. Xadiithna waxaa ku sugnaaday in qiyaamadu Dhici iyadoo Dad wax kala gadan, ama cidi Maali Xoolaaheeda, ama Dhoobay Darkiisa oo Malaasi, ama Cunaddii kor u qaaday (Eebe ha naga Fududeeyo Dhibkeeda isagaa Awood leh). Al-Acraaf (182-187).

188. Waxaad Dhahdaa uma hanto Naftayda Nacfi iyo Dhib midna, wuxuu Eebe doono mooyee, haddaan ahay mid og waxa maqan waxaan badsan lahaa Khayrka imana taabteen Xumaani, anigu waxaan uun ahay u dige una Bishaareeye Qoomkii Rumayn (Xaqa).

قُلْ لَّا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ
وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَاسْتَكْفَرْتُ
مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ
وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾

189. Eebe waa kan idinka abuuray Naf kaliya, kana yeelay Xageeda Haweenaydiisii inuu Weheshado markay Kulmeenna waxay qaadday uun Fudud Saasayna ahayd Markay Cuslaatayna waxay Baryeen Eebahood haddaad Na siiso (Ilmo) Suubban waxaan noqonaynaa kuwa Shugriya.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَجِدَةٍ وَجَعَلَ
مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّيْهَا
حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيًّا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ
دَعَا اللَّهُ رَبَّهُمَا لَئِنْ ءَاتَيْنَا صَالِحًا لَتَكُونَنَّ
مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٨٩﴾

190. Markuu siiyey mid Suubban waxay u Yeeleen wax la wadaaga wuxuu Eebe siiyey, Eebaa ka sarreeya waxay la Wadaajiyeen.

فَلَمَّا آتَتْهُمَا صَالِحًا جَاعِلًا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا
ءَاتَتْهُمَا فَتَعَلَّىٰ اللَّهُ عَمَآئِنَ يَرُكُونَ ﴿١٩٠﴾

Awoodda Eebaa iska leh, cid Nacfi iyo Dhib hananna ma jirto, Illeen Eebaa Faray Nabigiisa (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu dadka u Caddeeyo Xaalkaas, hadduu Ogyahay waxa Maqanna wuxuu badsanlahaa Khayrka Dhibna uusan taabteen, waana uun u Dige U bishaareeye, Ciddii Xaqa Rumayn. Eebana Dadka wuxuu ka Abuuray Naf kaliya Aadam kana ahaysiiyey Haweenaydiisii si ay isugu xasilaan isuna Weheshadaan, markay kulmeenna ay Uuraysatay ayna Eebe warsadeen inuu Ilmo Suuban Siiyo, markaasay Dadku Eebe wax la wadaajiyaan Arrimihiisa, intay ku mahdin lahaayeen, Eebana waa ka sarreeyaa wax lala Wadaajiyey.

Waxaana la sheegay in kuwo Eebe wax la wadaajiyey ay ahaayeen Dad kale oon ahayn Adam iyo Xaawo. Al-Acraaf (188-190).

191. Ma waxay la wadaajin waxaan wax Abuuran iyagana la Abuuro.

أَيُّرُكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلِقُونَ ﴿١٩١﴾

192. Oon Karaynna gargaar naftoodana aan u gargaarayn.

وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنفُسَهُمْ
يَصْرُونَ ﴿١٩٢﴾

193. Haddaad ugu Yeedho Hanuunkana idima raacaan waana isku mid haddaad u Yeedhaan iyo haddaad ka Aamustaanba.

وَإِنْ نَدَعُوهُمْ إِلَىٰ الْهُدَىٰ لَا يَتَّبِعُوكُمْ سِوَاةَ عَلِيكُورٍ
أَدْعُوهُمْ أَمْ أَنتُمْ صٰمِتُونَ ﴿١٩٣﴾

194. Kuwaad caabudaysan (U yeedheysaan) Eebe ka Sokow waa Ad-doomo idinkoo kala ah, bal u Yeedha oo haydin Yeeleen (Aqbaaleen) haddaad Run sheegaysaan.

إِنَّ الَّذِينَ نَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ
أَمْثَلُكُمْ فَأَدْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا
لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِينَ ﴿١٩٤﴾

195. Ma waxay Leeyihiin lugo ay ku Socdaan, mise waxay Leeyihiin Gacmo ay wax ku qabtaan mise waxay Leeyihiin indho ay wax ku arkaan, mise waxay leeyihiin Dhago ay wax ku Maqqaan, waxaad Dhahdaa u Yeedha Shurakadiinna inna Dhagra hana i sugina.

اللَّهُمَّ ارْجُلُ يَمْشُونَ بِهَا أَرْهَمَ أَيْدٍ يَبْتَطِشُونَ
بِهَا أَرْهَمَ أَعْيُنٍ يَبْصُرُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَدَانٌ
يَسْمَعُونَ بِهَا قُلْ أَدْعُوا شُرَكَاءَ كُمْ ثُمَّ كِيدُوا
فَلَا تُنظَرُونَ ﴿١٩٥﴾

196. Waligaygu waa Ilaaha soo Dejiyey Kitaabka isagaana u Gargaara kuwa Suuban.

إِنَّ وِلَايَةَ اللَّهِ الَّتِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ تَوَلَّى
الصّٰلِحِينَ ﴿١٩٦﴾

Siday Eebe ula Caabudi waxaan wax Abuurayn oo la Abuuri iyaga, karaynna inay u Gargaaraan ama Naftooda u Gargaarayn, haddaad wax toosin ugu Yeedhana kuma raacaan waana isku mid haddaad u yeedhaan ama ka Aamustaan, waana Addoomo idinkoo kale ah, mana ajiibaan hadday u Yeedhaan, Lugo ma leeyihiin ay ku Socdaan, ama Gacmo ay wax ku Qabtaan, ama Indho ay wax ku Arkaan, ama Dhago ay wax ku Maqqaan, ha soo Kulmiyaan Shurakadooda hana Dhagreen waxna yeyna sugin, Gargaaraha Nabiga ee kuwa Suubban Dhaqaaleeya waa Eebaha soo Dejiyey Kitaabka Quraanka ah, mana habboona, mana Bannaana in la Caabudo waxaan Eebe ahayn, waxna laga rajeeyo, Illeen Eebe umbaa Awoodd Buuxda lehe. Al-Acraaf (191-196).

197. Waxaad Caabudaysaan Eebe ka Sokow ma karaan Gargaarkiinna Naftoodana uma Gargaarayaan.

وَالَّذِينَ نَدَعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ
نَصْرَكُمْ وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٧﴾

198. Hadday ugu Yeedhaan Hanuunkana ma Maqlaan waxaadna aragtaa iyagoo ku soo Eegi oon waxba Arkayn.

وَإِنْ نَدَعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا نَسْمَعُوا وَتَرَاهُمْ
يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٩٨﴾

199. Qaado waxa Fudud Farna Wanaagga kana Jeedso Jaahiliinta.

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ
عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴿١٩٩﴾

200. Hadduu ku Waswaasiyo Shaydaan waswaasiye ka Magangal Eebe isagaa Maqle oge ahe.

وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ
بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾

201. Kuwa Dhawrsaday hadduu Taabto Shar Shaydaan way Xusuustaan (Waantoomaan) wayna Arkaan Xaqa (Toosnaadaan).

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ
مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ ﴿٢٠١﴾

202. Walaalaha Shaydaankuse waxay ku Kaalmeyan Baadida kamana Daalaan.

وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّوهُمْ فِي الْفِتَنِ تَضَرُّعًا
لَا يَفْقِرُونَ ﴿٢٠٢﴾

Waxa Eebe ka soo hadhay oo la Caabudo waa waxaan waxba karayn, Gargaari karinna, Naftoodana u Gargaari karin, kumana maqlaan, kumana Arkaan. Wuxuuna Eebe Fari Dabecada wanaagga iyo Wanaagga oo la faro, Jaahiliintana laga Jeesadaa, hadduu Shaydaan Waswaasiyo Ruuxana wa inuu Eebe ka magan galaa Illeen Eebaa waxna maqla waxna Oge. Maxaayeelay waxaa ka mida Xaalka kuwa Dhawrsada in marka Shaydaan Xumaan ku Taabto ay Xusuustaan Eebe Waantoomaanna, Kuwa Gaaloobayse waxaa sii Dhumiya Shaydaan Illeen Walaalay ka yeesheene. Aayadahanna waxay fari Dadka Wanaag, Ugana Digi Xumaanta, lagana Digtoonaado Shaydaanka, Gaalada, Jaahiliinta. Waxaana Xadiith ah: Xidhiidhi Ciddii ku goysa, Siina Ciddii kuu diida, kana Jeedso Ciddii ku Dulmida. Saas darteed waa in Eebe uun la Caabudo, Wanaagna laga rajeeyo, Shaydaan iyo Colkiisna laga Digtoonaado. Al-Acraaf (197-202).

203. Haddaydaan ula Imaanin Aayad waxay Dhahaan Maxaad u soo dooran wayday, waxaad dhahdaa waxaan uun Raaci wixii layga waxyooday Xagga Eebahay Kaasina waa Xujooyin Xagga Eebihin ka ahaatay iyo Hanuunka iyo Naxariista Ciddii Rumayn (Xaqa).

وَإِذْ أَلَمَ تَأْتِيهِمْ بَيِّنَاتٌ قَالُوا لَوْلَا آجْتَبَيْتُمَا
قُلُوبَنَا إِنَّمَا أَنْتَجِمَا بُرْهَانَ رَبِّي هَذَا بَصَافِيرُ
مِنْ رَبِّكُمْ وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠٣﴾

204. Markii la Akhriyo Quraanka Dhagaysta una Dhag raariciyana in laydiin Naxariisto.

وَإِذْ أَقْرَبَى الْقُرْآنُ فَاَسْتَمِعُوا لَهُ
وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾

205. U Xus Eebahaa Naftaada Khus-huuc (Baryo) iyo Cabsi, iyo Qaylo la'aan hadal, Aroor iyo Galabba, hana Noqon kuwa Halmaama (Xuska Eebe).

وَأَذْكُرْكَ فِي نَفْسِكَ نَضْرَعًا وَخِيفَةً
وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ
وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٢٠٥﴾

206. Kuwa Eebe agtiisa ah iskama Kibriyaan Cibaadadiisa wayna u Tasbiix-sadaan (Nasahaan) Isagayna u Sujuudaan.

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ
وَيَسْجُدُونَ لَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ ﴿٢٠٦﴾

Gaaladu waxay warsadeen Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Inuu la yimaaddo Mucjisooyin Jeebkiisa ah, wuxuuse Raaca wixii Eebe u waxyooday oo xaq ah, waxna lagu kala garto, Hanuun iyo Naxariisna u ah Ciddii Xaqa Rumayn, Xaquna waa u Cad yahay Ciddii raaci, oo markuu maqlo Quraankoo la Akhrin maqlo una Dhagraariciya, si loogu naxariisto. Waana in Eebe si Hoos iyo Khusuuca loo Xuso oon qaylo lahayn waqti kasta iyo Subax iyo Galabba, lana halmaamin. Malaa'igta Eebe Ag joogtana Iskama wayneeyaan Cibaadadiisa, wayna nasahaan oo u Tasbiixsadaan wayna u Sujuudaan.

Saas darteed waa in Xaqa la Raaco, Quraankana la Akhriyo, Eebe loo Xuso Hoos Subax iyo Galabba, lana halmaamin, Illeen Malaa'igta Caabudi, isna kibrinayn, una sujuudiye. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Dadow u Dhimriya Naftinna Illeen uma yeedhaysaan mid Dhaga la' ama Maqane, ILaahaad u yeedhaysaan waa Wax Maqle, Dhawe, idiinkana Dhaw Cunaha Gaadiidkiinna.

Waxayna ahayd mar Dadku kor u Qaadeen Ducada. Al-Acraaf (203-206).

Suurat Al-Anfaal

سُورَةُ الْأَنْفَالِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxay ku warsan Dadku (Xukunka) Qaniimada, waxaad dhahdaa Qaniimada waxaa iska leh Eebe iyo Rasuulka ee ka Dhawrsada Eebe Wanaajiyana Xaalka Dhexdiinna ah Eebana Adeeca iyo Rasuulkiisa haddaad kuwo Rumeeyey tihiin.

يَسْتَأْذِنُكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ
فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا
اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١﴾

2. Mu'iniinta dhabta ah waa un kuwa marka Eebe la Xuso ay Cabsato Quluubtoodu, marka lagu Akhriyo korkooda Aayaadka Eebana ay Iimaan u kordhiso, Eebahood un tala saarta,

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ
قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا
وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾

3. Ee ah kuwa ooga Salaadda waxaan-
nu ku Arzaaqnayna wax ka Bixiya.

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُسِفُونَ ﴿٢﴾

4. Kuwaasaana ah Mu'miniinta Xaqa
ah, waxayna Mudan Jannooyin Eeba-
hood agtiisa ah, iyo Dambi Dhaaf iyo
Rizqi Sharaf leh.

أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَّهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ
رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٣﴾

Dagaalkii waynaa ee Badar ee Dhexmaray Muslimiinta iyo Gaaladii yey ku soo Degtay Aayaddu, markay qaar Muslimiintii ka mida ku Hadleen Qaniimadii, waxaana Tawallin Eebe oo loo Iili Xaqa iyo Rasuulka (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) oo ku Bixin una qaybin Xaqa, Mase habboona in lagu Murmo, waase in Muslimiintu Eebe ka Dhawrsadaan, hagaajiyaanna Xaalka Dhexdooda ah, oyna Adeecaan Eebe iyo Rasuulkiisa hadday Mu'miniin dhaba yihiin.

Aayadaha kale waxay Tilmaami Mu'miniinta Dhabta ah, Wanaagga kuwa kulansaday, Marka Eebe la Xuso qalbigoodaa Argagaxa oo Cabsada, Marka Quraanka lagu Akhriyana limaan u kordho, Eebe uun tala saarta, Salaadda Ooga, Waxna Bixiya, Kuwaasaana ah Mu'miniinta xaqa ah ee Dhabta ah, Mudanna Darajooyin Eebe Agtiisa, Dambi Dhaaf iyo Rizqi Sharaf leh. Al-Anfaal (1-4).

5. Siduu Kaaga Bixiyey Eebahaa Gu-
rigaaga si Xaq ah (Jahaad) Koox
Mu'miniinta ka mida way Nacayeen.

كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ ﴿٤﴾

6. Waxayna kugula Murmi Xaqa in-
tuu u Cadaaday sidii iyagoo loo wado
Geeri iyagoo Eegi.

يُحَدِّثُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا بَيَّنَّ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ
إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٥﴾

7. Xusuuso markuu idiin Yaboohay
Eebe Labadii Kooxood midkood (Col-
kii iyo Safarkii) idiin Sugnaatay idin-
koo Jecel in Midda Tabarta Yar idiin
ahaato, Eebana wuxuu dooni inuu
Xaqa ku sugo Kalimadiisa, Gooyana
Cidhibta Gaalada.

وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللَّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ
وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ
لَكُمْ وَيُرِيدُ اللَّهُ أَن يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ
وَيَقَطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ ﴿٦﴾

8. Si uu Xaqa u sugo, una Buriyo
Baadhilka (Xumaanta) haba Naceen
Dambiilayaashuye.

يُحِقُّ الْحَقَّ وَيُبْطِلُ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ
الْمُجْرِمُونَ ﴿٧﴾

Aayadahanna waxay ka Warrami Dagaalkii Waynaa ee Badar iyo in Dad ka mida Muslimiintii ay Nacayeen in loo Baxo Dagaalka, Eebese wuxuu u Yaboohay Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Labada Kooxood middood oo ah Safarkuu Abuusufyaan Hogaaminayey ee Shaam ka yimid iyo Colkii waynaa ee Gaaladii Makaad, Inkastooy Mu'miniintu Jeclayd inay la Kulmaan Safarka, Eebaha Xigmadda lehse wuxuu Doonay inuu Xaqa Sugo, Xumaanta iyo Baadhilkana Buriyo oo Jabiyo, Gaaladana Gumaado, Saasaana Dhacday Maalintaas oo Gaaladii Kibirsanayd ee Badnaa waxaa Jabiye Mu'miniin yar, Gargaarka Eebana waa Mudantahay Ciddii Xaqa si Dhaba u Raacda ee Diinta Eebe ku Toosta. Al-Anfaal (5-8).

9. Xusuusta markaad ka Gargaar warsanayseen Eebe oo uu idinku Ajii-bay waxaan idinku Xoojin Kun Malaa'igta ka mida oo Israacraacsan.

10. Wuxuu Eebe u Yeelay Bishaaro iyo inuu Xasilo Qalbigiinnu, Gargaarra waxaan Eebe Agtiisa ahayn ma aha, Eebana waa Adkaade Fal San.

11. Xusuustana markuu idinku Da-boolay Hurdo aaminnimo Darteed idinkagana soo Dejiyey Samada Biyo inuu idinku Daahiriyo idinkagana Teg-siyo Waswaaska Shaydaanka iyo inuu ku Adkeeyo Quluubtiinna kuna Sugo Gommadihiinna.

12. Markuu u waxyoon Eebahaa Malaa'igta anaa idinla jira ee suga kuwa Xaqa Rumeeyey (Xoojiya) waxaan ku Tuuri Quluubta kuwa Gaaloobay Argagax ee ka Garaaca Luqunta korkeeda kana Garaaca Xubnaha faraha.

13. Maxaayeelay waxay Khilaafeen Eebe iyo Rasuulkiisa, Ciddii Khilaafta Eebe iyo Rasuulkiisana Eebe waa u Ciqaab daranyahay.

14. ee Arrintaas Dhadhamiya, Gaalana waxaa u Sugnaaday Cadaabka Naarta.

Dagaalkii Badar wuxuu ahaa Arrin aad u wayn, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) markuu dayey Asaxaabta oo SaddexBoqol iyo Dhawra iyo Gaaladii oo Kun ah yuu Qaabilay Qiblada Beryeyna Eebe isagoo Dhihi: Ilaahoww ii Fuli Yaboohaagii Ilaahoww haddaad halaaqo Kooxdan Islaamka ah Lagugu Caabudi maayo Dhulka Waligeed, Intuu Go'ii garbaha ka Dhaco oo Sayid Abuubakar ka Dhaho kugu Filan, wuxuuna Eebe ku xoojiyey Malaa'ig si loogu Bishaareeyoo Mu'miniinta, Quluubtoodana loo Xasiliyo, Gargaarna Eebaa haysta, waxaana qabatay Muslimiinta Hurdo inayan Cabsan, Roob Daahiriyaana wuu u soo Daayey Niyada u Adkeeyey, Lugahana u sugay, wuxuuna Eebe faray Malaa'igta inay Sugaan Mu'miinta Illeen Eebaa la jiree, kuna tuuri Niyadda Gaalada Argagax, iyo inay ka Garaacaan Madaxa iyo Faraha Illeen waxay Khilaafeen Eebe iyo Rasuulkiisii, Ciddii Khilaaftana waxay mudan Ciqaab Daran, Gaalana waxaa u sugnaaday Cadaabka Naarta, Saasuuna Eebe ugu Gargaaraa Mu'miniinta Dhabta ah. Al-Anfaal (9-14).

15. Kuwa Xaqa Rumeeyow hadaad la Kulantaan Kuwa Gaaloobay idinkoo isusoo Dhawaan ha u jeedinina dabada (ha cararina).

إذ تَسْعِيثُونَ رَبِّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي
مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرَدِّفِينَ ﴿٩﴾

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ
وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِندِ اللَّهِ إِنَّا اللَّهُ

عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

إذ يُعْشِيكُمُ الْعَاسَ أَمَنَةً مِنْهُ وَيُنزِلُ عَلَيْكُمْ
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يُطَهِّرُكُمْ بِهِ وَيُذْهِبُ عَنْكُمْ
رِجْسَ السَّيِّئِينَ وَلِيُرِيطَ عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ

وَيُنشِئَ بِهِ الْأَقْدَامَ ﴿١١﴾

إذ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا
الَّذِينَ آمَنُوا سَأَلْتَنِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا
الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ
كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَمَا يَبْتَغِ اللَّهُ شِدَّةً لِّلْعَاقِبِ ﴿١٣﴾

ذَٰلِكُمْ فَذُوقُوهُ وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ

عَذَابَ النَّارِ ﴿١٤﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَ اللَّيْسَةُ الَّذِينَ كَفَرُوا
رَحْمًا فَلَا تُولُوهُمْ الْأَدْبَارَ ﴿١٥﴾

16. Ruuxii u Jeediya Maalintaas Dabadiisa (Carara) isagoo u Xeelaysanayn Dagaal ama u Dumayn Koox wuxuu la Noqdaa Cadho Eebe Hooygiisuna waa Jahannamo iyadaana u Xun meel loo ahaado.

وَمَنْ يُؤَلِّمِهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبرُهُ إِلاَّ مَتَحَرِّفًا لِقَبَالٍ
أَوْ مَتَحَرِّفًا إِلَىٰ فِتْنَةٍ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ
مِّنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦﴾

17. Idinku maydaan ku layn Gaalada (Xooggiinna) Eebaase laayey, mana Aadan Ganayn markaad ganaysay Eebaase Ganay (ku Hagaajiyey) inuu u Nicmeeyo Mu'miniita Nicmo Wanaagsan, Eebana waa Maqle Og.

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ
إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ
وَلَيْسَ لِلْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بِلَاءٌ حَسَنًا
إِنِ اللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾

18. Arrintaasna waxaa ugu wacan in Eebe uu Tabaryarayn Dhagarta Gaalada.

ذَلِكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ مُوهِبٌ لِّكَ الْكُفْرَيْنِ ﴿١٨﴾

Aayaduhu waxay Caddayn inay ka Reeboontahay Mu'miinta markay Cadwoooda Gaalada ah Dagaal kula Kumlaan inay Cararaan oo Dhabarka u Jeediyaan, Ciddii Carartana waxay Mudan Cadho Eebe waxayna u Dheelman Naarta Jahannamo ee u xun meel loo ahaado, Marka laga reebo u Xeelaysi Dagaal ama ku Biirid iyo Dumid Koox kale oo Taageerta. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu ka midyeelay ka Cararka Jahaadka Toddobada Dadka Halaagta Naartana Galisa. Wuxuuna Eebe ku Mannadaystay Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Gargaarkii iyo Guushii waynayd ee Badar iyo in Eebe si Dhaba ugu hagaajiyey uguna Toosiyey Tuuryadii Gaalada intay ka Jabaan oo laga Laayo, Illeen awoodda Eebaa lehe, Mu'miniintana wuxuu ugu Nicmeeyey Nicmo Wanaagsan, wuxuuna saas u falay inuu Jilciyo oo Tirtiro Dhagarta Gaalada, Colka Islaamka ah, Taasina waxay ku Tusin in Jahaadku Waajib adag yahay, Ciddii Musliima oo ka tagtana ay Mudan Dulli, Addoonsi iyo Tabar yari, Markiise Eebe lagu Xidhnaado, Diintana lagu Toosnaado Xaqana lagu Jahaado waxaa la heli Guul, Sharaf, Cisi, Dambi dhaaf iyo Jannadii Eebe ee Wanaagsanayd. Al-Anfaal (15-18).

19. Haddaad kala Xukumid Dalabteen Gaalooy waxaa idiin Yimid Gargaarkii (Nabiga) inaadse Reeboontaan yaa idiin Khayr roon, haddaad ku noqotaan Xumaantana waxaannu ku Noqon Gargaarka (Nabiga) waxna idiinma tarayso Kooxdiiinna haba badna-deene Eebana wuxuu la Jiraa Mu'miniinta.

إِن تَسْتَفِيحُوا فَتَدْرَبُوا فَجَاءَ كُمْ الْفَتْحُ
وَإِن تَنْهَبُوا فَهوَ أَخَيْرٌ لِّكُمْ وَإِن تَعُودُوا نَعُدْ
وَإِن تُتَفَىٰ عَنْكُمْ فَنَفْتِكُمْ شَيْئًا وَلَوْ كَثُرَتْ
وَأَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾

20. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow Adeeca Eebe iyo Rasuulkiisa hana ka Jeed-sanina idinkoo Maqli.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَلَا تَوَلَّوْا عُنْفَهُ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾

21. Hana Noqonina kuwii Yidhi Maqallay iyagoon wax Maqlayn.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ
لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾

22. Dhul Socod waxaa ugu Shar badan (Uxun) Eebe agtiisa ma Maqle (Xaqa) ma hadle oon kasayn (Wanaagga).

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الضَّمُّ إِلَيْكُمُ
الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٢﴾

23. hadduu ku Ogyahay Eebe Khayr wuu maqashiin lahaa (Garansiin lahaa) hadduuse Maqashiyo way Jeedsanla-haayeen (Kibirdartiis) iyagoo is dadbi.

وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ
لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾

24. Kuwa Xaqa Rumeeyow Maqla Eebe iyo Rasuulka Markuu idiinku Yeedho wax idin nooleeya (XAQA) Ogaadana in Eebe (Karo) inuu kala Dhexmaro Ruuxa iyo Qalbigiisa, oo Xagyiisa laydiin soo Kulmin.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ
إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ
يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ
مُخْرَجُونَ ﴿٢٤﴾

Gaaladii Carbeed waxay Eebe warsan jiren isla wayni Darteed in Eebe Halaago Ciddii Xumaan wadda iyaga iyo Mu'iniinta, waxaana u yimid waxay warsanayeen Maalintii Badar, waana la halaagay, inay Xumaanta ka joogaan yaana u Khayrroon, Hadday ku Noqdaanna Eebe wuxuu u Gargaari Mu'iniinta Dhabta ah, waxaana laga rabaa Mu'iniinta inay si run ah u Adeecaan Eebe iyo Rasuulkiisa, Xaqana raacaan, oyna la mid Noqon kuwa Dhaha waan maqalay iyagoon Maqlin, waxaana ugu Liita Eebe Agtiisa waxa Dhulka ku socda cid Xaqa ka Dhaga la', oo ka Afla', oon Garaynaynoo markii xaqa loo sheego ka Jeedsata, Dadka Mu'iniinta ahse waa inay Maqlaan oo yeelaan Eebe iyo Rasuulkiisa Markuu wax nooleeya oo Diinta islaamka ah iyo xaqa ugu Yeedho, Ileen wa Nolole, waxa ka soo hadhayna waa Geeriye, Arrintana Eebaa haysta oo Toosin Ciddu doono oo Wanaagga ku Dadaasha, Xagiisaana laysu Kulmin. Saas darteed Ciddii Nolol, Wanaag, Sharaf iyo Khayr rabta ha Raacdo Quraanka iyo Xaqa. Al-Anfaal (19-24).

25. Ka Dhawrsada Fidmo oon ugu Dhacayn kuwii Dulmiga falay Gaar ahaan oo idinka mida, Ogaadana in Eebe Ciqaabtiisu Darantahay.

وَأَتَقُوا فِتْنَةً لِّأَصْحَابِ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ
خَاصَّةً وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٥﴾

26. Xusuustana markaad ahaydeen kuwo yar oo lagu Tabar darraysto Dhulka (Makaad) idinkoo ka Cabsan in Dadku idin dafo oo markaas uu idin Dhaweeyey (Dumay) idinkuna Xoojiyey Gargaarkiisa, idinkuna Arzaaqay Wanaag (Xalaal) inaad ku Mahdisaan.

وَأَذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ
تَخَافُونَ أَنْ يَخْطِفَكُمْ النَّاسُ فَأَوْنَكُمْ
وَأَيَّدَكُمْ بِبَصَرِهِ وَوَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ
لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾

27. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow ha Khayaamina Eebe iyo Rasuulka iyo Ammaanadiinna idinkoo Og.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ
وَتَخُونُوا أَمْنَكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾

28. Ogaadana in Xoolihiinnu iyo Caruurtiinnu Fidno uun yihiin oo Eebe Agtiisa Ajir wayn yahay.

وَعَلِمُوا أَنَّكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ
وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾

29. Kuwa (XAQA) Rumeeyow haddaad ka Dhawrsataan Eebe wuxuu idiin yeeli Faraj (iyo Nabadgalyo) wuxuuna Asturi Xumaantiinna «Dambigiinna», Wuuna idiin Dhaafi Eebana waa Fadli Wayne.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا اِنْ تَنَقَّوْا لِلّٰهِ يَجْعَلْ لَّكُمْ فُرْقٰنًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ ﴿٢٩﴾

Xumaanta haddaan layska reebin kuma kaliyeysato Adduunka Ciddii Fashay kaliya, ee way wada heli Ciddii ku Dhaw oon Xumaanta Reebin Sida Xadiithyo Badan ku sugnaaday, waana arrin ay waajibtahay in si dhaba loo garto looguna camal falo. Tan kale waxay ahaayeen Muslimiintii Makaad kuwo tabar yar oo Cabsada Eebaase Xoojiyey oo Madiino Dejiyey una Gargaaray, oo Rizqi Fiican ku Arzaaqay, waana wax la Xusuusto oon la halmaami Karin tan kale waa inaan la Khayaamin Eebe, Diinta, Nabiga, Ammaanada iyo Xaqa isagoo la ogyahay, lana garto in Xoolaha iyo Caruurto Fidmo iyo Imtxaan yihiin ee Wanaag iyo Ajir Eebe Agtiisa yaallo, Ciddii si Fiican u Dhawrsatana Eebe wuxuu u Furi Faraj, Wuuna Asturi, una Dambi Dhaafi Illeen Fadligiisaa Waasac ahe, isagaana Awoodda lehe. Al-Anfaal (25-29).

30. Xusuuso (Nabiyow) markay ku dhakrayeen Kuwii Gaaloobay inay ku Xidhaan, ama ku Dilaan ama ku Bixiyaan, way ku Dhakrayeen Eebaase ka abaal marin isagaana Abaal mariye Khayr roona ah.

وَإِذْ يَتَكْرَمُكَ الَّذِيْنَ كَفَرُوا لِيُبْسِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَتَكْرَمُونَ وَيَتَكْرَمُ اللّٰهُ وَاللّٰهُ خَيْرٌ الْمَكْرِيْنَ ﴿٣٠﴾

31. Marka lagu Akhriyo Aayaad-kanaga waxay Dhahaan waan maqalay haddaan doonana waan Dhahaynaa kanoo kale (Quraanka) kanu waxaan warkii kuwii hore ahayn ma aha.

وَإِذْ أَنْتَلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايٰتُنَا فَاَلْوَأَدَ سَمِعْنَا لَوْلَنَّا لَقُلْنَا مِثْلَ هٰذَا اِنَّ هٰذَا اِلَّا اَسْطِيْرٌ اَلْوٰلِيْنَ ﴿٣١﴾

32. Xusuuso markay Dheheen Eebow hadduu kanu Xaqa Agtaada ah yahay Nagaga soo daadi Dhagaxyo (Naara) Samada, ama noo keen Cadaab daran.

وَإِذْ قَالُوْا اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ هٰذَا هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَامْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَآءِ اَوْ اَنْتِنَا بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ﴿٣٢﴾

33. Eebase ma aha kii Cadaaba Adoo Dhexjooga, mana aha mid Cadaaba iyagoo Dambi dhaaf warsan.

وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَاَنْتَ فِيْهِمْ وَمَا كَانَ اللّٰهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُوْنَ ﴿٣٣﴾

Gaaladii Quresheed Dhagarbay u sameeyeen Nabigii (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Waxayna ku Shireen Daarur Nadwa markay wax badan hadleenna waxaa Arrin soo Jeediyeey Abu Jahal wuxuuna soo Jeediyeey in Meel kasta Wiil Xoog leh laga keeno markaas Seefo loo Dhiibo Nabigana hal mar kuwada Dhuftaan si qaraabadiisu Mag u qaadato Illeen lama Colloobi karaan Dadkoo dhane, waxayna isku waafaqeen Ra'yigaas, Eebaase Ogaysiyey Nabigiisa Arrintiina Gacantooda ka Bixiyey oo Nabadgaliyey Nabigii, waana kii baxay ee Godka galay isaga iyo Sayid Abu Bakar, ka dibna Madiina aadeen. Waxayna ahaayeen Gaaladaasu kuwa marka lagu Akhriyo Quraanka Yidhaahda Maqallay, haddaan doonno waan dhihi lahayn isagoo kale, waana warkii dadkii hore, waxayna Codsadeen in Eebe Cadaab Cirka kaga soo daayo Hadduu Quraanku Xaq yahay, Taasiina waa Duqonniimo wax Eebe la waydiistana ma aha, ee waxaa Habboon in la Dhaho Eebow nagu hanuuni Xaqa, Eebase ma Cadaabo Nabigoo Dhex Jooga ama iyagoo Dambi Dhaaf warsan, Illeen way dhawaafi jireene. Ibnu Cabbas wuxuu Yidhi: Waxaa Jiray Labo Ammaan, Nabigii iyo Dambi Dhaaf warsasho, waxaase tegey Nabigii waxaana hadhay Dambi dhaaf Doonidii. Al-Anfaal (30-33).

34. Muxuusanse Eebe u Cadaabayn iyagoo ka Celin Dadka Masjidka Xurmada leh, mana aha Ehelkiisa, Ehelkiisu waxaan kuwa dhawrsada ahayn ma aha, Badan koodse ma Oga.

وَمَا لَهُمْ أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ
عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ؛
إِنْ أَوْلِيَآؤُهُ إِلَّا الْمُنَافِقُونَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

35. Salaaddooda Kacbada agteeda ahna ma aha waxaan Foodhi iyo Sacabbo Tumid ahayn, ee Dhadhamiya Cadaabka Gaalnimadiinna Darteed.

وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً
وَتَصْدِيهً فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ
تَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾

36. Kuwii Gaaloobay waxay ku Bixin Xoolahooda inay ka Celiyaan Dadka Jidka Eebe way Bixin doonaan waxayna ku noqon Qoomamo markaasaa laga Adkaan, kuwa Gaaloobayna Xaga Jahannamaa Loo kulmin.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُضِلُّونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُفْقَهُنَّهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ
حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ
يُحْشَرُونَ ﴿٣٦﴾

37. in Eebe kala Bixiyo Xumaanta iyo Wanaagga, Yeelana Xumaanta Qaarkeed tan Kale Korkeeda uuna Kulmin Dhammaan uuna Yeeli Jahannamo kuwaasuna waa uun kuwa Khasaaray.

لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْأَخْيِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ الْأَخْيِيثَ
بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكَبُكُمْ جَمِيعًا فَيَجْعَلُهُ
فِي جَهَنَّمَ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٣٧﴾

Gaaladu way Mutaan Ciqaabta iyo Cadaabkaba, Illeen waxay dadka ka Celiyaan Masaajidka Xurmaysan, oo ayna Mudnayn inay Daris la Noqdaan waxaase Mudan inuu Gacanta ku hayo Muslimiinta. Gaaladuna Dhab ahaan ugama yaabaan Eebe, Cibaadadooduse waa Foodhi, Buuq iyo Sacabbo Tun, Abaalkooduna waa Cadaab Gaalnimadooda Dartiis, waxay Gaaladu Bixin oo Xoola ah inay Jidka Eebe ka Leexiyaan, way Bixin waxayse ku Noqon Khasaare waana laga Adkaan, Naarta Jahannamana waa lagu Kulmin, si Eebe u kala saaro Xumaanta iyo Wanaagga, Xumaanta wuu Kulmiyaa Dhammaanna yeela Naarta Jahannamo waana kuwa Khasaaray.

Ibnu Isxaaq wuxuu sheegay in Cabdullaahi Binu Rabiica, Cigrama AbuJahal iyo Safwaan Binu Umayyaa u Tageen Abii Sufyaan Dagaalkii Badar ee lagu Laayey Qaraabadiidii inay Ogolaadaan Safarkii Abu Sufyaan Hoggaaminayey ee Dagaalku ku Billowday Xoolihiisa in lagu Bixiyo la Dagaallanka Nabiga iyo Muslimiinta, markaasaa waxaa soo Degtay Aayadahan.

Badarbay ku soo Degeenna waa la Yidhi, waxaase Dhaba in Gaalo Khasaari. Al-Anfaal (34-37).

38. Ku Dheh kuwii Gaaloobay had-day ka Reebtoomaan (Gaalnimada) waxaa loo Dhaafi wixii hor maray, had-daye Daa'imaan (Gaalnimada) waxaa tagtay «horraysay» jidkii kuwii hore.

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ
مَّا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ
الْأُولَئِكَ ﴿٣٨﴾

39. la Dagaallama Gaalada intaan Gaalnimo iyo «Xumaan» laga helin

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ

una ahaato Diintu Dhammaan Eebe, hadday Reebtoomaan Eebe waxay Fali wuu Arkayaa.

40. Hadday Jeedsadaanna ogaada in Eebe yahay Gargaarihiinna isagaana u Fiican Gargaare.

41. Ogaadana waxaad Qanimaysataan in Eebe Shan Meelood Meel Leeyahay, iyo Rasuulku, iyo Qaraabada, iyo Agoonta, iyo Masaakiinta, iyo Socdaalka, haddaad tihii kuwo Rumeeyey Eebe iyo waxaan ku Dejinnay Addoonkanaga Maalintii kala Bixinta, Maalintay kulmeen Labadii Col (Badar) Eebana wax kasta (oo uu Doono) wuu karaa.

Eebe waa Naxariiste wuxuuna u Dhaafaa wixii hore Ciddii Gaalnimada ka soo Noqota oo Xumaanta ka Toobadkeenta, sida ku Sugnaatay Xadiith: Islaamku wuu Tiraa wixii ka horreeyey, Toobadduna way Tirtaa wixii ka horreeyey, Ciddii Xumaan ku Noqota way Caddahay Waddadii kuwii hore. Waana in Gaalada lala Dagaallamo intaan Xumaan laga helin 'Diintuna Dhammaan Eebe u ahaato, ciddii Xumaanta ka Joogtana Eebe wuu arkaa, Ciddii Jeedsatana Eebaa uga gargaari Mu'miniinta, Kaalmeeye iyo Gargaarana Eebaa u Fiican. Wixii Gaalada laga helo waqtiga Dagaalkana Shan Meelood Meel waxaa loo iili Jidka Eebe iyo Rasuulkiisa, qaraabada Nabiga oo Sako la siinayn, Agoonta, Masaakiinta, iyo Socdaalka, haddii Dhab loo Rumeeyey Eebe iyo Quraanka, waana Xoolo Xalaala oo lagu Xoojin Islaamka iyo Xaqa, laguna Wiiqi Gaalada. Al-Anfaal (38-41).

42. Xusuusta markaad ahaydeen Dhinicii u Dhawaa (Badar) Gaaladuna ahayd Dhinicii ka Fogaa (Badar) Safarkiina idinka Hooseeyey hadaad isu ya-boohdaan (Ballanna) waad isku Khi-laafi lahaydeen Ballanka, Eebaase Falay inuu Xukumo Amar uu Fali in Ciddii Halaagsamina si Cad u Halaagsantoo, Ciddii Noolaanna si Cad u Noolaato, Eebana waa Maqle Og.

43. Markuu idinku Tusiyeey Eebe Gaalada Hurdada iyagoo yar, haddu ku Tusiyo Iyagoo Badanna waad Fashili lahaydeen ood ku Murmi lahaydeen Amarka, Eebaase Nabadgaliyey, Illeen wuu Ogyahay waxa Laabta ku Sugane.

الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّهِ فَإِنَّهُمْ لَأَنْتَهُمْ وَإِنَّهُمْ
بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٨﴾

وَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَىٰكُمْ نِعَمَ الْمَوَلَىٰ
وَنِعَمَ النَّصِيرِ ﴿٣٩﴾

﴿٤٠﴾ وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ
وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ
وَأَنَّ السَّبِيلَ إِنْ كُنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أَنْزَلْنَا
عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ
وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤١﴾

إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَىٰ
وَالرَّكْبُ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ
لَا خَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ وَلَكِن لِّيَقْضِيَ اللَّهُ
أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ
عَنْ بَيْنَتِهِ وَيُحْيِي مَنْ حَيَّ عَنْ بَيْنَتِهِ وَإِنَّ اللَّهَ
لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

إِذْ يُرِيكُهُمُ اللَّهُ فِي مَنَايِكَ قَلِيلًا
وَلَوْ أَرَادْتَ كَثْرَتَهُمْ كَثِيرًا لَقَسَيْتَهُمْ وَلَنْزَعْتَهُمْ
فِي الْأَمْرِ وَلَكِنِ اللَّهُ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلِيمٌ
بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤٣﴾

44. Iyo markuu idin Tusiyeey markaad Kulanteen iyagoo ku Yar indhihiinna, idinkuna yareeyey Indhahooda in Eebe Xukumo Amar uu Fali, Xagga Eebaa-na loo Celin Umuuraha.

وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ اتَّفَقْتُمْ فِي آعْيُنِكُمْ قَلِيلًا
وَيُقِيلُ لَكُمْ فِي آعْيُنِهِمْ يَقْضَى اللَّهُ أَمْرًا
كَانَ مَفْعُولًا وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٤٤﴾

Muslimiintu waxay Degeen Daanta Badar ee Xigta Xagga Madiino, Gaaladuna Xagga Maka Jahadeeda, Safarkiina Maray Xagga Badda Eebana Kulmiyey si Ciddii Halaagsami iyo tan Noolaamba Xaalku u Caddaado, Wuxuuna Eebe isu Muujiyey Labada Kooxood iyadoo midba la yartahay midda kale, in Eebe sugo Guusha Islaamka, Saasayna u Kulmeen Labadaas Col. oo midna Xaqa iyo Islaamka Matalayo iyo mid Gaalnimo iyo Isla wayni, Wuxuuna Ibnu Jariir Sheegay in Abuu Sufyaan u Ciddiray Gaaladii Qureesheed kuna yidhi: Noqda waa nabadgalay, waxaase Diiday Abuu Jahaal oo sheegay inayna Noqonayn intay ka Tagaan Ceelka Badar, Saddex Maalmoodna ku Nagaadaan oo Cunno ku Cunaan, Geelna ku qashaan, Khamrana ku Cabbaan Gabdhuhuna Durbaan u Garaacaan oo Carabtuna Maqasho, Qaddariyaanna, Nabiguna wuxuu Yidhi: Maka waxay idinku soo Tuurtay Beerkeedii, waana kaas Xaq iyo Xumaan. Al-Anfaal (42-44).

45. Kuwa Xaqa Rumeeyow haddaad la Kulantaan Koox (Cadow ah) Sugaada Xusana Eebe wax Badan inaad Liibaantaan.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا
وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾

46. Adeecana Eebe iyo Rasuulkiisa hana Murmina ood Fashishaan uu tagana Xooggiinnu Samra Eebe wuxuu la jiraa kuwa Samree (Adkaysta).

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنزِعُوا عَنْ أَفْئِسْفَلُوا
وَنَذْهَبَ رِيحِكُمْ وَأَصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ
مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾

47. Hana ka mid Noqonina kuwii ka baxay Guryahooda Kibir iyo istuska Dadka Darttiis kana Celinaya (Dadka) Jidka Eebe, Eebana waa Koobay waxay Camal Fali.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا
وَرِثَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾

48. Markuu u Qurxiyey Shaydaanku Camalkooda kuna Yidhi wax idinka Adkaan oo Dada ma jiro Maanta, anna kaalmeeyaan idiin ahay, markay isarkeen Labadii Kooxoodna wuxuu u gurtay Cidhibtiisa, wuxuuna yidhi anugu Bari baan idinka ahay, waxaana arkaa waxaydaan Arkin waxaana ka Cabsan Eebe Ilaahayna waa Ciqaab darane.

وَإِذْ زَيْنٌ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَاهُمْ وَقَالَ لَأَغْلِبَنَّ
لَكُمْ يَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ
لَكُمْ فَلَمَّا تَرَأَتِ الْفِئَتَانِ نَكَصَ عَلَى عَقْبَيْهِ
وَقَالَ إِنِّي بريءٌ مِنْكُمْ إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ
إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤٨﴾

49. Markay dhahayeen Munaafiqiintu iyo kuwa Cudurku Qalbiga kaga

إِذْ يَكْفُلُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ

jiro, waxaa Dhagray Kuwaas Diintooda, Ciddii Eebe tala saarata Ilaahay waa Adkaade Falsan.

مَرَضٌ غَرَّهُتُمْ وَأَنْتُمْ تَكْفُرُونَ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤١﴾

Waa in la sugnaado marka Colka lala Kulmo oon la Cararin, Eebana la Xuso, lana Adeeco Eebe iyo Rasuulkiisa, lana Murmin si aan loo fashilin loona Tabar yaraan, waana in la adkaysto Illeen Eebe wuxuu la Jiraa Cidda Adkaysatee, lana Mid noqonin sidii Gaaladii reer makaad ee Kibirka iyo is Tustuska Dadka iyo Xaqa ka Leexintiisa u soo Baxday, Shaydaanna u Qurxiyey Camalkooda una Sheegay inaan laga Adkaanayn una Gargaari, Markay labadii Col Kulmeenna Dib u Gurtay, Sheegayna inuu Arko waxayna Arag, Sheegayna inuu Eebe Ka yaabi isagoo Been sheegi, Munaafiqiinta iyo Kuwa Qalbiga ka Bukana ku Sheegi Mu'miniinta in Diintoodu Khaladay Beenna u Sheegtay, Ciddiise Eebe tala Saarata Isagaa Adkaada ah Falsan, waxaana muuqda in la adkaysto Eebana lagu Xidhnaado, Kibir, Istus, iyo Shaydaanna laga Fogaado. Al-Anfaal (45-49).

50. Haddaad Aragto Markay Oofsan (Nafta ka qaadi) Malaa'igtu kuwii Gaaloobay oy ka Garaaci Wajiyadooda iyo Gadaashooda iyagoo ku Dhihi Dhadhamiya Cadaabka Gubidda (waxaad arki lahayd Arrin wayn).

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبُرَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾

51. Arrintaasuna waa waxay hormarsatay Gacmihiinnu darteed Eebana ma Dulmiyo Addoomada.

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَأَنْتُمْ لَيْسَ بِظُلْمٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٥١﴾

52. Waa Caadadii Fircoon Qomkiisii iyo kuwii ka horreeyey ee ka Gaaloobay Aayaadkii Eebe oo Eebe Qabtay Dambigooda Dartiis, Eebana waa Xoog badane Ciqaab daran.

كَذَٰبِ آلِ فِرْعَوْنَ ۖ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٢﴾

53. Arrintaasna waa inaan Eebe doorinin Nicmo uu ugu Nicmeeyey Qoom intay ka Dooriyaan waxa Naftooda ah, Eebana waa Maqle Og.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعَمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ ۗ حَتَّىٰ يَخِضُوا مَا بَانَ نَفْسِهِمْ وَأَنْتَ اللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾

54. Waa Caadadii Fircoon Qoomkiisii iyo kuwii ka Horreeyey, waxay ka Gaaloobeen Aayaadkii Eebahood markaasuu Halaagay Dambigooda Dartiis waxayna Dhammaan ahaayeen Daalimiin.

كَذَٰبِ آلِ فِرْعَوْنَ ۖ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ ۗ وَكُلُّ كَاذِبٍ لَّعِينٌ ﴿٥٤﴾

Geeridu waa wax wayn, Saas darteed yuu Eebe u sheegay Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalo Eebe korkiisa ha yeelee) in hadduu arko Gaalada oo Malaa'igtu Nafta ka Qaadi kana Garaaci Wajiga iyo Gadaasha kuna Dhihi Dhadhamiya Cadaabka Gubidda inuu Arki lahaa Arrin wayn, waana hormarsadeen Gacmahoodu Illeen Eebe ma Dulmiyo Addoomadee, waxayna la midyihiin Fircoon iyo Dadkiisii iyo kuwii ka horreeyey ee ka Gaaloobay Aayaadka Eebe oo Eebe qabtay Dambigoodii dartiis, Eebana Waa Xoog badane Ciqaabtiisuna darantahay, waxaana ugu wacan inaan Eebe Dad ka Doorinin Nicmo uu ugu Nicmeeyey intay Naftooda ka Dooriyaan, Dambina falaan, Illeen Eebe waa Maqle Oge, Sidaasna waxaa falay Fircoon iyo Dadkiisii iyo kuwii ka horreeyey oo Beeniyey Aayaadkii Eebe markaasna Eebe Halaagay Dambigooda Dartiis, Fircoon iyo Colkiisii wuu Maansheeyey illeen Daalimiinbaay ahaayene. Al-Anfaal (50-54).

55. Dhul Socde waxaa ugu Shar badan Eebe Agtiisa kuwa Gaaloobay oon Rumeynin.

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾

56. ee ah Kuwaad la Ballantay markaas Buriya Ballankooda mar kasta, oon Dhawrsanayn.

الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مِرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿٥٦﴾

57. Haddaad ku Liibaanto (Adkaato) Dagaalka ku Eri (xanuuji) kuwa ka Dambeeya inay Xusuustaan.

فَمَا تَتَّقَنَّهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرِدَ بِهِمْ مَنْ خَلَفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَدْكُرُونَ ﴿٥٧﴾

58. Haddaad ka Cabsato Qoom Khayaanadii u Tuur (Ogaysii) Ballankii si siman, Illeen Eebe ma Jecla Khaa'imiinta.

وَأِمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ خِيفَةٌ فَأُنذِرُ الْبَيْهَ عَلَىٰ سَوَاءٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِبِينَ ﴿٥٨﴾

59. Yeyna u malayn kuwii Gaaloobay inay Carari (Karaan) iyagu ma Daa-liyaan (Eebe).

وَلَا يُحْسِبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا إِيَّاهُمْ لَا يُعْجِزُونَ ﴿٥٩﴾

60. Ugu Darbada waxaad kartaan oo Xooga, iyo Darbidda Fardaha inaad ku Cabsi galisaan Colka Eebe iyo Colkiina (Gaalada) iyo kuwa kale oo ka soo hadhay (Munaafiqiinta) ma ogidin Eebaase Og, waxaad ku Bixisaan Jidka Eebana waa laydiin oofin (Dhammayn) idinkoon laydin Dulmiyeyn.

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ ۚ وَعَدُوا اللَّهَ وَعَدُواكُمْ ۚ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۚ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾

Ayadahanna wuxuu Eebe ku sheegay in waxa Dhulka ku socda ugu Liito Gaalada Beenisay Xaqa, een waliba Rumaynayn, oo Buriya Ballanka Nabiga markasta oon Dhawrsanaynna, Eebaana Faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalo Eebe korkiisa ha yeelee) in Cidduu ka helo kuwaas Dagaalka uu Xanuunjiyo si kuwa ka Dambeeya u Cabsadaan, una Xusuustaan, Hadduu Khayaamadooda ka Yaabana uu ogaysiiyo inuu Ballankoodii u Celiyey Aaminaynna mar kale, Illeen Eebe ma Jecla Khaa'imiintee, Yeyna u malayn Gaaladu inay Eebe ka Carari Karaan Wuxuuna Eebe faray Muslimiinta inay u Darbadaan Dagaalka Gaalada una hub samaystaan, iyagoo ku Cabsi galin Colka Eebe iyo Muslimiinta Gaalada ah, kuwa la ogyahay iyo kuwa Eebe uun Ogyahay, Jidka Eebana wax lagu Bixiyo, si Eebe ugu oofiyo Wanaagga oon loona Dulmiyin. Waxaana ku soo Arooray Wanaagga Dagaal Barashada iyo Hubka Xadiithyo badan sida: Fardaha Fuuliddooda waxaa lagu Xidhay Khayr tan iyo Qiyaamada, iyo Gana oo kora Ganiddaana ka Khayr roon Koridda. Taasina waxay muujin inay Waajibtahay in loo Darbado Jahaadka iyo daaficidda Diinta, Xoolaha, Dhulka iyo Sharafka, markay ka tageen Muslimiintuna Amarkii Eebe yey Dullooben, Gaalana u Talisay, Jahaad umbaana ka Saarikara. Al-Anfaal (55-60).

61. Hadday u Iishaan Gaaladu Nabad u Iilo adna talana Saaro Eebe, Illeen isagaa uun Maqla ognee.

وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلَامِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۚ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾

62. Hadday Doonaan inay ku Dhagraan waxaa Kaafiyahaaga ah Eebaha kugu Xoojiya Gargaarkiisa iyo Mu'miniinta.

وَأَنْ تُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ
هُوَ الَّذِي آتَاكَ بِبَصِيرَةٍ وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

63. Isuna soo Dumay Quluubtooda, haddaad Bixiso waxa Dhulka ku Sugaan oo Dhan Maadan isu Dunteen Quluubtooda, Eebaase isu Dumay Dhexdooda Illeen isagaa Adkaade falsan ehe.

وَأَلْفَ بَيْتٍ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا مَا أَلْفَ بَيْتٍ قُلُوبِهِمْ وَلَا كُنَّ
اللَّهُ أَلْفَ بَيْتِهِمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾

64. Nabiyow waxaa kugu Filan Eebe Adi iyo inta ku Raacday ee Mu'miniinta ah.

يَتَأَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾

65. Nabiyow ku boorri mu'miniinta Dagaalka hadday idinka Mid yihiin Labaantan Samra (Adkaysta) Waxay ka adkaan Labo Boqol, Hadday idinka Mid yihiin Boqol waxay ka Adkaan Kun ah kuwa Gaalooabay Illeen waa Qoomaan wax kasayne.

يَتَأَيُّهَا النَّبِيُّ حَرَضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ
إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ
وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا
مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا يَا نَهْرُ قَوْمٍ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾

Diinta Islaamku waa Diin Nabad galyo, Isjaceyl, Iskaalmayn, Saas darteed yuu Eebe faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha Yeelee) In hadday Gaaladu u Leexdaan oo Doonaan Nabad iyo Dagaalla aan Nabiguna u Leexdo Eebana Talo saarto kana Digtoonaado, Illeen Eebaa wax Maqla waxna Oge, hadday doonaan inay Khayaamaan oo Dhagraan Nabigana waxaa ku Filan Eebaha ku Xoojiyey Gargaarkiisa iyo Mu'miniinta, Isuna Dumay Quluubta Mu'miniinta, Illeen waxa Dhulka ku sugan oo Dhan haddii la Bixiyo cidina isuma Dumi karto Quluubtoode, Eebaase isu Dumay, Illeen isagaa Adkaada oo Falsame, Kaafiyana Nabiga iyo Mu'miniintee, Tan kale waa in Mu'miniintu Dagaallamaan Xaqana difaacan haba ka badnaadeen Gaaladuyee, Illeen Muslimiinta waxaa laga rabaa Adkaysi, Rumayn Xaqa, iyo Jahaad Dhab ah, Gaalana way Jabi oo Halaagsami hadday la Dagaallamaan Muslimiintii Dhaba oo Geerida Ogol Eebana ku Xidhan Dhabna u Rumeysan. Al-Anfaal (61-65).

66. Hadda wuu idinka Fududeeyay Eebe wuxuuna ogyahay inaad tabar Yartihii hadday idinka Mid yihiin Boqol Samra (Adkaysta) waxay ka Adkaan Labo Boqol, Hadday idinka Mid yihiin Kunna waxay ka Adkaan Labo Kun Idanka Eebe, ILaahayna wuxuu la Jiraa kuwa samra.

الَّذِينَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا
فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ
وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ
وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٦٦﴾

67. Kuma habboona Nabi inay u ahaato kuwo la qafaashay intuu kaga Jilciyo Dhulka Dhexdiisa (Gaalada) waxaad Doonaysaan Muuqa Addunyaada Eebana wuxuu dooni Aakhiro Eebana waa Adkaade Falsan.

مَا كَانَتْ لِنَبِيِّ أَنْ يُكُونَ لَهُ أَمْرٌ حَتَّى تَشْخَرُ
فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَصَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ
الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾

68. Hadduusan Jirin Kitaab Eebe oo horreeyey waxaa idin taaban lahaa waxaad qaadateen Darteed Cadaab wayn.

لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٨﴾

69. ee Cuna waxaad Qanimaysataan oo Xalaal Fiicana kana dhawrsada Eebe Illeen Ilaahay waa Dhaafe Naxariistee.

فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ
إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٩﴾

Ibnu Cabbaas waxaa laga wariyey in markay soo Degtay Aayadda Caddayn in Labaatan Muslimiina la Dagaallamaan Labo Boqol oo Gaala ah ay ku Cuslaatay Muslimiintii markaas Eebe soo Dejiyey Aayadahan ka Fududayn oo ah in Boqolku la Dagaalamaan Labo Boqol, Kunkuna Labo Kun la dagaalamo, Markay samraan oo adkaystaan Eebaa u gargaari, saasuuna Xaalku ku Sugnaaday, Sina uma banaana in markaas la cararo ama la Cabsado, markii Maalintii Badar Qaar la Laayey Gaaladii Qaarna la Qafaashay yuu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) la Tashaday Asaxaabta sidii la yeeli lahaa Dackaas markaasuu Sayid Abuubakar Yidhi aan Daynno oon la layn, Sayid Cumarna Yidhi ha la laayo, Markii la raacay soo Jeedintii Sayid Abuubakarna waxaa soo degtay Aayadahan oo Canaan ah, iyo inay habboontahay in Eebe la Adeeco Adduunna loo Xilan, saasna uu ku Xalaaleeyey Qaniimada laga helo Gaalada waxaana Muslimiinta ku Waajiba Jahaad, Adkaysi iyo Eebe Adeecid. Al-Anfaal (66-69).

70. Nabiyow ku Dheh kuwa la Qafaashay ee Gacmihiinna ku jira hadduu ku Ogyahay Eebe Quluubtiina Khayr wuxuu idin siin mid ka Khayrroon wixii laydinka Qaaday wuuna idiin Dhaafi, Eebana waa Dhaafe Naxariista.

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ قُلُوبًا لِمَن فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرَى
إِن يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِّمَّا
أُخِذْتُمْ مِنْكُمْ وَيَغْفِرَ لَكُمْ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧٠﴾

71. Hadday Doonaan Khiyaamaadaadana waxay Khayaameen Eebe mar hore markaasuu idin Makaniyey Eebana waa Oge Falsan.

وَإِن يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِن قَبْلُ
فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلَيْهِمْ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

72. Kuwa Rumeeyey ee Hijrooday ee ku Jahaaday Xoolahooda iyo Naf-tooda Jidka Eebe iyo kuwa Dumay (soo Dhaweeyey) una Gargaaray ku-waasu Qaarkood waa Gargaaraha Qaar, kuwa Rumeeyey oon hijroonin Gargaarkooda waxba indinkama Saarra intay ka Hijrooni, haddayse idiinku Gargaar warsadaan Diinta korkiinna Gargaarbaa ah qaar Dhexdiinna Ballan

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ
وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ ءَاوَأُوا وَنَصَرُوا
أُولَٰئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا
وَلَمْ يَهَاجِرُوا مَا لَكُم مِّنْ وَلِيَّتِهِم مِّن شَيْءٍ
حَتَّىٰ يَهَاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ
فَعَلَيْكُمْ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم

yahay mooyee, Eebana waxaad Falay-
saan wuu Arkaa.

مَيْثِقٌ وَاللَّهُ يَمَّا نَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٦﴾

Dagaalkii Badar ee waynaa waxaa lagu Qafaashay Gaalo Badan iyo Dad la soo Qasbay, Ciddii Toosnaata oo ka midana Eebe wuxuu Siin wax ka Khayroon wixii laga qaaday una Dambi Dhaafi, haddayse Nabiga Khayaamaan horay Eebe u Khayaameen markaas Muslimiinta Gacanta u galiyey, Illeen waa wax walba oge Falsane.

Tan kale Ciddii Rumaysay Xaqa oo Hijrootay oo Xoolaheeda iyo Naftedeba ugu Jahaadday Jidka Eebe, iyo kuwii soo Dhaweyey una Gargaaray Qaarkood qaarbuu Sokeeye u yahay, kuwaanse taas falin waxba kama dhaxeyyo intay ka falaan, haddayse Gargaar idin warsadaan waa loogu gargaari Ciddaan Ballan lala Dhigan. Al-Anfaal (70-72).

73. Kuwa Gaaloobay Qaarkood Waa Sokeeyaha Qaar haddaydaan taas falinna (Ogaanna) Fidmaa ahaan Dhulka iyo Fasaad wayn.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۖ لَا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴿٧٣﴾

74. Kuwa Rumeeyey ee Hijrooday ee ku Jahaaday Jidka Eebe iyo kuwa soo Dhaweyey una Gargaaray kuwaasu iyagaa Mu'miniina Dhaba ah, waxayna Mudan Dambi Dhaafid iyo Rizqi Sharafle.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجْهَهُدْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَأُوا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾

75. Kuwa Rumeeya Gadaal oo Hijrooda oo Jahaada la Jirkiinna kuwaasu waa idinka mid, Qaraabadaana Qaarkeed Qaar ku Mudanyahay Xukunka Eebe Ilaahayna waxkasta waa ogyahay.

وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدِ وَهَاجَرُوا وَجْهَهُدْ أَوْ مَعَكُمْ فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٥﴾

Waa in la Ogaado in Muslimiintuna Walaalo yihiin, Gaaladuna isu kaalmaystaan Colnimada Xaqa iyo Diinta Islaamka, Haddii kale waxaa dhici Fidmo iyo Fasaad wayn, Kuwa Xaqa Rumeeyase oo hijrooda kuna Jahaada Jidka Eebe iyo kuwa soo Dhaweyya una Gargaara kuwaasu waa Mu'miniinta Xaqa ah ee Dhabta ah Dambi Dhaafid iyo Wanaagna way Mudan.

Kuwa Dib ka Rumeeya oo Hijrooda oo Jahaada la Jirkiinna waa idinka mid, Qaraabadaasi Qaarkeed Qaar ku mudanyahay Kitaabka Eebe, wax kastana Eebaa Og. Waxay Caddeeyeen Aayaduhu Abaalka Wanaagsan ee Mu'miniintu Mudan Akhiro. Al-Anfaal (73-75).

Suurat At-Tawbah

سُورَةُ التَّوْبَةِ

1. Tani waa ka bari ahaasho Eebe iyo Rasuulkiisa kuwaad la Ballanteen oo Mushrikiinta (Gaalada) ah.

بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١﴾

2. ee socda Dhulka afar bilood ogaadana inaydaan daalinayn Eebe iyo in Eebe uu dulleyn gaalada.

3. waana ogaysiin Eebe ka ahaaday iyo Rasuulkiisa oo Dadka Maalinta Xajka wayn in Eebe ka bari yahay Gaalada iyo Rasuulkiisu, haddaad Toobadkeentaanna saasaa idiin Khayrroon, haddaad jeedsataanna ogaada inaydaan Eebe Daalinayn, uguna Bishaa-reeya kuwii gaaloobay Cadaab daran.

4. Kuwaad ballanteen Mooyee oo Gaalada ah markaasna aan idinka Nusqaaminin waxba, idiinkuna kaalmaynin cidna, ee dhameeya tan iyo ballankooda «Muddadood» Eebana wuxuu jecelyahay kuwa dhawrsada.

Suuraddani waxay ka mid tahay suuradaha ugu dambeeyey soo degid, Illeen xaggeeda hore waxay soo degeen markii laga soo noqday Duullaankii Tabuuk, Bisinna laguma bilaabin Suuradda, waxayna caddeyn in Eebe iyo Rasuulkiisu ka bari yihiin gaalo, kuwii ballan lala dhigtayna uu i jiro muddo afar Bilooda, saasaana la ogaysiiyey Maalintii iiddii Carrafo, cid ballan leh oon jabin mooyee, colna ugu kaalmaynin Musliimiinta waxaana la sugi mudadooda, taasina waxay ku tusin sida Islaamku ballanka u dhawro una ilaaliyo iyo inaan Eebe iyo Rasuulkiisa iyo gaalo wanaag dhex oollin. At-Tawbah (1-4).

5. markay faydmaan bilaha xurmada leh ku dila gaalada meejaad ka heshaan qabtana (qafaasha) Go'doomiya una fadhiista meel gabasho ah oo dhan, haddayse toobad keenaan oogaanna salaadda, bixiyaanna Sakada u sii daaya jidkooda Eebe waa dambi dhaafe Naxariistee.

6. mid ka mida gaaladana hadduu magangal idin waydiisto magangaliya intuu ka maqlo hadalka Eebe markaas Gaadhsiiya meeluu Aamin ku yahay, illeen waa qoom aan wax ogayne.

7. siday ugu ahaan gaalada ballan Eebe agtiisa iyo Rasuulkiisa agtiisa kuwaad kula ballanteen Masaajidka Xur-

فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَلِمُوا أَنكُم
عِزُّ مَعْجِزِي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ ﴿٤﴾

وَأَذِّنْ مِن لَّدُنِّي لِلَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الْحِجَّ
الْأَكْبَرَ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ

فَإِنْ تَابْتُمْ فَهُوَ عَزِيزٌ لَّكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا
أَنَّكُمْ عِزُّ مَعْجِزِي اللَّهِ وَيَنْشُرُ الَّذِينَ كَفَرُوا

بِعَذَابِ الْعِزِّ ﴿٥﴾

إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ
يَنْصُرُوكُمْ شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا
فَأَتِمُّوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مَدَّتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ

الْمُتَّقِينَ ﴿٦﴾

فَإِذَا أَسْلَخَ الْأَشْهُرَ الْحُرُمَ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ
حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَأَحْضُرُوهُمْ وَأَقْعُدُوا

لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ فَإِن تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَتَوْا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ

عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧﴾

وَإِن أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ
حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلِمَ اللَّهِ تُعْرَأُ بِعِلْفِهِ مَأْمَنُهُ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ

قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ
اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ

mada leh Agtiisa mooyee ee hadday idiin toosnaadaan u toosanaada Eebe wuxuu jecel yahay kuwa Dhawrsadee.

عند المسجد الحرام فما استقموا لكم
فاستقيموا لهم إن الله يحب المتقين ﴿٧﴾

markay baxaan bilaha xurmada leh waxaa banaan in la laayo gaalada meel kastoo laga helo oo la qafaasho lana qabto meel kastana loo fadhiisto, haddayse toobad keenaan oo salaadda oogaan oo bixiyaan sakada waxaa loo sii dayn jidkooda, illeen Eebe waa dambi dhaafe naxariiste, haddii cid gaalada ka mid ah nabadgalin warsadaan Muslimiinta ha la nabadgaliyo intay ka dhagaystaan hadalka Eebe, markaas la gaadhsiiyo meeshay aaminka ku yihiin illeen waa kuwaan wax ogayn, siduu Nabigu falay (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) sanadkii xudaybiyo, iyo marar kale oo sabab u noqotay hanuunkooda, tan kale gaaladu ballan kuma laha eebe iyo rasuulkiisa agtiisa, kuwii lagala ballamay masaajidka xurmada leh agtiisa mooyee, waana in loo toosnaado intay toosan yihiin, Eebana wuxuu jecelyahay kuwa dhawrsada, Nabiguna saasuu falay Muslimiintuna saasay faleen mana banaana in ballan la jabiyo. At-Tawbah (5-7).

8. waa sidee hadday idinka adkaadaan ayna idiin dhawrayn Qaraabanimo iyo ballan midna, waxay idinku raalli galin afkooda wayna diidi quluubtoodu, badankooduna waa faasiqiin.

كيف وإن يظهروا عليكم لا يرقبوا
فيكم إلا ولا ذمة يرضونكم بأفواههم وتأبى
قلوبهم وأكثرهم فسيقون ﴿٨﴾

9. waxay ku gataan aayaadka. Eebe qiimo yar waxayna ka leexiyeen jidka Eebe waxaana xun waxay falayeen.

أشروا بنات الله تمنا قليلا فصدوا
عن سبيلهم إياهم ساء ما كانوا يعملون ﴿٩﴾

10. umana dhawraan Mu'min qaraabanimo iyo ballan (midna) kuwaasuna waa uun xadgudbayaal.

لا يرقبون في مؤمن إلا ولا ذمة وأولئك
هم المعتدون ﴿١٠﴾

11. haddayse toobadkeenaan oo oogaan salaadda bixiyaanna sakada waa walaalihiinna diinta waana u caddaynay aayaadka qoomkii wax garan.

فإن تآبوا وأقاموا الصلوة وآتوا الزكاة
فإخوانكم في الدين ونفصل الأيت لقوم
يعلمون ﴿١١﴾

12. haddayse buriyaan dhaartooda ballankoodii ka dib, duraanna diintiinna dila madaxda gaalada waa kuwaan dhaar lahayne inay ka joogan (Xumaanta).

وإن تكفروا أيمانهم من بعد عهدهم وطمعوا
في دينكم فقليلوا أئمة الكفر إنهم
لا أيمان لهم لعلهم ينتهون ﴿١٢﴾

Gaaladu ma dhawraan muslimiinta hadday ka tabar roonaadaan ugumana naxariistaan qaraabannimo iyo ballan midna, iyagoo afkana isku dayi inay ku raalli galiyaan muslimiinta, qalbigooduna diidi oo faasiqiina ah, kuna gatay aayaadka eebe qiimo yar, jidkiisana ka leexiya Dadka wax xunna fala, cid Mu'minana aan u dhawrayn qaraabo iyo ballan iyagoo Xadgudbi, haddayse toobadkeenaan oo salaadda oogaan oo sakada Bixiyaan, waa walaalihiinna diinta, aayaadkana wuxuu eebe u caddeeyey cidii wax garan, haddayse buriyaan dhaartooda ballan kadib duraanna diintiinna waa in la laayo madaxda gaalada dadka fari xumaanta xaqqiida iyo gaalnimadana ku hagaajin, waa kuwaan ballan iyo dhaar lahayne bal inay xumaanta ka joogaan, saasayna u muuqataa wadada islaamku oon qarsoodi iyo qalqallooc midna ugu jirin, cidii kula nabaddana la nabad tii diidda xaqa oo burisa ballankana iska celiya kana digtoonaa. At-Tawbah (8-12).

13. miyeydaan la dagaallamayn qoom buriyey dhaartooda oo hamiyey (doonay) bixinta Rasuulka idinkuna billaabay markii horaba, miyaad ka cabsanaysaan Eebaa mudan inaad ka cabsataan haddaad Mu'miniin tihiin.

أَلَا تَقْتُلُونَ قَوْمًا نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ
وَهَكُمُوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ
بَدءُكُمْ أُولَئِكَ فَتَحْشَوْهُمْ
فَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَحْشَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

14. la dagaallama, Eebe ha ku cadaabo gacmihiinnee hana dulleeyee hana idinku gargaaree oo bugsiiyo laabta qoom Mu'miniina.

فَقَاتِلُوهُمْ وَعَدِبْهُمْ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَتَجْزِهِمْ
وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ
قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾

15. tegsiiyana cadhada quluubtooda, wuxuuna ka toobad aqbalaa eebe cidduu doono, Eebana waa oge falsan.

وَيَذْهَبُ غَيِّظَ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ
عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾

16. ma waxaad u malayseen in laydin-ka tegi isagoon Eebe muujin kuwa jahaaday oo idinka mida oon ka yeelanin wax ka soo hadhay Eebe iyo Rasuulkiisa iyo Mu'miniinta Saaxiib, Eebana waa ogyahay waxaad falaysaan.

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ
جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَسْخُدُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِجَمَّةٍ وَاللَّهُ
خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

aayaduhu waxay ku adkayn Muslimiinta inay la dagaalamaan gaalada burin ballanka oo ahaa kuwii bixinta rasuulka hamiyey doonayna xumaanna bilaabay, wax laga cabsadana ma aha ee ilaahay yaa ka cabsi mudan, waana in kuwaas lala dagaalamo, lana dulleeyo, Eebana ugu gargaaro Mu'miniinta quluubtoodana u caafiyo cadhada ka tegsiiyo, cidduu doonana uu ka aqbaloo Toobada, illeen waa oge falsane. Imtixaan la'aanna Mu'miniinta lagu daynmaayo intay ka muuqato kuwa jahaaday oon gaalo saaxiib ka yeelan intay Eebe, Rasuulkiisa iyo Mu'miniinta ka leexdaan, Eebana waa ogyahay waxay fali, wuuna ka abaal marin.

Aayaduhu waxay ku uruursadeen in gaalo colka Muslimiinta tahay oyna waajib tahay in lala jahaado intay xaq ka soo horjeedaan lagana dhiganin saaxiib sokeeye iyo gargaare midna, illeen waa cole. At-Tawbah (13-16).

17. uma bannaana gaalada inay camiraan Masaajidda Eebe iyagoo ku qiri Naftooda gaalnimo kuwaas waxaa buray camalkoodii naartana way ku dhex waari.

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ
شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكَفْرِ أُولَئِكَ
حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾

18. waxaa uun camira masaajidda Eebe cid rumaysay Eebe iyo maalinta dambe oo salaadda ooga oo bixiya sakada kana cabsanayn waxaan Eebe

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مِنْ آمَانٍ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ

ahayn, waxay u dhawyihiin kuwaas inay ka mid noqdaan kuwa hanuunsan.

19. ma waxaad kala mid dhigteen waraabinta xaajiga iyo camiridda masajidka xurmaysan ruux rumeeyey Eebe iyo maalinta dambe oo ku jahaaday jidka Eebe kuma sinna Eebe agtiisa, Eebana ma hanuuniyo qoomka daalimiinta ah.

20. kuwa rumeeyey (Xaqa) oo hijrooday oo ku jahaaday jidka Eebe xoolahooda iyo naftooda, yaa ku darajo wayn Eebe agtiisa, kuwaasina waa kuwa uun liibaanay.

21. wuxuu ugu bishaarayn Eebahood naxariis xaggiisa ah, raalli ahaansho iyo jannooyin oy ku mudan dhexdeeda nicmo nagaadi ah «Joogto».

22. iyagoo ku waari dhexdeeda wali-good Eebe agtiisaana Ajir wayn yahay.

gaalo xaq uma leh inay camiraan oo dhisaan ama ku nagaadaan masajidka Eebe illeen waaba gaalee, camalkooduna wuu buri, naarna way ku waari, waxaase camira masajidka Eebe mu'iniinta hanuunsan, isku midna ma aha cid xaq dhammaan rumaysay iyo gaaladii Makaad ee waraabin jiray Xujaajta masajidkana camiri jiray, waxbase uma tarin, waxaase liibaani oo janne ku waari kuwa rumeeya xaqa, oo hijrooday oo jahaada, waana kaas jidka xaqa ah ee toosan ee wax tara qiimana leh. waxaa jirtay in dad ku faaneen inay camiri masajidka xurmaysan iyo waraabinta xujaajta iyo wax lamida, markaasaa waxaa soo dagay aayaddan caddeyn mu'minka dhabta ah ee Liibaanay. At-Tawbah (17-22).

23. kuwa (xaqa) rumeeyow ha ka yee-lanina Aabayaalkiin iyo walaalihiin sokeeye hadday ka jeclaadaan gaalnimada iimaanka, cidiise ka sokeeye yeelata oo idinka mida kuwaasu iyaga umbaa daalimiina.

24. waxaad dhahdaa haddaad aabayaalkiin, caruurtiinna, walaalihiin, haweenkiinna, qaraabadiinna, xoolo aad kasbateen, ganacsi aad ka cabsanaysaan inuu baaro iyo guryo aad

وَلَا تَحْشَوْا إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أَوْلِيَاكُمْ أَنْ يَكُونُوا
مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾

﴿١٨﴾ أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
كَمَنْ أَمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأَوْلِيَاكُمْ
هُمُ الْفَائِرُونَ ﴿٢٠﴾
يُسَبِّحُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّتْ
لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُّقِيمٌ ﴿٢١﴾

خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَاتَتَّخِذُوا عِيبًا عَلَيْكُمْ
وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ
عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ
هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾

فَلْإِن كَانَ عِيبٌ وَإِن تَوَلَّوْكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ
وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا
وَبِجَارَةٌ يَتَّخِذُونَ كَسَادَهَا وَمَسْكَنٌ تُرْضَوْنَهَا

ka raalli tihii ka jeceshihiin Ilaahay, rasuulkiisa iyo jahaad jidkiisa suga inta Eebe ka keeni amarkiisa, Eebana ma hanuuniyo qoomka faasiqiinta ah.

25. wuxuu idiinku gargaaray Eebe meelo badan, iyo maalintii xunayn markay idin cajabisay badnidiinnii oona waxba idiin tarin dhulkuna idinku cidhiidhyamay isagoo waasaca markaas aad jeedsateen idinkoo carari.

26. markaas Eebe ku soo dajiyey xasilkiisii Rasuulkiisii iyo Mu'miniintii kuna soo dejiyey junuud aydaan arkayn uuna cadaabay kuwii gaalobay, taasina waa abaalka gaalada.

27. markaas Eebe ka toobad aqbaloo intaas ka dib cidduu doono Eebana waa dambi dhaafe naxariista.

Eebe wuxuu ku reebi aayadaha hore in qaraabo laga yeesho cid gaalnimo xaqa ka dooratay ama aabbo ha ahaato ama walaal iyo wax la mida, Ciddiise qaraabadiisa, xoolihiisa, ganacsigiisa iyo guryihiisa ka doorta xaqa iyo jahaadka ha sugo balaayo iyo ciqaab, illeen faasiqbuu noqdaye. waxaana waajiba in Eebe, diinta islaamka ah iyo rasuulka Muxamada, loo jeclaado si daran, wax kastana laga jeclaado sida xadiith ku sugnaatay. aayadaha kale waxay caddayn in muslimiinta wax badan Eebe u gargaaray, gaar ahaan Maalintii xunayn oo muslimiintu la yaabeen badnidooda markaas ay carareen Nabiga iyo in la jirtay mooyee, markaas Eebe xoojiyey si fiicana u dagaalameen gaaladiina jabiyey, cidduu doonaa ka toobad aqbalay, waana dagaalkii xuneyn ee maka iyo dhaa'if dhexdooda lala galay qoomkii Hawaasin, taasina waxay ku tusi inayna badni waxba tarayn mar haddaan Eebe gargaarkisu jirin laguna xidhnayn, illeen maalintii badar oo la yaraana waakii markiiba gaaladii badnayd la jabiyey, maalintii xuneyna ee la badnaana markii hore la jabay markaas Eebe u gargaaray. At-Tawbah (23-27).

28. kuwa xaqa rumeeyow mushrikiintu (Gaalada) waa nijaas ee yeyna masaajidka xurmaysan u dhawaanin sanadkan ka dib, haddaad ka cabsataan saboolnimana wuxuu idinku hodmin Eebe fadligiisa hadduu doono illeen waa oge falsane.

29. la dagaallama kuwaan rumeyn Eebe iyo maalinta aakhiro oon xaaraan

أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾

لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَصَافَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَآرِحَبَتِهَا وَكَانَتْ غُدُّورًا ﴿٢٥﴾

ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ

وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ

الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾

تُذَرَّبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ

وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٧﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ

جَحْشٌ فَلَا يَفْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَاهِهِمْ

هَذَا وَإِنْ خَفْتُمْ عِيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيَكُمْ اللَّهُ

مِنْ فَضْلِهِ إِنْ شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ

حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾

فَتَلَبَّوْا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ

yeelayn wuxuu reebay Eebe iyo Rasuulkiisu ka diin dhiganayn diinta xaqa ah (islaamka) oo ah kuwa ehelu kitaabka ah yuhuud iyo nasaarada intay ka dhii-baan jisyada (iyadoo darban) iyaguna dullaysanyihiin.

30. waxay dhaheen yuhuud cusayr waa wiil Eebe, nasaarana waxay tidhi masiix (ciise) waa wiil Eebe, kaasina waa hadalkoodii oy afka ka sheegeen, waxay shabahaan kuwii horey u gaaloobay hadalkoodii, Eebe hallaayo ee xaggee loo leexin.

31. waxay ka yeesheen culimadoodii iyo suufiyadoodii Eebayaal ilaahay ka sokow iyo ciise ibnu maryama waxaan cibaadada ilaahay kali ah ahayna lama farin, Eebe mooyee ilaah kalana ma jiro waana ka nasahanyahay waxay la wadaajin.

الْآخِرِ وَلَا يُحْرَمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ
وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ
وَهُمْ صَافِرُونَ ﴿٣٠﴾

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ
النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ
ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ
يُضَاهَوْنَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ
فَنَبِّئِهِمْ أَنَّ اللَّهَ أَنْ يَكُونَ
أَتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا
مِن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ
وَمَا أَمْرُوا إِلَّا ليعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

Gaaladu waa nijaas mana banaana inay masaajidda galaan una dhawaadaan, waana in lala dagaallamo kuwa kitaabka sheegan intay xoolo jisyaa ah ay bixiyaan muslimiintana siyaan dhawridooda darteed, illeen waxay ka leexdeen diintii islaamka ee xaqa ahayde kamana jogaan waxa Eebe iyo rasuulkiisu reebbeen, waana in kuwaas la xukumo lana ilaaliyo, kibir iyo isla waynina ayan kula noolaanin Muslimiinta, aayadaha kale yuhuuddu waxay cusayr ku sheegtay wiil Eebe, nasaarana waxay ciise ku sheegeen wiil Eebe waana hadalkii gaaladii ka horaysay oo kale meel daran yaana loo leexiyey, waxayna Eebe ka yeesheen wadaadadoodii iyo nabi ciise iyadoo cibaadada Eebe kaliya la faray, cadiyi binu xaatim yaa ku yidhi: maanaan caabudi jirin culimada, markaasuu yidhi Nabigu waxay jideeyaan sow kumaydaan dhaqmayn, wuxuuna yidhi: haa, markaasuu yidhi wataas cibaadadu. At-Tawbah (28-31).

32. waxay dooni gaaladu inay ku damiyaan Nuurka Eebe afkooda Eebana wuu diidi dhamaystirka nuurka moyee haba naceen gaaladuye.

يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ
وَيَأْتِيَهُمْ اللَّهُ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ
الْكَافِرُونَ ﴿٣٢﴾

33. Eebe waa kan ku diray rasuulkiisa hanuun iyo diin xaqa inuu ka kor mariyo diimaha dhammaan haba naceen gaaladuye.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ
الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ
الْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

34. kuwa xaqa rumeeyow wax badan oo ka mida axbaarta (culimada yuhuud) iyo ruhbaantu (culimada Nasaa-rada) waxay ku cunaan xoolaha dadka xaq darro waxayna ka celiyaan (dadka xaqa) kuwa kaydsada dahabka iyo fid-dada oon ku bixinayn jidka Eebe ugu bishaaree cadaab daran.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا
مِّنَ الْأَجْبَارِ وَالرَّهْبَانِ لِيَآكُلُونَ أَمْوَالَ
النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ
اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ
وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبِئْسَ لَهُم
بِعَذَابِ السَّيْرِ

35. maalinta lagu gubi xoolahaas dar-tood naarta jahannamo ay ku guban wajiyadoodu iyo dhinacyadoodu iyo dhabarkoodu oo lagu odhan kani waa waxaad u kaydsanayseen Naftiinna ee dhadhamiya waxaad kaydsanayseen ciqaabtiisa.

يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فُتَنُ كَوَافِرُهَا
جَاهَهُمْ وَجُودِهِمْ وَظُهُورُهُمْ
هَذَا مَا كُنتُمْ تَكْتُمُونَ
لَا تُنْفِسُكُمْ فَلَذِقُوا مَا كُنتُمْ
تَكْتُمُونَ

Culimada xun waa balaayo dadka ku dhex jirta sida culimadii yuhuud iyo nasaara oo been iyo xaqdarro ku cunayey xoolaha dadka, ciddii sidooda fashana wuxuu qaaday jidkoodii, tan kale cidii Eebe xoola siiyey oon xaqa ku bixinin ee kulmiya uun oo uruuriya wuxuu mudan in xoolihii lagu gubo lagagana shido meel kasta isagoo lagu dhihi dhadhami waxaad kaydsatay ciqaabtiisa, xoolahaan sakada iyo xaqa Eebe laga bixininna waa kayd naareed, aayadaha horena waxay caddeyn in gaaladu dooni inay xaqa iyo nuurka Eebe damiyaan kuna qariyaan xumaan iyo baadil, Eebaase diray rasuulka oo hanuun wata iyo diinta islaamka ee xaqa ah, Eebaana dhamaystiri oo diimaha ka kormarin haba nacen gaaladuye. Rasuulkuna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: diintu waxay gaadhi meejey habeen iyo maalin joogaan, waxayna gali Guri kasto. Taasina waa bishaaro caddeyn caalaminimada diinta islaamka iyo say u faafi. At-Tawbah (32-35).

36. tirada bilaha Eebe agtiisa waa La-biyo toban kitaabka Eebe dhexdiisa taniyo maalintuu abuuray samooyinka iyo dhulka, waxaana ka mid ah afar xurmo (gaara) leh waana taas diinta toosan ee ha dulmiyina dhexdooda naf-tiinna, lana dagaalama gaalada dhammaantiin, siday idiinla dagaala-mayaan dhammaan ogaadana in Eebe la jiro kuwa dhawrsada.

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا
فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ لِلَّهِ
الْقِيمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَتْلُوا
الْمُشْرِكِينَ كَأَنَّهُمْ كُفَّاءٌ كَمَا يُقْتَلُونَ كُفَّاءً
وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

37. dib u dhigidda (bilo) waa uun bad-sasho gaalnimo laguna baadiyeeyo

إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ
الَّذِينَ كَفَرُوا يُجِلُّونَهُ عَامًا وَمِثْلَهُ عَامًا

kuwa gaalobay, waxay banneeyaan sanad waxayna reebaan mid inay waafaqaan tirada Eebe reebay waxayna banneeyaan wax Eebe reebay, waxaa loo qurxiyey camalkoodii xumaa Eebana ma hanuuniyo qoomka gaalada ah.

لِيُؤَاظِمُوا عِبَادَ اللَّهِ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ
 زِينَةَ لَهُمْ سِوَةَ أَعْمَالِهِمْ وَاللَّهُ
 لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

waxaa jirtay in gaaladu bilaha sanadka sayraabaan u qaybin jireen oo mar soo hormarin jireen marna dib u dhigi jireen markaasaa Eebe ku caddeeyey aayadda in Biluhu yihiin Labiyo toban, afar si gaar ah loo dhawrana ka midyihiin sida: Sidataal, Arafo, saka, iyo Rajab oyna xuntahay in lays dulmiyo, tan kale waa in gaalada dhammaan lala dagaallamo siday iyaba dhammaan ula dagaalami musliimiinta, Eebana wuxuu la jiraa musliimiinta dhawrsada ee dhabta ah, in kastoo dulmiyo goor walba xunyahay haddana bilahaas waa ka sii daranyahay, saas darteed dib udhigga bil ama horumarinteedu waa uun kordhishasho gaalnimo, waxaana halkaas ka muuqda in xalaa tahay wuxuu Eebe banneeyey, xaaraanna tahay wuxuu Eebe reebay, xaaraanna yahay wuxuu Rasuulku reebo ciddii wax Eebe reebay bannaysa ama wax Eebe banneeyey reebta waa mid ilaahay is bar bardhigtay oo dhuntay xaqana ka leexatay. At-Tawbah (36-37).

38. kuwa xaqa rumeeyow maxaad leedihiin oo marka laydin dhaho ku baxa jidka Eebe aad ugu cuslaataan dhulka, ma waxaad ku raalli noqotaan nolosha adduun aakhiro ka sokow, nolosha adduunyo marka aakharo loo dayo waa uun raaxo yar.

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَا لَكُمْ إِذْ قِيلَ لَكُمْ
 أَنْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَنَا قُلْنَا إِلَى الْأَرْضِ
 أَرْضِينَا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ
 فَمَا مَتَّعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ
 إِلَّا قَلِيلًا ﴿٣٨﴾

39. haddaydaan bixin wuxuu Eebe idincadaabi cadaab daran, wuxuuna idinku badali qoom aan idinka ahayn, waxna kama dhibaysaan Eebe, ilaahayna wax kasta oo uu doono waa karaa.

إِنَّا نَنْفِرُوا يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا
 وَيَسْتَبْدِلُ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَنْصُرُوهُ سُبُتًا
 وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

40. haddaydaan u gargaarin Nabiga waxaa u gargaaray Eebe markay bixiyeen kuwii gaalobay isagoo labo midkooda markay godka ku jireen markuu ku lahaa saaxiibkiis ha walbahaarin Eebaa inala jiree, oo Eebe ku dajiyey xasilkiisa kuna xoojiyey Januud aydaan arkayn kana yeelay kalimadda

إِنَّا نَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ
 الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيًا أَتَيْنَا فِي إِذْ هُمَا
 فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ
 إِنَّا اللَّهُ مَعَآ فَانزَلْنَا اللَّهُ سَكِينَةً
 عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُودِنَا لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلْ

kuwa gaalobay tan hoosaysa, kali-madda Ilaahayna waa tan sarreysa, Eebana waa adkaade falsan.

كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَىٰ
وَكَلِمَةَ اللَّهِ هِيَ الْعَلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾

Jahaadku waa waajib mana habboona in marka jahaadku joogo la dib maro oon la bixin, lana doorto nolosha iyo raaxada adduunka, raaxada adduunse waa wax yar oo dhamaan, haddaan jahaadka loo bixinna Eebe wuu cadaabi isagoo ciqaab adduun u soo dadajinaya, kuna badali qoom ka soo hadhay, waxna Eebe kama dhimaan, Eebana isagaa awood leh.

hadday dadku u gargaari waayaan Nabiga iyo diinta Eebe, ilaahay waa kuu u gargaaray markay gaaladii ka bixiyeen maka oo uu godka galay isaga iyo saaxiibkiis Abuubakar kuna yidhi: ha walbahaarin Eebaa inala jiree, Ilaahayna xasil ku soo dajiyey kalimadii gaaladana hoos ka yeelay, kalimadii Eebe ee xaqa ahna koryeelay, illeen Eebaa adkaada oo falsan, waana taas dhibaatada loo soo maray diinta islaamka, waxaa sugnaaday in markuu Sayid Abuubakar ku yidhi Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) hadduu midkood dayo gondihiisa wuu ina arki lahaa, uu ku yidhi: maxaad u malayn labo Eebo saddaxeeyo. Eebaana wax lagu tiirsada ah lana rumeeyo, Diintiisana loo dagaalamo. At-Tawbah (38-40).

41. baxa idinkoo fudud iyo idinkoo culus kuna jahaada xoolihiinna iyo nafi-tiinna jidka Eebe, saasaana idiin khayr-roon haddaad wax ogtihiin.

أَنْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ
وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

42. hadduu jiro muuqaal adduunyo oo dhaw iyo socdaal gaaban way ku raaci lahaayeen waxaase ku fogaaday socdaalkii, waxayna ku dhaaran Eebe haddaanu kari waan idinla bixi lahayn, waxayna halaagi naftooda Eebana waa ogyahay inay been sheegi.

لَوْ كَان عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَاتَّبَعُوكَ
وَلَكِنْ بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ وَسَيَحْلِفُونَ
بِاللَّهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ
أَنْفُسَهُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٤٢﴾

43. Eebe ha ku cafiyee maxaad u idantay intay kaaga cadaato kuwa runta sheegi ood ka ogaato Beenaalayaasha.

عَفَا اللَّهُ عَنْكَ لِمَ أَذِنْتَ لَهُمْ حَتَّىٰ يَتَّبِعَكَ
الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَذِبِينَ ﴿٤٣﴾

44. kaama idin waydiistaan kuwa rumeeyey Eebe iyo maalinta dambe inay ku jahaadaan xoolahooda iyo naftooda, Eebana waa ogyahay kuwa dhawrsada.

لَا يَسْتَعِذُّنَاكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
وَاللَّهُ عَلَيْهِم بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾

45. waxaase ku idin waydiin kuwaan rumaynin Eebe iyo maalinta dambe ayna shakiday quluubtoodu, waxayna

إِنَّمَا يَسْتَعِذُّنَاكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَأَرْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ

ku noqnoqon (ku wareersanyihiin) shakigooda.

﴿٤٥﴾ فِي رَبِّهِمْ يَرْدُّوكَ

Duullimaadkii waynaa ee tabuuk yuu Eebe faray muslimiinta inay la baxaan nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) waxaana loo baxay xagga shaam oo gaaladii Ruum, waxayna ahayd arrin adag oo lagu kala baxay, oo munaafiqiintii soocmeen, haddii qaniimo dhaw la heli ama socdaalku gaabanyahay way bixi lahaayeen, waxaase dheer jidka, waxayna ku dhaaran haddaan karo waan kula jiri lahayn, iyagoo been sheegi oo naftooda halaagi markuu nabigu qaar ka mid ah u idmay inay hadhaan yuu Eebe ku yidhi nabiga Eebe ha ku saamaxo ee maxaad u fasaxday intay dadku dhab ugu kala cadaan, muslimiinta dhabta ahse ma idin warsadaan inay jahaadaan iyo in kale, waxaase idin warsada kuwaan Eebe iyo aakhiro rumaynin oo shakiga la wareersan, aayaduhuna waxay caddeyn siday waajib u tahay inay u wada jiraan jahaadka una kala hadhin, si loo daafaco diinta islaamka iyo dhulka islaamka, muslimiintuna markay ka tageen jahaadkii xaqa ahaa nafna jecleysteen wakaas la qaybsaday oo la qabsaday dhulkoodii, wax sharaftoodii u soocelin oo jahaad dhab ah ahayna ma jiro ee cid maqli ma jirtaa? At-Tawbah (41-45).

46. hadday doonaan bixid waxay u darban lahaayeen qalab, wuxuuse nacay Eebe Bixintooda wuuna dib mariyey waxaana lagu yidhi «gaaladii» la fadhiista kuwa fadhiya.

﴿٤٦﴾ وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً

وَلَكِنْ كَرِهَ اللَّهُ نِيَعَانَهُمْ فَتَبَطَّهْمُ

وَقِيلَ أَقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٤٦﴾

لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا

وَلَا وَضَعُوا لِحْلَاكِكُمْ بَيْعُونَكُمْ

الْفِتْنَةَ وَفِيكُمْ سَمَّعُونَ لَهُمْ وَاللَّهُ

عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾

47. hadday baxaan dhexdiinna waxaan xuman ahayn idiinma kordhiyaan, waxayna u dagdagi lahaayeen fasaadinta dhexdiinna iyagoo idinla dooni fidmo, waxaana idin ku jira kuwo idiindhagaysan Eebana waa ogyahay daalimiinta.

لَقَدْ ابْتِغَوْا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَلَّبُوا لَكَ

الْأُمُورَ حَتَّىٰ جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ

كَرِهُونَ ﴿٤٨﴾

48. waxay idinla dooneen fidno mar hore waxayna kuu gagadiyeen umuura-ha intuu ka yimaado xaqu oo ka muuqdo amarka Eebe (xaqa) iyagoo nici.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ أَسْأَلُكَ لِي وَلَا تَقْتُلِي

أَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا وَإِنَّ جَهَنَّمَ

لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾

49. waxaa ka mid ah kuwo dhihi i fasax hana i fidneyn waxayse ku dhaceen fidno jahannamana way koobtay gaalada.

munaafiqiinta iyo diin laawayaashu waxba uma taraan muslimiinta, wayna u raacaan dagaalka wax faa'iido ahna kuma jirto, illeen hadday runsheegi way u darban lahaayeen jahaadkee, Eebaase nacay bixidooda ee ha fadhiyeen sida kuwa fadhiya, hadday baxaan waxay ku abuurri war iyo xumaan muslimiinta dhexdeeda ah iyo fidno iyo balaayo ay la dooni muslimiinta, waxaana ku jira muslimiinta kuwo maqli warka munaafiqiinta, Eebese waa ogyahay daalimiinta, horaybay u damceen fidno iyo qasba, uguna gadgadiyeen xaalka nabiga iyo muslimiinta dhibkeeda intuu ka muuqdo xaqu iyo amarka Eebe iyagoo neceb, waxaase ka mida kuwo dhihi i fasax Nabiow, hana igu fidneynin bixidda, waxayse ku dhaceen fidnadii iyo balaayadii jahannamana waxay koobi gaalada. halkaasna waxaa ka muuqda u darbashada jahaadka, ka digtoonida munaafiqiinta iyo war xumayaasha xumaanta la jecel muslimiinta, in Eebe muujin xaqa oo koryeeli markay muslimiintu gartaan wanaagga kuna socdaan, waana inaan laga cudurdaar warsanin jahaadka ee waa in la muujiyaa niyad sami, khayr jacayl, daafaca diinta islaamka iyo doonidda wanaagga iyo sharafta Eebe agtiisa ah, isagood talasaarani adkaysi iyo shaqana badini. At-Tawbah (46-49).

50. hadduu wanaag ku soo gaadho wuu walbahaarinayaa Munaafiqiinta, hadday ku hesho dhibaataana waxay dhahayaan waan ka dadaalay raacid-diisa, mar hore, wayna jeedsadaan iyagoo faraxsan.

إِنْ نَصَبْتَ حَسَنَةً تُسَوِّهُمُ
وَأَنْ نَصَبْتَ مُصِيبَةً يُقُولُوا قَدْ أَخَذْنَا
أَمْرًا مِنْ قَبْلٍ وَيَكْتُولُوا وَهُمْ قَرِحُونَ ﴿٥٠﴾

51. waxaad dhahdaa naguma dhaco wax Eebe noo qoray mooyee, isagaa gargaarahannaga ah ee Ilaahay uun ha tala Saarteen Mu'miniintu.

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ
اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ

52. waxaad dhahdaa ma waxaad nala sugaysaan waxaan labada wanaag midkood ahayn (Guul ama shahaado) an-naguna waxaan idin la sugaynaa inuu Eebe idinku asiibo (ciqaabo) cadaab agtiisa ah ama gacmahanaga, ee suga annaguna waan idin la sugaynaaye.

فَلَيْسَ تَوَكُّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾
قُلْ هَلْ تَرْتَضُونَ بِنَاءً إِلَّا إِحْدَى الْحُسَيْنَيْنِ
وَمَنْ نَرْتَضِ بِكُمْ أَنْ يُصِيبَكُمُ اللَّهُ بَعْدَ ابٍ
مِنْ عِنْدِهِ أَوْ يَأْتِيَنَا فَرَضُوا
إِنَّمَا مَعَكُمْ مُتَرَضُونَ ﴿٥٢﴾

53. waxaad dhahdaa Bixiya wax ama ogolaansho ama qasab marnaba laydinkama aqbalee, illeen waxaad tihiin qoom faasiqiina.

قُلْ أَنْفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يَقْبَلَنَّ مِنْكُمْ
إِنْ كُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٣﴾

54. wax u diiday in la aqbaloo bixinteeda oon ka gaaloowgooda Eebe iyo Rasuulkiisa ahayn majiro, mana yimaaddaan salaadda iyagoo wahsan mooyee, mana bixiyaan iyagoo neceb mooyee.

وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ يَقْبَلُوا مِنْهُمْ نَفَقَتَهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ
كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ
إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ
كَرْهُونَ ﴿٥٤﴾

Munaafiqiinta waxaa ka mid ah kuwo nabiga fasax waydiisan inay dagaalka ka hadhaan iyagoo sheegi inay fidmoobi hadday baxaan, waxayse dhab ugu dhaceen fidno Naarta Jahannamana way koobi gaalo, hadday muslimiintu khayr helaanna way ka naxaan, hadday dhibaato ku timaadana waxay sheegaan inay dadaaleen waana farxaan, waxaan Eebe qorinse muslimiinta kuma dhaco, isagaana gargaara ah muslimiintu ay talasaartaan, Muslimiintuna waxay heli guul ama waxay ku dhiman shahaadanimo, gaalana ha sugto ciqaab Eebe ama jab ku gaadha gacmaha muslimiinta, waxay bixiyaanna lagama aqbaloo illeen waa faasiqiine, waxayna ka gaaloobeen Eebe iyo rasuulkiisa, salaaddana iyagoo wahsanayee yimaaddaan, waxayna wax bixiyaan iyagoo neceb, illeen waa munaafiqiine. At-Tawbah (50-54).

55. yeyna ku yaab galinin xoolahoodu iyo caruurtoodu, wuxuu un dooni Eebe inuu ku ciqaabo nolosha adduun oy baxdo naftoodu iyagoo gaala ah.

فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ
لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ أَنْفُسَهُمْ
وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾

56. waxay ku dhaaran Eebe inay idin-la jiraan idinlamana jiraan, waase qoom cabsan.

57. hadday helayaan meel ay magan galaan ama godod (buuro) ama meel ay galaan way u jeedsan lahaayeen iyagoo deg degi.

58. waxaa ka mid ah kuwo kugu ceebin sadaqada (sakada) haddii la siiyana raali noqon haddaan la siinina cadhoon.

59. hadday ku raalli noqdaan waxay siin Eebe iyo rasuulkiisu oy dhahaan waxaana nagu filan Eebe wuxuu naga siin Eebe fadligiisa rasuulkiisuna wuu nasiin Anaguna Eebe unbaan wax ka doonaynaa (saasaa u khayroon).

وَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنَّمَا لَكُمْ مِنْكُمْ وَمَا مِنْكُمْ
وَلَكُمْهُمْ قَوْمٌ يَفْرُقُونَ ﴿٥٦﴾

لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَأً أَوْ مَعْرَبًا أَوْ مَدَّخَلًا
لَوَلَّوْا إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾

وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا
رَضُوا وَإِنْ لَمْ يُعْطُوا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَسْتَخْطُونَ ﴿٥٨﴾

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ
مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾

Wax lala yaabana ma aha ama la wanaajisto xoolahooda iyo caruurtooda waxay un ku noqon khasaare aakharo iyo Adduunbe, waxayna dhiman iyagoo gaalo ah, waxayna ku dhaaran inay la jiraan muslimiinta lamana jiraan ee way cabsan, hadday helaan meelay ku cararaanna way ku dag degi, qaarkoodna waxay ku ceebayn jireen nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) iyo muslimiinta waxay bixin, iyagoo haddii wax la siiyana raalli noqda hadday waayaanna cadhoooda.

haddayse ku raalli noqdaan waxay Eebe iyo rasuulkiisu siiyaan oy ku kalsoonaadaan Eebe iyo rasuulkiisa saasaa u wanaag badnaan lahayd, tilmaantaasna waa tilmaanta munaafiqiinta, had iyo jeerna waxay ceebeeyaan oo xumaan iyo shar la doonaan muslimiinta sidii kii ku yidhi Nabiga: caddaalad maadan falin, ee uu ku yidhi: yaa caddaalad fali haddaan caddaalad falin, xumaan badanaa kuwaasu. At-Tawbah (55-59).

60. sadaqada (Zakada) waxaa uun muta fuqarada, masaakiinta, kuwa ka shaqeyya, kuwa la soo dhawayn quluubtooda, kuwa la xorayn, kuwa (xaqa) ku daynoobay, jidka Eebe iyo socdaalka, waana wax Eebe Faral yee-lay, ilaahayna waa oge falsan.

61. waxaa ka mid ah (munaafiqiinta) kuwa dhiba nabiga oo dhaha waa wax walba maqle, waxaad dhahdaa waa Khayr maqlihiinna wuxuuna rumayn Eebe, wuxuuna u rumayn Mu'miniinta, waana u naxariistaa kuwa rumeeyey oo idinka mid ah, kuwa dhiba Rasuulka Eebe waxay mudan cadaab daran.

﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ
وَالْعَمَلِينَ عَلَيْهِمَا وَالْمُؤَلَّفَةِ فُلُوقِهِمْ وَفِي الرِّقَابِ
وَالْغُرْمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ
فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾

وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ
هُوَ أَذُنٌ قُلُوبٍ أَمْ خَيْرٌ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ
آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ
لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦١﴾

62. waxay idiinku dhaaran Eebe inay idin raalli galinayaan, Eebe iyo Rasuulkiisa yaa mudnaan badan inay raalli galiyaan hadday Mu'miniiniyihiin.

يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيَرْضَوْكُمْ وَاللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضَوْهُ إِنْ كَانُوا

مُؤْمِنِينَ ﴿١٢﴾

63. miyeyna ogayn ciddii la dagaalanta (oo khilaafta) Eebe iyo rasuulkiisa inuu mudan naarta jahannama, kuna waari dhexdeeda, arrintaasuna waa dulli wayn.

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ مِنَ مُحَادِدِ اللَّهِ
وَرَسُولِهِ فَآتَى لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا
ذَلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿١٣﴾

Zakada waxaa Mudan siddeedaas nooc ee Eebe sheegay isagoon cidna u dayn, taasna waxay ku tusin inay bixinta zakadu waajibtahay, in siddeedaas kooxood mudanyihiin wanaagga iyo isu naxariisashada diinta islaamku ma aha hadal iyo war la sheeg sheego saas darteed waa in la bixiyo zakada lana siiyo dadkaas iyo meelahaas mudan.

Tan kale munaafiqiintu waa cudur ku dhex jira muslimiinta wax kastana wax ka sheegi, waxaana ka mid ah inay nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ku dhahayeen waa wax walba maqle, khayrka iyo wanaagga yuuna maqlayey, ciddiise dhibta waxay mudan cadaab daran Dhaarbeena yeyna maraan si ay u raalli galiyaan muslimiinta, Eebaase mudan in la raalli galiyo, ciddii la colloowda Eebe iyo rasuulkana wuxuu mudan cadaab daran. At-Tawbah (60-63).

64. waxay ka digtoonyihiin munaafiqiintu in lagu soo dajiyo suuraad ka war-rami waxa quluubtooda ku sugan, waxaad dhahdaa jeesjeesa Eebe wuxuu soo bixin waxaad ka digtoontihiin (cabsanaysaan).

يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ
لِيُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَخِرُوا
إِن كُنْتُمْ تُحِبُّونَ مَا يَحْذَرُونَ ﴿١٤﴾

65. haddaad warsato waxay dhihi waan un yar tiimbanaynay oon ciyaaraynay, waxaad dhahdaa ma Eebe iyo aayaadkiisa iyo Rasuulkiisa yaad ku jees jeesayseen.

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا
تَخَوُّسًا وَنَلْعَابًا قُلِ أَبِ اللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ
كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٥﴾

66. ha cudur daaranina waad gaalowdeen Rumayn ka dib, haddaan cafino koox idinka mid ah waxaan cadaabaynaa koox illeen iyagu waa dambii-layaale.

لَا تَعْتَدُوا فَمَا كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنْ نَعَفَ
عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ نَعَفَ عَنْ طَائِفَةٍ
بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١٦﴾

67. munaafiqiintu rag iyo haweenba qaarkood qaarka kale yuu ka ahaaday waxayna faraan xumaanta, waxayna ka reebaan wanaagga, waxayna laabaan gacmahooda (wax ma bixiyaan) Eebayna halmaameen isna aabayaeldarro yuu kula dhaqmay, munaafiqiin iyaga umbaa faasiiqiin ah.

الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ
يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ
عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ
فَنَسِيَهُمُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ
هُمُ الْفٰسِقُونَ ﴿١٧﴾

68. wuxuuna Eebe u yaboohay Mu-naafiqiintaa rag iyo haweenba iyo gaalada Naarta Jahannamo wayna ku dhex waari iyadaana ku filan, waxaana lacnaday Eebe waxayna mudan cadaab jooqta ah.

وَعَدَّ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارِ
نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعْنَهُمُ
اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٦٨﴾

Munaafiqiinta rag iyo haweenba waa colka diinta islaamka iyo Muslimiinta waxayna ku jees jeesi kuna ciyaaraan Eebe iyo rasuulka iyo xaqa, waxayna is faraan xumaanta wanaaggana way iska reebaana, Eebe iyo xaqana way halmaamaan waxayse mudan cadaab daran oy ku waari kuna dulloobi, illeen waa dambiilayaale.

Aayaduhuna waxay ku soo dageen mar ay kusheekeysanayeen dhibka iyo Xumaanta Muslimiinta lahaayeen ma kuwanaa iska celin reer ruum, barri baan arkanaynaa iyagoo xidh xidhan Munaafiqna wax uma taro muslima wuu uun dhibaa. At-Tawbah (64-68).

69. waxaad la midtihiin kuwii idinka horreeyey, waxayna ahaayeen kuwo idinka badan xoog iyo xoolo iyo caruur waxayna ku raaxaysteen nasiibkoodii idinkuna waxaad raaxaysateen nasiibkiin siday ugu raaxaysteen kuwii idinka horreeyey nasiibkoodii, waadna dhumbateen xumaanta siday u dhumbadeen, kuwaas waxaa buray camalkoodii aduun iyo aakhiraba kuwaasuna iyaga umbaa khasaaray.

كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً
وَكَثُرَ أَمْوَالُهُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ
فَأَسْتَمْتُمْ بِخَلْقِكُمْ كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلْقِهِمْ وَخُضْتُمْ كَالَّذِي خَاضُوا
أُولَئِكَ حِطَّتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٩﴾

70. miyeyna soo gaadhin warkii kuwii ka horreeyey oo ah qoomkii nabi Nuux, Caad, Thamuud, Qoomkii Nabi Ibraahiim, madyan dadkeedi iyo Qoomkii Nabi Luudh, waxay ula timid rasuuladoodii xujooyin, Eebana ma aha mid dulmiya iyagaase naftooda dulmiya.

أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ
وَإِدْرِيسَ وَمُؤَدَّيَ قَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ
مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَنَّهُمْ رُسُلُهُمْ
يَأْتِيَنَّهُمْ فَمَا كَانَ اللَّهُ يظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ
كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٧٠﴾

Aayadahan wuxuu Eebe ku sheegi inay ku daydeen kuwa xaqa diidi Gaaladii hore kana xoolo, xoog iyo caruur badnaa, waxayna ku raaxaysteen addunka sidii kuwaas hore waxayna xumaanta u dhumbadeen siday kuwaas u dhumbadeen, waana buray camalkoodu aduun iyo aakhiro, waana kuwo khasaaray. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi waxaad maraysaan waddadii gaaladii Taako taako iyo dhudhun dhudhun xataa hadday galaan god kharaaba waad ka daba galaysaan, sidii qoomamkii ka horreeyey ee Nabiyada beeniyeey markay rasuuladii ula yimaadeen Xujooyin iyo xaq wayse dulmiyeen naftooda, illeen Eebe wax ma dulmiyee waxaase habboon Rumaayn iyo wanaag. At-Tawbah (69-70).

71. Mu'miniinta rag iyo Haweenba qaarkood qaarka (kale) waa u Sokeeye waxayna faraan wanaagga kana reebaan xumaanta, waxayna oogaan salaadda, waxayna bixiyaan Zakada, waxayna Addeecaan Eebe iyo Rasuulkiisa, kuwaas waxaa u naxariisan Eebe, illeen Eebe waa adkaade fal sane.

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ
يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ
وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ
إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

72. wuxuu u yaboohay Eebe Mu'miniinta Rag iyo haweenba Jannooyin ay socoto dhexdeeda Wabiyaalkii iyagoo ku waari dhexdeeda, iyo guryo wanaagsan oo Jannada cadnin (Nagaadiga) Raalli ahaanshaha Eebaana ka wayn, arrintaasuna waa uun liibaanta wayn.

وَعَدَّ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ حَتَّىٰ تَخْرُجِي
مِنْ حَتِّهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسْكَنٌ طَيِّبٌ
فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ
ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾

Aayadahani waxay caddeyn in Mu'miniinta Rag iyo Haweenba sokeeye iyo Qaraabo isu gargaara yihiin, wanaagga is faraan, xumaantana iskareebaan, Salaaddana si wanaaga u oogaan, Zakadana bixiyaan Eebe iyo Rasuulkiisana adeecaan, waana kuwa naxariista Eebe awoodda lehe falka san muta. Wuxuuna Eebe u yaboohay Jannooyin aan laga guuraynin oo Wabiyaal dhex socdaan, isagoo raalli ahaanshaha Ilaahay ka wayn yahay, waana Liibaanta ugu wayn arrintaasi, waxaana halkaas ka muuqda siday u kala duwanyihiin Tilmaanta Munaafiqiinta iyo tan mumiiniinta, waxaana ka mid ah tilmaanta Mu'miniinta inay isku tiirsanaadaan, isuna naxariistaan, siduu rasuulku yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Mu'minku Mu'minka wuxuu u yahay sida dhistaa qaarkeed qaarka kale u Xoojiyo iyo Xadiithka kale ee caddayn inay jidh kaliya yihiin isuna xanuunsan, sidaas darteed khilaaf badane, xumaan fale, naxariis yare, ma gargaare, mu'min toosan ma yahay? At-Tawbah (71-72).

73. Nabiyoow la jahaad gaalada iyo Munaafiqiinta, kuna darrow dheelmadkooduna waa Naarta Jahannamo iyadaana u xun meel loo ahaan.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفْرَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ
عَلَيْهِمْ وَمَا مِنْهُمْ جَاهِدُهُمْ وَبَسَّ الْمَصِيرُ ﴿٧٣﴾

74. waxay ku dhaaran inayna dhihin (hadal xun) iyagoo yidhi hadal gaalnimoo ayna gaalooheen Islaanimo (muuqa) kadib, ayna dooneen waxayna gaadhin, waxayna ku naceen ku hodanaynta Eebe iyo Rasuulkiisa fadligiisa hadday toobadkeenaan khayr bay u tahay, hadday jeedsadaanna wuxuu Eebe

يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ
وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ وَهُمْ أَيُّهَا الْمَرْئُونَ
وَمَا نَقَمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ
فَإِنْ يَسْتَوُوا يَكْ خَيْرًا لَّهُمْ وَإِنْ يَسْتَوُوا بَعْدَ ذَلِكَ

cadaabi cadaab daran adduun iyo aakhiraba, gargaarana kuma leh dhulka dhexdiisa iyo sokeeye midna.

اللَّهُ عَذَابَ الْيَمِينِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٦﴾

Eebe wuxuu faray nabiga (Naxariis iyi nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu la jahaado Gaalada iyo munaafiqiinta kuna darraado Ayna ka helin jeleec illeen Hoygoodu waa Naartii jahannamee, waxayna ku dhaartaan Been iyo Gaalnimo intay islaannimo Muuqa muujiyeen ka dib, wax xunna way dooneen, waxayna la cadhoodeen u Nicmeynta Eebe iyo Rasuulkiisa, hadday toobad keenaanna way u ficantahay hadday jeedsadaanna Eebe wuxuu u cadaabi si daran Adduun iyo aakhiraba mana helayaan gargaare, Taasina waxay ku tusin xumaanta gaalada, munaafiqiinta, diin laawayasha iyo xaq diidayaasha ayna habboontahay in laga foojignaado. At-Tawbah (73-74).

75. waxaa ka mid ah kuwo la ballamay Eebe hadduu wax ka siiyo fadligiisa inuu sadaqaysto noqdana kuwa suuban.

﴿ وَمَنْهُمْ مَّنْ عَاهَدَ اللَّهَ لَئِنْ آتَيْنَاهُمْ مِنْ فَضْلِهِ لَتَصَّدَّقْنَ وَلَنْتَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴾ ﴿٧٥﴾

76. markuu wax ka siiyey fadligiisa ay ku bakhayleen jeedsadeenna iyagoo diidi.

فَلَمَّا آتَوْهُم مِّنْ فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٧٦﴾

77. wuxuu ku reebay quluubtooda munaafiqnimo tan iyo maalintay la kulmi ku baajintooda Eebe waxay kula ballantameen iyo beenintoodii darteed.

فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ إِلَى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ بِمَا أَخْلَفُوا اللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿٧٧﴾

78. miyeyna ogayn in Eebe ogyahay qarsoodigooda iyo muuqooda iyo in Eebe ogyahay waxa maqan.

الَّذِينَ كَانُوا يَتَّخِذُونَ اللَّهَ عَرَضًا هَتًّا وَمَا يَشْعُرُونَ وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّمَهُ الْغَيْبِ ﴿٧٨﴾

79. waa kuwa ku ceebayn kuwa sadaqaysan oo mu'miniinta ah sadaqadooda iyo kuwaan helaynin tabartooda mooyee, way ku jees jeesi Eebana wuu kula macaamiloon abaalkooda waxayn mudan cadaab daran.

الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

Waxaa ka mid ah dabeecadda Munaafiqiinta inay ceebeeyaan Muslimiinta waxna ka sheegaan, iyo inay buriyaan ballanka, markuu Eebe wax siiyana ay ka gaaloobaan Nicmada, kuna bakhaylaan si qalbigoodu ugu waarto munaafiqnimo iyo kufrin caloolo, illeen waxay baajiyeen ballankii Eebe waxayna beeniyeen xaqii, sidii iyagoon ogayn Eebe qarsoodigooda iyo muuqooda iyo waxa maqan, waxayna sheegaan fasirayaashu inay aayaduhu ku soo degeen Nin la dhihi jiray Thaqlaba oo xoola batay markaas ka tagay cibaadadii Eebe zakadiina diiday, cid kastase way u taallaa hadday xaq ka leexato, mana haboona in mu'miniinta lagu ceebeeyo waxa yar ee ay awoodaan hadday sadaqaystaan, ciddii ceebeysana Eebaa ka abaal marin oo u ciqaabi si daran, waxaana la sheegay in Cabdirixmaan binu coof sadaqaystay wax badan Asaxaabi kalana ku deeqay wax yar markaasay munaafiqiintii dureen labadiiba.

Diinta islaamkuna ma rabto Ceebeynta, xumaan sheegga iyo xaqiraadda Muslimiinta. At-Tawbah (75-79).

80. ama u dambidhaaf warso ama ha u dambidhaaf warsanin, haddaad u dambi dhaaf warsato toddobaatan jeer uma dambidhaaf Eebe, illeen iyagu waxay ka gaalooben Eebe iyo rasuulkiisa, Eebana ma hanuuniyo qoomka faasiqiinta ah.

81. waxay ku farheen kuwii ka dib dhacay fadhigoodii rasuulka gadaashiisa, waxayn naceen inay ku jahaadaan xoolahooda iyo naftooda jidka Eebe, waxayna dhaheen ha ku bixina kulaylka, waxaad dhahdaa naarta jahannamo yaa ka kulayl daran hadday wax kasi.

82. ee ha qosleen wax yar (adduunka) hana ooyeen wax badan (aakhiro) iyadoo laga abaal marin waxay kasbaadeen.

83. hadduu kuu soo celiyo Eebe koox ka mid ah oy kaa idin waydiistaan bixid waxaad dhahdaa bixi maysaan lajirkayga waligiin, lana dagaallami maysaan Col lajirkayga illeen waxaad jeclaateen fadhi markii horaba ee la fadhya kuwa dib maray.

Munaafiqiintu ma mutaan in loo dambi dhaaf warsado, wuxuuna Eebe Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ka reebay inuu u dambidhaaf warsado, illeen waxay ka gaalooben Eebe iyo Rasuulkiisa, waxayna noqdeen faasiqiin aan hanuunayn, kuna farxay inay ka hadheen jahaadka Nabigu u baxay, reebatayna xoolahoodii iyo naftoodii, isuna dardaarmay inayna kulaylka ku bixin, waxaase ka dambaysa naartii jahannamo hadday wax kasi, ee addunka wax yar ha qosleen, aakhiray wax badan ooyiye, waxaana laga abaal marin waxay kasbanayeen, hadday koox ka mida doonaan inay idinla baxaan diida inay idinla baxaan ama dagaal idinla galaan illeen waa kuwii markii horaba iska fadhiistaye oo nacay jahaadkee munaafiqiinna waa colka muslimiinta. At-Tawbah (80-83).

84. ha ku tukanin mid ka mid ah oo dhinta waligeed, hana kor istaagin qabrigiisa, illeen waxay ka gaalooben Eebe iyo Rasuulkiisa waxayna dhinteen iyagoo faasiqiin ah.

85. ee yeyna ku yaab galinnin xoolahoodu iyo caruurtoodu, wuxuu uun Eebe dooni inuu ku cadaabo adduunka

اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾

فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾

فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

فَإِنْ رَجَعْتَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ مِنْهُمْ فَاسْتَدْتَنُواكَ لِلْخُرُوجِ فَقُلْ لَنْ نَخْرُجَ مَعَكُمْ أَبَدًا وَلَنْ نُنْفِتِلَا مَعَكُمْ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٣﴾

وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨٤﴾

وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا رِزْقُ اللَّهِ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِمَا فِي الْأَدْنَى وَتَرْهَقَ أَنْفُسُهُمْ

ay baxdana naftooduna iyagoo gaalo ah.

وَهُمْ كَفِرُونَ ﴿٨٥﴾

86. marka la soo dejiyo suurad (dhihi) rumeeya Eebe jahaadana la jirka Rasuulkiisa waxaa idan ku warsada kuwa awoodda leh oo ka mid ah waxayna dhahaan na daa aan noqonno kuwa fadhiyee.

وَإِذَا أَنْزَلَتْ سُورَةً أَنْ آمَنُوا بِهَا لِلَّهِ وَجَاهِدُوا
مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذَنَكَ أَذْوَ الْأَطْوَالِ مِنْهُمْ
وَقَالُوا آذَانًا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٨٦﴾

87. waxay ka raalli noqdeen inay noqdaan kuwa dib maray, waxaana la daaboolay quluubtooda waxna ma kasayaan.

رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ
عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾

Eebe wuxuu ka reebay Nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu ku tukado una duceeyo ciddii munaafiqiinta kamida oo dhimata iyo inuu qabrigaada kor istaago, illeen waxay ka gaaloobeen Eebe iyo Rasuulkiisa, waxayna ku dhinteen iyagoo faasiqiine, waxaana la sheegay inay ku soo dagtay aayaddu xaalkii munaafiqiinta, sida Cabdullaahi binu ubayi. waana inaadna la yaabin ama waynaysanin xoolaha iyo caruurta munaafiqiinta, addunkana waa lagu cadaabi waxayna dhiman iyagoo gaalo ah, marka jahaadka la farana waxaa inay iska hadhaan warsada kuwa awoodda leh oo ka mid ah, iyagoo jecel inay xaaska iyo dadka tabarta yar la hadhaan. waxaana la daabacay qalbigooda waxna makasayaan. suuraadduna wax badan yey ka warrami xaalka munaafiqiinta, waxaase habboon in laga digtoonaado camalkooda iyo habkooda oo kale. At-Tawbah (84-87).

88. Rasuulkase iyo kuwa rumeeyey ee la Jira way ku jahaadaan xoolahooda iyo naftooda waxaana kuwaas u sugnaaday khayraad, kuwaasuna waa uun kuwa Liibaanay.

لَكِنَّ الرُّسُولَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهِدُوا
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأَوْلِيَاءِكُمْ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ
وَأَوْلِيَاءِكُمْ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾

89. wuxuuna u Darbay Eebe Jannooyin oy socoto dhexdeeda wabiyadii iyagoo kuwaari dhexdeeda taasina waa liibaan wayn.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾

90. waxaa yimid kuwii cudurdaaranayey oo Reebaadiyaha ahaa in loo idmo (Dib mar) waxaana iska fadhiistay kuwii beeniyeey Eebe iyo Rasuulkiisa, waxaana ku dhici kuwii Gaalobay oo ka mida cadaab daran.

وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ
وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ
كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٠﴾

Rasuulkase iyo Mu'miniinta la jira ee xaqa rumeeyey waxay ku jahaadaan Xoolahooda iyo Naftooda, waxayna mudan wanaag waana kuwa liibaanay, waxayna gali jannooyin ay ku waari, waana liibaanta wayn.

had iyo jeerna way cudur-daaran jireen Reebaadiyaha kuwa ka mida, wayna iska fadhiisteen kuwii beeniyeey Eebe iyo Rasuulkiisa, waxaase halceli cadaab daran. Taasina waxay muujin Xumaanta Nolasha munaafiqiinta iyo siday qas iyo lab iyo wareerin ugula Dhex noolaayeen Musliimiinta. Munaafiqiinna wanaag iyo sharaf waa ka fogyihiin At-Tawbah (88-90).

91. dhib ma saara kuwa tabarta yar, kuwa buka iyo kuwaan helayn waxay bixiyaan, hadday u naseexayaan (Diinta) Eebe iyo Rasuulkiisa, kuwa sama falana jid laguma leh Eebana waa Dambi dhaafe Naxariista.

لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩١﴾

92. kuwiina dhib masaarra kuu yimid inaad xambaarto (Gaadiid siisid) markaas aad ku tidhi ma helayo waxaan idinku xambaaro, markaas jeedsaday iyagoo indhahoodu la daadan illin walbahaar inayna helin waxay bixiyaan.

وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أُحْمِلُهُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَاعْيُنُهُمْ فَوَیضٌ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يَنْفِقُونَ ﴿٩٢﴾

93. waxaa uun jid laguleeyahay kuwa ku idan warsada iyagoo hodanna oo ka raali noqday inay ka midnoqdaan kuwa hadhay (Xaaska) wuxuuna Eebe daabacay quluubtooda waxna ma oga.

﴿٩٣﴾ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ وَهُمْ أَغْنِيَاءُ رِضْوَانًا يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٩٣﴾

Jahaadkuna ma aha in cid walba lagu dhibi ee waxaa uun laga rabaa ciddii awoodda, saas darteed dambi ma saarra kuwa tabarta yar, kuwa buka, kuwaan helayn waxay ku bixiyaan jahaadka, hadday niyadsamaadaan, sidoo kale dambi ma saarra kuwii Nabiga u yimid iyagoo warsan inuu siiyo gaadiid ay ku jahaadaan, markaas noqday iyagoo ooyi oo walbahaarsan inayna helin waxay bixiyaan, waxaase jid lagu leeyahay kuwa xoolaha leh oo Jeclaaday inay ka mid noqdaan kuwa iska fadhiistay, waana kuwo la daabacay qalbigooda oon wax ogayn, Taasina waxay muujin Waajibnimada Jahaadka, Difaaca xaqa iyo diinta islaamka, iyo inaan waxba laga hagraniin u shaqaynta diinta iyo Xaqa. At-Tawbah (91-93).

94. way idiin cudurdaaran markaad u noqotaan xaggooda, waxaad dhahdaan ha cudurdaaranina idiin rumeyn-meynee, wuu nooga warramay Eebe xaalkiinne, Eebana wuu arkaa camalkiinne iyo rasuulkiisu, markaasna waxaa laydiin Celin Eebaha og waxa maqan iyo waxaa muuqdaba oo idiinka warrami waxaa camal falayseen.

يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذْ أَرْجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَأْنَا اللَّهُ مِنْ أَنْبَارِكُمْ وَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عِلِّيِّ الْعَالَمِينَ وَالشَّهَادَةُ فَيَذَرُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾

95. way idiin dhaaran markaad u gadoontaan xaggooda inaad ka jeedsataan ee iskaga jeedsada iyagu waa wasakhe hoygooduna waa jahannamee waana ka abaal marin waxay kasbayaayeen.

سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِيُخْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رَجِسٌ وَمَا وَدَّعْتُمْ جَزَاءَ بَمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٥﴾

96. way idiin dhaaran inaad ka raalli noqotaan, haddaad ka raalli noqotaan Eebe kama raalli noqdo qoomka faasiqiinta ah.

يَخْلِفُونَ لَكُمْ لِرِضْوَانِهِمْ فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٩٦﴾

Markay Muslimiintii u baxeen Dagaalkii iyo Jahaadkii Tabuuk Munaafiqiintii way iska hadheen iyagoo wax dana ah sheeg sheegan, markay muslimiintii ku soo noqdeen Madiinana waxay bilaabeen Munaafiqiintii inay Nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ay u cudurdaarani Eebase waa ogyahay dhaartooda beenta ah iyo cudurdaarkooda aan wax kajirin oy ku dooni inay ku raalli galiyaan Muslimiinta, waase kuwo xun oo gali naarta jahannamo, Eebana kama raalli aha camalkooda. Taasina waxay kuu adkeyn sidaan wax badan soo sheegnay inaan Munaafiq, Gaal, Diin laawe iyo Muslim waxba ka dhaxaynin isku ujeedana ahayn, kala qaadeenna Labo waddo oo kala duwan. At-Tawbah (94-96).

97. Reer baadiyaha ugu daran Gaalnimada iyo Munaafaqnimada, mudanna inayna waxba ka ogayn xuduudda (Soohdimaha) waxa Eebe ku soo Dejiyey Rasuulkiisa Eebena waa oge fal san.

الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ الْأَيْلُمُوحِدُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٩٧﴾

98. Reer baadiyaha waxaa ka mida kuwo kayeelan waxay bixin dayn Bax oo kale, oo idin la sugi dhibaato korkooda ha ahaato wareegga xumaanta, Eebana waa maqle og.

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَن يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَيَرِيضُ بِكُفْرِهِ الدَّوَابَّ عَلَيْهِمْ ذَايِرَةٌ السَّوَاءِ ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٩٨﴾

99. Reer baadiyaha waxaa ka mida kuwa rumeyn Eebe iyo maalinta aakhirro kana yeelan wuxuu bixin dhaawaansho Eebe agtiisa, iyo u ducaynta Rasuulka (Iyaga) taasi waa dhawaanshahooda wuxuuna galin Eebe naxariistiisa, illeen Eebe waa dambi dhaafe naxariista.

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَن يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبًا عِنْدَ اللَّهِ
وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ ۗ أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ
سِوَىٰ ذَلِكَ ۗ وَاللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ
عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٩٩﴾

Dadkii reer madiina ma wada sinnayn isku midna ma aha, waxaa ka mid ahaa Reebaadiyaha kuwo gaalnimada iyo munaafiqnimada ku fogaaday oo Jaahiliina, iyo kuwo waxa la faray inay bixiyaan oo Zaka ah iyo wixii la mida kala mid yeeli dayn gud oo kale oo culays ku yahay Xumaanna la jecel Muslimiinta, kuwaas balaayadu ha ku dhacdo.

Waxaase ka mid ahaa reebaadiyihii madiina kuwo rumeeyey Eebe, aakhiro, waxay bixinna ka yeelan sadaqo iyo dhawaansho Eebe iyo in Rasuulku u duceeyo, waxayna u noqon sadaqo iyo u dhawaansho Eebe, wuxuuna gelin Eebe Naxariistiisa. Saasayna u kala tageen Muslim iyo Munaafiq iyo Gaal, muslim wuxuu mudanyahay Liibaan, Guul iyo Naxariista Eebaha Awoodda leh. At-Tawbah (97-99).

100. kuwii ku dheereeyey «khayrka» ee horreeyey oo ka mida Muhaajiriinta iyo Ansaar iyo kuwii ku raacay wanaagga Eebaa ka raalli noqday iyana way ka raalli noqdeen, wuxuuna u darbay Jannooyin ay socoto dhexdeeda Wabiyadii iyagoo ku waari waligood, taasina waa Liibaan wayn.

وَالسَّيِّئُونَ الْأُولُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا
ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾

101. gaararkiinna waxaa ka mida reebaadiye Munaafiqiina, Reer Madiinana (waa kamid) waxay ku madax taageen munaafaqnimo, ma ogidin annagaase og, waxaannu cadaabi Labo jeer, markaasaa loo celin cadaab wayn.

وَمَنْ حَوْلَ كُرَيْشٍ الْأَعْرَابِ مُتَّفِقُونَ
وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى الْبَيْتِ لَا تَعْلَمُهُمْ
نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ
إِلَى عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١٠١﴾

102. kuwo kalana waxay qirteen Dambigooda, waxayna isku khaldeen Camal fiican iyo mid kale oo xun, Eebe wuxuu mudanyahay inuu ka toobad aqbal, illeen Eebe waa Dambi dhaafe naxariista.

وَأَخْرَجُوا عَرِفُوا يُذْنِبُوا مَخْلُوعًا مَصْلِحًا
وَأَخْرَجُوا عَنِ اللَّهِ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنْ اللَّهُ
عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٠٢﴾

Kuwii wanaagga ku horreeyey oo Muhaajiriintii iyo Ansaar ka mida iyo inta wanaagga ku raacda Eebaa ka raalli noqda, iyana way ka raalli noqdaan, wuxuuna u darbay jannooyin ay ku waari waligood, waana Liibaanta u wayn, markale waxay aayaduhu ka warrameen in gaararka magaalada Madiina ahaayeen Munaafiqiin, xataa magaalada dhexdeeda waxaa jiray kuwo ku dheeraaday Munaafaqnimada Dadkuse ma oga ee Eebe umbaa og wuxuuna u Ciqabi si daran, kuwo kale yaase jiray oo isku daray camal fiican iyo mid xun qirtayna dambigoodii mudanna in Eebe u dambi dhaaf, Ruuxuna hadduu dambaabo waa inuu Eebe si dhab ah ugu noqdaa uguna toobad keena. At-Tawbah (100-102).

103. Ka qaad xoolahooda Xagooda sadaqo (zakada) ood Ku daahirin kuna Nadiifin una ducee illeen Ducadaadu Waxay u noqon Xasile, Eebana waa maqle og.

حُذِّمْنَ أَمْوَالُهُمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا
وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ
وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾

104. Miyayna Ogayn in Eebe ka aqbal Toobadda Addoomadiisa Kana qaad Sadaqada (Aqbal) iyo in Eebe yahay kan toobad aqbalka Badan ee Naxariista.

الَّذِينَ يَأْتُوا اللَّهَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ
وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ هُوَ التَّوَّابُ
الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

105. Waxaad dhahdaa Camal fala wuu arki Eebe Camalkiinna iyo Rasuulkiisu iyo mu'miniintu Waxaana La idiin celin xagga (Eebaha) og Waxa maqan iyo waxa Jooga idiinkana War-rami (abaaalmarin) waxaad falayseen.

وَقُلْ أَعْمَلُوا فَسِرَى اللَّهِ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ
وَسَرَدُونَ إِلَىٰ عِلِّيِّ الْعَلِيِّ وَالشَّهَادَةِ فَيُنشَرُ
بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾

106. Kuwo kalana waxaa dib loogu dhigay amarka Eebe inuu Cadaabo iyo inuu Ka toobad aqballo, Eebana waa oge Falsan.

وَأَخْرُوتَ مُرْجُونَ لِأَمْرِ اللَّهِ إِمَّا يُعَذِّبُهُمْ
وَإِمَّا يُتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠٦﴾

Eebe Wuxuu faray Rasuulkiisa (naxariis iyo nabadgalyo eebe korkiisa ha yeelee) inuu ka qaado xoolaha muslimiinta Zako uu ku daahirin Uguna ducayn, Illeen ducadiisu waa xasilonida muslimiintee, Zakadu-na ma aha wax la Dhaafi karo ama la fudaydsan karo, Nabiguna (Naxariis iyo Nabad galyo eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Ahaa mid u duceeya Ruuxii Zako keena, Sidiid haweenaydii uu ku yidhi Eebe ha u Naxariisto adiga iyo ninkaagaba. Eebana wuxuu ka aqbalaa Adoomadiisa sadaqaduu ka qaado, Wax kastoo la Fali waa la arki Waxaana dadka loo celin Eebaha og waxa maqan iyo waxa Jooga uu kana abaal marin, Waxaana Xadiith ku sugnaaday: Hadii ruux camal ku falo dhagax aan albaab iyo daaqad lahayn wuxuu u muujin Eebe dadka Meejuu doono ha ahaadee. Taasina Waxay muujin naxariista Eebe, adayga sakada ogaanshaha Eebe wax walba, u ducaynta dadka sakada bixiya.

Aayadaha danbana waxay ka warrami dad dib uga dhacay duullaankii Tabuuk markay toobadkeeneenna xaalkoodii dib Eebe u dhigay ugu danbayntiina Eebe Wuu ka aqbalay Toobaddii illeen Eebe waa naxariistee, inkastoy xuntahay in jahaadka laga hadho ama laga wahsado. At-Tawbah (103-106).

107. Waxaa ka mida kuwo u yeeshay Masaajid, gaalnimo, kala goynta Mu'miniinta iyo darbidka Cid la da-gaallanta Eebe iyo Rasuulkiisa mar hore waxayna ku dhaaran inanaan doonayn Waxaan wanaag ahayn Eebana waa ogyahay inay been sheegi.

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا
وَتَفْرَقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِزْكَادًا لِّلْمَن
حَارِبِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ، مَن قَبِلْ وَلِيْحِلْفُنْ إِن آرَدْنَا
إِلَّا الْاِحْسَنِي وَاللَّهُ يَشْهَدُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾

108. ha joogsan dhexdiisa waligaa Masaajid lagu billaabay maalintii hora-ba Dhawrsasho yaa mudan inaad joog-sato Dhexdiisa (Masaajidka Nabiga iyo Quba) waxaa dhex jooga Niman jecel inay is Daahiriyaan Eebana wuu jecel yahay Kuwa is daahiriya.

لَا تَقْرُ فِيهِ اَبْدَالُ الْمَسْجِدِ اَسْسَ عَلَى التَّقْوَى
مِن اَوَّلِ يَوْمٍ اِحْقَ اَن تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ
يُحِبُّونَ اَن يَنْظُرُوْا وَاللَّهُ يُحِبُّ
الْمُطَهَّرِينَ ﴿١٠٨﴾

109. Ma Ruux ku billaabay dhismi-hiisa ka dhawrsasho Eebe iyo raalli noqoshadiisa yaa Khayrroon mise Ruux ku billaabay dhismihiisa God dumi dhinacis oo kula dhici Naarta Jahannamo Eebana ma hanuuniyo Qoomka daalimiinta ah.

اَفَمَن اَسْسَ بِنِسْنَهُ، عَلَي تَقْوَى مَنِكَ اللَّهُ
وَرِضْوَانِ خَيْرٌ اَم مَن اَسْسَ بِنِسْنَهُ، عَلَي شَفَا
جُرْفِ هَارٍ فَاْتَهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٩﴾

110. Kama tago dhismahooda ay dhi-
seen inuu ku Jiro shaki Quluubtoodu
intay ka Kala go'do «dhimatana»
Quluubtoodu, Eebana waa oge falsan.

لَا يَزَالُ بُعِثُهُمُ الَّذِي بَوَّأْرِبَةً فِي قُلُوبِهِمْ
إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ وَاللَّهُ عَلَيْهِمْ حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾

Aayaduhu waxay soo dageen mar Nin Munaafaq ahaa oo dhib badnaa oo la dhihi jiray Abuu caamir uu Ka dhisay Masaajidka Quba ee Madiina agtiisa uuna Masaajid Ku magacaabay si Cidii xumi ugu gabato ama ugu shiraan dhibka Muslimiinta, kuna kala geeyo Muslimiinta. Eebana wuu ka reebay Nabiga (naxariis iyo nabad galyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu ku tukado, illeen waxaa loo dhisay dhib Muslim iyo Gaalnimee iyo xumaane, Waxaase mudan in lagu tukado Masaajidka Khayrka iyo Wanaagga lagu billaabay markii horaba, dad nadiifa oo Eebe Jecel yahayna ku tukadaan, isku midna ma aha dhismo Khayr iyo dhismo Shar oo dumi oo Jahannamo ku ridi cidii dhista, oo Shaki, Munaafaqnimo iyo xumaan beeri, halkaasna waxaa kaaga muuqda xumaanta kala Gaynta Muslimiinta haba lagu kala geeyo magac khayr u muuqdee, Sida Masaajidka iyo waxyaabo Kale, waxaase fiican oo Waajiba isku dubnida Muslimiinta. At-Tawbah (107-110).

111. Eebe wuxuu kaga gatay Mu'mi-
niinta Naftooda iyo Xoolahooda inay
janno u ahaato iyagoo ku dagaallami
Jidka Eebe oy waxna dili iyana la dili,
waana yabooh ku sugan (dhaba) Taw-
reed iyo Injiil iyo Quraanka, yaa ka oo-
fin badan ballankiisa Eebe ku bishaa-
raysta gadiddii ood gaddeen kaasina
waa uun Liibaanta wayn.

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ
وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةُ يُقَدِّمُونَ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْبَلُونَ وَيُقْبَلُونَ وَعَدَا عَلَيْهِ
حَقًّا فِ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ
وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا
بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ. وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

112. waa kuwa toobadkeena, ee caa-
buda (Eebe) ee mahdiya, ee saa'ixiinta
ah (Sooma oo Jahaada) ee Rukuca ee
Sujuuda, ee fara wanaagga reebana xu-
maanta, ee dhawra Xuduudda Eebe, ee
u Bishaaree Mu'miniinta.

الْمَشْكُورَاتِ الْمُحْسِنَاتِ
الْمَسْكُوحَاتِ الزَّكَاةِ السَّاجِدَاتِ
الْأَمْرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّكَاهُونَ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ
وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

Eebe waa naxariis badanyahay, isagaa abuuray Dad, xoolaha, isagaana leh oo hanta Naftooda, iyo xoolahooda, iyo Jannaba, haddana kaga gatay Mu'miniinta Naftooda iyo Xoolahooda Janno, hadday jahaadaan oy xaqa daafacaan, ama wax ha dileen ama iyaga ha la dilee, waana yabooh adag oo Eebe ku yaboohay Tawreed, Injiil, iyo Quraanka, wax Eebe ka oofin badan ballanna ma jiro, ee cidii ballan ka qaada ha ku Bishaaraysato iibkooda ah. Liibaanta u wayn, kuwaasuna waa kuwa toobadkeena, ee Ilaah caabuda, ee mahdiya, ee sooma, jahaadana Khayrkana u socdaala, ee salaadda ku dadaala, samahana fara, xumaantana reeba, dhawrana xuduudda Eebe, waana loo bishaareeyey Mu'miniinta. Aayaduhuna waxay muujin qiimaha jahaadka, Naxariista Eebe, Sharafta iyo wanaagga Mu'miniinta, faridda wanaagga, reebidda xumaanta iyo Bishaarada Mu'miniinta. At-Tawbah (111-112).

113. kuma habboona Nabiga iyo kuwa Rumeeyey (Xaqa) inay u dambi dhaaf warsadaan Mushrikiinta «gaalada» haba ahaadeen qaraabadoodee intay u caddaatay kadib inay Ehelka Naarta Jaxiima yihiin.

114. ma ahayn u dambi dhaaf doonidii Nabi Ibrahim Aabihiis ballan uu u yaboohay mooyee, markayse u caddaatay inuu Col Eebe yahay wuu iska bari yeelay Xaggiisa (Nabi) Ibraahim wuxuu ahaa duco (Baryo) badanaha (Eebe) oo dul badan.

115. Eebana ma aha mid dhumiya qoom intuu hanuuniyey ka dib intuu uga caddeeyo waxay ku dhawrsadaan, Eebana wax kasta waa ogyahay.

116. Eebena waxaa u sugnaaday Xukunka Samooyinka iyo Dhulka isagaana wax nooleeya waxna dila, isagaana wax kasoo hadhayna oo wali ah ama gargaara ah ma lehidiin.

Geeridii Abu dhaalib yey soo degtay aayaddu, wuxuuna Eebe reebay in loo dambi dhaaf warsado cid ku dhimatay waxaan Islaamka ahayn Qaraababa ha ahaatee, mar hadday caddaato inay Naarta Ehelkeeda noqon, Nabi Ibraahimse wuxuu uun u yaboohay Aabihiis inuu u dambi dhaaf warsan markayse u caddaatay inuu col Eebe yahay wuu iska bari yeelay Illeen Nabi Ibraahim wuxuu ahaa Toobad keen badane dulsan.

Caddaaladda Eebana waxaa ka mida inuusan cidna dhuminin isagoon u caddaynin waxa xaqa ah oy ku dhawrasadaan, illeen wax walba wuu ogyahay, wuxuuna leeyahay xukunka samooyinka iyo dhulka, waxna waa Dilaa waxna nooleeyaa, wax ka soo hadhay oo gargaarina ma jiro. Taasina waxay muujin Awoodda Eebe iyo inaan cidna isku hallayn wanaagga cid kale iyo inaan jacayl cidna lagu hanuunin karin. At-Tawbah (113-116).

117. wuxuu Eebe ka toobad aqbalay Nabiga, Muhaajiriinta iyo Ansaartii raacday Saacaddii cidhiidhiga intay u dhawaatay inay iilato quluub koox ka mida ka dib, markaasuu ka toobad aqbalay, illeen waa u turaha u naxariistee.

مَا كَانَتْ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا
لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ
مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾

وَمَا كَانَتْ أَسْتَغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَن
مُوعِدَةٍ وَعَدَّهَا أَيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ
لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾

وَمَا كَانَتْ لِلَّهِ يُضِلُّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَهُمْ
حَتَّىٰ يَسِيرَ آلَهُمْ فِي مَا يَتَّقُونَ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

إِنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ
وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾

لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْمُسْرَةِ
وَمِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبَ فَرِيقٍ مِنْهُمْ
ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رُءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١١٧﴾

118. saddexdiina wuu (ka toobad aqbalay) la dib mariyey intuu kaga cidhiidhyamo dhulku isagoo waasac ah, kuna cidhiidhyantay naftoodu una maleeyeen (Yaqiinsadeen) inayna jirin meel la magan galo oon Eebe ahayn, markaas Eebe ka toobad aqbalay inay toobadkeenaan, Eebana waa toobad aqbalay Naxariista.

119. kuwa xaqa rumeeyow ka dhawr-sada Eebe Noqdana la jirka kuwa runta badan.

وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّىٰ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ
الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ
وَوَدُّوا أَنْ لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ
عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا
مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٩﴾

Aayadahani waxay ku soo degeen Duullaankii Tabuuk, wuxuuna ahaa waqti aad u daran oo kulul, oo socdaal dheer, illeen madiina iyo Tabuuk waa kala dheeryihiin marka Lug lagu socdee, wuxuuna Eebe waafajiyey wanaagga nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) iyo Muhaajiriintii iyo Ansaartii raacday Saacaddii dhibka markay u dhawaatay in Quluub dad badan iilato oo leexato Eebase ka toobad aqbalay illeen waa u turaha naxariistee.

Saddexdii la dib mariyeyna Eebaa ka toobad aqbalay oo kala ahaa: Kacab Binu Maalik, Maraaro Binu Rabiic iyo Hilaal Binu Umayyata, waxayna ahaayeen Niman fiicane markaas umbay naftoodu sirtay wayse run sheegeen Eebana waa ka toobad aqbalay, markay naftoodii la cidhiidhyantay, dhulkuna ku yaraaday isna neceen, waxaana lala hadlin kontan maalmood wax ku dhaw, arrintaasuna waxay caddayn in jahaadka loo darbado loona baxo markuu waajibto, in runta la sheego laguna socdo, Eebana lagu xidhnaado, loona toobadkeeno, kuwa runta sheega ee fala lala jiro, Muslimiintana aan la khayaamin, lana guntin furin iyo in la edbiyo ciddii fasha waxyaalaha kala guntin fura muslimiinta. At-Tawbah (117-119).

120. kuma habboona (uma bannaana) reer Madiino iyo kuwa gaarkeeda ah oo Baadiyaha Carbeeda inay ka gadaal maraan Rasuulka Eebe oy kana Jeclaa-daan naftooda Naftiisa, illeen wixii ku dhaca oo oona, ama dhiba ama gaajo ah Jidka Eebe dhexdiisa ama meejey ku joogsadaan oo Cadho galin Gaalada iyo waxay Gaadhsiiyaan Colka (Dhammaan) waxaa loogu Dhigi camal suuban, Eebana ma halleeyo Ajirka samo falayaasaha.

مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ
مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا
بِأَنفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ
ظَمًا وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَلَا يَنْقُوتُونَ مَوْطِنًا يُغِطُ الْكُفَّارُ
وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوِّ نَيْلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ
بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾

121. waxay Bixiyaan oo yar ama wayn iyo Togay gooyaanna waa loo qori inuu ka Abaal mariyo Eebe wanaagga waxay falayeen.

وَلَا يَنْقُوتُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً
وَلَا يَقْطَعُونَ أَوْدِيًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ
بِعِزَّتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ أَحْسَنُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾

122. mana aha inay Mu'miniinta oo dhan Baxaan, ee may Koox kastaba qaar ka baxdo inay Diinta kasaan, una digaan dadkooda markay u soo noqdaan waxay u dhawdahay inay digtoonaadaane.

وَمَا كَانُوا الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَآفَّةً
فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا
فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ
لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾

Aayadahanna wuxuu Eebe ku caddayn inayna ku haboonayn reer Madiino iyo kuwa dagan gaarkeeda inay ka gadaal maraan Rasulka markuu jahaadka u baxo, kana jeclaadaan Naftooda Naftiisa, wixiise lagala kulmo Jidka Eebe oo ah oon, Dhib, gaajo ama meel kasta oo la maro oo gaalada ka cadhaysa ama wixii dhiba oo gaalada lagala kulmo wuxuu Eebe ugu qori camal fiican, Eebana ma halleeyo Ajir iyo wanaag cidda fasho, sidoo kale wixii bixina ama ha yaraato ama ha waynaato iyo Toggay gooyaan waxaa loogu qori Ajirka u wanaagsan, mana aha inaan cidna magaalada ku hadhin ee Jahaad loo wada baxo ee waa in si nidaama iyo qorsha ah qaarna u baxaan qaarna u maamulaan Dadka iyo Magaalada si ciddii baxday markay soo noqoto ay Dadka wax ugu Faa'iideeyaan, Taasina waxay ku tusin in Diinta Islaamku tahay Diin Nidaam. At-Tawbah (120-122).

123. Kuwa Xaqa rumeeyow la dagaal-lama kuwa idinla Xidhiidha ee gaalada ah, hana idinka heleen adayg, ogaadana in Eebe la Jiro kuwa Dhawrsada.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قَبِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ
مِنَ الْكُفَّارِ وَلَيَجِدُوا فِيكُمْ غِلظَةً
وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٢٣﴾

124. marka la soo Dejiyo Suurad waxaa ka mida kuwo (Munaafiqiina) dhihi kiinay u kordhisay Iimaan, kuwa xaqa rumeeyeyse waxay u kordhisay Iimaan iyagoo Bishaaraysan.

وَإِذَا مَا أَنْزَلْنَا سُورَةً فَمِنْهُمْ مَّن يَقُولُ أَيُّكُمْ
زَادَهُ هَذِهِ ءِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا
فَزَادَتْهُمْ ءِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾

125. kuwa quluubta ka bukase waxay u kordhisaa xumaan xumaantoodii (Kale) wayna dhintaan iyagoo gaalo ah.

وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ فَزَادَتْهُمْ
رِجْسًا إِلَىٰ رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ
كَافِرُونَ ﴿١٢٥﴾

126. miyeyna arkayn in la Imtixaamo sanad kasta hal jeer ama labo jeer markaas ayan toobadkeenin xusuusaynna,

أُولَٰئِكَ يَرْوُونَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ
مَّرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ
يَذَكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾

127. marka la soo Dejiyo Suurad way dayaan Munafiqiinta qaarkood qaar waxayna isdhahaan ruuxna maydin arkaa markaasay gadoomaan, Eebe ha iilo Quluubtooda illeen waa kuwo aan wax kasayn.

وَإِذَا مَا أَنْزَلْنَا سُورَةً نَّظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ
هَلْ يَرِيكُمْ مِّنْ أَحَدٍ ثُمَّ انصَرَفُوا
صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾

128. waxaa idiin yimid Rasuul idinka mida oyna ku darantahay waxa idin dhiba, idiin kuna dadaali, una turid iyo naxariis badan Mu'iniinta.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ
عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَجِيمٌ ﴿١٢٨﴾

129. haddayse jeedsadaan Dadku waxaad dhahdaa Kaalmeeyahaygu waa Ilaahay'Eebe mooyee Ilaah kalana ma jiro isagaana talo saartay waana Eeba-ha Carshiga wayn.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ
تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

Aayadda hore waxay fari in lala jahaado Gaalada la Dariska ah Musliimiinta illeen Dhib iyo xumaan lagama waayee, oy kuna ogaadaan Musliimiinta Adayg iyo xoog, illeen Eebaa la jiree, tan kale waxay ka warrami Munaafiqiintii marka quraanku soo dego is warsan jiray ruuxuu wax rumayna u kordhiyey, Mu'iniintase waxaa u kordha Iimaan koodoodii hore ka sokow, munaafiqiintuse Cudur iyo Xumaan yey kororsadaan, iyagoo gaalo ah yeyna dhintaan, kumana waana qaataan Imtixaamka had iyo jeer, wayna cararaan oo dusaan marka quraan la soo dejiyo illeen Qalbigoodaa Eebe Ilay waxna ma kasayaa-ne, wuxuuna Eebe u soo diray Musliimiinta Rasuul ka mida oo wanaagooda Jecel xumaantoodana neceb, una dadaala Mu'iniinta, una naxariis badan, ciddiise xaqa ka jeedsata waxba kama saarra, illeen Eebaa kaafiye, isaga mooyee Ilaah kalana majiree, lana talo saaran, lehna Awood iyo Carshiga wayn, saasayna ku dhammaatay Suuraddii iyadoo caddaysay wax badan oo jahaad, wax bixin, Ballanka, Munaafiqiin, iyo inuu Rasuulku yahay Naxariis loo soo diray Caalamka Khayrna la jecel. At-Tawbah (123-129).

Suurat Yuunus

سُورَةُ يُوسُفَ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Kalimada hore waxay ku tusin Mucjisada Quraanka, Taasin waa Aayaadka Kitaabka falkasan.

الرَّ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

2. Dadka ma waxaa la yaab ku Noqotay inaan u waxyoon Nin ka mida u Dig Dadka, uguna Bishaaree kuwa Ru-meeyey inay ku leeyihiin Camal fiican Eebahood agtiisa, waxay Dheheen Gaaladiina kani waa Sixirrow Cad.

أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ مِنْهُمْ أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ لَهُمْ قَدَمٌ صَدَقِي عِنْدَ رَبِّهِمْ قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٢﴾

3. Eebihiin waa kan ku Abuuray Samooyinka iyo Dhulka Lix Maalmood markaas ku istiwooday Carshiga Isagaana maamula Amarka wax Shafeecina Idinkiisa la'aantiisa ma jiro, Kaasi waa Eebihiinna idin Barbaariya ee Caabuda, Miyeydaan wax Xusuusanayn.

إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ
أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُدِيرُ الْأُمُورَ مَا مِنْ شَيْعٍ
إِلَّا مِنْ عِندِهِ ذَلِكَ اللَّهُ رَبُّكُمْ
فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾

Quraanka waxaa ku dhan Xigmo iyo Sharaf, Gaaladuna waxay la Yaabeen in Ruux ka mida lagu soo Dejijo Waxyi inuu u Digo Dadka una Bishaareeyo Kuwa xaqa Rumeeyey ee Wanaag ku leh Eebe Agtiisa, Gaaladuna waxay ku Sheegeen in Nabigu Saaxir yahay, Eebaha Xaqa ahna waa kan Abuuray Cirka iyo Dhulka isagoo Awood, Sharaf iyo Qudraba Mudan, Isagaa wax Maamula, wax Shafeeci kara Idinkiisa La'aantiisa ma jiro, isagaana Mudan in la Caabudo.

Ibnu Cabbas wuxuu Yidhi: Markuu Eebe Bixiyey Nabiga Muxamada (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) Yey Beeniyeen Carabtu Iyagoo sheegi in Eebe ka waynayah inuu soo Diro Nabi Dada, Markaasaa Eebe soo Dejijey Aayadda. Taasina waa Doqonnadii iyo Madax Adaygoodii, Maxaayelay Dad waa in uun Dad loo soo diro si uu u Toosiyo. Yuunus (1-3).

4. Xaggiisaa laydiin Celin Dhammaan Yabooha Eebena waa Xaq, Eebaa Bilaaba Abuurka Haddana soo Celin inuu ku Abaal mariyo kuwa Rumeeyey (Xaqa) oo falay Camal Fiican, si Caddaalada, kuwa Gaaloobayna waxaa u Sugnaaday Cabbid kulul iyo Cadaab Daran Gaalnimadooda Darteed.

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا إِنَّهُ يَبْدُوهُ
الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ
شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ مِمَّا كَانُوا
يَكْفُرُونَ ﴿٤﴾

5. Eebe waa kan ka yeelay Qorraxda Ifid Dayaxana Nuur una Qaddaray Meelo ay Socdaan, inaad Ogaataan Tirada Sanooyinka iyo Xisaabta wuxuu u Abuuray Eebe Arrintaas Xaq Wuxuuna u Caddayn Aayaadka Ciddii wax Og.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا
وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ
وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ
الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

6. Isbadalka Habeenka iyo Maalinta iyo Abuurka Eebe ee Samooyinka iyo Dhulka aayadbaa ugu sugan Ciddii Dhawrsan.

إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ
اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿٦﴾

Xagga Eebaa loo Noqon Dhammaan Yabooha Eebana waa Dhab oo ah in si Caddalada loogu Abaal mariyo kuwa Wanaaggaa Falay, janno kuwa Gaaloobayna Cadaab daran. Eebana waa kan Dadka ugu Nimeeyey Qorraxda Ifi iyo Dayaxa Nuuri si waqtiga iyo Xisaabta loogu garto, Habeenka iyo Dharaarta Isbadalkeedana iyo Abuurka Cirka iyo Dhulka waxaa ku Sugan Calaamooyin Muujin Xaqnimada Eebe iyo Awooddiisa, Ciddii Caqli leh oo Eebe Nuur u Geliyey Qalbiga wuxuu yaqiinsan waynida Awoodda Eebaha Abuuray Cirka, Dhulka, Qorraxda, Dayaxa iyo Khalqiga kalaba Mudanna in La Caabudo. Yuunus (4-6).

7. Kuwaan Rajaynayn la Kulankanaga kuna Raalli Noqday Nolosha Dhaw kuna Xasilay iyo kuwa Halmaansan Aayaadkannaga.

إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ ﴿٧﴾

8. Kuwaas Hooygoodu waa Naar waxay Kasbanayeen Darteed.

أُولَئِكَ مَا مَأْنُهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾

9. Kuwa Rumeeyey Xaqa oo falay Camal wanaagsan wuxuu ku Hanuunin Eebahood Imaankooda waxaana socon Dhexdooda* Wabiyadii Jannoo-yinka Naciimo Dhexdeeda iyagoo ku Sugan.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
يَتَذَكَّرُ رُبُّهُمْ بآيَاتِهِمْ تَتَجَرَّى مِنْ تَحْتِهِمْ
الْأَنْهَارُ فِي جَنَّتِ النَّعِيمِ ﴿٩﴾

10. Yeedhidooduna dhexdeeda waa Eebow waad Nasahantahay, Bariidadooduna waa (Nabadgalyo) Salaan, Ducadooduna waxaa ugu Dambayn Mahad Ilaahbaa leh Eebaha Caalamka ah.

دَعْوَاهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ
وَأَجْرٌ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

11. Hadduu Eebe u Dedejiyo Dadka Xumaanta siday khayrka u Dedejistaan waxaa loo Dhamayn lahaa Ajashooda, Waanuse ku Dayn Kuwaan Rajaynayn la kulankannaga Fasaadkooda iyagoo ku Wareersan.

﴿١١﴾ وَلَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتَعْجَلَهُمْ
بِالْخَيْرِ لَقَضَى إِلَيْهِمْ أَجْلَهُمْ فَذَرِ الَّذِينَ
لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١﴾

Wuxuu Eebe kaga Warramay Aayadahan Xaalka kuwaan Eebe la Kulankiisa Rajaynayn, oo Adduunyada ka raalli Noqday, Kuna Xasilay, Halmaamayna Aayaadka Eebe ee Naari u Sugnaatay, iyo Kuwa Rumeeyey Xaqa Wanaagana falay oo Imaankoodu hanuunin Jannada Nicmadeedana ku Waari, hadalkooduna yahay Xuska Eebe iyo Salaan iyo Mahad Eebe, waana Labo Kooxood oo kala Fog, oo midna Khasaaray Midna Liibaanay.

Tan kale hadduu Eebe ugu Dedejiyo Dadka Xumaanta sida Khayr waa la Dhammayn lahaa, wuxuuse u dayn Daalimiinta Xumaanta iyagoo ku Indha la' mana ku Habboona Ruux Caqli leh inuu Dedejisto Shar iyo Xumaan, waxaana Xadiith ah: Naftiinna. Caruurtiinna iyo Xoolihiinna ha habaarina oo waafaqdaan Saacad Ijaabo oo laydinka Aqbaloo. Yuunus (7-11).

* hoostooda ama hortooda (dib u eegaha) .

12. Markuu Taabto Dadka dhib wuu Na baryayaa isagoo Jiifa, ama Fadhiya ama Taagan, markaana ka faydno Dhibkana wuu iska Socdaa sidii isagoon Na baryinba Dhibkii Taabtay, Saasaa loogu Qorxiyey Xadgudbayaasha waxay Falayeen.

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعِدًا
أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّكَ أَنْ لَمْ
يَدْعُنَا إِلَى ضُرِّ مَسَّهُ كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾

13. Waxaan Halaagnay Quruumo idinka horreeyey markay Dulmi faleen,

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا

waxayna ula Timid Rasuuladoodii Xujooyin, mana ayan Rumeynayn, Saa-saana ku abaal marinaa Qoomka Dambiilayaasha ah.

14. Markaasaan idinka yeelay kuwo u hadha Dhulka Gadaashood inaan Eegno sidaad Fashaan.

Waxaa Dadka dabeecaddiisa ka mida in markuu Bukoodo ama Dhibtaabto uu Eebe baryaa isagoo Jiifa ama Fadhiya ama Taagan, markuuse ka faydo Dhibka uu iska Dhaqaaqa sidii isagoon Dhibtaaban ama aan Eebe horay u Baryin, Saasna Waxaa loo Qurxiyey Xad gudbayaasha, wuxuuna Eebe halaagay ummado ka horeeyey Gaaladaas markay Dulmi faleen iyagoooy Rasuuladoodii ula yimaadeen Xujooyin oyna Beeniyeen, Saasuuna Eebe ku Abaal mariyaa Dambiilayaasha, idinkana laydiinku reebay Dhulka Gadaashood Imtixaan iyo in Eebe Eego isagoo og waxa la falo.

Waxaana Xadiith ah: Addunyadu waa Macaantahay waana Cagaarantahay, Eebaana idinku Reebay inuu Eego waxaad Fashaan, ee iska Jira Addunyada iyo Haweenka. Yuunus (12-14).

15. Marka lagu Akhriyo Korkooda Aayaadkanaga oo Cad Cad waxay Dhahaan kuwaan Rajaynayn la kulankanaga noo keen Quraan aan kan ahayn ama badal, waxaad dhahdaa igama suurowdo inaan ka baddalo agtayda, waxaan uun Raaci waxa lay waxyoodo, waxaan ka cabsan Haddaan Eebe Caasiyo Cadaab Maalin wayn.

16. Waxaad Dhahdaa Hadduu doono Eebe idinkuma Akhriyeen idinmana Ogaysiiyeen isaga, waxaan ku Nagaa-day Dhexdiinna ka hor Cimri ee Meyeydaan wax kasayn.

17. Yaa ka Dulmi Badan Cid ku Been Abuuratay Eebe ama Beeniyey Aayaadkiisa, Illeen ma Liibaano Dambiilayaal.

Gaaladii Quresheed ee Makaad waxay Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) marba wax warsadaan oo Xaqa ka Jeedsadaanba waxay warsadeen inuu keeno Quraan kale oo kan ahayn, ama Quraanka wax ka baddalo, markaasuu Eebe ku Celiyey oo faray Nabigu inuu ku Dhaho: Iima suurowdo inaan baddalo, iskaba dhaaf inaan Quraan kale keenee, waxaanse Raaci waxa lay waxyooday, Illeen waxaan ka Cabsan Cadaab Maalin Daran haddan Caasiyo Eebahaye, waxaana jirtay inaan Muddo indinla Noolaa onan wax idiin sheegin, ee Quraankan Eebaa soo Dejiyey, hadduu doona waxba idinkuma Akhriyeen idinmana Bureen ee Miyyeydaan wax kas ahayn. Cid ka Dulmi Badanna ma jirto Cid ku Been Abuuratay Eebe, ama Beenisay Aayaadkiisa, mana Liibaano Dambile, waxayna ku Tusin Runnimada Quraanka, inuusan Nabigu iskala imaan karin waxna ka baddali karin, waxna ku dari karin, waxaad arki kartaa Warkii Hirigle, Cabdullahi Binu Salaamo, Dimaam Binu thaclabo, Camar Binu Caas iyo Dad badan oo kale oo dhammaan Sheegi Runnimada Quraanka iyo nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee). Yuunus 15-17).

وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا

كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٣﴾

ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ

لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

وَإِذَا تَنَادَى عَلَيْهِمْ أَيُّنَا نَبِيْنَتِ قَالَ الَّذِينَ

لَا يَرْجُونَ لِقَاءَ نَا أَنْتَ بَصْرَاءُ أَنْ عَدِثُوا هَذَا

أَوْ بَدَّلَهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَبْدِلَهُ مِنْ تِلْقَائِي

نَفْسِي إِنْ أَنْتَبِعَ إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ فِي أَحَافٍ

إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾

قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُمْ عَلَيَّكُمْ

وَلَا أَدْرَبْتُكُمْ بِهِ. فَقَدْ لَبِئْتُ فِيكُمْ عُمْرًا

مِنْ قَبْلِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا

أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٧﴾

18. Waxay Caabudayaan Eebe ka sokow waxaan Dhibayn Anfaceyna waxayna Odhan kuwanu waa Shafeecayaalkanaga Eebe Agtiisa, waxaad Dhahdaa ma waxaad uga warramaysaan Eebe wuxuusan ku Ogayn Samooyinka iyo Dhulka, wuxuu ka Nasahanyahay oo ka Sarreeyaa waxay la Wadaajiyeen Eebe.

19. Dadku wuxuu ahaa Ummad Kaliya Markaasay Iskhilaafeen, haddayan Jirin Kalimad Eebahaa u horraysay waa la kala Xukmin lahaa Dhexdooda waxay isku diidanyihiin.

20. Waxay Odhan Gaaladu maa lagaaga soo Dejiyo Xagga Eebahaa Aayad, waxaad dhahdaa waxa Maqan Eebe umbaa iska leh, ee Suga Anuguna waan idinla Sugiye.

Eebe wuxuu ku Diidi Gaaladii la Caabuday Eebe wax kale iyagoo u malayn inay wax tari ama u Shafeeci, markaasuu Eebe u Sheegay in waxaan Eebe ahayn wax Anfacyan, wax Eebe looga Warramina uusan jirin, Eebana wax walba oo Xumaana waa ka Nasahanyahay, Dadkuna waxay ku Sugnaayeen Jid kaliya oo Xaqa ah, Markaasay Iskhilaafeen oo Qaarba wax Eebe ka soo hadhay Caabudeen, Eebase waa Dulbadane oo Dadka Ciqaabta uma soo Dedejiyo iyagoon loo Caddaynin Xaqa. waxayna Codsadeen in Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) lagu soo Dejiyo Aayado Muuqda, Sidii Ushii Nabi Muuse iyo Hashii Nabi Saalax iyo wax la mida, Awooddase Eebaa iska leh, Isagaana soo Dejiya wuxuu Doono ee suga nabiguna waa idinla Sugiye, si aad u aragtaan Xukunka Eebe iyo Awooddiisa. Dhabtuna waa in Gaalo Dhunsantahay, Halaag iyo Ciqaabna u Dambayso, Xaquuna Cad yahay, Ciddii rabtana u Muuqdo, Mudanyahay in la Raaco, lana Rumeeyo, oo lagu Dhaqmo. Yuunus (18-20).

21. Markaan Dhadhansiinno Dadka Naxariis Dhibaato ka dib Taabatay waxaa soo Baxa iyagoo dhagri Aayaadkanaga, waxaa Deg-Deg badan Ciqaabta Eebe Malaa'igtanaduna way Qori waxaad Dhagraysaan.

22. Eebe waa Kan Idinku Wada Barriiga iyo Baddaba markay abaadaan Doonta oo ay ku socdaan Dabayl Fiican oo ay Markaas ku Farxaan oy u Timaaddo Dabayl Daran ugana yi-maaddo hirku Dhan kasta oy una Maleeyaan in la koobay (la Halaagay) waxay Baryaan Eebe iyagoo u kaliyeeli

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ
وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَتُوْلَاءِ شَفَعَتُنَا
عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَنْتُمُوتُ اللَّهُ يَمَّا لَا يَعْلَمُ
فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ سُبْحَانَهُ، وَتَعَالَى
عَمَّا يَشْرِكُونَ ﴿١٨﴾

وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا
وَلَوْ لَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَفُضِيَ
بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٩﴾

وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِن رَّبِّهِ
فَقُلْ إِنَّمَا الْعَيْبُ لِلَّهِ فَانظُرُوا إِلَىٰ مَعَكُمْ
مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿٢٠﴾

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِن بَعْدِ ضَرَاءٍ مَسْتَهْمِمْ إِذَا
لَهُمْ مَكْرُفٌ ؕ ءَايَاتُنَا قُلْ اللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا إِنَّ رُسُلَنَا
يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴿٢١﴾

هُوَ الَّذِي يُسَيِّرُكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتَّىٰ إِذَا كُنْتُمْ فِي
أَفْئَاكٍ وَجَرَيْنَ بِيَمِينِ رِيحٍ طَيْبَةٍ وَقَرِحُوا بِهَا جَاءَتْهَا
رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَاءَهُمُ الْمَوْجُ مِن كُلِّ مَكَانٍ
وَضُنُّوا أَنَّهُمُ أُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ

Diinta Iyagoo (Dhihi) Haddaad naga koriso tan waannu kugu Mahdin.

23. Markuu koriyeyna Markaas ku xad gudbaan Dhulka Xaq Darro Dadoow waxaad uun ku Xad Gudbaysaan Naftiinna, waa uun Nolosha Dhaw Markaas Xagganagaa laydiin soo Celin waxaana idiinka warramaynaa waxaad Camal Falayseen.

الَّذِينَ لَيْسَ أُنجيتَنَا مِنْ هَٰذِهِ
لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٢٣﴾
فَلَمَّا أَجَسْتَهُمْ إِذَا هُمْ يَبْعُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
يَأْتِيهَا النَّاسُ إِنَّمَا بَعَيْتُمْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ
مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ إِنِّي أَمْرًا جَعَلْتُمْ
فَنذَبْتُمْ كَمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

Aayadhan wuxuu Eebe kaga warrami Dabecadda Dadka oo ah in marka Dhibaato Taabatana uu Eebe baryo isuna Dulleeyo, marka Khayr iyo Wanaag uu helana uu isla waynaado oo Kibro, Dhagar iyo Khayaamana la darbado, Eebaase Abaal mariya oo ka Jaasiya, Bad iyo Barribana Eebaa iska leh Mudanna Cibaado, waxaase Dhab ah in Xumaantu ku Noqon Ciddii Fashay Eebana Abaal marin Markuu u Noqdo. Saas darteed waa in had iyo Jeer Eebe si Dhab ah loo Caabudo, Dhibaato iyo Barwaaqo, Cudur iyo Caafimaad iyo Gaajo iyo Dharagba iwm ... Yuunus (21-23).

24. Nolosha Adduunyo waa uun Biyo oo kale oon ka soo Dejinay Samada oo ku Dheehnay waxa ka soo baxa Dhulka oo ah wuxuu Dadku Cuno iyo Xooluhu markuu dhulku Qurux ka Buuxsamo oy isqurxiso oo Dadkeedu u Maleeyo inay Karaan (Goosashadeeda) yaa waxaa u Yimaadda Amarkannagii Habeen ama Dharaar waxaana ka yeelaa wax la Shafay sidii iyadoon Shalay Jirin, Saasaana ugu Caddaynay Aayaadka Qoomkii Fikiri.

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أُنزِلَتْهُ مِنَ السَّمَاءِ
فَأَخْلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ
وَالْأَنْعَامُ حَتَّىٰ إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازْبَيَّتْ
وَوَطَّرَ بِهَا أَهْلَهَا أَنَّهُمْ قَدِرُونَ عَلَىٰ أُنْهَاهَا
أَمْرًا نَائِلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ
تَغْنَبْ بِالْأَمْسِ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ
الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْكُرُونَ ﴿٢٥﴾

25. Eebe wuxuu ugu yeedhi (Dadka) Guriga Nabadgalyada (Jannada) wuxuuna ku Hanuuniyaa Cidduu Dooon Jid Toosan (Xaqa).

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَىٰ دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ
إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٥﴾

26. Kuwa Wanaagga Falayna waxaa u Sugnaaday Wanaag (Janno) (Aakhiro) iyo Siyaado (Aragga Eebe) mana haleelo Wajigooda Boodh iyo Dulli

﴿٢٦﴾ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْمُسْتَقِيمِينَ زِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ
وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ

midna kuwaasuna waa Asaxaabta
(Ehelka) Jannada wayna ku waari
Dhexdeeda.

فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٦٧﴾

Aayadda hore wuxuu Eebe ku Matalay Nolosha Adduunyo Roob soo Da'ay oo Dhulka Cunno ka soo Saaray mid Dad Cuno iyo mid Xoolo Cunaanba, Markii Dhulkii Quruxsanaaday oo ubixii Baxay oo Doogii isqabsaday oo Dadku u Maleeyeen inuu Goosan Beerahoodii uu amarkii Eebe u yimid oo Eber ka yeelay sidii iyadoon Shalay wax ku oollin,

Nolosha Addunyana waa uun saas oo waxay isukaa qurxisaba markay ku dhaafto ama aad Dhaaftid Wanaageed iyo Quruxdeed wax ma taraan, waxaase wax tara Camal Fiican iyo Jidka Nabadgalyo waana midka Eebe u Yeedhi kuna Toosiyoo Cidduu Doono, Ciddii Wanaagga Fashana waxay heli Wanaag, Janno, Aragga Wajiga Eebaha Deeqda leh iyo Khayr, Dulmi iyo Xumaanna ma arkaan, Jannadana way ku waari.

Waxaa Sugnaaday in marka Jannada la galo in loo dhawaaqi Ehelu Jannada in Eebe u oofiyo Ballankoodii waxayna Arkaan Ilaahood waana waxa Ilu ugu Farax badantahay uguna Jeceshahay. Yuunus (24-26).

27. kuwa kasbaday xumaan Abaal-kood waa Xumaan la mida, waxaana haleeli dulli wax Eebe ka ilaalinna ma jiro, waxaadna moodaa in lagu daboolay wajigooda goosin habeen oo mugdi ah, kuwaasu waa Asaxaabta (Ehelka) Naarta wayna ku waari dhexdeeda.

وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءَ سَيِّئَةٍ بِعِمْلِهَا
وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَّا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِرٍ كَانَمَا
أَغْشَيْتُمْ وَجُوهَهُمْ قِطْعًا مِنَ التَّيْلِ مُظْلِمًا
أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٦٧﴾

28. ka warran maalintaan kulmi-naynno Dhammaan markaas aan ku dhahaynno kuwii la wadaajiyey (Gaalobay) Meejiinna ahaada idinka iyo kuwaad la wadaajiseen markaasaan kala gaynay dhexdooda, waxayna dheheen kuway la wadaajiyeen (Eebe) an-naga nama aydaan Caabudayn.

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعَاتِمُ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا
مَكَانَكُمْ أَنْتُمْ وَشُرَكَاءُكُمْ فَرَيْلْنَا بَيْنَهُمْ وَقَالَ
شُرَكَاءُهُمْ مَا كُنْتُمْ إِلَّا نَاعِبُونَ ﴿٦٨﴾

29. waxaa markaati dhexdeenna ugu filan Eebe inaan Cibaadadiinna Moogayn.

فَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ إِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ
لَغْفِيلِينَ ﴿٦٨﴾

30. halkaasaa lagu imtixaami naf kasta waxay hor marsatay, waxaana loo celiyaa Ilaaha Sayidkooda xaqa ah waxaana ka dhumay waxay been abuuranayeen.

هُنَالِكَ تَبْلُوا كُلُّ نَفْسٍ مَّا أَسْلَفَتْ وَرُدُّوْا إِلَى اللَّهِ
مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٦٩﴾

Waxaa la soo kulmin Maalinta Qiyaame Dadkoo dhan, markaasaa Eebe faraa gaalada inay halkooda joogaan iyaga iyo waxay caabudayeen, waana lakala kaxeeyaa, kuwii la Caabudayeyna way dafiraa inay caabudi jireen, oy waliba Eebe marag gashan inayan ogayn cibaadadooda, halkaasana lagu imtixaami Naf kasta waxay hor marsatay, waxaana loo celin Dadka Eebahooda xaqa ah, waxaana gaalada ka dhumi waxay abuuranayeen.

Waxayna Muujin arintaasu sida ciddii waxaan Eebe ahayn caabudda ama raacda ay isu dafiri Maalinta Qiyaame, wax ay isu tarina ma jiro.

Saas darteed waa in Eebe sharcigiisa la raaco loona hogaansamo. Yuunus (27-30).

31. waxaad dhahdaa yaa idinka Ar-saaqa Samada iyo dhulka, yaana hanta maqalka, Aragyada, yaana ka soo bixiya wax Nool wax dhintay, kana soo bixiya wax Dhintay wax Nool, yaana Maamula Amarka waxay ku odhan Eebe, waxaad dhahdaa miyeydaan Dhawrsanayn.

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ
السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ
وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدِيرُ الْأَمْرَ
فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَعَلْ أَفَلَا تَنقُوزُونَ ﴿٣١﴾

32. kaasi waa Ilaahiin Eebihiinna xaqa ah, maxaase xaqa ka dambeeya (Ka duway) oon baadi ahayn, ee xaggee laydiin Leexin.

فَذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعَدَ الْحَقِّ
إِلَّا الضَّلَالُ فَإِنِ تَصْرِفُونَ ﴿٣٢﴾

33. Saasay ugu Waajibtay Kalimadii Eebahaa kuwa faasiqoobay oo ah inayan rumeeynin (Xaqa).

كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا
أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

34. waxaad dhahdaa ma ka midyihiin Shurakadiinna cid billowda Abuurka Soona celiya, waxaad dhahdaa Eebaa Bilaaba khalqiga soona celiya ee xaggee loo iili.

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَن يَبْدُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُمْ
اللَّهُ يَبْدُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُمْ فَإِنِ تَوَفَّقُونَ ﴿٣٤﴾

35. waxaad dhahdaa ma ka midyahay shurakadiinna cid ku hanuunin xaqa, waxaad dhahdaa Eebaa ku hanuunin Xaqa, mase mid ku hanuunin Xaqa yaa mudan in la raaco mise midaan hanuuninayn in la hanuuniyo mooyee, maxaad leedihiin sideed xukumaysaan.

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَن يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ قُلْ اللَّهُ يَهْدِي
لِلْحَقِّ أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمْ لَا
يَهْدِي إِلَّا أَنْ يَهْدِيَ فَأَلْحَمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٥﴾

36. mana raaco badankoodu waxaan malo ahayn, malana waxba kama taro xaqa, Eebana waa ogyahay waxay falayaan.

وَمَا يُبْعَثُ أَكْثَرُهُمْ إِلَّا ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ
شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

Aayaddu waxay ka warrami sida Eebe ugu samo falay Dadka una Arsuqay maqal iyo aragna u siiyey, iyo Awoodda Eebe iyo inuu isagu wax maamulo, waana Eebaha Xaqa ah ee sugan, wax kale oo awood lehna ma jiro, illeen Eebaa khalqiga Bilaabay soona celine, isagaana hanuuniya Dadka, mudanna in la raaco oo la caabudo, gaaladuse waxaan malo ahayn kuma socdaan, malo iyo shakina waxba xaqa kama taraan Eebana waa ogyahay waxay fali xaqa diidayaashu. Taasina waxay muujin in Eebe uun yahay kan Awoodda leh, mudanna in la caabudo, sharcigiisana la raaco, illeen isagaa wax hanuuniyee. Yuunus (31-36).

37. ma aha Quraankanu mid laga been abuurtay Eebe ka sokow, waase u rumeeyaha wixii ka horreeyey iyo cad-daynta Kitaabka (Xukunka) shakina kuma jiro wuxuuna ka ahaaday Eebaha Caalamka.

38. mise waxay odhan wuu Been abuurtay, waxaad dhahdaa la imaadda suuraad la mida una yeedha ciddaad kartaan oo Eebe ka soo hadhay haddaad run sheegaysaan.

39. waxayse beeniyeen waxayna cilmi-giisa koobin (Quraanka) uusan wali u imaanin aayahiiisuu saasayna u beeniyeen kuwii ka horreeyey ee bal day siday noqotay Cidhibtii Daalimiinta.

40. waxaa ka mida Dadka mid rumeyn Quraanka iyo midaan rumaynaan Eebana waa ogyahay Mufsiidiinta.

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَىٰ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ
تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَأَرْبَبَ
فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٧﴾

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَيْنَاهُ قُلْ فَاتُوا بِنُورٍ مِّثْلِهِ وَادْعُوا
مَنْ اسْتَفْتَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِبُّوا يَعْلَمُوهُ وَلَمَّا بَأْنَاهُمْ ثَأْوِيلَهُ
كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَانظُرْ كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٩﴾

وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ
وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٤٠﴾

Quraankuna waa xaq sugan oo Eebe soo Dejiyey, una rumeyn Xaqii ka horreeyey, waana xaq caddeeye, Shakina kuma jiro, Nabiguna iskalama imaanin, iyaba ha keeneen suuraad la mida intay u kaalmaystaan cidday doonaan hadday run sheegi, waxayna beeniyeen waxayna cilmi-giisa gaadhin isagoon wali fasirkii-sii u imaanin, waxayse la mid yihiin kuwii ka horreeyey ee beeniyeey Xaqii ee Daalimiinta ahaa lana halaagay, cidna way rumeyn quraanka, midina way beenin, Eebaase oo Mufsiidiinta. Yuunus (37-40).

41. hadday ku Beeniyaan waxaad dhahdaa Anugu waxaan leeyahay Camalkayga idinkuna camalkiinna idinku bari baad ka tihiin waxaan fali anna bari baan ka ahay waxaad falaysaan.

42. waxaa ka mida gaalada kuwo ku dhagaysan ma adaa wax maqashiin kara mid dhaga la' oon wax kasayn.

43. waxaana ka mida mid ku soo dhawri ma adaa toosin kara mid indha la' oon wax arkayn.

44. Eebe kama dulmiyo Dadka wax-ba, hasayeeshee Dadkaa Naftiisa Dulmiya.

وَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ لِي عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلِكُمْ
أَنْتُمْ بَرِّوْا نِعْمًا وَعَمَلُ وَأَنَا بَرِيءٌ وَمِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَسْمَعُ الصَّمَّةَ
وَلَوْ كَانُوا لَا يَفْقَهُوْنَ ﴿٤٢﴾

وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعُمْىَ
وَلَوْ كَانُوا لَا يَبْصُرُونَ ﴿٤٣﴾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ
أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾

45. Maalinta la kulminna waxay la mid noqon iyagoon nagaanin Saacad Maalin mooyee, wayna is aqoonsan dhexdooda, waxaana khasaaray kuwa beeniyey la kulanka Eebe mana hanuunsanayn.

وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ كَأَن لَّمْ يَلْسُوا إِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ
يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ حَسِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِقَوْلِهِ اللَّهِ
وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾

Wuxuu Eebe faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu u sheego gaalo hadday beeniyaan inuu bari ka yahay Camalkooda, iyana ay bari ka yihiin camalkiisa, cid dambi cid kale qaadina ayan jirin, cid xaqa ka Indha la' iyo mid ka dhaga la' na cid wax tusi ama maqashiin ma jirto, Eebana cidna ma dulmiyo, Dadkaase Naftooda dulmiya, Maalinta la soo kulminna waxay la mid noqon iyagoon nagaanin Saacad Maalmeed Mooyee wayna is aqoonsan, waxaana khasaaray kuwa beeniyey la kulanka Eebe mana hanuunsana. Yuunus (41-45).

46. haddaan ku tusinno waxaannu ugu goodin qaarkiis ama aan ku oof-sanno xagganaga umbaa loo soo celin, markaasna Eebaa ka maraga waxay falayaan.

وَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتُوفِينَاكَ فَإِلَيْنَا
مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾

47. Ummad kasta Rasuulbay leedahay, markuu u yimaaddo Rasuulkooduna waxaa lagu kala xukmin caddaalad lamana dulmiyo.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ
بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

48. waxayna odhan gaaladu waa goorma yaboohaas (Gooddiga) haddaad runsheegaysaan.

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدِ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

49. waxaad dhahdaa uma hanto naf-tayda Dhib iyo nacfi midna wuxuu Eebe doono mooyee, Ummad kastana waxay leedahay Ajal (Muddo) markay Ajashoodu timaadana lagama dib mariyo Saacad lagamana hor mariyo.

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ
لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَلَا يَسْتَجِرُّونَ سَاعَةً
وَلَا يَسْتَفِيدُونَ ﴿٤٩﴾

Hadduu Eebe tusiyo Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) isagoo nool cigaabta gaalada ku dhici waa wanaag, haddii kalana xagga Eebe umbaa loo soo celin gaalada, Eebana waa u marag waxay fali. Ummad kasta oo rasuul loo soo diro markuu u yimaaddo rasuulkoodu waxaa lagu kala xukmin dhexdooda caddaalad lamana dulmiyo, waxayse odhan waa goorma yaboohu haddaad runsheegaysaan, wuxuuna Eebe faray rasuulka (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu u sheego inuusan hananin dhib iyo nacfi midna, wuxuu Eebe doono mooyee, Ummad kastana waxay leedahay Muddo ayna ka hor maraynin kana dib dhacaynin.

Taasina waxay sheegi in awoodda iyo ogaanshuba Eebe iska leeyahay. Yuunus (46-49).

50. waxaad dhahdaa bal ka warrama hadduu idiinku yimaaddo Cadaabkiisu (Eebe) Mir ama Maalin maxay ka dedejiisan xaggiisa Dambiilayaashu.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَيْتُمْكُمْ عَذَابُهُ بَيِّنَاتٍ أَوْ تَهَارًا مَاذَا
سَتَعْمَلُونَ مِنَ الْمَعْرُومِينَ ﴿٥٠﴾

51. Mise markuu dhacaad rumaynaysaan hadda idinkoo Dedejisanaayey.

أَتَعْرِفُونَ إِذَا مَا وَقَعَ آمْنُكُمْ بِهِ ءَآلَتِنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ
تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾

52. markaasaa lagu odhan kuwii dulmi falay dhadhamiya cadaabka waarrida, miyaana laydinka abaal marinin waxaad kasbanayseen mooyee.

ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ
هَلْ تَحْزَنُونَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾

53. waxay ku warsan ma xaqbaa isagu, dheh haa Eebahaybaan ku dhaartaye isagaa Xaqa, idinkuna ma tihidiin kuwo (Eebe) daalin.

وَيَسْتَسْتَوِنَاكَ أَحَقُّ هُوَ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُمْ
لِأَحَقُّ وَمَا أَسْتَعْمِلُونَ مَعْجِرِينَ ﴿٥٣﴾

54. hadday naf kasta oo dulmi fashay leedahay waxa dhulka ku sugan way isku furan lahayd, waxayna qarsan gaaladu shalayto markay Arkaan Cadaabka, waxaana lagu kala xukmin Dhexdooda Xaq lamana dulminayo.

وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمْتُمْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ
بِهِمْ وَأَسْرُوا إِلَىٰ التَّدَاةِ لَمَارًا وَالْعَذَابُ وَقُضِيَ
بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾

Cadaabka Eebe wax la dedejiisto ma aha, illeen markuu dhaco calaalac iyo waan rumeeyey wax ma tartee, waxaase lagu odhan kuwii dulmi falay Dhadhamiya cadaabka waaridda waxaad kasbaneyseen umbaa laydinka Abaal marine. Waxayna gaaladu Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) warsanayeen ma Xaqbaa Quraanku, waxaana Eebe faray inuu yidhaahdo haa waa xaq, Eebahaybaan ku dhaartaye, waxna ma daalisaan hadday nafu hanato iyadoo dulmi fashay waxa dhulka ku sugan way isku furan lahayd, waxayna qarsadaan qoomamo markay arkaan cadaabka waxaana lagu kala xukmin Caddaalad lamana dulmiyo.

Taasina waxay muujinaysaa Xaqnimada quraanka iyo Nabiga iyo darrida Cadaabka Eebe oy Waajib tahay in la darbado si looga nabadgalo. Yuunus (50-54).

55. Eebana waxaa u sugnaaday waxa ku sugan Samooyinka iyo Dhulka, yabooha Eebana waa Xaq Dadka badankiisuse ma oga.

إِلَّا إِنْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْإِنَّ وَعَدَّ اللَّهُ
حَقًّا وَلِنُكَرًا أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

56. Eebaa wax nooleeya waxna dila xaggiisaana laydiin soo celin.

هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾

57. Dadow waxaa idiin timid Waano Eebihin iyo Caafimaadka waxa Laabta ku sugan iyo Hanuun iyo naxariista Mu'miniinta.

يَتَأْتِيهَا النَّاسُ قَدَجَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ
وَشَفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

58. Waxaad dhahdaa Fadliga Eebe iyo Naxristiisa arintaas ha ku farxeen (Mu'miniintu) iyadaa ugu Khayrroon waxay kulmine.

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا
هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾

59. waxaad dhahdaa ka warrama waxa Eebe idiin soo dejiyo oo Risqi ah ood ka yeesheen Qaar ka mida Xaaraan (qaarna) Xalaal, waxaad dhahdaa ma Eebaa idiin idmay mise Eebaad ku Beenabuuranaysaan.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ
فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ أَلَمْ يَكُنْ
لَكُمْ أَمْرٌ عَلَى اللَّهِ تَقْتُرُونَ ﴿٥٩﴾

60. Maxay u malayn kuwa ku been abuuran Eebe (inuu ku fali) Maalinta Qiyaame, Eebe waa kan Fadliga ku leh Dadka badankooduse kuma mahadiyaan.

وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَقْتُرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَيْدَ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ
وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٠﴾

Eebaana iska leh Xukunka cirka iyo dhulka, yaboohiisuna waa Xaq, mase oga Badankoodu, Isagaana Eebe wax nooleeya waxna dila, Xaggiisaana Loo noqon, waxaana Dadka soo gaadhay Waano xagga Eebe ka timid oo Quraanka ah iyo Caafiyaha waxa Laabta ku sugan iyo Hanuunka iyo Naxariista Mu'miniinta Fadliga Eebe iyo naxariistiisana ha ku Farxeen iyadaa ka fiican waxay kulmin oo Aduunyo ahe. Gaaladuna Xaq uma leh inay Risqiqa Eebe qaarna Xalaaleeyaan, Eebe uma idmin sidaas ee way ku Been abuuran Eebe, maxayse u malayn kuwa ku been abuuran Eebe waxay mudan maalinta Qiyaame, Eebaana wax Xalaaleeya, waxna xarrima, laguna mahadiyaa, Awooddana leh. Yuunus (55-60).

61. Wixii Xaala ood ku Sugan tahay wixii quraana ood Akhrin, wixii camala ood falaysaan waan idin la joognaana (ognahay) markaad dhex galaysaan, kagama Qarsoona Eebahaa waxa u yar Dhulka dhexdiisa iyo Samada, wixii ka yar iyo wixii ka wayna Kitaab cad bay ku suganyihiin.

وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ
وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا
إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالٍ
ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ
وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦١﴾

62. Awliyada Eebana cabsi masaarra mana murugoodaan.

الْآيَاتِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ لَاحِقُوفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
يَعْتُرُونَ ﴿٦٢﴾

63. waana kuwa rumeeyay (xaqa) dhawrsadana.

الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾

64. Waxaana u sugnaaday Bishaaro nolosha adduunyo iyo Aakhiraba, wax badali Kalimada Eebena ma jiro, taasi-na waa uun Liibaanta wayn.

لَهُمُ الْبَشِيرُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ
لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾

65. yuuna ku walbahaarin hadalkoodu cisi dhamaantiis Eebaa iska leh, waana Maqle oge.

وَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا
هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٥﴾

Wax kasta oo la Fali iyo hadii Quraan la akhrin Eebe waa ogyahay marka la dhex geli, wax Eebe kaga qarsoomi cirka iyo Dhulkana ma jiro, ama ha u yaraado sida Darraada ama ha ka sii yaraado ama ha ka waynaado illeen wax kasta Kitaab cad bay ku suganyihin, Awliyada ilaahayna cabsi iyo Walbahaar ka arkaan Aakhiro, waase kuwee waa kuwa Eebe rumeeyay ee ka Dhawrsada xumaanta, waxayna heli bishaaro Aduun iyo Aakhiraba, wax hadalka Eebe badalina ma jiro, taasina waa liibaanta wayn. waxaana kuu muuqda tilmaanta Awliyada Eebe oo ah kuwa Xaqa si dhaba u rumeeyay, raacana Quraanka iyo sunnada Nabiga (naxariis iyo nabad galyo Eebe korkiisa ha yeelee) si dhabana ugu toosnaada Diinta iyo waxayfari, Ciddiise aan tilmaantaas ku sifoobin ma aha wali Eebe lagumana sheegi karo, waxaase lagu garan Diinta dhab ma u raacay.

Bishaarada adduunka wuxuu, Nabigu ku fadiray riyada fiican oo ruux arko ama loo arko, Aakhirana waa Jannada, waana kuwaas kuwaan cabsanaynin marka dadku cabsado oon murugoonayn marka dadku murugoodo, waana kuwa dar Eebe isu jeclaado iyagoon Qaraabo isku xidhayn xoolana isasiin, waase in Xaqa lagu dadaalo. Yuunus (61-65).

66. Eebaa iska leh waxa samooyinka iyo Dhulka ku sugan, waxay raacayaan oy Caabudi Eebe ka sokow waa Shurako (Sanamyo) waxaan mala ahayna ma raacayaan, waxaan beenaalayaal ahayna ma aha.

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
شُرَكَاءَ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ
إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿١٦﴾

67. Eebe waa kan idiin yeelay Habeenka inaad xasishaan, Maalintana Arag (Ka yeelay) arrintaasna waxaa ugu sugan calaamooyin qoomkii wax maqli.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْبَلَّ لِتَسْكُنُوا فِيهِ
وَأَلْتَهَارُ مُبْصِرًا إِنْ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿١٧﴾

68. waxay dheheen wuxuu yeeshay Eebe ilmo, waa nasahanyahay, Eebana waa uun Hodan, wuxuuna leeyahay waxa samooyinka iyo dhulka ku sugan, agtiinna xujo uma taal waxaas (Beenta) mise Eebaad ku sheegaysaan waxaydaan ogaayn.

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُ هُوَ الْعَلِيُّ
لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطٰنٍ بِهٰذَا أَتَقُولُونَ
عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

69. waxaad dhahdaa kuwa Eebe ku abuurta beenta ma liibaanaan.

قُلْ إِنَّ الَّذِينَ يَقْتُرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
لَآ يَفْلِحُونَ ﴿١٩﴾

70. waa uun raaxada adduunyo markaas xagganagaa noqoshadoodu noqon, markaasaan Dhadhansiinaynaa cadaab daran gaalnimadooda darteed.

مَتَّعَ فِي الدُّنْيَا نِعْمَ الْإِنْسَانَ مِرْجِعَهُمْ نَعْمَ نَذِيرُهُمْ
عَذَابَ الشَّدِيدِ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

Eebaa leh Cirka iyo dhulka iyo Khalqigoo dhan, Gaalana wax dhaba ma caabudayaan ee waxay ku socdaan malo iyo been, iyagoo diidan Eebaha habeenka xasil ka yeelay, Maalintiina Iftiin iyo waqti wax arag, waana arrin Mudan in lagu waano qaato ciddii wax maqli. Beenbayna illeen sheegeen iyagoo ku sheegi Eebe Ilmo isagoo ka nasahan, khalqigoo dhan yuu leeyahaye, wax xujo ahna ma hayaan, waxayna Eebe ku sheegi waxayna ogayn, ciddii Eebe ku been abuuratana la liibaanto, waa muddo yar nolosha adduun, waxaana loo celin Eebe wuxuuna dhadhansiin cadaab daran Gaalnimadooda darteed, taasina waa ciqaabta Gaalada xaqa diida. Yuunus (66-70).

71. ku akhri korkooda warkii Nabi Nuux markuu ku yidhi qoomkiisii qoomkayow hadday idin la waynaatay Nagaadigayga iyo ku waanintayada aayaadka Eebe waxaan tala saartay Eebe ee kulmiya amarkiinna iyo shura-kadiinna yuuna ahaan amarkiinna wax qarsoon (oo dhiba) markaas i xukuma hana i sugina.

﴿٧١﴾ وَأَنْتَ عَلَيْهِمْ نَبَأُ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَنْقُورُونَ إِنْ كُنْتُمْ عَلَيْهِمْ مَقَامًا وَتَذَكَّرِي بِآيَاتِ اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرَكُمْ عَلَيْكُمْ عِمَّةً تَرَ أَقْضُوا إِلَيْهِ وَلَا تَنْظُرُونَ ﴿٧١﴾

72. haddaad jeedsataan idin warsan-maayo ujuuro, ujuuradayda waxaa isiin Eebe, waxaana lay faray inaan ka mid ahaado Muslimiinta.

فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْنَاكُمْ مِنْ آجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أكونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٧٢﴾

73. Wayna beeniyeen waxaana ku korinnay Nabi Nuux iyo intii la jirtay Doontii, waxaana ka yeelay kuwo u hadha dhulka, waxaana maanshaynay kuwii beeniyeey Aayaadkannaga ee day siday noqotay cidhibtii kuwii loo digay.

فَكَذَّبُوهُ فَجَبَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفَلَاحِ وَجَعَلْنَاهُمْ خَلَائِفَ وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُتَدْرِبِينَ ﴿٧٣﴾

Qisada Nabi Nuux iyo nabiyo kale oo badanba wax badan bay ku soo aroortay Quraanka, meelo badanna lagu sheegay waxaana habboon in lagu waano qaato illeen wuxuu Eebe u soo celceliyey in lagu waano qaato, lagana leexdo jidkoodii iyo Camalkii Xumaa, waxayna noqotay cidhibtii qoomkii Nabi Nuux khasaare, halaag iyo jab, markay khilaafeen amarkii Eebe Beeniyeenna Nabi Nuux, waana sidaas Abaalka xaqqiidayasha ka madax adayga wanaagga, xumaantana ku madax taaga, Ciddii Eebe ku kalsoonaata, rumaaysa, xaqa ku socota, wanaaggana fasha cid wax yeeli karta oon Eebe ahayn ma jirto, illeen ciddii Eebe talasaarata wuu ku filanyahaye. Yuunus (71-73).

74. markaas kadib waxaan u Bixinnay Rasuullo Qoomkoodii Waxayna ula yimaadeen xujooyin, mana Rumayn beenintoodii darteed ee horraysay Saaasaan u Daabacnaa «daboollaa» Qu-luubta xadgudbayaasha.

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا إِلَى قَوْمِهِمْ جَاءَهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ
كَذَلِكَ نَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ ﴿٧٤﴾

75. markaasaan u Bixinay gadaas-hood (Nabi) Muuse iyo (Nabi) Haaruun fircoon iyo colkiisii iyagoo Wata aayaadkannagii, wayna Isla waynaadeen waxayna Noqdeen Qoom dambii-layaal ah.

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِم مُوسَى وَهَارُونَ
وَمَلَايِكَةً بِآيَاتِنَا فَأَسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا
تَجْرِمِينَ ﴿٧٥﴾

76. markuu uga yimid Xaqu Xaggan-naga waxay Dhaheen kani waa sixir cad.

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا
إِنَّ هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧٦﴾

77. Wuxuuna yidhi (Nabi) Muuse ma waxaad ku Dhahaysaan Xaqa markuu idiin yimid ma Sixirbaa kani? isagoosan Liibaanin saaxiriintu.

قَالَ مُوسَى أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ
أَسِحْرُهُ هَذَا وَلَا يَمْلِكُ السِّحْرُونَ ﴿٧٧﴾

78. Waxayna dhaheen ma waxaad noogu timid inaad naga leexisid waxaan ka helay Aabayaalkanno oy idiin Ahaato waynaanta Dhulka (xukunka) annagu idinka idin Rumayn-maynno.

قَالُوا أَلَمْ نَجْعَلْ لَكَ آيَاتِنَا لَتَلْفَنَّا عَنْهَا وَجَدْنَا عَلَيْكَ آيَاتِنَا
وَتَكُونُ لَكُمْ أَلِكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمْ
بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧٨﴾

Aayadahanna waxay ka warrami Rasuulladu diray Eebe iyo qisadii Nabi Muuse iyo Haaruun iyo wixii dhex maray Fircoon iyo Qoomkiisii iyo Nabiyadaas, markay is Kibriyeen ahaadeenna Danbiilayaal, kuna sheegeen Xaqii sixir, Nabi Muusana u sheegay in ciddii Xaqa sixir ku sheegta ayan liibaanaynin, markaasay tuhmaysteen iyagoo Sheegi inuu dooni Nabi Muuse inuu ka leexiyo waxay Aabayaalkood ka heleen oo markaas u ahaato Sharafata iyo awooddu Nabi muuse iyo Qoomkiisa, waxayna Caddeeyeen inayan marna rumaynayn, taasina waa Caadada iyo Dabecadda Gaalada iyo xaqdiidayaasha oo ku sheega Xaqsheegayaasha Xumaan iyo awood ujeed iyo ceebo ayna lahayn, Xaqaase guushu ku danbayn. Yuunus (74-78).

79. wuxuu yidhi fircoon ii keena saaxir cilmii badan oo dhan.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ أَتَأْتُونِي بِكُلِّ سِحْرِ عَلِيمٍ ﴿٧٩﴾

80. markay yimaadeen saaxiriintiina wuxuu ku yidhi (Nabi) Muuse Tuura waxaad Tuuraysaan.

فَلَمَّا جَاءَهُ السَّحْرَةُ قَالَ لَهُمْ مُوسَى الْقَوْمَا أَتَسْتَمُ
مُتْلِقُونَ ﴿٨٠﴾

81. markay tuureenna wuxuu yidhi (Nabi) Muuse sixir baad la timaadeen Eebaana Burin, Eebana ma hagaajiyo camalka fasaadiyayaasha.

فَلَمَّا أَتَوْا قَالُوا مَوْسَىٰ مَا جِئْتُم بِهَ السِّحْرِ إِنَّا اللَّهُ سَيِّطِلَةٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يَصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾

82. wuxuuna ku sugaa Eebe xaqa kalimadiisa haba naceen Dambii-layaashuye.

وَيُحِقُّ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾

83. ma rumaynin Nabi Muuse Farac yar oo Qoomkiisii ka mida mooyee iya-goo ka Cabsan fircoon iyo Kooxdiisii inay fidmeeyaan, fircoonna wuu isku kibriyey dhulka wuxuuna ka mid ahaa xadgudbayaaaha.

فَقَاءَ أَمْرَ لِمُوسَىٰ إِذْ أَدْرِيَهُ مِنْ قَوْمِهِ عَلَىٰ خَوْفٍ مِّنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَن يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّ لِمَنْ الْمُسْرِفِينَ ﴿٨٣﴾

Saasuuna Fircoon isula waynaaday una codsaday in loo soo kulmiyo Ciddii sixirka taqaan, markaasay yimaaddeen waxaana dhexmaray isaga iyo Nabi Muuse arrimihii wax badan quraanku ka waramay oo ah in guushii Nabi Muuse raacday Saaxiriintiina Islaameen oo xaqa raaceen, Eebana tirtiray sixirkii illeen dhagarlow ma liibaanee, xaqiina wuu sugay haba naceen dambii-layaashuye, Nabi Muusana markaas waxaa rumayey dad yar oo Fircoon ka cabsan illeen Fircoon wuxuu ahaa Nin isla wayn oo xad gudba, maxaase u dambeeyey isaga iyo Colkiisii Kibray waxaa ka warrami aayadaha soo socda. Yuunus (79-83).

84. wuxuu yidhi (Nabi) Muuse Qoom-kayow haddaad tihiin kuwa rumeeyey Eebe isaga uun tala saarta haddaad Muslimiin Tihiin.

وَقَالَ مُوسَىٰ يَقَوْمِ إِن كُنتُمْ ءَامَنتم بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِن كُنتُمْ مُسْلِمِينَ ﴿٨٤﴾

85. waxayna dheheen Ilaahay yaan talo saarannay, Eebahannow hanooga yeelina fidmo Qoomka Daalimiinta ah.

فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾

86. nagana kori naxariistaada darteed qoomka gaalada ah.

وَجَعَلْنَا بِرْحَمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾

87. waxaana u waxyoonay (Nabi) Muuse iyo walaalkiis inaad uga yeeshaan Qoomkiinna Masar Guryo kana yeesha guryihiinna Qiblada (Ku tukada) ooga salaadda una bishaaree Mu'miniinta.

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَن تَبَوَّءِ الْقَوْمِ كَمَا يَمْشُرُونَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَأَجْعَلُوا لِي بُيُوتًا وَمَسَاجِدًا وَمَسْكَنَاتًا وَأَقِمْوَا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾

88. wuxuuna yidhi (Nabi) Muuse Eebahannow adaa siiyey Fircoon iyo Kooxdiisa Qurux iyo Xoolo Nolosha adduunka Eebow inay ka dhumiyaan Jidkaaga Eebow halaag (Tirtir) Xoolahooda Adkeena Quluubtooda oo yeyna rumeynin intay ka arkaan Cadaab daran.

وَقَالَ مُوسَى رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّى يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٨٨﴾

89. Eebe wuxuu yidhi waa la ajiibay Baryadiinna ee toosnaada hana raacina Jidka kuwaan wax ogayn.

قَالَ قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمْ مَا فَاسْتَقِيمًا وَلَا تَتَّبِعَانَّ سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

Nabi Muuse Qoomkiisii yuu u dardaarmay inay Eebe talo saartaan waxayna Eebe warsadeen Wanaag iyo Naxariis, Eebana wuxuu faray Nabi Muuse iyo Haaruu inay Dadka Masar dajiyaan, guryahana ku tukadaan, Salaaddana oogaan, una Bishaareeyaan Mu'miniinta, Nabi Muusana wuxuu habaaray Fircoon iyo Qoomkiisii Eebana waa ka aqbalay Baryadii, wuxuuna faray Toosnaan iyo inayna raacin Jidka Jaahiliinta, Taasina waxay ku tusin in wanaagga iyo jidka toosan lagu socdo oon la leexanin. Yuunus (84-89).

90. waxaan tallaabinay Banii Israa'iiil Badda waxayna u raaceen Fircoon iyo Qoomkiisii kibir iyo cadaawanimo, markay haleeshay maansheyntiina wuxuu yidhi (Fircoon) waxaan rumeyey inaan Eebahay rumeyeen Baniisraa'iiil mooyee Ilaah kale jirin waxaana ka mid ahay Muslimiinta.

﴿٩٠﴾ وَجَوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدُوًّا حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْعَرْفُقُ قَالَ ءَأَمِنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي ءَأَمِنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَإِنَّا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩٠﴾

91. (Eebe wuxuu yidhi) hadda (Miyaad rumeyn) adoo horay u caasiyey oodna ka mid ahayd kuwa wax fasaadiya.

ءَأَكْفَنُ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٩١﴾

92. Maanta waxaannu korin badan-kaaga inaad u noqotid Cidda kaa dam-baysa Calaamo wax badan oo Dadka ka mida Aayaadkannaga waa halmaansanyihiin.

﴿٩٢﴾ قَالِئَوْمٌ نُنَجِّيكَ يَدِيكَ لِنَكُونَنَّ لِمَنْ خَلَقَكَ ءَأَبَةً وَإِن كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَن ءَأَيْتِنَا لَعَنُفُلُونَ ﴿٩٢﴾

93. waxaan dejinay Banii Israa'iiil Dejin runa (meel fiican) waxaana ku arsaaqnay wanaag, waxayna is khilaafeen markuu cilmigu u yimid, Eebahaana

﴿٩٣﴾ وَلَقَدْ جَاءَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمِثْقَالٍ مِّنْ مَّا أُصْدِقُ وَرَزَقْنَهُمْ مِّنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّى جَاءَهُمُ الْعِلْمُ إِنَّ رَبَّكَ

wuu kala xukumi maalinta Qiyaame
waxay isku khilaafeen.

يَقْضَىٰ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ
يَخْتَلِفُونَ ﴿١٣﴾

Halkan wuxuu Eebe ku caddayn siduu u maansheeyey Fircoon iyo Colkiisii, waxaana dhacay in markii Bani Israa'iil gudbeen, Fircoon iyo Dadkiisiina Biyaha Badda ku dhex jiraan Eebe Maansheeyey siday Aayado kale Caddaayeen, markaasna uu Dambiile Fircoon isku dayey inuu Eebe qiro, waxaase laga aqbal markaa oo kale, mar hadduu ahaa dulmi badane, Col ah, Caasi ah, oo Mufsid ah, maxaase Eebe koriyey Badankiisii si ciddii ka dambaysa ay calaamad Xaqnimada Eebe ugu noqoto oyna u halmaamin, markaasaa Eebe dejiyey Bani Israa'iil meel roon kuna Arsuqay wanaag, waxay isku khilaafaanna Eebaa kala xukumi Qiyaamada, Saasuuna xaqii u guulaystay Baadilkii iyo Kibirkiina u jabeen una halaagsameen. Yuunus (90-93).

94. haddaad Shakisantahay waxaan kugu soo Dejinay warso kuwa Akhriya Kitaabka hortaa, waxaa kaaga yimid xagga Eebe Xaq, ee ha Noqonin kuwa Shakiya.

فَإِنْ كُنْتَ فِي شكٍ مِمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ فَسْئَلِ الَّذِينَ
يَقْرَأُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ لَقَدْ جَاءَكَ
الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١٤﴾

95. hana ka mid noqon kuwa beeniya Aayaadka Eebe ood ka mid noqoto kuwa Khasaaray.

وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ
فَتَكُونُوا مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٥﴾

96. kuwa ku waajibtay Kalimadii Eebahaa (Ciqaab) rumeynmaayaan.

إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٦﴾

97. xataa haddaad ula timaaddid Aayad kasta, intay ka arkaan Cadaab Daran.

وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ بَرَأُوا الْعَذَابَ
الْأَلِيمَ ﴿١٧﴾

98. maxay u jiriwayday Magaalo rumeysa (Xaqa) oo uu anfacu limaankedu, laakiin Qoomkii (Nabi) Yuunus markay rumeeyeen waxaan ka faydnay Cadaabkii dulliga ee Adduunka, waxaana u raaxaynay tan iyo Muddo.

فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ آمَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا الْقَوْمَ
يُوسُفَ لَمَّا آمَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَنَعَّمْنَا فِي آلِ يُونُسَ ﴿١٨﴾

99. hadduu doono Eebahaa waxaa rumayn lahaa waxa Dhulka ku sugan oo dhan, ee ma adaa Dad ku qasbi intay ka rumeeyaan (Xaqa).

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مِنَ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ
جَمِيعًا فَأَنَّىٰ تَكَفِّرُهُ النَّاسُ حَتَّىٰ يَكُونُوا
مُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾

100. nafuna ma rumeeyo idanka Eebe ka dib mooyee, wuxuuna Eebe yeelaa xumaanta kuwaan wax kasayn kor-kooda.

وَمَا كَانَتْ لِنَفْسٍ أَنْ تُوْمِرَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ
وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٠﴾

Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ma shakinin waxa lagu soo dejin, ee waxaa diidi Dadka, mana aha in cidna Shaki ka galo Xaqa, Ciddiise Eebe u qoray Ciqaab iyo rumeyn la'aan ma rumeeyo intay Ciqaab daran ka arkaan, waxaana ku habboon inay Magaalo kastaba Dadkeedu Xaqa rumeeyo, waxaana Eebe ka toobad aqbalay Qoomkii Nabi Yuunus markay rumeeyeen, waxayna ku noolaadeen Adduunka tan iyo Muddo, hanuunkana Eebaa hanta, hadduu doonana waxaa xaqa rumeyn waxa Dhulka ku nool oo dhan, mase aha in Dadka lagu Qasbo Rumeynta, Nafuna ma rumeeyo idanka Eebe la'aantiis, xumaanna waxaa mudan kuwaan Xaqa kasayn, Taasina waxay ku tusin Xaqa iyo Wanaagga, lana shakiyay Xaqa lana warsado Eebe ku sugidda Xaqa, had iyo jeerna Eebe lagu xidhnaado lana warsado hanuun, Khayr iyo Sugnaan, illeen Eebaa awoodda iska leh, wax kastana Awoodiisa ku jiraan waase in si dhaba loogu Dhaqmo Xaqa. Yuunus (94-100).

101. waxaad dhahdaa daya waxa ku sugan Samooyinka iyo Dhulka waxna kama deeqaan Aayado (Calaamooyin) iyo Digid qoom aan rumeyn (Xaqa).

قُلْ أَنْظِرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا تُعْنِي
الْآيَاتِ وَالْتَدْرَعْنَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾

102. ma waxay sugi waxaan ahayn Ayaamihii kuwii tagay hortood oo kale, waxaad dhahdaa suga anna waan idinla sugiye.

فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا مِثْلَ آبَاءِ الَّذِينَ حَلَلُوا
مِنْ قَبْلِهِمْ قُلْ فَانظُرُوا إِلَىٰ مَعَكُمْ
مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿١٠٢﴾

103. markaasaan korinnaa Rasuul-lada iyo kuwa rumeeyey saasaana Xaq naga ah, inaan u korinno Mu'miniinta.

ثُمَّ نَتَّبِعِ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ حَقًّا
عَلَيْنَا نُنَجِّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

104. waxaad dhahdaa Dadow had-daad tihii kuwo shakisan diintayda Caabudi maayo waxaad caabudaysaan oo Eebe ka soo hadhay waxaanse Caabudi Eebaha idin Dili, waxaana lay far-ray inaan ka mid noqdo Mu'miniinta.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ رَبِّي فَلَا أَعْبُدُ
الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي
يَتَوَفَّكُمُ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٤﴾

105. iyo inaan u jeediyo wajiga Diinta anoo Toosan hana ka mid noqonin Mushrikiinta.

وَأَنْ أَقْرَبَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا
وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٥﴾

Dadku waa inay ku waano qaataan calaamooyinka Cirka iyo Dhulka, waxayse waanadu wax u tartaa kuwa Xaqa rumeeya, kuwaan Xaqa Rumeynse wax uma tarto, ciddii Xaqa ka jeedsataa ha sugto wixii ku dhacay Gaaladii ka horreeyey oo ciqaaba.

Wuxuuna Eebe koriyaa kuwa Xaqa rumeeya, Diinta Islaamkana Shaki ma leh, waana in laga fogaado cibaadada wax Eebe ka soo hadhay, illeen waxaa Cibaado mudan Ilaaha Dadka oofsan, farayna in Mu'miniinta laga mid noqdo, Wajigana loo jeediyo xagga Eebe, lagana fogaado jidka Gaalada. Aayadu-huna wuxuu warkoodu ku koobanyahay in Abaarka Eebe lagu waano qaato, si dhaba loo caabudo, Jidka xun ee baadida ahna laga dheeraado. Yuunus (101-105).

106. Hana caabudin Eebe ka Sokow waxaan wax ku Tarayn kuna dhibayn, Haddaad fasho waxaad ka mid Noqon Daalimiinta.

وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ
فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٦﴾

107. Hadduu ku taabsiiyo Eebe dhib wax faydi oon isaga Ahayn ma jiro, Hadduu kula doono Khayrna wax celin kara fadligiisa ma jiro, Wuxuuna gaadhsiiyaa cidduu doono oo Addoomadiisa ka mida, waana Dambi dhaafe Naxariista.

وَإِنْ يَسْأَلْكَ اللَّهُ بَصِيرَ فَلَآ كَاشِفَ لَهُ إِلا هُوَ
وَإِنَّ يُرِيدُكَ بَخْرٍ فَلَآ رَادَ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ
بِهِ مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٧﴾

108. Waxaad dhahdaa Dadow waxaa idiinka yimid xagga Eebe Xaqii, ciddii Hanuuntana wuxuu uun u Hanuunay Naftiisa, cidii dhuntana wuxuu uun u Dhumay Naftiisa (Dhibkeeda) Anna korkiinna Wakiil uma ihi.

قُلْ يَأَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَ كُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ
فَمَن أَعْتَدَى فَإِنَّمَا يَهْتَدَى لِنَفْسِهِ وَمَن ضَلَّ
فَأِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٨﴾

109. Ee raac waxa lagu waxyooday Samirna inta Eebe ka kala Xukmin (Dadka) isagaa u Wanaagsan Xaakime.

وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَأَصِرْ حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ
وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿١٠٩﴾

Waxna ha ka dayin hana caabudin waxaan waxba kuu tarayn, Ciddii saas fashana Waxay ka mid noqon Daalimiinta, haduu Eebe Dhib kula doono wax kaa faydi kara oon isaga ahayn ma jiro, Hadduu khayr kula doonana wax celin kara Fadligiisa ma jiro, Cidduu doono yuuna siiyaa Naxariis waana danbi dhaafe Naxariista. Dadkana xaqbaa u yimid ciddii ku hanuuntana wuxuu wax u taray Naftiisa, ciddii Dhuntana wuxuu uun dhibay Naftiisa, Nabiguna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Cidna ilaaliye uma aha, wuxuuna Eebe faray Nabiga iyo dadka kalaba inay raacaan Xaqa Eebe u waxyooday nabiga adkaystaana inta Eebe ka kala Xukmin illeen Eebaa xukunkiisu Caadilyahaye, Suuraduna waxay ku dhamaatay in Xaqa lagu fara adkaado lana raaco, laguna samro oo loo adkaysto arintaas. (Yuunus (106-109).

Suurat Huud

سُورَةُ هُودٍ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Erayga hore wuxuu ku Tusin Mucjisada Quraanka, Kitaabka Quraanka ahna waa mid la sugay Aayadihiisa, markaas lagana Caddeeyey Eebaha Falka san ee wax walba og Xaggiisa.

الرَّكُنَيبُ أَعْرَفْتُمْ أَيُّنْتُمْ ثُمَّ قُضِلَتْ مِنْ لَدُنِّ
حَكِيمٍ خَيْرٍ ﴿١﴾

2. inaydaan Caabudin Eebe mooyee wax kale, anugu waxaan idiinka ahay xagga Eebe Dige Bishaareeya.

الْأَتْعِدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴿٢﴾

3. dambi dhaafna warsada Eebe una toobad keena wuxuu idiinku raaxayn nolol wanaagsan tan iyo muddo, wuxuuna siin cid kasta dheeraad leh (Fadli) dheeraadkiisa (Fadligiisa) had-daad jeedsataanna anugu waxaan idiinka cabsan Cadaab Maalin wayn.

وَأَنْ أَسْتَعْفِرُوا رَبَّكُمْ تَتُوبُوا إِلَيْهِ يُعْطِيكُمْ مِنْهَا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ. وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يُؤْتِيكُمْ كِبِيرٌ ﴿٣﴾

4. xagga Eebaa noqoshadiinnu tahay wax kastana wuu karaa.

إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾

Suuraddani waa Suurad wax badan ka warrantay, waxaana dhacday in Nabigii (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) lagu yidhi: waxaan kugu aragnaa cirro, markaasuu yidhi waxaa i cirraysay Huud iyo Walaalaheed, Quraankuna waa wax sugan oo cad oo xagga Eebe ka soo Degay, farina inaan Eebe mooyee wax kale la Caabudin, Nabiguna waa Dige Bishaareeya, waana in Eebe loo toobad keeno dambi dhaafna la warsado. Huud (1-4).

5. waxay iilayaan Laabtooda inay iska qariyaan Eebe, markay isku dadi maryahooda waa ogyahay Eebe waxay qarsan iyo waxay Muujin, illeen Eebe waa ogyahay waxa laabta ku sugane.

الَّذِينَ هُمْ يَتَّبِعُونَ يَتَّبِعُونَ صُدُورَهُمْ لَيَسْتَخَفُوا مِنْهُ الْأَعْيُنَ يَسْتَمْتِشُونَ يَا لَهُمْ يَوْمَ يَدْعُوكُمْ مَائِيْرُونَ وَمَا يَعْلَمُونَ إِنَّهُمْ عَلَيْهِمْ رِيْدَاتٌ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

6. Dhul socod kasta Risqigeedu wuxuu saaranyahay Eebe wuxuuna ogyahay meeje ku Hoyan ooy u dheelman dhammaanna Kitaab Cad yey ku suganyihiin.

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦﴾

7. Eebe waa kan ku Abuuray Samooyinka iyo Dhulka Lix Maalmood, wuxuuna ahaa Carshigiisu Biyo korkood inuu idin Imtixaamo kiinna Camalka Wanaagsan, haddaad dhahdo waa laydin soo bixin Geeri ka dib waxay odhan kuwii gaaloobay kani waxaan sibir Cad ahayn ma aha.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوكُمْ أَنْتُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِنْ قُلْتُمْ إِنَّكُمْ مَعْبُودُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا إِسْحَارٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾

Gaaladii wax kasta oo xaqdiida ah way sameeyeen xataa waxay isku dadeen maryo si ayna u maqlin xaqa ama u arkin Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebase waa ogyahay waxay qarsan iyo waxay Muujisan, illeen waxa qalbiga ku jiruu ogyahaye.

Wax kasta oo dhulka ku Noolla Eebaa Cunnadeeda Ballan qaaday ogna Meejay ku sugantahay iyo meeje ku Hoyan, wax kastana wuxuu ku suganyahay Kitaab Cad, Eebaana ku Abuuray Samooyinka iyo Dhulka Lix Maalmood Carshigiisuna ahaa Biyaha korkooda inuu Imtixaamo Dadka kooda Camal fican, hadduu nabigu Gaalada ku dhaho waa laydin soo bixin geeri ka dib waxay odhan kuwii gaaloobay kani waa sibir Cad, Saasayna Xaqa u diidaan si Doqonnimo iyo Madax adayg ah. Huud (5-7).

8. haddaan dib uga dhigno Cadaabka Xagooda tan iyo muddo tirsan waxay odhan maxaa celinaya, maalintuuse u yimaaddo mid laga iilo ma aha, waxaana ku dhaca waxay ku jeesjeesi (Cigaabtiisii).

وَلَيْنَٰ آخِرًا نَّعَذِّبُهُمُ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَّعْدُوْدَةٍ
لِّيَقُوْلُوْا مَا يَجْحِسُوْنَ اِلَيْهِ الْاَيُّوْمَ بِاَيْهِمْ لَيْسَ
مَصْرُوْفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوْا
بِهِ يَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿٨﴾

9. haddaan dhadhansiinno Dadka naxariis xaggannaga ah markaas aan ka qaadno wuxuu noqdaa mid quusas-ho badan oo dafir badan.

وَلَيْنَٰ اَدْقٰنًا الْاِنْسٰنَ مِّنْ اَرْحَمٰهٖ ثُمَّ نَزَعْنٰهَا
مِنْهُ اِنَّهٗ لَيَتُوْسُ كَفُوْرًا ﴿٩﴾

10. haddaan dhadhansiinno Dadka Nicmo dhib taabtay ka dib wuxuu dhibi waxaa iga tagay xumaantii isagoo Farax iyo faan ku sugan.

وَلَيْنَٰ اَدْقٰتَهٗ نِعْمًاۙ بَعْدَ ضَرٰٓءَ مَسْتَهٗ لَيَقُوْلُنَّ
ذَهَبَ السَّيِّئٰتُ عَنِّيۙ اِنَّهٗ لَفَرِحٌ فَخُوْرٌ ﴿١٠﴾

11. kuwa Samra ee camal fiican fala mooyee, kuwaasna waxaa u sugnaaday dambi dhaaf iyo ajir wayn.

اِلَّا الَّذِيْنَ صَبَرُوْا وَعَمِلُوْا الصَّٰلِحٰتِ اُولٰٓئِكَ
لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّاَجْرٌ كَبِيْرٌ ﴿١١﴾

waxaa ka mida gaalada dabecadooda in haddii cigaabta dib looga dhigo ay dheerersadaan oy dhahaan maxaa reebaya, Maalintuuse cadaab u yimaaddo wax la leexin ma jiro, waxaana ku dhici waxay ku jees jeesayeen cigaabtiisii, haddii dadka Eebe naxariis dhadhansiyo markaas ka wareejiyo waxay ka mida kuwo quusan oo Gaaloobi, haddii Nicmo la siiyo dhib ka dibna waxay dhahaan iyagoo faani oo kibri dhibkii waa tagay, kuwa xaqa rumeeyeyse oo Samra oo camal fiican fala iyagu kuma jiraan saasna ma aha, ee waxay ogyihiin in wax walba Awwodda Eebe ku jiraan uuna dadka u Nicmeyn, uuna dhibi, inuu Imtixaamo ciddii rumeysa iyo tii diidda Xaqa, kuwa Samo Falase waxaa u sugnaaday oy heli dambi dhaaf iyo Ajir wayn. Huud (8-11).

12. waxaad u dhawdahay inaad ka tegto waxa lagu waxayn qaarkiis oy la cidhiidhyanto Laabtaadu inay dhahaan maa lagu soo Dejiyo korkiisa Kansi ama la yimaaddo malag, adugu waxaad uun tahay Dige, Eebana wax kasta wuxuu u yahay (Ilaaliye) Wakiil.

فَلَعَلَّكَ تٰرِكٌ بَعْضَ مَا يُوحٰٓى اِلَيْكَ
وَصٰٓبِقٌۢ بِهٖۤ يَصَّدْرُكَ اَنْ يَقُوْلُوْا اَلَاۤ اَنْزَلْنَا عَلٰٓيْكَ كِتٰبًا
اَوْ جَاءَ مَعَكَ مَعًاۙ مَلِكًاۙ اِنَّمَاۤ اَنْتَ نَذِيْرٌۭ وَّاللّٰهُ عَلٰٓى كُلِّ
شَيْءٍ وَّكِيْلٌ ﴿١٢﴾

13. mise waxay odhan wuu been abuurtay, waxaad dhahdaa keena Toban Suuradood oo la mida oo la been abuurtay una yeedha ciddaad kartaan oo Eebe ka soo hadhay haddaad run sheegaysaan.

اَمْ يَقُوْلُوْنَ اَفْتَرٰنَهٗۙ قُلْ فَاْتُوْا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِّثْلِهٖ
مِّفْرٰتٍۭ وَّادْعُوْا مَنِ اسْتَعْجَلُ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿١٣﴾

14. haddayna idin Ajiibin «yeelin» ogaada in lagu soo dejiyey Quraanka ogaansho Eebe iyo inaan Eebe mooyee Ilaah kale jirin, ee ma islaamaysaan.

فَاِلٰهٌ يَسْتَجِيْبُوْا لَكُمْ فَاَعْلَمُوْاۙ اِنَّمَاۤ اَنْزَلْنَا عَلٰٓيْكُمْ
اللّٰهَ وَاَنْ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَۙ فَهَلْ اَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿١٤﴾

15. ciddii dooni nolosha adduunyo iyo quruxdeeda waxaan u dhamaynaynaa camalkooda dhexdeeda lagamana nusqaamiyo.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزَيْنٰهَا نُؤْفِ بِاٰلِهَيْمِ
اَعْمَلٰهُمْ فِيْهَا وَهُمْ فِيْهَا لَا يُبْحٰثُوْنَ ﴿١٥﴾

16. Kuwaasuna waa kuwaan kula-hayn Aakhiro waxaan Naar ahayn, waxaana buray waxay ku sameeyeen dhexdeeda waxaana baadhila (wax kama jire ah) waxay falayeen.

اُوْتِيْكَ الَّذِيْنَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ اِلَّا النَّارُ
وَحٰطَبٌ مَّا صَنَعُوْا فِيْهَا وَنَبِيْلٌ
مَّا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٦﴾

Eebe wuxuu Nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u soo Jeediyey inuusan u aabo yeelin warka Gaalada iyo Madax Adaygooda, lana cidhiidhyamin waxay ka doonayaan oo ah Xoolo badan iyo Malaa'ig keenid, illeen shaqadiisu waa xaq gaadhsiine Eebaase wax walba Ilaaliya hadduu Nabigu Quraanka been abuurta iyaba ha keenaan Toban suuradood oo la mida oo la been abuuray hana la kaashadeen cidday karaan hadday run sheegi, hadday yeeli waayaanna ha ogaadeen in Quraanku ku soo degey ogaanshaha Eebe iyo inaan Ilaahay mooyee Eebe kale jirin ee may islaamaan, ciddii doonta adduunyo iyo Quruxdeed waanu ka siin Camalkooda oon laga nusqaamineyn dhexdeeda, Aakharana kuwaasu wax kuma leh wuuna buray waxay faleen, waxaana baadhila camalkoodii. Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: kuwa istustusa waxaa lagu siin wanaagooda Addunka, Aakharana way Khasaari. Huud (12-16).

17. Ruux ku sugan (Xujo) cad oo Eebihis,uu raacina marag Eebe,hortiiis-na ahaayeen Kitaabkii Muuse isagoo Imaam iyo Naxariis ah ma la midbaa mid adduunyo uun doonay, kuwaas fii-can way rumeyn Quraanka, ciddii ka gaalowda Quraanka iyo Nabiga oo Xisbiyada ka mida Naarbaa ballan u ah, ee ha noqon mid Shakiya Xaggiisa isagu waa Xaq Eebe ka ahaadaye, laa-kiin Dadka Badankiis ma Rumeeyaan.

اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنْ رَبِّهِ . وَيَتْلُوْهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ
وَمِنْ قَبْلِهِ . كَتَبَ مُوسٰى اِمَامًا وَرَحْمَةً اُوْتِيْكَ
يُؤْمِنُوْنَ بِهٖ . وَمَنْ يَكْفُرْ بِهٖ . مِنْ الْاَحْزَابِ فَالْتَارُ
مَوْعِدُهُ . فَلَا تَكُ فِيْ مِرْيَةٍ مِّنْهُ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ
وَلٰكِنْ اَكْثَرُ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿١٧﴾

18. yaa ka dulmi badan ruux ku abuurta Eebe Been, kuwaas waxaa loo bandhigi Eebahood waxayna odhan maraggu kuwaasu waa kuwa ku been abuurta Eebahood Lacnadi ha ahaato Daalimiinta korkooda.

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرٰى عَلٰى اللّٰهِ كَذِبًا اُوْتِيْكَ
يُعْرَضُوْنَ عَلٰى رَبِّهِمْ وَيَقُوْلُ الْاَشْهَادُ هٰتُوْا
الَّذِيْنَ كَذَبُوْا عَلٰى رَبِّهِمْ اَلَّا لَعْنَةُ اللّٰهِ
عَلٰى الظّٰلِمِيْنَ ﴿١٨﴾

19. ee ah kuwa ka jeedsada Jidka Eebe lana dooni Qallooc Aakharana ka gaaloobay.

الَّذِيْنَ يَصُدُّوْنَ عَنِ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَيَبْغُوْنَهَا عِوَجًا
وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كٰفِرُوْنَ ﴿١٩﴾

Mu'miniinta Xaalkoodu waa mid waafaqsan Abuurka Eebe ee ah Diinta Siduu Rasuulku (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Yidhi: Cid kastoo la dhalo waxaa lagu dhalaan Diinta Islaamka ee Labada Waalid unbaa Yuhuud ka dhigta ama Nasaara ama Majuusi. (waxaa wariyey Buhkhaari iyo Muslim). Diinta dhabta ahna waa tan Islaamka, waxaana saa marag furay Nabiyadii Eebe oos ka mid ahaa Nabi Muuse, ciddii ka Gaalowda Quraanka ama Nabiga oo Dadka ka mida cidduu dooni ha noqdee Naarbaa ballan u ah, Quraankuna Shaki ma leh inuu xaq xagga Eebe ka yimid yahay Dadka badankiisuse ma rumeeyaan, cid ka dulmi badanna ma jirto Ruux ku been abuurta Eebe, kuwaasna waxaa loo bandhigi Eebahood, maraguna wuxuu odhan oo ah Dadka Qiyaamada jooga kuwani waa kuwii ku Been abuurta Eebahood Lacnadi ha ku dhacdo Daalimiinta Jidka Eebe ka leexisa Dadka oo Qalloocna la doonta Aakharana ka gaalooba. Dhabtii waa Aayado la yaable oo Waa weyn. Huud (17-19).

20. kuwaasu ma aha kuwa ku daalin Eebe Dhulka dhexdiisa umana sugna wax Eebe ka soo hadhay oo u gargaari waxaana loo laablaabi cadaabka, mana karaan inay (Xaqa) maqlaan ama arkaan.

أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضْعِفُ لَهُمُ الْعَذَابَ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾

21. kuwaasu waa kuwa Khasaariyey Naftooda waxaana ka dhumay waxay been abuurteen.

أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٢١﴾

22. waxaana sugan inay kuwaasu Aakharo iyagu uun khasaaro badnaadeen.

لَا جَرَمَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾

23. kuwa rumeeyey Xaqa oo camal fiican falay oo u noqday Eebahood kuwaasu waa Jannada Ehelkeeda wayna ku dhex waari.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾

24. waxay la midyihiin Labada kooxood mid indhala' iyo mid dhaga la' iyo mid wax arka iyo mid wax maqli ma simanyihiin tusaale ahaan miyeydaan wax xusuusaneyn.

﴿٢٤﴾ مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصْمَىٰ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾

Cid Ilaahay ka carari karta ma jirto, cid wax ka faydi oo Eebe ka soo hadhayna ma jirto, ciddii xaqa ka indho beesha ama maqli waydana waxaa loo laab laabi Cadaabka, waana kuwa khasaariyey Naftooda kana dhumay waxay been abuuran jireen, waana kuwa khasaaray Aakharo, kuwa xaqa rumeeyey oo camal fiican falayna oo Eebe u toobad keenaa waxay mudan Janno oy ku waari, Labada kooxood oo ah kuwa Xaqa rumeeyey iyo gaalada waxay la mid yihiin mid wax arki waxna maqli iyo indhoole dhaga la' mana sinna ciddii wax xusuusan, gaalo waa indho iyo dhaga la'dahay. Mu'minna waa wax arke wax maqli, yaana lagu khaldamin wax araggooda Adduun, Xooluhuba waxbay arkaan. Huud (20-24).

25. waxaan u dirray (Nabi) Nuux qoomkiisii (Isagoo leh) waxaan idiin ahay dige Cad.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِلَىٰ لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾

26. inaydaan Caabudin wax Eebe ka soo hadhay, waxaan idiinka cabsan korkiinna cadaab Maalin daran.

أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ الْإِسْرِ ﴿٢٦﴾

27. waxayna dheheen madaxdii Gaalowday oo qoomkiisa ka mida waxaan bashar nala mida ahayn kuguma aragno, kugumana aragno inuu ku raacay waxaan ahayn kuwannaga xun xun ee ku deg dega ra'yiga, Kuugumana ara-

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرَانِكَ إِلَّا بَشْرًا مِثْلَنَا وَمَا تَرَانِكَ إِلَّا الذِّبَابُ هُمْ أَرَادُوا لَنَا بَأْسًا دَرَأَى الرَّأْيِ وَمَا تَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا

gno korkannaga wax dheeraada waxaanse idiin malaynaynaa Beenaalayaal.

28. wuxuuna yidhi Qoomkayow ka warrama haddaan Xujo (cad) oo Eebahay ku sugnahay uu ina siiyey naxariis Xaggiisa oo Laydinka indho tiray miyaan idinku laasimin karraa idinkoo nici.

Qisada Nabi Nuux wax badan yey Quraanka ku soo Aroortay, wuxuuna ahaa Nabigii ugu horreeyey ee si cad ugu yeedha Dadka, halkanna markuu ugu yeedhay Qoomkiisii caabuddidda Ilaahay kaliya ugana digay Cadaab daran waxay sidii caadada u ahayd gaaladii madaxda ahayd ee Qoomkiisu ugu Jawaabeen inuu Dadka la mid yahay dad xun xunna raaceen wax dheeraad ahna uusan lahayn ey una maleyn inuu been sheegi, wuxuuse ku suganyahay Xujo Cad oo Eebe iyo Naxariis uu ka siiyey Agtiisa, oysa ka indho beeleen uusan Qasabna ku lahayn iyagoo Nici Xaqa, taasina waxay muujin dabecad wanaagga Nabiya-da inta xaqa ku raacda iyo inayna raacidda Diintu Qasab ahayn ee ciddii doontana Raaci, tii kalana aan xoog lagu galinayn, waxaase loogu sheegi si cad oo Qabow oo wanaaga. Huud (25-28).

مِنْ فَضْلِ بَلِّ نَظَّمْتُمْ كَذِبَاتٍ ﴿٢٧﴾

قَالَ يَعْزُورُ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ يَمِينِهِ مِّن رَّوَيْ

وَأَنْتُمْ رَحِمَةٌ مِّنْ عِنْدِهِ فَصَبَّيْتُمْ عَلَيْهِ

أَنْزِلَتْ مَكْرُوهًا وَأَنْتُمْ لَهَا كَرِيهُونَ ﴿٢٨﴾

29. Qoomkayow idin warsan maayo Xoolo, Ajirkayga Eebaa haya, mana eryayo kuwa xaqa rumeeyey illeen iyagu waxay la kulmi Eebahooda, waxaanse idinku arkaa Qoom Jaahiliina.

30. Qoomkayow yaa iiga gargaari Eebe haddaan eryo kuwaas (Xaqa rumeeyey) miyeydaan wax Xusuusanayn.

31. idima dhahayo waxaa agtayda ah Khasaa'intiia Eebe mana ogi waxa maqan, idinmana odhanaayo waxaan ahay Malaa'ig, idinmana odhanaayo kuway yasayso indhihiinnu ma siinayo Eebe khayr, Eebaa og waxa Naftooda ku sugan, markaas waxaan ka mid noqon Daalimiinta.

Wuxuu u sheegay Nabi Nuux Qoomkiisa inuusan wax ujuura ah ka warsanayn Xaqa Gaadhsiintiisa, uusan fogaynayna kuwa Xaqa rumeeyey ee ka cabsaday Xaalkaas, illeen waa arrin Jaahilnime, hadduu eryo Dadkaasna wax Eebe uga gargaari ma jiro, mana u sheegan in Khasnadaha Eebe Agtiisa tahay, ama waxa maqan ogyahay, ama Malaa'ig yahay, mana u sheegin in Mu'imiinta ay xaqirayaan uusan Eebe Khayr siinayn, Eebaa og xaalkooda kuna shaqo leh, ciddii xumaysana waxay ka mid noqon Daalimiinta, wana taas xaalka xaq u yeedhayaasha iyo Gaalada Xaqa diida. Huud (29-31).

وَيَقُولُوا لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَا لَا إِن آجْرِي

إِلَّا عَلَىٰ اللَّهِ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّهُمْ

مُتْلَقُوا رَبِّهِمْ وَلَنْ يَكُنِيَ أَرْكَانًا قَوْمًا يَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾

وَيَقُولُوا مَن يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَفْتُمْ

أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾

وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ

وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَرَدُّونَ

أَعْيُنَكُمْ لَنُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا

فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذًا لَّمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾

32. waxay dheheen Nuuxow waad nala dooday ood badisay la doodkannaga, ee noo keen waxaad noo yaboohayso haddaad run sheegi.

قَالُوا يَنْبَغُ قَدْ جَدَلْنَا فَأَكْثَرْتَ جِدْلَنَا
فَأَيْنَا يَمَآعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿٣٢﴾

33. wuxuuna yidhi waxaa uun idiin keeni (kara) Eebe hadduu doono, mana tihiin kuwo daalin Eebe.

قَالَ إِنَّمَا يَايُكُم بِهِ اللَّهُ إِن شَاءَ

34. waxna idiinma tarto Naseexadaydu haddaan doono inaan idiin naseexeeeyo hadduu Eebe doono inuu idin baadiyeeyo illeen waa Eebihine xagii-saana laydiin celin.

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِيْنَ ﴿٣٣﴾
وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ
اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾

35. mise waxay dhihi isagaa been abuurtay, waxaad dhahdaa haddaan been abuurto dambigaygu anuu isaaranyahay, anuguna bari baan ka ahay waxaad dambaabtaan.

أَمْ يَقُولُونَ أَفَدَرَبُهُمْ قُلُوبٌ إِنْ أَفْتَرَيْنَاهُ فَعَلَىٰ إِبْرٰهِيْمَ
وَإِنَّا بَرِيءٌ مِّمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾

Gaaladii hadalkii yey ku adkeeyeen Nabi Nuux waxayna dheheen waad nala murantay ood badisay murankii ee noo keen ciqaabtaad noogu Gooddin haddaad run sheegayso, taasina waa caadada Xaq diidayaasha had iyo jeer inay warsadaan Nabiyada waxaasoo kale, wuxuuse ugu Jawaabay Nabi Nuux in keenidda arrintaas Eebe uun karo kuna shaqo leeyahay hadduu doono, wax daalin karana uusan jirin, naseexana ayan wax u tarayn cidduu Eebe dhumiyo markay Xaqa diiddo oo ka jeedsato, waxayna ku sheegeen inuu been abuurtay xaalku la yimid, wuxuuse ugu jawaabay in dambigiisu isaga saaranyahay, isna dambigooda ka madaxbannaanyahay, taasina waxay ku tusin in Nabiyaduna isku hadal yihiin xaq diidayaashuna isku war iyo dabeeco yihiin. Huud (32-35).

36. waxaa loo waxyooday Nabi Nuux inuusan ku rumeynayn Qoomkaaga inta ku rumaysay waxaan ahayn ee ha u murugoon waxay fali.

وَأُوْحَىٰ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ
إِلَّا مَن قَدَّأَمَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

37. samaysana doon annagoo ku dhawri kuuna waxyoona hana igula hadlin (xaalka) kuwii dulmi falay waa la maansheyne.

وَأَصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحِّسْنَا وَلَا تَحْطَبُنِي
فِي الدِّينِ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾

38. wuxuu samaynayey Doon mar kasta oo Qoomkiisa koox ka mida martana way ku jees jeesayeen wuxuuna ku dhahayey haddaad nagu jees jeestaan anaguna waan idinku jees jeesi saad u jees jeesaysaan.

وَصْنَعِ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأْنَ مِنْ قَوْمِهِ
سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنِّي فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ
كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾

39. waadna ogaan doontaan cidduu u yimaaddo cadaab dulleeya kuna dago cadaab joogta ah.

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مِنْ بَأْسِهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ
عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٩﴾

40. markuu yimid amarkannagii oo Tanuurkii burqaday waxaan ku nidhi

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنَوُّرُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا

ku xambaar Doonida nooc kasta Labo iyo Xaaskaaga ciddii dhumid loo xukumay mooyee, iyo ciddii rumaysay xaqa (iyana ku xambaar) mana rumeeynin wax yar mooyee.

مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ آتَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلاَ مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَنْ آمَنَ مَعَهُ إِلاَ قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾

Nabi Nuux wuxuu Eebe u waxyooday inuusan Qoomkiisa ka rumeeyneyn xaqa inta horay u rumeysay mooyee waana inuusan u murugoon waxay fali oo xumaana, samaystana doon isagoo Eebe ilaalin una waxyoon, uusan Eebana kala hadlin xaalka kuwaas dulmiga falay illeen waa la maansheyne, wuxuuna samaynayey Doontii markay maraanna way ku jeesjeesayeen, wuxuuna ku dhahayey haddaad nagu jees jeestaan waannu idinku jees jeesi waadna ogaan doontaan cidduu u yimaaddo cadaab dulleeya kuna dhaco cadaab joogta ah, markuu yimid amarkii Eebe Biyihiina ka soo burqadeen tanuurka yaa Eebe ku yidhi Nabi Nuux ku xambaar doonta nooc kasta Labo, cidda Ciqaabi u sugnaatay mooyee, inta ku rumaysayna ku xambaar, wax yar baana rumeeyey, taasina waxay kuu muujin in Mu'miniintu ku sugan yihiin u jeeddo kaliya. Huud (36-40).

41. wuxuuna yidhi ku kora Magaca Eebe oy kuna socon kuna joogsan Eebahayna waa dambi dhaafe naxariista.

﴿ وَقَالَ أَرْكَبُوا فِىهَا بِسْمِ اللّٰهِ جَمْعُهَا وَمُرْسَهَا إِن رَفِى لِنَفْسِى رَحِيمٌ ﴿٤١﴾ ﴾

42. wayna la socotay hir dhexdiis oo buuro la mida wuxuuna u dhawaaqay Nabi Nuux Wiilkiisii wuxuuna ahaa meel ka gaar ah (Isagoo leh) Wiilkaygow nala soo kor hana la jirin gaalada.

وَهى تَجْرى بِهِمْ فِى مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى نُوحٌ أُنْتَهُ، وَكَانَ فِى مَقْزِلِ رَبِّى نَبِيًّا أَرْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾

43. wuxuuna ku yidhi waxaan u dunmi buur iga dhawrta Biyaha wuxuu yidhi (Nabi Nuux) wax ilaalin kara maanta amarka Eebe ma jiro cid Eebe u naxariistay mooyee, waxaana kala dhex maray hirkii wuxuuna noqday Wiilki kuwa la maansheyey.

قَالَ سَتَأْتِى إِلَى جِبَلِ يَعْصِمُنِى مِنَ الْمَاءِ قَالَ لاَ عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللّٰهِ إِلاَ مَنْ رَحِمَهُ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُعْرَفِينَ ﴿٤٣﴾

44. waxaana la yidhi dhulow Liq Biya haaga Samooyina qaad (Jooji) waxaana la yareeyey «la gudhiyey» Biyihii waxaana la xukumay Amarkii waxayna Ku dul ekaatay Juudi Juudi waxaana la yidhi fogaansho haw sugnaato Qoomka Daalimiinta ah.

وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَنَسَمَاءَ أَقْلَبِى وَغِيصَ الْمَاءِ وَفُضِىَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ﴿٤٤﴾

Wuxuu yidhi Nabi Nuux ku kora Doonta Magaca Eebe ee ay ku socon kuna joogsan illeen waa dambi dhaafe naxariistee, wayna la socotay hirka dhexdiisa iyadoo Buur oo kala ah, Nabi Nuuxna wuxuu u dhawaaqay Wiilkiisa oo ka durugan wuxuuna ku yidhi Wiilkaygow nala soo kor hana ahaan la jiraha gaalada, wuxuuse sheegay inuu kori Buur ka dhawrta Biyaha, wuxuuse ku yidhi Nabi Nuux maanta wax celin kara amarka Eebe ma jiro cid Eebe u naxariisto mooyee, hirkibaana kala dhex maray wuxuuna ka mid noqday kuwa la maansheyey, Biyihiina waa gudheen oo joogsadeen amarkiina waa la xukumay waxayna ku ekaatay Juudi halaagbaana ku dhacay Daalimiintii, wuxuu wariyey Ibnu Cabbas in Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) yidhi: Amaanka Ummadayda markay maanshadaan waa inay akhriyaan Magaca Eebe markay doon kori.

Qisada Nabi Nuux iyo Qoomkiisa iyo sida loo halaagay Daalimiintii waa wax lagu waano qaato. Huud (41-44).

45. wuxuu u dhawaaqay (Baryey) Nabi Nuux Eebihiis wuxuuna yidhi Eebow Wiilkaygu wuxuu ka mid yahay Ehelkeyga Yaboohaaguna waa xaq (sugan) adaana xukunkaagu falsanyahay.

وَوَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي
وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿٤٥﴾

46. Eebe wuxuu yidhi Nuuxow Wiilku Ehelkaaga kama mid ma aha waana camal aan suubanayn ee hay warsan waxaadan cilmi u lahayn waxaan kaa waanin inaad jaahiliinta ka mid noqoto.

قَالَ يَنْتُوخُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ
فَلَا تَسْتَنْبِئْ مِنَ الْبَاطِلِ إِنَّكَ بِهِ عَالِمٌ إِنَّكَ أَنْ تَكُونَ
مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾

47. wuxuuna yidhi Nabi Nuux Eebow waxaan kaa magan galay inaan ku warsado waxaanan u cilmi lahayn haddaadan ii dambi dhaafin oodan ii naxariisan waxaan ka mid noqon kuwa khaasaaray.

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَتَلَكَ مَا لَيْسَ
لِي بِهِ عِلْمٌ وَلَا تَغْفِرَ لِي وَتَرْحَمَنِي أَكُنْ
مِنَ الْخٰسِرِينَ ﴿٤٧﴾

48. waxaa lagu yidhi Nuuxow ku deg Nabadgalyo xaggannaga ah iyo ummadaha kula jira, ummadana waannu u raaxayn markaas waxaa taaban cadaab daran oo xaggannaga ka ahaada.

قِيلَ يَنْتُوخُ أَهْطِ بِسَلْمٍ مِنَّا وَبَرَكَتٍ عَلَيْكَ
وَعَلَى أُمَّمٍ مِمَّنْ مَعَكَ وَأُمَّمٌ سَمِعَتْهُمُ
ثُمَّ يَمْسُهُمْ مَتَاعُ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٨﴾

49. kaasi waa warkii maqnaa oon kuu waxyoonaayo maadan ahayn mid og adi iyo Qoomkaagu midna kan hortiiis ee samir cidhibta (Fiican) waxaa leh kuwa dhawrsada.

تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ
تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا
فَأَصْبِرْ إِنَّ الْعَقِيبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾

Markii la halaagay Wiilkii Nabi Nuux yaa waxaa qaaday Naxariistii Waalid wax dhalay markaasuu Ilaahay u cawday isagoo sheegi inuu Wiilku Ehelkiisa ka mid ahaa yabooha Eebana xaq yahay oo ahaa in Ehelkiisa loo korin Eebana Xukunkiisu caddaalad yahay, Eebase wuxuu u sheegay inuusan Wiilku Ehelkiisa ka mid ahayn marba hadduusan xaqa rumeynin, wax fiicana ma aha mana haboona in Nabi Nuux waxaasoo kale warsado sida kuwaan wax ogayn, markuu is gartay Nabi Nuux eebana warsaday dambi dhaaf iyo Naxariis si uusan u khasaarin, waxaana la faray inuu ka dego doonta isaga iyo inta la jirta iyagoo heli nabadgalyo iyo Barako Eebe, arrintaasna waa waxyaalaha aan la ogaan karin haddaan Eebe Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u waxyoon, wuxuuna Eebe faray Nabiga inuu Adkaysto, wanaaggana waxaa ku dambayn kuwa dhawrsada ee xaq ku socda, Aayadahanna waxay muujin in qaraabadu iyo sokeeyanimadu tahay Caqiidada iyo Islaanimada, inaan lala mid noqon Daalimiinta. Huud (45-49).

50. Caadna waxaa loo diray Walaalkood Nabi Huud, wuxuuna yidhi Qoomkayow caabuda Eebe Ilaah kale idiinma sugnee waxaan been abuurasho ahayna kuma sugnidin.

وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ
مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنْ أَنْتُمْ
إِلَّا مَفْرُوكٌ ﴿٥٠﴾

51. Qoomkayow idinka warsan maayo xaqa ujuuro ujuuradayda waxaan uun ka mutaa Eebaha i Abuuray ee miyeydaan wax kasayn.

يَقَوْمِ لَا أَسْتَلْكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجْرِي
إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾

52. Qoomkayow Dambi dhaaf warsada Eebihiin una toobad keena ha soo (Daayo) diro Samada (Roobka) koriinna si badane hana idiinku kordhiyo xoog xooggiinii hana jeedsanina idinkoo Dambiilayaa ah.

وَيَقَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ
السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً
إِلَى قُوَّتِكُمْ وَلَا تُلْوُوا كِتَابَ اللَّهِ ﴿٥٢﴾

Way isdaba joogtaa Qisada Nabiyada iyo siduu Eebe u diray iyo siday Qoomkoodii u beeniyeen una dhibeen, si Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u adkaysto una ogaado inaan dhibku Kali ku ahayn, halkanna waxaa laga warramay Nabi Huud iyo siduu Xaqa u tusiyay Qoomkiisii una sheegay inuusan xoolo ka rabin ee abaal marintiisa uu Ilaahay uun ka sugi, farayna inay Ilaahay kaliya caabudaan, danbi dhaafna warsadaan una Toobad keenaan, si Eebe ugu Naxariisto Roob iyo Barwaaqo iyo xoogna u siiyo oyna Xaqa ka jeedsan, taasina waxay ku tusin in wanaagu Sabab u noqdo barwaaqo iyo Khayr, xumaantuna wadato dhibaato iyo Khasaare iyo lugooyo. Huud (50-52).

53. waxay dheheen Huudow noolama aadan imaanin Xujo cad kagamana taageeynno Ilaahyahannaga hadalkaaga kumana rumeynayo.

قَالُوا يَا هُوْدُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ
بِبَارِكِي ۗ هَاهُنَا نَعْنُ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ
بِعُومِيْمِيْنَ ﴿٥٣﴾

54. wax kale kuguma dhaheeyno oon ahayn in Ilaahyahannaga Qaarkood kugu asiibeen xumaan (Cudur) wuxuu kugu yidhi waxaan Eebe marag galin ee idinkuna marag noqda inaan bari ka ahay waxaad la wadaajinaysaan, (Cibaadada).

إِن نَقُولُ إِلَّا مَا أَعْرَبْنَاكَ بَعْضَ مَا الْهَيْتَابِسُوءُ قَالَ إِنِّي
أَشْهَدُ بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ أَنَّ إِيَّيَّ بَرِيءٌ مِّمَّا تَشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾

55. oo Eebe ka soo hadhay ee i dhagra dhammaan hana i sugina.

مِنْ دُونِي ۖ فَكَيْدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنظِرُونِ ﴿٥٥﴾

56. anugu waxaan tala saartay Ilaahay ee ah Eebahay iyo Eebihiin wax socda oosan foodda qabanayn ma jiro (Awoodayn) Eebahayna wuxuu ku sugan yahay jid toosan.

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ
أَخِذٌ بِهَا صَيْدِينَهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾

Waxay dheheen Huudow xujo cad nooma aadan keenin mana nihin kuwa uga tegi Ilaahyadooda hadalkaaga kuna rumeynmaynno, waxaa uun Waalli kugu asiibay Ilaahyadanna qaarkood markaad ka reebtay Cibaadadooda, wuxuuna ku yidhi waxaan Eebe marag galin idinkana idin marag galin inaan bari ka ahay waxaad la wadaajinaysaan Eebe oo ka soo hadhay, ee bal i dhagra dhammaan hana i sugina, waxaan talasartay Ilaahay ee Eebahay ah iyo Eebihiin, waxa socdo dhanna wuxuu ku hoos jiraa Awoodda Eebe illeen Eebe jid toosan oo Xaqa yuu ku suganyahaye. Gaaladuna had iyo jeer waxay dadka Musliimiinta ah ku Cabsi galiyaan waxyaalo kale oo Eebe ka soo hadhay, waase in Eebe si dhaba loo caabudo isaga uun laga cabsado, waxa ka soo hadhayna laga jeedsado Cibaadadooda iyo wax ka dayidooda, lana talo saartaa illeen isagaa wax walba Awooddiisa ku hoos jiraaye, Jidka Toosan ee xaqa ah ee Eebe ee Islaamka ahna lagu socdaa Dadkana loogu yeedho laguna maamulo. Huud (53-56).

57. haddaad Jeedsataan waxaan idin gaadhsiiyey wixii laygu soo diray xaggiinna, wuuna idinka gadaal marin Eebahay qoom kale waxna kama dhibaysaan, Eebahayna wax kasta wuu ilaaliyaa.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ
وَسَنَسْخُلِفَ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا
إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾

58. markuu yimid amarkannagii waxaan ku korinnay Huud iyo intii rumaysay Naxariistanada waxaana ka korinay Cadaab Adag.

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَا هُم مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾

59. taasi waa Caad waxay diideen Aayaadkii Eebahood waxayna caasiyeen rasuuladiisii waxayna raaceen amarka islawayne madax adag dhammaantiis.

وَذَلِكَ عَادٌ فَجَعَلْنَا إِبْرَاهِيمَ رَبَّهُمْ وَعَصَوْا
رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾

60. waxaana la raaciyey Adduun-yadan Lacnad iyo Maalinta Qiyaamaba, Caad way ka gaaloobeen Eebahood Fogaanshaa (Halaagbaana) u sugnaaday Caadkii Qoomkii Huud ahaa.

وَاتَّبَعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةَ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا إِنْ عَادَا
كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بَعْدَ الْعَادِ قَوْمٌ هُودٌ ﴿٦٠﴾

Nabi Huud wuxuu ku yidhi haddaad cibaadada Eebe kaliya ka jeedsataan diidaanna anigu waan idin gaadhsiiyey xaqii laygu diray, Eebana cid kaluu idinku bedeli waxna kama dhimaysaan, illeen wax walba Eebaa daalacane, markaasaa la halaagay illeen way kibreene oo xaqii ka jeedsadeene waana sidaas had iyo jeer, wuxuuna Eebe koriyey Huud iyo intii la jirtay ee Xaqa rumaysay, waxaana naxariis Eebe darteed looga koriyey Cadaab adag, wanataas reer Caad markay Beeniyeen Aayaadkii Eebahood Caasiyeenna Rasuuladiisii Raaceenna Amarka mid kastoo kibir badan oo isla weyn.

Adduunyadana waa la lacnaday, Qiyaamadana waa lagu lacnadi reer Caadna waxaa Ogaysiis ah inay ka gaaloobeen Eebahood waxaana naxariis laga dheereeyey Caadkii Qoomkii Nabi Huud ahaa, waddadooda Ciddii martana waa la mid iyo ka xun. Huud (57-60).

61. Thamuudna waxaan u dirray Walaalkeed (Nabi) Saalax, wuxuuna yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe Ilaah Eebe ka soo hadhay ma idiin sugnee, isagaana idiinka ahaysiiyey Dhulka idinkuna Camiray dhexdeeda ee dambidhaaf warsada una toobad keena illeen Eebahay waa dhawyahay oo ajii-baa (Baryade)

﴿٦١﴾ وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا
اللَّهَ مَا لَكُمْ مِن إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ
وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوا لَهُمْ تَتَوَلَّوْا إِلَيْهِ وَإِن رَّبِّي
قَرِيبٌ مُّجِيبٌ ﴿٦١﴾

62. waxay dheheen Saalaxow waxaad ku ahayd dhexdannada mid la rajeeyo arrintan ka hor ma waxaad naga reebi inaan caabudno waxay caabudayeen Aabayaalkanno annagu shaki daran

قَالُوا لِيَصْلِحْ فَكَذَّبْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا
أَنْتَهَنَّا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّا لَفِي شَكِّ

baan kaga suganahay waxaad noogu yeedhi.

مِمَّا تَدْعُونَآ إِلَيْهِمْ ﴿٦٦﴾

63. wuxuu yidhi bal ka warrama haddaan xujo Eebahay ku sugnahay oo uu i siiyey Naxariis xaggiisa ah yaa iiga gargaari Eebe haddaan Caasiyo iimana kordhinaysaan waxaan khasaare ahayn.

قَالَ يَقُولُونَ آءَآءَ تَشْعُرَانِ كُنْتَ عَلَىٰ بِنْتَيْنِ مِن رَّبِّي
وَأَنْتَنِي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ
إِنْ عَصَيْتُهُ هُمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرِ ﴿٦٦﴾

Qisada reer Thamuud wax badan yuu Quraanku sheegay wixii dhexmaray Nabi Saalax, halkanse waxay sheegeen inay u han waynaayeen Nabi Saalax intuusan ka reebin Cibaadada waxay Aabayaalkood Caabudi jireen oo Baadhil ah, waxayna sheegeen inay shakisanyihiin wuxuu ugu yeedhi, wuxuuse ugu jawaabay inuu xaq iyo xujo ilaah oo cad ku saganyahay, warkooduna waxaan khasaare ahayn u kordhinayn hadduu maqlo, waanakaas xaqa iyo Baadhilku say u kala Muuqdaan. Huud (61-63).

64. Qoomkayow tan waa Hashii Eebe Calaamad bayna idiintahay ee iska Daaya ha cunto Dhulka Eebe hana ku taabanina Xumaan oo markaas idin qabto Cadaab dhaw.

وَيَقُولُ هَذِهِ نَافَةٌ لِّلكُمْ ءآيَةٌ
فَذُرُّوهَا تَأْكُلُ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا
بِسُوءِ فِآخَذِكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿٦٤﴾

65. wayse dileen Hashii, wuxuuna ku yidhi ku raaxaysta guryihiina Saddex maalmood kaasina waa yabooh aan la beeninayn.

فَعَقَّرُوهَا فَقَالَ تَمَعَّوْا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ
أَيَّامٍ ذَٰلِكَ وَعَدَّ غَيْرَ مَكْدُوبٍ ﴿٦٥﴾

66. markuu u yimdi amarkii Eebe waxaan ku korinay Nabi Saalax iyo intii rumaysay Naxariistanada iyo inaan (ka korinay) dulliga Maalintaas Eebana waa xoog badane Adkaada.

فَلَمَّا جَاءَ أُمَّرْنَا نَجَيْتَنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا
مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ
إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿٦٦﴾

67. waxaana qabatay kuwii dulmi falay qaylo waxayna ahaadeen kuwo guryahooda ku dhexdhinta.

وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا
فِي دَرَجَتِهِمُ جَحِيمٍ ﴿٦٧﴾

68. sidii iyagoon ku dhex nagaanin, Thamuud waxay ka gaaloobeen Eebahood waxayna muteen fogaansho (Halaag).

كَأَن لَّمْ يَغْنَوْفِيهَا ؕ إِنَّا لَنَشُدُّوهُمُ
كَقُرُونِهِمْ
أَلَا بُدَّآ لِّلشُّعَدَاءِ ﴿٦٨﴾

Sidoo kale Nabi Saalax wuxuu u sheegay inay tanu tahay Hashii Eebe Mucjisana tahay ee ay iska daayaan ha daaqdo Dhulka Eebe, Xumaanna ayan ku taaban si aan loo ciqaabin, wayse Dileen waana la halaagay, waxaana nabad galay Nabi Saalax iyo intii Rumeysay, waxaana laga koriyey dulligii maalintaas, illeen Eebe waa xoog badane, waxaana ku dhacday Gaaladii qaylo oy bakhtiyeen, waxaadna moodaa guryahoodii inaan la degin, reer Thamuudna waxay ka gaaloobeen Eebahood waxaana laga dheereeyey Naxariista Eebe ee waasaca ah, waana wax ciddii caqli leh ku waano qaadan markaas xaqa uun ku toosi si ay u liibaanto labada daaroodba. Huud (64-68).

69. waxay ula yimaaddeen Malaa'ig-tanadii aan soo diray Nabi Ibraahim Bishaaro, waxayna dheheen salaamo korkaaga ha ahaato, isna wuxuu yidhi Salaam, kamana nagaan (Daahin) inuu u keeno dibi la dubay (Hilibkiis).

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلَنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبَشْرِى قَالُوا
سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجَلٍ
حَنِيدٍ ﴿٦٩﴾

70. markuu arkay in ayna gacma-hoodu gaadhayn wuu la yaabay wuxuuna iska kasay cabsi xaggooda ah, waxayna dheheen ha cabsan waxaa naloo soo diray Qoomka (Nabi) Luudhe.

فَلَمَّا رَأَى أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ
وَأَوْحَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا
إِلَى قَوْمٍ لُوطٍ ﴿٧٠﴾

71. haweeneydiisiina way taagnayd wayna qososhay waxaana ugu bishaaraynay (Nabi) Isxaaq gadaashiisna Yacquub (Wiilkiisii).

وَأَمْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحَكَتْ فَيَشْرُذْنَهَا إِسْحَاقُ
وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبُ ﴿٧١﴾

72. waxayna tidhi waa la yaabe miyaan dhali anoo cajuuso ah ninkay-gana oday yahay arrintaasu waa wax la yaab leh.

قَالَتْ يَا وَيْلَتَى أَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا
إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾

73. waxay dheheen ma waxaad la yaabi amarka Eebe naxariistiisa iyo barakadiisa korkiinna, qoyskanow, Eebana waa la mahdiye la Sharrifo.

قَالُوا أَنْعَجِبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمْتُ اللَّهُ
وَبَرَكْتُهُ عَلَيْهِ عَالَمٌ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ﴿٧٣﴾

Nabi Ibraahim Malaa'igtii way u bishaaraynay, wayna salaameen isna wuu ka Celiyey oo soo dhaweeeyey oo u darbay martiqaad, wuxuuna u qalay Dibi, mase ayan cunin illeen waa Malaa'ige, markaasuu shakiyey oo ka cabsaday, waxayse ku dheheen ha cabsan waxaa naloo soo diray Qoomka Nabi Luudhe, haweeneydiisiina way agtaagnayd ooy qososhay, waxaana loogu bishaareeyey Isxaaq oo Yacquubna dhali oos ka dambeyn, markay haweeneydii la yaabtay waxaa loogu jawaabay ma waxaad la yaabi Amarka Eebe iyo naxariistiisa iyo barakadiisa korkiinna Dadka Gurigan, wax lala yaabo ma aha illeen Eebe waa Ammaanle sharaf leh, taasina waxay ku tusin isu bishaaraynta, in Dadka la xasiliyo, cabsida caadiga ah oo jirta, Waynida awoodda Eebe, Naxariistiisa iyo barakadiisa aan la koobi karin. Huud (69-73).

74. markay Nabi Ibraahim ka tegtay Cabsidii (argagaxii) una timid Bishaaradii yuu noqday mid nagula dooda xaalka Qoomka (Nabi Luudh).

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبَشْرِى
يُجْنِدُ لِنَافَى قَوْمٍ لُوطٍ ﴿٧٤﴾

75. Nabi Ibraahimna waa dulsame noqosho iyo toobadkeen badan.

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ ﴿٧٥﴾

76. Ibraahimow iskaga jeedso xaal-kan, waxaa dhab u yimid Amarkii Eebahaaye iyagana waxaa u imaan ca-daab aan laga celinayne.

يَا إِبْرَاهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ
وَإِنَّهُمْ ءَانِئِهِمْ عَذَابٌ عَرِيسٌ دُونَ ﴿٧٦﴾

77. markay Malaa'igtaan soo diray u timid Nabi Luudh wuu ka walbahaaray wuuna la cidhiidhyamay wuxuuna yidhi tani waa Maalin daran.

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئِمًا بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذُرْعًا وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾

78. waxaana yimid Qoomkiisii oo u deg degi xaggiisa horayna waxay u ahaayeen kuwo fala Xumaan, wuxuuna yidhi Qoomkayow kuwaasu waa gabdhahaygii iyagaa idiin dhahiran ee ka dhawrsada Eebe hana igu dullaynina martidayda miyuusan Nin rashii-da «ficcan» idinku jirin.

وَجَاءَهُ قَوْمُهُ مُهْرَعُونَ الْيَتِيمَ مِنْ قَبْلِ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَتَقَوْمِ هَتُّوْكَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَخْزُونِ فِي ضَيْفِي ۗ أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ ﴿٧٨﴾

79. waxay dheheen waad ogtahay inaanaan ku lahayn gabdhahaaga xaq waadna ogtahay waxaannu dooni.

قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَالَنَا فِي بَنَاتِكِ مِنْ حَقِّ وَإِنَّكَ لَلْعَالَمِ مَأْرُودٌ ﴿٧٩﴾

Markay Cabsidii ka ba'day Nabi Ibraahim yuu galay inuu ka doodo Qoomka Luudh illeen Nabi Ibraahim wuxuu ahaa toobad keen badane dulsan, waxayse Malaa'igtii ku tidhi isaga jeedso Ibraahiimow xaalkan amarkii Eebaa yimide, waxaana u imaan cadaab aan la celinayne, markay u yimaadeen Nabi Luudhna wuu walbahaaray oo cidhiidhyamay isagoo yidhi maanta waa maalin daran, waxaana yimid Qoomkiisii oo Ordi, horayna waxay u fali jireen Xumaanta, wuxuuna ku yidhi wakuwaase waa gabdhahaygii ee guursada iyagaa nadiif idiin che,, Eebana ka cabsada hana igu dullaynina martidayda miyuusan Nin rashii-da idinku jirin, waxayse sheegeen inayan dan ka lahayn gabdhihiisa u garanna waxay dooni., Waa layaab kala ficcaanaa hadal muslim Eebe rumeeyey iyo Gaal Eebe ka fogaaday oo xumaanta qasan, maxaase u dambeeyey, waa halaag. Huud (74-79).

80. wuxuu yidhi Nabi Luudh haddaan xoog idiin leeyahay ama u dumi tiir adag (waan idin ciqaabi lahaa).

قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ أَوْ آوَىٰ إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾

81. waxay dheheen (Malaa'igtii) Luudhow waxaan nahay farriintii Eebahaa dhibna kuma gaadhsinayaan ee Guuri Ehelkaaga qayb habeenka ka mida dibna hasoo dayina haweeyne-daada mooyee, waxaa ku dhici waxa ku dhacaya ballankooduna waa subaxa miyuusan subuxu dhawayn.

قَالُوا يَنْلُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ فَأَسْرِبْ أَهْلَكَ بِقَطْعِ مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْفُتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرًا نَكِ إِتْمُ مَصِيبَهَا مَا أَصَابَهُمْ إِنْ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ ۗ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾

82. markuu yimid amarkannagii waxaan ka yeellay korkoodii hoostoodii waxaana ku daadinay dhagaxyo la shiday oo israac raacsan.

قَلَمَّا جَاءَتْ أَمْرًا نَجَعَلْنَا عَلَيْهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنضُودٍ ﴿٨٢﴾

83. lagu calaameeyey Eebahaa agtiisa

مُسَوَّمَةٌ عِنْدَ رَبِّكَ وَمَاهِي مِنَ الظَّالِمِينَ

wax daalimiinta ka foga ma aha.

بَعِيدٌ ﴿٨٢﴾

Wuxuu ku calaacalay Nabi Luudh in hadduu Awood leeyahay ama ku tiirsanyahay Tiir adag uu ciqaabi lahaa Gaaladaas, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebe ha u Naxariistee Nabi Luudh wuxuu ahaa mid ku tiirsan tiir adag, (Ebihiis) Malaa'igtii waxay u sheegeen in Eebe soo diray uusan cabsanna, wax dhibana uusan gaadhayn guuriyana Ehelkiisa iyagoo dib soo eegayn, Haweenyidiisa oo la halaagi mooyee, waxaana la halaagi subaxdii oon fogayn, amarkii Eebaana u yimid oo waa la dabagaddiyay laguna soo daadiyey Dhagax Naara oo calaamaysan, arrintaasuna kama foga daalim oo dhan, waxaana loo baahanyahay in lagu waano qaato, wanaaggana lagu dadaalo, xumaantana laga dheeraado. Huud (80-83).

84. Madyanna waxaan u diray Walaalkood (Nabi) Shucayb, wuxuuna yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe idiinma sugna Ilaah kalee, hana nusqaaminina Beegidda (Miisidda) iyo miisaanka waxaan idinku arkaa khayre (xoolo) waxaana idiinka cabsan Cadaab Maalin koobi.

85. Qoomkayow oofiya Miisidda iyo miisaanka si cadaalada hana ka nusqaaminina Dadka waxooda Dhulkana ha fasaadinina.

86. Baaqiga Eebe yaa idiin khayrroone ma ihi mid idin ilaalin (karee).

87. waxay dheheen shucaybow ma salaadahaagaa ku fari inaan ka tagno waxay caabudayeen Aabayaalkaanno ama ku fallo xoolahanaga waxaan doonno adugu waxaad uun tahay dulbadane toosan (Jees jees dartiis).

Qoomkii Madyanna waxaa loo diray Nabi Shucayb waana meel ku taalla xijaas iyo Shaam dhexdooda oo u dhaw Magaalada Macaan, wuxuuna faray in Eebe kaliya caabudaan Miisidda iyo Miisaankana si cadaalada u dhamaystiraan khayrka Eebe iyo baaqiga wanaagsanna shifaystaan Dhulkana aanay fasaadinin dadkana waxooda ka nusqaaminin si uusan u dhicin cadaab daran oo kooba, wayse ku jees jeeseen oy ku dheheen ma salaaddaadaa ku fari inaan ka tagno waxay Aabayaalkanno caabudi jireen ama saydoonaan u maamulaan xoolahooda, waxayna dheheen waxaad tahay Nin aad u fiican iyagoo ku jees jeesi, waana xaal kala fog wanaaguu faray iyo xumaantay ugu jawaabeen illeen waa gaalee iyo caadadeede. Huud (84-87).

88. wuxuu yidhi Qoomkayow bal ka warrama haddaan ku sugnahay xujo Eebahay iguna arsuqay risqi wanaagsan, oonan doonayna inaan idiin dabo maro waxaan idinka reebi oonan doo-

﴿٨٢﴾ وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ أَعْبُدُوا

اللَّهَ مَا لَكُمْ مِن إِلَهٍ غَيْرُهُ وَلَا تَنْصُورُوا

الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أُرِيدُكُمْ بَخِيرًا

وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ تُحْجِطُونَ ﴿٨٤﴾

وَيَقَوْمِ أَوْفُوا بِالْمِيزَانَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ

وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا

فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾

بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿٨٦﴾

قَالُوا يَا شُعَيْبُ أَصَلَوْناكَ تَأْمُرُنا أَنْ نَتْرَكَ

مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَأَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا

مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾

قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُمْ عَلَىٰ بَيْتِهِ مِن رَّبِّي

وَرَزَقْتِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ

إِلَىٰ مَا أَنهَمَكُم عَنْهُ إِن أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ

nayn waxaan wanaajin ahayn, intaan karo, waafajintaydana waxaan Eebe ahayn ma karo isagaana talo saartay xaggiisaana u noqon, (Toobad).

89. Qoomkayow yuusan idinku xambaarin khilaafkaygu inuu idinku dhaco wixii ku dhacay Qoomkii (Nabi) Nuux ama qoomkii Nabi Huud ama (Nabi) Saalax idinkamana foga waqtigii Qoomkii (Nabi) Luudh.

90. ee dambi dhaaf warsada Eebihii una toobadkeena illeen Eebahay waa Naxariiste Jecel (Ciddii toobad keentee).

91. waxay dheheen Shucaybow ma kasaynno wax badan ood sheegi waxaana kugu aragnaa inaad dhexdannada ku tabar yartahay, hadduusan Qoomkaagu jirin waan ku dhegexyeyn lahayn, mana tihid adugu mid cisi nagu leh.

92. wuxuu yidhi Qoomkayow ma jamaacaddaydaa idin kala wayn Eebe ood ka yeelateen waxaad dhabarkiinna ka tuurtaan (Xaqa) Eebahayna waxaad falaysaan wuu koobay.

Nabi Shucayb wuxuu ku sugnaa xaqa, Eebana wuxuu siiyey Nabinimo iyo Risqi fiican, mana u daba marayn xumaantuu ka reebi sida Dadka qaarkiis ee liita falaan, waxaan wanaajin ahaynna ma rabin, Eebuuna talasaaranayey, wuxuuna uga digay in khilaafkoodu u sababo halaagii ku dhacay Ummadihii ka horreeyey oo kale, oyna ku habboontahay inay Eebe u noqdaan, illeen waa naxariiste khayr jecelle, wayse diideen oy sheegeen inayn kasayn wax badan oos sheegi, tabar yarina ay ku arkaan, haddayna ixtiraamayn Qoomkiisana ay dhagax la dhici lahaayeen, wuxuuna la yaabay in Qoomkiisu kala waynaado Eebe iyo Xaqa, oyna ka jeedsadeen isagoo Eebe koobay waxay fali. Wanaaggana waa in Dadka la faro aadna adugu fartoonto eedan xumaantii u dabo marin taasi waa ceebe, sidoo kale isla waynida iyo in qabiil iyo qoom ka waynaado xaqa waa wax layaab leh. Huud (88-92).

93. wuxuu yidhi Qoomkayow ku camal fala dariiqadiinna anna waan camal fali waxaadna ogaan doontaan cid-duu u yimaaddo cadaab dulleeya iyo cidda beenaalaha ah ee suga anna waan idinla sugiye.

مَا اسْتَطَعْتُمْ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ
وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾

وَيَنْقُورُ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ
مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ
وَمَا قَوْمِ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾

وَاسْتَفِرُّوْا رَبَّكُمْ ثُمَّ نُؤْتُوا إِلَيْهِ إِنْ رَزَقَ
رَحِيمًا وَرُحْمًا ﴿٩٠﴾

قَالُوا يَنْشُئِيبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا وَمَا تَقُولُ
وَإِنَّا لَنَرِيكَ فِينَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ
لَرَجَحْنَاكَ وَمَأْنَتَ عَلَيْنَا بَعِيزٍ ﴿٩١﴾

قَالَ يَنْقُورُ أَرْهَطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ
وَآتَخَذَ شُومُهُ وَرَاءَكُمْ طَهْرًا يَا أَيُّهَا رَبِّي
بِمَا تَعْمَلُونَ مُجِيطٍ ﴿٩٢﴾

وَيَنْقُورُ أَعْمَلُوا عَلَيَّ مَا كُنْتُمْ لِي عَمِلًا
سَوْفَ تَعْمَلُونَ مِنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ
وَمَنْ هُوَ كَذِبٌ وَأَرْتَقِبُوا
إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿٩٣﴾

94. markuu yimid amarkanagii waxaan ku korinnay Shucayb iyo kuwii rumeeyey naxariistanada, waxaana qabatay kuwii dulmi falay qaylo waxayna ahaadeen kuwo guryahoodii ku dhintay.

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جثثين ﴿١٤﴾

95. sidii iyagoon ku nagaanin fogaan-sho (halaag) baa u sugnaaday Madyan siday u fogaatay Thamuud (u halaaqsantay).

كَأَن لَّمْ يَغْنَوْهَا إِلَّا بَعْدَ الْمَدِينِ كَمَا بَعَدَتْ ثَمُودُ ﴿١٥﴾

Ugu dambayn markuu Nabi shucayb ka quustay xaalkoodii wuxuu ugu goodiyey in cid walba say rabto ku socoto waxaa la ogaan doonaa cidduu cadaab dulleeya u yimaaddoo oo beenaala ah, saasna la wada sugo, waxaana la halaagay Gaaladii islawaynayd ee madaxa adkayd, wuxuuna Eebe koriyey Nabi Shucayb iyo intii rumeysay, saasayna reer madyan halaag iyo ciqaab ugu dhacday, waana abaalka xaq diidayaasha wanaagga neceb xumahana jecel, waana arrin u baahan ku waano qaadasho iyo ka digtooni qallooc. Huud (93-95).

96. waxaannu dhab ula dirray Nabi Muuse Aayaadkanagii iyo xujo cad.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٦﴾

97. xagga Fircoon yaana u dirray iyo Qoomkiisii, waxayna raaceen amarkii Fircoon, amarka Fircoonna ma ahayn mid toosan (Hanuunsan).

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَأِيهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿١٧﴾

98. wuxuu hor qaadi Qoomkiisa Maalinta qiyaame, wuxuuna ku aroorin Naarta, meel lagu aroorana naarbaa u xun.

يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَبِئْسَ الْوَرْدُ الْمَوْرُودُ ﴿١٨﴾

99. waxaana la raacsiiyey Adduunyada Lacnad iyo maalinta Qiyaamaba, wax laysu kordhiyana waxaa u xun (Arrintaa).

وَاتَّبَعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةَ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُبْئِسُ الرَّفْدُ الْمَرْفُودُ ﴿١٩﴾

100. arrintaasu waa warkii Magaalooyinka waana kaaga qisoonaynaa, waxaana ka mida kuwo taagan iyo kuwo la halaagay.

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَىٰ نَقِصُهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ ﴿٢٠﴾

101. maanaan dulmiyin iyagaase dulmiyey naftooda waxna ugama tarin Ilaahyhoodii ay caabudayeen Eebe ka sokow markuu u yimid amarkii Eeba-

وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ

haa waxaan khasaare ahaynna uma kordhin.

لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُهُمْ عِزًّا تَنْبِيْهِ (١٠١)

Aayadahanna wuxuu Eebe ku sheegay qisadii Nabi Muuse iyo Cadowgii Diinta ee ahaa Fircoon iyo Colkiisii iyo in Fircoon ku socday Baadi halaag iyo naarna uu u hogaamin Qiyaamada Qoomkiisii meel xunna uu ku aroorin lacnada la raaciyey Addunyada iyo Qiyaamadaba, kaasina waa warkii ummadihii hore, waxaana jira wax raad leh iyo wax la tir tiray Eebana ma dulmiyiy iyagaa isdulmiyey wixii Eebe ka soo hadhay oy caabudayeenna waxba uma tarin markay ciqaabtii u timid waxaan khasaare ahayna uma kordhin, taasina waxay ku tusin in ciddii ku hogaamisa Dadka Xumaan Adduunyada uu Qiyaamada Naarta iyo Ciqaabta u hogaamin, waana wax laga digtoonaado oo laga fogaado. Huud (96-101).

102. waana sidaas qabashada Eebaha markuu doono inuu qabto oo ciqaabo magaalo (Dadkeed) oo dulmi fashay, qabashadiisuna way xanuun leedahay oy darantahay.

وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرْآنَ وَهِيَ ظَالِمَةٌ
إِنَّا أَخَذُوهُ بِالْأَيْمَنِ شَدِيدًا (١٠٢)

103. arintaasna calaamadbaa ugu sugan ciddii ka cabsan cadaabka aakhiro waana maalin loo kulmin dadka Dar-tiis, waana maalin la soo Joogsan.

إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ذَلِكَ
يَوْمَ يَجْمَعُ لُهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمَ مَسْهُودٍ (١٠٣)

104. dibna uguma dhigaynno muddo magacaaban darteed mooyee.

وَمَا تُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مُّعَدُّودٍ (١٠٤)

105. maalintuu Qiyaamuhu yimaaddo ma hadasho nafi idinka Eebe mooyee, waxaana ka mida dadka kuwo xun (Khasaaray) iyo kuwo liibaanay.

يَوْمَ يَأْتِ لَأَن تَكَلَّمَنَّ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِمْتَهُمْ
سَقَى وَسَعِيدٌ (١٠٥)

106. kuwa xumaadayna naarbay gali dhexdeedayna ku hiinraagi kuna qaylyi.

فَأَمَّا الَّذِينَ سَفَّوْا فَنَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا
زَفِيرٌ وَسَهيقٌ (١٠٦)

107. iyagoo ku waari inta samooyinku jiraan iyo dhulku wuxuu Eebe doono mooyee, Eebahaana wuxuu doonuu falaa.

خَلْدِيْنَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ
إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ (١٠٧)

108. kuwa la liibaanayna jannay ku waari inta samooyinku jiraan iyo Dhulku wuxuu Eebe doono mooyee, waana siismo aan go'ayn.

وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فَنَفِي الْجَنَّةِ خَلْدِيْنَ فِيهَا
مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ
عَطَاءً غَيْرَ مُجْدُوْرٍ (١٠٨)

Dulmi ciddiiisu la hadhaa, Eebana wuu sugaa daalimka markuu qabtana ma bixiyo siduu Nibigu yidhi. Dulmiguna waa waxyaalaha Eebe soo Dedejiyo ciqaabteeda inkastoo dadku dherersado mararka qaar-kood illeen waqtigaa ku kala duwan Eebe agtiisa iyo dadkee, saas darteed waa in dulmiga laga fogaado, illeen waxaa dambeeya cadaabkii aakhiro iyo qiyaamo la soo kulmin, cid Eebe idmo mooyee cid hadlina ayan jirin, dadkuna laba nooc noqon mid khasaaray iyo mid liibaanay, labo jidna ay kala qaadi Naar iyo janno, markii naarta laga soo bixiyo ciddii ashahaado ku dhimatay yaa Malakulmood dhiman markaasaa la dhahaa ehelu jannow waad waaraysaan dhimanna maysaan, Ehelu Naarow waad waaraysaan dhiman-na maysaan, halkaasana lagu kala tegi oyna kala caddaan ciddii faras Saarayd iyo ciddii dameer saarayd markuu boodhku faydmo, waana dhab sugan. Soo reebidduna ma aha in gaalada Naarta laga soo bixin ama Ehelu Jannuhu ka bixi ee waa in ciddii ashahaadata laga bixin Naarta, Mu'iniintuna ay ku waari Jannada sida aayadda ka muuqata dhammaadkeeda. Huud (102-108).

109. ha shakin (xumaanta) waxay caabudi kuwaasu, ma caabudayaan waxay Aabayaalkood caabudayeen mar hore mooyee, waana u dhammaynaynaa qaybtooda (Ciqaabta) oon laga Nusqaaminayn.

فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبدُ هَؤُلَاءِ مَا يَعْبدُونَ
إِلَّا كَمَا يَعْبدُ آبَاؤُهُمْ مِن قَبْلُ وَإِنَّا لَمُوفُونَ
بِمَن نَّصِبُهُمْ عَلَيْهِمْ غَيْرِ مَنقُوصٍ ﴿١٠٩﴾

110. waxaan siinnay (Nabi) Muuse Kitaabka (Tawreed) waana laysku khilaafay, hadduunan jirin hadal Eebahaa oo horreeyey waa lakala xugmin lahaa dhexdooda, waxayna iyagu kaga suganyihiin shaki daran.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ
وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ
وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكِّ مَن مَّ رِبٍ ﴿١١٠﴾

111. dhammaan wuu u oofin Eebahaa Camalkooda illeen Eebe waxay camal fali wuu ogyahay.

وَإِن كُلا لَمَّا لِيُؤفِقنَهُم رَّبِّكَ

112. ee u toosnow sida lagu faray adiga iyo inta kula toobadkeentay hana xadgubdina illeen Eebe waxaad camal falaysaan wuu arkaaye.

أَعْمَلَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١١﴾
فَأَسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ وَمَن تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغُرْ
إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾

113. ha u iilanina kuwa dulmi falay oo Naaru idin taabato idiinmana sugno Eebe ka sokow Awliyo markaas lay-diinna gargaari Maayo.

وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَمَنسُكُمُ النَّارُ
وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن أَوْلِيَاءَ ثُمَّ
لَا تُنصَرُونَ ﴿١١٣﴾

Wuxuu Eebe ku adkeeyey Nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) iyo ummaddiisaba inayan shakiyin Xumaanta waxay caabudi iyaga iyo aabayaalkoodii hore, cid walbana waxaa loo dhammayn Abaalkeeda, Kitaabkii Nabi Muusana waa laysku khilaafay haddaan Eebe horay u iraadayna waa lakala xukumi lahaa, waxayna ku suganyihiin shaki daran, una toosnaada sida laydin faray, hana kibrina illeen Eebe wax kama qarsoonee, hana u iilanina kuwa dulmiga falay oo markaas naaru idin taabato, wax Eebe ka soo hadhay oo idiin gargaarina uusan jirin.

Abul caaliya wuxuu yidhi: Haka raalli noqonina camalka gaalada, Ibnu Cabaasna wuxuu yidhi: Ha u iilanina kuwa dulmiga falay, Aayaduhuna waxay soo jeedin in xumaanta si dhaba loo garto, lana toosnaado, daalimiintana aan loo iilan oon raalli laga noqon, taasi waxay ku tusin xumaanta iyo darraanta dulmiga cid fasha iyo mid gacan ku siisaba. Huud (109-113).

114. oog salaadda maalinta darfaheeda iyo qayb habeenka ka mida (saa-caad) illeen wanaagu wuxuu tegsiyaa (Tirtiraa) xumaantee, taasina waa waanada kuwa Ilaah xuska badan.

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَرُفْعًا مِّنَ اللَّيْلِ
إِن الْحَسَنَاتِ يُدْهِنُ السَّيِّئَاتِ
ذَلِكَ ذِكْرُكَ لِلذَّكْرَيْنِ ﴿١١٤﴾

115. samir (adkayso) ilaahay ma dayaco ajirka kuwa sama falee.

وَأَصْرِبْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٥﴾

116. maxay u ahaan waayeen Quruumihii hore dad khayr (caqli) leh oo ka

فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِن قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةَ

reeba fasaadka dhulka, wax yar mooyee oo ka mida kuwaan korinnay xaggooda, waxayna raaceen kuwii dulmi falay wixii loogu raaxeeeyey waxayna ahaayeen dambiilayaal.

يَبْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا
مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ
ظَلَمُوا مَا أَتَوْا فَوَافِيهِ وَكَانُوا كُفْرًا

117. Eebana uma halaago magaalo dulmi iyadoo Ehelkeedu wax wanaajin.

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ يَطَّلِمُ
وَأَهْلَهَا مُصْلِحُونَ

118. hadduu doono Eebahaa wuxuu ka yeeli lahaa Dadka mid kaliya mana ka tagaan kuwo iskhilaafsan.

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ

119. cid Eebe u naxariistay mooyee saasaana Eebe ku abuuray, wayna taam noqotay kalimadii Eebahaa oo ah inuu ka buuxiyo jahannamo Jinni iyo insi dhammaan.

إِلَّا مَن رَّحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ
رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ
أَجْمَعِينَ

120. Dhammaan waxaannu kaaga qi-soon wararkii rasuulada waxaan ku sugno qalbigaaga, waxaana taam kuugu yimid xaq iyo wacdi iyo waanada Mu'miniinta.

وَكَلَّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُنَبِّئُ بِهِ
فَوَإِذْكَ وَجَّاهَ كُفْرًا فِي هَذِهِ الْحَقِّ وَمَوْعِظَةٌ
وَذِكْرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ

121. waxaad ku dhahdaa kuwaan rumeynina ahaada sidiinnaas (ku camal fala) annana waannu «ahaan» camal faliye.

وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ
إِنَّا عَمِلُونَ

122. sugana annana waaanu sugiye.

وَأَنْظِرُوا إِنَّا مُنْظِرُونَ

123. Eebe waxaa u sugnaaday waxa ku maqan samooIyinka iyo dhulka, xaggiisaana loo celin amarka dhammaan ee caabud oo talo saaro, Eebana mahalmaansana waxaad falaysaan.

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ
الْأَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ
وَمَا رَبُّكَ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

Salaadda waa in loo dadaalo illeen wanaagga tirtira xumaantee, shanta salaadood iyo salaadda jimce iyo soonku waxay gudaan asturaanna waxa u dhaxeeya haddii dambi wayn laga tago siduu Nabigu yidhi, waana in la adkaysto si Eebe wanaag noogu abaal mariyo, caqli iyo diinna la yeesho oo xumaanta la reebo, iyo fasaadinta dhulka iyo dulmi iyo raaxo xun jacaylka isagoo dambiile la yahay, Eebana waa caadiil oo ma halaago cid toosan dulmin dartiis, Eebana hadduu doono dadka wuxuu ka dhigi lahaa mid kaliya kamase tagaan khilaaf cid Eebe u naxariistay mooyee, waxaase Eebe hormariyey in jahannamo laga buuxin Jinni iyo Insi. waxa la soo sheegay oo wararkii rasuulada ahna waxaa lagu adkayn Niyadda Nabiga. Huud (114-123).

Suurat Yuusuf

سُورَةُ يُسُفٍ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. xuruufta hore waxay ku tusin mucjisada Quraanka, tanna waa aayaadkii Kitaabka cad (Quraanka).

الرَّتُّكَ ءَايَةُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾

2. Annagaana soo dejinay isagoo Quaraan Carabi ah inaad kastaan.

إِنَّا نَزَّلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾

3. Annagaa kaaga qisoon qisooyin tan u fiican waxyigaan Quraankan kuu waxyoonay dartiis, waxaadna ka mid ahayd hortiisa kuwaan wax ogayn.

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْءَانَ وَإِن كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٣﴾

4. markuu (Nabi) Yuusuf ku yidhi Aabbihiis aabow waxaan arkay Kaw iyo Toban xiddigood iyo Qorraxda iyo Dayaxa waxaan Arkay iyagoo ii Sujuudsan.

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ﴿٤﴾

5. wuxuuna yidhi (Aabbihiis Yacquub) Wiilkayow hawga Qisoonin Riyadaada Walaalaha ay markaas ku dhagraan dhagar, illeen Shaydaanku Dadka wuxuu u yahay col cade.

قَالَ يَبْنَئِي لَأَقْضَصَ رُءْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥﴾

6. Saasuuna kuu doortay Eebahaa kuuna baray fasiraadda Riyada iyo Xadiithyada, kuuna taam yeeli Nicma-diisa korkaaga iyo Yacquub Ehelkiisa siduu ugu taamyelay Labadaadii Waalid mar hore (Nabi) Ibraahim iyo

وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رُبُّكَ وَيَعْلَمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلِ إِبْرَاهِيمَ وَاسْتَحَقَّ

(Nabi) Isxaaq Eebahaana waa oge falsan.

إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦﴾

Ibnu Kathiir wuxuu yidhi: Eebaa Quraanka ku soo dejiyey Luqada u sharaf badan, Kitaabka u sharaf badan, Nabiga ugu sharaf badan, Malagga u sharaf badan, Meeja u sharaf badan, Bisha u sharaf badan, Saasuuna dhan walba kaamil uga noqday. Qisada Nabi Yuusufna waa wax layaable Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ma oqoon waxyiga ka hor. wuxuuna arkay Nabi Yuusuf Kaw iyo Toban Xiddigood iyo Qorraxda iyo Dayaxa oo u Sujuudi, Aabihiina wuxuu faray inuu ka qariyo Walaalihiis si ayna u xasdin una shirqoolin, illeen Shaydaanbaa Dadka Weheliya colna u ah, Eebaa doortay Nabi Yuusuf Barayna Cilmi iyo Fasiraadda Riyada una Nicmeeyey isaga iyo Ehelkii Yacquuba Aabihiis iyo Aabbayaalkiisii hore Nabi Ibraahim iyo Nabi Isxaaq, Nabiguna wuxuu yidhi: Kii fiicnaa ee mid fiican dhalay mid fiicanna sii dhalay mid fiicanna sii dhalay waa Yuusuf Binu Yacquub Binu Isxaaq Binu Ibraahim. Nabiyaadoo dhanna waa sharaf badanyihiin sida Nabigeenna. Yuusuf (1-6).

7. Yuusuf iyo Walaalihiis Calaa-madbaa ugu sugan kuwa warsan (Waano).

لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ
آيَاتٌ لِّلَّذِينَ يَلْمِزُونَ

8. markay dheheen Yuusuf iyo Walaalkiis yaa Aabbe naga jecelyahay inagoo koox ah, Aabbeheen wuxuu ku suganyahay Baadi cad (Jecaylkaas).

إِذْ قَالَ الْيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحِبُّ إِلَيَّ أَيْتَامَنَا
وَتَحَنُّنُ عَضْبَةٍ إِنَّ أَبَانَا لَمِنَ ضَالِّينَ ﴿٨﴾

9. Dila Yuusuf ama ku tuura Dhulka ha idiin kaliyoobo Wajiga Aabbiihiine aadna ahaateen gadaashiis qoom Suubane.

أَقْبَلُوا يُوسُفَ أَوْ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهَ
أَيْسِكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾

10. mid ka midaa yidhi ha dilina Yuusuf ee ku tuura Ceel salkiis ha qaateen qaar safaree haddaad wax falaysaan.

قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ لَا تَقْنَلُوا يُوسُفَ وَالْقَوْهَ فِي غَيْبَتِ
الْحَبِّ يَلْقَظُهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِنْ كُنْتُمْ
فَاعِلِينَ ﴿١٠﴾

11. waxay dheheen Aabbow maxaad noogu aamini la'dahay Yuusuf anagoo u Naasixa.

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ
لَنَصِحُونَ ﴿١١﴾

12. nala dir barri ha cuno hana Ciyaa-ree anaguna isaga waannu ilaaline.

أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبُ وَإِنَّا لَهُ
لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾

13. wuxuu yidhi Yacquub waxaa i walbahaarin inaad la tegtaan waxaana ka cabsan in Yeeyi Cunto idinkoo halmaansan.

قَالَ إِنِّي لَحَزُنُفِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَيُواخَاَفُ
أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾

14. waxay dheheen hadday Yey Cunto

قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ

annagoo kooxa waxaan ka mid nahay
kuwa khasaaray.

إِنَّا إِذَا الْخَسِرُونَ ﴿١٤﴾

Qisada Nabi Yuusuf iyo Walaalihiis waxaa ku sugan waano iyo Xusuus. waxayna ku tashadeen Xasad dartiis inay ama dilaan Yuusuf ama Ceel ku ridaan, ugu dambayn midbaa u soo jeediyey inay Ceel ku ridaan, Aabahoodbayna warsadeen wuxuu ugu Aamini la'yahay Yuusuf, waxayna warsadeen in la diro ha la soo ciyaaree, wuxuuna u sheegay inuu ka walbahaarini inay la tagaan uuna Dugaag uga Cabsan, waxayse sheegeen inay ilaalin oo dhawri oyna koox yihiin saasayna kula tageen. Maxamed Binu Isxaaq wuxuu yidhi: Waxay isku waafaqeen arrin wayn oo ah Qaraabo Goys, Caaq Waalid, Naxariis darro, iyagoo kala gayn Ilmo yar iyo Oday Aabihiisa oo duqa.

Waana arrin wayn waana in laga fogaado waxaasoo kale illeen waa halaage. Yuusuf (7-14).

15. Markay la tageen oy ku kulmeen
inay yeelaan Ceel salkii, Waxaan u
waxyoonay waad uga warrami Amar-
koodan iyagoo kasayn.

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِوَدْعِهِمْ جَمْعُوا وَأَجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيْبَتِ
الْجَبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتَأْتِيَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾

16. Waxayna u yimaadeen Aabahood
habeenkii iyagoo ooyi.

وَجَاءَهُمْ آبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ﴿١٦﴾

17. Waxayna dhaheen aabbow waan-
nu tagtay inaan orotonno Waxaana ku
dhaafnay Yuusuf alaabtannada agtee-
da Markaasay yey cuntay aduguse
nama rumaynaysid aanba Run shee-
ncee.

قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ
عِنْدَ مَتْعِنَا فَاكْلَهُ الذِّئْبُ وَمَأْتِنَا بِمُؤْمِنٍ
لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾

18. Waxayna la yimaadeen Qamii-
skiiisii oo Dhiig beena leh, wuxuuna yid-
hi (Yacquub) saas ma aha ee waxay
idiin Qurxisay naftiinnu arrin (xaalkay-
guse) waa Samir fiican Eebaana laga
kaalmaystaa waxaad tilmaamaysaan.

وَجَاءَهُ وَعَلَى قَيْصِيهِ، يَدْرِكُ كَذِبًا قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ
لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً فَصَبْرٌ جَمِيلٌ
وَاللَّهُ أَلْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا نَصِفُونَ ﴿١٨﴾

Way la tageen Yuusuf, waxayna isku waafaqeen inay Ceel ku ridaan, Markay ku rideenna Eebaa u waxyooday oo ogaysiiyay Yuusuf in cidhiidhigan farax ka danbayn uguna warrami Walaalihiis xaalka iyagoo garanayn, si ay Arrinta U adkeeyaan yay ula yimaadeen Waqti habeena Aabahood Qamiis dhiig leh iyagoo ooyi oo sheegi inay Yuusuf ku dhaafeen Alaabta agteeda iyaguna ciyaar iyo oroton aadeen halkaasna Yay ku cuntay inkastoon Aabahood rumaynayn si kasta oy Run u sheegaan, kuna yidhi naftiinnaa arrin idiin Qurxisay, waxaanse samri Samir fiican oon argagax lahayn Eebaana looga kaalmo warsadaa waxaad falaysaan waadna aragtaa inay wax Dhoodhoobeen oohin, qamiis dhiigle, hadal qurxin in Wiilkii Waraabe cunay, Taasina waxay nooga digi inaan lagu Khaldamin muuqaalka iyo wax Dhoodhoobka, caqli iyo Eebe kaalmaysi, iyo kaadsiinyo iyo Samir iyo Adkaysina lagu socdo, Thawri: wuxuu yidhi: Sadex samirkay ka mid tahay inaad ka warramin xanuunkaaga, iyo dhibkaaga, naftaada- na ammaanin. Bukhaarina Wuxuu sheegay xaalkii Caa'isha iyo markay tidhi tusaale mahelayo aan ahayn Kii Yacquub, xaalkay waa Samir quruxsan Eebaana looga kaalmo warsadaa waxaad sheegaysaan, taasina waa xaalka Mu'miniinta dhabta ah. Yuusuf (15-18).

19. Waxaa yimid socoto waxayna diireen Dhaamiye Wuxuuna siidaayay Wadaantiisii, wuxuuna yidhi Bishaaradayda waa Wiil, wayna Qarsadeen isagoo Badeeco ah, Eebana waa og yahay waxay fali.

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ
يَبْشُرُكُم بِهَذَا غُلْمٌ وَأَسْرُوهُ يَضَعُهُ
وَاللَّهُ عَلَيْهِ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

20. waxayna ku gateen Qiima jaban Dirhamo tirsan Waxayna ahaayeen kuwaan rabin.

وَأَسْرُوهُ يَضَعُهُ بِخَيْسٍ دَرَاهِمٍ مَعْدُودَةٍ
وَكَأَنُوفِهِ مِنَ الزَّهْدِ يَتَذَكَّرُ ﴿٢٠﴾

21. wuxuu ku yidhi kii gatay oo Masar ah Haweenaydiisii (wanaaji) ixtiraam hooygiisa waxay u dhawdahay inuu na anfaco ama ka yeelanno ilmo, saasaana u Makaniyay Yuusuf dhulka iyo inaan barro fasiraad «Riyada» xadiithyada, Eebaana u adag arrinkiisa, Laakiin badida dadku ma oga.

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لَا مَرْأَةَ لِي أَكْرَمِي
مَثْوَاهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَنْجُوهُ وَلَوْلَا
وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ
وَلِيَعْلَمَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
عَلِيمٌ وَأَمْرُهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾

22. markuu gaadhay Xooggiisa yaan siinnay Xigmad iyo Cilmi (Nabinimo) saasaana ku Abaal marinaa samafalayaasha.

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ رَءَاهُ آيَاتِنَا حُكْمًا وَعِلْمًا
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾

Eebe isagaa Awoodda cirka iyo dhulka iyo wax walba leh, wuxuuna u soo diray Yuusuf safar ka soo saaray Ceelkii kuna Bishaaraysatay, kuse gatay qiimi jaban illeen si dhib yar buu ku soo galayee oo way helcene, waxayna ka gateen Nin madaxa oo Masara wuxuuna faray Haweenaydiisii inay ixtiraamto, Waxaa suurawda inay Wiil ka dhigtaan ama Anfacee, saasaana Eebe yuusuf u Koriyay dhulkana u makaniyay una Baray Fasiraadda riyada iyo xadiithka, illeen Eebaa xaalka maamula una adage, in kastoon dadka badankiisu ogayn, Markuu xoogaaystayna oo caqligiisu buuxsamay yuu Eebe siiyay cilmi iyo Nabinnimo, sidaasuuna Eebe ku abaal mariyaa wanaag falayaasha.

Cabdullaahi ibnu Maseud wuxuu yidhi: waxaa wax u qiyaasi Ogaa dadka saddex Ninkii masar ee ku yidhi Haweenayda ixtiraam Yuusuf, iyo tii tidhi Aabaw noo ijaar (Nabi muuse), iyo sayid abii Bakar markuu sayid cumar uu Magacaabay. saasayna ugu soo deg degtay Nabi yuusuf Naxaariistii iyo Bishaaradii Eebaha awoodda badan. Yuusuf (19-22).

23. Waxaa dalbatay naftiisa tii uu joo-gay gurigeeda waxayna xidhay albaabadii waxayna ku tidhi kaalay, wuxuuna yidhi magan gal Ilaah illeen waa Sayidkaygii wuxuu wanaajiyay hoy-gaygee mana Liibaanaan daalimiintu.

وَرَوَدَتْهُ الْمَاءُ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَعَلَّقَتْ
الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ
إِنَّهُ رِجِي أَحْسَنُ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾

24. Way ku hamiday «doontay» isna waa ku hammin lahaa hadduusan arkin xujada Eebe, saasaana uga iili Xumaanta iyo falxumida illeen wuxuu ka mid yahay addoomahannaga la doortay (Camalkana u kali yeela Eebe).

25. Waxay u orotameen albaabka (irrida) waxayna ka goysay Qamiiskiisa gadaasha waxayna kula kulmeen ninkeedii irrida agteeda, Waxayna ku tidhi maxaa lagu Abaal marin Cid la doontay Ehelkaaga (haweenaydaada) xumaan inla xidho ama Cadibaad daran la gaadhsiiyo mooyee.

Intixaankii yaa wali daba socday Nabi Yuusuf waxaana hunguriyaysay haweenaydii uu Gurigeeda joogay oo xidhay iridihii kuna tidhi kaalay, Wuxuuse ka Magan galay Eebe, kumana haboona inuu Khayaamo ninkii u wanaag falay, ee ku Ixtiraamay gurigiisa ama Eebe caasiyo illeen Daalim ma liibaanee.

Way doontay Haweenaydii Yuusuf Naftiisa, isna hadayna Dhawrida iyo ilaalinta Eebe jirin wuu hammin lahaa Eebaase dhawray tusiyayna xujooyin iyo Calaamad cabsi Eebe ku sii abuurta, saasuuna Eebe xumaanta uga Dhawray illeen waxuu ka mid yahay Addoomada Eebe doortay Camalkoodana Eebe u kali yeela, Wuxuuna u cararay xagga irrida wayna ka daba oroday oy ka goysay Qamiiskiisii xagga danbe, waxayna kula kulmeen Ninkeedii irrida agteeda, waxayse Doontay inay Yuusuf ku rogto xumaanta waxayna la soo booday inay ku tidhaahdo Ninkeedii cidda xaaskaaga xumaan la doontay Aaalkiisu waa in la Xabiso ama Ciqaab daran la Dhadhan siiyo, Halkaasna waxaa ka muuqday masabid iyo nabidda Xaq darro ee dad ku talo galo iyo sida la isu dulmin. Yuusuf (23-25).

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهٖ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا اَنْ رَّءَا بُرْهَانَ رَّبِّهٖۙ كَذٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهٗ السُّوٓءَ وَالْفَحْشَآءَ اِنَّهٗۙ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِيْنَ ﴿٢٤﴾

وَأَسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُۥ مِنْ دُبُرِهَا وَأَلْفَا سَيِّدَهَا لَدَا الْبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا اِلَّا اَنْ يُسَجَّنَ اَوْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٢٥﴾

26. wuxuu yidhi Nabi Yuusuf iyadaa i dalabtay Naftayda Wuxuuna ku marag furay Marag ehelkeeda ah haduu Qamiiskiisu ka go'an yahay xagga hore iyadaa run sheegi isna waa Beenalayaasha.

27. Hadduu Qamiiskiisu ka go'an yahay xagga Danbana iyadaa Beenalaya ah isna (Yuusuf) wuxuu Ka mid yahay runlayaasha.

28. Markuu arkay ninkeedii Qamiiskii Yuusuf oo Gadaal ka go'an wuxuu yidhi kaasi waa Dhagartiinii Dhagartiinuna waa wayn tahay.

29. Yuusufow iskaga jeedso Xaalkan (ha ka waramin), Haweeneyahay adna ka Dambi Dhaaf warso Eebe danbi-

قَالَ هِيَ رَوَدْتَنِي عَنْ نَفْسِيۙ وَشَهِدْتُ شَٰهِدًا مِنْ اٰهْلِهَا اِنْ كَانَ قَمِيصُهُۥ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكٰذِبِيْنَ ﴿٢٦﴾

وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُۥ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿٢٧﴾

فَلَمَّآ رَءَا قَمِيصَهُۥ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ اِنَّهٗۙ مِنْ كٰذِبِيْنَ اِنْ كُنَّ كُنَّ عَظِيْمًا ﴿٢٨﴾

يُوسُفُۙ اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا وَاَسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ

gaaga waxaad kamid tahay Kuwa gafaye.

إِنَّكَ كُنْتَ مِنَ الْخَاطِئِينَ ﴿٣١﴾

Saasu Eebe u muujiyay ceeb iyo danbi la'aanta Nabi Yuusuf iyo in iyadu Doontay isna diiday, Waxaana sidaas si Caddaalada ugu Marag furay cid Qaraabadeeda ka mida oo Qamiiska Nabi Yuusuf ku kala xukuntay hadduu horay ka Go'an yahay iyadaa run sheegi Hadduu Gadaal ka go'an yahayna isagaa run sheegi, Markuu ninkeedii Arkay inuu Qamiisku Gadaal ka go'an yahay oo Xaalku u Cadaaday Wuxuu ku tuhmaystay Haweenayda inay dhagar iyo khayaamo waddo, Dhagartooduna wayntahay, Wuxuuna u soo jeediyay Yuusuf inuu ka gaabsado Xaalkan kana warramin, iyadana wuxuu faray inay ka toobad keento arintaas ay doontay ee dhicin iyo Masabidka Yuusuf. Halkaasna ugama Bannaana in cidu Yuusuf wax ka sheegto illeen wuxuu ahaa Nabi dhawrsoon oo sharafle sida Eebe cadeeyay. Markhaatiguna ama ha ahaado Cid guriga joogtay, ama Ilmo yar oo hadlay waxaase muhiim ah in Eebe bari yeelay Nabi Yuusuf saasuuna Eebe ceebta uga Dhawraa Mu'miniinta is dhawrta iyaga iyo Ehelkoodaba, Waana qiso aad u xeel dheer. Yuusuf (26-29).

30. waxayna dheheen Haweenkii Magaalada Haweenaydii Casiis (Wasiirka) waxay dooni Khaadamkeeda Naftiisa (la nool) Jeceylkiisaa qalbiga ka galay, waxaana ku aragnaa Baadi cad.

﴿٣٠﴾ وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَن نَّفْسِهِ ۗ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾

31. markay maqashay dhagartooda (Xantoodii) way u farriin dirtay waxayna u darabtay fadhi (martiqaad) waxayna sisay mid kasta mindi waxayna ku tidhi Yuusuf ku soo bax markay arkeenna way wayneysteen waxayna iska gooyeen «Sareen» Gacmaha (Faraha) waxayna dheheen xaashaa Ilaah kani bashar (Dad) ma aha kani waxaan Malag sharaf leh ahayn ma aha.

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكِئًا وَآتَتْ كُلَّ وَجْهٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّ رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿٣١﴾

32. waxay tidhi kaasi waa waxaad igu dagaasheen anaa doonay Naftiisa wuuna is dhawray hadduusanse falin waxaan fari wallee waa la xabisi uu noqon kuwa dullooba.

قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَنِي فِيهِ ۖ وَلَقَدْ رَاوَدتُّهُ عَن نَّفْسِهِ ۖ فَاسْتَعْصَمَ ۖ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا ءَامُرُهُ لَيَكُفِّرَنَّ ۖ وَلَيَكُونَنَّ مِنَ الصَّغِيرِينَ ﴿٣٢﴾

Waxaa magaaladi ku faafay warkii Haweenaydaas iyo Yuusuf, waxayna Haweenkii magaaladu ku sheekeysteen in Haweenaydii casiiis oo ahaa Wasiir ay dooni Wiilkii gurigeeda joogay Yuusuf Jeceylkiisuna qalbiga ka galay, ayna ku sugantahay baadi cad, markay warkii iyo xantoodii maqashayna waxay u sameysay martiqaad iyo wax la jarjaro waxayna u dhiibtay Mindiyo, Yuusufna waxay amartay inuu u soo baxo, markay arkeenna way la yaabeen oo waynaysteen oo Farihi iska sareen intay dhawridiisa mashquul ku ahaayeen, waxayna sheegeen inuusan Yuusuf Dad ahayn ee Malag sharaf badan yahay, markaasay iyagii ku soo jeedsatay oo ku tidhi wakaas waxaad igu dagaalayseen inaad idinba Faraha iska goyseen, Anaana doonay Naftiisa haddana hadduusane falin waxaan fari waa la xabisi oo noqon kuwa dullooba.

Halkaasna waxaa ka muuqda in ciddii Eebe dhawro iyana is dhawrta Eebe ka fogayn xumaan iyo Ceeb, iyo Nadaafaddii Nabi Yuusuf iyo siday ugu caddaysay Haweenkii dhabta illeen Nabiyada Eebaa ilaaliyayey. Yuusuf (30-32).

33. wuxuuna yidhi (Nabi Yuusuf) Eebow Xabbis baan ka jeclahay waxay iigu yeedhi haddaadan iga iilin dhagartooda waan u iilan Xaggooda waxaana ka mid noqon Jaahiliinta.

قَالَ رَبِّ اللَّيْلُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونِي إِلَيْهِ
وَالْأَتْرَافُ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنَّ
مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٣﴾

34. waxaana ajiibay Eebihiis wuuna ka iilay dhagartooda illeen Eebe waa Maqla og.

فَأَسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ
إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾

35. markaasaa waxaa u muuqday intay arkeen aayaad (Calaamooyin) inay xidhaan tan iyo Muddo.

ثُمَّ بَدَأُ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ لَيْسَ جُذُئُهُ
حَقٌّ حِينِ ﴿٣٥﴾

36. waxaana la galay Xabiiska Laba dhalinyara ah midkoodbaana yidhi waxaan arkay (Riyo) anoo Miiri khamro, kii kalana wuxuu yidhi anna waxaan arkay anoo ku xambaari mada-xayga korkiisa Khubus (kibis) kana cunayso shimbirtu xaggiisa nooga war-ran fasiraadda waxaan kugu aragnaa inaad ka mid tahay sama falayaashee.

وَدَخَلَ مَعَهُ اللَّيْلُ وَقَتِيَانُ قَالَ أَحَدُهُمَا
إِنِّي أَرَأَيْتَ أَصْبَحُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَأَيْتَ
أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خَبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبْتَنَا
بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَأْتِرُكَ مِنَ الْمَحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾

Nabi Yuusuf sida caadada dadka wanaagsan tahay wuxuu Eebe ka baryey inuu ka koriyo dhagartooda naftiisana u iilan illeen waa Baniid aadame, wuxuuna sheegay inuu xabbiska ka jecelyahay kana dooran waxay ugu yeedhi oo xumaana, intaas ka dibna waxay maslaxo mooden Dadkii hogaaminayey halkaas in la xidho Nabi Yuusuf tan iyo muddo waana la xidhay, waxaana xabbiska la galay Labo Wiil oo dhalin yaro ah oo riyo arkay mid isagoo Khamra miiri, midna isagoo Khubus ama cunno madaxa ku xambaarsan shimbiruhuna wax ka cunayaan, waxayna warsadeen inuu u fasiro illeen waxay arkeen inuu Nin fiican yahay, wayna imaan doontaa fasiraaddii, Aayaduhuna waxay ku tusin Sharafkii Nabi Yuusuf iyo inuu xabbis ka dooran xumaan oo dhan, iyo Eebe la warsado Kaalmo iyo Dhawrid, iyo in Eebe ajiibo baryada Dadka suuban, iyo dhagartay ku sameeyeen Nabi Yuusuf oo iyagoo og inuusan dambi lahayn ay haddana xidheen si ay u asturaan Hawceeyda sumcaddeeda, iyo siduu u yiqiin fasiraadda Riyada looguna yaqiinnay wanaag iyo sharaf iyo akhlaaq wanaagba. Yuusuf (33-36).

37. wuxuu yidhi (Yuusuf) wixii cunna ah oo laydinku Arzaaqo waxaan idiinka warrami fasirkiisa ka hor imaatinkiisa, kaasina waa waxa Eebahay i baray, anuguna waxaan ka tagay (Nacay) milladda Qoomkaan rumaynayn Eebe oo aakhirana ka gaaloobay.

قَالَ لَا يَا بُنَيَّ كَمَا طَعَّمْتُكَ قَائِدًا إِنَّا بَنَيْنَا لَكُمَا
بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكَ كَمَا مَعَا عَلَّمَنِي رَبِّي
إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾

38. waxaana raacay milladda (Diinta) Aabayaalkay Ibraahiim, Isxaaq iyo Yacquub, Nuguma habboona inaan la

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي وَإِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
مَا كَانَتْ لَنَا أَنْ نُنْشِرَكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ

wadaajinno Eebe cibaadada waxna, taasina waa fadliga Eebe ee kor-kannaga iyo Dadkaba, laakiin Dadka badankiisu kuma shugriyaan.

39. Saaxiibadayda Xabbiskow ma ilaahyo kala tagsan yaa khayrroon mise ilaah kaliya ee awoodda badan.

40. ma caabudaysaan Eebe ka sokow waxaan magacyo aad magacowdeen ahayn idinka iyo Aabayaalkiin oon Eebe u soo dejinin xujo, xukunkana Eebe mooyee cid kale ma leh, wuxuuna faray inaydaan caabudin isaga mooyee, saasaana diinta toosana laakiin Dadka badankood ma oga.

Nabi yuusuf intuusan wali u fasirin riyaday warsadeen Labada wiil wuxuu uga hormariyey inuu Eebe ogaysiiyey cunnada loo keeni waxay tahay, uu nacayna diinta kuwaan rumeyn Eebe iyo aakhiro oo ka gaaloobay, uu raacina Diintii Aabayaalkiis Nabi Ibraahim Nabi Isxaaq iyo Nabi Yacquub, waxaan Ilaahay ahayn ayan caabudayn. Taasina waa fadliga Eebe siiyey iyaga iyo dadkaba inkastoon dadka badankii ku shugriyeen Eebe, wuxuuna u sheegay in Eebe kaliya ka khayrroonayhay Ilaahyo badan oo kala tagsan, oo ah magacyo aan xujo lahayn ee layska magacaabay, xukunkana Eebaa iska leh, wuxuuna faray in isaga uun la caabudo, saasaana Diinta toosana Dadka badankiise ma oga, markaas ka dib yuu u sheegay Warsigoodii. Yuusuf (37-40).

41. Saaxiibadayda xabbiskow midkiin wuxuu waraabin sayidkiisa khamro, kan kalase waa la wadhi (Dili) oy shimbiruhu ka cuni Madaxiisa, waana la xukumay amarkaad warsateen.

42. wuxuuna (Yuusuf) ku yidhi kii uu u Maleeyay inuu nabad gali oo midkooda iigu sheeg Sayidkaaga agtiisa, Waxaase halmaansiiyay Shaydaan Xusidda Eebihis, wuxuuna (Yuusuf) ku Nagaaday Xabbiska Dhawr sano.

43. Xaakinkii wuxuu yidhi waxaan arkay Todobo sac oo Shilshilis oy cunayaan todobo Wayda, iyo Todobo sabuul oo cagaaran, iyo kuwo kaloo ingagan dad Yahaw iiga warrama Riya-dayda hadaad Fasiri kartaan riyada.

مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾

يَصْحَبِي السِّجْنَءَ أَزْدَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَّاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾

مَاتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَءَابَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ الْأَتَّعْبُدُوا إِلَّا آيَاتِهِ ذَلِكَ الْدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾

يَصْحَبِي السِّجْنَءَ أَمَا أَحَدُكُمْ أَفِسَّقِي رَبِّهِ، خَمْرًا وَأَمَا الْآخِرُ فَيَضَلُّ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ، فَضِيَ الْأَمْرَ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾

وَقَالَ الَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا أَذْكَرٌ فِي عِنْدِ رَبِّكَ فَانْسَنَّهُ الشَّيْطَانُ ذَكَرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ ﴿٤٢﴾

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعٌ سُودَاتٍ حُضِرٍ وَأَخْرَجَ يَابِسَاتٍ يَأْتِيهَا الْمَلَأُ أَفْتُونًا فِي رُبِّ بَنِي إِدْنَ كُنْتُمْ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُونَ ﴿٤٣﴾

44. Waxay dhaheen waa qaraw anna-
guna ma naqaanno Fasirka qarawiyada
«dhadhabka».

قَالُوا أَضَعَفْتُ أَحْلَمٍ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ
الْأَحْلَمِ بِعِلْمَيْنِ ﴿٤٤﴾

Nabi Yuusuf wuxuu u fasiray riyadii isagoo ku yidhi midna sayidkiisa yuu khamri waraabin oo bixi midna waa la dili oo shimbirtu madaxa ka cuni waana xaal dhammaaday, wuxuuna faray kii baxayey inuu xusuusiyo sayidkiisa xaalka Yuusuf wuuse halmaamay, saasuuna Yuusuf xabbiska ugu nagaaday dhawr sano, markaasaa xaakimkii arkay riyo ah Toddoba Sac oo shil shilis oy cuni Toddoba caata ah iyo Toddoba Sabuul oo cagaaran iyo kuwo kale oo ingagan, wuxuuna warsaday dadkii inay u fasiraan hadday garan fasiridda riyada, waxayse ugu jawaabeen inay tahay dhadhab iyo qarow iyana ayan aqoonin fasiraadda dhadhabka, waxaase soo socota in Yuusuf fasiri, Aayaduhuna waxay ku tusin inay waajib tahay in dadka wanaagga la fero meel kasta ood joogto iyo in diinta Xaqa ah isku mid tahay, iyo in laga fogaado jidka kuwa xun iyo in Eebe kaliya la caabudo illeen isagaa amarka iska lahe. Yuusufna Eebaa baray fasiridda riyada. Yuusuf (41-44).

45. wuxuu yidhi kii nabadgalay oo
midkooda markuu xasuustay muddo
ka dib Anaa idiinka Warrami fadirkiisa
ee i dira.

وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ
أَنَا أَنْتُمْ كُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ ﴿٤٥﴾

46. Wuxuu yidhi Yuusufow Saaxii-
bow nooga warran Toddoba sac oo
Shilshilis oycunayaan todoba Wayd ihi
iyo todoba Sabuul oo cagaaran iyo
kuwo ingagan oo kale inaan ula noqdo
dadka inay ogaadaan.

يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ
سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ
سُنْبُلَاتٍ خَضِرٍ وَأَخْرِيًا يَنْسِفُ الْعَلْيَ أَرْجَعُهُ
إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾

47. Waxuuna yidhi waxaad tacba-
naysaan Todoba Sano oo israacsan ee
waxaad goosataan ku daaya Sabuul-
kiisa wax yarood cunaysaan mooyee.

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُّوهُ
فِي سُنْبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا نَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾

48. markaas waxaa imaan arrintaas
ka dib Toddoba daran (abaara) oo cuni
waxaad hor marsateen wax yar ood
kaydsateen mooyee.

ثُمَّ بَأْتَى مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادًا يَأْكُلْنَ
مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَحْصِتُونَ ﴿٤٨﴾

49. markaas ka dib waxaa imaan Sano
loo gargaaro Dadka oo dhexdedda ay
wax miiran (Barwaaqo).

ثُمَّ بَأْتَى مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ
يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾

Intaas ka dib kii nabad galay labadii Wiil yaa xusuustay Nabi Yuusuf iyo siduu u fasirayay Riyada wuxuuna codsaday in loo diro Yuusuf, waana loo diray, wuxuuna warsaday Xaalka todobada sac ee Shilis ee todobada caatada ah cunayso, iyo todobada Sabuul ee cagaaran iyo todobada ingagan wuxuuna u sheegay in Barwaaqo imaan markaas Abaaru dhici oy cuni wixii hore ee la kaydsaday ka dibna barwaaqo ka danbayn, wuxuuna usoo jeediyay inay wax kaydsadaan, Taasina Waxay ku tusin sida Eebe Nabi Yuusuf u baray Fasiraadda riyada iyo in Eebe Dadka ku imtixaamo barwaaqo iyo Abaarba, iyo Wax la kaydsado oo laga gaashaanto Dhibaataada inta la karo iyo in Eebe yahay Gargaaraha dadka Dhibban. Yuusuf (45-49).

50. wuxuu yidhi Xaakimkii ii keena Yuusuf markuu kii loo diray u yimidna wuxuu ku yidhi ku noqo Sayidkaaga oo warso muxuu ahaa Xaalkii haweenkii iska Saray farahooda Eebahay waa ogyahay Dhagartooda.

وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُونِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ
إِلَى رَبِّكَ فَسَأَلَهُ مَا بَالَ الْإِنْسَانِ الَّذِي قَطَعَنَ
أَيُّدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾

51. Wuxuu yidhi Xaakimkii xaalkiinu muxuu ahaa markaad doonteen Yuusuf naftiisa waxayna Dhaheen Eebaa xumaan ka nasahane kuma ogin xumaan, Waxayna tidhi Haweenaydii Wasiirka hadduu cadaaday Xaqii anaa dalbay Yuusuf naftiisa isaguna runbuu sheegi.

قَالَ مَا خَطْبُكُمْ إِذْ رَوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ
قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتْ
أَمْرَأَتُ الْعَزِيزِ الْكُنْ حَصْحَصَ الْحَقِّ أَنَا وَرُودُكَ
عَنْ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٥١﴾

52. Arrintaasna waa inuu ogaado inaanan Khayaamin isagoo maqan iyo inuusan Eebe toosinin dhagarta Khaa'imiinta.

ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ
الْمُتَّيْنِينَ ﴿٥٢﴾

53. mana bari yeelayo naftayda naftu waa farid Badanta Xumaanta Naxariis Eebahay mooyee Eebahayna waa dambi dhaafe naxariista.

وَمَا أَتَّبِعُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ
إِلَّا مَا رَجِمَ رَبِّيَ إِنَّ رَبِّيَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٣﴾

54. wuxuu yidhi Xaakimkii ii keena Yuusuf gooni ha ii ahaadee (talinta) markuu La hadlayna wuxuu yidhi adigu maanta agtannada waxaad ku tahay Sharafle aamina.

وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا
كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ ﴿٥٤﴾

55. wuxuuna yidhi Yuusuf iga yeel Masuulka Khasnadaha dhulka waxaan ahay aamin cilmi lehe.

قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَصِيظٌ
عَلِيمٌ ﴿٥٥﴾

Markay muuqatay Shaaftii iyo Aqoontii Nabi Yuusuf yuu Xaakimkii u cid diray In loo keeno, Yuusuf wuu soo celiyay fariintii isagoo warsan xaalkii Haweenkii Dhagrayay, Markuu Xaakimkii warsadayna waxay sheegeen inayna xumaan ku ogayn Yuusuf, markaas waxaa dhabtii sheegtay Haweenaydii wasiirka oo tidhi Hadduu xaqii cadaaday Anaa dalbay isna wa runle, Saasaana dhacday inuu Ogaado wasiirku inayan Khayaamo dhicin isagoo maqan, Eebana toosinayn Dhagarta Khaa'imiinta, mana bari yeelo naftayda, Naftuna waa xumaan fala cid Eebe u naxariisto mooyee, waana hadalkii Yuusuf, waxaana la sheegay inuu Noqon karo Hadalkii haweenayda, Xaakimkii wuxuu Yuusuf ka Dhigay la taliyihiiisa Gaarka, wuxuuna codsaday Nabi Yuusuf in laga dhigo Masuulka Khasnadaha Xoolaha ee dhulka masar illeen waa aamin Cilmi lehe.

Taasina waxay ku tusin samirkii nabi yuusuf, sida Eebe u bari yeeli Addoomadiisa suuban, in Xaqii caddaaday, inuusan Khaa'in liibaanayn, nafta khatarsanideeda, in Xaakimkii dhawaystay Nabi Yuusuf, iyo inuu dalbay in loo Dhiibo Khasnadaha dhulka illeen waa aamin cilmi lehe. Yuusuf (50-55).

56. saasaan u makaninay Yuusuf dhulka (Masar) kagana tasarufi oo degi meejuu doono, waxaan gaadhsiinnaa Naxariistanada cidaan doonno mana dhuminaynno Ajirka samo falayaasha.

وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُوا مِنْهَا
حَيْثُ يَشَاءُ نَصِيبٌ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ
وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

57. Ajirka aakhiraana u khayrroon kuwa rumeeyey (Xaqa) oo ah kuwa dhawrsada.

وَلَا نُجْزِي الْأَخْرَجَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا
وَكَانُوا يَنْقُوتُونَ ﴿٥٧﴾

58. waxaana yimid Yuusuf Walaa-lihiis wayna u soo galeen wuuna aqoon-saday iyagoon garanayn.

وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ
وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٨﴾

59. markuu darbay rarkoodii u (oofiyey miisiddii) wuxuu ku yidhi ii keena Walaalkiinna Aabbe miyeydaan arkayn inaan oofiyoy Kaylka «miiska» ahayna mid dejin fiican.

وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ أَتُنُونِي بِأَنْعَامِكُمْ
مِنْ آيَاتِكُمْ الْآتَوَاتِ أَمْ فِي الْكَيْلِ
وَأَنَا خَيْرٌ الْمُنْزِلِينَ ﴿٥٩﴾

60. haddaydaan ii keeninna agtayda miisid kama helaysaan hana ii soo dhawaanina.

فَإِن لَّمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي
وَلَا تُنْفَرُونَ ﴿٦٠﴾

61. waxay dheheen waannu ka dalbi Aabbihis waana falaynaa (sidaas).

قَالُوا اسْتَزِدُّوهُ عَنْهُ آبَاءَهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾

62. wuxuuna ku yidhi dhallinyaradiisii yeela alaabtooda (Badeecadooda) rarka dhexdiisa si ay u aqoonsadaan markay ku noqdaan Ehelkoodii inay soo noqdaan.

وَقَالَ لِفَتِينِهِ اجْعَلُوا بَصَنَّتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ
يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾

Eebe wuxuu makaniyey Nabi Yuusuf dhulkii Masar siduu doono oo wanaagana u maamuli, Naxariista Eebana way gaadhaa cidduu doono, wanaagna Eebe ma dayaco, Ajirka aakhiraase u khayrroon kuwa xaqa rumeeyey ee dhawrsada, markaas ka dib waxaa Nabi Yuusuf uguyimid socdaal Walaalihis oos garan iyaguse ayan garanayn, markuu u dhameeyey rarkoodii iyo alaabtay rabeenna wuxuu ka doonay inay u keenaan Walaalkooda Aabbe, haddayna keeninna ayan ku soo noqonayn, iyagoo arka inuu u oofiyey miisidda Ixtiraamayna, waxayna sheegeen inay aabbahood ka dalbi doonaan arrintaas, wuxuuna faray in badeecadday la yimaadeen loo dhexgaliyo rarka si ay u aqoonsadaan inaan waxba laga qaadan una soo noqdaan.

Suddi wuxuu sheegay: in la wariyey in Nabi Yuusuf warsaday waxay rabeen, Aabbahood dalkay ka yimaadeen intay yihiin iyo kii u yaraaye ku halaagsamay baadiye kii bahdooda ahaana Aabihiis la hadhay aadna u jecelyahay, wuxuuna ugu jeclaa kii yaraa, markaasuu faray in la dhaqaaleeyo lana ixtiraamo. Yuusuf (56-62).

63. Kolkay u noqdeen Aabahood waxay dhaheen Aabaw waa naloo diiday Beegidda (hadda kadib haduuna walaalkood raacin) ee nala dir Walaalkanno aan miisannee Annaguna waanu Ilaalin isagee.

فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ مِنَّا
الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مِنَّا أَحَانًا نَكْتَلُ
وَأِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٣﴾

64. Wuxuuna yidhi Miyaan idinku aamini karaa sidaan idiinku aaminay walaalkiis horay, Eebaa u khayrroon Dhawre waana Naxariis badane.

قَالَ هَلْ ءَامَنْتُمْ عَلَيَّ إِلَّا كَمَا ءَامَنْتُمْ
عَلَىٰ أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ فَأَلَّهَ خَيْرٌ حَفِظًا
وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ ﴿١٤﴾

65. Markay fureen Alaabtoodii waxay ka heleen Badeecadoodii oo loo soo celiyay, Waxayna Dhaheen aabow maxaan rabnaa tani waa Badeecadeenii oo laynoo soo celiyay Waxaanu u Shamadsanaynaa Ehelkeenna Waxaan ilaalinaynaa Walaalkanno waxaana kororsanaynaa miisid riti Taasina waa beegid sahlan.

وَلَمَّا فَتَحُوا مَتْعَهُمْ وَجَدُوا بِضْعَتَهُمْ رُدَّتْ
إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا بَعَثَ هَذِهِ بِضْعَتُنَا
رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلِنَا وَتَحْفَظُ أَحَانًا وَنَزَدَادُ
كَيْلٌ بَعِيرٌ ذَلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ ﴿١٥﴾

66. Wuxuuna yidhi (Yacquub) idinla diri maayo intaad Ballan Eebe iga siisaa inaad iikkeenaysaan wiilka in laydin kooobo mooyee, markay siiyeen Ballankiina wuxuu yidhi Ilaahay waxaynu sheegi waa u Wakiil Shaahida.

قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُونِ مَوْثِقًا
مِّنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَن يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا ءَاتَوْهُ
مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿١٦﴾

Way noqdeen waxayna Aabahood u Sheegeen in hadda ka dib loo diidi beegidda iyo inay ka soo masagaystaan Dhulka Masar hadayna walaalkood wadin, Waxayna ka codsadeen inuu la diro si ay isagana u ilaaliyaan Riti badar ah oo saa'id Ahna u helaan, Wuuse shakiyay oo ka cabsaday in sidii Yuusuf ku dhacdo, Waxayna arkeen Badeecadoodii oo loo soo Celiyay, waxayna dhaheen aabaw maxaa Inaga maqan waatan badeecadeenii waa laynoo soo celiyay, waana soo Badaraysannaynaa Walaalkanana waanu dhawri waxaanu kororsan Riti wuxuuse yidhi Idinla diri maayo inaad ballan adag iqaadaan mooyee inaad igu soo celinaysaan markay Ballan qaadeena wuxuu yidhi Eebaa u wakiila hadalkeenna. Ibnu isxaaq wuxuu yidhi: wuxuu saas u yeelay waxaa lagama maarmaana inay Masagaystaan. Taasina waxay ku tusin in la digtoonaado Eebana lagu Xidhnaado oo Wanaag la sugo. Yuusuf (63-66).

67. Wuxuu yidhi Wiilashaydow ha ka galina (Magaalada) irrid kaliya ee ka gala irido kala Tagsan, Waxna idiinkama tarayo xagga Eebe, Amarka ciidaan Eebe ahayn maleh, isagaan talo saartay isaga uun ha talo saarteen kuwa wax talo saaran.

وَقَالَ بَنِي إِدْرِيسَ لَتَدْخُلُوا مِن بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا
مِن أَيْبَابٍ مُّتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ
مِنْ شَيْءٍ وَإِن أُلْحَقَكُم بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٧﴾

68. Markay ka galeen meeju faray

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُم مَّا كَانَ

Aabahood ma ahayn wax Eebe xagiisa wax uga tari ee waxay ahayd Dan Nafta (Nabi) Yacquub ku sugnayd oo uu Gutay, isaguna wuxuu ahaa mid cilmi leh oon Barry dadka badankiise ma oga.

69. Markay u galeen Yuusuf wuxuu Dhaweyay Walaalkiis Wuxuuna ku yidhi Anigu walaalkaabaan ahay ee haka Murugoon Waxay faleen.

70. Markuu darbay Safarkoodii wuxuu yeelay Galaaskii walaalkii Rarkiisa, Markaas waxaa Dhawaaqay mid Dhawaaqi Safaryahaw Tuugaad Tihiin.

71. Waxayna dhaheen intay soo Qaabileen maxaad waydeen.

72. Waxayna dhaheen Saacii Xaakimka ciddii keentana wuxuu yeelan rar riti anaana kafiil u ah.

Nabi yacquub wuxuu ugu Naseexeyay wiilashiisa inay ka galaan magaalada Irrido kala duwan, markaana Eebaa iska leh ee waa uun Dadaal. Eebaana kan la Talo saarto ah, Markay meejii tageen waxay afaan siduu Aabahood Faray Inkastoon amarka Eebe cidna wax ka tarayn, Waxayse ahayd arrin Nabi Yacquub Doonay Wuxuuna Ahaa mid Eebe cilmi baray, Dadbadan baanse ogayn.

Markay magaaladii galeen wuxuu soo dhaweyay walaalkii isuna sheegay inuu walaalkii yahay murugoonna waxaana la sameeyay si lagu soo reebo oo Galaaskii Boqorka yaa Alaabtiisa la dhexgaliyay, waxaana loogu Dhawaaqay safar yahaw Tuugaad tihiin Markay warsadeen wax la waayayna waxaa loo Sheegay in la waayay Galaaskii Boqorka ciddii keentana ay heli rar riti oo ujuura ah Xaalkana Eebaa iska leh isagaana maamula, Waxaana waajiba in la rumeeyo xaqa laguna waano qaato Qisooiyinka. Yuusuf (67-72).

73. waxayna dheheen Eebaan ku dhaaranaye waad ogtihiin inaanaan u imaanin inaan fasaadinno Dhulka Tuugana aanaan ahayn.

74. waxayna dheheen (Qoomkii Yuusuf) waa maxay Abaalkiisu haddaad Been sheegaysaan.

75. waxay dheheen Abaalkiisu waa ruuxa laga helo rarkiisa saasaana ku abaal marinnaa Daalimiinta.

يُعْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسٍ

يَعْقُوبَ قَضَيْتُهَا وَإِنَّهُ لَدُو عَلِيمٌ لِمَا عَلَّمْتَهُ

وَلَكِنْ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٩﴾

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ ءَأْوَىٰ إِلَىٰ إِلِهِ أَخَاهُ

قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا

يَعْمَلُونَ ﴿٧٠﴾

فَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَّازِهِمْ جَعَلَ السَّفِيرَ فِي رَحْلِ

أَخِيهِ ثُمَّ أَذْنٌ مَوْذُونٌ آتَيْتُهَا الْعِيرَ إِنَّكُمْ

لَسِرْفُونَ ﴿٧١﴾

قَالُوا وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقَدُونَ ﴿٧٢﴾

قَالُوا تَفْقَدُ صَوَاعَ الْمَلِكِ وَلَمَن جَاءَ بِهِ جَمَلٌ

بَعِيرٌ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ﴿٧٣﴾

قَالُوا تَأَلَّفَ تَأَلَّفَ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنَفْسِدَ

فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سِرْقِينَ ﴿٧٤﴾

قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَذِبِينَ ﴿٧٥﴾

قَالُوا جَزَاؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ

نَجَزَىٰ الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾

76. wuxuuna ka billaabay (Fatashihii Yuusuf) Alaabtoodii Walaalkii Alaabtiisa ka hor markaasuu ka soo bixiyey Weelkii Walaalkiis, saasaana u baray kaydkaas yuusuf mana ahayn mid ku qaadan kara walaalkiis diinta Boqorka in Eebe doono mooyee, Waxaan kor yeelaa darajada cidnaan doono, Mid kastoo cilmi lehna waxaa ka Sarreeya cilmi badane (Eebe)

بَدَأَ أَعْيَابَهُمْ قَبْلَ وَعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وَعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَن نَّشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾

Waxay ku Dhaarteen Yuusuf Walaalihiis inayan u iman inay fasaadiyaan Dhulka Tuugona ahayn iyagoo run sheegi, waxaase la warsaday Abaalka cidii laga Helo, waxayna sheegeen in isaga loo qaadan, Markaasaa la fatashay alaabtoodii Laguna Billaabay kuwii kale kadibna laga soo saaray Yuusuf Walaalkiis, waana Arrin Eebe baray Yuusuf si uu walaalkiis ula soo hadho, Mana suurawdeen inuu kula soo hadho Diinta boqorka dhulkaas masar, wuxuu Eebe doonase waa gaar, Eebana wuxuu kor yelaa ciduu doono Darajadiisa, Cid kastoo cilmi lehna Waxaa kasii sarreeya mid ka cilmi badan intuu cilmigu kaga Dhamaado Eebe.

Ibnu Cabbaas iyo Xasan Basari Waxaa laga wariyay: mid cilmi badanba mid Kalaa ka sarreeya intuu cilmigu kaga dhamaado Eebe. Aayaduhuna waxay Tusin siday run u sheegeen Yuusuf walaalihiis iyo sida Eebe Yuusuf u baray Siduu Walaalkiis ula soo Hadhi lahaa iyo inaan Cidina Cilmi ku faani karin iyo in Eebe ciduu doono Darajeeyo, oo ah dadka Toosan ee Xaqa ku socda. Yuusuf (73-76).

77. waxayna dheheen (Yuusuf Walaalihiis) hadduu xaday waxaa xaday mar hore Walaalkiis, markaasuu Yuusuf u Qarsaday Naftiisa oosan u muujin, wuxuuna yidhi idinkaa ka shar badan Eebana waa ogyahay waxaad sheegeysaan.

قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسْرَهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ. وَلَمْ يُبَدِّهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرُّ مَعَكُنَّ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾

78. waxayn dheheen wasirow wuxuu leeyahay (Wiilku) Aabbo wayn oo oday ah ee qaado midkanno badalkiisa waxaan kugu aragnaa samo falee.

قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ؛ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ؛ إِنَّا نَرْنَكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾

79. wuxuuna yidhi magan Eebe inaan qaadanno midkaan ka hellay alaabtannadii agtiisa mooyee, markaas daalimiinbaan noqonaynaa.

قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَّعْنَا عَنْدَهُ؛ إِنَّا إِذَا لَطَلِمُوا ﴿٧٩﴾

80. markay ka quusteen yey kaliyoobeen iyagoo faqi, wuxuuna yidhi kii u waynaa waad ogtihiin in aabbihiin ballan adag idinka qaaday iyo inaad horay ugu xadgudubteen Yuusuf anugu dhulkan kama tagayo inta Aabbahay

فَلَمَّا اسْتَيْسُرَ أَمْنُهُ خَلَصُوا بِحَيْثُ قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ آبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي

iga idmi ama Eebe i xukumi isagaa Xukun fiicane.

أَوْحَيْكُمُ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٠﴾

Nabi Yuusuf Eebaa dhawray illeen Nabibuu ahaaye, sida Eebe u dhawray Nabiyada dhamaantood, saas darteed wax ma bi'inin sey sheegeen in hadduu kani wax xaday-waxna ma xadine; Walaalkiis yaa horay wax u xaday, Nabi Yuusufna hoos hoos yuu ugu jawaabay inay iyagu ka liitaan, markii Walaalkiis la soo reebay yey Cawdeen ooy sheegeen Aabbihii inuu oday Gaboobay yahay oyna codsan in midkood lagu badalo waase laga diiday illeen ujeedadaa ahayd in la reebce, markay quusteenna way faqeen, wuxuuna u soo Jeediyeey kii u waynaa inay noqdaan iyagoo xusuusan waxay horay Yuusuf ugu faleen ballanna ay ka qaadeen inay kanna soo celin wuxuu u sheegay inuusan tagayn inta Aabbihii ka idmi ama Eebe xukun fiican siin oo ah soo daynta Wiilka.

Taasina waxay ku tusin in waxa qarsoon Eebekaliya ogyahay tasarrufkana isaguisika leeyahay, wixii bannaan oo la fali karana la sameeyo markaas xaalka isaga loo bandhigo. Yuusuf (77-80).

81. wuxuuna ku yidhi ku noqda Aabbihii waxaadna dhahdaan Aab-bow Wiilkaagii wuu xaday, mana furaynno waxaan ogaannay mooyee, mana nihin kuwo waxa maqan ilaaliya (og).

أَرْجِعُوا إِلَيَّ أَيُّكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّكَ أُنْبَكَ سَرَقٌ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ ﴿٨١﴾

82. waydiina magaaladaan ahayn iyo safarkaan la soo noqonnay annaguna runbaannu sheegi.

وَسَلِّ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعَيْرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٢﴾

83. wuxuuna yidhi saas ma aha ee waxay idiin qurxisay naftiinnu arrin (xaalkayguse) waa samir fiican wuxuu u dhawyahay Eebe inuu ii keeno dhammaan illeen isagaa oge falsan ehe.

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُمْ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٨٣﴾

84. wuuna iskaga jeedsaday xaggooda wuxuuna yidhi walbahaarkay Yuusufow waxayna la caddadeen indhihiisu Walbahaar wuxuuna noqday mid aad u tiiraanyeysan.

وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا سَعْدِ بْنِ عَلِيٍّ يُونُسَ وَأَبِيصَتَ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٨٤﴾

85. waxayna dheheen dhaar allee ma daynaysid sheegidda Yuusuf intaad ka tabar gabsid ama ka halaagsantid.

قَالُوا يَا اللَّهُ تَقْتَوُنَا تَذَكَّرُ يُونُسَ حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ ﴿٨٥﴾

86. wuxuuna yidhi waxaaan uun u sheegan xusnigayga iyo walbaharkayga Eebe, waxaana ka ogahay xagga Eebe waxaydaan ogayn.

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُوا بَنِي وَحُرْفِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

Way noqdeen waxayna uga warrameen Aabahood xaalkii iyo waxay indhahooda ku arkeen aynase waxa qarsoon ogayn, runbayna sheegeen sidii u muuqatay, Aabbahoodse wuu ka aamin baxay oo ku tuhmay inay ku faleen siday horay Yuusuf ugu faleen wuxuuna Eebe ka rajeeyey inuu dhammaan u keeno, inkastoo indhuu la cadaadeen walbahaar, mase falin wax reeban illeen wuu uun walbahaaray waana arrin daran dhabtii, waxayse ugu sii dareen inay dhahaan Yuusuf magaciisa daynaysid intaad ka jilicdo ama kadhimatid, wuxuuse u sheegayn inuu Eebe uun u cabanogyahayna waxayna ogayn, Taasina waxay ku tusin in Eebe lagu kalsoonaado farajna laga sugo isagoo wixii la karo la fali. Yuusuf (81-86).

87. (Wuxuu yidhi Yacquub) Wila-shayow taga oo soo daydaya (Warkii) Yuusuf iyo Walaalkiis hana ka quusanina naxariista Eebe (Farajkiisa) kama quusto farajka Eebe qoom gaala ah mooyee.

يَسْتَبِيءُ أَذْهِبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ
وَلَا تَأْتِسُوا مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِسُ مِنْ رُوحِ
اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٧﴾

88. markay u soo galeen Yuusuf waxay dheheen Wasiiryahow waxaa na taabtay annaga iyo Ehelkanagaba dhib waxaana la nimid badeeco liidata ee noo oofi dhammee Beegidda nuguna sadaqayso ilaahay wuxuu abaal mariyaa kuwa sadaqaystee.

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسْنَا وَأَهْلَنَا
الضَّرَّ وَرَجَسْنَا بِضَعَّةٍ مُرْجِنَةٍ قَاوَفْنَا لَنَا الْكَيْلَ
وَنَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي
الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾

89. wuxuuna ku yidhi ma ogtihiin waxaad ku fasheen Yuusuf iyo Walaalkiis idinkoo Jaahiliina.

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ
إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٨٩﴾

90. waxayna dheheen oo adugu ma Yuusuf baa tahay wuxuu yidhi anugu Yuusuf baan ahay kanna waa Walaalkay Eebaa nagu mannaystay (Kulmin) illeen ciddii ka dhawrsata Eebe oo samirta Eebe ma dayaca Ajirka samofalayaashee.

قَالُوا أَلَيْسَ لَكَ لَأَنْتَ يُوسُفَ قَالَ أَنَا يُوسُفُ
وَهَذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ
وَيَصْرِفْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَضِيعُ أَجْرَ
الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾

91. waxay dheheen dhaar Eebe waxaa naga kiin doortay Eebe waana gafsanaayn.

قَالُوا نَأْتِيكَ لَقَدْ أَتَرَكْنَا اللَّهَ عَلَيْنَا
وَإِنْ كُنَّا لَخَطِئِينَ ﴿٩١﴾

92. wuxuuna yidhi canaani korkiinna ma aha maanta, Eebe ha idiin dambi dhaafo isagaa Naxariis badane.

قَالَ لَا تَتْرِبْ عَلَيْكُمْ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ
وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٩٢﴾

Nabi Yacquub wuxuu faray Wiilashiisii inay noqdaan soona warsadaan Yuusuf iyo Walaalkiis oyna ka quusanin farajka Eebe, illeen gaalaa ka quusattee, markay noqdeen way ku calaacaleen in dhibaato hayso badeeca liidataana ay wataan waxay ka codsadeen in loo samo falo loona masaggeeyo, markaas waxaa hadlay Yuusuf oo warsaday waxay ku faleen Yuusuf iyo Walaalkiis waxayna warsadeen inuu Yuusuf yahay, wuxuuna ugu jawaabay inuu Yuusuf yahay kanna Walaalkiis yahay, Eebana u samo falay illeen ciddii Eebe caabudda oo samirta Eebe ma dayacee, markaasay ku calaacaleen in Eebe ka doortay oyna gafsanaayeen, Yuusufse wuu iska saamaxay ugana dambi dhaaf dalbay Eebe una sheegay inaan canaanu maanta saarayn, taasina waa caddaaladda Eebe iyo Awooddiisa iyo Naxariista Eebe iyo Fadligiisa iyo inuusan dayacayn Mu'iniinta Caabudda oo samir iyo adkaysi la timaadda, tan kale waxay ku tusin Naxariis, isu turid, dhibaato ka fududayn, isa saamixid iyo isuducayn. wanataas Akhlaaq iyo Wanaag iyo kala aarsasho la'aan iyo in Eebe yahay mejja khayrku ka yimaaddo. Yuusuf (87-92).

93. la taga qamiiskaygan kuna tuura Wajiga Aabbahay ha noqdo mid wax

أَذْهِبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَالْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَيْ

arkee iina keena Ehelkiinna dhammaan.

يَأْتِ بِبَصِيرًا وَأَتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾

94. markuu safarkii soo baxay wuxuu yidhi Aabbaahood anugu waxaan heli Yuusuf Dabayshiisii «Caraftiisii» haddaydaan i dhaliilayn.

وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنْ تُفَنِّدُونِ ﴿١٤﴾

95. waxayna dheheen adugu wali waxaad ku sugantahay gafkii hore, (Jacaylkii Yuusuf).

قَالُوا اللَّهُ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيرِ ﴿١٥﴾

96. markuu yimid kii bishaaraynayey wuxuu ku tuuray (Qamiiskii) Wajigiisa wuxuuna noqday mid wax arka, wuxuuna yidhi miyaanan idinku dhihin anugu waxaan ka ogahay xagga Eebe waxaydaan ogayn.

فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْفَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بِصِيرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

97. waxayna dheheen Aabbow nooga dhaafid warso dambigannaga waan gafsanaayne.

قَالُوا يَا بَنَاتَنَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ ﴿١٧﴾

98. wuxuuna yidhi waan idiinka dambi dhaaf warsandoonaa Eebahay isagaa dambi dhaafe Naxariista ehe.

قَالَ سَوْفَ اسْتَغْفِرُكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٨﴾

Wuxuu faray Yuusuf inay sii qaadaan Qamiiskiisa kuna tuuraan wajiga Aabihiis inuu wax arko, dadkiina u keenaan, Yacquubna wuxuu Eebe gaadhsiyey dabayshii Yuusuf, wuxuuna u sheegay dadkii isagoo ka yaabi inay ku sheegaan cantatab iyo isku darsan, waxayna ku sheegeen inuu wali ku suganyahay jacaylkii Yuusuf ee darnaa, markaas waxaa u yimid kii bishaaraynayey wuxuuna Qamiiskii ku tuuray Wajiga Aabbihiis waxna wuu arkay, markaasuu ku yidhi miyaanan idin dhihin waxaan ka ogahay xagga Eebe waxaydaan ogayn, waxayna qirteen gafkoodii waxayna warsadeen Aabbaahood inuu u dambi dhaaf warsado, wuxuuna u sheegay inuu u dambi dhaaf dalbi doono.

Ibnu mascuud wuxuu yidhi: wuxuu dib ugu dhigay tan iyo aroortii (oo ducada la aqballo), saasayna u dhabowday yidhiiladii Nabi Yacquub, Eebaana ka fayday Dhibkii hayay muddo dheer, Taasina waxay ku tusin Awooda Eebe. iyo inuu u Gargaaro adoomadiisa Suuban, kana faydo kurbada markay Dhab u rumeeyaan. Yuusuf (93-98).

99. Markay u galeen Yuusuf wuxuu isu dumay Labadiisii Waalid, Wuxuuna yidhi gala Masar Eebe hadduu Doo-no idinkoo aamina.

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَىٰ إِلَيْهِ أَبُوهُ وَقَالَ ادْخُلُوا مَعِيَ مِصْرَ إِن شَاءَ اللَّهُ آمِينَ ﴿١٩﴾

100. Wuxuuna u koryeelay labada waalid Kursigii, Waxayna ula hoobteen Sujuud, «Salaan» wuxuuna yidhi Aabbow waatan Fasirkii Riyadaydii horay, Wuxuu ka yeelay Eebahay Xaq (sugan)

وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَا أَبْتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلْنَا رُبِّي حَقًّا وَدَفَعْنَا فِي إِذْ أَخْرَجْتَنِي مِنَ السَّبْحِ

wuuna ii Wanaag falay Markuu iga soo Bixiyay Xabbiska idinkana keenay Baadiyaha Kadib intuu Shaydaan fasaadiyay ani iyo Walaalahay Dhexdanada Eebahayna waa u turaha wuxuu Doono waana Oge falsan.

101. Eebow waxaad i siisay Xukun Waxaadna I bartay Fasiiraadda riyada, Eebaha abuuray Samooyinka iyo Dhulkow adaa wali (Gargaare) ii ah Aduun iyo Aakhiroba ee i oofso anoo Muslim ah ina Haleeshii kuwa suuban.

وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ
بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِ إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ
إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿١٠١﴾

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمَلِكِ وَعَلَّمَنِي
مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَأَطَّرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
أَنْتَ وَلِيٌّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ نَوْفِي
مُسْلِمًا وَالْحَقِّقِي يَا صَالِحِينَ ﴿١٠١﴾

Eebaa wayn awoodna leh, Xaqiijiyayna riyadii nabi Yuusuf Dadkiisiina u soo Kulmiyay Xabbis iyo Dhibaato ka dib iyo Fasaadin Shaydaan isaga iyo Walaalihiis Dhexdooda, Illeen Eebe waa uturaha u Naxariis badan ciduu Doono, Waana wax walba Oge falsan, Markaasuu Nabi Yuusuf ujeedsaday Xagga Eebe Xusayna Nimcada Eebe siiyay Wuxuuna ka baryay Eebaha Awooda leh ee Cirka iyo Dhulka Abuuray ee Gargaaraha u ah Adduun iyo Aakhiraba inuu ku Dilo Muslimino Haleeshiiana Kuwii Suubanaa.

Aayaduhuna waxay Tusin in Eebe faydo Dhibka iyo Cidhiidhiga, Suu u Kulmiyo Wax kala tagsan, in Nicmo Adduun ayan waarayn, in Eebe Yahay Gargaaraha Mu'miniinta, in la warsado Khaatimo Fiican iyo ku Dilid Diinta islaamka, Iyo inuu Wehel uga yeelo Suubanaa. Waxayna ku tusin in marka xaal Taam noqdo ku xigi Nuqsan oo Adduun lagu Waarayn, Ruuxa Caqliga Badanna uu Xusuusnaado Xaalkii Nabi Yuusuf iyo Xukunkiisii iyo Siduu Eebe uga Baryay Khaatimo Fiican, Eebe ha nagu Khatimo Khaatimo Fiican: Yuusuf (99-101).

102. Kaasi waa wararka wax Maqan Annagaana Kuu Waxyoon, Mana aadan ahayn Agtooda Markay kulmayeen Amarkoodii iyagoo Shirqooli,

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ
لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ ﴿١٠٢﴾

103. Dadka badankiisna ma Rumaynayaan aad kuba Dadaashide.

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ
يَمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

104. Wax ujuura ahna kama Warsanaysid (Xaqa) waa uun waanada Caalamka.

وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ
إِنَّهُ لَإِذْ ذَكَرُ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

105. Badanaa Calaamad samooyinka iyo Dhulka oo ay Marayaan iyagoo ka Jeedsan.

وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَاتٍ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
يَعْرُوثْنَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾

106. Mana rumaynayaan Badan-koodu Eebe iyagoo la Wadaajin mooyee.

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾

107. Ma waxay ka Aamin noqdeen inay u timaado Masiibo Cadaabka Eebe ama ugu Timaado Saacaddu Kado iya-goo ogayn.

أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَشِيَةٌ مِّنْ عَذَابِ اللَّهِ
أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٧﴾

108. Dheh tan waa waddadayda (xaqa ah) Waxaana ugu yeedhi (dadka) Xag-ga Eebe anoo Ku sugan Xujo cad aniga iyo inta i raacda, Waxaana Nasahay Eebe, kamidna ma ihi Mushrikiinta.

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ
أَنَا وَمَنْ أَتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ
وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾

Waxaa la soo Sheegay oo Qisada yuusuf ah Waa wax maqnaa oo Eebe u Waxyooday Nabiga, mana La joogin Markay u kulmayeen Dhagarta, Dadka badankiina Si kastoo loogu dadaalo ma Rumceyo Xaqa, Nabiguna wax ujuura ah Ma warsanayn gaadhsiinta xaqa, ee Quraanku waa Waanada caalamka, Waxaana badan intay Marayaan Calaamado Cirka iyo Dhulka ayna ku waano Qaadanayn ee ay iska mari kana Jeedsadaan, Wax badan oo ka midana waxay isku Daraan Rumayn Eebe iyo la wadaajis Cibaadadiisa.

Wax habboona ma aha in Eebe wax kale. Wuxuu dooni ha ahaadee, wax lala Wadaajiyo, sida baryada, wax tarka, kaalmaha iwm. illeen Aamin Lagama aha inay masiibo timaado ama saacaddu kado ugu timaado dadka, Tan kale Diintu waa Caddahay waana jidka xaqa, een Qallooc lahayn, Nabiga iyo inta raacdayna way ku hanuunayaan Dadka iyagoo ku cimi leh oo toosan, Kana fog jidka Gaalada, waana in Xaqa la rumeeyo, looguna yeedho dadka si Cad oo Wanaag iyo Asluub ku Dheehantahay oo loo Cilmi leeyahay xaqa, Yuusuf (102-108).

109. Ma ahayn kuwii aan diray hortaa waxaan Rag loo Waxyoodo ahayn oo Ehelka Magaalooyinka miyayna soconin Dhulka oo ay Fiiriyaan siday noqotay Cidhibta Kuwii ka horeeyay, Daarta Aakhiro yaana u khayrroon kuwii Dhawrsadayee Miyaydaan kasayn.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجُلًا نُوحِي إِلَيْهِمْ
مِّنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ
فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾

110. markay Quusteen Rasuuladii una Maleeyeen in la beeniyay waxaa U yi-maadda gargaarkanaga waxaana kori-naynaa cidaan doono lagamana celiyo Ciqaabtannada Qoomka Danbii-layaasha ah.

حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَظَنُوا أَنَّهُمْ
قَدْ كُذِّبُوا جَاءَهُمْ نَصْرٌ مِّنَّا فَتُحْيِي مَنْ نَّشَاءُ
وَلَا يَرُدُّ بَأْسَهُنَّ مِنَ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١١٠﴾

111. Waxaa ugu sugan Qisadooda waano Kuwa Caqliga leh, mana aha Sheeko la Been abuurtay Waase uru-mayn wixii ka horeeyay (oo Kutubtii

لَقَدْ كَانَتْ فِي قَصصِهِمْ عِبْرَةً لِّأُولِي الْأَلْبَابِ
مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصَدِّقًا

Xaqa ahayda) iyo Caddaynta Wax kasta iyo Hanuunka iyo Naxariista Ciddi Rumayn Xaqa.

الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ
وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

Eebe wuxuu diray Nabi Maxamed hortiisa (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelce) Rasuulo loo waxyooday, ee Dadku waa inay Dhulka maraan ee Waano Qaataan siday noqotay Cidhibtii Kuwii hore Aakhiraana u Khayrroon Kuwa Dhawrsada, Tan kale markay Rasuuladii ka Quusteen rumaynta Qoomkoodii oo la Beeniyyay yaa Waxaa u imaanayay Gargaarkii Eebe Markaasuu Korinaayey Cidda uu doono, Wax Ciqaabta Eebe kuwa danbiillayaasha ah ka Celina ma Jiro, Qisooyinkaa la soo Sheegayna waanaa ugu Sugaan Cidii Caqli Leh, Mana aha War la iska been abuuray, Waase urumayn xaqii ka Horreyay, iyo Caddaynta Wax Kasta iyo hanuunka iyo Naxariista ciddii Rumayn Xaqa. Saasayna ku Dhamaatay Suuraddii iyadoo kulmisay Wax badan oo Qisadii Nabi Yusuf iyo Xigmooyin kalaba, waxaase waajiba in Lagu Waano Qaato siday Suuraduba ku Dhamaatay, Lana rumeeyo Xaqa, Eebana loo kali yeelo Cibaadada, lana Sugo Gargaarka Eebe, Lana ogaado Xaqnimada Quraanka, Wanaaga iyo Xaqana loogu Yeedho Dadka, Guud ahaan Eebe si Dhaba loo Rumeeyo Yuusuf (109-111).

Suurat Ar-Racd

سُورَةُ الرَّعْدِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Xarfaha hore oo kale waan soo Sheegnay Fasirkooda, Kuwaasna waa Aayaadkii Kitaabka (Quraanka), Waxaa lagaaga soo Dejiyay xagga Eebahaa waana Xaq Dadka Badankiise ma Rumaynin.

الْمَرْءِ يَلِكُ أَيُّهَا الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكَ

مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

2. Eebe waa kan koryeela Samooyinka Tiir La'aan aad Aragtaan Markaas ku istiwooday Carshiga, Sakharayna Qorraxda iyo Dayaxa Dhammaana waxay ku socdaan Muddo magacaaban, Eebaa maamula amarka Caddeeyana aayaadka Inaad la kulanka Eebihiin yaqiinsataan.

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ أَسْتَوَىٰ
عَلَى الْعَرْشِ وَسَحَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ
مُّسَمًّى بِيَدَيْهِ الْأَمْثَلُ فَفَصِّلْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ يَلْقَآءُ
رَبِّكُمْ تُؤْمِنُونَ ﴿٢﴾

3. Eebe waa kan Fidiyay Dhulka Yeelayna Dhexdiisa buuro, iyo wabiyo Midho kastana ka yeelay Dhexdiisa

وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَتْنَهَا
وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشَى الْبَيْلَ

laba nooc Wuxuuna ku Dadaa Habeenkii Maalinta, Arrintaasna Calaa-mooyin yaa ugu Sugan Ciddii fikiri.

النَّهَارِ إِن فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦﴾

Suuradaha lagu Billaabay Xarfahaas oo kale waxay ku tusin Sida Eebe Quraanka Ugu gargaaray iyo xaqa iyo Waynida Quraanka, Aayadahanna waxay ku Tusin in Quraanku xaq Eebe soo Dejiyay yahay, inkastoo Dadka badankii Rumaynin, Ilaaha Quraanka soo Dejiyayna waa kan koryeelay Samooyinka tiir La'aantiis.

Kuna istiwooday carshiga si u cunanta hallayn la'aan iyo u ekaynsiin la'aan Sahlayna Qorraxda iyo Dayaxa,muddo ay ku socdaana uyeelay.Amarkana isagaa Maamula, Caddeeyna Aayaadka inaad la kulanka Ilaahiina rumaysaan, waana Kan Dhulka fidiyay,buuro, wabiyo, iyo Nooc kastoo midha ahna yeelay, Habeenka iyo Maalintana isku badala si ay Calaamo ugu Noqoto ciddii Fikiri.

Taasina waxay ku Tusin in Eebe Maamulo Adduunka sare iyo Hoosaba, Awooddiisuna wax la Qiyaasi karo Ahayn,Mudanna cibaado Dhaba iyo Aqoonsi. Ar-Racd (1-3).

4. Dhulka waxaa ah Goosinno daris ah (isku dhaw) iyo Bustaan Cinaba iyo Beer iyo Timir oo Mataano ah iyo kuwo aan Mataano ahayn, laguna Waraabiyo Biyo kaliya Waxaana ku kala Fadilaynaa (Wanaajinaynaa) qaar qaarka kale Cunnada (Dhadhanka) Arrintaasna Calaamaa ugu Sugan Ciddii Wax kasi.

وَفِي الْأَرْضِ قَطْعٌ مُّتَمَجِّدٌ وَجَنَّتْ مِّنْ أَعْتَابٍ
وَرِزْقٌ وَخَيْلٌ صَوَّانٌ وَعَيْرٌ صَوَّانٌ يُسْقَى بِمَاءٍ
وَّحِدٍ وَنُقُضَلٌ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ
إِن فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

5. Haddaad yaabtana waxaa Yaaba Hadalkoodii Ahaa ma Markaan noqonno Carro yaa Markaas Abuur Cusub (Nala abuuri) Kuwaasi waa kuwa Ka Galoobay Eebahood waana Kuwa Luquntooda la Yeelay Katii-nadko waana kuwo Naarta Ehelkeeda ah Kuna Dhex waari.

وَإِن تَعَجَبَ فَعَجَّبَ قَوْلُهُمْ آءِ ذَا كُنَّا تَرَبًا
آءِ نَأْتِي خَلْقٍ جَدِيدٍ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ الْأَعْدَلُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥﴾

6. Waxayna kaa Dedejisan Xumaan wanaag ka hor Iyadooy Tagtay Hortood tusaalayaal (ciqaabeed) Eeba-haana waa u danbi Dhaafaha dadka iyagoo Dulmi ku sugan Eebahaana waa Ciqaab darane.

وَيَسْتَعِجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَتْلَ الْحَسَنَةِ
وَقَدْ خَلَّتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثَلُتُ وَإِنَّ رَبَّكَ
لَذُو مَعْفَرٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ
وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾

Aayadhuna waxay ka warrami Qudrada Eebe iyo Awooddiisa iyo Midhaha isu Dhaw ee Biyo kaliya ka waraaba Hadana kala Duwanyahay Dhadhankoodu, Midabkoodu, adaygga, Jileeca,waynida, yaraanta, Waxaasoo Dhanna waxay ku tusin Awoodda iyo Maamulka Eebe ay Kuwaano Qaadan Ciddii wax kasi, Yaan ilaahay ahayn oo saas Yeeli kara, Aaway kuwii Caqli xumaa ee lahaa Dabeecadbaa wax Fasha, wa layaab Waxaase la yaab isna ah inay Gaaladu Cuslaystaan in Markay Dhintaan oy Carro Noqdaan La soo celin markale, Kuwaasu waa kuwa Eebe Ka gaaloobay ee luqunta Laga xidhi waana Kuwo ku waari, ee dadajista Ciqaab iyo Dhibaato Wanaag ka hor, Hortoodana waxaa ahaa wax lagu waano qaato oo Ciqaaba, Eebase wuu isaga Danbi Dhaafaa iyagoo Dulmi fali, Ciqaabtiisuna way darantahay. Rasuulka-na (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Saamaxa Eebe la'aantii iyo Dhaafiddiisu cidna Nolol Kuma xasisheen,Ciqaabtiisuna hadayna Jirin cid Kasta Way Talo saaran lahayd. Waxaa wariyay Ibnu abii Xaatim, Saas Darteed waa in La waano qaato Wanaaggana lagu dadaalo,Xaaraantana laga fagaado. Ar-Racd (4-6).

7. waxay dheheen kuwii gaaloobay maxaa loogu soo Dejin waayey korkiisa Aayad xagga Eebihiis ka timid, adugu waxaad uun tahay Dige cid kastana waxay leedahay Hanuuniye.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ ۗ إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٧﴾

8. Eebaa og waxay ku siddo uurka Dhaddig kasta, iyo waxay Ilmo galleenadu Nusqaamin, iyo waxay kordhin (Dhiciis iyo Shin) wax kastana Eebe agtiisa Qaddar (Waqti) yuu leeyahay.

اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ وَمَا تَغِيصُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزِدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾

9. wuxuuna ogyahay wax maqan iyo waxa jooga waana weyne ka sarreeya (wax kasta).

عَلَيْهِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرِ الْمُتَعَالِ ﴿٩﴾

10. waana isku mid kiinna qarsada hadalka iyo kiinna la qaylya, iyo kii isqariya habeenkii iyo kii Muujiya Maalintii.

سَوَاءٌ يَسْكُرُ مِنْ أَمْرِ الْقَوْلِ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ.

وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ يَأْتِيهِ الْبُيُوتُ بِالنَّهَارِ ﴿١٠﴾

11. wuxuuna leeyahay (Ruux kasta) kuwo ku isbedela (Malaa'ig) oo hortiiisa iyo Gadaashiisa ah kuna dhawra amarka Eebe, Ilaahayna ma dooriyo wax dad ku suganyahay intay ka dooriyaan waxa naftooda ku sugan, markuu Eebe la doono Dad dhibna wax ka celin ma jiro-mana laha Eebe ka sokow Gargaare.

لَهُ، مَعْبُوتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ، يَحْفَظُونَهُ،

مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّكَ اللَّهُ لَا يَغْيُرُ مَا يَقُومُ حَتَّىٰ يَغْيُرُوا مَا يَأْنفُسِهِمْ ۗ وَإِذْ أَرَادَ اللَّهُ يَقُومِ سُوءًا فَلَا مَرَدَ لَهُ ۗ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ آلٍ ﴿١١﴾

Waxbadan yey Gaaladii warsadeen Aayado Kibir iyo isla wayni darteed, Nabiguse waa uun u Dige'cidkastana waxay leedahay Hanuuniye.

Tan kale Eebaa wax walba og, waxa Uurka ku jira, waxa dhiciis noqon waxa Shin ku dhalan, wax walbana Waqti bay ku leeyihiin Eebe agtiisa, wuuna ogyahay waxa maqan iyo waxa jooga, waana waynaha sarreeya, waana isugu mid Eebe ciddii wax qarsata iyo tii Muujiya iyo tii Habeen la gabata iyo tii Maalin Muujiyada, ruux walbana Malaa'igba hortiiisa iyo Gadaashiisa ku dhawra Iidinka Eebe, Sunnada Eebana waa inaan cidna laga doorinin siday ku sugantahay haddayna doorinin waxa Naftooda kusugan cidduu Eebe xumaan la doonana wax ka celin ama gargaari ma jiro.

Waxaana sugnaaday in Malaa'igtu isukeen Beddesho Habeen iyo Maalin, saasayna u habboontahay in xumaanta laga dhawrsado wanaagana lagu dadaalo, Eebana la cuskado. Ar-Racd (7-11).

12. Eebe waa kan idin tusiya Hillaaca cabsi gelin iyo rajo gelin darteed, wuxuuna abuuraa daruurta culus.

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ أَلْبَرَكُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا ۗ وَيُنشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿١٢﴾

13. wuxuuna la tasbiixsadaa onkadku Mahadda Eebe ku dheehan iyo Malaa'igtuna (waxay la tasbiixsan)

وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ، وَالْمَلَيِّكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ،

Cabsida Eebe, wuxuuna diraa Danabyo wuxuuna ku ridaa cidduu doono, iyaguna waxay ku murmi Eebe isagoo ciqaabtiisu darantahay.

14. Eebe waxaa u Sugnaaday Baryo (iyo Cibaado) Xaqa, waxa ka soo hadhayna waxba uma ajiibaan (kuwa baryi) sida mid ku fidiyey Gacmihiisa Xagga Biyaha inay Afkiisa gaadhaan, mana gaadhayaan, Baryada Gaaladuna waxaan baadi ahayn ma aha.

15. waxaa Ilaahay u Sujuuda «u khu-duuca» waxa ku sugan Samooyinka iyo Dhulka Ogolaansho iyo Qasab iyo Hooskooda aroor iyo Galbihiiba.

Eebe waa kan awoodda badan ee Dadka tusiya Hillaac Cabsi gelin iyo Damac galin, Abuurana daruul culus, lana tasbiixsado Onkadku iyo Malaa'igtu dartiis, dirana danabyada cidduu doonana ku rida, Gaaladuna waxay ku murmi Eebe isagoo Ciqaabtiisu darantahay, Eebana wuxuu mudan yahay Cibaado Xaq ah isagaana baryo mudan, waxay baryi Eebe ka sokowna waxay la mid yihiin ruux Gacmaha Biyaha ku taagay inay soo gaadhaan Afkiisa mana suurowdo, Gaalada baryadeeduna waa Baadi wax kama jiraana, waxa Cirka iyo Dhulka ku suganna Eebay u Khuduucan Ogolaansho iyo Qasabba oo cid Abuurid, Doorsoon, Cudur, Geeri iyo Maamulka Eebe diidi karta ma jirto.

Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Haddaad Maqashaan onkodka Eebe Xusa, kuma dhoco cid Eebe xusiye, waxaa wariyey Dhabaraani. Dhabtuna waa in Eebe Xaq yahay, Nabiguna Xaq yahay, Diintuna Xaq tahay, Qiyaamo iyo Xisaab iyo Janno iyo Naarna wax sugan yihiin lana rabo Darbasho iyo samo fal. Ar-Racd (12-15).

16. waxaad dhahdaa yaa ah Eebaha Samooyinka iyo Dhulka, waxaadna dhahdaa waa Eebe, waxaadna dhahdaa ma yeelanaysaan Eebe ka sokow Awliyo (gargaarayaal) oon u hananayn naf-tooda Nacfi iyo dhib midna, dheh ma egyihiin Indhoole iyo wax Arke, mase egyihiin Mugdiyo iyo Nuur mise waxay u yeeleen Eebe Shuruko wax u Abuuray sida Abuurka Eebe oo waxaa isaga ekaaday Abuurkii, waxaad dhahdaa Eebaa wax kasta Abuuray waana kali awood badan.

17. wuxuu ka soo dejiyey Samada Biyo waxaana la durduray waadiyo Awooddood wuxuuna xambaartaa daadku daadxoos sarraysa, waxay dabka ku huriaanna Doonid isku qurxin,

وَرَسُولِ الصَّوْعِ قَيْصِبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ
وَهُمْ يُجَدِّ لَوْتَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شِدْدُ الْحَالِ ﴿١٣﴾

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ
لَهُمْ شَيْءٌ إِلَّا كِبْسَطُ كَفْتِهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ
وَمَا هُوَ بِبَلِيغِهِ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿١٤﴾

وَلِلَّهِ تَسْجُدُ مِنَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا
وَكَرْهًا وَظَلَمَهُمُ بِالْعُدْوِ وَالْأَصَالِ ﴿١٥﴾

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُ
مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَلْبِغُونَ لَأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا
قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ نَسْتَوِي
الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ
فَتَشَبَّهُهُ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلْ اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ
وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهْرُ ﴿١٦﴾

أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا
فَأَحْمَلَتِ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ
فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلَهُ كَذَلِكَ يُضْرَبُ

ama alaabo waxaa ah abuur la mida, saasuuna Eebe ugu yeelan tusaale xaqa iyo Baadilka, Xumbaduse way tagi iyadoo ingagan waxa dadka anficise wuxuu ku nagaan dhulka, saasuuna Eebe u yeelaa Tusaalayaasha.

اللَّهُ الْحَقُّ وَالْبَاطِلُ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً
وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَكُونُ فِي الْأَرْضِ
كَذَلِكَ يُصْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ ﴿١٧﴾

Eebe mooyee Ilaah kale ma jiro, Cirka, Dhulka iyo Khalqiga dhammaanna Eebaa ahaysiiyey, mana mudna cid kale in wax lala wadaajiyo, illeen waxba ma hantaane, mana sinna Mu'min iyo gaal, sidayna u sinnayn indhoole iyo wax arke, iyo Mugdi iyo Iftiin, wax abuura abuurka Eebe oo kalena ma jiro, Eebaase wax kasta abuuray, waana kali awood badan, isagaana roobka keena Togogana durduriya iyagoo xambaarsan xumbo sarreysa, sida xumbada birta, saasuuna Eebe ugu yeelaa Tusaale Xaqa iyo Baadhilka, xumbaduse way tagtaa iyadoo ingagan waxa dadka anficise dhulkuu ku hadhaa, saasuuna Eebe wax u tusaaleeyaa, arrintaasuna waxay ku tusin in Eebe Ilaaha xaqa yahay, inayna sinnayn Mu'min iyo Gaal, Mugdi iyo Nuur, in Roobka Eebe keeno, in xumaantu baabi'i xaquna sugnaan, waana tusaale caddeyn sida kala bixi Maalinta Qiyaame iyo Aakharo. «Allaha sahlo». Ar-Racd (16-17).

18. kuwa Eebahood ajiibay (Maqlay) waxaa u sugnaaday wanaag (janno) kuwaan ajiibin (maqlinna) hadduu u sugnaado waxa dhulka ku sugan dhammaan oo wax la mida la jiro way isku furan lahaayeen kuwaasna waxaa u sugnaaday xisaab xun (daran) Hooygooduna waa Jahannamo iyadaana u xun gogol.

الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحَسَنَ وَالَّذِينَ
لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ مِثْرَ الْأَرْضِ جَمِيعًا
وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ ۗ أُولَٰئِكَ لَهُمْ
سُوءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَهُمْ جَهَنَّمُ وَيَسُوءُ الْهَادِ ﴿١٨﴾

19. cid og in waxa lagaaga soo dejiyey xagga Eebahaa uu xaqa yahay ma la midbaa mid indho la', waxaa uun waantooma kuwa caqliga leh.

﴿١٩﴾ أَمْ مَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ مِنَ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ
هُوَ أَعْمَى ۗ إِنَّمَا يَنْذَرُكَ أَتُوبُوا أَلَّا تَلْبَسُوا

20. ee ah kuwa Oofiya ballanka Eebe oon burininna ballanka adag.

الَّذِينَ يُؤْفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقِضُونَ الْعَيْثُقَ ﴿٢٠﴾

21. ee ah kuwa xidhiidhiya waxa Eebe faray in la xidhiidhiyo kana cabsada Eebahood kana cabsada xisaab xun.

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ ۗ أَنْ يُوصَلَ
وَيَحْسَبُونَ أَنَّ رَحْمَتَنَا بِمَنِّهِمْ وَيَحْسَبُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ﴿٢١﴾

22. ee ah kuwa u samray doonid waji-ga Eebahood dartiis, oogayna Salaadda, kana bixiyey waxaan ku arzaa-qnay qayb qarsoodi iyo muuqaalba, raacsiiyana wanaagga xumaanta, kuwaas cidhib fiican yaa u sugnaatay.

وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِعَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرُءُونَ
بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٢﴾

23. waxaana gali jannada cadnin iyaga iyo cidda suuban oo Aabbayaalkooda, Haweenkooda iyo caruurtooda, Malaa'igtuna waxay uga soo gali irid kasta.

جَنَّاتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ
وَوَدَّيْتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾

24. iyagoo ku dhihi Nabadgalyo korkiinna ha ahaato samirkiinna dartiis waxaa wanaag badan cidhibta daarta (Janno).

سَلَّمَ عَلَيْهِمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٤﴾

Wanaag fale wanaag iyo jannaa u sugnaaday illeen Eebuu maqlaye, kuwaan Eebe maqlinna waxa dhulka ku sugan hadday leeyihiin dhammaan iyo wax la mida way isku furan lahaayeen Qiyaamada waxaana u sugnaaday xisaab xun iyo Hooy cadaab, mana sinna cid og xaqnimada Quraanka iyo cid ka indho la'waanaduna waxay anfadaa kuwa caqliga leh ee oofiya cahdiga iyo Ballanka Eebe, ee xidhiidhiya waxa Eebe faray in la xidhiidhiyo oo Qaraabo iyo Dadka dhibaataysan iyo Xaqa Eebe, xisaab xunna ka yaaba, ee samra oo u adkaysta cibaadada dar Eebe, Oogana Salaadda waxna bixiya Qarsoodi iyo muuqba, waana kuwa cidhib fiican iyo Jannada cadnin u sugnaatay iyaga iyo Ehelkooda Wanaagsan, Malaa'igtuna meel walba way uga soo geli iyadoo salaami uguna bogaadin cidhibta fiican, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Kooxda jannada u hor gali waa fuqarada kuwii dar Eebe u Hijrooday, Ilaaliya xuduudda Islaamka oo xumaanta lagaga dhawrsado isagoo dantiisii Laabta ku haysta wax u gudina jirin.. waxaa wariyey Imaam Axmed. Ar-Ra'ad (18-24).

25. kuwa buriya Ballanka Eebe adkayntiisa ka dib gooyana wuxuu faray Eebe in la xidhiidhiyo oo fasaa-diyana dhulka kuwaas waxaa u sugnaaday Lacnad iyo Guri xun.

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ
وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ
فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ الْعُقُوبَةُ وَهُمْ فِي الدَّارِ ﴿٢٥﴾

26. Eebaana u fidiya rizqiga cidduu doono kuna cidhiidhiya (cidduudoono), waxayna ku farxeen gaaladii Nolosha Adduunyo, mana aha nolosha adduunyo Aakharo agteeda waxaan maalmo lagu raaxaysto ahayn

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا لَمْتَعَةٌ ﴿٢٦﴾

27. waxay dhihi kuwii gaaloobay maxaa loogu soo dejin waayey korkiinna Aayado Eebihisa xaggiisa, waxaad dhahdaa Eebe wuu dhumiya ciduu doono (oo xaqa diida) wuxuuna u hanuuniyaa xaggiisa ciddii u noqota.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ
قُلْ إِنْ اللَّهُ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَىٰ آيَةٍ
مَنْ أُنَابَ ﴿٢٧﴾

28. ee ah kuwa rumeeyey Xaqa kuna xasishay Quluubtoodu xuska Eebe, xuska Eebayna ku xasishaa Quluubtu.

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ
أَلَا يَذَكِّرُ اللَّهُ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾

29. ee ah kuwa rumeeyey xaqa falayna camal suuban waxaana u sugnaaday khayr iyo Nicmo iyo Noqosho wanaag-san.

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحَسَنُ مَّا بِ

Aayadda hore kuwa ku xusan waa kuwa ka soo horjeeda Mu miniinta ee Buriya ballanka gooyana wuxuu faray in la xidhiidhiyo Eebe, dhulkana fasaadiya oo xumaan iyo gaalnimo iyo dulmi ku maamula, kuwaas lacnad iyo guri xun baana u sugnaaday, Awooddana Eebaa iska leh oo cidduu doonana Imtixaan ugu waasiciya, kuu doona wax kaafiya siiya ama ku cidhiidhya, mana aha jecely iyo Nacayb midna, Gaalana waxay ku farxaan adduunyada, Nolosha Adduunyana markii loo eego Aakharo iyo waxa Eebe u darbay Mu'iniinta waa maalmo raaxo leh ee tegi, waxaana Xadiith ku sugnaaday: adduunyadu markii loo eego Aakharo waa far bad la geliyey, bal ha eego wuxuu ka soo celiyey. wariye «Muslim». Gaalana mucjiso doonid iyo madax adayg waa caadadood, Ciddiise xaqa diida Eebaa sii dhumiya, tii hanuunka doontana wuu hanuuniyaa, ee qalbigedu ku xasisho xuska Eebe, Xusidda Eebaana Quluubtu ku xasishaa, Kuwaa xaqa rumeeyey ee camal fiican fala waxay heli Janno iyo Noqosho fiican, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabaddgalyo Eebe korkiisa ha yeele) wuxuu yidhi: Jannada waxaa ah geed uu socda kan saaran hooskeed Boqol sano oosan goynayn. Waxaa wariyey Bukhaari. Wakaas xaqa Eebe iyo Awooddiisa, iyo xaalka Adduun iyo kan aakhiro iyo wax qalbigu ku xasilo iyo Janno iyo wanaag iyo hanuun iyo baadi ciddii caqli lehna way kala dooran. Ar-Racd (25-29).

30. saasaan kuugu dirray Ummad ay tageen Ummado hortood inaad ku akhrido kaan kuu waxyoonaay iyaguna waxay ka gaaloobi Eebaha Raxmaana, waxaad dhahdaa Eebe mooyee Ilaah kale ma jiro, isagaana tala saartay xagiisaana u noqon.

كَذٰلِكَ اَرْسَلْنَاكَ فِيْ اُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا اُمَمٌ لِّتَسْئَلُوْا عَلَيْهِمُ الَّذِيْٓ اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُوْنَ بِالرَّحْمٰنِ قُلْ هُوَ رَبِّيْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ اِلَيْهِ مَتَابِ

31. haddii Quraan dartiis buuro lala kaxayn, ama lala goyn dhulka ama lagula hadli Dadkii dhintay (Wuxuu noqon lahaa Quraankan) amarkase Eebaa dhammaantiis iska leh, miyeyanse ogayn kuwa rumeeyey xaqu hadduu Eebe doono inuu hanuunin lahaa Dadka dhammaan kamana tagaan kuwii gaaloobay (Xumaan) intay kaga dhacdo Musiibo waxay faleen Darteed ama degto meel ku dhaw guryahooda intuu ka yimaaddo Yaboohii Eebe, Ilaah Ma baajiyoy ballanka.

وَلَوْ اَن قُرْءَا نَا سِرَّتْ بِهٖ الْجِبَالُ اَوْ قَطَعَتْ بِهٖ الْاَرْضُ اَوْ كَلَّمَتْ بِهٖ الْمَوْتُۙ بَلْ لِيْلَهٗ الْاَمْرُ جَمِيْعًا اَفَلَمْ يَأْتِنِسْ الَّذِيْنَ ءَاْمَنُوْا اَن لَّوْ يَشَاءُ اللّٰهُ لَهَدٰى النَّاسَ جَمِيْعًا وَّلَا يَزَالُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا تَصِيْبُهُمْ مِّمَّا صَنَعُوْا فَاَرَعَهُ اَوْ تَحُلُّ قَرِيْبًا مِّنْ دَارِهِمْ حَتّٰى يَأْتِيَ وَعْدَ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَخْلِفُ الْمِيْعَادَ

32. waxaa lagu Jees Jeestay Rasuullo kaa horreeyey markaasaan sugay kuwii gaaloobay, ka dibna waan Qabtay ee

وَلَقَدْ اَسْمَعْتُمْ زَيْرُبْرُسَ مِّنْ قَبْلِكَ فَاَمَلْتُمْ لِذٰلِذِيْنَ

siday noqotay ciqaabtaydii (Way dar-
rayd).

كَفَرُوا ثُمَّ أَخَذْتَهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٣٣﴾

Eebe wuxuu sheegay Nabiga Inuu u diray ummad ay ka horreeyeen ummado Rasuullo loo diray, si aad ugu akhrido waxa lagu waxyooday, waxayna ka gaaloobi Eebaha Raxmaan, waxaad dhahdaa waa Eebahay, Ilaahay mooyee Eebe kalana ma jiro, isagaanan talo saartay Xaggiisaana u noqon, u toobad keeni, Eebana isagoo amaani quraanka wuxuu sheegay in haddii Kutubihii hore laga heli Kitaab Buuraha meejooda ka kaxeeya ama dhulka lala Gooyo, ama dadkii dhintay lagula hadlo waxaa ka mudnaa lahaa Quraankan, Amarka Eebaa dhammaantiis iska leh, miyeynase ogayn kuwii rumeeyey in hadduu Eebe doono hanuunin lahaa Dadka dhammaan, Gaalana kama tagaan xumaanta inta kaga dhacdo Musiibo, ama ay ku dhacdo meeja u dhaw Guryahooda intuu ka yimaado yaboohii Eebe oo ah guusha Islaamka, ama Qiyaamada, Eebana ma baajiyo ballanka. Waxaa lagu jees jeesay Rasuullo kaa horreeyey waxaana u sugay gaaladii markaasaan qabtay ee siday tahay ciqaabtaydii. Aayaduhuna waxay caddayn Rasuulnima Nabiga, Kalinimada Eebe, Talasaarshadiisa, in isaga loo noqon, fadliga iyo Sharafta Quraanka, Madax adayyga Gaalada, in la ciqaabi Eebana oofin ballanka. Ar-Raccd (30-32).

33. cid ku ilaalin naf kastaa waxay kasbatay (Eebe) ma la midbaa midaan saas ahayn, waxayna u yeelen Eebe Shurako dheh magacaaba, mise waxaad Eebe uga warramaysaan waxaan joogin Dhulka, mise hadal muuqaala, saas ma aha ee waxaa loo qurxiyey kuwii gaaloobay dhagartooda waxaana laga leexiyey Jidka, cid Eebe dhumiyeyna ma laha wax hanuunin.

أَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَىٰ كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلْ سَمُّوهُمْ أَمْ تُنَبِّئُونَهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي الْأَرْضِ أَمْ بَيِّظُهُمْ مِنَ الْقَوْلِ لِيَلْزَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرَهُمْ وَصُدُّوا عَنِ السَّبِيلِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

34. waxayna mudan cadaab nolosha adduun, cadaabka aakhiraana daran mana u sugna wax Eebe ka Ilaalin.

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَعَذَابٌ الْآخِرَةِ اَشَقُّ وَمَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٣٤﴾

35. tusaalaha (Tilmaanta) jannada loo darbay kuwa dhawrsada waa inay dhex socdaan Wabiyaalkii, Cunnadeeduna waa joogto iyo hooskeedu, taasina waa cidhibta kuwa dhawrsada cidhibta gaaladuna waa Naar.

﴿ مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ أُكُلُهَا دَائِمٌ وَظُلُمَاتُهَا تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ ﴿٣٥﴾

Eebaa wax walba ilaaliya oo daalacan, wax la midana ma jiro, iyo wax ku dhaw midna, Shurakada ay u yeelenna waa been ay magacaabeen oon joogin Dhulka iyo war muuqaalkiis, mase Eebay uga warrami Khalqigiisa kuwaas wuxuu shaydaan u qurxiyey dhagartooda, jidka Xaqa ahna waa laga aaday, wax toosinna ma helaan, waxayna mudan Cadaab adduun iyo mid ka daran oo Aakhiro, wax Eebe ka dhawrina ma jiro, Jannada loo darbay Mu'iniinta dhawrsatana waa in Wabiyaal dhex socdaan Cunnadeeda iyo hooskeeduna Joogto yahay, waana cidhibta kuwa dhawrsada, sida Naartu u tahay cidhibta Gaalada. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yelee) wax badan yuu fairsay Aayada-ha Jannada ka warrami oo tilmaamay inay Nicmo ku dhantahay, xumaana ka fogtahay, lagana dhimayn, dhib iyo rafaadna lahayn, ciddii caqli lehna waa inay u darbato, una guuro, una galab caraabo, una kallaho cid guurtayna way gaadhaa Maqsadkeeda, haddiise lagu khaldamo dhalanteed iyo bildhaanta Adduun waa uun khasaare iyo halaag. «Eebe ha na toosiyo». Ar-Raccd (33-35).

36. kuwaan siinnay Kitaabka waxay ku farxaan waxa lagugu soo dejiyey, xisbiyada waxaa ka mida kuwo diidi Qaarkiis, waxaad dhahdaa waxaa uun lay faray inaan caabudo Eebe una shaariig yeelin, xaggiisaan u yeedhi xaggiisaana u noqon.

37. saasaana kuugu soo dejinnay xukun Carabi ah, haddaad raacdo hawadoodana intuu cilmi ku soo gaadhay ka dib, kama helaysid xagga Eebe gargaare iyo dhawre.

38. waxaan dirray hortaa rasuullo waxaana u yeellay Haween iyo caruur, Rasuulna Mucjiso lama imaan karo idimka Eebe La'aantiis, muddo kastana way Qorantahay.

39. Eebana wuu tiraa wuxuu doono wuuna sugaa, Agtiisana waxaa ah Looxul maxfuudka.

وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الْأَحْزَابِ مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُ قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ بِهِ إِلَيْهِ أَدْعُوا وَإِلَيْهِ مَتَابٌ ﴿٣٦﴾

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنْ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْآيَاتِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن وِرْدٍ وَلَا وَاقٍ ﴿٣٧﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ لِرُسُلِنَا أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا يَأْذِنُ اللَّهُ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٍ ﴿٣٨﴾
يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ مَا يَشَاءُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ﴿٣٩﴾

Kuwii Ehelu Kitaabka ahaa Qaarkooda rumeeyey Nabiga iyo Xaquu la yimid way ku farxayeen, inkasoo koox ka mida ay diidi xaqa Qaarkiis, Nabigana waxaa la faray inuu Eebihiiis uun Caabudo xaggiisana ugu yeedho Dadka illeen xaggiisaa loo noqone, saasaana loogu soo dejiyey Quraan Carabi ah, ciddii raacda hawo dad oo xun iyagoo u cilmi leh kama helayo xagga Eebe gargaare iyo ilaalaye midna. Inuu Eebe diro Rasuulna waa Jid Eebe oo horreeyey waxayna yeesheen Xaas iyo caruur, illeen waa Bani Aadame, Rasuul Mucjiso la imaan karana ma jiro idimka Eebe la'aantiis, wax kastana waqti go'an yuu leeyahay, wuxuu rabana Eebe wuu tiraa, wuxuu doonana wuu sugaa, Agtiisana waxaa ah Looxul maxfuudka.

Taasina waxay ku tusin in ciddii Cilmi iyo Caqli leh ay rumayn Nabiga iyo Quraanka, iyo in Eebe kaliya la caabudo, looguna yeedho dadka, ciddii xaqa ka leexata ayan gargaare heleyn, in Rasuulladu dad yihiin oy wax cuni waxna guursan waxna dhalaan, in Mucjisadu xagga Eebe ka timaaddo, in wax walba muddo leeyahay, in Eebe wuxuu doono tiro kuu doonana sugo. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Ruuxa waxaa Rizqiga looga Hoojiyaa Dambi dartiis, Ducaduna Qaddarkay wax ka tartaa, Cimrigana waxaa siyaadiya samo fal. waxaa wariyey Axmed, Nasaai iyo kuwo kale. Ar-Racd (36-39).

40. haddaan ku tusinno qaar waxaan u yaboohi (oo dulli ah waa saas) hadaanse ku Oofsanno waxaa uun korkaaga ah Gaadhsiin Anagana waxaa na saaran inaan xisaabinno.

وَإِن مَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾

41. miyeyna arkayn inaannu uga imaan dhulka darfaha anagoo nusqaamin furid (ama Abaar) Eebana wuu

أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ

xukumi,wax burinna ma jiro xukun-kiisa, waana midkay deg deg tahay xisaabtiisu.

يَحْكُمُ لَا مُعْتَبَرٍ لِحُكْمِهِ ۗ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤١﴾

42. waxaa wax dhagray kuwii ka horreeyey Eebaase abaal maris (Dhagar) iska leh dhammaan,wuxuuna ogyahay waxay kasban naf kasto, waxayna ogaan Gaaladu cidday u ahaato cidhib fiican.

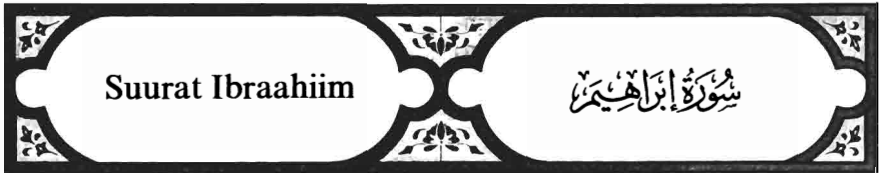
وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا ۗ يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسِعَعِلْمُ الْكَافِرِ لِمَنْ عَقِيَ الدَّارَ ﴿٤٢﴾

43. waxayna dhihi kuwii Gaaloobay ma tihid Rasuul, waxaad dhahdaa waxaa marag ugu filan dhexdeenna Eebe iyo cidda agteed ogaanshaha Kitaabku yahay.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۗ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٣﴾

(Nabiga Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) dhib ma saarra hadduu Eebe Ciqaabo Gaalada intuu Nabigu Noolyahayna waa wanaag, hadduu ka hor Oofsadana waxaa uun Nabiga Saaran Gaadhsiin, Eebana Xisaabtooda, Wuuna u gargaaray Eebe Rasuulkiisa, Gaaladiina jabiyey isagoo Nool, waxaana u muuqatay in Dhulka Darfaha laga soo Nusqaaminayey oo Islaamku ka adkaanayey Gaalnimada, Xukunkana Eebaa iska leh, wax xukunkiisa ka daba hadli karana ma jiro, xisaabtiisuna way deg degtaa, dhagarna waa shaqada Gaalada ama ha horreeyeen ama ha dambeeyeen, Eebaase dhammaan abaal maris iska leh oo ka jaasiin, Gaalana mar umbay ogaan cidda cidhibta fiican u hadho, waxayba ku af adeygeen inay Nabiga Beeniyaan kuna dhahaan ma tihid Rasuul, maxaase looga baahanyahay maragooda,waxaa marag ugu filan Eebihis iyo ciddii Cilmi leh oo rumeysan Nabiga oo Ehelu Kitaabkii ah.

Suuradduna waxay ku dhamaatay Dhagarta gaalada xumideeda, in xaqu sarreyn, in cidhib fiican Musliintu heli, in Rasuullada Eebe soo diray maragna ugu filanyahay. Ar- Racd (40-43).

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. xarfaha hore oo kale waa la soo sheegay macnahooda, kanna waa Kitaab aannu kugu soo dejinnay inaad kaga bixisid dadka mugdiyada xagga Nuur idamka Eebhood iyo jidka Eebaha adkaada ee la Mahadiyo.

الرَّكَتَبَ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾

2. Ilaaha iska leh waxa Samooyinka iyo Dhulka ku sugan, halaagna waxaa mudan Gaalada cadaab daran xaggiis.

اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ وَوَيْلٌ لِّلْكَٰفِرِينَ مِن عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٢﴾

3. oo ah kuwa ka jecel nolosha aduun Aakhiro oo ka leexiya (Dadka) Jidka Eebe lana dooni Qallooc, kuwaasuna waxay ku suganyihiin Baadi fog.

الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ
وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا
أُولَئِكَ فِي صُلْحٍ بَعِيدٍ ﴿٢﴾

4. Rasuul kuma dirro waxaan Afka Qoomkiisa ahayn si uu ugu caddeeyo, wuuna baadiyeyaa Eebe cidduu doono inta xaqa loo caddeeyey ka dib, wuuna hanuunin cidduu doono, waana adkaade falsan.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ
لِيُتَبَيَّنَ لِمَنْ يَفْضَلُ اللَّهُ مِنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي
مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤﴾

Quraanka Eebaa ku soo dejiyey Nabiga Muxameda (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu dadka mugdiga iyo jahliga kaga saaro oo Nuur iyo jidka toosan ee Ilaahay u saaro, illeen Eebaa Awood lehe, lana mahdiya, lehna Cirka iyo Dhulka waxa ku sugane, halaag iyo ciqaabna waxaa mudan gaalada Adduun ka doortay Aakhiro oo Jidka Eebe Dadka ka leexiya doonina Qalloociisa iyo xumaantiisa, kuwaasuna waa kuwa baadi fog ku sugan, xigmada Ilaahayna waxay keentay in Rasuul kasta lagu bixiyo Afka Qoomkiisa si marka hore iyaga loo gaadhsiiyo markaas u faafto Diintu, mana keenin xigmada Eebe in Afkasta lagu diro maxaa yeelay Afafku way badanyihiin, Saasaana Nabigeenii loogu Bixiyey Luuqada Carabiga oo cidkastoo Muslima iyo Caalamkaba laga rabo inuu barto.

Rasulkana waxaa saaran u caddeyn xaqa, Dadkana waxaa saaran rumeyn, Eebana wuu xisaabin cid kasta waxay beeratay Khayr iyo Shar. Ibraahiim (1-4).

5. waxaan la dirray (Nabi) Muuse Aayaadkannaga bixi Qoookaaga Mugdiyada xagga Nuurka, kuna waani «xusuusi» Nicmooyinkii Ilaahay arrintaasna Aayaadbaa (Calaamooyin) ugu sugan samir badane, shugri badan dhammaantiis.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا
أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ
إِلَى النُّورِ وَذَكَرَهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ
فِي ذَلِكَ لَأَيِّبَ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٥﴾

6. iyo markuu Nabi Muuse ku yidhi Qoomkiisa xusuusta Nicmada Eebe korkiinna markuu idinka koriyey Colkii Fircoon iyagoo idin dhadhansiin cadaab (Daran) Xun oo gawrici Wila-shiinna oo dayn Gabdhihiinna (Dul-laysi) arrintaasna waxaa ku sugnayd Balaayo (Imtixaam) Eebihiin oo wayn.

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ أذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ
عَلَيْكُمْ إِذْ أَخْرَجَكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ
يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيَدُبُّونَ آيَاتِنَا
وَيَسْتَحْبِبُونَ نِسَاءَ كُفْرٍ فِي ذَلِكَ
بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾

7. iyo markuu Eebehiin ogaysiiyey haddaad shugridaan waan idiin kordhin, haddaad gaalowdaanna cadaabkaygu waa daranyahay.

وَإِذْ تَأَذَّتْ رِجَّتُكُمْ لَمِنْ شَكْرَتُمْ
لَأَرْزِقَنَّكُمْ وَلَمِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي
لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾

8. wuxuuna yidhi (Nabi) Muuse had-daad Gaalowdaan idinka iyo waxa ku sugan Dhulka dhammaan Eebe waa Hodan mahadsan.

وَقَالَ مُوسَىٰ إِنَّ تَكْفُرًا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ غَنِيًّا ﴿٨﴾

Eebe wuxuu la diray Nabi Muuse Sagaal Mucjiso si uu Qoomkiisa mugdiga uga saaro Nuurkana u tusiyo, kuna wacdiyo isagoo xusuusin Nicmooyinkii Eebe, waana arrin calaamo u ah ciddii samir iyo shugri badan. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Amarka Mu'minku waa la yaab, wax kastoo Eebe u keeno waa u khayr, dhib hadduu ku dhaco wuu ku samraa K hayrbayna u noqotaa, haddii wanaag soo gaadhana wuu ku shugriyaa Khayrna way u noqotaa. «Waa xadiith saxiixa». Nabi Muusana wuxuu xusuusiyeey Qoomkiisii sida Eebe ugu Nicmeeyey ugana koriyey Fircoonkii dullaystay ee Wiilasha laynaayey Gabdhahana dullaysanayey, waxayna ahayd Imtixaam wayn, Eebana wuxuu dadka ogaysiiyey in Ciddii ku shugridana uu u kordhin Nicmada, tii ka gaalowdana cadaabka Eebe daranyahay, dhammaan hadday dadku gaaloobaanna Eebe waa Hodan Mahadsan, umana baahna taakulayn iyo gacansiin, waxaase kaalmo u baahan miskiinkaa dadka ah ee haddana markuu ladanyahay wax isbidi. Ibraahiim (5-8).

9. miyuuna idin soo gaadhin warkii kuwii idinka horreeyey (oo ah) Qoomkii Nabi Nuux, Caad, Thamuud, iyo kuwii ka dambeeyey, ma oga (Tira-dooda) Eebe mooyee, waxayna ula yi-maadeen Rasuuladoodii xujooyin wa-xayna ku celiyeen Gacmahooda Af-kooda (Way beeniyeen) waxayna dha-heen anagu waan ka gaalownay waxa laydinku soo diray annaguna sha-kibaan kaga sugannahay waxaad noo-gu yeedhaysaan xaggiisa oo daran.

الَّذِينَ أَنْبَأَكُمْ بِنُوحٍ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ
وَكَانُوا كَافِرِينَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ
لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَهُمْ رَسُولُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
فَرَدُّوا أَعْيُنَهُمْ فِي آفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا
بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ. وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا
إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٩﴾

10. waxay dheheen Rasuuladoodii ma Eebaa shaki ku jiraa ee abuuray Samooyinka iyo Dhulka idiinkuna yeedhi inuu idinka dhaafo dambiya-diinna dibna idiin dhigo tan iyo muddo magacaaban, waxayna dheheen idinku ma tihiin waxaan bashar (Dad) nala mida ahayn, waxaadna doonaysaan inaad naga leexisaan waxay caabudi jireen Aabbayaalkanno noo keena xujo cad.

﴿٩﴾ قَالَتْ رَسُولُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ
مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجَكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ
مُّسَمًّى قَالُوا إِنَّا نَسْتَعِينُ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ
أَنْ تَصُدُّونَنَا عَمَّا كَانَتْ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا قَاتِلُونَ
بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٩﴾

11. Rasuulladii waxay dheheen an-nagu ma nihin waxaan dad idin la mida ahayn, Eebaase ku manaysta (khayr) cidduu doono oo addoomadiisa ka mida, xujana idiinma keeni karro idinka Eebe mooyee, Eebe unna ha tala saarteen Mu'miniintu.

قَالَتْ لَهُمْ رَسُولُهُمْ إِنَّا نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلَكُمْ
وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
وَمَا كَانَتْ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِآيَاتِنَا
وَعَلَىٰ اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

12. maxaanaan u talo saaranayn Eebe isagoo nagu hanuuniyey Jidkannaga, waana ku samraynaa waxaad nagu dhibaysaan Eebe uun ha talo saarteen kuwa talosaaran (Cid).

وَمَا لَنَا اَلَّا نَتَّوَكَّلَ عَلَى اللّٰهِ وَفَدَّ هَدٰنَا
سُبْحٰنًا وَّلَصَّيْرًا عَلٰى مَآءٍ اٰذْ يَتَمَوَّنَا وَعَلٰى اللّٰهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُوْنَ ﴿١٢﴾

Wax badan yuu Eebe ka warramay ummadihii hore iyo waxa ku dhacay si loogu waano qaato, waayna badnaayeen, Nabiyadii iyo Xaqiina waydiideen, iyagoo shakiyey xaqa, Rasuuladuse waxay u sheegeen inaan Eebe iyo xaqu shaki lahayn, see loo shakin Eebaha Cirka iyo Dhulka iyo wax kasta oo khalqi ah Abuuray, runtii waxaa shakin Eebe iyo Abuurkiisa gaalada liita ee jecel inay xumaanta dabaashaan si aan waxna u celin, Eebe dadka wuxuu ugu yeedhi dambi dhaaf, wuxuuna u yeelay waqti magacaaban, mana haboona in gaaladu xujaaystaan in Nabiyadu dad la mida yihiin kana leexin waxay Aabbayaalkood caabudi jireen, Rasuuladuse waa dad Eebaase ku mannaystay waxyi iyo suubanaan, waxay la imaan karaanna ma jiro idin Eebe la'aan tiis, Eebaana cid la talo saarto ah, Mu'miniinta iyo Rasuuladuna isagay talo saartaan illeen isagaa hanuuniyey jidka toosanna ku tusiyey, waana in lagu samro oo loo adkaysto dhibka xaqa dartiis kugu gaadhi adoo isku dayi inaad si fiican isaga reebtid, Eebayna Mu'miniintu talo saartaan. wakaas xaqii iyo wanaagii, maxayse hayaan gaalada xaqa diidaysa ee Beenaalayaasha ah waxba. Ibraahiim (9-12).

13. waxay ku dheheen kuwii gaaloobay Rasuulladoodii waxaynu idinka bixin dhulkannaga ama waxaad ku soo noqonaysaan (soo galaysaan) diintannada, wuxuuna u waxyooday Eebahood inuu halaago daalimiinta.

وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لِرٰسُلِهِمْ لِنُخْرِجَنَّكُمْ
مِّنْ اَرْضِنَاۤ اَوْ لَنُعَوِّدَنَّكُمْ فِيْ مَلِيْنًا فَاَوْحٰٓى اِلَيْهِمْ
رَبُّهُمْ لَنُهَيِّجَنَّ الْاَعْمٰلِيْنَ ﴿١٣﴾

14. dajinna idinka dhulka kuwaas ka dib, arrintaasna waxaa heli ciddii ka cabsata la kulankayga oo ka cabsata gooddigayga.

وَلَنُسَكِّنَنَّكُمْ الْاَرْضَ مِنْۢ بَعْدِهِمْ
ذٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِيْ وَخَافَ وَعِيْدِ ﴿١٤﴾

15. wayna gargaar dalbeen waxaana khasaaray kibir badane madax adag dhammaantiis (xaq diid)

وَأَسْقَمَتْ حَوٰٓى وَخَآبٌ كُلُّۢمَا رِجْسٍ فِىْ عِيْنِيْدِ ﴿١٥﴾

16. waxaana ka horraysa jahannamo waxaana laga waraabin Biyo carow ah (Dhaacaanka Ehelu Naarka).

مِّنْ وَّرَآئِهِۦٓ جَهَنَّمُ وَاُسْقٰٓى مِنْ مَّآءٍ صٰٓدِرٍ يَّسِيْرٍ ﴿١٦﴾

17. wuuna ku margan mana ka degayo wuuna uga imaan Mawduku (Geeridu) meel kasta, mana dhimanayo, gadaashiisna waxaa ah cadaab adag.

يَتَجَرَّعُهُۥٓ وَلَا يَكْتٰدِيْ سِغْفُوْهُٓ وَيَاْتِيْهِ
الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ
وَمِنْ وَّرَآئِهِۦٓ عَذٰبٌ غَلِيْظٌ ﴿١٧﴾

18. kuwa ka gaaloobay Eebahood wuxuu la midyahay camalkoodu dambas ku darraatay «ku dhacday» dabayli maalin dabayl dhabasho daran, kama

مِّثْلَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَاَبْرٰٓئِيْمَ اَعْمٰلُهُمْ كَرَمٰٓدٍ
اَسْتَدَّتْ بِهٖ الرِّيْحُ فِىْ يَوْمٍ عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُوْنَ

karaan (helaan) waxay Kasbadeen waxba, kaasina waa baadida fog uun.

وَمَا كَسَبُوا عَلَىٰ شَيْءٍ ذَٰلِكَ
هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾

Siday caadada gaaladu tahay had iyo jeer waxay ku haddidijireen Rasuulladii inay dhulkooda ka eryi ama ay soo geli Diintooda, waxaad moodaa inay dhulka iyaga kaliya leeyihiin dhabtuna waa in dhulka Eebe leeyahay ugana raalli yahay inay ku noolaato ciddii cadaalad iyo Islaanimo ku fulin oyan gaaladu lahayn say sheegi, daalin waa la halaagi waxaana u hadhi dhulka Ciddii Eebe ka yaabta, Rasuulladii iyo gaaladuba way gargaar warsadeen, waxaase khasaari ciddii kibir badan oo xaqa iskala wayn Galina cadaab daran oon geeri iyo nolol midna ahayn, gaalada camalkeeduna waa sida dambas dabaylu qaadday oo waxba kama helaan, waxayna ku suganyihiin Baadi fog. Waxaa Abii umaamo laga wariyey in Nabigu Yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) in Biyo Naareed loo soo dhawayn gaalka oo uu nici wajiga iyo madaxana ka gubi markuu cabbana Xiidmuhu soo daadan.

Waxaa sheegay Imaam Axmed. Eebe ha naga koriyo Naarta. Camalbaase loo baahanyahay. Ibraahiim (13-18).

19. miyeydaan arkayn in Eebe u abuuray Samooyinka iyo dhulka xaq, hadduu doonana idin tagsiin karo lana imaan karo khalqi cusub.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
بِالْحَقِّ إِنَّ يَشَاءُ يَذْهَبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٩﴾

20. arrintaasina Eebe kuma adka.

وَمَا ذَٰلِكَ عَلَىٰ اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿٢٠﴾

21. waxayna dadku u soo bixi Eebe markaasay ku dhihi kuwii «raaci-yadda» ahaa kuwii madaxda ahaa anagu idinkaan idin raacaynay ee wax ma nooga taraysaan cadaabka Eebe, waxayna dhahaan hadduu Eebe na hanuuniyo waan idin hanuunin lahayn, waa isugu mid korkeenna haddaan argagaxno ama samirno (adkay-sanno) ma helayno fakasho.

وَبَرُّوْا لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضَّمِعْتُمْ لِلَّذِينَ
اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ بَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ
مُعْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا
لَوْ هَدَّيْنَا اللَّهُ لَهَدَيْتَنَا سَوْءًا عَلَيْنَا
أَجْرَ عَنَّا أَمْ صَبْرًا مَا لَنَا مِنْ مَّحِيصٍ ﴿٢١﴾

22. wuxuuna dhahaa shaydaankii marka amarka la xukumo, Eebe wuxuu idiin yaboohay yabooh xaq ah anna waan idiin yaboohay waana idinku be-niyey, wax xujo ahna idinkuma lahayn oon ahayn inaan idiin yeedhay ood i maqasheen ee hay dagaalina ee dagaala naftiinna anuguna idiinma gargaari karo idinna iima gargaari kartaan, anugu waan diiday waxaa ila wadaajiseen horay daalimiintuna waxay mudan ca-daab daran,

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ
وَعَدَكُمْ وَعَدَ الْحَقُّ وَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ
وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ
فَأَسْتَجِبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا
أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنَا
بِمُصْرِخِكُمْ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ
مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٢﴾

23. waxaana la gelin kuwii rumeeyey xaqa oo camal fiican falay Jannooyin ay socoto dhexdeeda wabiyadii iyagoo ku dhex waari idanka Eebe dartiis soo dhawayskooduna dhexdeeda waa saalaan.

وَأَدْخِلِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ يُحِبُّونَ فِيهَا سَلَامٌ ﴿٢٣﴾

Dadkoo dhan Eehey hor imaan Qiyaamada, waxaana is dagaali oo murmi Madaxdii xumayd iyo raaqiyaddoodii oo ay raaciyaduu dhihi idinkaa na dhumiyey ee wax ma noo taraysaan, iyana ugu jawaabi imayan waxba u tarayn, hadday argagaxaan iyo hadday adkaaystaan isku mid tahay wax u gargaarina ayan helayn, waxaana la xidhiidhiyey iyaga iyo shaydaan oo isna marka dadka la kala xukumo u sheegi kuwuu dhumiyey in Eebe dhabta u sheegay isna been u sheegay wax xooga ama xujo ahna uusan u haysan saasna warkiisii ku maqlen, ee haysdagaaleen iyagu ee yeyna dagaalin isaga waxna isuma tari karaan, wuuna kaga baxay warkoodii, gaalna cadaab daran baa u sugnaaday, mu'miniintana waxaa la gelin jannooyin khayr ku dhanyahay ay ku waari dhexdeedana ay salaam iyo Nabadgalyo kala kulmi. saasayna u muuqataa siday isu dagaali isuna canaan Madaxdii dhumisay dadkeeda iyo dadkeey dhumiyeen, iyo siduu shaydaan khudub ugu akhrin kuwuu dhumiyey. Shacbi wuxuu yidhi: Wuxuu ka khudbayn Qiyaamada dadka hortooda. saas darteed waa inaan cidna lagu raacin xumaan laga digtoonaa Shayaanka Jinniga iyo kan insigaba, Eebana aan lagaa dhex marin si aad u liibaanto. Ibraahiim (19-23).

24. ma ogtahay sida Eebe ugu yeelay Tusaale kalimada (Erayga) Fiican sida Geed wanaagsan oo xididadeedii dhulka ku suganyihiin laamaheediina samada (kor jiraan).

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ صَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيْبَةً
كَشَجَرَةٍ طَيْبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا
فِي السَّمَاءِ ﴿٢٤﴾

25. oo siisa (Bixisa) Cunnadeeda Waqti kasta idanka Eebaheed dartiis, wuuna u yeelaa Eebe tusaalayaal Dadka inay waantoomaan.

تُؤْتِي أَكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ
اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾

26. Kalimada (Erayga) xunna (Gaalnimada iyo xumaanta) waxay la mid tahay geed xun lagana rujiyey dhulka korkiisa oon sugnaan lahayn.

وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ
فِي فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ ﴿٢٦﴾

27. wuxuu ku sugaa Eebe kuwa rumeeyey xaqa Erayga sugan (asha-haadada iyo xaqa) Nolosha adduun iyo Aakhiraba wuxuuna dhumiyaa daalimiinta, wuxuuna falaa Eebe wuxuu doono.

يُشِيتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ
الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ﴿٢٧﴾

28. ma ogtahay kuwa ku badalay Nic-maddii Eebe Gaalnimo, Dejiyeyna qoomkoodii guri halaag.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَلُوا أَيْمَنَتَ اللَّهِ كُفْرًا
وَأَحْلَوْا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ ﴿٢٨﴾

29. Jahannamayna gali meel lagu sugnaadana iyadaa u xun (Jahannamo).

جَهَنَّمَ يَصَلُّونَهَا مِنْ مَوْبِقِ الْفَرَارِ ﴿٢٩﴾

30. waxayna u yeeleen Eebe shariig inay ka dhumiyaan jidkiisa, waxaad dhahdaa raaxaysta ahaanshihiinnu waa Naare.

وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ ۗ قُلْ تَمَتَّعُوا فَإِن مَّصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ ﴿٣٠﴾

Hadal fiican iyo xaqu wuxuu la mid yahay geed fiican oo midho badan waqti kastana cunno laga helo, tan xunna waxay la mid tahay geed xun oon sugnayn waxna laga helayn, hadalka fiicanna waxaa u horreeya ashahaadada waxaana soo raaca hadal kasta oo khayra, kan xunna waa gaalnimo iyo dambi iyo dhib muslim, Eebana wuxuu Mu'miniinta ku sugaa Adduun iyo aakhiraba hadalka sugan ee xaqa ah, waxaana Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ka Sugnaaday Xadiithyo badan oo ka warrami su'aasha qabriga iyo sida Mu'minka Eebe u waafajin xaqa una dhihi Eebahay waa Ilaahay, Diintaydu waa Islaam, Nabigaygu waa Muxammed, markaas loo Nicmayn, Daalimiintase wuu dhumiya oo gafsiiyaa xaqa illeen iyagaa ka jeedsadaye, Eebana wuxuu doono yuu falaa, wax ka xun ma jiro kuwa ku badasha Nicmada xaqa iyo Wanaagga gaalnimo iyo xaq diiddo, Dadkoodiina dejiya una horseeda guri halaag iyo Jab, iyo Jahannamo iyo meel daran, una yeela Eebe shurako iyo wax lala caabudo xaq darrana arrinkiisa lagu raaco, Ibnu cabbas wuxuu yidhi:

Gaaladoo dhan yaa loola jeedaa oo Eebe wuxuu ku soo diray Nabiga Muxamad Naxariis iyo Nicmo, ciddii ogolaatana oo ku mahdisa Eebana Jannay mudan, tii diidana ciqaabay mudan iyo cadaab. Cumar Binu Khadhaab waxaa laga wariyey: Waa labadii dambiilayaal ee Qureesh Binu Muqiira iyo Binuu Umayya, Binu Muqiirase waxaa la halaagay Maalintii Badar, Binu Umayase waxaa loo raaxeyey muddo. Ibraahiim (24-30).

31. ku dheh addoomadayda rumeeyey (Xaqa) ha oogeen salaadda hana ka Nafaqeyeen waxaan ku arzaaqay qarsoodi iyo muuqba ka hor imaatin Maalin aan gadasho iyo saaxiib jirin (qiyaa-mada).

قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لَّا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خِلاَلَ ﴿٣١﴾

32. Eebe waa kan Abuuray samoo-yinka iyo dhulka kana soo dejiyey samada Biyo kuna soo bixiyey midho rizqigiinna dartiis, idiinna sakhiray doonta inay ku socoto badda amarka Eebe idiinna sakhiray Wabiyada.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفَلَائِكَ لِيَتَّجِرَ فِيهَا بِأَمْوَالِكُمْ أَلَّا تَكُونُوا لَهَا آيَاتٍ ۗ وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ ۗ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٢﴾

33. idiinkuna sakhiray Qorraxda iyo Dayaxa si jooqta ah idiinna sakhiray habenka iyo Maalinta.

34. idinkana siiyey wax kastood war-sataan, haddaad tirisaanna Nicmada Eebana ma koobi Kartaan, dadse waa dulmi badane gaalnimo badan.

وَأَتَانَكُمْ مِّن كَلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا ۗ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَن لَّا ظَلُومٌ ۗ كَقَدَرٍ ﴿٣٣﴾

35. xusuusta markuu Nabi Ibraahim yidhi Eebow ka yeel baladkan (Maka) Aamin igana dheeree ani iyo caruur-tayda inaan caabudno Sanamyada.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَن نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿٣٥﴾

36. Eebow waxay dhumiyeen wax badan oo ciddii i raacdana waa iga mid tii i caasidana adaa dambi dhaafe naxariista ah.

رَبِّ إِنَّهُمْ أَضَلُّوا كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْنِي فَإِنَّهُ
مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٦﴾

Eebe wuxuu faray Addoomadiisa daacadiisa, Salaad, wax bixin qarsoodi iyo muuqba Qiyaamaha ka hor illeen wax gadasho, Ganacsi iyo saaxiibtinimo ma jirtee, Eebaha mudan cibaadadaasna waa kan abuuray Cirka iyo Dhulka kana soo dejiyey cirka Biyo cunno soo saara, una sahlay dadka markabka, Qorraxda, Dayaxa, Wabiyada, Habeenka iyo Maalinta iyo wax kastooy u baahanyihiin, siiyana addoomadiisa waxay warsadaan, Nicmada Eebe ee xaq rumeyn, Caafimaad, caqli, cilmi, rizqi iyo kuwo kale ee badan lehna wax tiro lagu koobi karo ma aha ee waxaa loo baahanyahay in lagu mahdiyo Eebe daacadiisa, wanaagga iyo khayrna loogu dhaqmo, illeen caadada dadka waxaa ka mida dulmi iyo xaquidiinimo. Aayadaha dambe waxay ka warrami in Nabi Ibraahim Eebe ka baryey inuu Maka ka yeelo balad Aamina kana fogeeyo isaga iyo Caruurtiisaba inay sanam caabudaan illeen dad badanbaa ku dhumaye, in Nicmada Eebe lagu shugriyana waa Waajib. Abii Dardaa waxaa laga wariyey: Ruuxaan Aqoonsan Nicmada Eebe korkiisa Cunno iyo cabbid mooyee waxaa yaraaday Camalkiisa waxaana soo dhawaaday cadaabkiisa. Camal fiican, dad anfac, xaq u yeedhid iyo wanaag yaa lagu mutaa gudashada shugriga Eebe. Ibraahiim (31-36).

37. Eebow waxaan dejiyey caruur-taydii (Qaar) tog aan beer lahayna oo ah Baydkaaga sharafta leh agtiisa Eebow inay Oogaan salaadda ee ka yeel Quluubta dadka tii u iilata xaggooda kuna arzaaq midho inay shugriyaan.

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بُوَادٍ عَيْرِ ذِي رَعٍ
عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ
فَأَجْعَلْ أَعْيَادَهُمْ مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ
وَأَرْزُقْهُمْ مِنَ الشَّجَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾

38. Eebow adugu waxaad ogtahay waxaannu qarinn iyo waxaannu Muujin, kamana Qarsoona Eebe waxba samada iyo dhulka (midna).

رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ
مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٣٨﴾

39. mahad Eebaa iska leh ee ah kan i siiyey anoo wayn Ismaaciil iyo Isxaaq Eebahayna waa maqlaha baryada (ajjibe).

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ
وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٩﴾

40. Eebow iga yeel mid ooga salaadda aniga iyo caruurtayda Eebow Aqbal baryadayda.

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي
رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٤٠﴾

41. Eebow ii dambi dhaaf ani iyo Labadaydii Waalid iyo Mu'miniinta Maalinta ay kici xisaabtu (Qiyaamadu).

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ
الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

42. ha u malayn in Eebe halmaan-sanyahay waxay fali daalimiintu, wuxuu uun dib ugu dhigi maalin ay taagmi dhexdiisa indhuhu.

وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَفْلًا عَمَّا يَعْمَلُ
الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ
فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿٤٢﴾

43. oyna deg degi oo madax kor yeeli oosan soo noqonayn aragoodu (taagmi indhuhu) Quluubtooduna oy madhan-tahay «cabsi darteed».

مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ
وَاقْدَرْتَهُمْ هَوَاءً ﴿٤٣﴾

Aayadaha hore waxay aad ula xidhiidhaan Aayadihii ka horreeyey, wuxuuna Nabi Ibraahim Eebe ka baryey inuu quluubta dadka u soo jeediyo xagga baydkiisa uu ag dejiyey Caruurtiis isagoon beer la hayn, wuxuuna ka baryey inuu ku arzaaqo midho si ay cibaadada u gutaan kuuguna shugriyaan, Eebana waa ka aqbalay oo waxaa muuqda in Maka balad Nicmo tahay, waxaase loo baahanyahay camal fiican mahad Eebe iyo isu Naxariisasho, Nabi Ibraahim wuxuu isu bandhigay Eebe oo uu yidhi adaa og wax kasta wax kaa qarsoonna ma jiro, wuuna ku mahdiyey Eebaha siiyey Ismaaciil iyo Isxaaq isagoo wayn, illeen Eebaa ducada aqbalee, wuxuuna Eebe ka baryey inuu ka yeelo mid daa'ima gudashada salaadda isaga iyo caruurtiisa ducadana ka aqbaloo, una dambi dhaaf isaga, Waalidiintiis, iyo Mu'miniintaba Maalinta lays xisaabin qiyaamada, maxaa ka cajib badan Nabi Ibraahim iyo Naxariistiisa iyo Xaalkiisa, tan kale Eebe ma halmaansana daalimiintu waxay fali wuxuu dib ugu dhigi Maalin Indhuhu taagmi Qiyaamada, oo cabsi badan Quluubtuna gilgilan cabsidarteed, dhibka qiyaame iyo culayska iyo waxyaalaha ku sugan waa wax Eebe laga magan galo loona darbado lana feejignaado, allaha sahlo. Ibraahiim (37-43).

44. uga dig dadka maalintuu u iman cadaab oy odhan kuwii dulmi falay eebow dib noogu dhig muddo dhaw aan ajiibno yeedhidaadee oon raacno rasuuladee, miyeydaan ahayn kuwii ku dhaartay horay inaydaan tegayn.

وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ
ظَلَمُوا رَبَّنَا آخِرْنَا إِلَىٰ آجَلٍ قَرِيبٍ يُحِبُّكَ
وَتَسْتَجِيبُ الرَّسُولُ أَوْلَمِ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ
مِنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ ﴿٤٤﴾

45. oo degteen guryihii kuwii dulmiyey naftooda oo idiin caddaaday si daan ku fallay iyagii oon idiin yeellay tusaalayaal.

وَسَكَنتُمْ فِي مَسْكَانٍ الَّذِينَ ظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ وَنَبَّيْتُ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ
وَصَرَّفْنَا لَكُمْ الْأَمْثَالَ ﴿٤٥﴾

46. iyagoo dhagar samayn Eebe agtiisaana Abaalka dhagartoodu yahay, dhagartooduna ma aha mid la suulaan (tagaan) Buuruhu.

وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ
وَإِنْ كَانَتْ مَكْرُهُمْ لِيَرْزُلُوا مِنْهُ الْجِبَالَ ﴿٤٦﴾

47. ee ha u malayn in Eebe baajin u yabooha Rasuulladiisa illeen Ilaahay waa adkaade aarsadee.

فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلِفاً وَعْدَهُ. رُسُلَهُ
إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤٧﴾

48. Maalin Buuna (oofin) lagu bedeli dhulka Dhul kale iyo Samooyinkaba, waxaana loo soo bixi Eebaha kalida ah ee awoodda sara leh.

يَوْمَ تَبْدُلُ الْأَرْضُ عِثْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ
وَيُرْوَىٰ لِلَّهِ الْوَحْدِ الْقَهَّارِ ﴿٤٨﴾

Eebe wuxuu faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu uga digo dadka cadaab daran ka hor intayan warsan in dib loo dhigo muddo yar si ay u maqlaan xaqa Rasuuladana u raacaan, waxayse horay ugu dhaarteen inayan ka guurayn adduunka, iyagoo waliba degay guryihii kuwii ka horreeyey ee daalimiinta ahaa ee la halaagay, una cadaatay sida Eebe ku falay, hadana gaaladu dhagar iyo khiyaanad kama daayaan xaqa iyo Mu'miniinta, inkastoon dhagartoodu buuro jajabinayn, oyse u dhawdahay, Eebana baajinmaayo ballan qaadkiisii ahaa inuu Rasuullada u gargaari, waana adkaade aarsada Maalin dhulka iyo cirka lagu badali dhul kale iyo cir kale, dhammaan dadkuna u soo bixi Eebaha kalida ah ee awoodda sare, waana maalinta Qiyaame. Waxaa Bukhaari iyo Muslim ku sugnaaday in dadka lagu soo kulmin maalinta Qiyaame dhul cad oo nadiifa oon cidna calaamo ku lahayn, siduu Nabigu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebase wuu u Naxariisan Mu'miniinta xaqa raacay ee si dhab ah u caabudday, wuxuuna ciqaabi xaq diidayaasha Gaalada ah ee khayaamada, dhagarta, dhuminta iyo xumaanood dhan u maleegi xaqa iyo Islaamka, adduunkase waa in lagu dulleeyo gacmaha muslimiinta, Aakhirana waa inay la kulmaan wax madaxooda ka wayn oo ciqaab iyo dulli ah. Ibraahiim (44-48).

49. Waxaadna arkaysaa Danbiilayaashii oo Maalintaas lagu xidhiidhiyay (lays kulaxidhay) Biro (Naareed).

وَتَرَى الْمَجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ
مُقَرَّرِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٤٩﴾

50. Dharkooduna (Qamiisyadoodu) waa Daamur (Naara) waxaana dabooli wajigooda naar.

سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطَرَانٍ وَتَعْنَى
وَجُوهَهُمُ النَّارُ ﴿٥٠﴾

51. inuu ka Abaal mariyo Eebe naf kasta Waxay kasbatay, Eebana way deg degtaa xisaabtiisu.

لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ
إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥١﴾

52. Quraankana waa gaadhsiiin Dadka iyo in Loogu Digo iyo inay ogaadaan in Eebe Ilaah Kaliya uun Yahay, iyo inay waantooto Cidda Caqliga leh (Mu'miniinta).

هَذَا بَلَّغٌ لِلنَّاسِ وَيُنذِرُونَ بِهِ وَيَعْلَمُونَ
أَنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَوَحْدٌ وَلَيْدٌ كَرُّ أُولَ الْأَنْبِيَاءِ ﴿٥٢﴾

Eebe cidna ma dulmiyo ee dadku iyagaa Naftooda Dulmiya, Maalinta xisaabta ee Qiyaamana Cid walba waxaa laga abaal marin Camalkeeda, Waxaana Danbiilayaasha Gaaloobay la isugu xidhiidhi kooxo iyo labo iyagoo loo xidhi Dhar Naara wajigoodana Naaru dabooli, Taasina waa in Eebe ka abaal marin Ruux kasta wuxuu kasbaday, oy Eebana deg degto Xisaabtiisu, Quraankuna waa xaq Iyo war Dhab ah oo cad Kana soo fulay Xaakimka awoodda badan ee wax kasta ku hoos jiraan, Ilaahcenna wayn, lana gaadhsiiin Adduunka iyo Dadkoo Dhan, si Loogu digo, iyo inay Ogaadaan in Eebe ilaah kaliya yahay oy kuna waano qaataan kuwa Caqliga leh. Taasina waxay ku tusin in Dambiilayaasha la abaal marin, in Quraanku iyo Diinta islaamku Caalami Yahay dadkoo dhanna ay Waajib ku tahay Rumayntiisu, Raacidiisa, ku dhaqankiisa, ugu yeedhidda Dadka, Ogaansho inuu u suubado wakhti kasta, in wanaag ku dhan yahay, inuu yahay jidkii Jannada iyo Liibaan adduun iyo Aakhiroba. Ibraahiim (49-52).

Suurat Al-Xijr

سُورَةُ الْحَجْرِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Xarfaha hore waa la soo sheegay Macnahooda, Kuwana waa Aayadaha Kitaabka iyo Quraanka cad.

2. Wax badanbay tamanin (jeclaan) kuwii Gaaloobay (Aakhiro) inay Muslimiin ahaadaan (adduunkii).

3. ka tag ha cuneen hana raaxaysteene Hana Shuqliso yididiilo way ogaan doonaane,

4. Magaalo la halaago oo kasta waxaa u sugnaaday Wakhti la yaqaanno.

5. Kamana hor marto umadi Aja-sheeda (wakhtigeeda) Kamana dib marto.

6. Waxay dhaheen kan Quraanka lagu soo dejiyayow Adugu waad waalan-tahay.

7. Maad malaa'ig noo keentid had-daad run Sheegi.

8. Umana soo Dejinno malaa'igta xaq mooyee lamana sugeen Gaalada (mar-kaas).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّتْكَ ءَايَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْءَانِ مُبِينٍ ﴿١﴾

رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٢﴾

ذَرَهُمْ بَأْكَلُوا وَبَسَمَتَعُوا وَيَلْهَمُ الْأَمَلُ
فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَعْلُومٌ ﴿٤﴾

مَا نَسِيْقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجْلَهَا وَمَا يَسْتَخِرُونَ ﴿٥﴾

وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ
الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾

لَوْ مَا تَأْتِنَا بِالْمَلَكَةِ إِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧﴾

مَا نَزَّلَ الْمَلَكَةَ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا
إِذَا مُنْظَرِينَ ﴿٨﴾

9. Annagaa soo dejinnay Quraanka
annagaana Dhawri.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾

Quraanku waa Kitaab xaq suganna oo Eebe soo dejiyay, Gaaladuna markay ku Kaliyoobaan Narta oo Dadkii Caasiyiinta ahaa ee Muslimiinta ahaa laga saaro Naarta yay Shalaayi waxay Muslimiin u noqon waayeen, Waase la dhaafay Saacadeedii, waqti Calaacalna wuu Dhammaaday ee waa uun Janno mu'min iyo Naar danbiilayaal, illeen Adduunkii yay iska cuneen ooy iska Raaxaysteen iyagoo Xaqa Beeniyay Wayse arki waxa ku Dhaca Aakhiro, Cid kastana mudday leedahay ayna ka hor marayn kana dib marayn marka la halaagi, marka xaqa loo Cadeeyo. Gaaladii waxay ku sheegeen Nabiga (Naxariis iyo nabadga-lyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu waalan yahay waxayna warsadeen in malaa'ig Loo soo Dejiyo, Malaa'igtu Farriin ama halaag unbay la soo Degtaa.

Tan kale Eebaa quraanka soo Dajiyay isagaana Ilaalin, Eebana wakaas ka Dhawray Quraanka Halmaansho, Badalaad, leexin, nusqaamin iyo wixii ku Dhacay Kutubihii hore oo leexin ah, Waxaadna aragtaa in Malaayiin muslimiina Xifdisantahay meelo kala duwan oo Caalamka ah, waxaa kaliya ee loo Baahanyahay in lagu Dhaqmo, lagana qaato xukunka, mucaamilada, maamulka iyo wax kastoo Nolosha taaban, illeen waa kutaab adduun iyo Aakhiree, Mase aha siday rabaan Gaaladu iyo Jaahiliintu inuu noqdo kitaab Aakhiro kaliya. Al-Xijr (1-9).

10. waxaan u dirray hortaa (rasuullo)
Ummadihii hore.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شَيْخِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٠﴾

11. Rasuul kasta oo u yimaaddana
waxay ahaayeen kuwo ku jeesjeesa.

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١١﴾

12. saasaana u galinaa (Gaalnimada)
quluubta dambiilayaasha.

كَذَلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾

13. mana rumeeyaan Quraanka wa-
xaana tegay (hor maray) sumaddii «Jid-
kii» kuwii horreeyey.

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

14. haddaan uga furro korkooda irrid
samada ooy ahaadaan kuwo kora.

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ
يَعْرُجُونَ ﴿١٤﴾

15. waxay odhan lahaayeen waxaan
uun la awday (La tiray) aragyadan-
nadii, waxaabanse nahay qoom la six-
ray.

لَقَالُوا إِنَّمَا سُكَّرَتْ أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ مُسْحُورُونَ ﴿١٥﴾

16. waxaan yeellay samada buruuj
(Meelo) waxaan u qurxinnay kuwa dayi
(cegi).

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَرَبَّيْنَاهَا
لِلنَّظِيرِ ﴿١٦﴾

17. waxaana ka dhawray shaydaan la
tuuray «fogeeyey» dhammaantiis.

وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿١٧﴾

18. mid dafa maqalka oo danab cad
raaco mooyee.

إِلَّا مِنْ أَسْفَلِ السَّمَاءِ فَنُفِثَ بِهِ رِيحًا مِسِينٌ ﴿١٨﴾

19. dhulkana waan fidinay waxaana
ku ridnay «sugnay» dhexdeeda Buuro,
waxaana ka soo bixinay wax kasta oo
Miisaaman.

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَا فِيهَا رُوسَى وَأَنْبَتْنَا
فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ ﴿١٩﴾

20. waxaana idiinka yeellay dhexdiisa nolol iyo waxaydaan arzaaqi karin.

وَجَعَلْنَا لَكَ فِيهَا مَعْيَشًا وَمَنْ لَسْتُمْ لِمُرْزِقِينَ ﴿٢٠﴾

Eebe wuxuu u diray Rasuullo Ummadihii hore, wayna ku jeesjeesi jireen Rasuul kasta, saasayna Quluubtooda xumaan loo galiyey ooyen Quraanka iyo xaqa u rumeynin, wax badan baana la halaagay hortood, Gaalnimadooda iyo madax adaygooda, haddii samadaa irdaha looga furo oo ay koraan waxay dhihi lahaayeen waa nala indho awooday oo xaq ma aragno waana nala sixray, siday – sheegeen kuwo kor u baxay –, samadana Eebe wuxuu yeelay Manaasil iyo qurux ciddii eegi oo ku waano qaadan waana laga dhawray shaydaan mid maqalka dafa oo danab raaco mooyee, dhulkana wakaa Eebe fidiyey buurana ku sugay, Cunno miisaamanna ka soo saaray, Nololna dadka u dhexyeelay iyaga iyo waxayna arzaaqi karin oo xoola ah, Eebaa wayn, wataas awoodiisu iyo khalqigiisu iyo naxariistiisu iyo nicmooyinkiisu yaase ku waano qaadan oo rumeyn, oo ku mahdin oon Mu'miniinta ahayn. Al-Xijr (10-20).

21. waxaan agtanada khasnadihiisu «kaydkiiisu» ahayn ma jiro, umana soo dejinno qaddar la ogyahay mooyee.

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنزِلُهُ إِلَّا بِإِقْدَارٍ مَعْلُومٍ ﴿٢١﴾

22. waxaana dirnaa dabaysha oo Tallaasha (Daruurta) waxaana ka soo dajina samada Biyo aan idinku waraabinno idinkoon ahayn kuwo ka keydsan kara (gudhidda).

وَأَرْسَلْنَا الرِّيحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ بِبَحْرِينَ ﴿٢٢﴾

23. annaga wax nooleeyna waxna dilla, anaga wax dhaxalla uun (u hadha).

وَأَنَّا لَنَحْنُ نُحْيِيهِ وَنُمِيتُهُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿٢٣﴾

24. waxaana ognahay kuwiinna hor maray waxaana ognahay kuwiina dib maray.

وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿٢٤﴾

25. Eebahaana isagaa soo kulmin dadka waana falsame oge ah.

وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ بِحَشْرِهِمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥﴾

26. annagaana ka abuuray dadka dhoobo doorsoon.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٦﴾

27. Jaankana (Jinniga) waxaan ka abuuray mar hore Naar samuum leh (Kulayl).

وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾

Wax kasta Eebe agtiisa wuxuu ku leeyahay khasnad iyo meel kayd, wax walbana wuxuu ku leeyahay Eebe agtiisa qaddar la yaqaanno, dabayshana Eebaa soo dira si ay u tallaasho daruuraha, Samadana Eebaa uga keena kana waraabiya iyagoon kaydsan karin hadday gudhaan oo ceelku ama Wabigu ingago, Eebaaana waxa nooleeyee waxna dila, una hadhi dhulka marka khalqigu halaagsamo isagaana og ciddii hor mari iyo tii dib mari, ama camalfican iyo camal xun ama geeri iyo nolol ama jahaadka iyo ka tagiddiisa, Eebaaana dhammaan soo kulmin illeen waa falsame wax walba oge.

Dadkana Eebaa asalkoodii ka abuuray carro doorsoon, Jinnigana ka abuuray Naar kulul, Aayaduhuna waxay ku tusin in wax walba kaydhoodu Eebe agtiis yaal, in waxkasta qaddar la yaqaan leeyahay, in Eebe inoogu naxariisto Roobka iyo Biyaha, wax Eebe ka soo hadhay oo kaydin karana jirin, Geeri iyo Nololla Eebaa haya, isagaana baaqi ah, ciddii hor mar sheegaan iyo Mid Dib u dhac ku yimidna Eebaa oge ma aha war iyo hadal layska yidhi, in Eebe soo kulmin dadka, in Eebe Dadka assalkoodii Nabi Aadan ka abuuray carro doorsoon, oyan ahayn siday gaalada doqomada ah ee wax u dhiman yihiin sheegi, iyo in Jinniga laga abuuray Naar. waxaa soo dhanna waxay sugi Cibaadada iyo xaqnimada Eebe. Al-Xijr (21-27).

28. Xusuuso markuu ku yidhi Eebahaa malaa'igta Anugu waxaan ka abuuri Dad dhoobo doorsoon.

وَأَذِقْ لِرَبِّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا
مِّن صَلَٰصِلِ مِّنْ حَمَلٍ مَّسْنُونٍ ﴿٢٨﴾

29. Ee markaan ekeeyo kuna afuufo dhexdiisa Ruuxdayda ugu dhaca Sujuud.

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ، وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي
فَقَعُوا لَهُ، سَٰجِدِينَ ﴿٢٩﴾

30. wayna Sujuudeen malaa'igtii dhammaan oo Kulansan.

فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾

31. Iblis oo diiday inuu ka mid noqdo kuwa Sujuuday mooyee.

إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ أَن يَكُونَ مَعَ السَّٰجِدِينَ ﴿٣١﴾

32. Wuxuuna yidhi (Eebe) Iblisow maxaad leedahay oodan u noqonin kuwa Sujuuda.

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّٰجِدِينَ ﴿٣٢﴾

33. Wuxuuna yidhi ma ihi Mid u sujuudi dad aad ka Abuurtay Dhoobo doorsoon.

قَالَ لَمْ أَكُن لِّأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ، مِن صَلَٰصِلِ
مِّنْ حَمَلٍ مَّسْنُونٍ ﴿٣٣﴾

34. Wuxuuna yidhi Eebe ka bax xageeda adigu waa lagu fogeeyaye.

قَالَ فَخَرَجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٤﴾

35. Korkaagana waxaa ah Lacnad tan iyo Maalinta Abaal marinta (Qiyaa-mada).

وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَىٰ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣٥﴾

36. Wuxuuna yidhi Eebow i sug tan iyo maalinta La soo bixin dadka.

قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْ فِي إِلَيَّ يَوْمَ يُنْعَمُونَ ﴿٣٦﴾

37. Wuxuuna yidhi Eebe Adugu kuwa la sugi Yaad ka mid tahay.

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٣٧﴾

38. Tan iyo maalinta Wakhtiga la yaqaan leh.

إِلَىٰ يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾

Abuuridda Nabi aadan iyo sida Eebe u faray Malaa'igta inay u sujuudaan Iyagoo salaami een Caabudaynin, iyo sida Iblis u diiday, Isagoo iska Kibriyay oo u Sheegan jaahilnimo Inuu ka Asal fiican yahay iyo Sida Eebe U lacnaday naxariistiisana ugu Dheereeyay, loona sugay tan iyo Maalinta Dadka la soo bixin dhammaan waxaa lagaga sheegay Quraanka meelo Badan, Waxaase loo Baahanyahay uun in la ogaado in Iblis iyo xisbigiisu oo ah Inta gaalnimada iyo Xumaanta ku Raacday oy Col u yihiin Mu'miniinta, Islaamka Quraanka iyo Wanaaga, saas darteed waa in laga digtoonaado Colna laga yeesho Samahana lagu Dadaalo. Al-Xijr (28-38).

39. Wuxuuna yidhi Iblis Eebow i baadiyayntaada Darteed waxaan u Qurxin dhulka Dhexdiisa waana Dhumin dhammaan.

قَالَ رَبِّ يَا أَعْوَيْتَنِي لَأَرُدَّنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ
وَلَأَعْوَيْتَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾

40. Addoomadaada cibaadada kuu kali Yeelay mooyee (lana doortay).

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلِصِينَ ﴿٤٠﴾

41. Eebe wuxuu yidhi kaasi waa Jid igu toosan (oo layska abaal marin).

قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤١﴾

42. Addoomadayda (toosan) Kuma lihid xujo Cid Ku raacday oo kuwa Baa-dida ah ka mida Mooyee.

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْعَاوِينَ ﴿٤٢﴾

43. Jahanamaana yaboohoodu yahay (inta dhunta) Dhammaan.

وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾

44. Waxayna leedahay todoba irri-dood oo irrid Kastana waxay leedahay Qaddar loo qaybiyay (oo Iblis iyo Col-kiisa ah).

لَهَا سَبْعَةٌ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمُ جُزْءٌ مَقْسُومٌ ﴿٤٤﴾

Eebe wuu dhumiyey Iblis, isna wuxuu ku dhaartay inuu dhumiyoo dadka dhammaan marka laga reebo addoomada Eebe ee toosan, kuwaasna Iblis jid kuma leh, waxayna mudan Iblis iyo inta raacday Naarta Jahannamo oo Toddobo irridood leh, irrid kastana loo darbay ciddii gali lahayd oo ah Iblis iyo colkiisa (Eebe ha naga koriyee) iridahaasna waxay u kala gali sida loo sii kala xunyahay. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Jahannama waxay leedahay Toddoba iridood waxaana ka mid ah irrid uu ka gali ruuxii u siibta seefta Ummadayda. Waxaa wariyey Tirmidi. Cali Binu Abii Dhaalib (Eebe ha ka raalli noqdee) wuxuu yidhi: Iridaha Jahannamo wax Toddobo is korsaaran, waana la buuxin dhammaan. Waa wax Eebe laga magan galo. Camal fiican oo ah Eebe caabudid dhaba, Raacid Quraankiisa, Adeecidda Rasuulkiisa iyo xaq ku socod yaana lagaga koraa. Al-Xijr (39-44).

45. kuwa Eebe ka dhawrsadana waxay gali Janooyin iyo Ilo (durduri).

إِنَّ الْمُقِيمِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾

46. waxaana la dhahaa ku gala Nabad galyo iyo Aaminimo.

أَدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ وَأَمِينٍ ﴿٤٦﴾

47. waxaana ka siibnaa waxa laab-tooda ku jira oo xiqdi ah, waana walaalo sariira isqaabilsan ku sugan.

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ إِخْوَانًا عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٧﴾

48. kumana taabto jannada dhex-deeda dhib xageedana lagama Bixiyo.

لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ ﴿٤٨﴾

49. U warran addomadayda inaan anugu Dambi dhaafe Naxariista ahay,

﴿٤٩﴾ نَفِي عِبَادِي أَي أَنَا الْعَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٤٩﴾

50. iyo in Cadaabkaygu uu yahay Cadaabka daran uun.

وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٥٠﴾

51. Ugana waran dadka Martidii (Malaa'ig) Nabi Ibraahim.

﴿٥١﴾ وَنَبِّئُهُمْ عَنْ صَافِي إِبْرَاهِيمَ ﴿٥١﴾

52. Markay u soo galeen kuna Dhaheen salaam Kuna yidhi waanu idinka cabsan.

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ ﴿٥٢﴾

53. ooy Dhaheena ha cabsan Waxaanu kuugu Bishaarayn Wiil cilmi yeelane.

قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٥٣﴾

54. Wuxuuna ku yidhi Ma waxaad ii bishaaraynaysaan Anoo odaynimo Itaabatay, Maxaad iigu Bishaaraynaysaan.

قَالَ أَبَشِّرْ تُمُونِي عَلَىٰ أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فِيمَهُ بَشِيرُونَ ﴿٥٤﴾

55. Waxayna dhaheen waxaanu Kuugu Bishaarayn Xaq ee ha noqonin Mid quusta.

قَالُوا بَشِّرْنَا بِمَا بِالْحَقِّ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَاطِئِينَ ﴿٥٥﴾

56. Wuxuuna yidhi yaa ka Quusta Naxariista Eebihis kuwa Baadida ah mooyee.

قَالَ وَمَنْ يَقْطَعْ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّيهِ إِلَّا الضَّالُّونَ ﴿٥٦﴾

Eebe wuxuu raaciyay Xaalka mu'miniinta oo ah inay Janno aan xiqdi iyo Xasad iyo Xumaan iyo Dhib Lahayn ay gali iyagoo Walaalo ah isasoo Qaabilina, Eebana Waana danbi dhaafe, waana Ciqaabe, Waana in Danbi dhaaf la warsado, Cadaabkiisana laga digtoonaado. Aayadaha kalana waxay ka Warrami sida meelo Kale oo Quraanka ah lagu Sheegay Nabi Ibraahim iyo Malaa'igti Bishaarada U waday iyo Siduu uga yaabay iyo siday u xasiliyeen uguna Bishaareeyeen Markuu Sheegtay inuu Duq yahayna ay u sheegeen inay Dhab u wadaan kana Quusan naxariista Eebe, Wuxuuse u sheegay in Naxariista Eebe ka Quustaan Kuwa dhumay, Saas darteed waa in Eebe la rumeeyo Naxariistiisana la Rajeeyo Iyadoo la camal Fali. Al-Xijr (45-56).

57. Wuxuu yidhi Xaalkiinnu muxuu yahay Kuwan la Soo dirayaw.

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٧﴾

58. Waxayna dhaheen waxaa nallo Diray Qoom Danbiilayaal ah xagood.

قَالُوا إِنَّا آتَيْنَاكَ إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٥٨﴾

59. Ehelka (nabi) Luudh mooyee oo Waanu korin Dhammaantood.

إِلَّا أَلْ لُّوطٍ إِذًا لَمَنْجُوهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٩﴾

60. Haweenaydiisa mooyee oo noqon Kuwa ku Hadhi (Halaagga).

إِلَّا أَمْرَأَتَهُ وَقَدَرْنَا إِنَّا هُمِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٦٠﴾

61. Markay u yimaadeen Ehelkii nabi Luudh kuwii La soo diray.

فَلَمَّا جَاءَ أَلْ لُّوطٍ الْمُرْسَلُونَ ﴿٦١﴾

62. Wuxuu yidhi Idinku waxaad Tihiin Qoom aan la Garanaynin.

قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُّكْرَرُونَ ﴿٦٢﴾

63. Waxayna dhaheen saas ma aha ee Waxaannu kuula Nimid waxay Shakiisanaayeen (Halaagoodii).

قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٦٣﴾

64. Waxaana kuula nimid Xaq, runna waan sheegaynaa.

وَأَنْتِنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٦٤﴾

65. Ee guuri Ehelkaaga qayb Ha-
beenka ka mida Socona Gadaashooda
yayna soo Milicsan Ruux ka Mida
(Dib) kuna socda meeja Laydin Faray.

فَأَسِرُّ بِأَهْلِكَ يَفْقَعُ مِنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ
وَلَا يَلْتَمِثُ مِنْكُمْ أَحَدٌ وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ﴿١٥﴾

66. Waxaana u waxyoonaay Amarkaas
ah in Cidhibta Kuwaas la goyn Subax-
dii.

وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْأَمْرَاتِ دَابِرَ هَتُولَاءِ
مَقْطُوعٍ مُّصْبِحِينَ ﴿١٦﴾

Nabi Ibraahim Wuxuu warsaday Xaalkooda, Waxayna u Sheegeen in loo Soo diray Inay Halaagaan Qoomka nabi Luudh ee Danbiilayaasha ah Ehelkiisa oon Haweenaydiisu Kujirin mooyee oo iyada la halaagi, Markay Nabi luudh u yimaadeenna Wuu garan Waayay, waxayna u sheegeen inay ula yimaadeen Waxay Shakisnaayeen oo ah Halaaggooda, Wuxuuna Eebe faray inuu guuriyo Ehelkiisa uuna Daba socdo dibna Cidi soo eegin una Socdaan meejii la Faray, Waxaana loo waxyoooday Nabi luudh In xaalka Kuwaas lagu dhameeyay in la Cidhibgoyn Aroortii. Waxayna ku tusin wanaagga in la isu bishaareeyo Inaan qaraaba-nimo dadka hanuunin karin inkastoooy Waajib tahay in Qaraabada lagula dadaalo khayr iyo Dadkaba dhammaan, In Eebe ka Aarsan danbiilayaasha, in Amarka Eebe Fuli iyo in Ilaahay lagu Xidhnaado xaqana la raaco isaga unbaa wax tariye. Al-Xijr (57-66).

67. Waxaana yimid dadkii Baladka oo
bishaaraysan (aragga martida).

وَجَاءَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٧﴾

68. Wuxuuna yidhi kuwan waa Marti-
daydii ee Ha igu ceebaynina.

قَالَ إِنَّ هَؤُلَاءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ ﴿١٨﴾

69. kana dhawrsada Eebe hana i
dullaynina.

وَأَقْرَبُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزَوْنَ ﴿١٩﴾

70. Waxayna dhaheen Miyaanaan
kaa Reebin Caalamka (inaad marti goyn
liso cidna).

قَالُوا أَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٢٠﴾

71. wuxuuna yidhi Kuwaasi waa
gabdhahaygii Hadaad wax Falaysaan
(ood guursanaysaan).

قَالَ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَعَلِينَ ﴿٢١﴾

72. Cimrigaagee iyagu Baadibay ku
Wareersan Yihiin.

لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٢٢﴾

73. Waxaana qabatay Qayladii qorrax
soo baxa.

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ﴿٢٣﴾

74. Waxaana ka yeellay korkoodii
hoostooda Waxaana ku soo daadinnay
Korkooda Dhagaxyo Naar ah.

فَجَعَلْنَا عَلَيْهِمَا سَافِلَهُمَا وَأَمطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً
مِّن سِجِّيلٍ ﴿٢٤﴾

75. Arrintaasna calaamooyin baa ugu
sugan Kuwa Fiirfiiriya (Fikira).

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّمَن تَوَسَّعَ صَدْرُهُ ﴿٢٥﴾

76. Waxayna kutaal Magaaladaas
waddo toosan (oy maraan oo cad).

وَأَنهَآ لِسَبِيلٍ مُّقِيمٍ ﴿٢٦﴾

77. Arrintaasna calaamad yaa ugu sugan kuwa Xaqa rumeeyay.

وَإِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

Dadkii Magaalada waxay soo Qaabileen martidii iyagoo dooni Caadadoodii xumayd, Wuxuuse warsaday Nabi Luudh inayna ku Ceebeeynin kuna dullaynin martidiisa, Hana guursadeen Gabdhihiisa iyo kuwa Magaalada, waxayse ku sugnaayeen wareer iyo Baadi, Halkiibaana lagu Halaagay aroortii oo la daba Gadiyay Dhagax naar Ahna lagu soo daadiyay waana Arrin lagu waano qaato ciddii fikiri ama rumayn. Wayna muuqataa meejii lagu Halaagay. Waxaana loo baahanyahay in la Fikiro Wanaagana la raaco, Xumaantana laga Fogaado.

Abii saciid waxaa laga wariyay in Rasuulku (Naxariis iyo nabad galyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu yidhi ka dhawrsada Saadinta Mu'minka wuxuu wax ku arkaa Nuurka Eebee (Abii xaakim) waana Faraasada. Al-Xijr (67-77).

78. Waxayna ahaayeen Qoomkii kaynta Daalimiin (Qoomkii Nabi shucayb).

وَإِن كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لظَالِمِينَ ﴿٧٨﴾

79. Waana ka aarsanay, waxayna labaduba degenaayeen Waddo cad (oo la yaqaanno).

فَأَنْقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لِيَا مَأْمُورِينَ ﴿٧٩﴾

80. Waxayna beeniyeen Qoomkii Xijrina kuwii Loo soo diray (Saalax).

وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسِلِينَ ﴿٨٠﴾

81. Waana siinay Aayaadkanagii waxayna ahaayeen Kuwa xageeda ka jeedsada.

وَأَيُّنَّهُمْ أَيُّنَّا وَأَيُّنَّا فَأَنقَمْنَا مُعْرَضِينَ ﴿٨١﴾

82. Waxayna ahaayeen kuwo ka Qota Buuraha Guryo aamina.

وَكَانُوا يَنْجُوتُونَ مِنَ الْجِبَالِ يَوْمَ تَأْتِي سَائِبًا ﴿٨٢﴾

83. Waxaana qabatay Qaylo Aroortii.

فَأَخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ﴿٨٣﴾

84. Waxna uma tarin waxay Kasbaayeen.

فَمَا أَعْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٤﴾

85. Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeyana waxaan Xaq ahayn umaanan abuurin Saacaduna way iman ee iska saamax saamixid quruxsan,

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَأَيُّنًا فَاصِّحًا

الْفَصْحَ الْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾

86. Eebahaabaa ah abuuraha cilmiga lehe.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلْقُ الْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾

Qoomkii Nabi Shucayb iyana waxay ahaayeen Daalimiin Xaqa beenisay, waxayna Degenaayeen iyaga iyo Qoomkii Nabi luudhba Jid la maro oo la yaqaan oy Habboontahay in lagu waano Qaato, Sidoo kale Qoomkii Nabi saalax waxay beeniyeen Xaqii uu ula yimid iyo Mucjisadii, Kana jeedsadeen iyagoo ku Noolaa Meeja la yidhaah Xijr oo xagga Tabuug ah iyagoo Buuraha Guryo ka samaysan jiray iyagoo aamina, Waase la ciqaabay waxna uma tarin Xoolohoodii Waxaana ku Dhacay Masiibo. Rasuulkuna (Naxariis iyo nabad galyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi maray Guryahoodii: Ha galina guryihii Kuwii la caddibay idinkoo ooyi mooyee, Hadaydaan ooyinna iska ooyhisiya Cabsi inuu idinku dhaco wixii ku Dhacay. (waa Xadiith Saxiix ah).

Tan kale Eebe wuxuu u abuuray Cirka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya Xigmad, Caddaalad iyo tusid Qudrada Eebe iyo ku waano Qaadasho, illeen Saacaddii Qiyaamaa imane, Waana samir iyo Dhaafid la isticmaalo Waxaan Diinta iyo Dhib ahayn, Eebana waa Abuuraha wax walba Og.

Saas darteed waa in wanaagga lagu Dadaalo Xumaanta, macaasida, Beeninta Xaqa iyo Dhibka islaamkana laga fogaado. Al-Xijr (78-86).

87. waxaan ku siinay Todobo soo noqnoqota «faataxada» iyo Quraanka wayn.

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْءَانَ الْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾

88. ee ha u taagin indhahaaga waxaan ugu raaxaynay qaybo ka mida. hana u murugoon una raarici (Jilci) garabkaaga (macaamiladooda) Mu'miniinta.

لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْتَهُمْ زُورًا جَاءَ مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَخَفَضْنَا حَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

89. waxaadna dhahdaa anugu waxaan uun ahay u dige cad.

وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾

90. sidaan ugu soo dejinay Cadaab kuwii isu dhaarsaday (Dhibka xaqa).

كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ﴿٩٠﴾

91. ee kayeelay Quraanka Qaybo.

الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْءَانَ عَضِينَ ﴿٩١﴾

92. Eebahaa baan ku dhaartaye waan warsanaynaa dhammaantood.

فَوَرَبِّكَ لَنَسَعَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾

93. waxay falayeen.

عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

94. ee Muuji waxa lagu fari iskagana jeedso Mushrikiinta.

فَأَصْدَعْ بِمَا تَوْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٤﴾

95. anagaa kaa kaafiyeyna kuwa jees-jeesa.

إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٩٥﴾

96. ee yeela Eebe Miciisa Ilaah kale wayna ogaan doonaan (waxa ku dhaca).

الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾

97. waxaana ognahay Laabtaadu inay ka cidhiidhyami waxay sheegi (oo xun).

وَلَقَدْ عَلِمْنَا أَنَّهُ يَصْبِقُ صَدْرَكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾

98. ee ku Tasbiixso mahadda Eebahaa ahawna kuwa Sujuuda.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾

99. caabudna Eebahaa intay Yaqiintu kaaga timaaddo (Geeridu).

وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

Eebe wuxuu siiyey Nabiga Faataxada iyo Quraanka wayn, wuxuuna faray inayna khaldin adduuno, una murgin gaalada, si fiicana kula noolaado Mu'miniinta illeen waa dige cade, uguna digo wixii ku dhacay kuwii xaqa dhibkiisa isu dhaarsaday oo kala qaybiyey Quraan, Eebana wuxuu faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu xaqa muujiyo oo la jahro qarisna dhaamaado, illeen Eebaa kaga filan kuwa jees jeesee. wuuna kaga fillaaday oo ciqaabay, illeen Quraankay kala qaybiyeene, oo Ilaah kale yeesheene, wayna ogaan ciqaabta ku dhacda, iyo inayna Laabtiisu la cidhiidhyami xaq beentinta iyo xumaantay sheegi, iyo inuu daa'imo oo badiyo tasbiixda, mahadda iyo cibaadada Eebe inta yaqiintu oo Geerida ah uga timaaddo, taasina waxay ku tusin in cibaadada Eebe waajib tahay inta ruux noolyahay, Ibnu khathiiir wuxuu yidhi: Waxayse sheegeen diin laawayaashu oo ah in yaqiinta loola jeedo Darajo Aqoonood oo marka la gaadho cibaadadu ka dhici ruuxa waa Gaalnimo, baadi iyo jaahilnimo, illeen Nabiyadii iyo asaxaabahood baa Eebe u yaqiinay uguna cilmi badnaa waxayna ahaayeen kuwa ugu cabsi iyo cibaado Eebe badan daacada way daa'imeen intay geeridu uga timid*. xaqana waa saas, suuradduna waxay ku dhamaatay in Quraanku wayn yahay, in dadka loo digo, in xaqa la muujiyo, in Eebe xaqa u gargaari, in eebe kaliya la caabudo, in la adkaysto Eebana la caabudo inta laga Geeriyoodo. Al-Xijr (87-99).

* saas waxaa qaba suufiyadii hore ee culimada ku gaalnimo xukumeen sida xallaaj iyo kuwa maanta qaarkood sida rabiiciyada ama timaweeynta saldhiggeedu yahay nugaal. (dib u eegaha)

Suurat An-Naxl

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. waxaa yimid amarkii Eebe Qiyaamihii (iyo ciqaab) ee ha dedejiisanina, waxaa ka nasahan oo sarreeya Eebe waxay la wadaajin.

أَنزَلَ أَمْرَ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١﴾

2. wuxuu ku soo dejiyaa Malaa'igta waxyi oo amarkiisa ka mida cidduu doono oo addoomadiisa ka mida oo ah ugu diga inaan Ilaahay mooyee Eebe kale jirin ee ani uun iga dhawrsada.

يُنزِلُ الْمَلَكَاتُكَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴿٢﴾

3. wuxuu u abuuray Eebe Samooyinka iyo Dhulka xaq, wuuna ka sarreeya waxay la wadaajin.

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾

4. wuxuu ka abuuray dadka dhibic markaasuu noqdaa dood badane cad.

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿٤﴾

5. xoolahana wuu idiin abuuray dhexdoodana waxaa ah duggaal iyo nacfi xageedaadna ka cuntaan.

وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنْعَفَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾

6. quruxbaana idiinku sugan dhexdooda markaad dheelmaysaan iyo markaad foofinaysaan.

وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرْمَىٰ وَحِينَ سُرْحُونُ ﴿٦﴾

7. waxaadna ugu rarataan culaysyo xagga magaalo oydaan gaadhayn naf

وَتَحْمِلُ أُنْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّئِنْ كُنْتُمْ تُبْلِغِيهِ

dhibkeed mooyee Eebihiinna waa u
ture Naxariista.

إِلَّا يَشِقُّ الْإِنْفُسَ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٧﴾

Qiyaamada iyo Maalinta aakhiro waa xaq imaan, saas darteed yuu Eebe uga cabbiray wax dhacay illeen waa hubaale. markay Muslimiintii aad u cabsadeenna waxaa soo degay inayna dedejiisanin. Eebana la wadaajis cibaado waa ka nasahan yahay kana sarreeyaa, waxyigana wuxuu Malaa'igta ugu soo dhiibaa cidduu doono oo Nabiyada ka mida, si ay ugu digaan inaan Ilaahay mooyee Eebe kale jirin, kana dhawrsadaan, Cirka iyo Dhulkana wuxuu u abuuray xaq, xumaanna wuu ka sarreeyaa, dadka wuxuu ka abuuray dhibic markaasay murmaan oo isla waynaadaan, xoolaha Eebaa dadka u abuuray isagoo dugaal iyo Nacfi iyo cunno ugu sugan yahay, iyo qurux markay dheelman iyo markay foofi, kuna rartaan culays ay la aadaan meel ayna gaadheen dhib mooyee, taasina waa naxariista Eebe, saas darteed waa in Eebe si dhaba loo caabudo, laguna mahdiyo Nicmooyinkiisa, lagana digtoonaado kibirka isla waynida, muran xaq darro iyo madax adayga, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu candhuuf ku tufay Gacantiisa wuxuuna yidhi: Eebe wuxuu dhahaa Bani Adamow sideed ii daalin anoo kaa abuuray waxano kale, markaad ekaatay ood waynaatay ood ku socotay dharkaaga iyo dhulka. ood kulmisay xoolo reebtayna. markay naftu dhuunta gaadhana aad dhahdid haddaan sadaqaysan ma haddaa waqti sadaqa ah. waxaa wariyey Imaam Axmed iyo Ibnu Maajah. An-Naxl (1-7).

8. Fardaha iyo Baqlaha iyo Dameraha wuxuu (idiin ku abuuray Eebe) Inaad kortaan iyo Qurux, Wuxuuna abuurii Waxaydaan Ogayn.

وَالْحَيْلِ وَالْعِغَالِ وَالْحَمِيرِ لَتَرَكَبُوهَا وَزِينَةً
وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

9. Xagga Eebaana jid toosan yahay (Hanuun), Mid leexsanna waa jiraa (xumaanta) Hadduu Doonana wuu idin hanuunin lahaa dhammaan.

وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَايَرٌ وَلَوْ شَاءَ
لَهَدَّكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩﴾

10. Eebe waa kan idinka soo dejiyay Samada Biyo xagiisaa laga cabaa Xagiisaana Geeduhu ka ahaadaan aad Daajisaan (xoolaha)

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ
شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١٠﴾

11. Wuxuuna idiinku soo Bixiyaa Bero Saytuun, Timir, Cinab iyo Wax kasoo midha ah, arrintaasna Calaa-madbaa ugu sugan Ciddii fikiri.

يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ
وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الشَّجَرِ أَنْ فِي ذَلِكَ
لَآيَةٌ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١١﴾

12. Wuxuuna idiin sakhiray Habeenka, Maalinta, qorraxda, Dayaxa, Xid-digahana waxaa lagu sakhiray Amarkiisa, Arrintaasna Calaamooyin yaa Ugu sugan Ciddii wax kasi.

وَسَخَّرَ لَكُمْ مِنْ أَلْنِ وَالنَّهَارِ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
وَالنَّجْمَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِي إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾

13. Iyo wuxuu idiinku abuuray Dhulka oo kala Duwan yahay Midabkeedu,

وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَنَهُ

Arriintaasna Calaamad Yaa ugu sugan
ciddii wax xasuusan (fikiri).

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾

Eebe wuxuu ku mannaysan Nimcooyin badan oon la koobi karin halkanna waxaa Lagu sheegay Fardaha, Baqlaha iyo Dameeraha oo Eebe u abuuray in lagu intifaaco iyo in Lagu xarragoodo, Wuxuuna Eebe sheegay inuu abuuri Waxayna ogayn, Taasina waa Muujisada Quraanka oo Eebe had iyo jeer wuxuu ahaysiiyaa waxaan Jiri jirin, Xagga Eebaana Jidtoosan oo xaqa yahay, Kuwa ka leexday Eebana waa Jiraan, Haduu doonana wuu hanuunin lahaa dhammaan, Waxaa kale oo Nimcooyinka Eebe ka mida Rookba wax laga cabo, lana daaqsado Doogiisa, Kuna soo Bixiyo Beero kala duwan iyo Midho nooc kasta leh, waana arrin ciddii fikiri Ay kuwaano qaadato, waxaa kale oo ka mida Nimcooyinka Eebe ee u baahan in Laga faa'iidaysto Habeenka, Maalinta, Qorraxda, Dayaxa iyo xiddigaha, oo lagu Sakhiray amarka Eebe iyo Nimcooyinka kale ee kala duwan ee Eebe ku Abuuray Dhulka dadka dartiis, waana wax ay ku waano qaataan kuwa Caqliga leh iyo Xusuusta, Wanaagna falaan xumaanna ka tagaan, Eebana si dhaba u mahadiyaan Una caabudaan. An-Naxl (8-13).

14. Eebe waa kan idiin sakhiray Badda inaad Ka cuntaan Hilib cusub kalana baxdaan Qurux (Macdan) ood xidhataan, Waxaadna aragtaan doonida (Markabka) oo Dillaa-cin(Dabbaalan) Dhexdeeda iyo inaad Doontaan fadliga Eebe iyo Inaad ku shugridaan.

وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حَبْلًا ثَلَبَسُونَهَا وَتَكْرَى الْمَلَائِكَ أَمْوَاجَ فِيهِ وَلِتَسْتَبِقُوا مِنْ فَضْلِهِ. وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٤﴾

15. Wuxuuna ku riday (sugay) Dhulka buuro inayna Idinla iilan (wuxuuna yeelay) wabiyo iyo Wadooyin inaad ku toostaan.

وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوْسًا أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَارًا وَسُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾

16. Iyo calaamado iyo Xiddigo ay dadku ku toosaan.

وَعَلَّمَكَ وَبِالْتَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ﴿١٦﴾

17. Cid wax abuuri Ma la midbaa mid aan wax Abuurayn miyaydaan wax xasuusanayn.

أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾

18. Haddaad tirisaan Nicmada Eebe ma koobi Kartaan, Eebana waa danbi dhaafe Naxariista

وَأَنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصَوْنَهَا إِنَّ اللَّهَ لَعَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨﴾

Nimcooyinka Eebe ugu nicmeeyey Dadka waxaa ka mida Badda hirka wayn ee haddana Eebe u sakhiray dadka inay hilib cusub ka cunaan kalana soo baxaan Jawhar iyo macaadin kala duwan oo xarrago iyo wax tar leh. Maraakiibtu iyo Doonyuhuna dhex mushaaxi si dadku u doonaan fadliga Eebe iyo Rizqigiisa kuna mahdiyaan, waana wax Eebe lagu mahdiyo in Markab culays weyn ey Biyuhu xambaaraan, waxaa kale oo Nimcooyinka ka mida Dhulka Eebe noo goglay Buurana ku sugay inayan iilan, Wabiyaal iyo Waddooyin lagu tooso oo laga socdaalana yeelay, Calaamooyinna yeelay iyo Xiddigo lagu tooso. Markuu Eebe xusay wax badan oo Nimcooyinka ah yuu ku baraarujiyey awooddiisa oo in isaga uun la caabudo ay waajib tahay illeen isagaa wax abuur, waxa ka soo hadhayna wax ma abuuraa, waana inay saas ogaato ciddii wax xasuusan, Nicmada eebe haddii la tiriyana lama koobi karo waxaase loo baahay Eebe ku mahdin iyo Aqoonsi, Saciid iyo Xasan Basri waxay dheheen markuu Eebe abuuray dhulka Yuu gilgishay, markaasay Malaa'igtihi tidhi meel lagu sugnaan ma aha markaasaa waagu baryey iyadoo Buur leh. An-Naxl (14-18).

19. Eebe waa ogyahay waxaad qarsanaa iyo waxaad Muujinaysaan.

20. waxay Caabudayaan oo Eebe ka soo hadhayna ma abuuraan waxba iya-gaase la abuura.

21. waana Mayd aan Noolayn mana oga waqtiga la soo bixin (Dadka).

22. Ilaahiinnu waa Ilaah kaliya, ku-wa aan rumeynin Aakhirana Quluub-toodu way diidi (Kalinimada Eebe), wayna iskibriin.

23. waxaa sugan in Eebe ogyahay wa-xay qarsan iyo waxay Muujin Eebana ma jecla kuwa iskibriya.

24. marka lagu dhoho muxuu soo de-jiyey Eebihin waxay dhahaan waa war-kii kuwii hore.

25. inay xambaaraan culayskooda «dambigooda» oo dhan Maalinta Qi-yaame, iyo culayska «dambiga» kuway dhumiyeen cilmi la'aan waxaana xun waxay xambaaranayaan.

Eebe waxba kama qarsoona ama ha la qarsado ama ha la muujiyee, wax ka soo hadhay oo nooc Cibaado mutana ma jiro ama ha la Caabudo, ha la baryo. kaalmo ha la warsado, xukunkiisa ha la raaco, illeen Eebaa wax abuura waxa ka soo hadhayna wax ma abuuraane, waana mayd aan noolayn ogna marka qiyaamadu kici, Ilaahayna waa kali, Gaalase Ilaah kali ah ma rabto ee waxay rabaan in waxyaalo kale lala caabudo, maxay isla kibrin mar hadduu Eebe wax walba ogyahay, kuwa iskibriyana uusan jeclayn, oo marka Quraanka la warsado dhaha waa warkii kuwii hore si ay u xambaaraan dambigoodii oo dhan iyo kii dadkay cilmi la'aan dhumiyeen, wax la xambaarana dambi baa u xun. xadiithna waxaa ku sugnaaday: in ciddii hanuun u yeedhana heli ajirkeeda iyo Ajirka inta raacda iyagoon laga Nusqaamin Ajir, tii baadi u yeedhana waxay xambaari dambigeeda iyo dambiga inta raacday iyadoon iyana laga Nusqaaminayn. Taasina waxay ka digi inaan Dadka xumaanna la farin laguna raacin ee samo la faro laguna raaco. An-Naxl (19-25).

26. waxaa wax dhagray kuwii ka hor-reeyey markuu Eebe (amarkiisii) uga yimid xagga Asaaska (Tiirarka) waxaana kaga dumay saanqaafkii korkooda wuxuuna uga yimid cadaab meelayan ogayn.

27. ka dibna maalinta Qiyaame wuu dullayn wuxuuna dhihi aaway shura-

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسْرَتُونَ وَمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾

أَمْوَاتٌ غَيْرٌ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾

إِلَّا هُمُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُم مُّنْكِرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٢﴾

لَا حَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسْرَتُونَ وَمَا تَعْلَمُونَ إِنَّهُ لَا يَحِيبُ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أُنزِلَ رَبُّكُمْ قَالَوا أَسْطِيرَ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِن أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلَا سَاءَ مَا يَزُرُونَ ﴿٢٥﴾

قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَأَقْبَهُ اللَّهُ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِن فَوْقِهِمْ وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ

kadaydii aad ku doodayseen dhexdeeda, kuwiina waxay dheheen cilmiga la siiyey (Culimadii) dulli iyo xumaan maanta wuxuu saaranyahay Gaalada.

28. ee ah kuway oofsan Malaa'igtu iyagoo dulmiyey naftooda, waxayna Muujiyaan hogaansi iyagoo dhihi maanaan ahayn kuwo xumaan fala, saas ma aha ee Eebe waa ogyahay waa xaad falayseen.

29. ee ka gala irridaha Jahannamo idinkoo ku waari dhexdeeda waxaana xumaan badan Hooyga kuwa iskibriya.

Eebe wuxuu ka warramay inay kuwo hore oo gaalo ahaa dhagar faleen markaas Eebe ku dumiyey guryihii, Ciqaabna uga timid meelayna ka filayn, Qiyaamadana ay la kulmi dulli iyo Khasaare, waxna u tarayn waxay caabudayeen, oy ku qirina dadka culimada ah in uu dulli iyo xumaani haleeli gaalada, oy Malaa'igtu nafta ka qaadi iyagoo dulmiyey naftooda isna dhiibay inkirayna inay horay xumaan u faleen Eebase waa ogyahay waxay faleen waxaana lagu abaal marin Naar ay ku waaraan oo ah Hooyga u xun ee loo darbay kuwa iskibriya, taasina waxay muujin in dhagartu ku noqon saaxiibkeed, in dulli u dambayn kuwa dhagra Muslimiinta, inaan waxaan Eebe ahayn wax tarayn, sharafta cilmiga lagu camal falo, in dulli u dambayn kuwa xaqa iska kibriya, in daalimiintu is dhiibi aakhiro, inayan waxba u tarayn xumaan diiddo maalinta qiyaame, saas darteed waa in laga faa'iidaysto waqtiga Eebana la caabudo. An-Naxl (26-29).

30. Waxaa lagu Dhahaa kuwa dhawrsaday muxuu soo Dejiyay Eebihiiin Waxayna dhahaan Khayr, Kuwa Sama falay adduunyadana waxay mudan wanaag Daarta aakhiraana u Khayrroon waxaana wanaag Badan daarta mutaqinta (Kuwa dhawrsaday).

31. Waa jannada cadnii oy gali oy soconna dhexdeeda Wabiyaashii waxayna ka heli waxay doonaan, Saasuuna Eebe ku abaal mariyaa kuwa dhawrsada.

32. Ee ah kuway oofsato Malaa'igtu iyagoo Fiican (Kuna dhihi) Nabadgalyo korkiina ha ahaato ee Ku gala jannada Waxaad camal fali Jirteen Dartiis.

33. Gaaladuse miyay sugi inay u timaado Malaa'igtu mooyee ama u yimaado Amarka Eebahaa, Saasayna

شُرَكَاءَ عَالَمِينَ كُنْتُمْ تُشْفِقُونَ فِيهِمْ

قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ

الْيَوْمِ وَالسُّوءِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٢٨﴾

الَّذِينَ نُوَفِّهِمُ الْمَلَائِكَةَ ظَالِمًا لِنَفْسِهِمْ فَلَقُوا

السَّعِيرَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَىٰ

إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾

فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فليست

مَشْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٣٠﴾

﴿٣٠﴾ وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ قَالَ الْوَحْيُ

الَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارِ

الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣١﴾

جَنَّتْ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُمْ

فِيهَا مَا يَشَاءُونَ كَذَلِكَ يُجْزَى اللَّهُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٢﴾

الَّذِينَ نُوَفِّهِمُ الْمَلَائِكَةَ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ

عَلَيْكُمْ أَذْخَلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ

أَمْرٌ رَبِّكَ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ

Faleen kuwii ka horeeyay, Mana Dulmiyiyin Eebe iyagaase dulmiyay Naf-tooda.

34. Waxaana ku dhacay Xumaantii waxay faleen, Waxaana ku dagay (Ciqaabtii) Waxay ku jees jeesi Jireen.

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ

يَظْلِمُونَ ﴿٢٢﴾

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتٌ مَّا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ

مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٢٣﴾

Aayadaha hore Waxay ka warrami xaalka kuwa Eebe rumeeyey ee Xumaanta ka Dhawrsaday oo ah inay wanaag mudan Adduun iyo Aakhiroba, oy galina Janno Ay kuwaari, Kana heli waxay doonaan, Saasana Eebe ku abaal mariyaa kuwa Xumaanta ka dhawrsada oo Malaa'igtu nafta ka Qibloon iyagoo Wanaagsan oy Salaami uguna bishaarayn Janno Camalkoodi fiicnaa dartiis.

Gaalaa waxay sugtaa waa Halaag iyo Eeboo amra Ciqaabtooda, Waana ciqaabtii Haleeshay kuwii hore, ee Naftooda Dulmiyay Illeen Eebe wax ma dulmiyee, Kuna dhacay oo koobay Ciqaabtii camalkoodii xumaa ee Xaq ku jees jees ahaa, Cidii xaqa Yasta oo iska Kibrisa isagoon waxba ahayn ee Miskiin Tabar Yara Waxse ismooda ha u adkaysto Dulliga iyo Ciqaabta Halceli Hana ka Kabbado Khadhaadhka midhaha Beertiisa ku miirmay. An-Naxl (30-34).

35. Waxay dhahaan kuwii Eebe la wadaajiyay (Cibaadada) Haduu doono Eebe maanaan caabudneen cid ka Soo Hadhay waxba annaga iyo aabayaalkanno mana Xarrimneen isaga ka sokow waxba, Saasayna faleen Kuwii ka horeeyay ee Rasuullada ma saaran yahay Waxaan gaadhsiiin cad ahayn.

36. Waxaan ka bixinay Umad kasta Rasuul inay caabudaan Eebe kana dheeraadaan Dhaaqutka (Cibaadada Eebe ka sokow), Waxaana ka mida dadka Cid Eebe Hanuuniyay, Waxaana ka Mida ciday ku sugnaatay Baadinimo, Ee socda dhulka oo Eega siday Noqotay Cidhibtii Beeniyayaasha.

37. Hadaad ku Dadaashid hanuunkooda Eebe ma hanuuniyo ciduu Dhumiyay mana helaan Gargaare,

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا

مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا

مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَكَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ

فَهَلْ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٢٤﴾

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا

اللَّهَ وَاجْتَبَيْنَا الطَّالِقُونَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ

وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسَبِّرُوا

فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ

الْمُكْذِبِينَ ﴿٢٥﴾

إِنْ تَحَرَّصَ عَلَيْنَا هَدَيْتَهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي

مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٦﴾

Gaalada iyo dad badan oo jaahiliina way khaldamaan oo u xujaystaan dhumiddooda qaddarka Eebe iyagoo sheegan inuu hadduusan Eebe doonin ayna iyaga iyo Aabayaalkood xarrimeen wax bannaan,caabuddeenna wax Eebe ka soo hadhay,waana waxay fali jireen kuwii horana,Rasuulladana waxaan gaadhsiiin ahayn ma saarra, waa jirtaa in Eebe maamulo adduunka laakiin cid walba wuxuu siiyey caqli oy ku kala doorato xumaanta iyo samaanta, Rasuullana wuu u soo diray Kutubna wuu u soo dejiyey cudur daarna ma jiro, waana Eebe kaliya in la caabudo lagana fogaado Cibaadada baadhilka Eebe ka soo Hadhay waxay dooni ha ahaatee, ciddii doontana Eebe wuu sii hanuuniyaa, tii xaqa diida inta loogu yeedhana way sii dhuntaa,cid EebeMooyee wax hanuuninna ma jirto.Saas darteed mar hadduu Eebe xaqii caddeeyey, Jidkiina muuqdo, cid kastana Rasuul loo diray way dhammaatay Lug Geed ku mar iyo kanay tahay iyo wax la caabudo oo Eebe ka soo hadhay ee waa in uun xaqa la raaco loona hogaansamo Eebe. An-Naxl (35-37).

38. waxay ugu dhaarteen Eebe dhaar adag inuusan soo bixinayn Eebe cid dhimatay saas ma aha ee waa yabooh Eebe isasaaray (sugan) Dadka badidiise ma oga.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ
مَنْ يَمُوتُ بَلَى وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَكِنَّ

أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾

39. inuu u caddeeyo waxay isku diidanyihiin iyo inay ogaadaan kuwii Gaalobay inay ahaayeen Beena-layaal.

لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يُخْتَفُونَ فِيهِ وَيَعْلَمَ الَّذِينَ

كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَذِبِينَ ﴿٣٩﴾

40. haddaan doono arrinna waa inaan uun ku dhahno ahow oy ahaato.

إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ لَكُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾

41. kuwii u haajiray dar Eebe intii la dulmiyey ka dib waxaan dejinaynaa ad-duunka wanaag, ajirka aakhiraana ka wayn hadday wax ogyihiin.

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ

فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ أَكْبَرُ مَا كَانُوا

يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

42. waana kuwa samray «adkaystay» Eebahoodna uun tala saarta.

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

Gaaladii waxay dhaar adag ku dhaarteen inaan Eebe soo bixinayn cid dhimatay Wuuse soo bixin Siduu yaboohay/mase oga dadka badankiisa Jaahiliinta ah, Illeen wax walba Waqti iyo Mudduu leeyahaye, Inuu u cadayn waxay isku diidanaayeen ogaadaanna kuwii gaalobay inay beenaalayaal ahaayeen oo waxay Adduunka ku hayeen Gaaladu iyo xaq diidayaashu Been la Dhoochoobay ahayd, Dhabta iyo Runtuna tahay waxa Eebe yaboohay Rasuuladuna rumeeyeen, Eebana Wuxuu damco wuxuu dhahaa ahaw wuuna ahaadaa wax ku Culusna ma jiro.

Kuwa dar Eebe u Hijrooday wuxuu Eebe u ballanqaaday inuu Wanaag siiyo Adduun iyo Aakhiraba, iyadoo Abaal marinta Aakhiro iyo Ajrigeedu ka wayn Yahay kan adduun, Waxaana muta kuwa Samray oo u Adkaysta dhibka Eebahoodna Tala saarta. Wuxuuna ahaa Cumar binu Khadhaab markuu Muhaajiriinta wax Siin kii yiraahda: Qaado Eebe hakuu barakeeyee, Kani waa wuxuu Eebe kuu Yaboohay adduunkee, Wuxuu kuu kaydiyay, Aakhirana ka fiicane markaasuu Akhriyay Aayadan. Taasina waxay ku tusin Wanaaga iyo Fadliga Hijrada Dar Eebe iyo in Eebe wanaag ku Abaal marin. An-Naxl (38-42).

43. waxaan dirray hortaa Rag aan u waxyoonyay, ee warsada kuwa cilmiga leh haddaydaan wax ogaayn.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِيَ إِلَيْهِمْ

فَتَسَلَمُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾

44. (waxaana la dirray) xujooyin iyo Kutub waxaana kugu soo dejinay Quraanka inaad u caddayso Dadka waxa loo soo dejiyey, inay fikirnaan.

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِيُبَيِّنَ

لِلنَّاسِ مَا نَزَّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

45. ma aamin bay ka noqdeen kuwii dhagarta falay in Eebe la gooyo Dhulka, ama uga yimaaddo cadaab meelayna filayn.

أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ

اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ نَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ

لَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٥﴾

46. ama ku qabto Eebe gadga-doonkooda mana aha kuwa Eebe daaliya.

أَوْ يَأْخُذْهُمْ فِي تَقْلِيْبِهِمْ فَمَا لَهُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٤٦﴾

47. ama ku qabto Nusqaamin (iyo cabsi) iyagoo ku sugan, Eebihinna waa u Ture Naxariista.

أَوْ يَأْخُذْهُمْ عَلَىٰ تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٤٧﴾

Gaaladu waxay wax badan inkireen in Rasuul Dada la diro, saas darteed yaa Eebe ku Raddiyey Ayadoo badan, haddayna wax Aqoonna oo ogaynna waa inay warsadaan Dadka cilmiga leh, Eebana wuxuu soo dejiyey xujooyin iyo Kutub, Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebe wuxuu ku soo dejiyey Quraanka si uu ugu caddeeyo Dadka waxa lagu soo dejiyey iyo inay fikiraan, aamina kama aha Gaaladu in Eebe Dhulka la gooyo ama cadaab uga yimaaddo meelayna ogayn, ama Eebe qabto iyagoo gad-gadoomi mana daaliyaan Eebe, ama Eebe ku qabto Cabsi iyo Nusqaan, Eebana waa u ture Naxariista, siduu Rasuulku yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebe wax kaga samir badan dhib uu maqlay ma jiro, waxay ku sheegi Ilmo isna wuu arzaaqi oo Caafin.

waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim. Ruuxii caqli lehse waa inuusan ku kadsoomin ee Eebe ka dhawrsadaa dhabna u caabudaa. An-Naxl (43-47).

48. Miyeyna Arkayn wuxuu Eebe A-buuray oo u iilan Hooskiisu Midig iyo Bidix Sujuud Eebe dartiis iyagoo u Khushuucsan.

أُولَئِكَ يَرَوْنَ إِلَىٰ مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَيَتَفَتَّوْنَ ظُلُمَاتُهُ
عَنِ السَّمِئِ وَالسَّمَاءِ لِيَسْجُدَ لِلَّهِ وَهُمْ ذَاخِرُونَ ﴿٤٨﴾

49. Eebe waxaa u Sujuuda waxa Samooyinka iyo Dhulka ku sugan oo dhul socoda iyo Malaa'ig iskamana wayneeyaan (Sujuuddiisa).

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةِ وَهُمْ لَا يُشْكِرُونَ ﴿٤٩﴾

50. Waxayna ka Cabsan Eebahooda Sarreeya waxayna falaan wax la faro.

يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٥٠﴾

51. Wuxuuna Yidhi Eebe ha Yee-lanina Ilaahyo Labo ah Eebe waa uun Ilaah kaliya ee Aniga uun iga Cabsada.

﴿٥١﴾ وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَذَخَّرُوا يَا لَهَّيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهُ
وَاحِدٌ فَإِنِّي فَازَهُبُونَ ﴿٥١﴾

52. Eebe waxaa u sugnaaday waxa Samooyinka iyo Dhulka ku sugan, waxaana u sugnaaday Diin (Cibaado) Joogta ah, ee ma Eebe cidaan ahayn yaad ka dhawrsanaysaan.

وَلَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصْبَاءُ
أَعْيُنِنَا وَاللَّهُ نَنَّوْنَ ﴿٥٢﴾

53. Waxa Nicma ah ood haysataan waxay ka timid Eebe markuu idin Taabsiiyo Dhibna xaggiisaad u Qaylyeysaan.

وَمَا يَكُمُ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ
فَالَيْدُ يُجْتَرُونَ ﴿٥٣﴾

54. Markuu idinka Faydo Dhibkana Koox idinka mida yaa Eebahood la wadaajisa (Cibaadada).

ثُمَّ إِذَا كَسَفَ الضُّرُّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ
يَسْتُرُونَ ﴿٥٤﴾

55. Inay ka Gaalobaan waxaan siin-
nay, Raaxaysta waad Ogaan doontaan
«Cidhibta Xaalkiinne».

لَيَكْفُرُوا بِمَا آءَانَيْنَهُمْ فَتَمْتَعُوا بِسَوَافٍ تَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

Ibnu Khathiiir wuxuu Yidhi: Eebe wuxuu ka warrami Waynidiisa oo wax kasta u Khushuuco Dhammaan, wax Nool iyo wax kalaba iyo Insi, Jinni iyo Malaa'igba, oo xataa Hoosku Eebe u Sujuudo, Malla'igtuna FulinAmarka Eebe, kana Cabsan, iyo inaan Ilaahay Mooyee Eebe kale jirin, isaga kaliyana muto Cibaado, illeen isagaa wax walbaba lehe, Cibaado Joogta ahna Mudane, tankale wixii Nicma ah oo la Haysto xagga Eebay ka timid, Eebaana dhibka fayda oyna Xaq tahay in Kaligiis la Caabudo, Gaalase waydiiday ee ha ku raaxaysteen waxa Eebe siiyey way ogaan waxa ku dhaca. Mahad Eebaa mudan, waymayna isagaa xaq u leh, isagaana lagu Hoos jiraa Aakhiro iyo Adduunba, Amarkiisuna fuli. An-Naxl (48-55).

56. Waxay u yeelaan waxayna ogayn
Qayb waxaan ku Arzaaqnay ka mida,
Dhaar Eebee waa laydin warsan (Gaa-
loy) waxaad Been Abuuranaysaan.

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ تَالَهُ
لِنَسْتَلْزِمُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَقَرُّونَ ﴿٥٦﴾

57. Waxayna u yeelaan Eebe Gabdho
waa ka Nasahanyahay, iyaguna waxay
yeelan waxay rabaan.

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾

58. Marka Loogu Bishaareeyo mid-
kood Dhaddig wuxuu Noqdaa Waji-
giisu Madow walbahaarina.

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا
وَهُوَ كَاطِمٌ ﴿٥٨﴾

59. Wuxuuna iska Qariyaa Dadka
Xumida waxa loogu Bishaareeyey,
miyuu ku haystaa Dulli mise wuxu
Dhumbiyaa Dhulka, waxaa xun waxay
Xukumi.

يَنْزَوِي مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَبِهِ
أَيْمَسِكُهُ عَلَىٰ هَوًى أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلْأَسَاءُ
مَا يَخْتَكُمُونَ ﴿٥٩﴾

60. Kuwaan rumayn Aakhiro waxaa u
sugnaaday Tusaale xun, Eebana waxaa
u sugnaaday Sifada sare, waana Ad-
kaade falsan.

لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ
الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

Waxaa ka mida Caadada Xun ee Gaalada inay xoolahooda kala qaybiyaan oo Qaarna Eebe ku sheegaan Qaarna Shurakadooda, waase la warsan BeenAbuurashadooda, sidoo kale waxay Eebe ku Sheegaan Gabdho iyaguna waxay doonaan oo Wiilal ah, eebase waa ka Nasahanyahay waxay sheegi, iyadoo marka mid ka mida Loogu Bishaareey Gabadh uu Wajigiisu Door-soomo Walbahaarana, kana qarsoomo oo ka Dhawrsado Dadka isagoo ka xun waxa loogu Bishaareeyey, kuna fikirri ma dullibuu ku hayaa mise wuu dilaa oo dhulka ku Xabaalaa, waxayna Xukumayaan wax Xun, dhabtuna waa in kuwaan Aakhirana Rumayn tusaale xun u sugnaaday, Eebana Sarrayn, Wanaag iyoWayni u sugnaatay, yahayna mid Awood iyo falsami ku Sifoobay.

Aayaduhuna waxay sugi in Cibaadada Khalqiga iyo Xukunka Dhamaan Eebe iska leeyahay, uuna u Baahnayn Ilmo iyo Kaalmo, inay Jaahiliyo tahay Gabdho la silciyo ama la Gacan Bidixeeeyo, in Wanaagga oo Dhanna Eebe ku dhamaado, Xumaan, Dulli iyo Liidmana Gaalo ku dhamaado, ee dhab ha loo Caabudo Eebaaha. An-Naxl (56-60).

61. Hadduu Eebe u qaban Dadka Dulmigooda kagama tageen korka dhulka wax socda, wuxuuse dib ugu dhigi Muddo Magacaaban, markay Ajashoodu timaadana kama dib maraan Saacad kamana hormaraan.

وَلَوْ تَوَاضَعْنَا اللَّهُ لَأَنبَأْنَا بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْنَا مِنْ دَابَّةٍ
وَلَكِنْ نُبَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ فإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ
لَا يَسْتَجِزُّوْنَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُوْنَ ﴿١١﴾

62. Waxayna u yeelaan Eebe waxay Nacayaan, waxayna tilmaami carrabaydoodu Been inuu wanaag u sugnaaday, waxaa sugan in Naar uun u sugnaatay, oo loo hormarin (luguna dhaafi).

وَيَجْعَلُوْنَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُوْنَ وَنَصِفُ
أَلْسِنَهُمُ الْكُذْبَ ۚ إِنَّ لَهُمُ الْمُسْقَىٰ لَاجْرَمٍ
إِنَّ لَهُمُ النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُّفْرَطُونَ ﴿١٢﴾

63. Dhaar Eebee waxaan (Rasuullo) u dirray Umado kaa horreeyey wuxuuna u Qurxiyey Shaydana camalkooda isagaana sokeeye u ah Maanta waxayna mudan Cadaab daran.

تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّنْ قَبْلِكَ فزَيَّنَ
لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ وَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٣﴾

64. Quraankana waxaan uun kuugu soo Dejinay inaad u Caddaysid Dadka waxay isku Khilaafsanyihiin iyo Hanuunka iyo Naxariista Ciddii Rumayn.

وَمَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ
الَّذِي أُخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً
لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٤﴾

65. Eebana waa kan ka soo Dejiya Samada Biyo, kuna Nooleeya Dhulka Abaar ka dib, Arrintaasna Calaamad yaa ugu sugan Ciddii wax maqli.

وَاللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿١٥﴾

Ayadahan waxay ka warrami Dusha Eebe iyo hadduu Dadka u qaban Dulmigooda aan Dhulka Ciduna ku Noolaateen, wuxuuse dib ugu dhigaa muddo magacaaban markay Timaadana Saacad dib loogama dhaco lagamana hor maro, Gaaladuna Eebe wax xun yey ku sheegeen, Beenna waxay ku sheegi in wanaaggu iyaga u sugnaaday, waxaase dhaba in Naaru u sugnaatay loona hor marin, waana jirtaa in Eebe u diray Rasuullo Ummadahooda, Shaydaanna u Qurxiyey Camalkooda, isagaana Qiyaamada sokeeye u ah, Cadaab daranna way mudan, Quraankana wuxuu Eebe ugu soo Dejiyey Nabiga inuu Dadka u Caddeeyo waxay isku diidanyihiin iyo isgao Hanuun iyo Naxariis u ah Ciddii xaq Rumayn, uguna Deeqay Dadka Roob iyo Khayr ku Nooleeya Dhulka Abaar ka dib waana waxay ku Waano Qaadato Ciddii wax maqli, Saas darteed Dusha Eebe iyo Naxariistiisa yaan lagu kadsoomin wuu Ciqaab iyo Qabasho daranyahaye. An-Naxl (61-65).

66. Waxaana idiinku sugan Xoolaha Cibrad (Waano qaadasho) waxaana idinka waraabinaa waxa ku sugan Caloosheeda Digo iyo Dhiig dhexdooda ah Caano Saafi ah oo u fudud kuwa Cabbi.

وَإِن لِّكَرْبَىٰ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ لِّتُفَكَّرَ مَا فِي بَطْنِهِ
مِنْ بَيْنِ قَرْنٍ وَدَمْرٍ لِّبَنَانِ ۖ خَالِصًا سَابِقًا لِلسَّيْرِ ۚ إِنَّ
﴿١٦﴾

67. iyo Midhaha Timirta iyo Cinabka ood ka yeelataan Cabbid iyo Risqi Fiican, Arrintaasna Calaamadbaa ugu sugan cidii wax kasi.

وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ نَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

﴿١٧﴾

68. Wuxuu u Waxyooday (ku Ilhaameeyey) Eebahaa Shinnida ka yeelo Buuraha Guryo iyo Geedaha iyo waxay Dhistaan.

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّعْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ اللَّيَالِ بُيُوتًا

وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿١٨﴾

69. Markaas Cun Midho kasta xagooda qaadna Jidadka Eebahaa oo laylyan, waxaana ka soo baxa Calooshooda Cabbid kala duwantahay Midabkoodu dhexdiisana waxaa ah Daawo Dadka Arrintaasna Calaamaa ugu sugan ciddii Fikiri.

ثُمَّ كُلِي مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا يَخْرُجُ مِنْ بَطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٩﴾

70. Eebaa idin abuuray markaas idin oofsan (Dili) waxaana idinka mida cid loo celin (la gaadhsiin) cimriga ugu liita inuusan ogaan waxba cilmik«ogaansho» dabadiis, Eebana wax walba waa ogyahay karaana.

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يُرَوِّقُكُمْ وَيُنَكِّرُكُمْ لِيُدْرِكَ أَزْوَاجَ الْعُمَرِ

لِكَىٰ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

Xoolaha Nicmoolayda ah waxaa ku sugan Calaamad ku Tusin Qudradda Eebe, sida Eebe inooga siiyo Caano Saafi ah oo ka soo Dhexbaxay Uus iyo dhiig, Macaanna oo Cunaha Cabbaha u sahlan, iyo Ciddii Dhami, sidoo kale wuxuu ina siiyey oo Midho Timireed iyo Canab aan ka yeelanno Cunno fiican o tusin ciddii caqli leh Awoodda Eebe iyo Naxariistiisa, sidoo kale wuxuu ku Ilhaameeyey Shinnida oo ah Duulaa yar inay Guri ka yeelato Buuraha, Geedaha iyo Dhista, oyna cunto Midho kala duwan, qaaddana Meelo iyo Jidad Eebe u Sahlay, kana soo baxo Caloosheeda Cabbid Midabkeedu kala duwanyahay, Daawana Dadka ugu sugantahay, taasina waa calaamad ku tusin awoodda Eebe ciddii fikiri, saasaadna u aragtaa sida Eebe Dadka ugu Nicmeeyey Xoolo ay Caano ka dhammaan, midho ay wax ka Cunaan, Shinni Malab u samaysa, waana xayawaankaas tabarta yar, yaa macaaneeyey dhaacaankeeda Eebe kaliya, waxaana sugnaatay in Nina u yimid Nabiga (N. N. E. K. H.) una sheegay in Walaalkiis Shubmi, kuna yidhi Malab waraabi, kuna soo noqnoqday dhawr jeer isagoo sheegi inuu wali shubmi markaa Nabigu ku yidhi Waraabi Malab Eebaa run sheegi, Caloosha Walaalkaana waa Beenaleeyey, markaasuu Waraabiyey ka dibna Bogsaday. Taasina waxay ku Tusin in Eebe u sakhiray Dadka in wax Badan u Adeegaan una shaqeyaan si Eebe loogu Mahdiyo. An-Naxl (66-69).

71. Eebe wuu ka fadilay Qaarkiin qaar Risqiga, mana aha kuwa la fadilay kuwii ku celiya Risqigooda waxay gacantoodu hanato oy isku mid ku noqdaan ee Ma Nicmada Eebaad diidaysaan.

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ

فُضِّلُوا بِرِزْقِهِمْ عَلَىٰ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ

فَهَمُّ فِيهِ سِوَاءُ أَقْنِعِمَهُ اللَّهُ بِحُجْرَتِكَ ﴿٢١﴾

72. Eebe wuxuu idinka yeelay natiinna azwaaj wuxuuna idinka yeelay Haweenkiinna caruur iyo farac idinkuna arsaaqay wanaag ma baadhilbay

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ

مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ

rumayn oy Nicmada Eebeb ka Gaaloobi.

73. waxayna Caabudayaan Eebe ka sokow waxaan uga hananayn Risqi Samooyinka iyo Dhulka waxba, waxna karin.

74. ee hawyeelina Eebe wax la mida Eebe wuu ogyahay idinkuse ma ogidine.

Eebaa wax Abuura Dilana, Dadna cimrisiia intay ka gaadhaan Gabow daran oyna waxba kala kasin, oo ah Da'duu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebe ka magan galay kuna yidhi: Eebow waxaan kaa magan gali Bakhaylnimo, wahsi duqnimo, iyo in la ii celiyo Cimriga u xun iyo Cadaabka Qabriga iyo Fidnada dajaal iyo Fidnada nolosha iyo Tan geerida. Waxaa wariyay Bukhaari. Tan kale waxay muujin Doqonimada Gaalada oo ah inay Eebe addoomadiisa Shariig uga yeelaan, Mana eka, Sidayna iyaga iyo waxay hantaan u sinayn, Taasina waa Nicmo Eebe diid, Tan kale in Eebe isu abuuray rag iyo haween markay is guursadaana kala Siiya Caruur iyo Farac dadkana ku Arsaqa wanaag.

Ma waxayse rumayn Baadhil iyo xumaan oy ka Gaaloobi Nicmada Eebe, oy Caabudi Eebe ka sokow waxaan Rizqi ugu Hananayn cirka iyo dhulka, Waxna karin Xaqna ma aha in Eebe loo yeelo tusaale xun oo lagu shabaho wax'oo lala simo'illeen waxbuu ogyahay, Dadkuna wax ma ogee, Eebaa xaqna, Awood leh, Xukun leh, Caddaalad leh, Wax nooleeya waxna dila Xagiisana Loo ahaan. An-Naxl (70-74).

75. Eebe wuxuu ka yeelay tusaale Ad-doon la leeyahay oon Waxba karin iyo Ruux aannu ku Arzaaqnay rizqi fiican oo u bixin qarsoodi iyo muuqaalba, Ma isku midbaa, Mahad Eebaa iska leh, Badankooduse wax ma oga.

76. Waxaa (kale) oo Eebe tusaale ka yeelay laba Nin oo midkood Af la'yahay (Mahadle) waxna karin dhibna ku ah (Culays) Ilaaliyihiiisa meel Kastoos ujeediyaan aan wanaag ka imanaynin Ma Egyihiin isaga iyo ruux fari Caddaalada Jid toosanna ku sugan.

77. Eebaa iska leh waxa ku maqan Samooyinka iyo Dhulka, Saacadda amarkeeduna ma aha ilbidhiqsiigeed mooyee ama ka dhaw, Eebana wax Kasta wuu karaa.

78. Eebe wuxuu idinka soo bixiyay Caloosha Hooyooyinkiin Waxba idinkoon ogyayn wuxuuna Idiin yeelay Ma-

مِنَ الظَّالِمِينَ أَفِيَا أَبْطِلُ الْمُؤْمِنُونَ وَبِعَمَتِ اللَّهِ
هُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٧٦﴾

وَبِعَدْوٍ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَيْسَ بِكَ لَهُمْ رِزْقًا
مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٧﴾

فَلَا تَنْصُرُوا اللَّهَ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ
لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ
عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِمَّا رَزَقْنَا حَسَنًا
فَهُوَ يَنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوِي

الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾
وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْرَأُ بِكُمْ

لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَى مَوْلَاهُ
أَيْنَمَا يُوَجِّههُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ

يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾
وَلِلَّهِ عِيبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ

إِلَّا كَلِمَةٍ الْبَصِيرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَى اللَّهِ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٧٧﴾

وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ
لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ

qal iyo Arag iyo Quluub inaad Ku Shukriidaan Eebe.

وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْعَدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

79. Miyayna arkayn Shinbiraha loo Sakhiray Hawada samada, Waxaana Eebe ahayna haynin, taasina Calaa-mooyin yaa ugu Sugaan Cidii rumayn (Xaqa).

الَّذِينَ رَوَّأُوا إِلَى الظَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوْ
السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنْ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾

Waa tusaalayaal Eebe u yeelay Muslimka iyo Gaalka, oo ah inayna sinnayn Cid tasarrufi oo wax bixin iyo Midaan waxba karin, iyo Midaan hadlayn Culaysna ku ah dadkuu la nool yahay Wanaagna laga sugayn iyo Mid wanaaga Fari oo jidka toosan ku socda, Tan kale Eebaa iska leh waxa ku qarsoon Cirka iyo dhulka, Dhicidda Qiyaamana waa uun ilbidhiqsi ama ka Dhaw, Illeen Eebaa wax kasta karee waana kan Dadka ka soo saaray urka Hooyo Iyagoo Jaahiliina oon wax Aqoon una yeelay Maqal. Arag iyo Caqli si ay Eebe ugu Aqoonsadaan uguna Mahadiyaan. Tan kale waxaa ka mida Awooddiisa Shinbiraha ku duuli Hawada Cirka Waxaan Eebe ahayn haynin, Waxaasoo dhanna waxay Dadka ku Waajibin Eebe aqoonsi iyo Cibaadadiisa dhabta ah. An-Naxl (75-79).

80. Eebe wuxuu idinka yeelay Guryihiinna xasil (Degaan) wuxuuna idinka yeelay harkaha xoolaha Guryo idiin fudud maalinta geediga iyo maalinta nagaadigaba, idinkana yeelay Suufkeeda iyo dhogarta (Geela) iyo dhogorta (Riyaha) Alaab iyo Maacuun tan iyo muddo.

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ
لَكُمْ مِنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ
ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ اقَامَتِكُمْ وَمِنْ أَصْوَابِهَا
وَأُوبَارِهَا وَشَعَارِهَا أَتْنَا وَمَتَعْنَا إِلَى حِينٍ ﴿٨٠﴾

81. Eebe wuxuu idiinka yeelay wuxuu abuuray (Geedaha) hadh, wuxuuna idiinka yeelay Buuraha Dugaal, idiinkana yeelay dhar idinka dhawra kulaylka iyo Qamiis Bireed idinka dhawrta (Dhibka) Dagaalka, saasuuna idiinku Taamyeele Eebe Nicmadiisa inaad Islaam noqotaan (Xaqa raacdaan).

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ
لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ
سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ
بَأْسِكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

82. hadday jeedsadaan waxaa uun korkaaga ah gaadhsiin cad.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْعُ الْمُبِينُ ﴿٨٢﴾

83. way garan Nicmada Eebe wayna dafiri, badankooduna waa Gaalo.

يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُوهَا
وَكَفَرُوا بِهَا لَعَلَّكُمْ أَتَىٰ لَكُمْ
وَأَكْفَرْتُمْ لِكُفْرِكُمْ ﴿٨٣﴾

Eebe wuxuu Aayadahan ku sheegi Nicmooyinkiisa Qaarkood, sida Guryaha, harkaha xoolaha, dhogorta xoolaha, Geedaha la hadhsado, Buuraha la dugsado, dharka Kulaylka iyo Qabowga ka dhawra, labiska degaalka, waxaa soo dhanna wuxuu Eebe u siiyey inay Muslim ahaadaan, oo xaqa ku toosnaadaan, cidiise ka gaalowda oo xaqa ka jeedsata iyada umbaa iska dhuntay ee Rasuulka waxaa uun laga rabaa xaqa gaadhsiin, haddana iyagoo og Nicmada Eebe yey dafirayaan oo diidi. Ibnu Abii Xaatim waxaa laga wariyey in Nin reer Miyiga carbeeda Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u yimid warsadayna Nabiga Markaas ku akhriyey Aayaadkan isagoo leh haa mid walba, markaas jeedsaday. markaasay soo degtay Aayadda kale, waase aayaad guud ahaan loola jeedo, ayna waajib tahay in Nicmada Eebe la aqoonsado laguna mahdiyo. An-Naxl (80-83).

84. (Xusuusi) maalintaan ka soo bixin Umad kasta marag, markaasna aan loo Idmayn kuwii Gaaloobay cudar daarasho, Lagana doonayn cudur daar.

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤَدُّ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٨٤﴾

85. Markay arkan kuwii Dulmi falay Cadaabka Lagama fududeeyo xag-gooda lamana sugo.

وَإِذَارَةٌ الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٨٥﴾

86. Markay arkaan kuwii Gaaloobay shurakadooda waxay dhahaan Eebow kuwaasu waa Shurakadannadii annu Caabudi jirray Eebe ka sokow, Markaasay ku soo tuureen Hadal ah idinku Been baad sheegaysaan.

وَإِذَارَةٌ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَشْرَكَاءَ هُمْ قَالُوا رَبَّنَا هَؤُلَاءِ شُرَكَاءُ أَوْنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُوا مِنْ دُونِكَ فَأَلْقُوا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٨٦﴾

87. Waxayna u Dhiibaan Eebe Maalintaa Hogaansiga, waxaana ka dhuma waxay Been Abuuran jireen.

وَأَلْقُوا إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَامَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٨٧﴾

88. Kuwii gaaloobay ee ka awday dadka jidka Eebe waxaan ugu siyaadinnaa Cadaab Korka cadaabka Faasuqnimadooda Darteed.

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾

Aayadahanna waxay ka warrami Xaalka gaalada maalinta Qiyaame iyo Nabigii umad walba Marag looga dhigi, Wax cudur daarana aan laga Aqbalaynin lana warsanayn, Cadaabkana laga fududaynayn, oyna Gaaladii iyo waxay Caabudayeen oo Eebe ka soo Hadhay murmi isna Beenin, Gaalana maalinta Hoggaan Eebe u dhiibi, Mase aha Waqti hogaan Dhiibid ee waa uun Ama janno wanaag ku dhan yahay (Eebaan ka baryaynaaye) ama naar dulli ku dhan yahay (Eebaan ka Magan galaynaaye) wixii la caabudaay ee Eebe ka soo hadhayna wuxuu noqday been la Dhoobdhoobay iyo Wax kama jiraan kuwii Gaaloobay ee dadkana Xaqa ka leexiyay waxay mudan Cadaab mid kale lagu kordhiyo Faasiqnimadooda darteed, Saasayna dhabtu u muuqan oo loo kala bixi, loona kala miirmi. An-Naxl (84-88).

89. (Xusuusi) Maalintaan ka soo bixi-nayno Umad kasta marag Naftooda ah oon ku Keenayno (Nabiyaw) Adoo marag ku ah kuwan (Umadaada) Waxaana kugu dajinnay Kitaab oo ah Caddaynta wax kasta iyo hanuun iyo Naxariis iyo bishaarada dadka muslimiinta ah.

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَى هَؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾

90. Eebe wuxuu Fari Caddaalad iyo Samafal iyo Wax siinta qaraabada Wuxuuna reebi Xumaan iyo Munkar iyo Gardarro, Wuuna idin Waanin inaad wax Xasuusataan.

﴿٩٠﴾ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

91. Oofiya Ballanka Eebe markaad Ballantantaan hana burinina Dhaarta ka dib intaad adkayseen ood uga yee-sheen Eebe korkiina Kafiiil (ilaaliye), Eebana waa ogyahay Waxaad falay-saan.

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا
الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ
عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩١﴾

92. Hana Noqonina Sidii tii Burisay (furfurtay) Soohiddii Xoog ka dib fur-furid idinkoo ka yeelan dhaartiina Dhagar dhexdiina ah, inay ahaatay um-mad mid ka badan Ummad kale, Eebe wuu idinku imtixaani (Amarkaas) iyo inuu idiin Caddeyo maalinta Qiyaame waxaad isku diidanaydeen.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِي نَقَصَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ
أَنْكُرْنَا لَنَتَّخِذَ مِنْكُمْ أَيِّمَنًا دَخَلَا بَيْنَكُمْ
أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا يُلُوكُمْ
اللَّهُ بِهِ وَلِيَّتَيْنِ لِكُلِّ يَوْمٍ الْقِيَمَةَ مَا كُتِّبَ فِيهِ
تَخْلِفُونَ ﴿٩٢﴾

Maalinta qiyaame cid walba Maragbaa loo keeni, Ummadana waxaa marag U noqon Nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Quraan wax kasta caddeeyayna waa lagu soo Dajiyay oo hanuun, Naxariis iyo Bishaaro u ah Muslimiinta. Ibnu Mascuud wuxuu yidhi: Quraanka Waxaa naloogo Ca-deeyay Cilmiga wax kasta. Aayadda kale Eebe Wuxuu ku Faray Caddaalad. Sama fal, Qaraabadoo la xidhiidhiyo, Wuxuuna ku reebay Xumaanta, Munkarka iyo Gardarrada, waana waano si loo xusuusto wax.

Xadiith waxaa ku sugnaaday: dambi in Eebe ugu soodedejiyo Ciqaabta adduunka iyadoo tii aakhiro dhimantahay ka mudan gardarro iyo qaraabo goys ma jiro. Ibnu Mascuudna wuxuu yidhi: Aayadda u kulmin badan ee quranka waatan. Eebana wuxuu jecelyahay umuuraha sare ee sharafta leh, wuxuuna nacaa waxyaalaha hoose ee xun sida xadiith ku sugnaatay, Ballanka iyo dhaartana waa in la oofiya inta la adkeeyey ka dib, lana burin on la noqonin sidii haweenaydii soohday xadhiga iyo dunta markaas furfurtay, lagana yeelanin dhaarta dhagar isagoo laga faa'iidayan in ummaddii ka badatay umad kale Eebana dadka wuu imtixaani inuu u caddeeyo Qiyaamada waxay isku khilaafsanaayeen kalana xukumo. An-Naxl (89-92).

93. hadduu doono Eebe wuxuu idinka yeeli lahaa umad kaliya wuxuuse dhu-miyaa cidduu doono, wuuna hanuun-nyaa cidduu doono, waana laydin war-san waxaad camal falayseen.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ
يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَلَنَتَّخِذَنَّ
عَمَّا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

94. haka yeelanina dhaartiinna dha-gar dhexdiinna ah ood markaas simbi-riirixataa gomadi intay sugnayd ka dib ood dhadhamisaan xumaan (Cadaab) ka jeedintiinna dadka jidka Eebe darteed, waxaana idiin sugnaaday Ca-daab wayn.

وَلَا تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخَلَا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ
قَدَمُ بَعْضِكُمْ بِنُجْوَاهَا وَتَذُوقُوا الشَّوْءَ بِمَا صَدَدْتُمْ
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾

95. hana ku gadanina ballanka Eebe qiimo yar (waxba) waxa Eebe agtiisa ah yaa idiin khayrroone haddaad wax ogtihiin,

وَلَا تَسْتَوُوا بِعَهْدِ اللَّهِ تَنَمًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ
هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩٥﴾

96. waxa agtiinna ah wuu dhamaan

مَاعِنْدَكُمْ يُغَدِّقُ وَمَاعِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ

waxa Eebe agtiisa ahna wuu hadhi waxaana ku abaal marinaynaa kuwa samra (adkaysta) Ajirkooda midka ugu fiican ee ay falayeen.

صَدْرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

Eebe wuxuu Aayadahan ku sheegi in hadduu doono uu Dadka wada marinlaha waddo qudha kana yeeli lahaa Ummad kaliya, waxayse keentay xigmadiisu inay cidna dhunto midna hanuunto camalkoodan uu warsado Qiyaamada, tan kale wuxuu ka reebi inay xaqa ka leexdaan oo simbiririxdaan, dhaartana isku khayaamaan, markaa ay dhadhamiyaan ciqaab kaleexashada iyo ka leexinta jidka Eebe, cadaab wayna u sugnaado, iyo inaan lagu gadanin ballanka Eebe Qiimo yar, waxa adduunka jooga oo dhanna waa yar yahaye, waxaana khayr roon waxa Eebe agtiisa ah hadday wax garan, waxa Dadka agtiisa ahna way dhammaan oy tegi, waxaase hadhi oo waari waxa Eebe agtiisa ah oo camalfiican, Ajir iyo khayra, waxaana lagu abaal marin kuwa dar Eebe u samra Ajirkooda ugu fiican camalkoodii dartiis. Aayaduhuna waxay ku tusin in ballanka la dhawro, in hanuunka lagu dadaalo, inaan dhaarta Dadka lagu khayaamin, inaan xaqa Dadka laga celinin lagana leexin, inaan xaqa la gadanin lagana dul faa'idaysan adoo xaqa ka leexan oo leexin, in dadka iyo waxay haystaan tagi. Eebe iyo xaquna hadhi. An-Naxl (93-96).

97. Ciddii camal fasha wanaag oo Raga ama haweenaa isagoo mu'mina waxaan noolaynaynaa Nolol wanaagsan, waxaana ku abaal marinaynaa Ajirkooda waxa ugu Wanaagsan ee ay falayeen.

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَنَجْزِيَنَّهُ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ
أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

98. markaad akhriyi Quraanka ka magan gal Eebe shaydaan la dheereeyey.

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ
الرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

99. isagu kuma leh xujo kuwa Ru-meeyey xaqa Eebahoodna talo saarta

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطٰنٌ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾

100. wuxuuse xujo ku yeeshaa kuwa ka wali yeesha iyo kuwa la wadaajiya Eebe.

إِنَّمَا سُلْطٰنُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ
هُم بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾

101. haddaan ku badallano Aayad meel Aayad kale Eebana ogyahay wuxuu dejin waxay dhahaan waxaad uun tahay Beenabuurte, badankooduse wax ma oga.

وَإِذَا بَدَلْنَا آيٰةً مَّكَاتٍ ءَايٰةً وَآلِهٖ
أَعْلَمُ بِمَا يُزَكُّنَ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ
بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾

102. waxaad dhahdaa waxaa ka soo dejiyey Ruuxii Daahirka ahaa (Jibriil) xagga Eebaha xaqa ah inuu ku sugo ku-

فَلَنَنْزِلُهُ رُوحَ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ
لِيُنَبِّتَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَهُدًى

wii rumeeyey xaqa iyo hanuun iyo
Bishaaro isagoo u ah Muslimiinta.

وَبَشِّرِ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٥﴾

Rag iyo haween ciddii wanaag fasha waxaa lagu Abaal marin Wanaag illeen Waa loo siman yahay cibaadada Eebe iyo Khayrkiisa iyo Wanaaggiisee.wuxuuna Eebe ku noolayn Nolol wanaagsan, Waxaana Xadiith ku sugnaa: Waxaa liibaanay Ruuxii muslim noqda oo lagu arsuqo Kafaaf oo ku raali noqda waxa Eebe ku arsuqo, Waxaa wariyay Imaam Axmed iyo kuwo kale. Marka Quraanka La akhriinna waa in Eebe shaydaanka laga magan galo, Awoodna kuma leh Mu'miniinta Eebahood tala saarta ee wuxuu awood iyo suldho ku leeyahay Kuwa ka wali yeesha ee raaca dhumintiisa iyo Xumaantiisa iyo kuwa Eebe La wadaajiya Cibaadada, Marka Eebe aayad mid kale ku badalana waxay Dhahaan Gaaladu waa Been abuurasho, Eebaase Og wuxuu soo Dejin, Xaqna ku Soo dejiyay, Jibriilla usoo dhiibay, waase Jaahiliin badankoodu, Wuxuuna Usoo dejiyay inuu ku sugo kuwa xaqa rumeeyay, Hanuun iyo bishaarana u noqdo Muslimiinta, halkaasna waxaa ka muuqda in Ruuxii mu'mina oo toosnaada Rag iyo Haweenba Eebe ku noolayn nolol fiican.Aakhirana khayr siin, Inuu shaydaan col yahay lagana magan galo Eebe mar walba iyo marka Quraanka la akhriin inuusan Awood ku lahayn Shaydaanku mu'miniinta Eebe tala Saarta, ee uu Awood iyo Suldo ku leeyahay kuwa Talo u dhiibta ee ugu Shariig yeela Eebe.in Eebe awoodda isagu iska leeyahay soo dajinna jiray wuxuu doono oo Quraanka ah. An-Naxl (97-102).

103. Waxaan dhab u ognahay inay
dhihi Waxaa bara Nabiga Quraanka
dad, Carrabkay ku leexin waa Cajami
Kanna waa Lisaan (af carabi) cad.

وَلَقَدْ نَعَلْنَا أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ
لِّسَانَ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَبِي
وَهَذَا لِسَانٌ عَكْرِيثٌ مُّبِينٌ ﴿١٠٦﴾

104. Kuwaan rumayn Aayaadka Eebe
ma Hanuuniyo Eebe Waxayna Mudan
cadaab daran.

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بَيَّاتَتْ اللَّهُ لَابِهِمْ
اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٧﴾

105. Waxaa uun abuurta Been ku-
waan rumayn Aayaadka Eebe kuwa-
suna iyaga umbaa Beenaalayaala.

إِنَّمَا يَقْرَأُ الْكُذِّبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بَيَّاتَتْ
اللَّهُ وَأَوْلِيَّتِكَ هُمْ الْكٰذِبُونَ ﴿١٠٨﴾

106. Oo ah kuwa Eebe ka gaaloobay
rumayn ka dib (ee mudan halaag) Ruux
lagu Qasbay qalbigiisuna ku Xasillan-
yahay iimaanka mooyee, ruuxiise laab-
tiisu u Waasac noqoto (rumayso) Gaal-
nimo Waxaa korkooda ah Cadho
Eebe.Waxayna Mudan Cadaab wayn.

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ
أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلٰكِنْ
مَنْ شَرَحَ بِالْكَفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْنَاهُمْ عَذَابٌ
مِّنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٩﴾

107. Arrintaasuna waa inay ka door-
teen Noloshu dhaw (ee adduun) Aakhi-
ro iyo Inaan Eebe hanuuninayn kuwa
gaalada ah.

ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا
عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْكَافِرِينَ ﴿١١٠﴾

108. Kuwaas Eebaa daboolay quluub-
tooda, Maqalkooda iyo Aragooda
waana kuwa uun Halmaansan (xaqa).

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَمَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ
وَسَمِعِهِمْ وَأَبْصَرَهُمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُفْلِقُونَ ﴿١١١﴾

109. Waxaa sugan in kuwaasu aakharo ay Iyagu uun Khasaareen

لَا جِرْمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ
الْخٰسِرُونَ ﴿١٠٩﴾

Gaaladu wax kasta oo Ceeba oo u muuqata way ku sheegeen Nabiga iyo Quraankaba, intay ka dhahaan waxaa wax bara Nin cajami ah, Eebaase Beeniay tirtirayna beentoodii Illeen Quraanku waa carabi cade, Cid Dhuntay oon rumaynayn Xaqana Eebe ma waafajiyo Hanuun iyo Xaq. Waxayna mudan Cigaab daran. Beenna waxaa abuurta Kuwaan rumaynin Aayaadka Eebe ee uun Beenaalayaasha ah, ee ah kuwa Gaalooba rumayn ka dib Cid lagu Qasbo oo Qalbigedu xaq ku sugan yahay mooyee, Ciddiise Qalbigedu aqbaloo gaalnimada waxaa korkooda ah Cadho Eebe. Waxayna Mudan Cadaab wayn, Illeen adduun-bay aakhiro ka doorteene, Eebana Ma hanuuniyo waana kuwa Eebe daboolay Qalbigooda, Maqalkooda iyo Aragooda ee halmaamay Xaq, Dhab ahaana u khasaaray, waana in Eebe Laga baryo ku sugnaanta diinta. Laguna dadaalo Ku sugnaanteeda, Ciddii dooni inay aragto siday muslimiintii hore ugu sugnaayeen Diintooda Ha akhrido Taariikhda bilaal, Xubayd binu Zayd, Cabdullaahi binu Xudaafaa iyo Kuwo kale wuxuu arki Geesnimada iyo adkaysiga iyo Xaq ku sugnaanta. An-Naxl (103-109).

110. Eebahaase kuwa Hijrooday intii la fidmeeyey (la dhibay) ka dib markaas jahaaday oo samray (adkaystay) Eebahaana intaas ka dib waa u dambi dhaafe Naxariista.

نُـمِرَاتٍ رَبَّائِكَ لِلذَّبِّ هَاجِرُوا مِنْ بَعْدِ
مَا قُتِلُوا ثُمَّ جَدُّهُدٍ وَأَوْصَرُوا إِن
رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا الْعَفْوُ رَحِيمٌ ﴿١١٠﴾

111. waana Maalin ay imaan naf wal-ba iyadoo ka doodi (Daafici) nafteeda oo loo Oofin naf kasta waxay fashay lana dulminayn.

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ بِمُحَدَّلٍ لِمَا نَفْسِهَا
وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾

112. Eebe wuxuu tusaale ka yeelay Magaalo ahayd aamin oo xasiloon uga-na yimaaddo risqiigeedu (Cunnada) oo barwaaqo ah meel kasta oo ka Gaalowday Nicmooyinkii Eebe oo Eebe dhadhansiiyey Gaajo dabooshay iyo cabsi waxay sameynayeen darteed.

وَصَرََبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرِيَةً كَانَتْ ءَامِنَةً
مُطْمَئِنَّةً بِأَيْتِهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ
فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِيَاسَ
الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾

113. waxaa dhab ahaan ugu yimid Rasuul ka mida wayna beeniyeen, waxaana qabtay Cadaab iyagoo Daalimiina.

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ
الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١١٣﴾

Ciddii ay u Suuroobiwaydo inay dar Eebe u Hijrooto, ka dibse hijroota intii la dhibay markaas Jahaadda oo adkaysata Eebe wuu u dambi dhaafi una Naxariisan, Maalinta Qiyaamana waa Maalin naf kasta ay ka doodi ay ka murmi, Naf kastana loo oofin waxay Camal fashay, oon lana dulmiyeen, waxaana tusaale ugu filan Magaalo aamin iyo nabad ahayd Cunaduna uga imaan jirtay meel kasta oo ka Gaalowday Nicmooyinkii Eebe oo Eebe dhadhansiiyey Gaajo iyo Cabsi camalkoodii dartiis, waxaana u yimid Rasuul ka mida ooy Beeniyeen markaas cadaab Qabtay iyagoo daalimiina.

Ibnu kathiir wuxuu yidhi: Taasi waa tusaale Maka waxay ahayd Aamin xasiloon ciddii gashana Aamin Noqon, markaasay gaalowday oo diiday Nicmooyinkii Eebe una wayneyd soo bixintii Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wayna caasiyeen Rasuulkii wayna Khilaafeen intuu Abaar ku habaaro oo markaas Abaari ku dhacday waana Abaalka xaq diide oo dhan. An-Naxl (110-113).

114. ee cuna waxa Eebe idinku Arsuqay ee xalaasha ficana kuna shukriya Nicmada Eebe haddaad isaga Caabudaysaan.

فَكُلُّوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا
وَأَشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِنَّ كُفْرَ إِيَّاهُ
تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾

115. wuxuu uun idinka xarrimay Bakhtiga, Dhiigga, Hilibka Doofaarka iyo wixii lagu gawraco waxaan Magaca Eebe ahayn, ciddii dhibaatoota (Gaajo) iyadoon dulmiyin xadna gudbin Eebe waa dambi dhaafe Naxariista.

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ
الْخِزْيِيرِ وَمَأْهَلٌ لِّغَيْرِ اللَّهِ بِهِ ۗ فَمَنْ أَضْطَرَّ
غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٥﴾

116. ha dhihina wuxuu carrabkiina ku tilmaami been kani waa xalaal kanna waa xaaraan, inaad ku been abuurataan Eebe, kuwa ku Been abuurta Eebe ma Liibaanaan.

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ
هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِنُفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾

117. waa Nolol yar (Adduunku) waxayna mudan Cadaab daran.

مَتَّعٌ قَلِيلٌ ۖ وَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٧﴾

118. kuwii Yuhuudoobay waxaan ka xarrimay waxaan kaaga qisoonay horay, mana aanaan dulmiyin iyagaase naftooda Dulmiyey.

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا مَّا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ
وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

119. markaas Eebahaa kuwa xumaan ku fala Jaahilnimo markaas toobadkeena intaas ka dib oo suubiya Camalka Eebahaa ka dib wuu u dhaafi una Naxariisan.

تُؤْرَانِ رَبِّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا الشُّوْءَ بِجَهَلَةٍ
ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا ۗ إِنَّ رَبَّكَ
مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٩﴾

Xalaasha waa in la Cuno xaaraantana laga fogaado sida Bakhtiga, dhiiga, Hilibka Doofaarka, waxa lagu xuso waxaan magaca Eebe ahayn, Boolida iyo waxaan ku banaanayn Sharciga Islaamka iyo Diinta.ruuxiise ka yaaba khatar Gaajo darteed wuu ka Cunaa waxaan la gawricin isagoon xad gudbayn dulmina falayn, waana in laga dheeraado inuu been iyo Cilmi darro la yidhaah kani waa xalaal kanna waa xaaraan isagoo been sheegi, ciddii Eebe ku been abuuratana ma Liibaanayso, Adduunkana wuxuu ku Noolaan wax yar, markaas cadaab daran Mudan;Yuhuudna waxaa laga xarrimay wixii horay loo soo sheegay Eebana ma dulmiyin ee iyagaa isdulmiyey, ciddii Jaahilnimo dambi ku samaysa markaas Toobadkeenta oo suubada Eebe wuu u Dambi dhaafi una Naxariisan. Culimadii hore Qaarkood waxay dheheen ciddii Eebe caasida waa Jaahil, saas darteed waa in xalaal la Cuno, xaqa lagu hadlo, la Toobadkeeno. An-Naxl (114-119).

120. (Nabi) Ibraahim wuxuu ahaa Umad «Khayr Fare» Eebe adeece Xaqa u iishe mana ka mid ahayn Mushrikiinta.

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ خَنِيفًا وَلَمْ يَكُ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٠﴾

121. Kuna shukriya Nicmada Eebe wuuna doortay wuxuuna ku hanuuniyey Jidka Toosan.

شَاكِرًا لِأَنْعَمَ أَجْبَنَهُ وَهَدَنَهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٢١﴾

122. waxaana siinay Adduunka wanaag, aakhirana wuxuu ka mid noqon kuwa Suuban.

وَمَا آتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَإِنَّ الصَّالِحِينَ ﴿١٢٢﴾

123. markaas waxaan kuu waxyoonaay Nabiyoow raac Diinta (Nabi) Ibrahim ee Toosan kama mid ahayn Mushriikiinta.

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٣﴾

124. Sabtida waxaa uun looyeelay kuwii isku khilaafay, Eebahaana wuu kala xukumi dhexdooda Maalinta Qiyaame waxay isku Khilaafayeen.

إِنَّمَا جَعَلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ ائْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾

125. ugu yeedh Jidka Eebaha si xigmada iyo Wacdi fiicana kulana dood sida u fiican, Eebahaana wuu ogyahay cidda ka dhunta Jidkiisa wuuna ogyahay kuwa Hanuunsan.

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَحَدِّ لَّهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾

126. haddaad wax ciqaabaysaan u Ciqaaba inta laydin ciqaabay, haddaad samirtaana isagaa u khayr roon kuwa samra,

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عَاقَبْتُم بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾

127. Samir, mana aha samirkaagu dar Eebe mooyee, hana ka murugoon, hana ka cidhiidhyamin waxay Dhagri.

وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾

128. Eebana wuxuu la jira kuwa dhawrsada wuxuuna la jira kuwa samo fala.

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾

Nabi Ibraahim wuxuu ahaa Umad iyo Imaam Khayrka lagaga daydo, oo Eebe adeeca xaqana ku toosan Mushriikiinta ka fog, Nicmada Eebana ku Mahdiya, Eebaana doortay, hanuuniyeyna, siiyeyna Adduunka wanaag, Aakhirana ka yeelay kuwa Suuban, markaas Nabiga faray inuu raaco Diintii Nabi Ibraahim ee Toosnaa, Saas darteed waa inaan xaqa ku noqonaa imaam lagu daydo oo khayrka u hogaamiya, tan kale wuxuu Eebe ka warramay sida Yuhuud loogu yeelay Sabtida inay Cibaadayaan Nastaanna, sida Umaddeenna loogu yeelay Jamcada, wayse iskhilaafeen Yuhuud, Eebaase kala xukumi Qiyaamada waxay isku khilaafeen, waana in Dadka xaqa loogu yeedho lana tusiyo si xigmad iyo kaadsiinyo iyo waano fiicana, ahayna adayg iyo canaan iyo darraan, waana in sida u fiican loogula doodo xaqa ciddii xaqa ku doodi, Eebana waa ogyahay cidda dhumi iyo tan hanuuni, haddii la ciqaabi oo laga aarsan cid kugu xad gudubtayna waa in uun la ciqaabo wax la'eg waxay Ciqaabeen haddii lays ka samraa in fiican ciddii samirta, dar Eebaana loo samraa, sidii Nabiga kana reebay Eebe inuu ka murugoodo cidii Beenisa oo khilaafta kana cidhiidhyamin dhagartooda, Eebana wuxuu la jiraa kuwa dhawrsada iyo kuwa samo fala. Markii sayid Xamze lagu dilay Uxud lagana jeexjeexay Jidkiisii yuu Nabigu yidhi: waxaan ugu aari Toddobaatan Markaasay soo degtay. An-Naxl (120-128).

Suurat Al-Israa'

سُورَةُ الْاِسْرَاءِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. waxa Nasahan (Ceeb ka fog) Eebaha ka guuriyey Addoonkiisa (Nabiga) Habeen masaajidka Xurmada leh (Maka) xagga Masjidkii Aqsa een barakaynay Gaararkiisa inaan Tusinno Nabiga Aayaadkanaga Eebana waa maqla arka.

2. waxaana siinnay Nabi Muuse kitaabkii (Tawreed) waxaana uga yeelay hanuun BaniIsraa'iil inaydaan ka yeelanin wax iga soo hadhay Wakiil.

3. faricii kuwaan la xambaarnay Nabi Nuux, wuxuuna ahaa Addoon (Eebe) ee Shugri badan.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُبْحٰنَ الَّذِيْ اَسْرٰى بِعَبْدِهٖٓ اَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اِلَى الْمَسْجِدِ الْاَقْصَا الَّذِيْ بَرَكْنَا حَوْلَهٗ لِيُرِيَهُمْ مِّنْ اٰيٰتِنَا اِنَّهٗ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيْرُ ﴿١﴾

وَآتَيْنَا مُوسٰى الْكِتٰبَ وَجَعَلْنٰهُ

هَدًى لِّبَنِيْ اِسْرٰٓءِيْلَ لِيَاذْكُرُوْا

مِّنْ دُوْنِيْ وَكِيْلًا ﴿٢﴾

ذُرِّيَّةً مِّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ اِنَّهٗ كَانَ

عَبْدًا شَكُوْرًا ﴿٣﴾

Eebe isagaa Adduun iyo Aakhiro iyo waxa dhexjoogaba Abuuray, cid abuurka kula murmina ma jirto, suu doono yuuna ugu Tasarrufaa una maamulaa, wuxuna Nabigiisii Muxamed ahaa (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ka dheelmay kana Guuriyey Maka una guuriyey xagga Masaajidka Aqsa ee isna barakaysan, si Eebe u tusiyo Nicmooyinka Eebe, illeen Eebaa wax walbana maqla arkanee, waxaana ku sugnaaday xaqnimada arrintaas Xadiithyo badan waxaana ka mida xadiithka dheer ee Bukhaari wariyey ee ah: Anas Binu Maalig wuxuu yidhi: Habeen laga guuriyey Rasuulka Masaajidka kacbada oy u yimaadeen saddex Ruux, waana xadiith ka warramaya wuxuu arkay Nabigu habeenka. Bayhaqina wuxuu wariyey in Nabigu uu arkay Nuur, Imaam Axmedna isna wuxuu wariyey xadiith ku saabsan xaalkan, waxayna sugi in Nabiga Maka laga dheelmay oo Qudsi loo dheelmay, in samada loo koriyey, inuu Nabiyadii la kulmay, in Salaadda la soo faray, inuu arkay dad badan oo la ciqaabi, sida kuwa salaadda ka cuslaaday, khamrada caba, xaaraanta cuna, Zinaysta, wax xanta, xaqa u hoggaaansamin. iyo kuwo kale, wuxuuna arkay Jannadii iyo Naartii, Eebana wuu sharrifay Nabigiisa, sidaas daraadeed waa in si dhaba loo rumeeyo guurinta Nabiga iyo koridiisa cirka iyo waxyaalaha la faray iyo wuxuu arkay, waxaana shakin amma beenin Munaafiq iyo Gaalo, waa in lagu adkaado Diinta Eebe halkaas Nabiga ugeeyey gaar ahaan Salaadda, xumaantana laga fogaado, ciddii doonta inay warbadan ka ogaato arrintan ha akhrido tafsuurka Aayadda, Aayadaha kale waxay ka warrami inuu Eebe Nabi Muuse siiyey Kitaabkii Tawreed., ee hanuuninaayey Bani Israa'iil ugana digaayey inayna wakiil ka dhiganayn wax Eebe ka soo hadhay, illeen waa faricii cidduu Eebe la koriyey Nabi Nuuxe, wuxuuna ahaa addoon mahadnaq badan, waana inay xusuustaan Nicmadaas xaqana ku toosnaadaan, Eebana si dhaba u caabudaan una aqoonsadaan, haddii kale dulli iyo ciqaab. Ibnu Kathiir wuxuu yidhi: xadiithka dheelminta waxaa wariyey Anas, Cumar Binu Khadhaab, Cali Ibnu Mascuud, Abii dar, Abii Hureere, Maalig Binu sacsacata, Abii Saaciid Ibnu Cabbaas, Shaddaad, Ubayi' Ibnu Camar, Jaabir, Abii Ayuub, xudeefe' Abii umaama, Samurra, Suhayb, Umu haani, Caa'isho iyo Asmo. Al-Israa' (1-3).

4. Waxaan ku (Ogaysiinnay) ugu Waxyoonaay Banii Israa'iil Kitaabka (Tawreed) inaad fasaadinaysaan Dhulka Labo Jeer, isna kibrinaysaan iski-brin Wayn.

وَفَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لِنُفْسِدُنَّ
فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلِنَعْلَمَنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤﴾

5. Markuu yimaaddo Yabooha (Waq-tiga) midda hore waxaan idinku soo Bixinaa «Dirraa» Addoomadanada oo Xoog daran leh, dhexgalina (Hanan) Guryaha dhexdooda waana Yabooh la fali.

فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولِي
بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ
وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا ﴿٥﴾

6. Markaasaan idinku soo Celinaa Dawladnimada, idinkuna Xoogaynaa Xoolo iyo Caruur idinkana yeellaa kuwa Tiro badan.

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُمْ
بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا ﴿٦﴾

7. Haddaad Samo Fashaan waxaad u samo fasheen Naftiinna, haddaad Xumaan fashaanna waa uun Naftiinna, markuu Yimaaddo Yabooha Dambana way Xumeeyaan Wajigiinna iyo inay Galaan Masaajidka (Baytul Maqdis) siday u galeen markii hore iyo inay Damiraan «Tirtiraan» waxay u Adkaadaan Tirtirid.

إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا
فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيَسْتَوُوا وَأُجُوهَكُمْ
وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ
وَلِيَسْتَرُوا وَمَا عَلَوُا تَنْبِيرًا ﴿٧﴾

8. Waxay u Dhawdahay in Eebihiin idiin Naxariisto, haddaad ku Noqotaanna waannu ku noqon, waxaana uga yeelnay Jahannamo Gaalada Gogol.

عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمُ ۖ وَإِنْ عُدتُمْ عَلَيْنَا جِئْنَاكُمْ
لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا ﴿٨﴾

Aayadahanna wuxuu Eebe kaga warrami Xaalka Banii Israa'iil iyo inay Fasaadin Dhulka Labo Jeer aadna isula waynan, isuna Kibrin, markaas Labada Jeerba lagu diri Addoomo Eebe oo Daran Dhulkana ka Dhex geli kana qabsan, Ciqaab iyo Halaagna Dhadhansiin, hadday Wanaag Falaanna waa uun Naftooda hadday Xumaan falaanna waa Dhibka Naftooda, wuxuuna Eebe sugay in Marka Dambe Masjidka Qudsi Loogu gali Xumaan iyo Xanuuna ay la kulmi, Naxariista Eebase way u Furantahay Ciddii Eebe u Noqon oo Toobad Keeni, haddayse Xumaanta ku Noqdaan Eebana wuxuu ku Noqon Ciqaabtooda iyo Abaal marintooda, Jahannamana waa Gogosha Gaalada, waxbadan yey Culimadu ka hadleen Arrintaas laakiin Eebaa og inay tegtay iyo inay Dhimantahay. Maxaa diidi haddii lagu Ciqaabo Gacmaha Musliimiinta Qudsina laga soo Celiyo. Al-Israa' (4-8).

9. Quraankanna wuxuu ku Hanuunin Dadka Arrinta u Toosan ugana Bishaarayn kuwa fala Wanaag inay Mudan Ajir wayn,.

إِنَّ هَذِهِ الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِي هُوَ أَقْوَمٌ وَيُنَبِّئُ
الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ
أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾

10. Kuwaan Rumeynin Aakhirana waxaan u Darabnay Cadaab Daran.

وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٠﴾

11. Wuxuu u Yeedhaa (Baryaa) Dadku Shar siduu ugu Yeedho «Baryo» Khayrka, Dadkuna waa Deg dege.

وَيَدْعُ الْإِنْسَانَ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ مَجْمُولًا ﴿١١﴾

12. Waxaan ka Yeellay Habeenka iyo Maalinta Labo Calaamo, waxaana Tirraa Calaamada Habeenka, waxaana ka Yeellaa Calaamada Maalinta mid wax Tusisa (Arag) inaad doontaan Fadliga Eebihiin iyo inaad ku ogaataan Tirada Sanooyinka iyo Xisaabta, wax kastana waxaannu u Caddeynay Caddayn (aada).

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتٍ لِّمَنْ أَحْسَنَهُ آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّمَنْ تَبَتَّعُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلَتَعْلَمُوا عَدَدَ السَّيِّئِينَ وَالْحَسَابِ وَكُلُّ شَيْءٍ فَضْلَنَاهُ تَفْصِيلًا ﴿١٢﴾

13. Ruux kasta waxaan Laasiminay Camalkiisa (loo Qaddaray) Luquntiisa, waxaana u soo bixinnaa Maalinta Qiyaame Kitaab uu la kulmi Isagoo fidsan.

وَكُلُّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ فِي عُرْفِهِ مُخْرَجًا لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنشُورًا ﴿١٣﴾

14. Laguna Dhihi akhri Kitaabkaaga isagaa kuugu Filan Maanta Korkaaga Xisaabe.

أَقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ﴿١٤﴾

Quraankuna wuxuu ku Toosin Dadka Arrinta ugu Toosan uguna Fiican xagga Caqiidada, Xukunka, Akhlaaqda, Macaamilada iyo wax kasta oo Wanaag lagu gaadho Adduun iyo Aakhiraba, wuxuuna ugu Bishaarayn Mu'miniinta Wanaaga fala Ajir wayn, kuwaan Eebe iyo Aakhiro Rumayna Cadaab daran in loo darbay, tan kale Dadku wuu Degdegaa isagoo shar iyo Balaayo Baryi sida Khayrka iyo Wanaagga, waxaana Xadiitha: Ha habaarina Naftiinna iyo Xoolihiinna waxaa laga yaabaa inaad ka waafaqdaan Eebe Saacad la Ajiibo oo laydin Ajiibo. Eebana wuxuu ka yeelay Habeenka iyo Maalinta Calaamad ku tusin Qudradiisa, iyo inay Xasilaan Habeenkii, una socdaan Maalintii shaqo iyo Sanco iyo Camal iyo Safar, kuna Ogaadaan Ayaamaha, Jumcooyinka, Bilaha iyo Sanooyinka, Wuxuuna Eebe caddeeyey wax kastoo loo baahanyahay, ruux kastana waxaa laasimi oo laxidhiidhi Camalkiisa, Qiyaamadana waxaa loo soo Bixin Kitaab uu la Kulmo isagoo Fidsan, laguna dhihi Akhri Kitaabkaaga iyo Xaashidaada kuugu filan Maanta Xisaabe, saas darteed mar haddaan haysanno Quraankana wanaagga ku Toosin waa inaan Qabsannaa oon Raacnaa kuna fara adaygnaa. Al-Israa' (9-14).

15. Ruuxii Hanuuna wuxuu uun u Hanuunay Naftiisa kii Dhumana wuxuu uun u Dhumay Naftiisa, mana xambaarto Nafi Dambi Naf kale, mana Cadaabno intaan uga soo Dirro Ra-suul.

مَنْ أَهْتَدَىٰ فَأِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

16. Markaan doono inaan Halaagno Qaryad waxaan farraa kuweeda loo Nicmeeyey «Khayr» markaasay ka Faasiqoobaan waxaana ku sugnaada

وَإِذَا أَرَدْنَا أَن نُّهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا

Ciqaab waana Tirtirraa Tirtirid (Halaag).

فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾

17. Imisaau Halaagnay Quruun (Nabi) Nuux ka dib Eebahaabaana ugu filan Dambiyada Addoomadiisa Ogaade Arka.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ
بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿١٧﴾

18. Ruuxii dooni Adduunyo waan ugu soo dedejinaa dhaxdeeda waxaan Doonno Ciddaan doonno, markaasaan kayeellaa Jahannamo mid gala isagoo Caayan oo Dullaysan.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ
لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصَلُّهَا مَذْمُومًا
مَدْحُورًا ﴿١٨﴾

19. Ciddiise Doonta Aakhiro oo u fala camalkeedii isagoo Mu'mina kuwaas Camalkoodu wuxuu Noqon mid la Mahdiyo.

وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾

Ciddii Hanuunta wuxuu uun wax u taray Naftiisa, tii dhuntana waxay uun Dhibtay Naftiisa, Nafna ma Qaaddo dambi Naf kale, Eebana Dadka ma Cadaabo isagoon u soo Dirin Rasuul Xaqa u caddeeya oo Tusiya Jidka Toosan, markii Eebe Halaagi Magaalo ama Umadna waxaa xaqa iyo Wanaagga diida oo ka Faasiqooba kuwa Xoolaha loogu Nicmeeyey iyo kuwo xun oo Madax ah, Markaasay Ciqaabtii Eebe ku Dhacdaa, lana Halaagaa halaag Dhaba, in badan yuuna Eebe halaagay Quruumo Nabi Nuux ka dib, Eebana Ogaansho iyo Arkid ugu filan Dambiyada Addoomadiisa, ciddii Jecel oo Camalkiisa la dooni adduunyo iyo Dhalanteedka, wuxuu Eebe ka siiyaa wax Cidduu doono wuxuu doono, markaasuu galiyaa Jahannamo isagoo caayan oo Dullaysan, ciddiise Doonta Aakhiro oo u Camal fasha isagoo Mu'min Xaqa Rumeeyey ah kaasi waa mid la Mahdiyo Camalkiisa, Taasina waxay ku tusin in Naf walba iyadu Masuulka Koobaad iska tahay Nacfi iyo Dhiba, Xumaanta ku kibirka, Xoolaha iyo Ladnaanta iyo awoodda iyo inay Ciqaab sabab u Noqon, inaan Eebe Ciqaabin Dadka isagoon Xaqa u caddayn, in Umado badan la halaagay Nabi Nuux ka dib, Adduunyo uun Ruuxii doonana wuxuu ka heli wuxuu Eebe doono, waxaana u Dambayn Naar isagoo Caayan oo Dullaysan, Ruuxiise la Doona Camalkiisa aakhiro camalna u fala isagoo Mu'min ah oo Raaci Nabiga Camalkiisa iyo Islaamka, wuu mahdin Camalkiisa lana mahdin, adduunyadana in kastooy xaq tahay in xalaasha si fiican looga doono haddana ma aha in laga dabo dhaco oo lagu waasho Xalaal iyo Xaaraan.

Waxaa xadiith ah: adduunku waa Guri cidaan Guri lahayn iyo Xoolo Ruuxaan xoolo lahayn, waxaana u kulmiya cidaan Caqli lahayn. Al-Israa' (15-19).

20. Dhammaan waxbaan uga Fidinaa kuwaas (Doona Adduun) iyo kuwaas (Doona aakhiro) siismada Eebahaa, mana aha siismada Eebahaa mid Reeban.

كُلًّا نُمِدُّهُنَّ أَهْوَاءَهُنَّ وَهَوَاهُنَّ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ
وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾

21. Day sidaan uga Fadilnay qaar-kood qaarka (Kale) (Addunka) Aakha-raase wayn darajooyin oo wayn Fadilid.

أَنْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَلِلْآخِرَةِ
أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾

22. Ha Yeelin Eebe Miciisa Ilaah kale ood noqotid mid Caayan oo la Khasaariyo.

لَا يَجْعَلُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقَعُدَ مَذْمُومًا
مَحْذُورًا ﴿٢٢﴾

23. Wuxuu Faray Eebahaa inaydaan Caabudin isaga mooyee iyo inaad u samo fashaan Labadii Waalid Samo falid, hadduu ku gaadho Agtaada wayni midkood ama Labaduba ha ku Dhihin uf, hana Canaanun una dheh hadal Fii-can.

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ
إِحْسَانًا إِنَّمَا يَبْغُنَ عِنْدَكَ الْكِبَرُ أَحَدُهُمَا
أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لِمَا أُنْفِي وَلَا تَنْهَرُهُمَا
وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿١٣﴾

24. Una Raarici (Jilci) Garab Naxariiseed (u Naxariiso) dhehna Eebow ugu Naxariiso siday ii Koriyeen anoo Yar.

وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ
وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿١٤﴾

25. Eebihii wuu ogyahay waxa Naatiinna ku Sugaan, haddaad Suubantihii isagu kuwa Toobad keenka badan wuu u Dhaafaa « Dambiga ».

رَبِّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِن تَكُونُوا صَادِقِينَ
فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ غُفُورًا ﴿١٥﴾

Cid walba Eebe wuu ka siin adduunka wuxuu doono Eebe cidnana kama reebana Deeqda Adduun ee Eebe, waana lagu kala Duwanyahay, Adduunka mid Xoolo leh mid Saboola, mid Fayow mid Buka iyo waxyaale kale, Aakharaase darajo wayn oo Fadli badan, sida Xadiith ku Sugnaaday in Dadka Daraajooyinka sare ay u Arki kuwa kale sida xiddiga Jahada Cirka, waana in Eebe kaliya la Caabudo oon Ilaah kale Loo yeelin si uusan Ruuxu u noqon mid Caayan, oo Khasaara, Eebana wuxuu Xukumay in Isaga kaliya la Caabudo, Labada Waalidna loo samo falo, haddii midkood ama Labadubana Agtaada ku Da'ooabaan ha Nicin oo Karaahiyeysan, hana ku dhihin hadal xun sida Uf iyo wixii la mida hana Canaanun, hadal fiicanna u dheh, una Naxariiso, Eebana ka bari inuu u Naxariisto siday kuugu Naxariis-teen kuuna Koriyeen Yaraantaadii, Eebana wuu ogyahay waxa naftiinna ku sugan, haddaad wanaagsantihiinna Eebaa u dambi dhaafaa kuwa u Toobad keena, Bal day sida islaamku u wayneeey qaqa Waalidka, Diintee iyo nadaamkee laga heli Naxariistaa iyo Qaddarintaa inta lala xidhiidhiyey qaqa Eebe, saas darteed waa in si dhaba loo garto Islaamka looguna Dhaqmo, waalidkana loo Ixtiraamo loona naxariisto, waxaana Xadiithyo badan ku sugnaaday Addeecidda Waalidka iyo Xumaanta Caasigooda sida ruuxii soo Gaadha Labadiisii Waalid ama midkood oo Naar gala, Eebe ha ku fageeyo (Abuu Daa'uud) iyo Jannadu Lugta Hooyaday ku Hoos Jirtaa, (Imaam Axmed) aaway kuwa ku qayliyi u roonida haweenka, mase waa sawaxan aan riiqid lahayn iyo Been cad. Al-Israa' (20-25).

26. Sii qaraabada xaqeeda iyo Mis-kiinka iyo socdaalka hana ku xad-gudbin bixin Xadgudub (iyo si xun).

وَأَتَىٰ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ
وَلَا تُبْذِرْ رِبًّا ذَرِيرًا ﴿١٦﴾

27. illeen kuwa ku xadgudba waa wa-laalo Shaydaane, Shaydaanna Eebihii wuu ka gaaloobay.

إِنَّ الْمُبْدِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ
وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿١٧﴾

28. haddaad ka jeedsato xaggooda (wax la'aan) adoo rajayn Naxariista Eebahaa ood rajayn waxaad ku dhah-daa hadal fudud (fiican).

وَأَمَّا تَعْرِضُ عَنْهُمْ إِبْرَءٌ رَّحْمَةٌ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا
فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مِّسُورًا ﴿١٨﴾

29. ha ka yeelin gacantaada mid ku xidhan Luquntaada hana wada fidin dhammaan ood noqoto mid la dagaalo oo tabar gaba.

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا
كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا ﴿١٩﴾

30. Eebahaa wuu u fidiyaa Risqiga cidduu doono wuuna u qaddaraa «cidhiidhyaa» (cidduu doono) illeen Eebe Addoomadiisa waa oge arkee.

إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ
إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾

31. ha Dilina Carruurtiinna ka Cabsi Faqri (Saboolnimo) anagaa Arsaaqayna iyaga iyo idinkaba Dilkooduna waa Gaf wayn.

وَلَا تَقْسُوا أَنفُسَكُمْ فَهُمْ خَشِيَءٌ مَّا لَمْ يَكُنْ لَكُمْ بِهِ حِسَابٌ
وَأَيُّكُمْ إِن قَاتَلْتُم مَّا كَانَتْ خِطَاةٌ كَبِيرًا ﴿٣١﴾

Qaraabada, Masaakiinta iyo Musaafirka waa in la xidhiidhiyo waxna la siiyo, lana xadgudbin ee si fiican wax loo Bixiyo, illeen mubadar waa Walaal Shaydaane, Shaydaan waa mid Eebe ka Gaalooba, haddaadana wax hayna Hadal fudud oo fiican ku dheh, waxaana xadiith ah: Ruuxii jecel in loo waasiyoo Risqiga cimrigana loo dheereeyo ha xidhiidhiyo Qaraabadiisa. waana in wax bixintu dhexdhexaad ahaato, oodan Gacanta Luqunta ku xidhin Bakhaylnimo, wada fidinna oo lagu Naco, ama fadhiisatid illeen Risqigana Eebaa haya oo u fidiya cidduu doono una qaddaraa tuu doono imitxaan, wuuna ogyahay Addoomadiisa iyo Maslaxadooda, waase in wax la bixiyo oo la sadaqaysto. Abuuhurayee wuxuu ka wariyay Rasuulka (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeclee) Subax kasta oo addoomuhu soo Toosaan waxaa dhawaaqi Labo Malag oo mid dhihi Eebow wax bixiye badel sii, kan kalana dhihi Eebow hayste halaag sii. «waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim».

Tan kale waa inaan la layn Carruurta siday falayeen Jaahiliintu iyagoo Faqri ka yaabi illeen Eebaa dhammaan arsaaqee, Dilkooduna waa gaf wayn oo xune, waana dambi daran oo adag sida cad. Al-Israa' (26-31).

32. Ha u dhawaanina sino Illeen waa xumaane Waddana u xune.

وَلَا تَقْرَبُوا الرِّبَاَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٣٢﴾

33. Hana dilina Nafta Eebe xarrimay Xaq Mooyee, Ruuxii lagu dilo Gardarro waxaan U yeellay waligiisa Xujo ee yuusan ku xad gudbin Dilka waa loo Gargaaraye.

وَلَا تَقْسُوا أَنفُسَكُمْ فَهُمْ خَشِيَءٌ مَّا لَمْ يَكُنْ لَكُمْ بِهِ حِسَابٌ
وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا
فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾
وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ
أَشُدَّهُ، وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا ﴿٣٤﴾

34. Hana u dhawaanina Xoolaha agoonta sida U fiican mooyee intay ka gaadhaan xoogooda, Oofiyana ballanka illeen Ballanka waa lays warsane.

35. Oofiyana kaylka «beegidda» mar-kaad beegaysaan kuna miisama Mii-saan toosan (caadila) Saasaa khayr roon oo Fiican cidhibe.

وَأَوْفُوا بِالْكَيْلِ إِذَا كَلَّمْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطِ أَلْسِنَتِكُمْ
ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾

36. hana dhihin (Raacraacin) Wa-xaadana u Cilmi lahayn, Illeen Maqalka, Araga iyo Qalbigaba waa lays warsane.

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ
وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴿٣٦﴾

37. Hana u soconin Dhulka kibir Illeen ma Jeexi Kartid Dhulka kumana gaadhaysid Buuraha dherare.

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ
وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾

38. Dhammaan waxaasna Xumaan-tiisu Eebahaa Agtiisa waa lagu Neceb yahay.

كُلَّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئًا عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾

Zinadu waa dulli, Xaaraan iyo Halaag, waana in laga fogaado, Illeen Danbi ka wayn Zino gaalnimo mooyee ma Jiree, Sida Nabigu yidhi, Sidoo kale waa inaan xaq darro Naf lagu Dilin. Sunan waxaa ku sugnaaday (Xadiith) Adduunkoo rogmada yaa ka fudud Eebe agtiisa naf Muslim ah dilkeed. Cidda waliga u ah Ruuxa la dilana yuusan ku xadgubin Qisaasta, Illeen waa loo gargaaray, Xoolaha agoontana waa inaan loogu Dhawaanin waxaan wanaag ahayn intay ka xoogaystaan illeen Cuniddoodu waa Naare, Waana in Ballanka la oofiyo, illen wa lays warsane, Kaylka beegidda iyo miisaankana la oofiyaa si Fiican oo toosanna loo Sameeyaa illeen saasaa fiican oo Cidhib roone, waana inaan la sheegin Waxaan loo cilmi lahayn, illeen Maqalka, Araga iyo Qalbigaba waa lays warsane, Tan kale waa inaan dhulka, Eebe isla wayni iyo kibir lagu Soconin, Maxaa faa'iida ah oo ku jira mar hadaadan Dhulka duleelinayn Ama buuraha dherer ku gaarayn, illeen Miskiin baa tahay hays dhibin Si habsanna u soco, waadna u jeedaa Aayadahan waxa ku sugan waxaase Loo baahan yahay in la raaco dardaaranka. Al-Israa' (32-38).

39. Arrintaasu waa waxa Eebahaa kuu waxyooday oo xigmada, hana yee-lin Eebe la jirkiisa Ilaah kale oo lagugu tuuro Jahannamo adoo lagu dagaalay oo lagu fogeeyey.

ذَلِكَ وَمَا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلَا تَجْعَلْ
مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا ﴿٣٩﴾

40. ma wuxuu idiin doortay Eebihii Wiilal oos ka yeeshay Malaa'igta gabdho idinku waxaad ku hadlaysaan hadal wayn.

أَفَأَصْفَاكُمْ رَبُّكُم بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ
إِنثَاءً لَكُمْ لَتَقُولُنَّ قَوْلًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾

41. dhab ahaan waan ku caddaynay (gagadinay) Quraankan (wax badan) inay waantoobaan umase kordhin waxaan carar ahayn.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ لِيَذَكَّرُوا وَمَا يَزِيدُهُمْ
إِلَّا نُفُورًا ﴿٤١﴾

42. waxaad dhaahdaa hadduu la jiro Eebe Ilaah kale siday sheegi waxay ka dooni lahaayeen Eebaha Carshiga leh jid (Cibaado ama la mid noqosho).

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ
إِذًا لَا تَبْتَغُوا إِلَيَّ الْغَيْرَ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾

43. Eebaa ka Nasahan Kana Sarreeya waxay sheegi sarrayn wayn.

سُبْحٰنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤٣﴾

44. waxaa u tasbiixsada (Qaddariya) Eebe Samooyinka todobada ah iyo Dhulka iyo waxa u dhexeeya, waxaan Eebe u Tasbiixsanayn ama ku mah-

سُبْحٰنَهُ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَالْاَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ
وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا إِلٰهٌ مُّجْتَمِعٌ بِهِ وَلٰكِنْ لَا تَنْفَعُهُنَّ

dinayna ma jiro, waydaanse garanayn
tasbiixdooda, Eebana waa dulsame
dambi dhaafa.

تَسْبِيحُهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٤﴾

Waxaas wanaagsan ee Eebe faray iyo waxyaalaha xun ee uu Reebay waa waxa Eebe u waxyooday Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) tan kale waa inaan Ilaahay cid kale lala caabudin wuxuu mudanyahayna la siinin, oo ciddii saas yeeshaa lagu tuuri Jahannamo isagoo la dagaalay oo la fogeeyey, Eebana uma doorin gaalada Wiilal isna Malaa'igta Gabdho kama yeelan waa hadal gafa oo wayn oo gaaladu dhahaan, Quraankana Eebe wax badan buu ku caddeeyey kuna soo celceliyey xaqa oo Dadku waddoomo, Daalimiintase waxaan carar ahayn ama siyaadin, Eebana waa kali hadday Ilaahyo kale la jiraan siday gaaladu sheegi waxay isku dayi lahaayeen inay Awoodda Eebe oo kale yeeshaan, ama haddii kale Eebaha xaqa ah caabudaan iyana, Eebana waa ka nasahanyahay oo ka sarreeyaa waxay sheegi, waxaaba u tasbiixsada Toddobada Samo iyo Dhulka iyo waxa ku sugan, wax kastana wuxuu u tasbiixsadaa kuna mahdiyaa Eebe mase la kasayo tasbiixdooda, Eebana waa dulsame dambi dhaafa, la yaabna ma leh in wax walba Eebe weyneeyo xusana illeen isagaa Awood leh oo ahaysiiyey. sheegay in Rasuulku (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u galay Dad Gaadiid saaran oo la taagan, kuna kor sheekaysan, markaasuu ku yidhi Rasuulku (Kora iyadoo Nabad qabta oo daaya iyadoo Nabad qabta, hana uga yeelanina sheekadiinna Waddooyinka iyo Suuqa kuraas (oo kale) maxay jirtaa mid la korsanyahay oo ka khayr roon kan korsan Eebana ka xusid badan. (Imaam Axmed) Eebaana Awood leh. Al-Israa' (39-44).

45. markaad Akhriyi Quraanka wa-
xaan yeellaa dhexdaada iyo dhexda ku-
waan rumeynin Aakhiro xijaab (dayr)
asturan.

وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَجَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ بِلَا آخِرَةٍ حِجَابًا مُّسْتَوْرًا ﴿٤٥﴾

46. waxaana yeellay Quluubtooda da-
bool inay kasaan Quraanka, dhago-
hoodana culays, markaad ku xusto
Eebahaana Quraanka kaligiis waxay u
jeedsadaan Gadaal iyagoo carari.

وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ
وَقْرًا وَإِذَا ذُكِرْتُمْ فِي الْقُرْآنِ وَحَدُّهُمْ وَلَوْ
عَلَىٰ أَدْبُرِهِمْ نُفُورًا ﴿٤٦﴾

47. anagaa og waxay dhagaysan mar-
kay ku dhagaysan adiga iyagoo faqi
markay dhihi Daalimiintu Waxaan Nin
sixran ahayn ma Raacaysaan.

تَنْحَنُّ عَلَيْهِمْ مَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ إِذْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ
وَإِذْ هُمْ بِحُجْرٍ إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِنْ تَتَّبِعُونَ
إِلَّا أَرْجُلًا مُّسْحُورًا ﴿٤٧﴾

48. Day siday kuugu yeelaan tusaa-
layaal oy U dhumeen oyna u karin jid-
ka Hanuunka.

أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا
فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٤٨﴾

49. Waxay dhaheen (gaaladii) ma
markaan Noqonno lafo iyo burbur yaa
nalagu soo celin Abuur cusub.

وَقَالُوا آلَؤُاٰذَآ كُنَّا عِظْمًا وَّرَفْنَا ؕ آءَا نَا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا
جَدِيدًا ﴿٤٩﴾

50. waxaad dhahdaa noqda dhagax
ama bir.

قُلْ نُونُؤُاٰ حِجَارَةٌ أَوْ حَدِيدًا ﴿٥٠﴾

51. ama khalqi (Abuur) ku wayn laab-tiinna, waxayna dhihi yaa na soo celin ku dheh Eebihii idin abuuray markii hore, waxayna kuu gilgili madaxooda iyagoo leh waa goorma isagu, waxaad dhahdaa waxaa suurowda inay dhawdahay.

52. waana maalintuu idiin yeedhi Eebe ood maqlaysaan isagoo mudan Mahad una malaynaysaan inaydaan nagaanin wax yar mooyee.

Gaaladu xaqa iyo Quraanka way ka madax adaygi oo xijaabaa ka xiga xaggiisa, Qulubtooduna way daboolantahay, mana fahminayso Quraanka, Eebe kaliya marka la sheegana way cararaan iyagoo dooni in waxyaalo kale lala sheego, Eebaa og waxay dhagaysan iyo markay faqi, sheegina Daalimiintu in Nabigu yahay Nin sixran waxyaalo tusaalooyin ahna way u yeelleen, waxayse ka dhumeen xaqii iyo Jidkii, mana karaan unoqosho xaq, waxayna diidaan in la soo bixin iyagoo lafo iyo burbur Noqday, waxay doonise ha noqdeen ama dhagax ama Bir ama sida Cirka iyo wixii la mida, waxaa uun idin soo celin Eebihii markii hore idin Abuuray, waxayna madaxa la ruxaan kibir iyo isla wayni iyagoo warsan goortuu dhici xaalku, waxaase suurowda inuu dhawyahay, maalintase Eebe ugu yeedhi kulanka Qiyaame way maqli iyagoo Amaani una malaayn inayna ku nagaanin Adduunkii wax yar mooyee, wana kaas Quraankii, Nabigii, siday Gaalo u diideen, siday u dhagreen, siday soo bixinta u diideen, Eebaase soo celin Qiyaamana wataas, madax ruxii, isla waynidii iyo xaq diidna waxaa ka dambayn khasaare iyo lugooyo. Akhri Qisada Abu sufyan, Abu jahal iyo Akhras iyo siday u dhagaysteen Quraanka iyagoo kala gaban iyo siday isu warsadeen iyo hadalkii xumaa ee Abu Jahal, xaqiibaase hadhay xumaanna tagtay. Al-Israa' (45-52).

53. waxaad ku dhahdaa Addoomadayda ha dheheen sida u fiican, Shaydaanku wuu fasaadin dhexdiinnee, Shaydaanna Dadka col cadbuu u yahay.

54. Eebihinaa idin og (waxaad tihiin) hadduu doono wuu idiin Naxariisan, hadduu doonana wuu idin Cadaabi, kuugumana aanaan dirin inaad wakiil (Ilaaliye u Noqoto).

55. Eebahaana waa ogyahay waxa ku sugan Samooyinka iyo Dhulka, dhab ahaan baana ugu fadilnay Nabiyada Qaarkood qaarka (kale) waxaana Sii-nay Nabi Daawuud Zabuur.

56. waxaad dhahdaa u yeedha ku-waad sheegateen oo Eebe ka soo hadhay ma hantaan inay idinka faydaan dhib ama idinka wareejiyaan.

أَوْخَلَقْنَا مِمَّا يَكْفُرُونَ صُدُّوا عَنْهُ فَمَتَّعْنَاهُمْ
مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ
فَسَيُعِيدُنَا إِلَيْكُمْ رُءُوسَهُمْ وَيَقُولُونَ
مَتَى هُوَ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥١﴾
يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ
وَتَقُولُونَ إِنَّا لَنُشْكِرُ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾

وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ
يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ
عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿٥٣﴾

رَبِّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنَّ شَيْئًا رَحِمَكُمُ أَوْ إِنْ يَشَأْ
يُعَذِّبْكُمْ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿٥٤﴾

وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا
بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ وَءَاتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ﴿٥٥﴾

قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ
كُشْفَ الضَّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ﴿٥٦﴾

57. kuwaas ay caabudina iyagaaba ka dooni xagga Eebe u dhawaansho iyo kusii dhawaansho waxayna Rajayn Naxariistiisa, wayna ka cabsan cadaabkiisa, cadaabka Eebana waa wax laga digtoonaado.

أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمْ
الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ
عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْدُورًا ﴿٥٧﴾

Eebana wuxuu faray Addoomadiisa inay wanaag ku hadlaan, illeen Shaydaanku Dadka dhexdiisu fasaadiyaaye, waana Colka Dadkee, Eebana waa ogyahay xaalka Dadka, Naxariis iyo Ciqaabba isagaa hanta, Bigana waxaa loo diray gaadhsiinta xaqa, ee looma soo dirin inuu wakiil ka noqdo Dadka, Eebana wuu ogyahay waxa ku sugan Cirka iyo Dhulka, wuxuuna kala fadilay Nabiyada, Nabi Daawuudna wuxuu siiyey Kitaabkii Zabuur ahaa, wax Eebe ka soo hadhay oo dhib faydi kara ama wareejn karana ma jiro, kuwa ay wax ka dayi ee ay baryi Naftoodaa Eebe u dhawaansho dooni oo Masaakiina' Naxariistiisana rajayn kana cabsan cadaabkiisa, illeen cadaabka eebe waa laga digay waana wax laga digtoonaado, taasina waxay Muujin inay waajib tahay in hadal fiican lagu hadlo, in Shaydaan laga digtoonaado, in Naxariista Eebe lagu dadaalo heliddeeda iyo in laga digtoonaado cadaabkiisa (Eebaa laga magan galaaye). Al-Israa' (53-57).

58. Qaryo (Magaalo) Aanaan ha-laagayn ma jirto ka hor Qiyaamada ama aan la cadaabayn (Ciqaabayn) cadaab daran waana arrin ku qoran Kitaabka (Looxul Maxfuudka).

وَأَنَّ مِنْ قَرِيبٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ
الْقِيَامَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَلِكَ
فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾

59. Umana aanaan daynin soo diridda Aayado (Mucjiso) inay beeniyeen kuwii hore mooyee, waxaana siinnay Thamuud Hashii oo wax tusisa wayna ku dulmi faleen (ka gaaloobeen) Aayada-ha waxaan Cabsi galin ahayn uma soo dirro (Dejinno).

وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ
بِهَا الْأَوَّلُونَ وَءَاثِنَا تُمُودَ النَّاقَةِ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا
بِهَا وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا ﴿٥٩﴾

60. (Xusuuso) markaan kugu nidhi Eebahaa wuxuu koobaa Dadka, kama-na aanaan yeelin Riyadaan ku tusinay fidmada Dadka mooyee (Imtixaan) iyo Geedka lagu lacnaday Quraanka, waanu ku cabsiin umana siyaadiyo waxaan xadgudub wayn ahayn.

وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلْنَا
الرُّءْيَا اللَّيْلِ إِلَّا فَتْنَةً لِّلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ
الْمُعْتَوِيَةَ فِي الْقُرْآنِ وَخَوْفِهِمْ فَمَا يَرِيدُهُمْ
إِلَّا طُعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٠﴾

61. (Xusuuso) markaan ku nidhi Malaa'igta u Sujuuda Aadan oy Sujuudeen Iblis moyee, oo yidhi ma waxaan u sujuudi waxaad Abuurtay isagoo dhooba ah,

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا
إِلَّا إِبْلِيسَ قَالَ مَا أَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ﴿٦١﴾

62. wuxuuna yidhi ka warran kan aad iga sharriifay, haddaad dib ii dhigto tan iyo Qiyaamada waxaan ka adkaan

قَالَ أَرَأَيْتَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَئِنْ
أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لِأَحْتَنِكَنَّ

(Dhumin) Faraciisa wax yar mooyee.

ذُرِّيَّتَهُ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٢﴾

Magaalo kasta waaxaa u dambeeya halaag Qiyaamada ka hor ama ciqaab daran, waana xaal ku qoran Luuxul Maxfuudka, Eebana wuxuu u daayey soo Dejinta Mucjisadaha waxaa Beeniyeey kuwii hore, waxaana kamid ahaa Hashii Reer Thamuud loo soo bixiyey ee ku tusinaysay Awoodda Eebe, wayna ka Gaaloobeen. waxayna Gaaladii Makaad warsadeen Nabiga waxyaalo ay ku dhibayeen sida in buuraha Dahab looga dhigo, iyo Togog loo jeexo iyo waxyaalo kale, Mucjisadana Eebe wuxuu u soo dejiyaa Cabsiin.

Riyaduu Nabigu arkay iyo Geedka lagu Lacnaday Quraankana waa Imtixaan, Eebana wuu koobay Dadka, wuuna cabsiin badankoodse way xadgudbaan oo fasaadka badiyaan. Qisada Sujuudda Malaa'igta iyo diidada Iblisna waxaa lagu sheegay Toddobo Suuradood, waxaase loo baahan yahay in lagu waano qaato, Iblisna laga digtoonaado, xaqana lagu tooso. Al-Israa' (58-62).

63. Eebe wuxuu ku yidhi: Tag ciddii ku raacda oo ka midana Jahannamaa Jasihiisu yahay abaal marin dhamays-tiran.

قَالَ أَذْهَبَ فَمَنْ يَبْعَكَ مِنْهُمْ فَاثَابَ جَهَنَّمَ
جَزَاءً وَكُفْرًا مَوْفُورًا ﴿٦٣﴾

64. ku duufso cidaad karto oo ka mida codkaaga kuna soo Jiido fardahaaga iyo lugtaada lana wadaag xoolaha iyo Carruurta una yabooh, mana yabooho shaydaan waxaan dhagar ahayn (iyo Baadi).

وَأَسْتَفْزِرُ مِنْ أَسْطَعَتَ مِنْهُمْ يَصُوتِكَ وَأَجْلِبَ
عَلَيْهِمْ يَخِيلُكَ وَرَحِيلِكَ وَشَارِكُهُمْ فِي الْأَمْوَالِ
وَالْأَوْلَادِ وَعِدَّهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ
إِلَّا غُرُورًا ﴿٦٤﴾

65. Addoomadayda kuma lihid xujo, Eebahooda waa ku filan yahay wakiil (Ilaaliye).

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَى
بِرَبِّكَ وَكِيلًا ﴿٦٥﴾

66. Eebihii waa kan idinku wada doonta (Markabka) Badda dhexdeeda inaad doonataan Fadligiisa (Risqi) Eebana waa idiin Naxariiste.

رَبُّكُمْ الَّذِي يُرْجِي لَكُمْ الْفُلْكَ فِي الْبَحْرِ
لَتَنْبَغُوا مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾

67. markuu idinku taabto badda dhibna wuu dhumaa waxaad baryeeyeen Eebe mooyee, markuu idiin soo koriyo Barrigana waad jeedsatan Dadkuna waa Gaalimo badane.

وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهًا
فَلَمَّا بَلَغْتُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كُفُورًا ﴿٦٧﴾

Eebe wuxuu ugu Jawaabay tag adiga iyo inta ku raacda naarta Jahannamaa abaal loo dhameeyey looga dhigiye, kuna duufso cidaad karto codkaaga oo Hees, Durbaan iyo Cid kastoo xumaan u yeedhi, kuna kaxayso fardahaaga iyo Lugtaada lana wadaag xoolaha iyo Carruurta, wuxuu yidhi Ibnu Cabbaas: xoolo la wadaagiddo waa xumaanta ay ku bixiyaan, Xasan Basrina wuxuu yidhi: Waa kasabkeeda xaaraan iyo ku bixin dambi, la wadaagidda Carruurta waa Dayiciddooda iyo xumayn akhalaadooda siduu yidhi Xasan Basri, waa gaalaynta aiyoo Islaamka ka bixinta, yabooha shaydaanna waa lugoooy, addoomada Eebe ee fiicanse xujo kuma leh, Eebaana Wakiil ku filan, Nicmooyinkiisa waxaa ka mida inuu Badda u sahlay dadka kuna maraan Markab iyagoo fadliga iyo Risqiga Eebe raadsan. waana u Naxariistaa Ummaddiisa, markuu dhib ku taabto baddana waxay halmaamaan wax kastooy Baryayeen oo Eebe ka soo hadhay, markay Barriga tagaanna way jeedsadaan. Dadkuna waa Gaalimo badan yahay. saas Darteed waa in laga digtoonaado Shaydaan iyo Jidkiisa, waa in xoolaha iyo carruurta xumaan laga dhawraa, Nicmooyinka Eebana lagu Mahdiyaa. Al-Israa' (63-67).

68. Miyaad ka Aamin Noqoteen in Eebe idinla Gooyo dhinac Dhulka ka mida, ama idinku soo diro Dabayl daran markaas aydaan helin Wakiiil.

أَفَأَمْتَرْنَا نَجَسَفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ رَسِلَ
عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا يَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلاً ﴿٦٨﴾

69. Miyaadse ka Aamin Noqoteen inuu idinku celiyo (Badda) mar kale oos idinku diro Dabayl (wax jajabisa) oos idin Maansheeyo gaalnimadiinna dar-teed, markaas aydaan u helin wax noo raacda.

أَمْ أَمْتَرْنَا أَنْ يَعِيدَ كُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى فَيُرْسِلَ
عَلَيْكُمْ فَأَصْفَا مِنْ الرِّيحِ فَيُعْرِقْكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ
ثُمَّ لَا يَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا ﴿٦٩﴾

70. dhabbaanu u sharrifnay Binii Aadamka waxaana ku xambaarray Barriga iyo Baddaba waxaana ku arsaaqnay wanaag,waxaana ka fadilnay wax badan oo ka mida waxaan Abuurray fadilaad.

﴿٧٠﴾ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْوَدِّ وَالْبَحْرِ
وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ
عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾

71. (xusuuso) Maalintaan cid walba ugu yeedhayno Imaamkeeda «Quraanka ama Nabiga», cidiise laga siiyo Kitaabkiisa Midigta kuwaasi way akhrin Kitaabkooda lagamana dulmiyo xuub laf timireed.

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمْئِنِّمْ فَمَنْ أَوْفَى
كِتَابَهُ يَسْمِعْهُ فَأُولَئِكَ يَنْقَرُونَ
كِتَابَهُمْ وَلَا يَظْلَمُونَ قَبِيلاً ﴿٧١﴾

72. cidiise Adduunka ku indho la' (xaqa diida) aakharana wuu indho la'aan oo ka dhumi Jidka.

وَمَنْ كَانَتْ فِي هَذِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى
وَأَصْلُ سَبِيلًا ﴿٧٢﴾

Cidna kama aamin aha Ciqaabta Eebe ama dhulka ha la Gooyo ama Badda ha ku Maansheeyo iyo sidii kasta oo uu doono, wax ka daba kicina ma jiro, Eebana wuu sharrifay Banii Aadamka, Caqliga, Abuurka, Maqaalka, Aragga, iyo wax yaale kale, wuxuuna u fududeeyey ku safarka iyo ku socodka Barriga iyo Badda, kuna Arsaacaq wanaag, kana fadilay wax badan oo khalqigiisa ah, cid walbana wuxuu Eebe ugu yeedhi Qiyaamada ama Nabigeedii ha Noqdo ama Kitaabkii loo soo Dejiyey iyo camalkiisii, ciddase Liiibaani waa midda Kitaabkeeda Midigta laga siin oo akhrin iyagoo ku faraxsan oon la dhibaataayn, cidiise xaqa ka indho la'ayd Adduunka oo ka leexatay Nuurka Eebe Aakharana way sii indho Beeli oo khasaari, illeen horay bay xaqa uga soo indho beeshaye. Taasina waxay adkayn in Eebe laga digtoonaado, in Quraanka iyo Nabiga Imaama laga yeesho, in xaqa lagu dadaalo si aan loo Dhumintoon loogana indho beelin Adduun iyo Aakhiraba, Eebana Hanuun la warsado. Al-Israa' (68-72).

73. Waxay u dhawaadeen Gaaladii inay kaa Fidmeeyaan waxaan kuu waxyoonaay inaad Nagu been abuuratid wax kale, Markaas ay kaa Yeeshaan Saaxiib.

وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتَنُونَكَ عَنِ الَّذِي أُوتِيتَ
إِلَيْكَ لِتُفَرِّقَ عَلَيْنَا عَابِدَهُ
وَإِذَا لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلاً ﴿٧٣﴾

74. Hadaanan ku sugin waxaad u dhawaan lahayd inaad u iilato xagooda wax yar.

وَلَوْلَا أَنْ تُبْنِتَكَ لَقَدْ كُنْتَ
رَوَّكُنَّ إِلَيْهِمْ رَبِّيًا قَبِيلاً ﴿٧٤﴾

75. Markaasaan ku dhadhansiin lahayn (Cadaab) Labanlaaban nolosha Adduun iyo Mid labanlaaban Geerida Manahesheen gargaare.

إِذَا لَدَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ
ثُمَّ لَا نَجِدُكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

76. Waxayna u dhawaadeen inay kaa argagixiyaan Dhulka inay kaa bixiyaan Markaas oyna nagaadeen Gadaashaada wax yar Mooyee.

وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفْرِزُونَكَ مِنَ الْأَرْضِ
لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذَا لَا يَلْبَثُونَ خِلْفَكَ
إِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾

77. Waana sunnada Rasuuladaan dirray Hortaa, una heli maysid Sunnadaannada Wax dooriya (Leexin).

سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا
وَلَا نَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾

Eebe wuxuu ka warramay siduu ugu Gargaaray Nabigiisa, una Sugayay Inkastoy Gaaladii isku dayeen inay Xaqa ka leexiyaan waxay Rabaanna uu yeelo, Ciddii Muslin ah ee xaqa uga leexata Gaalada darteedna si Ay Saaxiib ula noqdaan waa mid Halaag iyo Khasaare ku danbayn iyo Ciqaab adduun iyo mid Aakhiroba, Waxayna Gaaladu had iyo Jeer isku Dayi in Muslimiintu u soo dhawaadaan, Waase dulli Adduun iyo mid Aakhiro iyo Gargaarid la'aan, Gaaladiina waxay isku dayeen inay Nabiga (Naxariis iyo nabad galyo Eebe korkiisa ha yeelee) ka saaraan Dhulka miyayse kaga danbayn wax yar mooyee, Saasayna u dhacday arrintii, Waana sunnada Eebe ee uu ku falay kuwuu horay u diray, Wax baddali karana ma jiro, Dadka wanaagsan la noolidooda waa tan fiican, Markase Dhulka ka madho wanaag iyo dadkiis waa uun halaag, Ciqaab iyo Khasare sida dhacda. Aayaduhuna waxay adkayn: Ku sugnaan xaqa, Ka digtoonida u dhawaansho iyo la saaxiibidda gaalada, Ka digtoonida in dadka fiican Dhulka laga Eryo (ama ha ku soo degto reer makaad ama Yuhud waa Arrin guud oo caama). Al-Israa' (73-77).

78. Oog salaadda markay Qorraxdu suusho Ilaa madawga Habeenka iyo Quraanka (Salaada) waabariga (subaxa) Quraanka waabariguna waa mid la Joogee (Malaa'igta).

أَفِمْ الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى عَسْقِ آيَلٍ
وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْءَانَ الْفَجْرِ كَانَتْ
مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾

79. Habeenkana Tahajud (Qaar tuka) isagoo Dheeraad kuu ah, Waxay u dhawdahay In Eebahaa kuu soo bixiyo maqaam la Mahadiyo (Shafeecada).

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَى
أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ﴿٧٩﴾

80. Waxaad dhahdaa Eebow i gali Meel galid run ah, ina bixi bixin runa, igana Yeel agtaada Xujo gargaara.

وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ
صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا ﴿٨٠﴾

81. Waxaad dhahdaa waxaa yimid Xaqii Waxaana tirtirmay Baadhilkii, Baadhilkiina Wuxuu noqday mid la tirtiro.

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ
إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾

82. Waxaana soo dajinaynaa Quaraanka Isagoo caafimaad iyo Naxariis

وَنُنزِلُ مِنَ الْقُرْءَانِ مَاهُوشَفَاءً وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ

u ah Mu'miniinta, Daalimiintana uma siyaadiyo Waxaan Khasare ahayn.

وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٦﴾

Aayaddu waxay sheegtay waqtiyada salaadda laga Billaabo Duhurkii ilaa Subaxa, Inkastoo Xadiithyo badan cadeeyeen waqtiyadaas. abu hurayrana Wuxuu nabiga ka wariyay (Naxariis iyo nabad galyo Eebe korkiisa ha yeelee) In salaadda subax Malaa'igtii habeenka iyo tii Maalintii Xaadirii (oo joogi) (Imaam axmed iyo kuwo kale yaa wariyay). Wuxuuna Eebe faray Nabiga Inuu si Dheeraada u tukado Habeenkii, inkastooy Cid walba Sunno u tahay Inuu tukado habeenkii, Hadana waxaa la sheegay inay nabiga Faral ku Ahayd Salaad u kicidda Habeenkii, Wuxuuna Eebe ugu bishaareeyay Nabiga Maqaam la mahadiyo, oo ah Shafeecada Qiyaamada marka Nabiyada la soo maro Dhibaatuduna darraato, Waryaa shafeecana la is warsado sida xadiithyo badan ku sugnaatay, waxaana ka mida: waa lay idmi markaasaan dhihi wuxuu Eebe doono inaan dhaho, Waana Maqaamka la mahadiyay, (imaamu axmed), Wuxuuna Eebe Nabiga faray inuu warsado inuu meel fiicanna galiyo bixin Fiicanna bixiyo gargaarra siiyo, illeen xaqiibaa yimide, Baadhilna wuu tirtirmaye, Quraankuna waa daawada iyo Naxariista Mu'miniinta iyo Khasaaraha Daalimiinta iyo gaalada, Ciddii raacdana waa u khayr tii ka leexatana waa u khasaare. Al-Israa' (78-82).

83. Markaan u nicmaynno dadka wuu Jeedsadaa (xaqa ka fogaadaa) Haduu taabto dhibna wuu quustaa.

وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَجَّيْنَاهُ يَوْمَ إِدْمَامِهِ ﴿٨٦﴾
الشَّرْكَانِ يَتُوسَا ﴿٨٧﴾

84. Waxaad dhahdaa cid kasta ha ku camal fasho jidkeeda (Diinteeda) Eebi-hiinbaa og Cidda jidkeedu hanuun badan yahaye.

قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلِهِ. فَرِيضَتُكُمْ أَعْلَمُ ﴿٨٦﴾
يَمِّنُ هُوَ أَهْدَى سَبِيلًا ﴿٨٧﴾

85. Waxay ku warsan Ruuxda, dheh ruuxdu waa Amarka Eebahay Cilmina wax yarbaa la idin siiyay.

وَسَيُؤْتُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلُوبَ الرُّوحِ مِنْ أَمْرِ رَبِّي ﴿٨٥﴾
وَمَا أَوْتَيْتَهُ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾

86. Haddaan doonno waanu la tagi kaan kuu Waxyoonyay (Quraanka) Markaasna uma helaysid Korkannaga wakiil (gargaare).

وَلَيْنَ شَيْئًا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ﴿٨٦﴾
ثُمَّ لَا تَجِدُكَ بِهِ عِلْمًا وَكَيْلًا ﴿٨٦﴾

87. Naxariista Eebahaa Mooyee illeen fadligiisu Korkaaga waa ku wayn yahaye.

إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿٨٧﴾

88. Waxaad dhahdaa hadday u kulmaan Insi iyo Jinni inay la yimaadaan Quraankan oo Kale lama imaan karaan wax lamida Qaarkood qaar haba caayee.

قُلْ لَئِنْ أَجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَأَيَأْتُونَ بِمِثْلِهِ. وَلَوْ كَانَتْ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظُهُورًا ﴿٨٨﴾

89. Dhabaan ugu Cadaynay dadka Quraanka Tusaale kasta dadka badan-kiise wuu diiday Gaalnimo mooyee.

وَلَقَدْ صَرَفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ
فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾

Dabecada dadka Badankiis waxaa ka mida inuu kibro oo xaqa ka jeedsado Markuu ladan yahay, markuu dhibtaabana quustaa oon rajayn inuu khayr heli, cid walbase ha ku socoto Waddadeeda illeen Eebe wuu ogyahay cidda hanuunsan iyo tan kale wuuna abaal marine, Ruuxduna waa arrin amarka Eebe ah oosan cidna barin, ciddii warsatayna saasaa loogu jawaabay ama ree Makaad ha noqdeen ama Yuhuudu ha ku kaalmayse, Dadkana cilmigoodu waa yar yahay inkastoo qaar ismoodaan inay cilmi badan yihiin, Eebaa laga magan galay ee wuxuu caddeeyey in hadduu doono uu la tagi Quraanka cid u raacanna ayan jirin, Eebe Naxariistiisa mooyee oo fadliga Eebe Rasuulka siiyey waa wayn yahay, hadday Insi iyo Jinniba kulmaan inay Quraankoo kale keenaana ma keeni karaan haba isugu kaalmeeyaan, Quraankana Eebe wax badan yuu ku caddeeyey tusaale Dadka badankiise Diid waxaan gaalimo ahayn, Ceebayna ku tahay Dadka inay markay ladanyihiin xaqa ka jeedsadaan, dhibkana Quustaan, waxaan anfacyana warsadaan, illeen Eebaa Awood leh oo Quraanka soo Dejiyey, wax keeni wax ku soo dhawna ma jiro Insi iyo Jinni. Al-Israa' (83-89).

90. waxay dheheen Gaaladii (Makaad) ku rumayn mayno intaad nooga jeexdo Dhulka Ilo (Burqan).

وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِرَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ
يَنْبُوعًا ﴿٩٠﴾

91. ama kuu ahaan Beer Timir iyo Cinaba ood ku sii dayso dhexdeeda Wabiyo socda.

أَوْ تَكُونُ لَكَ جَنَّةٌ مِّنْ تَحِيْلِي وَعَنْبٍ
فَتَفْجِرَ الْأَنْهَارُ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا ﴿٩١﴾

92. ama nagaga soo riddid Samada saad sheegatay, Goosimo iyadoo ah, ama u keentid Eebe iyo Malaa'igta si caddaana.

أَوْ تَسْقُطَ السَّمَاءُ كَمَا زَعَمَتْ عَلَيْنَا كَيْفًا
أَوْ تَأْتِي بَالِهٍ وَالْمَلَائِكَةُ قَبِيلًا ﴿٩٢﴾

93. ama kuu ahaado Guri dahaba ama ka kortid samada, kuna rumayn mayno koriddaada intaad noogaga soo dejisid kitaab aan Akhrino, waxaad dhahdaa Eebahaybaa Nasahane ma waxaan bas-har (Dad) Rasuula ahayn baan ahay.

أَوْ يَكُونُ لَكَ بَيْتٌ مِّنْ ذُرْحُفٍ أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَاءِ
وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُفْيِكَ حَتَّى تَنْزِلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرُؤُهُ
فَلْ سُبْحَانَ رَبِّيَ هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٣﴾

94. Dadka uma diidin inay Ru-meeyaan markuu xaqu u yimid oon ahayn inay dhahaan ma wuxuu soo bixiyaa Eebe Bashar (Dad) ah Rasuullo.

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمْ الْهُدَىٰ
إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٤﴾

95. waxaad dhahdaa hadday Dhulka yihiin Malaa'ig ku xasilloon (Degan)

فَلْ لَوْ كَانَتْ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَّمْسُونُ

waxaan uga soo Dejin lahayn Samada
Malag Rasuula.

مُطَمِّئِينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ
مَلَكًا رَسُولًا ﴿١٥﴾

Gaalada iyo Caqliga yar waxay had iyo jeer Dadka ku Qiimeeyaan Xoolaha iyo wixii soo raaca, saas darteed waxay u soo Jeediyeen Gaaladii Makaad Nabiga inuu Ilo Biyo ah u Jeexo, ama Beer Barwaaqo ah u ahaato, ama Cirka ku soodumiyo iyagoo sheegi in Nabigu saas ku yidhi, ama Guri Dahab ah u sugnaado, ama Cirka ka koro, ayan rumayneyn koriddiisa intuu waraaqo ay Akhristaan uga keeno, Eebaa Nasahan oo wayn, Nabigu ma waxaan Dad Eebe u waxyooday ahaynaa. aadbay isula waynyihiin una Madax adkaayeen, Sharaftana xoolo, guryo, Beero iyo Biyo socda u moodeen, waxaase ka sarreeysa Nabinimo, Quraan, Akhlaaq, Caddaalad, Eebe Aqoonsi iyo Liibaan Aakhiro, hadday Malaa'igi degantahay Dhulka Eebe wuxuu usoo diri lahaa Malag Rasuula, Dadbaase degan marka waa in Dad la mida loo soo diro warka kalana layska dhaafo. Al-Israa' (90-95).

96. waxaad dhahdaa Eebaa ugu filan
Marag dhexdeenna, isaguna waa ogaha
arka Addoomadiisa.

قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ
إِنَّهُ كَانَ بِعَبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿١٦﴾

97. Cidduu Eebe Hanuuniyo umbaa
hanuunsan, cidduu Dhumiyana uma
helaysid ugargaare Eebe ka soo had-
hay, waxaana ku soo kulminaynaa
Qiyaamada Wajigooda iyagoo Indho
la' oo hadal la'oo Dhaga la', Hooygo-
duna waa Jahannamo, markastooy
Dantana waxaan u siyaadinaa Shidid
(Hurin).

وَمَنْ يَدْعُ اللَّهَ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِلْ فَلَنْ يَجِدَ
لَهُمْ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِهِ. وَيَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عَمِيَائًا وَبُكَاؤًا وَصَمًا مَا أُنْفِثَتْ
جَهَنَّمَ كَمَا خَبِثَ زِدْنَهُمْ سَعِيرًا ﴿١٧﴾

98. taasina waa Abaalkooda ah inay
ka gaaloobeen Aayaadkanaga, oy dhe-
heen markaan lafo noqonno iyo burbur
miyaa nala soo bixin Abuur Cusub.

ذَٰلِكَ جَزَاءُ هُم بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا
أَءَاذَنَا مَا وَعَدْنَاهُمْ وَإِنَّا لَمُبْعُوثُونَ خَلَقْنَا
جَدِيدًا ﴿١٨﴾

99. miyeyna ogayn Eebaha Abuuray
Samooyinka iyo Dhulka inuu karo
inuu Abuuro wax la mida una yeelo
muddo aan shaki lahayn, wayse diideen
Daalimiintii Gaalimo mooyee (wax
kale).

﴿١٩﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ
لَهُمْ آجِلًا لَّا رَيْبَ فِيهِ فَاَبَى الظَّالِمُونَ
إِلَّا كُفُورًا ﴿٢٠﴾

100. waxaad dhahdaa idinku haddaad
hanataan khasnadaha Naxariista Eeba-

قُلْ لَوْ أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا

hay waad xajisan lahaydeen ka cabsi faqri, Dadku waa Bakhayl.

لَأَمْسِكُمْ خَشِيَةَ الْاِنْفَاقِ وَكَانَ الْاِسْنَنُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾

Eebaa marag ugu filan Runnimada Nabiga, wuxuuna ogyahay oo Arkaa Addoomadiisa, cidduu Hanuuniyo umbaa hanuunsan, tuu dhumiyana cid u gargaari ma jirto, waxaana loo soo kulmin kuwaas iyagoo Wajigooda ku socda illeen Eebaha Lugahooda ku waday wuu karaa inuu ku wado Wajigoodee, siduu Nabigu yidhi, waxayna imaan iyagoon wax arkayn, hadlayna, waxna maqlayn, kuna hoyan Jahannamo markay dantaba la sii hurin, waana Abaalkooda illeen Aayaadka Eebay ka Gaaloobeene, waxayna diideen in Eebe soo bixin intay lafo iyo Burbur Noqdeen waxayse illoobeen in Eebaha Abuuray Cirka iyo Dhulka uu karo iyagoo kale Qiyaamada, una yeelay muddo dhaba, Gaalo iyo daalimiinse waxaan xumaan ku madax taag ahayn waa diideen, Eebaana Hodana Dadkuse waa fuqaro hadday Khasnadaha Naxariista Eebe haystaanna way xajisan lahayeen iyagoo faqri ka yaabi illeen Dad waa Bakhayle. Al-Israa' (96-100).

101. waxaan dhab u siinay (Nabi) Muuse sagaal Aayadood (Mucjiso) oo cad cad ee warso Binii Israa'iil markuu u yimid oo ku yidhi Fircoon waxaan kuu malayn Muusow mid la sixray.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَسْتَلَّ
بَيْنَ يَدَيْهِ إِسْرَهُ لَبِلَ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ
إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَمُوسَىٰ مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾

102. wuxuuna yidhi (Nabi Muuse) waad ogtahay inuusan soo dejinin kuwaan waxaan Eebaha Samooyinka iyo Dhulka ahayn iyagoo xujooyin ah, anna waxaan kuu malayn Fircoonow mid la halaagi.

قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنْزَلَ هَذِهِ لَآءٍ إِلَّا رَبُّ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ بَصَائِرَ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ
بِفِرْعَوْنَ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾

103. markaasuu doonay fircoon inuu ka kaxeeyo Dhulka markaasaan Maansheyay isagii iyo intii la jirtay dhammaan.

فَأَرَادَ أَنْ يَنْتَفِرَ مِنْهُمْ مِنَ الْأَرْضِ
فَأَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا ﴿١٠٣﴾

104. waxaana ku nidhi gadaashiis Baniisraa'iil dambane waanu idin keeni dhamaan.

وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ ائْتُوا الْأَرْضَ
فَإِذَا جَاءَ وَعْدَ الْآخِرَةِ جُنَابِكُمْ لَفِيضًا ﴿١٠٤﴾

105. xaqbaana ku soo dejinay Quraanka xaqbuuna ku soo degay, waxaana ku dirray adoo Bishaareeye u diga ah,.

وَالْحَقِّ أَنْزَلْنَاهُ وَالْحَقِّ نَزَلَ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ
إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٠٥﴾

106. waana Quraan oon u kala bi-xinnay (soo dejintiisa) inaad ku akhrido

وَقُرْءَانًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَىٰ مُكْتَبٍ

dadka kaadsiiyno, waana soo dejinay
soo dejin Qaar Qaar ah.

وَوَزَّلْنَاهُ نَزِيلاً ﴿١٠٦﴾

Eebe wuxuu siiyey lana soo bixiyey Nabi Muuse Sagaal Mucjiso, oo kala ah sida Aayaddu sheegtay: Ushii, Gacantii, Abaaritii, Baddii, Maanshayntii, Ayixii, Injirtii, Rihii iyo Dhiigii ama Nusqaantii midhaaha, Banii Israa'iilla waa ogyihiin, Fircoonse wuxuu ugu Jawaabay inuu dhaho Muusow waxaan kuu malayn in lagu sixray, wayna is maleeyeen Fircoon iyo Nabi Muuse, waxaase rumoobay malihii Nabi Muuse oo yidhi waad ogtahay inuu Aayadahan soo Dejiyey Eebaha Cirka iyo dhulka isagoo xujooyin waano ah waxaana kuu malayn Fircoonow mid la halaagi, waana la halaagay markuu isku deyey inuu dhulka ka bixiyo oo la maansheeyey isagii iyo intii la jirtay, dhulkiina u hadheen oo dageen Banii Israa'iil inta yaboohii Eebe ee soo uruuriintooda laga gaadhi, Quraanka Eebaa xaq ku soo Dejiyey, Xaqbuuna ku soo degay Nabiguna wa Bishaareeye Diga, soo dejinta Quraankuna hal mar ma ahayn ee wuxuu soo degayey Saddex iyo Lebaatan sano; Saddex iyo Toban sano Maka ah iyo toban sanoo Madiina ah, si Dadka loogu akhriyo kaadsiiyno iyo inyar inyar, waana xigmadda iyo Naxariista Eebe illeen hadduu hal mar soo dego siday gaaladu codsadeen waa lagu dhibboon lahaa. waxaase loo baahanyahay Raacidda Quraanka, ku dhaqankiisa, Barashadiisa, uge yeedhiidisa, si loo Liibaano, illeen waa xaqii Eebaheenna wayn soo dejiyaye. Al-Israa' (101-106).

107. waxaad dhahdaa rumeeya Qu-
raanka ama ha rumeynina kuwa la
siiyey cilmiga (kuwa fiican) marka lagu
akhriyo korkooda waxay u dhacaan
wajiga iyagoo Sujuudi,

قُلْ اِمْرًاۤ اٰیةٌ ۗ اَوَّلًا تُوۡسُوۡاۤ اِلَیۡنَ الَّذِیۡنَ اُوۡتُوۡا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِہِ
ۙ اِذْ اُنۡزِلَ عَلَیۡہِمۡ یُحۡزِنُوۡنَ لِلَّذِیۡ قَانَ سَجۡدًا ﴿١٠٧﴾

108. waxayna dhihi waxaa Nasahan
Eebahanno ee yabooha Eebahanno
waa la fali (Imaan).

وَيَقُولُوۡنَ سُبۡحٰنَ رَبِّنَاۤ اِنْ كٰنَ وَعَدۡ رَبِّنَا لَمَفۡعُوۡلًا ﴿١٠٨﴾

109. waxayna u dhacaan wajiga iya-
goo ooyi wuxuuna u kordhiyaa «Qu-
raanku» Khushuuc.

وَيُحۡزِنُوۡنَ لِلَّذِیۡ قَانَ یَبۡكُوۡنَ ۙ وَیَزِیۡدُہُمۡ خُشُوۡعًا ﴿١٠٩﴾

110. waxaad dhahdaa ama ku barya
Ilaah, ama ku barya Raxmaan wax kasta
ood ku baridaan wuxuu leeyahay
magacyo fiican, ee ha la qayliyina
Akhriiskaaga (salaadda) hana qarsan ee
doon jid u dhexeeya Arrintaas «dhex-
dhexaad».

قُلْ اَدۡعُوۡا لِلّٰہِ اَوْ اَدۡعُوۡا الرَّحْمٰنَ اٰیًا مَّا تَدۡعُوۡا لَہٗ
الۡاَسْمَآءَ الْحُسۡنٰی ۗ وَلَا یَجۡمَعُرۡ بِصَلٰتِکَ
وَلَا تَخَافَتۡ بِہَا وَاَبۡتَغِ بَیۡنَ ذٰلِکَ سَبِیۡلًا ﴿١١٠﴾

111. waxaadna dhahdaa mahad Ee-
baa iska leh een Yeelanin Ilmo, una su-
gnayn shariig xukunkiisu (la wadaage)
una sugnayn gargaare dulli dartiis (uga
gargaare) ee waynee waynayn (Sharriif).

قُلْ الْحَمۡدُ لِلّٰہِ الَّذِیۡ لَمۡ یُنۡبَخِذۡ وَّلِدًا وَّلَوۡلَہٗ لَکُنۡ لَّہٗ شَرِیۡکٌ
فِی الْمَلٰٓئِکَ ۙ لَمۡ یَکُنۡ لَّہٗ وَّلِیٌّ مِّنۡ الدُّنۡیَا ۗ وَکَبِیۡرَہٗ تَکۡبِیۡرًا ﴿١١١﴾

Gaalase ama ha rumeeyeen Quraanka ama ha beeniyeen, waxaana rumeeyey oo sujuud la dhacay markii lagu akhriyey kuwii fiicnaa ee cilmiga lahaa ee xaq rumeeyey ee Ehelu Kitaabka ahaa, iyagoo waynayn Eebe rumayn yaboohiisa, Ooyina iyagoo sujuudi oo khushuuci, gaaladiina waxay Nici jireen Magaca Eebe ee Raxmaana markaasaa Eebe u caddeeyey Muslimiinta inay Eebe ku baryikaraan magacyadiisa ama Alle ama Raxmaan illeen Magacyo Badan oo fiican yuu leeyahaye, wuxuuna Nabiga ku faray inuusan ku qaylyin oo kor uqaadin Akhriiska Salaadda hoosna u dhigin ee si dhexdhexaadna u akhriyo, kuna mahdiyo Eebahaan yeelanin Ilmo, wax la wadaaga xukunkana jirin iyo uga gargaare dulli, una wayneeyo siduu muto, Eebaa wayn oo awood leh, wax la wayneeyana ah, wax cibaado, xukun, caddaalad, sharci, maamul, iyo wanaag la wadaaga ama u kaalmeeyana ma jiro, waxa ka soo hadhay dhammaan waa masaakiin Tabar yar oo Naxariista Eebe hoos joogta sugina. Al-Israa' (107-111).

Suurat Al-Kahf

سُورَةُ الْكَافِرَاتِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo mid Gaaraba Naxariista.

1. Mahad Eebaa iska leh Eebaha ku soo Dejiyey Addoonkiisa (Nabi Muxamad ah) Kitaabka (Quraanka) oon yeelinna Dhexdiisa Qallooc.

2. Waana Toosanyahay si uu ugaga Digo Ciqaab daran oo Eebe Xaggiisa ka ahaatay, uguna Bishaareeyo Mu'miiniinta fala Wanaagga inay Muteen Ajir Fiican.

3. Kuna Nagaanayaan (Janada) Wali-good.

4. Uguna Digo kuwa Yidhi wuxuu yeeshey Eebe Ilmo.

5. Uma laha wax Cilmi ah iyaga iyo Aabayaalkood midna, waxaana waynaatay Kalimad ka soo Baxday Afafkooda, mana dhahayaan waxaan Been ahayn.

Suuraddu waxay soo Degtay mar Gaaladii Qureesheed ee Makaad u Tageen Qaarkood Yuhuudii Madiino warsadcenna Xaalka Nabiga oy Yuhuudna ku tidhi waydiiya Saddex arrimood hadduu idhiin sheegana waa Nabi Xaq ah, Waydiiya Dhalinyaro mar hore jirtay Xaalkoodii, Nin wada maray Adduunka Bari iyo Galbeed, iyo Ruuxda, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Ruuxii Xifdiya Tobanka Aayadood ee hore ee Suuratul Kahf waxaa laga dhawraa Dajaal. Waxaa wariyey (Muslim).

Aayaduhuna waxay Caddayn in Mahad Eebe muto, Quraanka toosanna ku soo Dejiyey Nabiga, si uu uguna Digo, uguna Bishaareeyo, Gaaladuna wax Cilmi ah uma leh Xumaantay Eebe ku Sheegi ee waxay ku Hadli Been iyo waxaan Jirin. Al-Kahf (1-5).

6. Waxaad u Dhawdahay inaad ku (Halaagto) Naftaada Nabiyow Raadkooda (gadaashooda) haddayna ruumeyn Quraankan, Walbahaar dartiis.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَعَلَّكَ لَمَّا رَوَيْتَ

قَوْلًا تَلذُّرًا بِأَسَاسٍ شَدِيدًا مِنَ لَدُنْهُ وَيُنَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنْ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا

مَنْ كُنْتُمْ فِيهِ أَبَدًا

وَيُنذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا

مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا

فَلَعَلَّكَ بَدِيعَ فَنَفْسِكَ عَلَى آثَرِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا

7. Waxaan ka yeellay waxa Dhulka Korkiisa ah Quruxdiisa, si aan u Imtiixaanno Midkooda Fiican-Camal.

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّمَن لَّسَلَبُوهُم
أَيُّم أَحْسَنُ عَمَلًا ﴿٧﴾

8. Waxaana ka yeelaynaa waxa korkeeda ah Bannaan aan wax ka soo Bixin.

وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ﴿٨﴾

9. Ma waxaad u malaysay Nabiyoow Godkii Asaxaabtiisii (Dadkiisii) iyo Kitaabkii (iyo Looxii) inay ugu yaab badantahay Aayaadkanaga.

أَمْ حَسِبْتِ أَنْ أَصْحَبَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا
مِنَ آيَاتِنَا عَجَبًا ﴿٩﴾

10. Waa markay u Dummeen Dhallinyaradu Godka oy dhaheen Eebow naga sii Agtaada Naxariis noona Darab Amarkanaga Hanuun.

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا
مِنَ لَدُنْكَ رَحِمَةٌ وَهِيَ لَنَا مِن أَمْرِنَا رَشَدًا ﴿١٠﴾

11. Markaasaan ku Siidaynay Hurdo Godka dhexdiisa Sanooyin Badan.

فَضَرَبْنَا عَلَى آذَانِهِم فِي الْكَهْفِ
سِنِينَ كَعَدَدِ ﴿١١﴾

12. Markaasaan soo Bixinnay si aan u Muujinno Labada Xizbi midkooda Kobid Badan intay Nagaadeen Muddo.

ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَبِّئَ أَى الْحَرْبِ
أَحْسَنُ لِمَا لَبِثُوا أَمَدًا ﴿١٢﴾

Wuxuu Eebe Halkan ku Calool Adkaysiin kuna Samirsiin Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) isagoo u Tilmaami inuusan waxba Walbahaar isugu badin hadday Gaaladu Rumeeyn waayeen Quraanka, Illeen Eebe Imtiixaan yuu u Abuuray waxa Dhulka korkiisa ahe, iyo in la eego kan Camal-Fiican, Eebaana halaagi waxa Dhulka ku kor Nool.

Qisada Asxaabul Kahfina wax layaab leh ma aha waxayse ahaayeen Dhallinyaro Hanuuntay oo Eebe warsaday Toosnaan markaas Eebe Seexiyey Godka Sanado Badan, kadibna Eebe soo Bixiyey si loo Muujiyo Cidda koobtay intay Nagaadeen. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Adduunyadu waa Macaan Cagaaran, Eebana wuu idinku reebay isagoo Fiirin waxaad Camal Fashaan ee ka Dhawrsada Adduunyo, kana dhawrsada Ragoow Haween, Illeen Fidmadii ugu Horaysay Banii Israa'iil waxay ahayd Haweeneeye.

Aayaduhuna waxay ku tusin Dhawrka iyo Diidada Xumaanta iyo in Ciddi dan Eebe u Camal Fasha u Eebe Faraj u Furi, Guushana ku Dambeysiin, iyo Wanaagga Adkaysiga iyo Samarka. Al-Kahf (6-12).

13. Anagaa kaaga Qisoon warkooda si Xaq ah, waxay ahaayeen Dhallinyaro rumeeyey Eebehood, waxaana u siyaadintay hanuun.

مَنْ نَقَضَ عَلَيْهِمْ ثَبَاهُمْ بِالْحَقِّ
إِيَّاهُمْ فَتِيَةٌ أَمْسُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾

14. waxaan xoojinay (oon adkayna) quluubtooda, oyna dhaheen Eebahanno waa Eebeha Samaawaadka iyo Dhulka, baryinamayno (Caabudimayno) Ilaah ka soo hadhay, waxaan ku hadalay markaas hadal Xun (oo baadil ah).

وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبَّنَا رَبُّ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَن نَدْعُو مِن دُونِهِ إِلَهًا
لَقَدْ قُلْنَا إِذَا سُطِطَ ﴿١٤﴾

15. Kuwaasu waa qoomkanagii waxay yeesheen Eebe ka sokow ilaahyo, mey u keenaan korkooda wax xujo cad ah, yaase ka dulmi badan ruux ku abuurtay Eebe dushiisa been.

16. markaad ka fogaataan gaalada iyo waxay caabudi oo Eebe ka soo hadhay u dunma godka wuxuu idiin fidin Eebihiin naxariise idinkanadarbi amarkiinna waxaad ku istareexdaan kuna kala saartaan xumaanta iyo wanaagga.

aaayadahan waxay sharxi qisada asxaabul kahfi, Ibnu kathiir wuxuu yidhi: eebe wuxuu sheegay inay dhalinyaro ahaayeen, iyagaana xaqa ka aqbali og kagagana hanuunin og jidka odayada ku madaxtaagay kuna dabaashay baadilka, saas darteed yey kuwii u badnaa ee ajiibay eebe iyo rasuulkiisa ahaayeen dhallinyaro, odayadii qureesheedse intoodii badnayd waxay ku hadheen diintoodii. eebana wuxuu sheegay inay ahaayeen dhallinyaro rumeysan xaqa, qalbigoodana eebe xaqa ku sugay, ilaah mooyee aan wax kalena u jeedsan, kana leexday jidkii Xumaa ee qoomkoodii, dar Eebana u tegay Godkana u aaday, Eebana xoojiyey waafajiyeyna wanaagga. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: waxay u dhawdahay inay noqoto xoolo kan ugu khayrroon adhi uu ku raaco buuraha iyo roobka isagoo kala carari diintiisa fidmada. waxaa wariyey Bukhaari iyo Abu Daa'wuud. Al-Kahf (13-16).

17. waxaad arkaysaa Qorraxda oo markay Dhalato uga iilan Godkooda xagga Midig, markay dhicina ka Gooyin xagga bidix iyagoo ku sugan Meel Waasac ah oo Godka, taasina waxay ka mid tahay Aayaadka Eebe, Ruuxuu hanuuniyo Eebe unbaa hanuunsan, Ruuxuu Dhumiyana u helimaysid Gargaare hanuuniya.

18. Waxaad u malayn inay soo jeeadaan iyagoo Jiifa, waxaana u gagadin Midig iyo Bidix, Eygoodiina wuxuu ku fidin Dhudhumadiisa Albaabka, hadaad aragto waad ka jeedsanlahayd, adoocarari waxaana lagaa buuxinlahaa Xagooda Argagax.

19. Saasaana u soo bixinay inay is warsadaan dhexdooda, wuxuu yidhi mid ka mid ah imisaad nagaateen, waxay dhaheen waxaan nagaannay Maalin ama maalin qaarkeed, waxay dhaheen Eebeheebnaa og waxaad nagaateen ee ladira midkiin lacagtan xagga

هَؤُلَاءِ قَوْمًا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً

لَوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿١٥﴾

وَإِذْ أَعْرَضْنَا عَنْهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأَوْرَأْنَا

إِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرُ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ

وَيَهَيِّئُ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مَرْفَقًا ﴿١٦﴾

وَرَى السَّمَاسَ إِذَا طَلَعَتْ تَرَوْرَعْنَ كَهْفِهِمْ

ذَاتَ الْيَمِينِ وَإِذَا غَرَبَتْ تَقَرَّبُ مِنْهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ

وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لِيَهْدِيَ

اللَّهُ فَهَوَ الْمُهْتَدَى وَمَنْ يُضِلِلْ فَلَنْ يَجِدَ

لَهُوَلِيًّا مُرْسِدًا ﴿١٧﴾

وَتَحْسَبُهُمْ آيَةً وَإِنَّمَا هُمْ زُجُودٌ وَقَلْبُهُمْ وَذَاتِ

الْيَمِينِ وَذَاتِ الشِّمَالِ وَكَلْبُهُمْ بَنِي سَطْرِ ذُرَاعِيهِ

بِالْوَصِيدِ لَوِطِعَتْ عَلَيْهِمْ لَوْلِيَّتٌ مِنْهُمْ

فَرَارًا وَكَلَّمْتُمْ مِنْهُمْ رُجْبًا ﴿١٨﴾

وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِنِسَاءٍ لَوْ آيَنَهُمْ قَالِ

قَابِلٌ مِنْهُمْ كَمَا لَيْسَتْهُ قَالُوا لَيْسْنَا يَوْمًا

أَوْ بَعْضُ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَيْسَتْ

فَأَبَعَثُوا أَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ

Magaalada, hana soo fiiriyo Cid Cunno xalaalaysan* hana idiinka Keeno Rizqi hana isqariyo (oo istartiibiyo) yuuna idin ogeeysiin xaggooda ruuxna.

20. iyagu hadday idin arkaan way idin dhagaxyeyn, ama idinku Celin diintooda mana Liibaanaysaan markaas waligiin.

هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى
طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ
وَلَا يُسْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا ﴿١٧﴾
إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ
أَوْ يُعَذِّبُوكُمْ فِي مَلْتَمِهِمْ
وَلَنْ تَجْلِيحُوا إِذَا أَبَدًا ﴿١٨﴾

Naxariista Eebe darteed waxay ahaayeen kuwo laga dhawray kulaylka qorraxda oy ka maraysay dhinaca dhalasho iyo dhinaca dhicidda, arrintaasna waa Aayaadka Eebe, waxaana hanuuni ruuxii Eebe waafaajiyo, kiikalana ma helo hanuuniye Eebe ka soo hadhay, qudrada Eebe way soo jeedeen iyagoo la moodo inay hurdaan, waxay u gagadoomayeen midig iyo Bidix, Eygoodina irridduu jeenyaha ku fidiyey, Cidii aragtana way cabsan lahayd oo carari lahayd, markaasaa Eebe soo bixiyey iyagoo is warsan intay noolaayeen oyna mid ka mid ah magaalada u direen isagoo lacag wata si uu cunno xalaal ah ugu soo gado isagoo isqarin, illeen waxay ka yaabi in gaaladay ka carareen joogaan oo dilaan ama xoog Diintooda ku galiyaan oy khasaraan. taasina waxay ku tusin naxariista Eebe iyo awooddiisa iyo inuu falo wuxuu doono. Al-Kahf (17-20).

* Cidda ugu cunno xalaalsan (dib u cegaha).

21. Saasaan u daalacsiinay (u tusinay) Dadka si ay u ogaadaan in yabooha Eebe Xaq yahay, saacadda (qiyaamana) aan shaki ku jirin (waxaan tusinay) markay ku murmeen dhexdooda amarkooda, oy (isku) dhaheen ka dhisa korkooda dhismo, Eebahood baa oy iyagee, waxay dhaheen kuwii ku reeyey amarkooda aan ka yeelano korkooda Masaajid.

وَكَذَلِكَ أَعْتَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ
اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَتَنَزَّعُونَ
بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِمْ بُيُوتًا رَبُّهُمْ
أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَيْهِمْ أَمْرَهُمْ
لَنَتَّخِذَنَّهُمْ عَلَيْكُمْ مَسْجِدًا ﴿١٩﴾

22. waxay dhihi waxay ahaayeen saddex waxaana afreeyey Eygoodii, waxay dhihi waxay ahaayeen shan waxaana lixeeyey eygoodii iyagoo iska gani wax maqan (iska dhihi cilmi la'aan) waxay dhihi waxay ahaayeen todobo waxaana siddeedeeyey eygoodii, waxaad dhahdaa Eebahay baa oy tiradooda, mana

سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَأَيْتُمْ كَيْبَهُمْ وَيَقُولُونَ
خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبِ وَيَقُولُونَ
سَبْعَةٌ وَثَامَنُهُمْ كَلْبُهُمْ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ بِعَدَّتِهِمْ
مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرًّا ظَهْرًا

oga wax yar mooyee, ee ha kula murmin xaalkooda muran muuqda oo fudud mooyee, hana waydiin xaggooda Ruuxna.

وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٣٣﴾

Waxay keentay xigmadda Eebe in la arko dhallinyaradaa si loo ogaado in yabooha Eebe xaq yahay, qiyaamadana aan shaki ku jirin, markay arkeen oy ka dibna dhinteen yey ku murmeen in ardaagooda wax ku dhisaan waxaase reeyey kuwii rabay in masaajid lagu dhiso. tan kale waxaa lagu murmay tiradooda intay ahayd, cid ogna ma Jirto Eebe Mooyee. taasoo kuwo dhaheen waxay ahaayeen seddex iyo eygoodii, kuwana shan iyo eygoodii, kuwana todoba iyo eygoodii, Eebaase og intay ahaayeen, cid ogna ma jirto wax yar mooyee, in lagu murmana ma haboona si fudud oo wax is tus ah mooyee, cid ehelu kitaabka ahna waxba lagama warsado.

qisadana waxaa loo baahanyahay ruuxii Mu'min ah inuu si fiican u rumeeyo una hogaansamo, illeen Eebe wax walba wuu karaaye marba hadduu Eebe abuuray Cirka, dhulka iyo khalqiga kalaba awoodiisu xad ma leh'wuxuu doonana wuu falaa, kuwa shakin arrimahan oo kalana waa; kuwo caqli yar oo wax walba ku eegi muraayadahooda aragga gaaban ama aragga xumaysa. Tan kale waxay ku tusin in xaqa iyo ehelkiisu hadho xumaanta iyo Ehelkeeduna tago. Al-Kahf (21-22).

23. ha ku dhihin shaygaasaan fali barii.

وَلَا تَقُولْنَ لِمَنْ أَشَاءَ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ عَدَاً ﴿٣٤﴾

24. (adoon dhihin) hadduu doono Eebe, xusna Eebahaa haddaad halmaanto, waxaadna dhahdaa wuxuu u dhawyahay inuu igu hanuuniyo Eebahay wax ka dhaw kaas oo toosni ah.

إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَادْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ

عَسَىٰ أَنْ يَهْدِيَنِّي رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَذَا رَشَدًا ﴿٣٥﴾

25. waxay ku nagaadeen godkoodii seddex boqol oo sano waxayna siyaadsadeen sagaal.

وَلَيْشُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ

وَأَزْدَادُوا تِسْعًا ﴿٣٦﴾

26. waxaad dhahdaa Eebaa og waxay nagaadeen waxaa u sugnaaday waxa ku maqan samooyinka iyo dhulka, arki ogaa oo maqli ogaa Eebe, umana sugnaanin Dadka isaga ka sokow gargaare lamana wadaajiyo xukunkiisa Cidna.

قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَيْسُوا لَهُ غُيْبُ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعُ

مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ

فِي حُكْمِهِ أَحَدًا ﴿٣٧﴾

Eebe wuxuu ku hanuuniyey nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) aadaab fiican oo ah inuusan dhihin waxaasaan fali isagoon raacinin hadduu Eebe doono. Mu'miniintana saasaa laga rabaa, waana in had iyo jeer la xusaa Eebe si halmaanshaha shaydaanka looga fogaado, hanuunkana Eebe la warsadada. dhallinyaradii asxaabul kahfina intay ku nagaadeen Godka Eebaa og waana mudadaas Eebe sheegay, illeen Eebaa og waxa maqan arkana maqlana, dadkana wax gargaare ah oo Eebe ka soo hadhay ama xukunka la wadaaga ma jiraan. Eebana isagaa sayid awood leh ah. Xukun, dil, dayn, irzaaqid, naxariis, xoog iyo tasarruf dhamaantiisna isagaa iska leh, wax kula wadaaga cirka iyo dhulka iyo waxa u dhaxeyana ma jiro, saasdarteed waa in dhab ahaan loo caabudo, loona hogaansamo, sharcigiisana lagu dhaqmo, Xagga xukunka, mucaamalada, akhlaaqda iyo nolosha dhammaanteedba. Al-Kahf (23-26).

27. akhri (oo raac) waxa lagu wax-yooday oo kitaabka Eebahaa ah, wax baddali kalimooyinkiisana ma jiro, mana helaysid wax ka sokeeya ood magangashid.

28. ee ku samirsii naftaada la jirka ku-wa baryaya Eebahood aroor iyo gala-bba, iyagoo dooni wajigiisa, yeyna ka iilanin Indhahaagu xagooda adoo dooni quruxda nolosha dhaw (ee aduun) hana adeecin ruuxaan halmaansiinnay qalbigiisa Xusiddanada oo raacay hawadiisa uuna ahaaday amarkiisu xadgudub (iyo Xumaan).

29. waxaad dhahdaa xaqu Eebihiin buu ka ahaaday ee ciddii doonta ha gaalowdo, anagu waxaan u darabnay daalimiinta naar oy koobtay iyaga (barxadeedu) iyo darbigeedu, hadday kaalmo warsadaanna waaxaa loogu kaalmeeyaa biyo daamuur oo kale ah oo duba wajiyada iyagaa u xun cabbid iyadaana u xun dangiigsi.

Eebe wuxuu faray Nabigiisa inuu akhriyo kitaabka quraanka ah Dadkana gaadhsiyo wax badali karana ma jiro, meel lamagan galoo Eebe ka soo hadhayna ma jiro. waxaa kaloo Eebe faray nabiga inuu la noolaado Mu'miniinta baryi Eebahood had iyo jeer kana iilanin indhihiisu isagoo dooni nolosha adduuno. uusan maqlin kuwa qalbigooda la halmaansiyye xuska Eebe oo hawadooda xun raacay xadna gudbay, xaquna waa cadyahay ee ciddii doonta ha raacdo tii doontana ha gaalowdo, waxaa uun gaalo loo darbay cadaab daran oo Gubee., Rasuulkuna (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelec) wuxuu yidhi: Qoomkii kulma iyagoo xusi Eebe oo wajigiisa dooni waxaa looga dhawaaqaa cirka kaca waa laydiin dambi dhaafaye wuxuuna ku badalay Xumaantiinna wanaage. (Imaam Axmed). Al-Kahf (27-29).

30. Kuwa rumeeyey (Xaqa) oo camal fiican falay annagu ma hallayno Ciddii Wanaajisa Camalka.

31. Kuwaas waxay mudan janada Cadnin oo dureeri Dhexdeeda Wabiyaal, looguna Labisi Dhexdeeda Jijimo Dahab ah, una xidhay Maryo Cagaaran oo Xariir Jilicsan iyo mid adagba, waxayna ku Dangiigsan dhexdeeda Sariiro korkood, waa abaal marin Fiican una Wanaagsan meel lagu (istareexo) laguna nasto.

وَأْتَلْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ
لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٧﴾

وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ
بِالْعَدْوَةِ وَالْعِسْفِ يُرِيدُونَ وَجْهَهُمْ وَلَا تَعْدُ
عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تَطَّعْ
مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوْنَهُ وَكَانَ
أَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٢٨﴾

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ
فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهَا
سُرَادِقُهَا وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاوِرُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ
يَشْوِي الْوُجُوهُ بِئْسَ الشَّرَابُ
وَسَاءَتْ مُرْتَقَقًا ﴿٢٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
إِنَّا لَأَنْصِبِعُ أُجْرًا مِنْ أَحْسَنِ عَمَلٍ ﴿٣٠﴾

أُولَئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
يُحَلَوْنَ فِيهَا مِنْ أَسْوَدٍ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ فِيهَا
خُضْرًا مِنْ سُندُسٍ وَإِسْتَرْقٍ مَّتْكَيْنِ
فِيهَا عَلَى الْأَرْبَابِ نَعْمَ الشَّرَابِ وَحَسُنَتْ مُرْتَقَقًا ﴿٣١﴾

32. Uga yeel tusaale Labo Nin oon u yeellay Midkood Laba Beerood oo Cinab ah, kuna koobnay Timir yeellayna Dhexdeeda Tal laal (beer).

وَأَضْرَبْ لَهُمْ مَثَلًا رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَبٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زُرْعًا ﴿٣٢﴾

33. Labada Beeroodba oy keentay Cunnadeedii, oyna waxba Nusqaamina, oon kana Dhambalay dhexdeeda Wabiyo.

كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ آتَتْهُمُ أَكْثَابُهَا وَالنَّخْلَ أَبْقَيْنَا لَهُمَا جَنَّةَ طَلْحٍ حَلُوتًا ﴿٣٣﴾

34. Midhana uu leeyahay oo markaas ku yidhi Saaxiibkiis asagoo hadalka ku celcelin anaa kaa Xoolo badan Kaana Tol badan.

وَكَاذِبَةٌ كَفَّارَةٌ لِمَصْحَبِهَا وَهِيَ خَمْرٌ مَبْرُورَةٌ ﴿٣٤﴾

35. Wuxuu galay Beertiisii isagoo dulmiyey Naftiisa, wuxuu yidhi uma malaynayo inay Halaagsami Waligeed.

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَنْ تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ﴿٣٥﴾

36. Umana Malaynayo in Saacadda (Qiyaame) kici, haddii lay celiyo Xagga Eebahayna waxaan ka heli mid ka khayrroon Noqoshada.

وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُؤِدْتُ إِلَى رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٦﴾

Kuwa Xaqa rumeeyey oo Wanaagga falay waxaa Fiican ee Eebe u darbay waxbadan yuu Quraanku ka warramay, halkan Arrintaas yaa ku Cad. Aayadaha kale waxay ka Qisoon Laba Nin oo midkood beera badnaa uguna faanay Saaxiibkiis inuu ka Xoolo iyo Dad badanyahay isagooy yaabgalisay Beertiisu, iyo waxa ka baxay oo Midha ah iyo waxa dhexsocda oo biyo ah. Intuu ka inkiro oo ka Gaaloobo Dhicidda Qiyaamada. Mana haboona in Nicmada Eebe laqaabiliyo Diido, Gaalimo, Faan iyo Kibir ee waa in Eebe lagu Aqoonsado laguna Mahdiyo looguna kaalmaysto Cibaadada Eebe. Qataade wuxuu yidhi: Taasi Wallee waa Yididiilada Faajirka, Xoolo Badni iyo Qaraabo Xoogle. Al-Kahf (30-36).

37. Wuxuu yidhi saaxiibkiisii isagoo la hadli ma waxaad ka gaaloowday Eebaha kaa Abuuray Carro, hadana dhibic markaas ku ekeeyey adoo nin ah.

قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّكَ رَجُلًا ﴿٣٧﴾

38. hasa yeeshee ilaahay waa Eebahay lana wadaajin maayo Eebahay (cibaadada) cidna.

لَيْكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٣٨﴾

39. maxaadan markaad gasho beer-taada u dhihin wuxuu doone Eebe*, xoog ma jiro Eebe mooyee, haddaad aragtay anoo kaa yar adiga xoolo iyo Caruurba.

وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِنَّ تَرَبُّنًا أَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٣٩﴾

40. wuxuu u dhawyahay Eebahay inuu i siiyo wax ka khayr badan Beer-taada, kuna diro korkeeda aafso samo, oy markaas ahaato bannaan lagu simbiririxoodo.

فَمَسَى رَجِيءٌ أَنْ يُؤْتِيَنَّ خَيْرًا مِنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ
عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِنَ السَّمَاءِ فَيُصْبِحُ صَعِيدًا
زَلَقًا ﴿٤٠﴾

41. ama ahadaan biyaheedu kuwa gudha oodan karin doonid (soo celin).

أَوْ يُصْبِحُ مَاؤُهَا غُورًا فَلَنْ نَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا ﴿٤١﴾

42. waa la koobay midhihiisii (la halaagay) oo ahaaday kii gaddin gacmihiisa wuxuu ku bixiyey iyadoo ku dhacday darbiyadeeda, isagoo leh shal-leytee maanan la wadaajin Eebahay Cidna.

وَأُحِيطَ بِشَرِّهِ. فَاصْبَحَ يَقُودُ كَفَيْهِ عَلَى مَا أَنْفَقَ فِيهَا
وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي
لَمَرَأْسُكَ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٤٢﴾

43. uma ahaanin koox u gargaarta oo ka soo hadhay Eebe mana aha mid gargaarta.

وَلَمْ تَكُنْ لَهُ فِتْنَةً يَصُرُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَمَا كَانَ مُنْصِرًّا ﴿٤٣﴾

44. halkaas (qiyaamada) yey awoodu u ahaan Eebaha xaqa ah, isagaana khayrroon abaal marin khayrroonna cidhib.

هُنَالِكَ الْوَلِيَّةُ لِلَّهِ الْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾

Saasay kala yihiin muslim iyo gaal, waxaa inoo soo hormaray warkii gaalka iyo wuxuu ku abaal mariyey Nicmada Eebe, mu'minkiina waa kan xusuustay sida Eebe u abuuray ninna uga dhigay, iyo inayna haboonayn in Cibaadada waxlala wadaajiyo, iyo Eebe lagu mahdiyo Nicmadiisa awoodana loo qiro, oon laguna faanin xoolo iyo caruur, illeen Eebaa halaagi kara oo tirtiri karee, waxaana lagu abaal mariyey gaalkii faanayey in la halaagay beertiisii oo uu shallaytooday wuxuu ku bixiyey, uuna qoomamooday waqti ayana waxtarayn, qoomamo wax u gargaarana uusan jirin, isna gargaaran karin, xukunka iyo awoodana Eebaha xaqa ah yaa leh, maalinta qiyaame. Rasuulku (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Abuu Hureyrow ma ku tusiyaa kansi ka mid ah kansiyaada janada markaasuu yidhi: haa Aabahay iyo Hooyaday ha lagugu furtee, markaasuu yidhi: waa inaad dhahdo: Xoog ma jiro Eebe mooyee, wuxuuna dhihi Eebe: wuu islaamay addoonkaygii wuuna hogaansamay. waxaa wariyey (Imaam Axmed). Al-Kahf (37-44).

* Maashaa-Allaah, Xoog ma jiro kan Eebe mooyee (dib u eegaha).

45. uga yeel Nabiyouw tusaale nolosha Adduunyo Biyo oo kale oon ka soo dejinay samada oo isku darsamay waxa ka soo baxay dhulka oo markaas noqday ingayg kala firdhiso dabayluhu, wuxuuna ahaaday Eebe kii wax kasta kara.

وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلًا الْحَيَوةَ الدُّنْيَا كَمَا أَنْزَلْنَاهُ
مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ
هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيحُ. وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾

46. xoolaha iyo wiilashu (caruurtu) waa quruxda nolosha adduunyo, kuwa hadha ee wanaagsan yaa ku khayrroon Eebaha agtiisa abaalmarin una khayrroon yididiilo (camalka fiican).

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ
الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرًا أَمَلًا ﴿٤٦﴾

47. xus maalinta annu kaxayn buuraha ood arkayso dhulka oo muuqda, oon soo kulminay dadkii oonan ka tagin cidna.

وَيَوْمَ نُسْرِ السُّبُلَ وَالْجِبَالَ وَنَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً
وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٤٧﴾

48. waxaana loo banbhigi dadkii Eebahaa iyagoo saf ah, dhab ahaan yaad noogu timaadaan saan idiin abuuray markii horaba (yaa lagu dhihi) waxaadse sheegateen inaanaan idiin yee-layn ballan «kulama».

وَعَرَضْنَا عَلَى رِيكِ صَفًا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا حَقَلْتُمْ
أُولَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا ﴿٤٨﴾

49. waxaana la dejin (keeni) Kitaabkii (camalka) waxaadna arkaysaa dambii-layaashii oo ka cabsan waxaa ku sugan oo dhihi halaaganeex muxuu leeyahay kitaabkan oosan uga tagayn wax yar iyo wax wayn ee uu koobay wayna heli waxay camal faleen oo jooga, manadulmiyo Eebahaa cidna.

وَوَضِعَ الْكِتَابَ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ
وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَا لِهذا الْكِتَابِ لَا يَغْدِرُ
صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا
حَاضِرًا وَلَا يَظُنُّ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٤٩﴾

Ayado badan yaa ka warramay adduunyada iyo say ku dambeyn iyo inay habboontahay inaan lagu kadsoomin xoolo iyo caruurna waxba kama taraan Eebe agtiisa, ee waxaa wax tara camalka fiican ee hadhi, maalinta qiyaame ee buuraha la kaxayn dhulkuna bannaan noqon ee dadka lasoo kulmin cidna lagamatagayo, dadkuna way imaan iyagoo safan sidii eebe ugu abuuray oo kale, inkastooy gaaluda diideen, waxaadna arki maalintaas dambii-layaasha oo cabsan oo calaacali iyagoo sheegi inuusan kitaabka camalka lagu qoro wax yar iyo wax wayn midna ka tagayn, cid walbana heli waxay camal fashay oo jooga, isagoon Eebe cidna dulmayn. waxaana sugnaatay in Eebe soo kulmin dadka qiyaamada una dhawaaqi iyagoo wada maqli laysuna qisaasi xataa dharbaaxada, waxaana loo kala qaadi khayrka iyo sharka. Al-Kahf (45-49).

50. (xusuuso) markaan ku nidhi Malaa'igta u sujuuda Adam, oo ay sujuudeen Iblis mooyee, wuxuu ka mid yahay Jinniga wuxuuna ka faasiqoobay (baxay) amarka Eebe, miyaad ka yeelanaysaan isaga iyo faraciisa gargaare ani ka sokow iyagoo col idiin ah, waxaa u xun daalimiinta badelkooda (ibliis).

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا
إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ
أَفَتَسْحَدُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أُولِيَاءَ مِنْ دُونِ
وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ يَأْتِسُ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾

51. marag ugama dhigin kuwaas abuurka Samooyinka iyo dhulka iyo abuurka Naftooda, mana ihi mid ka yeelan baadiyayaalka kaalmo.

مَا أَشْهَدْتُمُ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلَقَ
أَنْفُسِهِمْ وَمَا كُنْتُمْ مُتَخَذِ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا ﴿٥١﴾

52. (xusuuso) maalinta Eebe dhihi u yeedha kuwaad ila wadaajiseen (Cibaa-dada) ood sheegteen (adduunka) mar-kaasay u yeedheen mana ajii bin (u jawaabin) waxaana yeellay dhexdooda Meel halaag.

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ
فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ
مَوْبِقًا ﴿٥٢﴾

53. waxayna arkaan dambiilayaashu naarta waxayna yaqiinsan inay ku dhici mana helayaan xageeda meelay uga iishaan.

54. dhab ahaan yaan ugu caddaynay quraankan dadka tusaale kasta, waxayna ahaadeen dadkii kuwo muran badan.

Ibliis iyo madax adayggiisa iyo siduu dadka u duufsaday xaqa iyo amarka Eebana u diiday waxbadan yuu quraanku soo celceliyey si looga digtoonaado, wax Eebe la maamula xukunka ama uu abuuridda marag uga dhigan ma jiro, qiyaamadana ibliis iyo kuwii caabudi jiray oo warkiisa maqlay wax isuma taraan, waxayna yaqiinsan inay halaagsami meelay uga leexdaanna ayna helayn. quraankana waxbadan yuu eebe ku celceliyey waano iyo tusaale waxayse noqdeen dadkii muran badane. Xasan Basri wuxuu yidhi: Iblaiska ka mid manooqon malaa'igta i bidhiqsi, waase asalka jiniga, sida aadanba u yahay asalka dadka. waxaa wariyey (ibnu Jariir).
Rasuulkuna (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu subax toosiyeey sayid Cali iyo Faadumo kuna yidhi: miyeydaan tukaneyn, markaasuu sayid Cali yidhi Rasuulka Eebow naftanada Eebaa maamula markuu na kiciyo yaannu kacaynaa, markaasuu jeedsadey Nabigii isagoo akhrin aayada, (wuxuu noqday dad wax walba ka muran badane), waxaa wariyey (Bukhaari, Muslim iyo Imaam Axmed). Al-Kahf (50-54).

55. wax ka reebay dadka inay rumee-yaan markuu u yimid hanuunku oy dambi dhaaf warsadaan Eebahood ma jiro oon ahayn (sugid) inay u timaaddo waddadii kuwii hore, ama ugu yimaaddo cadaab caddaan.

56. mana dirro rasuullada iyagoon bishaaraynneyn oon digayn, waxayna ku murmi kuwii gaaloobay xumaan inay ku buriyaan xaqa, waxayna ka yeesheen aayaadkeygii iyo wixii loogu digay jeesjees.

57. ruuxna kama dulmin badana cid lagu waaniyey aayaadka Eebihis markaas ka jeedsaday xageeda oo halmaamay waxay hormarsadeen gacmihiisu, waxaan yeellay quluubtooda daboool inayan fahmin quraanka dhaghooda culays haddaad ugu yeedho hanuunkana ma hanuunayaan wali-good.

58. Eebahaa waa dambi dhaafe naxariis leh hadduu u qaban dadka waxay kasbadeen (oo xumaan) wuxuu u dada-jin cadaabka, waxayse leeyihiin ballan oyna helayn meelay uga iishaan.

وَرَاءَ الْمَجْرُمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُوَاعِعُوهَا
وَلَمْ يَحْدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿٥٣﴾

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ
مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَشِقْوَةً جَدًّا ﴿٥٤﴾

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ
وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةٌ
الْأُولَىٰ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾

وَمَا تُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ
وَيُحَدِّثُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَطْلِ لِيُذْخِرُوا بِهِ
الْحَقُّ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا نُذِرُوا هُرُوفًا ﴿٥٦﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا
وَلَيْسَ مَا قَدَّمَتْ يَدَهُ إِلَّا جَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ
أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا
وَإِنْ نَدَّعَاهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ
فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٥٧﴾

وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ
بِمَا كَسَبُوا لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ بَلْ لَهُمْ
مَوْعِدٌ لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْعِدًا ﴿٥٨﴾

59. taasi waa magaalooyinkii oon halaagnay markay dulmi faleen waxaana u yeellay halaagoodii ballan (waqti).

وَتِلْكَ الْقُرَىٰ أَهْلَكْتَهُم مَّا ظَلَمُوا
وَجَعَلْنَا مَهْلِكِهِم مَّوْعِدًا ﴿٥٩﴾

gaalada waxaa xaqa rumeyntiisa ka reebay kibir iyo inay maraan wadadii kuwii hore inta u cadaab uga yimaaddo, Rasuulladana waxaa loo diray bishaarayn iyo digid. Gaalse muran iyo xaqooy ku tirtiraan xumaan iyo jeesjees waxaan ahayn ma rabaan. dulmina wuxuu ku dhanyahay ruux quraanka lagu waaniyey oo halmaamay waxay hormarsadeen gacmihiisu oo xumaana, illeen qalbigooda ka daboolan inay fahmaan, dhagana waa ka culusyihiin mana hanuunaan. Eebaase dambi dhaaf iyo naxariis leh, hadduu dadka u qaban waxay kasban oo xumaan ah wuxuu u soo dadejin lahaa ciqaabta, wuxuuse u yeellay waqti ayan meella uga bixi karin, raadkii umadihii hore ee la halaagayna waa muuqdaa markay xumaanta faleen waxaana loo yeellay halaagooda waqti xadidan. xaqoo ladiido, ku jeesjeeksiisa, waanadoo laga jeedsado, iyo xumaanta oo dhanba waxay sababi ciqaab iyo halaag ee waa in laga digtoonaado lagana fogaado. Al-Kahf (55-59).

60. (xusuuso) markuu ku yidhi (Nabi) Muuse yarkiisii (ardaygiisii) ma joo-gayo intaan ka gaadho kulanka labada Badoo, amaan socdo muddo.

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَتْنَهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّىٰ
أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا ﴿٦٠﴾

61. markay gaadheen kulankooda waxay halmaameen kalluunkoodii oo ka dhigtay waddadiisa badda dhexdeeda Godoo kale.

فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنَهُمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا
فَاتَّخَذَ سَيْلُهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦١﴾

62. markay tallaabeen yuu ku yidhi khaadimkiisii ina sii qadadeenna wa-xaan kala kulannay safarkeenna daale.

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِقَتْنَهُ إِنَّا كُنَّا
لَقَدْ لِقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾

63. wuxuu yidhi (yarkii) ka warran markaan u dumannay dhagixii inaan halmaamay kalluunkii wax i halmaan-siiyey oon shaydaan ahayn inaan xusuusto ma jiro, wuxuuna ka dhigtay waddadiisa badda la yaab.

قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوْتِنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ
الْحُوتَ وَمَا أَنَسِيْنِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ
وَاتَّخَذَ سَيْلُهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾

64. wuxuu yidhi (Nabi Muuse) kaasi waa kaan doonaynay, waxayna ku noq-deen raadkoodii iyagoo raaci.

قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغُ فَارْتَدَّ عَلَيْنَا آثَارُهُمَا فَصَصَا ﴿٦٤﴾

65. waxayna ka heleen addoon ka mid ah addoomadanada oon siinay naxariis agtanada ah ka barneyna agtanada cilmi.

فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً
مِّنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَّدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾

waxay ahayd qisadu in Nabi muuse loo sheegay in Nin yaqaanna wuxuusan aqoonin uu joogo meelay labada badoo ku kulmaan: tan ruum iyo faaris, ama Afrikada waqooyi, saasayna u qaateen sahay kalluun, markay meel marina halmaameen kalluunkii markay xusuusteenna ku soo noqdeen, halkaasna kula kulmeen addoon Eebe oo suubban, «Khadir» waxayna ku tusin qisadu waynida awoodda Eebe iyo inuu wax walba karo, in cilmiga loo safro oo had iyo jeer la kororsado, oon la dhihin waan waynahay ama waxbaan aqaan, day Nabi muuse iyo ardaygiisaba, inayna jirin cid wax walba og oon Eebe ahayn. Eebana wuu canaantaa oo imtixaamaa cidduu doono siduu Nabi Muuse ku falay markuu cilmi sheegtay, in ogaanshaha iyo cilmiguba Eebe agtiisa yihiin ciduu doonana baro. Al-Kahf (60-65).

66. wuxuu ku yidhi muuse ma ku raaci karaa inaad i bartid waxa lagu baray oo hanuun ah.

قَالَ لَهُ مُوسَى هَلْ اتَّبَعْتُكَ عَلَيَّ أَنْ تَعْلَمَ مِنْ

وَمَا عَلَّمْتَ رُسُودًا ﴿٦٦﴾

67. wuxuuna ku yidhi (Khadir) adigu ma karaysid la jirkayga samir.

قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾

68. seed ugu samri waxaad koobin cilmi (aqoon).

وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلٰٓى مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ﴿٦٨﴾

69. wuxuu yidhi (muuse) waad i heli hadduu Eebe doono mid ku samra oon kuguna caasiyin arrin.

قَالَ سَتَجِدُنِيٓ إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا

وَلَا أَعْصِيٓ لَكَ أَمْرًا ﴿٦٩﴾

70. wuxuu yidhi haddaad i raacdo hay waydiinin waxba intaan kaaga sheego (warramo).

قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ

حَتَّىٰ آخُذَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾

71. way tageen intay ka koreen markab oo uu rujiyey (loox) markaas uu yidhi ma waxaad u rujisay inaad dadkeeda maansheyso waxaad la timid arrin la kahdo.

فَأَنْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا قَالَ

أَخْرِقْنَاهَا لِنُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا ﴿٧١﴾

72. wuxuu ku yidhi miyaanan ku dhihin adigu ma karaysid la jirkayga samir.

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾

73. wuxuu yidhi (muuse) ha iiqabanin waxaan halmaamay hana igu mashaqayn amarkayga si dhib ah.

قَالَ لَا تُؤْخِذْنِي بِمَا نَبِئْتُ وَلَا تَرْهَقْنِي

مِنْ أَمْرِي عُسْرًا ﴿٧٣﴾

74. way tageen intay kala kulmaan wiil (yar) markaasuu dilay, markaasuu yidhi Muuse ma waxaad dishay naf daahir ah oon naf dilin, waxaad la timid shay la kahdo.

فَأَنْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُ قَالَ أَقْتَلْتِ

نَفْسًا رَّكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا ﴿٧٤﴾

75. wuxuu yidhi miyaanan kuu dhihin adigu ma karaysid la jirkayga samir.

﴿٧٥﴾ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٥﴾

76. wuxuu yidhi haddaan ku warsado wax tan dabadeed hayla saaxiibin waxaad gaadhay garowsho xaggayga ahe.

قَالَ إِنْ سَأَلْتَهُ عَن شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَدِّقْهُ

فَدَبَّغْتَ مِن لَدُنِّي عُذْرًا ﴿٧٦﴾

way israaceen muuse iyo khadir in muuse wax la baro, taasina ceeb ma aha in cid wax ka qarsoomo oo ka barto cid kale haba ka waynaadee, hase yeeshee waxyaaluhuu sameeyey muusana kula yaabay sida markabka looxa uu ka bixiyey iyo yarka uu dilay, had iyo jeerna wuxuu dhahaa uma adkeysan kartid la socodkeyga. arrimaha Eebe iyo xigmaddiisa yaana wax walba ka sarreeya. Al-Kahf (66-76).

77. way tageen intay ka yimaadaan magaalo oy warsadaan cunno dad-keeda wayna diideen inay martigaliyaan waxayna heleen darbi dooni inuu dumo markaasuu joojiyey wuxuuna yidhi haddaad doonto waxaad ka yeelan lahayd ujuuro.

78. wuxuu yidhi kan waa kala tagii dhexdeenna, waxaana kaaga warrami fasiraadda waxaadan karin inaad ku samirto.

79. markabka waxaa lahaa masaakiin ka shaqeeya badda waxaana doonay inaan Ceebeeyo waxaana ahaa hortooda xaakim ka qaata doon kasta (oo fayow) dhaca.

80. Wiilkana waxay ahaayeen labadiisii waalid mu'miniin waxaana ka cabsannay inuu ku mashaqeeyo xad-gudub iyo (gaalimo).

81. waxaana doonnay inuu ugu badalo Eebahood mid ka khayrroon daahirnimo iyo u dhawi naxariis.

82. darbigana waxaa leh labo wiil oo agoon ah oo magaalada, waxaana hoostiisa ah kansi ay leeyihiin wuxuuna ahaa aabahood mid suuban, wuxuuna doonay Eebahaa inay gaadhaan xoogooda lana baxaan kansigooda naxariista Eebahaa dartiis, uma falin ra'yigayga kaasi waa fasirka waxaadan karin samirkiisa*.

فَانظُرْ لِمَ فَا حَيٌّ اِذَا اَنِيَا اَهْلَ قَرْيَةٍ اَسْتَطَعَمَا اَهْلَهَا
فَاَبُو اَنْ يَضِيْقُوهُمَا فَوْجًا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ
اَنْ يَنْقُضَ فَا قَامَهُ، قَالَ لَوْ شِئْتُ لَنَحَذَتْ
عَلَيْهِ اَجْرًا ﴿٧٧﴾

قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْتِي وَبَيْنَكَ سَائِنُكَ بِنَاوِيلِ
مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾

اَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسْكِينٍ يَعْمَلُونَ
فِي الْبَحْرِ فَا رَدَّتْ اَنْ اُرْعِيهَا وَكَانَ وَّرَاءَهُمْ
مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿٧٩﴾

وَاَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ اَبُوهُ مُؤْمِنًا فَخَشِينَا
اَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا ﴿٨٠﴾

فَا رَدْنَا اَنْ يُبَدِلَهُمَا رَبُّنَا بِمَنْزِلَةِ رَكْوَةٍ
وَاقْرَبْ رَحْمًا ﴿٨١﴾

وَاَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ
وَكَانَ بَيْنَهُمَا سَفِيحَةٌ وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا
فَا رَادَ رَبُّكَ اَنْ يَبْلُغَا اَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا
كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ اَمْرِي
ذَلِكَ تَاوِيلُ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾

way socdeen muuse iyo khadir intay ka yimaaddaan magaalo oyna warsadeen cunno. wayna u diideen markaasay arkeen darbi dhacaya waxaana toosiyey khadir. markaasuu yidhi muuse maad ujuuro ka qaadatid, markaasuu yidhi khadir halkan waa meejaan ku kala tagaynay, wuxuuna u fasiray arrimihii uu soo mariyey oo ah in markabka masaakiin lahayd kuna dhawaa xaakim xooga doonta fiican saasna u waxyeelleeyey. yarkuna ma fiicnayn wuuna dilay si uusan u gaalayn waalidka, darbigana agoon aabahood wanaagsanaa yaa lahaa waxaana ku hoos jiray kansi si ay ula baxaan, arrimahaasna waxay ku dhaceen idamka Eebe, taasina waxay ku tusin in Eebe ogyahay maslaxadda iyo waxa wanaagsan dadkase waxaa la faray wanaag iyo camal fiican. Al-Kahf (77-82).

* Qisadan kuma tusineeyso in ay u bannaantahay qof inuusan ku dhaqmin sharciga islaamka isagoo sheeganayo cilmi qarsoon oo la siiyay darteed, waayo khadar wuxuu ahaa Nabi loo waxyoonaay sida uu u yidhi «kama sameeyn ra'yigeeyga» waxaad ogtahay in aan Nabigeenna Nabi ka dambeeyn; culumadana waxay ku Xukmiyeen gaalimo qofkii saas sheegta, mana jiro cilmi baadhin iyo cilmidaahir (dib u eegaha).

83. waxay ku warsan Dul qarnayn xaggiisa waxaad dhahdaa waxaan idin-ku akhrin xaggiisa war (waxyi).

وَسَلُّوْنَاكَ عَنْ ذِي الْقَرْبَيْنِ قُلْ سَأْتَلُوْنَا

عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٨٣﴾

84. a nagaa makaninay (siinnay) xukun dhulka waxaana u sinnay wax kasta sabab (cilmi).

إِنَّمَا كُنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَءَايَاتِهِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبِيًّا ﴿٨٤﴾

85. wuxuuna raacay waddo.

فَاتَّبَعَ سَبِيًّا ﴿٨٥﴾

86. markuu gaadhay qorrax u dhacna wuxuu helay iyadoo ku dhici il dhoobo ah (muuqaalka) wuxuuna ka helay agteeda qoom, waxaana nidhi Dul qarnaynow waa inaad cadaabto ama ka yeelato wanaag.

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ

وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قَلْبًا يَذُرُّ الْقُرَيْنِ

إِمَّا أَنْ تُعَذِّبَ وَإِمَّا أَنْ تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٦﴾

87. wuxuuna yidhi ruuxii dulmi fala waannu cadaabi (ciqaabi) markaasaa loo celin Eebihis wuuna cadaabi cadaab daran.

قَالَ أَمَا مَنْ ظَنَّرَهُ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَىٰ رَبِّهِ

فِيُعَذِّبُهُ عَذَابًا يُنْكِرُ ﴿٨٧﴾

88. ruuxiise rumeeya oo fala wanaag wuxuu mudan abaal fiican waxaana u dhihi amarkannaga fudayd.

وَأَمَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءُ

الْحُسْنَىٰ وَسَوْفَ يُؤْتَىٰ لَهُ مِنْ أَمْرٍ يُسْرًا ﴿٨٨﴾

89. markaasuu raacay waddo.

ثُمَّ اتَّبَعَ سَبِيًّا ﴿٨٩﴾

90. markuu gaadhay qorrax ka soo baxna wuxuu helay iyadoo ku soo baxda qoom aanaan yeelin sokeydeeda asturaad.

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطَّلِعُ عَلَىٰ قَوْمٍ

لَمْ تَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًا ﴿٩٠﴾

91. waa sidaas waxaana ku koobnaa waxa agtaada ah ogaansho.

كَذَلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩١﴾

qisada dul qarnayn iyo in Eebe siiyey xukun ballaadhay oo gaadhay bari iyo galbeed iyo waxyaaluhu la kulmay waa in ruuxa muslimka ah rumeeyaa illeen quraankaa sheegay Eebana wuxuu doono wuu falaa, waxaana quraanka ka muuqata inuu ahaa nin wanaagsan oo xaqa rumeeyey. arinta la sheegi oo ah inuu ahaa kii dhisay iskandiriyada masar oon mu'min ahayn waxaa diidi waxaan soo sheegnay iyo in culimada islaamku sheegeen inuu ahaa nin mu'min ah oo joogay waqtigii nabi Ibraahim, mana wanaagsana in lagu dagdago taariikhda inta layaqiinsado, mana bannaana in war kale laga horkeeno quraanka oo la dhaho saasuu sheegi quraanku xaalkuna waa saas, ruuxa rumeeyey waa inuu raaco quraanka kaan rumeynna loo sheego hadduu rumeeyana wanaag haddii kalana wuu khasaaray. Al-Kahf (83-91).

92. markaasuu raacay waddo,

ثُمَّ اتَّبَعَ سَبِيًّا ﴿٩٢﴾

93. markuu gaadhay labada xidhmo dhexdooda wuxuu ka helay hortooda qoom aan garanayn hadal (af gaar ah ku hadla).

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا

لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾

94. waxayna dheheen dul qarnaynow yaajuuj iyo maajuuj waxay fasaadin dhulka ee ma kuu yeellaa ujuuro inaad yeesho dhexdanada xidheen jidaar.

قَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّا جَاءْنَا بِمُؤْتَمِرِينَ

مُتْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ يَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا

عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿٩٤﴾

95. wuxuu yidhi wuxuu imakaniyey (isiiyey) Eebahay yaa ka khayrroon ee iigu caawiya xoog aan yeelo dhexdiinna xidheene.

قَالَ مَا مَكِّي فِيهِ رَيْ خَيْرٌ فَأَعِنُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ

وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٥﴾

96. i siiya goosimo bir ah, markuu ekeeyey labada dhinac dhexdooda wuxuu yidhi afuufa* markuu ka yeelay dabna wuxuu yidhi i siiya aan ku shubee maar la dhalaaliyey.

أَتُوفِي زُبَيْرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ

قَالَ أَنْفَخُوا حَقِّي إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ أَتُوفِي أَفْرَجَ

عَلَيْهِ قَطْرًا ﴿٩٦﴾

97. mana karayaan inay ka soo kor baxaan (ka soo dhacaan) mana karayaan inay duleeliyaan.

فَمَا اسْتَطَعُوا أَنْ يَطَّهَّرُوهُ

وَمَا اسْتَطَعُوا لَهُ نَقَبًا ﴿٩٧﴾

98. wuxuuna yidhi kan waa naxariis Eebahay, Markuu yimaaddo yabooha Eebahayna wuxuu ka yeelaa burbur, yabooha Eebahayna waa xaq (sugan).

قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِّن رَّبِّي إِذَا جَاءَ وَعَدَّرِي جَعَلَهُ دَكَاةً

وَكَانَ وَعَدَّرِي حَقًّا ﴿٩٨﴾

waxaa socotay qisadii Dul qarnayn intuu ka gaadho jidaar xidhan oo ku agnooyihiin dad af gaar ah ku hadli oon saas loo garanayn kana cawday juuj iyo maajuuj oo ah kuwo fasaadin dhulka oyna ka codsadeen inuu jidaar adag dhexyeelo oy waxna siiyaan wuxuuse u sheegay in Eebe siiyey wax ka roon waxooda kana codsaday inay xoog ku kaalmeeyaan una keenaan biro, markuu ekeeyeyna uu ku shubay maar iyo bir la dhalaaliyey kamana soo bixi karaan, waana naxariis Eebe markuuse yimaaddo yabooha Eebe wuu burburiyaa, waana xaq yaboohiisu. rasuulkuna (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu ku yidhi xadiith: dheer: waxaa dhexdiinna ah (qiyaamada) laba umadood oo waxay ahaadaanba badiya, yaajuuj iyo wamaajuuj waana waajib in la rumeeyo jiridooda haseyeeshee xaggee iyo sidee wax ma tarto. Al-Kahf (92-98).

* buufiya.

99. waxaannu ka yeeli qaarkood maalintaas kii qaarka (kale) dhexgali waxaana la afuufaa suurka waana soo kulminnaa kulmin.

وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَيُفِخُ فِي الصُّورِ

فَجَمَعْنَهُمْ جَمْعًا ﴿٩٩﴾

100. waxaana u bandhigaynaa jahan-namo maalintaa gaalada bandhig.

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِّلْكَافِرِينَ عَرَضًا ﴿١٠٠﴾

101. waana kuway indhahoodu yihiin dabool dhexdiis xagga xuskayga mana aha kuwo kara (maqalka) xaqa.

الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غَطَاةٍ عَن ذِكْرِي

وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا ﴿١٠١﴾

102. ma waxay u maleeyeen kuwii gaaloobay inay ka yeesheen addoomadayda iga sokow awliyo (oy caabudaan) waana u darabnay jahannamo gaalada dagid.

أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِنْ دُونِي
أَوْلِيَاءَ إِنَّا أَعْتَدْنَا لَهُمْ لِلْكَافِرِينَ نَزْلًا ﴿١٠٢﴾

103. waxaad dhahdaa ma idiin waramaa kuwa khasaaro badan camallo.

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ﴿١٠٣﴾

104. waa kuwuu dhumay camalkoodu nolosha adduun iyagoo isuna malayn inay wanaajin camalka.

الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ
يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾

105. kuwaasu waa kuwa ka gaaloobay aayaadka Eebahood iyo la kulankiisa oo buray camalkoodu umana joojinno maalinta qiyaame miisaan «qiimana ma leh».

أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا يُبَدِّلُ رِيبَهُمْ وَلِقَائِهِمْ
فَحَطَّتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا يُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزَنًا ﴿١٠٥﴾

106. kaasina waa abaalkoodii jahan-namo' gaalnimadooda darteed, waxayna ka yeesheen aayaad kayga iyo rasuulla -dayda jeesjees.

ذَلِكَ جَزَاءُهُمْ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوا آيَاتِي
وَرُسُلِي هُرُوقًا ﴿١٠٦﴾

Maalinta qiyaame waa maalin dhibaato badan cidii Eebe ka fududeeyo mooyee, waana maalin la kulmin dadka oyna is dhexqaadi iskuna wareeri, gaaladana lagu kulmin naarta, kuwaasoo ah kuwa xaqa ka indha beelay oon maqlayna, gaalada Eebe ka sokow waxay caabudaan yeeshayna waxaa loo darbay naarta jahannamo. kuwa ugu khasaara badanna waa kuwa camalkoodu ku dhumay adduunka isuna malayn inay wanaag fali, kana gaaloobay quraanka, iyo lakulanka Eebe, wax qiima ahna loo yeeli maayo qiyaamada, illeen way gaaloobeen ooy ku jeesjeeseen quraanka iyo rasuulkaba, nabiguna (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: waxaa la keeni qiyaamada nin wayn oo shilis oon u miisaanmayn garab kaneecco. sacad binu waqaasna waxaa laga wariyey kuwa ugu khasaaro badan camal waa yuhuud iyo nasaaro. waxayna ku tusin in la digtoonaado oo la toosnaado. Al-Kahf (99-106).

107. kuwa rumeeyey (xaqa) oo fala camal fiican waxay u ahaatay jannada fir-dowso degid, (martiqaad).

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ
الْفِرْدَوْسِ نُزْلًا ﴿١٠٧﴾

108. wayna ku waari dhexdeeda mana doonaan inay xaggeeda ka wareegaan (guuraan).

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حَوْلًا ﴿١٠٨﴾

109. waxaad dhahdaa hadday u noqoto badda khad kalimooyinka Eebahay waxaa dhammaan lahaa badda ka hor dhammaanshaha kalimaadka Eebahay aaban keenno isagoo kale (oo siyaadin ah).

قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لَكَلِمَتِ رَبِّي لَنَفَذَ الْبَحْرُ قَبْلَ
أَنْ نَفْعِدَ كَلِمَتِ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾

110. waxaad dhahdaa waxaan uun ahay anigu bashar (dad) idinkoo kale ah, waxaa laywaxyooday in uun yahay ilaahiin ilaah kaliya, ruuxiise dooni la kulanka Eebihiis ha falo camal fiican, yuuna la wadaajinna cibaadada Eebihiis cidna.

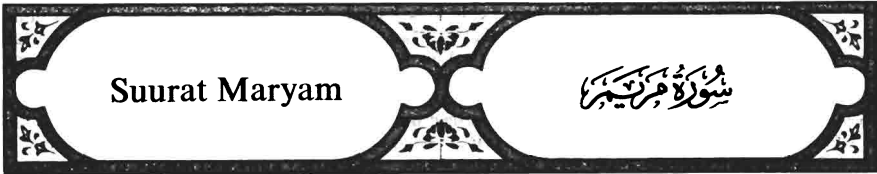
قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُمُ اللَّهُ
وَوَجِدُكُمْ كَانُ تَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَادِقًا
وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١٠﴾

Mu'miniinta camalka fiican wuxuu eebe u darbay jannada firdowsa oyna ku waari ka guuridna ayna doonayn, sida adduunka la dooni in marba meel loo guuro ama loo wareego. rasuulkuna (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: haddaad Eebe warsataan janno warsada jannada firdowsa waa jannada ugu sareysa uguna wanaagsan, kana soo burqadaan wabiyada jannada, (bukhaari iyo muslim).

markaas waxay suuraddu ku dhamaatay waasacnimada cilmiga Eebe iyo inuusan dhammaanayn haddii geedaha qalin laga dhigo sida suuraad kale caddaysay, badahana khad laga dhigo. nabiguna waa dad hase yeeshee loo waxyooday in Ilaah kali yahay loona kaliyeelo camalka cid kalana lala wadaajin.

Rabiic binu anas wuxuu yidhi: cilmiga dadka dhammaan marka loo eego cilmiga eebe wuxuu la mid yahay dhibic badahoo dhan. (xaakim).

taasina waxay ku tusin inaan cidna cilmi ku faani karin'sheeganna karin. rasuulkuna (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: markuu Eebe kulmiyo kuwii hore iyo kuwii dambaba maalin aan shaki lahayn waxaa dhawaaqa dhawaaqe ruuxii la wadaajiyey camal Eebe cid kale ha ka doonto abaalkiisa, Eebe waa ka kaaftoonyahay wadaage. (imaam axmed). waxaa uun loo baahanyahay waa camal fiican oo Eebe dartiis loo falo si Eebe abaal wanaagsan looga helo. Al-Kahf (107-110).

magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. waa la soo sheegay kuwo lamid ah.
2. (kanna) waa sheegid naaxariista Eebahaa addoonkiisa zakariye.
3. markuu u dhawaaqay Eebihiis dhawaaq qarsoodi ah.
4. yidhina Eebow anigu waan tabar-yaraaday madaxayguna wuxuu la huray cirro. Mana ahayn baryadaada Eebow mid ku khasaara.

كَمِيعَص ﴿١﴾
ذَكَرْ حَمِيَّتَ رَبِّكَ عَبْدُهُ زَكَرِيَّا ﴿٢﴾
إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا ﴿٣﴾
قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاسْتَعَلَ الرَّأْسُ
سَبِيًّا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا ﴿٤﴾

5. anigu waxaan ka cabsan qaraabada iga dambaysa (inay xumaadaan) haweenaydayduna waa mandhalays iga sii agtaada wali (walad).

وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ
أُمَّرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ﴿٥﴾

6. i dhaxla (nabinimada) oo dhaxla ehelkii yacquub kana yeel Eebow mid laga raalli noqdo.

بِرْفِي وَبِزَوْجِي مِنَ آلِ يَعْقُوبَ
وَأَجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ﴿٦﴾

7. zakariyow annagu waxaanu kuugu bishaarayn wiil magaciisu Yahay yaxye oonaan u yeelin horay wax lamid ah (lamagac ah).

بِنَزَكٍ رِيًّا إِنَّا نَنْشُرُكَ بِعِلْمٍ أَسْمُهُ يَجِيءُ
لَمْ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٧﴾

8. wuxuu yidhi Eebow sidee iigu ahaan wiil iyadooy tahay haweeney-daydu madhalays oon ka gaadhay waynida gabow.

قَالَ رَبِّ إِنِّي يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتِ
أُمَّرَأَتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ
مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ﴿٨﴾

9. wuxuu yidhi waa saas, wuxuuna Eebaha yidhi isagu waa ii Fududahay waana ku abuuray horay adoon ahayn waxba.

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَى هَيْنٍ
وَقَدْ خَلَقْنَاكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا ﴿٩﴾

nabi zakariye yaa Eebe waydiistay isagoo wayn haweenaydiisuna dhalin in Eebe siiyo cid wanaagga iyo nabinimada ka dhaxasha, Eebana wuu aqbalay baryadiisii wuxuuna siiyey wiilkiisii nabi yaxye, markuu la yaabay xaalkiisa iyo kan ehelkiisa wuxuu eebe u sheegay inay u fududahay illeen isagaba wuxuu abuuray isagoon waxba ahaync.

waxaa sugnaaday inaan nabiyada laga dhaxlin xoolo ee laga dhaxlo cilmi. tan kale waxay ku tusin in Eebe aqbaloo baryada addoomadiisa, wax walbana u fududahay hadduu doono, iyo in loo cabsado diinta iyo wanaagga iyo xaqa. Maryam (1-9).

10. wuxuu yidhi Eebow ii yeel ca-laamo (xaqnimada yaboohaada) wuxuu yidhi (Eebe) calaamadaadu waa inaad la hadlin dadka seddex habeen oo israacsan (adoo fayow).

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ
أَلَّا تَكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴿١٠﴾

11. markaasuu ugaga soo baxay qoomkiisii mixraabka wuxuuna u ishaaray xaggooda inay tukadaan aroor iyo galabba.

فَرَجَّ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ
أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿١١﴾

12. (waxaa loo yidhi) yaxyow ku qaad kitaabka (tawreed) xoog (dadaal) waxaan siinnay xigmo isagoo yar.

يَجِيءُ خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتِنَاهُ
الْحُكْمَ صَبِيًّا ﴿١٢﴾

13. iyo naxariis agtanada ka ahaatay iyo daahirnimo wuxuuna ahaa dhawrsade.

وَحَسَنَاتٍ مِّنْ لَّدُنَّا وَرَكُوعًا ۖ وَكَانَ تَقِيًّا ۝۱۳

14. iyo baarri labadiisa waalid mana ahayn daalim caasi ah.

وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ۝۱۴

15. nabadgalyo korkiisa ha ahaato maalinta la dhalay iyo maalintuu dhiman iyo maalinta la soo bixin isagoo nool.

وَسَلَّمَ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ۝۱۵

16. (ku xusuuso) kitaabka maryama, markay uga fogaatay ehelkeeda meel bari ah, (bariga qudsi).

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرِيفًا ۝۱۶

17. oyna ka yeelatay xaggeeda astur, oon u dirray xaggeeda ruuxannagii (jibriil), oo isugu shabahay dad eg.

فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ۝۱۷

18. una tidhi anigu waxaan kaa magan galay (Eebaha) Raxmaan ah hadaad tahay dhawrsade.

قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ۝۱۸

19. kuna yidhi anigu waxaan uun ahay rasuulka Eebahaa inaan ku siiyo wiil daahir ah.

قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لِكَ عُلْمًا زَكِيًّا ۝۱۹

20. waxayna tidhi sidee iigu ahaan wiil anoosan i taaban dad, ahaynna mid xun (la tuhmo).

قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي عُلْمٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ۝۲۰

21. wuxuuna yidhi waa si daas, wuxuuna yidhi Eebahaa wuu u fududyahay korkayga iyo inaan uga yeello calaamad dadka iyo naxariis xagayga ah waana arrin la xukumay (dhammeeyey).

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَىٰ هِينٍ ۖ وَلِنَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِّنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا ۝۲۱

zakariye wuxuu Eebe warsaday in calaamo loo yeelo arrinkaas, wuxuuna aamusnaa saddex habeen, wuxuuna ku hadlayey ishaaro, waxaana la siiyey yaxye kitaab iyo xigmo, naxariis iyo daahirnimo wuxuuna ahaa dhawrsade, u ah baarri labadiisa waalid, mana ahayn madax adke caasi ah, Eebana waa nabadgaliyey maalintii la dhalay, tuu dhiman iyo maalinta la soo bixin isagoo nool. maryama qisadeed waxay ahayd mid wayn, waxayna dhanka bari ee qudsi ugaga qarsoontay dadkeedii, waxaana u yimid jibriil oo bashar ku shabahan waxayna ka magan gashay Eebe, wuxuuna u sheegay in Eebe u soo diray si uu wiil u siiyo, wayse yaabtay siday u heli wiil iyadood nin qabin, mid xun oo suuqa gashana ahayn, Eebaase u sheegay in awoodda Eebe u fududahay'yahayna xaal dhamaysan. waana soo sheegay in si dhab ah oo nadiif ah loo rumeeyo arrintan inagoo ka duwan yuhuud halaag ha ku dhacce. illeen eebaha xaqa ah yaa si xaq ah uga warramaye. Maryam (10-21).

22. way xambaartay (uowday) waxayna u fogaatay meel dheer (durgusan).

﴿ فَحَمَلَتْهُ فَانَبَذَتْ بِهٖ مَّكَانًا فَصِيًّا ﴾

23. waxayna u dhibaataysay fooshii jirrid timir waxayna tidhi shalleytee maan dhinto ka hor arrintan oon noqdo mid la halmaamo o laga tago.

﴿ فَاجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَىٰ جَنَعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ يَلَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مَّسِيًّا ﴾

24. wuxuuna uga dhawaaqay hoosteeda ha murugoonin wuxuu yeelay Eebahaa hoostaada wabi (yar).

﴿ فَادَّابَهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴾

25. una gilgil xaggaaga jirrida timirta ha kuu soo riddo korkaaga timir (curdana) oo fiicane.

﴿ وَهَرَىٰ إِلَيْكَ مِجْنَعُ النَّخْلَةِ تَسْقُطُ عَلَيْكَ رَطْبًا حِينًا ﴾

26. ee cun oo cab qabowsana il (farax) haddaad ka aragto dadkana ruux waxaad dhahdaa anigu waxaan ugu nadray (Eebaha) Raxmaan oon u soomi oonan la hadlin maanta cidna.

﴿ قُلِّي وَأَسْرِي وَفَرَىٰ عَيْنًا فَأَمَّانِيْنَ مِنْ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا ﴾

27. waxayna ula timid ciise qoomkeeda iyadoo xambaarsan waxayna dheheen maryamoy waxaad la timid wax wayn.

﴿ فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴾

28. haaruun walaashiisay (u eg wanaagga) ma cheyn aabahaa ruux xun. mana ahayn hooyadaa mid xun (la tuhmo).

﴿ يَتَّخِذُ هَضْرُونَ مَا كَانَ أَبُوكَ أَمْرًا سُوًّا وَمَا كَانَتْ أُمُّكَ بَغِيًّا ﴾

29. wayna u ishaartay xaggiisa waxayna dhaheen sideen ula hadlaynaa ruux ku sugan Sariirilmood isagoo yar.

﴿ فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ تُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴾

wuxuu Eebe kaga warramay aayadahan inay maryan uowday nabi ciise'oyna ka fogaatay qoomkeedii, ka dibna fooshii ku qabatay timir ageed, markaas jeclaatay inay dhimato la halmaamo, waana loo dhawaaqay, inayan walbahaarin, geedka timirta ahna ay lusho si midho uga soo daataan, waxaana loogu yeedhay inay ka cunto kana cabto togga, hadday aragto dadna ayan la hadlin, waxayna ula timid qoomkeedii iyadoo xambaarsan, waxayna dhaheen maryamow waxaad la timid wax wayn, aabahaa iyo hooyadaa midna ma xumayn, waxayna u ishaartay inay yarka la hadlaan iyagoo leh seen ula hadlaynaa ilmo sariirta jiifa. waxaan soo sheegnay inay waajib tahay in awoodda eebe la rumceyo loona hogaansamo Eebe iyo sharcigiisa. Maryam (22-29).

30. wuxuuna yidhi (ciise) anigu waxaan ahay addoon Eebe. wuxuuna i siiyey kitaabka (injiiil) wuxuuna iga yeelay nabi.

﴿ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ءَاتَنِي الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴾

31. wuxuuna iga yeelay mid la barakeeyey meel kastoon ahay.wuxuuna ii dardaarmay salaadda iyo zakada intaan noolahay.

وَجَعَلَنِي مَبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ
وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾

32. wuxuuna iga yeelay baarriga waalidaday (hooyaday) igamana yeelin madax adage xun.

وَبِرَّأَيْوَالِدَيَّ وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾

33. nabadgalyana ha ahaato korkayga maalintii lay dhalay iyo maalintaan dhiman iyo maalinta laysoo bixin anoo nool.

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ
وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾

34. kaasi waa Ciise ibnu maryama,waana hadalka xaqa ah ee ay shakin.

ذَٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي
فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾

35. kuma haboona Eebe inuu yeesho ilmo,waana ka nasahanyahay, markuu doono xukun «amar» wuxuu uun dha-haa ahaw wuuna ahaan.

مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ
إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾

36. Ilaahay waa Eebahay iyo Eebihiin ee caabuda, kaasaa ah jidka toosane.

وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ
هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾

37. wayse iskhilaafeen xisbiyadii dhexdooda wuxuuna halaag uga sugnaaday kuwii gaaloobay kulan maalin wayn.

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابَ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْ مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾

38. maqli ogaa oo arki ogaa maalintay noo imaan, hase yeeshee daalimiintu maanta waxay ku suganyihiin baadi cad.

أَسْمِعْ يَوْمَ وَأَبْصُرْ يَوْمَ يَأْتُونََنَا لَكِنِ الظَّالِمُونَ
الْيَوْمَ فِي صُفْحٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾

39. uga dig iyaga maalin qoomamo.marka la xukmin amarka iyagoo kusugan halmaansho oon rumeynayn.

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ
وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾

40. annagaa dhaxli dhulka iyo waxa korkiisa ah xagganagaana laydiin soo celin.

إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٤٠﴾

Eebaa ka hadliyey nabi ciise, wuxuuna sheegay inuu yahay addoon Eebe oosan ahayn Ilaah, kitaabna siiyey nabina ka dhigay, barakeeyeyna meelkastoos joogo, farayna salaadda iyo zakada intuu noolyahay iyo baarrinimada hooyadiis. ahayna mid xun, nabad galiyana meel kasta uu ahaan, qisadiisuna waa xaqa, Eebana waa ka nasahanyahay ilmo yeelasho, wax walbana waa u fudud yahay, Eebana waa waaxid, inkastooy gaaladu isku khilaaftay oo halaag u sugnaan qiyaamada, oyna aad wax u maqli una arki maalinta qiyaame ee Eebe u hadhi wax kasta. Maryam (30-40).

41. ku sheeg kitaabka (nabi) Ibraahim, wuxuu ahaa runbadane nabi ah.

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٤١﴾

42. markuu ku yidhi aabihiis aabow maxaad u caabudi waxaan maqlayn waxna arkayn kaana deeqayn waxba.

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ

وَلَا يَبْصُرُ وَلَا يَفْقَهُ عَنْكَ شَيْئًا ﴿٤٢﴾

43. aabow aniga waxaa ii yimid cilmi waxaan adi kuu imaanin ee i raac aan kugu hanuuniyo jid toosane (xaqa).

يَتَّبِعْتَنِي إِنْ قَدْ جَاءَ فِي مَرَجٍ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ

فَاتَّبَعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا ﴿٤٣﴾

44. aabow ha caabudin shaydaan, shaydaanku wuxuu u yahay Eebaha Raxmaan ah caasi.

يَتَّبِعْتَنِي لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ

عَصِيًّا ﴿٤٤﴾

45. aabow anigu waxaan ka cabsan inuu ku taabto cadaabka Eebaha Raxmaana ah ood u noqoto shaydaan qaraabo.

يَتَّبِعْتَنِي إِنْ خِيفَ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمَنِ

فَتَكُونُ لِلشَّيْطَانِ وَايًا ﴿٤٥﴾

46. wuxuu yidhi (aabihiis) ma waxaad nici adigu ilaahyadayda Ibraahimow hadaadan joogin waan ku dhagaxyeen ee iga tag waligeed.

قَالَ أَرَأَيْبُ أَنْتَ عَنِ الْهَيْبَةِ يَا إِبْرَاهِيمُ لِمَ لَمْ

تَنْتَهَ لِأَرْجَمْنَاكَ وَأَهْجُرْنَا مِلًّا ﴿٤٦﴾

47. wuxuu yidhi (nabi) Ibraahim nabadgalyo korkaaga ha ahaato waan kuu dambi dhaaf warsan adiga Eebahay, Eebe waa ii naxariiste.

قَالَ سَلِمْتُ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُكَ

رَبِّي إِنَّهُ كَانَ فِي حَقِّيًّا ﴿٤٧﴾

48. waana idinka fogaan idinka iyo waxaad caabudaysaan oo Eebe ka soo hadhay. waxaana baryi Eebahay. waxaana mudan inaan ku noqonin baryada Eebahay mid ku xumaada (kha-saara).

وَأَعِزَّنِي لَكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا

رَبِّي عَسَىٰ أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي سَقِيًّا ﴿٤٨﴾

qisada nabi Ibraahim iyo aabihiis iyo qoomkiisii wax badan yuu quraanku ka warramay, halkanna waxaa ka muuqda siduu nabi Ibraahim ugu dadaalay wax u sheegga aabihiis iyo wuxuu ugu jawaabay, waxaana muuqda baarrinimadiisii oo ruux walba laga rabo inuu u wanaag falo waalidkiis diinta ba kala duwanaadeene. markuu ka noogay lana hadiday yuu u dambi dhaaf warsaday oo saameeyey waana intaan laga reebin wali, waana taas lagu kala tagay diinta darteed. illeen diintu ma laha gorgortan iyo Qaraabanimo, haddii xaqa la diidee. Maryam (41-48).

49. markuu ka fogaaday iyaga iyo waxay caabudi oo Eebe ka soo hadhay waxaan siinay Isxaaq iyo Yacquub mid kastana waxaan ka yeellay nabi.

فَلَمَّا أَعِزَّهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُمُ

إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾

50. waxaana ka siinay naxariistanada (wanaag) waxaana u yeellay amaan run ah oo sarraysa.

وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ

عَلَيْهَا ﴿٥٠﴾

51. ku sheeg kitaabka (nabi) Muuse wuxuu ahaa rasuul nabi ah.

وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَىٰ إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا
وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥١﴾

52. waana uga dhawaaqnay dhinaca (buurta) dhuur ee midigta ah, waana soo dhawaynay annagoo la hadli.

وَنَدْبْنَهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾

53. waxaana ka siinnay naxariistanada walaalkiis Haaruun oo nabi ah.

وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾

54. kuna sheeg kitaabka (nabi) Ismaaciil, wuxuu ahaa rumeeyaha yabooha wuxuuna ahaa rasuul nabi ah.

وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ
صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥٤﴾

55. wuxuuna ahaa mid fara ehelkiisa salaadda iyo zakada, wuxuuna ahaa mid Eebe agtiisa lagaga raalli yahay.

وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ
وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾

56. kuna sheeg kitaabka (nabi) Idriis, wuxuu ahaa runbadane nabi ah.

وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾

57. waxaana u koryeellay meel sare.

وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾

58. kuwaas waa kuwuu u nicmeeyey Eebe oo nabiyadii ah, oo durriyadii aadam ah, iyo kuwaan xambaarray la jirka (nabi) nuux iyo durriyaddii nabi Ibraahim iyo israa'iil iyo kuwaan hanuuninay oon doorannay, marka lagu akhriyo korkooda aayaadka Eebaha Raxmaan ah way dhacaan iya-goo sujuudi oo ooyi.

أُولَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَةِ
آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَنُوْجًا مِنْ ذُرِّيَةِ إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْرَءِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا إِنَّ تَابِعَاتِنَا لَشَدِيدَةٌ ﴿٥٨﴾

markuu nabi Ibraahim isaga tagay aabbihiis iyo qoomkiisii yaa Eebe siiyey Isxaaq iyo wiilkiisii yacquub, Eebana ka yeelay nabiyo, Eebana u naxariistay magac fiicanna u yeelay, sidoo kale qisada nabi muuse iyo walaalkiis Haaruun iyana waxbadan yey ku soo aroortay quraanka. sidoo kale nabi Ismaaciilkii fari jiray salaadda iyo zakada, iyo nabi idiriiskii runta badnaa. waana nabiyada Eebe u nicmeeyey marka aayaadka Eebe lagu akhriyana sujuuda oo ooya. Maryam (49-58).

59. waxaase ka gadaal maray kuwo xun oo dayacay salaadda oo raacay waxay naftoodu doonto (oo xun) waxayna la kulmi sharr.

خَلَفَ مِنْ بَعدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ
وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ عَذَابًا ﴿٥٩﴾

60. cidda toobad keenta oo rumeysa oo camal fiican fasha mooyee. kuwaasu waxay gali jannada lagamana dulmiyo waxba.

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ
يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾

61. jannooyinka cadnin (yey gali) ee ah tuu u yaboohay (Eebaha) Raxmaana addoomadiisa iyagoo maqan, wuuna ahaan yaboohiisu kii yimaadda.

جَنَّتْ عَدْنُ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ
بِالْعَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًا ﴿٦١﴾

62. kuma maqlaan dhexdeeda hadal macno darro, ee waxay maqlaan salaana, waxayna ku mudan rizqigooda dhexdooda aroor iyo galabba.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لِقَاءَ إِنْشَاءٍ وَلَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لِقَاءَ رِزْقِهِمْ
فِيهَا بَكْرَةٌ وَعِشْيَاءٌ ﴿٦٢﴾

63. taasi waa jannada aannu dhaxalsiin addoomadanada kooda ah mid dhawrsada.

تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾

64. kuma soo dagno amarka Eebahaa mooyee, waxaa u sugnaaday waxa hortenna ah, iyo waxa inaga dambeeya iyo waxa u dhexeeya arrintaas, mana aha Eebahaa mid halmaansan.

وَمَا نُنزِّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا
وَمَا خَلْفُنَا وَمَا يَنْبَغُ ذَلِكَ
وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾

65. waa Eebaha samooyinka iyo dhulka iyo waxa u dhaxeeya ee caabud kuna samir cibaadadiisa, ma u ogtahay Eebe wax la mid ah, (oo la magaca).

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ
وَأَطِيعْ أَمْرَهُ إِنَّهُ هُوَ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٥﴾

Waxaase ka gadaal maray kuwo xun oo salaadda dayacay, xumaanta raacay, oo la kulmi doona ciqaab daran, cidiise toobad keenta oo camal fiican fasha waxay gali janno lamana dulmiyo, waxayna mudan jannadii Eebe u yaboohay, oy wanaagoo dhan ka heli, xumaanoo dhanna ka dheeraan.

rasuulkuna (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: addoonka iyo gaalnimada waxaa u dhaxeeya salaadda (muslim).

malaa'igta Eebana waxay uun ugu soo daga jirtay amarka eebe iyo idankiisa, Eebana waa Eebaha xaqa ah ee samooyinka iyo dhulka wax la mid ahna ama la magac ahna ma jiro. Maryam (59-65).

66. wuxuu dhihi dadkii (gaalka) ma markaan dhinto yaa laysoo bixin anoo nool.

وَيَقُولُ الْإِنْسَانُ أَإِذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٦﴾

67. miyuuna xusuusanayn dadku anagu inaanu abuuray horay isagoon waxba ahayn.

أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْتَهُ مِنْ قَبْلُ
وَلَهُ رُكُوعًا ﴿٦٧﴾

68. Eebahaan ku dhaartaye waannu kulmin iyaga iyo shayaadiinta, waxaana keenaynaa gaararka jahannamo iyagoo fadhiya.

فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ
لَنَحْضُرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾

69. markaas waxaannu ka siiban koox kasta midkooda ugu daran madax adayg (gaalimada).

ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِئْءٍ آثِمًا شَدِيدًا
عَلَى الرَّحْمَنِ عِينًا ﴿٦٩﴾

70. annagaa og kuwa mudnaan badan galidda naarta.

ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ أُولَىٰ بِهَا صِلَابًا ﴿٧٠﴾

71. cid idinka mid ah oon ku aroorayn ma jiro naarta, arrintaasna waxay ku ahaatay Eebahaa wax go'an oo xukuman.

وَلِنَسْكَرَنَّ الْآوَارِدَهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا ﴿٧١﴾

72. Markaas waxaannu korin kuwa Dhawrsaday, waxaannu kaga tagi Daalimiinta Dhexdeeda iyagoo Jilbo u Fadhiya.

ثُمَّ نَسَجِي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثَابًا ﴿٧٢﴾

73. marka lagu akhriyo korkooda aayaadkanaga oo cad cad waxay u dhihi kuwii gaaloobay kuwa rumeeyey labada kooxood midkee khayrroon na gaadi oo wanaagsan kulan (fadhi).

وَإِذْ أَنْتَلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٣﴾

74. badanaa intaan halaagnay hortood quruun ka fiican xoolo (iyo dhar) iyo aragba.

وَكِرَ أَهْلُكَ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثْنًا وَرِيًّا ﴿٧٤﴾

soo bixinta iyo qiyaamadoo la diido waa caadada gaalada, Eebese waa kan abuuray iyagoon waxba ahayn, soona kulmin gaalada iyo shayaadiinta galina naarta jahannamo, Eebaana og cidda mudan arrintaas, waana lawada mari jidka naarta ee Eebaana ka korin kuwa dhawrsaday, kuna daadin daalimiinta oo dullaysan, waana kuwa marka xaqa iyo quraanka lagu akhriyo ugu jawaaba faan iyo wanaag sheegasho. imisuuse Eebe halaagay kuwo xoolo iyo arag wacan. ibnu mascuud wuxuu yidhi: waa lagu wada aroori naarta markaasaa cid walbana waxaa lagu soo bixin camalkiisa. taasina waxay muujin inaan xaalku fududayn, waajibna tahay in la darbado. Maryam (66-74).

75. waxaad dhahdaa ciddii baadi ku sugan ha u fidiyo (sugo) Eebaha Raxmaana ah fidin, markay arkaan waxaa loogu gooddiyey ama cadaaba ama saacadda (qiyaame) waxay ogaan cid-day xumaan badantahay gurigiisu oo tabaryar junuud (ciidamo).

قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدًّا حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِذَا الْعَذَابُ وَإِنَّمَا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضْعَفُ جُنْدًا ﴿٧٥﴾

76. wuu u siyaadiyaa Eebe kuwa hanuunay hanuun, kuwa hadha ee suuban (camalka) yaa khayrroon Eebahaa agtiisa abaal marin khayrna roon meel laysu celiyo.

وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ أَحْتَدَوْا هُدًى وَالْبَاقِيَتِ الصَّالِحِينَ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا ﴿٧٦﴾

77. ka warran midka ka gaaloobay aayaadkanaga oo yidhi waxaa lay siin (aakhiro) xoolo iyo carruur.

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأَوْتَيْتُ مَا لَأَوْلَدًا ﴿٧٧﴾

78. ma wuxuu daalacday waxa maqan, mise wuxuu ka yeeshay Eebaha Raxmaana agtiisa ballan.

أَطَّلَعَ الْعَيْبَ أَمْ أَخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾

79. saas ma aha ee waannu qori wuxuu sheegi, waxaana u fududaynaa (kordhin) cadaabka fidin.

كَلَّا سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ﴿٧٩﴾

80. waana dhaxlaynaa wuxuu sheegi wuxuuna noo imaan kali.

وَنُرِثُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِنَا فَرْدًا ﴿٨٠﴾

ciddii baadida iyo xumaanta ku madax adaygta Eebana waa u sii badiyaa, markaasay ogaan qiyaamada cadaab iyo cidda tabaryar, oo xun. kuwa hanuunayse wuxuu u siyaadiyaa Eebe hanuun, camalka fiican yaana hadhi oo wax tari kuna khayrroon Eebe agtiisa. kuwa gaaloobayse ee sheegan in la siin caruur iyo xoolo ma waxay daalacdeen waxa maqan 'mise Eebey ballan la dhigteen, saas ma aha ee waa la qori waxay sheegi'cadaabna waa loo badin, wuxuuna imaan qiyaamada kali. Maryam (75-80).

81. waxay yeeshen Eebe ka sokow ilaahyo inay ugu noqdaan cizi (tabar).

وَأَخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾

82. saas ma aha ee waxay ka gaaloobi cibaadadooda, waxayna ku noqon korkooda lid (col).

كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا ﴿٨٢﴾

83. miyaadan ogayn inaan ku dirro shayaadiinta gaalada oy boorin (baadiyeyn) baadi.

أَلَمْ تَرَ أَنَا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَوْرَهُمْ آذًا ﴿٨٣﴾

84. ee ha ku degdegin korkooda, waannu uun u tirin tiree.

فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَذَابًا ﴿٨٤﴾

85. xusuuso maalintaan u kulmineyno kuwa dhawrsaday Eebaha Raxmaana iyagoo wafdi ah.

يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا ﴿٨٥﴾

86. oon u kaxaynayno dambii layaasha xagga jahannamo iyagoo aroora.

وَسَوْفَ الْمُجْرِمِينَ إِلَى جَهَنَّمَ وَرِدًّا ﴿٨٦﴾

87. mana hantaan shafeeco cid ka yeelata Eebaha Raxmaana agtiisa ballan mooyee.

لَا يَمْلِكُونَ الشَّفْعَةَ إِلَّا مَنِ اخْتَدَعَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾

88. waxay dheheen (gaaladu) wuxuu yeeshay Eebaha Raxmaana ilmo.

وَقَالُوا أَخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾

89. waxaad la timaadeen wax wayn.

لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِذَا ﴿٨٩﴾

90. oy u dhawdahay samooyinku inay la dillaacaan lana jeexmo dhulku oy la hoobato buuruhu burbur.

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَنْقَطِرْنَ مِنْهُ
وَتَشْتَقُّ الْأَرْضُ وَتَحْتَالِبُ أَلَيْسَ هَذَا

91. inay u sheegeen Eebaha Raxmaana ilmo.

أَنْ دَعَوْا الرَّحْمَنَ وَوَلَدَا ﴿٩١﴾

92. kuma habboona Eebaha Raxmaana inuu yeesho ilmo.

وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وُلْدًا ﴿٩٢﴾

Wuxuu ka warrami Eebe inay gaaladu yeesheen ilaahyo Eebe ka soo hadhay inay cisse iyo gargaar ka helaan, saasna ma aha ee way diidi doonaan qiyaamada colla way u noqon. shaydaan iyo gaalla waa saaxiib ku kicin xumaanta, ee samir wax walba wuxuu leeyahay waqtiye.

Wuxuu kale maalinta qiyaame wuxuu Eebe soo kulmin kuwa dhawrsada iyagoo wafdi sharaf leh ah, dambii-layaashana waxaa loo kaxayn xagga jahannamo iyagoo aroori, wax Eebe ka soo hadhay oo shafeeco hantana ma jiro'cid ballan ku yeelatay Eebe agtiisa mooyee, eebana ilmo ma yeelan'warkaasina waa arrin wayn oy u dhawdahay in cirku iyo dhulku la dillaaco, buuruhuna la burburi gaadhaan'illeen eebeey ilmo ku sheegeene'taasina kama suurowdo eebe. Cali Binuu Abii Dhaalib wuxuu yidhi: kuwa dhawrsada waxaa la soo kulmin iyagoo gaadiid fiican saaran, intay ka garaacaan Albaabka Jannada. Maryam (81-92).

93. wax kastoo Samada iyo Dhulka ku sugan wuxuu u imaan Eebe isagoo Addoona.

إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتَى
الرَّحْمَنَ عَبْدًا ﴿٩٣﴾

94. wuu koobay Eebe wuuna Tiriyeey Tiro.

لَقَدْ أَحْصَيْنَاهُمْ وَعَدَّاهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾

95. Dhammaantoodna waxay u imaan Eebe Qiyaamada iyagoo Kali ah.

وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾

96. kuwa Xaqa rumeeyey ee Camal fiican falay wuxuu u yeeli Eebaha Raxmaana Jacayl.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾

97. waxaan uun ugu fududaynay Quraanka Carrabkaaga inaad ugu Bishaarayso Quraanka kuwa dhawrsada ugu na Digtid Qoom dood badan (oo xun).

فَإِنَّمَا يَسْتَرْزِقُهُ بِإِسْنَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ
الْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لَدًّا ﴿٩٧﴾

98. Badanaa intaan halaagnay hortood Qarni, ma ka kasaysaa xaggooda (aragtaa) Ruuxna, ama ma ka maqli xaggooda Cod.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هَلْ يُحْسِنُ
مِنْهُمْ مِنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾

Cirka iyo Dhulka iyo waxa u dhexeeyaba waxa ku sugan Eebaa iska leh, oyna Cid walbaa u imaan Qiyaamada iyadoo kaligeeda. Eebana waa koobay Khalqiga waana u tirsanyahay, Ciddii Xaqa rumeysa Wanaagna sameysa wuxuu Eebe u yeeli Jacayl. Siduu Nabigu (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) sheegay: In markuu Eebe Jeclaado ruux uu faro Jabriil inuu Jeclaado markaasuu Jabriil u dhawaaqaa Eelka Samada inay jeclaadaan, markaasaa Dhulkana aqbal loogu yeelaa, Cadhaduna waa sidaas. Quraankana Eebaa u Sahlay Carrabka si loogu Bishaareeyo kuwa dhawrsada, uguna Digo Gaalo madax adag oo Muran badan. waxbadan baana la Halaagay Quruumo ka horeeyey'wax raadana aan laga arkayn wax shanqadhana aan laga maqlayn.

Cismaan binu Cafaan wuxuu yidhi: (Eebe ha ka raalli noqdee) ruux kastoo khayr fala ama shar fala wuxuu Eebe Huwiyaa Marada Camalkiisa. Maryam (93-98).

Suurat Dhaahaa

سُورَةُ طه

magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Dhaahaa (Nabiyow) micna kalana waa lasheegaa.

طه ١

2. maanaan dejin korkaaga Quraanka inaad ku Dhibbooto.

مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ٢

3. waase waanada Ciddii cabsan.

إِلَّا نَذْكُرَهُ لِمَنْ يَحْشَى ٣

4. waana soo dejinta Eebaha Abuuray Dhulka iyo Samooyinka sare.

تَنْزِيلًا مِمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى ٤

5. Eebaha Raxmaana Carshiguu ku Istawooday (si u cunanta).

الرَّحْمَنِ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى ٥

6. waxaana u sugnaaday waxa Samooyinka iyo Dhulka ku sugan iyo waxa u dhaxeeya iyo waxa ka hooseeya Dhulka.

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى ٦

7. haddaad kor u Qaaddo Hadalka Eebe waa ogyahay waxa qarsoon iyo waxa la qariyey.

وَإِنْ نَجْهَرُ بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى ٧

8. Eebe Ilaah kale ma jiro isaga mooye, waxaana u sugnaaday Magacyo Fiican.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى ٨

9. ma ku soo Gaadhay warkii (Nabi) Muuse.

وَهَلْ آتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ٩

10. markuu arkay Dab oo u yidhi Ehelkiisa Nagaada (suga) Anigu waxaan Arkaa Dabe waxaana u dhawahay inaan idiinka keeno Dhuxul ama aan ka helo Dabka korkiisa Cid wax tusisa.

إِذْ رَأَى نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا

لَعَلِّي آنِسُكُمْ مِنْهَا فَبَيْسٍ أَوْ أجد على النار هدى ١٠

Quraanka Eebe uguma soo degin Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu ku dhibtamo siday Gaaladii sheegeen ee Quraanku waa Digniin iyo soo dejin Eebaha Sare ee Awoodda leh, wax walbana hanta, wax walbana og kor iyo Hoosba, Isaga mooyee Ilaah kale majiro, Magacyo Fiican baana u sugnaaday. Qisadii Nabi Muuse iyo Iftinkuu Arkay iyo siduu Xaalkiisa ahaana wax badan yuu quraanku ka warramay, si Nabiga loo xoojiyo loona Samirsiyo. Quraankuna waa khayr iyo Wanaag iyo Naxariis waxaana ku dadaala Cid Khayr leh. Waxaana sugnaatay: Ruuxuu Eebe Khayr la doono wuxuu kasisiiyaa Diinta. Waxaa wariyey (Bukhaari iyo Muslim). Dhaahaa (1-10).

11. markuu yimid (Muuse) Dabkii waxa loogu Dhawaaqay Muusow.

فَلَمَّا أَنهَا تُؤدِي يَمُوسَى ﴿١١﴾

12. anigu waxan ahay Eebahaa ee Siib Kabahaaga Adigu waxaad ku sugantahay Toggii Daahirnaa ee Dhuwa.

إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٢﴾

13. anaana ku doortay ee maqal waxa lagu waxayoon.

وَأَنَا أَخَّرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَى ﴿١٣﴾

14. Anigu waxaan ahay Alle Ilaah (ka-lana) ma jiro Ani mooyee ina Caabuda.Oogna Salaadda Xuskayga.

إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴿١٤﴾

15. Saacadda (Qiyaame) way imaan waxaana u Dhawahay inaan Qariyo in laga Abaal mariyo Naf kasta waxay Camal Fashay.

إِنَّ السَّاعَةَ آيَةٌ أَكَادُ أَخْفِيَهَا لِتُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى ﴿١٥﴾

16. ee Yuusan kaa Iilin Xaggeeda Ruuxaan Rumeyn Saacadda.raacayna Hawadiisa (Xun) ood Halaagsanto.

فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبِعْ هَوَاهُ فَتَرْدَى ﴿١٦﴾

17. waa maxay Taas Midigtaada ku Jirta Muusow (ogaal waydiin).

وَمَا تِلْكَ بِسَمِينِكَ يَمُوسَى ﴿١٧﴾

18. wuxuu yidhi iyadu waa Ushaydii waa Cuskadaa Korkeeda waxna waan ugu Lulaa Adhigayga Dana kalana waa iigu sugnaadeen.

قَالَ هِيَ عَصَايَ أَنُوكَ وَأُغْلِيهَا وَأَهْسُ بِهَا عَلَى غَنَمِي وَلِي فِيهَا مَنَارِبٌ أُخْرَى ﴿١٨﴾

19. wuxuu yidhi (Eebe) Tuur Usha Muusow.

قَالَ أَلْفِيهَا يَمُوسَى ﴿١٩﴾

20. wuuna Tuuray waxayna soo baxday Mas Ordi.

فَأَلْفَسْهَا فَلِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى ﴿٢٠﴾

21. wuxuuna yidhi (Eebe) Qaad hana Cabsanin waxaannu ku celin Xaalkeedii Horee.

قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَتُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَى ﴿٢١﴾

Markuu Nabi Muuse soo gaadhay Nuurkii yaa la faray inuu siibo kabaha Illeen Toggii Daahirka ahaa yuu ku suganyahaye ee Dhuwa. Eebana wuu doortay Nabi Muuse waxaana loo waxyooday inaan Ilaahay mooyee Eebe kale jirin iyo Salaadda dar Eebe u oogo. Saacadduna way iman Shakila 'aan'Naf walbana waa la abaal marin ee yaan Jidka Toosan kaa leexinin Cidaan Rumeynin oo Raacay Xumaan oo Halaagsamay. Markaasaa Eebe ka warramay Ushii Nabi Muuse iyo Xaalkeedii sida Meela badan lagu Sheegay, Taasina waxay ku tusin Awoodda Eebe. Dhaahaa (11-21).

22. U Dum Gacantaada Garabkaaga waxay soo Bixi iyadoo Cad Xumaan la'aan, waana Calaamad kale.

وَأَضْمَمْ يَدَكَ إِلَى جَنَاحِكَ تَخْرُجَ بَيَّضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ آيَةٌ أُخْرَى ﴿٢٢﴾

23. Inaan ku tusinno Aayaadkanaga weyn.

لِئُرِيكَ مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَى ﴿٢٣﴾

24. ee Aad xagga Fircoon wuu Xad-gudbaye (Kibray).

أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٢٤﴾

25. wuxuu yidhi (Muuse) Eebow ii waasici Laabta.

قَالَ رَبِّ اشرح لي صدري ﴿٢٥﴾

26. iina Sahal (fududee) Amarkayga.

وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾

27. Furna Guntinta Carrabkayga.

وَأَحْلِلْ عُقْدَةَ مِنِّ لِسَانِي ﴿٢٧﴾

28. ha Kaseen Hadalkeygee.

بِقَفِّهَا أَقُولِي ﴿٢٨﴾

29. iina yeel Wasiir Ehelkeyga ah.

وَأَجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي ﴿٢٩﴾

30. Haaruun Walaalkay.

هَٰزُونَ أَخِي ﴿٣٠﴾

31. Kuna adkee «Xooji» Tabartayda (Dhabarkayga).

أَشْدُدْ بِهِ أَزْرِي ﴿٣١﴾

32. Lana wadaaji Amarkayga.

وَأَشْرِكْ فِي أَمْرِي ﴿٣٢﴾

33. Inaan kugu Tasbiixsanno wax badan.

كَيْ تَسْبِحَكَ كَثِيرًا ﴿٣٣﴾

34. oon ku Xusno wax badan.

وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾

35. Adugu waxaad tahay mid na Arkee.

إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٣٥﴾

36. Wuxuu yidhi (Eebe) waa lagu siiyey Warsigaagii Muusow.

قَالَ قَدَأُوتَيْتُ سُؤَالَكَ يَمُوسَىٰ ﴿٣٦﴾

37. Waana kugu Mannaysannay Wa-naag (ku siinay) korkaaga markale.

وَلَقَدْ مَتَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَىٰ ﴿٣٧﴾

38. markaan u waxyoonay Hoo-yadaa (ku ilhaamay) wixii lagu ilhaameeyey.

إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمَمِكَ مَا يُوحَىٰ ﴿٣٨﴾

39. ku Tuur Muuse Taabuud, kuna tuur Taabuudka Hirka Badda, Hir-kuna ha ku rido Xeebta, waxaa qaadan Colkayga iyo Colkiisa (Fircoon), wa-xaana kugu tuuray Jeceylkeyga kor-kaga iyo in lagu barbaariyo Ilaa-lintayda.

أَنِ اقْدِفِيهِ فِي التَّابُوتِ فَاقْدِفِيهِ فِي الْبَيْرِ فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِّي وَعَدُوٌّ لَّهُ، وَالْقَيْتُ عَلَيْكَ حُبَّةٌ مِّنِّي وَلِنُصْنَعَنَّ عَلَىٰ عَيْتِي ﴿٣٩﴾

Aayadahani waxay ka warrami sida Eebe u Xoojiyey Nabi Muuse una Siiyey Gacan Nuura Cudur la'aan, una faray inuu aado Fircoon una digo, una waasiciyey Laabtiisa, Amarkiisana u fududeeyey Carrabkiisana u wanaajiyey si ay u kasaan, Hadalkiisa, walaalkiis Haaruunna Nabi Wasir ah ka dhigay, inay Eebe u wada Caabudaan, iyo in Eebe ka aqbalay Nabi Muuse Baryada Eebe, una wanaag falay Yaraantiisii markuu ka nabadgaliyey Colkiisii Fircoon, Hooyadiina ku celiyey. Taasina waxay ku tusin sida Eebe u Ajiibay Baryada Mu'iniinta, iyo in xaqu Guusha yeelan iyo in wanaagga laysla doono. Dhaahaa (22-39).

40. (waxaan kugu Mannaysanay) markay Socotay Walaashaa oy lahayd maydin tusiyaa Ruux idiin Dhaqaalayn waxaana Kugu celinay Hooyadaa si ay u qabowdo isheedu,oyna Murugoon, waxaadna Dishay Naf waana kaa korinay walbahaar,waana ku Imtixaanay Imtixaan, waxaadna ku nagaatay Sanooyin Ehelkii Madyan, markaasaad ku timid Qaddar (Eebe) Muusow.

إِذْ تَسْتَبِيحُنَا خُتُبًا فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ
عَلَىٰ مَن يَكْفُلُهُ ۗ فَرَجَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمَمِكَ كَتَقَرَّرَ عَيْنَهَا
وَلَا تَحْزَنُ ۗ وَقُلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ
وَفَنَّاكَ فُتُونًا ۚ فَلَمَّ تَ سَيِّدِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ
ثُمَّ جِئْتَ عَلَىٰ قَدَرٍ يَمْسُؤُا ﴿٤٠﴾

41. waxaana kuu doortay Naftayda.

وَأَصْطَفَيْتَكَ لِنَفْسِي ﴿٤١﴾

42. ee La taga Adiga iyo Walaalkaa Aayaadkayga hana ka daalina Xuskaayga.

أَذْهَبَ آتَ وَالْحُوكَ يَتَابِعِي ۖ وَلَا نَبِيَّ فِي ذِكْرِي ﴿٤٢﴾

43. Aad Xagga Fircoon wuu Xadgudbye.

أَذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٤٣﴾

44. una dhaha Hadal Jilicsan bal inuu waxa xusuusto ama Cabsado.

فَقُولَا لَهُ لَوْلَا لَنَا لَعَلَّهُ يُبْذَرُ أَوْ يُحْشَىٰ ﴿٤٤﴾

45. waxay dheheen Eebow waxaannu ka Cabsan inuu nagu degdego ama nagu xadgudbo.

فَالَا رَبَّنَا إِنَّا أَتَيْنَاكَ أَن بَقَرَطٍ عَلَيْنَا ۖ وَإِنَّ بَطْنِي ﴿٤٥﴾

46. wuxuu yidhi (Eebe) ha Cabsanina anaa idinla jira waana Maqli oon Arkaa.

قَالَ لَا تَخَفَا إِنِّي مَعَكُمْ ۖ مَا أَسْمَعُ وَأَرَىٰ ﴿٤٦﴾

47. ee u Taga (Fircoon) una dhaha annagu waxaan nahay Rasuulladii Eebahaa ee Dir (u daa) Banii Israa'iil hanala jireene, hana Cadaabin (Ciqaabin) waxaan kuula nimid Aayad xagga Eebahaa.nabadgalyana ha ahaato Ruuxii raaca Hanuunka.

فَأَيُّهَا فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا
بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا تَعْلَبْهُمْ ۖ قَدْ جِئْنَاكَ بِبَيِّنَاتٍ
مِّنْ رَبِّكَ ۖ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مِمَّنْ تَبِعَ الْهُدَىٰ ﴿٤٧﴾

Aayadahanna waxay daba joogaan kuwii hore, waxayna ka warrami sida Eebe u Nabadgaliyey Nabi Muuse una doortay, uguna diray Fircoon, una faray inay Hadal Jilicsan kula hadlaan, Cabsi iyo Xumaanna ayna ka yaabin, oy warsadaan inuu ka tago Banii Israa'iil ha raaceen Xaqee oosan Addoonsan. waxayna tusin in Xaqa Dadka si cad iyo fudud loogu yeedho oon Canaan iyo Caytan lahayn, sida Eebe faray Nabi Muuse, Nabiga Muxamed ahna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) uu faray Falayna sida ka muuqata Warqaduhuu u qoray Hiriqlihii Ruum, oo ahaa Islaam aad nabad gashid,Eebana ha ku Siyoo Ajirkaaga labajeere. Waana taas aadaabta Islaamku. Dhaahaa (40-47).

48. Annaga waxaa Naloo Waxyooday in Cadaab u Sugnaaday Ruuxii Beeniya (Xaqa) oo Jeedsada.

إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَن كَذَّبَ
وَقَوْلِي ﴿٤٨﴾

49. Wuxuu Yidhi (Fircoon) waayo Eebihiin Muusow.

قَالَ فَمَنْ رَزَقْنَا يَمُوسَى ﴿٤٩﴾

50. Wuxuu yidhi (Muuse) Eebahanno waa kan Siyya wax kasta Abuurkiisa oo Toosiyeey.

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى ﴿٥٠﴾

51. Wuxuu yidhi (Fircoon) Sidee Yahay Xaalkii Quruumihii hore.

قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَى ﴿٥١﴾

52. Wuxuu Yidhi (Muuse) Cilmi-goodu waa Eebe Agtiis Kitaab aan ka dhumeyn Eebe uuna Halmaameyn.

قَالَ عَلِمَهَا عِنْد رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَبْصُلُ رَبِّي

وَلَا يَنْسَى ﴿٥٢﴾

53. Waa Eebaha ka Yeelay Dhulka Gogol, oo idinka bixiyey Dhexdeeda Waddooyin oo idiinka soo Dejiyey Samada Biyo oon ku soo Bixinay Noocyo Doog ah oo kala Tagsan.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا

سُبُلًا وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ

أَرْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتَّى ﴿٥٣﴾

54. ee Cuna oo Daajiya Xoolihiinna, Arrintaasna Calaamooyin yaa ugu Sugan kuwa Caqliga leh.

كُلُوا وَارْعَوْا أَنْعَامَكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ

لِلَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ

55. Xaggeedaan (Dhulka) idinka Abuuray, Dhexdeedana idinku Celin, Xaggeedaana Laydinka soo Bixin Mar Kale.

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ

وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ﴿٥٥﴾

56. Waxaan Dhab ahaan u Tusinay (Fircoon) Aayaadkanaga Dhamaan, wuuna Beeniyey oo Diiday.

وَلَقَدْ آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَإِنِّي

Markuu Nabi Muuse Xaqa u Caddeeyey Fircoon uguna yeedhay ugana Digay Ciqaab yuu isla weynaaday warsadayna Eebeha Muuse Isagoo Ismoogaysiin Caqli Xumo Darteed, Wuxuuse u Caddeeyey Nabi Muuse in Eebe yahay kan Tusiya wax kastoos Abuuray Maslaxadiisa Dayaca mid ama Halmaamana ahayn, waana kan Dhulka Gogol ka yeelay, Waddooyinna ka bixiyey, Cirkana Biyo ka keenay, kuna soo bixiya Cunno kala duwan, oo Calaamad u ah kuwa Caqliga leh, Waana Eebaha Dadka Dhulka ka Abuuray, kuna Celin, kana soo bixin Qiyaamada. Daalimse had iyo jeer Xaquu diidaa Sidii Fircoonkii si walba wax loo Tusiyeey ee beeniyey Xaqa diidayna. Ciddii Caqli lehse waa inay Fikirtaa kana leexataa Waddadii Fircoon iyo Waxa la mid ah. Dhaahaa (48-56).

57. Wuxuu yidhi (Fircoon) Ma waxaad noola timid Inaad nagaga Bixiso Dhulkanaga Sixirkaaga Muusow.

قَالَ أَجِئْتَنَا بِسِحْرٍ حَنَا

مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَمُوسَى ﴿٥٧﴾

58. Waxaannu kuula imaanaynaa Sibir la mid ah ee nooyeel Dhexdeenna Ballan aynaan Baajinayn anaga iyo Adigu, Meel eg (La yaqaan).

فَلَسْنَا بِتِنَّاكَ بِسِحْرٍ مِثْلِهِ. فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ

مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا سَوِيًّا ﴿٥٨﴾

59. Wuxuu yidhi (Nabi Muuse)

قَالَ مَوْعِدَكُمْ يَوْمَ الرِّبَةِ

Ballankeenu waa Maalinta Quruxda (Kulankooda) waana in la soo kulmiyo Dadka Barqin.

وَأَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ ضُجَىٰ ﴿٦٥﴾

60. Wuuna jeedsaday Fircoon wuxuuna kulmiyey Dhagartiisii wuuna yimid.

فَقَوْلُ فِرْعَوْنَ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَىٰ ﴿٦٦﴾

61. Wuxuu ku yidhi Muuse Magaciin be ha ku Abuuranina Eebaha korkiisa Been oos idinku Halaago Cadaab, waxaana Khasaaray Ruuxii Been Abuurta.

قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ إِنَّكُمْ لَأَنْتِفِرُوا عَلَى اللَّهِ

كَذِبًا فَيَسْجُتْكُمْ بِعَذَابٍ

وَقَدْ خَابَ مِنْ أَفْرَىٰ ﴿٦٧﴾

62. Waxayna ku Doodeen amarkooda dhexdooda wayna faqeen.

فَنَزَعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ وَأَسْرَأُوا التَّجْوَىٰ ﴿٦٨﴾

63. Waxayna dheheen Labadani waa Saaxirro waxayna dooni inay Idinkaga Bixiyaan Dhulkiinna Sixirkooda oy la tagaan Dariiqadiinna (Sharaf-tiinna) Fiican.

قَالُوا إِنْ هَذَا إِلَّا لَسَعْرٌ نَبْرِيْدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكُمْ

مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا

وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثَلَّىٰ ﴿٦٩﴾

64. ee Kulmiya Dhagar(tiinna)Imaadana idinkoo Saf ah waxaa Liibaanay Maanta Ciddii Sarreysee.

فَأَجْمَعُوا كَيْدَهُمْ فَمِنْ أَتَوْا صَفَاً

وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنْ أَسْتَعْلَىٰ ﴿٧٠﴾

Wali waxaa Socda Qisadii Nabi Muuse iyo Daalimkii Fircoon ahaa, Meelo badan yeyna Quraanka kaga Soo Aroortay, Inkastoo Mid walba Micna Gaara Tusin, Halkanna wuxuu Shecgay in Nabi Muuse Dooni inuu kaga Bixiyo Dhulka Sixir wuxuuna kulmiyey Sixiroolayaalkii Waqtina waa la mudaystay, Hase yeeshee Nabi Muuse wuu Waaniyey Dadkaas wuxuuna uga digay Xumaanta. Taasina waxay ku Tusin in Had iyo Jeer Xaqa la Faro, inkastoo Fircoon Kiciyey Dadkii Guubaabiyeyna, isagoo ku Beer Jileecsan, Nabi Muuse inuu Rabo Sharaftooda iyo Dawladnimadooda Qaato, Dhulka Masarra dooni inuu isagu u hadho, taasina waa afka xumaanlow. ee waxaa dhab ah inuu Nabi Muuse iyo Mu'iniintuba ay rabaan wanaag, nabadgalyo iyo in xaqu sarreyeyo, xumaantuna dhamaato. Dhaahaa (57-64).

65. waxay dheheen Muusow ama Tuur Usha ama aan anagu ahaanno kuwa hor tuura.

قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِمَانًا تَلْقَىٰ

وَإِمَانًا تَكُونُ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَىٰ ﴿٧١﴾

66. wuxuu yidhi (Muuse) bal Tuura waxaana soo baxay xadhka hoodii iyo Ulahoodii oo loogu keysiiyey sixirkoodii inay ordi.

قَالَ بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا جِئْتُمْ وَعِصِيَّتُهُمْ

يُخِيلُ إِلَيْهِمْ مِنْ سِحْرِهِمْ أَتَىٰ سَعَىٰ ﴿٧٢﴾

67. wuxuuna ka kasay naftiisa Cabsi Muuse.

فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةَ مُوسَىٰ ﴿٧٣﴾

68. waxaana nidhi ha Cabsan adigu adaa Sarreyne.

فَلَنَا لَا نَخَفُ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَىٰ ﴿٧٤﴾

69. Tuur waxa midigtaada ku jira ha gurato waxay sameeyeene, waxay uun sameeyeen Dhagar sixir, mana Liibaano Sixirrow meejuu yimaaddo.

وَأَلْقَ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدُ سِحْرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ﴿٦٩﴾

70. waxaa la riday Saaxiriintii iyagoo Sujuudi, waxayna dheheen waxaan rumeynay Eebaha Haaruun iyo Muuse.

فَأَلْقَى السِّحْرَ مِجْدًا
فَالْوَاءُ مَتَابِرِ هِرُونَ وَمُوسَى ﴿٧٠﴾

71. wuxuuna yidhi (Fircoon) miyaad u rumeysen ka hor idankayga isagu waa kan idinku wayn ee idin baray Sixirka waxaa goyn Gacmihiinna iyo Lugihiinna si isdhaaf ah waxaana idinku (daldali) wadhi Jirrid Timir, waxaadna ogaanaysaan midkanaga daran cadaab hadhidna badan.

قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرٌ كَمَا الَّذِي
عَلَّمَكُمْ السِّحْرَ فَلَا قَطْعَانَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ
مِنْ خِلاَفٍ وَلَا صَلْبَيْنَكُمْ فِي جُدُوعِ التَّحْلِ وَلَنْتَلَمَنَّ
أَيُّنَا شُدَّ عَذَابًا وَأَبْقَى ﴿٧١﴾

72. waxay dhaheen ka dooran meyno waxa noo yimid oo xujo ah iyo Eebaha na abuuray, ee xukmi waxaad xukumi, waxaad uun xukumi nolosha ad-duunyo.

فَالْوَالِنُ تُوْزِرُكَ عَلَى مَا جَاءَنَا مِنَ الْيَتِيمَاتِ وَالَّذِي
فَطَّرَنَا فَأَقْصِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي
هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾

73. annagu waxaan rumeeynay Eebahanno inuu noo dhaafo gafafkanaga iyo waxaad nagu qasabtay (fircoon) oo Sixira Eebaa Khayrroon oo hadhi.

إِنَّمَا مَتَابِرِ بِنَا لِيُفَرِّقَنَا خَطْبِنَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا
عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهِ حَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿٧٣﴾

Dadkii Fircoon ku soo kulmiyey inay kala hortagaan Nabi Muuse Sixir waxay Arrintii noqotay in laga adkaaday waxay dhoob dhooben waxna tarin, markaas rumeeyeen xaqii Fircoonna Cigaabay, umase aabayaelin mar hadday arkeen xaqii, wana kaas Xaq iyo xumaan, cidhibta fiican iyo sharaftiina xaqaa yeeshay, dulli iyo ceebna Fircoon iyo qoomkiisii yey ku hadhay. Dhaahaa (65-73).

74. ruuxii u yimaadda Eebihiis (aakharo) isagoo dambiile ah waxaa u sugnaaday jahannamo kumana dhinto dhexdeeda kumana noolaado.

إِنَّهُمْ مِنْ بَابِ رَبِّهِمْ يَجْرِمُونَ
فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿٧٤﴾

75. ruuxiise u yimaadda isagoo Mu'min ah oo falay camal fiican kuwaas waxaa u sugnaaday Jannooyinka sare.

وَمَنْ يَأْتِهِمْ مَوْمِنًا فَعَمَلِ الصَّالِحِينَ
فَأُولَئِكَ لَهُمْ الدَّرَجَاتُ الْعُلَىٰ ﴿٧٥﴾

76. Jannooyinka nagaadiga (yey gali) ooy socoto dhexdeeda Wabiyaal iyagoo kuwaari dhexdeeda, taasina waa abaalmarinta Ciddii nadiif noqota.

جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
وَذَلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّى ﴿٧٦﴾

77. waxaan dhab ugu waxyoonaay (Nabi) Muuse guuri Addoomahayga uguna yeel waddo Badda oo ingagan hana ka cabsan haleel, hana cabsan (Badda).

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاصْرَبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَفُ دَرَكًا وَلَا تَخْشَىٰ ۖ

78. waxaana raacay Fircoon (oo wata) Colkiisii waxaana ka daboolay hirka Xaggiisa wax daboolay.

فَأَنْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِمُجْرَمِهِ ۚ

فَعَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا عَشَاهُمْ ۖ

79. wuxuuna dhumiyey Fircoon Qoomkiisii mana hanuunin.

وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدَىٰ ۖ

80. Banii Israa'iilow waxaan idinka korinay Cadawgiinna, waxaana idinkula yaboohantay (ballan) dhincii buurta ee midig, waxaana ku soo dejinay kor kiinna Macaan iyo shimbir.

يَبْنِي إِسْرَائِيلَ ۚ قَدْ أَجْمَعْنَاكَ مِنْ عَدُوِّكَ وَوَعَدْنَاكَ جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوَىٰ ۖ

81. ka cuna wanaaggaan idinku Arzuqay hana ku xadgudbina dhexdiisa, oo idinku dhaco cadhadaydu, ruuxay ku dhacdo cadhadaydu dhabbuu u Hoobtay (halaagmay).

كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْمَئِنُّوا فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي وَمَنْ يَحِلِّ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَد هَوَىٰ ۖ

82. anigu waan u dhaafid badanahay ruuxii Toobad keena oo rumeeya oo fala wanaaga oo hanuuna.

وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَنْ تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَىٰ ۖ

Ma sinna cid dambiile ah oo gali naar uusan kana dhimanayn kuna noolaanayn iyo ruux xaqa rumeeyey oo camal fiican falay oo janno ku waari, waxaana sugnaaday in ehelu jannaha sare loo arki sida xidigga markii nabiga (naxariis iyo nabadgalyo eebe korkiisa ha yeelee) la warsaday inay nabiyada yihiin wuxuu yidhi: Eebaana ku dhaartaye waa kuwa rumeeyey Eebe rumeeyeyna Rasuullada. aayadaha kale waxay sheegi in Eebe faray Nabi Muuse inuu garaaco Badda isagoon cabsanayn, fircoonna la Halaagay intuu dhumiyey qoomkiisii iyo inuu Eebe nicmeeyey Binii Israa'iil, kana koriyey colkoodii wanaagna ku arzuqay uuna yahay Dambi dhaafe Ciddii toobad keenta oo rumeysa. Dhaahaa (74-82).

83. maxaa kaa soo dedejiyey Qoomkaagii Muusow.

۞ وَمَا أَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَمْوَسَىٰ ۖ

84. wuxuu yidhi (Muuse) iyagu waa kuwan raadkaygay ku soo joogaan, waana kuu soo dag degay Eebow inaad iga raalli noqoto.

قَالَ هُمْ أَوْلَاءٌ عَلَىٰ أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضَىٰ ۖ

85. wuxuu yidhi (Eebe) Annagu waxaan imtixaannay qoomkaagii gadaashaa waxaana dhumiyey Saamiri.

قَالَ فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ ۖ

86. markaasuu u noqday (Nabi Muuse) qoomkiisii isagoo cadhaysan oo walbahaarsan wuxuuna yidhi qoomkayow miyuuna idiin yaboohin Eebihin yabooh wanaagsan, ma waxaa idinku dheeraaday korkiinna ballankii mise waxaad doonteen inay idinku dhacdo Cadhada Eebe ood u baajiseen ballankaygii.

فَرَجَّ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضَبَيْنَ أَسْفًا قَالَ
يَقَوْمِ أَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبِّكُمْ وَعَدَّ أَحْسَنَ أَفْطَالٍ
عَلَيْكُمْ أَلَمْ يَهْدِمْ أَمْ أَرَدْتُمْ أَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ
غَضَبٌ مِّنْ رَبِّكُمْ فَأَحْلَقْتُمْ مَوْعِدِي ﴿٨٦﴾

87. waxay dheheen maanaan u baajin ballankaaga awooddanada waxaase nala saaray culaysyo Alaab oo ah waxa qoomku isku qurxinjireen waana tuurray siduu u tuuray Saamiri.

قَالُوا مَا أَخْلَقْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلِكِنَا وَلَكِنَّا حَمَلْنَا
أَوْزَارًا مِّنْ زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنَاهَا فَكَذَلِكَ
أَلْقَى السَّامِرِيُّ ﴿٨٧﴾

88. wuxuuna u soo bixiyey dibi muuqal ah oo cod leh, waxayna dhaheen kani waa Ilaahii iyo Ilaahii Muuse wuuna halmaamay.

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَّهُ خُوَارٌ
فَقَالُوا هَذَا إِلَهُهُمْ وَإِلَهُ مُوسَىٰ قَتِيلٍ ﴿٨٨﴾

89. miyeyna arkayn inuusan u soo Ceelinayn Hadal una hananayn dhib iyo Nacfi (midna).

أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَّا نَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا
وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾

Markii Fircoon iyo qoomkiisii la halaagay yaa nabi Muuse wafdi la baxay si ay u aadaan Buurtii lagula hadlay Nabi Muuse, wuuna ka hormaray, hase yeeshee Eebaa u sheegay in qoomkiisii labaadiyeyey intuu ka soo maqnaa, markaas Nabi Muuse noqday isagoo cadhaysan, oo walbahaarsan, markuu arrinta warsadayna ay sheegeen in Nin Saamiri la dhihi jiray dhumiyey una sameeyey suuro Dibi inay caabudaan isagoo sheegay inuu Ilaah yahay, waase wax la yaab leh in dibi la caabudo iyo wax la mid ah, taasina waxay ku tusin in ciddii dhunta ay wareeri oy marba wax caabudi. Eebaase xaq sugan ah.

Dhaahaa (83-89).

90. wuxuuna u yidhi Haaruun mar hore qoomkayow waa uun laydinku fidmeeyey, Eebihinna waa Raxmaan ee i raaca, adeecana amarkayga.

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِن قَبْلُ يَقَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ
بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَانصَبُوا وَطِيعُوا أَمْرِي ﴿٩٠﴾

91. waxay dhaheen kama tagayno korkiisa inaan ku nagaanno intuu nooga soo noqon muuse.

قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَنكِمِينَ
حَتَّىٰ يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَىٰ ﴿٩١﴾

92. wuxuu yidhi (muuse) Haaruunow maxaa kuu diiday markaad aragtay inay dhumeen.

قَالَ يَهْرُونَ مَأْمَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿٩٢﴾

93. inaadna raacin ma waxaad caasiday Amarkeygii.

أَلَا تَتَّبِعُنَّ أَفْصَيْتَ أَمْرِي ﴿٩٣﴾

94. wuxuu yidhi (Haaruun) ina hoo-yow hayqabanin Gadhka iyo madaxa, anigu waxaan ka cabsaday inaad dhahdo waxaad kala gaysay Bani israa'iil dhexdooda oodan maqlin hadalkayga.

قَالَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَنْ نَأْخُذَ بِحَيْثِي وَلَا بِأَمْرِي
إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ
وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي ﴿٩٤﴾

95. wuxuu yidhi (muuse) xaalkaagu muxuu yahay Saamiriyow.

قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يُسْمِعُنِي ﴿٩٥﴾

96. wuxuuna yidhi waxaan arkay waxayna arkin, waxaana qaatay wax ka mid ah raad rasuul (malaga) waana tuuray saasayna ii qurxisay naftaydu.

قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ
قَبْضَةً مِنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا
وَكَذَلِكَ سَوَّلْتِ لِي نَفْسِي ﴿٩٦﴾

97. wuxuu yidhi (Muuse) tag, waxaa kuu sugnaaday nolosha inaad dhahdo taabasho ma jirto, waxaana kuu sugnaaday waqti aadan baajinayn, day ilaahaagii aad ahayd mid ku kor nagi (caabudi) waanu gubi markaas waxaana ku firdhin mowjadda (badda) firdhin.

قَالَ فَأَذْهَبِ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ
أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَنْ يُخْلَفَهُ،
وَانتظر إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا
لَنْ نَحْرِقَ فَتَهُ لِمَنْ لَنْ نَسْفَعَهُ فِي إِلَهٍ سِوَا ﴿٩٧﴾

98. Eebihiiin waa uun Ilaahiinna ah kaan Eebe jirin isaga mooyee, wuuna u waasac noqday wax kasta ogaansho.

إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ
كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

Wuu ka reebay Haaruun Bani israa'iil cibaadada dibiga wuxuuna ugu yeedhay inay Eebe uun caabudaan, isagana maqlaan, wayse diideen, markuu soo noqday Nabi muuse wuu canaantay Haaruun wuxuuna doonay inuu wax yeelcayo, hase yeeshee Haaruunbaa u caddeeyey sababta kana codsaday inuusan dhibaato u gaysan. Nabi muusana wuxuu wax warsaday Saamiri wuxuuna u sheegay inay naftiisu u qurxisay arrintaas, wuxuuse Muuse ku yidhi: Tag adoooy ciqaabu kuu sugnaatay oo ah inaad dhahdaa istaabasho ma jirto iyo tii aakhiro, halkiibuuna ku gubay sawirkii dibiga baddana raaciyey illeen Eebe waa Ilaah wax walba og kaliyee. Dhaahaa (90-98).

99. saasaan kuugu qisoon (sheegi) warkii hor maray, waxaana kaa siinay agtanada quraan.

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ
وَقَدْ آتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا ﴿٩٩﴾

100. ciddii ka jeedsata xaggiisa waxay xambaari maalinta qiyaame culays (dambi).

مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَمْجَلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَرَدًّا ﴿١٠٠﴾

101. iyagoo ku waari (ciqaabta) dhexdeeda waxaana u xumaaday iyaga maalinta qiyaame rar.

خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِمْلًا ﴿١٠١﴾

102. waa maalinta la afuufi suurka, oon soona kulmineyno dambiilayaasha maalintaas iyagoo indho cawlan.

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ
الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ رِقَابًا ﴿١٠٢﴾

103. wayna is warsan(xansan) dhexdooda maydaan ku nagaanin (adduunyada) Toban mooyee (maalmood)

يَخْفَتُونَ يَنْتَهُمُ إِنَّ لَيْتُمْ إِلا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾

104. anagaa og waxay dhihi, markuu dhihi kooda ugu jid leh maydaan nagaanin maalin mooyee.

تَنْ أَعْلَمَ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً
إِنَّ لَيْتُمْ إِلا أَيَّامًا ﴿١٠٤﴾

105. waxay ku warsan Buuraha waaxad dhahdaa waxaa burburin Eebahay burburin.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا ﴿١٠٥﴾

106. wuxuuna ka yeeli meel siman oo ebar ah.

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٠٦﴾

107. ku arki maysid qallooc iyo taag midna.

لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلا أَمْتًا ﴿١٠٧﴾

108. maalintaas waxay raaci dhawaaqaha, kamana leexdaan waxayna u xashay Cododku Eebaha Raxmaana mana maqashid shanqadh mooyee.

يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لا عِوَجَ لَهُ وَخَشَعَتِ
الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلا تَسْمَعُ إِلا هَمْسًا ﴿١٠٨﴾

109. maalintaas ma anfaco shafeeco cid Eebaha Raxmaana idmo oo ka raalli noqday hadalkiisa mooyee.

يَوْمَئِذٍ لا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ إِلا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ
وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ﴿١٠٩﴾

110. Wuxuu ogyahay Eebe waxa hortaa ah iyo waxa ka dambeeya mana ku koobayaan Eebe ogaansho.

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلا يُحِيطُونَ بِهِ
عِلْمًا ﴿١١٠﴾

111. waxay u khuduucday Wajiyadu Eebaha nool ee wax maamula. waxaana khasaaray ruuxii xambaara dulmi.

وَعَنَتِ الُّوجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقد خَابَ
مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾

112. ruuxii fala wanaag isagoo rumeeeyey kama Cabsado dulmi iyo nusqaamin midna.

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلا يَخَافُ
ظُلْمًا وَلا هَضْمًا ﴿١١٢﴾

Sidu u Eebe uga warramay Nabiga warkii Nabi Muuse iyo Fircoon iyo wixii dhexmaray yuu Eebe ugu qisoon Nabiga warkii kuwii hore, ciddii xaqa ka jeedsatana wuxuu xambaari qiyaamada dambi wuxuuna imaan isagoo dullaysan oon wax garanayn, waana maalinta buuruhu burburi oy dadku khushuuci. cid hadli iyo cid shafeecina ma jirto idanka Eebe la'aantii illeen Eebaa wax walba koobaye wajiyaduna u hogaansame, waxaana khasaari dulmiile mu'minkuse kama Cabaado Dulmi. saas darteed waa in wanaagga lagu dadaalo xumaantana laga fogaado. Dhaahaa (99-112).

113. saasaanu kugu soo dejinnay Quuraan Carabi ah uguna caddaynay ((celcelinay) dhexdiisa Gooddi inay dhawrsadaan darteed ama u timaado xusuus (waano).

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا فَارِسًا وَصَرَافًا
مِنَ الوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحَدِّثُ لَهُمْ ذِكْرًا ﴿١١٣﴾

114. waxaa sarreeya Eebaha xaa-kimka xaqa ah, hana ku degdegin qu-raanka ka hor dhamayn waxyigiisa xaggaaga, waxaadna dhahdaa Eebow ii kordhi Cilmi.

فَنَعْلَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ
مِن قَبْلِ أَنْ يُقْضَى إِلَيْكَ وَحْيُهُ وَقُل رَّبِّ
زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾

115. dhab ahaan yaan ula Ballan-tannay Aadan mar hore wuuna hal-maamay kama aanaan helin niyo Adag.

وَلَقَدْ عَاهَدْنَا إِلَى آدَمَ مِنْ قَبْلِ
فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿١١٥﴾

116. xusuuso markaan ku nidhi Ma-laa'igta u Sujuuda Adam wayna Sujuudeen Iblis mooyee oo diiday.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ
فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى ﴿١١٦﴾

117. waxaana nidhi Adamow kani (Iblis) waa Colkaaga iyo colka Hawee-neydaada ee yuusan idinka bixinin ja-nada ood dhibbooto.

فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ
فَلَا يُخْرِجَنَّكَ مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشقى ﴿١١٧﴾

118. waxaa kuu sugnaaday inaadn ku gaajoon dhexdeeda kuna arradin.

إِنَّ لَكَ الْأَجْمَعُ فِيهَا وَلَا تَعْرِى ﴿١١٨﴾

119. waxaana kuugu sugnaaday inaadn ku oomin dhexdeeda kuna Qorro-xoobin.

وَأَنْتَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَضْحَى ﴿١١٩﴾

120. waxaase waswaasiyey shaydaan wuxuuna yidhi Adamow ma ku tusi-yaa Geedda waaridda iyo xukun aan gaaboobayn.

فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ
هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةٍ الْخَالِدِ وَمَلِكٍ لَا يَلِينُ ﴿١٢٠﴾

121. wayna cuneen xaggeeda waxaana u muuqday Cawradoodii, waxayna noqdeen kuwa isku dhejiya korkooda caleenta jannada, wuu caasiyey Aadan Eebihiis wuuna leexday.

فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتَ لهُمَا سَوْءُ تَهُمَا وَطَفِقَا
يَخِصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ
وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى ﴿١٢١﴾

122. waxaase doortay Eebihiis wuuna ka Toobadaqbalay oo hanuuniyey.

ثُمَّ اجْنَبْهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى ﴿١٢٢﴾

Quraanka Eebaa ku dejiyey Nabiga, wuxuuna ku celceliyey wax sheeg si loo wacdoomo, wuxuuna Eebe faray Nabiga inuusan ku degdegin akhriska quraanka intaan la dhammayn waxyigiisa, wuxuuna faray inuu Eebe warsado Cilmi kordhin. Nabiguna (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Ilaahow igu anfac waxaad i bartay ina bar wax i anfici. iina kordhi cilmi mahadna Eebaa leh si kasta. (Tirmidi iyo Ibnu Maajah). qisada Nabi Aadamse waxay ku faah faahsantahay Suuradda Al baqarah. waxaase jirta inuu Iblis Col u yahay dadka had iyo jeer, cid kastana isku dayi inuu dhumiyo cid Eebe ka dhowra mooyee. Dhaahaa (113-122).

123. wuxuu yidhi (Eebe) ka hoobta Jannada dhammaantiin qaarkiin qaar colbuu u yahaye, hadduu xaggayga idiinka yimaaddo hanuun ruuxii raaca hanuunkeyga ma dhumo (adduunka) mana xumaado (aakhiro).

قَالَ أَهْطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ
فَأَمَّا يَا بَنِيَّ كُمْ مَتَى هُدَى
فَمَنْ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿١٢٣﴾

124. ruuxiisa ka jeedsada xuskeyga (Quraanka) waxaa u sugnaaday nolol cidhiidhi ah, waxaana soo kulminaynaa maalinta qiyaame isagoo arag La'.

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا
وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى ﴿١٢٤﴾

125. wuxuuna dhihi Eebow maxaad ii soo kulmisay (keentay) anoo arag la' oona ahaa arke (adduunkii).

قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾

126. wuxuu yidhaa (Eebe) waa saas waxaa kuu timid aayadahanaga waad-na halmaantay saasaana maanta lagaaga tagi (sida halmaan).

قَالَ كَذَلِكَ أَنْتَ أَيْنَمَا فَسَيْبُهَا وَكَذَلِكَ
الْيَوْمَ نُنسِي ﴿١٢٦﴾

127. saasaan ku abaal marinaa ciddii xadgudubta oon rumayn aayaadka Eebihis cadaabka aakhiraana daran oo hadhid badan.

وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهِ
وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى ﴿١٢٧﴾

128. miyuuna u caddayn Gaalada intaan halaagnay hortood quruumo iya-goo ku socda guryahooda, taasna calaamaa ugu sugan kuwa caqliga leh.

أَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ
فِي مَسْجِدِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٢٨﴾

129. haddayna jirin kalimad u hor martay Eebahaa iyo muddo magacaaban wuxuu ahaan lahaa cadaabku mid ku soo deg dega.

وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا
وَأَجَلٌ مُّسْمًى ﴿١٢٩﴾

130. ee ku samir waxay sheegi kuna tasbiixso adoo mahadda Eebahaa ku dheehan ka hor qorrax soo bax iyo ka hor dhicidda, saacadaha habeenkiina tasbiixso (Tuko) iyo darfaha maalinta inaad raalli noqoto.

فَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ
فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَى ﴿١٣٠﴾

Waa la soo sheegay qisada Nabi Adam iyo Ibiis iyo siduu dadka col ugu yahay, tan kale ciddii raacda quraanka ma dhumo mana khasaaro.

Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Wuxuu Eebe u Damiin qaaday ciddii quraanka akhrida oo ku camal fasha uusan dhumin adduunyada, kuna xumaaniin aakhiro Ciddise xaqa ka jeedsata waxay noolaan nolol xun, wuxuuna imaan qiyaamada isagoo indhola' maxaa yeelay adduunkii yuu xaqa ka jeedsaday, saasaana lagu abaal marin ciddii xadgudubta, waana in lagu waano qaato umadihii hore ee la halaagay, Eebana cidduu doono wuu halaagaa hadduusan waqti la sugaynin, waase in la adkeysto lana samro, cibaadada-nu lagu dadaalo maalin iyo habeenba, illeen wixii nabiga la faray ummaddana waa la faraye si Eebe inoo nabadgaliyo maalinta qiyaame. Dhaahaa (123-130).

131. hawtaagin indhahaaga waxaan ugu raaxaynay nooc ka mid ah oo quruxda nolashaa adduun si aan ugu fidnayno, rizqiga Eebahaa yaase khayr-roon oo hadhid badan.

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْتَهُمْ بِرُزُقِهِمْ وَلَا تَهْتَبِ لَهُمْ سُبُلَ الْأَنْبِيَاءِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُوا
 ١٣١

132. far ehelkaaga salaadda kuna samir korkeeda ku warsanmayno rizqiye annagaa ku arzuqi cidhibta (fiicana)-waxaa iska leh dhawrsashada.

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا تَسْتَكْثِرُ رِزْقًا
 تَحْنُ زُرُقًا وَالْعِاقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ ١٣٢

133. waxay dheheen gaaladii muu noola yimaaddo aayad xagga Eebihiiis ka timid, miyuuna u imaanin Maraggii wixii ku sugnaa Kutubihii hore.

وَقَالُوا أَوْلَىٰ يَأْتِنَانَا يَوْمَ مَن رَّبِّهِ ۚ
 أَوَلَمْ تَأْتِهِم بَيِّنَةٌ مَّا فِي الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ١٣٣

134. haddaan ku halaagno Cadaab Rasuulka (iyo Quraanka) ka hor waxay dhihilaahaayeen Eebahannow maxaad noogu diri wayday rasuul oon raacno aayaadkaaga ka hor dulloowanaga iyo khasaarahanaga.

وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِّن قَبْلِهِ
 لَقَالُوا إِنَّا كُنَّا بِلَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا
 ١٣٤ فَنُنَجِّيَ آيَاتِكَ مِن قَبْلِ أَنْ نُنزِّلَ وَنُخْرِجَ

135. waxaad dhahdaa (Nabiyow) dhammaan way sugi ee suga, waxaad ogaan doontaan cidda jidka toosan iyo cidda hanuunsane.

فَلِكُلِّ مَن رَّبِّصْ فَتَرَىٰ بَصُورًا فَسَمِعَلِمُونَ
 ١٣٥ مَن أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَىٰ

Eebe wuxuu faray Nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuusan dayin waxa adduunyo ah ee loogu raaxeeyey kuwaas gaalada ah illeen waa wax yar oo tagi, ee uu salaadda faro kuna samro, Eebaana wax arzuqa, cidhib fiicana waxaa iska leh ciddii dhawrsata.

Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Waxaan idiinku cabsi badnahay waxa Eebe idin siin oo quruxda adduunka ah waxayna dhaheen waa maxay quruxda adduunka Rasuul allow, wuxuu yidhi waa barakada dhulka. taasina u jeedadu ma aha inaan la shaqaysan, waa inayan aduunyada kaliya ku shuqlinin. aayadaha dambe waxay ka warrami inay gaaladu xaqa diidi isagoo Nabiga loogu caddeeyey kutubihii hore, haddii la halaago iyagoon Rasuul loo soo dirin waxay ku caban lahaayeen maxaa naloo halaagay anagoon rasuul naloo soo dirin. hase la sugo way kala caddaan cidda toosan iyo tan qaloocsan. waxaana sugnaatay in umadda Nabigu ugu badnaan maalinta qiyaame. waase in wanaagga lagu dadaalo si loo noqdo ummadda Nabiga. Dhaahaa (131-135).

Suurat Al-Anbiyaa'

سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxaa u dhawaaday Dadka

أَقْرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ

Xisaabtoodii iyagoo Halmaansho ku Sugaan oo Jeedsan.

وَهُمْ فِي عَقْلٍ مُّعْرِضُونَ ﴿٦﴾

2. Quraankastee oo uga Yimaadda Xagga Eebahood kana Soo darriya way maqlaan iyagoo Ciyaari.

مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحَدَّثٍ

إِلَّا أَسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْمِئُونَ ﴿٧﴾

3. Oy shuqloontahay Quluubtoodu, waxayna hoos u dhigeen Faqii kuwii Dulmi Falay (iyagoo dhihi) kanu ma waxaan Dad idinkoo kale ahayn-baa, ma waxaad u imanaysaan sixir idinkoo Arka.

لَا هِيَ قُلُوبُهُمْ وَأَسْرَأُ النَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا

هَلْ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ

السِّحْرَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٨﴾

4. Wuxuu yidhi (Nabigii) Eebahaybaa Og Hadalka Samada ku Sugaan iyo Dhulka, waana Maqle Oge ah.

قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾

5. Waxay Dheheen (Gaaladii) Saas ma aha ee waa Qarowyo saa ma aha ee wuu Been Abuurtay, Saas ma aha ee waa gabayaa ee ha noo keeno Aayad Sidii Lagu diray Kuwii hore.

بَلْ قَالُوا أَضْغَثٌ أَحْلَمَ بَلْ أَفْتَرَنَاهُ بَلْ هُوَ

شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الْأَوْلُونَ ﴿١٠﴾

6. Mayna Rumeynin Hortood Magaalo aan Halaag (La doonay) ee Ma iyagaa Rumeyn.

مَا آمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ

يُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

Suuraddan Waxaa lagu Magacaabay Suuradda Ambiyada, Maxaayeelay waxaa ku soo Arooray Qisa-dooda. Aayadahanna waxay ka warrami inay Saacaddii Qiyaame Dhawdahay Dadkoo Halmaansan. Wixii u yimaadda Gaalada oo Xaq ahna way iska dhagaysan iyagoo Ciyaari, Faq Xunna Faqi oo isu Sheegi Inayan Maqlin Dad la mid ah, xaqana Ay Sixir ku Sheegeen, Eebaase og waxa cirka iyo Dhulka ku sugan Maqlina, Quraankuna ma aha wax lagu Qarway ama Heesaa la yimid, Nabiguna wuxuu ula yimid Xaq Cad, Maxayse waano Tari Mar Haddii Xaqa la Diido Lana Caasiyo. Ibnu Cabbaas Wuxuu Yidhi: Maxaad leedihiin oo u Warsanaysaan Ehelu Kitaabka waxay Haystaan iyagoo Leexiyey oo Badalay o Siyaadiyey oo Nusqaamiyey, Kitaabkiinaana u dambeeyey Kitaabaha, Dhaar Eebee waad Akhriyeesaan isagoo Cad oon La dheehin. Al-Anbiyaa' (1-6).

7. Maanaan Dirin Hortaa Rag mooyee-kuwaas oon u Waxyoonaay, ee Warsada kuwa Cilmiga leh Haddaydaan wax Ogayn.

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ فَسْتَلُوا

أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٢﴾

8. Kamaanaan Dhigin (Nabiyada) Jasad (Muqaal) oon Cunayn Cunno ma na ahayn kuwo Waara.

وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا إِلَّا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ

وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿١٣﴾

9. Markaasna waxaan u Rumeynay Yaboohii waana Korrinay iyagii iyo Ciddaan Doono-waxaana Halaagnay Xadgudbayaasha.

ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ

وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴿١٤﴾

10. Waxaan idiin soo Dejinay Kitaab Sharaftiinnu ku Sugantahayee Miyeydaan Kasayn.

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

11. Badanaana intaan Halaagnay Magaalo Dulmi Badan (Dadkeedu) oon Ahaysiinay Gadaasheed Qoom kale.

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿١١﴾

12. Markay kaseen Cadaabkanaga yey ahaayeen kuwo ka Carari.

فَلَمَّا أَحْسَبُوا أَنَسَانَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾

13. Ha Cararina kuna noqda wixii laydiinku Raaxeeeyey iyo Guryihiinna waxay u Dhawdahay in wax laydin warsadee.

لَا تَرْكُضُوا وَأَرْجِعُوا إِلَى مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسْكِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْتَلُونَ ﴿١٣﴾

14. Waxay Dhaheen Halaaganagee waxaan nahay Daalimiin.

قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾

15. Saasna kuma tagin Qayladoodu intaan ka yeello, wax la Shafay oo Bakhtiya.

فَمَا زِلَتْ تِلْكَ دَعْوَتُهُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَالِدِينَ ﴿١٥﴾

Ileen wuxuu u waxyooday Nabiyo Badan oo Rag ah oon Malaa'ig ahayn, wuxuuna faray Dadka Cilmiga iyo Aqoonta leh, Nabiyaaduna waxbay Cuni Jireen ee ma ahayn Muuqaal aan wax Cunin, wayna Dhinteen, Eebana wuxuu u Rumeeyey Yaboohiisii wuuna koriyey Cidduu Doono, wuxuuna Halaagi Xadgud-bayaasha, Quraankuna waa Sharafta Mu'miniinta Ciddii dulmi fashana waa la Halaagi Waxaana lagu Badali Dad kale. Markay Dhibaataada Arkaanna way Carari, waxaana loo Dhihi ha Cararina ee Raaxadiinna ku Noqda iyo Guryihiinna waxbaa laydin Warsane, wayna Shaleytoon intay ka noqdaan Wax Ebar ah oo bakhti ah. Al-Anbiyaa' (7-15).

16. Maanaan Abuurin Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa u Dhaxeeya Anagoo Ciyaari.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَعِينًا ﴿١٦﴾

17. Haddaan Doono Madadaallo inaan yeelano waxaan ka yeelan lahayn Agtanada haddaan Falayno.

لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَهُمْ لَآ تَتَّخِذُنَا مِنْ لَدُنَّا إِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٧﴾

18. Xaqaanse ku Gannaa Baadilka oo Tirtira markaasuu tagaa, waxaa idiinku Sugnaaday Halaag waxaad Sheegaysaan.

بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمْ الْوَيْلُ مِمَّا نَتَّصِفُونَ ﴿١٨﴾

19. Ilaahay waxaa u sugnaaday waxa Samooyinka ku sugan iyo Dhulka, kuwa Eebe Agtiisa ahna Iskama Kibriyaan Cibaadadiisa kamana daalaan.

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ. وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾

20. wayna Nasahaan Habeen iyo Dharaarba kamana Noogaan.

يَسْبَحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾

21. Mise waxay yeesheen (Gaaladii) Ilaahyaal Dhulka Xaggiisa oo wax soo Nooleeya.

أَمْ اتَّخَذُوا إِلَهًا مِّنَ الْأَرْضِ هُمْ يُبَشِّرُونَ ﴿٢١﴾

22. Hadday Yihiin dhexdooda (Samada iyo Dhulka) Ilaahyo way Fasaadi Lahaayeen, waxaa ka Nasahan Eebaha Carshiga leh waxay ku Tilmaami.

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسَبَّحَنَّا لِلَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾

23. Lama warsanayo wuxuu Falo Iya-gase waa la Warsan.

لَا يَسْتَلِئُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْتَلَوْنَ ﴿٢٣﴾

Ilaaheen waa ka Dheeryahay Ciyaar iyo Xumaanba, Cirka, Dhulka iyo Khalqiga kalana wuxuu u Abuuray Xaq iyo in Cid walba laga Abaal mariyo waxay kasbato. Malaa'igtuna iskama Waynayso Cibaadada Eebe, kamana Daalaan Habeen iyo Dharaar Nasihiidisa, wax isaga ka soo hadhay oo Ilaah ah oo wax nooleeyana ma jiro. Hadday Cirka iyo dhulka Joogaan Ilaahyo way Fasaadi lahaayeen oo Xumaan lahaayeen, maxaa yeelay midba waxbuu Doonilaha Markaasuu amarku iska hor imaan lahaa, Saas darteed Ilaaheenu waa kali, Wahella uma Baahna, Xumaanna waa ka Fogyahay, Sharafna isagaa iska leh, wuxuu doonana wuu falaa, Cid warsanna ma jirto. Ruuxii Caqli Darro iyo Islawayni aan meel jirin udiidana waa Jaahil aan wax ogayn Lana kulmi Abaalkiisa.

Saas darteed waa in si dhab ah loo Caabudo Eebe kaliya. Al-Anbiyaa' (16-23).

24. Mise waxay Yeesheen Eebe ka so-kow Ilaahyo, waxaad Dhahdaa keena Xujadiinna, kani waa (quraanka) sheegi waxa ila jooga iyo sheegiddii kuwii iga horreeyey, Badidoodse ma oga Xa-qa wayna ka Jeedsan.

أَمْ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ آلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرٌ مِّن مَّعِيَ وَذِكْرٌ مِّن قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

25. Rasuulkaan hortaa dirayba wa-xaan u waxyoonaay ilaah aan Ani ahayn ma jiro ee I caabuda.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾

26. waxay dhaheen Gaaladii wuxuu Yeeshay (Eebaha) Raxmaana Il-mo, waa ka Nasahanyahay, waase Ad-doomo (Malaa'igtu) la Sharrifo.

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾

27. kagama hor maraan Hadal iya-guna Amarkiisay ku Camalfalaan.

لَا يَسْفِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَأَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

28. wuxuu ogyahay waxa hortooda iyo Gadaashooda ah umana shafeecaan Ciduu ka raalliyahay mooyee iyaguna Cabsidiisay la Baqaan.

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِّنْ حَشِيَّتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾

29. ruuxii dhaha oo ka mid ah Ma-laa'igta anaa Ilaah ah Eebe ka so-

﴿٢٩﴾ وَمَنْ يَقُلْ مِثْلَهُمْ نَزَّ إِلَهُ مِنْ دُونِهِ فَذَلِكِ

kow, kaas waxaannu ku Abaal marin Jahannamo, saasaana ku Abaal marin-naa Daalimiinta.

تَجْزِيَهُمْ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ تَجْزِي الْأَظْلَمِينَ ﴿٢١﴾

Eebe waa kali wax ka soo hadhay oo Ilaah ahna ma jiro, saasaana ku qoran Quraanka iyo Kutubtii ka Horraysayba, Rasuul kastana wuxuu Eebe u waxyooday in Ilaahay kali yahay lana Caabudo. Malaa'igtuna Ilmo ma aha Eebe waase addoomo sharaf leh, oon Eebe Caasiyayn, uuna ogyahay waxay fali iyo xaalkoodaba, waxay u shafeecina ma jiro Cid Eebe ka raalli noqday mooyee'isaga unbayna ka yaabaan, kana Cabsadaan, Ciddii Ilaahnimo sheegatana Eebe ka sokow wuxuu Ilaahay ku abaal marin Naarta Jahannamo, saasuuna ku abaal mariyaa Daalimiinta, saas darteed Eebeha Xaqa ah wax Dila, wax Nooleeya; wax Arzuqa, Roobka keena, sharciga soo dajiya, Loo wada baahanyahay ka kaaftooma Dadka waa uun Ilaaheenna Awoodda leh. Al-Anbiyaa' (24-29).

30. miyeyna arkayn kuwii Gaaloobay in Samooyinka iyo dhulku ahaayeen kuwo isku dhaggan oona kala Bixinay, kana yeelay Biyaha wax kasta oo Nool ee miyeyna Rumaynayn.

أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَأَنْ لَسَمَنُونَ وَالْأَرْضَ

كَانَارَاتِقًا ففَقَتْنَهُمَا وَجَعَلْنَا

مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٢﴾

وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِي أَنْ تُمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا

فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٢٣﴾

31. waxaana yeellay Dhulka Sugayaal (buuro) inayna la iilanin Dadka, waxaana yeellay Dhexdeeda Karimo Waddooyin ah, inay ku Toosaan.

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا

وَهُمْ عَنْ عَائِنِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ

وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٢٥﴾

32. waxaana ka yeelay Samada Saanqaaf ilaashan iyaguna Calaamoo-yinkeeda way ka jeedsan.

33. Eebe waa kan Abuuray Habeenka, Maalinta, Qorraxda iyo dayaxa mid kastana Falag buu Dhexdab-baaln.

وَمَا جَعَلْنَا لِلْبَشَرِ مِنْ قَبْلِكَ الْخَلْدَ أَفَإِنَّ مَتَّ

فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٢٦﴾

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَبَلَّوْكُمْ

بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٢٧﴾

34. maanan yeelin Dadka ka hor-reeyey kuwo waara ee haddaad dhi-mato ma iyagaa waari (Gaaladu).

35. Naf kastaa waxay dhadhamin Geeri waxaana idinku Imtixaami Shar iyo Khayr Ibtilo darteed, xagganagaana laydiin soo Celin.

Ilaahay wuxuu ka warrami awooddiisa weyn iyo in Cirka, Dhulka, ahaayeen kuwo isku dhaggan Eebaana ka keenay Roobka iyo dooga, wax kastoo Noolna Biyo ka ahaaday, Dhulkana Buura yeelay si dhulka loogu Sugo'looguna Taago, cirkana ka yeelay Saanqaaf Ilaashan, Habeenka, dharaarta, Qorraxda iyo Dayaxana Falagooda iyo Meejooda u Sahlay. Tan kale cid waari oo Dad ah ma jirto, ee Ruux walba wuu dhiman, waxaase loo baahanyahay Camal Fiican ee ma haboona in Geerida cidda Wanaagga fali la Jeclaado.

Rasuulkuna (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Wax walba waxaa laga Abuuray Biyo. Waxaa sheegay Imaam Axmed.

Ibnu Cabaasna wuxuu yidhi: Waxaa laysku Imtixaami Shar, Dhibaato, Barwaaqo, Caafimaad, Cudur, Hodan, Saboolnimo, Xalaal, Xaaraan, Dhaaco, Macsiyo, Hanuun iyo baadi. Al-Anbiyaa' (30-35).

36. markay ku arkaan kuwii Gaaloo-bay waxay kaa yeeshaan jeesjees iyagoo dhihi ma kanaa kan sheegi Ilaahyi-hiinna iyagoo ka gaaloobi xusidda Eebaha Raxmaana.

37. waxaa laga abuuray Dadka Deg deg, waxaana idin tusin Ayaadkayga ee ha degdegina.

38. waxay dhihi waa goorma Yaboo-hii (Cadaabku) haddaad run shee-gaysaan.

39. hadday ogyihiin kuwii Gaaloobay markaana laga reebeyn Wajiyadooda Naarta iyo Dhabarkooda oon loona gargaarayn (ma degdegadeen).

40. waxayse ugu imaan (naartu) si ka-da ah wayna wareerin mana karayaan Celinteeda lamana Sugo.

41. waxaa lagu jees jeesay Rasuullo kaa horreeyey waxaana ku dhacay ku-wii ku jees jeesay oo Gaalada ah waxay ku jees jeesi jireen.

42. waxaad dhahdaa yaa idinka Ilaa-lin Habeen iyo Dharaarba Eebaha Rax-maana waxayse iyagu ka jeedsan Xu-sidda Eebahood.

43. ma waxaa u sugnaaday Ilaahyo naga celin ma karaan (waxay caabudi) Gargaarka Naftooda nalagamana Ma-gan galiyo.

Ma habboona in Cid Xaqa u yeedhi lagu jees jeeso, isagoo xaqa la diidi'Dabecadda Dadkana waxaa ka mid ah inay Dag dagaan oo wax dheeraystaan' waxaase imaan Maalin Gaalo wax cadaab ka baajin jirin, cadaabna ugu imaan kado, oyna arki Cidhibta xumaanta, wax Eebe Dadka ka ilaalinna ma jiro Habeen iyo Maalin midna wax Eebe ka soo hadhay oo wax reebina ma jiro, maxaa yeelay iyagaaba naftooda wax u tarin, qudradiisa hadalkana wuxuu ku uruursanyahay Awoodda Eebe, Tabar yari iyo Baahida Dadka. Al-Anbiyaa' (36-43).

44. Saas ma aha ee waxaan u Raa-xaynay kuwaas iyo Aabayaalkood Intuu ku Dheeraado Cimrigu, Miyeyna Arkayn Inaannu ku imanayno Dhulka Anagoo Nusqaamin (Guusha Islaamka) Miyagaa Adag.

وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٣٦
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٣٦
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٣٦

وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٣٧
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٣٧
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٣٧

وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٣٨
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٣٨
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٣٨

وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٣٩
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٣٩
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٣٩

وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤٠
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤٠
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤٠

وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤١
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤١
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤١

وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤٢
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤٢
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤٢

وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤٣
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤٣
 وَإِذَارَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ لَئِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤٣

بَلْ مَعْنَاهُمْ هَؤُلَاءِ وَإِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤٤
 بَلْ مَعْنَاهُمْ هَؤُلَاءِ وَإِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤٤
 بَلْ مَعْنَاهُمْ هَؤُلَاءِ وَإِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤٤

45. Waxaad Dhahdaa waxaa uun aan idiinku Digi Waxyiga Mana Maqlo Dhagoole Dhawaaqa marka loo Digi.

قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصَّمَّةُ
الْأَعْمَى إِذَا مَا يُنذَرُونَ ﴿٤٥﴾

46. Hadduu Taabto wax Yar oo Ca-daabka Eebahaa ah waxay Odhan Halaagganagee Anagaa Daalimiin ah..

وَلَيْنَ مَسْتَهْتَهٍ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ
لَيَقُولُنَّ يُبَوِّئُنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٤٦﴾

47. Waxaannu u Dejinaynaa Mii-saanka Caadilka ah Maalinta Qiyaame lagamana Dulmiyo Naf waxba, haba ahaado wax la eg Xabbad Khardal ah (wax yar) ee waan siinaynaa, annagaana ugu Filan Xisaabiye.

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ
نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ
مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكُنْ بِسَاحِسِينَ ﴿٤٧﴾

48. Dhab ahaan yaan u Siinay (Nabi) Muuse iyo (Nabi) Haaruun kala Bixiye (Tawreed) iyo Nuur iyo Waanada kuwo Dhawrsada.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءَ
وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

49. Oo ah kuwa ka Cabsada Eebahood iyagoo kali ah iyagoo Saacadda (Qiyaame) ka Cabsan.

الَّذِينَ يَخْتَفُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ
وَهُمْ مِّنْ أَلْسَاعَةِ مُسْفُورِينَ ﴿٤٩﴾

50. Kan (Quraankuna) waa Quraan la Barakeeyey oon Soo Dejinay ee midinka Diidi Isaga.

وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٠﴾

Gaalada waxaa Xumaanta ku Qaaday ku Raaxaysiga Adduunka, waase inay ku Waano Qaataan Faafidda Islaamka iyo Guusha. Waxaase Jirta inaan Cid Dhuntay Hanuunin karin, Markuuse Taabto Ciqaab Yar Yey Calaalcalaan oo dhawaaqaan, Eebaase Miisaan Caddaalada Joojin Maalinta Qiyaame, Cid la Dulminna ma jirto, Eebahaana ku Filan Xisaab. Nabi Muuse iyo Nabi Haaruunna wuxuu Siyey Eebe Kitaabkii Tawreed, oy ku Hanuuniyeen kuwa Eebe ka yaaba, Quraankuna waa Kitaab la Barakeeyey Cidii Diida Umbaase Khasaartay oo dhuntay Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Laba Kalimo oo u fudud Carrabka kuna Culus Miisaanka Eebana Jecelyahay waa: waxaa Nasahan oo Mahadsan Eebaha Wayn. Waxaa Wariyey Bukhaari iyo Muslim. Al-Anbiyaa' (44-50).

51. Dhab ahaan waxaan u Siinay Nabi Ibraahim Hanuunkiisa mar hore anagaana Ogayn.

وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُسُدَهُ مِّنْ قَبْلُ وَكُنَّا
بِهِ عَالِمِينَ ﴿٥١﴾

52. Markuu ku Yidhi Aabihiis iyo Qoomkiisii waa maxay Sawiradan aad ku kor Negidihiiin (Caabudaysaan).

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي
أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٢﴾

53. waxay Dheheen waxaan Hellay Aabayaalkanno oo Caabudi.

قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ ﴿٥٣﴾

54. Wuxuu yidhi (Nabi) Ibraahim waaxad ku Sugantihiin idinka iyo

قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أُمَّةً شَارِكُوهَا آبَاءَكُمْ

Aabayaalkiin Baadi Cad.

55. Waxay Dheheen ma waxaad Noola Timid Xaq Mise Adigu waxaad ka mid Tahay kuwa Ciyaari.

56. Wuxuuna Yidhi Eebihiin waa Eebaha Samooyinka iyo Dhulka ee ah Kan Abuuray Aniguna Arrintaas yaan ahay kuwa ka Marag Kici.

57. Eebaan ku Dhaartaye waan Dhagri Sanamyadiinna ka Dib markaad Jeedsataan Idinkoo Tagi.

58. Wuxuuna ka Yeelay Burbur, Koodii waynaa mooye inay Xaggiisa u Noqdaan (Inuu Jajabiyey Isagu).

59. waxay Dheheen yaa ku falay Sidan Ilaahyadanadii Kaasi waa Daalime.

60. Waxayna Dheheen Waxaan Maqallay Wiil Sheegi lana Dhaho Ibraahim.

61. Waxay Dheheen keena dadka Indhihiisa inay ku Marag Furaan.

Nabi Ibraahim Eebaa Hanuuniyey Mar hore, wuxuuna ka reebay Qoomkiisii iyo Aabihiisba waxay Caabudayeen ee Eebe ka Soo Hadhay, wayse ku Madax Adaygeen Inkastoos u Caddeeyey Kalinimada Eebe iyo Awooddiisa, markuu ka Daalayna wuxuu Jajabiyey Waxay Caabudayeen Kii u Weynaa Mooyee inay u noqdaan isaga, markay is warsadeen Cidda Saas yeechayna waxay isu Sheegeen inuu Ibraahim yahay, waxayna horkeeneen Dadkii si loo Arko oo loogu marag Furo. Al-Anbiyaa' (51-61).

62. waxay Dheheen Gaaladii Maadaa ku Falay Sidan Ilaahyadannada Ibraahimow.

63. Wuxuu Yidhi waxaa Falay Kooda Weyn ee Kana, Waydiiya Hadday Hadli.

64. Markaasay u Noqdeen Naftooda waxayna Isu Dhaheen war Idinkaa Daalimiina.

65. Markaasaa Loogadiyey Madax-

فِي صَلْبِ مُبِينٍ ﴿٥٥﴾

قَالُوا أَجْتَنَّا بِالْحَقِّ أَمَأْتَنَا مِنَ اللَّعِينِ ﴿٥٥﴾

قَالَ بَلْ رُكِّمُوا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُمْ

وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾

وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَمَكُمْ

بَعْدَ أَنْ تَوَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾

فَجَعَلَهُمْ جَذًا إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ

لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾

قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَٰذَا بِآلِهَتِنَا

إِنَّهٗ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾

قَالُوا سَمِعْنَا فَتَىٰ يَذُكُرُهُمْ يُعَالَهُ ۖ وَإِبْرَاهِيمَ ﴿٦٠﴾

قَالُوا فَأَتَوْا بِهِ عَلَىٰ آعِينَ النَّاسِ

لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾

قَالُوا أَنْتَ فَفَعَلْتَ هَٰذَا بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٢﴾

قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ

هَٰذَا فَاسْتَلَوْهُمْ إِنْ كَانُوا يَطْفِقُونَ ﴿٦٣﴾

فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ

أَنْتُمْ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾

ثُمَّ تَكْسِبُوهَا عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتُمْ

ooda (waxayna Dhaheen) Dhabbaad u Ogtahay inayna kuwani Hadlayn.

مَا هَؤُلَاءِ بِنَطْقُونَ ﴿٦٥﴾

66. Wuxuu Yidhi ma waxaad Caabudaysaan Eebe ka Sokow waxaan Idin Anfacyayn waxba idinna Dhibayn.

قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾

67. Ufbaa laydin Yidhi Idinka iyo Waxaad Caabudaysaan Eebe ka Sokow Miyeydaan wax kaseyn.

أَفِ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

68. Waxay Dhaheen Guba una Gargaara Ilaahyadiinna Haddaad wax Falaysaan.

قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلَ الْهَيْتِكُمْ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾

69. Waxan Nidhi Naaray u Noqo Qabow iyo Nabadgalyo Ibraahim.

قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾

70. Waxay la Dooneen Dhagar waxaana ka yeellay kuwo Khasaaray.

وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُم الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾

Nabi Ibraahim markuu ka Garhelay Gaaladii Hadal Cadna ku Yidhi yey Goosteen inay Gubaan oo Dab ku Tuuraan, Taasina waa Caadada Jaahiliinta in marka laga Gar helo Mu'miniinta ku Jeedsadaan Xumaanna u Maamulaan, Eebaase ka Nabadgaliyey Dhagartii, kana Koriyey Dabkii, Gaaladii iyo Waxay Caabudayenna Khasaare ku Dambaysiyey, Wuxuuna Xusay Nabi Ibraahim Eebe markii lagu Tuuray Dabka. Ibnu Cabbaas Wuxu Yidhi: «Waxaa i kaafiya Eebe Isagaana u Fiican Wakiiil» Waxaa yidhi Nabi Ibraahim markii Dabka lagu Tuuray, Nabiga Muxamed ahna Eebe ha Nabadgaliyee Markii lagu Yidhi Dadkiibaa Idiin Kulmay, Waxaa wariyey Bukhaari. Taasina waxay ku tusin in Xaqu Sarrayn Guulaysanna markii si Dhab ah Eebe loogu Xidhnaado lana Caabudo. Al-Anbiyaa' (62-70).

71. Waannu u Korinay (Nabi) Ibraahim iyo Nabi Luudh Dhulkii aan u Barakaynay Caalamka (Shaam).

وَجَعَلْنَاهُ وِلْدَانًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾

72. Waxaan Siinay Isxaaq iyo Yacquub oo Siyaada ah, waxaana ka Yeellay Dhammaan kuwo Suubban.

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾

73. Waxaana ka yeellay Imaamyo ku Hanuuniya Amarkanaga waxaana u waxyoonaay Falidda Khayrka, Oogidda Salaadda iyo Bixinta Sakada waxayna ahaayeen kuwo Na caabuda.

وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ ﴿٧٣﴾

74. (Nabi) Luudhna waxaan Siinay Xukun iyo Cilmi, waxaana ka Korinay Magaalaadii ahayd mid Fasha Xumo waxay ahaayeen Qoom Xun oo Faasiqiina.

وَلَوْطًا ءَاتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَجَعَلْنَاهُ مِن الْقَرْتَبَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبِيثَاتِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ ﴿٧٤﴾

75. Waxaana Galinay Naxariis-tanada, wuxuuna ka mid ahaa kuwa Suuban.

وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾

76. (Nabi) Nuuxna waa Korinay, markuu Dhawaaqay mar hore, waana ajiibnay, waana ka Korinay isaga iyo Ehelkiisaba Murugadii Waynayd.

وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ،
فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

77. Waana uga Gargaaray Qoomkii Beeniyey Aayaadkanaga, waxayna ahaayeen Qoom Xun waana Maanshaynay Dhammaantood.

وَنَصْرَتَهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بَيِّنَاتِنَا أَنَّهُمْ
كَانُوا قَوْمٌ سَوِيءٌ فَأَعْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾

Aayadahanna waxay ka warrami Qaar ka mid ah Nabiyadii Sida Nabi Ibraahim, Luudh, Isxaaq, Yacquub iyo Nuux, iyo sida Eebe uga Koriyey Qoomamkoodii Daalimiinta ahaa ee Xaqa ka Jeedsaday kana Madax Adaygay, Cidhibtii Fiicnaydna waxay u Hadhay Nabiyadii iyo Mu'miniintii Xaqa ku Raacday, Khasaare iyo Halaagna wuxuu u Dambeeyey Gaaladii Xaqa Diiday. Warka Nabiyadaasna meelo Badan oo Quraanka ah Yuu Faah Faahsanyahay, Waxaase Muhiim ah in lagu Waano Qaato Xaqana la Raaco. Al-Anbiyaa' (71-77).

78. Xusuuso (Nabi) Daawuud iyo (Nabi) Suleymaan markay Xukumayeen Beerta markuu Daaqay Adhi Qoom (Dad) waxaana ahayn kuwa Xukunkooda u Maraga (Arka).

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ
فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَسَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ
وَكَانَ لِكُلِّكُمُ شَهِيدٌ ﴿٧٨﴾

79. Waxaana Fahansiinay Sulaymaan, Dhammaanna waxaan Siinay Xukun iyo Cilmi, waxaana u Sakhirray Daawuud Buuraha iyagoo la Tasbiixsan iyo Shimbiraha, waana Fallaa «karraa».

فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا آتَيْنَاهُمْ حُكْمًا وَعِلْمًا
وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ
وَكَانَ فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾

80. Waxaana Barray Daawuud Samaynta Duruucda inay Idinka Dhawrto Dagaalkiina, ee ma Tihii kuwo Mahadin.

وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِنُحْصِنَكُمْ
مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾

81. Suleymaanna waxaan u Sakhirray Dabaysha iyadoo Daran oo ku Socota Amarkiisa Xaggii Dhulkii ahaa kaan Barakaynay Dhexdiisa, waxaana Nahay Kuwo wax walba Og.

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ
الَّتِي بَدَرْنَا فِيهَا وَكَانَ بَيْنَ يَدَيْهِ عَالِمِينَ ﴿٨١﴾

82. Shaydaamadana, waxaan uga Sakhirray Kuwo u Dhumban (Badda),

وَمِنَ الشَّيْطَانِ مَن يَبْغُضُونَ
لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ ﴿٨٢﴾

una Fala Camal aan kaas ahayn Ana-
gaana Ilaalina.

وَكَاذِبًا كَفُتِبَ عَلَيْهِ
٨٢

Sidoo kale Nabi Daawuud iyo Wiilkiisii Nabi Şulaymaan Iyagana Quraanku Meeluu kaga Hadlay, Mid walbana Wuxuu Eebe Siiyey Xukun iyo Cilmi, waxaana loo Sahlay Daawuud, Buuraha, Shimbiraha iyo Sameynta Qalabka Dagaalka, Sidoo kale waxaa loo Fududeeyey Nabi Suleymaan Dabaysha oo ku Sucon Amarkiisa iyo Shayaadiinta kuwo ka Shaqeeya Bad iyo Shaqa kalaba. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Garsoorayaashu waa Seddex, Mid Jannaduu Gali, Labana Naarta, Midka Xaqa yaqaan oo Xukuma Jannaduu Gali, Mid Jaahilnimo wax ku Xukuma Naartuu Gali, Mid Xaqa Yaqaan oo Xukuma wax ka Duwanaa Naartuu Gali. Taasina waxay ku Tusin Ahmiyadda Cadaaladda iyo in Dadku ku Qaybsami, ama Janno ama Naar. Al-Anbiyaa' (78-82).

83. (Xusuuso) Ayuubna markuu u
Dhawaaqay Eebihis (Isagoo Dhihi)
Aniga waxaa I taabtay Dhib Adiguna
waxaad Tahay Naxariis Badane.

وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ وَأَنَّى مَسْفِيَ الصَّرُّ
وَأَنْتَ أَزْكَمُ الرَّاحِمِينَ
٨٣

84. Waana Ajiibnay Waxaana ka
Faydnay waxa Haya oo Dhiba, wa-
xaana Siinay Ehelkiisii iyo wax la mid
ah Naxariis Xagganaga ah Darteed iyo
Waanada Caalamka.

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ فَاكْشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ صُرْحٍ
وَأَتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً
مِّنْ عِنْدِنَا وَذَكَرْنَا لِلْعَالَمِينَ
٨٤

85. Xusuuso Ismaaciil, Idiris, Dulkifli
Dhammaan waxay ka mid ahaayeen
kuwa Samra.

وَالصَّالِحِينَ وَالصَّالِحِينَ
وَالصَّالِحِينَ
٨٥

86. Waxaana Dhex galinay Naxariis
tanada waxayna ka Mid ahaayeen ku-
wa Suuban.

وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ
مِنَ الصَّالِحِينَ
٨٦

87. Nabi Yuunus (Xusuuso) markuu
Tagay isagoo Cadhaysan una Maleeyey
Inaanaan Cidhiidhyayn korkiisa oo uu
ku Dhawaaqay Mugdiyada Dhex-
dooda Ilaah aan Adi Ahayn ma Jiro
Nasahnaantaada Anigu waxaan ka
Mid ahaa kuwa Daalimiinta ah.

وَذَا التُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغْتَضِبًا فَظَنَّ أَن لَّنْ نَقْدِرَ
عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ يَا إِلَهَ الْآلَاتِ
سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ
٨٧

88. Waana Ajiibnay kana Korinay
Murugtii, Saasaana u Korinaa Mu'mi-
niinta.

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ وَوَجَّعْنَا لَهُ مِنَ الْعَمَلِ
وَكَذَلِكَ نُنشِئُ الْمُؤْمِنِينَ
٨٨

89. Zakariyana (Xusuuso) markuu u
Dhawaaqay Eebihis isagoo leh Eebow
hayga Tagin Anoo Kali ah Adaa u
Khayrroon Cid wax Dhaxashee «u
hadhee».

وَذَكَرْنَا يَا إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا
وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ
٨٩

90. Waana Ajiibnay waxaana Siinay
Yaxye waxaana u Hagaajinay Hawee-

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ
وَأَصْحَابًا لَهُ زَوْجَةً وَأَتَاهُمُ الْكُتُوبَ
٩٠

naydiisii, waxayna ahaayeen kuwo u Deg dega Khayraadka oo Na barya iyagoo Rajayn oo Cabsan waxayna ahaayeen kuwa Noo Khushuuca.

يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَكَ
رَبًّا وَرَهْبًا وَكَانُوا لَنَا خُشِيِّعِينَ ﴿٩١﴾

Aayadahan waxay ka Warrami Xaalkii Nabiyadaas iyo sida Eebe U Ajiibay Dhammaantood ugana Koriyey Dhibkii, Saasana Eebe u Aqbalaa Baryada Dadka Dhibban ee Wanwanaagsan, waxaana Shardi ah in si Dhab ah loo Caabudo Eebe Looguna Hogaansamo Xaqana la raaco Xumaana laga Fogaado. Al-Anbiyaa' (83-90).

91. Tiina (Xusuuso) Dhawrtay Xubinteedaa waa (maryama) oon ku Afuufnay Dhexdeeda Ruuxdanadii kana yeellay iyada iyo Wiilkeeda Calaa-madda Caalamka.

وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا
مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا
آيَةً الْعَالَمِينَ ﴿٩٢﴾

92. Tani waa Diintiinii waana Diin kaliya Aniguna waxaan Ahay Eebihiiin ee I caabuda.

إِنْ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٣﴾

93. waxayse isku Khilaafeen Amar-koodii Dhexdooda Dhammaanna Xagayгаа loo soo Celin.

وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كَلَّ إِلَيْنَا
رَجْعُونَ ﴿٩٤﴾

94. Ruuxii Fala Wanaag isagoo Mu'min ah lagama Qariyo Camalkiisa Anaguna waan u Qoraynaa.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا
كُفْرَانَ لِسَعِيدِهِ وَإِنَّا لَهُ كَنُيُوتٌ ﴿٩٥﴾

95. Waxaa ka Reebban Magaalo aan Halaagnay inay soo Noqoto «Soo bixin ka hor».

وَحَرَامٌ عَلَيْنَا أَنْ نَبْرَأَ أَهْلَكْنَاهَا أَنْتُمْ
لَا تَرْجِعُونَ ﴿٩٦﴾

96. Inta laga Furi soo (Dayn) Yaajuuj iyo Maajuuj iyaguna Jaho Sarreysa Dhaammanteed yey ka soo Deg degi.

حَقٌّ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ
وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿٩٧﴾

97. Waxaa Dhawaaday Yaboohii Xaqa Ahaa waxaana soo bixi inaytaagnaan Indhaha kuwa Gaaloobay (Iyagoo Dhihi) Halaaganagee waxaan kaga Sugnayn Halmaansho kan Waxaanse ahayn Daalimiin.

وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ إِذَا هِيَ شَخِصَةٌ
أَبْصُرُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَتْلُونَنَا قَدَكُنَّا
فِي عَقْلَةٍ مِنْ هَذَا بَلَّ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٩٨﴾

Maryam Bintu Cimraana wax badan yuu Quraanku ka warramay Sharaftedii iyo Sida Eebe u Dhawray ugana yeelay Iyada iyo Wiilkeedii Aayad iyo Calaaamad Caalamka. Eebana waa Kali wuxuuna Mutaa in Isaga uun La Caabudo, Dadkiise way kala tageen oo Iskhilaafeen. Rasuuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: annagu Nabiyada hadaan nahay Diintanadu waa mid (kaliya). Taasoo Macnaheedu yahay in waxyaabaha Waaweyn Diinuhu Iskaga mid Yihiin. Eebase loo Noqon Cid walbana ka Abaal marin waxay kasbatay, cid la Halaagayna Adduunka uma Soo noqoto inta Dadka laga soo Bixin oo Qiyaame la Gaadhi oo ay ka soo Bixi yaajuuj iyo maajuuj oo Waqtigu ka Dhawaado, markaasoo Kuwa Gaaloobay ay Indha Taagi Iyagoo Sheegi Inay Halaagsameen Daalimiinna Ahaayeen Halmaanshana kaga Sugnaayeen Qiyaamada, waxse ma taro Calaacal Waqtigaas ee waxaa wax Tari Wanaaggii la Hormarsaday. Al-Anbiyaa' (91-97).

98. Idinka iyo waxaad Caabudaysaan oo Eebe ka Soo hadhay waxay Noqon Shidaalka Jahannamo idinkuna waad ku Arooraysaan.

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَرَدُونَ ﴿٩٨﴾

99. Hadday Yihiin kuwaasu Ilaahyo kuma Arooreen,Dhamaanna way ku Waari.

لَوْ كَانَتْ هَتُوكَآءَ إِلَٰهَةٍ مَّآرِدُوهَا وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾

100. waxay ku Yeelan Dhexdeeda Qaylo.waxna Dhexdeeda kuma Maq-laan.

لَهُمْ فِيهَا زِينَةٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

101. kuway u Hor martay Xagganaga Wanaag kuwaasu Xaggeeda waa laga Fogayn.

إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾

102. mana Maqlaan Shanqadhteeda iyaguna waxay Doonto Naftoodu yey ku Waari.

لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنفُسُهُمْ خَالِدُونَ ﴿١٠٢﴾

103. mana Walbahaariyo Argagaxii Waynaa.waxayna kula kulmi Malaa'igtu kani waa Maalintiinnii ah Tii laydiin Yaboohay.

لَا يَخْرُجُ عَنْهُمْ الْغُرُوحُ وَالْأَكْبَابُ يُنَادُوا لِلَّهِ الْمَلِكِ ۖ كَذَٰلِكَ هَذَا تَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾

104. waana Maalintaan u Duubayno Samada Sida loo Duubo Warqadaha Kitaabka, Sidaan ku Billownay Abu-riddii hore Yaana ku soo Celinaynaa, waa Yabooh korkanaga ah,annagaana Falna saas.

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَآءَ كَطَيِّ السِّجِلِ لِلْكَتُوبِ ۗ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَا عَلَيْنَا ۗ إِنَّا كَآفِعُونَ ﴿١٠٤﴾

105. Dhab ahaan waxaan ugu Qorray Zabuur Sheegid ka Dib (Luuxul Max-fuudka) Dhulka waxaa Dhaxli Addoomadayda Suuban.

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾

106. kan Gaadhsiin baa ugu Sugan CiddiiCaabudi (Eebe).

إِنَّ فِي هَٰذَا بَلَدًا لِقَوْمٍ وَعِيدٍ ﴿١٠٦﴾

107. kumana aanaan Dirin Naxariista Caalamka adoo ah Mooyee.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٠٧﴾

Ciddii wax Eebe ka soo hadhay Caabudda iyo cidday Caabudeenba oo ka Raalli ah waxay noqon Shidaalka Naarta, Ciddii Wanaag ugu hor maray Eebe waa laga Fogayn, mana maqlo shanqadheeda, wuxuu Doonana jannaduu ka helaa, mana ka Naxo Argagaxa Qiyaamada, Malaa'igtaana u bisharayn, waana Maalinta Cirka la Duubi'Dhulka Jannada iyo kan Adduunba waxaa u Hadhi Mu'miniinta Suubban, Quraankuna waa Gaadhsiin' Rasuulkuna waa naxariista Caalamka, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa yeelee) wuxuu yidhi: Layma Bixinin anoo wax Lacnada ee waxaa uun lay bixiyey Anoo Naxariis ah, Muslim. (Muslim). Al-Anbiyaa' (98-107).

108. Waxaad Dhahdaa waxaa uun lay Waxyooday Aniga in Ilaaheennu Ilaah kaliya yahay ee Idinku Muslimiin ma Tihiiin (Ma Hogaansameysaan).

قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ
إِلَهُ وَاحِدٌ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾

109. Haddayse Jeedsadaan waxaad Dhahdaa waxaan idin Ogaysiiyey si Si-man (Cad) Colnimo Mana Ogi inay Dhawdahay ama Fogtahay waxa lay-diin Yaboohay.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ ءَاذَنْتُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ
وَإِنْ أَدْرِيٓ أَقْرَبُ أَمِ بَعِيدٌ مَّا تُوْعَدُونَ ﴿١٠٩﴾

110. Eebe wuxuu Ogyahay waxa lala Qaylyo oo Hadala wuxuuna Ogyahay waxaad Qarinaysaan.

إِنَّهُ يُعَلِّمُ الْجَهْرَمُونَ الْقَوْلَ وَيَعْلَمُ
مَا تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾

111. Mana Ogi waxay u Dhawdahay inay Fidmo idiintahay iyo Raaxo Tan iyo Muddo.

وَإِنْ أَدْرِيٓ لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَنْعٌ لِّإِلٰهِيْنَ ﴿١١١﴾

112. Wuxuu yidhi (Nabigu) Eebow ku kala Xukun (Dhexdanada) Xaq, Eebahanana waa Raxmaan ee Looga Kaalmo waydiisto waxaad Sheegaysaan.

قَالَ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمٰنُ الْمُسْتَعٰنُ
عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

Eebe waa Kali, Isagayna waajibtahay in Loo Hogaansamo, Ciddiise Jeedsata ha Ogaato si Cad inay Eebe iyo Rasuulkiisa la Colloowday, Kolleyna waa kii Gaalo la Ciqaabo ama ha Dhawaato ama ha Dib Dhacdo Muddee, Eebana waa Ogyahay wax kasta ama Ha la Muujiyo ama Ha la Qarsadee, Dib u Dhigidda Ciqaabtuna waxaa Suurowda inay tahay Imtixaam iyo u Raaxayn Muddo. Eebana isagaa ah Xaakimka Caadilka ah, Sharcigiisaana Caadil ah, Isagaana looga Kaalmo waydiistaa Dhibaataada iyo waxay Gaaladu Sheegi oo Xumaan ah. Nabiga iyo Nabiyadii kalaba Nabadgalyo Eebe korkooda ha yeelee waxay Dhihi jireen Eebow Cadaalo nagu kala Xukun Anaga iyo Qoomkanaga. Al-Anbiyaa' (108-112).

Suurat Al-Xajj

سُورَةُ الْحَجِّ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo Mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Dadaw ka Dhawrsada Eebihiiin Maxaaycelay Gilgilashada Saacadda (Qiyaame) waa wax wayn (Daran).

يَأْتِيهَا النَّاسُ أَتْفَارِيكُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ
السَّاعَةِ شَىْءٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾

2. Waana Maalintaad Arkaysaan Iya-dooy Halmaami Mid wax Nuujisa

يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا

Dhammaanteed waxay Nuujinaysay, ooy Dejin (Tuuri) mid Kastoo Uur leh Uurkeeda, waxaadna Arkaysaa Dadkoo Waalan, mana aha kuwo (dhab) u Waalan ee Cadaabka Eebaa Daran.

3. Dadka waxaa ka mid ah Ruux ku Murmi Eebe Cilmi la'aan oo raaci Shaydaan kastoo Madax Adag.

4. Waxa loo Qoray (Shaydaan) Ruuxii Talada u Dhiibta (Raaca) inuu Baadiyeeyo kuna Toosiyo Cadaabka

Suurraddan waxaa lagu Magacaabaa Suuradda Xajka, Maxaayeelay waxay ka Warrantay Xajka iyo waxa la Xidhiidha, waxayna ku Billaabatay Shiddada Qiyaamada iyo inay Dadku ka Dhawrsadaan Dhibaataadaa, waxaana looga Dhawrsan Camal Fiican, Dadkuna Maalintaas waxay la Kulmi Arrin wayn inta laga Moodo inay Waalanyihiin iyagoon Waallayn ee waa uun Dhibka, wixii Ilma ah oo Lanuujinhaya ama Uurka ku jirayna la Tuuro, Tan kale ma Haboona in Cilmi Darro lagu Doodo Eebe iyo Diinta, lana Raaco Shaydaan wax Dhumiya, Naartana u Hogaamiya.

Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi : Waxaa laydin Soo kulmin Qiyaamada idinkoo Kaba La' oo Qaawan, oon Gudnayn, Caa'isha waxay Tidhi : Rasuulka Eebow Ragga iyo Haweenku mays Dhawri! Markaasuu Yidhi : Nabigu Caa'ishoy Xaalku waa ka Daranyahay in waxaasi Shuqliyo. Taasina waxay ku Tusin Dhibaataada Qiyaamada. Al-Xajj (1-4).

5. Dadow haddaad Tihiin kuwo Shakisoo Bixinta Annagaa idinka Abuuray Carro, Haddana Dhibic Haddana Calaqa, Haddana Goosin la Abuuray iyo Midaan la Abuurin si aan idiinku Caddayno (Qudrada Eebe) waxaana ku sugnaa Makaanka waxaan Doono Tan iyo Muddo Magacaaban, markaasaan idin soo Bixinaynaa Idinkoo Yar, markaas inaad Gaadhaan Xooggiinna : waxaa idinka mid ah Cid la oofsan (Dhiman) waxaana idinka mid ah kuwo loo celin Cimri Liita (Gabow) si ayna u Garanin intay wax Yaqiineen ka dib waxba, waxaad Arkaysaa Dhulkoo Abaar (Dhimaad) ah markaan ku soo Dejinno Korkeeda Biyana way Gilgilataa wayna Kortaa, waxayna soo Bixisaa Nooc kastoo Quruxsan.

6. Taasna waxaa ugu Wacan in Eebe uun Xaq yahay uuna Nooleeyo waxa Dhintay iyo inuu wax walba Karo,

7. Iyo in Saacadda Qiyaame iman Shaki la'aan, Eebana wuxuu soo Bixin

أَرَضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمَلٍ حَمْلَهَا
وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَىٰ وَمَاهُم بِسُكَرَىٰ
وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴿١﴾

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ
وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ ﴿٢﴾

كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَآتَاهُ يَضِلُّهُ
وَيَهْدِيهِ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٣﴾

بَنَاتِهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا
خَلَقْنَاكُمْ مِّن نُّرَابٍ ثُمَّ مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عُلْقَةٍ
ثُمَّ مِّن مَّضْغَةٍ مُّخْتَلَفَةٍ وَغَيْرِ مُخْتَلَفَةٍ لِّنَبِّئِكُمْ

وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى
ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُوهُنَّ أَشَدَّكُمْ
وَمِنْكُمْ مَّن يَتُوفَّىٰ وَمِنْكُمْ مَّن يَمُوتُ

إِلَىٰ أَرْضِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ مَن بَعْدَ عِلْمٍ
شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا
الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ

مِّن كُلِّ رَوْحٍ بِحَيْجٍ ﴿٥﴾

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُخَيِّ الْمَوْتَىٰ

وَأَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا

waxa Qubuuraha ku Sugaan.

وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٧﴾

Dadka kuma haboona inay diidaan soo Bixinta Maxaayeelay waxay soo mareen Abuurid kala Duwan Laga bilaabo Dhibic Ilaa intay ka Gaboobaan, Arrintaasuna ugu filan Waano, waxaa kaloo Waano ugu Filan Roobka iyo Dooguu soo Bixiyo Abaar ka Dib, Taasina waxay Sugi Awoodda Eebe iyo Xaqnima-diisa iyo in Qiyaamadu Imaan Shaki la'aan iyo Eebe inuu soo Bixin waxa Dhintay. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Abuuridda Midkiin waxaa lagu Kulmiyaa Uurka Hooyadii Afartan Dhibic, markaas Xinjir in la Mid ah, haddana Goosin Sidoo kale, markaas Malag loo Bixiyaa waxaana la Faraa Afar Kalimo waxaana la Qoraa Rizqiigisa, Camalkiisa, Ajashiisa Xuman iyo Liibaan, markaasaa lagu Afuufaa Ruuxda. Waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim. Taasina waxay ku Tusin in Dadaal Fiican la dadaalo iyadoo la Ogyahay in Eebe wax walba Qaddaray. Al-Xajj (5-7).

8. Dadka waxaa ka mid ah mid ku Doodi Eebe Cilmi La'aan iyo Hanuun La'aan iyo Kitaab wax Nuurin la'aantiis.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى
وَلَا كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٨﴾

9. oo Dadbi Luqunta (Iskibrin) inuu ka Dhumiyo Jidka Eebe.wuxuu Mudan Adduunyada Dulli waxaana Dhadhansiin Maalinta Qiyaame Cadaab wax Guba.

ثَائِي عَطْفِهِ، لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي الدُّنْيَا
خِزْيٌ وَيُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾

10. Taasna waa waxay Hor marsatay Gacmahaagu.Eebana ma aha Dulmi-yaha Addoomada.

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْت يَدَاكَ

وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿١٠﴾

11. Waxaa ka mid ah Dadka mid u Caabudi (Eebe) Dhinac (Shaki) Hadduu soo Gaadho Khayra Xasili,Hadduu soo Gaadho Imtixaan (Dhibna) u Gadooma Wajigiisa (Gaalooaba) wuxuu Khasariyey Adduun iyo Aakhiraba Kaasina waa Khasaaraha Cad uun.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْبِدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ
أَطْمَأَنَّنَ بِهِ وَعَلَىٰ أَصَابِهِ فِتْنَةٌ أُنْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ -
خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ
الْمُبِينُ ﴿١١﴾

12. Wuxuu Caabudi (Baryina) Eebe ka Sokow waxaan Dhibayn Anfacyayna Kaasina waa uun Baadida Fog.

يَدْعُوا مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَبْصُرُهُ
وَمَا لَا يَنْفَعُهُ، ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْعَبِيدِ ﴿١٢﴾

13. Wuxuu Caabudi wax Dhibkiisu ka Dhawyahay Nacfigiisu, isagaa u Xun Sokeeye una Xun la noolaadi.

يَدْعُوا لِمَن ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِن نَّفْعِهِ، لَيْسَ الْمَوْلَىٰ
وَلَيْسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾

Waxaa ka mid ah Dadka kuwo ku Murmi Ilaahay Cilmi iyo Hanuun iyo Kitaab Cad La'aantiis, ee Kibir iyo Iska weyni uun la Jooga, inay Dadka Xaqa ka Leexiyaan, kuwaasuna waxay mudan Dulli Adduun iyo cadaab Aakhira, lamana Dulmiyin ee waa waxay hor marsatay Gacantiisu, waxaa kaloo ka mid ah kuwa Eebe u Caabudi dhinac oo Hadduu Khayr Helana Xasila, Haddii Dhib ku Yimaadana Gaalooba, Kaasina waa mid iska Khasariyey Adduun iyo Aakhiraba, waana Khasaaraha Dhabta ah, wuxuuna Caabudi Eebe ka Sokow waxaan waxba Tarayn, dhibkiisuna ku Dhawyahay Nacfigiisa,kaasaana u Xun Sokeeye iyo Cashiir. Ibnu Cabbaas wuxuu Sheegay in Baadiyihii Carbeed markay Khayr Helaanna Dhihi Jireen waa Diin Fiican marka Dhib ku Yimaaddana Dhihi Jireen waa Diin Xun Markaasaa Eebe soo Dejiiyey Aayadahan,Diintuna waa uun Xaq, ama Barwaaqo ha timaaddo ama Dhib ha yimaadee. Al-Xajj (8-13).

20. Waxaana lagu Gubaa (Lagu Dhalaaliyaa) waxa Caloosha ku Jira iyo Jidhka (Haraga).

يُضْهِرُهُ مَا فِي بَطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ﴿٢٠﴾

21. waxay Mudan Budhadh Bir ah.

وَمَنْ مَقَمِعٌ مِنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾

22. Markastooy Doonaan inay ka Baaxan Xaggeeda Walbahaar Dartiis waa lagu Celiyaa Dhexdeeda (waxaana la Dhahaa) Dhadhamiya Cadaabka Gubbida.

كَلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَيْرِ
أُعِيدُوا فِيهَا وَذُقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٢٢﴾

23. Eebana wuxuu Galiyaa kuwa Rumeeyey (Xaqa) oo Fala Camal Fiican Jannooyin ay Dureeri Dhexdeeda Wabiyaal, waxaana, Loogu Xidhaa Dhexdeeda Jinjimo Dahab ah iyo Jawhar, Dharkooduna Dhexdeeda waa Xariir.

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
يُحْكَمُونَ فِيهَا مِنَ الْأَسَاوِرِ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا
وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾

24. Waxaana lagu Hanuuniyey Wanaagga Hadalka waxaana lagu Hanuuniyey Jidka la Mahdiyo.

وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا
إِلَى صِرَاطٍ الْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾

25. kuwa Gaaloobay oo ka Celiya Jidka Eebe iyo Masaajidka Xurmaysan ee looga Yeelay Dadka Sinnaan mid ku Nagi iyo mid Meel ka yimidba ciddii la Doonta Dhexdiisa Leexin Dulmi ah (Xumaan) waxaannu Dhadhansiin Cadaab Daran.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً
الْعَرِكَفِ فِيهِ وَالْبَاءُ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ
بِإِلْحَامٍ يُظْمِرْ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾

Kuwa Xaqa ku socda iyo kuwa Gaalaada ah waa labo Kooxood oo ku Doodi Eebe, markaasaa Eebe Gaalana si darran u Ciqaabi, Mu'miniintana Janno iyo Wanaag ku Abaal marin, maxaayelay Wanaagbaa Eebe ku toosiye, Ciddiise Gaalowda oo ka Celisa Dadka Jidka Eebe iyo Masaajidka Xurmaysan ee Eebe u Simay Mu'miniinta iyo Ciddii wax Qallooca iyo Dulmi kula Timaadda Dhexdiisa wuxuu ku Abaal marin Cadaab Daran.

Ibnu Cabbas wuxuu yidhi: Dulmigaas waa inaad ku Bannaysataa Xaramka wax lagaa Reebyay oo Xumaan ah ama Dil Xaq Darro. Ciddii Saas Fashana waxay Mudan Cadaab Daran. Al-Xajj (19-25).

26. (Xusuuso) markaan u Muujinay Nabi Ibraahim Meeja Baytka (Kacbada) Annagoo ku Dhihi Ha la Wadaajin Eebe (Cibaadada) waxba u Daahirina Gurigayga kuwa Dhawaafi iyo kuwa Taagan iyo kuwa ku Rukuucsan ee Sujuudsan.

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ
لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ
وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٦﴾

27. Ogaysiina Dadka Xajka ha kuu Yimaaddeen iyagoo Lugayn iyo mid Bog Dheer Dhammaanteed oo ka iman Jaha kasta oo Dheer.

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى
كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَكَ مِنْ كُلِّ فَيْجٍ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾

28. inay Joogaan (u yimaadaan) Nacfigooda Dartiis, oy xusaan Magaca Eebe Maalmo la Yaqaan, waxa Eebe ku Arzaaqay oo ah Xayawaanka nicmoolayda, ka Cuna Xaggeeda Quudiyana kan Dhibaataysan ee Faqiirka ah.

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ
فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَةٍ عَلَىٰ مَارَزَفِهِمْ مِنْ بَيْمَةِ
الْأَنْعَامِ فَاكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعمُوا
الْبَائِسَ الْفَقِيرَ ﴿٢٨﴾

29. markaas ha Dhammeeyeen basaastooda, hana Oofiyeen nador-kooda, hana Dhawaafeen Baydka Horreeyey.

ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُوفُوا
نُدُورَهُمْ وَلِيَطَّوَفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾

waxaa Eebe Tusiyeey-Nabi Ibraahim Kacbada wuuna Dhisay isagoo Faray inuu Gaalimada ka nadiifiyo, dadkana Xajka ugu yeedho, si ay meel kasta uga yimaadaan, una Helaan Nacfi Adduun iyo mid Aakhiraba, una Xusaan Eebe, Hadiyo Xoola ahna ugu Gawraacaan waxna ka Cunaan kana Quudiyaan Masaakiinta iyo kuwa Dhibaataysan, Basaastana iska Bi'iyaan Oofiyayanna nadarka, Dhawaafaanna Baydka horreeyey. Saasaad u Aragtaa in si Daran loo Yimaaddo Maka Xaj iyo Cumro, loogaana helaan Wanaag iyo Khayr Adduun iyo Aakhiraba, waana Masaajid Sharaf leh oy Kacbada ku Taal oy Waajibna tahay in la Weyneeyo, waxaana sugnaatay in Nabigu (Naxariis iyo nabadgalyo Eebbe korkiisa ha yeelee) La warsaday Masaajidke u Horreeyey Uuna Yidhi (Masaajidka Xurmaysan) lana yidhi Yaa ku Xigay Yidhina (Baytul maqdis), imisaa u Dhaxaysay markii la Yidhina uu Yidhi Afartan Sano. Kacbada waa Tan ula Jeedsadaan Muslimiintu Salaadda kuna Tusin Midnimada iyo Sinaanta iyo Isu naxariisashada, waana Sharafta Islaamka iyo Muuqiisa. Al-Xajj (26-29).

30. Waa Saas, Ruuxii Wayneeya wuxuu Reebay Eebe Saasaa u Khayrroon Eebihis Agtiisa, waxaana laydiin baneeyey Nicmoolayda waxa Laydinku akhriyo Mooyee ee ka Dheeraada Xumaanta ah Sanamyada kana Dheeraada Hadalka Beenta ah.

ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظِمِ حُرْمَةَ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ
عِنْدَ رَبِّهِ وَأَجَلْتُ لَكُمْ الْأَنْعَامَ إِلَّا
مَا بَدَلْنَا عَلَيْكُمْ فَأَجْتَكِنُوا الرِّجْسَ
مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٣٠﴾

31. Idinkoo u Toosan Eebe oon Mushrikiin ahayn, Ruuxii u Shariig yeela Eebe wuxuu la mid yahay mid ka Soo Dhacay Samada oy Dafi Shimbirtu ama ay ku Tuuri Dabaysho Meel Dheer oo halaag ah.

حُفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ، وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا
خَرِمَ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخَطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوَىٰ بِهِ
الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَجِيقٍ ﴿٣١﴾

32. waa Saas Ruuxii wayneeya Amaraada Eebe (Sharcigiisa) taasi waa dhawrsashada Quluubta.

ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظِمِ شَعِيرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا
مِنَ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾

33. waxaa idiinku Sugnaaday (hadiyada) Nacfi Tan iyo Muddo, Markaas

لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعٌ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى

waxay ku Dhammaan Baydka Horreeyey.

ثُمَّ مَجَّاهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٣٦﴾

34. Ummad kasta waxaan u yeellay Cibaado (Ciid) inay ku Xusaan Eebe wuxuu ku Arzaaqay oo Xayawaanka Nicmoolayda ah, Ilaahiinna waa Ilaah kaliya ee u Hogaansama una Bishaaree, kuwa Xasilloon (ee Cabsada) ee ah.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةٍ ۗ لَّا تَعْبَهُ ۗ فَالْهَكْمُ لِلَّهِ وَجَدْ قَلْبَهُ ۗ اسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾

35. Kuwa marka la Xuso Eebe ay Cabsato Quluubtoodu, kuna Samra waxa ku Dhaca ee Ooga Salaadda waxaan ku Arzaaqayna wax ka Bixiya.

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَىٰ مَا أَصَابَهُمُ وَالْمُصِيبِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٧﴾

Saan soo Sheegnay Suuraddan waxay ka warrami Camalka Xajka, halkanna wuxuu Eebe Fari in la Dhawro Sharcigiisa, lagana Dheeraado Gaalnimada iyo Beenta, Illeen Ciddii Eebe wax la Caabudda waa midday ku Dhacday khasaare waxayna kale oy ka warrami Aayaduhu Hadyada la Gawrici Xajka iyo Habkeeda iyo in Eebe kaliya la Caabudo Loona Hogaansamo Sharcigiisa, kuwaas saas Falana waa kuwa Qalbigoodu Cabsado oo Samra, oo Salaadda Ooga, Zakadana Bixiya, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Maraga Beenta ah wuxuu la Sinnaaday Eebe wax lala Caabudo, wuxuuna Akhriyey Aayadda. Taasina waxay ku tusin Xumaanta Beenta iyo inay Khatartahay inay kala mid Noqotay Gaalimada. Al-Xajj (30-35).

36. Loogga (Hadyada) waxaan idiinka Yeellay Sharciga Calaamooyinka Eebe waxaana idiinku Sugaan Dhexdeeda Khayr ee ku Xusa Magaca Eebe Korkeeda iyadoo Jilib Xidhan, markay U dhacdo Dhinacna wax ka Cuna, kana Quudiya kan Dhawrsoon iyo kan Warsanba, Saasaana idiinka Fududaynaa inaad Mahdisaan.

وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُم مِّنْ شَعْتِيرٍ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَكَرِيمٌ بِهَا خَيْرٌ ۗ فَأَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ ۗ فَإِذَا وَجِجَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنهَا وَأَطِعُوا ۗ الْقَانِيعَ وَالْمَعْتَرَةَ ۗ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾

37. Ma gaadho Eebe Hilibkeedu iyo Dhiiggeedu waxaase Gaadha ka Dhawrsoonidiinna, Saasaana Eebe idiinku Fududeeyaa inaad ku Waynaysaan wuxuu idiinku Hanuuniyey una Bishaaree kuwa Wanaaga Fala.

لَن يَنَالَ اللَّهُ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ الْقَرْيُ ۗ يَسْكُرُ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتَكْبُرُوا ۗ اللَّهُ عَلَىٰ مَا هَدَيْتُمْكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾

38. Eebana wuu Daafacaa kuwa Rumeeyey (Xaqa) Eebana ma Jecla mid kastoo Khayaamo Badan oo Gaalimo Badan.

إِنَّ اللَّهَ يَدْفَعُ عَنِ الَّذِينَ ءَامَنُوا ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٨﴾

39. waxaa loo Idmay kuwa lala Dagaallami (inay Dagaallamaan)

أَذْنٌ لِلَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا ۗ وَإِنَّ اللَّهَ

maxaayeelay waa la Dulmiyey Eebena
Gargaarkooda wuu Karaa.

عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٣٦﴾

40. waana kuwa laga Bixiyey Gurya-
hoodii xaq Darro iyo Inay Dheheen
Eebahanno waa Ilaahay, haddayna Ji-
rin ku Daaficidda Eebe Dadka Qaar-
kood Qaar waxaa la Dumin lahaa
Macaabidda Yuhuud, iyo Biyac
Kaniisadaha, iyo Kaniisadda Dad kale,
iyo Masaajidda lagu Xuso Dhexdeeda
magaca Eebe wax badan, wuuna u Gar-
gaari Eebee Cidii u Gargaarta (Diin-
tiisa) Eebana waa Xoog Badane Ad-
kaada.

الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ
يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ
لَهَلَّمْتُمْ صَوَامِعَ وَبِيَعَ وَصَلَوَاتٍ وَمَسَاجِدَ
يُذَكَّرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ
اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾

Xoolaha Eebaa Noogu Nicmeeyey, Cunno, Cabbid, Rarasho, Korid iyo waxyaalo kale, Hadyana Xajkaa loogu, Qalaa waxaana wax laga siiyaa kuwa Baahan, Ilaahayna Dan kama leh Hilibkeeda iyo Dhiigeeda ee Wuxuu ka Abaalmaryaa Wanaagga, Eebaana Daafaca Mu'miniinta Dhabta ah Loona Idmay inay Dagaallamaan, Illeen waa la dulmiyey oo Xaq Darro looga soo Bixiyey Guryahoodiye, Haddaan Eebe Mu'miniinta ku Daaficin Gaaladana waxaa la Dumin lahaa Meelaha lagu Caabudo Eebe. Al-Xajj (36-40).

41. waana kuwa Haddaan Makanino
Dhulka Ooga Salaadda oo Bixiya Za-
kada oo Fara Wanaagga oo ka Reeba
Xumaanta. Eebaana iskale Cidhibta
Arrimaha.

الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَتَوُوا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ
وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾

42. Hadday ku Beeniyaan waxaa Bee-
niyey Hortood Qoomkii (Nabi) Nuux
iyo Caad iyo Thamuud.

وَأِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ
قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودٌ ﴿٤٢﴾

43. iyo Qoomkii (Nabi) Ibraahim iyo
Qoomkii (Nabi) Luudh.

وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمِ لُوطٍ ﴿٤٣﴾

44. iyo Ehelkii Madyan, waana la Bee-
niyey (Nabi) Muuse, waana Sugay Gaa-
lada markaasaan Qabtay ee see noqday
Ciqaabkii.

وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ ۗ وَكَذَّبَ مُوسَىٰ فَأَمَلَيْتُ
لِلْكَافِرِينَ ۗ ثُمَّ أَخَذْتَهُمْ ۗ فَكَيْفَ
كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾

45. maxay Badantahay Magaalo aan
Halaagnay iyadoo Gardaran iyaduna u
Dhacday Darbiyadeedii iyo Ceel la
Halleeyey iyo Daar wayn (markii la
Halaagay Dadkii).

فَكَانَ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ
فِيهَا حَارُوبَةٌ ۗ عَلَيْنَا عُرُوشُهَا
وَبَيْتٌ مُعْتَلَقٌ ۗ وَقَصْرٌ مَشِيدٌ ﴿٤٥﴾

46. Miyeyna ku Soconin Dhulka oy u
Ahaato Quluub ay wax ku Kasaan ama

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُون لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ

Dhago oy wax ku Maqlaan, Indha Beelka Dhabta ahna waa Indho Beelka Quluubta ku Sugaan Laabta.

يٰۤاَوۡءَاۡدَانَۙ يَسۡمَعُونَ بِهَا فَاِنَّهَا لَا تَعۡمَىۙ اِلَّا بَصۡرُ
وَلٰكِن تَعۡمَىۙ الْقُلُوۡبَ الَّتِيۙ فِي الصُّدُوۡرِ ﴿٤٦﴾

Kuwa Eebe u Yaboohay una Gargaaro waa kuwa Niyeysan Hadduu Eebe makaniyo Dhulka ku Maamuli Diinta Eebe iyo Sharcigiisa, oo Dhawri Salaadda, Zakada Wanaag Faridda, Xumaan ka Reebidda, iyo Khayroo Dhan. Kuwaan Saas ahaynse siday ku Mudan Gargaar Eebe, Ciddiise Beenisa Nabiga iyo Xaqa, waxay la mid Noqon kuwii hore ee Beeniyey lana Cigaabay, Imisaana la Halaagay Magaalo Kibirtay oy Guryihii, Ceelashii iyo Meel kastaba Cidlowday, wayna Arki Kartaa Ciddii marta Dhulka. Indha la'aanta Dhabta ahna waa Tan Qalbiga mar Haddaan Xaqa, Hanuunka iyo Nuurka Eebe lagu garanayn. Al-Xajj (41-46).

47. waxay Dedejisan Cadaab mana Baajinaayo Eebe Yaboohiisa, Maalin Eebe Agtiisana waxay la mid tahay kun Sano oo waxaad Tirinaysaan.

وَيَسۡتَعۡجِلُوۡنَاۙ بِالْعَذَابِ وَلٰنۢ يُخَلِّفَ اللّٰهُ وَعۡدَهُۥٓ
وَاِنَّكَ يَوْمَآ عِنۡدَ رَبِّكَ كَالۡفِ سَنَةِ
مِمَّا تَعۡذُرُونَ ﴿٤٧﴾

48. Badanaa Magaalo aan u Sugnay* iyadoo Daalimad ah. Markaas aan Qabtay Xaggayga Umbaana loo Ahaan.

وَكَأَنَّ مِنَ قَرۡبِيۙ اٰمَلَيْتَ لَهَا وُهۡى ظَالِمَةً
نُّرَاۡخِذُهَاۙ وَاِلَى الْمَصِيۡرِ ﴿٤٨﴾

49. waxaad Dhaahdaa Dadow waxaan uun Anigu idiin ahay Dige Cad.

قُلۡ يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اِنَّمَا اَنَا لَكُمۡ نَذِيۡرٌ مُّبۡيۡنٌ ﴿٤٩﴾

50. kuwa Rumeeyey (Xaqa) oo falay Camal Fiican waxay mudan Dambi Dhaaf iyo Rizqi Sharaf leh (Janno).

فَالَّذِيۙنَ ءَامَنُوۡا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمۡ مَغۡفِرَةٌ
وَرِزۡقٌ كَرِيۡمٌ ﴿٥٠﴾

51. kuwa u Socda (Xumaanta) Aayaadkanaga iyo (isku dayi) inay na daaliyaan kuwaasu waa Ehelka Ja-xiimo.

وَالَّذِيۙنَ سَعَوۡا فِىۙ اٰيٰتِنَا مُعۡجِزِيۙنَ اُولٰٓئِكَ
اَصۡحٰبُ الْجَحِيۡمِ ﴿٥١﴾

Mana Habboona in la soo Dedejisto Cigaabta Eebe iyo Cadaabkiisa, ILLeen Eebe ma Baajiyo Yaboohiisee, Maalintuna Eebe agtiisa waxay la mid tahay Kun sano oo waxa la Tiriyo ah. waxaana sugnaaday in Nabigu Yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Waxay Gali Fuqarada Muslimiintu Janada ka Hor kuwa Xoolaha leh Maalin Nuskeed Shan Boqol oo Sano cid kastoo la halaagana Eebe umbay la Kulmi oo Abaal marin. Nabiguna waa u Digaha Dadka, Ciddii wanaag Fashana waxay mudan Dambi Dhaaf iyo Rizqi Sharafleh, kuwa Xaqa ka hor imaanna waa Ehelka Naarta. mana Sinna Xumaante iyo Sama fale xaqa Raaca oo wanaag u horseeda. Al-Xajj (47-51).

* u Kaadinnay.

52. Rasuulkastoon Dirray ama Nabi Hortaa, markuu wax Akhrin waxbuu ku Tuuraa Shaydaanku Akhris-kiisa, markaasuu Baabi'ya Eebe wuxuu Tuuri Shaydaanku wuxuuna Sugaa Aayaadkiisa, Eebana waa Ogaade Fal-san.

وَمَا اَرْسَلۡنَا مِنْ قَبۡلِكَ مِنْ رَّسُوۡلٍ وَّلَا نَنۡبِۙ اِلَّا
اِذَا تَمَّعَ الَّذِي الشَّيۡطٰنُ فِىۙ اٰمِنِيۙتِهٖۙ فَيَسۡخُۙ اِلۡلٰهَ
مَا يَلۡتَقِى الشَّيۡطٰنُ نُرۡ يَخۡبِۙ اِلۡلٰهَ اٰمِنِيۙتِهٖۙ
وَاللّٰهُ عَلِيۡمٌ حَكِيۡمٌ ﴿٥٢﴾

53. si uu uga yeelo waxa Shaydaanku Tuuri Fidmo kuwa Quluubtoodu Bugto ee ka Ingagan Quluubta Daalmiintuna waxay ku Suganyihiin Khilaaf (Baadi) Fog.

54. inay Ogaadaan kuwa Cilmiga la siiyey «Mu'miniintu» inuu yahay Xaq Eebe ka yimid (Quraanka) oy Rumeeyaan,oy u Khushuucdo Dartiis Quluubtoodu'Eebana wuu ku hanuunin kuwa Rumeeyey (xaqa) Jid Toosan.

55. kana tagaan kuwa gaaloobay Shaki intay ugu Timaaddo Saacaddu Kado ama u yimaaddo cadaab Maalin daran.

56. Xukunka Maalintaas Eebaa iska leh,wuuna kala Xukmin Dhexdooda, kuwa Rumeeyey (Xaqa) oo falay Camal Fiican waxay Gali Janada Naaciimo.

57. kuwa Gaaloobay oo beeniyey Aayaadkanagana kuwaas waxaa u Sugnaaday Cadaab wax Dulleeya.

لِيَجْعَلَ مَا يَلْقَى الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾

وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِّنْهُ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾
الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ لَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥٧﴾

Qisada kutubta Qaarkeed qorto oo ku Saabsan in Shaydaan Nabiga wax ugu Tuuray intuu Sanamyada Sheego ma aha wax Sugan,waana ka Dhawrsanyahay Nabigu Arrintaas, Hase yeeshee Gaaladaa Shaydaan Moodsiiyey Arrintaas, Eebana Xumaanta wuu Tiraa Xaqaana wuu Sugaa, si Cidduu Dhuminna u Muuqato Tii Toosnaanna u Muuqato,iyo inay Mu'miniintu ogaadaan Xaqa, Jidka ku Toosan, Gaalana Xumaan Madayso intay uga Timaaddo Saacadda ama Ciqaab daran, Xukunka Qiyaamadana Eebaa iska leh, isagaana kala Xukumi Dhexdooda, kuwa Fiicanna Jannuu Galin kuwa Xunna Naar Daran, Nabiguna waa ka fogyahay inuu Shaydaan u soo Dhawaado. Al-Xajj (52-57).

58. kuwa ku Hijrooday Jidka Eebe Haddana la Dilo ama dhinta wuxuu ku Arzaaqi kuwaas Eebe Rizqi Wanaagsan, Eebana waa ku Khayrroon yahay Rizqiisuu.

59. wuxuuna Galin Meel ay ka Raalli Noqon (Janno) Eebana waa Oge Dulbadan.

60. waa saas,Ruuxii Ciqaaba inta la Ciqaabay oo kale Markaas la garda-

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قَتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّزُقِينَ ﴿٥٨﴾

لِيَدْخُلَنَّهُمْ فِي دَخْلٍ رِضْوَانَهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾

ذَٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبْ بِمِثْلِ مَا عُوِّبَ بِهِ

raysto wuu u Gargaari Eebe, Eebana waa Cafiye Dhaafa.

ثُمَّ بَعِيَ عَلَيْهِ لِيَنْصُرْتَهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ
لَعَفْوٌ غَفُورٌ ﴿٦٦﴾

61. waxaana ugu wacan in Eebe Galiyo Habeenka Maalinta Galiyana Maalinta Habeenka, Eebana waa Maqle Arka.

ذَلِكَ يَأْتِ اللَّهُ يُؤَلِّجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ
وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٦٧﴾

62. waxana ugu Wacan Taas in Eebe Xaq (Sugan) yahay, waxay Caabudi oo ka soo Hadhayna Baadil yahay, Eebana yahay Sarreeye Weyn.

ذَلِكَ يَأْتِ اللَّهُ هُوَ الْحَقُّ وَأَنْتَ مَا يَكْدُ عُونَ
مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنْتَ اللَّهُ
هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٦٨﴾

Ciddii dar Eebe u Hijroota oo Jahaad lagu Dilo ama iska Dhimata wuxuu Eebe ku Arzaqaa Rizqi Wanaagsan oo ah inuu Galiyo Janno ay ka Raalli noqon. Tan kale Ciddii la Dulmiyo lana Gardaraysto Xaq darro wuu u Gargaari Eebe hadduu Gargaar Muto oo toosanyahay Xaqana ku Joogo, Wuxuu yidhi: Shaxbiil Binu Samdha: Waxaa Dheeraaday Nagaadiganagii Dhulka Room markaasuu na maray Saalmaan (Al Faarisi) wuxuuna yidhi waxaan maqlay Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) oo leh: Ruuxii Dhinta isagoo Muraabid ah (Gaalada Dhulka ka Dhawri) waxaa u Socon Ajir la Mid ah kaa soo kale, Rizqiina waa la siin waxaana laga nabad galin kuwa wax Fidmeeyca. Habeenka iyo Maalintana Eebaa iska leh Maamulkooda, waana Eebaha Xaq ah, waxa la Caabudo ee ka soo hadhayna Baadil yahay waana Sarreeyaha wayn, waana in Eebahaas si Dhab ah loo Caabudo Xagga Caqidada, Xukunka, Akhlaaqda, Macaamilada, wax walbana lagu Dhaqo Sharcigiisa xaq ah, ee Caadii ka ah. Al-Xajj (58-62).

63. Miyeydaan Ogayn in Eebe ka soo Dejiyo Samada Biyo oo ahaado Dhulku Cagaar, Eebana waa Oge Xeel Dheer.

الَّذِينَ رَبَّكَ اللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ
الْأَرْضُ مُخْضَرَّةً إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٦٩﴾

64. Waxaa u Sugnaaday Eebe waxa Samaawaadka ku Sugan iyo waxa Dhulka ku Suga, Eebana waa Hodan Mahadsan.

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٧٠﴾

65. Miyeydaan ogayn in Eebe idiin Sakhiray waxa ku sugan Dhulka iyo Markabka Socda Badda Dhexdeeda Amarka Eebe, wuxuuna ka Hayaa Samada inay ku dhacdo Dhulka Idinka Eebe mooyee, Eebana Dadka waa u Naxariis badane.

الَّذِينَ رَبَّكَ اللَّهُ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ وَالْفَلَكَ تَجْرِي
فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ
عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ
لَرءٌ وَفَرَجِيمٌ ﴿٧١﴾

66. Eebana waa kan idin Nooleeya, Haddana idin Dila haddana idin Nooleeya Dadkuna waa Diidmo badane (Nimada Eebe).

وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ
ثُمَّ يُخَيِّبُكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٧٢﴾

67. Ummad kasta waxaan u yeellay Hab Cibaado oy ku Cibaadaysan ee yeyna kugula Doodin Amarka (Xaqa) uguna yeedh Xagga Eebahaa Adigu waxaad ku Sugantahay Hanuun Toosane.

لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ
فَلَا تَسْبِرْ عَنْكَ فِي الْأَمْرِ وَاذْعُرْ إِلَىٰ رَبِّكَ إِنَّكَ لَرَلٌّ
هُدًى مُّسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾

68. Hadday kula Doodaan waxaad dhahdaa Eebaa Og waxaad Falaysaan.

وَإِنْ جَدَلُواكَ فَقُلْ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٧٧﴾

69. Eebana wuu kala Xugmin Dhexdooda Maalinta Qiyaame waxay isku Khilaafsaanaayeen.

اللَّهُ يَخْتَكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فِيمَا كُتِبَ فِيهِ تَخَلُّفُونَ ﴿٧٨﴾

Waxaa ku Tusin Qudrada Eebe iyo Awooddiisa Roobka Doogga soo Bixin, Dhulkana Cagaara oo Qurxiya, iyo Awooddiisa cirka iyo Dhulka iyo Hodanimadiisa. waxaa kale oo Tusin Ilaahnimadiisa Sakhiridda waxa Dhulka ku sagan iyo Doonta ku Socota Badda Amarka Eebe iyo inuu Cirka ka hayo inuu ku Dhaco Dhulka waana u Naxariistaha Dadka, waana kan wax Nooleeya waxna Dila, hadana Nooleyn, Dade waa Gaalimo Badane, Ummad kastana Eebe wuxuu u yeelay Cibaado ay Gudato ee yaan Xaqa lagugala Murmin, uguna yeedh Xaqa waxaad ku sugantahay Jid toosane, hadday kula Murmaana Eebaa Og waxay fali isagaana kala Xukumi Dhexdooda Qiyaamada waxay isku Diidanyihin. Saas darteed waa inaad Xaqa ku Toosnaato oon lagaa Leexin war Dad iyo Dhagartiisna maqlin si u kuugu Gargaaro Eebe una Liibaantid. Al-Xajj (63-69).

70. Miyaadan Ogayn in Eebe Ogyahay waxa ku Sagan Samada iyo Dhulka, Arrintaasna waxay ku Sugantahay Kitaab, Arrintaasuna Eebe waa u Fududahay.

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَىٰ اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٩﴾

71. Waxay Caabudi Eebe ka sokow Wuxuusan u soo Dejini Xujo oyna u Lahayn cilmi, umana Sugna Daalimiinta Gargaare.

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانًا
وَمَا لَيْسَ لَهُم بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن نَّصِيرٍ ﴿٨٠﴾

72. Marka lagu Akhriyo korkooda Aayaadkanaga oo Cad cad waxaad ka Garataa Wajiyada kuwa Gaaloobay Diido, waxayna u Dhawyihiin inay ku Boodaan (Dhibaan) kuwa ku Akhriin Aayaadkanaga, waxaad Dhahdaa Maydiinka Warramaa wax ka Shar badan Taas, waa Naar u Darbay Eebe kuwa Gaaloobay, Iyadaana u Xun Meel Loo Ahaado.

وَإِذَا اتَّعَلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيَّنَّتْ نَعْرُفُ فِي وُجُوهِ
الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ يَكَادُونَ
يَسْطُرُونَ بِالَّذِينَ يَتَّبِعُونَ عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا
قُلْ أَفَأَنْتُمْ بَشَرٌ مِّن دَلِكُمُ النَّارِ وَعَدَّهَا
اللَّهُ الذَّلِيلِينَ كَفَرُوا وَيَسُوءُ الْمَصِيرَ ﴿٨١﴾

73. Dadow waxaa layeelay Tusaale ee Dhagaysta, kuwaad Baryeysaan (Caabudaysaan) Eebe ka Sokow ma

يَتَأْتِيهَا النَّاسُ ضُرْبَ مَثَلٍ فَاذْهَبُوا لَهَا
إِنَّ الذَّلِيلِينَ يَلْعَبُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَنَخْلُقُوا

Abuuraan Daqsi haba u Kulmeene,
Hadduu ka Qaato Daqsi waxna kama
Ceshadaan waxaa Tabar yar kan wax
Dooni iyo kan la Dooni.

74. Mayna Waynayn Eebe Mudnida
Weynidiisa, Eebana waa Xoog Badane
Adkaada.

Eebana waa Ogyahay waxa Cirka iyo Dhulka ku Sugan, wax walbana Kitaabay ku Suganyihiin, Eebana waa u Fududahay Xaalkaasu, mana Habboona in la Caabudo wax Eebe ka soo Hadhay oon waxba ahayn, wax Eebe wax uga Tarina ma jiro Daalimiinta, marka Xaq Diidayaasha lagu Akhriyo Aayaadka Eebe oo Cad Cad waxaad Aragtaa Wajiga Gaalada oo Diidan oo u Dhaw inay ku Boodaan Cidda Akhrin Aayaadka Eebe, waxaase Shar ku dhanyahay Naarta Eebe u Darbay kuwa Gaaloobay Iyadaana u Xun meel loo Ahaado, waxay Caabudi oo Eebe ka soo hadhayna ma Karaan Abuur Daqsi hadday kulmaan, hadduu wax ka qaatana kama Dhacsan karaan, Kan caabudi iyo Kan la Caabudiba waa Tabar yar Yihiin, mana waynayn Gaaladu Eebe Mudnaantiisa, waana Xoog badane Adkaada, cid la mid ah ama ka Dulmi badan oo ka Xun ma Jirto Cid Caabudday wax Eebe ka soo Hadhay. Al-Xajj (70-74).

75. Eebe wuxuu ka Doortaa Ma-
laa'igta Rasuullo Dadkana (Rasuullo)
Eebana waa Maqle Arka.

76. Wuxuuna Ogyahay waxa Hor-
tooda ah iyo waxa gadaashooda ah
Xagga Eebaana loo Celin Umuuraha.

77. kuwa (Xaqa) Rumeeyow Rukuuca
oo Sujuuda oo Caabuda Eebihiin Fa-
lana Khayrka waxaad u Dhawdhihin
inaad Liibaantaane.

78. kuna Dadaala dar Eebe Dadaal
Dhab ah, Isagaana idin Doortay, mana
yeelin Diinta Dhib, waa Milladdii
Aabihiin Ibraahim, isagaana (Eebe)
Idiinku Magacaabay Muslimiin horay
iyo Quraankan si Rasuulku marag kor-
kiinna ugu Noqdo, idinkuna aad Ma-
rag u ahaataan Dadka, ee Ooga Salaad-
da oo Bixiya Zakada oo Qabsada Eebe
isagaa Gargaarihiina ah isagaana u Fii-

ذُكِبًا وَلَوْ أَجْتَمَعُوا لِلَّهِ وَإِنْ سَأَلْتَهُمُ الذُّكْبَ
شَيْئًا لَأَبْتَقُوا مِنْهُ وَنَسُوا فَعَلْتُمْ

الطَّالِبِ وَالْمَطْلُوبِ ﴿٧٤﴾

مَا فَكَّرُوا وَاللَّهُ حَقٌّ قَدَرٌ مُطَبَّنٌ لِقَوَىٰ عِزِّ

عَزِيزٍ ﴿٧٥﴾

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا
وَمِنَ النَّاسِ رِبًّا لِّلَّهِ سَمِيعٌ بِصِيرٍ ﴿٧٥﴾

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ
وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٧٦﴾

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ
وَأَسْجُدُوا وَعَبَدُوا رَبَّكُمْ وَأَقْبَلُوا الْخَيْرَ
لَعَلَّكُمْ تَفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾

وَجِهْدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ
وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِّلَّةَ أَبِيكُمْ
إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ
وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ
وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ

can Sayid isagaana u Fiican Gargaare.

فَتَعْمَأْمُونَ وَنَعْمَأْمُونَ

Eebe isagaa Og Meejuu wax ka Diri iyo Cidduu Diri iyo Cidda loo Diriba, Siduu wax walba u Ogyahay. Tan kale wuxuu Fari Eebe in Salaadda la Oogo Eebana si Dhab ah loo Caabudo, Khayrkana la Falo si loo Liibaano, Dar Eebana loo Jahaado, Illeen Ilaahaybaa Dooray Ummaddan Muxamadiyadee, Dhibna ma Yeelin Diintii, waxay waafaqsantahay Diintii Nabi Ibraahim, Ilaahaybaana Muslimiin nagu Magacaabay mar hore, iyo Quraankaba.

Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Marag Buu noo yahay Ummadduna waa Maragga Dadka kale, waase in Salaadda la Oogo, Zakadana la Bixiyo, lana Qabsado Xadhigga Eebe, Illeen isagaa Sayidkenna iyo Gargaaraheenna ah una Wanaagsan gargaaree, waana Kaas Islaamka Toosan oo Wanaag, Islaanimo, Xumaan ka tagid iyo Samo fal ah, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebbe korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Ruuxii u Yeedha Yeedhid Jaahiliyo wuxuu Dhex fadhiiisan Jahannamo, Markaasuu Nin Yidhi Rasuulka Eebow Haba Soomo oo Tukado? Markaasuu Yidhi Haba soomo oo Tukado'u Yeedha Eebaha oo ah inuu idinku Magacaabay Muslimiin Addoomada Eebow.

Al-Xajj (75-78).

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxaa Dhab ahaan u Liibaanay Mu'miniinta.
2. Ah kuwa Salaaddooda ku Khu-shuuca.
3. Oo ah kuwa Hadalka Macno Darro ka Jeedsada.
4. Oo ah kuwa Fala Zakada «bixiya».
5. Oo ah kuwa Furuujtooda Ilaaliya.
6. Haweenkooda iyo waxay Hanatay Gacantoodu mooyee, laguma Dagaalo Taas.
7. Ruuxiise Doona waxaas wax ka Soo Hadhay kuwaasu waa Xad Gud-bayaal.
8. Waa kuwa Ammaanadooda iyo Ballankooda Dhawra.
9. waana kuwa Salaadda Ilaaliya.

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ١

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ٢

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ٣

وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ٤

وَالَّذِينَ هُمْ لِقُرْآنِهِمْ حَافِظُونَ ٥

إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ ٦

فَأَيُّهُمْ عَدُوٌّ لِّمَنِ ٧

فَمَنْ آتَىٰ ذَرْوَهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ٨

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ دَاعُونَ ٩

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ١٠

10. Kuwaasu waa kuwa Dhaxli.

أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

11. oo ah kuwa Dhaxli Firdowsa way-na ku Dhexwaari.

الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾

Suuraddan waxaa lagu Magacaabaa Suuratul Mu'minuun, waxayna ku Billaabatay Liibaanta Mu'miniinta ku Khushuuca Salaadda, oo Macna la'aantahadal ah-ka Jeedsada, oo Zakada Fala, oo iska Dhawra waxaan Eebe u Xalaalayn, oo Amaanada iyo Ballankooda ilaaliya, Salaaddana ilaaliya, kuwaasuna waa uun kuwa Dhaxli Janada Fardowsa kuna Waari Dhexdeeda. Wana Taas Tilmaanta Dhabta ah ee Ruuxa Mu'minka ah ee Mudan Liibaan iyo Jannada Eebe, waana Liibaan Aan wax lamid ah jirin. Caa'isha Eebe ha ka raalli Noqdee waxaa la warsaday Dabecaddii Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) waxayna Tidhi: Dabecaddiisu waxay ahayd Quraanka, waxayna Akhriday billowga Suuraddan tan iyo Aayadda Sagaalaad. Mana Qarsoona Wanaagga Salaadda, Bixinta Zakada, ka Jeedsashada Hadal Macno Darro, ka Fogaanshaha Zinada, Ilaalinta Ammaanada iyo Ballanka iyo Wanaagga ku Dadaalka. Al-Mu'minuun (1-11).

12. Waxaan ka Abuuray Dadka wax laga soo Soocay Dhoobo.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾

13. Markaasaan ka Yeellay Dhibic ku Jirta meel Sugan.

ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿١٣﴾

14. Markaasaan ka Abuuray Dhibicdii Calaqa kana Abuuray Calaqadii Goosin, kana Abuuray Goosintii Lafo oon Huwinnay Lafihii Hilib Markaasaan ka ahaysiinay Khalqi kale, waxaa Khayr Badnaaday Eebaha Abuurkiisu Fiicanyahay.

ثُمَّ خَلَقْنَا النَّطْفَةَ عَلَقَةً فَحَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظْمًا وَفَكُسُونًا أَلْعِنَاطَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَبَارَكُ اللَّهُ

أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾

15. Markaas Idinku Arrintaas ka Dib waad Dhimanaysaan.

ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمَعْتُونَ ﴿١٥﴾

16. Markaas Maalinta Qiyaame Laydin soo Bixin.

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾

17. Waxaana ku Abuuray Korkiinna Toddobo Samo mana nihin mid Khalqiga Halmaansan.

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ

وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

Aayadahanna waxay Caddayn Dadka Asalkiisa iyo Sida Eebe u Abuuray una soo Mareen Abuur kala Duwan, waxaana wayn oo Ammaan Muta Xumaanna ka Dheer Ilaaheenna Wanaajiyaya Abuurka, Markaas ka Dibna wuu Dilaa,wuxuuna soo Bixiyaa Maalinta Qiyaame, waana kan ahaysiiyey Korkooda Toddobo Samo oon Halmaansaneyn Khalqiga. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Eebe wuxuu ka Abuuray (Nabi) Aadam ka Soo qaad Dhulkoo Dhan,waxayna ahaadeen Carruurtiisu sida Dhulka, Mid Cas, mid Cad mid Madow iyo mid u Dhexeeya iyo mid Fiican iyo mid Xun iyo mid u Dhexeeya. Al-Mu'minuun (12-17).

18. Waxaan ka soo Dejinay Samada Biyo Qiyaasan, waxaana Dejinay dhulka inaan la Tagnana waan karraa.

وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَتْهُ

فِي الْأَرْضِ وَإِنَّا عَلَىٰ ذَهَابٍ بِهِ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾

19. Waxaana idinku Ahaysiinnay Beero Timir ah iyo Cinabyo oo Dhexdeeda Khudaar Badani ku sugantahay ood wax ka Cuntaan.

فَأَنشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِّنْ تَحْتِهَا وَأَعْنَبٍ
لَّكُم فِيهَا فَوَاكِهُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١٩﴾

20. Iyo Geed ka Baxa Dhuur Siina oo soo saarta Subag iyo Koosaar kuwa Cuni.

وَشَجَرَةٍ تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالذَّهْنِ
وَاصْبِغَ لِلَّالِيبِينَ ﴿٢٠﴾

21. Waxaa idiinku Sugnaaday Xoolaha Waano, waxaana idinka Waraabinnaa waxa Caloosheeda ku Sugaan waxaana idinku Sugaan Manfacado badan, Xaggeedaadna wax ka Cuntaan.

وَلَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ لِّتُؤَكِّرُمْ مَعَىٰ بَطُونِهَا
وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٢١﴾

22. Korkeeda iyo Markabka Korkiisa yaana laydinku Xambaaraa.

وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلَاكِ تُحْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

23. Waxaan u Dirray (Nabi) Nuux Qoomkiisii wuxuuna Yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe idiinma sugnaannin Ilaah ka soo Hadhaye, miyeydaan dhawrsanayn.

وَلَقَدْ آتَيْنَا نوحًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ قَالُوا يَا قَوْمِ
أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٢٣﴾

24. Waxayna Dheheen Madaxdii Gaalowday oo Qoomkiisa ahaa kanu ma aha waxaan Dad idin la midah ahayn, wuxuuna doonayaa inuu idinka Fadilmo, Hadduu Doono Eebe wuxuu soo Dejinlaaha Malaa'ig, manaan ka Maqlin Arrintan Aabayaalkanagii Hooreeyey.

قَالَ الْمَلَأُوا الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِ مَا هَذَا
إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُرِيدُونَ يَنْفِضُلَ عَلَيْكُمْ
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً سَمِيعًا
يَهْدِي فِي آيَاتِنَا الْأُولَىٰ ﴿٢٤﴾

25. Ma aha waxaan Nin Waalan ahayn ee Suga Tan iyo Muddo, Geerida.

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ يَدْعِيهِ جَنَّةً فَتَرَىٰ يَصُورُ بِهِ
حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٢٥﴾

Waxaa Awoodda Eebe iyo Qudradiisa ka mid ah Roobka uu Samada ka keeno markaas Dhulka ku Kaydiyo Hadduu Doono uu kaxayn karo, kuna soo Bixiyo Beero wax laga Cuno, sida Geedka Subagga leh ee Siina oo kale, Xoolahana Eebaa inoogu Nicmeeyey, Aayadaha kalena waxay ka warrami Nabi Nuux iyo Qoomkiisii, iyo Siday u Beeniyeen, wax badan yuuna Quraanku ka Qisooday waxaase Muhiim ah in laga Leexdo Jidka kuwa Xun lana Raaco Xaqa iyo Wanaagga. Al-Mu'minuun (18-25).

26. Wuxuu yidhi Eebow iiga Gargaar Beentooda.

قَالَ رَبِّ اصْرِفْ فِىَّ مَا كَدَّبُونُ ﴿٢٦﴾

27. Waxaana u waxyoona ku Samee Doon Ilaalintanada iyo Waxyiganaga,

فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنْ صُنِّعَ الْفُلُوكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحِّينَا

markuu yimaado Amarkanagu oo Burqado Tanuurku.Gali Doonta Nooc kastaba Labo Labo iyo Ehelkaaga Cid-dii Hadal u Hor maray (Halaag) mooyee oo ka mid ah Haygulana Hadlin (Xaalka) kuwa Dulmiga falay iyaga waa la Maanshayne.

28. Markaad Korto Adiga iyo inta ku-la Jirta Doonta waxaad Dhahdaan Mahad Eebaa iska leh ah kan iga koriyey Qoomka Daalimiinta ah.

29. Waxaadna Dhahdaa Eebow I daji Guri la Barakeeyey Adaa u Khayrroon Dejiyee.

30. Arrintaasna waxaa ku Sugan Aayaad waxaana nahay kuwo wax Im-tixaama.

Wuxuuna ku Dhammaaday Xaalkii kuwaas in Biyo lagu Halaagay, Eebana koriyey Nabi Nuux iyo Inti Rumaysay, taasina waa Sunada Eebe iyo Imtixaamkiisa, Qisaduna waxay aad ugu Faah Faahsantahay Suuradda Huud, waxayna ku Tusin Lagdanka Xaqa iyo Xumaanta Tan iyo Waqtigii Nabi Nuux iyo inaan la waayeyn Xaqdiidaayaal Xumaanta Jecel oo Wanaagga Neeceb, waxaase Hadhi Wanaagga iyo Khayrka Waxaana Tagi Xumaanta iyo Gaalimada iyo Kibirka. Al-Mu'minuun (26-30).

31. Markaasaan ahaysiinay Gadaashood Qarni kale.

32. Waxaana u Dirray Dhexdooda Rasuul ka mid ah Caabuda Eebe idiin-ma sugna Ilaah Eebe ka soo Hadhay ee Miyeydaan Dhawrsanayn.

33. waxay Dheheen Madaxdii Qoomkiisa ee ah kuwii Gaaloobay oo Beeniye la Kulanka Aakhiro on ugu Raaxaynay Nolosha Dhaw, kani ma aha waxaan Dad idinla mid ahayn Cunnina waxaad Cunaysaan, Cabbina waxaad Cabbaysaan.

34. Haddaad Adeecdaan Dad idila mid ah idinku waa Khasaarteen.

35. ma wuxuu idiin Yaboohi Markaad Dhimataan ood Noqotaan Carro iyo Lafo in laydin soo Bixin.

فَإِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنْزِيلَ فَاسْلُفْ فِيهَا
مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ
عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تُخَاطَبُوا فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا
إِنَّهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٧﴾

فَإِذَا أَسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفَلَاحِ فَقُلْ الْحَمْدُ لِلَّهِ
الَّذِي بَخَسْنَا مِنَ الْعَوْرِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٨﴾

وَقُلْ رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنزِلِينَ ﴿٢٩﴾

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٣٠﴾

فَرَأَيْنَاهُمْ مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا مَخْرَجِينَ ﴿٢٧﴾

فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ
مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَنْقُونَ ﴿٢٨﴾

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنَ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
الْآخِرَةِ وَأُتِرْتُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
مَا هَذَا إِلَّا الْأَبْشَرُ مِنْكُمْ رِجَالٌ كَلِمَاتُهَا كَلِمَاتُكُمْ وَلَهُ
وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٢٩﴾

وَلَنْ أُطِيعَنَّ شِرَارًا مِثْلَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ إِذَا الْخَسِرُونَ ﴿٣٠﴾

أَيُّدِكُمْ أَنْ كُنْتُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظْمًا
أَنْ كُنْتُمْ تُخْرَجُونَ ﴿٣٠﴾

36. Waa Fogtahay oo Fogtahay waxa laydinku Goodin.

﴿ هَيَّاتَ هَيَّاتَ لِمَا توعَدُونَ ﴾ (36)

37. Ma aha waxaan Noloshanada Adduunyo ahayn, waanu Dhiman (Qaar) oonnu Noolaan (Qaar) kuwa la soo Bixinna ma Nihin.

﴿ إِن هِيَ إِلَّا حِكْمَانَا الَّتِي نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴾ (37)

38. Mana aha waxaan Nin ku Been Abuurtay Eebe ahayn, mana nihin kuwo u Rumeyn.

﴿ إِنَّ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴾ (38)

39. Wuxuuna yidhi Eebow iiga Gargaar Beenintooda.

﴿ قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونَ ﴾ (39)

40. Wuxuu yidhi Eebe Mudda Yar ka Dib yey ahaan kuwo Nidaamooda*.

﴿ قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ ﴾ (40)

41. Waxaana ku Qabatay si Xaq ah Qaylo waxaana ka yeellay Daadxor ee Fagaansho Haw Sugnaado Daalimiinta.

﴿ فَآخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ فَعَجَلْنَاهُمْ عِشَاءَ فَبَعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴾ (41)

Nabi Nuux Gadaashiis wuxuu Eebe Diray Rasuullo kale, waxaana beeniyeey qoomkoodii iyagoo Sheegi inay la mid yihiin una Nooliyihiin siday u Nool yihiin, oy Diideenna soo Bixinta iyo Qiyaamada, Nabiguna ay Xumaan ku Sheegeen'wuxuuse Beryaye Eebe'waxaana ku Dhacay Gaaladii Halaag, taasina waa Abaalka Gaalada Xaqa Diida ee Daalimiinta ah, oo ku Dambayn Qoomamo iyo Khasaare. Al-Mu'minuun (31-41).

* Shallaaya (dib u cegaha).

42. Markaasaan Ahaysiinay Gadaashood Quruumo kale.

﴿ ثُمَّ آذَنَّا نَأْمُرُ بِعَدْوِهِمْ قُرُونًا آخِرِينَ ﴾ (42)

43. Kamana hor marto Ummadi Ajasheeda (Waqtigeeda) kamana Dib marto.

﴿ مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجْلَهَا وَمَا يَسْتَسْخِرُونَ ﴾ (43)

44. Markaasaan Diray Rasuulladanadii oo Israacsan markastooy Ummad u Yimaaddo Rasuulkoodu waybeeniyaan, waxaana Raacsiinay Qaarkood Qaar (Halaag) waxaana ka yeelay Sheeko Fogaanshaana u Sugnaaday Qoomaan (Xaqa) Rumeyn.

﴿ ثُمَّ آذَنَّا رُسُلَنَا تَتْرًا كُلَّ مَا جَاءَ أُمَّةٌ رَّسُولَهَا كَذَّبُوهُ فَاتَّبَعْنَا بَعْضَهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ فَبَعْدًا لِّلْقَوْمِ الَّا يُؤْمِنُونَ ﴾ (44)

45. Markaasaan la Diray (Nabi) Muuse iyo Walaalkiis Haaruun Aayadkanagii iyo Xujo Cad.

﴿ ثُمَّ آذَنَّا مُوسَىٰ وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ ﴾ (45)

46. Xagga Fircoon iyo Jameecadiisii (yaana u dirray) wayna is kibriyeen waxayna ahaayeen Qoom is korray-siia.

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَأِيهِ
فَأَسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿٤٦﴾

47. waxayna dheheen ma waxaanu u rumayn Labo ruux oo nala mid ah Qoomkooduna anaga na Caabudo.

فَقَالُوا أَتُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا
وَقَوْمَهُمَا لِنَاعِدُونَ ﴿٤٧﴾

48. Wayna Beeniyeen waxayna Noq-deen kuwo la Halaagay.

فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾

49. Waxaana Siinay (Nabi) Muuse Kitaabka inay Hanuunaan.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

50. Waxaana ka yeellay ina Mar-yamna iyo Hooyadiis Aayad waxaana u Dunnay Meel sare oo Sugnaansho iyo Biyo Socda leh.

وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا
إِلَىٰ رِبْوَةٍ وَآتَيْنَاهَا فَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾

Markaas ka Dibna waxaa Yimid Quruumo kale, oo midna ayna ka hor mari karin kana dib mari karin Waqtigeeda, waxaana loo soo Diray Rasuullo si is raacsan, oo mar kasta la beenin jiray, waase la Ciqaabay Beeniyayaashii, markaasaa Eebe Diray Nabi Muuse iyo Haaruun'wixii Dhexmaray isaga iyo Fir-coonna wax badan yuu Quraanku ka warramay waase in lawaano Qaato.

Sidoo kale Nabi Ciise iyo Hooyadiisna waa in lagu Waano qaato. Al-Mu'minuun (42-50).

51. Rasuulow ka Cuna Xalaa-sha, Falana Wanaag, Anigu waxaad Falaysan waan Ogahaye.

يَأْتِيهَا الرُّسُلُ كُلُّوَامِنِ الطَّيِّبَاتِ وَأَعْمَلُوا صَالِحًا
إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾

52. Tanna waa Umaddiini (Diinta) umad (Diin) kaliya anna waxaan ahay Eebihiin ee iga Dhawrsada.

وَإِنْ هَدَيْتُمُ الْمُتَكْفِرِينَ إِلَىٰ سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّهُمْ
فَانْقَرُونُ ﴿٥٢﴾

53. Waxayse u kala Goosteen Amarkooda Dhexdooda Kooxo, Xisbi kastana waxa Agtooda ah yey ku Faraxsanyihiin.

فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ
فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾

54. ee Isagaga Tag Halmaanshahooda Dhexdiisa Tan iyo Muddo.

فَذَرَّهُمْ فِي عَمْرَتِهِمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٥٤﴾

55. ma waxay u Malayn waxaannu Siin oo Xoolo iyo Caruur ah.

أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُم بِهِ مِنْ مَّالٍ وَبَنِينَ
﴿٥٥﴾

56. Inaanu u soo Hormarinay Khayraad wax ma Oga.

سُبَّاحٌ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلَّالٍ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾

57. kuwa uun Ka Cabsada Eebahood ka Yaabid.

إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾

58. kuwa uun Aayaadka Eebahood Rumeeya.

وَالَّذِينَ هُمْ يَتَابَعُونَ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾

59. kuwa uun Eebahood aan la Wadaajinin.

وَالَّذِينَ هُمْ يُرِيهِمُ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

60. kuwa Bixin waxa la Siiyay Iyadooy ka Cabsan Quluubtoodu inay Xagga Eebe u Noqon.

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ

أَتَاهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾

61. Kuwaasaa u deg degi Khayraadka una Hormarinay.

أُولَٰئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَاقُونَ ﴿٦١﴾

Eebe wuxuu Faray Nabiyada Inay Cunaan Xalaasha Wanaagna Falaan, wayna Fuliyeen wixii la Faray, Tan kale Xaqu waa mid'Eebana waa Mid kaliya'mana Haboona in la kala Tago ama lays Khilaaf, mana aha Xoolaha iyo Caruurta la Siin Gaalada Khayr loo soo Dedejiyey, ee kuwa Eebe ka Yaaba, ee Rumeeya Aayaadkiisa een u Shariig yeelin, ee wax Bixiya iyagoo ka Cabsan Inay Eebe u Noqon Kuwaasaa Khayrka loo soo Dedejin'una hor mara. Caa'isha Eebe ha ka Raalli Noqdee, waxay warsatay Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) in kuwa Cabsan Ay Yihiin: kuwa Xada, Sinaysta, oo Khamro Cabba, wuxuuna yidhi: Ma aha Kuwaas, ee waa kuwa Tukada, Sooma oo Zadaqaysta, Haddana Cabsan (Imaam Axmed). Al-Mu'minuun (51-61).

62. kuma Mashaqayno Naf waxayna karin, Agtanadana waxaa ah Kitaab ku Hadli Xaq, lamana Dulmiyo Iyagana.

وَلَا تَكُلِفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَدِينَا كِتَابٌ

يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

63. waxayse kaga Sugantahay Quluubtoodu Halmaansho Xagga Kaas, waxayna Leeyihiin Camallo Kaas ka Duwan (oo Xun) oy iyagu u Camal Fali.

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي عَمْرٍ مِّنْ هَذَا وَهُمْ أَعْمَلُ مِنْ دُونِ ذَٰلِكَ

هُم لَهَا عَمِلُونَ ﴿٦٣﴾

64. Markaanse ku Qabanno Kuwooda Nicmaysan Cadaab Markaasay Qaylyaan.

حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِم بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٤﴾

65. (Waxaana la Dhihi) ha Qaylyina Maanta Idinku Xagganaga Laydiin kama Gargaaree.

لَا يَخْتَصِمُوا لَدِينَنَا إِنَّا كُنَّا لَا نَنْصُرُونَ ﴿٦٥﴾

66. Waxay ahayd Aayaadkeygii Tii lagu Akhriyo Korkiinna waxaadse ahaydeen kuwa Cidhibtiinna Dib ugu noqda (Xaqa Diida).

فَلَمَّا كَانَتْ آيَاتِي نُنزِلُ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ

نَنْكَبُونَ ﴿٦٦﴾

67. Idinkoo isku Kibrin Quraanka (ama Kacbada iyo Nabiga) Caway-simina idinkoo Hadal Xun.

مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَعَمْرًا فَهَجُرُونَ ﴿٦٧﴾

68. Miyeyna Fiirinin Quraanka, mise waxaa u Yimid Waxaan U imaanin Aabayaalkoodii hore.

أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَوْ رَأَيْتَ

ءَابَاءَهُمْ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾

69. Mise waxayna Aqoonin Rasuulkooda oo ay Diidi.

أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٦٩﴾

70. Mise waxay Dhihi waa Waalan-yahay, wuxuuse Ula Yimid Xaq Badan-koodse Xaqay Nici.

أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُم بِالْحَقِّ

وَأَكْثَرُهُمُ لِلْحَقِّ كَذِبُونَ ﴿٧٠﴾

Aayadahanna wuxuu Eebe ku Sheegay inuusan Cidna'ku Mashaqayn waxayna karin, Eeba Agtiisana yahay Kitaab Xaq ku hadli'cid la Dulminna ayna jirin, Gaaladuse way Halmaansanyihiin Xaalkaas, waxayna leeyihiin Shaqooyin kale, markase kuwooda Raaxaysan Kado Lagu qabto markaasay Eebe u Qaylyaan, mase Habboona inay Qaylyaan'Illeen horay Xaq u diideene, una Gaaloobeen, Isla wayni iyo Kibirna ku Darsadeene, Miyeynase Fiirinin Quraanka, mise waxaa u Yimid waxaan u Imaan Aabayaalkoodii Hore, Miyeynase Aqoonin Rasuulkooda oo Saasay ku Diidi, Mise Waalli bay ku Sheegi, Dhabtuse waa inuu Xaq ula Yimid'iyana ay Xaq Diidi. Jacfar iyo Abu sufyana waa kuwii u Caddeeyay Najaashi iyo Hiriqla inay Yaqaanaan Nabiga Runtiisa, Ammaanadiisa iyo Nasabkiisaba. Taasina waxay ku Tusin in Cidda Xaq u Yeedhi tahay mid lagu Yaqaan Sharaf iyo Amaano. Al-Mu'minuun (62-70).

71. Hadduu Raaco Xaqu Hawadooda waxaa Fasaadi Lahaa Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa u Dhaxeeya, waaxanse Siinay Quraanka wayse ka Jeed-san quraanka.

وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ
وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَنْتِنَهُمْ بِذِكْرِهِمْ

فَهُمْ عَنِ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧١﴾

72. Mise waxaad warsan Kharaj (u Juuro) Ajirka Eebahaabaa Khayr Roon, waana kan u Khayr Badan Arzaaqe.

أَمْ تَسْتَأْجِرُهُمْ خَرْجًا فَخَرَّاجَ رَبِّكَ خَيْرٌ

وَهُوَ خَيْرٌ لِّلرِّفْقَانِ ﴿٧٢﴾

73. Adiguna waxaad ugu Yeedhi Jid Toosan.

وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾

74. Kuwa aan Rumeyn Aakhirona Jidka way ka Iilan.

وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ

لَنُكَوِّنَنَّ ﴿٧٤﴾

75. Haddaan u Naxariisanno oon ka Faydno waxa haya oo Dhib ah waxay ku Madax Taagi Xumaantooda iyagoo ku Indho la'.

﴿٧٥﴾ وَلَوْ رَمَيْنَهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرِّ اللَّجْوِ

فِي طُنَجِينِهِمْ يَعْصَمُونَ ﴿٧٥﴾

76. Waxaannu ku Qabanay Cadaab umana ayan Hogaansamin «Dulloobin» Eebahood umana Khu-shuucin.

وَلَقَدْ أَخَذْنَا لَهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَاثَرُوا رَبَّهُمْ

وَمَا يَنْصُرُونَ ﴿٧٦﴾

77. Markaan ku Furro Korkooda Cadaab Daran markaasay Quustaan.

حَتَّىٰ إِذَا فَحَنَّا عَلَيْهِمُ أَبَاقِدَٰرَ عَذَابٍ شَدِيدٍ
إِذَا هُمْ فِيهِ مُبَسِّوْنَ ﴿٧٧﴾

Quraanka iyo Xaqa Eebaa soo Dejiyey, mana raacayo Hawadooda iyo Siday Rabaan ee wuxuu ku Socon Jidka Toosan ee Habboon, haddii kale waxaa Fasaadi Cirka, Dhulka iyo waxa ku Dhex sugan, Wuxuuna Eebe soo Dejiyey Quraan Sharaf leh oo Gaaladuna ka Jeedsan, Nabiguna wax Ujuura ah ma warsado, Illeen Ajriga Eebaa Khayr Roone, wuxuuse Nabigu ugu Yeedhi Jidka Toosan, kuwaan Rumayn Aakhirana Jidka way ka Leexdaan, hadduu Eebe u Naxariisto oo ka Faydo Dhibna waxay ku Sii Madax Taagaan Xumaanta, Eebana wuu Imtixaamaa mase u Khushuucan inta ay ka Arkaan Albaab Cadaab Daran oo Markaas Quustaan'Saasuuna Quraanku iyo Nabigu ugu Yeedhi Xaqa iyo Jidka Toosan'Dadka Qaarkiina u Diidi. siduu Nabigu Yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Xadiith Macnihiisu yahay: Waxaan Idin hayaa Guntiga oo Dabka Idin ka Celin'Idinkuna isku Tuuraysaan Waxayna u Dhawdahay inaan idin sii Daayo, waxaana layga Celin Doonaa Dad markaan Dhaho Eebow waa umadayda yaa la Dhihi ma Ogid waxay Sameeyeen Gadaashaa, Dib bay U noqdeen, (Gaaloobeen) waana taas Dib u noqoshada Dhabta ah. Al-Mu'minuun (71-77).

78. Eebe waa kan idiin Yeelay Maqalka, iyo Araga iyo Quluubta wax Yar baadna ku Shugriyeysaan (Eebe).

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ
وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

79. Eebe waa Kan idinka Abuuray Dhulka Xagiisaana laydiin soo Celina.

وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَالْيَدِ مَحْشُرُونَ ﴿٧٩﴾

80. Eebe waa Kan wax Nooleeya, waxna Dila wuxuuna Leeyahay Iskhilaafka (Kala Duwanaanta) Habeenka iyo Maalinta ee Miyeydaan Wax kasayn.

وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتَلَفُ
الْيَلِيلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

81. Waxayse Dheheen wax la mid ah waxay Dhaheen kuwii hore (Gaaladii).

بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالِ الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾

82. Waxay Dheheen Ma Markaan Dhimanno oon Noqonno Carro iyo Lafo Miyaa Anaga nala soo Bixin.

قَالُوا آءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا إِذْنَا
لَمَعُونَا ﴿٨٢﴾

83. Waa Naloo Yaboohay Aaba-yaalkanno kan (Soo Bixinta) horay mana aha kani waxaaan warkii hore ahayn.

لَقَدْ وَعِدْنَا نَحْنُ وَرَبُّنَا وَإِنَّا مُبْتَلُونَ
إِنَّا لَأَنسَطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾

84. Waxaad Dhahdaa yaa leh Dhulka iyo waxa ku sugan haddaad wax Ogtihiin.

قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِن كُنتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾

85. Waxay Odhan Eebe, waxaad Dhahdaa Miyeydaan wax Xusuusanayn.

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾

86. Dheh waayo Eebaha Samooyinka Todobada ah iyo Eebaha Carshiga Wayn.

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾

87. Waxay Odhan Eebe, Dheh Miyeydaan Dhawrsanayn.

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا نُنْقِزُوكَ ﴿٨٧﴾

88. Dheh Yey yaddiisa* ku Jirtaa Xukunka wax kasta, oo wax Magan Galiya, isna aan wax laga Magan gali-nayn, Haddaad wax Ogtihiin.

قُلْ مَنْ يَبْدِئُ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُخَيِّرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾

89. Waxay Odhan Eebe, Dheh Xaggee Laydiin Sixri.

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

90. Waxaanse Siinay Xaq waana Beenaalayaal.

بَلْ أَتَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٩٠﴾

Eebaa Dadka ugu Nicmeeyey Maqalka, Aragga, Caqliga iyo Nicmooyinka kale si ay ugu Mahdiyaan, Wanaagana ugu Dhaqmaan, Isagaana Abuura, oo Dila oo Noolayn, wax walbana Awoodiisa ku Jiraa, Dadkana soo Kulmin, Xukunka Dhulka, Cirka, Carshiga, wax kasta iyo Magan Galintaba isagaa leh, wax Dhibi ama wax u Tara ama Magan galinna ma Jiro, Sidaasayna Waajib u Tahay in si Dhab ah loo Caabudo looguna Dhaqmo Sharcigiisa iyo quraankiisa. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Xaalka Eebe waa ka wayn yahay Sidaas Carshigiisu wuxuu ku Yahay Sidaas, wuxuu Ishaaray Gacantiisa sida Qubad. Al-Mu'minuun (78-90).

* gacantiisa (dib u cegaha).

91. Ma yeelan Eebe Ilmo, mana aha Miciisa Ilaah (kale) Illeen markaas wuu la Tagi lahaa Ilaah walba wuxuu Abuuray, wuxuuna ka Kormari lahaa (Adkaan lahaa) Qaarkood Qaar, waxaa ka Nasahan Eebe waxay ku Tilmaami.

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذَا لَذَّهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿٩١﴾

92. Waa Ogaha waxa Maqan iyo waxa Jooga, wuuna ka Sarreeyaa waxay la Wadaajin.

عَلِيمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَلَىٰ

عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾

93. Waxaad Dhahdaa Eebow Haddaad i Tusiso waxa Looyaboohay.

قُلْ رَبِّ إِمَاتِي نَبِيِّ مَا يُوعَدُونَ ﴿٩٣﴾

94. Eebow hayga Yeelin Qoomka Daalimiinta ah.

رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٩٤﴾

95. Annaguna inaan ku Tusinno waaxaan u Yaboohnay waan Karraa.

وَإِنَّا عَلَنَ أَنْ تُرِيدَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَدِرُونَ ﴿٩٥﴾

96. ee Raaci (Dhaafso) Tan Wanaagsan Midda Xun Anagaa og Waxay Tilmaamiye (Sheegi).

أَدْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ

بِمَا يُصِفُونَ ﴿٩٦﴾

97. Waxaadna Dhahdaa Eebow waaxaan kaa Magangalay Waswaaska Shayaadiinta.

وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيْطَانِ ﴿٩٧﴾

98. Waxaana kaa Magan Gali Eebow inay ii Yimaadaan Shayaadiintu.

وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾

99. Markuu u Yimaaddo Midkood (Gaalada) Mawdku wuxuu Dhihi Eebow I celiya.

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ﴿٩٩﴾

100. Waxaan u Dhawahay inaan Faloo Wanaage waxaan ka Tagay, saas ma aha ee waa Hadal uu iska Yidhi Gadaashoodana waxaa ah Barzakh.tan iyo Maalinta la Soo Bixin.

لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾

Eebe Ilmo ma leh Umana Baahna, Ilaah kalena lama Jiro oo Mid Walba wuxuu Qaadan lahaa wuxuu Abuuray, Midbaana midka kale ka Sarreyn lahaa, waana ka Nazahanyahay Eebe waxaas, wax walbana waa Ogyahay, Eebana waa karaa Ciqaabtooda, waana in Eebe la Warsado inuusan Daalimiinta kala mid Dhigin Siduu Nabiga Faray, Xumaantana waa in Wanaag Lagu Badalaa, Shaydaankana Eebe laga Magan Galo, si aan marka la Dhiman Loo Calaa Calin Celinna loo Warsanin Si Camal Fiican loo Faloo. Al-Mu'minuun (91-100).

101. Marka la Afuufo Suurka ma Jiro Nasab Dhexdooda Maalintaas.waxna isma Warsadaan.

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ

وَلَا نِسَاءَ لَوَلَدٍ ﴿١٠١﴾

102. Ciddayse Cuslaato Miisaankiisu (Wanaagga) kuwaasi waa kuwa uun Liibaanay.

فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ

هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾

103. Ciddayse Fududaato Miisaankiisu kuwaasi waa kuwa Khasariyey Naftooda Jahannamayna ku Waari.

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا

أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾

104. Waxaana Gubi Wajigooda Naarta iyagoo Waji diiran.

تَلْفَحُ وَجُوهُهُمْ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٠٤﴾

105. (Waxaa lagu Dhihi) Miyeyna ahayn Aayaadkanagu kuwa lagu Akhriyo Korkiinna ood Beenin Jirteen.

الَّذِينَ تَكُنَّ أَيتى تُنَادَىٰ عَلَيْهِمْ

فَكُنْتُمْ بِهِمْ كَاذِبُونَ ﴿١٠٥﴾

106. Waxay Dhahaan Eebow waxaa naga Adkaatay Xumaantanadii, waxaana ahayn Qaar Dhunsan.

قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا

وَكَانَا قَوْمًا ضَالِّينَ ﴿١٠٦﴾

107. Eebow naga Bixi Xaggeeda Hadadaan u Noqonana Anagaa Daalimiin ah.

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ ﴿١٠٧﴾

108. Wuxuu Dhahaa Eebe ku Fogaa-da Dhexdeeda Idinkoo (Dullaysan) ha-na Ila Hadlina.

قَالَ أَحْسَرُوا فِيهَا وَلَا تَكَلِّمُونِ ﴿١٠٨﴾

109. Waxaa Jirtay in Koox ka mid ah Addoomadayda ay Dhahaan Eebow waan Rumaynay Xaqa ee noo Dhaaf noona Naxariiso Adaa Naxariiste u Khayr Roone.

إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا
ءَاْمَنَّا فَأَغْفِرْ لَنَا وَاِرْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٠٩﴾

110. Waxaadse ka Yeelateen Jees jees intay idinka Halmaansiiyaan Xuskayga ood kuna Qoslayseen.

فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتَّى أَنْسَوَكُمُ ذِكْرِي
وَكَنتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ ﴿١١٠﴾

111. Waan ka Abaal marinay Maanta Samirkoodii Dartiis, iyaga unbaana Liibaanay.

إِنِّي حَزِنْتَهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَنَّهُمْ
هُمُ الْفٰئِرُونَ ﴿١١١﴾

Qiyaamada, Miisaanka, Janada, Naarta iyo Abaal marintaba wax badan yuu Quraanku soo Cel Celiyey waxaase loo Baahan yahay Waano Qaadasho. Waxbana uma Taro Gaalo Calaacal Maalintaa mar Hadday Beenin Jireen Quraanka'kuna Jees jeesi Jireen Mu'miniinta, kuna Qosli Jireen, Kuwaasoo Wanaag lagu Abaal Marin Maalintaa Liibaanina. Waxayna Caddayn Aayaddu Inaan Nasab iyo Qaraabo wax tarayn Qiyaamada ee Wanaag iyo Xaq Rumayn uun wax Tari iyo toosni Dhab ah. Al-Mu'minuun (101-111).

112. Wuxuuna Dhihi Eebe imisa Sanaad ku Nagaateen Dhulka.

قَالَ كَمْ لَبِئْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾

113. Waxayna Odhan waxaan ku Nagaanay Maalin ama Maalin Qaarkeed, warsada kuwa wax tiriya «Malaa'igta».

قَالُوا الْبَيْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسَلِّ الْعَادِينَ ﴿١١٣﴾

114. Wuxuu Yidhi Maydaan Nagaa-nin wax Yar Mooyee Haddaad wax Ogtihiin.

قَالَ إِن لَّبِئْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا لَّوْ أَنكُم
كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾

115. ma Waxaad u Malayseen inaan Idiin Abuuray Ciyaar oon idinka Xag-ganaga loo soo Celinayn.

أَفَحَسِبْتُمْ أَنمَّا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنْكُمْ
إِننَا لَا نَرْجِعُونَ ﴿١١٥﴾

116. Waxaa Sarreeya Eebaha Xaakimka Xaqa ah Ilaah aan isaga ahayna ma jiro Waana Eebaha Carshiga Sharafta leh.

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَبِيرِ ﴿١١٦﴾

117. Ciddii Caabudda Eebe la Jirkiisa Ilaah kale oon Xujo lahayn Xisaabtiisu waa uun Eebe Agtiisa, mana Liibaanto Gaalo.

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا
حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾

118. Waxaad Dhahdaa Eebow Dhaaf oo Naxariiso adaa Naxariiste u Khayr Roone.

وَقُلْ رَبِّ اعْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّحِيمِينَ ﴿١١٨﴾

Gaalada Xisaabtu way ka Lumi Qiyaamada, mana Gartaan intay Adduunka ku Noolaayeen, waxayse Sheegi inay Maalin ama Maalin Badhkeed ku Noolaayeen Iyagooy la Yaraatay dhibka Dartiis, Wax yar bayse ku Noolaayeen hadday Garan, Dadkana Ciyaar looma Abuurin, Waxaana Sarreyya Eebaha Xaakimka Xaqa ah, ee Carshiga Sharafta leh iska leh, Ciddii Caabuda oo Xumaan iyo Gaalimo ku Raacda wax kale Eebe la Jirkiisa Eebaa Xisaabin'Gaalana ma Liibaanaan, Dambi Dhaaf iyo Naxariisna Eebaa leh oo hanta. Al-Mu'minuun (112-118).

Magaca Eebe Yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Tani) waa Suurad aan Soo Dejinay oo Faralnay (wax ku Caddaynay) kuna soo Dejinay Dhexdeeda Aayaad Cad Cad inaad wax Xusuusataan (waano qaada Taan)

سُورَةٌ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١﴾

2. Zaaniyadda (Haween) iyo Zaaniga (Ragga) Garaaca mid kastoo ka mid ah Boqol Garaac yeyna Idiin Qabanin Xagooda Naxariis Diinta Eebe Dhexdeeda Haddaad Tihiin kuwa Rumeceyey Eebe iyo Maalinta Dambe (Qiyaa-mada) hana Joogo Garaacooda Koox ka Mid ah Mu'miniinta.

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَشَهِيدٌ عِنْدَهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

3. Zaani ma Guursado waxaan Zaaniyad ahayn, ama Gaal, Zaaniyadna ma Guursato waxaan Zaani ahayn ama Gaal, waana laga Reebay Arrintaas Mu'miniinta.

الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

4. Kuwa (Zino) ku Gana (Sheega) Haweenka Dhawrsoon oon Afar Marag ah keenin Garaaca Siddeetan Garaacood, hana ka Aqbalina Marag Waligood, kuwaasina waa uun Faa-siqiin.

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شَهَدَةٍ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾

5. Marka laga Reebo kuwa Toobad Keena intaas ka Dib oo Wanaajiya, Eebana waa (Dambi) Dhaafe Naxariista.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

Suuraddan waa Suurad wayn, wax badanna ka waranta Aadaabta Islaamka, oyna Haboontahay in la Fahmo, waxayna ku Billaabatay in Eebe soo Dejiyey kuna Cadeeyay Aayaad, waxaa ku Xiga Ciddii Zino la Timaadda Rag iyo Haweenba oon horay wax u Guursan in lala Dhaco Boqol Ulood, oon loona Nixin, Maragna loo Yeelo, iyo in Dadka Xun Xun Iyagu isku Haboonyihiin oo Zaani iyo Gaal uu Guursan mid la Mid ah lagana Reebyay Mu'miniinta, Gaalada Kitaabka leh waa laga Hadlay Wayna Bannaanyihiin guurka Haweenkoodu, Tan kale Ciddii Qadafta Ruux Dhawsoon kuna Sheegta Zino Afar Marag la'aan waa In lala Dhaco Siddeetan Ulood lagana Aqbalin Marag Waligiis' Ciddii Toobad keenta oo Wanaagsanaata Mooyee, waxayna ku Tusin Xumida Zinada, Dhawrida Sharafta Muslimka iyo Wanaagga Diinta Islaamka. An-Nuur (1-5).

6. Kuwa Qadfa (Zino ku Sheega) Haweenkooda oon Marag aan Naf-tooda ahayn Lahayn midkood Maraggiisu waa inuu ku Marag Kaco Dhaarta Afar Dhaarood Eebe inuu Run Sheegi

وَالَّذِينَ يَزْمُونَ أَرْوَاحَهُمْ وَلَا يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾

7. Tan Shanaad waa inuu ku Dhaarto in Lacanadda Eebe ku Dhacdo hadduu Beenaale yahay.

وَالْخَمِيْسَةُ أَنْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾

8. Waxaa Ka rida Iyadana Cigaabta inay ku Dhaarato Afar Dhaarood inuu Beenaale yahay.

وَيَذُرُّهَا عَنْهَا الْعَذَابُ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٨﴾

9. Tan Shanaadna waxay ku Dhaaran in Cadhada Eebe ku Dhacdo hadduu Run Sheegi.

وَالْخَمِيْسَةُ أَنْ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٩﴾

10. Hadduuna Jirin Fadliga Eebe iyo Naxariistiisa Korkiinna oosan ahayn Toobad Aqbal Badane Falsan «Waxaa Beenaalaha ku Dhici lahaa Cadaab Daran».

وَلَوْ لَا فَضَّلَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتَهُ وَأَنْ تَأْتِيَكُمْ تَوَابٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

Sidoo kale Ninkii Haweenaydiisa Zino ku Sheega waxaa Garaacidda ka Reebi inuu shan Goor Eebe ku Dhaarto inuu Run Sheegi, iyana waxay Dhaaran Shan jeer inuu Been Sheegi, ka dibna way kala Furmi, waxaana loo Yaqaanaa Licaan. Diinta Islaamkuna waa diin Sharaf iyo Naxariis, Doonina mayso inay Cidaan wax ku Caddayn Ceebayso, hase yeeshee uma Dul Qaadato waxa Sharafta Dhaawaca'sida ku Sheega Zinada iyo wax la Mid ah, Mase Fududa in Dadka lagu Sheego waxaan jirin oon Caddayn, waxaa Xadiith ku sugnaatay: Seddex Eebaa ka Xarrimay Jannada, Midka Khayamada Sameeya, Kan Caasiya Waalidka, iyo kan Ehelkiisa ku Suga Xumaanta. Tan kale ma Banaana in Been lagu Dhaarto' waxayna ka mid tahay waxyaalaha Dadka Naarta Galiya, Saas darteed Zino Hawdhawaan, Cidna Zino ha ku Sheegin Aadoon Hubin, Dhabtana Indhaha ka Qabsan, Xuduuda Diinta iyo Islaamka Ilaahi, Wanaagga ku Dadaal, Xumaanna ka Dadaal. An-Nuur (6-10).

11. Kuwa la Yimid Been Abuurka (Qadafka Caasho) waa Koox Idinka mid ah, How Malaynina inay Shar Idiin tahay, waxayse idiin tahay Khayr, Qof kasta oo ka Mid ahna waxaa u Sugnaaday wuxuu kasban oo Dambi ah midka Qaatay Waynanka Arintana oo ka mid ah wuxuu Mudan Cadaab weyn (Ibnu Salool).

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنكُمْ لَا نَحْسَبُهُمْ شَرًّا لَّكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا أَكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾

12. Maxaydaan Markaad Maqasheen Xaalka (Qadafka) ayna ugu malayn Mu'miniinta ragga iyo Haween Naf-tooda Khayr, oyna u Dhihin Kaasi waa Been Abuur Cad.

لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿١٢﴾

13. Mayse u Keenaan Korkiisa Afar Marag, Haddayna keenin Marag ku-waasu Eebe Agtiisa waxay ku Yihiin Beenaalayaal.

لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾

14. Hadduuse Jirin Fadliga Eebe ee Korkiinna iyo Naxariistiisa Adduun iyo Aakhiraba waxaa Idin Taaban la-haa waxaad Dhexgasheen Dartiis Ca-daab weyn.

لَوْلَا فَضَّلَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتَهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٤﴾

15. Markaad kula kulmaysaan Qadafka Carrabkiinna oo ku Dhahaysaan Afkiinna waxaydaan Ogayn, una Malaynaysaan wax Fudud Isagoo Eebe Agtiisa ku wayn.

إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ يَا فَأُوْهُكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هِينًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

Aayadahan waxay soo Degeen markay Munaafiqiintu Isku Dayeen inay Dhaawacaan Sharafta Sayido Caa'isha Bintu Abii Bakar, ahaydna Haweeneydii Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Waxaana Arrintaas Hogaaminayay Munaafiqii Waynaa Cabdullaahi Binu Ubayi Binu Salool, Haseyeeshee wuu ku Khasaaray Adduun iyo Aakhiraba, Eebaana ku soo Dejiyey Quraan ka Bari yeeli Caa'isha waxaa soo kale, Mu'miniintuna fari inay ka Fogaadaan Maqalka Beentaas oo kale, Wanaagana ku Dadaalaan. An-Nuur (11-15).

16. Markaad Maqasheen Maad Dhahdaan Nooma Habboona Inaan ku Haddallo kan, Eebaa Nasahan ee kan (Qadafka) waa Been Abuur wayn.

لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾

17. wuu idinka Waanin Eebe inaad u Noqotaan Isagoo kale Waligeed Haddaad Tihiiin Mu'miniin.

يَعِظُكُمْ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنَّ كُفْرَكُمْ شُرُونِيَةٌ ﴿١٧﴾

18. Wuxuuna idiin Caddayn Eebe Aa-yaadkiisa, Eebana waa Oge Falsan.

وَيَسِّرْ لَكَ اللَّهُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٨﴾

19. Kuwa Jecel inay ku Faafto Xu-maantu Kuwa Rumeeyey (Xaqa) waxaa u Sugnaaday Cadaab daran Adduuniyo Aakhiraba, Eebena waa Ogyahay idin-kuna ma Ogidin.

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ ءَامَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

20. Hadduuna jirin Fadliga Eebe ee Korkiina iyo Naxariistiisa iyo in Eebe yahay Naxariis badane Ilaaliya, (Waxaa ahaan lahaa wax kale).

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾

21. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow ha Raacina Tallaabooyinka (camalka) Shaydaanka Ciddii Raacda Tallaabooyinka Shaydaanka Isagu wuxuu Faraa Xu-maanta iyo waxa la Naco, Hadduusan jirin Fadliga Eebe ee Korkiinna iyo Naxariistiisa ma Daahirineen Ruux idinka Mid ah Waligeed. Laakiin Eebaa Daahiriya Cidduu Doono, Eebana waa Maqle Og.

يَتَأْتِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَنْبَغُوا خُطُوبَ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَبْتَغِ خُطُوبَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢١﴾

Kuma Haboona Mu'miniintu inay Waxaa soo kale ku Hadlaan, ee waa inay Dhahaan Eebaa Nasahane waa been Abuurasho Wayn, waana inay Qaataan waanada Eebe. Tan kale kuwa Jecel inay Xumaantu ku Faafto Mu'miniinta waa kuwo Cigaab Mudan Adduun iyo Aakhiraba, waana in Laga Fogaado lagana Digtoonaado Shaydaan iyo Jidkiisa, Illeen Xumaan umbuu Fariye.

Caalamkuna wuxuu ku Dhisanyahay Fadliga Eebe iyo Naxariistiisa Cid Wanaagsanaana ma jiro Naxariista Eebe la'aanteed. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Ruuxu Wuxuu ku Hadlaa Kalimo Cadho Eebe ah oosan Ogayn intay Gaadhi Uguna Hooban Naarta Darteed wax ka Fog Cirka iyo Dhulka Dhexdooda. (Waa Saxiis). An-Nuur (16-21).

22. Yeyna ku Dhaaranin kuwa Fadliga (Dheeraadka) leh iyo Hodanimada inayan wax siinayn Qaraabada, Masaakiinta iyo kuwa ku Hijrooda Jidka Eebe, hana iska Cafiyaan hana Saa-maxeen, miyeydaan Jeclayn inuu idiin Dhaafu Eebe, Ilaahayna waa Dhaafe Naxariista.

وَلَا يَأْتِلْ أُولُو الْأَفْضَالِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِيَعْفُوا وَيَصْفَحُوا أَلَّا يُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾

23. Kuwa Gana «Qadfa» Haweenka Dhawrsoon ee Halmaansan (Xumaanta) ee Mu'minaadka ah waa La Lacnaday Adduun iyo Aakhiraba, waxayna Mudan Cadaab Weyn.

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْفَاضِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

24. Maalinta Ay ku Marag-kici Carrabadoodu, Gacmahoodu, iyo Lugahoodu waxay Camalfaleen.

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ

بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

25. Maalintaas wuxuu u oofin Eebe Abaal Marintooda Sugan, waxayna Ogaan in Eebe Yahay Xaqa Cad (Sugan).

يَوْمَ يُؤْفِكُ بِهِمُ اللَّهُ وَيُدْهِمُهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ

أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾

26. Haweenka iyo Hadalka Xunba wuxuu u Sugnaaday Nimanka Xun, kuwa Xunna waxay u sugnaadeen kuwa Xun, Kuwa Wanaagsanna waxay u sugnaadeen Kuwa Wanaagsan, kuwaasna (Caa'isha iyo Ehelkeedu) waa Ka Bari (Dheeryihiin) waxay Sheegi, waxayna Mudan Dambi Dhaaf iyo Rizqi Sharaf leh (Janno).

الْمُحْسِنَاتُ لِلْخَيْرِيْنَ وَالْخَيْرِيَّاتُ لِلْخَيْرِيَّاتِ

وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ

أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ

مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿١٦﴾

Waxaa Jiray Nin Sayid Abuu Bakar Qaraabo u ahaa lana Noolaa oo wax yar ku Hadlay Arrintii Caa'isha, Markaas Abuu Bakar Eryay kana Joojiyey Kaalmadii, markaas Eebe ku Yar Canaantay Abuu Bakar Xaalkaas, markaas uu soo Celiyey. Aayadaha kalana waxay ka Warrami in Haweenka Sharafta leh ee Dhawrsoon ee Xaqa Raacay kuwa Ceebeeya ay la Kulmi Lacnad iyo Cadaab wayn Aakhiro iyo Addunba oy kuna Marag furi Xubnahoodu' Lana Abaal Marin ayna Ogaan in Eebe Xaq Sugan Yahay, Illeen Xumaan Waxaa Muta kuwa Xun, Samaanna Waxaa Muta Kuwa Fiican.

Caa'ishana waa ka Bari Kana Fog waxay ku Sheegeen' waxayna Mudan kuwa la Dhibay Dambi Dhaaf iyo Janno, Saasuuna Eebe ugu Bari yeelay Caa'isha Aayadahan, Ciqaabna ugu Xukumay Munaafiqintii ka Qayb Gashay Arrintaas, Taasina waxay Muujin in Eebe u Gargaari Addoomadiisa Dhawrsoon ee Suuban. An-Nuur (22-26).

27. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow ha Galina Guryo aan Kuwiinna ahayn Intaad ka Idam Warsataan kana Salaantaan Ehelkooda, Saasaana idiin Khayr Roon si aad u Xususataan.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا

غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا

عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾

28. Haddaydaan ka Helin Dhexdeda Ruuxna ha Galina inta Laydinka Idmi, Haddii laydindhaho Noqdana Noqda, Saasaa idiin Wanaagsan, Eebana Waxaad Falaysaan wuu Ogyahay.

فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا

حَتَّىٰ يَخْرُجُوا إِلَيْكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ ارجِعُوا فَارجِعُوا

هُوَ أَزْكَىٰ لَكُمْ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿١٨﴾

29. Ma aha Korkiinna Dhib (Dambi) Inaad Gashaan Guryo aan la Degannayn oo Dan (Anfac) idiinku Jirto, Eebe wuxuu Ogyahay waxaad Muujinaysaan iyo waxaad Qarinaysaan.

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ

فِيهَا مَتَّعَ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَبْدُرُونَ

وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿١٩﴾

30. Waxaad ku Dhaada Mu'miniinta Ha Laabeen Indhahooda (Daymada

قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضِهِمْ

Reeba) hana ka Dhawreen Furuuj-tooda (Zinada) saasaa u Wanaagsan, Eebana wuu Ogyahay waxay Sameyn.

وَيَحْفَظُوا أَرْجُلَهُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَرْكَانُ ۖ لَهُمْ فِي ٱللَّهِ
خَيْرٌ مِّمَّا يَصْنَعُونَ ﴿٣١﴾

Aayadahani waxay ku Tusin Wanaagga iyo Aadaabta Djinta Islaamka, oo ah in la Dhawro Guryaha Dadka, oon Lana Galin Idan iyo Salaan La'aan, Wanaagguna waa saas, Haddaan Dad Joogin Lama Galo intaad Idam ka Hesho, Haddii Noqda laydin Dhahana Noqda Saasaa Idiin fiicane, Haddayse Guryuhu Yihiin kuwa aan Dad kale Deganayn ee ah kuwa Dadka u dhexeeya Galidoodu.

Dambi kaama saarra Haddaad Gashid. Eebana waa Ogyahay waxa La Muujin iyo waxa la Qarinba, wuuna ka Abaal Marin. Waa in Mu'miniintu ka Dhawraan Indhahooda Dayidda Xaaraanta ah, taasoo ah Daymada Haweenkood Daydo, iyo in layska Ilaaliyo Zinada iyo Xumaanta 'Illeen Eebe waa Ogyahay waxa Lasamayne. Wataas Sharafta Islaamku iyo Nadaafadiisa iyo Aadaabtiisa, waxaana Meelo Badan ku sugnaaday Xaaraanimada Iska Galidda ama Fiirinta Guryaha Dadka, iyo Daawashada Haweenka 'Fiirintooda iyo inay Tahay Leeb Iblis iyo Billowga Xumaanta, Taasina waxay Waran ku Tahay kuwa iska Gala Guryaha Dadka Idam la'aan iyo Kuwa Iska Daawada Jidhka Haweenka. An-Nuur (27-30).

31. Waxaad ku Dhahdaa (Haweenka) Mu'minaadka ah, (Xaqa Rumeeyey) Ha Laabeen Indhahooda hana Dhawreen Farjigooda Muujininna Quruxdooda wax Muuqda Mooye, Hana ku Dadeen Hagoogtooda dhuuntooda, yayna u Muujin Quruxdooda Ragooda Mooyee, iyo Aabayowgood iyo Ninkooda Aabihiis, iyo Wiilashooda iyo Wiilasha Nimankooda iyo Walaalahood iyo Wiilasha Walaalahood, iyo Wiilasho (Gabdhahay) Walaalaha yihiin, iyo Haweenkooda (Muslimka ah) ama waxay Hanato Midigtoodu (Gacantoodu) ama kuwa Raaca een Dan Lahayn (Hawood u Lahayn) oo Ragga aha ama Caruurta aan Fiirsanayn Cawrada Haweenka, Yeyna kuna Garaacin Lugahooda (Dhulka) in la Ogaado waxay Qarin oo Quruxdooda ah, una Toobad keena (U Noqda) Xagga Eebe Dhammaan Mu'miiniineey waxaad u Dhawdhiin Inaad Liibaantaane.

وَقُلْ لِّلْمُؤْمِنَاتِ بَعْضُ صَبْرٍ مِّنْ أَبْصَرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ
فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ
مِنْهَا وَأَلْبَسْنَ بِجَمْرُهُنَّ عَلَىٰ جُجُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ
زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ
أَوْ آبَائِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِهِنَّ
أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانَهُنَّ
أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَاءَهُنَّ
أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرَ أُولِي
الْأَرْبَابِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِي لَمْ يَظْهَرْ
عَلَىٰ عَوْرَتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضُرُّنَّ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيَعْلَمَ
مَا تُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا
أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

Aayaddan waxay soo Degtay Mar Haweenku Iska Soo Galeen Guriga Haweeney la Dhihi Jiray Asma Binti Mirthad iyagoo Banaan Laabta oyna Tidhi Xumaa Sidan, Waana Amar Eebe uu Faraayo Haweenka Muslimka ah Inay Falaan si ay uga Soocmaan Siday Jaahiliintu Falayeen oo ah Isqaawin iyo Muujinta Jidhka, waxayna Fari Aayadu inay Isdhawraan isna Asturaan Oyna isu Muujinna Ragga Marka Laga Reebo Kuwa Aayaddu Taxday ee ah Nimanka iyo Qaraabada aan Guursankarin, iyo kuwaan Haweenka Danka Lahayn iyo Wiilasha Yar Yareen wax Eegayn iyo Haweenka Muslimka ah, waxa la Sheegina waa waxa Cawrada iyo Jidhka Hoose ka Soo Hadhay 'Illeen Kaasi waa Ceebe. Miyeyse Habboontahay in Lays Qaawiyo oo Lagu Noqdo Jaahiliyadii Hore wax ka Daran, iyadoo Cilmi La Sheegan, Wataas Aadaabta Islaamka waana inay Is Dhawraan oo Is Ilaaliyaan Mu'miniintu Rag iyo Haweenka 'Sharaftooda iyo Indhahooda iyo Jidhka Xafitaan si ay u helaan Naxariista Eebe iyo Wanaag-giisa. An-Nuur (31).

32. U Guuriya Xaaslaawaha Idinka Mid ah iyo Kuwa Suuban oo Addoomadiinna ah (Rag iyo Haweenba) hadday Sabool Yihiin wuxuu ka Hodmin Eebe Fadligiisa, Eebana waa Waasac (Fadligiisu) Waana Oge.

وَأَنكحُوا الَّذِينَ مِنكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِن عِبَادِكُم
وَأِمَائِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ
وَاللَّهُ وَسِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾

33. Hase Dhawrsadeen Kuwaan He-layn (awood) Guur inta Eebe kaga Hodmin Fadligiisa, kuwa Dooni Inay Isfurtaan oo Hanatay Gacantiinnu Kitaabeeya (Ka Ogolaada) Haddaad ku Ogtihiin Khayr, wax ka Siiyana Xoolaha Eebe ee uu Idin Siyey, hana ku Qasbina Gabdhihiinna (aad Hanataan) Zino Hadday Doonaan Dhawrsooni Idinkoo Dooni Sadka Nolosha Adduunyada, Ciddii Qasabta Eebe Qasabkaas ka Dib waa Dambi Dhaafe Naxariista.

وَلَيْسَتَغْفِرَ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ
مِن فَضْلِهِ. وَالَّذِينَ يَبْتِغُونَ الْكِنَابَ بِمَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُكُمْ فَكُلُوا مِنْهُم إِن عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَأَن تَوْهَمُ
مِن مَّالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تَكْرَهُوا فَنِينَتِكُمْ
عَلَى الْبِغَاءِ إِن آرَدْنَ مَحْضَنًا لِّتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَمَن يَكْرَهُنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِن بَعْدِ كَرْهِيهِنَّ
عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٣﴾

34. Waxaan idiin soo Dejinay Aayaad Cad Cad iyo Tusaale Kuwii Tagay ee Idinka Horreeyey iyo Waanada kuwa Dhawrsada.

وَلَقَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُّبِينَاتٍ وَمَثَلًا مِنَ الدِّينِ
خُلُوفًا مِن قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

Diinta Islaamku waa Diin Naxariis iyo Isu Kaalmayn, sida ka Muuqata Aayadann Eebe ku Fari In Loo Guuriyo Dadka Guri la'aanta ah Rag iyo Haweenba, lana Kaalmeeyo Dadka Dooni Inay ka hoos baxaan Gacanta iyo inay Is Dhawrto Ciddaan Karin Kharashka Guur inta Eebe ka Deeqi'yo Inaan la Farin Haweenka iyo Gabdhaha Gacantooda ku Hoos jira Xumaan iyo Zino, Isagoo la Dooni dhalanteed Adduun, Eebase waa Dambi Dhaafe Ciddii u Toobad keenta, wuxuuna inoo Soo Dejiyay Aayaad Cad cad iyo Tusaale Dadkii hore iyo Waanada Ciddii Dhawrsata Taasina waxay ku Tusin in islaamku yahay Diin Caddaalad, Isu Kaalmayn, Nadaafo, Sharaf iyo Dhawrsooni, Islaamkuna Markuu u Yeedhi in La Xoreeyo Dadka Gacan ku Hoos jira oo ah Ruux Maxaad maleyn Kuwa Gaalada ah ee Addoonsada Dad'Haddana Qaylyi ama Islaamka Xoraynta Fari wax Ka Sheegi, waa Doqomo Indha la', oon Fiki-rayn, waxaase ka sii Xun kuwa u Durbaantumi Kuwaas. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Dhallin yaroooy Ciddii Karta Kharash Guurka ha Guursato, Isaga Isha Laabid badane oo Farjiga Dhawrid Badane, Ciddaan Karinna waxaa Saaraan Soon si uu u fududeeyo Himada. inse laga Tago Guurka isagoo la dano Sheegan, haddana wax la qasto oo la Meeraysto Taasi Islaamku ma Ogala mana banaana. An-Nuur (32-34).

35. Eebe waa Nuuriyaha Samooyinka iyo Dhulka, Nuurkiisu wuxuu la mid yahay Daaqad Misbaax ku Jiro Misbaaxuna ku Jiro Dhalo, Dhaladana aad Mooddo Xiddig Ifi lagana Huriyey Geed la Barakeeyay oo ah Zaytuun (Saliidd leh) oon bari iyo Galbeed midna

﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ
كَشْكُورٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ
الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِن شَجَرَةٍ
مُّبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَّا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا

ahayn, waxayna u Dhawdahay Salii-deedu inay iska Ifto Yuuna Taabanninba Dabe, waa Nuur lagu kordhiyay Nuur, wuxuuna ku Hanuuniyaa Eebe Nuurkiisa Cidduu Doono, wuxuuna u Yeelaa Eebe Dadka Tusaale, Eebana wax kasta waa Ogyahay.

يُصَيِّءُ وَلَوْلَا تَمَسُّسُهُ نَارٌ تُورَعُ عَلَى نُورٍ يَهْدِي
اللَّهُ نُورَهُ مِنْ نِشَاءٍ وَيُضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَلَ
لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾

36. (Kaasoo ah) Guryo (Masaajidda) uu idmay Eebe in la Koryeelo Laguna Xuso Dhexdeeda Magaciisa, waxaana ugu Tasbiixsada Dhexdeeda Aroor iyo Galabba.

فِي بُيُوتٍ أُذِنَ لِلَّهِ أَنْ تَرْفَعَ وَيَذْكَرَ فِيهَا
أَسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾

37. Rag ayna ka Shuqlinay Ganacsi iyo Gadasho Xuska Eebe, Oogidda Salaadda iyo Bixinta Zakada kana Cabsan Maalin oy Gagadoomi Dhexdeeda Quluubta iyo Araguba.

رِجَالٌ لَا تُلَاقِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ
الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ
الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾

38. Inuu ka Abaal Mariyo Eebe Wanaagay Faleen una Kordhiyo Fadlii-giisa, Eebana wuu Arzuqaa Cidduu Doono Xisaab la'aan.

لِيَجْزِيَهمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُمُ مِنْ فَضْلِهِ
وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾

Nuurka Eebe Waynaaye yey la Ifaan Samooyinka iyo dhulka, wuxuuna ku Hanuuniyaa Nuurkaas Cidduu Doono, Waana Tusaale Eebe Qadaray. Xadiithna waxaa ku sugnaaday: Waxaan Magan gali Nuurka Wajigaaga oy u Iftay Mogdiyadu (Eebow). Masaajidda Eebe ee uu Idmay in La Sharrifo oo la Koryeelana lagu Xuso Magaciisa Waqti kasta waxaa ku Dadaala Dad ayna ka Shuqlinin Xusidda Eebe, Salaadda, iyo Zakada Ganacsi iyo Gadasho Midna, iyagoo ka Cabsan Maalin Qalbiga iyo Aragu Gagadoomi, Qiyaamada, iyagoo Rajayn in Eebe Wanaag ku abaal mariyo, Masaajidda Xaalkooduna waa Waynyahay waana Meelaha Nuurka Islaamku ka Billowday Eebana Ugu Jecelyahay, waana in la Dhiso, Lana Camiro, waxna lagu Barto Cibaadada kale ka Sokow, waxaana ku soo Arooray Fadliga Cidda Dhista ama Camirta ama u Dadaasha Wanaagyo Badan, waxaana ka Mid ah: Ruuxii Dhisa Masaajid Isagoo Dar Eebe u dhisi Wuxuu Eebe Uga Dhisaa Janada Isagoo Kale. Caa'ishana Waxay Tidhi: Wuxuu Na faray Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) in Laguna Dhiso Masaajidda Xaafadaha lana Nadiifiyo, lana Udgiyo. An-Nuur (35-38).

39. Kuwii Gaaloobay Camalkoodu wuxuu la Midyahay Dhalanteed Dhul Siman (Ka Muuqda) oos u Malayn kan Oomani biyu Markuu Yimaadana uuna ka Helayn waxba, oo uu ka heli Eebe (Abaal marintiisa) Agtiisa una Oofiyey Xisaabtiisa, Eebana way Deg degtaa Xisaabtiisu.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ
الظَّمْثَانِ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ سَائِغًا
وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فُوقَهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ
سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾

40. Ama wuxuu la Midyahay Mug-diyo Bad Dhexdeed ah oos Dabooli Hir

أَوْ كَطَمَلٍ مَنِيَّتٍ فِي بَحْرٍ لِيَجِيَّ يَعْشَاهُ مُوَجٌّ مِنْ فَوْقِهِ

Korkiisana yahay Hir, Korkiisana Tahay Daruur, waa Mugdiyo Qaarkood Qaar ka Sarreeyo Hadduu Bixiyo Gacantiisana uma Dhawa inuu Arko, Ruuxaan Eebe u yeelin Nuur malaha Nuur.

41. Miyaadan Ogayn in Eebe u Tasbiixsado waxa ku Sugaan Samooyinka iyo Dhulka iyo Shimbiraha oo (Fidsan) Safan mid kasta wuu Ogyahay Salaaddiisa iyo Tasbiixdiisa, Eebana waa Ogyahay waxay Fali.

42. Eebe waxaa u Sugnaaday Xukunka Samooyinka iyo dhulka Xagga Eebaana loo Ahaan.

مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ مَحَابٌ ظَلَمْتُ بَعْضَهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَكُدُّهُ لِيُكَدِّرَ لَهَا وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ ﴿٤١﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسْخِرُ لَهُ مَن فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرِ صَفَّتِ كُلٌّ قَدِ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٢﴾

وَلِلَّهِ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَ اللَّهُ الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾

Markay Aayadaha Hore Ka warrameen Nuurka Eebe iyo Iimaanka iyo Jidka Wanaagga ee uu ku Hanuuniyey Mu'miniinta, iyo Masaajidda, iyo in kuwayna Shuqlinin Adduunyadu ay ku cibaadaystaan Sharifaanna yaa Halkan lagu Sheegay in Camalka Gaaladu la Midyahay Dhalanteed ooman Biyo Moodyad meel Cidla'ah oo Oomana ah, Markuu Dhintana uu La kulmi Eebe una Oofin Aabaalkiisa, Illeen Mugdiyo Baadiyuu ku Sugnaaye, Nuurna Eebe uma yeeline, Eebana Kuwaas waa ka Kaaftoonyahay'Illeen waxaa Wayneeya oo Caabuda waxa Cirka iyo dhulka ku Sugaan, Xaataa Shimbiraha Duuli, Hawada Sare, Isagoo Eebe wax walba og, wax walbana Xaggiisa u Ahaan, waxaa Sugnaaday in Yuhuud lagu Dhihi Qiyaamada Maxaad Caabudayseen oy Dhihi, Waxaan Caabudaynay Cuzayr Ibnu Ilaah, markaasaa lagu Dhihi Beenbaad Sheegteen, Eebe Ilmo ma Yeelanin, ee Maxaad Rabtaan, waxayna Odhan Eebow waannu Oonaye ee Na Waraabi Markaasaa la Dhihi Miyeeydaan Arkayn, Naartaana ugu Muuqata Dhalanteed oo Qaarkood Qaar Buuran Markaasay Isku Tuurayaan. Eebaan ka Magan gallya, Halkaasayna Jiraan Liibaan iyo Khasaar, Liibaanta Mu'miniinta iyo Khasaaraha Gaalada, Waana Arrin Mudan u Darbasho. An-Nuur (39-42).

43. Miyeydaan Arkayn in Eebe Kexeeyo Daruuro Markaas Isudumo Kana Yeelo Mid is dulSaaran ood aragto Roobkoo ka Soo Bixi Dhexdiisa wuxuuna ka soo Dejiyaa (Eebe) Samada Buuro Qabow ah (Thalaj) wuxuuna Gaadhsiiyaa Cidduu Doono, wuxuuna u Dhawyahay Nuurka Hilaaciisu inuu la Tago Aragga.

44. Wuu Gagadiyaa Eebe Habeenka iyo Dharaarta, Arrintaasna waano Qaadasho yaa ugu Sugaan kuwa Aragga leh (Caqliga leh).

45. Eebaa ka Abuuray wax Kastoo socda (oo nool) Biyo waxaana ka Mid

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُرْسِجِي مَحَابًا تَمُّ يُولَفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكْمًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ وَيَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَن مَن يَشَاءُ يَكَادُ سَنَابِرُهُ يَدَّهَبُ بِالْأَبْصِيرِ ﴿٤٤﴾

يَقْلِبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٤٥﴾

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِّن مَّاءٍ فَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ

ah mid ku Socda Calooshiisa, waxaana ka mid ah mid ku Socda Labo Lugood, Waxaana ka mid ah mid ku Socda Afar, wuxuu Abuuraa Eebe wuxuu Doono, Eebana wax kasta waa Karaa.

46. Waxaan soo Dejinay Aayaad Cad Cad, Eebana wuxuu ku Hanuuniyaa Cidduu Doono Jid Toosan.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَىٰ رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَىٰ أَرْبَعٍ
يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٥﴾

لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ مُبِينَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ
إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٦﴾

Roobku wuxuu ku jiraa Awoodda Eebe, Isagaana Kulmiya Daruuraha kana Keena Roobka Meejuu Doonana ku Da'siia, Habeenka iyo Maalintana Eebaa ku Tasarrufa inay ku Waana Qaataan kuwa Wax Garadka ah, wax kasta oo Nafley ahna oo Socda Eebaa Biyo ka Abuuray, mid Bog ku Socda, mid Labo ku Socda iyo Mid Afar ku Socdaba, wuxuu Doonana wuu Abuuraa, wax walbana waa Karaa, wuxuuna Soo Dejiyay Aayaad Cad Cad, Cidduu doonana wuxuu ku Toosiyaa Jidka Toosan. Taasina waxay Sugi In Eebe wax walba Ogyahay Awoodana Leeyahay, Biyahana laga Abuuray Naflaada, kalana Duway Socodkooda iyo Abuurkooda, wuxuu Doona uu Abuuri, waxayna Aamusiin Gaalada, Mulxidiinta, Jaahiliinta iyo Kuwa Rumeeya oo Raaca Kuwaas. An-Nuur (43-46).

47. Waxay Dhihi (Munaafiqiintu) Waxaan rumeeynay Eebe iyo Rasuulka waana Adeecnay markaasaa waxaa Jeedsada Kooxo ka Mid ah Intaas ka Dib, Kuwaasi ma aha Mu'miniin.

48. Marka Loogu Yeedho Eebe iyo Rasuulkiisa inuu kala Xukumo Dhexdooda waxaa soo Baxa Koox ka Mid ah oo Jeedsan.

49. Hadduu Xaqu iyaga U sugnaado way u Yimaadaan iyagoo Adeeci.

50. Ma Qalbigay ka Bukaan mise way Shakiyeen mise waxay ka Cabsan in Eebe ku Jawr falo iyo Rasuulkiisu, saas ma aha ee kuwaasu waa kuwo Daalimiin ah.

51. Mu'minka Hadalkiisu marka loogu yeedho Eebe iyo Rasuulkiisu inuu kala Xukumo Dhexdooda waa uun Inay Dhahaan waan Maqallay Waana Adeecnay Kuwaasuna waa uun kuwa Liibaanay.

وَيَقُولُونَ ءَأَمِنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّىٰ
فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَٰئِكَ
بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ
مِّنْهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾

وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ اللَّعْنَةُ يَأْتُوا إِلَيْهِ مَذْعِينٍ ﴿٤٩﴾

أَفِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ أَمْ آتَانَا بِأَمْ يُخَافُونَ أَنْ يَحْبِيفَ اللَّهُ
عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ؟ بَلْ أُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ
لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾

52. Ciddii Adeecda Eebe iyo Rasuulkiisa oo Cabsata kana Dhawrsata Kuwaasi waa uun kuwa Liibaanay.

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَحْتَسِبْ اللَّهَ وَنِعْمَ
قَوْلُكَ هُمْ الْفَائِزُونَ ﴿٥٢﴾

Munaafiqiintu Had iyo Jeer waa Col kugu Dhex jira iyo Dhiqle Muslimiinta Xasilka u diida, Afkana waxay ka Sheegaan inay Xaqa Rumeeyeen, haddana way ka Jeedsan Xaqa, marka loogu yeedho in Xaqa lagu kala Xukumo way Jeedsan, Hadday u Fili in Iyaga loo Xukumina way Yimaadaan iyagoo Rumeysan oo Maqli Taasna waxaa ugu Wacan inay Qalbiga ka bukaan shakina kaga Jiro Caddaaladda Eebe iyo Rasuulkiisa waana Daalimiin, Mu'iniintuse way Maqli oy Adeeci marka loogu Yeedho Xukunka Eebe iyo Rasuulkiisa, waana kuwa Liibaanay ee Adeecay Eebe iyo Rasuulka, Eebana ka Cabsada kana Dhawrsada, wana kaas Xumida Diidada Sharciga Eebe iyo u hogaansankiisa, wax Xukunka Eebe la mid ah ama ku Dhawna ma Jiro, waana in Lagu Dhaqmo. An-Nuur (47-52).

53. Waxay ugu Dhaarteen Eebe (Munaafiqiinta) Dhaar Daran inay u Baxaan (Jahaad) waxaad Dhahdaa ha Dhaaranina Addeecid la Yaqaan (ha Ahaado Xaalkiinnu) Eebana waa Ogyahay waxaad Falaysaan.

﴿٥٣﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ
لَيَخْرُجْنَ قُلْ لَأَنْقَسِمُوا طَاعَةَ مَعْرُوفَةٍ
إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾

54. Waxaad Dhahdaa Addeeca Eebe oo Addeeca Rasuulka Haddaad Jeedsataanna waxaa uun Korkiisa ah (Nabiga) waxa la Saaray (la Faray) idinkana waxa Korkiinna ah waxa laydin Saaray (Xaq raacid) haddaad Addeecdaan (Nabiga) waad Hanuunaysaan, Rasuulkana ma Saarra waaxaan Gaadhsiin Cad ahayn.

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا
عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِن تُطِيعُوهُ
تَهْتَدُوا وَمَعَ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾

55. Wuxuu u Yaboohay Eebe kuwa Rumeeyay Xaqa oo Camal Fiican Falay inuu u Reebo Dhulka siduu ugu Reebay kuwii ka Horreeyay, wuxuuna Makaanin Diintooda uu uga Raalli Noqday wuxuuna ugu Badali Cabsidooda ka Dib Nabadgalyo, wayna I cabudi Ilamana Wadaajiyaan waxba,

وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ
الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي
ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا
يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَن كَفَرَ

Ciddii Gaalowda intaas Ka Dibna ku-waasu waa uun Faasiqiin.

بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾

Munaafiqiin wax badan yey Been ku Dhaartaan, waxaase u Wanaagsan Raacid Xaq iyo Addeecid, Cid walbana waxaa laga Rabaa waxa la Saaray, Aayadda kale waxay ka Hadli in Eebe u Yaboohay Mu'miniinta inay Dhulka U Hadhi oy Xukumi Hadday Xaqa Rumeeyaan, Wanaagna Falaan, Markaasu Makanin Diintooda uu ka Raalli Noqday Cabsidana Ammaan Ugu Badali, Eebe kaliyana Ay Caabudi, Wuuna U Rumoobay Mu'miniintii Hore Yabooha Eebe, markay Xaqa Raaceen oo Sharciga Eebe Isku Dhaqeen, Ciddii Saas Fashana wuu u Gargaari Eebe Waqti kasta. Waxaa laga Wariyey Cadi Binu Xaatim inuu Nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa hayelee) U yimid uuna ku Yidhi: Ma taqaan Xiiro, oo yidhi ma aqaan waanse maqlay, oo Nabigu Yidhi «Eebaan ku Dhaartaye wuu Taameyli Eebe Diintan inta Haweenaydu ka Baxdo Xiiro oy ka Dhawaafto Baydka Iyagoon Cidna Hoos Galin, waxaana la Furan Kinsiga Kisre Binu-Hurmus markaasaan Idhi Kisre Binu Hurmus markaasuu yidhi Haa Kisre Binu Hurmus wuxuu Yidhi Cadi wataas Haweenaydu iska Dhawaafi Baydka IyadooXiira ka Soo Tagtay Nabadgalyo, waxaanan ka Mid ahaa Daddii wax ka Furtay Kansigii Kisre Binu Hurmus'Wallee Tii Seddexaad ee Nabigu Sheegayna waa la Heli. Waxaa kale oo sugnaaday: Ugu Bishaaree Umaddan Sharaf, Sarreyn, Diin, Gargaar iyo Makanid Dhulka, Markay Toosaan. An-Nuur (53-55).

56. Ooga Salaadda, Bixiya Zakada oo Addeeca Rasuulka waxaad Mudantihiin in laydiin Naxariistee.

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

57. Hana Umalayn Kuwa Gaaloobay inay ku Daalin (Eebe) Dhulka, Guryahooduna Waa Naar waxaana u Xun Meel Loo Ahaado (Naar).

لَا تَحْسَبِ الَّذِينَ كَفَرُوا مَعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا وَدَّعْتَهُمُ النَّارُ وَلَيْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾

58. Kuwa Xaqa Rumeeyow Haydin Idan Warsadeen kuway Hanatay Gacantiinnu, iyo Kuwaan Qaan Gaadhin oo Idinka Mid ah Saddex Jeer, Salaadda Subax ka Hor iyo Markaad iska Dhigtaan Dharka Duhurkii, iyo Salaadda Cishaha ka Dib, waa Seddex Waqti oo Cawro ah «la Nasto», ma aha Korkiinna iyo korkooda midna Dhib «ma Saarra» intaas ka Dib, way idin kor Socdaan (Shaqeeyaan) Qaarkiinna Qaarbuu ka Ahaaday, saasuuna idiinku Caddayn Eebe Aayaadkiisa Eebana waa Oge Falsan.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِيَسْتَفِدَّوْا مِنَ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَ ذَلِكَ طَوْفُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾

59. markay Carruurtiinnu Qaan-gaadhana haydin Idan warsadeen siday idiin Idamwarsadeen kuwii ka Horreeyay, saasuuna idiinku Caddayn Eebe Aayaadkiisa, Eebana waa Oge Falsan.

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَفِدُّوْا كَمَا اسْتَفَدَّتْ الدِّينَارِ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ ءَايَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾

60. Kuwa ka Fadhiistay (Ka quustay dhalmada) oo Haweenka ah oon guur Rajaynayn Korkooda Dhib (Dambi) ma Saarra inay iska Dhigaan Dhar-kooda (Iska Fududeeyaan) iyagoon ismuujinayn Qurux, Inay Dhawr-sadaan yaase u Khayr Roon Eebana waa Maqle Og.

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا
فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ
يُأْبَهُنَّ بِغَيْرِ مَتْرَحَةٍ بِرِزْوَانِهِ
وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾

Oogidda Salaadda, Bixinta Zakada, iyo Addeccidda Rasuulka waa Sababaha Naxariista, wax Eebe Daalinna ma Jiro, Gaalana wuxuu ku Abaal Marin Naar. Aayadaha kale waxay ka warrami in Guryaha Galiddooda la Dhawro Gaar ahaan Saddex Waqti oo cid kasta laga rabo inay idan warsadaan, Xataa Dadka Gacantooda ku Hoos Nool, Carruurtuna mar hadday Qaangaadho waa inay Idam warsadaan. Haweenka Duqoobayna Hadday Dharka iska Fududeeyaan wax ma saarra haddayna Cawro Faydayn ama Isqurxinayn, waxaase Fiican Is Asturka. An-Nuur (56-60).

61. Ma Saarra Indhoole Dhib, Lu-goolana Dhib ma Saarra, Mid Bukana Dhib Ma Saarra, Naftiinnana Dhib ma Saarra Inaad wax ka Cuntaan Guryi-hiinna ama Guryaha Aabayaalkiin, ama Guryaha Hooyooyinkiin, ama Guryaha Walaalihiin, ama Guryaha Walaashiin, ama Guryaha Adeeradiin, ama Guryaha Eeddooyinkiin, ama Guryaha Abtiyadiin, ama Guryaha habaryarihiin, ama Guryahaad Hanataan Furihiisa, ama Guryaha Saaxii-bahiin, Dhibna Idinma Saarra Inaad wax Cuntaan Idinkoo Kooxa ah ama kala Tagsan, markaad Gashaan Guryana Salaama Naftiinna, Salaan ka Ahaatay Eebe Xagiisa oo la Bara-keeyey oo Fiican, Saasuuna idiinku Caddayn Eebe Aayaadka Inaad wax kastaan.

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ
وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ
أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ
مَفَاكِحُهُمْ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ
جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا وَأَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا
ذَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً
مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبْرَكَةٌ طَيِّبَةٌ
كَذَلِكَ يَبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

62. Mu'miniintu Waa Uun kuwa Ru-meeyey Eebe iyo Rasuulkiisa, markay la Joogaan Amar kulmiyey Dartiis aan Tagin intay ka Idan Warsadaan, kuwa Idan warsada kuwaasu waa kuwa Rumeeyey Eebe iyo Rasuulkiisa, ee

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا
حَتَّى يَسْتَأْذِنُوا مِنَ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَئِكَ

hadday kuu Idan warsadaan Dana-
hooda Qaarkood u Idan Ciddaad
Donto oo ka Mid ah una Dambi
Dhaafwarso Eebe, Ilaahay waa Dambi
Dhaafe Naxariistee.

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا أَسْتَدْرَكُوا
لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأُذِنَ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ
وَأَسْتَغْفِرْ لَهُمْ اللَّهُ عَفْوَرٌ رَحِيمٌ ﴿٦٦﴾

Aayadahanna waxay ka Warrami Aadaabo Kale iyo inay Bannaantahay in wax lala Cuno Dadka Naafada ah iyo kuwa buka, waxna lagu Cuno Guryaha Qaraabada iyo Saaxiibada iyo Kuwaad Hanataan Fura-hoodaba, sidoo kale in Koox Koox wax loo Cuno ama kali kali iyo in laysa Salaamo marka la Gali Guryaha, waxaa soo Dhanna waa wax Eebe u Caddayn si ay u Ogaadaan, Taasina waxay ku Tusin sida Diinta Islaamku wax walba oo Dani ku Jirto u Caddaysay, Aayadda kalana waxay Caddayn inay Ahaayeen Mu'miniintii Dhabta ahaa kuwaan ka Tagin Kulanka Nabiga Iyagoon Idan warsan, Nabiguna wuu idmi Jiray Cidday la Noqoto, Taasina waxay Muujin in laga Murgo Danaha Muslimiinta oon lana Ganta Furin ee la Dhawro isku Xidhnaantooda iyo Danahooda. An-Nuur (61-62).

63. Ha ka Yeelina u Yeedhidda Ra-
sulkka sida U Yeedhidda Qaarkiin
qaar, Eebe wuu ogyahay kuwa Dusi
iyagoo Gabban,(Fadhiga Nabiga)ha ka
Digtoonaadeen kuwa Khilaafi Amarka
Nabiga inay ku Dhacdo Fidmo (Masii-
bo) ama ku Dhoco Cadaab Daran.

لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ
بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ
يَسْتَلْتُونَ مِنْكُمْ لَوْ آذَانًا فَاحْذَرِ الَّذِينَ يَخْتَفُونَ
عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

64. Eebaa iska Leh waxa ku Sugaan
Samooyinka iyo Dhulka.waana Ogya-
hay Waxaad ku Sugantihiin, iyo Maa-
linta loo Celin Xaggiisa,oo uga Warami
waxay Camal faleen, Eebana wax kasta
waa Ogyahay.

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ
مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُمْ
بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

Ibnu Cabbaas wuxuu Sheegay in Asaxaabtii ay nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ugu Yeedhi Jireen si Caadi ah oo Magaciisa ah markaasaa Eeba faray inay Qadariyaan oo ugu Yeedhaan si Haybad leh, Eebana waa Ogyahay Munaafiqiinta ka Dusi Jiray Fadhiga Nabiga, Dadkuna haka Digtoonaadeen Khilaafka Amarka Nabiga, Taasoo Fidmo iyo dhib ka Dhalan ama Cadaab Daran, Eebana waxaa u Sugnaaday Xukunka iyo Awoodda Khalqiga,wuuna Ogyahay waxay ku sugnaan Adduun iyo Aakhiraba, wuuna Abaal marin.

Aayadduna waxay uga Digi Dadka Khilaafka Nabiga iyo inaan lala Imaan wuxuusan Idmin. Nabiguna (Naxariisiyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Ruuxii fala Camal aan ahayn Amarkanaga waa lagu Celin.

Suuraddanna waa Suurad wayn oo ka Warranta Aadaab Wayn, sida Ilaalinta Carrabka, iska Ilaalinta Zinada, Dhawridda Sharafta Muslimiinta iyo Dadka, Dhawridda Galidda Guryaha Dadka, Isa Salaamidda, Indha Laabashada Ragga iyo Haweenka, Is asturidda Haweenka iyo Ilaalintooda Sharaftooda, Qiimaha Islaamka iyo Iimaanka, Awoodda Eebe, Caddaaladda iyo Raacidda Xaqa, in Muslimiinta Toosan U hadhi Dhulka, Dhawridda Danaha iyo Fadhiga Muslimiinta, Ixtiraamka Nabiga iyo Raacidda Amarkiisa. Saas Darteed Yey Cumar binu Khadhaab iyo Caa'ishaba U Fari jireen Muslimiinta inay Haweenkooda Baraan Suuraddan, Suuratu NUUR. An-Nuur (63-64).

Suurat Al-Furqaan

سُورَةُ الْفُرْقَانِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

1. Waxaa Khayr Batay (oo wayn) Eebaha ku soo Dejiyey Quraanka Addoonkiisii (Nabiga) inuu u ahaado Caalamka u Dige.

2. Eebaha uu u Sugnaaday Xukunka Samooyinka iyo Dhulka, Yeelaninna Ilmo una Sugnaanin Shariig (la Wa-daage) Xukunka, Abuurayna wax kasta, oo u ahaysiiyey si Qiyaasan.

3. Waxay ka Yeesheen Eebe ka Sokow Ilaahyo oon Abuurayn waxba Iyagana la Abuuri una hananayn Naftooda Dhib iyo Nacfi (Midna) oonan hananayn Geeri iyo Nolol iyo soo Bixin (midna).

4. Waxay Dheheen Gaaladii kani (quraanku) ma aha waxaan Been Abuur ahayn, uu la Yimid, Uguna Kaalmeeyeen Qoom kale, waxay la Yimaadeen Dulmi iyo Been (Daran).

5. Waxay Dheheen waa Warkii Dadkii Hore oos ka Qoray Iyadaana loo Yeedhiyaa Aroor iyo Galabba.

6. Waxaad Dhahdaa waxaa soo Dejiyey Eebaha Og waxa ku Qarsoon Samooyinka iyo Dhulka Waana Dambi Dhaafe Naxariista.

Waxaa Ammaan Mudan Eebaha ku Soo Dejiyey Quraanka kala Bixiyey Xaqa iyo Baadilka Addoonkiisii Muxamed ahaa waana wax Eebe ku Tilmaamo Dadka waxa u wayn, si uu Caalamka Ugu Digo Dhammaantii, waxayna ku Tusin Caalaminimada Diinta Islaamka. Xukunkana Eebaa Iska leh, Ilmo iyo Shariigna ma leh, wax walbana isagaa Abuuray, Cid wax Abuuri karta oo Eebe ka soo Hadhayna ma Jirto, ama Hanta Dhib, Nacfi, Geeri, Nolol, iyo soo bixin midna.

Quraankuna waa Dhab Sugaan oo Eebe soo Dejiyey, wax Nabigu la Imaan karana ma aha, Ciddii warkaas Sheegtana waa Mid Beenalay ah ee halla Yimaadeen wax la mid ah intay Isu Tagaan, Dhabtuna waa inay Beenaalayaal Caqli daran Yihiin, Warkooduna wax u Dhimimaayo Xaqnimada Quraanka, Sharaftiisa iyo Caalaminimadiisa, siduu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u Yidhi: Waxaa Laydiray Dadka Dhamaantiis. Saas Darteed waa inay ku Eegaan Il Xaq ah. Al-Furqaan (1-6).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بَيَّارَكَ الَّذِي نَزَلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ

لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴿١﴾

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ

وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ

وَحَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾

وَاتَّخَذَ مِنْ دُونِهِ إِهْمَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا

وَهُمْ يَخْلُقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ ضَرًّا

وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا ﴿٣﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا آفَاكُ أَقْرَبَهُ وَأَعَانَهُ

عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَزُورًا ﴿٤﴾

وَقَالُوا اسْتَطِيرَ الْأُولَىٰ أَسْتَبْهَأَ

فَهِ تَمَلَّنَ عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَجِيلًا ﴿٥﴾

قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦﴾

7. Waxay dheheen Gaaladii Muxuu leeyahay Rasuulkani oos u Cuni Cunto una Socon Suuqa, maa loo Soo Dejiyo Malag oo ahaado mid la Diga.

وَقَالُوا مَا لَٰهُذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ
وَيَسْتَشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ
فَيَكُتُبُ مَعَهُ نَذِيرًا ﴿٧﴾

8. Ama maa loo Tuuro (Dejiyo) Kansi ama u ahaato Beer uu wax ka Cuno Xageeda, waxayna Dheheen Daalimiintu ma Raacaysaan waxaan Nin Sixran ahayn.

أَوْ يُلْقَىٰ إِلَيْهِ كَنزٌ أَوْ تَكْوِينٌ لَهُ جَنَّةٌ
يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ
إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا ﴿٨﴾

9. Bal day siday kuugu Yeeleen Tu-saale oy u Dhumeen una Karin (Qaa-didda) Jidka (Xaqa).

أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا
فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾

10. Waxaa Khayr Badan Eebaha Hadduu Doono kuu Yeeli wax ka Khayrroon Taas, Jannooyinna (Kuu yeeli) oy Socoto Dhexdeeda Wabiyaal Kuuna Yeeli Daaro (Janno).

بَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذَلِكَ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ
لَكَ قُصُورًا ﴿١٠﴾

11. Waxayse Beeniyeen Saacadda (Qiyaame) waxaana u Darabnay Ciddii Beenisa Saacadda Naarta Saciira.

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ
بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾

12. Markay ka Aragto Meel Fog waxay ka Maqlaan Cadho iyo Guux.

إِذَا رَأَوْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهُمْ تَسْنِطًا
وَرُفِيرًا ﴿١٢﴾

13. Marka lagu Tuuro Dhexdeeda Meel Cidhiidhi ah Iyagoo isku Xidhan waxay u Yeedhaan Halaag, iyo (Kha-saare).

وَإِذَا الْقَوْمُ مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مَقْرَبِينَ
دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ﴿١٣﴾

14. (Waxaana la Dhihi) Howyeedhanna Maanta Halaag Kaliya ee u Yeedha Halaag Badan.

لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا
كَثِيرًا ﴿١٤﴾

Gaalada iyo Xaq diidayaashu si Xun bay wax u Qiyaasaan una Qiimeeyaan, waxaana ka mid ah inay Sheegeen in Nabigu wax Cuni, oo Suuqa Socon, iyo Maxaa Malag loola soo Diri waayey, ama Xoolo Badan loo Siin Waayey, Taasina waxay ku Tusin inay Il Xoola Jacayl ku Dayi wax walba, maxaase Xoolo Qiima leeyihiin Haddaan Xaqa Loogu Gargaarin, ama lagu Bixin, waase karaa Eebe inuu Siyo Nabiga wax ka Wanaagsan waxaas, wuxuuna Siyey, Nabinimo, Quraan uu ku Soo Dejiyey, iyo Wanaag Aakhiro, Maxayse Gaalo Fali markay la Kulmaan Naar Daran oo Guuxi, waq un Calaacal iyo Oohin, waxaana Sugnaatay in Qof loo Jiidi Naarta oy u soo Ciyi sida Baqal Shaciir loo soo Fidiyey, una soo Gunuunici, isagoon jirin Ruuxaan Cabsanayn. Al-Furqaan (7-14).

15. Waxaad Dhahdaa Ma Taasaa Khayrroon mise Jannada Waaridda ee ah Middii loo Yaboohay kuwa Dhawrsada, waxayna u Ahaatay Kuwaas (Dhawrsada) Abaal Marin iyo Noqosho.

قُلْ أَذَلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وَعَدَ الْمُنْقَرُونَ^{١٥} كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا

16. Waxayna ka Helayaan Dhexdeeda waxay Doonaan wayna ku Waari, Arrintaasuna waa Yabooh Isasaaray Eebahaa oo Sugaan.

لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ^{١٦} كَانَتْ عَلَى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْئُورًا

17. Xusuusta Maalintaan Kulminayno Gaalada iyo waxay Caabudi oo Eebe ka soo Hadhay oos ku Dhihi Ma idinkaa Dhumiyeey Addoomadaydaas, Mise Iyagaa ka Dhumay Jidka.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ^{١٧} فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ أَضَلُّتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ

18. Waxayna Odhon Waad Nasa-hantahay Naguma Habboona Inaan Yeelanno Adi ka Sokow Awliyo (Gargaare), waadse u Raaxaysay iyaga iyo Aabayaalkood Intay ka Halmaamaan Waxyiga waxayna Noqdeen kuwa Ha-laagsamay.

قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ^{١٨} وَآبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا آلَ الَّذِينَ كَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا

19. Way Idinku Beeniyeen waxaad Sheegaysaan mana Kartaan Furasho iyo Gargaar midna, Ciddii wax Dulmida oo Idinka midah Waxaannu Dhadhan-siin Cadaab Wayn.

فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَقُولُونَ^{١٩} فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يظلم مِنْكُمْ نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا

Masinna Wanaagga Eebe U darbay Mu'miniinta, iyo Ciqaabta Gaalada, Kuwaasoo ay Isdiidi waxay Caabudi Jireen Eebe ka Sokow, Taasina waxay ku tusin in Saaxiibnimo iyo Isku Xidhnaankasta oon Xaqa Ahayn ay u Dambayn kala Tag iyo Colnimo iyo in Cibaado ka soo hadhay Tan Eebe ay Tahay Khasaare, iyo Wadda kasta oon Ahayn Midda Eebe ee Islaamka ah ay Tahay Dhumid iyo Lugooyo. Al-Furqaan (15-19).

20. Mana Dirin Rasuul kaa Ho-reeyey oon Cunayn Cunnada Soconayna Suuqa, waxaana uga Yeellay Qaarkiin Qaarka kale Fidmo (Ibtilo) ee ma Samraysaan, Eebahaana waa Arke.

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ^{٢٠} وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَنْتَصِرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا

21. Waxay Dheheen Kuwaan Ra-jaynayn la kulankanaga maxaa naloo-gu soo Dejinwaayey Malaa'ig, ama maan Aragno Eebahanno, way Iski-briyeen (isula waynaadeen) Naftooda wayna Madax Adaygeen Madax Adayg Wayn.

22. Maalintay Arki Malaa'igta (Gee-rida) ma Bishaaraystaan Maalintaas Dambiila Yaashu, waxayna Odhan Xi-jaab oodan iyo Reebnaan yaa ah (Wa-naag iyo Isla kulan majiro).

23. Waannu u soo Hormarinay waxay Faleen oo Camal ah Waxaana ka yee-lay Dhalanteed la Firdhiyey.

24. Ehelu Jannaha yaa Maalintaas Khayr Roon Sugnaansho iyo Wanaag badan Qayluushi (Hurdo).

Rasuulladii kama Reebnayn inay wax Cunaan, Suuqana Socdaan, Dadkana waa Laysku Ibtileeyey Eebana waa Arkaa, Gaalana Xaq uma Leh inay Codsadaan in Malaa'ig lagu soo Dejiyo, ama Codsadaan inay Eebe Arkaan, Taasi waa Isla wayni iyo Kibir aan Meel haysan, Maalintay Malaa'ig Arkaana Bishaaro ma Arkaan ee waa Balaayo iyo CalaaCal, Calaa Calna wanaag Aakhiro kuma Helaan, Ileen Rumaybaa u Shardi ah, waxaase Wanaag iyo Khayr ku Bishaaraysan Maalinta Mu'miniinta, wana Kaas kala Tagga aan kulan iyo Dhawaansho ka Dambeyn. Xadiith Qudsi ah wuxuu Eebe ku Yidhi Nabiga Waan ku Imtixaami, kuguna Intixaami. (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee). Al-Furqaan (20-24).

25. Xusuuso Maalintay Samadu la Dillaaci Daruuraha, lana soo Dejin Malaa'igta soo Dejin.

26. Xukunka Maalintaas ee Xaqa ah waxaa iska leh Eebaha Raxmaana, Waana Maalin Gaalada ku Daran.

27. Xusuusana Maalintuu Qaniini Daalimku Gacantiisa (Faraha) Isagoo Dhihi Shalleytee maan Yeesho la Jirka Rasuulka Jid (maan Rumeeyo).

28. Halaag iyo Shalleytee Maxaan hebel Saaxiib uga Yeeshay.

29. Wuxuu iga Leexiyey Quraanka in-tuu ii yimid ka Dib, Shaydaanna Dad-ka Wuxuu u Yahay Dayace (Meel Xun kaga tage).

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا
الْمَلَكُ أَتَرَىٰ رَبَّنَا لَقَدْ اسْتَكْبَرُوا
فِي أَنفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٢١﴾

﴿ يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ
وَيَقُولُونَ حَجْرًا مَّحْجُورًا ﴿٢٢﴾

﴿ وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ
هَبَاءً مَّنْثُورًا ﴿٢٣﴾

﴿ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا
وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾

﴿ وَيَوْمَ نَسْفُقُ السَّمَاءَ بِالْغَمِيمِ وَنُزِّلُ الْمَلَائِكَةَ تَنْزِيلًا ﴿٢٥﴾

﴿ الْمَلَكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَنِ ﴿٢٦﴾

﴿ وَكَانَ يَوْمَئِذٍ عَلَى الْكَافِرِينَ عَذَابًا ﴿٢٧﴾

﴿ وَيَوْمَ يَبْصُرُ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَكْفُورُ ﴿٢٨﴾

﴿ يَنْبَغِي لِيَتَّخِذَ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾

﴿ يَوْمَئِذٍ لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فَلَانًا حَالِيلاً ﴿٣٠﴾

﴿ لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي ﴿٣١﴾

﴿ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا ﴿٣٢﴾

30. Wuxuu Yidhi Rasuulkuna Eebow Qoomkaygii waxay ka Yeesheen Quraankan mid laga Tagay (Ma Maq-laan).

وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا

هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾

31. Saasaan ugu Yeellay Nabi kasta Col Dambiilayaal ah, Eebana ku Filan Hanuuniye iyo Gargaare.

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ

وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا ﴿٣١﴾

Sida wax badan Sugnaatay Maalinta Qiyaame waxaa Dhici Doorsoon iyo Waxyaalo waa Wayn, Xukunka Dhabta ahna Eebaa leh Maalintaas waana Maalin ku Culus Gaalada, oyna Qoomamo Faraha la Qaniini, oyna Shallaayi Rumayn la'aanta Rasuulka, oyna Shallaaytoon Saaxiibkii Xumaa ee Xaqa ka Leexiyey ey Yeesheen, waxaana Sugaan in Shaydaan Yahay Meel Xun Joojiyaha Dadka. Nabiguna wuxuu u Cabtay Eebe markay Gaaladii Beeniyeen kana Tageen Quraanka, waxse ku Gaar ah Nabiga ma aha ee Nabi kasta wuxuu Lahaa Col Gaala ah, ka Tagidda Quraankana; Waa in La beeniyo, oo la Diido, amaana lagu Dhaqmin oon la Raacin, oon la Akhriyin, oon la Fiir Fiirinin, ama La halmamaa oon Loo Aabo Yeelin, Dhammaann waa Halaag iyo Khasaare.

Aayaduhuna waxay Sugi waynida Quraanka, Xukunka Sugaan ee Eebe, Dhibka ku Dhici Gaalo Maalintaas, Calaa calka iyo Shallaaytada Gaalada, Xumida Saaxiibka Xun, Shaydaan inuu Dadka Dhibi, Dhibaataada ka tagidda Quraanka iyo ku Camal la'aantiisa, in Gaalo Col u Tahay Xaqa iyo Diinta Islaamka, waxaana ku Habboon Cidda Caqliga leh inay Wanaagna Hor marsataa Xumaantana ka Dheeraato, Quraanka iyo Nabigana si Dhab ah u Raacdo una Rumayso, si ay u Liibaanto. Al-Furqaan (25-31).

32. Waxay Dheheen kuwii gaaloobay maa lagu Soo Dejiyo Nabiga Quraanka Mar kaliya (Isagoo dhan) saasaan Yeellay, inaan ku Sugno Qalbi-gaaga, waana kugu Akhriyeynaa Akh-rin (Fiican).

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً

وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ

فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾

33. Wixii Tusaale ah oy Kuula Yimaa-daanna waxaannu Kuugula imaan Xaq iyo Fasiraadda u Fiican.

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ

وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٣٣﴾

34. Kuwa lagu soo Kulmin Wajigooda (Naarta) Jahannamo kuwaasu waa kuwa u Xun meel uguna Dhumid Badan Jid.

الَّذِينَ يَمْشُرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ

أُولَٰئِكَ سَرُّ مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٣٤﴾

35. Waxaana Siinay Nabi Muuse Kitaabkii Waxaana ka Yeellay la Jirkiisa Walaalkiis Haaruun Wasiir.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ

وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٣٥﴾

36. Waxaana Nidhi Aada Qoomkii beeniyey Aayaadkanaga Waana baabi'inay (Halaagnay) baabi'in, (Halaagnay).

فَقُلْنَا أَذْهَبْنَا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
فَدَمَّرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٣٦﴾

Waxay Sheegeen Gaaladii oy Quraanka ku Ceebiyeen, maxaa Loogu soo Dejin waayay Nabiga Quraanka Dhammaantiis Mar qudha, Taasina waa Xujo Xun, Wuxuuna Eebe ugu Soo Dejiyey Quraanka Aayad Aayad iyo Suurad Suurad Xigmo Darteed Sida : Sugidda Qalbiga Nabiga iyo Xoojintiisa, u Jawaabidda Gaalada, Fudaydinta Akhriskiisa iyo Xifdigiiisa, la Socodka Dhacdada iyo waxyaalaha Soo Cusboonaan. Gaalana muxuu War u Tari, mar hadday Gali Jahannamo oo u Xun meelloo Hoydo, Nabi Muuse iyo wuxuu Fircoon kala Kulmayna wax badan yuu Quraanku ka Warramay. Ibnu Cabaas wuxuu Yidhi : Quraanka Hal mar yaa lagu Soo Dejiyey Samada Dhaw Habeenka Layla Tul Qadarka ah, Markaas ka dib Loo Soo dejiyey Labaatan Sano, Sida Aayaddu Sheegtay. Al-Furqaan (32-36).

37. (Xusuuso) Qoomkii Nabi Nuux, Markay Beeniyeen Rasuulladii Yaan Maan-Shey Nay Ugana Yeellay Dadka Calaamad, Waxaana u Darabnay Daalimiinta Cadaab Daran.

وَهُمْ نُوحٌ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ
وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً وَأَعْتَدْنَا
لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣٧﴾
وَعَادًا وَثَمُودًا وَأَصْحَابَ الرِّسِّ وَقُرُونًا
بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾

38. Caadna waan Halaagnay iyo Thamuud, iyo Rasi (Ceelkii) Ehelkiisii, iyo Quruumo Intaas u Dhaxeeyey oo Badan.

39. Dhammaan waxaan u Yeellay Tuusaale Dhammaanna waan Halaagnay Halaag.

وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ وَكُلًّا تَبَّرْنَا
تَتْبِيرًا ﴿٣٩﴾

40. Way Tageen Gaaladu Magaaladii lagu soo Daadiyey Roob Xun (Dhagax Cadaab) Miyeyna Arkeyn, waxayse Ahaayeen kuwaan Rajaynayn (ka yaabayn) soo kulmin.

وَلَقَدْ أَنزَلْنَا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أَمْطَرْنَا مَطَرًا السَّيِّئَةَ
أَفْكَمَ يَكُونُوا يَرَوْنَهَا بَلْ كَانُوا
لَا يَرْجُونَ سُورًا ﴿٤٠﴾

41. Hadday ku Arkaan Gaaladu waxay kaa yeeshaan Jees Jees, iyagoo (Dhihi) ma kanaa kan Eebe Soo Bixiyey Isagoo Rasuul ah.

وَإِذَا رَأَوْا لَدُنَّ يَسْحَدُونَ لَكَ الْآهْرُونَ
أَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾

42. Wuxuu U dhawaaday inuu Naga dhumiyey Ilaahyadanada Haddaanaan ku Samrin, (ku adkaysan) waxay Ogaadaan Markay Arkaan Cadaabka Cidda Dhunsan.

إِنْ كَادَ لَيُضِلَّنَا عَنْ آلِهَتِنَا
لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ
حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾

Wax badan Yuu quraanku ka Warramay Nabiyadii hore iyo Qoomkoodii, waxaase loo baahanyahay in lagu waano qaato, Gaaladii Makaadna way ku Jees Jeesi Jireen Nabiga iyagoo diidan Rasuulnimadiisa kuna Madax adaygi Gaalnimadooda iyo Ilaahyadooda Baadilka ah. Taasina waa Shaqada Xaq Diidayasha ka Hor Jeedsada Xaqa iyo Dadkiisa iyagoo Dhibi oo Ceebeeyn, waxaase Guusha Hela Xaqa inta ku Socota, Day Nabigii iyo Asaxaabtiisii. Al-Furqaan (37-42).

43. Ka Warran Ruux ka Yeeshay Ilaa-hiisa Hawadiisa (Suu Jecelyahay) Ma adaa Wakiil (Ilaaliye) ka Noqon.

أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ

عَلَيْهِ وَكَيْلًا ﴿١٣﴾

44. Mise waxaad u Malayn in Badan-kood wax Maqli ama wax kasi, ma aha waxaan Xoolo oo kale ahayn, Iyagaa-base ka Sii Dhunsan.

أَمْ تَحْسَبُ أَنْ أَكْرَهُمْ بِسَمْعٍ أَوْ يَبْقُلُونَ

إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَمِ بَلْ هُمْ أَضِلُّ سَبِيلًا ﴿١٤﴾

45. Miyeydaan Ogayn sida Eebe u Fidiyo hadhka,hadduu Doonana wuxuu ka Yeeli lahaa Mid Xasillan (Taa-gan) markaasaan ugu Yeellay Qorrax-da korkiisa Daliil (Xujo).

أَلَمْ تَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ

لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسُ عَلَيْهِ دَلِيلًا ﴿١٥﴾

46. Markaasaan u Soo qabanaa Xag-ganaga Qabasho Yar.

ثُمَّ قَبَضْنَاهُ أَتَيْنَا بِهِ سَبِيلًا ﴿١٦﴾

47. Eebe waa kan Idinka Yeelay Habeenka Astur, Hurdadana Raaxo, kana yeelay Maalinta soo Kulan (Dhaqdhaqaaq).

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الَيْلَ لِيَأْسَوا وَالنَّوْمَ سُباتًا

وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا ﴿١٧﴾

48. Eebe (Sarreeye) waa kan u Dira Dabaysha Bishaaro Darteed Naxariistiisa (Roobka) Hortiisa, Waxaana ka soo Dejinay Samada Biyo wax Daahiriya.

وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ

رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿١٨﴾

49. Inaan ku Nooleyno Magaalo Dhimatay oon kuna Waraabino waaxaan Abuuray,Xoolo iyo Dad Badan.

لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيِّتًا وَنُقِضَ بِهِ، وَمَا خَلَقْنَا

أَنْعَمًا وَأَنْاسِيَّ كَثِيرًا ﴿١٩﴾

50. Waana ku kala Duwnay «Badinay» Dhexdooda, inay Xusuustaan, Wuuna Diiday Dadka Badidiis waxaan Gaalnimo Badan ahayn.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِيهِم مِّنْ دُونِ الَّذِي كَفَرُوا

فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٢٠﴾

Cid Dhuntay oo Hawadeeda Raacday,Nabiga wax kama Saarra, Illeen waa Xoolahoo kalee, Tan kale waxaa Ka Mid ah Aayaadka Eebe; Fidinta Hooska, Qorraxda, Habeenka, Maalinta, iyo Roobka Dhulka Noolceeya, Hase Yeeshee Dadka Badidiis Waxay Doorteen Gaalnimo, waxyaalahaas la soo Sheegayna waxay inoogu Yeedhi Rumaynta Eebe iyo Raacidda Sharcigiisa, iyo u Hogaansan Dhab ah iyo Rumayn Sugan. Al-Furqaan (43-50).

51. Haddaan Doonno waxaan ka Bixin Lahayn Magaalo Kasta Dige (Nabi).

وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٢١﴾

52. ee ha Adeecin Gaalada kulana Jahaad Quraanka Jahaad Weyn.

فَلَا تَطْعَمُ الْكَافِرِينَ

وَجِهْدُهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا ﴿٥٢﴾

53. Eebe wuu isku daraa Labada Ba-dood, Kaasi waa Macaan Daran, kaas-na waa Khadhaadh Daran (Afku Dii-do) yeelayna Dhexdooda Soohdin iyo Xaajis Awdan.

﴿٥٣﴾ وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ

وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا

وَحِجْرًا تَحْجُورًا ﴿٥٣﴾

54. Eebana waa kan ka Abuuray Biyaha Dad kana Yeelay Qaraabo iyo Soddognimo, Eebahaana wuu karaa (Wuxuu Doono).

﴿٥٤﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ

نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾

55. Waxayna Caabudi Gaaladu Eebe ka Sokow waxaan Anfacyay Dhibayna Gaalna wuxuu ahaaday mid ka soo hor Jeeda Eebihis.

﴿٥٥﴾ وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ

وَكَانَ الْكَافِرَ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾

56. Maa naan kuu Dirin inaad Bishaareeye Dige ah (Noqoto Mooyee).

﴿٥٦﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾

57. Waxaad Dhahdaa Idinkama warsado (Xaqa Gaadhsiintiisa) Ujuuro Ruuxiise dooni inuu ka Yeesho Eebihis Xaggiisa Waddo (Khayr ha faloo).

﴿٥٧﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِن أَجْرٍ إِلَّا مِن شَاءِ

أَن يَخْذَلَ إِلَٰهِي رَبِّي سَيْلًا ﴿٥٧﴾

Ilaahbaa Awoodda leh, hadduu Doonana wuxuu u Diri lahaa Magaalo kasta Nabi, Waxayse keentay Xigmadiisu inuu Nabiga u Diro Dadkoo Dhan, Farayna inuusan Maqlin Warka Gaalada kulana Jahaado Quraanka iyo Gaadhsiintiisa Xaqa, Waana Eebaha ahaysiiyey Badaha, kana yeelay kuwa kala Duwan kalana Jooga, Biyahana ka Abuuray Dad, kana Yeelay qaraabo iyo Raxim, Saas Darteedna ayna Habboonayn in wax lala Caabudo Eebe, Gaalase waxay Noqdeen kuwa Shaydaan u Kaalmaystay ka Soo Hor Jeedka Eebe, Nabiguse waa Bishaareeye Digi, wax Ujuuro ahna kama Doono Gaadhsiinta Xaqa. Saciid Binu Jubayr wuxuu Yidhi: Gaal wuxuu Noqday u Kaalmeyyaha Shaydaanka Colnimada iyo Gaalimada. Zayd Binu Aslama wuxuu Yidhi: Wuxuu Noqday Xidhiidhiyaha Shaydaanka. Al-Furqaan (51-57).

58. Talo Saaro Eebaha Nool een Dhi-manayn una Tasbiixso adoo Mahdin, Eebaana ku Filan Dambiga Addoomadiisa Ogaanshihiisa.

﴿٥٨﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَىٰ إِلَٰهِي الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسِيحٌ

بِحَمْدِهِ وَكَفَىٰ بِهِ يُدْنُوْبِ عِبَادِهِ حَبِيرًا ﴿٥٨﴾

59. Waana Eebaha ku Abuuray Samooyinka iyo Dhulka iyo Waxa u Dhexeeya Lix Maalmood, kuna Ista-woodday Carshiga (Si u Cunanta), ee Warso Cid wax Og.

﴿٥٩﴾ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ

فَسْأَلْ بِهِ حَبِيرًا ﴿٥٩﴾

60. Marka la Dhaho u Sujuuda (Eebaha) Raxmaan ah waxay Dhahaan Mu-xuu Yahay Raxmaan, ma waxaan u Sujuudeynaa waxaad na Faray-so wuxuuna u Kordhiyey Carar.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا ﴿٦٠﴾

61. Waxaa Khayr Badnaaday Eebaha Yeela Samada Burjiyo Yeelayna Dhex-deeda Siraaj (Qorrax) iyo dayax ifi.

بَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿٦١﴾

62. Eebana waa Ilaah uga Yeelay Habeenka iyo Maalinta Isbaddel Ciddii Doota inuu wax Xusuusto ama Doo-no inuu Mahdiyo.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَن أَرَادَ أَن يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾

Wuxuu Eebe Faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelec) Dadka kalana waa la Mide inuu Eebe Talo Saarto Markuu Raaco wuxuu Eebe faray Samayntiisa, Illeen Talo Saarashadu ma aha Seexo ama Shaqada ka Fadhiiso, ee waa in lala Yimaado Asbaabta intaas ka Dibna Eebe la Talo Saarto. Illeen Isagaa Nool oon Dhimanayne, oo Awoodda leh, Mudana Mahad, Waynaan, Cibaado iyo Baryaba, Mana Haboona in layska Kibriyo Sujuuddiisa iyo Cibaadadiisa. Miyuuna Mudanin Waxaas Eebaha Cirka Yeelay Burjiyo, Qorrax iyo Dayax, yeelayna Habeen iyo Dharaar Isbadala, oos ku waano qaato Ciddii wax Xusuusan ama Waanaqaadan. Gaaladii Qureesheed way Diidi Jireen Magaca Eebe, ee Raxmaana waxayna Dhihi jireen waa Maxay Raxmaan Markaasaa Eebe ku Ceebiyey Arrintaas. Al-Furqaan (58-62).

63. Addoomada Eebaha Raxmaana waa kuwa u Socda Dhulka Xasillooni, markay la Hadlaan (Af Xumeeyaan) Jaahilliinna Yidhaahda Nabadgalyo.

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾

64. ee ah Kuwa ku Barya (Habeenkii) Iyagoo u Sujuudi oo u Istaagi (Cibaado) Eebe.

وَالَّذِينَ يَسْتَوُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾

65. ee Ah kuwa Dhihi Ilaahow naga Iil Cadaabka Jahannamo, Cadaabkeedu waa joogtee.

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾

66. Iyaduna waxay u Xuntahay ku Sugnaansho iyo ku Nagaadi.

إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾

67. Ee ah kuwa Markay wax Bixiyaan aan Xad gudbin Cidhiidhyinna, oo intaas Dhexdeeda ku Toosnaada.

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

68. Ee ah kuwaan Caabudayn Eebe La Jirkiisa Ilaah kale, oona Dilayn Naf-tuu Eebe Xarrimay Dilkeeda Xaq Mooyee oon Zinaysanayn, Ciddii Saas fashana waxay la Kulmi Dambi.

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾

69. Waxaana loo Laab laabi Cad-aabka Maalinta Qiyaame wuuna ku Waari Dhexdiisa Isagoo Dullaysan.

يُضَعَفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُحَدِّثُ بِهِ
مُهَانًا ﴿٦٩﴾

70. Ciddii Toobad keenta oo Rumsaysa oo Fasha Camal Fiican Mooyee, oo kuwaas waxaa loogu Badali Xumaantooda Wanaag, Eebana waa Dambi Dhaafe Naxariista.

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا
فَأُولَئِكَ يَبْدُلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾

71. Ruuxii Toobad keena oo Fala Wanaag wuxuu u Noqon Eebe Noqosho.

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَنْبُؤُا إِلَى اللَّهِ
مَتَابًا ﴿٧١﴾

Isla wayni Islaamku ma Ogala, wuxuuna Fari in Jaahiliinta warkooda layska Dhaafu, Eebana la Caabudo, lagana Magan galo Naarta, oon Nafaqadana lagu Xadgudbin layskuna Cidhiidhyin ee la Dhexdhexeeysto, Gaalimana layska Jiro, iyo Dil Naf la Reebay oo Xaq Darro, Zinana Laga Fogaado, waxyaalahaasna waa waxa Laab Laaba Cadaabka, Ciddiise Toobadkeenta Eebe wuu ka Aqbali, Xumaantana Wuxuu ugu Badali Wanaag, Tilmaamahaasna waxaa ku Sifooba Mu'miniinta Fiicfiican.

Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) wuxuu Yidhi: Eebe haw Shariig yeelina, Naf Xaq Darrana Ha dilina, Hana Zinaysanina, Hana Xadina. Waxaa Sheegay Salamo Binu Qays. Al-Furqaan (63-71).

72. (Kuwa Fiican) waa kuwaan Furayn Been, Markay Maqlaan Hadal Xunna Mara iyagoo Wanaagsan (Ka Jeedsada).

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ
مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾

73. Waana kuwa marka lagu Waaniyo Aayaadka Eebahooda aan Dhicin Dhago iyo Indho La'aan.

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِرُوا بِتَأْتٍ رَبِّهِمْ
لَمْ يَحْزُوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾

74. waana kuwa Dhihi Eebow nagasii (naga tusi) Haweenkanaga iyo Caruur-tanada wax Ishu ku Qabowsato, noogana yeel kuwa Dhawrsada Imaam.

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا
وَذُرِّيَّتِنَا قَرَةً أَعْيُنٌ وَأَجْعَلْنَا
لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾

75. Kuwaas waxaa lagu Abaal marin Fooqa (Janno) Samirkoodii Dartiis waxayna kula Kulmi dhexdeeda Salaan iyo soo Dhawayn.

أُولَئِكَ يَجُورُونَ الْعُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا
وَيُلْقُونَ فِيهَا شِجَّةً وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾

76. Wayna ku waari Dhexdeeda waxaana u Wanaagsan Janada ku Sugnaan iyo Nagaadiba.

حَكَايَةٍ فِيهَا حَسَنَةٌ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾

77. Waxaadna Dhahdaa Idiinma Aabo Yeeleen Eebahay Haddaydaan

قُلْ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا بَنِي آدَمَ لَوْ لَا دُعَاؤُكُمْ

Baryeyn (Illeen) waad beeniseen (Xaqee) wuxuuna ahaan mid idin Laasima Beeninta «Ciqaabta».

فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾

Waxaa ka mid ah Tilmaanta Addoomaha Eebe inay Yihiin kuwaan Joogsan meel Gaalnimo, oon Furinna Been iyo Xumaan, kana Jeedsada waxa Macno Darro, Kasa oo Fahma Aayaadka Eebe cen Garasho la'aan iyo Indho La'aan la Joogin, waana kuwa Ehelkooda Wanaaga La Jeclaada iyo Eebe ka Yaabid, Ill een haddii kale wax kuuma Taraan.kuwa Toosnaan ee Eebe warsan inuu ka Yeelo Imaamyo lagu Daydo oo Suubban, kuwaas Jannaa lagu Abaal marin Samirkooda dartiis, waxayna la Kulmi Salaan iyo Soo Dhawayn, iyo ku Sugnaan Meel Fiican, Eebana Ciduu u aaba Yeeli ama Danayn ma jirto Haddayna Caabudin ooyan Baryin, Gaalana Hadday Xaqa Beeniyaan waxaa Haleeli Ciqaabtiisa. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha Yeelee) Wuxuu Yidhi: Maydiinka warramaa ka U wayn Dambi Saddex Goor, waxayna Dhaheen haa, wuxuuna Yidhi: Gaalnimo, Caaqwaalid, iyo Hadalka Beenta ah iyo Maragga Beenta ah, wuuna Cel celiyey Intaan ka Dhahno Muu Aamuso. (Sixiix). Al-Furqaan (72-77).

Magaca Eebe Yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxay ku Tusin Mucjisada Quraanka sida soo Hor martay.
2. Taasi waa Aayadihii Kitaabka Cad.
3. Waxaadna u Dhawdahay Nabiyow inaad Halaagto Naftaada Haddayna Rumayn Xaqa.
4. Haddaan Doono Waxaan kaga soo Dejinaynaa Korkooda Samada Aayad oy Noqoto Luquntoodu Miday u Khu-shuucdo.
5. Waxkasta oo Quraana oo Uga Yi-maadda Xagga Eebaha Raxmaana oo soo Darriyo (Cusboonaada) waxay ahaan kuwo ka Jeedsada.
6. Waxayna Beeniyeen (Xaqa) wa-xaase u Imaan Warka waxay ku Jees Jeesayeen.

طسرة ﴿٧٧﴾
 تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٧٧﴾
 لَعَلَّكَ بِدَعْوَانِهِمْ يَأْتُونَ مُؤْمِنِينَ ﴿٧٨﴾

إِنْ نَشَأْ نُزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ
 أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ﴿٧٩﴾

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمَنِ مُحَدَّثٍ
 إِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴿٨٠﴾

فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا
 يَكْفُرُونَ ﴿٨١﴾

7. Miyeyna Arkayn Dhulka Inaan ka soo Bixinno Nooc kasta oo Fiican.

وَأَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَرَاهَتْ رَبَّهَا مِنْ كُلِّ رُجْمٍ ﴿٧﴾

8. Taasna waxaa ku sugan Aayad Badankooduna ma aha Mid Rumeyn (Xaqa).

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

9. Eebahaana Waa Adkaade Naxariista.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٩﴾

Aayaduhu waxay Xoojin oo Calool Adkayn Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) iyo in Eebe Awoodda Leeyahay oo wuxuu Doono ku soo Dejin karo, waxayse ka Caada Yeesheen Gaaladu inay Xaqa Beeniyaan, wayse Ogaan Cidhibta Arrintaas. Ciddiise waano Qaadan ha Daydo iyo waxa Eebe ka soo Bixiyo oo ah Wax lagu Waano Qaato. Shacbi Wuxuu Yidhi: Dadka waxaa laga Abuuray Dhulka Ciddii Jannada Gashana waa mid Fiican, Kii Naarta Galana waa Mid Xun. Ash-Shucaraa' (1-9).

10. (Xusuuso) markuu ugu Yeedhay Eebahaa (Nabi) Muuse inuu Aado Qoomka Daalimiinta ah.

وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ مُوسَى أَنْ أُنْتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

11. Qoomka Fircoon, Maydhawrsadaan.

قَوْمَ فِرْعَوْنَ أَلا يَنْفِقُونَ ﴿١١﴾

12. Wuxuu Yidhi (Nabi) Muuse Eebow waxaan ka Cabsan inay I beeniyaan.

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿١٢﴾

13. Ooy Cidhiidhyanto Laabtaydu Siina Daysmin Carrabkaygu ee Dir la Jirkayga Haaruun.

وَيَضِيقُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ
إِلَى هَرُونَ ﴿١٣﴾

14. Waxayna igu Leeyihiin Dambi (Godob) waxaana ka Cabsan inay I dilaan.

وَهُمْ عَلَى ذَنْبٍ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾

15. Wuxuu Yidhi Ilaahay saas ma aha ee La aada Aayaadkanaga, Anagaa Idinla Jirra Maqlina.

قَالَ كَلَّا فَادْهَابًا يَنْتَنِي أَنَا مَعَكُمْ مُسْتَعِينُونَ ﴿١٥﴾

16. ee u Taga Fircoon una Dhaha Annagu waxaan Nahay Rasuulka Eebaha Caalamka.

فَأْتِيَا فِرْعَوْنَ فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

17. Ee Dir «u Ogolow» Banii Israa'iil la jirkannaga.

أَنْ أَرْسِلَ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٧﴾

18. Wuxuu Yidhi (Fircoon) Miyaanaan kugu Barbaarinin Dhexdanada Adoo Yar oodan ku Nagaanin Dhexdanada Cimrigaaga Sanooyin.

قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِيمَا وَلَدًا وَكَيْتَابٍ فِيمَا
مِنْ عَمْرٍكَ سِنِينَ ﴿١٨﴾

19. Ood Fashay Arrintaad Fashay
Adoo Diidan (Sama Falkii).

وَفَعَلَتْ فَعَلَتَاكَ الَّتِي فَعَلَتْ

وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾

20. Wuxuu Yidhi (Nabi) Muuse waan
Falay Anoon Wax kasayn.

قَالَ فَعَلْتُهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٢٠﴾

21. Waana Idinka Cararay Markaan
Idinka Cabsaday Markaasuu Eebe I sii-
yey Nabinimo, Igana Yeelay kuwa La
Diray (Rasuul).

فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُمْكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا

وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾

22. Taasise ma Nicma aad igu Mannay-
sanbaa Haddaad Addoonsatay Banii
Israa'iil.

وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ أَنْ عَبَّدتَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٢﴾

Waxbadan yuu Eebe ka Warramay Siduu u Diray Nabi Muuse iyo siduu u Beeniyey Fircoon iyo wixii Dhexmaray, iyo Say u Doodeen, Dood Xaq iyo Run ah oo Nabi Muuse iyo Dood Kibir iyo Been ah oo Fircoon, waxaase hadhay Xaqii, waxaana Tegay oo Halaagsamay Xumaantii iyo Isla waynidii, waana Sidaa Waligeed Xaqa iyo Baadilka iyo Kibirka. Ash-Shucaraa' (10-22).

23. Fircoon wuxuu Yidhi waa maxay
Eebaha Caalamka.

قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾

24. Wuxuu Yidhi (Nabi) Muuse waa
Eebaha Samooyinka iyo Waxa u
Dhaxeeya haddaad wax Yaqiin-
sanaysaan (Rumaynaysaan).

قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا

إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾

25. Wuxuu ku Yidhi (Fircoon) kuwii
Gaararkiisa ahaa War ma Maqlaysaan.

قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْتَعِينُونَ ﴿٢٥﴾

26. Wuxuu Yidhi Nabi Muuse waa
Eebihii iyo Eebaha Aabayaalkiinnii
Hore.

قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولِينَ ﴿٢٦﴾

27. Wuxuu Yidhi Fircoon Ra-
suulkiinna laydiin soo diray waa Waa-
lanyahay.

قَالَ إِنْ رَسُولُكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَنْجُونٌ ﴿٢٧﴾

28. Wuxuu Yidhi Nabi Muuse waa
Eebaha Bari iyo Galbeed iyo Waxa u
Dhaxeeya Haddaad wax kasaysaan.

قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا

إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

29. Wuxuu Yidhi Fircoon haddaad
Yeelato Ilaah iga soo Hadhay waxaan
kaa Yeeli kuwa Xabbisan.

قَالَ لَيْنَ أَخَذتَّ إِلَهًا غَيْرِي لِأَجْعَلَنَّكَ

مِنَ الْمَسْجُورِينَ ﴿٢٩﴾

30. Wuxuu Yidhi Nabi Muuse Had-
daan kuula Imaaddo wax Cadna.

قَالَ أَوْلَوْ حِشْتُكَ بِنْتِي وَمِثْلِينَ ﴿٣٠﴾

31. Wuxuu Yidhi Fircoon la Imow
Haddaad Run Sheegi.

قَالَ فَاتِ بِهِ إِيَّانَ كُنْتِ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣١﴾

Wali waxaa Socda Dooddii Xaqa iyo Baadhilka, Xaquu u Yeedhi Nabi Muuse Amar Eebe iyo Baadhil uu Hogaamin Fircoon Waswaasin Shaydaan iyo kibir iyo Isla waynaan wax ka Jirin, sidaasayna Had iyo Jeer u Loolamaan Xaqa iyo Baadhilku, waxaase la rabaa Mu'minka dhabta ah inuu ku Sugnaado Xaqa uguna Yeedho Dadka si Cad oon Qallooc, Caytan iyo Af lagaado Lahayn, Bal day Hadalka Nabi Muuse iyo Fircoon Hadalkiisa, waa Waano, Is farid iyo Run Nabi Muuse, iyo Af Xumo iyo Caytan Fircoon Faafin, Taasina waxay wax Tusaalayn kuwa Xaqa fari oo Wanaagga U Yeedhi. Ash-Shucaraa' (23-31).

32. Markaasuu Tuuray Nabi Muuse
Ushiiisii waxayna Noqotay Mas Muuq-
da.

فَأَلْفَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثَعْبَانٌ مُنِينٌ ﴿٣٢﴾

33. Wuxuuna Siibay Gacantiisa wa-
xayna ahaatay mid u Cad Dadka Dayi.

وَوَرَعَ بِهِ، فَإِذَا هِيَ بِيصَاءَهُ لِلتَّنْظِيرِ ﴿٣٣﴾

34. Wuxuu ku yidhi (Fircoon) kuwii
Gaararkiisa ahaa kani waa Sixirre Xeel
Dheer.

قَالَ لِلْعَمَلِ حَوْلَهُ إِنَّ هَذَا السِّحْرُ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾

35. Doonina Inuu Idinkaga Bixiyo
Dhulkiinna Sixirkiisa ee Maxaad
Faraysaan.

يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا
تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾

36. Waxay Dheheen Dib u Dhig Isaga
iyo Walaalkiis (Xaalkooda) una Dir
Magaalooyinka kuwo soo Kulmiya.

قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأُبْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٣٦﴾

37. Ha kuu Keeneen Sixirre kasta oo
Xeel Dheer.

يَأْتُونَكَ بِكُلِّ سِحْرٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾

38. Waxaana Loo kulmiyey Saaxi-
riintii Imaatin Maalin la Yaqaan.

فَجَمِعَ السَّحْرَةَ لِمَقَنْتِ يَوْمَ مَعْلُومٍ ﴿٣٨﴾

39. Waxaana Loo Yidhi Dadkii ma
Kulmaysaan.

وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾

40. Inaan Raacno Saaxiriinta Hadday
Adkaadaan.

لَعَلَّنَا نَنْبَغُ السَّحْرَةَ إِنْ كَانُوا هُمْ الْغَالِبِينَ ﴿٤٠﴾

Nabi Muuse wuxuu Eebe ku Xoojiyey Mucjisado, sida Usha, Gacanta Nuuri, iyo kuwo kale, Fircoonse wuu ka Madax adaygay, oo Diiday xaqa, Isagoo u Tusin Qoomkiisii in (Nabi) Muuse Xumaan iyo Dhulkoos ka Bixiyo Wado, isuna Ekeysiiyey inuu ku Xidhanyahay Hadalkooda iyo Ra'yigooda, oyna wax Faraan si uu ugu Tallaabsado Maslaxadooda, Iyaguna waxay kula arrimiyeen in Xaalka Dib Loo Dhigo, Dadna loo diro Magaalooyinka si ay u Soo kulmiyaan kuwa Sixirka aad u Yaqaan, waana la soo Kulmiyey Saaxiriintii, Dadkiina way soo Kulmeen si ay u Raacaan Saaxiriinta Hadday Adkaadaan. Maxaase Dhacay, waa waxay ka Warrami Aayadaha Soo socda, kana warrameen kuwo Badan. Fircoon Warkiiisu waa Badanyahay, waxaase la Yaab leh inuu Noqdo mid Xaqa Ilaalin oo Maslaxadda Dadkiisa Dhowri, kuna Xidhan Hadalkooda iyo Amarkooda, Dhabse ma aha Taasi. Ash-Shucaraa' (32-40).

41. Markay Yimaaddeen Saaxiriintii waxay ku Dheheen Fircoon Ujuuro ma Leenahay haddaan Adkaanno.

فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لَئِن لَّمْ يَافِقُوا إِنْ كُنَّا
نَحْنُ الْعَالِيْنَ ﴿٤١﴾

42. Wuxuuna Yidhi haa Waxaadna Noqonaysaan kuwa ii dhow.

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذَا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾

43. Wuxuu ku Yidhi (Nabi) Muuse Tuura waxaad Tuuraysaan.

قَالَ لَهُمْ مُوسَى الْقَوْمَ إِنَّمَا أَنتُم مُّثَلَقُونَ ﴿٤٣﴾

44. Waxayna Tuureen Xadhkahoodii iyo Ulahoodii waxayna Dheheen Sha-rafta Fircoon yaan ku dhaarannaye Anagaa adkaan.

قَالُوا أَجِأْتَنَا بِنُحُوتِكُمْ هَذِهِ وَأَنْتُمْ مُؤْتُونَ
إِنَّا نَحْنُ الْعَالِيُونَ ﴿٤٤﴾

45. Markaasuu Tuuray (Nabi) Muuse Ushiiisii waxayna Ahaatay mid Gurata waxay Dhoodhooben.

قَالَ لَقِيَ مُوسَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿٤٥﴾

46. waxaana la Riday Saaxiriintii Sujuud Darteed.

قَالَ لَقِيَ السَّحَرَةُ سُلُجْدِينَ ﴿٤٦﴾

47. Waxayna Dheheen waxaan Rumaynay Eebaha Caalamka.

قَالُوا يَا مَرْيَمُ أَبَدِيعِ الْغَالِبِينَ ﴿٤٧﴾

48. Eebaha (Nabi) Muuse iyo (Nabi) Haaruun.

رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾

Saaxiriintii Markay ka Yimaaddeen Masar Jahooyinkeeda iyagoo ah kuwo ugu Sixir badan, ahna Dad Badan yey Wayddiisteen Fircoon Abaal Gud hadday Adkaadaan, wuuna u Ballan qaaday inuu Abaal Mariyo, wuxuuna ugu Deeqay inay Noqdaan kuwa u Dhow ee Agtiisa Jooga, wayna Tuureen waxay soo Dhoodhooben oo Sixir ah, iyagoo ku Dhaartay Fircoon inay Adkaan, wayse Beenowday Dhaartii, waxaana Cuntay waxay wateen Ushii Nabi Muuse, Markaasay Garteen inay Xumaan ku Socdeen, wayna Toobad keeneen, iyagoo Rumeeyey Eebe iyo Xaqay la Yimaadeen Nabi Muuse iyo Nabi Haaruun. Saasuuna u Sarreeyey Xaqii Una Buray Sixirkoodii Loogana Adkaaday Fircoon iyo Colkiisii. Xujada Cad ee Xaqaba way Jabisaa Xumaanta iyo Baadhilka had iyo Jeer. Ka Dhawrsasho iyo Sharaf iyo ku Dhaarashana waynaa Muta Eebe Sarreeye. Ash-Shucaraa' (41-48).

49. Wuxuu yidhi Fircoon Miyaad Rumeeyseen Muuse ka Hor Idankayga, Isagu waa kan idiinku wayn ee idin Baray Sixirka waadse Ogaan doontaan, waxaana u Goyn Gacmahiinna iyo Lughahiinna Isdhaaf, waana idin Wadhi Dhammaantiin.

قَالَ مَا مَشْرُوعُ قَبْلَ أَنْ أَدْنَىٰ لَكُمْ إِلَهَهُ لَكِبْرُكُمْ
الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَاسَوْفَ تَعْلَمُونَ لَا فَطِنَ آيَاتِنَا
وَأَرْجُلُكُمْ مِنْ خَلْفٍ وَلَا صَلْبَيْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾

50. Waxayna dhaheen Dhib ma leh annagu Xagga Eebahannaan u Noqonaynaa.

قَالُوا لَا ضَيْرَ لَنَا إِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾

51. waxaana Dalbaynaa (Dam-caynaa) inuu noo Dhaafo Eebahanno Gafafkanaga Inaan Noqonay kuwii ugu Hor Rumeeyey (Xaqa).

إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطِيئَتَنَا أَنْ كُنَّا
أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾

52. Waxaan u waxyoonaay Nabi Muuse Guuri Addoomadayda waa Laydin Raaciye.

﴿٥٢﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِلَيْكُمْ
مُتَّبِعُونَ ﴿٥٢﴾

53. Markaasuu u Diray Fircoon Magaalooyinka kuwo Soo kulmiya.

فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَلَأَيْنِ خَشِيرِينَ ﴿٥٣﴾

54. Isagoo dhihi Kuwaasu «Banii Israa'iil» waa Koox Yar.

إِنَّ هَذِهِ لَأَشْرِدُ مَةً قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾

55. Wayna Na cadho Galiyeen.

وَأَنبَهُمُ لَنَا لَمَّا ظَنُّونَ ﴿٥٥﴾

56. Waxaana nahay kuwo Had iyo Jeer Digtoon.

وَلِنَأْتِجِعَ حُدُودُنَ ﴿٥٦﴾

57. Waxaana ka Bixinnay Beero iyo (Biyo) ilo.

فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ حَتِّتِ وَعُيُونِ ﴿٥٧﴾

58. Iyo Kanziyo iyo Nagaadi Fiican.

وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾

59. Waxaana Dhaxalsiinay Banii Israa'iil.

كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾

Xaqiibaa Cadaaday, Fircoonse waa inuu Qariyo Jabkiisa, wuxuuna isku Rogay Colkuu soo Doortay kuna Tuhmay inay Shirqoolayaan, oy Muuse wax la Hayeen, wuuna Hadiday inuu Layn, waxbase kama tarin, Illeen Xaqay Rumeeyeen, Eebana wuxuu Faray Nabi Muuse inuu la Guuro Inta Rumaysay, Fircoonna waa Raacay Isagoo soo Kulmiyey Colkiisii, Marna Hadidi Muuse iyo Intii Rumaysay, Mana Faa'iidin, Waxayse ku Dhammaatay in la Halaago Siday Aayaduhu Sheegi. Ash-Shucaraa' (49-59).

60. Markaasay Raaceen (ka daba Duuleen) Qorax soo Bixii.

فَاتَّبَعُوهُمْ مُتْسِرِّقِينَ ﴿٦٠﴾

61. Markay isu Muuqdeen Labadii Kooxood waxay Dheheen Asaxaabtii Nabi Muuse Inaga waa Layna Halaalay.

فَلَمَّا تَرَاهُ الْجَمْعَانَ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَىٰ
إِنَّا لَمَذْكُورُونَ ﴿٦١﴾

62. Wuxuuna Yidhi (Nabi) Muuse Saas ma aha ee Eebahaybaa Ila jira wuuna i Toosin.

قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾

63. Waxaana u Waxyoonaay (Nabi) Muuse ku Garaac Ushaada Badda wayna kala Jeexantay Baddii wuxuuna Noqday Jeex kasta Buur wayn oo kale.

فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ
فَأَنفَلِقْ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿٦٣﴾

64. Waana ku soo Dhawaynay Hal-
kaas kuwii kale (Colkii Fircoon).

وَأَرْزَلْنَا مَنَ الْأَخْرِينَ ﴿٦٤﴾

65. Waxaana Korinay (Nabi) Muuse
iyo Intii la Jirtay Dhammaan.

وَأَنْجَيْنَا مُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ ﴿٦٥﴾

66. Ka dibna waxaan Maanshaynay
Kuwii kale.

ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْأَخْرِينَ ﴿٦٦﴾

67. Arrintaasna waxaa ku Sugaan
Aayad Mana aha Badankood kuwo
Rumeeyn.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٦٧﴾

68. Eebahaana waa Adkaade Naxa-
riista,

وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦٨﴾

Waxay Sheegeen Fasirayaashu in Fircoon la Baxay Col wayn oo ka Kooban Madaxdii iyo Askartii. Aayaduhuna waxay noo Sheegeen in markay isku Dhawaadeen Labadii Col oy ku Calaa caleen Dad ka Mid ah Qoomkii Nabi Muuse in la Haleelay, wuxuuse ku Kalsoonaa Ilaahis inuu Toosin, wuxuuna U waxyooday inuu Badda Garaaco, oyna kala Jeexantay, Fircoon iyo Colkiisina lagu soo Dhaweeyey, lana Koriyey (Nabi) Muuse iyo Intii la jirtay, lana Halaagay oo Lamaansheeyey Fircoon iyo Colkiisii, Taasina waa Calaamad lagu Waano Qaato.

Wuxuu wariyey Ibnu Abii Xaatum in Markuu Nabi Muuse Gaadhay Badda ku Baryey Eebe: Ilaaha ahaa wax kasta Hortiis oo ahaysiiyey wax kastoow, oo ahaan wax kasta Gadaashiisow, Nooyeel Faraj. Markaasuu Eebe u Waxyooday Garaac Badda, Wana Taas ku Xidhnaanta Eebe iyo Rumayntiisu. Ash-Shucaraa' (60-68).

69. Ku Akhri Korkooda Warkii Nabi
Ibraahim.

وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾

70. Markuu ku Yidhi Aabihiis iyo
Qoomkiisii maxaad Caabudaysaan.

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾

71. Waxay Dheheen waxaannu Caa-
budi Sanamyoo onu ahaan kuwo ku
Nagaada.

قَالُوا تَعْبُدُونَ أَصْنَامًا مَا فَتَنَّا لَهَا عَٰكِفِينَ ﴿٧١﴾

72. Wuxuu Yidhi (Nabi Ibraahim)
Maydin Maqlayaan markaad Baryey-
saan.

قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾

73. Mase idin Anfaci ama idin Dhibi.

أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يُضُرُّونَ ﴿٧٣﴾

74. Waxay Dheheen waxaan Hella
Aabayaalkanno oo Sidaas Fali.

قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾

75. Wuxuu Yidhi Bal Warrama wa-
xaad Caabudaysaan.

قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾

76. Idinka iyo Aabayaalkiinii Hor-
reeyey.

أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ الْأَقْلَامُونَ ﴿٧٦﴾

77. Hadday Iyagu Col ii Yihiin Ee-baha Caalamka Mooyee.

فَأَنهَمُ مَدْوَدِي إِلَىٰ أَرْبَ الْعَالَمِينَ ﴿٧٧﴾

Aayadahani waxay ka warrami Addoonkii Eebe iyo Rasuulkiisii ahaa Imaamka kuwa Toosan Nabi Ibraahim, wuxuuna Eebbe Faray Rasuulkiisa Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalay Eebe korkiisa ha yeעהe) inuu ku Akhriyo Umaddiisa inay ku Daydaan, Kali Yeelidda Cibaadada, Tala Saarashada Eebe, ka fogaanshaha Gaalimada, Illeen Eebaa siiyey Hanuun iyo Wanaag uu ku Diray waxay Caabudi Jireen Qoomkiisii, Isagoo u Sheegay inayan wax Tarayn Cibaado waxaan ku Maqlayn, waxna Anfacyayn, waxaase wax la Caabudo oo laysku halleeyo ah Eebaha Caalamka ee Awoodda leh, Tan kale Walaalnimadu waa Tan Iimaanka iyo Islaanimada, wixii ka Soo Hadhayse waa Col aan Heshiis lahayn. Ash-Shucaraa' (69-77).

78. Ee Eebaha I Abuuray ee ah kan I Hanuunin.

الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾

79. Kan I Quudin ee I Waraabin.

وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾

80. Markaan Bukoodana Isagaa I Caafiya.

وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾

81. Waana kan I dili Ina Noolayn.

وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ ﴿٨١﴾

82. Ee ah kaan Damci inuu Ii Dhaafu Gafafkayga Maalinta Abaal marinta.

وَالَّذِي أَطْعَمُنِي أَنْ يَقْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ ﴿٨٢﴾

83. Eebow i Sii Xikmo (Nabinimo) Ina Haleeshii kuwa Suuban.

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا

وَالْحَقِّيقِي بِالصَّلَاحِ كَيْفَ

84. Iina Yeel Sheegid Run ah (Fiican) kuwa Dambe.

وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ ﴿٨٤﴾

85. Igana yeel kuwa Dhaxli Janada Naciimo.

وَأَجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾

86. Una Dambi Dhaaf Aabahay wuxuu ka Mid ahaa kuwa Dhumaye.

وَأَغْفِرْ لِي فِي إِيَّاهُ، كَانَ مِنَ الصَّالِّينَ ﴿٨٦﴾

87. Hana i Dullayn Maalinta la Soo Bixin (Dadka).

وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ ﴿٨٧﴾

88. Maalintayna wax Anfacyayn Xoolo iyo Ilmo midna.

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾

89. Ruux ula Yimaadda Eebe Qalbi Fayow Mooyee (Iimaan).

إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

Eebaa wax Abuura, waxna Hanuuniya, waxna Quudiya, oo Waraabiya, Isagaana wax Caafiya, waxna Dila, waxna Nooleeya, Dambigana u Dhaafa Mu'miniinta, Saas Darteed Yuu Nabi Ibraahim u Warsaday inuu Xikmo oo ah Cilmi, Nabinimo iyo Wanaag siiyo. Dadkii Fiicnaana Raaciyoo'Ammaan iyo Qaddarina Ugu yeelo Dadka Dambe, kana Yeelo kuwa Dhaxli Jannada, una Dambi Dhaafu Aabihiis Illeen wuxuu ka Mid ahaa kuwa Dhumaye, waxayna ahayd intayna u Cadaan, iyo Inuusan Dullayn Maalinta Dadka la soo Bixin, oon Xoolo iyo Caruur wax tarayn, ee Camal Fiican iyo Qalbi Nabadgalay kaliya wax tari.

Siciid Binu Musayib wuxuu Yidhi: Qalbiga Nabadgalay waa kan Fayow, waana Qalbiga Mu'minka. Illeen Qalbiga Gaalka iyo Munaafaqu waa Bukaaye. Waana Taas ku Xidhnida Eebe iyo Aqoonsigiisu. Ash-Shucaraa' (78-89).

90. Waana loo Dhawayn Jannada kuwa Dhawrsada (Mu'miniinta Dhabta ah).

وَأَزَلَّتْ الْجَنَّةُ الْمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾

91. Waana Loo Muujin Jaxiimo kuwa Baadiyoobay.

وَمُرِزَتْ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ ﴿٩١﴾

92. Waxaana Lagu Dhihi Aaway waaxaad Caabudayseen.

وَقِيلَ لَهُمْ إِنَّمَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾

93. Oo Eebe ka soo Hadhay Maydiin Gargaarayaan ama Gargaarsanayaan.

مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ أَوْ يَنْصِرُونَ ﴿٩٣﴾

94. Waana lagu Hambooriyey (Tuuri) Dhexdeeda iyaga iyo kuwa Baadiyoobay.

فَكَبُرُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ ﴿٩٤﴾

95. Iyo Junuudda (Askarta) Ibliis Dhamaan.

وَجُنُودٍ لَيْسَ بَعْضُهُمْ بِالْآخَرُونَ ﴿٩٥﴾

96. Waxayna odhan iyagoo Dhexdeeda ku doodi.

فَالَوْ أَنَّهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾

97. Eebaan ku Dhaaranaye waxaan ku Sugnayn Baadi Cad.

تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٩٧﴾

98. Markaan Idilla Sinay Eebaha Caalamka.

إِذْ نَسُواكُمْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾

99. Wax na Dhumiyey oon Dambiila Yaasha ahayn ma Jiro.

وَمَا أَضَلَّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿٩٩﴾

100. Mana Lihin wax Noo Shafeeca.

فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿١٠٠﴾

101. Iyo Saaxiib Dhaw.

وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾

102. Ee haddaan Noqonno oon Ahaanno Mu'miniin.

فَلَوْ أَن لَنَا كَرَّةٌ فَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾

103. Taas waxaa ku Sugaan Calaamad Badankoodna ma Rumeeyo (Xaqa).

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

104. Eebahaana waa Adkaade Naxariista.

وَلِإِنَّ رَبَّكَ لَهوَ الْعَرِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

Qiyaamada Xaalkeedu waa Daranyahay sida Wax Badan Quraanku ka Warramay Jahannamana waxaa loo soo Dhawayn Ibliis Gaalo iyo Inta Raacdayna Naartaana lagu Tuuri, oyna ku Murmi Dhexdeeda iyagoo Calaacali oo Qiran Xumaantii iyo Dambigii, wax U gargaari iyo wax u Shafeecina ma jiro, Waqtigaas oo kalena Calaacal wax ma Taro ee waxaa wax Tara Iimaan iyo Wanaag hor marsasho. Ash-Shucaraa' (90-104).

105. Waxay Beeniyeen Qoomkii (Nabi) Nuux Rasuulladii.

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾

106. Markuu ku Yidhi Walaalkood Nuux Miyeydaan Dhawrsanayn.

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾

107. Anigu waxaan idiin ahay Rasuul Aamin ah.

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾

108. Ee ka Dhawrsada Eebe ina Adeeca.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٠٨﴾

109. Idinkana Warsanmaayo (Xaqa) Ujuuro, Ajrigayga Eebaha Caalamkaan ka Sugi.

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾

110. Ee Eebe ka Dhawrsada ina Adeeca.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١١٠﴾

111. Waxay Dheheen ma waxaanu ku Rumayn adooy ku Raaceen kuwa Dullaysan (Xun Xun).

﴿١١١﴾ قَالُوا أَتُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذَلُونَ ﴿١١١﴾

112. Wuxuu Yidhi Maxaan ka Oga-hay Waxay Fali.

قَالَ وَمَا عَلَيَّ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾

113. Xisaabtooda Eebe unbaa leh haddaad wax Garanaysaan.

إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّي لَوَ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾

114. Anuguna ma Eryayo Mu'miinta.

وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾

115. Waxaan u Dige Cad ahayna ma ihi.

إِن أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٥﴾

Qisada Nabi Nuux horaan u soo Sheegnay wayna Imaandoontaa, waxyaalase ay halkan Taabatay waxaa ka Mid ah Caqli Xumida Gaalada iyo inay Dadka ku Qiimeeyaan Xoolaha iyo Muuqaalka, tan kale in Xaqa loo Simanyahay Cid Gaar loogu Dhaqaalayna ayna jirin, Ajriga iyo Abaal Marinta Xaqa u Yeedhayaashana Eebaa leh, Illeen Abaal Marin Adduun wax kuuma Tarte, Taasna waxay ku Tusin in Ciddii wax Bari Dadka oo Xaqa Tusi Looga baahanyahay inay Dhawraan Caddaaladda iyo ku Xidhnaanta Eebe. Ash-Shucaraa' (105-115).

116. Waxay Dheheen Haddaadan Joogin Nuuxow Waxaad Noqon kuwa la Dhagaxyeyyo.

﴿١١٦﴾ قَالُوا لَيْسَ لَكَ تَنْتَهٍ يَنْبُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ ﴿١١٦﴾

117. Wuxuuna yidhi Eebow Qoomkaygii waa I beeniyeen.

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾

118. Ee Nakala Xukun Dhexdanada, ina kori Ani iyo Inta ila jirta ee Mu'miinta ah.

فَأَفْضَحَ بَنِي رَبِّهِمْ فَتَحَارَبُوا بَيْنَهُمْ وَمِن مَّعِي مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

119. Waxaannu ku Korinay Isaga iyo intii la Jirtay Doontii Buuxday.

فَأَجْتَبَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفَلَاحِ الْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾

120. Ka Dibna waxaan Maanshaynay kuwii Hadhay (Gaaladii).

ثُمَّ أَعْرَفْنَا بَعْدَ الْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾

121. Taasna waxaa ku Sugaan Caalamad mana aha Badankoodu kuwo Rumayn.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾

122. Eebahaana waa Adkaade Naxariista.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُو الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾

Markuu Nabi Nuux u Yeedhay Qoomkiisii Habeen iyo Dharaarba, Muddo Dheerna la Noolaa Diideenna Xaqii Yey Goosteen Caadadii Xumayd ee Xaqdiidayaasha oo ah inay la Dagaalamaan Nabigaas Wanaagga Fari, Waxayna ku Hadideen inay Dhagax la Dhici Hadduusan Joogin, Joojinna Xaq u Yeedhid-da, Eebaase kala Xukumay oo Koriyey Nuux iyo Mu'miniintii la Jirtay, Halaagayna Gaaladii Xaqa Diiday, Taasna Eebaa u Yaboohay kuwa Xaq u Taagan inuu u Gargaaro markay Run Sheegaan oo Fuliyaan Sharciga Eebe kuna Dhaqmaan. Ash-Shucaraa' (116-122).

123. Waxay Beeniyeen Caad Ra-suulladii.

كَذَّبَتْ عَادَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

124. Markuu ku Yidhi Walaalkood Huud Miyeydaan Dhawrsanayn.

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

125. Anigu waxaan idiin ahay Rasuul Aamin ah.

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٥﴾

126. Ee ka Dhawrsada Eebe Ina Adeeca.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٢٦﴾

127. Idinkamana Warsanaayo Xaq ujuuro, Ajrigaygana Eebaha Caalam-kaan ka Sugi.

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٧﴾

128. Miyaad ka Dhisaysaan Meel Sare oo Dhan Calaamad (Daar) Idinkoo Ciyaari.

أَتَتَّبِعُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ ﴿١٢٨﴾

129. Ood Yeelanaysaan Masaanic (Dhismo) inaad Waartaan Darteed.

وَتَسْتَجِدُّونَ مَصَافِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ ﴿١٢٩﴾

130. Haddaad wax Qabataan Ciqaabtaan una Ciqaabaysaan si Daran.

وَإِذَا بَطِشْتُمْ بَطِشْتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣٠﴾

131. ee Eebe ka Dhawrsada Ina Adeeca.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٣١﴾

132. Kana Dhawrsada Eebaha idin Siyey waxaad Ogtihiin.

وَأَتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٣٢﴾

133. Wuxuu idin Siyey Xoolo iyo Caruur.

أَمَدَّكُمْ بِأَنْعَمٍ وَبَيْنَ ﴿١٣٣﴾

134. Iyo Beero iyo Ilo.

وَحَنَّتْ وَعُمِيْنٌ ﴿١٣٤﴾

135. Waxaana Idiinka Digi Cadaab Maalin Wayn.

إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيْمٍ ﴿١٣٥﴾

Ree Caad wax Badan Yuu Quraanku ka Warramay, waxaase Mudan in laysku Baraarujiiyo siday wax u Dhisan jireen Kibir, Isla wayni iyo Waarid Darteed, maxayse u Tartay, waxba, waxaa la Sheegay in Markuu Arkay Abuu dardaa waxay Muslimiintu ka Dhiseen Qoodha inuu ka istaagay Masaajidka, kuna dhawaaqay Ree Dimishiqow markay ku soo kulmeenna uu Eebe ammaanay oos Yidhi: Miyeydaan Xishoonayn, waxaad kulminaysaan waxaydaan Cunayn, waxaad Dhisaysaan waxaydaan Dagayn, waxaadna Doonaysaan waxaydaan Gaadhayn, waxaa Idinka horeeyey Caad oo Hanatay Cadan iyo Cummaan Dhexdeeda ee Yaa Dhaxalkoodii iga Siin Labo Dirham. Ash-Shucaraa' (123-135).

136. Waxay Dheheen waxaa Isu kaan-na Mid ah Waanisayaa ama Maadan Waanininaa.

فَأَلْوَسَاوَةٌ عَلَيْنَا أَوْ عَطَّتْ أَمْرًا تَكُنْ

مِنَ الْوَالِعِظِيْمِ ﴿١٣٦﴾

137. Kanna ma aha waxaan Da-beecaddii «Diintii» Dadkii hore ahayn.

إِنَّ هَذَا إِلاَّ خَلْقُ الْاَوَّلِيْنَ ﴿١٣٧﴾

138. Nalamana Cadaabayo.

وَمَا نَعْنُ بِمُعَدِّيْنَ ﴿١٣٨﴾

139. Wayna Beeniyeen, Markasaan Halaagnay. Taasina waxaa ku Sugaan Calaamad, mana aha Badankoodu ku-wo Rumayn.

فَكَذَّبُوْهُ فَاهْلِكَ نَهْمُهُمْ اِنْ فِيْ ذٰلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ

اَكْثَرَهُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿١٣٩﴾

140. Eebahaana waa Adkaade Naxariista.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴿١٤٠﴾

141. Waxay Beenisay Thamuud Ra-suulladii.

كَذَّبَتْ ثَمُوْدُ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿١٤١﴾

142. Markuu ku Yidhi Walaalkood (Nabi) Saalax Miyaydaan Dhawrsanayn.

إِذْ قَالَ لَهُمْ اٰخُوهُمْ صَلِّحْ اِلَّا نَنْفُوْنَ ﴿١٤٢﴾

143. Waxaan idiin ahay Rasuul Aamin ah.

إِنِّي لَكُمْ رَسُوْلٌ اٰمِيْنٌ ﴿١٤٣﴾

144. ee ka Dhawrsada Eebe ina A-deeca.

فَاتَّقُوا اللهَ وَاَطِيعُوْنَ ﴿١٤٤﴾

145. Idinkamana Warsanaayo Xaqa ujuuro, Ajrigayga Eebaha Caalamkaan ka Sugi.

وَمَا اَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِيْ

اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿١٤٥﴾

Markay Qoomkii Nabi Huud ka Madax adaygeen Xaqii ooy isugu mid Noqotay waano iyo La'aanteed, Diideenna wax u Sheegii, Sheegteenna inaan la Cadaabayn Yaa Eebe Halaagay, Taasina waa Abaalka Xaqdiidayaasha.

Sidoo kale waxaa Eebe u Diray Thamuud Nabi Saalax, wuxuuna la maray Waddaday la Mareen Nabiya-dii kale, wuxuu Xaalku ku Dambeeyeyna Wuu Imaan, waxaadse Moodaa in Gaaladu Ceel kaliya ka Cabbeen, waa Ceelka Xumaanta. Ash-Shucaraa' (136-145).

146. Ma waxaa Laydinkaga Tagi Hal-kan idinkoo Aamina.

أَتَذَكَّرُونَ فِي مَا هُنَّ آمَنِينَ ﴿١٤٦﴾

147. Oo ku Sugaan Basaatiin iyo Ilo (Socda).

فِي جَنَّتٍ وَعُمُورٍ ﴿١٤٧﴾

148. Iyo Beero iyo Timir Fiideedu Bisayl Tahay.

وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلَعَتْ هَاهُنَا حُضَيْرٌ ﴿١٤٨﴾

149. Ood ka Qoranaysaan Buuraha Guryo idinkoo Kibirsan.

وَتَنَجِّحُونَ مِنَ الْجِبَالِ مِثْقَالَ عُقْدَةٍ ﴿١٤٩﴾

150. Ee Eebe ka Dhawrsada ina Adeeca.

فَأَنقَرُوا لِلَّهِ وَأَطِيعُونَ ﴿١٥٠﴾

151. Hana Adeecina «Maqlina» Amarka Xadgudbayaasha.

وَلَا تُطِيعُوا أَتْرَابَكُمْ فِرِينَ ﴿١٥١﴾

152. ah kuwa Fasaadiya Dhulka oon Hagaajinayn.

الَّذِينَ يُمَسِّدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾

153. Waxay Dheheen waxaad uun ka mid Tahay kuwa la Sixray.

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمَسْحُورِينَ ﴿١٥٣﴾

154. Mana Tihid waxaan Dad nala mid ah ahayn ee noo keen Aayad Haddaad run Sheegi.

مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا فَأْتِ بَيِّنَاتٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٥٤﴾

155. Wuxuu Yidhi Tani waa Hal, Maalinbay Cabbi idinkuna Maalinbaad Cabbaysaan la Yaqaan.

قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبٌ يَوْمَ مَعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾

156. Ee ha ku Taabanina Xumaan, oos idin qabto Cadaab Maalin wayn.

وَلَا تَنسَوْنَهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذْكُمْ عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾

157. Wayse Dileen waxayna ahaadeen kuwo Qoomameeya.

فَعَقَرُوهَا فَاصْبَحُوا نَدِمِينَ ﴿١٥٧﴾

158. Waxaana Qabtay Cadaab Taasna waxaa ku Sugaan Calaaamad. Badankoodna ma aha kuwo Rumayn (Xaqa).

فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرَهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾

159. Eebahaana waa Adkaade Naxariista.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾

Cid Ladnaan iyo Kibir ku Waari ma jirto, Qoomkii Nabi Saalaxna markay Xaqii ka Madax adaygeen oo Beeniyeen Nabigii oy Dileen Hashii Calaaamadda u ahayd Yaa Eebe Halaagay oo Ciqababay, Adduunyana waa Beer Cagaaran oo Maruun Ingagi, waxaase Habboon in Si Fiican loogu Dhaqmo Xaqa. Ash-Shucaraa' (146-159).

160. Waxay Beeniyeen Qoomkii (Nabi) Luudh Rasuuladii.

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾

161. Markuu ku Yidhi Walaalkood Luudh Miyeydaan Dhawrsanayn.

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾

162. Waxaan idiin ahay Rasuul Aaminee.

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾

163. ee ka Dhawrsada Eebe ina A-deeca.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا عِوَانِ ﴿١٦٣﴾

164. Idinkama Warsanaayo Xaqa Ujuuro, Ajrigayga Eebaha Caalamkaan ka Sugi.

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٤﴾

165. Ma waxaad u Tagaysaan Ragga Caalamka.

أَتَاتُونَ الذِّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٥﴾

166. Ood ka Tagaysaan waxa Eebe idiin Abuuray oo Haweenkiina ah, waxaadse Tihiin Kuwo Xadgudba.

وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾

167. Waxay Dheheen haddaadan Joojin Luudhow Waxaad Noqon kuwa la Bixiyo.

قَالُوا لَيْسَ لَنَا بِهِ بَأْسٌ كُنَّا مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾

168. Wuxuu Yidhi (Luudh) Anigu Camalkiinna waan la Cadhaysnahay.

قَالَ إِنِّي لَعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ ﴿١٦٨﴾

169. Eebow iga Kori iyo Ehelkaygaba waxay Falayaan.

رَبِّ نَحْنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾

170. Waana korinay Isaga iyo Ehelkiisiiba Dhammaan.

فَنَعِينُهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾

171. Habar ku Hadhay Mooyee (Haweenydiisii).

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَدِيرِينَ ﴿١٧١﴾

172. Markaasaan Halaagnay Intii kale.

ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرَبِينَ ﴿١٧٢﴾

173. Waxaa ku soo Daynay (Roob Dhagax Naara) waxaana u Xun Roobka kuwa Loo digay.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا نَفْسَاءً مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٣﴾

174. Taasna waxaa ku Sugaan Caalamad, Badankoodna ma aha kuwo Rumayn.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾

175. Eebahaana waa Adkaade Naxariista.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾

Qoomkii Nabi Luudh waxay ku Caan ahaayeen wax Sheegiddiisa laga Xishoodo oo ah inay Ragga Aadi jireen Haweenka ka Sokow, waana Caado Xun oo Ciqaab Mudata, waxaana Loo Ciqaabay si Daran, Cid kasta oo waxyaalahaas oo kale ku Kacdana waa Cid Dullaysan oo Wasakhawday, waxayna Dharbaaxo ku tahay kuwa Buka ee Dabaalan waxaas. Ash-Shucaraa' (160-175).

176. Waxay Beeniyeen Kayntii Ehel-keedii Rasuulladii.

كَذَّبَ أَحْصَدُ بْنُ تَيْكَةَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾

177. Markuu ku Yidhi Nabi Shucayb Miyeydaan Dhawrsanayn.

إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَنْتُقُونَ ﴿١٧٧﴾

178. Waxaan idiin ahay Rasuul Aaminee.

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾

179. ee ka Dhawrsada Eebe ina Adeeca.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٧٩﴾

180. Idinkama Warsanaayo Xaqa Ujuuro, Ajrigayga Eebaha Caalamkaan ka Sugi.

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ

الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾

181. Oofiya (Dhammaystira) Bee-gidda hana ka mid Noqonina kuwa Nusqaamiya.

أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾

182. Una Miisama Cadaalad Toosan.

وَزِنُوا بِالْقِسْطِ أَسْمَقِيمٍ ﴿١٨٢﴾

183. Hana ka Nusqaaminina Dadka waxooda hana Xumaynina Dhulka Idinkoo Fasaadin.

وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ

مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾

184. Kana Dhawrsada Eebaha idin Abuuray iyo Khalqigii Horreeyey.

وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْحِجْلَةَ الْأُولَىٰ ﴿١٨٤﴾

Qoomkii Nabi Shucayb oo Dhulka Madyan Daganaa waxay Beeniyeen Xaqii, waxayna ku Caan Baxeen inay Nusqaamiyaan Miisaanka iyo Suuskaba, Dadkana Saas uga Nusqaamiyaan Xaqooda, wuxuuna Nabi Shucayb isku Dayey inuu ka Reebo Arrintaas, Dhulkana Ayan Fasaadin, wayse ka Madax adaygeen Xaalkaas sida ka Muuqata Aayadaha soo Socda. Waxaana Dhab ah in Cunnada oo Dadka lagu Khayaamo Lagana Nusqaamiyo ay Tahay Arrin Xun oo Cigaab iyo Halaag Mudan, Yaase Garansiin kuwa ku Dhaqma Xaalkaas Eebe Mooyee, Ciddii Caqlilehse waa inay ka Jooqtaa ka Hore Maalinta Dadku u Istaagi Ilaaha Caalamka. Ash-Shucaraa' (176-184).

185. Waxay Dheheen waxaad uun Tahay kuwa la Sixray.

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾

186. Mana Tihid waxaan Dad nala mid ah ahayn, waxaana kuu Malaynaya kuwa Beenaalayaasha ah.

وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِنْ نَطْنُكَ

لَمِنَ الْكَذِبِينَ ﴿١٨٦﴾

187. ee Nagu soo Rid Goosimo Samada ka mid ah haddaad Run sheegi.

فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ

مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٧﴾

188. Wuxuu Yidhi Eebahay baa og waxaad Falaysaan.

قَالَ رَبِّي أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾

189. Wayna Beeniyeen waxaana Qab-

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابٌ يَوْمَ الظُّلُمَاتِ إِنَّهُ كَانَ

tay Cadaab Maalintii Hadhka, waana Cadaab Maalin Wayn.

عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨١﴾

190. Arrintaasna waxaa ku Sugaan Caalamad mana aha Badankoodu mid Rumayn.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾

191. Eebahaana waa Adkaade Naxariista.

وَلِئِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾

Waxay kuwanna ku Jawaabeen Jawaabtii kuwii ka Horeeyey oo kale, waxayna ku Sheegeen Sixir, wayna Beeniyeen, waxay warsadeen in Cirka Goosino Cadaaba looga soo Rido, Eebase waa ogyahay waxay Fali'waxaana qabtay Cadaab Hadheeey oo Wayn. Ibnu Cabbaas wuxuu Yidhi: Wuxuu Ilaahay ku soo Daayey Onkod iyo Kulayl Daran oo ku Dhajiyey Neefta, markaasay ka Baxeen Guryaha iyagoo u Carari Dibadda, Markaasaa Eebe Daruur ka Hadhaysa Qorraxda ku soo Daayey markay ku soo Kulmeenna uu Ecbe ku soo Daayey Naar Gubtay. Ciqaabta Eebana kama Fogo Daalimiinta Xaq Diidayaasha ah. Ash-Shucaraa' (185-191).

192. Quraankuna waa soo Dejin Ebaaha Caalamka.

وَأَنَّهُ لَنَزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾

193. Waxaa kula soo degan Ruux Aamin ah (Jibriil).

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾

194. Qalbigaaga inaad ahaato kuwa ku Diga.

عَلَّ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿١٩٤﴾

195. Af Carabi aho Cad.

بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ ﴿١٩٥﴾

196. Quraankuna wuxuu ku Sugnaa Kutubtii hore.

وَأَنَّهُ لَفِي زُجُرٍ الْأُولِينَ ﴿١٩٦﴾

197. Miyeyna Calaamad ugu Fillayn inuu Yaqaanno Culimadii Banii Israa'iil.

أَلَوْ تَرَىٰ كُنْهُمْ أَيُّهُ لَنْ يَعْلَمَهُ، عَلِمْتَ أُوَيْبِيُّ إِنَّ رَبِّي لَعَلِيمٌ ﴿١٩٧﴾

198. Haddaan ku soo Dejino Quraankan Cajamiga Qaarkiis.

وَلَوْ تَرَىٰ أَنَّ عَلَّ بَعْضُ الْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾

199. oo uu ku Akhriyo Korkooda mayna Rumeeyeen.

فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾

200. Saasaan u Galinay Diidada Quluubta Dambilaayaasha.

كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾

201. Mana Rumaynayaan Xaqa Intay ka Arkaan Cadaab Daran.

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾

202. Oos ugu Yimaaddo Cadaabku Kado Iyagoon Ogayn.

فِي آيَاتِهِمْ بَفْتَةٌ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾

203. Oy Dhahaan ma nala Sugi.

فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُّنظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾

204. Ma Cadaabkanagay Dadajisan.

أَفْعَدَابًا يَسْتَعِجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾

Aayadaan Eebe wuxuu ku Tilmaamay Quraanka inuu yahay soo Dejin Eebe, oo Jibriil u soo Dhiibay, kuna Soo Dejiyey Qalbiga Nabiga, Luuqadda Carabiga ahna ku soo Dejiyey, Kutubihii Horana lagu Cadeeyey, Culimadii Banii-Israa'iilla ay Ogaayeen. Dambiilayaashuse ay Beeniyeen, ayna saas ahaadaan intay ka arkaan Cadaab Daran, uguna Yimaadda Kado, iyagoon Ogayn Oy Markaas Calaacalaan, Yidhaahdaanna Maa nala Sugo, waxayse Dedejisanayeen Cadaabka. Sufyaan wuxuu Yidhi: Waxyi Dhammaantii wuxuu ku Dagayey Carabi ee waxaa Tarjumayey Nabiyada. Ash-Shucaraa' (192-204).

205. Ka Warraan Haddaan u Raaxayno Sanooyin.

أَفْرَيْتَ إِنَّمَتَّعْنَهُمْ سِنِينَ ﴿٢٠٥﴾

206. Markaas uu u Yimaaddo wixii loogu Goodinaayey.

تُرْجَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾

207. Muxuu uga Tari Xaggooda wixii loogu Raaxeyey.

مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمْتَعُونَ ﴿٢٠٧﴾

208. Magaalo aan Halaagno oon loo Diginna ma Jirto.

وَمَا أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ ﴿٢٠٨﴾

209. Waano Darteed, mana nihin Daalimiin.

ذِكْرَىٰ وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٠٩﴾

210. Kumana soo Degto Quraanka Shayaadiintu.

وَمَا نَزَّلْنَا بِهِ الشَّيْطَانَ ﴿٢١٠﴾

211. Kumana Habboona mana Kaaraan.

وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَبِيعُونَ ﴿٢١١﴾

212. Shayaadiintu Maqalka waa ka Fogyihiin.

إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعَزُولُونَ ﴿٢١٢﴾

213. Ee ha Caabudin (Baryin) Eebe Miciisa Ilaah kale ood Noqoto kuwa la Cadaabo.

فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ ﴿٢١٣﴾

214. Una Dig Qaraabadaada Kuu sii Dhaw.

وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾

215. Una Raarici Garabkaaga (U Naxariiso) Ciddii ku Raacda oo Mu'miniinta ah.

وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١٥﴾

216. Hadday ku Caasiyaanna waxaad Dhahdaa anigu Bari baan ka ahay waxaad Falaysaan.

فَإِن عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢١٦﴾

Raaxa Adduunna wax ma tarto markay Ciqaabtu Timaaddo, waxaa Sugnaaday in la keeni Qiyaamada Gaalka oo Naarta la Tiimbin Markaas la Dhihi Khayr Waligaa ma Aragtay, Nicmo Waligaa ma Aragtay, oo u Dhihi Wallahi Maya, La Keenina kii ugu dhibaato Badnaa Adduunka oo la Taabsiin Janada Markaas la Dhihi ma Aragtay Xumaan Waligaa oos Dhihi Waligay Maya, Nabiga iyo Quraanka Shaydaan uma soo Dhawaado, lamana soo Degin, waase ka Fogyihiin'Cibaadana Eebe Kaliyaa Muta, Eebana wuxuu Faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu marka Hore U digo Qaraabada Illeen haddii kale See Dadka kale Wax u Rumayn, wuuna Yeelay Nabigu Sidaas, Tan kale wuxuu Eebe Faray inuu u Naxariisto Mu'miniinta Islaamkuna waa Diin Isu naxariisasho. Ash-Shucaraa' (205-216).

217. Talo Saaro Eebaha Adkaada ee Naxariista.

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿١١٧﴾

218. Ee ku Arka Markaad Kici.

الَّذِي يَرْبِكُ حِينَ تَقُومُ ﴿١١٨﴾

219. Iyo Lagagadoonkaaga kuwa Tukan.

وَتَقَلِّبُكَ فِي السَّجْدِ حِينَ تَسْجُدُ ﴿١١٩﴾

220. Eebana waa Maqle Og.

إِنَّهُمْ هُمُ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٢٠﴾

221. Ma idiinka Warramaa Ruuxay ku soo Degi Shayaaadiintu.

هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَىٰ مَا تَنْزَلُ الشَّيَاطِينُ ﴿١٢١﴾

222. Waxay ku soo Degi Beenaale Dambi Badan oo Dhan.

تَنْزَلُ عَلَىٰ كُلِّ آفَاقٍ أُتِيرُ ﴿١٢٢﴾

223. Waxayna Xadi Maqalka Baddankoodna waa Beenaalayaal.

يُلقُونَ السَّمْعَ وَأَكْثُرُهُمْ كَاذِبُونَ ﴿١٢٣﴾

224. Gabayaana waxaa Raaca kuwa Baadida ah.

وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿١٢٤﴾

225. Miyaadan Arkin in Iyagu Tog kasta (Xumaan) ay ku Dhex Wareersanyihiin.

أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ﴿١٢٥﴾

226. Oyna Sheegi waxayna Falayn.

وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿١٢٦﴾

227. Kuwa Xaqa Rumeeyey Mooyee oo Camal Fiican Fala oo Xusa Eebe wax Badan, oo Gargaarta Dulmi ka Dib, waxayna Ogaan doonaan kuwii Dulmi Falay soo Noqoshaday soo Noqdaan (Qiyaamada).

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانصَبُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا وَسِعَعُوا لِلَّذِينَ ظَلَمُوا أَيُّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴿١٢٧﴾

Waa in La talo Saarto Eebaha Adkaada ee Naxariista, ee ku Arka Markaad Istaagi iyo Gagadoonkaaga kuwa Tukan ee Maqli ee Og. Shaydaanna wuxuu ku soo Degaa Been badane, Dambi badan, Heesta iyo Gabayga oo Waqtiga kaa Dhumiyaana waa Caayanyihiin, waxaana Raaca Heesaaga kuwa iska Baadida ah, waxaana ka mid ah Caadada Heesaaga iyo Gabayaaga inay ku Wareeraan oo Dhexgalaan wax kasta, ooy Sheegaanna waxayna Falin, marka Iaga Reebo kuwa xaqa Rumeeyey ee Wanaagga Fala oo Gargaarta intii la Dulmiyey, Daalimna wuxuu Ogaan markuu Eebe u Noqdo, Gabayguna markuu Bato oo wax walba la Sheego, oon runta laga Sheegin, oo lagu Caayo Cidaan Mudan, laguna Amaano cidaan mudan waa Aafo iyo Balaayo Ruuxa ka Buuxda Islaamkuna ma Ogola, Siduu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u yidhi: in Laabta Midkiin Malaxu Dhaamiso yaa ka Khayroon inuu Gabay ka Buuxsamo (Imaam Axmed) Hadduuse yahay mid xaqa loogu Hiillin, wanaagana Fari, Xumaantana Reebi kaasi ma Cayna mana Xuma. Ash-Shucaraa' (217-227).

Suurat An-Naml

سُورَةُ النَّعْلِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

1. (Xarafka hore Isagoo kale waan soo Maray) Inuu ku Tusin Mucjisada Quraanka, Taasi Waa Aayaadka Quraanka iyo Kitaabka Cad.

2. Waana Hanuunka iyo Bishaarada Mu'miniinta.

3. Ee ah kuwa Ooga Salaadda oo Guta Zakada oo Aakhiro Yaqiin.

4. Kuwaanse Rumayn Aakhiro waxaan u Qurxinay Camalkooda waana ku Indho la'Yihiin (Wareersanyihiin).

5. Kuwaasi waa Kuwuu u Sugnaaday Cadaab Xun Aakharana Iyaga unbaa Khasaaray.

6. Adiguna Nabiyoow waxaad kala Kulmi Quraanka Ilaaha Falka San ee Og Agtiisa.

Suuraddu waxay ka warrami in Quraanka Kariimka ah Hanuun iyo Bishaaro u Yahay Mu'miniinta Xaqa Rumaysan ee Salaadda si Fiican u Guta, Zakadana Bixiya, Aakharana Yaqiin, kuwaanse Rumaynin Aakharo waxaa loo Qurxiyey Camalkooda Xun Oyna ku Dhex Wareersanyihiin, waana kuwa Cadaab Xun u Sugnaaday oo Khasaaray Aakharo Illeen weybeeniyee. Dhabtuna waa in Quraanka ka soo Degay Ilaaha Xakiimka ah ee wax walba Og Xaggiisa 'Warkiisuna waa Run Cad. Xukunkiisuna waa Caddaalad Dhammaystiran. Waxaase loo Baahanyahay Rumayn, ku Dhaqan, ugu Yeedhid iyo Dhawrid. An-Naml (1-6).

7. Xusuuso Markuu ku Yidhi Nabi Muuse Ehelkiisa Anugu waxaan Arkaa Iftiin waxaan Idiinka Keeni Xaggiisa War Ama Waxaan Idiinka Keeni Dhuxul Daba inaad Kulaashaan.

8. Markuu Yimid waxaa Loogu Dhaawaaqay Waa la Barakeeyey Cidda

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طَسَّ بِكَ أَيَّتُهَا الْفَرَّانُ وَكِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١﴾

هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

الَّذِينَ يُعِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ

بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ

أَعْمَلَهُمْ فَمَنْ يَعْمَلْهُمُ

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ

وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْآخْسَرُونَ ﴿٤﴾

وَإِنَّكَ لَتَلْقَىٰ الْفَرَّانَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٥﴾

إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِهِ إِنِّي آنستُ نَارَ اسْتَاتِكُمْ مِنْهَا بَخْرٌ

أَوْ آتِيكُمْ بِشَهَابٍ مَبِينٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٦﴾

فَلَمَّا جَاءَ هَانُودَىٰ أَنْ يُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا

Dabka la Joogta iyo kuwa Gaararkiisa ah, waxaana Nasahan Ilaaha Caalamka.

وَسَبِّحْ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨﴾

9. Muusow Anugu waxaan ahay Ilaaha Adkaada ee Falka San.

يُمُوسَىٰ إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

10. Ee Tuur Ushaada, Markuu Arkay Iyadoo Gilgilan Sida Maska wuu Jeedsaday Isagoo Carari, Mana soo Noqon, Muusow ha Cabsanin, kuma Cabsadaan Agtayda Rasuulladuye.

وَأَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا

وَلَمْ يَعْقِبْ يُمُوسَىٰ لِأَخْفَىٰ إِلَىٰ الْخِيفَاتِ

لَدَى الْمَرْسُولِ ﴿١٠﴾

11. Ciddiise Dulmi Fasha markaas Wanaag ku Baddasha Xumaan ka Dib Anugu waxaan ahay Dambi Dhaafe Naxariista.

إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ رَدَدَلْ حَسْبًا بَعْدَ سَوْءِ

فَأَنَّىٰ عُفُوْرٌ رَّحِيمٌ ﴿١١﴾

Qisada Nabi Muuse iyo sida Ilaaheen ula Hadlay Meelo Badan yaa lagu sheegay, waxayna ku Tusin in Ilaahay Cidduu Doono oo Rasuuladiisii ka mid ahaa la Hadli Jiray, Tan kale waxay ku Tusin in Nabiyaada Ceeb ku ahayn Cabsida Caadiga ah, wax Sharaftooda wax u Dhimana ayna ahayn. Tan kale waxay ku Tusin Awoodda Eebe iyo inuu wuxuu Doono Fali Karo.

Rasuulkuna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Ilaahay Ma Seexdo kumana Habboona (Waa ka Dheeryahay) inuu Seexdo, Wuxuu Hoos u Dhigaa ama Koryeelo (Qaybta) waxaa u Kor Noqda Xaggiisa Camalka Habeenka Maalinta ka hor, iyo kan Maalinta Habeenka ka Hor. Waxaa wariyey (Ibnu Abii Xaatiim). An-Naml (7-11).

12. Gali Gacantaada Jeebkaaga waxay soo Bixi Iyadoo Cad Xumaan La'aan (Waxayna ka mid yihiin) Sagaal Calaamo oo Fircoon iyo Qoomkiisa loo Muujiyey, waxayna ahaayeen Qoom Faasiqiina.

وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخَرُّجَ بَيْضَاءَ

مِنْ عَيْرٍ سَوِيَّةٍ فِي تِسْعِ آيَاتٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَفِرْعَوْنِ

إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿١٢﴾

13. Markay u Timid Calaamaddannadii Iyadoo Cad waxay Dheheen Kani waa Sixir Cad.

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ آيَاتُنَا مُبْصِرَةً

قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾

14. Wayna Diideen Iyagooy Yaqiinsatay Naftoodu Dulmi iyo Isla Sarreeyn Darteed, ee Day Siday ahaatay Cidhibtii Mufsiidiinta (Xumo Wadayaasha).

وَيَحْذَرُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا

فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾

Mucjiisooiyinka iyo Calaamadaha la Siiyey Nabi Muuse waxay ahaayeen Sagaal Oy ka Mid ahaayeen Usha iyo Gacantu Siday Suurad kale Sheegtay. si Fircoon iyo Qoomkiisa Falka Xumaa loogu wax Tuso, wayse Beeniyeen Xaqii Iyagoo Hoosta ka Og Runta, si ay Madaxnimada iyo Isla Waynida ugu Mitidaan, maxaase ka Dambeeyey oon Halaag iyo Khasaare ahayn, wax badanna waxaa la soo Sheegay in Dad Badan ay Diideen Xaqa iyagoo Garan Ilaalin iyo Dhawrid Maslaxo Gaara, Taasoo ah Madaxtinimo, Xoolo, iyo Isla Wayni Micno Darro. Ciddii Caqli lehna waa Xaal ay Waajibtahay inuu ku Waano Qaato. An-Naml (12-14).

15. Waxaan siinay Daawuud iyo Sulaymaan Cilmi, waxayna Dheehaan Mahad Ilaahbaa iska leh ee ah kan Naga Fadilay wax badan oo Addoomaadiisa Mu'miniinta ah.

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَ الْآمِنُ لِلَّهِ
الَّذِي فَضَّلْنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾

16. Wuxuuna Dhaxlay Sulaymaan Daawuud, wuxuuna yidhi Dadow waxaa nala Baray Codka Shimbiraha, waxaana nala siiyey wax kasta (oo Xukun ah) kaasina waa Fadliga Cad.

وَوَرِّثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عِلْمَنَا
مِنطِقِ الطَّيْرِ وَأُوتِينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ
إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾

17. Waxaa Loo kulmiyey Sulaymaan Junuudiisii oo Jinni, Insi iyo Shimbiraha leh, iyagoo iscelcelin.

وَحِشْرَ سُلَيْمَانَ جُنُودَهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ
وَاطَّيْرَهُمْ يُورِثُونَ ﴿١٧﴾

18. Markay Yimaaddeen Togii Qudhaanjadana oy tidhi Qudhaanjo Qudhaanjooy Gala Guryihiinna Yeyna idin Jajabin Sulaymaan iyo Junuudiisii iyagoo idin Ogayn.

حَتَّىٰ إِذَا اتَّوَا عَلَىٰ وَادٍ التَّمَلُّوا قَالَتْ نَمَلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمَلُ
ادْخُلُوا مَسَكِنَكُمْ لَا يَحْطَمَنَّكُمْ
سُلَيْمَانَ وَجُنُودَهُمْ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾

19. Markaasuu Muusooday Isagoo ku Qosli Hadalkeeda wuxuuna yidhi Eebow I waafaji inaan ku Mahdiyo Nicmadaad ugu Nicmaysay Ani iyo Waalidkay iyo Inaan Falo Wanaag Aad ka Raali tahay ina Gali Naxariistaada Addoomadaada Suuban Dhexdooda.

فَبَسَمْرَ ضَا حِكَا مِنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي
أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ
وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأُدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ
فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾

Wuxuu Eebbe Sheegi wuxuu ugu Nicmeeyey Nabi Daawuud iyo Wiilkiisii Nabi Sulaymaan oo Nicmooyin ah Adduun iyo Aakhiroba, iyo in Nabi Sulaymaan loo Sakhiray Jinni, Insi iyo Shimbiraha, Barayna Hadalka Shimbiraha intuu ka Kaso Afkooda, Sidoo kale Codka Qudhaanjadii Uga digtay Saaxiibadeed Jajabinta Nabi Sulaymaan iyo Colkiisoon Ogayn. uuna Qoslay kuna Mahdiyey Eebbe, Warsadayna Wanaag isaga iyo Waalidiintiis, wanaag wanaaggu in marka Eebbe khayr ku siiyo Mahadiyo, wanaagna la falo, Xumaanta iyo Kibirka layska Jiro oo laga Fogaado. An-Naml (15-19).

20. Wuxuu Fiirfiiriyey Shimbirihii (Sulaymaan) Wuxuuna Yidhi Maxaan la Arki La'ahay Hud-Hudkii Mise kuwa Maqan buu ka Midyahay.

وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهُدُودَ
أَمْ كَانِ مِنَ الْغَائِبِينَ ﴿٢٠﴾

21. Waxaan Cadaabi Cadaab Daran ama waan Gawrici ama wuxuu iikeeni Xujo Cad.

لَأَعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَأَذْبَحَنَّهُ
أَوْ لَأُيَا تَتِي بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٢١﴾

22. Markaasuu Muddo Yar Maqnaa Markaasu Yidhi (Markuu Yimid) wa-

فَمَكَتْ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطَّتْ بِمَا لَمْ يُحِطْ بِهِ

xaan Ogaaday waxaadan Ogaanin, waxaana kaaga keenay ReeSaba War Yaqiina.

وَمِثْلِكَ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ ۖ

23. Waxaan Helay Haweeney Xukumaysa lana Siyey wax kasta (oo Xukun ah) waxayna Leedahay Carshi Wayn.

إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ۚ

24. Waxaan Helay Iyada iyo Qoomkeedii oo u Sjuudi Qorraxda Eebe ka Sokow wuxuuna U qurxiyey Shaydaan Camalkooda wuxuuna ka Leexiyey Jidka Mana Hanuunsana.

وَجَدْتُهُنَّ وَقَوْمَهُنَّ يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَرَبِّنَّ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَلُهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ۚ

25. May u Sjuudaan Ilaaha soo Bi-xiya waxa ku Qarsoon Samooyinka iyo Dhulka oo Og waxaad Qarinaysaan iyo waxaad Muujinaysaan.

أَلَا يَسْجُدُ لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ۚ

26. Ilaahay Isaga Mooye Ilaah kale ma jiro, waana Eebaha Carshiga Wayn.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَرْشُ الْعَظِيمِ ۚ

Awoodda Eebaa iska leh, ha siiyo Nabi Sulaymaan Xukun Laakiin waxaa ka Qarsoomi kara wax Xayawaan Yari Ogaan karo sida Hud-Hudka'kaasoo uga warramay Ree Saba iyo Xukunkooda iyo waxay Caabudaan, Taasina La Yaab malaha mar Hadday wax walba ku Xidhanyihiin Awoodda Eebaha wax walba Koobay, ee Isaga uun Ilaah ah, ee Carshiga wayn Leh, Shaydaanbaase Dad Dhumiyeey oo u Harag Lulay oo Xumaanta u Qurxiyey, waana Colka Dadka oon Marna ka Nasanayn Dhumintooda. Tan kale waxay ku Tusin Wanaagga Makhluuqa Qaarkiis sida Hud-Hudkaas Eebe iyo Cibaadadiisa u Yeedhay, Saas Darteed Yuu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa he yeelee) u Reebay Dilidda Qudhaanjada, Shimbiraha, Hud-Hudka iyo Suradka. Waxaa Wariyey (Imaam Axmed). An-Naml (20-26).

27. Wuxuuna Yidhi Waannu Eegi inaad Run Sheegi iyo inaad ka mid Tahay Beenaalayaasha.

۞ قَالَ سَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ۚ

28. La Tag Warqaddaaydan kuna Tuur Xaggooda kana Durug Xaggooda, markaas Fiiri waxay soo Celiyaan.

أَذْهَبَ بِكَتَبِي هَذَا فَأَلْقَاهُ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّى عَنْهُمْ فَأَنْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ۚ

29. Waxayna Tidhi Madaxeey waxaa La ii soo tuuray Warqad Sharaf leh.

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا إِلَىٰ آلِ الْكِتَابِ كَرِيمٌ ۚ

30. (Kuna Qoran) Waxay ka Timid Sulaymaan waxayna ku Billaabatay Magaca Eebaha Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۚ

31. Ee Hayska Kay waynaynina iina Imaadda Idinkoo Muslimiina.

أَلَا تَعْلَمُوا عَلَىٰ وَاتُونِ مُسْلِمِينَ ۚ

goo ku Sugaan wuxuu Yidhi Kani waa Fadliga Eebahay inuu Imtixaamo inaan ku Mahdiyo iyo Inaan ka Gaaloobo, Ciddii ku Mahadisa wuxuu uun u Mahdiyey Naftiisa Ciddii Gaalowdana Eebahay waa ka Kaaf-toonyahay waana Sharafbadanyahay.

هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي ؕ أَشْكُرْ أَمْ أَكْفُرُ
وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ۗ
وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّيَ غَنِيٌّ كَرِيمٌ ﴿٤١﴾

Wuu Diiday Nabi Sulaymaan Hadyadii, wuxuuna ugu Goodiyey inuu ku Duulo, wuxuuna ka Codsaday Colkiisa in loo Keeno Kursigeedii ka hor Imaatinkeeda Iyadoo Muslim ah, Mid Xoog badanaa Yaana Yaboohay inuu Keeno intuusan fadhiga ka Kicin, waxaase ka Dhakhso badnaaday kan ku Keeni Ilbidhiqsi, Markii loo Keenay Kursigana wuxuu ku Mahadiyey Eebe'uuna Yaqiinsaday inay Imtixaan tahay Inuu ku Mahadiyo iyo Inkale, wana Taas Akhlaaqda Dadka Wanaagsan oo ah Inay ogyhiin in Nicmadu Imtixaan tahay in la Mahadiyo iyo in kale, oyna ahayn Faan, Isla wayni iyo Durbaan Tun. Mahadda Ilaahay iyo ku Xidhnaantiisana waa Hubka Mu'miniinta. Diidada iyo Isla Waynidana waa Caadada Gaalada. An-Naml 36-40).

41. Wuxuuna Yidhi Dooriya Kursigeeda inay Garato iyo Inay Noqoto Ci-daan Garanayn.

قَالَ تَكَرُّوْا لِمَا عَرَسْتُمْهَا نَنْظُرْ أَن تَهْتَدِيْ
أَمْ تَكُوْنُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُوْنَ ﴿٤١﴾

42. Markay Timid waxaa lagu Yidhi ma sidanaa Kursigaagu, waxayna Tidhi waxaad Mooddaa Isagii (Wuxuuna yidhi) waxaa nala Siiyey Horteed Cilmi waxaana nahay Muslimiin.

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عَرَسْتُمْ قَالَتُ كَانَ هُوَ وَأُوْنِنَا
الْعَالِمُوْنَ قَلِيْلًا وَكُنَّا مُسْلِمِيْنَ ﴿٤٢﴾

43. Waxaana (Xaqa) ka Reebay Waxay Caabudaysay oo Eebe ka soo Hadhay, waxayna ka mid ahayd Qoom Gaala ah.

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُوْنِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ
مِنْ قَوْمٍ كَافِرِيْنَ ﴿٤٣﴾

44. Waxaa lagu Yidhi Gal Daarta Markay Aragtayna waxay U Malaysay Mawjad (Biya ah) waxayna ka Fayday Dhadhumadeeda, wuxuuna ku yidhi waa Daar Salaax Sugaan oo Quruurado ah, waxayna Tidhi Eebow anigu waxaan Dulmiyey Naftayda, waxaana u Islaamay la Jirka Sulaymaan Ilaahay Dartiis ee Eebaha Caalamka ah.

قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً
وَكشَفَتْ عَنْ سَاقِيهَا قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ
مِّن فَوَارِسٍ ۖ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي
وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ ﴿٤٤﴾

Markii loo Keenay Kursigeedii yuu Faray Nabi Sulaymaan in la Dooriyo Tilmaamihiisa Qaarkood inuu Imtixaamo inay Garato keedii inuu Yahay iyo in kale, markayse timid oo la warsaday inuu keedii yahay waxay Sheegtay in Isagii la Moodo, waxaana Xaqa U Diidanaa waxay Caabudaysay ee Ilaahay ka soo Hadhay, oy kuna Dhexnoolayd Qoom Gaalo ah, Markii la soo Dhaweeyey oy Aragtay Daar lala Yaabo iyo Xukunka Eebe Siiyey Nabi Sulaymaan yey Qirtay Islaamka ooy u Hogaansantay Ilaaha, Caalamka. Taasina waxay ku Tusin in Madaxda Muslimiinta laga Rabo inay Dadka Xaqa ugu Yeedhaan Siduu Falay Nabi Sulaymaan, oos Fali Jiray Nabigeenii-Muxamad ahaa (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) sidoo kale waxaa loo Baahan yahay in Xaqa la Raaco si Kastoos Yahay iyo Hawl kastoos hayo, iyo wax kastoos yahay, Illeen xaqa Horeeyey, Mudanna in La Raaco, oo la Rumeeyo. An-Naml (41-44).

45. Waxaan u Dirray Ree Thamud Walaalkood Saalax inay Eebe Caabudaan Markaasay soo Bexeen iyagoo Labo Kooxooda oo Doodi.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ صَالِحًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فِئْرَانٍ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾

46. Wuxuuna Yidhi Qoomkayow maaxad u Dedejisanaysaan Xumaan Wanaag ka Hor, Maadse Dambi Dhaaf Warsataan Eebe inuu idiin Naxariisto.

قَالَ يَنْفَعُومِ لِمَ تَسْتَعِجِلُونَ بِالْسَيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَعْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾

47. Waxayna Dheheen waan ku Baasaysanay Adiga iyo Inta kula Jirta, wuxuuna ku Yidhi Baaskiinnu wuxuu Jiraa Eebe Agtiisa, waxaadse Tihiiin Qoom la Fidneyey.

قَالُوا أَطَّرْنَا بِكَ وَيَمْنُ مَعَكَ قَالِ طَطَّرْنَاكُمْ عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾

48. Waxaana Magaalada ku Sugnaa Sagaal Qof oo Fasaadin Dhulka Hagaajinayna.

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصَلِحُونَ ﴿٤٨﴾

49. Waxayna Dheheen isku Dhaarta Eebe inaan mirro isaga iyo Ehelkiisaba Markaas aan ku Dhahno Qaraabadiisa Maanaan Joogin Meejuu ku Halaagmay Ehelkiisu waxaana Sheegaynaa Run.

قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٤٩﴾

Qisada Ree Thamud wax Badan Buu Quraanku ka Warramay waxayse Aayadahani Sheegeen inay Qaybsameen, Sharaysteenna Nabigii iyo Intii la Jirtay, oyna Magaaladaas ku noolaayeen Sagaal Qof oo Qasayaal Dhagarta iyo Xumaanta Maleega, waxayna Isku Dhaarsadeen inay Dilaan Saalax iyo Ehelkiisa Goor Habena uguna Dhaartaan Dadkiisa Inay Joogin Meejii Lagu Dilay. Taasina waxay ku Tusin Dhibaataada iyo Balaayada inay u Horseedaan had iyo Jeer, oyna Waajib tahay in laga Digtoonaado Xumaan wadayaasha, Maxayse ku Dambeeyeen, waa waxay Aayadaha Soo Socda inooga warrami. An-Naml (45-49).

50. Way Dhagreen Dhagar Anana waan Abaal marinay Iyagoon Ogayn.

وَمَكْرًا وَمَكْرًا أَمَّكَرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾

51. ee Day Siday Noqotay Cidhibtii Dhagartooda Anagaa Halaagnay Iyagii iyo Qoomkoodiiba Dhammaan.

فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَا دَمَرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾

52. Taasina wa Guryaahoodii oo Cidla ah Dulankoodii Dartiis, Arrintaasna Calaamad yaa ugu Sugan Qoomkii wax Ogaan.

فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾

53. Waxaana Korinay kuwii Ru-meeyey oo Dhawrsanayey.

وَأَنبَيَا الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَكَاثِرَاتٍ مِّنْهُنَّ

Xumaan bay ka Shaqeyeen wayna la Rogmatay oo waxaa ku Dhacay Halaag iyo Khasaare, waxaana Cidloobay Guryahoodii Dulankoodii Dartiis, waana Arrin ay ku waano iyo Wacdi Qaadato Ciddii wax kasi, waxaana la Koriyey Saalax iyo Qoomkiisii xaqa ku Taagnaa, Taasina waa Sunnada iyo Caadada Eebe inuu Halaago Daalimiinta, Koriyana Mu'miniinta, Laga Yaabaa in Dulmigu Muddo Joogo Laakiin ma Waaro, Saas Darteed yey Waajib tahay in lagu Waano Qaato Qisooyinka Quraanka ee la soo Celceliyey wax Badan. An-Naml (50-53).

54. (Nabi) Ludh (Xusuuso) markuu ku Yidhi Qoomkiisii ma waxaad la Imanaysaan Xumaan Idinkoo Arko.

وَلَوْ طَآءَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ
أَتَأْتُونَ الْفَلْحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ

55. Idinku ma Raggaad u Tagaysaan Doonid darteed Haweenka ka sokow, waxaadse Tihiin Qoom Jaahiliina.

أَيُّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ النِّسَاءِ
بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ يَّجْهَلُونَ

56. Mana Noqonin Jawaabtii Qoomkiisa waxaan ahayn ka Bixiya Luudh iyo Ehelkiisa Magaaladiinna waa Dad Isdaahirine.

فَمَا كَانَتْ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلاَّ أَنْ قَالُوا
أَخْرَجُوا آلَ لُوطٍ مِّنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ
أُنَاسٌ يَّظْهَرُونَ

57. Waana Korinay Isagii iyo Ehelkiisii Haweenaydiisii mooyee, waxaan ku Qaddarray (ka dhignay) kuwa Halaagsami.

فَأَنبَيَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلاَّ أُمَّرَأَةً قَدَّرْنَا
مِنَ الْفٰلِجِيَّةِ

58. Waxaana ku soo Daadinay korkooda Roob (Dhagax Naara) waxaana Xumaaday Roobka kuwa Loo Digay.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فٰسِقًا مَطَرُ الْمُنٰذِرِينَ

Qoomkii Nabi Luudh waxay ku Magaca Bixiyeen inay Ragga wax ka Dayan Jirreen intay Haween Guursan lahaayeen, taasina waa Arrin Ceeb ku ah Binii Aadamka, kuna tusin Jaahilnimo iyo Fasaad intay ka Eryaan Nabi Luudh iyo Intii Rumaysay Iyagoo ku Caayi inay Nadiifi Yihiin, waxaase la Yaab ah inay Nadiifi Ceeb ku Ahayd Qomkaa Agtooda kuna tahay Had iyo Jeer kuwa Xun Xun, Eebese waa Koriyey Luudh iyo Mu'miniinta, oo Halaagay Gaaladii oo Haweenaydiisii ku Jirto, waana wax lagu Waano qaato. An-Naml (54-58).

59. Waxaad Dhahdaa mahad Eebaa iska leh Nabadgalyana ha Ahaato Addoomadiis uu Doortay Korkooda, ma Eebaa Khayr roon mise waxay la Wadaajin.

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ
ءَالله خَيْرٌ مَّا يَشْرِكُونَ

60. Ma Eebaha Abuuray Samooyinka iyo Dhulka oo idiinka soo Dejiyey

أَمَّنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ

Samada Biyo oon ku soo Bixinay Beero Qurux Badan (Miyaa Khayrroon mise waxaad Caabudaysaan) ma kari kartaan inaad Soo bixisaan Geedkeeda, ma Ilaah kalaa jira Eebe Miciis, waase Qoom (xaqa) ka Leexaan.

61. Mise (waxaa Khayr roon) Eebaha ka Yeelay Dhulka Sugnaan.oo U yeelay wabiyo-buuro oo u Yeelay Badaha Dhexdooda Soohdin, ma Ilaah kalaa Jira Eebe Miciisa, Badankooduse wax ma Oga.

Wuxuu Eebe Faray Nabiga (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu Yidhaahdo Mahad Eebaa iska leh, Nabadgalyona ha ahaato Addoomada Eebe Doortay korkooda, Taasoo ah inay Xumaan iyo Qas ka Nabadgalaan, Tan kale waxaa Wanaag badan Eebaha Abuuray Cirka iyo Dhulka oo Roobka keena Kuna soo Bixiya Doog iyo Beero aan Cid kale soo Bixin, karin, oo Dhulka ka Yeelay meel lagu Sugnaado, yeelayna Dhexdiisa Wabiyo iyo buuro, Badahana kala dhawra, Isagaana ah Ilaaha Xaqa, wax la mid ah ama Mudan in lala Caabudana ma jiro, wuxuuna Mudanyahay Waynayn iyo Caabudid. An-Naml (59-61).

62. Mise Eebaha Aqbalaa ka Dhibban markuu Baryo oo Fayda Xumaanta (Dhibka) idinkana Yeeli kuwa Dhulka u Hadhi (Iska Baddala), ma Ilaah kalaa Jira Eebe Miciisa, Yaraa Intaad wax Xusuusanaysaan.

63. Mise Eebaha idin Toosiya Mugdiyada Barriga (Dhulka) iyo Badda Dhexdeeda, oo ah kan Dira Dabaylaha oo Bishaarayn Naxariista Eebe (Roobka) hortiiisa, ma Ilaah kalaa Jira Eebe Miciisa, Eebaa ka Sarreeya waxay la Wadaajin.

64. Mise Eebaha Billaaba Khalqiga (Abuurkiisa) Haddana soo Celin, oo ah kan Idinka Arzaaqa Samada iyo Dhulkaba, ma Ilaah (kalaa) Jira Eebe Miciisa, waxaad Dhahdaa Keena Xujadiinna Haddaad Run Sheegaysaan.

Ilaahaybaa Ajiiba kan Dhibban Dadkana kala Badala in la Xusana Mudan, Sidoo kale Isagaa Toosiya Mugdiyada Mudanna inaan Cid kale lala Caabudin, Billaabana Abuuridda Soona Celiya Dadka, Arzaaqaana Dadka.

Nabigana (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Markii la Warsaday Maxaad u Yeedhi, waxaan u Yeedhi Eebaha Hadduu ku Taabto Dhib oo barido kaa Fayda, kan Baadida kuu soo Celiya, kan Abaartu markay ku Hesho kaa Bixiya. waxaa wariyey (Imaam Axmed). Saasay Xaq u tahay in lagu Dhaqmo Sharcigiisa, loona Hogaansamo. An-Naml (62-64).

مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُبَخَّرَبِهِمْ هَدَائِقٌ ذَاتَ
بَهْجَةٍ مَّا كَانَتْ لَكُمْ أَنْ تُنَبِّئُوا شَجْرَهَا
أَوَّلَهُ مَعَ اللَّهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ﴿٦١﴾

أَمْ جَعَلْنَا الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلْنَا خَلْقَهَا أَنْهْرًا
وَجَعَلْنَا لَهَا رَاسِيًا وَجَعَلْنَا بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ
حَاجِزًا أَوَّلَهُ مَعَ اللَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

أَمْ مِنْ حَيْبِ الْمَضْطَرِ إِذَا دَعَا وَيَكْشِفُ السُّوءَ
وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَأَنْتُمْ
مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَّا تَدَّكَّرُونَ ﴿٦٣﴾

أَمْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَيْلٍ وَالْبَحْرِ
وَمَنْ يُرْسِلِ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ
أَوَّلَهُ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٤﴾

أَمْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ أَأَنْتُمْ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٥﴾

65. Waxaad Dhahdaa ma Oga waxa Samooyinka iyo Dhulka ku Sugan waxa Maqan Eebe mooyee, mana Oga Goorta la Soo Bixin.

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ
وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾

66. Wuxuuse Gaadhay Cilmigoodu Aakhiro (Buuxsami) waxayse kaga Suganyihiin Xageeda Shaki, wayna ka Indho La'yihiin Xageeda.

بَلْ أَدْرَكَ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ
فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾

67. Waxay Dheheen kuwii Gaaloobay Markaan Noqonno Carro Anaga iyo Aabayaalkanno miyaa nala soo Bixin.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِذْ كُنَّا تَرِبًا وَءَابَاؤُنَا
أَيُّنَا لَمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾

68. Waa Naloo Yaboohay Kan (soo Bixinta) Anaga iyo Aabayaalkanno mar hore, kanna ma aha waxaan Warkii Dadkii hore ahayn.

لَقَدْ وَعَدْنَا هَذَا نَحْنُ وَءَابَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا
إِلَّا أَسْطِيرَ الْأُولِينَ ﴿٦٨﴾

69. Waxaad Dhahdaa ku Socda Dhulka oo Daya siday Noqotay Cidhibtii Dambiilayaasha.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾

70. Hana u Murgin Korkooda, hana ka Cidhiidhyamin waxay Dhagri.

وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ
فِي ضَلَالٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

Wax Maqan Cid og oon Eebe ahayn ma Jiro, mar Dadka la soo Bixin Cid og oon Ilaahay ahayna ma Jiro, Maxayse Tari wax Ogaan marka Aakhiro la tago, Addunkay ku Wanaagsantahay inaad Xaqa Ogaatid, oodan ka Indho La'aan, Diididda soo Bixinta, Xaqiridda Xaqa iyo Cidda u Yeedhina waa Caadada Gaalada Xaq diidayaasha ah, Hase Socdeen Dhulka oo ha ku Waano Qaateen siday Noqotay Cidhibtii Dambiilayaasha.

Waxaana Eebe Faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa hayeelee) Inuusan ka Murugoonin Cidhiidhina is Galinin, Taasina waxay Waano Guud u Tahay iyo wax ku Qaadasho kuwa Xaqa u Yeedhe Goor kasta. An-Naml (65-70).

71. Waxayna Odhan waa Goorma Yaboohaasi Haddaad Run sheegaysaan.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧١﴾

72. Waxaad Dhahdaa waxaa Suurowda inay Dhawdahay waxaad Dedejisanaysaan Qaarkeed.

قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ رَدْفٌ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي
تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾

73. Eebahaana waa Fadli Siiyaha Dadka, Laakiin Badankoodu kuma Mahdiyaan.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ
لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

74. Eebahaana wuxuu Ogyahay Waxay Qarin Laabahoodu iyo waxay Muujin.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾

75. Waxa ku Maqan Samada iyo Dhulkana waxay ku Suganyihiin Kitaab Cad.

وَمِمَّنْ غَابَتْ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٧٥﴾

76. Quraankanna wuxuu ka Qisoon (Warrami) Banii Israa'iil wixii Badnaa ay isku Khilaafeen.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَفْضُ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ
أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

77. Quraankuna waa Hanuun iyo Naxariista Mu'miniinta.

وَإِنَّهُ لَهْدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

78. Eebahaana wuxuu ku kala Xukumi Dhexdooda Xukunkiisa waa Adkaade Og.

إِنَّ رَبَّكَ يَفْضِي بَيْنَهُم بِحُكْمِهِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾

Gaaladu Had iyo Jeer waxay Dedejistaan Ciqaabta iyo Qiyaamada, wax kastase waxay leeyihiin Waqti iyo Muddo, Eebana waa u Nicmeeyaha Dadka Laakiin Badankooda Kuma Mahdiyaan, waana Ogaha waxa Laabta ku Jira iyo waxa la muujinba. Cirka iyo Dhulka waxa ku maqanna waxay ku Suganyihiin Kitaab Cad oo Koobay. Quraankuna wax Badan yuu ka Warramay siday Isu Khilaafeen Banii Israa'iil, waana Hanuunka iyo Naxariista Mu'miniinta, Eebaana kala Xukumi Dadka Xukun Caadil ah, isagoon wax la awood ahna jirin, wax kastana og. oyna waajib tahay in loo Noqdo, loo Hogaansamo, Dhabna loo Caabudo. An-Naml (71-78).

79. ee Talo Saaro Eebe Adugu waxaad ku Sugantahay Xaq Cade.

فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾

80. Adugu wax ma Maqashiisid kuwa Dhintay mana Maqashiisid Dhagoolaha Dhawaaq markay Jeedsadaan iyagoo sii Socda.

إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتَى وَلَا تَسْمَعُ الضَّمَّ الدُّعَاءَ
إِذَا وَلَوْ أَمْذَرِينَ ﴿٨٠﴾

81. Mana Tihid mid ka Toosin kara Indhoolaha Baadidiisa, waxna ma maqashiin kartid Ruux Rumeeyey Aayaadkanaga oo Muslima mooyee.

وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعَمَىٰ عَن ضَلَالَتِهِمْ إِنْ تَسْمَعُ
إِلَّا مَن يُوْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُّسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

82. Markuu ku Dhaco Korkooda Qawlki (Ciqaabtii) waxaan u soo Bixinnaa Daabbadii Dhulka oo la Hadli Dadkuna waxay ahaayeen kuwaan Yaqiinsanayn Aayaadkanaga.

﴿٨٢﴾ وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً
مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا
لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾

83. Xusuuso Maalintaan ka soo Kulminayno Ummad kasta Koox ka mid ah kuwii Beeniyey Aayaadkanaga iyaqoo is Cidhiidhyi.

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِّمَّنْ يُكَذِّبُ
بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٣﴾

84. Markay Yimaaddaanna wuxuu ku Dhahaa Miyaad Beeniseen Aayaadkaygii idinkoon koobin Ogaansho, Maxaadse Fali Jirteen.

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ قَالَ أَكَذَّبْتُمْ بِآيَاتِي
وَلَعَلَّيْكُمْ تَرْجَعُونَ ﴿٨٤﴾

85. Waxaa ku Dhacay Qawlki (Ciqabtii) Dulmigooda Dartiis mana Hadlayaan.

وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَبْطِقُونَ ﴿٨٥﴾

86. Miyeyna Arkayn inaan uga Yeelay Habeenka inay ku Xasilaan, Maalintana Arag, Arrintaasna Calaamooyin yaa ugu Sugaan Ciddi Rumayn (Xaqa).

أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَكُنْ أَوْفِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾

Waana Inay Ilaahay Talo Saarato Cidda Xaqa ku Toosan oo ah inay waxa la Faray Falaan, ka Dibna Eebe ku Kalsoonaadaan, cid Xaqa ka Dhaga la'na oo ka Indho la'na Ruux Hanuunin kara oo Ilaahay ahayn Ma jiro.

Markay Qiyaamadu Imaanna waxaa soo Bixi Daabad la Hadli Dadka, waxaa loo soo kulmin Ummad kasta Kooxihii Beenin Jiray Xaqa, laguna Canaan inay xaqa beeniyeen Iyagoon Koobin Cilmigiisa, waxaana ku Dhici Ciqaab Dulmigooda Dartiis. Habeenka iyo Maalintana Waano ugu Filan Ciddii Rumeyn. Qiyaamadana waxaa ka Horeeya Toban Calaamo Sida Sugaan. An-Naml (79-86).

87. Xusuuso Maalinta la Afuufi Suurka oos Argagixi waxa ku Sugaan Saamooyinka iyo Dhulka Cidduu Eebe Doono Mooyee, Dhammaanna way u Imaan Eebe Iyagoo Dullaysan.

وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَرَجَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ أَتَوْهُ
ذَخِيرِينَ ﴿٨٧﴾

88. Waxaadna Arkaysaa Buurihii ood u Malayn inay ingagantahay (Sugantahay) iyadoo u Socota sida Daruuraha, waase Sancada Eebaha Sugay wax kasta, Eebana waa Ogaha waxaad Falayasaan.

وَرَأَى الْجِبَالَ تَحْسَبُ جَآئِدَةً وَهِيَ تَمْرٌ مِّمَّ السَّحَابِ
صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْفَخَ كُلَّ شَيْءٍ
إِنَّهُ خَيْرٌ مِمَّا تَفَعَّلُونَ ﴿٨٨﴾

89. Ciddii la Timaadda Wanaag wuxuu Mudan wax ka Khayr roon Argagaxa Maalintaasna Iyagu way Aamin Noqon.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِمَّا وَهُمْ مِنْ فَرَجٍ
يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ ﴿٨٩﴾

90. Ciddiise la Timaadda Xumaan waxaa Loogu Tuuri Wajiga Naarta, miyaa Laydinka Abaal Mariyaa waaxaad Falayseen Mooyee.

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكَيْتَ وَجْهُهُمْ فِي النَّارِ
هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾

Eebe wuxuu ka Warrami in Suurka la Afuufi oos Dhiman Ruux kasta waxa Eebe Reebo mooyee, Doorsoon Badanna Dhici, Sida Buuraha, Dhulka, iyo Dadkuba, Ilaahense waa kan Sugay Abuurka wax kasta, wax Walbana Og, Wanaaggana Wanaag ku Abaal mariya iyo wax ka sii fiican, Xumaantana Naar ku Abaal mariya isagoon Dulmiyeen, Qiyaamaduna waa Maalin wayn oo Quraanku wax Badan ka Digay, oyna Habboontahay in loo Darbado, loona Shaqaysto, kaasoo ah Wanaag falid, Xumaan ka Fogaansho iyo Xaq Raacid, waana Maalinta Carruurta Cirroole ka Yeeli, Cidna kale wax u Tarayn, in Eebe Doono Mooyee. An-Naml (87-90).

91. Waxaa uun Lay Faray inaan Caabudo Eebaha Baladkan (Maka) ee ah kan Xarrimay oo wax kastana iska leh, waxaana lay Faray inaan ahaado Muslimiinta.

إِنَّمَا أَمْرُهُ أَنْ عَبَّدَ رَبِّكَ هَذِهِ الْبَلَدَةَ الَّتِي
حَرَمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأَمْرُهُ
أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾

92. iyo Inaan Akhriyo Quraanka Ruuxiise Hanuuna wuxuu uun u Hanuunay Naftiisa, Ruuxiise Dhuma waxaad dhahdaa Anugu waxaan uun ahay kuwa Diga.

وَأَنْ تَقْرَأُوا الْقُرْآنَ أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا سُبْحَانَ
لِنَفْسِهِ وَمَنْ صَلَّى فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿٩٢﴾

93. Waxaadna dhahdaa Mahad Eebaha iska leh wuxuu idin tusin Aayaadkiisa oo Aqoonsanaysaan, mana aha Eebaha mid Halmaansan waxaad Falaysaan.

وَقُلْ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَفَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ
بِغَفْلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

Eebe wuxuu Faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelec) inuu Caabudo Ilaaha Magaalada Barakaysan ee Maka, ee Xurmeeyey, iyo inuu u Hogaansamo, Quraankana Akhriyo, Illeen Ciddii Hanuunta wuxuu uun wax u Taray Naftiisa, tii Dhuntana waxay uun Dhibtay Naftiisa.

Nabigana Waxaa uun Saaran u Digid iyo Gaadhsiin Xaqa, Mahadna Eebaha iska leh, Dadkana Tusin doona Aayaadkiisa si ay Xujadu u Qabato, wax uu ka Halmaansanyahay waxay Falina ma jirto, Magaalo walba Eebaha iska leh ee waxaa Maka loo Sheegay Sharaftiisa. Waxaana Sugnaatay in la Reebay Goynta Geedaheeda, Dilidda Ugaadheeda, iyo Qaadidda Baadideeda, Cidaan Yaahdinayn. Si kastood tahayna Eebe waa ku Ogyahay.

Cumar Binu Cabdi Casiis wuxuu Yidhi: Eebe ma Halmaamo xataa Boodhka Dabayshu ku Kiciso Goma-daha Dadka. An-Naml (91-93).

Suurat Al-Qaṣaṣ

سُورَةُ الْقَصَصِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Wuxuu ku Tusin Mucjisaada Quraanka.

طسّم

2. Taasina waa Aayaadka Kitaabka (Quraanka) ee Cad.

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾

3. Waxaannu kugu Akhrin Korkaaga Warkii (Nabi) Muuse iyo Fircoon si Xaq ah Qoomkii Rumayn.

نَتْلُو عَلَيْكَ مِنْ نَبَأِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ
بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢﴾

4. Fircoon wuu Isku Kibriyey Dhulka (Masar) wuxuuna ka Yeelay Ehelkiisii Kooxo, Isagoo Yaraysan (Dullayn) Koox ka Mid ah Gawricina Wiilashooda oo Dayn Haweenkooda wuxuuna ka mid ahaa kuwa wax Fasaadiya.

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيْعًا
يَسْتَضِعُّ مِنْهُم طَائِفَةٌ مِنْهُمْ يَذِيحُ أُنْيَاءَهُمْ
وَيَسْتَكْبِرُ ۖ تَتَخَفُونَ خِيفَتَهُ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٤﴾

5. Waxaanu u Dooni inaan ku Mannaysanno (Waxsiinno) kuwii lagu Dullaysanayay Dhulka kana yeello Imaamyo, kana Yeello kuwa Dhaxli Dhulka.

وَرِيدٌ أَنْ تَمَنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضِعُّوا
فِي الْأَرْضِ وَتَجْعَلَهُمْ أَيْمَةً
وَتَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٥﴾

6. Oon Makansiinno Dhulka, Tusinana Fircoon iyo Haamaan iyo Januuddooda waxay ka Digtoonaayeen (Halaagooda).

وَتُمْكِنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَتُرَى فِرْعَوْنَ وَهَمِّنَ
وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾

Suuraddan waxay si Gooni ah uga Warrantay wixii Dhexmaray Nabi Muuse iyo Daalimkii Fircoon ahaa, ee Isku Kibriyey kalana Qaybiyey Dadkii, Wiilashana Laayey Gabdahana Shaqo u Reebtay, hase yeesh ee wuxuu Eebe Qaddaray in kuwii la Dullaysan jiray oo Xaqa Rumeeyey ay Dhulka u Hadhaan, Madaxna Noqdaan, Fircoon iyo Gacanyarihiisii u Dhaga Nuglaa ee Haamaan iyo Colkiisiina la Tusiyo waxay ka Cabsanayeen oo ah in Xukunka laga Qaado. Qudrada Eebe iyo Awooddiisa iyo wuxuu Xukumana wax Qiyaasi ama Ogaan ma Jiro. Al-Qaşaş (1-6).

7. Waxaan u Waxyoonyay ku (Ilhaamaynay) Muuse Hooyadiis Nuuji, markaad u Cabsatana ku Tuur Hirka (Badda) hana Cabsan hana Murugoon anagaa kugu soo Celine kana Yeeli kuwa la Diro (Rasuul).

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ ۖ فِإِذِ أَخْفَتْ
عَلَيْهِ فَكَالَتْ فِي أَيْمَنِهَا وَوَلَّىٰهَا ۚ وَلَا تَحْزَنْ
ۖ إِنَّا نَرَاهُ إِلَيْنَا ۖ وَجَاعِلُهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾

8. Waxaana Qaatay Fircoon Dadkiisii Isagoo u Noqon doona Col iyo Walbahaar, Fircoon iyo Haamaan iyo Colkoodiina waxay Ahaayeen kuwo Gefay.

فَالْقَطْعُ ۗ أَلْ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا
وَحِزْنًا ۚ إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَمِّنَ وَجُنُودَهُمَا
كَانُوا خٰطِئِينَ ﴿٨﴾

9. Waxayna Tidhi Haweenaydii Fircoon waa Raaxada Ishayda iyo taada ee ha Dilina, waxay u Dhawdahay inuu ina Anfaco ama aan ka yeelanno Wiile, mana Oga Iyagu (Dhabta).

وَقَالَتْ أُمَمَاتٌ مِنْ فِرْعَوْنَ قُرَّتْ عَيْنِي ۖ وَلَكَ
لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

Waa la Dhalay Nabi Muuse, Hooyadiina way u Cabsatay, waxaana Eebe ku Ilhaameeyey inay Badda ku Tuurto isagoo Weel ku Jira, wuxuuna Ilaahay ku Tuuray Qalbigeeda inayan Cabsanin, Murginna, Maxaa yeelay wuu ku soo Celin, kana Yeeli Rasuul, waxaase Helay Fircoon Colkiisii Isagoo ku Noqon doona Naxdin iyo Col, Haweenaydii Fircoon markay Aragtay yey ku Tidhi Fircoon ha dilina waa Nuurka iyo Raxada Indhaheennee waxayna u Dhawdahay inuu ina Anfaco ama aan Wiil ka Dhigannee, mana oga wuxuu Xaalku ku Dambayn. Waxaa la Sheegay in Fircoon Yidhi: Aduu kuu yahay Raaxada Indhaha Anise iima aha, waxayna Noqotay Sidii. Al-Qaşaş (7-9).

10. Wuxuu Ahaaday Qalbigii Muuse Hooyadiis mid Madhan waxayna u Dhawaatay inay Muujiso Haddaanaan Adkaynin Qalbigeeda inay ahaato Mu'miniinta.

وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أَرْمُوسَ فَرِحًا إِنْ كَادَتْ
لَتُشْدِيَ بِهِ لَوْلَا أَنْ رَبَطْنَا عَلَى قَلْبِهَا
لَتَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾

11. Waxayna ku Tidhi Walaashiis Raac, waxayna ka eegaysay Dhinac Fog, iyagoon ogayn.

وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيبَةَ فَبَصَّرَتْ بِهِ عَنْ جُنْبٍ
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾

12. Waxaana ka Reebnay Korkiisa Nuugmada Horay, waxayna Tidhi Gabadhii Maydin Tusiya Qoys idiin Dhaqaalayn una Samo Fali.

وَحَرَمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ
هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ
وَهُمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ ﴿١٢﴾

13. Waxaana ku soo Celinay Hooyadiis, si ay u Raaxaysato Isheedu una Murgin, Ogaatana in Yabooha Eebe Yahay Xaq Laakiin Dadka Badankiisu ma Oga.

فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ آتَمِهِ كَىٰ نَفَرَّعَيْنَهَا وَلَا تَحْزَنَ
وَلَتَعْلَمَنَّ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ
وَلَكِنَّا أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

Way Walbahaartay Nabi Muuse Hooyadiis markii la Helay Wiilkeedii, waxayna u Dhawaatay inay Sheegto ee Eebaa Adkeeyey Qalbigeeda, kana Yeelay Mu'minad, waxayna Fartay Gabadh Walaashiis ah inay Dabo socoto kana Fiiriso meel Durugsan si ay ula Socoto Xaalka iyagoon Ogayn, wuuse Diiday Nuugmadii Haween kale Illeen Ilaahbaa horay u Qaddaray, waxayna U sheegtay Gabadhii inay Hayso Qoys Dhaqaalayn, saasna Eebe ugu soo Celiyey Nabi Muuse Hooyadiis in Isheedu Qabowdo, oyna Nixin, Ogaatana in Yabooha Eebe Xaq Yahay, Dadka Badankiise Ogayn.

Waxaa Xadiith ah: Ruuxii Shaqayn oo Khayr ula Jeeda Shaqada wuxuu la mid yahay Nabi Muuse Hooyadiis Wiilkeediina way Nuujisay ujuurana way ka Qaadatay. Al-Qaşaş (10-13).

14. Markuu Gaadhay (Nabi) muuse Xooggiisa oo Ekaaday Yaan siinay Xigmo iyo Cilmi, Saasaana ku abal Marinaa Sama Falayaasha.

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ ءَأْتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا
وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾

15. Wuxuuna Galay Magaaladii Waqti aan Dadkeedu ogayn, wuxuuna Helay Labo Nin oo Dagaallami, oo Kaasi Yahay Qaraabadiisa kaasna Yahay Colkiisa, waxaana u Kaalmo warsaday kii Qaraabadiisa ahaa Colkiisa (Korkiisa) wuuna Feedhay Muuse wuuna Dilay. wuxuuna Yidhi waa Camal Shaydaan, Isaguna waa Col Baadiyeeya oo Cad.

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا
رَجُلَيْنِ يَفْتَنِلَانِ هَذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ
فَاسْتَعْنَاهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ
فَوَكَرَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ قَالَ هَذَا
مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

16. Wuxuu Yidhi Eebow Anigu wa-xaan Dulmiyey Naftayda ee ii Dambi Dhaaf wuuna u Dambi Dhaafay Illeen Ilaahay waa Dambi Dhaafe Na-xariistee.

قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرْتَهُ
إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾

17. Wuxuuna Yidhi Eebow Nic-madaad ii Nicmaysay Darteed Yaanan Noqonin mid u Kaalmeeya Dam-biilayaasha.

قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ
ظَاهِرًا لِّلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾

Wuu Waynaaday Nabi Muuse Markaasuu Eebe u Waxyooday Illeen wuxuu ahaa Sama Falee, markuu Galay Magaaladii Manaf Iyadooy Tahay Waqti aan la Ogayn, yuu Arkay Labo Nin oo Midna yahay Qoomkiisii midna Colkiisii oo Dagaalami, markuu ka Hiil doonayna wuxuu Feedhay kii Colka ahaa wuuna Dilay, Hase yeesh ee wuu Qoomameeyey oo Shallaayey Illeen lama Farine, wuuna Toobakeenay, Eebana waa ka Aqbalay Illeen waa Toobad Aqbalee. Al-Qaşaş (14-17).

18. Wuxuu ku Waabariistay Ma-gaaladii Isagoo Cabsan oo Sugi (Dhib) Markasuu ku soo Baxay kii Gargaarka Warsaday Shalay oo Qaylyi, wuxuuna ku yidhi Muuse Adugu waxaad tahay baadi cad.

فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي
أَسْتَصْرِهُهُ بِالْأَمْسِ يَنْصَرِحُ لَهُ، قَالَ
لَمْ أَمْسِ إِلَّا لَعْنَىٰ مِثْنِينَ ﴿١٨﴾

19. Markuu Doonay inuu Qabto (Wax yeelo) kii Colka u ahaana wuxuu yidhi (kii loo gargaarayey) Muusow ma waxaad dooni inaad I disho Sidaad u Dishay Naf (Kale) Shalay, ma Doonaysid waxaan Jabbaar (Kibir badane) ahayn Dhulka ku Noqoto, mana Doonaysid inaad Noqoto kuwa wax Wa-naajiya.

فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا قَالَ
يَمْشُوْسَىٰ أَتْرِيدُ أَنْ تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ
إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ
أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٩﴾

20. Waxaana ka Yimid Magaalada Xageeda Fog Nin Ordi oo leh Muusow, Qoomku waxay ku Tashanayaan inay ku Dilaan ee Bax Anuguna waan kuu Naseexayne.

وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَىٰ قَالَ يَمْشُوْسَىٰ
إِنَّكَ أَلْمَلَاءُ يَأْتِمُرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ
إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾

Aayaduhu waxay Inooga Warrami in Nabi Muuse markuu dilay Ninkay Colka ahaayeen uu ahaaday mid Cabsan oo wax Yeello ka Yaabi, wuxuuna Haddana Mar Labaad la Kulmay kuu Shalay u Hiiliyey oo Haddana mid kale la Diriri, markuu ku Sheegay Doqonimo oo doonay inuu Qabto kay Colka ahaayeen-na, wuxuu Faafiyey in Nabi Muuse Shalay Nin Dilay Maantana dooni inuu wax Dilo, Dhulkana Xumaan ku Faafiyey, Qoomkiina waxay ku tashadeen in la Dilo Nabi Muuse, waxaase u soo Digay Nin Naasix u ah. Al-Qaşaş (18-20).

21. Wuuna ka Baxay (Magaaladii) Isagoo Cabsan oo Filan (waxyello) wuxuuna yidhi Eebow iga Kori Qoom-ka Daalimiinta ah.

فَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي
مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾

22. Markuu U jahaystay madyan Xaggeedana wuxuu yidhi wuxuu u Dhawyahay Eebahay inuu igu (Hanuuniyo) jidka Toosan.

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تَلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي
أَنْ يَهْدِيَني سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾

23. Markuu Gaadhay Biyaha Madyanna wuxuu ka Helay Ummad Dad ahoon Waraabinaysa wuxuuna ka helay Sokodooda Labo Haweena oo Reebi (Adhigooda) wuxuuna yidhi muxuu Xaalkiinu yahay, waxayna Dheheen Ma Waraabinno intay ka Fulaan Xoola jirku, Aabbahanana waa Oday Wayn.

وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً
مِّنَ النَّكَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ
أُمَّرَاتٍ نَّيَّرْنَ لَهُمْ قَدُورًا قَالُوا مَا خَطْبُكُمْ أَهْلَ الْاِسْتَقَى
حَتَّىٰ بُصِّدَ الرَّعَاءُ وَأَبُونا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾

24. Markaasuu u Waraabiyey wuxuuna u Jeedsaday Xagga Hooska wuxuuna Yidhi Eebow waxaad ii soo Dejiso (Isiiso) oo Khayra waan u Baahnahay.

فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ
رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾

markay ku Tashadeen Qoomkii inay Dilaan Nabi Muuse Yuu Baxay oo ka Tegay Masar Isagoo in la Haleelo ka Cabsan, oo Eebe Baryi inuu ka Koriyo Daalimiinta, wuxuuna Aaday Xagga Madyan Isagoo Eebe ka baryi ku Toosin Jidka Toosan, Markuu Gaadhay Biyahii Madyanna wuxuu la kulmay Dad Cabbi iyo Gabdho Celin Xoolahooda, markuu Warsadayna oy u Sheegeen in Aabbahood Yahay Oday Wayn, oyna Cabbin inta Dadku ka Cabbo, wuuse u Waraabiyey oo Hoos Fadhiistay isagoo Eebe Baryi, waana kaas Imtixaanku, waxayna la mid tahay Hijradii Nabiga Nabadgalyo korkooda Eebe ha yeelee Madiino ku aaday, waxayna ku Tusin Adkaysiga iyo ku Sugnaanta Xaqa iyo Eebe ku Xidhnaanta, iyo in Ilaahay u Gargaari Ciddii Xaqa u Gargaarta kuna Adkaata, Xaq oon muuqan oon Dadku ku Dhaqmayna ma aha wax Habboon. Al-Qaşaş (21-24).

25. Markaasay u Timid Gabdhihii Middood Iyadoo Xishoon waxayna ku Tidhi Aabahay wuu kuu Yeedhi inuu kaabaal Mariyo Ujuuradii Waraabintaada Annaga, markuu u Yimid oos Uga Warramay Qisadii yuu ku yidhi ha Cabsan Waad ka Kortay Qoomkii Daalimiinta ahaa.

فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ
إِنَّكَ إِنِّي إِذْ دَعَوْتُكَ لِجَعْرَتِكَ أَجْرًا مَّسْقِيَتٍ
لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ، وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقِصَصَ قَالَ
لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥﴾

26. Waxayna Tidhi Middood Aabbow noo Ijaar, Illeen waxaa u Khayr roon Cid la Ijaarto Mid Xoog Badan oo Aamin ah.

قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبَتِ اسْتَجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ
مِنَ اسْتِجْرَتِ الْقَوِي الْأَمِينُ ﴿٢٦﴾

27. Wuxuuna ku Yidhi Anugu wa-xaan dooni inaan kuu Guuriyo Labadaydan Gabdhood Middood inaan ku Ijaarto Siddeed Sano Haddaad Dhammayso Tobankana waa Adiga Agtaada, mana Doonayo inaan ku Dhibo wa-xaana igu Ogaan Hadduu Eebe Doono kuwa Wanaagsan.

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ إِخْدَى ابْنَتِي هَاتَيْنِ
عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَنِي حَيْثُ مَا أُنَمَّتْ
عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ
عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ

مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٧﴾

28. Wuxuuna Yidhi Kaasi waa Ballan Dhexdeenna ah, Labada muddo Kaan Dhammaystana dhib iguma aha, Eebana waxaan Sheegayno waa u Wakiil.

قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ
فَضَيْتُ فَلَا عُدْوَةَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ

وَكَيْلٌ ﴿١٨﴾

Markay Gabdhihi u Warrameen Aabbahood yuu Middood u soo Diray, waxayna ugu Timid Iyadoo Xishoon oon Hadalka Badinayn Isqaawinayna Bixid iyo Galid badanna ahayn siduu Sayid Cumar Yidhi, waxayna u Sheegtay inuu Aabbaheed u Yeedhi si uu Uga Abaal mariyo Waraabintiisii, markuu u Yimidna oos uga Warramay Xaalkiisa wuu Xasiliyey oo u Sheegay inuuSan ka Cabsan Daalimiinta kana Nabad galay, Markay Gabdhaha middood u Ishaartay inuu u Ijaaro Iyadoo ku Sheegi Xoog iyo Aaminni-mo yuu u Guuriyey Middood kugulana ballamay inuu Siddeed Sano ama Toban Hadduu Doono U Ijaarraado, Saasayna ku Heshiiyeen, waxayna Tusin Wanaagga Taakulaynta Dadka Tabarta yar iyo Eebe ku Xidhnaanta, Tan kale Xishood iyo Sharafta Wanaaggiisa, iyo inuu Xoogga iyo Aaminaadda lagu Doorto Cidda Shaqayn, Uguurinta Ninka Wanaagsan ee Sharafta iyo Diinta leh, iyo Shaqada Xalaasha ah inay Sharaftahay, Si kasta ha u Adkaatee.

Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Nabi Muuse wuxuu u Ijaaray Naftiisa Isdhawrid iyo Calooshiisa. Al-Qaşaş (25-28).

29. Markuu Dhammeeyey (Nabi) Muuse Muddadii oo la Tegay Ehelkiisii wuxuu ku Arkay Dhinaca Dhuur Dab, wuxuuna ku Yidhi Ehelkiisii Suga wa-xaan Arkaa Dabe waxaan u Dhawahay inaan Idiinka Keeno War ama Dhuxul Daba inaad Kulaashaan.

﴿١٩﴾ فَلَمَّا قَضَى مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ آنَسَ
مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا
إِنِّي آنَسْتُ نَارًا عَلَىٰ آتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ
أَوْ كَذُوبَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿١٩﴾

30. Markuu Yimidna waxaaa Looga Dhawaaqay Togga Dhiniciisa Midig, Meejii Barakaysnayd oo Geedka (Isagoo la Yidhi) Anugu Ilaahay Baan ahay Eebaha Caalamka ah.

فَلَمَّا دَانَتْهَا نُورِدَىٰ مِنْ شَطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ
فِي الْبُقْعَةِ الْمُبْرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ يَمُوسَىٰ
إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٠﴾

31. Ee Tuur Ushaada Markuu Arkay iyadoo Gilgilanna ood Mooddo Mas wuu Jeedsaday Isagoo Carari, mana soo Jeedsan, (waxaana lagu Yidhi) Muusow soo Qaabil (soo Noqo), hana

وَأَنَّ الَّذِي عَصَاكَ فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا
جَانٌّ وَلَّىٰ مُدَبِّرًا لَمْ يَعْقِبْ يَمْوَسَىٰ أَقْبَلُ

Cabsan Adugu Aaminbaad tahay (waad nabadgali).

وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْأَمِينِ ﴿٣١﴾

32. Gali Gacantaada Jeebkaaga waxay oo Bixi Iyadoo Cad Xumaan (cudur) La'aan, Iskuna Dhaji Garabkaaga Argagaxa Dartiis taasina waa Xujooyin Eebe ka ahaatay oo Fircoon iyo Qoomkiisa (Loo diray) waana Qoom Faa-siqiina.

أَسَلَكُ بِدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سَوِيٍّ
وَأَضْمَمُ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذَانِكَ
بِرَهْنَانٍ مِنْ رَبِّكَ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ
إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٣٢﴾

Wuu Dhammaystay Nabi Muuse Muddadii wuxuuna la Tagay Ehelkii, wuxuuna Arkay Iftiin markuu Tagayna waa loo waxyooday, waxaana Muuqatay Calaamaddii Usha iyo Gacanta, Cabsidiina waxay ku Rogmatay Fircoon iyo Colkiisii, Ileen Faasiqiin bay ahaayeene, saasayna Qisadu ku Socotaa inta laga Halaagi Fircoon iyo Colkiisa. Al-Qaşaş (29-32).

33. Wuxuu Yidhi Eebow waxaan ka Dilay Naf waxaana ka Cabsan inay I dilaan.

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ
أَنْ يُقْتُلُونِ ﴿٣٣﴾

34. Walaalkay Haaruunbaana iga Fasiixsan Carrabka (Hadalka), ee Ila Dir Xoojin ha ii Rumeeyee, waxaan ka Cabsan inay I beeniyaan.

وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْضَلُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلَهُ
مَعِيَ رِذَاءً يُصِدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿٣٤﴾

35. Wuxuu yidhi (Eebe) waannu ku Xoojin Cududdaada Walaalkaa waxaana idiin yeeli Xujo Idimana Gaadhayaan (Dhibkiinna) aayaadkanaga Dartood, Idinka iyo Inta idin Raacday yaana Adkaan.

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا
سُلْطَانًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِأَيِّدِنَا
أَنْتُمَا وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْعَالِيُونَ ﴿٣٥﴾

36. Markuu Ula Yimid muuse Aayaadkanaga oo Cad Cad waxay Dheheen kani waa Sixir la Abuurtay mana Aanaan ku maqal kan (oo kale) Aabbayaalkannagii horreeyey.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا
مَا هَذَا إِلَّا أَسِحْرٌ مُفْتَرَى وَمَا سَعِينَا بِهَذَا
فِيءِ آبَائِنَا الْأُولَى ﴿٣٦﴾

37. Wuxuuna yidhi Nabi Muuse Eebahaybaa og Cidda kala Timid Hanuun Agtiisa iyo Cidday u ahaan Cidhibta dambe Illeen ma Liibaano daalime.

وَقَالَ مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَى
مِنْ عِنْدِهِ وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ
إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٧﴾

Nabi Muuse wuxuu u Cawday Eebe isagoo Sheegi inuu naf ka Dilay, kana Yaabi inay Dilaan, Haaruunna ka Fasiixsanyahay oos Eebe ka Dalbi inuu ku Xoojiyo oo la Diro, Eebaa Ajiibay oo lala Diray Xujona Yeelay, uguna Bishaareeyey inay Dhibayn, oyna iyagu Adkaan, Gaalo Waa Caadadeede way Beeniyee Xaqii waxayna ku Sheegeen Sixir, Eebaase og Cidda Hanuun la Timid iyo Tan Guulaysan, Gaalase ma Liibaanto, waxay Dheheen Dadkii hore Qaarkood, Cid Walaal uga wax tar badan Nabi Muuse ma jirto Eebuu Baryey inuu Haaruun Nabi laga Yeelo waana ka Aqbalay. Al-Qaşaş (33-37).

38. Wuxuu Yidhi Fircoon Madaxey Idiinma Ogi Eebe Iga soo Hadhay ee ii Huri Haamaanow Dhoobada iina Yeel Daar (dheer) inaan Daalacdo Ilaaha Muuse waxaan u Malayn inuu Bee-naale yahaye.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَهْنَمُنْ عَلَى الطِّينِ فَأَجْعَلْ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أطَّلِعُ إِلَى إِلَهِي مُوسَى وَإِنِّي لأظنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٣٨﴾

39. Waxay Isku Kibriyeen isaga iyo Colkiisiiba Dhulka Xaq Darro waxayna u Maleeyeen inaan Xagganaga loo soo Celinayn.

وَأَسْتَكْبَرُوا هُوَ وَخُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ إِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ ﴿٣٩﴾
فَأَخَذْنَاهُ وَخُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَأَنْظَرَ كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

41. waxaana ka Yeellay Madax ugu Yeedha Naarta, Maalinta Qiyaamana looma Gargaaro.

وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَكْفُرُونَ إِلَى الْفُكَّارِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُبْصَرُونَ ﴿٤١﴾

42. Waxaana Raacinay Adduunyadan Lacnad, Maalinta Qiyaamana waxay noqon kuwa la dheereeyey (La ha-laagay).

وَأَتَيْنَاهُم فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾

43. Waxaan Siinay (Nabi) Muuse Kitaabka ka Dib Intaan halaagnay Quruumihii hore, Isagoo Aragti u ah Dadka iyo Hanuun iyo Naxariis inay Xusuustaan Darteed.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَى بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

Fircoon Jaahilnimadiisa iyo Isla waynidiisa wuxuu Sheegtay Ilaahnimo, isagoo Fari in loo Dhiso Guri wayn si uu ugu Khaldo inuu Eebe Daydayey soona waayey, dhabtii wuu is kibriyey, maxaase ka raacay isaga iyo Qoomkiisii, Muxuuse Ilaahnimo U Sheegan waayey markii la Maansheeyey ee uu Cabaadayey, waana la Nacladay Adduun iyo Aakhiraba lana Dulleeyay. Kitaabkii Tawreed ee Nabi Muuse la Siiyeyna wuxuu ahaa Waano, hanuun, iyo Naxariis haddii Dhabtiisii lagu Dhaqmo. Al-Qaṣaṣ (38-43).

44. Maadan ahayn Dhinaca Galbeed ee Buurta markaan Siinaynay Muuse Amarka «Nabinimada» mana aadan ahayn Kuwii Joogay.

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْعَرَبِ إِذْ قَضَيْنَا إِلَى مُوسَى الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٤﴾

45. Laakiin waxaan ahaysiinay Quruumo waxaana ku dheeraaday Cimrigii, mana aadan ahayn mid ku na-gaa Ehelkii Madyan Adoo ku Akhrin Korkooda Aayaadkanaga Laakiin anagaa ku Dirray.

وَلَكِنَّا أَنْشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَتْ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ وَمَا كُنْتَ تَأْوِيًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتَلَوًا عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾

46. Mana aadan ahayn Dhinicii (Buurta) Dhuur markaani u Dhawaaq-nay Laakiin waa naxariista Eebahaa Inaad u Digto qoom uusan u Imaan Di-ge kaa Horreeyey inay Waantoobaan.

وَمَا كُنْتُمْ بِمَنْبَأِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَٰكِنْ رَحْمَةً
مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَتْهُمْ مِّن نَّذِيرٍ
مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾

47. Hadday markay ku Dhacdo Mu-siibo (Dhib) waxay hormarsadeen Gacmahoodu Darteed oo Markaas ay Dhahaan Eebow Maxaad noogu soo Diri wayday Rasuul oo Raacno Aayaadkaaga Noqonnana Mu'mi-niinta « waa la Ciqaabi lahaa ».

وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُمْ مُّصِيبَةٌ يُمْسِكُوا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ
فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ
آيَاتِكَ وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

Ayado Badan Yuu Eebe ku Caddeeyey inuusan Nabigu Joogin markay wax ka Dhaceen Ummadihii hore, sida warkii Maryan, Halaaggii Qoomkii Nabi Nuux, Nabi Yuusuf iyo Walaalihii iyo Nabi Muuse iyo Fircoon iyo Wixii la mid ah, ee Eebe wuxuu ku Ogaysiiyey Waxyi, Nabiguna ma Joogin Dhuurkii Eebe Nabi Muuse kula Hadlay, iyo Madyan ee waxaa ka soo Wareegtay Sanooyin iyo Quruuno, waxaase Eebe siiyey Nabiga Naxariis iyo waxyi si uu ugu Digo Qoom Jaahiliin ah oo Haddii la Cadaabana ku Calaacali maxaa Rasuul na loogu soo Diri Waayey aan Raacno oon Rumeyno.

Taasina waxay Muujin Xaqnimada Quraanka iyo inuu Yahay soo Dejin Eebaha wax walba og. Al-Qaşaş (44-47).

48. Markuu uga yimid Xaqii Xagga-naga yey Dheheen maa la Siiyo wixii la Siiyey (Nabi) Muuse oo kale, miyeyna ka Gaalobin wixii la Siiyey Muuse Horay, oyna Dhihin waa Labo Sixir oo Iskaalmaystay waxayna dheheen Anna-gu Dhammaan waan ka Gaalownay.

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا أَوْفَى
مِثْلَ مَا أَوْفَى مُوسَىٰ أَوْ لَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أَوْفَى
مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا
وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كَفِرُونَ ﴿٤٨﴾

49. Waxaad Dhahdaa ka Keena Ki-taab Xagga Eebe ka Hanuun badan Labadooda aan raacnee haddaad Run Sheegaysaan.

قُلْ فَاتَّبِعُوا أَوْ يَكْتَسِبِ مِن عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَعْلَمُ بِمَا فِي
أَنْفُسِهِمْ إِنَّ كِتَابَ اللَّهِ كَانَ فِي كِتَابِ قَدِيمٍ ﴿٤٩﴾

50. Haddayna ku Ajiibin (Maqlin) Ogow inay uun Raacayaan Hawadooda, wax ka Dhumid badanna ma jirto cid Raacday Hawadeeda Hanuun Eebe La'aantiis, Eebana ma Hanuuniyo Qoom Daalimiin ah.

فَإِنْ لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ
أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ
هُدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾

51. Dhab ahaanbaan ugu Xidhiidhinay (ugu Caddayn) Hadalka inay Waantoobaan.

﴿٥١﴾ وَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

Gaaladu War iyo Madax Adayg kama Daalaan, mar waxay ku Calaacali maa naloo soo Diro Dige, markuu Nabigu (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Xaq ula Yimidna waxay Dheheen maa wixii Nabi Muuse la Siyey oo kale la Siyoo, Dhabtuna waa inay ka Gaaloobeen wixii Nabi Muuse la Siyey, oy kuna Sheegeen Isaga Iyo Quraanka Sixir Iskaalmaysan, waxaase lagu Aamusiyeey laguna Xujeeey inay Keenaan Kitaab ka Fiican hadday Run Sheegi, haddii kalese waa Daalimiin Hawadooda Raacay xaq la'aan, wax badanna Eebe wuu u Caddeeyey Dadka Xaqa bal inay waano Qaataan. Cigrime Wuxuu yidhi: Labo Sixir waxay ula Jeedaan Tawreed iyo Injiil. Al-Qaşaş (48-51).

52. Kuwaannu Siinay Kitaabka Hortiis way Rumayn isaga.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ
هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

53. Marka lagu Akhriyo Korkoodana waxay Dhahaan waan Rumaynay Quraanku inuu Xaq Eebaheen ka Yimid yahay Annaguna waxaan ahayn hortii Muslimiin.

وَإِذَا بَيَّنَّا لِلْعِبَادِ آيَاتِنَا فَإِنَّ أَكْثَرَهُمْ كَارِهُونَ
إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ﴿٥٣﴾

54. Kuwaas waxaa la Siyey Ajri-gooda Labo mar Samirkoodii Dartiis, waxayna Raaciyaan Xumaanta Wanaag waxaan ku Arzuqayna waxbay ka Bixiyaan.

أُولَئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَبَدَرُوا
بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٥٤﴾

55. Markay Maqlaan hadal Macno Darrana way ka Jeedsadaan waxayna Dhahaan Annagu Camalkanaga yaan leenahay idinna Camalkiinna Waad Salaamantihiiin ma Rabno Jaahiliin (Waddadooda).

وَإِذَا سَأَلُوا لِلْغَىِّ أَغْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا
أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلْنَا سَلِّمُوا عَلَيْكُمْ
لَا نَبْنِئُ الْجَاهِلِينَ ﴿٥٥﴾

56. Adugu ma Hanuunisiid Ciddaad Jeceshahay laakiin Eebaa Hanuuniya Cidduu Doono Isagaana Og kuwa Hanuunsan.

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي
مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

57. Waxay Dheheen Gaaladii (Makaad) Haddaan Raacno Hanuunka waa xaa Nalaga Dafi Dhulkannaga, Miyaa-naan Siinin Xaram Aamina oo la Kee-

وَقَالُوا لَئِنْ نَجَّيْنَا مِنَ الْمَدْيَنِ لَمَّا كُنَّا مِنْهَا
مُتْرَفِينَ وَإِنَّا لَنَرَاهُمْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٥٧﴾

no Midhaha wax Kasta quudin Dar-
teed oo Xagganaga ah, Laakiin Badan-
kood ma Oga.

مَرَّتْ كُلُّ شَيْءٍ رَزَقًا مِّنْ لَّدُنَّا وَلَكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

Aayadahan waxay ku soo Degeen kuwii Rumeeyey oo Ehelu Kitaabka ahaa, inay Rumeeyeen Xaqa, Muslimna ahaayeen, Ajirkana loo laab laabi, Xumaanta iyo Warka Jaahiliintana ay ka Jeedsan jireen. Aayadaha kalana waxay ku soo Degeen Xaalkii Abuudaalib Nabiga Adeerkiis markuu Nabigu ka Quustay, in Eebe uun Hanuuniyo Cidduu Doono ee Cid kale wax Qabankarin, tan kalana waxay ka Warrami sida Eebe ugu Nicmeeyey Ree Makaad iyo Siday Xaqa u Diidi, Bukhaari iyo Muslim waxay Sheegeen in Markuu Sakaraadku Qabtay Abuudaalib Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ku Yidhi:

Adeer Ashahaado aan Eebe Agtiisa kuugu Xujestee, Markaasuu Yidhi: Wuu Cabsaday lay Dhihi Maayo, Markaasuu Dhintay. Al-Qaşaş (52-57).

58. Badanaa intaan Halaagnay Magaalo ku Kibirtay Nolasheeda waana Taas Guryahoodii lamana Degin Gadaashood wax yar mooyee, Ana-gaana ah kuwo Dhaxla (Hadha).

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِّن قَرِيبٍ بَطَرَتْ مَعِيشَتَهَا
فِي نِكَاحٍ سَسَلَتْ لَهُمْ لَوْ تَسْكُنُ مِنْ بَعْدِهِ
إِلَّا قَلِيلًا وَكَتَّافُنَ الْوَارِثِينَ ﴿٥٨﴾

59. Mana aha Eebahaa mid Halaaga Magaalo intuu uga Bixiyo Tan Hooyada u ah «Caasimadda» Rasuul ku Akhriya Korkooda Ayaadkanaga mana nihin kuwo Halaaga Magaalo aan Ehelkeedu Daalimiin ahayn.

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَى حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِي أُمَمَةٍ
رَّسُولًا يَتْلُوا عَلَيْهِمْ ءَايَاتِنَا وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي
الْقُرَى إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾

60. Wixii Laydin Siyey oo Wax ah waa uun Raaxada Nolasha Dhaw iyo Quruxdeeda waxase Eebe Agtiisa ah yaa Khayr Roon oo Hadhid badan ee Miyeeydaan wax Kasayn.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن شَيْءٍ مِّن قَبْلِهَا مَتِّعْنَا الْحَيَوةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّا لَهَا
وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾

61. Ruuxaan u Yaboohnay Yabooh Fiican oo La Kulmi ma la Midbaa Ruuxaan ugu Raaxaynay Nolasha Dhaw markaas noqon Maalinta Qiyaame kuwa la Soo Joojin (La Cadaabi).

أَفَمَن وَعَدْنَاهُ وَعَدَّا أَحْسَنَ فَهُوَ لَاقِيهِ
كَمَن مَّنَعْنَاهُ مَتَّعْنَا الْحَيَوةَ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٦١﴾

Wax badan yuu Eebe halaagay Magaalo ku Kibirtay Nolasheeda, markaas aan la Degin Guryahoodii iyaga kadib wax yar mooyee, Eebe umbaana u Hadhay, Lamana Halaago umad inta looga Diro Rasuul magaaladooda Weyn, Sidii Maka, kuna Akhriyo Quraanka, Halaaguna wuxuu ku Dhacaa Markay Dulmi Falaan.

Wax kasta oo Addunyo wax laysku Siiyana waa uun Nolol Dhaw oo Tagi, waxaase Khary roon oo Hadhid badan Wanaagga Eebe Agtiisa ah, waana in wax la kasaa oo Lawaano Qaato. Mana sinna Ruux Wanaag loo Yaboohay oo la kulmi, iyo mid wax yar loo Raaxeeyey oo Noqon Qiyaamada kuwa loo soo Taago Ciqaabta. Ujeedaduna waa in Kibir iyo Isla waynida Macno Darro layska jiro, Raaxada Adduuna lagu Kadsoomin ee si Fiican iyo Sharaf iyo Eebe ka yaabid lagu Noolaado, Illeen Adduun iyo Aakhri waxay isu yihiin Far Bad lagaliyey oo kalee Siduu Nabigu Yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee), Al-Qaşaş (58-61).

62. Xusuuso Maalinta Eebe u Yeedhi Gaalada oo ku Dhihi Aaway kuwaad ila Wadaajiseen ah kuwaad Sheegayseen (Caabudayseen).

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾

63. Kuwii waxay Dheheen uu ku Sugnaaday Hadalkii Eebe (Ciqaabtii) Eebow kuwaasu waa kuwaan Baadiyeynay, waana Baadiyeynay sidaan u Baadiyoownay waana isagakaa Bariyeelay mana ahayn kuwo Anaga Na caabuda.

قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَنعَمْنَا بِكَ عَلَيْنَا وَهُمْ لَنَا إِلَهٌ وَاللَّهُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا آلِهَةٌ قَالُوا بَلْ عَنَّا وَطَغَوْا ﴿٦٣﴾

64. Waxaana loo Odhan Uyeedha Shurukadiinna markaasay u Yeedhaan mase Ajiibaan (Maqlaan) waxayna arkaan Cadaabka Markaasay Qoomamoodaan Hadday Hanuunilaahayeen.

وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمُ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾

65. Xusuuso Maalintaan u Yeedhayno Gaalada oos ku Odhan Eebe Maxaad ugu Jawaabteen Rasuulladii.

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾

66. Markaasay ku Indho Beeshay korkooda Xujadii (Waayeen Xujo) Maalintaas, waxna Isma Warsadaan.

فَعَمِيَّتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿٦٦﴾

67. Ruuxiise Toobadkeena oo Ruameeya oo Fala Camal Fiican wuxuu u Dhawyahay inuu Noqdo kuwa Lii-baanay.

فَأَمَّا نَمُوتُ وَأَمْ نَحْيَىٰ أَمْ نَكُونُ مِنَّا لَوْ نَعْلَمُ مَا نُعَدُّ لَئِن كُنَّا لَمُبَشِّرِينَ ﴿٦٧﴾

Maalinta Qiyaamana wuu soo kulmin Eebe Waydiinna waxay Caabudi Jireen, waxayna Qiran in Qaarkood Qaar Baadiyeyey, wayna iska Fogayn inay Caabudi jireen, markay u Yimaaddaanna Ma Maqlaan, waxayna Qoomamoodaan HanuunLa'aantii. markii la Warsado waxay Rasuuladii Qaabileenna waxba way Sheegi waayi, waxna isma Warsadaan. Cidiise Toobadkeenta oo Wanaag Fasha wuxuu u Dhawyahay in Loo Naxariisto.. Al-Qaşaş (62-67).

68. Eebahaa wuxuu Abuuraa wuxuu Doono oo Doorto, Doorasho ma Leh Iyagu (Dadku) waa ka Nasahanyahay Eebe waana ka Sarreeyaa waxay la Wadaajin.

وَرَبِّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾

69. Eebahaana waa Ogyahay waxay qarir Laabtoodu iyo waxay Muujinba.

وَرَبِّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾

70. Eebana waa Ilaaha isaga mooyee aan Ilaah kale Jirin, Mahad buu mutaa Adduun iyo Aakhiraba, Xukunkana isagaa iska leh Xaggiisaana loo Noqon.

وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَى
وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

71. Waxaad Dhahdaa bal Warrama Hadduu ka Yeelo Eebe Korkiinna Habeen Joogta ah tan iyo Qiyaamada waa Kee Eebaha ka soo Hadhay Ilaahay ee idiin keeni Nuur miyaydaan wax Maq-layn.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مِنْ إِلَهٍ غَيْرَ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِضِيَآءٍ
أَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾

72. Waxaadna Dhahdaa bal Warrama Hadduu ka Yeelo Eebe Korkiinna Maalin Joogta ah tan iyo Qiyaamada waa kee Eebaha ka soo Hadhay Ilaahay ee idiin keeni Habeen aad ku Xasishaan Dhexdiisa miyeydaan wax arkayn.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ
سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مِنْ إِلَهٍ غَيْرَ اللَّهِ
يَأْتِيكُمْ بِاللَّيْلِ تَسْكُونُونَ
فِيهِ أَفَلَا تَبْصُرُونَ ﴿٧٢﴾

73. Naxariistiisa waxaa ka mid ah inuu idiin yeelay Habeen iyo Dharaarba inaad Xasishaan dhexdiisa Dalabtaanna Fadligiisa iyo inaad ku Shugridaan.

وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا
فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

Eebaa wax Abuura waxna Doorta, Dadse wax ma doortaan, Eebana Xumaan wuu ka Nasahan Yahay, Waxa la Qarin iyo waxa la Muujinna waa Ogyahay, Eebe Mooyee Ilaah ma jiro, Mahad iyo Xukunta isagaa iska leh Adduun iyo Aakhiraba. waana Eebaha Habeen iyo Maalin inoo Yeelay een midna Joogta ka Yeelin. Laakiin Naxariis Darteed yuu Habeenka iyo Dharaarta inoogu yeelay si loo Xasilo loona Shaqeeyo waxaa wax mudan Mahad Eebe, iyo Cibaadaadiisa. Al-Qaşaş (68-73).

74. Xusuuso Maalintaan u Yeedhayno Gaalada oo Eebe odhana Aaway Shurakadaydii ah kuwaad Sheeganayseen,

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَآئِيَ
الَّذِينَ كُنْتُمْ تُزْعَمُونَ ﴿٧٤﴾

75. Waxaana ka soo Siibnaa ummad kasta Markhaati waxaana ku nidhi keena Xujadiinna waxayna Ogaadaan in Xaqa Eebe Leeyahay waxaana ka Dhumay Xagooda waxay Been Abuuran Ji-reen.

وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا
هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ
وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٥﴾

76. Qaaruurna wuxuu ka mid ahaa qoomkii (Nabi) muuse-wuuna ku Kibray Korkooda, waxaana Siinay wax Furayaalkiisu ku Culustahay Koox Xoog badan, markay ku Dheheen

﴿٧٦﴾ إِنَّ قَدْرُونَ كَانُوا مِنْ قَوْمٍ مَوْسَىٰ فَبَعَثْنَا
عَلَيْهِمْ وَءَايَاتِنَاهُمْ مِنَ الْكُتُبِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَنِسْوَأُ
بِالْعَصْبَةِ أُولَى الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ

qoomkiisii ha Farxin (Kibrin) Eebe ma Jecla kuwa Farxa «Kibree».

إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾

77. Kuna doon waxa Eebe ku siiyey Guriga Aakhiro hana Halmaamin qaybtaada Adduunka Samana Fal sida Eebe kuugu Samo Falay hana La doonin Fasaad Dhulka. Eebe ma Jecla Fasaadiyaashee.

وَاتَّبِعْ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ
وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ
كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ
فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

Haddana Mar kalaa loo Dhawaaqi iyagoo la Warsan waxay Caabudi Jireen, Umad walbana waxaa laga soo Saari Marag oo Rasuul ah, waxaana la warsan inay keenaan Xujo waxayna Yaqiinsadeen in Xaqu Eebe u Sugnaaday, waxaana ka Dhumay Beentay Abuuran Jireen. qaaruurna wuxuu ka mid ahaa qoomkii Nabi Muuse wuuse ku Kibray, isagoo lahaa Xoolo Badan oo Furayaashiisu Culaysiso Koox Xoog Badan, waxayna Saaxiibadiis ugu Naseexeyeen inuusan Kibrin oon Faraxu ku Xambaarin Isla wayni, waxa Eebe Siiyeyna uu ku Doono Aakhiro, uusan Halmaaminna Nasiibkiisa Adduunka, wanaagna falo sida Eebe ugu Wanaag falay, Xumaan iyo Fasaadna uusan Dhulka la doonin, Illeen Eebe ma Jecla Xumaan wadayaasha iyo kuwa wax Fasaadiyee. Faraxana lama Diidana Hadduuna Fudayd iyo Xumaan kugu Xambaarayn ee waxaa uun la Rabaa Wanaag iyo Eebe ku Xidhnaan. Al-Qaşaş (74-77).

78. Wuxuuna Yidhi waxaa uun La ii siiyey Xoolaha Ogaanshahayga, Miyuusan ogayn in Eebe Halaagay Hortiis Quruumihii kuwo ka daran Xaggiisa Xoogga kana Badan Kulan, lamana Warsado Dambigooda Dam-biilayaasha.

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ
فَدَاهَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنْ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ
قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا وَلَا يُسْئَلُ عَنْ دُونِهِمْ
الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾

79. Markaasuu u soo Baxay Qoomkiisii isagoo Xarragoon waxayna Dheheen kuwa Dooni Nolosha Dhaw Shalaytee Hadaan leenahay waxa la siiyey Qaarun oo kale waa Nasiib wayn.

فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بَلِّغْنَا لَنَا مِنْ مَّا آوَفَّ قُرُونُ
إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٧٩﴾

80. Waxayna Dheheen kuwii la Siiyey Cilmiga Magaciinba'ee Abaal marinta Eebaa u Khayr roon Ciddii Rumaysa oo Fasha Camal fiican lamana Waafajiyoo hadalkaas Saabiriinta Mooyee.

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلَكُمْ ثَوَابُ اللَّهِ
خَيْرٌ لِمَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا
وَلَا يُلْقِنَهَا إِلَّا الْأَصْطَرِبُونَ ﴿٨٠﴾

81. Markaasaan la Goynay Isagii iyo Xoolihiisiiba Dhulka mana Helin Koox uga Gargaarta Eebe ka Sokow, mana Noqonin mid Gargaarta.

فَخَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ فَمَا كَانَ
لَهُمْ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَمَا كَانُوا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾

82. Waxayna ahaadeen kuwii Doo-nayey Meejiisa Shalay inay Dhahaan

وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يَقُولُونَ

waa Yaabe Illeen Eebaa u Waasiciyey Rizqiga Cidduu Doono oo Addoomadiisa ah kuna Cidhiidhya, Hadduusan Eebe Nagu Galladaysan wuxuu nala Goynlahaa (Dhulka) waa Yaab ma Liibaanto Gaalo.

وَيَاكُنَّ اللَّهُ يَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْ لَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا
لَخَسَفَ بَنَاتُ وَيَكُنَّ لَهُ لَا يَفْلِحُ الْكٰفِرُونَ ﴿٨٢﴾

Muxuuse ku Jawaabay markii la Waaniyey, wuxuu Sheegay in Xoolaha loo Siyey Cilmigiisa iyo Wanaagisa, Laakiin ha Ogaado in Eebe Halaagay hortiiis Qarniyo ka Xoog badan kana Xoolo iyo Dad badan, Dambiilana lama Idan warsado, wuuse soo baxay Isagoo Xarragoon, markaasay Jeclaadeen kuwii Ad-duunka Doonayey inay isagoo kale Noqdaan, kuwiise Cilmiga lahaa waxay Dheheen Magaciisba' ee Wanaagga Eebe yaa u Fiican Ciddii Sama Fasha, Dhulkaase lala Gooyey Qaaruu iyo Guryihiisiba wax u gargaarana ma helin'isna isuma Gargaarin, markaasay kuwii Jeclaa wixiisoo kale Shalay Dheheen Yaab weeyee Illeen Rizqiga wuxuu ku Jiraa Awoodda Eebe'Waasicin iyo Cidhiidhiba, waxayna Sheegeen in Haddaan Eebe u Naxariisan lala Goynlahaa dhulka, waxayna Ogaadeen Inayna Gaalo Liibaanayn. Wana kaas Cidhibta Kibirka iyo Xoolaha sida Xun loogu Dhaqmo. Xooluhuse waa Wanaag Haddii Eebe laga yaabo oo lagu Samo Fallo. Al-Qaşaş (78-82).

83. Taasi waa Daartii Aakhiro wa-xaana u Yeelay kuwaan Doonayn isla Sarraynta (Kibirka) Dhulka iyo Fasaad, cidhibta (Fiicanna) waxaa leh kuwa Dhawrsada.

تَاكِ الدَّارِ الْآخِرَةَ تَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا
فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾

84. Ciddii la Timaadda Wanaag wuxuu Mudan wax ka Khayr roon Ciddiise la Timaadda Xumaan lagama Abaal mariyo kuwa Xumaanta Sameeya, waxaan waxay faleen ahayn.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ حَسْرَتُهَا وَمَنْ جَاءَ
بِالسَّيِّئَةِ فَلَا تَجْزِيكَ الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ
إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

85. Eebaha kugu Faral yeelay Qu-raanka wuxuu kuu soo Celin Meejii Ballanka (Qiyaamada ama Maka), waxaad Dhaahdaa Eebahaybaa og ruuxii la Yimid Hanuun iyo kan ku Sugaan Baadi Cad.

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأْدًا
إِلَى مَعَادٍ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَى
وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٨٥﴾

86. Mana Aadan ahayn mid Rajayn in lagugu soo dejiyo Kitaabka, Hasayeeshee waa Naxariista Eebahaa ee ha Noqonin mid u Kaalmeeya Gaalada.

وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ
إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ
ظَهِيرًا لِلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾

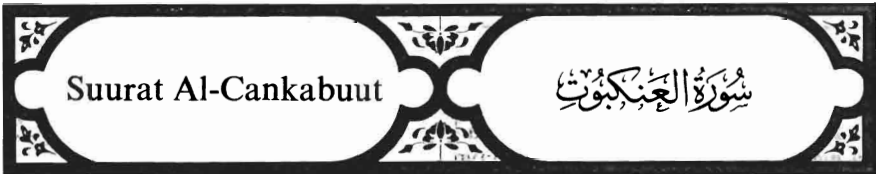
87. Yeyna kaa leexin Aayaadka Eebe intii lagugu soo Dejiyey ka Dib uguna Yeedh Xagga Eebahaa, hana ka mid noqonin Mushrikiinta.

وَلَا تُصَدِّقْ نَفْسَكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بِعَدَاةٍ أَنْزَلَتْ إِلَيْكَ
وَأَدْعُ إِلَى رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾

88. Hana Caabudin Eebe la Jirkiisa Ilaah kale Eebbe mooyee Ilaah (kalana) ma Jiro, wax kasta wuu Halaagsami (Tagi) Eebe mooyee Xukunkana Isagaa iska leh, Xaggiisaana laydiin Celin.

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ إِنَّهُ الْكُفْرُ وَالْإِيْتِزَاعُونَ ﴿٨٨﴾

Ayadahanna waxay Sheegi in Daarta Aakhiro loo Yeelay kuwaan Iskibrin islana Waynayn, Xumaanna Dhulka Ku marin, Cidhibta Fiicana waxaa Mudan kuwa Dhawrsada, Wanaagana Mid ka Fiican yaa lagu Abaal mariyaa, Xumaantana waxaa uun lagu Abaal Mariyaa waxay Fali Jireen. Eebana wuxuu Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) U Yaboohay Wanaag iyo inuu meel Fiican u soo Celin ama Janada ha ahaato ama Mako ha ahaatee, Eebaana og Cidda Hanuunsan iyo Tan Baadida ah, Nabiguna ma Rajaynayn waxyi Intaan lagu soo Dejinin Quraanka. Gaalana wax loo Kaalmeeyo ma aha, iyo inay kaa leexiyaan Aayaadka Eebe inta lagugu soo Dejiyey, Gaalana wax laga mid Noqdo ma aha, Eebaana Xaq ah oo Xagiisa loo noqon, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa hayeelee) wuxuu yidhi: Hadalka ugu Runsan ee Shaacir yidhi waa Hadalkii Labiid; wax kasta oo Ilaahay ka soo Hadhay way tagi. Suuradduna waxay soo Socoto oy marba hab u warantana waxay ku Dhamaatay: Inaan la Kibrin, Wanaagga la Falo, Eebe u soo Celin Nabiga Meel uu Jecelyahay, inaan Gaalo loo Kaalmayn, lana mid noqon, Eebe kaliyana la Caabudo, wixii ka soo hadhayna Tagi, xukunkuna isaga u ahaan, loona noqon isaga. Al-Qaşaş (83-88).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. waxay ku tusin mucjisada Qu-raanka (sida la soo sheegay).
2. ma wuxuu u maleeyey Dadku in loogaga tagi inay dhahaan waan rumeynay oon la imtixaamayn.
3. dhab ahaan yaan u imtixaanay kuwii ka horreeyay, Eebana wuu muujin kuwii run sheegay, wuxuuna muujin kuwa beenlowga ah.
4. mise waxay u maleeyeen kuwii xumaanta samaynayey inay naga dheereyn (carari) waxaa xun waxay xukumi.
5. ruuxii rajayn (ka cabsan) la kulanka Eebe, Ajashii Eebe (uu qadaray) way imaan, Eebana waa maqle oge ah.

الْعَمَّ ﴿١﴾
 أَحْسِبَ النَّاسَ أَنْ يَتْرُكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿٢﴾
 وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكٰذِبِينَ ﴿٣﴾
 أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْفُتُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٤﴾
 مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَاتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾

6. ruuxii dadaala wuxuu uun u da-daalay naftiisa, Eebana waa ka kaaf-toon yahay caalamka.

وَمَنْ جَهَدَ فَإِنَّمَا يَجْهَدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

7. kuwa (xaqa) rumeeyey camal-fiicanna falay waxaan asturaynaa xumaantooda, waxaana ka abaal-marinaaynaa kii u fiicnaa ay camalfali jireen.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَبْصَارِهِمْ لَنَنْصُرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

Adduunku waa guri imtixaan iyo shaqo, mana suurowdo in cidna lagu dhaafu inuu sheegto wanaag iyo xaqrumeeyn imtixaan la'aan, taasina waa sunnada Eebe oo kuwii horaba wuu imtixaanay, wuuna muujin ciddii run sheegi iyo tii beensheegiba, cid ka fakanna majirto.

Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee): Dadka waxaa ugu daran imtixaan Anbiyada, kuwa suubbaan iyo midba midkuu ka fii canyahay, ruuxana waa la imtixaami inta Diintiisu, tahay hadday Diintiisu adagtahay imtixaamkaa lagu badiyaa. Waa saxiix.

wuxuu Eebe qadarana wuu imaan e waa in wanaagga lagu dadaalo, illeen cid walba waxaa laga abaalmarin waxay latimaade xumaan iyo samaanba.

Xasan Albisri wuxuu yidhi: Ruuxu mujaahid buu noqon karaa isagoon maalinna Seef wax ku dhufanin. Al-Cankabuut (1-7).

8. waxaan u dardaaaranay Dadka Labadiisii Waalid wanaagfalkooda, hadday kugula dadaalaan inaad ila wadaajiso waxaadan cilmi u lahayn (Gaalowdo) ha ku adeecin, xaggayga unbaa laydiin soo celin, waxaana idiinka warrami (abaalna marin) waxaad camalfali jirteen.

وَوَصِيًّا لِلْإِنْسَانِ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأُنْتِخَمُ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

9. kuwiise (xaqa) rumeeyey camalfiicanna falay waxaan dhexgalinaynaa kuwa suuban (Janada).

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾

10. Dadka waxaa ka mid ah ruux dhihi waxaan rumeynay Eebe-markii lagu dhibo Eebe dartiisna kayeela imtixaamka Dadka (dhibkooda) cadaabka Eebe oo kale, hadday timaado Guul xagga Eebe ka ahaatay waxay dhahaan anagu waan idin lajiraa, Eebe miyuusan ahayn kan og waxa laabta Dadka ku jira.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ ءَأَمَّنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةً لِلنَّاسِ كَذَّابِ اللَّهِ وَلَئِن جَاءَ نَصْرٌ مِّنَ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوْلَىٰ ۗ اللَّهُ يَاعْلَمُ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

11. dhab ahaan yuu u muujin Eebe kuwa xaqa rumeeyey, dhab ahaanna wuxuu u muujin kuwa munaafiqiinta ah.

وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾

12. waxay ku dhaheen kuwii galoobay kuwii xaqa rumeeyey raaca wadda-dannada aan xambaarro gafafkiinee, mana aha kuwo xambaari waxa gafafkooda ah, ee waa beenaalayaal.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطِيئَتَكُمْ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ
مِنْ خَطِيئَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَذِبُونَ ﴿١٢﴾

13. waxayse dhab ahaan u xambaari culaysyaalkooda iyo culaysyo Culaysyadoodii la jira, waxaana dhab ahaan loo warsan maalinta Qiyaame waxay been abuuran jireen.

وَلْيَحْمِلُوا أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ وَلَيَسْئَلَنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْعَرُونَ ﴿١٣﴾

Waalidkaa isagaa sabab u ahaa jiritaankaaga Eebe ka sokow, wuuna kugu dhibtooday siduu kuu korin lahaa, abaalkiisuna waa wanaag iyo samo fal hadduusan Gaalnimo ku farin oon lagu adeecayn'illeen Eebaa loo noqone, ciddii wanaagfashana kuwa wanaagsan yuu janada lagali. Eebana wax ka qarsoon majiro wuuna ogyahay kuwa markii ladhiana Diinta ka taga' markii guul la helana ku soo dhawaada, wuxuuna ogyahay Mu'minka dhabta ah iyo Munaafaqaba. Cid cid kale Dambi ka xambaarina majirto ee wuxuu xambaari ruux walba dambigiisii iyo kii dhumintiisa. Waxaa sugnaaday ruuxii hanuun ugu yeedha wuxuu mudan ajriga kuwa uu u yeedhay oo kale ee raacya tan iyo qiyaamada isagoon iyana waxba laga nusqaaminayn ajrigooda, ruuxii u yeedha baadina, waxaa korkiisa ah dambiga Kuwii ku raacya tan iyo Qiyaamada isagoon laga nusqaaminayn iyana dambigoodii waxba. Waa Saxiix. Al-Cankabuut (8-13).

14. dhab ahaan baan ugu dirray (Nabi) Nuux Qoomkiisii, wuxuuna ku dhexnagaaday Kun sano oo kontan la' waxaana qabtay dhuufaankii (Halaagii Biyaha) iyagoo daalimiin ah.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٤﴾

15. waana korinay Nuux iyo Dadkii Doonta, waxaana ka yeellay aayad (uu ku waantoomo) Caalamku.

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾

16. (Nabi) Ibraahimna (waan diray) wuxuuna ku yidhi qoomkiisii Caabuda Eebe kana dhawrsada saasaa idiin khayrbadane haddaad wax ogtihiin.

وَإِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

17. waxaad uun caabudaysaan Eebe ka sokow Sanamyowaxaadna abuuraysaan been, kuwaad caabudaysaan Eebe ka sokow idiinma hantaan wax rizqi ah ee ka dalba Eebe agtiisa rizqi-ga. Caabudana kuna mahdiya xaggiisaa laydiin celine.

إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ يَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَأَشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾

18. haddaad Beenisaan (Xaqa) waxaa beeniyeey Umado idinka horreeyey

وَلِيْن تَكْذِبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ

Rasuulkana ma saarra waxaan gaadh-siin cad ahayn.

وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَّغُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾

Meelo badan yuu Eebe ku soo celceliyey qisada Nabiyada iyo Dadkii loo diray si loogu waano qaato, halkanna waxay aayaduhu caddayn in Nabi Nuux ku dhexnoolaa qoomkiisii muddadaas dheer xaqana ugu yeedhayey Beenijeenna lana halaagay isaga iyo intii Doonka ku la jirtay mooyee. Sidoo kale Nabi Ibraahim isna Eebaa u diray Qoomkiisii'wuxuuna ugu yeedhay inay Eebe kaliya Caabudaan Rizqigana ka doonaan kuna mahdiyaan waxa isaga ka soo hadhayna ay iskaga tagaan, ciddii xaqa beenisana waxay la mid noqon kuwii horay xaqa u beeniyeey ee lahalaagay. Nabigana waxaa un korkiisa ah caddaynta xaqa iyo ugu yeedhiidiisa. Al-Cankabuut (14-18).

19. miyeyna arkayn sida Eebe u billaab-bay (Abuuridda) Khalqiga una soo cel-lin, arrintaasna Eebe waa u fududahay.

أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ۗ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾

20. waxaad dhaadaa socda Dhulka oo daya sida Eebe u billaabay khalqiga, hadana Eebe u ahaysiin abuuridda dambe (Soo bixinta), Eebana wax wal-ba wuu karaa.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

21. wuxuu cadaabaa cidduu doono wuxuuna u naxariistaa cidduu doono xaggiisaana laydiin celin.

يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾

22. idinkuna ma tihidin kuwa Eebe ku daaliya Dhulka iyo Samada midna wax Eebe ka soohadhay oo idiin sokeeya ah ama idiin gargaarina ma jiro.

وَمَا أَنشَأْنَا مِنْكُمْ جِنِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾

23. kuwii ka gaaloobay aayaadka Eebe iyo la kulankiisa kuwaasi waxay ka quusteen naxariistayda waxaana ku-waas u sugnaaday Cadaab daran.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ وَيُلَاقِيهِمْ أُولَٰئِكَ يَسْأَلُونَ مِنْ رَحْمَتِي وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

24. Jawaabtii Qoomkiisuna waxaan ahayn Dila ama Guba ma ahayn, mar-kaasaa Eebe ka koriyey Dabkii, arrintaasna waano yaa ugu sugan Ciddii wax rumeyn.

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ ۗ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾

25. wuxuuna ku yidhi (Nabi Ibraahim) waxaad yeelateen Eebe ka sokow Sanamyaaal Jacayl dhexdiinna ah dartiis Nolosha adduunyo. Maalinta Qiyaamese wuu diidi qaarkiin qaarka kale

وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَبَلَغَ

Lacanaadina qaarkiin qaarka kale-Hoygiinuna waa Naarta wax idiin gargaarina idiin ma sugnaan.

بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَمَأْوَمَّتْكُمْ النَّارُ
وَمَا لَكُمْ مِنْ نَّاصِرِينَ ﴿٢٥﴾

Ruuxii Caqli leh waa inuu fikiraa sida Eebe wax u abuuray iyo siduu u karo inuu u soo celiyo una fududahay, Dhulkana waa in lamaraa si loo arko abuurka Eebe iyo qudradiisa. Caabudid, Naxariis, Gargaar iyo Awooddana Eebaa iska leh, ee waa in la rumeeyaa aayaadkiisa iyo lakulankiisa si loo helo naxariistiisa, Cadaabkiisana looga koro. Bal day Nabi Ibraahim siday ugu jawaabeen qoomkiisii ugu dheheen dila Dabna ay ku tuureen markuu ugu yeedhay Cibaadada Eebe iyo inay katagaan Sanamada ay isku jecelyihiin nolosha adduunyo, hadhow Qiyaamadase ay kala carari qaarna qaar Nacladi wax u gargaarina ayna helayn. Waana taas sida dhabta ah oo ah in inta xumaanta isku jeclaata nolosha adduunyo is nici doonaan Maalinta Qiyaame. Al-Cankabuut (19-25).

26. waxaa rumeeyey Nabi Ibraahim (Nabi) Luudh wuxuuna yidhi Nabi Ibraahim waxaan u hijroon Eebhay illeen waa adkaade falsane.

﴿ فَتَمَنَّاهُ لَوْلَا وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي
إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٦﴾

27. waxaana siinay isxaaq iyo yaacquub waxaana yeelay faraciisii Nabinimo iyo Kitaab (loo soodajiyey) waxaana siiney ajrigiisii adduunyada dhexdeeda aakhirana wuxuu ka mid noqon kuwa suuban.

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ
النَّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ وَأَيَّدْنَاهُ بِآجُرِهِ مِنَ الَّذِينَ
وَأَنبَأَهُ فِي الْآخِرَةِ لِمَنِ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾

28. «Nabi» Luudhna «xusuuso» markuu ku yidhi qoomkiisii waxaad latimaadeen xumaan aan cidna idiinka hormarin adduunyada.

وَلَوْلَا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَأْتُونَ
الْفِدْحَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ
مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

29. idinku ma waxaad u tagaysaan Ragga ood goynaysaan Jidka Kulana imaanaysaan Naadigiina wax la naco, mana noqonin qoomkiisii jawaabtoodii inay dhahaan noo keen cadaabka Eebe hadaad ka Mid tahay runlayaasha moyeye.

أَيُّكُمْ لَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقَاطِعُونَ السَّبِيلِ
وَأَتَاوَتْ فِي نَادِيكُمْ الْمُنْكَرُ فَمَا كَانَتْ
جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَتَيْنَا بِعَذَابِ
اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٩﴾

30. wuxuuna yidhi Eebow iiga gargaar qoomka wax fasaadiya.

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

31. markay ulatimid fariintanadii (Malaa'igtii) Nabi Ibraahim bishaaro waxay dhaheen anagu waxaan halaa-gaynaa ehelka magaaladan, ehelkeedu waa daalimiine.

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَىٰ قَالُوا
إِنَّا مَهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنْ أَنَا هَاهُنَا
كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾

32. (wuxuu yidhi Nabi Ibraahim) waxaa ku sugan Luudh, waxay dhaheen anagaa og cidda dhexdeeda ah waanu korinaynaa Luudh iyo ehelkiisa Haweenaydiisa mooyee oo noqon kuwa halaaggu ku hadhi.

قَالَ إِن فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا
لَنُحْيِيَنَّهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرًا نَكُنَّ
مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٢﴾

Qisada Nabi Luudh iyo Qoomkiisa wax badan bay ku soo noqnoqotay Quraanka. waxayna samayn jireen xumaan laga xishoodo iyo akhlaaq xun.

Tan kale waxay ku tusin aayaduhu Hijradii Nabi Ibraahim iyo sidii Eebe u barakeeyey Faraciisa iyo naxariis badniidii, iyo inaan Nafna naf kale Dambigeeda qaadayn sidii Haweenaydii Nabi Luudhba. Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelec): Waxay tuuri jireen Dadka Wadada mari'kuna jees jeesi jireen wana kaas waxa la noco ay la imaan jireen. Imaam Axmed iyo kuwa kaleba yaa wariyey. Al-Cankabuut (26-32).

33. markay Rasuuladanadii (Mallaa'igtii) u timid Luudh wuu ka tiiraanyooday wuuna la cidhiidhaya may waxayna ku dhaheen ha cab-san hana tiiraanyoon waanu ku korin adiga iyo ehelkaagabee Haweenaydaada mooyee oo noqon kuwa lahalaagi.

وَلَمَّا أَن جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئَامًا
وَصَافٍ بِهِمْ دُرْعًا قَالُوا لَا تَحْفَ وَلَا تُحْنَن
إِنَّا مَنجُوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا أَمْرًا نَكُنَّ
كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٣﴾

34. waxaanu ku soo dajin magaalada Dadkeeda Dhagaxyo (Naareed) oo Samada ka yimid faasiqnimadooda dar-teed.

إِنَّا مَنزِلُونَ عَلَىٰ أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْرًا
مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٣٤﴾

35. waxaanu kaga tagtay magaaladaa calaamad u muuqata Qoomkii wax kasi.

وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿٣٥﴾

36. ree Madyanna (waxaanu u diray) Walaalkood (Nabi) Shucayb wuxuuna ku yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe-rajeeyana (ka yaaba) Maalintii dambaysay hana la soconina dhulka fa-saadin.

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يٰقَوْمِ
اعْبُدُوا اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْتَدُوا
فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٦﴾

37. markaasay beeniyeen waxaanu qabtay Gariir (iyo Qaylo) waxayna noqdeen kuwo Lawyaha u dhaca.

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذْتَهُمُ الرِّجْفَ
فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جُنُودًا ﴿٣٧﴾

38. Caad iyo Thamuudna (waan halaagay), «halaagooduna» wuxuu idiinka muuqdaa Guryahoodii, wuxuuna u qurxiyey Shaydaan Camal-

وَعَادًا وَثَمُودًا وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ
مِن مَّسْكِنِهِمْ وَرَبِّكَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ

koodi, wuxuuna kaleexiyeey Jidka waxayna ahaayeen kuwo wax arka (haday waantoobi).

أَعْمَلَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ
وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾

Martidoo la sharifo waa dabeecad fiican oo Islaanimo, sidoo kale iyana waxaa fiican isu bishaaraynta iyo Cabsida iyo Murugta oo dadka laga fududeeyo, markaas ka dib waxay aayaduhu ka warameen Qoomkii Nabi Luudh. Shuceyb, iyo ree Caad iyo thamuud iyo waxay ku dambeeyeen iyo waxay la yimaadeen oo xumaan ah. Waxaana warkooda lagu faahfaahiyey meela kale, waxaase loobaahanyahay uun in laga dheeraado Jidkoodii xumaa wanaaggana lagu dadaalo. Al-Cankabuut (33-38).

39. Qaarun, Fircoon iyo Haamaana (waa lahalagay), dhab ahaanna wuxuu ugula yimid (Nabi) Muuse xujoo-yin wayna isku kibriyeen dhulka mana aha kuwo naga dheereyn (carari) kara.

وَقَرُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَمَانَ ۗ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ
مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ
وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ ﴿٣٩﴾

40. dhammaantood waxaan u qabanay dambigooda, waxaa ka mid ah mid aan ku diray Dabayl Dhagax wadata, waxaa ka mid ah miday qabatay Qaylo, waxaa ka mid ah midaan la goynay Dhulka, waxaa ka mid ah midaan maanshaynay, Eebana ma aha kii dulmiya hasayeeshee iyagaa naftooda dulmiyey.

فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِمْ ۗ فَمِنْهُمْ مَن أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ
حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَن أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ
وَمِنْهُمْ مَن خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ
وَمِنْهُمْ مَن أَعْرَقْنَا ۗ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ
وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾

41. kuwii yeeshay Eebe kasokow Awliyo (sokeeye u gargaara) waxay lamid yihiin Caaro yeelatay Guri waxaana ugu xun Guri' Guri Caaro hadday wax ogyihiin.

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ
كَمَثَلِ الْعَنكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا
وَأَن أَوْهَرَ البُيُوتِ لَبِثَ الْعَنكَبُوتِ
لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

42. Eebe waa ogyahay waxay barayaan (Caabudayaan) oo isaga kasoo hadhay, Eebana waa adkaade falsan.

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُدْعُونَ مِن دُونِهِ مِن شَيْءٍ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾

43. taasina waa tusaale aannu u yeelayno Dadka'wax kasi oon ahayn kuwa wax yaqaanna ma jiro.

وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ
وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾

Eebe dulmilowga wuu sugaa markuuse qabto ma fakiyo'siduu ku falay dulmiilayaashii xaqa iyo Nabiya-da beeniyey islana weynaaday sidii Qaarun, Fircoon, iyo Haamaan iyo Qoomkii Nabi Luudh, Nabi Nuux iyo Nabi Saalix iyo wixii lamidah dhammaantood'waanalahalaagay dambigooda dartiis'waxayna kutusin in xumaan cidhibteedtahay Halaag'Eebana Cidna ma dulmiyo iyagaase is dulmiya Dadku. Ruuxiise waxaan Eebe ahayn Caabuda wuxuu la mid yahay Caaro Guri dhoob dhoobtay oon waxba u tarayn, Eebaase ah wax lacaabudo awoodna leh'waxaase arrintaas kasi kuwa Caqliga iyo Cilmiga leh. Waxaa laga wariyey Camar Binu Murrata inuu yidhi: Markaan maro aayad Kitaabka Eebe ka midah oonan Garaanayn way iwalbahaarisaa illeen Eebaa yidhi (ma kasaan kuwa Cilmiga leh mooyee). Waxaa wariyey Ibnu Abii Xaatim. Al-Cankabuut (39-43).

44. Eebaa u abuuray Samooyinka iyo Dhulka si xaq ah, arrintaasna Calaa-maa ugu sugan Mu'miniinta.

خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾

45. Akhri (Nabiyow) waxa luguu wax-yoon oo Kitaabka ah oog Salaaddana maxaayeelay Salaaddu waxay ka reebtaa (Dadka) Xumaanta iyo waxa la noco, xusidda Eebaana weyn, Eebana waa ogyahay waxaad sanceyneysaan.

أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ

وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ

يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

46. hakula murmina ehelu Kitaabka wax fiican mooyee, marka lagareebo kuwa dulmiga fala oo ka mid ah, waxaadna dhahdaan waxaan rumeynay wixii nalagu soo dajiyey iyo wixii laydinku soo dajiyey Ilaahanno iyo ilaahiinna waa mid annaguna isagaan u hogaansanay.

وَلَا تَجِدُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بَالِغِي

هِيَ أَحْسَنَ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا

بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأَنْزَلَ إِلَيْكُم

وَالَّذِينَ وَاللَّهِ كُفَرُوا مِنْكُمْ وَكُنْتُمْ أَشْقَىٰ لِمَا كُفَرْتُمْ ﴿٤٦﴾

47. saasaanu kuugu soodajiney Kitaabka, kuwa la siiyey Kitaabkana way rumeyaan, kuwaasna waxaa ka mid ah kuwo rumeyn (ree Makaad), mana diido aayaadkanaga Gaalmooyee.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ

ءَانِيسْتُمْ مِنَ الْكِتَابِ يَوْمَ تَبُوءُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ

مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا

إِلَّا الْكٰفِرُونَ ﴿٤٧﴾

48. matihid mid wax akhriya Quraanka ka hor kumana aadan dhigi jirin Midigtaada markaas ay shakiyaan kuwa baadhilka (xumaanta) ku socda.

وَمَا كُنْتُمْ تَسْأَلُونَ مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخْطُرُهُ

بِئْسَ نِكَاحٌ إِذَا لَزَّ أَتْ أَلْمَبْطُلُونَ ﴿٤٨﴾

49. waase aayaad cad cad kuna sugan laabta kuwa cilmiga la siiyey, wax diido aayaadkanaga oon daalimiinta ahayna ma jiro.

بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا

الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا

إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾

Cirka iyo dhulka waxaa ku sugan aayado wax lagu qaato, ruuxa Mu'minka ahna waxaa laga rabaa inuu akhriyo Quraanka Salaadana oogo illeen waxa xunbay reebtaaye Xusidda Eebana u dadaalo. Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeel): ruuxayna Salaadiisu ka reebin xumaanta iyo waxa la naco Salaadu uma jirto. (Ibnu Abii Xaatim). Tan kale waa in si fiican Dadka Xaqa loogu yeedho oon muran lahayn, hasa yeeshee ciddii madax adkaata waa in loola maro sida ku haboon illeen Ilaaheen waa mid kaliya isagaana u hogaansanahaye, Quraankana isagaa soo dajiyey cid aan Gaal Ahayna madiido. Nabiguna wax ma akhriin jirin mana Qori jirin Quraanka ka hor, illeen way shakin lahaayeen xumaanlowguye. Al-Cankabuut (44-49).

50. waxay dhaheen gaaladii (Makaad) maxaa loogu dajinwaayey korkiisa aayado xagga Eebe ka yimid, waxaad dhahdaa aayaadku waxaa uun ay ka yimaadaan Eebe agtiisa aniguse waxaan uun ahay udige muuqda.

وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ
قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ
مُبِينٌ ﴿٥٠﴾

51. miyuusanse ku fileyn inaan kugu soo dajinay Kitaabka (Quraanka) oo lagu akhriyo korkaaga, arrintaasna naxariis iyo waano yaa ugu sugan qoomkii rumeeyn (xaqa).

أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ
يَتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُ فِي ذَٰلِكَ لَرْحَمَةٌ
وَذِكْرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

52. waxaad dhahdaa waxaa ku filan dhexdeenna Eebe markaati ahaan wuxuuna ogyahay waxa ku sugan samoo-yinka iyo Dhulka, kuwa rumeeyey badhil kana gaaloobay Eebe kuwaasi iyaga uunbaa khasaaray.

قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بِنِيَّ وَإِنَّكُمْ شُهَدَاءُ يَعْلَمُونَ
مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ
هُمُ الْخٰسِرُونَ ﴿٥٢﴾

53. waxay kaa dadajisan Cadaab, had-daynajiirin muddo magacaaban waxaa u imaan lahaa Cadaabka, wuxuuna ugu imaanlahaa kado iyagoon ogayn.

وَسْتَغْلِبُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى
لِّجَآءِ هَٰؤُلَاءِ الْعَذَابِ وَإِلَيْنَهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٣﴾

54. waxay kaa dadajisan Cadaab Naarta Jahannamana waxay koo-bi gaalada.

يَسْتَغْلِبُونَكَ بِالْعَذَابِ
وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾

55. maalinta (Qiyaamada) waxaa da-booli Gaalada Cadaab korkooda iyo Lugahooda hoostoodaba, wuxuuna ku dhihi Eebe dhadhamiya waxaad Camalfali jirteen.

يَوْمَ يَغْشَىٰهُمْ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ
أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُو قُرْءَانٍ مَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

Gaaladii ree Makaad aadbay Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u dhibeen uguna madax adkaadeen, waxayna warsadeen Mucjisoooyin Gaar ah oo say rabaan ah, waxaase ku filan ruuxii xaqa raba Quraanka naxariista iyo hanuunka ah, marag iyo gargaarana Eebaa ku filan, kuwa khasaarayse waa kuwa rumeeyey xumaan xaqana beeniyey, Cadaabna wax la dadajisto ma aha illeen wax walba mudduu leeyahaye, waxaase imaan Maalin Cadaabku dhan walba gaalada ka koobi si xunna ay u dulloobi. Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee): Nabi kasta waxaa la siiyey waxaan isagoo kale Dad rumeeyn (horey) waxaase laysiiyey waxyi Eebe ii waxyooday waxaana rajayn inaan ahaado midka kuwa raacay ugu badanyihiin. Al-Cankabuut (50-55).

56. addoomadayda rumeeyow Dhul-kaygu waa waasac ee Aniga uun i caa-buda.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِنَّ اَرْضِيْ وَسِعَتُهَا
فَاَتٰنِيْ فَاَعْبُدُوْنِ ﴿٥٦﴾

57. Nafkastaa waxay dhadhamin Geerida xaggaygaana laydiin soo celin markaas.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾

58. kuwa (xaqa) rumeeyey Camalfiicanna falay waxaanu ka dajin Jannada Qolol ay dureri dhexdeeda wabiyaal ayna ku waari dhexdeeda, waaxaana ugu wanaagsan ujuurada kuwa shaqeeyey (Jannada).

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٥٨﴾

59. ee ah kuwa samray Eebahoodna tala saarta.

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾

60. badanaa dhul socod aan xambaaran karin rizqigeeda ee Eebe arzuqo iyada iyo idinkaba. Eebana waa maqle oge ah.

وَكَايُنْ مِنَ دَابَّةٍ لَا يَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾

61. haddaad waydiiso Gaalada yaa abuuray samooyinka iyo dhulka oo sakhiray Qoraxda iyo Dayaxa. waxay odhan Ilaahay. ee xagee loo iili Gaalada.

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَن خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لِيَقُولَنَّهُ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾

62. Eebaa u waasiciya rizqiga ruuxuu doono oo addoomihiisa ah. kuna cidhiidhya (kuu doono), Eebana wax walba waa ogayahay.

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾

63. haddaad waydiiso Gaalada yaa ka soo dajiya Samada Biyo oo ku nooleeya dhulka intuu dhintay (abaarobay) ka dib waxay odhan Ilaahay, waxaad dhahdaa mahad Eebaa iska leh, badan-kooduse wax ma kasayaan.

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُم مَّن نَّزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِّن بَعْدِ مَوْتِهَا لِيَقُولَنَّ اللَّهُ قُلِّ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾

Eebaheen wuxuu u sheegay addoomadiisa rumeeyey in dhulkiisu waasac yahay meel kastana ay ku caabudaan illeen naf walba way dhimane' xagga Eebaana loo celine, kuwa xaqa rumeeyey oo Camal fiican falay waxaa ladajin janno ay ku waaraan illeen dar Eebey u Samreen wayna tala saarteen. Eebaana wax kasta quudiya oo maqla oo og. Rasuulkuna wuxuu yidhi: (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee): Dhulku waa dhul Eebe, addoomuhuna waa addoomo Eebe ee meejaad khayr ka heshaba ku nagow. Imaam Axmed.

Waxayna ku tusin in Dhulka Muslimiintu Dhulkaliya yahay'xaqna kuwada leeyihiin Gaaladiina haddii la warsado Eebaha Cirka, Dhulka, Qoraxda, Dayaxa oo Cirka Biya ka keena waxna arzuqa waxay qiri inuu Eebe yahay'gardarrayse u dhumeen'dhabtuna waa in cid kasta rumsantahay awoodda Eebe ee waxay u beenin xaqana uga leexan dangaar ahaaneed iyo yaan lagu xisaabin. Al-Cankabuut (56-63).

64. mana aha noloshan adduunyo Ci-yaar iyo dheeldheel mooyee, Daarta aakhiraana meel nololeed ah hadday wax ogyihiin Dadku.

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌّ لَيْبٌ وَلِلْآخِرَةِ لَيْبٌ أَلْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌّ لَيْبٌ وَلِلْآخِرَةِ لَيْبٌ أَلْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌّ لَيْبٌ وَلِلْآخِرَةِ لَيْبٌ أَلْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌّ لَيْبٌ وَلِلْآخِرَةِ لَيْبٌ

65. markay koraan Doonta waxay baryaan Eebe iyagoo u kaliyeeli Cibaa-dada.markuu u koriyo (oo geeyo) Barrigana (Dhulkana) markaasay u shariigeelaan (wax la caabudaan).

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْأُفُقِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الَّذِينَ لَمَّا بَجَعْتُهُمْ إِلَى الْأُفُقِ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ

66. si ay uga gaaloobaan waxaan siinay uguna raaxaystaan, wayse ogaan doonaan (Cidhibteeda).

يَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلِيَسْتَمْعُوا فَسُوفَ يَعْلَمُونَ

67. miyeyna arkeyn Gaaladii (Quree-sheed) inaan yeeley (dajiney) Xaram aamin ah oo ladafayo Dadka dhinacya-dooda ah, mabaadilbay rumeyn oo nicmada Eebay ka gaaloobi.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا مَاءً آمِنًا وَنَضَخَفُ النَّاسَ مِنْ حَوْلِهِمْ أَيَّا يُبْطِلُ يُؤْمِنُونَ وَبِعِزَّةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ

68. Cidna kama dulmi badna ruux ku been abuurtay Eebe korkiisa ama been-iyey xaqa markuu u yimid, miyeyna ahayn Jahannamo Hoyga Gaalada.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ أَفْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ ۗ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ

69. kuwa ku jahaaday Dartanno waxaanu ku hanuunin Jidkanaga, Eebana wuxuu la jiraa kuwa wanaagga falla.

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

Noloshu adduunyo waa uun ciyaar oo kale'raaxadeeduna waa uun muddo yar aakharaase nolalldhab ahi jirtaa'waase inaan laysku halmaamin adduunka aakhirana lagajeedsanin, shaqada Xalaasha ahse waa waajib leyska abaalmarin.

Waxaa ka mid ah caadada dadka in markay dhib lakulmaan sida markay Badda ku safaan ama meelaha kalaba ay Eebe Isudulleeyaan' markuu dhibkii ka saarana ay kuwo badan Gaaloobaan kana jeedsadaan. Waxaa kale oo Eebe ku manaystay kuwii ree Makaad inuu dajiyey Xaram aamin ah oo Dadka gaar-kooda ahna la waxyeeleeyo, mase haboona iney xumaan rumeyyaan xaqana ka gaaloobaan. Cid ka dulmi badanna ma jirto ruux ku been abuurtay Eebe ama xaqa beeniyey'Jahannamana waa xerada Gaalada. Kuwase u jahaada dar Eebe wuu hanuunin Eebe una gargaari. taasina waxay ku tusin ahmiyada Jahaad-ka iyo sharaftiisa. Al-Cankabuut (64-69).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. waxay ku tusin mucjiseda Quraan-ka (sidiid soo hormartay).

2. waxaa lagaga adkaaday Ruum.

3. Dhulkii dhawaa, intii laga adkaaday ka dibna way adkaan.

4. dhawr sano dhexdeed, amarkana Eebaa iska leh horey iyo diba, Maalin-taasayna ku farxi Mu'miniintu.

5. Gargaarka Eebe, wuxuuna u gargaari cidduu doono, waana adkaade naxariista ah.

6. waa yabooha Eebe, mana baajiyo Eebe yaboohiisa, laakiin Dadka badan-kiisu ma oga.

7. waxay yaqaanaan Dadku muu-qaalka nolosha adduunyo Aakhirose way halmaansanyihiin (ka jaahil yihiin).

8. miyeyna ka fikirin naftooda Inuusan Eebe Samaawaadka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya u abuurin waxaan xaq iyo muddo magacaaban ahayn, wax badan oo dadka ka mid ahna waxay ka Gaaloobi la kulanka Eebahood.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْعَمَّ

عَلَيْتِ الرُّومِ

فِي آدَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ

عَلَيْهِمْ سَيَعْلَبُونَ

فِي بَضْعِ سِنِينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ

وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْسَحُ الْمَوْتُونَ

يَنْصُرُ اللَّهُ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ

الرَّحِيمُ

وَعَدَّ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعَدَّهُ، وَلَكِنْ أَكْثَرَ النَّاسِ

لَا يَعْلَمُونَ

يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ

هُمْ غَافِلُونَ

أَوَلَمْ يَنْفَكُوا فِي أَنْفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى

وَإِنْ كَثُرَ مِّنَ النَّاسِ بِلِقَائِي رَبِّهِمْ

لَكَافِرُونَ

Suuraddan waxay soo dagtay markay is laayeen ree Ruum oo ehelu Kitaab ahaa iyo ree Furus oo Majuusi (Diiinlaawe) ahaa' markaasna laga adkaaday ree ruum, kadibna Gaaladii farxeen oo dheheen waxaanu ka adkaan Muslimiinta, laakiin sida Eebe sheegay Ruumbaa adkaatay muddo yar ka dib, si Mu'miniintu ugu faraxdo gargaarka Eebe' iyo cidduu wax u yabooho uusan ka baajineynin, Gaalase waxay awoodoodii isugu geeyeen nolosha adduun Aakhirana way ka jeed sadeen, mana fikirin inaan Eebe ciyaar u abuurin Khalqigiisa,

Calaa Binu Subayr wuxuu ka wariyey Aabihiis inuu yidhi: Waxaan arkay Faarisoo Ruum ka adkaatay iyo Ruumoo Faaris ka adkaatay, ka dibna waxaan arkay Muslimiintoo ka adkaatay Faaris iyo Ruumba dhammaanna waxay ahaayeen Dhawr iyo toban Sano dhexdeed. Ibnu Kathiir. Ar-Ruum (1-8).

9. miyeyna ku soconin Dhulka oy eegan siday ahaatay cidhibtii kuwii ka horreeyey (Gaaladii Makaad) waxay ahaayeen kuwo ka daran iyaga kana xoog badan, Dhulkana waybeerteen wayna Dhiseen Dhulka intay dhiseen wax ka badan. waxayna ula timid Rasuulladoodii Xujooyin, Eebana ma aha mid wax dulmiya, laakiin iyagaa naftooda dulmiyey.

أَوَلَمْ نَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا
الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا اللَّهُ لِيُظِلَّهُمْ
وَلَكِنْ كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

10. markaasay noqotay cidhibtii kuwii xumaanta falay, xumaan iyo (Jahannamo) beenintay aayadaha Eebe beeniyeen darteed, waxayna ahaayeen kuwo aayadaha ku jees jeesa.

ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ أَسْتَوُوا السُّوءَىٰ أَنْ كَذَّبُوا
بِعَايَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾

11. Eebaa billaabay (Abuurka) Khalqiga isagaana soo celin. xaggiisaana laydiin celin.

اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ
ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

12. Maalintay kici Saacaddu (Qiyaamadu) way aamusii dambiilayaashu (ooy quusan).

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾

13. ugumana sugnaanin kuway Eebe lawadajiyeen (Cibaadada) Shafeeco waxayna noqon kuwo diida Shurakadoodii.

وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءُو
وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾

14. Maalintay kici Saacadu waa maalin ay kala tagi Dadku.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُومِدُ بِنَفْسِهِ
﴿١٤﴾

15. kuwa rumeeyey (xaqa) oo cilmalfiicanfalay Beer Janno yaa lagu faraxgaliyaa.

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَهُمْ فِي رَوْحَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

16. kuwa Gaalobayse oo beeniyey aayaadkanaga iyo lakulanka aakhiri kuwaas waxaa lagu kulmin Cadaabka.,

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ
فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾

Aayadahan wuxuu Eebe ku hanuunin in Dadku dhulka ku socdaan'si ay u arkaan Quqrada Eebe iyo awoodiisa' iyo inay arkaan raadkii ummadihii hore ee la abaalmariyey markay xaqii beeniyeen iyo in ciddii xumaan fasha Cidhibteedu noqon in xumaan lagu abaalmarayo. Tan kale waxay Dadku noqon maalintaas qiyaame Laba kooxood, xaq raacayaal Janno gali' iyo xaq diidayaal Naar u dheclman. Qataadana wuxuu yidhi: Wallee waa kala tag aan kulan ka dambayn. Ar-Ruum (9-16).

17. Eebaa nasahan (Ceeb ka fog) markaad galabaysanaysaan iyo markaad waabariisanaysaan.

18. mahadna isagaa ku leh Samoo-yinka iyo Dhulka dhexdooda iyo Habeenkii iyo Duhurkiiba.

19. kana soobixiya wax nool wax dhintay wax dhintayna wax nool, nooleeyana Dhulka intuu dhintay ka dib, saasaana laydiin soo bixin.

20. waxaana ka mid ah Calaamooyinkiisa inuu idinka abuuray Carro markaasaad noqoteen Dad dhaqdhaqaaqi (Faafi).

21. waxaa ka mid ah Calaamooyinkiisa inuu idiinka abuuray naftiina Haween si aad isugu xasishaan, yee-layna dhexdiina isjacayl iyo naxariis, taasina waxaa ugu sugan Calaamad qoomkii fikiri.

aayadahan waxay inagu hanuunin inaan Eebe u tasbiixsano xumaantana ka nasahno wakhti walba 'illeen isagaana awood leh oo wax walba abuuraye' Dadkana soo bixin doonee, waxaana ka mid ah aayaadka Jiritaanka Eebe iyo Awoodiisa ku tusin inuu dadka Carro ka abuuray, Rag iyo Haweenna ka dhigay Si ay isuguursadaan oo isula nagaadaan iyaga oo naxariis iyo jacayl dhexyaallo.

Rasuulkuna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe kirkiisa ha yelee) wuxuu yidhi: Eebe wuxuu ka abuuray Aadam Dhulka oodhan wax ka mid ah, markaasuu noqday Bini aadamkii sida dhulka, waxaa ka mid ah mid cad, mid Cas, mid Madow iyo mid u dhaxeeya, iyo mid xun iyo mid fiican iyo mid fudud, iyo mid adag iyo mid udhaxeeya. Waxaa wariyey Axmed iyo kuwo kale. Ar-Ruum (17-21).

22. Waxaa ka mid ah Aayaadka ku tusin (Qudrada) Eebe samooyinka uu abuuray iyo Dhulka iyo kala duwanaanta Afkiina (Luuqada) iyo midabkiinaba, taasina calaamad yaa ugu sugan kuwa Cilmiga leh.

23. waxaa ka mid ah Aayaadka ku tusin (Qudrada) Eebe Hurdadiina Habeenkii iyo Maalintii iyo doonidiina Fadliga Eebe, taasna calaamad yaa ugu sugan kuwa wax maqli.

فَسَبَّحْنِ لِلَّهِ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَحِينَ تَصْبِحُونَ ﴿١٧﴾

وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ
وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾

وَمِنَ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ
ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْشُرُونَ ﴿٢٠﴾

وَمِنَ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا
لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُفَكِّرُونَ ﴿٢١﴾

وَمِنَ آيَاتِهِ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْلَافًا
أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٢٢﴾

وَمِنَ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاءُ
مِن فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾

24. waxaa ka mid ah Aayaadka ku tusin (qudra) Eebe Hillaaca uu idin tusiyo, Cabsi iyo Doonid darteed, iyo Samada uu idiinka soo dajiyo Biyo, kuna nooleeyo Dhulka intuu dhintay ka dib, taasina Calaamado yaa ugu sugan kuwa wax kasi.

وَمِنَ آيَاتِهِ يُرِيكُمْ الْبَرْقَ حَوَافًا وَطَمَعًا
وَيُنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْرِجُ بِهِ الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾

25. waxaa ka mid ah Aayaadka ku tusin (qudrada) Eebe inay Samada iyo Dhulku ku taaganyihiin amarka Eebe, markuu Dhulka idiinka yeedhana (soobixinta) aad durba soo baxdaan.

وَمِنَ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ
ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٤٥﴾

Wali waxay ka warrami aayaadku awoodda Eebe iyo siduu u abuuray Cirka iyo Dhulka iyo siduu u kala duway Hadalka iyo Midabka binii aadamka iyo siduu ugu sahlay hurdada si loogu nasto, ka dibna Khayrka Eebe loo dalbo waxyaalahaasna Calaamad yaa ugu sugan ciddii wax garan ama maqli, sidaas oo kale waa kan Eebe Dadka tusiyo Hillaaca Cirkana Roob ka keena Dhulkana ku nooleeya amarkisuuna Cirka iyo dhulka ku taaganyihiin, Dadkana ka soo bixin doona Dhulka Qiyaame darteed. Ar-Ruum (22-25).

26. Eebaa iska leh waxa Samooyinka iyo Dhulkaba ku sugan, isagayna u khushuucan (u hogaansamaan).

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
كُلُّ لَهُ قَانُونٌ ﴿٤٦﴾

27. Eebe waa kan billaabay abuurka Khalqiga, hadana soo celin wayna u fududahay arrintaasu, Eebaana sifo sare ku muta Samooyinka iyo Dhulka, waana adkaade falsan.

وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَتُ
عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٧﴾

28. Eebe wuxuu idiin yeeley tusaale naftiina ah, waxaad hanataan miyey

idinlawadaagaan wax laydinku arzuqay, ood si isku mid ah u maamulaysaan, ugana cabsanaysaan sidaad isaga cabsataan, saasuuna u caddayn aayaadka ciddii wax kasi.

ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِّنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَكُمْ
مِن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِن شُرَكَاءَ
فِي مَا رَزَقْتَكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ مِّمَّا رَزَقْتَهُمْ
كَخَيْفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ
الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤٨﴾

29. haseyeeshee waxay raaceen kuwii dulmilowga ahaa Hawadooda iyagoon

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ

wax ogayn, yaa hanuunin kara ruux Ee-be dhumid u qadaray, wax u gargaarana lahayn.

فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَسَّأَلَهُ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ
مِنْ نَصِيرِينَ ﴿٣١﴾

Wax walba awooda Eebe yey ku jirtaa, ama cir ha ku noolaado ama Dhule, wax walbana Eebaa abuuray usoono celin si fudud, amaan iyo sharaf' sarana Eebaa mudan, awood iyo Xigmadna isagaa leh, wax maamulkiisa la wadaagana ma jiro, ruuxiise aqoon la'aan hawadiisa iska raaca oo dulmi fala yaa tusin oo u gargaari Eebe ka sokow. Abuu Hureera waxaa laga wariyey in Rasuulku Yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebe wuxuu yidhi: Waxaa i beeniyey ina Aadam umana haboona, wuuna i caayey umana haboona... Ar-Ruum (26-29).

30. ee Wajigaaga u jeedi Diinta adoo toosan (Diintu) waa abuuridda Eebe ee Dadka uu ku abuuray, wax badali kara abuurka Eebena ma jiro, saasina waa Diinta toosan laakiin dadka badidiis ma oga.

فَأَقْصِرْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ
الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا يَبْدِيلُ لِخَلْقِ اللَّهِ
ذَلِكَ الدِّينَ الْقَيُّمَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

31. idinkoo Eebe u noqon, kana yaa-ba, Salaadana ooga, Galadana ha ka mid noqonina.

﴿٣١﴾ مُبِينٍ إِلَيْهِ وَانْقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾

32. ee Diintooda ku kala tagay noq-dayna kooxo. Xisbi walba uu ku farxi waxa agtiisa ah.

مِنَ الَّذِينَ فَفَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيْعًا
كُلَّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

33. hadduu Dadka taabto dhib waxay baryaan Eebahood iyagoo u noqon, markuuse dhadhansiiyo naxariis qayb iyaga ka mid ah waxay wax lawadaajiyaan Eebahood.

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُبِينًا إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا أَذَقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ
بَرَّيْهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

34. si ay uga gaaloobaan waxaan sii-nney, iska raaxaysta, waadna ogaan-doontaan Cidhibta raaxadaasi.

لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَعَوْا فَسَوْفَ
تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

35. mise waxaan ku soo dejiney xujo, oo ku hadli waxay Eebe la wadaajin.

أَمْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ
بِمَا كَانُوا بِشِرْكَؤُنَ ﴿٣٥﴾

Diinta Islaamku waa Diin xaq ah, waana Diin waafaqsan abuuridda Dadka iyo waxa wanaag ah ee ay dooni' wax ka hor imaan karaana ama badali karaana ma jiro' waxayna fari Eebe adeecid, sida Salaadda, Zakada iyo isku duubni iyo midnimo, iyo in Diintoo lagu kalatago ay gaalimo tahay, had iyo jeerna waa in Eebe la xusuusnaado, dhib iyo barwaaqaba si aan nicmadiisa looga gaaloobin xujo la'aan, ruuxii gaalimo ku raaxaystana wuxuu la kulmi Cigaab xun. Ar-Ruum (30-35).

36. haddaan dhadhansiino dadka naxariis way ku farxi «kibraan» hadduu dhibku dhacana waxay hor marsadeen darteed way quustaan.

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِن تُصِيبَهُمْ
سَيِّئَةٌ يُمَاقِدَتَّ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾

37. miyeyna arkayn in Eebe u waasiciyo rizqiga cidduudoono, kuna cidhiidhyo (Cidduu doono) arrintaasna Calaamooyinbaa ugu sugan kuwa ru-meyn (Xaqa).

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ
وَيَقْدِرُ إِن فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾

38. ee Qaraabada sii xaqeeda iyo Miskiinka iyo Musaafurka, saasaa u khay-roon kuwa dooni Wajiga Eebe, (u dhawaanshahiisa) kuwaasina waa ku-wa liibaanay.

فَتَاتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ
ذَلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأَوْلَىٰ بِكَ
هُمُ الْمُضْلِحُونَ ﴿٣٨﴾

39. waxaad bixisaan oo Ribo ah si aad uga badsataan xoolaha dadka ma badnaado Eebe agtiisa, wixiise aad bixisaan oo Zako (xalaal ah) idinkoo ku dooni Wajiga Eebe kuwaas waa loo laablaabi.

وَمَا آتَيْتُم مِّن رِّبَا لِّيَرْبُوَ فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوا
عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُم مِّن زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُضْضِعُونَ ﴿٣٩﴾

Sida mararbadan soo martay waa in Eebe had iyo jeer lagu xidhnaado lana xuso dhib iyo barwaaqaba, aan lana kibrin lana Quusan illeen saasi waa xigmad Eebe, Qaraabada, Masaakiinta, Musaafuriinta iyo Dadka goomoon oodhanna loogu samo falo'Eebe dartiis Si loo Liibaano, Ribada'Damaca xoolaha Dadka iyo xoola jacaylka darana layska jiro, lana sadaqaysto xoolo xalaal ah'si Eebe agtiisa loogu Liibaano. Ar-Ruum (36-39).

40. Eebe waa kan idin abuuray Hadana idin arzaaqay hadana idin Dili, hadana idin soo noolayn, majiraa shurakadiina mid fali sidaas wax ka mid ah,Eebaa ka nasahana kana sareeya waxay la wadaajin.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ
ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَن يَفْعَلُ
مِن ذَٰلِكُمْ مَن شِئَاءٌ سُبْحٰنَهُ وَتَعَالَىٰ
عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

41. xumaanbaa ka daahirtay Barri iyo Badba, waxay kasbatay Gacmo Dad dardiis,si Eebe u dhadhansiyo waxay camalfaleen qaarkiis, inay noqdaan.

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ مِمَّا كَسَبَتْ
أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

42. waxaad dhahdaa ku socda Dhulka fiiriyana siday noqotay cidhibtii kuwii hore, wuxuu ahaa badankoodu Mushrikiin.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِن قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾

43. ee Wajjigaaga Diinta toosani (Is-laamka) u jeedi, maalin aan la celin ka rin ka hor, Eebe xaggiisana ka iman. Maalintaas Dadku way kala tagi.

فَأَقْرَعْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَدِيمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ
يَوْمَ لَا مَرَدَ لَهُ، مِنْ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يَصَّدَعُونَ ﴿٤٣﴾

44. ruuxii Gaalooba isagay (dhibi) Gaalimadiisu, ruuxii camal wanaagsan fala Naftiisa yuu u goglay.

مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ، وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا
فَلَا نَفْسِهِمْ يَمْهَدُونَ ﴿٤٤﴾

45. si Eebe u abaalmaryo kuwa rumeeyey xaqa oo camal wanaagsan fala yad fadligiisa, Eebana ma jecla Gaalo.

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾

Eebe isagaa wax abuuray, oo arzuqa, Dili, soona noolayn. Xumaanna waa ka fogyahay/Dambiga iyo Macaasidu waxay sababaan xumaanta dhulka iyo fasaadkiisa dadkuna way dhadhamin xumaanta Gacmahoodu kasbadeen, waase in la fikiro dhulkana la maro, Diinta toosan ee Islaamka ee xaqa ahna lagu toosnaado, Qiyaame iyo xisaab iyo kalatagid ka hor, si xumaanlowgana xumaantiisa looga abaalmaryo, wanaaglowgana samihisa laga abaalmaryo Eebana ma jecla Gaal iyo Xuma fale, wuxuuse jecelyahay Mu'miniinta xaqa raacda, Waxaa sugnaaday in dadka, dhulka geedaha iyo Xooluhuba ka istareexaan Geerida kuwa xun xun. Ar-Ruum (40-45).

46. Calaamaadka Eebe ku tusin waxaa ka mid ah inuu dabaylaha diro iya-goo ku bishaarayn (Roob) iyo in Eebe idin dhadhansiiyo naxariistiisa iyo in doontu ku socoto amarkiisa iyo inaad dalabtaan fadligiisa, markaas aad Eebe ku mahdisaan.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ لِيَذِيقَكُمْ
مِنْ رَحْمَتِهِ، وَلِتَجْرِيَ الْفُلُكُ بِأَمْرِهِ
وَلِتُبْعُوا مِنْ فَضْلِهِ، وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾

47. waxaan dhab ahaan ugu diray hortaa Rasuulo qoomkoodii, waxayna ulayimaadeen xujooyin waana ka aarsanay kuwii dambi Falay, waxaana korkanaga ah u gargaarka Mu'miniinta.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَهَاءُ وَهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَأَنْقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا
عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

48. Eebe waa kan diray Dabaylaha oo markaas kicisa Daruuro kuna fidiya Samada, siduu doono kana yeela Goo-simo aad aragtid Roobka oo ka soobixi dhexdeeda, markaasuu Eebe Roobka siiyaa Ciduu doono oo adoomadiisa ka mid ahna markaasay bishaaraystaan.

اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُنْفِثُ سَحَابًا يَبْسُطُهُ
فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَتَرَى
الْوَدْقَ يُخْرَجُ مِنْ خَلْقِهِ، فَإِذَا أَصَابَ بِهِ، مَنْ يَشَاءُ
مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾

49. waxayna ahaayeen soo dajinta Roobka ka hor kuwo Quusan.

وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُزَلَّ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ
لَمَلْسِينَ ﴿٤٩﴾

50. ee day naxariista Eebe raadkeeda sida Eebe, ugu nooleeyo dhulka intuu dhintay ka dib Eebaha wuxuu nooleeyaa wixii dhintay wax walbana waa arkaa.

فَأَنْظِرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ
وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

Roobka iyo naxariista Eebaa keena, si uu ugu nooleeyo addoomadiisa iyo Dhulka ay ku noolyihiin korkiisa waana kan rasuullo badan u diray Umadihii hore iyagoo xaq wata kuwii beeniyeyna looga aarsaday, Eebe waa u gargaare Mu'miniinta Xaqa ah, keenida Roobka lagu farxina waxay ku tusin awoodda Eebe iyo inuu wax walba karo. Ar-Ruum (46-50).

51. haddaan ku diro Dabaylo (daran) Beertooda ay arkaan iyadoo doorsoon, waxay markaas ka dib noqdaan kuwo Gaalooba.

وَلَيْنَ آرْسِنَارٍ بِحَافِرِ آوَاهِ مُصْفَرًّا لَّظُلُومًا مِنْ بَعْدِهِ
يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾

52. adigu wax ma maqashiin kartid kuwo dhintay, Mid dhagala' oo jeedsadayna wax ma maqashiin kartid.

فَأِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تَسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ
إِذَا وَلَوْ أَمْذَرِينَ ﴿٥٢﴾

53. ruux Indha la'na baadi kama hanuunin kartid, ma maqashiinkartid (xaqa) ruuxaan rumeynin Ayaadkanaga oo muslimiin ahayn.

وَمَا أَنْتَ بِيَهْدِي الْعَمَىٰ عَنْ ضَلَالِنِهِمْ إِنْ تَسْمَعُ
إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

54. Eebe waa kan idin ka abuuray Tabaryare, hadana idinka yeelay Tabaryare ka dib xoog, hadana xoog dabadi idinka yeelay Tabaryari iyo Gabow, wuxuu doono yuu abuuraa, waana wax walba oge, wax walba kare (oo uu doono).

﴿٥٤﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ
ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشِبْهَ
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾

Dabayshu waa qayb ka mid ah khalqiga Eebe, waxna Eebe waa ku anfaca, marmarna waxay dhibtaa si loogu edbiyo kuwa leexday, inse la gaalooba ma aha hadday dhibaato keento, xaqqiidaana Eebe uunbaa hanuuninkara ama musliminkara, illeen Eebaa dadka mariya marxalado kala duwan, sida tabaryariida' xoogga Duqnimada iyo Geeridaba, maxaayeeley ogaansho iyo awoodba isagay ku dhamaadaan. Ar-Ruum (51-54).

55. maalinta Qiyaamadu kacdo waxay ku dhaartaan dambiiilayaashu inayan nagaanin Saacad mooyee, saasaana (xaqa) looga leexiyey.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِئْنَا
غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا إِذْ يُكُونُونَ ﴿٥٥﴾

56. kuwii waxay dheheen cilmiga iyo Iimaanka la siiyey waad ku nagaateen Qadarka Eebe tan iyo maalinta soobixinta, kanna waa maalintii soobixinta, laakiin waxaad ahaydeen kuwo aan ogaayn.

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِئْتُمْ فِي كِتَابِ
اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ
وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾

57. Maanta (Qiyaamada) ma anfaddo kuwii dulmiga falay cudur daar iyo toobad keen.

فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعذِرَتُهُمْ
وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾

58. dhab ahaanbaan ugu caddaynay Dadka Quraankan dhexdiisa tusaale kasta, haddaadna ula timaado aayad waxay dhihi kuwii Gaaloobay waxaan baadhil (xumaan) ahayn kuma sugni-din.

وَلَقَدْ صَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ
وَلَكِنْ حَسِبْتَهُمْ ثَيَابًا يَلْقَوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا
إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطَلُونَ ﴿٥٨﴾

59. saasaa Eebe u daboolaa Quluubta kuwan wax ogaayn (wax anfaca).

كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾

60. ee samir yabooha Eebe waa xaqa, yeyna ku fududayn kuwaan yaqiin-sanayn (Xaqa).

فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفَّنَكَ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦٠﴾

Saacadda Qiyaame waa arrin daran oo culus'Gaalada dambilaayaasha ahna waqtigu wuu ka qasmi' waxayna ku dhaaran dhibaataada darteed inayan adduunkii ku nagaanin Saacad wax ka badan'taasna waxay ku tusin inaan nicmada adduun iyo noloshiisa wax u tarayn ruuxii dhuma, Mu'miniintase waa u xisaabanyahay waqtigu'calaacalna wax mataro Qiyaame, illeen quraankaa Eebe wax walba ku cad-deeyaye'madax adayg iyo xaqdiidna waa dabecadda Gaalada, ee xaqa ku samra una adkaysta. Gaalana yeyna idin dhumin. Ar-Ruum (55-60).

Suurat Luqmaan

سُورَةُ لُقْمَانَ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariis-ta.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. waxay ku tusin mucjisada Qu-ranka (sida soo hormartay).

الْعَمَّ

2. tan waa aayaadka Kitaabka (Qu-ranka) xigmada leh.

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿٦١﴾

3. waana hanuunka iyo naxariista samafalayaasha.

هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ ﴿٢﴾

4. kuwa salaadda ooga, Zakadana bixiya, iyagoo aakhiro yaqiinsan.

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾

5. kuwaasi waxay ku suganyihiin hanuun Eebe, kuwaasina waa kuwa liibaanay.

أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾

6. Dadka waxaa ka mid ah kuwo gadan hadal wax shuqliya si uu uga dhumiyo (Dadka) Jidka Eebe iyagoon wax ogayn, Jidka Eebena ku Jees jeesa, kuwaasi waxay mudan Cadaab Dulleeya.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٦﴾

7. marka lagu akhriyo aayaadkanaga wuu jeedsadaa isagoo iskibrin, sidii isagoon maqal, oo dhagihisu culusyihii-ugu bishaaree Cadaab daran.

وَإِذْ أَنْتَلَىٰ عَلَيْهِ ءَابُنَاوَلَىٰ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَن فِي أُذُنِهِ قُورًا فَبَشَّرَهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٧﴾

Macnaha aayadahan oo kale waxaa ka hadasha Suuratul baqara oo ah in Quraanku hanuun iyo naxariis u yahay Sama falayaasha, Wanaagga falay oo shareecada raacay'Salaaddana oogay'Zakadana bixiyey'Aakhirana yiqiinsaday, kuwaasna waxaa u dambeeyn liibaan, kuwaas ka leexday Jidka toosan'hadalada wax shuqliyana soo gata, xaqana ku jees jeesa, marka Quraanka lagu akhriyana Jeedsada oo is kibriya sidii isaga oon maqal oo Dhaga la'waxay mudan kuwaasu Cadaab wax Dulleeya oo Daran. Cabdullaahi Ibnu Mascuud wuxuu yidhi: Eebaha isaga mooyee aan Ilaah kale jirin baan ku dhaaran hadalka wax shuqliya waa heesta.

Xasan Bistrina saasoo kaluu yidhi waa heesta iyo Durbaanka. Luqmaan (1-7).

8. kuwa rumeeyey (xaqa) camal wanaagsanna falay waxay mudan Janatu Naciima.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٨﴾

9. iyagoo ku waari dhexdeeda waana yabooch Eebe oo xaq ah.Eebana waa adkaade falsan.

خَالِدِينَ فِيهَا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

10. isagaa abuuray Samooyinka Tiir aad aragtaan la'aantiis, dhulkana wuxuu ku tuuray Buuro (suga) inayan dhaqdhaqaaqin, wuxuuna ku fidiyey dhexdiisa daabad kasta, Samadana waxaan ka soo dejinay Biyo.waxaana ku soo bixiney nooc kasta oo quruxsaan.

خَالِقِ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرْوَاهَا وَالْقِيٰمِ فِي الْأَرْضِ رَوٰسِي أَن تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِن السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾

11. kaasi waa abuurkii Eebe ee i tusiya waxay abuureen kuwa ka soo hadhay Eebe, taas ma aha ee dulmi falayaashu waxay ku suganyihiin baadi Cad.

هَذَا خَلَقَ اللَّهُ فَأَرَوْنِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ
مِنْ دُونِهِ. بَلِ الضَّالِّمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١١﴾

Kuwa liibaanay Aakhiro waxaa ka mid ah kuwa Eebe iyo Rasuuladiisa rumeeyey, Camallada Wanaagsan ee shareecada waafaqsanna la yimaada. markaasuu Eebe ku baraarujiiyey Qudradiisa siduu Cirka u koryeelay Tiir aan aragno la'aantiis, Dhulkana uu Buuro ugu sugay wax kasta oo noola ugu beeray oo Dhulka ku socda, Cirkana Biyo wax walba ku bixiyo ka soo dajiiyey, waana kaas abuurka Eebe ee maxay abuureen wax yaalaha kale ee la caabudo Eebe ka sokow, ma jiro waxay abuureen ee ka Caabudi yaa baadil Cad ku sugan. Luqmaan (8-11).

12. dhab ahaan ayaan luqmaan u sii-nay Xigmad iyo inuu Eebe ku mahdiyo, ruuxii mahdiya wuxuu uun u mahdiyey naftiisa, ruuxii Gaaloobana Eebe waa ka kaaftoonyahay waana amaanan-yahay.

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ
وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ
وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾

13. (xusuuso) markuu ku yidhi Luqmaan Wiilkiisa isagoo waanin Wiilka-yow Eebe hawshariigyeelin, shirkigu waa dulmi weyne.

وإذ قال لقمان لأبيه وهو يعظه، بئس لا تشرك
بالله إني أشرك لظلم عظيم ﴿١٣﴾

14. waxaan u dardaaranay dadka labadiisii Waalid way sidday Hooyadiis iyadoo tabaryar tabar yari kalana ku sugan, Gudhidiisuna waa Labo sano ee ku mahadi ani iyo Labadaadii Waalid xagaygaana loo ahaan.

ووصينا الإنسان بوالديه حملته أمه
وهنا على وهن وفضلته في عامين
أن أشكركم لي وبوالديك إلى المصير ﴿١٤﴾

15. hadday kugula dadaalaan (Labada waalid) inaad ii shariig yeesho (ila wadaajiso) waxaad an aqoon u lahayn ha ku adeecin kulana noolow adduunka si fiican, raacna Jidka kuwa ii noqda, xagayga yaa laydiin soo celin waxaana idiinka warami waxaad camalfali jirteen.

وإن جهداك على أن تشرك بي ما ليس لك به علم
فلا تطعهما وصاحبهما في الدنيا معروفاً
وأتبع سبيل من أتى إلى ثمر إلى مرجعكم
فأنبئكم بما كنتم تعملون ﴿١٥﴾

Luqmaan wuxuu ahaa Nin suuban oo umadihii hore ka mid ah Eebana siiyey Cilmi naafic ah iyo Caqli toosan Eebana ku mahdin jiray, Wiilkiisana wuxuu u dardaarmay dardaaran kii u fiicnaa oo ah inuu Eebe kaliya caabudo, labada waalidna wanaag u falo Gaar ahaan Hooyada u soomartay dhib daran uur iyo Nuujinba, waxaa kaloos u dardaarmay in gaalimadu tahay dulmiga ugu wayn.

Mahadda Eebe iyo kan labada Waalid, xumaantoon lagu adeecin iyo gaalimada, in wanaag lagula noolaado Eebe Jidkiisana lagu toosnaado loona toobadkeeno dhammaan waa waxyaalaha lays faray. Macaad Binu Jabal yaa istaagay isagoo khudbad akhriin wuxuuna ku mahdiyey Eebe oo amaanay markaasuu ku yidhi: Anigu waxaan ahay Rasuulkii Eebe miduu ugu soo diray xaggiina inaad Eebe caabudaan, waxna la wadaajinin, inaad ii adeecdaan idinka hagraanmahayo khayre, xagga Eebaa loo ahaane Janno ama Naare, waa nagaadi aan geedi lahayn, iyo waarid aan geeri lahayn.

Waxaa wariyey Ibnu abii xaatim. Luqmaan (12-15).

16. Wiilkayow hadday xumaantu tahay Xabbad Khardal ah oo kale (wax yar) oo sallax dhexdii ku sugnaato ama samooyinka dhexdooda ama Dhulka dhexdiisa wuu keeni Eebe, Eebana waa oge xeeldheer.

يَبْنِيْ اِيْمَانًا اِنْ تَكُ مِنْ خَرَدَلٍ فَتَكُنْ
فِي صَخْرَةٍ اَوْ فِي السَّمَوَاتِ اَوْ فِي الْاَرْضِ يَأْتِ
بِهَا اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ لَطِيْفٌ خَبِيْرٌ ﴿١٦﴾

17. Wiilkayow oog Salaadda, oo far waanaagga oo reeb waxa lanaco kuna Samir waxa ku gaadha arrintaasu waxay ka midtahay umuuraha waanaagane.

يَبْنِيْ اَقَمِ الصَّلٰوةَ وَاْمُرْ بِالْمَعْرُوْفِ وَاَنْهَ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلٰى مَا اَصَابَكَ اِنَّ ذٰلِكَ
مِنْ عَزْمِ الْاُمُوْرِ ﴿١٧﴾

18. hana ka jeedin Wajiga dadka hana ugu socon dhulka kibir, Eebana ma jecala mid kastoo isla weyn oo faanbadane.

وَلَا تُصْعِقْ ذٰلِكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْاَرْضِ
مَرْحًا اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخَالٍ فَخُوْرٍ ﴿١٨﴾

19. socodkaagana ku dhexdhexayso, hoosna u dhig Codkaaga, Cod waxaa ugu xun Codka Dameerahee.

وَاَقْصِدْ فِي سَبِيْعِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ
اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيْرِ ﴿١٩﴾

20. miyeydaan arkayn in Eebe idiin sakhiray waxa Samooyinka iyo Dhulka ku sugan oo idin huwiyey Nicmadiisa mid muuqata iyo mid qarsoonba, Dadkana waxaa ka mid ah kuwo Eebe ku murmi Cilmi iyo hanuun iyo Kitaab nuuriya la'aantiis.

الَّذِي تَرَوْنَ اَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ
وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ
مَنْ يُجَادِلُ فِي اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدٰى
وَلَا كِتٰبٍ مُّنِيْرٍ ﴿٢٠﴾

21. marka loodhaho raaca waxa Eebe soo dajiyeyna waxay dhahaan waanaannu raaci waxaan ka helay Aabayaalkanno, haduu Shaydaan ugu yeedho Cadaabka Saciirana (miyey raaci).

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ
مَا وَجَدْنَا عَلَيْنَا آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ
السَّيْطٰنُ بِدَعْوِهِمْ إِلَى عَذَابِ السَّعِيْرِ ﴿٢١﴾

Wax kastoo ruuxu falo haba yaraadee Eebe waa ogyahay meelkaste ha ku jiree, Dhagax, Cir ama Dhulba. Salaadda oo la oogo, wanaagoo la falo dadka, xumaanta oo laga reebo, dhibka oo loo adkeysto, Dadkoo si fiican loo qaabilo, Dhulkoo si fiican loogusocdo, Codkoo hoos loo dhigo iyo kibirkoo laga tagana waa wanaagga Diinta Islaamku farayso Luqmaanna Wiilkiisa u dardaarmey.

Eebana wuu u nicmeyey Dadka, mana haboona muran xaq darro iyo raacid dad kale oo dhunsanaa iyo yeedhida shaydaan. Eebana wuu muujin wax kastoo lafalo meel kastoo lagu falo Nabigaa yidhi macna-haas oo kale. Luqmaan (16-21).

22. ruuxii u jeediya Wajigiisa xagga Eebe isagoo samo fali wuxuu qabsaday guntin (Ballan adag), xagga Eebaana Cihdhibta arrimuhu u naqaa.

وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ
فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى
وَالِى اللّٰهِ عَنَقِيْهُ الْاُمُوْرِ ﴿٢٢﴾

23. Ciddiise Gaalowda yuuna ku walbahaar galin Gaalimadiisu, xagganagay u soo noqon waxaana uga warramaynaa waxay camalfali jireen, illeen Eebaa og waxa laabta ku sugane.

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزَنُكَ كُفْرُهُ ۚ إِنَّا مَرْجِعُهُمْ
فَنَتَبَّهُم بِمَا عَمِلُوا ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٣﴾

24. waannu u raaxayn wax yar, markaasaannu u dhibaataayn (u ili) Cadaab adag.

فَتَمَّتْ لَهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضَّطْرَهُمْ
إِلَىٰ عَذَابٍ عَلِيظٍ ﴿٢٤﴾

25. haddaad waydiisid yaa abuuray samooyinka iyo dhulka waxay odhan ilaahay, waxaad dhahdaa mahad Eebaa iska leh, badankoodse ma oga.

وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ
اللَّهُ ۗ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

26. Eebaa iska leh waxa samooyinka iyo Dhulka ku sugan, Eebana waa hodan amaanan.

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ إِنَّ اللَّهَ
هُوَ الْعَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾

Cidii Eebe u hogaansanta wuxuu farayna yeesha oo wanaagsanaata wuxuu ku liibaani Ballan adag iyo Qabsasho Xadhiga Eebe, ruuxiise gaalooba isaga unbaa isdhibay, Eebana wuu sugi mudo yar wuxuuna ku abaal marin cadaab adag.

Inkastoy Gaaladu Eebe diidi xagga daahirka hadana way ogyihiin in isagu abuuray Cirka iyo dhulka. Mahadna Eebaa iska leh iyo xukunka Cirka iyo Dhulka waana hodan ammaan mutay. Luqmaan (22-26).

27. hadday waxa dhulka ku sugan oo geeda ah Qalimo noqdaan Badduna khadayso oo gadaasheeda Todobo baddood yihiin madhamaateen Kali-mooyinka Eebe, Eebana waa adkaade falsan.

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ
وَالْبَحْرُ مُمَدَّدٌ ۚ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ
مَا نَفَقْتُ كَلِمَتُ اللَّهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾

28. abuurkiinna iyo soobixintiinu ma aha sida Nafkaliya mooyee (Fudaydka), Eebana waa maqle arke ah.

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَعْثُبُكُمْ إِلَّا كَفِيسٍ وَاحِدَةٌ
إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

29. miyeydaan ogayn in Eebe Habeenka dhex galiyo Maalinta, Maalintana dhexgaliyo Habeenka sakhirayna Qoraxda iyo Dayaxa mid, kastana uu u socdo muddo magacaaban. Eebana waxaad Camalfalaysaan waa ogyahay.

الَّذِينَ تَرَىٰ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَشُجُرًا ۗ فِي السَّمَاءِ
بُرُوجٌ وَعِزٌّ وَقَسْرٌ ۗ مِمَّا يَنْزِيلُ اللَّهُ الْمَاءَ فِي
السَّمَاءِ ۗ فَيُنزِلُ فِيهَا نِجَالًا ۗ فَيَكُونُ لَكُمْ
مِنْهَا وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾

30. Taasna wa in Eebe xaq yahay waxay caabudi ee ka soohadhayna baadil yahay iyo in Eebe yahay Sarreeye wayn.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ
الْبَطْلُ ۗ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾

31. miyeydaan ogayn in Doontu dhexsocoto Badda Nicmada Eebe darteed si uu idiin tusiyo aayaadkiisa, arrintaasna aayaadbaa ugu sugan Samirbadane shugri badan oo dhan.

الْقُرْآنَ الْفَلَكِ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ نِعْمَتَ اللَّهِ
لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾

32. marka hirku daboolo dadka oo Hoos la moodo waxay baryaan Eebe iyagoo u kali yeeli Diinta (Cibaa-dada) markuu u koriyo xagga Barri-gana waxaa ka mid noqon Dadka mid dhexdhexeysan, mana diido aayaadkanaga mid khaa'in ah oo gaalimo badan mooyee.

وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوَجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ
لَهُمُ الْبَرِّ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ
وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ ﴿٣٢﴾

Cilmiga Ilaahay waa waasac, Hadii Geedaha qalin lagadhigo'Badahana Anqaas ma dhamaado Cilmigiisu, Eebana waa u fududahay abuuridda iyo soo bixintuba, waana Eebaha Nusqaamiya Habeenka iyo Dharaartana'sakhirayna Qoraxda iyo Dayaxaba inta mudadoodii laga gaadhi. Waana Eebaha xaqa ah waxa ka soohadhay ee la caabudana wax ka jirin ee sarreeye weyn ah'Dadkana u sahlay Markabka Badda dhexsocda'si ay ugu mahdiyaan Nicmadiisa, markey Badda marina Eebey Baryaan Gaaladu'Markey nabadgalaanna way jeedsadaan.

Rasuulkuna wuxuu yidhi: (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebow ma koobna amaantadu Ee waa saad adigu isu amaantay. Luqmaan (27-32).

33. Dadow ka dhawrsada Eebihiin oo ka Cabsada Maalin uusan ka abaalmarinayn Waalid Ilmihiisa, Ilmuhuna Waalidka waxba, yabooha Eebana waa Xaq, ee yeyna idinku dhagrin nolosha adduunyo, yuuna idinku dhagrin Eebe dhagar badane (shaydaan).

يَتَأْتِيهَا النَّاسُ أَنْفُورًا بِكُمْ وَأَخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي
وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ. وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَارٍ عَنِ الْوَالِدِ. شَيْئًا
إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمْ الْحَيَاةُ
الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْعُرُورُ ﴿٣٣﴾

34. Eebe agtiisuu yahay ogaanshaha Saacadda (Qiyaame) iyo Roob di'iddu, wuxuuna ogyahay waxa makaanka (Ilma galeenka) ku sugan, nafna ma oga waxay mudan Barri, Nafna ma oga Dhulkay ku dhiman, Eebaa og xeelna dheer.

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُرَكَّبُ الْعَبْتَ
وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ
مَاذَا تَكْسِبُ عَدًّا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ
تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

Dhab ahaan nolosha adduun waa dhalanteed, ruux suudoono ha ugu raaxaystee, Cidii Caqli lehna waa inay Camalfashaa ayna Dhagraminna'maxaayeley waxaa imaan Maalin Cidna Cid kale ayan wax u tarayn'xataa labada is dhashayba ha ahaatee.

Qiyaamadu markey dhici, Roobku markuu di'i iyo waxa uurka ku jiraba Eebaa og, Nafna ma oga waxay mudan Barri iyo Halkey ku dhiman midna'Eebe unbaa og.

Rasuulkuna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Shan ilaahay unbaa og Saacadda Qiyaame, Roob kolkuu imaan, Waxa uurka ku jira, Nafi waxay mudan wakhtiga soosocda iyo nafi meeley ku dhiman.

Waxaa wariyey Bukhaari iyo Axmed. Waxa kalase ee lasheeg sheego waa male iyo war. Cilmiga dhabta ahse Eebe agtiisuu jiraa. Luqmaan (33-34).

Suurat As-Sajdah

سُورَةُ السَّجْدَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. waxay ku tusin mucjisada Qu-raanka

2. soo dajinta Quraanka shaki kuma jiro, wuxuuna ka soodagay Eebaha Caalamka xaggiisa.

3. mise waxay dhihi waxaa been abuurtay (Nabiga) saas ma aha ee waa xaq Quraanku Eebahaa xaggiisa ka yimid si aad ugu digtid qoom uusan u imaanin dige kaa horeeya, si ay u hanuunaan,

4. Eebe waa kan ku abuuray Samooyinka, iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya Lix maalmood dhexdeed, markaasna ku istawooday* Carshiga «si u cunanta» idiinmana sugnaanin Eebe ka sokow wali (gargaare) iyo shafeece midna, ee miyeydaan wax xusuusanayn.

5. amarka Eebaa ka maamula Samada xagga Dhulka markaasaa amarkaasi xagga Eebe u koraa Maalin qadarkeedu yahay Kun sano oo waxaad tirinaysaana.

6. kaasina waa Eebaha og wax maqan iyo waxa joogaba, ee adkaada ee Naxariista.

Eebe wuxuu halkan kusheegay inuu Quraanku ka soo dagay xagga Eebe'wax shaki'ahna ku jirin, wax Nabiga Muxamed ah Jeebkiisa kala yimidna ahayn, si loogu digo Dad jaahiliin ah oon hadda kar hor wax u diga helin, waxaa kalooy aayaduhu caddayn inuu ilaahay ku abuuray wax walba Lix Maalmood, wax Eebe ka soo hadhay oo wax anfici karaana uusanjirin Idam Eebe la'aantiis, wax walbana isagaa maamula, wax walbana waa ogyahay. As-Sajdah (1-6).

* Ku ckaansho u qalanta annagoo sùgeeyno in Alle Carshigiisa ka sarreeyo sida ku soo noqnoqotay quraanka tilmaamaha Alle waa isku mid isku waddana mari, qaarna ha awilin qaarna ha sugin (dib u cegaha).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْعَمَّ

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَأَرْبَبَ فِيهِ

مِنْ رَبِّ الْمَلَكِينَ ﴿١﴾

أَمْ يَقُولُونَ أَفَرَّغْنَاهُ مِنْ قَبْلِ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ

لِنُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَتْهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ

لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٢﴾

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ

مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾

يُدَبِّرُ الْأُمُورَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ

فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤﴾

ذَٰلِكَ عَلَمُ الْقَوْمِ الْغَافِيهِ وَالشَّهَادَةُ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٥﴾

7. Eebaa wanaajiyey abuuridda wax kasta, wuxuuna ka billaabay abuuridda Dadka Dhoobo, (Nabigii Adam ahaa).

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ، وَبَدَأَ خَلْقَ

الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿٧﴾

8. markaas kayeelay faraciisii mid ka soo taxma Biyo tabaryar.

ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ، مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ﴿٨﴾

9. markaas ekeeyey oo ruuxdiisa ku afuufay idiinna yeelay maqal, Aragyaal iyo quluuba, waxyar baadse Eebe ku mahdisaan.

ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ، وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ، قَلِيلًا

مَا تَشْكُرُونَ ﴿٩﴾

10. waxay dhaheen Gaaladii ma marka kaan ku dhexluno dhulka (geeriyoonno) yaa abuurid cusub nala abuurri, saas ma aha ee iyagu la kulanka Eebahood bay ka gaaloobeen.

وَقَالُوا آءِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَأَنَّا فِي خَلْقٍ جَدِيدٍ

بَلْ هُمْ لِبَلَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴿١٠﴾

11. waxaad dhaadaa waxaa idin oofsan (dili) Malaga mowdka laydiin wakiishay markaasaa xagga Eebihiin laydiin celin.

﴿١١﴾ قُلْ يَتُوبُ لَكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي ذُكِّرَ بِكُمْ

ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

12. haddaad arki lahayd marka dambiilayaashu madaxa hoos u dhigi (qiyaamada) Eebahood agtiisa (iyagoo dhihi) Eebahanow waan aragnay waana maqalay ee naceli si aan camalfiican u fallo waan yaqiinay (waxaad arki lahayd wax yaableh).

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُرْسُومِ، تَاكْسُرُاٰءٌ وَسِمَةٌ

عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا

تَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾

13. haddaan doono waxaan siin lahayn (ku toosin lahayn) Nafkasta hanuunkeeda hase yeeshee waxaa hormararay Hadalkaygii in laga buuxin Jahannamo Jinni iyo Insi dhammaan.

وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًىٰهَا

وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ

مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾

14. ee dhadhamiya halmaanshihiinii la kulanka Maalintiinnan (qiyaame) annaguna waan idinka tagaynaa (maanta) ee dhadhamiya cadaabka waaridda camalkiini dartiis.

فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا

إِنَّا نَسِيتُكُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ

الْخُلْدِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

wax walba Eebaa abuuray'wanaajiyeyna abuurkiisa, Nabi Adamna dhoobo ka abuuray Faraciisana Biyo ka ahaysiiyay, ruux, Maqal, Arag iyo caqlina u yeelay, laakiin Dadku waxyar bay Eebe ku mahdiyaan. Gaaladuna waxayba diidi soobixinta iyo la kulanka Eebahood, waxaase dhab ah inay dhiman Eebana ay u noqon Maalinta qiyaame'iyagoo dullaysan oo madaxa raaricin'oo xumaan oo idil qirsan, Eebaha ay warsan in adduunkii dib loogu celiyo si ay camalfiican ufalaan, hasayeeshee calaalac wax uma taro maalintaas'cadaab iyo dulli joogta ah yayna lakulmi. Mujaahid wuxuu yidhi: Malakumowd waxaa lookoobay dhulka oo looga dhigay weel oo kale uu wax ka qaadan markuu rabo. As-Sajdah (7-14).

15. waxaa uun rumayn aayaadkanaga kuwa marka lagu waaniyo aayadaha sujuud la dhaca kuna tasbiixsada mahadda Eebahood iyagoon is kibrinayn (isla waynayn).

16. waxayna ka dheeraataa dhinacyadoodu jifka iyagoo baryi Eebahood cabsi iyo rajaynba waxaan ku arzuqnayna wax ka bixiya.

17. ma oga Nafu waxa loo qariyay kuwaas oo indho ku qaboowsadaan abaal marin waxay camalfalayeen dartiis.

18. ruux Mu'min ah mala midbaa mid faasiq ah, ma eka.

19. kuwa rumeeyay (xaqa) oo camal fiican falay waxay mudan Jannooyinka Ma'wa martiqaad waxay camal falayeen dartiis.

20. kuwase faasiqoobay waxay ku hoyan Naar, markay doonaan inay ka baxaanna waa lagu celin dhexdeeda waxaana lagu dhihi dhadhamiya Cadaabka Naartii aad beenin jirteen.

21. waxaana dhadhansiinaynaa cadaab hoose cadaab wayn kasokow inay noqdaan darteed.

22. yaa ka dulmi badan ruux lagu waaniyay aayaadka Eebihis oo ka jeedsaday xaggeeda, anaguna dambii-layaasha waan ka aarsanaynaa.

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِرُوا بِهَا

خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ

وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾

تَسْتَجِيبُ جُنُوبَهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا

وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿١٦﴾

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً

بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا

لَا يَسْتَوُونَ ﴿١٨﴾

أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ

جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا

أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا

عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهِ تَكْذِبُونَ ﴿٢٠﴾

وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَلْوَنِ دُونَ

الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا

إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْفِقُونَ ﴿٢٢﴾

Habeenka oo lacibaadaysto waxay sabab u noqotaa galidda Jannada Eebe, iyadoo Eebe laga cabsan lana rajayn Xoolahana wax laga bixiyo, kuwaasun wax wayn buu Eebe u darbay. Abuu hurayre waxaa laga wariyay in Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) yidhi: Eebe wuxuu yidhi: Addoomadayda wanaagsan waxaan u darbay waxaan Ili arkin Dhagna Maqlin kuna soo dhicin qalbi Dad. Wuxuuna akhriyay aayadan.

«waxaa sheegay Bukhaari iyo Muslim iyo kuwo kale.» Mana sinna Mu'min wanaagsan iyo Faasiq leexday, Mu'minku Jannuu gali Faasiqana waxaa lagu abaalmarin Naar, waxaana loo soo hormariyaa ciqaabo yar yar ka hor mid wayn bal inay noqdaan. dhabtuna waa inaan cidna ka dulmi bednayn ruux Quraanka lagu waaniyay oo ka jeedsaday wuxuuna la mid noqon dambii-layaasha Eebe ka aarsado.

Qataade wuxuu yidhi: Iska jira ka jeedsashada xuska Eebe, ruuxii ka jeedsada xuskiisa wuxuu kadsoomay kadsoomidda uwayn wuxuuna is waysiiyay iswaysiin daran. As-Sajdah (15-22).

23. dhab ahaanbaan u siinay Nabi Muuse Kitaabkii (Tawreed) ee hashakiyin lakulankiisa waxaana ka yeelay Kitaabkaas hanuunka Banii Israa'iil.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ
مِّنْ لِّقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٣﴾

24. waxaana ka yeelay qaarka mid ah imaamyo ku hanuuniya amarkanaga markay samreen, waxayna ahaayeen kuwa aayaadkanaga yaqiniya.

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ يَا مَعْرِزُ الْمَاصِرُونَ
وَكَأَنزِيلًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٤﴾

25. Eebahaabaana kala bixin dhexdooda Maalinta Qiyaame waxay ahaayeen kuwo isku diidan.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٢٥﴾

26. miyayna ku hanuunin kuwaasi intaan halaagnay hortood oo quruun ah oy socon guryahoodii, taasina waxaa ku sugan calaamado ee miyayna wax maqlaynin.

أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمَا أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِمْ
مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسْجِدِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾

27. miyeyna arkeyn inaan u soo ka xayno Biyaha Dhul abaar ah oon markaas ku soobixino Beero ay wax ka cunaan Xoolahooda iyo Naftooduba miyeyna wax arkaynin.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ
فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ
وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٢٧﴾

28. waxay dhihi waa goorma kala xukuku haddaad run sheegaysaan.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِن كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾

29. waxaad dhahdaa maalinta kala xukunka Gaalada ma anfaco Iimaan-koodu lamana sugo.

قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيْمَانُهُمْ
وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٢٩﴾

30. Ee isaga jeedso oo sug iyana ha sugene.

فَاعْرِضْ عَنْهُمْ وَأَنْظِرْ إِيَّاهُمْ
مُنْتَظَرُونَ ﴿٣٠﴾

Eebe wuxu sheegay inuu diray Nabi Muuse oo siiyay Kitaabkii Tawreed, Nabigana wuxuu faray inuusan shakiyin lakulankiisa, Kitaabkaasuna wuxuu hanuun u ahaa Bini Israa'iil oo qaar kamid ah Imaamyo laga dhigay markay toosnaadeen. Eebaana Dadka kala bixin qiyaamada waxay isku diidanaayeen adduunka, Dadkuna waa inay ku waana qaataan umadihii ka horeeyey ee la halaagay iyo sida Eebe u nooleeyo dhul dhintay oo abaarobay uguna soo bixiyo Cunno lagu noolaado. Tan kale ma habboona in ladadajisto imaatinka Saacadda Qiyaame Illeen markay timaado Gaal wax uma taro rumayne, waxayna ku dhamaatay Suuradu in lala sugo gaalada abaalkooda.

Sufyaan wuxuu yidhi: Saasay noqdeen kuwaasi. Kumana haboona ruux inuu noqdo Imaam lagu daydo intuusan adduunyada iska qabanin.

Mar la waydiiyay Sufyaan hadalkii Sayid Cali: Samirku Iimaanka wuxuu u yahay sida Madaxu Jidhka u yahay wuxuu yidhi: Markay qabsadeen amarka Madixiisii yey noqdeen Madax. As-Sajdah (23-30).

Suurat Al-Axzaab

سُورَةُ الْحَزْنَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. Nabiyow ka dhawrso (ka yaab) Eebe hana adeecin Gaalada iyo Munaafiqiinta, Eebana waa oge falsan.

2. Raacna waxa lagaaga waxyoon xagga Eebahaa, Eebana waxaad camal falaysaan waa ogyahay.

3. Talana Saaro Eebe, Eebaana ku filan wakiile.

4. Mayeelin Eebe Laba qalbi Ruux Laabtiis, mana yeelin Haweenkiina aad dihaaraysaanna (ku dhaaranaysaana) Hooyooyinkiin oo kale, mana yeelin kuwaad sheegateenna Caruurtiinna oo kale, taasi waa hadalka afkiinna uun Eebana wuxuu sheegi xaqa-isagaana ku hanuuniya Jidka (toosan).

5. Ugu yeedha kuwaas Aabayaalkood saasaa ku cadaalo badan Eebe agtiise-hadaydaan aqoonin aabayaalkoodna waa walaalihiinna Diinta iyo Sokeeyihiinna, Korkiinana dhib ma saara waxaad ku gaftaan, hasayeeshee waxay u kasto Quluubtiinu (yaa laydin waydiin) Eebana waa dambi dhaafe Naxariista.

Suuraddan waxaa lagu magacaabaa Suuratu Axzaab, Eebana wuxuu Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u dardaarmay Cabsida Eebe iyo inuusan Adeecin Gaalada iyo Munaafiqiinta, raacana waxa Eebe U waxyooday, talana saarto Eebe isagaa ku filan wixii loo talo saartee. Waxaana jirta inaan Laabu Laba qalbi lahayn. Haweenka lagu sheego inay Hooyo lamid yihiinna Hooya ma noqdaan, Caruurtaad sheegataan idinkood dhalinna Ilmihiinii dhabta ahaa ma aha'ee waa in Aabahood loogu yeedho, Hadaydaan aqoonna waa walaalihiina Diinta Islaamka. Gafna Eebe Dadka uma qabto waxaase loo qabtaa wuxuu qalbigoodu u kaso. Nabigana (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Eebe sarreeye wuxuu umadda ka saamaxay gafka, Halmaanka iyo waxa laguqasbo.

Waxaa wariyey Bukhaari. Al-Axzaab (1-5).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِيعِ الْكٰفِرِينَ وَالْمُنٰفِقِينَ ۗ

إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾

وَاتَّبِعْ مَا وَحَىٰ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ

بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّن قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ ۚ وَمَا جَعَلَ

أَزْوَاجَكُمْ الَّتِي تَطْلَهُنَّ مِن مِّنْهُنَّ أَهْتِكُمْ ۚ وَمَا جَعَلَ

أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ذٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ ۗ وَاللَّهُ

يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٤﴾

أَدْعُوهُمْ لِأَبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ

فَإِن لَّمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ

فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ ۚ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ

فِيمَا أَخْطَأْتُم بِهِ ۚ وَلٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ

وَكَانَ اللَّهُ عَظِيمًا رَّحِيمًا ﴿٥﴾

6. Nabigaa uga Roon (Turid badan) Mu'miniinta Naftooda, haweenkiisuna waa Hooyooyinkood, Qaraabaduna iyagaa qaarkood qaarka kale kaga Mudan Kitaabka Eebe, Mu'miniinta (kale) iyo Muhaajiriinta, inaad wanaag u fashaan gargaarayaashiina mooyee, Xukunkaasna wuxuu ku Qoran yahay Kitaabka.

الَّتِي أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أُنفُسِهِمْ وَأَرْوَاحَهُمْ
أَمْهَنَهُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ
فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ
إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا
كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

7. «Xusuuso» markaan ka qaadnay Nabiyada ballankoodii iyo adiga iyo Nuux, Ibraahim, Muuse iyo Ciise Ibnu Maryam, oo ka qaadnay Ballan adag.

وَلِذَا أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنكَ وَمِنْ نُوحٍ
وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمُ
مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٧﴾

8. si Eebe u warsado kuwa Runlayaasha ah Runtooda, Gaaladana wuxuu u darbay Cadaab daran.

لِيَسْتَلِ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ
عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٨﴾

9. Kuwa (xaqa) rumeeyow xusuusta Eebe siduu idiinku Nicmeeyey, markay Junuud (Askar) idiin timid markaas oon ku diray Dabayl iyadoy aydaan arkayn, Eebana waxaad Camal falaysaan waa arkaa.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أذكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
إِذْ جَاءَ تَكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِم رِيحًا وَجُنُودًا
لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٩﴾

10. xusuusta markay idinkaga yimaadeen Kor iyo hoosba, Indhuhuna Ii-sheen Quluubtuna dhuunta gaadhay Eebana aad u maleyseen malooyin.

إِذْ جَاءَ تَكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ
وَأِذْ رَأَيْتُمُ اللَّامَ بَصِيرًا وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ
الْحَنَاجِرَ وَنَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونًا ﴿١٠﴾

Nabiga rumeyntiisa iyo adeeciddiisa yaa Mu'miniinta uga xaq badan Naftooda. Haweenka Nabigana waa Hooyooyinka Mu'miniinta Qaraabaduna waxay mudan tahay dhawrid. Eebe waxaa kale oo inoo cadeeyey inuu ballan adag ka qaaday Nabiyadii si ay xaqa u gutaan siiba Nabi Muxamad, Nuux, Ibraahim, Muuse iyo Ciise, si ruuxa runlaha ah Khayr loogu abaalmarayo loona warsado, Gaaladana loo Ciqaabo, Eebana Mu'miniintii ree Madiino ee Nabigu la noolaa wuxuu xusuusiyey Dagalkii Xisbiyadu ay dhan kastaba kaga yimaadeen Madiino oo aad loo cabsaday Indhuhuna taagmeen Wadnuhuna Dhuunta yimid, Eebana shar laga malaystay markaas Dabayl iyo Col aan la arkayn Gaaladii Eebe ku diray Mu'miniintiina ugargaaray. Al-Axzaab (6-10).

11. Halkaasaa lagu imtixaamay Mu'miniinta Gilgilid daranna lagu gil gilay.

هَذَا لِكَيْ يُبْلَى الْمُؤْمِنُونَ وَيُرْزَلُوا لِزَلْزَلَةِ الْأَشْدِيدِ ﴿١١﴾

12. Markey Munaafiqiintu lahaayeen iyo kuwa Quluubta ka buka Eebe iyo Rasuulkiisu waxaan dhagar ahayn nooma yaboohin.

وَلَا يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَّرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾

13. markay qayb ka mid ah lahayd ree Madiinow meel aad kunagaataan (goobta) dagaalka ma jirto, ee noqda (xagga Madiino) koox iyaga ka mid ahna waxay idan warsan nabiga iyagoo dhihi Guryihiibaa naga dayacnaa, mana dayacna ee waxaan carar ahayn ma rabaan.

وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ
فَارْجِعُوا وَاسْتَعِذْنَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ الَّذِي يَقُولُونَ
إِنْ يَأْتِنَا غُورَةٌ وَمَا هِيَ بِغُورَةٍ إِنْ يَرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾

14. Haddii loogu soo galo Magaalada dhan kasto, markaas la warsado Gaal-nimo way la imaan lahaayeen, waxaan wax yar ahaynse kuma dhexnagaadeen.

وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ
لَأَنفَعُوا وَمَا تَلَبَّسُوا بِهَا إِلَّا بَسِيرًا ﴿١٤﴾

15. Horay waxay ugu ballantameen inayan cararin, Ballanka Eebana waa lays warsan.

وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا لَ اللَّهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُؤْتُوا
الْأَذْنَ بَرًّا وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا ﴿١٥﴾

16. waxaad dhahdaa carar aad geeri ka carartaan ama dil wax idiinma taro wax yar waxaan ahayna laydiin ku raaxeyn maaayo (adduunka).

قُلْ لَنْ نَنْفَعَكُمْ الْفِرَارَ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ
أَوْ الْقَتْلِ وَإِذَا لَا تَمْنَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٦﴾

17. dheh yaa idinka ilaalin Eebe had-duu dhib idiin la doono, ama naxariis, wax Eebe ka soo hadhay oo sokeeya ama gargaare ahna heli meysaan.

قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا
أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لِمَنْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧﴾

Sida dhabta ahna waa la imtixaanay Mu'miniinta kuwii Niyadda ka bukayna waxay muujiyeen in Eebe Iyo Rasuulkiisu Khiyaameen, waxayna ka codsadeen Saaxiibadood inay Goobta Dagaalka iskaga baxaan kuna noqdaan Magaalada Madiino oo Muslimiintu daafacayeen, qaar ka mid ahna Nabigay fasax warsadeen iyagoo sheegi in Guryuhu ka dayacanyihiin, dhab ahaanna waxay dooni Carar, haddii loo soo galo oo Gaalooba ladhahana way golaan, maxayse nolol adduun taraysaa yaase Eebe ka celin ciddii burisa ballaankiisa, Carar miyaase wax tari Ciddeese Eebe ka sokow Khayr iyo Dhib karta, yaase gargaare ah Eebe mooyee. Al-Axzaab (11-17).

18. Dhab ahaan yaa Eebe u ogyahay kuwa reebayaalka ah (ku cabsiinta dagaalka) oo idinka mid ah iyo kuwa ku dhaha Walaalhooda (munaafiqiinta ah) noo imaadda Dagaalkana ma taagaan wax yar mooyee.

قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّظِينَ مِنكُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ
هَلْهُمْ إِنْسَانًا وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٨﴾

19. way idinkala bakhayli (wanaaga) marka cabsi timaadna waxaad arki iya-goo ku soo eegi indhahooduna wareegi sida mid Geeri hayso, marka cabsidu tagtana waxay idiinkugu Dhibaana Car-rabo afbadan, isagoo idinkala bakhayli khayrka, kuwaasi ma rumeynin (xaqa) waana Hoobiyey Eebe camalkooda arrintaasuna waa u fududahay Eebe.

20. waxay malayn inayan tagayn Xisbiyadu (colalka) waxayna Jecel-yihiin in marka Cololku yimaadaan ay baadiyaha jiraan ay warkiina warsa-daan, hadday idiin joogaana ma dagaa-lameen wax yar mooyee.

Jahaadka iyo Difaaca Dalka Islaamka waa Jid adag'mana aha in Dadka la reebo oo cabsi galin iyo Waswaas iyo Balaayo iyo Baasbaa dhacay lagula dhex jiro Muslimiinta'sidii Munaafiqintii Khayrka la necbayd Mu'miniinta ee Fulayaasha ahaa, indhaha Galka ka rogi jiray sida ruux Sakaraad hayo. marka Nabadda ahna Xan iyo Dhib u la jooga Mu'miniinta, jeclaana in marka Magaalada Madiino iyo Dhulka Islaamka la soo weerari ay baadiyo ku maqnaadaan waydii'ayaana warka Muslimiinta'hadday joogaana wax matareen. Al-Axzaab (18-20).

21. waxaa idinku sugin Rasuulka Ee-be Kudayasho wanaagsan, ruuxii ra-jayn Eebe iyo Maalinta Aakhiro, Ee-bana xusa in Badan.

22. markay Mu'miniintu arkeen Xis-biyadii (colkii) waxay dhaheen kan waa wixii Eebe iyo Rasuulkiisu noogu yaboohaan, runbuu sheegay Eebe iyo Rasuulkiisu, waxaan Iimaan iyo Hogaansan ahayna uma siyaadinin.

23. Mu'miniinta waxaa ka mid ah Rag ka rumeeyey waxay Eebe kula ballan-tameen, waxaana ka mid ah mid Gutay Ballankii (Ajashiisii) waxaana ka mid ah mid sugi mana ayna badalin.

24. in Eebe ka abaalmaryo Runlow-yaasha Runtooda, oo cadaabana Munaafiqiinta, hadduu doono, ama ka

أَشِحَّةَ عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفَ رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ
إِلَيْكَ تَدْرُؤًا يُغَيِّرُ كَالَّذِي يُغَيِّرُ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ
فَإِذَا أَذْهَبَ الْخَوْفَ سَلَفُكُمْ بِالسِّنَةِ حِدَادٍ
أَشِحَّةَ عَلَى الْخَيْرِ أُولَئِكَ لَمْ يُؤْمِسُوا فَأَحْبَطَ
اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٩﴾

يَحْسِبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَدْهَبُوا وَإِنْ يَأْتِ الْأَحْزَابَ
يَوَدُّوْنَ لَوْ أَنَّ لَهُمْ بَأَدُونَ فِي الْأَعْرَابِ يَسْتَلُونَ
عَنْ أَنْبِيَائِهِمْ وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ
مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَن كَانَ
يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾

وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا
اللَّهُ وَرَسُولُهُ، وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، وَمَا زَادَهُمْ
إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴿٢٢﴾

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ
فِيهِمْ مَن قَضَىٰ حُبَّهُ، وَمِنْهُمْ مَن يَنْظُرُ
وَمَا بَدَلُوا أَبَدًا ﴿٢٣﴾

لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ
الْمُنَافِقِينَ إِنْ شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنْ كَانَ

toobad aqbaloo, Eebana waa dambi-dhaaf badane Naxariista.

عَفْوًا رَجِيمًا ﴿٢٤﴾

Waxaa ku waajib ah ruuxa Mu'minka ah inuu ku daydo Rasuulka Eebe Hadalka, Ficilka, Akhlaaqda iyo wax kasta oo wanaag ah, sida samirka, Adkeysiga Jahaadka iyo wixii la mid ah, waxayna calaamo u tahay Eebe ka yaabid iyo darbasho Maalinta Qiyaame'ruuxa Mu'minka dhabta ahna waa inuu Rumeeyaa yabooha Eebe iyo Rasuulkiisa, sida caadada Mu'miniinta waa inay oofiyaan Ballan qaadka Eebe xaataa in xaqa Difaaciisa lagu dhinto'siday faleen Asaxaabtii Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) si Eebe ruux walba u abaal mariyo. Al-Axzaab (21-24).

25. Eebe wuxuu ku celiyey kuwii Gaa-loobay cadhadoodii, wax khayr ahna mayna gaadhin, Eebaana ka kaafiyey Mu'miniinta Dagaal, Eebana waa xooqbadane adkaada.

وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَيْظِهِمْ لَمْ نَأْتِكُمْ إِلَّا خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيمًا ﴿٢٥﴾

26. kuwii u kaalmeeyey ehlu Kitaabka ahaana wuxuu ka soo dajiyey (ka soo saaray) Dhufaysyadoodii, wuxuuna ku tuuray Quluubtooda argagax, koox ka mid ah waad dilaysaan, Kooxna waa Qafaalanaysaan.

وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوا مِنْهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صَيَّاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾

27. wuxuuna idin dhaxalsiiyey Dhul-koodii Guryahoodii iyo xoolahoodii, iyo Dhul aydaan hadda ka hor ku joogsan, Eebana wax kasta (oo uu doono) wuu karaa.

وَأَوْزَنَكُمْ أَرْضَهُمْ وِدْيَتَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَنْطُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٢٧﴾

Eebe wuxuu ka warramay in cadawgii isu soo bahaystay baabi'inta Rasuulka iyo Mu'miniinta Magaalada Madiinana hareereyey ay hongooheen'lana noqdeen cadhadii iyagoon wax gaysan, Mu'miniintiina Eebe ka kaafiyey Dagaal, iyo inuu Yuhuudii ku balan furtay Nabiga iyo Asxaabtiisana laga saaray Dhufaysyadoodii wax la laayay iyo wax la qafaashayna laga dhigay, Dhulkay dulmiga la joogeenna loo soo celiyey Mu'miniinta, Ballan jabinta iyo Khiyaamadana waa shaqada Yuhuudda, waxaana Yuhuud xukun caadil ah ku xukumay Sacad Binu Macaad. Al-Axzaab (25-27).

28. Nabiyoow ku dheh Haweenkaaga haddaad tihiin kuwo dooni Nolosha adduunyo iyo Quruxdeeda kaalaya waan idin gacan marin si quruxsanna idiinsiideyene.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأُزَوِّجَكِ إِنْ كُنْتِ تُرِيدِينَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنْتُهَا فَقَاعًا أَلَيْسَ أُمَّتِكُمْ وَأَسْرِحِكُمْ سَرَّاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾

29. Haddaadse tihiin kuwo dooni Eebe iyo Rasuulkiisa iyo Daartii Aakhiri Eebe wuxuu u darbay Haweenka wanaagga fala oo idinka mid ah ajir wayn.

وَلَنْ كُنْتِ تُرِيدِينَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ فِي الْأُخْرَةِ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

30. Haweenka Nabigow tiinii la timaadda xumaan cad waxaa loo laa-laabi cadaabka arrintaasna waa u fududahay Eebe.

يُنْسَاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَحِشَةٍ مُمَيَّنَةٍ
يُضَعَفُ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ

عَلَى اللَّهِ سِيرًا ﴿٢٠﴾

31. Tiise adeecda Eebe iyo Rasuulkiisa oo camal fiican fasha waxaan siinaynaa Labo ajir, waxaana u darbaynaa Rizqi wanaagsan.

وَمَنْ بَغَتْ مِنْكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعَمَّلْ
صَلِحًا نَوَيْتَهَا أَجْرًا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا

كَرِيمًا ﴿٢١﴾

Aayadahan waxay waanin Haweenkii Nabiga illeen waa banii aadmiye'wuxuuna Eebe kala doorgaliyey inay dhalanteedka adduunka iyo quruxdiisa iyo Eebe iyo Rasuulkiisa iyo Daar aakhiro kala doortaan, oo hadday adduunyo rabaan uu Nabigu si quruxsan u siidayn, hadday wanaag falaana Eebe si fiican ku abaalmarin, tii iyaga ka mid ah oo xumaan cad la timaadana (Eebe waa ka koriyey) si daran loo ciqaabi, tiise Eebe iyo Rasuulkiisa adeecda camal fiicanna fasha Eebe siin ajir badan iyo Khayr. Al-Axzaab (28-31).

32. Haweenka Nabigow ma tihidiin sida Haweenka kale haddaadse dhowrsataan hadalka ha nuglaynina oo uu damco midka qalbiga ka buka, hadal wanaagsanna ku hadla.

يُنْسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ
إِنَّ أَتَقِيْنَ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ

الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٢٢﴾

33. kuna sugnaada Guryihiinna, hana u wareegaysanina (idinko isfaydi) sidii jaahiliyadii horraysay, Salaadana ooga, Sakadana bixiya, Eebe iyo Rasuulkiisana adeeca, Eebe wuxuu uun dooni inuu xumaanta idinkatagsiyo (fogeeyo) dambiga, Ehelubaytkow idinna daahiryeeelo.

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ
الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ

وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ

عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٢٣﴾

34. xusuustana waxa lagu akhrin Guryihiin oo aayaadka Eebe ah iyo Sunada (Nabiga). Eebana waa wax walba oge Xeeldeher.

وَأذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ

اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٢٤﴾

35. Raga Muslimiinta ah iyo Haweenka Muslimaadka ah, Ragga Mu'miniinta ah iyo Haweenka Mu'minaadka ah, Ragga Eebe adeeca iyo Haweenka adeeca, Ragga Runlowga ah iyo Haweenka Runloowga ah, Ragga Samra iyo Haweenka Samra, Ragga u khushuuca Eebe iyo Haweenka u khushuuca, Ragga Sadaqaysta iyo Haweenka Sadaqaysta, Ragga Sooma iyo Haweenka Sooma, Ragga isdhawra iyo

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ

وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِينَ وَالْقَانِينَ وَالصَّادِقِينَ

وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّادِقِينَ

وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ

وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّادِقَاتِ

فَرُوحَهُمْ وَالْحَفِظَاتِ وَالذَّاكِرَاتِ

اللَّهُ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ

Haweenka isdhawra, iyo Ragga imbadan Eebe xusa iyo Haweenka inbadan xusa, wuxuu Eebe u darbay Dambi dhaaf iyo ajir weyn.

مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

Aayadahan waxay si gaar ah u guubaabin una Hanuunin Haweenkii Nabiga ee Joogay Guriga daahirka ah si Haweenka kale ee Muslimiinta ah ugu daydaan'waxaana loo sheegay inayan la mid ahayn Haweenka kale, kana fogaadaan wareeg iyo hadal nugul oo kuwa jirran waxgaliya ee ay hadal wanaagsan ku hadlaan'ayna isasturaan ooyan noqon sidii Jaahiliyadii hore. Nasiib darro waxaa dhacday Jaahiliyad ka daran tii hore oo qaawisay Haweenkii kana dhigtay badeeco la gado, Jidhkooda ka ganacsada, taasina waxay khatar ku tahay nolasha bini aadmiga, Salaad, Sako, Eebe iyo Rasuulkiisa adeecidna laga helo Si Eebe xumaanta uga dheereeyo iyagoo xusuusan Nicmada Eebe Iyo Nabinimada Guryahooda ku sugan iyo Quraanka lagu akhrin'Eebana wuxuu ku abaal marin ajir wayn Muslimiinta, Mu'iniinta dhawrsadaayaashaah, Rumeeyayaasha, Samirlowyaasha, kuwa khushuuca, kuwa Sadaqaysta, kuwa Sooma, kuwa isdhawra iyo kuwa badiya xuska Eebe. Al-Axzaab (32-35).

36. kuma haboona (umana banaana) nin Mu'min ah iyo Haweenay Mu'minad ah Marka Eebe iyo Rasuulkiisu wax kukumayaan Inay khiyaar u yeeshaan amarkooda, ruuxiise caasiya Eebe iyo Rasuulkiisa wuxuu dhumay dhumid Cad.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا ﴿٣٦﴾

37. (xusuuso) markaad ku lahayd kii Eebe u Nicmeeyey, adna aad u nicmaysay (Zayd BinuXaarithah) hayso Haweenaydaada Eebana ka yaab, Naftaadana aad ku Qarinaysay wax Eebe Muujin, ood kana cabsanaysid Dadka (xishoonaysid) Eebaana u muta in laga cabsado (lagana xishoodo) markuu Zayd dantiisii ka dhamaaystayna (isfureenna) aan kuu guurinay si ayan wax dhib ah u ahaanin Mu'iniinta (hadday guursadaan) Haweenka ay fureen kuway Wiilal ka dhigteen (iyagoo dhalin) amarka Eebana waa kii la Fu-liyo.

وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَمُخْفِيَ النَّاسِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ أَنْ تُخْفِيَهِ فَلَئِمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَا كُهَا لِيَكُنْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَجٌّ فِي أَنْزُوجِ أَدْعِيَاءِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾

Aayadda hore waxay caddayn inaan ruuxna u bannaanayn inuu khilaafu waxa Eebe iyo Rasuulkiisu fureen oo xukun ah wax khiyaar iyo door doorasha ahna ayan xaq u lahayn'ruuxii amarka Eebe iyo Rasuulkiisa Caasiya oo khilaafana waa ruuxdhumay oo Jidka xaqaha ka leexday, aayadaha kale waxay ka qisoon in asaxaabi la dhihi jiray Zayd oo Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ka wiil yeeshay waqti hore uu guursaday Haweenay la dhihiJiray Saynab, isna neceen muddo ka dib, markaas uu Nabiga Kala tashaday, Nabiguna faray inuu haysto Xaaskiisa Eebana ka yaabo, haseyeeshee Eebaa Nabiga ku yar canaantay maxaayeelay Eebaa Nabiga tusiyey inuu guursan markay is furaan, si uu caadadii Jaahiliyadda u buriyo, Aayaddana kuma sugno wax warka lagu badiyo'Eebana wuxuu doono yuu xukumaa oo falaa, waxaana waajib ah inaan rumeyno.

Caa'isha waxaa laga wariyey (Eebe haka raalli noqdee) Inay tidhi: Hadduu Nabigu (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee)

Wax loo waxyooday qarin wuxuu qarin lahaa aayaddan. Al-Axzaab (36-37).

38. Nabiga korkiisa dhib ma aha waxa Eebe u Banneyey, waana Jidkii Eebe ee Dadkii tagay ee hore amarka Eebana waa qadar Xukuman.

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ
اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ
وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٨﴾

39. (waxaa amaan mudan) kuwa gaadhsiya (Dadka) Fariimaha Eebe kana cabsada Eebe, oon kana cabsan Axad ka soo hadhay, Eebaana ku filan, Xisaabiye (Kaalmayn).

الَّذِينَ يَلْبِغُونَ رَسُولَ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ
وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكُنْ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾

40. ma aha (Nabiga) Muxamad ah aabaha Ruux rahiina ka mid ah, laakiin waa Rasuulkii Eebe iyo Khatimidii Nabiyada, Eebana wax walba waa ogyahay.

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ
اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾

41. kuwa xaqa rumeeyow xusa Eebe wax badan.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَبِيرًا ﴿٤١﴾

42. weyneeyana Aroortii iyo Galabtii.

وَسَيُجَازِيهِمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٤٢﴾

43. Eebana waa kan idiin naxariista Malaa'igtisuna idiin ducayso, si uu idiin ka bixiyo Mugdiyaasha idiin kuna bixiyo Nuurka, waana kan u Naxariista Mu'miniinta.

هُوَ الَّذِي يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَةٌ لِّمُخْرَجِكُمْ
مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ
رَحِيمًا ﴿٤٣﴾

44. Bariidadoodu Maalintay Eebe la kulmi waa Salaan, wuxuuna u darbay ajir weyn.

يَحْتَسِبُ يَوْمَ يَقُولُ لَهُمُ اللَّهُ سَلِّمُوا لَكُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَزَاءَ كَرِيمًا ﴿٤٤﴾

Wax Eebe xalaalceyey Nabiga wax kama saarra'illeen amarka isagaa iska leh, hor iyo Dibee, waxaana amaan mudan kuwa fariinta xaqa ah ee Eebe gaadhsiya Dadka'kana yaaba Eebe kaliya wax ka soo hadhayna aan ka cabsanayn Eebana ku filan wakiil gargaarah oo xisaabiya, tan kale waxay sheegi Aayadda Afartanaad inuusan Nabigu Aabo u ahayn Ragga ee u yahay Rasuulkii Eebe ee lagu khatimay Nabiyada, Eebana wax walba waa daalacdaa, waase in xuska Eebe la badiyaa Wakhti kasta, si Eebe noogu naxariisto Malaa'igtuna noogu ducayso, Nuurna u helo mugdigana uga baxno, Maalintaan lakulanana uu inoo naxariisto Nabad galyo iyo Ajir wayna inoo siiyo. Al-Axzaab (38-44).

45. Nabiyow waxaanu ku dirray adoo marag ah, oo bishaarayn oo digi.

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا
وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾

46. oo Dadka Eebe ugu yeedhi Idankiisa, oo siraad ifi ah.

وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾

47. ee u bishaaree Mu'miniinta inay xaga Eebe ku leeyihiin fadli (dheeraad) weyn.

وَبَشِيرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا ﴿٤٧﴾

48. hana,adeecin Gaalada iyo Munaafiqiinta,dhibkooda iska gudub (hana u aabayaelin) Eebana talo Saaro isagaa ku filan wakiile.

وَلَا تُطِيعُ الْكٰفِرِيْنَ وَالْمُنٰفِقِيْنَ وَدَعْ اٰذَنَهُمْ
وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ وَكَفَىٰ بِاللّٰهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾

Eebehen wuxuu u diray Dadka dhammaantiis Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) isagoo marag ah oo ubishaarayn Mu'miniinta una digi gaalada, xaqana Dadka ugu yeedhi'Isagoo Nuur cad oon mugdi ku jirin ah, Eebana wuxuu faray inuu u sheego Mu'miniinta wanaaga Eebe u darbay iyo inuusan gaalada iyo Munaafiqiinta warkooda uusan adeecin isagana jeedsado, Eebana talo saarto 'illeen isagaa ku filan talo saarashee.

Cadha Binuu Yasaar waxaa laga wariyey inuu yidhi: Waxaan la kulmay Cabdullaahi Binu Camar Binu Caas, waxaana idhi liga warran tilmaanta Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) Tawreed dhexdeeda 'wuxuuna yidhi Eebaan ku dhaartaye wuxuu ku tilmaamanyahay Tawreed Tilmaamihiisa Quraanka qaarkood. Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Markay soo dagtay aayadda (Nabiyoow anagaa ku diray adoo marag ah..) oo uu ahaa Nabiguna kii faray Cali iyo Macaad (Eebe ha raalli noqdee) inay aadaan Yaman yaa wuxuu ku yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee): Taga Bishaareeyana' hana eryina, Fududeeyana' hana adkeynina' waxaa laygu soo dajiyay (Aayadane). Waxaa wariyey Ibnu Abiixaatim iyo Dhabaraani. Al-Axzaab (45-48).

49. Kuwa (xaqa) rumeeyow hadaad guursataan Haween Mu'minaad ah markaas aad furtaan taabasho horteed, wax cidda ah kuma lihidin korkooda oy tirsan, ee gacan mariya una siidaaya si quruxsan.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنٰتِ
تَطَرَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ
عَلَيْهِنَّ مِنْ عَدُوٍّ تَعْتَدُوْنَهَا فَمَتَّعُوْهُنَّ وَسَرَحُوْهُنَّ
سَرَاحًا جَمِيْلًا ﴿٤٩﴾

50. Nabiyoow waxaan kuu banaynay Haweenkaaga aad sisay meherkoodii iyo waxaad hanatay (Xagga gaalada) oo Eebe kugu soo celiyey, iyo Gabdhaha Adeerkaa, Gabdhaha Eedadaa, Gabdhaha Abtiyadaa, Gabdhaha Habar-yarahaa oo kula soo hijrooday, iyo Haweenay Mu'minaad ah hadday Nafteeda Nabi u hibayso, hadduu doono inuu guursado Nabigu. iyadoo gaar kugu tahay Mu'miniinta ka sokow, waan ognahay waxaan ku faralyeelay Mu'miniinta xagga Haweenkooda, iyo waxa gacantoodu hanato, si aan korkaaga dhib u ahaan, Eebana waa dambi dhaafe Naxariista.

يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّا اَحْلَلْنَا لَكَ اَزْوَاجَ الَّذِيْنَ ءَاْتَيْتَ
اَزْوَاجَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِيْنُكَ وَمَا اَفَاءَ اللّٰهُ
عَلَيْكَ وَبَنٰتِ عَمَلِكِ وَبَنٰتِ عَمَلِكَ
وَبَنٰتِ خَالِكَ وَبَنٰتِ خَالَكَ الَّذِيْنَ هَاجَرَ
مَعَكَ وَاَمْرًا مُّؤْمِنَةً اِنْ وَهَبْتَ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ
اِنْ اَرَادَ النَّبِيُّ اَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَّكَ
مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا
عَلَيْهِمْ فِيْ اَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ
اَيْمٰنُهُمْ لِكَيْلَا يَكُوْنَ عَلَيْكَ حَرَجٌ
وَكَانَ اللّٰهُ عَفُوًّا رَحِيْمًا ﴿٥٠﴾

Aayadahan waxay warrami xagga Guurka iyo Furidda' iyo inaan Haweenay la furay taabasho horteed wax cidda ah korkeeda ahayn, tan kale waxay caddayn waxyaalaha guurka ku saabsan oo Eebe u banneeyey Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe hayelee) iyo Mu'miniinta' wax Nabiga ku Gaar ah iyo wax guud ahaaneedba, iyo meherku yahay lagama maarmaan, siduu Nabigu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) dayday Kaatun Bir ahna ha ahaatee (Meher) kuwana wuxuu isugu guuriyey inuu Quraanka baro, taasina waa xurmeynta Haweenka iyo qaddarintooda. Al-Axzaab (49-50).

51. Waad dib dhigi taad doonto. waadna soo dhaweyn taad doonto oo ka mid ah kuwaad ka fogaatay dhibna korkaaga ma aha. saasaana u dhaw inay indhahoodu qabowsadaan ooyan murugoon oy raali ku noqdaan waxaad siisay dhamaantood, Eebana waa ogyahay waxa Quluubtiina ku sugan, Eebana waa oge Dulqaad leh.

تَرْجِي مَنْ نَشَاءُ مِنْهُمْ وَقَتُوبِي إِلَيْكَ مِنْ نَشَاءٍ
وَمَنْ أَبْغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ
أَدْنَىٰ أَنْ تَقْرَأَ عَيْنَهُنَّ وَلَا تَحْزَنَ ۚ وَيَرْضَيْنَ
بِمَاءٍ آتَيْنَهُنَّ كَلَّهُنَّ ۗ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾

52. kuuma banaana Nabiyow Haweenka (kale) mar dambe iyo inaad Haween kale ku badasho si kasta ood ula yaabto Quruxdooda waxaad hanato mooyee (oo Gaalo laga helo) Eebana wax walba waa ilaaliye.

لَا يَحِلُّ لَكَ الْبَنَاءُ مِنَ الْبَنَاتِ ۖ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بَيْنَ
مِنْ أَنْزَلِجَ ۖ وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ ۖ إِلَّا مَا مَلَكَتْ
يَمِينُكَ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ رَاقِبًا ﴿٥٢﴾

Aayadahan waxay ka warrami Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) iyo Haweenkii-sii, iyo inay Nabiga u banaanayd inuu siduu rabo ulanoolaado Haweenkiisa, si iyaguna ayna u murgin, una raalli noqdaan, Eebana wuu daalacan waxa Quluubta ku sugan. wuxuuna Eebe ku abaalmariey Haweenkii Nabiga inayna Nabiga u bannaanayn Guur Haween kale, iyo inuu furo Haweenkiisa oo kuwo kale ku badalo, maxaayeelay Imtixaanbay soo mareen kana gudbeen waxayna noqdeen Hooyoyinkii Mu'miniinta, saasna waxaa qaba Ibnu Cabaas, Mujaahid, Daxaak, Qataade Xasan, Ibnu Jariir iyo Culimo kale oo badan. Al-Axzaab (51-52).

53. kuwa (xaqa) rumeeyow ha galina Guryaha Nabiga in cunno leydiinku Idmo (yeedho) mooyee idinkoon sugayn Bislaadkiisa. hasayeesh ee marka laydiin yeedho gala, markaad cuntaana socda hanasugina sheeko, Illeen taasi waxay dhibi Nabigee wuuna idinka xishoone Eebese xaqa kama xishoodo, haddaad wax warsataan Haweenka (Nabigana) ka warsada Xijaab gadaashiis. saasaa u daahirnimo badan (ufiican) Quluubtiina iyo Quluubtoodaba, xaqna uma lihidin inaad dhibtaan Rasuulka Eebe ama aad Guursataan Haweenkiisa Gadaashiis waligeed. arrintaasuna way ku wayn tahay Eebe agtiisa.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ
إِلَّا أَنْ يُدْعَبَ لَكُمْ إِلَيَّ ۖ وَإِلَىٰ طَعَامٍ غَيْرَ نَبْطِينَ ۖ إِنَّهُ
وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا ۖ فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا
وَلَا مَسْتَسِينَ ۖ لِحَدِيثٍ ۖ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذَى
النَّبِيَّ ۖ فَيَسْتَحْيَىٰ ۖ مِنْكُمْ ۖ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيَىٰ ۗ
مِنَ الْحَقِّ ۚ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسَأَلُوهُنَّ
مِنْ زَوَاجِهِنَّ ۖ حَبَابٍ ۚ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ
وَقُلُوبِهِنَّ ۚ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ
اللَّهِ ۚ وَلَا أَنْ تَكْفُرُوا بِأَرْوَاحِهِ ۚ مِنْ بَعْدِهِ ۚ أَبَدًا
إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾

54. Haddaad muujisaan wax ama qarisaan Eebe waa wax kaste oge.

إِنْ تَبَدُّوا شَيْئًا أَوْ خُفِّفُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾

55. Korkooda (Haweenka) dhib kama Saarra Aabayaalkood, Wiilashooda, Walaalahood, Wiilasha Walaalahood, Wiilasha Walaashood, Haweenkooda (Mu'miniinta ah) iyo waxay hanatay Gacmahoodu, kana dhawrasada Eebe, Eebe wax kaste wuxuu u yahay Marage.

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي آبَائِهِمْ وَلَا أَبْنَائِهِمْ
وَلَا إِخْوَانِهِمْ وَلَا أُمَّهَاتِهِمْ وَلَا أَوْلَادَهُمْ
وَلَا نِسَاءَهُمْ وَلَا مَمْلُوكَاتِكُمْ إِيمَنَهُنَّ وَأَقْبَنَ اللَّهُ
إِنَّكَ اللَّهُ كَاتِبُ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٥٥﴾

Mahaboona in guriga Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Lays ka galo Idan la'aan iyo isagoon cunto laysugu yeedhin, aadaabtuna waa in marka marti qaadku dhamaado loo fududeeyo Dadka Guriga een sheeko la wadin'Gaarahaan waxaa lagu sii adkeeyey Guryihii Nabiga ee waxyigu ku soo dagayay, Nabiguna uu ka xishoonayay bixinta, Eebese xaqa kama xishoodo, waxaana Asluub fiican ah in marka Haweenka la warsan alaah iyo wax lamid ah laga warsado meel asturan gadaasheed iyo xushmad sidii Haweenkii Nabiga Eebe ku caddeeyey'saasaana qalbiga uroon, mana banaana in Rasuulka Eebe la dhibo ama Haweenkiisii La guursado Gadaashiis, maxaayecelay waa arrin ku wayn Eebe agtiisa, Eebana wax kasta waa ogyahay, hasa yeeshee Haweenka Dhib kama Saarra ragga aan ubanaanayn inay guursadaan sida Aabbe, Wiilkeeda, Walaalkeed, iyo wixii lamid ah sidoo kale Haweenka Mu'miniinta ah ee sharafta leh.

Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Haddii la iigu yeedho Cudud waan ajibi, haddii la iihadiyeeyo Mijinna waan aqbali, ee markaad faaruqdaan wixii laydin ku yeedhay ka fududeeya Qoyska Guriga leh una kala taga Dhulka. wataas asluubta iyo sharafta Islaamku. Al-Axzaab (53-55).

56. Eebe iyo Malaa'igtiisu waxay ku sallin (amaani) Nabiga, ee kuwa (xaqa) rumeeyow ku Salliya korkiisa oo salaama Salaan.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾

57. kuwa dhiba Eebe iyo Rasuulkiisa wuu lacnaday Eebe Adduun iyo Aakhiroba, wuxuuna u darbay cadaab wax dulleeya.

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٥٧﴾

58. Kuwa ku dhiba Mu'miniinta Rag iyo Haweenba waxayan kasbanin waxay xambaarteen Been abuurasho iyo Dambi cad.

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا

59. Nabiyouw ku dheh Haweenkaaga iyo Gabdhahaada iyo Haweenka Mu'miniinta isku dada Shuka-diinna, taasaa idiinku dhaw in laydin aqoonsado oon laydin dhibine, Eebana waa dambi dhaafe Naxariista ah.

وَإِنَّمَا مِينًا ﴿٥٨﴾
يَأْتِيهَا النَّبِيُّ قُلُوبًا لَأُزْجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ
يَذُنِبْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلْبَابِهِنَّ ذَلِكَ آدَقُ أَنْ يَعْرِفَنَ

60. haddayna ka joogin Munaafiqiintu iyo kuwa qalbiga ka buka iyo kuwa Gilgili (Beenta ku faafin) madiino waanu kugu diri kulamana Darsayaan wax yar mooyee.

فَلَا يُؤْذِنَنَّ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾

لَيْنَ لَرَبِّنَا الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَّرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَعُغْنُوكَ

بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾

61. Waana la lacnaday meelkastooy joogaanba hana la qabto oo la dilo Dilmo.

مَلْعُونِينَ اَيْنَمَا تَقِفُوا اخذوا وقتلوا
تفتيلاً ﴿٦١﴾

62. waana sunadii Eebe dadkii horee tagay wax badalina uma heshid Sunada Eebe.

سنة الله في الذين خلوا من قبل
ولن نجد لسنة الله تبديلاً ﴿٦٢﴾

Salliga Eebe waa amaan iyo Naxariis, kan Ma'laa'igtuna Waa duco iyo Dambi dhaaf sida Dadka, aayadduna wuxuu ku faray Eebe Dadka inay ku Salliyaan Nabiga. Salaada dhexdeeda iyo markii la xuso iyo khudbadahana waaba waajib Salligu. Fadli badanbaana ku soo arooray xaalkeeda oo ka midyahay in Nabigu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelec): Kan iigu mudan Dadka Maalinta Qiyaame waa kan ugu badan salligayga. Aayadaha kalana waxay cadayn in kuwa Eebe hadal xun ku dhiba iyo Rasuulkiisa xaqana ka leexda Mu'miniintana dhiba Dambi la'aan ay mudan Lacanad adduun iyo mid aakhiraba, ay xambaarsadeen abuurasho iyo dambi. Haweenkii Nabiga iyo Gabdhihiisii iyo Haweenka Mu'miniinta oo dhan waxaa la faray inay is asturaan, si loo aqoonsado inay sharafleeyihiin oon loo dhibin, Mana haboona waana Munaafiqnimo lacanad lagu muto iyo qabasho iyo Dilba in lala dhex ordo Magaalooyinka Muslimka wax muslimka dhibi oo warbeen ah iyo Dacaayadah, wataas akhlaaqda islaamku iyo Dhaqankiisu Dhabta ah. Al-Axzaab (56-62).

63. Dadku waxay ku warsan Nabiyow Saacadda (Qiyaame) waxaad dhahdaa Cilmigeedu wuxuu jiraa Eebe agtiis, miyaadse ogtahay inay suuroowdo inay Saacaddu dhawdahay.

يستلك الناس من الساعة قل إنما علمها عند الله
وما يدريك لعل الساعة تكون قريباً ﴿٦٣﴾

64. Eebe wuxuu Lacnaday Gaalada wuxuuna u darbay (Naarta) Sa-ciiro.

إن الله لعن الكافرين وأعد لهم سعيراً ﴿٦٤﴾

65. Iyagoo ku waari dhexdeeda wali-good oon helaynna Sokeeye iyo gargaare midna,

خللين فيها أبداً لا يجدون ولياً ولا نصيراً ﴿٦٥﴾

66. Maalinta lagu gagadin Wajigooda Naarta waxay dhihi waan halaagsanaye haddaan Adeecno Eebe oon Adeecno Rasuulkii.

يوم نقب وجوههم في النار يقولون
يا ليتنا أطعنا الله وأطعنا الرسولاً ﴿٦٦﴾

67. Waxayna dhihi Eebow waxaan Adeecnay Madaxdannadii iyo kuwii noowaaweynaa waxayna naga dhumiyeen Jidkii.

وقالوا ربنا إنا أطعنا سادتنا وكبراءنا
فأضلونا السبيلاً ﴿٦٧﴾

68. Ee Eebow Sii kuwaas Laban laab
Cadaab Lacanadwayna Lacnad.

رَبَّنَا آتِنَاهُمْ مِمَّنْ زَعَمْتُمْ مِنَ الْعَذَابِ
وَالْعَنَمُ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾

Sida Aaayado badanba sheegeen Saacadda Qiyaame markey dhici Eebe unbaa og, inay dhawdahayna waa suurowdaa.waana sugantahay, illeen wixii kugu soosocdaba waa dhawyahaye, waxaase loo baahayahay in loo darbado'Macnase kuma jiro in la warsado goortay imaan. Gaalana Eebe wuu lacnaday Ciqaab daranna wuu u darbay iyagoo kuwaari waligood, waxayna ku calaacali inay Khasaareen markay Maqleen warkii Madaxdoodii Jidka xaqa ah ka leexisay'iyagoo warsan Eebe in kuwaas Lacnadi ku dhacdo Cadaabkana loo laab laabo. Taasina waxay ku tusin Xumaanta Saaxiibka qaalloocsan iyo war xun oo la maqlo inay Sabab u tahay Ciqaab daran iyo Halaag ee waa in laga digtoonaado, wanaagana laysku raaco laguna Saaxiibo, Xumaantana laga tago lays kuna maqlin'laguna Saaxiibin' illeen waa lugoooyee. Al-Axzaab (63-68).

69. Kuwa (xaqa) rumeeyow hanoqonina sidii kuwii dhibay (Nabi) Muuse oo Eebe ka bariyeelay waxay (ku) sheegeen, Eebe agtiisana wuxuu ku leeyahay Waji (Sharaf).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَىٰ
فَبَرَأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا ﴿٦٩﴾

70. kuwa (xaqa) rumeeyoow ka dhawrsada Eebe hadal toosanna ku hadla.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾

71. Haydiin wanaajiyo Camalkiinna hana idiin dhaafo Dambigiinee, Ruuxii Adeeca Eebe iyo Rasuulkiisa wuxuu u liibaanay dhab ahaan Liibaan weyn.

يُصَلِّحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾

72. Annagaa u bandhignay Ammaanadda (Cibaadada) Samooyinka, Dhulka iyo Buuraha wayna diideen inay Xambaaraan wayna ka Cabsadeen xaggeeda, waxaase xambaaray Dadka wuxuuna noqday Dulmi badane Jahli badan.

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا
الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾

73. Si Eebe u cadaabo Munaafiqiinta Rag iyo Haweenba iyo Mushrikiinta (Gaalada) Rag iyo Haweenba.uu kana toobad aqbalo Mu'miniinta Rag iyo

لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ
وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ

Haweenba, Eebana waa dambidhaafe
Naxariista.

عَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٣﴾

Waxaa haboon inaan dhibaa la noqonin sidii Gaaladii Dhibtay Nabi Muuse Markuu xishood iyo Sharaf kula dhexnoolaa, Eebana ka fogeeyey Kana Bari yeelay waxay ku sheegeen, Sharafna Eebe agtiisa ugu yeelay. Waana in Eebe laga yaabo hadal run ah oo xaq ahna lagu hadlo si Eebe Dambigeenna u dhaaf, markaan adeecno Eebe iyo Rasuulkiisana aan u liibaano Liibaan wayn.

Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Ruuxii Jecel inuu noqdo kan ugu sharaf badan Eebe Haka yaabo. Hadalka toosanna waa runta iyo xaq. Eebana wuxuu u bandhigay Cirka, Dhulka iyo Buurahaba inay qaadaan Ammaano'taasoo ah Cibaadada iyo waxa lays faray iyo waxa layska reebay'wayse ka cudur daarteen kana Cabsadeen, waxaase xambaaray Dad oo Dulmi iyo Jahli ku dheehan si Munaafiqiinta iyo Gaalada loo cadaabo'Mu'miniintana looga toobad aqbaloo'looguna dambi dhaaf.

Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebekorkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Afar Haddaad haysato wax kaama taaro wixii kaataga oo adduun ah, Ilaalinta amaanaada, Runta Sheekada, Fiicnida Dabecada iyo Xalaal nimada cunnada.

«Waxaa wariyey Imaam Axmed.» Al-Azzaab (69-73).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. mahad Eebaa iska leh ay awood-diisa kujiraan waxa samooyinka iyo dhulka ku sugan, mahadna isagaa muta aakharo iyo aduunba, waana falsame xeel dheer (waxwalba oge).

2. wuxuuna ogyahay waxa dhulka gali iyo waxa ka soobixi iyo waxa ka soodagi samada iyo waxa u kori, waana naxariiste dambidhaafa ah.

3. kuwii gaaloobay waxay dhaheen nooma imaneyso saacadda (Qiyaa-me), waxaad dhaahdaa saas ma aha ee Eebahay baan ku dhaartey way idiin imaan, Eebahay waa wax maqan oge, wax darro la egna kagama qarsoona samooyinka iyo dhulka dhexdooda iyo wax waxaas ka yar iyo wax ka weyn midna, wax walbana kitaab cad bey ku suganyihiin.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿١﴾

يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ
مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَرْجُ فِيهَا وَهُوَ الرَّحِيمُ
الْعَفُورُ ﴿٢﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِنَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي
لَأَتَيْنَنَّكُمْ عَلِيمٌ الْغَيْبِ لَا يُعْزِبُ عَنْهُ مِثْقَالُ
ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ
مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٣﴾

4. Si Eebe u abaal mariyo kuwa ru-meeyey (xaqa) oo camal fiican Falay kuwaasna waxay mudan dambi dhaaf iyo risqi wanaagsan.

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

5. Kuwa u socda iney aayaadkanaga (kaleexdaan)iyagoo u maleyn iney daalin (Eebe) kuwaasi waxay mudan ca-daab daran oo xun.

وَالَّذِينَ سَعَوْا عَلَيْنَا مَعْجِرِينَ
أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رَّجْحِ أَلِيمٍ ﴿٥﴾

6. Waxey arki kuwii cilmiga la siiyeyna (mu'miniinta) in waxa laga soo dajiyey xagga Eebe xaq yahey kuna hanuunin jidka Eebaha adkaada ee la mahdiyo.

وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ
مِن رَّبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطِ
الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٦﴾

Aayadahanu waxay caddeyn in Eebaha cirka iyo dhulka waxa ku sugan xukuma ee maamula oo aakharo iyo aduunba iska leh ay mahadi u sugnaatey, wax kasta oo aduunka ka dhicina uu ogyahey, gaaladuse waxey diidi saacadda qiyaame iyo xaqa, wuuse keeni Eebaha wax walba og si uu u abaal mariyo kuwa wanaaga faley iyo gaaladaba mid walba camalkiis, kuwa xaqa rumeeyeys oo cilmiga la siiyey waxey ogyihiin in quraanku xaq yahey'kuna hanuuniyo wadada Eebe ee toosan. Saba' (1-6).

7. Waxey dhaheen kuwii gaaaloobey maydin tusinaa nin idiin ka warrami in marka laydinkala geeyo (jidhkiina) kala gayn dhamaanteed in abuur cusub leydin abuuri.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَى مَنبِتِكُمْ
إِذَا مَرَّ قَسَمٌ لِّمَنْزِقٍ إِنَّكُمْ لَخَلْقٌ جَدِيدٌ ﴿٧﴾

8. Ma Eebuu ku been abuuran mase wuu waalanyahay, saas ma aha ee kuwaan rumeynin aakhiro waxay ku sugnaan cadaab iyo baadi fog.

أَفَتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ﴿٨﴾

9. Miyeyna arkaynin waxa hortooda ah iyo waxa gadaashooda ah oo samo iyo dhul ah hadaan doono waxaanu la goyn dhulka, mise waxaan ku soo rideyanaa goosimo samada kamid ah arintaasna aayadbaa ugu sugan adoonkastoo towbadkeen badan.

أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ
مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِن شَاءَ نَحْضِفْ بِهِمُ
الْأَرْضَ أَوْ نُسْقِطْ عَلَيْهِمْ كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ
إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّسِيبٍ ﴿٩﴾

10. Dhab ahaanbaan u siinay Nabi Daawuud fadli (dheeraad) xaganaga ah, waxaana nidhi buurahoow la celceliya tasbiixda.shimbiirahowna (la celceliya tasbiixda,) waxaana u jilciney birta.

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا يَجْعَالُ آوِيَّ
مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَالنَّاسَ لَهُ الْحَدِيدُ ﴿١٠﴾

11. Waxaana ku nidhi ka samee diricyada (dharka dagaalka) sugna tixiddeeda wanaagna fala, waxaad faleey-saana waan arkaa.

أَنْ أَعْمَلَ سَيِّئَاتٍ وَقَدَّرَ فِي السَّرِّ وَعَمَلُوا
صَلِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١﴾

Gaaladu had iyo jeer waxay diidaan xaqa kana jeedsadaan, mar waxay inkiraan qiyaamada marna waxay nabiga ku sheegaan been abuurte ama waalli, waxaase jirta iney baadi ku suganyihiin, meyse ku waana qaataan cirka iyo dhulka dhan walba ka jira, haduu Eebe doonana uu dhulka la goyn karo ama cirka ku soo ridi karo, ka dib wuxuu Eebe ka waramay nabi Daawuud si loogu waano qaato iyo in buuraha iyo shimbiruhu la tasbiixsanjireen, Birtanan loo jilciyey si uu uga sameeyo dharka dagaalka, Eebana farey inuu wanaagsameeyo, illeen Eebe wax walba waa arkaaye. Saba' (7-11).

12. Nabi suleymaanna waxaan u Sakhirray dabeysha. kallahaadeedu waa bil, carraabaheeduna waa bil, waxaan u dureeriney il Nuxaas ah (maar) Jinigana waxaa ka mid ah kuwo ku hor shaqeeya idanka Eebe-ruuxii ka mid ah oo ka iilata amarkanaga waxaan dhadhansiineeynaa cadaabka saciir.

وَأَسْلَمْنَا لَهُ الْفِطْرَ وَمِنْ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ
بَيْنَ يَدَيْهِ يُادِنُ رَبَّهُ وَمَنْ يَبْغِ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا
نَذِقُهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿١٢﴾

13. Waxay u sameyn suleymaan wuxuu doono oo mixraabyo (Fooqaq) iyo suurooyin, iyo xeedhooyin dar oo kale ah, iyo dharyo sugan, waxaana ku nidhi fala ehelka Daawuudow mahadnaq. waxaana yar adoomadayda shu-griga badan.

يَعْمَلُونَ لَهُ، مَا يَشَاءُ مِنْ مَحْرُوبٍ وَمَنْ يُبْتَغِ وَيَجْفَانِ
كَالْجُؤَابِ وَقُدُورٍ أَسَيْتَ أَعْمَلُوا آلَ دَاوُدَ
شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٣﴾

14. Markaan geerida ku xukunay Nabi suleymaan wax tusiyeey geeridiisa ma jiro oon ahayn aboorka cunay ushiisa, markuu dhacay yaa waxaa u cadaaday jinigii hadey waxa maqan ogyihiin ineyna ku nagaadeen cadaab wax duleeya (shaqadiisa darteed).

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَىٰ مَوْتِهِ
إِلَّا دَابَّةٌ أَلَّ الْأَرْضَ تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ
فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ أَن لَّو كَانُوا يَعْلَمُونَ
الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾

markuu Eebe sheegay qisadii Nabi Daawuud iyo waxa Eebe siiyey wuxuu raaciyey qisadii wiilkiisa Nabi suleymaan ahaa iyo in Eebe u sakhiray dabeysha oo orod dheer kallahaad iyo carraababa mid walbana ay ku goyn in bil loo socdo maartana loojilciyey, jinigana ku shaqayn jiray, amarka Eebe iyagoo usameyn guryo iyo sawirro iyo weelal iyo daryo waawayn, farayna Daawuud iyo ehelkiisa iney Eebe ku mahdiyaan, in kastoo dad mahad naqaa yaryahay, Jiniguna inkastoo uu sheegaanayey inuu ogyahay waxa maqan hadana waxaa ka qarsoomay geeridii Nabi suleymaan oo sii dibay shaqada ugu jireen, ilaa ushii uu ku tiirsanaa aboor cuno oo dhaco, haday waxa maqan ogyihiin ma ayna wadeen shaqadaas adag, waxaana inagu waajib ah inaan rumeyno qisadaas Nabiyada sida quraanku inoo sheegay. Saba' (12-14).

15. Guryihii reer sabaad waxaa ku sugnayd calaamo. Beeraana ka xigay xagga midig iyo xagga bidixba, waxaana Eebe ku yidhi cuna risqiga Eebihiiin kuna mahadiya, waa balad wanaagsan iyo Eebe dambi dhaafbadane.

16. Wayse jeedsadeen. waxaana ku diray daad daran, waxaana ku badaley labadoodii beerood beero kale oo geedo khadhaadh iyo qoryo iyo sidri yar ah.

17. Sidaasaana ku abaalmarinay gaalnimadoodii darteed, abaalmarin xunna waxaan abaal marinaa kuwa gaalnimada badan.

18. Waxaana yeeley dhexdooda iyo magaaloyinkii barakeysnaa (Yaman iyo Qudus) magaaloyin muuqdo waxaana qadaray socodkooda, waxaana ku nidhi ku socda dhexdeeda habeen iyo maalinba idinkoo aamin ah.

19. Waxayse dhaheen Eebow noo kala fogee socodka, wayna dulmiyeen naftooda. waxaana ka yeelay wax lagu sheekeysto.

waana kala goyney, sidaasna waxaa ugu sugan calaamo ruux kastoo Samir-badanoo Mahadin badan.

Saba waxay aheyd dowlad ka dhisneyd Yaman oo Eebe nimco siiyey dadkeeda'uuna faray inay cunaan nimcada Eebe kuna mahdiyaan, caabudaana, weyse inkireen oo xaqa ka jeedsadeen, markaasaa Eebe ku ciqaabay inuu ku siidaayo daad daran oo maansheeyey biyo xidheenka ma'ribna kharibey' markaasey u kala tageen aduunka'beerahoodii fiicnaana lagu badalay geedo khadhaadh oo xun.

Kibirkooodii dartiis yaana saas loogu abaalmariyey, tan kale markii Eebe ugu nicmeeyey magaaloyin is haya oy ku nastaan safarkooda xagga shaam yey warsadeen in loo kala fogeeyo, markaas Eebe kala diray kana yeeley wax lagu sheekeysto. Saba' (15-19).

20. Dhab ahaan waxaa ku rumoobey gaalada korkooda Iblis Malihii-sii, wayna raaceen wax yar oo ka mid ah oo mu'min ah mooyee.

21. Mu'miniinta awood kuma laha ibliis wax kalana uma aanaan yeelin inay kala muuqato ruuxa rumeeyey Aakhiro iyo kan ka shakisan xaggeeda. Eebahaana wax walba waa ilaaliye.

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ
وَسِمَالٍ كُلُّوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ بَلَدَةٌ
طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾

فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ
وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِ أُكُلٍ خَمْطٍ
وَأَثَلٍ وَشَيْءٍ مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾

ذَلِكَ جَزَاءُ الْكُفْرِ
وَهُلْ تُجْرَىٰ إِلَّا الْكُفُورُ ﴿١٧﴾

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَىٰ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا قُرَىٰ
ظَاهِرَةٌ وَقَدَرْنَا فِيهَا السَّيْرَ وَإِنَّا لِبَالِي
وَأَيَّامٍ آمِنِينَ ﴿١٨﴾

فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَقْنَاهُمْ كُلَّ مَضْرُوقٍ
إِن فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿١٩﴾

وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِلَهِسَ ظَنُّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا
مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ
مَنْ يُّؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾

22. Waxaad dhahdaa u yeedha ku-waad sheegateen Eebe ka sokow (iney ilaahyihiin) kuma hantaan darro wax la eg samooyinka iyo dhulka mid-na, wax wadaag ahna «shirkadna» kumaleh dhexdooda Eebe wax u kaalmeeyana kuma laha khalqiga.

23. Kumana anfacdo shafeeco Eebe agtiisa-ruuxuusan idmin. Markase laga faydo argagaxa quluubtooda waxay dhihi muxuuyidhi Eebihiiin, markaasey dhihi kuwa shafeeci wuxuu yidhi xaq waana Eebaha sarreeya. ee weyn.

قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ رَعَيْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ
وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكَ
وَمَا لَهُمْ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾
وَلَا تَنْفَعُ الشَّفِيعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ.
حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ
قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾

Ibiis lacanadi ha ku dhacdo wuxuu ku dhaartey inuu galaafan waxbadan oo dadka ka mid ah, waxaana raacay wax badan, mu'miniinse awood kuma leh inuu duufsado Eebana wax walba waa awoodaa ee waxuu saas ufalay imtixaan iyo inay kala muuqdaan mu'miinta iyo gaaladu. Wax cirka ama dhulka maamulkooda Eebe la wadaagana ma jiro wax Shafeecina ma jiro idanka Eebe La'aantiis. Eebana had iyo jeer xaq iyo runta yuu sheegaa, waxaana sugnaaday in Eebe u dhihi Rasuulka naxariis iyo nabad galyo korkiisa hayecele, qiyaamada madaxa kor u qaad oo dhex waa lagu maqliye oo warso waa lagu siine oo shafeec waa lagaa shafeeco aqbalaye. Saba' (20-23).

24. Waxaad dhahdaa yaa idinka ar-saaqa samooyinka iyo dhulka, waxaad dhahdaa Eebe, anaga iyo idinka mid un-baa hanuunsan ama baadicad ku sugan.

25. Waxaad dhahdaa laydin warsan mahayo waxaan dambaabney anagana nalama warsado waxaad camalfa-leysaan.

26. Waxaad dhahdaa waxaa ina kulmin Eebaheen, markaasuu ina kala xukumin si xaq ah. waana caadil wax walba og.

27. waxaad dhahdaa i tusiya kuwaad Eebe haleeshiiseen oo shurako ah (wax la wadaago) saas ma aha ee Eebe waa adkaade falsan.

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
قُلْ لِلَّهِ وَإِنَّا أَوْلِيَاكُمْ لَعَلَّٰ هُدًى
أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾
قُلْ لَا تَسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا
وَلَا تَسْأَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾
قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبَّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ
وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾
قُلْ أَرُونِي الَّذِينَ ادَّعَيْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ ۗ كَلَّا بَلْ
هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

Eebaa dadka iyo khalqiga kalaba ka arsaqa cirka iyo dhulka, gaaladii horana haddii la warsado saasey ku jawaabi jireen, ileen waxkale oo roobkeena ama doog soo bixiya majiraane. Xaquana waa mid kaliya, dambi ruux faleyna cid kale lama warsado Eebana wuxuu kulmin dadka maalinta qiyaamaha'wuxuuna u kala xukumi si cadaalad ah, wax Eebenimada la wadaagana ma jiro, waxay gaaladu caabudi oo Eebe ka soo hadhayna dhammaan waa wax kama jiraan beenbeen ah. Saba' (24-27).

28. Kuu maanaan dirin waxaan dadkoo dhan ahayn. adoo u bishaaraynaya Mu'miniinta, una digi gaalada, laakiin dadka badidiisu ma oga.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

29. Waxayna dhihi waa goorma yaboohaasi (soobixinta) hadaad run sheegaysaan.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾

30. Waxaad dhahdaa waxaa idiin sugnaaday Waqti aydaan saacad ka dib dhacaynin kana hor dhacaynin.

قُلْ لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَجِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً
وَلَا تَسْتَفِيدُونَ ﴿٣٠﴾

31. Waxay dheheenna kuwii galoobay rumeynmayno quraankan iyo kuwii ka horreeyey midna. hadaad arki lahayd daalimiinta oo taagan Eebe agtiisa (qiyaamada) oo qaarkood qaarka kale hadal u celin ooy ku dhihi kuwii raaciyadda ahaa kuwii madaxda ahaa ee isla wayna, hadaydaan jirin waxaan ahaan laheyn Mu'miniin. (waxaad arki laheyd arin weyn oo lala yaabo).

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا الْقُرْآنِ
وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَى إِذِ الْقُلُوبُ
مَوْقُوفَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ
إِلَى بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتَضَعَفُوا
لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا الْوَالَا أَنْتُمْ لَكُمْ آيَاتُ مَوْمِنِينَ ﴿٣١﴾

Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu Eebe u diray dhamaan khalqiga 'si uu ugu bishaareeyo uguna digo, inkasta oo gaaladu diideen. Waxaana sugnaatay in Rasuulku (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) yidhi: (Waxaa la iibixiyey Madow iyo casaanba) « Bukhaari iyo Muslim yaa Jaabir binu Cabdullaahi ka wariyey. » Qiyaamada waqti bay leedahay ayna ka dib dhacayn kana hormarayn, Quraanka iyo kutubtii ka horraysayna Gaaladii way diideen oo beeniyeen, muxuuse utari calaal markay Qiyaamda tagaan Eebe agtiisa ooy doodaan Raaciyey iyo Madaxba. Saba' (28-31).

32. Kuwii iskibriyey (Madaxdii) waxay ku dhaheen kuwii tabarta yaraa (Raaciyaddii) ma anagaa idinka celinay hanuunka markuu idiinyimid saas ma aha ee idinkaa danbiilayaal ahaa.

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضَعَفُوا
أَنْتُمْ صَدَدٌ نَكْرٌ عَنِ الْهَدَى بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ
بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾

33. Kuwii tabarta yaraa (raaciyaddii) waxay ku dhaheen kuwii iskibriyey (Madaxdii) saas ma aha ee waxaa hanuunka naga celiyay dhagartii Habeen iyo Maalinba markaad nafarayseen inaan Eebe ka gaalowno una yeelo shariigyo, Waxay qarsadeen qoomamo markay arkeen cadaabka, Waxaana yeelay kuwii gaaloobay

وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضَعَفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا
بَلْ مَكْرٌ آلِيلٌ وَالنَّهَارُ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ
وَنَجْعَلَ لَهُمْ أَدْدًا وَأَسْرُوا أَلْتَدَامَةُ لَمَّا رَأَوْا
الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَعْتَلَّ فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا

luquntooda Biro Naar ah. Miyaa laga abaalmarinin gaaladu waxay camal faleen mooyee.

هَلْ يُحْزِنُونَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٦﴾

Sida aayado badanba caddeeyeen Maalinta Qiyaamo Nafwalba waxay iska fageyn Danbiga Ruuxakale, aayadahanna waxay cadayn in Maalinta Qiyaame ay doodi dhexmari Madaxdii iyo kuway xukumi jireen ee xaqa ka leexday'oo raacyiaddii ay eersan Madaxdii markey arkaan dhibaataada Qiyaamaha iyo Cadi-baada daran'iyago sheegi hadayna Madaxdaas baasi jirin ooyan Xaqa ka leexinin inay toosnaanla-haayeen, haseyeeshee waxay ugu jawaabeen kuwii madaxda ahaa ineyna dhuminin iyagu ee ay ahaayeen kuwo iskood u xun, dharaartaana way qoomamooden markay arkeen Cadaabka loo darbay, maxayse anfici qoomamo markaas oo kale, taasina waxay kadigi inaan Xumaan iyo Eebe Caasi laguraacin laguna adeecin Cidna. Saba' (32-33).

34. Magaalo kasta oo aan dige (Nabi) u dirro waxay dhahaan kuwoodii loo nicmeeyay anagu waxa laydiinku soo diray waan ka gaalownay.

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّبِيٍّ إِلَّا قَالَ مَثَرُوهَا
إِنَّا بِنَاؤُكُمْ أَرْسَلْتُمْ بِهِ كُفْرًا ﴿٣٦﴾

35. Waxayna dhaheen anagaa xoolo iyo Caruurba idinka badan, nalamana cadaabay.

وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا
وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٣٥﴾

36. Waxaad dhahdaa Eebahay wuxuu u fidiyaa rizqiga ruuxuu doono, wuuna ku cidhiidhiyaa ruuxuu doono, laakiin dadka badankiisu ma oga.

قُلْ إِنْ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

37. Ma aha xoolahiinnu iyo caruurtiinnu kuwii noo kiin dhaweeya, hase yeeshee ruuxii rumeeya (xaqa) oo camal fiican fala, kuwaas waxaa u sugnaaday abaalmarin labalaab ah camalkooda dartiis, waxayna ku aamin noqdaan qawlado janno.

وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ عِندَنَا
زُلْفَىٰ إِلَّا مَن ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ
هُمْ جَزَاءُ الصَّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ
ءَامِنُونَ ﴿٣٧﴾

Aayadahan ookale waa ku badanyihiin Quraanka Nabigaana lagu calooladkayn, waxaana caado ah in dadku markay dhargaan ay kibraan xaqana diidaan 'kuwuuse Eebe doono wuu ka sooreebaa, Carruur iyo Xoolana wax lagu faano ma aha 'maxaayeeley kuma tusiso Jeclaanta Eebe'cadaabna kaafuranmayse, Risqiguna Eebe awoodiisa yuu ku jiraa, ciduu doonana wa u waacsin, ciduu doonana wuu ku cidhiid-hye, imtixaan dartiis'waxaase Eebe loogu dhawaadaa rumayn xaqa iyo camal fiican, kuwa saas falana waxay ku aamin noqon Jannada Eebe qawladaheeda, waxase muhimka ah waa in la ogaado inuusan ahayn qimuhu xoolobadan, caruur, Madaxtinimo iyo hodantinimo addun ee sharaf iyo wanaag waa xaqoo lagu tooso iyo wanaag Jacayl. Saba'(34-37).

38. Kuwa u socda ka (reebidda) aayaadkanaga iyagoo isleah Eebe daaliya, kuwaas waxaa lagu kulmin ca-daab.

وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي ءَايَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ
فِي الْعَذَابِ مُخَضَّرُونَ ﴿٣٨﴾

39. Waxaad dhahdaa Eebahay wuxuu risqiga u fidiyaa cidduu doono oo addoomadiisa ka mid ah, kuu doonana wuu ku cidhiidhyaa, waxaad bixisaan oo kastana Eebaa idiin bedeli, Eebena isagaa u khayroon wax wax arsaqaq.

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
وَيَقْدِرُ لَهُ، وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ،
وَهُوَ خَيْرُ الرَّزُقِينَ ﴿٣٩﴾

40. Xusuuso maalinta uu Eebe kulmin dhamaan gaalada, markaas uu ku odhan malaa'igtiisa kuwani ma idinkay idin caabudi jireen.

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ
أَهْوَأَ لِي أَنْ أَكْفُرًا فَأَيُّ الْعِبَادِ لِي جَاهِلٌ
أَهْوَأَ لِي أَنْ أَكْفُرًا فَأَيُّ الْعِبَادِ لِي جَاهِلٌ ﴿٤٠﴾

41. Markaas ay dhihi adaa ceeb ka fog Eebow, adaa gargaarahanaga ah iyaga ka sokay, waxayse caabudi jireen Jinni badidoodna isagay rumaysnaayeen.

قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِسْنَا مِنَ الدُّنْيَا مَمْلُوكٌ
لِمَن لَّدُنْكَ أَكْثَرُ هُمْ يَمُوتُونَ ﴿٤١﴾

42. Maantase «Qiyaamada» uma hanato qaarkiin qaarkakale nacfi iyo dhib midna. waxaana ku dhahaynaa kuwii dulmi fallay dhadhamiya cadaabka naartaad beeninayseen.

فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُم لِبَعْضٍ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا
وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ
النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهَا تُكْفِرُونَ ﴿٤٢﴾

Diinta Eebe waa xaq waafaqsan abuuridda dadka wanaagsan, ciddiise isku dayda inay la dagaalanto dadkana ka celiso isagaa lugooyo ku dhici kuna dambayn Cadaab iyo halaag, tan kale ruux kasta oo Eebe risqi badan siiyay ama ku cidhiidhyay oo wax bixiya Eebe wuu u badali oo wax khayrleh yuu u daba marin. Eebe kaliya yaana muta cibaado maalinta Qiyaamana waxa la soo kulmin Caabudihii iyo la caabudihii Eebe ka soo hadhay waxna isuma tarayaan' Naarbaana lagu abaal marin, kuwaan in la caabudo Raalli ka ahayne kuma jiraan. Saba' (38-42).

43. Marka lagu akhriyo korkooda aayaadkanaga waxay dhahayaan kani ma aha mid dooni inuu idinka iilo waxay Aabbayowgiin caabudijireen mooyee, waxayna dheheen kan (quraanku) ma aha waxaan beena-buurasho ahayn, waxayna dhaheen kuwii Gaalobay Xaqu markuu u yimid kani waxaan sixir muuqda ahayn ma aha.

وَإِذْ أَنْتَلَى عَلَيْهِمْ إِبْنَتَايَ نَدَتِ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا لَرَجُلٍ
يُرِيدُ أَنْ يَبْغِيَ كَرْمًا كَانَ عِبْدًا أَبَاؤُكُمْ وَقَالُوا
مَا هَذَا إِلَّا آلَافِكُمْ فَتَرَىٰ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ إِنَّ هَذَا إِلَّا أَسْحَرٌ مُّبِينٌ ﴿٤٣﴾

44. Ma aanaan siinin Kutubo ay akhriyaan, umana aanaan dirin xagooda dige kaa horreeyay (Carabta).

وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا
إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ ﴿٤٤﴾

45. Waxay beeniyeen (xaqa) kuwii ka horreeyayna, mana gaadhin (kuwii Nabiga beeniyay) Toban meelood meel

وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَّغُوا مَعَشَارَ

waxaan siinay kuwaas, waxayna beeniyeen Rasuuladaydii. Sayse noqotay ciqaabtaydii (aan ciqaabay kuwaas xaqa beeniyay).

مَا آتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رَسُولِيْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيْرٍ ﴿٤٥﴾

Eebe wuxuu ka warrami gaaladii iyo siday ciqaab daran u muteen markay beeniyeen xaqii Nabiga loo soo dhiibay, ayna afxumeeyeen Nabigii (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) kuna sheegeen inuu ka leixin waxay Aabayooogood caabudi jireen, ayna ku sheegeen been abuur iyo sixir, taasna waa caadada jaahiliinta aan fikiraynin, Xaqana aan dhab u eegaynin, waxayna ahaayeen intaan Nabiga loo dirin kuwo jeclaa in wax u diga loo soo diro 'maxaayeelay kitaab iyo Nabi midna horay uma lahayn, waxaase roonayd inay kuwaano qaataan gaaladii ka horeeysay ee xaqa beeniyey kana xoogbadnaa iyaga Eebana ciqaabay. Saba' (43-45).

46. Waxaad dhahdaa Nabiyow mid kaliya yaan idinku waanin inaad u jahaysataan Eebe laba labo iyo mid mid markaasna aad fikirtaan inaan saaxiibkiin «Nabiga muxamed ah» uusan waallayn, uudihiinna cadaab daran hortiiisna uu yahay,

﴿٤٦﴾ قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُكُمْ يَوْمَ يَدْعُوكُمْ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَشْنَىٰ وَفَرْدَىٰ ثُمَّ لَنْ نُفَكِّرُوْا مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ حِجْرَةٍ إِنَّ هُوَ الْوَالِيُّ بِكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيْدٍ ﴿٤٦﴾

47. Waxaad dhahdaa Nabiyow idiinma warsanin ujuuro idinkaase iskaleh (hadii laydin warsado). Ujuuradayda Eebe unbaa isiin, wax walbana Eebe wuu daalacan.

﴿٤٧﴾ قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنَّ أَجْرِيْ أَلَا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾

48. Waxaad dhahdaa Eebelay xaquu soo dajiyaaan (Xumaanta ku baaabi'iyaa) waana wax maqan oge badane.

﴿٤٨﴾ قُلْ إِنْ رَبِّيْ يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَمَ الْغُيُوْبِ ﴿٤٨﴾

49. Waxaad dhahdaa xaqii waa yimid, baadhilna waa tirtirmay,

﴿٤٩﴾ قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبَدِّلُ الْبَطْلَ وَمَا يُعِيدُ ﴿٤٩﴾

50. Waxaad dhahdaa haddaan dhumo waxaan uun u dhumay naftayda, haddaan hanuunana waa wixii Eebe ii waxyooday, sababtiisa Eebe waa maqli dhawe.

﴿٥٠﴾ قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِيْ وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فِيمَا يُوحَىٰ إِلَيَّ رَبِّيْ إِنَّهُ سَمِيْعٌ قَرِيْبٌ ﴿٥٠﴾

Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee), wuxuu Eebe faray inuu gaalada ku yiraahdo waxaan idiinku waanin inaad labo labo iyo mid mid u fikirtaan si aad u ogaataan inuusan Nabigu waallayn ee u ka digi cadaab daran, wax xoolo iyo ujuura ahna uusan warsanaynin, ee ujuuradiisu Eebe xagiisa tahay illeen Eebaa wax walba u marag ah oo daalacane' xaqana Eebaa ku baabi'iya xumaanta iyo baadhilka. Nabiguna ma dhunsana, haddiibase la qadaro inuu dhunsan yahay isagay dhibi, hadduu xaq ku taaganyahay waana dhabtee waana waxyiiga iyo mahada Eebee maxay gaalo samayn'Eebena wuu maqli dhawyahayna. Saba' (46-50).

51. Hadaad arki lahayd Nabiyoow markay argagaxaan gaaladu oo meeley u cararaan jirin oo meel dhaw laga qabto, (waxaad arki lahayd arrin wayn).

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فِرْعَوْنُ فَلَا فُتُورَ وَأَخَذُوا مِن مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾

52. Waxay dhihi markaas waxaan rumaynay (xaqa) xagay uga ahaan inay meel fog wax ku qaataan (rumayn).

وَقَالُوا أَمْ آتَيْنَاهُمُ التَّنَادُشَ مِن مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

53. Dhab ahaanna waa iyagii uga gaaloobay xaqa, horay ay ka tuurayeen waxayn ogayn meel fog.

وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِن قَبْلُ وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ مِن مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

54. Waana la kala ooday iyaga iyo waxay doonayeen sidii lagu falay kuwii la midka ahaa ee ka horeeyay, waxayna ahaayeen kuwo shaki daran ku sugan.

وَجِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُّبِينٍ ﴿٥٤﴾

Qiyaamadu waa maalin daran, oo dhib iyo shiddo badan lagana argagaxo, markase gaalada si kada ah loo qabto, waqti wax la rumeeyana dhamaaday oo fogaaday illeen aduun kiibay ahayde, iyana waa kuwii adduunka ku gaaloobay ee xaqa beeniyey ee jaahilnimo iyo waxwalba oo xumaan ah ku sheegay waxay jeclaaeyenna la kala dheereeyo oo lakala awdo sidii lagu falay kuwii la midka ahaa ee ka horeeyey illeen xaqay shakiyeene, muxuu tari calaalal iyo catow, ruuxii aqli lehse waa inuu xaqa si fiican ugu taagnaado, si uu u nabadgalo. qataade wuxuu yidhi iska jira shaki illeen ruuxii shaki ku dhinta waa lagu soo bixin, ruuxi yaqiin ku dhinta waa lagu soo bixine. Saba' (51-54).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Mahad Eebaha billaabay «abu-buuray» samooyinka iyo dhulka yaaleh kana yeelay Malaa'igta fariinwade oo garbolabo labo ah iyo saddex saddex iyo afar afar ah leh, wuuna siyaadiyaa Eebe abuuriduu doono, Eebana wax walba uu doono wuu karaa.

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَكِ كَرِيمِ
رَسُولًا أَوْسَىٰ أَجْنَحَهُ مَشَىٰ وَتِلْكَ أَرَبُ الْعَرْشِ الْعَلِيِّ
مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

2. Wixii Eebe dadka ugu nicmeeyo oo naxariis ah wax celin karaa majiro, wuxuu celiyaana wax siidayn kara ma jiro dabadiis, waana adkaade falsan.

مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِن رَّحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا
وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِن بَعْدِهِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

3. Dadow xusuusnaada nicmada Eebe ee korkiina ah, abuure kale ma jiraa oo Eebe ka soo hadhay oo idinka arsuqi samada iyo dhulka. Eebe mooyee ilaah kale majiro ee xaggee laydiin ka iili xaq.

يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ
عِندَ اللّٰهِ يَرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالاَرْضِ لَا اِلٰهَ
اِلاَّ هُوَ فَاَنْتُمْ تَكْفُرُوْنَ ﴿٣﴾

Eebahe cirka iyo dhulka abuuray ee malaa'igta diray waxwalbana kara yaa mahad mudan'kхайrkuu keenana wax celin kara majiro, wuxuu reebana wax keenikaraa ma jiro, dadkana waxaa waajib ku ah inay xusuustaan Nicmada Eebe iyo inaan Eebe mooyeen cid kale wax ka arsuqaynin cirka iyo dhulka. Ibnu cabaas (Eebe isaga iyo Aabihiisba ha ka raali noqdee) wuxuu yidhi ma aqoonin macnaha faadhir intaan uga imaado Laba nin oo ka mid ah baadiyaha Carbeed oo ku doodi ceel oo mid kood ku yidhi kii kale Anaa fadhiraay (Bilaabayqodidda). Faadhir (1-3).

4. Hadday ku beeniyaan waxaa dhab ahaan loo beeniyay rasuulladii kaa horreeyay, Eeba xagiisaana loo celin umuuraha.

وَإِنْ يَكْذِبُوْكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِّنْ قَبْلِكَ
وَاللّٰهُ يَرْجِعُ الْاُمُوْرَ ﴿٤﴾

5. Dadaw yabooha Eebe waa xaq ee yayna idindhagrin nolasha aduunyo-yuuna idinkudhagrin Eebe ku dhaaris badane (shaydaan).

يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرُّكُمْ الْحَيٰوةُ
الدُّنْيَا وَلَا يَغُرُّكُمْ بِاللّٰهِ الْغُرُوْرُ ﴿٥﴾

6. Shaydaanku waa colkiin ee idinna col ka yeessa, wuxuuna idiin ku yeedhi uun xisbigiisa si ay asaxaabta Naaarta saciiru u noqdaan.

اِنَّ الشَّيْطٰنَ لَكٰرِعُوْدٌ فَاتَّخِذُوْهُ عَدُوًّا اِنَّمَا يَدْعُوْا
حِزْبَهُ لِيَكُوْنُوْا مِنْ اَصْحٰبِ السَّعِيْرِ ﴿٦﴾

7. Kuwii gaaloobay waxay mudan caaab daran, kuwii xaqa rumeeyay oo camal fiican falayna waxay mudan dambi dhaaf iyo ajri wayn.

الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَهُمْ عَذٰبٌ شَدِيْدٌ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا
الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّاَجْرٌ كَبِيْرٌ ﴿٧﴾

8. Ruuxse loo qurxiyay camalkiisa xun oo u arkay inuu fiicanyahay (ma lamid baa kaan saas falin), Eebe cidduu doono yuu dhumiyaa Ruuxuu doonana wuu Hanuuniyaa ee yeyna Naf-taadu ku tagin walbahaarkooda, Eebe waa ogayahay waxay samayne.

اَفَمَنْ زَيْنَ لَهُ سُوْءَ عَمَلِهٖ فَرَّاهُ حَسَنًا اِنَّ اللّٰهَ يَصِلُّ
مَنْ يَّشَاءُ وَيَهْدِيْ مَنْ يَّشَاءُ فَلَا تَذٰهَبُ نَفْسًا
عَلَيْهِمْ حَسْرَةٌ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ بِمَا يَصْنَعُوْنَ ﴿٨﴾

Eebaheen had iyo jeer wuxuu calool adkayn jiray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuuna xusuusin jiray Nabiyadii hore iyo waxay kala kulmeen gaaladii oo dhib iyo becin ah, tan kale wuxuu Eebe yabooho wuu dhici' mana haboona in lagu kadsomo aduunyo, shaydaan kugu kadiyo, illeen waa colka bini aadamkee' wuxuuna dooni inaad ka mid noqotid xisbigiisa si aad saciro ula gashid, Xumaanle iyo Wanaaglena ma sina, mana aha in xumaantu kula qurux sanaato, kulana fiicnaato, waase in Eebe Hanuun la warsado xumaantana laga leexdo, Nabiguna waxba kama saarna cidii iska dhunta oo shaydaan adeecda. Faadhir (4-8).

9. Eebe waa kan diray dabaysha oy kiciso daruuro markaasaan u kaxayn magaalo dhimatay (abaarowday) markaasaan ku noolaynay roobkaas dhulka intuu dhintay ka dib, saas weeye soo bixintiina.

10. Ruuxii dooni sharaf Eebaa iska lehsharaf dhammaanteed, xagiisayna u koraan kalimooyinka fiican, camalka suubanna wuu kor yeelaa, kuwa xumaanta ku dhagra (maamula) waxay mudan cadaab daran, dhagarta kuwaasna way uun halaagi.

11. Eebe waa kan idinka abuuray Carro, hadana dhibic, markaas Lab iyo dhadig, haweenayna wax urka kuma qaado mana dajiso ogaansho Eebe mooyee, ruuxii cimri dheer iyo ruuxii cimri gaabanba waxay ku sugan yihiin kitaabka Eebe, waana u fudud yahay.

Roobka Eebaa keena siduu dabaysha roobka hor socotaba u keeno, roobkaasoo uu ku nooleeyo magaalo abaarowday doogna ka soo baxo sidasaana loo soo bixin dadka qiyaamada, sharaf iyo cisiba Eebaa iska leh dhamaanteed, wanaaguna Eebuu u koraa, sida uu u kor yeelo camallada fiican, xumaan iyo dhagarna saaxiibkeeda unbay dishaa oy halaagi, Eebana waa kan dadka carro ka abuuray (Aabahood Aadan) hadana candhuuf ka abuuray, kana dhiga Rag iyo Haween wax kastana waa ogyahay Eebe, uur haweenay, dhalidda cimriga dheer, kan gaaban, wax walbana Eebe waa u fudud yahay, xasan basri wuxuu yihi: Hadal lama aqbaloo camal la'aan tiis. Faadhir (9-11).

12. Ma eka labada badood taasi waa macaantahay si daran, taasina waa dhanaan daran mid kastana waxaad ka cunaysaan hilib cusub, waxaadna kala baxdaan Macdan aad xidhataan, waxaadna arkaysaan doonta oo jiidhi si aad u dalabtaan fadliga Eebe iyo inaad ku mahadisaan.

13. Habeenka yuu Eebe dhexgaliyaa maalinta Maalintana wuxuu dhexgaliyaa Habeenka, Qoraxda iyo dayaxana wuu sakhiray mid kastana wuxuu ku socdaa muddo magacaaban, saas waxa falana waa Eebihiin, isagaana xu-

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُبْرِسِحَابًا فَسُقْنَهُ إِلَى بَلَدٍ
مَّتَّ فَأَحْيَيْنَاهُ بِهَا الأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ
النُّشُورُ ﴿٩﴾

مَنْ كَانَ يُرِيدُ العِزَّةَ فَلِلَّهِ العِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ
الكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ
يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ
وَمَكْرُؤُهُمْ هُورٌ ﴿١٠﴾

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ نَرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ
أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا يَعْلَمُهُ
وَمَا يُعْمَرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقِضُ مِنْ عُمُرِهِ
إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ سِيرٌ ﴿١١﴾

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذَبٌ فَرَاتٌ سَابِغٌ
شَرَابُهُ، وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمَنْ كُلَّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا
طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حَيْلَةَ تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى
الْفُلْكَ فِيهِ مَوَآخِرَ لِبَنِيغَاوَمٍ فَضْلَهُ
وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ
وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي
لِأَجَلٍ مُسَمًّى ذَلِكَ كَمَا اللَّهُ رَزَقَكُمْ لَهُ الْمَلَأُ

kunka iska leh, waxaadse baryeysaan (caabudaysaan) oo Eebe ka soo hadhay ma hantaan xuub laf timireed.

14. Hadaad u yeedhataana idin ma maqlaan, haday idinbase maqlaan wax idiima taraan, Qiyaamadana way diidigaalnimadooda, cid wax og. sidaana wax kuugu warrama ma jiro.

وَالَّذِينَ نَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ

مِنْ فَطْمِ بْنِ

إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعْوَكُمْ وَلَا يَسْمَعُونَ
مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ

بِشْرِكِكُمْ وَلَا يَنْبِتُكُمْ مِثْلَ خَيْرِ

Wabiyada iyo Badaha Eebaa dureeriya qaarna macaaneeya qaar kalana kharaareeya, cunno iyo Kalluuna mid kasta ku beeray'si hilib nadiif ah loogu cuno jowharna loogala baxo, doonyuhuna u dhex mus-hiixaan, si ay khayraadka Eebe u raadsadaan, looguna mahdiyo 'Habeenka, Maalinta, Qoraxda, iyo Dayaxaba Eebaa sakhiray'si ay ushaqeeyaan tan iyo mudadii loo qabtay xukunka caalamka iyo awoodiisana Eebaa iska leh wax la wadaaga oo wax laga baryi ama wax maqli ama wax ajiibana ma jiro, sida Eebaha wax walba og wax kuugu cadeeyana ma jiro. Faadhiri (12-14).

15. Dadow idinka unbaa fuqara ah (u baahan) Eebe, Eebena waa hodan amaanan.

يَأْتِيهَا النَّاسُ أُنْتَرِ الْفُقَرَاءَ إِلَى اللَّهِ

وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

16. Hadduu doono wuu idin dhamayn wuxuuna keeni kuwo cusub.

إِنْ يَشَاءْ يُدْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ

17. Arrintaasna wax Eebe ku culus ma aha.

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ

18. Nafna naf kale dambigeed ma qaado, haddii looguyeedho Naf culusoo dambaabtay inay xambaarto (danbi naf kale) lagama xambaaro waxba haba noqoto qaraabane, waxaad uun u digi kuwa ka yaabi Eebe iyagoo maqan, oo ooga salaadda, ruuxii isdaahiriyana wuxuu uun isudaahiriyay nafiis, xaga Eebe unbaana loo ahaan (geeri dabadeed).

وَلَا تَنْزِرُ وَازِرَةً وَنَزَّ آخِرُهَا وَإِنْ نَدَعُ مُثْقَلَةً
إِلَى حِمْلِهَا لَا يُحْمَلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ

إِنَّمَا نُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ
وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ

لِنَفْسِهِ ۗ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ

Eebe waa hodan waana ka kaaftoomaa adoomadiisa, iyaguse waa fuqoro u baahan Eebe had iyo jeerba, wuxuuna karaa Eebe inuu halaago ciddii uu doono kuna bedalo cid kale, wax Eebe dhib ku ahaa ma aha, tan kale nafu naf kale dambigeed ma qaaddo, ee naf walba waxay kasbatay uunbaa horyala, qaraabonima danbi lays kagama qaado, waxayse waanadu anfadaa kuwa Eebe ka yaaba iyagoon arkaan, oo salaadda u dadaala, oo xumaan iska daahiriya, dadkuna xagga Eebe unbuu u ahaan, Cigrime wuxuu yidhi: maalinta Qiyaame darisku dariskuu ku dhagi, qaraabaduna way isku dhagi ruuxna ruuxa kale wax uma taro Eebe idamkii mooyee. Faadhiri (15-18).

19. Ma Eka indhoole iyo wax arke.

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرَ ﴿١٩﴾

20. Mana eka mugdiyo iyo iftiin.

وَلَا الظُّلْمَتُ وَلَا النُّورُ ﴿٢٠﴾

21. Mana eka hoos iyo kulayl.

وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ﴿٢١﴾

22. Mana eka kuwa nool iyo kuwo dhintay, Eebana wuxuu wax maqashiyyaa cidduu doono, mase maqashiin kartid cid qubuur ku sagan (gaaladuna waa wax dhintay oo kale).

وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ
وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾

23. Waxaan u dige ahayn ma tihid.

إِنَّ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾

24. Annagaa kugu dirray xaq adoo bishaarayn oo digi,umadaan udige loo dirinna ma jirto.

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِن مِّنْ أُمَّةٍ

إِلَّا خَلَّافِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾

25. Haday gaaladu ku beeniyaan waxaa wax beeniyay kuwii ka horreeyay, waxay ula timid rasuuladoodii xujooyin iyo kutub (waano) oo xukun leh.

وَإِن يَكْذِبُونَكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ
الْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾

26. Markaasaan qabtay kuwii gaaloobay, sayse noqotay ciqaabtaydii (aan ciqaabay kuwaas).

ثُمَّ أَخَذَتِ الَّذِينَ كَفَرُوا كَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٢٦﴾

Eebeheen sarreeye wuxuu inoogu caddeeyay tusaale inayna ekeyn indhoole iyo wax arke, Mugdi iyo Nuur, Ruux dhintay iyo ruux nool. Saasoo kale ma sinna mu'iniinta iyo gaaladu, Eebana cidduu doono oo xaqa jecel yuu wax maqashiyyaa, gaalase quluubtoodu dhimatay wax lama maqashiin karo 'Nabigana waa uun dige sidii Rasuuladii ka horeeyay ee la beeniyaan, Eebana umad qudha kuma dayn jaahilnimo ee cidkasta waxaa loo diray wax u diga oo xaq u cadeeya oo kutub waano iyo wanaagleh loo soo dhiibay kuwii beeniyaana waa la halligay. Faadhir (19-26).

27. Miyaadan arkayn in Eebe ka soo dajiyay Samada biyo markaasna aan ku soo bixinaa Midho ay kala duwan yihiin midabkoodu, Buurahana waxaa ka mid ah wadooyin cad cad, iyo kuwo guduud ah oo midabo kala duwan leh iyo kuwo madow daran ah.

الَّذِينَ أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ
ثَمَرَاتٍ مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيْضٌ
وَحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَعَرَبِيٌّ سُودٌ ﴿٢٧﴾

28. Dadka iyo dhulsocotada iyo xoolahaba waxaa ka mid ah midabo kala duwan saas oo kale.

وَمِنَ النَّاسِ وَالْذَوَابِّ وَالْأَنْعَامِ
مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ
مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

29. Kuwa akhriya kitaabka Eebe oo salaadda ooga oo wax ka nafaqeyya (ka bixiya) waxaan ku arsaanay qarsoodi iyo caddaanba waxay rajayn tijaaro (ganacsi) aan baaraynin.

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً
يَرْجُونَ تَجَارَةً لَّن تَبُورَ ﴿٢٩﴾

30. Si Eebe ugu oofiyo ajrigooda ugu-na siyaadiyo fadligiisa, illeen Eebe waa dambi dhaafe mahad badane.

لِيُوفِيَهُمْ أَجْرَهُمْ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ
إِنَّهُ عَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾

Eebe sarreeye wuxuu ku baraarujin qudradiisa iyo waynida awoodiisa uu abuurayna waxyaalo ku kala duwan midabka sida midhaha oo hadana ku soo baxay Biyo kaliya, sido kale buuraha kala duwan, iyo dadka, xoolaha iyo naflayda kalaba, waxaana arintaas u dhug yeelan oo ku waano qaadan culimada Eebe ka cabsada, waxaa kale oo Eebe ka waramay in adoomadiisa rumeeyay ay yihiin kuwa akhriya kitaabka Eebe (quraanka) kuna camalfala wuxuu fari'salaadana ooga waxna bixiya hoos iyo korba, waxayna rajayn kuwaasi ganacsi khayr leh oon baaraynin, Eebana wuxuu u oofin ajrigooda' wuxuuna u kordhin fadligiisa. Qataade wuxuu yidhi: Mudharif wuxuu ahaa Eebe ha u naxariistee markuu akhriyo aayadan kii dhaha: aayadani waa aayada qurraada. Faadhiri (27-30).

31. Kaan kuu waxyoona ee Qu-raanka ah unbaa xaq ah wixii ka horreeyayna u rumayn Eebana addoomadiisa waa ogyahay, arkaana.

وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا
لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ إِنَّ اللَّهَ لِعَبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾

32. Markaasaan dhaxalsiinay kitaabka kuwaan dooranay oo addoomadanada ka mid ah, waxaase ka mid ah mid dulmiyay naftiisa, iyo mid dhex-dhexaystay, iyo mid ku hanuunay khayrka idanka Eebe, arrintaasna waa fadli weyn.

ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا
فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ، وَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ
سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ إِذْنُ اللَّهِ ذَلِكَ
هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾

33. Jannada cadnin yeyna gali iyagoo loogu xidhi dhexdeeda asaawir (wax lagu xarragoodo) oo dahab iyo Jawharba leh, dhar kooduna dhexdeeda waa xariir.

جَنَّاتٌ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ
مِّن ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾

34. Waxayna dhihi waxaa mahad leh Eebaha naga tagsiiyay walbahaarka, illeen Eebehen waa danbi dhaaf badane mahad badane.

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ
إِنَّ رَبَّنَا عَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾

35. Eebihii nadajiyay guri nagaadi fadligiisa dartiis (janno) nagumana

الَّذِي أَحْلَانَا دَارَ الْمَقَامَةِ مِن فَضْلِهِ لَا يَسْتَأْذِنُ

taabto dhexdeeda dhib, nagumana
taabto daal.

فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَ فِيهَا الْغُوبُ ﴿٣٥﴾

Quraanka Eebaa u waxyooday Nabiga Maxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) waana xaq sugan oo u rumayn wixii xaqa ahaa ee ka horreeyay, waxaana dhaxal u helay kitaabkaas addoomada Eebe kooda yardambaabay, kooda dhexdhaxaystay iyo kooda khayrka ku hanuunay, arrintaasuna waa deeq Eebe oo wayn, waxayna gali dhamaantood Jannooyin lagu nagaado ooy ku dhex xidhan dhar sharaf leh ooy Eebe ku mahdin, walbahaarna uu ka dheereeyay dajiyayna guri aan dhib iyo daal midna lahayn (jannada). Dhabaraani wuxuu wariyay ibnu Cumar inuu yidhi Rasuulkii Eebe Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee: Ruuxa ashaaata kuma cidloobo geerida, Qabriga iyo soobixinta midna. Faadhir (31-35).

36. Kuwii gaaloobay waxay mudan naarta Jahannamo, laguma xukumo geeri oy dhintaan, lagamana fududeeyo Cadaabkeeda, saasaana ku abaal marinaa mid kastoo gaalimo badan.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذٰلِكَ يَجْزِي كُلَّ كٰفِرٍ ﴿٣٦﴾

37. Waxay ku qaylyi dhexdeeda Eeboow naga bixi aan camal fiican oo kaan sameynjirray ka duwan fallee, miyaanaan idin cimri siin muddo uu wax ku xusuusto ruuxii wax xusuusan oosan idiin imaanin dige (Nabiga) ee dhamiya gaaloy (ciqaabta) uma sugnaanin daalimiin gargaaree.

وَهُمْ يَصْطَرِحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صٰلِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ ۗ اُولٰٓئِكَ نَعْمَلُ كَمْ مَابَدَدْنَا كَرِيْمًا مِّنْ تَذٰكُرٍ وَّجَاءَ كُمْ النَّذِيْرُ فَاذْكُرُوْا فَمَا لَِّلظٰلِمِيْنَ مِنْ نَّصِيْرٍ ﴿٣٧﴾

38. Eebe wuxuu ogyahay waxa ku maqan samooyinka iyo dhulka, wuxuuna ogyahay waxa laabta (Qalbiga) ku sugan.

اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ غَيْبِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۗ اِنَّهٗ عَلِيْمٌ بِذٰتِ الصُّدُوْرِ ﴿٣٨﴾

39. Eebe waa kan idinka dhigay kuwo dhulka iska badala, ruuxii gaaloobase gaalnimadiisu isagaydhibi, Gaaladana uma kordhiso gaalimadoodu Eebahood agtiisa cadho mooyee, umana kordhiso gaalada gaalnimadu khasaaro mooyee.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ خَلْقًا فِى الْاَرْضِ ۗ مِمَّنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهٗ ۗ وَلَا يَزِيْدُ الْكَافِرِيْنَ كُفْرُهٗمْ عِنْدَ رَبِّهٖمْ ۗ اِلَّا اَمْقًا وَّلَا يَزِيْدُ الْكَافِرِيْنَ كُفْرُهٗمْ اِلَّا خَسٰرًا ﴿٣٩﴾

Had iyo jeer Quraanku wuxuu isla xidhiidhiyaa xaalka kuwa wanaagga fala iyo kuwa xumaanta sameeya, iyo waxa mid kasta loo darbay, aayadahanna waxaysheegi inay gaalo usugnaatay Naar ayan ka dhimanayn lagana fududaynayn, waana abaalka gaalimabadane o dhan, qaylo iyo Eeboow Naarta naga bixi aan wanaag falee wax matarto markaas oo kale, maxaa yeelay cimri wax lagu xusuusto waa la siiyay udigana wuu u yimid, Eebana wax walba waa ogyahay isagaana dhulka ku kala badala dadka, gaalimo iyo Xumaanna waxaan cadho Eebe iyo khasaare ahayn ma kordhiso, wuxuu yidhi Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebe waa u dhameeyay cudurdaar ruuxuu dib udhigay intuu ka gaadho lixdan sano. Waxaa wariyay Bukhaari. Faadhir (36-39).

40. Ka warrama shariigyada aad baryeysaan ood (caabudaysaan) Eebe ka sokow, i tusiya waxay abuureen-dhulka, ama wadaag ah oy ku leeyihiin samooyinka, mise waxaan siinay Kitaab oo ay xujeeyan, saas ma aha ee gaalada qaarkood qaar uma yabooho waaxaan Dhagar ahayn.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ نَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
أَرْؤِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ
أَمْ آتَيْنَهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْهُ
بَلْ إِنَّ بَعْدَ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ لَآعْرُوبُونَ ﴿٤٠﴾

41. Eebaa ka haya Samooyinka iyo dhulka inay gilgishaan (oo tagaan), haday gilgishaana waxaan Eebe ahayn oo qaban ma jiro, Eebena waa dulbadane dhaafid badan.

﴿٤١﴾ إِنَّ اللَّهَ يُمَسِّكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا
وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ
إِنَّهُ لَكَانَ حَلِيمًا عَفُورًا ﴿٤١﴾

42. Waxay ugu dhaarteen Eebe dhaar adag hadduu uyimaado udige inay noqdaan kuwa ka hanuunsan (ka toosan) umadaha kale, markuu uyimid digihiina uma siyaadinin waxaan carar ahayn.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ
لَيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنْ أَهْدَىٰ الْأُمَمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ
مَأْرَازَهُمْ لَآنْفُورًا ﴿٤٢﴾

43. isku kibrin dhulka iyo dhagar xun darteed, dhagarna xumaan waxaan ahayn ehelkiisa kuma dhaco ee miyaad sugaysaan waxaan wadadii kuwii hore ahayn, mana helaysid sunnada Eebe wax badala, ma helaysid sunnada Eebe wax wareejiya.

أَسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ وَلَا يَحِيقُ
الْمَكْرَ السَّيِّئِ إِلَّا يَأْهَلِهِمْ فَبَلَّ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَسْنَتَ
الْأُولَئِينَ فَلَنْ يَحْدِلَ أَسْنَتُ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ يَحْدِلَ أَسْنَتُ
اللَّهِ تَحْوِيلًا ﴿٤٣﴾

Gaaladu ma keeni karaan wax xujo ah oo kutusin toosnida waxay caabudi oo Eebe ka soo hadhay, waxay sheegi ama caabudina waa been aan wax ka jirin waxaase xaqah Eebaha cirka iyo dhulka haya sugayna, gaaladii qreesheedana in kastooy ku dhaaran jireen in hadii Nabi loo soo diro ay rumayn hadana markuu Nabigu xaqa ula yimid way beeniyeen isla wayni iyo dhagar darteed dhagarna ruuxeeday halaagtaa, taasina waa jidka Eebe iyo sunnadiisa waxbadali kara ama leexin karana majiro. waxaa sugnaatay in Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisaha yeelee) uu yidhi: Eebe sareeye ma seexo mana haboona inuu seexo, qaybna wuu ridaa midna wuu koryeela, waxaana u kora camalka Habeenka Maalinta ka hor, ka Maalintiina Habeenka ka hor, waxaana ku xijaaban Nuur (Bukhaari iyo Muslim). Faadhir (40-43).

44. Miyeyna ku soconin dhulka ooyna dayeeynin siday noqotay cidhibtii kuwii ka horreeyey gaaladii Makaad, waxay ahaayeen kuwo ka xoogbadan,

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ

Eebana wax ku cajisiya (daaliya) ma jiro Samooyinka iyo dhulka dhexdooda midna, waana oge wax walba kara.

45. Hadduu Eebe u qaban dadka waxay kasbadeen (oo xumaan ah) ka-gama tageen dhulka korkiisa wax-socda, laakiin wuxuu dib ugu dhigi tan iyo muddo magacaaban, marka aja-shoodu (Geeridoodu) timaadana Eebe addoomadiisa wuu arkaa.

Waxaa haboon in lagu waano qaato maridda dhulka, si loo ogaado kuwii beeniyay Nabiyada iyo xaqii iyo siduu Eebe ku falay, cidhibtoodiina noqotay halaag'iyagoo xoog, xoolo, Caruur iyo tiraba is bidayay, waxaasina wax ugama tarin cadaabkii Eebe iyo ciqaabtiisii midna, Eebana waa dulbada-ne'haddu sida loo dambaabi wax u ciqaabana waxba kuma reebeen dhulka korkiisa'wuxuuse la sugi xisaabta iyo abaal marinta muddo iyo maalinta Qiyaame, ee ruux walba Lakulmi abaalkiisa wax Eebe ka qarsoonna uusan jirin. Faadhir (44-45).

اللَّهُ يُعَذِّبُهُمْ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ
إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا
مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهِمَا مِنْ ذَنْبٍ وَلَا كُنْ
يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ
فَأَنَّ اللَّهَ كَانَ بَعِيدًا بَصِيرًا ﴿٤٥﴾

Suurat Yaasiin

سُورَةُ الْيَاسِينِ

Magaca Eebe yaan kuy billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Waxay ku tusin mu'jisada Qu-ranka).
2. Quraanka xigmada leh yaan ku dhaartaye.
3. Nabiyoow waxaad ka mid tahay kuwa la diray (Rasuulada).
4. Jid toosanna waad ku sugan tahay.
5. Quraankuna waa soo dajinta Eebaha adkaada ee naxariista,
6. inaad ugu digto qoom aan loo digin Aabayaalkood oo halmaansan.

بِسْمِ اللَّهِ

وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢﴾

عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣﴾

نَزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٤﴾

لِيُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ آبَاءَهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ﴿٥﴾

7. Dhab ahaanna waxaa ugu waajibay badankooda (ciqaab) mana rumeeyaan xaqa.

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾

Eebe wuxuu ku dhaartay Quraanka xakiimka ah in Nabiga laga soodiray xagga Eebe'loona wax yooday xaqa, jidtoosana uu ku sugan yahay, si Quraanka Eebe ku soo dajiyay uu u gaadhsiyo dadka iyo gaaladii aan wax xaqa usheega loo bixinin dhawaanahan, badankoodna halaagsameen Naaruna u waajibtay'kuna dhiman gaalnimu' Eebana ma dhuminin ee iyagaa madax adaygay'xaqana diiday. Ibnu xayaan wuxuu ka wariyay Jundub Binu cabdullaahi in Rasuulkii Eebe yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe kor kiisa ha yeele):Ruuxii akhriya yaasiin Haben Eebe dartiis waa loo dambi dhaafi.

Markalana wuxuu yidhi Nabigu: Waxaan jeclaan lahaa inay ahaato qalbiga ruuxkasta oo ummadayda ah. waxaa wariyay Bazaar. Yaasiin (1-7).

8. Annagaa yeelay cunahooda Bir waxayna qaban tan iyo gadhka Madaxayna kor u taagi (dhibaato darteed).

إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَنفُسِهِمْ مَغْلَبًا فَهِيَ إِلَىٰ آلِ الْأَقْدَانِ
فَهُمْ مُّقْمَحُونَ ﴿٨﴾

9. Waxaana yeelay hortooda jidaar gadaashoodana jidaar waana indha tiray waxna ma arkaan.

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا
فَأَعْيَشَيْنَاهُم فَهُمْ لَا يَبْصُرُونَ ﴿٩﴾

10. waxaa isku mid ah hadaad u digto iyo hadaadan udigin (marna) ma rumeeyaan.

وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

11. Waxaad un u digi (ooy anfici digidu) Ruxii raaca Quraanka oo Eebe ka yaaba isagoon arkayn, uguna bishaarec dambi dhaaf iyo ajir wanaagsan.

إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ
بِالْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ﴿١١﴾

12. Annaagaa nooleyna wixii dhintay-waana qornaa waxay hor marsadeen iyo raaadkoodiiba, wax walbana waxaan ku koobnay Kitaab muuqda.

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا
وَءَاثُرَهُمْ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿١٢﴾

Xaq diidaayaashu ma doonayaan hanuunka Eebe, waxayna la mid yihiin ruux luquntiisa iyo gacmihiisa laysku xidhay oo madaxa kor u taagi, amadarbi lagu dayray, ama indhihiisa la daboolay, haddii wax loosheego iyo haddii kalana waa isku mid oo xaqa ma rabaan, waanadana waxaa ku intifaaci ruuxii Quraanka raaci oo Eebe ka yaabi, wuxuuna Eebe ugu bishaareeyay kuwaas dambidhaaf iyo ajri wayn, maxaa yeelay Eebaha awooda leh yey ka yaabeen iyagoon arkeynin, Eebahaas waxna nooleeya wax kastana Kitaab ku kulmiya.

Nabiguna wuxuu yidhi: ibnu aadanku hadduu dhinto wuu go'aa camalkiisu saddex mooyee: Cilmi lagu intifaaco, Ilmo fiican oo uduceeya, iyo Sadaqo socota gadaashiis. waxaa wariyay Muslim. Yaasiin (8-12).

13. Uga yeel tusaale asaxaabtii magaaladii markay uyimaadeen Rasuulladii (loo soo diray).

وَأَضْرِبْ لَهُم مَّثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا
الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾

14. Markaan u diray xagooda labo, ooy beeniyeen, markaas aan ku xoojinay mid saddexaad, oy dhaheen idinka nalloo kiin soo diray.

إِذَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾

15. Waxayna dhaheen (gaaladii) idinku ma tihidiin waxaan bashar (dad) nala mid ah ahayn, Eebaha Raxmaan ahna waxba ma soo dajinin, idinkuna waxaan been ahayn masheegaysaan.

قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا كَذِبُونَ ﴿١٥﴾

16. waxay dhaheen (Rasuuladii) Eebahannaag and in nalloo kiin soodiray.

قَالُوا رَبَّنَا عَلِّمْنَا لِنَا إِنَّ إِلَيْكُمْ لَمَرْسَلُونَ ﴿١٦﴾

17. Korkannagana ma aha waxaan gaadhsiin cad ahayn.

وَمَا عَلَّمْنَا إِلَّا مَا الْبَلَّغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾

18. Waxay dhaheen (gaaladii) waan idin baasaysannay, haddaydaan joogin waan idin dhagaxyeynaynaa, waxaana xagganaga idinka taaban cadaab daran.

قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجِمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾

19. Waxay dhaheen Rasuuladii baaskiinu wuu idinla joogi, haddii laydin waaniyo (Miyuubaasku idinlajiri) waxaadse tihiin qoon xadgudbay,

قَالُوا طَئِرُكُمْ مَعَكُمْ أَيْنَ ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿١٩﴾

Gaaladii Nabiga beenisay wax badan yuu Eebe tusaale u sameeyay, halkanna wuxuu ka qisooday magaalo umadihii hore ah oo Eebe u soo diray Rasuulo laba ah, markii la beeniyeyna mid saddexaad lagu xoojiyay, hase yeeshee ay wada beeniyeen iyagoo sheegay inaan Eebe wax ku soo dajinin, Rasuuladuna ay ku dhaheen Eebaa og in nalloo kiin soo diray waxaana digniin iyo gaadhsiin cad ahayna nama saara, Ibnu cabaas wuxuu sheegay inay ahayd Magaaladaasu Andhaakiya oo gaal xukumi jiray. Yaasiin (13-19).

20. Waxaa ka yimid Magaalada dhankeeda fog nin dagdagi (ordi) wuxuuna ku yidhi qoomkayow raaca rasuullada.

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾

21. Raaca cid aan idin warsanayn ujuuro, oo hanuunsan.

اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْتَلْكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٢١﴾

22. Maxaanan u caabudaynin Eebihii i abuuray xaggisana laydiin celin.

وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾

23. Miyaan ka yeelan wax ka soo hadhay ilaahyo hadduu Eebaha Raxmaan ah dhib ila doono ayan wax iitareyn shafeecadoodu waxba, ayana i korinayn.

أَلَمْ نَخْلُقْ مِنْ دُونِهِ عِزَّةَ الْهَيْكَةِ إِنْ يُرِيدَنَّ إِلَّا حَمْنٌ بَصِيرٌ لَا تَعْنِي عَنِّي شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْقَدُونَ ﴿٢٣﴾

24. Markaas waxaan ku sugnaan baa-di muuqata (cad).

إِنِّي إِذَا نَفِيتُ ضَلَّالِي مُبِينٌ ﴿٤٤﴾

25. Anigu waxaan rumeyay Eebehiin ee maqla.

إِنِّي أَنَا أَنُوتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ ﴿٤٥﴾

26. Waxaa lagu yidhi gal jannada wuxuuna yidhi shallaytadaydee qoomkaygii muu ogaado.

قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾

27. Waxa Eebe iigu dambi dhaafay iigana yeelay kuwo la karaameeyey.

يَمَّا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٤٧﴾

28. Kuma aanaan dajinin qoomkiisii gadaashiis Januud samada ka timid, mana aanaan ku soo dajinin.

﴿٤٨﴾ وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ

مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴿٤٨﴾

29. Waxaan qaylo Kaliya ahayna la-guma halaagin oo markaas ay bakh-tiyeen (halaagsameen).

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَمِيدُونَ ﴿٤٩﴾

Had iyo jeer markii la arko dad xun waxaa la arkaa oo kale dad wanaagsan sida ninka xaqa rumeyay ee aayadahani ka warrami iskuna dayay inuu hanuuniyo qoomkiisii, isagoo usheegi in Eebe kaliya muto in lacaabudo, waxa ka soo hadhayna ayna wax la caabudo ahayn iyo kuwo wax tari midna, markuu xaalkii ku adkeeyayna ay dileen, markaas Eebe Janno ugu abaalguday, isna markaas uu bishaaraystay isagoo dhihi may ogaadaan qoomkaygii sida Eebe ii wanaajiyay iigana mid dhigay kuwa lasharifay, kadibna xaalkii wuxuu ku dambeeyay in lahalaagay gaaladii. taasina waa abaalka xaqqiidayaaasha.

Qataade wuxuu yidhi: Halla kulmin mu'min adoon u nastee xaynaynin oo Khayaani. Yaasiin (20-29).

30. Nidaamo (Qoomamo) yaa u sugnaatay addoomada Rasuulkii u yimaadaba waxay ahaadaan kuwo ku jees jeesa.

يَنْحَسِرُونَ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ

مِن رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٥٠﴾

31. Miyayna arkeyn intaan halaagnay hortood quruumo, aan xagooda usoo noqonayn.

الْقُرُونِ أَهْلَهُمُ إِلَيْهِمْ لَا يُرْجَعُونَ ﴿٥١﴾

32. Dhammaanna waxaa lagu soo kulmin agtannada.

وَإِنْ كُلُّ لَمَامٍ جَمِيعٍ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٢﴾

33. Waxaa calaamo u ah dhulka dhinta (abaarooba) oo noolayno kana soo bixino midho ay wax ka cunaan.

وَأَيُّهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْتَهَا

وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٥٣﴾

34. Waxaana yeellay dhexdeeda beero Timir iyo Cinabyo ah, waxaana ka dillaacinay dhexdeeda ilo (Biyo ah).

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَجِيلٍ

وَأَعْنَبٍ وَفَجْرَانٍ فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٥٤﴾

35. Si ay u cunaan midhihiisa iyo waxay camal faleen gacmahoodu, miyeyna mahdinaynin Eebe.

لِيَاكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ

أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾

36. Waxaana nasahana Eebaha abuuray noocyada dhamaanteed oo ah waxa dhulku soo dhaliyo iyo naftoodaba iyo wax ayna ogayn.

سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ كُنُهَا مِمَّا تُنبِتُ

الْأَرْضَ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

Dadka waxaa ku badan kuwo khasaaray oo xumaan iyo xaq beenin ku madax taaga Eebana in kastoo uu dul badan yahay hadana daalimiinta wuu halaagaa, isagoo ruux walba la hor gayn Eebihis, cidii waantoobina waxaa waano ugu filan dhulka abaarooda ee Eebe roobka ku shubo ka dibna midho, Doog iyo khayr badan ka soobaxo, waxaana xumaan ka fog Eebaha abuuray noocyada dhamaantood. Yaasiin (30-36).

37. Waxaaa dadka calaamo ugu filan habeenkaan Maalinta ka soo siibno, oo markaas ay mugdi galaan Dadkii.

وَأَيَّةٌ لَهُمْ آيَلٌ نَسَلَعُ مِنْهُ النَّهَارَ

فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾

38. Qorraxduna waxay ku orodaa meelay leedahay, taasina waa qadaraada Eebaha adkaada ee waxwalba og.

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا

ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾

39. Dayaxana waxaan uqadaray (uyeelay) meelo uu ku hoydo intuu ka noqdo sida laan gabowday oo kale.

وَالْقَمَرَ قَدْرَتْهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ

الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾

40. Qorraxdana uma suuroowdo inay haleesho Dayaxa Habeenkana uma suuroowdo inuu maalinta ka hormaro, mid kastana falagiisuu dhex dabaalan.

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا آيَلٌ

سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

41. Waxaa calaamo ugu filan dadka inaan ku xambaaray aabayalkood Doontii buuxday.

وَأَيَّةٌ لَهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلِكِ الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾

42. Waxaana uga abuuraynaa iyada oo kale waxay Koraaan.

وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾

43. Hadaan doonana waan maansheynta wax u gargaarana mahelaan lamana koriyo.

وَأِنْ نَشَأْغُرِفُهُمْ فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَدُونَ ﴿٤٣﴾

44. Naxariis Eebe iyo uraaxayn tan iyo wakhti mooyee.

إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾

Runtu waa in habeenka, Maalinta, Qorraxda, dayaxa iyo khalqiga kalaba yihiin calaamooyinka ku tusin jirida Eebe iyo awoodiisa, mid walbana wuxuu u shaqeyaa sidii Eebe ugu talo galay, mid kan kale dhaafi ama haleelina Ma jiro, wuxuuna mid walbana dhex dabaalan falagiisa, waxaa kale oo calaama u ah Eebe awoodiisa siduu Badda usakhiray si doomuho iyo maraakiibtu udhex socdaan, haduu Eebe doonana uu karo inuu maansheeyo kuna dajiyoo badda, hasa yeeshee wax walba wakhti buu u yeelay. Ibnu cabaas wuxuu yidhi: falagu waa sida dhar tolaha. Mujaahidna wuxuu yidhi: falagu waa sida dhagaxashiidka ama dhar tolaha. Yaasiin (37-44).

45. Marka gaalada lagu dhaho ka dhowrsada waxa hortiiina ah iyo waxa gadaashiina ah waxaad udhawdihiiin in laydiin naxariistee (ma maqlaan).

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾

46. Aayad kasta oo u timaada oo ka mid ah aayaadka Eebahood way ka jeedsadaan.

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾

47. Marka lagu dhaho bixiya waxa Eebe idinku arzuqay wax ka mid ah waxay ku dhahaan kuwa gaaloobay kuwii rumeeyay ma waxaan quudinaynaa cid hadduu doono Eebe uu quudin lahaa, waxaan baadi cad ahayna kuma sugnidin.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ انْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ نُطْعِمَهُمْ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُمْ إِنْ أُنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

48. Waxay odhan gaaladu waa goorma (waqtiguu dhici) yaboohaas (Qiyaa-madu) hadaad run sheegaysaan.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

49. Ma sugaayaan (gaaladu) hal qaylo mooyee oo qabanaysa iyagoo doodi.

مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا الصَّيْحَةَ وَجِدَّةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾

50. Mana karaan dardaaran ehelkoodiina uma soo noqdaan.

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ نَوْصِيَّةً وَلَا إِلَيْنَ آهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

Ruuxa caqliga leh waa inuu udarbado in laga abaalmarin wax kastoo uu layimaado, hase yeeshee gaalada caqliga daran iyo wixii lamid ahba waxba uma aabayaelaan marka arintaas la farana dhag jalaq uma siiyaan, waxkastoo xaqahna way ka jeedsadaan, waxa Eebe ugu nicmceeyayna way ku bakhaylaan, waxayna ku jawaabaan xumaan, jeedsii iyo qiyaamo inkir, maxayse fali markay hal qaylo oo halaagta iyo geeridu utimaado iyagoo muran iyo dood ku jira, oo markaas aan dardaaran iyo ku noqosho guri midna u suuroobaynin. Yaasiin (45-50).

51. Suurkaa la afuufi markaasaa dadku qubuurahooda xagga Eebahood uga soo dagdagi.

وَيُنْفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٥١﴾

52. Iyagooy dhihi gaaladu waan kha-saarnaye yaa naga soobixiyey meeshaan jiiifnay (qabrigii) taasina waa wixii Eebaha Raxmaan ah yaboohay Rasuulladuna ku run sheegeen.

قَالُوا يَا بُولُوكِنَّا مَنْ بَعْثَنَا مِنْ رَبِّكَ نَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾

53. Waxaan qaylo kaliyo ahayn ma aha, markaasaa dhamaantood agtana lagu soo kulmin.

إِنْ كَانَتْ إِلَّا الصَّيْحَةَ وَجِدَّةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدُنَّا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾

54. Maantana (qiyaamada) lagama dulmiyo nafna waxba, laydiin kana abaalmarin maayo waxaad camal falayseen mooyeen.

فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تَجْرُونَ
إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

55. Asaxaabta Jannada (ehelkeeda) Maantaa waxay ku shuqloonyihiin Nicmo iyo farax.

إِنْ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَكَهُونٍ ﴿٥٥﴾

56. Iyaga iyo haweenkooduba waxay ku sugnaa hadh, waxayna ku dangiig-sanaan sariiro (sare).

هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلِّ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَكِفُونَ ﴿٥٦﴾

57. Waxayna dhexdeeda ka heli faaki-had, waxayna heli waxay dalbaan.

لَهُمْ فِيهَا فَكَّهُةٌ وَهَمٌّ مَا يَدْعُونَ ﴿٥٧﴾

58. salaam Eebaha Naxariista xagiisa ka timidna way heli.

سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَجِيمٍ ﴿٥٨﴾

Qiyaamadu waa xaq sugan, wayna imaan, Dadkuna qubuurahay ka soo bixi, iyadow kuwa xun xun dhihi shaleytee yaa naga soobixiyey qabrigii aanjiifnay, waxaana loogu jawaabi waa waqtigii Eebe yaboohay Rasuuladuna ku run sheegeen, soo kulmintuna Eebe kuma cusla ee hal qaylo oo malag ku qaylyo yaa ku filan, Eebana cidna madulmiyo, ruux walbana waxaa laga abaal marin wuxuu camal fashay, ehelo jannahana waxay ku nasan maalintaas Hoos. Sariiro iyo cunno raaxa leh, xagga Eebana waxaa uga iman salaam nabad galyo.

Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa hayelee) Ma jiraa cid u xanjeeran Jannada, Jannadu khatar ma leh, Eebaha Kacbadee nuurbaa kuligeed ka ifi, reyxantuna way gilgilan, Guryana way kadhisan yihiin waxaa wariyey Ibnu Maajah. Yaasiin (51-58).

59. Soocma maanta dan-biilayaalyahow (gaalada).

وَأَمْتَرُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾

60. Miyaanan idinkula ballamin Bani aadamow inaydaan caabudin Shaydaan, illeen col muuqda yuu idiin yahay.

أَلَمْ أَعْهَدْ لَكُمْ يَبْنَىءَ آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا
الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٠﴾

61. Ood ani i caabudaan, taasina waa wadada toosan.

وَأَنْ أَعْبُدُ فِي هَذَا صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٦١﴾

62. Dhab ahaan wuxuu udhumiyay (Shaydaan) xaggiina dad badan, miyaydaan wax kasaynin.

وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا
أَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾

63. Tanina waa jahannamadii lay-diinku yaboohay.

هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾

64. Ee gala Maanta gaalimadinii dar-teed.

أَصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾

65. Maanta waxan daboolaynaa afkooda, waxaana nala hadli gacmahooda waxaana ku marag furi lugahooda waxay kasban jireen.

الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ
وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾

66. Haddaan doono waan indha tiraynaa oo markaas ay udag dagaan wadada, sayse u arki.

وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا
الْبَصِرَ ط فَاذِنٌ يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾

67. Hadaan doonana waan doorinaynaa, mana karayaan tagid iyo soo noqosho midna.

وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَاتَتِهِمْ
فَمَا اسْتَسْقَمُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

68. Ruuxaan cimri siinno waxaannu ku gadin abuuridda (waannu tabar yarayn) ee miyaydaan wax kasayn.

وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ
فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

Maalinta qiyaame waa la kala bixi, Gaaladana meel gaar ah yaa looga sooci mu'miniinta, dadkana wuxuu Eebe warsan inay ballanqaadeen in Eebe la caabudo shaydaana laga digtoonaado, illeen waad colka waxbadan dhumiye, Gaalana waxay gali Naarta Jahanamo iyagoo la aamusiiyay oo gacmahoodo iyo lugahoodu hadli, Eebana hadduu dono dadka wuu indha tiri, hadduu doonana wuu doorin iyagoo sii noqod iyo soo noqod karayn.

Abu'hurayre waxaa laga wariyay in Rasuulkii Eebe yidhi (Naxariis iyo Nabadgalayo Eebe korkiisa ha yeelee) Markay Maalinta qiyaame tahay Eebe wuxuu amraa Jahanamo waxaana ka soo baxa cuno madow oo dhihi: Dambiila yaashow soocma Maanta, waana la kala bixi isagoo la gurguran. Waxaa sheegay Ibnu Jarir. Yaasiin (59-68).

69. Maanaan barin Nabiga shicirka, Kumana haboona, waxaan (barna) un waano iyo Quraan cad.

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي
لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُّبِينٌ ﴿٦٩﴾

70. Si uu ugu digo ruuxii nool (xaqaraaci) cadaabna ugu sugnaado Gaalada.

لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ
عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

71. Miyeyna arkaynin inaan uga abuuray waxaan sameynay xoolo ay hantaan.

أَوْلَدٌ يَرَوْنَ أَنَا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ
أَيْدِيَانَا أَنْعَمْنَا فَهُمْ لَهَا مُلْكُونَ ﴿٧١﴾

72. OOn u laylinay, ooy waxna ka Koraan waxna ka cunaan.

وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾

73. Waxaana ugu sugan manfacado iyo cabid ee miyayna mahdinaynin Eebe.

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

74. Waxay ka yeesheen Eebe ka soka ilaahyaal inay u gargaaraan.

وَأَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَعَلَّهُمْ يُبْصِرُونَ ﴿٧٤﴾

75. Mana karaan gargaarkooda waxayna uyihiin Junuud (askar) kulmisan.

لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُّحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾

76. Ee yeyna ku walbahaar galinin hadalkoodu annagaa og waxay qarsan iyo waxay muujinbee.

فَلَا يَحْزُنُكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُرْسُونَ
وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾

Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe kor kiisa hayecele) Eebe waa ka fogeeyey inuu baro shicir iyo Gabay, ee wuxuu Eebe ku soo dajiyay Quraan xaqah, si loogu digo ciddii qalbigeedu noolyahay, Gaaladana uu xujo ugu noqdo. Eebana Nicmooyin badan yuu ugu nicmeeyey dadka 'Sida Xoolaha oo una laylyab si loogu nacfiyo, hase yeeshee dadka badankiis Eebekuma mahdinine waxay yeesheen Ilaahyaal ay agtuban yihiin oon waxba u tarayn, yannase ku walbahaar galinin Eebe waa og yahay sirtooda iyo caddaankood. Rasuulku wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa hayecele) inuu ka buuxsamo bagga mid kiin malaxyaakakhayrooninuu ka buuxsamogabay (xun), waxaasheegay Imaam Axmed Yaasiin (69-76).

77. Miyuusan arag dadku (oo ogayn) Inaan ka abuuray dhibic, markaas uu noqday dood badane cad.

أَوَلَمْ يَرِ الْأُنسُ أَنْ أَخْلَقْتَهُ مِنْ تُفَافَةٍ
فَإِذَا هُوَ حَصْبٌ مِّمَّنْ ﴿٧٧﴾

78. Wuxuuna noo yeelay tusaa-le wuuna halmaamay abuurkiisa wuxuuna yidhi yaa noolayn lafo baali-yoobay.

وَصَرَبَ لَنَا مِثْلًا وَلَسَى خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي
الْعِظَمَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾

79. Waxaad dhahdaa waxaa noolayn Eebihii ahaysiiyay markii hora-ba, abuur walbana waa ogyahay.

قُلْ مِجْهَبًا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ
خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

80. Eebaha idiinka yeelay geedka cagaaran dab, oo markaas aad hursataan.

الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا
فَإِذَا أَشْتَمَ مِنْهُ تُوقَدُونَ ﴿٨٠﴾

81. Eebaha abuuray Samooyinka iyo dhulka miyuusan karin inuu aburo isagoo kale, waa karaa, waana abuur badane ogaansho badan.

أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَدِيرٍ
عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾

82. Amarka Eebena markuu wax inuu aburo doono waa inuu ku yidhaahdo uun ahaw oo uu ahaado.

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ
فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾

83. Waxaa nasahan (xumaan ka fog) Eebaha awooddiisu ku jirto xukunka wax kasta, xaggiisana laydiinsoo celin.

فَسَبِّحْنِ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ
وَالِيهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

Aayadahanu waxay soo dageen markuu gaal la dhihi jiray Ubayi binu khalaf uu u yimid Nabiga (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe hayecele) isagoo wata lafo duqoobay intuu burburiyayna o dabaysha raaciyay yidhi: Ma waxaadsheegi in tan Eebe soo noolayn, markaasuu Nabigu ku yidhi: Haa wuu kudili Eebe hadana ku soo noolayn Naartana ku galin. Eebaha dadka dhibic ka abuuray ee Geedaha dabka ka ahaysiiyay wax walbana abuuray, Cirka iyo dhulkuna awoodiisa ku jiraan markuu doonana kudhihi waxaas ahaw markiibana ahaada miyaan karin inuu soo celiyo mar labaad dadka ama ka daali Eebana wuu ka sareeyaa oo ka nasahanyahay xumaan'xaggiisaana dhamaan loo noqon ka dibna uu abaal marin cid walba. Yaasiin (77-83).

Suurat Aş-Şaaffaat

سُورَةُ الصَّافَّاتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. (Waxaan ku dhaartay) malaa'igta safan.
2. Iyo tan kaxaysa daruuraha.
3. Iyo tan akhrida Quraanka.
4. Ee ilaahiin waa mid (qudha).
5. Waa Eebaha samooyinka iyo dhulka iyo waxa udhaxeeya, iyo Eebaha qorrax ka soo bixidda.
6. Annagaa ku qurxinay Samada dhaw quruxda xidiga ah.
7. Iyo ka dhowrid shaydaan kastoo madax adag.
8. Mana dhagaystaan jameecada sare, (Malaa'igta) waxaana laga soo tuuraa dhan kasta.
9. Iyagoo la eryi oo cadaab joogta ah usugnaaday.
10. Marka laga reebo mid mid dafa hadalka oo uu raaco danab ifi.

Waxay ku billaabatay suuradu inuu Eebe ku dhaartay Malaa'igta inuu kali yahay iyo samada iyo dhulka iyo wax walba awoodiisa ku jiraan, iyo inuu cirka ku qurxiyay xidigo kana reebay shaydaanka inuu u dhawaado ama waxka dhagaysto, Qataade wuxuu yidhi: –Xiddigaha: waxaa loo abuuray saddex: Shayadiinta oo lagu gano, nuur lagu tooso (oo lagu garto jahooyinka) iyo Quruxda samada dhaw. Aş-Şaaffaat (1-10).

11. Waydii gaalada ma iyagaa ku daran abuuridda mise waxaan abuuray, annagaa ka abuuray dhoobo dhagta.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالصَّافَّاتِ صَفًا ﴿١﴾

فَالرَّجْرَجِ رَجْرًا ﴿٢﴾

فَالْتَلَيَاتِ ذِكْرًا ﴿٣﴾

إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوَاحِدٌ ﴿٤﴾

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ

الْمَشْرِقِ ﴿٥﴾

إِنَّا زَيْنَا السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِرَبِّهِ الْكُوكَبِ ﴿٦﴾

وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَارِدٍ ﴿٧﴾

لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقَدِّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾

دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿٩﴾

إِلَّا مَنْ حِطَّ الْحِطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شَهَابٌ نَائِبٌ ﴿١٠﴾

فَأَسْفَفْنَاهُمْ أَمْ أَشَدَّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا

إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ﴿١١﴾

12. Waxaadse la yaabtay (beenintooda) iyaguna way jees jeesi.

بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾

13. Marka la waaniyana ma waan-toobaan.

وَإِذَا ذُكِرُوا لَا يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾

14. Hadday calaamo arkaana way ku jees jeesaan.

وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخَرُونَ ﴿١٤﴾

15. Waxayna dhahaan kani waxaan sixir cad ahayn ma aha.

وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا أَسْخَرُومِينَ ﴿١٥﴾

16. Waxayna dhahaan ma markaan dhimanno oon carro noqono iyo lafo yaa nala soo bixin.

أَيُّهَا مَنْنَا وَكَأَنَّا بَاعِعْطَمًا أَوْ نَا لَمَبْعُوتُونَ ﴿١٦﴾

17. Ama aabayaalkannagii hore (iyagana malasocelin).

أَوَّاءِ بَاؤُنَا أَلَّا وَلُونَ ﴿١٧﴾

18. Waxaad dhahdaa haa waalaydin soo celin idinkoo waliba dullaysan.

قُلْ نَعْمَ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ ﴿١٨﴾

19. Xaaladduna waa uun qaylo kaliya markaas, waxaa soo bixi dadkii oo wax eegi.

فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَبْطُرُونَ ﴿١٩﴾

20. Waxayna dhihi gaaladii ha-laagganagee kan waa maalintii abaal-marinta.

وَقَالُوا لَوْلَا نِيلَانَا هَذَا يَوْمَ الدِّينِ ﴿٢٠﴾

21. Waxaana lagu dhihi kani waa maalintii kala bixinta ee aad beenin-jirteen.

هَذَا يَوْمَ الْفَصْلِ الَّذِي كُتِبَ بِهِ تَكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾

22. Kulmiya kuwii daalimiinta ahaa iyo wixii la mid ahaa iyo waxay caabudijireen.

أَخْشَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَرْوَجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾

23. Oo Eebe ka soo hadhay, tusiyana jidka Jaxiimo.

مِنْ دُونِ اللَّهِ فَأَهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾

24. Joojiyana waxbaa la waydiine.

وَقِفُّهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ ﴿٢٤﴾

25. (Waxaana lagu dhihi) Maxaad lee-dihiin oydaan isugu gargaaraynin.

مَا لَكُمْ لَأَنْتُمْ صَرُونَ ﴿٢٥﴾

26. Saas ma aha ee maanta way isdhii-been.

بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾

Eebe kor ahaaye wuxuu faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu gaalada soo bixinta diidan warsado ma iyagaa ka daran khalqiga kale, waxayse ku jawaabeen dafiraad iyo jees jees iyo xumaan, waase la soobixin qiyaamada iyagoo dulaysan, oo calaacali, waxaase loo sheegi inay tahay maalintii abaalmarinta iyo wax la warsan lana tusi jidka naarta jaxiimo, isagoo is dhiibi Maalintaas, Cumar Binu Khadhaab wuxuu sheegay: In saaniga lala kulmin saaniga, kan ribadana kan ribada, kan khamridana kan khamrida. Aş-Şaaffaat (11-26).

27. Wuxuu qaabilay qaarkood qaarki kale iyago wax iswarsan.

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَسَاءَ لَوْنٌ ﴿٢٧﴾

28. Waxayna dhaheen kuwii wax-raacay (raaciyadii) waxaad ahaydeen kuwo nooga yimaadda xagga midig (wanaaga).

قَالُوا إِنَّا كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا مِنَ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾

29. Waxay dhaheen madaxdii ma aha ee idinkaan mu'miniin ahayn.

قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾

30. Wax xoog ah oon idin ku lahayn ma jirin waxaadse ahaydeen qoom xad gudbey.

وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ
بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَٰغِينَ ﴿٣٠﴾

31. Markaasuu nagu waajibay (nagu rumoobey) hadalkii Eebe (ciqaab) waxaana dhadhaminaynaa (cadaabka).

فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَأَذِيقُونَ ﴿٣١﴾

32. Markaasaan idin dhuminay anna-guna waan dhunsanayn.

فَأَغْوَيْتُمْ إِيَّانَا كَأَغْوَيْتُمْ ﴿٣٢﴾

33. Iyagu maalintaas cadaabkay wa-daagi.

فَأَنهَمُ بِوَمِيزَةٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾

34. Annaguna saasaan kufallaa dambilayaasha.

إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾

35. Waxayna ahaayeen marka lagu dhaho Eebe mooyee ilaah kale majiro kuwa iskibriya.

إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾

36. Oo dhaha ma waxaan uga tagaynaa ilaahyadannada gabayaa waalan.

وَيَقُولُونَ آيَاتُنَا لَنَا كِرَاهَاءٌ إِنْ هِيَ إِلَّا شَاعِرٌ مُّخْتَلِفٌ ﴿٣٦﴾

37. Saas ma aha ee wuxuu la yimid (Nabigu) xaq wuuna rumeeyey Rasuuladii (Eebe soodiray).

بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾

Aayadahan wuxuu Eebe kusheegay in maalinta Qiyaamaha gaaladu qaarkood qaarka kale dagaali sida madaxda iyo kuwii xumaanta ku raacay, ugu dambeyntana waa in dhamaantood baadi ahaayeen cadaabkana ay ku kulmi mar haday xumaanta ku kulmi jireen, maxaayelay waxay iska waynayjireen marka lagu dhaho Eebe mooyee ilaah kale majiro, iyo inay Nabiga xumaan iyo waalli ku sheegaan isagoo xaq iyo rumaynta Rasuuladii Eebe layimid, taasuna waxay muujini in xumaanta iyo fasaadka oo laysku raaco ay sababin calaalal ciqaab Aakhiro. ee waa in wanaaga laysfraa xumaantana laysaga digo. Aş-Şaaffaat (27-37).

38. Idinku (gaaloy) waxaaad dhadhamisaan cadaabka daran (wax xanuujiya).

إِنَّكُمْ لَذَاقُوا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٣٨﴾

39. Waxaan camalkiina ahayna lay-dinkama abaalmaryo.

وَمَا تَجْرُونَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾

40. Addoomada Eebe ee niyada san (xumaan ma arkaan).

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿٤٠﴾

41. Waxayna mudan kuwaasi risqi layaqaanno (Janno).

أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤١﴾

42. Faakihadna way heli, iyagoo lagu sharfi.

فَوَكَرَهُ وَهُمْ مَكْرُمُونَ ﴿٤٢﴾

43. Jannooyinka Naciima.

فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾

44. Waxayna ku sugnaan sariiro iya-goo is qaabili.

عَلَى سُرُرٍ مُّقْبِلِينَ ﴿٤٤﴾

45. Waxaana lala kor socon weel laga soo buuxiyay il (Janno).

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِّنْ مَّعِينٍ ﴿٤٥﴾

46. Taasoo cad oo u macaan kuwa cabi.

بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّرْبِ بَيْنَ ﴿٤٦﴾

47. Mana laha caqli qaadid iyo waalli midna (Khamrada Jannada).

لَا فِيهَا عِوَالٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُذْفَرُونَ ﴿٤٧﴾

48. Agtoodana waxaa ahaan haween dhoorsoon oo indha waaweyn.

وَعِنْدَهُمْ قَصِيرَاتُ الطُّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾

49. Ood moodo ukun la dhowray.

كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ ﴿٤٩﴾

Xumaanle waa laga abaal marin xumaantiisa, isagoon ladulmiyayn, addoomada Eebe ee suubanse waxay heli janno, Nicmo, Sharaf iyo nolal wanaagsan, waxaana u adeegi wiilal darban, waxaana loo darbi wax wanaagsan ooy cabaan ooy kamidtahay khamri Janno oo xalaal ah oon madax xanuun iyo waalli midna lahayn, waxaana loo dhamayn wanaag.

Ibn Cabaas wuxuu yidhi: Khamrada aduunka waxaa kusugan afar arimood: Waalli, Madax xanuun, Mantag iyo kaadi (badan). Tan aakhirase waa ka duwantahay sida aayada badan sheegeen iyo hadalka Nabigu. Aş-Şaaffaat (38-49).

50. Wuxuuna qaabilay qaarkood qaarka kale (ehelo Jannaha) iyagoo wax iswaydiin.

فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٥٠﴾

51. Wuxuuna dhihi mid hadlay oo ka mid ah waxaan kulahaa (adduunkii) saaxiib.

قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥١﴾

52. Dhihi jiray adigu mawaxaad ka mid tahay kuwa rumeeyay (soobixinta).

يَقُولُ أَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾

53. Ma markaan dhimano oon carro noqono iyo lafo yaa nala abaalmarin.

أَمْ دَامْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا إِذْ نَأْتِي مَدِينُونَ ﴿٥٣﴾

54. Wuxuuna dhihi mayla dayeey-saan.

قَالَ هَلْ أُنْتُمْ مُظْلِمُونَ ﴿٥٤﴾

55. Markaasu dayaa kuna arkaa jaxiima dhexdeeda.

فَاطْلِعْ فَرَأَاهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾

56. Wuxuuna dhahaa Eebaan ku-dhaartayee waxaad udhaweyd inaad ihalaagto (idhumiso).

قَالَ تَأَلَّمُ إِنَّكَ دَتَّ لَتُرْدِينَ ﴿٥٦﴾

57. Haddayna Nicmada Eebe jirinna waxaan ahaan lahaa kuwa lagu soo kulmiyay (naarta).

وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٥٧﴾

58. (Waxayna dhahaan ehelu jannuhu) miyeynaandhimaneynin*.

أَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ ﴿٥٨﴾

59. Geerideenii hore mooyee laynama cadaabayn**.

إِلَّا مَوْتَنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَدِّيْنَ ﴿٥٩﴾

60. Taasina waa uun liibaanta wayn.

إِنَّ هَذَا هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾

61. Ee taasoo kale ha faleen kuwa caamal fali.

لِمِثْلِ هَذَا أَقْلِيَعْمَلِ الْعَمِلُونَ ﴿٦١﴾

Waxaa horey loo soo sheegay inay ehelu naarku (Eebe hanaga dheereeyee) is canaan madax iyo raaciyadba, iyagoo isu dhihi adaa ii lahaa iyo adaa idhumiyay. Halkanna waxaa lagusheegay Ehelu jannaha iyo inay isqaabili iyagoo ka sheekaysan saaxiibadoodii adduunka ee xumaa iyo sida Eebe uga koriyay uguna nicmeeyay, taasoo ayan ka dhimanayn. Xasan Albisri wuxuu yidhi: waxay ogaadeen (ehelu jannuhu) in nicmo kasta geeri goyso, markaasay dheheen: (Miyaynaan dhimanayn). Aş-Şaaffaat (50-61).

* Ma nihin kuwo dhiman miyaa!?

** geeridii hore mooyee, mana layna cadaabayo! (dib u cegaha).

62. Mataasaa marti qaad u fiican (Jannada) mise geedii zaquum (xumeyd).

أَذَلِكَ خَيْرٌ نُزُلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾

63. Annagaa uga yeelay fitno (im-tixaan) daalimiinta.

إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾

64. Waana geed kasoobaxda gunta jaxiimo.

إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾

65. Midhaheeduna waxaad moodaa madaxyo shaydaan.

طَلَعَهَا كَأَنَّه رُؤُوسُ الشَّيَاطِينِ ﴿٦٥﴾

66. Iyaguna (ehelu naarku) waxbay ka cunaan, waxayne ka buuxiyaan caaloosha.

فَأَيُّهُمْ لَّا يَكُونُ مِنْهَا لَقْوًا وَمِنهَا الْبُطُونَ ﴿٦٦﴾

67. Waxayna kalooy mudan dheehid biyo kulayl daran.

ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوَابِينَ جَمِيمٍ ﴿٦٧﴾

68. Markaas waxay ku noqon ja-xiimo.

ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾

69. Waxay heleen aabayaalkood oo baadi ah.

إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾

70. Iyaguna raadkoodii bay ku dag dagi.

فَهُمْ عَلَىٰ آثَرِهِمْ هَرَّوْنَ ﴿٧٠﴾

71. Waxaa dhab ahaan u dhumay hortood badi kuwii hore.

وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأُولَىٰ ﴿٧١﴾

72. Waxaana udiray dhexdooda udiga-yaal.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُّذْرِبِينَ ﴿٧٢﴾

73. Ee eeg siday noqotay cidhibtii kuwii loo digay.

فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُذْرِبِينَ ﴿٧٣﴾

74. Hasa yeeshee addoomadii Eebe ee niyada samaa (cadaab ma arkaan).

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿٧٤﴾

Eebe (weynaaye) markuu soo sheegay ehelujannaha iyo wuxuu ku abaalmariyay yuu raaciyay Geed xun oo lagu margado laguna quudiyo ehelu naarka, taasoo lagu fidmeeyay intay aduunka joogeen. Sida gaalkii Abujahal oo yidhi markuu maqlay geedaas: mawaxaan Timir iyo Burcad aan cunno ahaynbaa mase aha siduu sheegayee waa geed daran oo madax shaydaanleh kana soo baxda Jaxiima salkeeda, ehelu naarkana isku cuno iyada iyo biyo kulayl badan hooygooduna waa Jaxiimo, maxaa yeelay Aabayaalkood oo dhunsan yey heleen kuna raaceen xumaanta, iyaga kahorna waxaa dhumay kuwii horeyey badidood inkastoo loo diray udige waana laciqaabay.

Ibnu Cabaasna wuxuu yidhi: haddii in yar oo geed kaas ah lagu dheeho Badaha adduunyada waxay ka fasaadin lahayd dadka dhulka jooga nolashooda, ee waa sidee ruuxay cunna utahay. Waxaa sheegay Tarmidi. Aş-Şaaffaat (62-74).

75. Waxaa dhabahaan noogudha-waaqay (beryye) Nabi nuux, Cid wax ajiibana (maqlana) annagaa u fiican.

وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحًا فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾

76. Waxaana Ka korinay isaga iyo ehelkiisiiba shidadii waynayd (maan-shayntii).

وَتَجَيَّنَّهُ وَأَهْلَهُ وَمَكَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

77. Waxaana ka yeelay faraciisii kuwa soo hadhay uun.

وَحَعَلْنَا دُرِّيَّتَهُ هَمُّ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾

78. Waxaana ugu reebnay kuwo dam-beeya (amaan ah).

وَوَرَّكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾

79. NabadGalyo Nuux korkiisa adduunyada ha udhex ahaato.

سَلَّمَ عَلَىٰ نُوْحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾

80. Saasaana ku abaal marinaa samafalayaalka.

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾

81. Wuxuuna ka midyahay addoo-
madannada rumeeyay (xaqa).

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾

82. Markaasaan maanshaynay kuwii
kale,

ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْأُخْرِينَ ﴿٨٢﴾

83. Waxaa kamid ah gargaar-
rayaashiisa (Jidkiisaqaaday) Nabi
Ibraahin.

وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ ﴿٨٣﴾

84. Markuu ula yimid Eebihis qalbi
fayow (xaq rumeeyey).

إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾

85. Markuuu ku yidhi Aabihis iyo
qoomkiisii maxaad caabudaysaan.

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾

86. Ma been abuurasho yaad ilaahyo
Eebe ka soo hadhay u dooranaysaan.

أَفِكَأَ إِلَهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ ﴿٨٦﴾

87. Maxaadse ka maleysaneysaan Ee-
baha Caalamka.

فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾

Qisada nabi nuux iyo qoomkiisii iyo sida Eebe u koriyay isaga iyo intii raacday, una halaagay gaaladii beenisay wax badan bey quraanka ku soo aroortay, sidoo kale Nabi Ibraahimkii wadadii xaqa ahayd. Ku raacayna isna wax badan yaa quraanku ka waramay, iyo sida Eebe qalbiga u wanaajiyay xaqana u raaciyey, iyo wixii dhex maray isaga iyo Aabihis iyo qoomkiisii oo dhib iyo xaq usheeg ah, maxaase Eebe laga malaysan haddii xumaan lagu madax adkaado iyo gaalimo, Xasan Albasari wuxuu yidhi: Qalbiga fayow waa kan ka nabadgalay gaalimo. Aş-Şaaffaat (75-87).

88. Markaasuu eegay Nabi Ibraahim
xiddigaha.

فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿٨٨﴾

89. Wuxuuna yidhi waan bukaa.

فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾

90. Markaasay katageen kana jeed-
sadeen.

فَنَوَلُّوْا عَنْهُ مُدْرِبِينَ ﴿٩٠﴾

91. Markaasuu aaday Ilaahyaalkoodii
(sanamyadii) wuxuuna ku yidhi miyey-
daan (wax) cunayn.

فَرَاغَ إِلَىٰ آلِهِمُ فَقَالَ إِنَّا نَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾

92. Maxaad leedihiin oydaan la had-
laynin.

مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾

93. Markaasuu ku foorariyay midigta
oo ku garaacay.

فَرَأَىٰ عَلَيْهِمْ صُرْبًا بِالْيَمِينِ ﴿٩٣﴾

94. Wayna soo qaabileeen gaaladii
xaggiisa iyagoo dag dagi. (markuu jaja-
biyay).

فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَرْفُُونَ ﴿٩٤﴾

95. Wuxuuna ku yidhi ma waxaad caabudaysaan waxaad qoraysaan (sameyseen).

قَالَ اتَّعْبُدُونَ مَا تَنْحَسُونَ ﴿٩٥﴾

96. Eebaana idin abuuray idinka iyo waxaad camalfalaysaan.

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

97. Waxayna dhaheen u dhisa meel (dab lagushido) kuna tuura Jaxiimo (dabka).

قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُيُوتًا فَأَلْفُوهَا فِي الْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾

98. Waxay la dooneen dhagar iya-gaana ka yeellay kuwo hooseeya (laga adkaaday).

فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾

Aayadahan waxay ka warami Nabi Ibraahim iyo qoomkiisii sida suurada kalaba loogaga hadlay hadana wuxuu usheegay inuu jiranyahay marey rabeen inay baxaan si uu u jajabiyo sanamyadooda, wuuna burburiyay intuu la hadlay kuna yidhi wax macuneysaan, gaaladii markay arkeen way cadhoodeen meel dab lagushido yeyna usameeyeen Nabi Ibraahim, wayna ku tuureen, Eebaase ka badbaadiyay, dhagar-toodiina ka yeelay baaba, dullina ku danbeysiiyay, Qataado wuxuu yidhi: Xiddiguu dayey, waa cirkuu dayey isagoo fikiri. Aş-Şaaffaat (88-98).

99. Wuxuu yidhi anigu waxaan aadi Eebahay (hijro) wuuna i toosin.

وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَاهِدٍ ﴿٩٩﴾

100. Eebow wax iga sii kuwa suuban (ilmo).

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾

101. Waxaana ugu bishaaraynay wiil dabecco san.

فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾

102. Markuu ku gaadhay agtiisa socod wuxuu ku yidhi Nabi Ibraahim wiilkayow waxaan ku arkay hurdada anoo ku gawrici ee eeg waxaad fali, wuxuuna yidhi aabow samee waxa lagu faray waxaad heli hadduu Eebe doono inaan kamidnoqdo kuwa samree.

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَؤُ إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُ فَأَنْظَرْ مَاذَا تَرَىٰ ﴿١٠٢﴾ قَالَ يَا بَتِ أَيْعَلُ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٣﴾

103. Markay hogaansameen oos u lagday wajiga.

فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾

104. Yaan udhawaaqnay Ibraahimow.

وَنَدَيْنَاهُ أَنْ يَتَّبِعْهُمُ ﴿١٠٤﴾

105. Dhab ahaan baad ugu rumeysay riyadii, sasaana ku abaalmarinaa samafalayaasha.

قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾

106. Taasina waa imtixaan muuqda (oo weyn).

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾

107. Waxaana ku furanay loog weyn (wan).

وَقَدَيْنَهُ بِذَيْجٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾

108. Waxaana ugaga tagtay (ugu-reebnay) kuwa dambe.

وَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٠٨﴾

109. Nabadgalyo (salaan) Nabi Ibraahim korkiisa ha ahaato.

سَلَّمَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾

110. Saasaana ku abaal marinaa samofalayaasha.

كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾

111. Wuxuu ka mid ahaa adoomadanada mu'miniinta ah.

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾

112. Waxaan ugu bishaaraynay Isxaaq oo Nabi suuban ah.

وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٢﴾

113. Waana barakaynay Ibraahim iyo Isxaaqba, waxaana ka mid ah faracooda mid samafala iyo mid naftiisa si cad u dulmiya.

وَبَرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِن دُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُبِينٌ ﴿١١٣﴾

Nabi Ibraahim (Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) markii Eebe u gargaaray yuu hijrooday, Eebana wuxuu ka baryey inuusiyo ilmo fiican, markaasaa Eebe siiyey Ismaaciil kuna imtixaanay inuu gawraco, hadana furtay markay udarbadeen fulinta amarkii Eebe, magacfiicana ugu reebey Eebe aduunka, hadana uu ugu bishaareeyay Isxaaq oo suuban. Ibnu Cabaas waxaa laga wariyey: Kanlafurtay waa Nabi Ismaaciil, yuhuudina waxay sheegtay inuu isxaaqyahay, wayna beensheegen. Aş-Şaaffaat (99-113).

114. Dhab ahaan yaan ugu manaysanay (ugunicmeeynay) Nabi Muuse iyo Nabi Haaruun (Nabinimo).

وَلَقَدْ مَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١١٤﴾

115. Waana ka korinay iyaga iyo Qoomkooda dhibaataadii waynayd.

وَجَجَّيْنَهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكُرْبِ الْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾

116. Waana u gargaaray, waxayna noqdeen kuwo adkaaday (sareeyey).

وَوَصَّرْنَاهُمْ فَمَا كَانُوا هُمُ الْعَالِينَ ﴿١١٦﴾

117. waxaana siinay Kitaabkii cad-daa.

وَأَنزَلْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٧﴾

118. Waxaana ku hanuuninay Jidka toosan.

وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾

119. Waxaana ugu dhaafnay dadka dambe, (amaan ah).

وَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ ﴿١١٩﴾

120. Nabadgalyo ha ahaato Nabi Muuse iyo Nabi Haaruun korkooda.

سَلَّمَ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١٢٠﴾

121. Saasaan ku abaalmarinaa kuwa wanaagga fala,

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾

122. Waxayna ka midyihiin addoomadanada mu'miniinta ah.

إِنَّهُمْ أَمِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾

Nabi Muuse iyo walaalkiis Nabi Haaruun meelo badanbay quraanka kaga soo arooreen, iyo waxay kala kulmeen Fircoon iyo Qoomkiisii iyo Baniisraa'iil markii danbe iyo inuu eebe ka koriyay iyaga iyo qoomkoodii dhibaataadii waynayd oo ahayd maansheyntii Fircoon iyo colkiisii'Eebena Kitaab cad siiyay, jidka wanaagsanna ku toosiyay sharaf iyo magacfiicanna ureebay, waxayna kutusin arrinkaasu in Eebe la jiro oo gargaar iyo sharaf udambaysiin ciddii xaqa iyo runta kudadaasha, Dhabari wuxuu yidhi: jidka toosani waa diinta islaamka'waana diinta Eebe ee uu Nabiyada ku bixiyay. Aş-Şaaffaat (114-122).

123. Ilyaasna Wuxuu ka mid ahaa Rasuullada.

وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

124. Markuu ku yidhi qoomkiisii miyeydaan dhawrsaneyn (Eebe kayaabayn).

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَأَنْتُمْ أَكْبَرُ ﴿١٢٤﴾

125. Mawaxaad baryeysaan Bacli (Sanam) ood ka tagaysaan Eebaha abuurka wanaajjya.

أَنْدَعُونَ بَعْلًا وَّتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ﴿١٢٥﴾

126. Ee ah Eebihina iyo Eebaha aaba-yaalkiini hore.

اللَّهُ رَبُّكُمْ رَبُّ آبَائِكُمْ الْأَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾

127. Markaasay beeniyeen, waxaana loo soo kulmin (Cadaab).

فَكَذَّبُوهُ فَأَتَهُمْ مَحْضُرُونَ ﴿١٢٧﴾

128. Laakiin adoomada Eebe ee niyada san (waxay lakulmi khayr).

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿١٢٨﴾

129. Waxaana ugu reebnay dadka danbe (amaan ah).

وَتَرْكُعًا عَلَيْهِنَّ فِي الْأَخْرِينِ ﴿١٢٩﴾

130. Nabadgalyo ha ahaato Ilyaas korkiisa.

سَلِّمْ عَلَى آلِ يَاسِينَ ﴿١٣٠﴾

131. Saasaana ku abaalmarinaa kuwa sama fala.

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾

132. Wuxuuna ka midyahay adoomadanada mu'miniinta ah.

إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

Ilyaas wuxuu ka mid ahaa Nabiyada Eebe, wuxuuna Eebe u diray Bini israa'iil oo caabudi jiray sanam la dhihi jiray Bacli, wuxuuna ugu yeedhay cibaadada Eebe, iyo inay katagaan cibaadada waxa ka soo hadhay si darana wuu u waaniyay, wuxuuna Eebe ku abaalmariley inuu ka yeelay addoomadiisa toosan ee wanaaga Fala' magac fiicanna wuu ugu reebay dadka. Taasna waxay ku tusin inuu xaqa iyo cidda ku socotaayi wanaagga iyo cidhibta fiican ku danbeyn. Inkastoo baadilku muddooyin laga yaabo inuu muuqdo oo darraado. Aş-Şaaffaat (123-132).

133. Nabi luudhna wuxuu ka mid ahaa rasuulada (la diray).

وَإِنْ لَوْطَالَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾

134. Xus markaan korinay isaga iyo ehelkiisaba dhamaan.

إِذْ يَجْتَنِيهِ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾

135. marka laga reebo Cajuuso (haweeneydiisii) oo ku hadhay halaaga.

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾

136. Ka dibna waxaan halaagnay intii kale.

ثُمَّ دَرَمْنَا الْأَخْرِينَ ﴿١٣٦﴾

137. Idinkuna (reer makaad) waxaad martaan dhulkoodii waabariga.

وَإِنَّا لَنُرْمُونَ عَلَيْهِمْ مُصْحَبِينَ ﴿١٣٧﴾

138. Iyo Habeenkaba ee miyeydaan wax kasaynin.

وَبِأَلْيَلٍ فَلَا تَسْقَلُونَ ﴿١٣٨﴾

139. Nabi Yuunusna wuxuu ka mid ahaa Rasuulladii (ladiray).

وَإِنْ يُوسُفُ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾

140. Xus markuu kudhuuntay (kuca-raray) Doontii buuxday.

إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾

141. Oo uu qoriritay noqdayna mid laga reeyey. (Baddana lagu tuuray).

فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾

142. Kalluunna liqay isagoo lada-gaalay.

فَالْقَمَّةَ الْخَوْتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾

143. Hadduusan noqonin kuwa Eebe u tasbiixsada (xusa).

فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾

144. Wuxuu kunagaan lahaa ca-looshiisa tan iyo maalinta lasoo bixin dadka.

لَلَيْتَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾

145. Waxaana kutuuray banaan cidla ah isagoo buka.

فَبَدَنَتْهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾

146. Waxaana ka soo bixinay korkiisa Geedka yaqdhiiinka ah (hadhayn dar-teed).

وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾

147. Waxaana u diray Boqolkun oo dad ah ama ka badan.

وَأَرْسَلْنَا إِلَيْنِ مَائَةَ آفِيٍّ أَوْزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾

148. Wayna rumeeyeen, waxaana uraaxaynay (sugnay) tan iyo mudo.

فَتَأْمُرُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١٤٨﴾

Nabi Luudh iyo Nabi Yuunus iyo Nabiyadii kaleba iyo Qoomamkoodii waxay kudambeeyeen iyo sida Eebe kukala maamulay Quraankaa tilmaamay, waxaase muhim ah in xumaanta laga dheeraado, wanaagana lagu dadaalo, tan kale waa in la ogaado in Eebe wax walba karo farajkiisuna dhawayahay ducadana aqbalo.

Qisadiisuna waxay ahayd inuu dar Eebe uga tagay ugana cadhooday qoomkiisii markaas Eebe imtixaanay. Rasuulkuna wuxuu yidhi: Cidna uma haboona inay dhahdo anaa ka khayrbadan Yuunus Bini mataa. (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkooda ha yeelee). Aş-Şaaffaat (133-148).

149. Waydii gaalada, in Eebahaa gabdho yeeshay iyaguna Wiilal.

فَأَسْتَفْتِيهِمْ أَرَأَيْتَ الْبَنَاتُ وَهَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾

150. Mise waxaan abuuray malaa'igta oo dhadig iyaguna ay Joogeen.

أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنْتِنَا وَهَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾

151. Taasi waa been abuurashadoodii ay dhahayeen.

أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ أَفْكَهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾

152. Eeba waa dhalay waana beenaalayaal.

وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَذِبُونَ ﴿١٥٢﴾

153. Ma wuxuu ka doortay gabdho wilaasha.

أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾

154. Maxaa idiinku wacan ood sidaas u xukumaysaan.

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾

155. Miyeeydaan wax xusuusaneyn.

أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾

156. Mise waxaa idiin sugnaatay xujo cad.

أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ ﴿١٥٦﴾

157. Keena Kitaabkiinna (cadayn) haadaad runlayaaltihiin.

فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى أَن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٥٧﴾

158. Waxay yeeleen gaaladu Eebe iyo Jinniga dhexdooda (qaraabo) nasab, Jinniguna dhabahaanbuu u ogyahay in gaalada lakeeni (qiyaamada).

وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نَسَبًا وَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٥٨﴾

159. Eebaa kanasahan (kadheer) waxay ku tilmaamayaan.

سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿١٥٩﴾

160. Laakiin adoomada Eebe ee niyada suubiyey (Waa ka fogyihiin xumaan).

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿١٦٠﴾

Gaaladu had iyo jeer waa af xunyihiin iyagoo doqonimana kudarsaday, halkanna waxay Eebe (sareeye) kusheegeen in malaa'igta gabdho utahay, taasina waa beentoodii'ee Eebe ma yeelanin Ilmo wiil iyo gabadh midna, illeen umabaahnee, wax xuja ah ooy gaaladu haysana majiro, Eebana waa kadheeryahay xumaan. Mujaahid wuxuu sheegay in gaaladu dhaheen: Malaa'igta waa gabdho Eebe sareeye, markaa-suu abubakar yidhi yaa hooyo u ah markaasaydhaheen: Haweenjinni. (Eebaa ka dheer waxay ku sheegeen). Aş-Şaaffaat (149-160).

161. Idinka iyo waxaad caabudaysaan (gaalooy)

فَأَذْكُرُوا مَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾

162. Waxaa ka fidmaysaan (dhumisaan) Eebe.

مَا أَسْمَعُ عَلَيْهِ بَقِيَّتَيْنِ ﴿١٦٢﴾

163. Marka laga reebo kuwagali jaxiimo.

إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾

164. Ruuxkastoo nagamid ah (malaa'igta)wuxuuleeyahay meel lagu yaqaan.

وَمَا وِتَاءٌ إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾

165. Waana safannahay (cibaado dar-teed).

وَأِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُّونَ ﴿١٦٥﴾

166. Waana tasbiixsanaa (qadarinEebe).

وَأِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾

167. Waxayna ahaayeen gaaladu kuwii dhaha.

وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾

168. Hadduu yahay agtanada xuskii (warkii) kuwii hore (Kitaab).

لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾

169. Waxaan noqonlahayn adoomaha Eebe ee suuban.

لِكُلِّ عِبَادٍ لِلَّهِ الْمُخَاصِبِينَ ﴿١٦٩﴾

170. Wayse ka gaaloobeen Kitaabkii (quraanka) wayna ogaandoonaan (waxa ku dhaca).

فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

Gaalo iyo waxay caabudi oo baadil ah midna makaro inay waxdhumiyaan marka lagareebo kuwa wanaaga kaleexda ee xumaanta faraha lagala, ehelu naarna noqda Malaa'igta Eebana xumaan waa kafogtahay, midwalbana shaqo iyo meel lagu ogyahay yuuleeyahay, waxayna usafanyihiin cibaadada Eebe iyo wayneyntiisa.

gaaladii quresheedna waxay ahaayeen intaan quraanku soodagin kuwa jeclaa inay helaan Kitaab uga warama umadihii hore, wayse kagaaloobeen markuu uyimid, wayna ogaandoonaan cidhibteeda, waxaana lamid noqon iyaga cidkastoon Quraanka iyo xaqa uu sheegi raacin rumaynina. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa hayeelee) wuxuu yidhi: Waxaa laynagaga fadilay dadka Saddex: Malaa'igta sideeda oon usafano (Salaada) dhulkoo masjid inoo ah, iyo Carrada oo daahir inoo ah. Waxaa sheegay Muslim. Aş-Şaaffaat (161-170).

171. Dhab ahaanbuu ugu hormaray yaboohannagii adoomahannagii aan diray (Rasuuladii).

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾

172. In iyaga uun loo gargaari.

إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾

173. Iyo in junuudanada (xaqa raacay) ay adkaan (Guuleysan),

وَإِنْ جُنَدَنَا لَهُمُ الْعَالِيُونَ ﴿١٧٣﴾

174. Ee kajeedso xagooda tan iyo muddo.

فَقُولْ عَنْهُمْ حَقَّ حِينٍ ﴿١٧٤﴾

175. Fiirina iyaguna wayfiirin doonaane (waxa kudhaca).

وَأَنْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُصِيرُونَ ﴿١٧٥﴾

176. Macadaabkanagay (Gaaladu) dadajisan.

أَفِعْدَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾

177. Markuu ku dago cadaabku ardaagooda waxaa xumaan subaxa kuwa loodigay.

فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحِبِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْدَرِينَ ﴿١٧٧﴾

178. Ee kajeedso xagooda tan iyo muddo.

وَنُؤَلِّعُ عَنْهُمْ جَحِيمًا ﴿١٧٨﴾

179. Fiirina iyaguna wayfii-rindoonaaane (waxa kudhaca).

وَأَبْصِرُ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾

180. Waxaana kanasahan Eebahaaga sharafta leh waxay kutilmaamaan gaaladu (oo xun).

سَبِّحْنَ رَبَّكَ رَبَّ الْعَزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾

181. Nabadgalyana ha ahaato Rasuuladii korkooda.

وَسَلِّمْ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾

182. Mahadna waxaa iskaleh Eebaha (Barbaariyaha) Caalamka ah.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

Eebe wuxuu ballan kuqaaday inuu ugargaaro adoomadiisa suuban markaay si fiican uraacaan sharcigiisa iyo wadadiisa toosan, fuliyaana amarkiisa siduu Nabiyadii iyo intii raacdayba ugu gargaaray. Tankale ciqaabta Eebe wax ladadajisto ma aha ee hasugeen xaqdiidaayashu waxay kalakulmaan xumaanta iyo dulmiga. Eebana waa kadheeryahay ceeb, wuxuuna mutaa mahad iyo wayneyn. Anas waxaa laga wariyey in Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) yidhi maallintii khaybar: Hadaan dagno ardaa qoom waxaa xumaada subaxa kuwa loo digay. Waxaa sheegay Bukhaari iyo Muslim. Aş-Şaaffaat (171-182).

Suurat Şaad

سُورَةُ الصَّافَّاتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Xarafka hore wuxuu kutusin mucjisada (Quraanka), Quraanka sharafta leh yaan kudhaaranay (waalaydin soo bixin).

صَّ وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾

2. Kuwii gaaloobayna waxay kusu-ganyihiin isla wayni iyo khilaaf (xaq-diido)

بِلِذِّينَ كَفَرُوا فِي عَرَفٍ وَشَقَاقٍ ﴿٢﴾

3. Imisaan halaagnay hortood qarni ay markaas dhawaaqeen waqti aan dhawaaq waxba tareynin.

كَلِمَاتٍ مِّن قَبْلِهِمْ مِّن قَرْنٍ فَنَادَ وَأَوْلَاتٍ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾

4. Waxayna layaabeen gaaladii inuu uyimaado dige ka mid ah waxayna dhaheen gaaladii kani waa sixirroow beennaale ah.

وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكٰفِرُونَ
هٰذَا سِحْرٌ كٰذِبٌ ﴿٤﴾

5. Ma wuxuu ka dhigay ilaahyadii ilaah kaliya, arrintaasi waa wax lala yaabo.

اَجْعَلِ الْاٰلِهَةَ الْاِلٰهًا وَحٰدًا اِنَّ هٰذَا شَيْءٌ عَجَابٌ ﴿٥﴾

6. Wuu kala tagay shirkii (madaxdii) kamidka ahayd, waxayna isu dhahen war socda oo ku samra (kusugnaada) Ilaahyaalkiina, arrintani waa wax laynala dooni.

وَاَنْطَلَقَ الْمَلٰٓئِكُ مِنْهُمْ اَنْ اَسْمٰوًا وَاَصْبِرُوْا عَلٰٓى اِلٰهِيْتِكُمْ
اِنَّ هٰذَا شَيْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾

7. Manaan kumaqlin tanoo kale diintii kale (Nasraaniyada) arintan Eebe kaliya waa wax la been abuurtay.

مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِي الْاٰلِهَةِ الْاٰخِرَةِ اِنَّ هٰذَا
اِلَّا اٰخِثَالِقُ ﴿٧﴾

8. Ma quraankaa lagudajiyey isagoo na dhaxjooga (anagaa ka mudan) waxayse kaga sugan yihiin Quraankayga shaki walina mayan dhadhamin Cadaabkayga.

اَمْ نَزَلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ
مِّنْ ذِكْرِيْ بَلْ لَمَّا يَدُوْا عَذَابٍ ﴿٨﴾

Eebe wuxuu ku dhaartay inay gaalada makaad kusugnaayeen khilaaf iyo kibir, iyadoo jirto inuu kuwo badan oo hortood gaaloobay Eebe halaagay, calaalna wax mataro marka ruuxa xaqa diido oo ku tilmaamo cidda u yeedhi sixir iyo been iyo xumaan, mase wax lala yaabaa inuu Eebe kaliyahay' maxayse tari xumaan lagu madax adeygo iyo waxyaalo kale oo lacaabudo' iyo isla weynaan oon qiimo lahayn. Şaad (1-8).

9. Ma agtaadaa khasnadaha naxariista Eebehaaga adkaada ee bixinta badan (khayrka) yahay.

اَمْ عِنْدَهُمْ خَزَايِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيْزِ الْوٰهَابِ ﴿٩﴾

10. Mise waxaa u sugnaaday xukunka Samooyinka iyo dhulka iyo waxa u dhaxeeya, ha u koreen sallaanno xagga (samada).

اَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُوا
فِي الْاَسْبَابِ ﴿١٠﴾

11. Junuuda (Colka) halkaas joo-gaana (Gaalada) waa xisbiyo la jabin (laga adkaan).

جٰنِدُ مَا هٰنَاكَ مَهْرُوْمٌ مِّنَ الْاَحْرَابِ ﴿١١﴾

12. Waxaa beeniyey xaqan iyaga ka hor qoomkii (Nabi) Nuux iyo (reer) caad iyo Fircoonkii tiirarka lahaa.

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْاَوْتَادِ ﴿١٢﴾

13. Iyo Reer Thamuud iyo qoomkii (Nabi) Luudh iyo Asaxaabtii kaynta (Qoomkii) Nabi Shucayb, kuwaas waa xisbiyadii (Xaqa beeniyey).

وَتَمُودٌ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ لَيْكَةِ
أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ ﴿١٣﴾

14. Midaan Rasuullada beenin majiro, markaasay ciqaabtaydii ku dhacday.

إِنْ كُلِّ إِلَّا كَذَبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابٌ ﴿١٤﴾

15. Kuwaasuna (Gaaladii Makaad) ma sugayaan waxaan hal qaylo ahayn, mana laha cilmi iyo sugid midna.

وَمَا يُبْطِرُهُمْ لَوْلَا إِلَّا صَيْحَةٌ وَجِدَةٌ مَا هَا
مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٥﴾

16. Waxayna dhaheyn Gaaladii Eebow noo dadaji qaybtanada (Ciqaabtanada) Maalinta xisaabta ka hor, (Qiyaamada).

وَقَالُوا رَبَّنَا مَجْلٍ لَنَا قَطْنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

Khayr iyo wanaag Eebe agtiisa yey yaallaan, cid wax ka og ama ku tasarufi karta Naxariista Eebe on isaga ahayn ma jirto, xukunka Cirka iyo dhulka iyo waxa khalqi ah ee u dhaxeeyana Eebaa iska leh, si kastoo Gaalo isugu daydo inay ogaato waxa Eebe u qarsoonna uma suuroowdo ee jabaa udanbeyn sidii Gaaladii horeba loo halaagay, ciqaab soo dadajinna wax Eebe lawarsado ma aha maxaayeeley dhab ahaanbuu ruux walba ula kulmi wuxuu camalfalay, Ibnu Jarir wuxuu yidhi: Waxay warsadeen in Aduunka loogu soo dadajiyoo waxay mutaan Khayr iyo sharba. Saad (9-16).

17. Ku samir (u adkayso) waxay sheegi xusuusana addoonkaygii Daa'uud ahaa ee xoogga lahaa, wuxuuna ahaa noqosho (Toobad keen) badane.

أَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَادْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ
ذَا الْأَيْدِيَّ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿١٧﴾

18. Annagaa u sakhirray (u fududaynay) Buuraha, wayna la tasbiixsadaan Galab iyo Subaxba.

إِنَّا سَخَرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعِشِيِّ
وَالْأَشْرَاقِ ﴿١٨﴾

19. Shimbirahana waa loo kulmiyey, dhamaantoodna waxay u noqdaan (Adeecaan) Eebe.

وَالطَّيْرَ مُحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ ﴿١٩﴾

20. Waana adkaynay xukunkiisa (Daa'uud) waxaana siiney xigmad (Nabinimo) iyo fahmo iyo hadal cad-dayn (iyo garsoorid).

وَسَدَدْنَا مَلَكُوهَ وَءَايَتْنَاهُ الْحِكْمَةَ
وَفَصَّلَ الْفُطُوبِ ﴿٢٠﴾

21. Ma ku soo gaadhay warkii kuwii doodayey, markey Mixraabka ugu soo dheceen.

وَهَلْ أُنَبِّئُكَ نَبَأَ الْخَصْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا
الْمِحْرَابِ ﴿٢١﴾

22. una soo galeen Daa'uud oo markaas uu ka argagaxay, ayna ku dhaheen ha cabsan, waxaan nahay doodayaal qaarkanno qaarkakale dulmiyey, ee si xaq ah noo kala xukun, hana joowrfalin, naguna hanuuni jidka toosan (xaqa).

إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَرَّجَ مِنْهُمْ طَبَقًا لَأَنْتَحِفَّ
حَصَمَانَ بَعَى بَعْضًا عَلَى بَعْضٍ فَأَخْرَجْنَا بِالْحَقِّ
وَلَا تَشِطُّ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾

Eebe wuxuu faray Nabigu inuu ku samro una adkeysto dhibka Gaalada iyo xaqdiidnimadooda, markaasuu hadana xusuusiyey qisadii Nabi Daa'uud iyo siduu ugu dadaalijiray toobadda iyo cibaadada Eebe, looguna sakhirey Buuraha iyo Shimbiraha ayna Eebe la xusi jireen, xukun adag iyo Xigmo iyo dood kala gayna Eebe siiyey, laguna imtixaamay Caddaaladda iyo Garsooridda, xadiith saxiix ahna waxaa ku sugnaa inuu Nabigu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) Salaad wuxuu Eebe ujeclaa Salaadii Daa'uud, Soonna wuxuu Eebe ujeclaa Soonkii Daa'uud, wuxuuna seexan jiray habeen badhka, wuxuu kici jiray seddex meelood meel hadana wuxuu seexan jiray sudus, wuxuuna soomi jiray Maalin, maalinna wuu afuri jiray mana carari jirin. Saad (17-22).

23. (Waxayna dheheen) kani waa walaalkay wuxuuna leeyahay sagaal iyo sagaashan Ido ah,anna waxaan leeyahay mid kaliya.wuxuuna sheegtay inaan siiyo hadalkiina wuu igaga adkaaday.

إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَجْمَةً وَلِي نَجْمَةٌ وَاحِدَةٌ
فَقَالَ أَكْفَلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾

24. Wuxuuna yidhi «Daa'uud» wuu kugu dulmiyey warsashada Laxdaada (inuu ku biiriyo) Idihiisa, in badan oo ka mid ah kuwa wax isku darsadana qaarkood waxay ku xadgudbaan (dulmiyaan) qaarka kale, marka laga reebo kuwa xaqa rumeeyey ee camalka wanaagsan falay.wayna yaryihiin kuwaasi, Daa'uudna wuxuu umaleeyey inaan ibtileynay wuxuuna ka dambidhaaf dalbay Eebihiis, rukuuc (sujuuibuuna) la dhacay wuuna noqday.

قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَجْمِكَ إِلَى تَجَاجِهِ. وَإِنْ كَثِيرًا
مِنَ الْخُلَطَاءِ لَيَبْغِي بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ
أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَحَرَّكَ لَاجِبًا وَأَنَابَ ﴿٢٤﴾

25. Markaasaan u dambi dhaafnay, agtanada wuxuu ku leeyahay dhaawaansho iyo noqosho fiican (darajo sare).

فَعَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَى
وَحُسْنَ مَقَابٍ ﴿٢٥﴾

Qisadan ah inuu Eebe imtixaamey Nabi Daa'uud iyo doodayaasha u yimid waxaa fiican in loo rumeeyo sida quraanku u sheegay lagana dheeraado waxyaalo kale oo taaban sharafta nabiga'Quraankana aan waafaqsaneyn'waxa muuqda waa inay doodayaal ugu yimaadeen Daa'uud si kada ah'kana codsadeen inuu cadaalad ku xukumo, wixii ka dhacayna Eebe ka saamaxay xaga xukunka doodayaasha'waxaana cid walba looga baahanyahay toobadkeed iyo Eebe ku xidhnaan haday Nabiyaduba saas yihiin. Saad (23-25).

26. (Eebe wuxuu yidhi): Daa'uudow annagaa kaa yeelley khaliifka dhulka ee dadka kukala xukun xaqa hana raacin hawada (xun) oo kolkaas uu kaa dhumiyo jidka Eebe kuwa ka dhuma jidka Eebe waxaa u sugnaaday cadaab daran halmaankoodii Maalinta xisaabta (Qiyaamada) darteed.

يٰۤاٰدٰمُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيْفَةً فِى الْاَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اِنَّ الَّذِيْنَ يَضِلُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌ يَّمَسُوْنَ اَيَّوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

27. Maanaan u abuurin Samada iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya dana laan (Ciyaar). taasina waa siday maleeyeen kuwii Gaaloobay halaaguna wuxuu ugu sugnaaday kuwii Gaaloobey Naar.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَطْلًا ذٰلِكَ طَرَفٌ لِّلَّذِيْنَ كَفَرُوْا قَوْلٌ لِّلَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ النَّارِ ﴿٢٧﴾

28. Miyaan ka yeeleynaa kuwii xaqa rumeeyey oo camal fiican falay sida kuwa hallayn dhulka, mise waxaan kala mid dhigaynaa kuwa dhowrsada kuwa xun oo kale (Gaalada).

اَمْ يَجْعَلُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ كَالْمُفْسِدِيْنَ فِى الْاَرْضِ اَمْ يَجْعَلُ الْمُتَّقِيْنَ كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾

29. (Quraanku) waa kitaab aan kugu soo dajinay oo barakeysan, si ay u fiiriyaan dadku aayaadkiisa iyo inay waantoobaan kuwa caqliga leh,

كِتٰبٌ اَنْزَلْنٰهُ اِلَيْكَ مُبْرَكًا لِّيَذَكِّرَۤا بِاٰيٰتِنَاۙ وَيَسْتَذَكِّرَ الَّذِيْنَ اَلَّاۤ اٰتٰتِبِ ﴿٢٩﴾

Eebe wuxuu faray Nabi Daa'uud inuu dadka cadaalad ku xukumo mar haduu ka dhigay khaliifka Dhulka oosan raacin hawada Naftiisa markaasna uu dhumo, ciddii Jidka Eebe ka dhuntana waxay mudan Cadaab daran Maalinta soobixinta ay halmaameen darteed, Cirka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya Eebe wuxuu u abuuray xigmad iyo Cid walba in lagu abaal mariyo wuxuu kasbaday, saasuuna usoo dajiyey kitaab barakeysan, si loogu waano qaato loona faro, Eebana isku mid kamadhigo Muslim toosan iyo Daalim xun, Xasan Albasri wuxuu yidhi: Eebaan ku dhaartaye Mayna Fiirin in xuruuftoo la xafido iyo xuduudiisana la dayaco, lana dhaho Quraankaan akhriyey isaguna ka muuqan khuluq iyo Camal. Şaad (26-29).

30. Waxaan siinnay Nabi Daa'uud (wiilkiisii) Suleymaan ahaa wuxuuna ahaa addeec (Eebe) oo fiican tobad keen badan.

وَوَهَبْنَا لِدٰوٓدَ سُلَيْمٰنَ نَعَمَ الْعَبْدُۙ اِنَّهٗٓ اَوَّابٌ ﴿٣٠﴾

31. Xusuuso marka loo bandhigay Casarkii Fardo oradbada oo fiic-fiican.

اِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصّٰلِحٰتِ الَّذِيْنَ اٰتٰتِبِ ﴿٣١﴾

32. Oo markaas uu yidhi ma waxaan ka jeclaan xusidda Eebe xoolo, inta Qo-raxdu ka dhacdo.

فَقَالَ اِنِّىْٓ اٰحْبَبْتُ حَبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رِبِّىْ حَتّٰى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾

33. ii soo celiya wuxuuna bilaabay inuu ka taabto Dhudhumada iyo Luqunta (uu gawraco sadaqo darteed).

رُدُّوهُمَا عَلٰى فُطْفِقٍ مَّسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾

34. Dhabahaan yaan u fidmeynay (imtxaanay) Nabi Suleymaan, waxaana ku tuuray kursigiisii jasad markaasuu toobad keeney.

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَالْقَيْنَاعِلَى كُرْسِيِّهِ
جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٣٤﴾

35. Wuxuuna yidhi Eebow ii dambi dhaaf ina sii xukun aan ku habooneyn cid igadambeeysa adaa bixin badane ahe.

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا
لَّأَتَّبِعِيَ لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾

36. Waxaana u sakhirrey dabeysha iyadoo ku socota amarkiisa iyadoo jilicsan meeshuu doono.

فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرٍ رُّجَاءٍ حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾

37. Shayaadiinta (Waxaan usakhirey) mid wax dhisid iyo mid dhunbasha badanba.

وَالشَّيْطَانِ كُلِّ بَنَاءٍ وَعَوَاصٍ ﴿٣٧﴾

38. Iyo kuwo kale oo ku xidhxidhan silsilado.,

وَعَاخِرِينَ مُفْرَقِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾

39. (Waxaan ku nidhi) tan waa siis-mada ee bixi ama hayso xisaab la'aan.

هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِعَتْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾

40. Wuxuuna ku leeyahay agtanada dhawaansho iyo noqosho fiican.

وَأَن لَّهُ عِنْدَنَا زُلْفَىٰ وَحَسَنَ مَّآبٍ ﴿٤٠﴾

Nabi Suleymaan wuxuu ka dambeeyey oo dhaxlay Nabi Daa'uud wuxuuna ahaa Nabi suuban'Eebana wuxuu u sakhirrey makhluuqyadiisa, wuuna imtxaanay wuuna ku guuleystey imtxaankii'wuxuuna Eebe siiyey xukun aan cidkale oo ka dambeeya la siin, wax kasta oo qisa ah oo taaban sharaf Nabinimada oo lagu shakiyana waa wax kama jiraan Fardahana wuxuu u gawracaysadaqo markey ka shuqliyeen dhaacadii. Şaad (30-40).

41. Xusuuso addoonkeygii Ayuub ahaa markuu u dhawaaqay (baryey) Eebihis isagoo dhihi wuxuu itaabsiiyey shaydaan dhib iyo Cadaab.

وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ: إِنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ
بُضْبٍ وَعَدَابٍ ﴿٤١﴾

42. Waxaana ku nidhi ku garaac Lugtaada (dhulka) waxaana ku nidhi kani waa Biyo meydhi ah qabowna lana cabbo.

أَرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مَغْتَسِلًا بِأُرْدٍ وَشَرَابٍ ﴿٤٢﴾

43. Waxaana siinnay Caruurtiisii iyo kuwo kale oo lamid ah naxariis xagganaga ka ahaatay iyo xusuus kuwa caqli-ga leh.

وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمَثَلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَىٰ
لِأُولَى الْأَلْبَابِ ﴿٤٣﴾

44. Kuna qabo gacantaada xidhmo laamo ah kuna garaac hana jabinin dhaarta waxaana ku ognahay inuu yahay samre addoon fiican ah toobad-keenna badan.

وَحَدِّبِيْكَ ضِعْمًا فَاصْرَبْ بِهٖ وَلَا تَحْنَثْ
 اِنَّا وَجَدْنٰهُ صَابِرًا نَّعَمَ الْعَبْدُ لٰنَهٗ ۗ اَوَّابٌ ﴿٤٤﴾

45. Xusuuso addoomadannadii (Nabi) Ibraahim iyo Nabi Isxaaq iyo Nabi Yacquub ee ku xoog badnaa cibaadada kuna arag dheeraa (xaqa).

وَاذْكُرْ عِبْدَنَا اِيْرٰهِيْمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ
 اُولٰٓئِيْكَ وَالْاَبْرٰهِيْمَ ۗ وَالْاَبْرٰهِيْمَ ۗ ﴿٤٥﴾

46. Anagaa u dooranay xusidda aakhiro.

اِنَّا اَخْلَصْنٰهُمْ بِحَالِ الصَّوْرِ ذِكْرَى الْاَلْدَارِ ﴿٤٦﴾

47. Waxayna ka yihiin agtanada kuwo la doortay oo wanaagsan.

وَاذْكُرْهُمْ عِنْدَنَا لِمَنِ الْمُصْطَفٰٓئِنَ الْاٰخِيَارِ ﴿٤٧﴾

48. Xusuusana Nabi Ismaaciil, Alyasac iyo Dul kifli dhamaanna waxay ahaayeen kuwo wanaagsan.

وَاذْكُرْ اِسْمٰعِيْلَ وَالْيٰسَعَ وَذٰلِكَفَلٍ
 وَكُلٌّ مِّنَ الْاٰخِيَارِ ﴿٤٨﴾

Nabi Ayuub Eebe wuu imtixaamay, Eebena waa ka fayday kurbadii markuu si dhab ah u baryey, cidkastoo Eebe si toosan iyo xaq ah ugu xidhnaatana Eebe wuu aqbali ducadiisa, sidoo kale waxaa Eebe doortey Nabi Ibraahim iyo Nabi Isxaaq, Nabi Yacquub, Nabi Ismaaciil, Yasac iyo Dul kifli dhamaan waxay ahaayeen ikhyaar la doortey, waana in wanaagga iyo adkeysiga lagaga daydaa, Xaqana iyo Quraankana la raaco. Şaad (41-48).

49. Waxaas la soo sheegey waa xusuus, kuwa dhowrsadana waxaa u sugnaaday noqosho fiican.

هٰذَا ذِكْرٌ وَاِنَّا لَلْمُعْتَمِيْنَ لِحُسْنِ مَّثٰبٍ ﴿٤٩﴾

50. Janada cadninoos loo furay albaabada yey mudan.

جَنَّتْ عَدْنٍ مَّفْتُوْحَةً لِّهٖمُ الْاَبْوَابِ ﴿٥٠﴾

51. Waxayna ku dangiigsan dhexdeeda (sariiro) waxayna u yeedhaan faakihad badan iyo Cabbid.

مُتَّكِيْنَ فِيْهَا يَدْعُوْنَ فَاِذَا بَلَغَ الْهُمَّ
 كَثِيْرٌ قَوْشَرٰبٍ ﴿٥١﴾

52. Waxaana agtooda ahaan Haween indhahoodu ku koobanyahay Ragooda (dhowrsoon) oo Isla eg.

وَعِنْدَهُمْ قَصْرِتٌ الْطَّرْفِ الْاَنْرَابِ ﴿٥٢﴾

53. Kaas waxaa leydiin yaboohay Maalinta Xisaabta (qiyaamada).

هٰذَا مَا تُوْعَدُوْنَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٣﴾

54. Kaasuna waa Rizqigannaga mana dhamaado.

اِنَّا هٰذَا الرِّزْقُ مَا لِمَنِ نَّفَادٍ ﴿٥٤﴾

55. Xaalku waa sidaas, Gaalana waxaa u sugnaadey noqosho xun.

هٰذَا وَاِنَّكَ لَلطَّٰغِيْنَ لَشَرِّ مَّثٰبٍ ﴿٥٥﴾

56. Jahannamo yeyna gali iyadaana u xun Gogol.

جَهَنَّمَ يَصَلُّونَهَا فَنَسُوا لَهُمُ الْهَادِ ٥٦

57. Kaas waa Cadaab, ee dha-dhamiya, isagoo ah Biyo kulul iyo Dhaacaanka ehelu Naarka.

هَذَا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَعَسَاقٌ ٥٧

58. Iyo mid kale oo Cadaab ah oo noocya ah.

وَأَخْرَجْنَا مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجًا ٥٨

59. Malaa'igtuna waxay dhihi kani waa koox idinla gali Cadaabka waxayna ku dhihi ha soo dhawaani-na, waxayna galaan Naarta.

هَذَا فَوْجٌ مُّقْتَصِمٌ مَعَكُمْ لَا مَرْجَاءَ لَهُمْ مِنْكُمْ
صَالُوا النَّارِ ٥٩

Ayadaha hore waxay ka warami ehelu Jannaha iyo sida Eebe ugu Nimceeeyey, oo waxkastoo khayr ah u helayaan, sidoo kale waxay ka warami Ayadaha kale xaalka ehelu Naarka iyo sida loo dulleyn, iyo waxay isu odhan iyo Cadaabka kala duwan oy lakulmi, Nabiguna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalayo korkiisa Eebe ha yeelee): Haddii Wadaan Qasaaq ah adduunka lagu daadiyo, adduunyadu way uri laheyd, waxaa wariyey Tirmadi iyo Axmed. Saad (49-59).

60. Waxay ku dhaheen kuwii raacay kuwii madaxda ahaa ha soo dha-waanina (wanaag halla kulmina) idin-kaa na soo galiyey Cadaabkan isagaana uxun meel lagu nagaado.

قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَمْ تَكُنْ قَدْ مَتُّوهُ لَنَا فَيَسَّ
الْفَرَارُ ٦٠

61. Waxayna dheheen kuwii wax raa-cay Eebow ruuxii nasoo galiyey Cadaabkan u siyaadi laban laab Naar-ta.

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَرِيدَةٌ عَدَابًا صِغْفَا
فِي النَّارِ ٦١

62. Waxayna dhaheen (Madaxdii) Gaalada maxaan la arkiweyney rag aan ku tirinay kuwo xun xun,

وَقَالُوا مَا لَنَا لَنْ نَرَى رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ ٦٢

63. Ma waxaan ka yeelanay (adduun-kii) Jees jees mise waxaa ka iishey xag-gooda Araggii.

أَتَخَذْتَهُمْ سِحْرِيًّا أَمْ ذَاغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ ٦٣

64. Kaasina (doodaas) waa xaq sugan oo ah dooda ehelu naarka.

إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ ٦٤

65. Waxaad dhahdaa Nabiyow wa-xaan uun ahay dige, Eebe aan Eebe ahayna ma jiro ee kaliga ah awoodana badnaa.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ وَمَا مَنِيَّةٌ إِلَيَّ إِلَّا اللَّهُ الْوَجْدُ الْقَهَّارُ ٦٥

66. Ee ah Eebaha samooyinka iyo dhulka iyo waxa udhaxeeyaba, ahna adkaade dambidhaaf badan.

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٦٦﴾

Aayadaha hore waxay ku xidhanyihiin kuwii ka horeeyey ee ku saabsanaa muranka iyo calaacalka ehelu Naarka Maalinta Qiyaame iyo sidey kuwii xumaanta wax kuraacay iyo kuway raaceenba isu dagaalayaan midba midka kale, iyo iney gafsanaayeen markey ku jees jeesayeen adduunkii mu'miniita sida Bilaal, Suhayb, Camaar iyo wixii la mid ahaa. Aayadaha dambana waxay ka warami awoodda Eebe iyo kalinimadiisa iyo in isagu koonka leeyahay, Nabiguna udigaha Caalamka yahay. Şaad (60-66).

67. Waxaad dhahdaa Nabiyouw Quraanku waa war weyn.

قُلْ هُوَ نَبِيُّ عَظِيمٍ ﴿٦٧﴾

68. Ood idinku ka jeedsaneysaan.

أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾

69. mana ogayn shirka sare (malaa'igtu) markey doodayaan (Haddaan waxyi jirin)

مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَائِكَةِ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾

70. waxaa uun leywaxyoodey inaan ahay dige muuqda.

إِنْ يُوحَىٰ إِلَىٰ إِلَّا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٧٠﴾

71. Xusuuso markuu Eebe ku yidhi malaa'igta anigu waxaan ka abuuri dadka (Adam) Dhoobo.

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلِقُ بَشَرًا مِنْ طِينٍ ﴿٧١﴾

72. Ee markaan ekeeyo oon ku afuufu Ruuxdeyda ugu dhaca sujuud (salaan).

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٢﴾

73. Wayna sujuudey malaa'igtii dhamaantood oo idil.

فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾

74. Iblis mooyee oo is kibriyey kana mid noqday gaalada.

إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

75. Eebe wuxuu yidhi Iblisow maxaa kaa reebay inaad u sujuuddo kaan ku abuuray yaddayda ma iskibrisey mise waxaad ka mid noqotay kuwa islasarreeya.

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ اسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٥﴾

76. Wuxuuna yidhi anaa ka kheyroon isaga (aadam) waxaad iga abuurtey naar isagana waxaad ka abuurtey dhoobo.

قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِمَّنْ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿٧٦﴾

77. Eebe wuxuu ku yidhi iiga bax samadeyda, waxaad tahay mid la dheereyey.

قَالَ فَخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٧٧﴾

78. Korkaagana ha ahaato lacanade tan iyo maalinta abaalmarinta.

وَأَنَّ عَلَيْنَا يَوْمَ الْحِسَابِ

Quraanku waa war weyn gaaladuna waa ka jeedsadeen Nabiguna (naxaris iyo nabadgalyo korkiisa Eebe hayeelee) waa uun dige cad oo waxyi Eebe wax lagu ogeysiiyey. Waxaa kale ooy aayaduhu ka warameen Nabi aadam (nabadgagalyo korkiisa ha ahaatee) iyo Iblis sida meelo badan Quraanku kusheegey, taasoo ah inuu Iblis is kibriyey'xaqana diiday amarkii Eebana ka madax adaygay'waxaana lagu abaal mariyey in naxariistii Eebe laga dheereeyey'Eebena u cadhooday cid kastoo raacda oo xaqa iska weyneysana waxay mudan wuxuu mutay Iblis. Şaad (67-78).

79. Wuxuu yidhi (ibliis) Eebow i sug tan iyo maalinta la soo bixin dadka.

قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْ فِي إِلَيَّ يَوْمَ يُبْعَثُونَ

80. Eebe wuxuu yidhi waxaad ka midtahay kuwa la sugi.

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ

81. Tan iyo maalinta waqtiga layaqaan ah.

إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ

82. Wuxuuna yidhi waxaan ku dhaartey sharaftaadee waan baadiyeyn dhamaantood.

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأَعْرِضَنَّهُمْ لَمَجْمَعِينَ

83. marka laga reebo addoomadaada suuban.

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخَلَّصِينَ

84. Eebe wuxuu yidhi dhabtaan ku-sifoobaa, dhabtaana uhadlaa.

قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقْوَلُ

85. Waxaana ku dhaaran inaan ka-buuxiyo Jahannamo adiga iyo inta kuraacda oo ka midah dadka dhaamaan.

لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ

86. Waxaad dhahdaa Nabiyow idin kama warsanaayo xaqa ujuuro, mana ihi kuwa is dhiba (isku dhibawaxaan la farin).

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ

87. Waxyiguna waxaan waanada caalamka ahayn ma aha.

إِنَّهُ لَإِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ

88. Dhab ahaanna waxaad u ogaan doontaan warkiisa muddo ka dib.

وَلَنَتَلَمَّنَنَّ نِسَاءَ الْعِدَّتِمْ

Xigmo Eebe ogyahay yuu u ogolaaday codsigii Iblis oo ahaa in cimriga loo dheereeyo. Wuxuuna ku dhaartey colkaas inuu dadka dhumiyo marka laga reebo kuwa wanaagsan. Eebena wuxuu ku ballan qaaday inuu cadaabo Iblis iyo inta raacdaba. Tan kale ma aha mana haboona iney noqoto diintu wax ujuuro iyo cunno lagu warsado, lana sheegto waxaan ahayn.ama leysku dhibo waxaan lagu farin. Quraankuna waa waanada iyo naxariista adduunka oo dhan, ayna waajib tahay in la raaco laguna dhaqmo, haddii kale waxaa dhabahaan loo ogaan warkiisa. Şaad (79-88).

Suurat Az-Zumar

سُورَةُ الزُّمَرِ

Magaca Eebe yaana ku billabeynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Soo dajinta Kitaabka (Quraanka) wuxuu ka ahaadey xagga Eebaha adkaada ee falka san.

2. Annagaana kuugu soo dajinay Nabiyow Kitaabka si xaq ah, ee caabud Eebe adoo u kali yeeli Diinta.

3. Diinta khaaliska ahna waxay u sugnaatey Eebe, kuwa ka yeesha Eebe ka sokow awliyo waxay odhan uma caabudno inay Eebe noo dhaweeyaan mooyee dhawaansho, Eebana kala xukumi dadka dhexdooda waxay isku diidaan, Eebana ma hanuuniyo Been badane gaalnimobadan.

4. Hadduu doono Eebe inuu yeesho ilmo wuxuu ka dooran lahaa wuxuu abuuray wuxuu doono waa nazahanyahey, waana Eebaha kalida ah ee awoodda badan.

5. Isagaa abuuray samooyinka iyo dhulkaba si dhab ah, wuxuuna Habeenka ku daboolaa Maalinta, Maalintana ku daboolaa Habeenka, wuxuuna sakhiray Qorraxda iyo Dayaxa, mid walbana wuxuu ku socdaa muddo magacaaban, Eebana waa adkaade dambi dhaafbadan.

Eebe wuxuu ka waramey sida meelo badan aan ku soo marray sharafta Quraanka iyo weynidiisaba, maxaayeley waxaa soo dajiyey ooku hadley Eebaha weyn ee xigmada badan, sidaas daraadeed yey waajib tahay in la raaco Quraankaas Eebana si dhab ah loo caabudo, ciddii caabudda wax isaga ka soo hadhayna waxay la kulmi khasaare iyo qoomamo, maxaayeley Eebe waxaa loogu dhawaadaa Camal fiican, mana liibaano beenaale iyo gaal midna. Eebana waa ka kaaftoonyahay inuu yeesho ilmo, hadduu doonana wuxuu ka yeelan lahaa wuxuu rabo, waase ka nasahanyahay umana baahna maxaayeley waa Eebaha awooda leh ee abuuray Cirka, Dhulka, habeenka, Maalinta, Qorraxda iyo dayaxaba dhammaan-toodna u sakhirey sidii loo abuuray. Az-Zumar (1-5).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ بِالْحَقِّ فَاَعْبُدْ اللَّهَ

مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ﴿٢﴾

أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا

مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا

إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ

يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ

كَفَّارٌ ﴿٣﴾

لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ

مَا يَشَاءُ ۗ سُبْحٰنَهُ ۗ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٤﴾

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ يَكُوْرُ أَيْدٍ

عَلَى النَّهَارِ وَيَكُوْرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ عَلَىٰ أَيْدٍ وَسَخَّرَ

السَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۗ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ

مُسَمًّى ۗ أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٥﴾

6. Wuxuu idinka abuurey naf kaliya (Nabi aadam) markaasuu Eebe ka yeeley (ka abuurey) xagga aadam haweeneydiisi (Xaawo) wuxuuna Eebe idiin soo dajiyey xoolaha siddeed nooc oo ka mid ah, wuxuuna idinku abuurey uurka hooyadin abuurid ka dambeeyo abuurid saddex mugdi dhexdooda saasna waxaa yeela Eebaha idin barbaariya, isagaana iska leh xukunka. Eebe mooyee ilaah kale majiro, ee xaggee laydiinka iili (Xaqa).

7. Haddaad gaalowdaan dadow Eebe waa idinka kaaftoomay, ugamana raalli aha addoomadiisa gaalnimo, hadaad ku mahdisaanna wuu idin ka raalli noqon, nafna naf kale danbigeeda ma qaaddo, waxaana leydiin celin Eebihiiin xaggiisa, wuxuuna idiin ka warrami waxaad camal fasheen, wuuna ogyahey waxa laabta (qalbiga) ku sugan.

8. Markuu dadka taabto dhib wuxuu baryaa Eebihiiis isagoo u noqon, markuuse Nicmo siiyo wuu illoobaa wuxuu baryey horey, wuxuuna u yeelaa Eebe shariigyo si uu uga baadiyeeyo (kaasi) jidka Eebe, waxaad dhahdaa ku raaxaysogaalnimadaada wax yar waxaad ka mid tahay ehelu naarke.

Wuxuu Eebe halkan ku taxay nicmooyin badan oos u nicmeeyey addoomadiisa'taasoo ah abuuriddiisa Xoolaha uu inoo abuurey, uurka hooyoo inagu nooleeyey inaguna abuuray mugdiyo saddex ah dhexdood, hadduu dadkoo dhan gaaloobana Eebe wax ma yeeleyso, mana rabo gaalimo'mahadoodana wuu jecelyahay nafna mid kale dambigeed ma qaado, xagga Eebaana loo noqon'ruux walbana wuxuu uga warrami wuxuu camal faley'illeen waxwalba waa ogyahaye'mana haboona in dhibkana Eebe la xusuusto ladnaantana la halmaamo loona yeelo shariigyo'cidda saas yeeshana waxyarbey aduunka ku raaxaysan Naarna way gali. Az-Zumar (6-8).

9. Ruux tukan oo Eebe adeece saacadaaha habeenka isagoo sujuudsan oo taagan kana digtoon aakhiro quदारreynayana naxariista Eebihiiis (Ma la midbaa cidaan saas faleynin). waxaad dhahdaa Nabiyyow ma egyihiin kuwa wax yaqaanna iyo kuwaan wax aqoonin, waxaa uun waantoomi kuwa caqliga leh.

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ مِنْهَا رِجَالًا
وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَخَّطْنَا بِهِ
بُطُورَ أَهْلِكُمْ خَلَقْنَا مِنْ بَعْدِ خَلْقِ
فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ
الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَانصُرُونَهُ

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ عَنَىٰ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ
الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا وَرِضَةً لَّكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ
وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنشِئُكُمْ
بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا حَوَّلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ
مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا يُضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ
فَلْيَتَمَنَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ

أَمَّنْ هُوَ قَدِنتُ عَائَةَ الْبَيْتِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ
الْآخِرَةَ وَرِجَالًا رَحِمَةً رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ
يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو
الْأَلْبَابِ

10. Waxaad dhahdaa Nabiyoow addoomadeyda xaqa rumeeyow ka dhowrsada Eebihiin, ciddii wanaag fashana addoomadeyda waxaa usugnaadey wanaag, dhulka Eebena waa waasac (ee ku caabuda) waxaa uun loo oofiyaa (dhameyaa) kuwa samra ajrigooda xisaab la'aan.

قُلْ يَعْبَادُ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْفُسَكُمْ لِلَّذِينَ
أَحْسَبُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسْبَهُ وَأَرْضَ اللَّهِ
وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

11. Waxaad dhahdaa Nabiyoow waxaa lay faray inaan caabudo Eebe anoo u kali yeeli diinta.

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿١١﴾

12. Waxaana ley faray inaan noqdo kan ugu horreeya muslimiinta.

وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾

Dhab ahaan ma sinna mana eka ruux Eebe kayaaba kuna dadaala khayrka iyo wanaagga iyo mid xumaanta qasta oon cabsida Eeebeba xusuusan, sideyna u ekeyn ruux cilmi wax anfaca oos Eebe ugu dhawaado yaqaan mid jaahil ah oon wax aqoon iskana dhaga la'sidookale ma eka ruux caqli badan oo Eebe iyo abaalmarintiisa xusuusan iyo midaan xilba iskasaarin. Eebana wuxuu faray addoomadiisa inay ka dhawrsadaan, wanaagna falaan si ay wanaagga uhelaan, samirkooda ajirkiisana xisaab la'aan loogu oofiyo 'caabudidana loo kali yeelo Eebe isagoo lagu dayan (Nabiga naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) madaxda iyo hanuunka u ahaa umadda 'Imaam Awsaci wuxuu yidhi: Kuwa samra ajriga looma miisaamo loomana miiso ee waa loo daraa. Az-Zumar (9-12).

13. waxaad dhahdaa Nabiyoow anigu waxaan ka cabsan hadaan caasiyo Eebahay cadaab maalin weyn.

قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣﴾

14. Waxaad dhahdaa Eebe uun baan caabudi anoo ukaliyeeli Diintayda.

قُلْ اللَّهُ أَعْبُدْ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾

15. Ee caabuda Gaaloy waxaad doontaan Eebe ka sokow, waxaadna dhahdaa kuwa khasaaray waa kuwa khasariyey Naftooda. iyo Ehelkoodii Maalinta Qiyaame, taasina waa khasaaraha cad.

فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِي ۗ قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ
الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾

16. Korkooda waxaa ah lakabyo Naar ah, hoostoodana waxaa ah lakabyo Naar ah, kaasina waa waxa Eebe ku cabsi galiyo (ugu digo) addoomadiisa ee addoomadeydoow iga dhawrsada.

لَهُمْ مِنْ قَوْفِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ
ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ ۗ يَعْبَادُونَ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾

17. Kuwa ka fogaaday inay caabudaan shaydaan (iyo xuma fare) oo Eebe u noqday waxaa usugnaaday Bishaaro ee u bishaaree addoomadayda.

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ
لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾

18. Ee ah kuwa dhageysta hadalka oo raaca kiisa fiican, kuwaasna waa kuwa Eebe hanuuniyey, kuwaasna iyaga uunbaa ah kuwa caqliga leh.

الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ
أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَأُولَئِكَ
هُمْ أَوْلُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾

Hadduu Eebe faray Nabiga (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) inuusan Eebe khilaafin cibaadadana ukali yeelo waxay kutusin inuu dadka kalena ka daranyahay, Jidkuna waa cadyahay cidwalbana way aragtaa, waxaase khasaara dhab ah ku dhacday kuwa ay kala tagaan isna waayaan Ehelkoodii maalinta qiyaame Naarna galaan, waana khasaare mid la mid ah uusan jirin' mar haday Naaru kor iyo hoosba ka koobtay, kuwa mu'miniinta dhabta ah ee caqliga badan Bishaarada muta waa kuwaan raacin caabudinna wax Eebe ka soohadhay oo shaydaan kasta ah iyo wax kastoon xaq ahayn, Aayaduna waxay ka digi in xumaanleysku raaco.

Ibnu Cabaas waxaa laga wariyey kuwaasi waa kuwa markey maqlaan xumaan iyo samaan ka warrama samaanta'kana taga xumaanta oon ka sheekeeynin. Az-Zumar (13-18).

19. Ruuxay u waajibtay ereyga ca-daab ma adaa Nabiyoow ka korin cid Naar gali.

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ
تُنْفِقُ مِنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾

20. kuwa ka dhawrsaday Eebahoodse waxay mudan Qawlado (Janno) oo qawlada kale ka korreyaan sifiicana (udhisan), waxaana dhexsocda Wabiyaalkii, waana yabooh Eebe mana baajiyo Eebe yaboohissa.

لَكِنَّ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْهُمْ لَمْ يَكُنْ مِنْ فَوْقِهَا عُرْفٌ
مَبْنِيَةٌ تَجْرِي مِنَ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَّ اللَّهُ لَا يَخَافُ
اللَّهُ الْمِعَادَ ﴿٢٠﴾

21. Miyaadan arkeyn in Eebe ka soodajiyey samada biyo oo markaas uu galin dhulka iyagoo ka soo burqan dhulka, markaasna Eebe ku soo bixin Beer midabkeedu kala duwanyahay markaas ka dibna uu ingagi ood arki isagoo cawlan, kadibna kayeeli bur bur, arrintaasna waxay xusuus u tahay kuwa caqliga leh.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنْبِيعٌ
فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يَخْرُجُ بِهِ زُرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ
ثُمَّ يَهْبِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفًى ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطًّا
إِن فِي ذَلِكَ لَذِكْرٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾

22. Ruux Eebe uwaasiciyey Laabtiisa Islaamka oo nuurka Eebe ku sugan ma lamidbaa (mid la daboolay) halaag wuxuu u sugnaaday kuwey ka ingagtay quluubtoodu xuska Eebe (Quraanka) kuwaasina waa kuwa baadi cad kusan.

أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ
فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّن رَّبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ
قُلُوبِهِمْ مِّنْ ذِكْرِ اللَّهِ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٢﴾

Nabiga (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu Eebe faray inuu dadka xaqa gaadhsiiyo, korkiisase ma saara inuu xoog wax ku hanuuniyo ama cid naaru u waajibtay koriyo, kuwa Eebe ka dhawrsadase waxay mudan wanaag iyo darajooyin Janno, Eebana ma baajiyo yaboohiisa. Awoodda Eebana waxaa kutusin siduu Roobka u keeno cunanna ugu soobixiyo, arintaasina waa waxay ku waana qaataan kuwa caqliga badan. Ruuxii Eebe hanuuniyana oo qalbiga uwaasiciyo la mid ma aha mid dhumay. Ibnu Kathiir wuxuu yidhi waxaa liibaanay Ruuxii xaalkiisu wanaag ku dhamaado. Az-Zumar (19-22).

23. Eebaa soo dejiyey kan ugu fiican hadal, kitaabuu soo dajiyey isu eg. oo soo noqnoqda, ay lana qaman-dhacyooto Jidhka kuwa ka yaaba Eebahood, markaasay la jilci jidh-koodu iyo quluubtoodu xusuusta Eebe, arrintaasuna waa hanuunka Eebe uu ku hanuuniyo cidduu doono, ruuxuu Eebe dhumiyana ma jiro cid hanuunin.

24. Ma ruux wajigiisa kaga gabada ca-daab xun maalinta qiyaame mala mid-baa mid aan saas ahayn, waxaana loo yidhaa daalimiinta dhadhamiya waxaad kasban Jirteen, (abaalkiisii).

25. Waxaa beeniyey (xaqa) kuwii ka horreeyey (gaaladan) wuxuuna uga yi-mid cadaabku meelayn kasayn.

26. Markaasuu Eebe dhadhansiiyay dulli nolasha adduunyo, cadaabka aakhiraana weyn hadday wax garan.

Eebaa soo dajiyey Quraan ugu fiican uguna Runbadan hadal isagoo isu eg soona noqnoqda 'akhriskiisana mu'iniintu lacabsato, kuna faraxdo, hanuunkuna wuxuu ku jiraa awoodda Eebe ee weyn, waase in xaqa lagu dadaalo mana sinna ruux cadaabka waji waji ugu dhici iyo mid Janada ku dhexmushaaxi. cidwalbana waxay la kulmi waxay hormarsatay, daalimiintuna waxay mudan cadaab daran, Gaaladuna ama ha horeeyo ama ha dambeeyee waxaa caadadooda ka mid ah xaqa diidiyo madax adeyg xun, miyeyse ka nabadgali ciqaabta Eebe taasoo uga imaan meeleyn filayan iyo duli adduun iyo aakhiroba, Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: Gaalada waxaa lala aadi Naarta iyagoo Gacmuhu xidh xidhanyihiin markaasaa lagu tuuri Naarta wax naarta taabatana waxaa ugu horeeyn wajigooda. Az-Zumar (23-26).

27. Dhabbaan ugu caddayney dadka Quraanka tusaale kasta inay waan-toobaan,

28. Waana Quraan carabi ku (qoran) oon qallooclahayn may dhawrsadaan.

29. Eebe wuxuu qadaray tusaale nin dad wadaagaan iskuna khilaafsan iyo mid usugnaada ruux si gaar ah ma egyi-hiin tusaale ahaan. mahad Eebaa iska leh dadka badidiisna ma oga.

30. Adigu waad dhiman iyaguna (Gaaladu) way dhiman.

اللَّهُ زَلَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَدِّدًا مَتَانًا
نَقِصَرُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ
ثُمَّ تَلِينَ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ
ذَٰلِكَ هُدَىٰ اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ
وَمَن يُضِلِّلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن هَادٍ ﴿٢٣﴾

أَفَمَن يَبْقَىٰ بِوَجْهِهِ سُوءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾

كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَاذْهَبَ لَهُمُ الْعَذَابُ
مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾

فَأَذَاهُمُ اللَّهُ الْخَرَىٰ فِي الْآخِرَةِ ۗ وَاللَّهُ الْعَلِيمُ
الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ
مِن كُلِّ مَثَلٍ لَّعَلَّهُمْ يَنْذَكُرُونَ ﴿٢٧﴾

قُرْءَانًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَّجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَكِّسُونَ
وَرَجُلًا سَلَمًا لِّرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا
الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾

إِنَّا كُنَّا بِمَن يُدْعَىٰ إِلَيْهِمْ مُنْتَهِنِينَ ﴿٣٠﴾

31. Markaas maalinta qiyaame waxaad ku doodayaan Eebihiin agtiisa.

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ
تَخْضَعُونَ ﴿٣١﴾

32. Yaa ka dulmi badan Ruux ku been abuurtey Eebe korkiisa oo beeniyey runta (Xaqa) markuu uyimid, miyeyna ahayn Jahannamo Guriga Gaalada.

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَّبَ
بِالصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ ۗ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى
لِّلْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

33. Kii la yimid Runta iyo kii rumeeyey waa dhawrsadeen.

وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ ۗ أُولَٰئِكَ
هُمُ الْمُنْقُوتُونَ ﴿٣٣﴾

34. Waxayna ku leeyihiin Eebe agtiisa waxay doonaan taasina waa abaalmarinta kuwa wanaagga fala.

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۗ ذَٰلِكَ
جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾

35. Si Eebe uga asturo wixii xumaa oy camal faleen, kuna abaal mariyo ajirkii ugu fiicnaa waxay falayeen.

لِيُكَفِّرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا
وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾

Quraankan wax badan baa lagu soo cel celiyay cadaymo iyo tusaalooyin badan si loogu waantoomo, isagoo ah Quraan fasiix ah Carabina ku qoran mana sinna wax dad isdiidan ka dhaxeeya iyo wax cid kali ah ugaar ah, saasayna u ekeyn mu'min iyo Gaal iyo camalkooda xaalkuna wuxuu ku dhamaan in la dhiman muslim iyo Gaalba markaas lagu doodi Eebe agtiisa, wax la dulmi ahna ma jiro cid Eebe ku been abuuratay xaqa uyimidna beenisay waxayna ku hoyan Naarta Jahannamo. Kiise xaqa la yimid oo ah Nabiga iyo Nabiyadii kale iyo kuwii rumeeyeyba waa kuwo Eebe ka yaaba xumaantana ka dhawrsada waxayna mudan wanaag iyo sharaf, Rasuulkuna wuxuu yidhi: (naxariis iyo nabadgalyo Korkiisa Eebe ha yeelee) waxaa la kicin Qiyaamada madaxdoodii oo khaa'in ah waxaana la doodi dadkiisii wayna ka guuleysan markaasaa lagu odhan waxaad awdaa dhan ka mid ah dhinacyada Jahannamo (Naarta gal) waxaa wariyey Bazaar. Az-Zumar (27-35).

36. Miyuusan ahayn Eebe kufillaha addoonkiisa waxay kugu cabsi galin waxa Eebe ka soo hadhay (ay caabudi) ruux Eebe dhumiyeyna ma laha cid hanuunin.

أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالذِّبْرِ
مِنْ دُونِهِ ۗ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾

37. Cid Eebe hanuuniyeyna ma jiro wax dhumin, Eebana miyuusan ahayn adkaade aarsada.

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُّضِلٍّ
أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ ﴿٣٧﴾

38. Hadaad warsato Gaalada yaa abuuray Cirka iyo Dhulka waxay odhan Eebe, waxaad dhahdaa bal ka war-rama waxaad caabudaysaan Eebe ka

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ

sokow hadduu ila doono Eebe dhib miyey yihiin kuwa fayda dhibka ama hadduu ila doono naxariis ma joojin karaan naxariistiisa, waxaad dhahdaa waxaa i kaafiya Eebe ee korkiisa ha tala saarteen kuwa tala saaran.

39. Waxaad dhahdaa qoomkayoow sidaadtihiin u camalfala anna waan camal faliye waadna ogaandoontaan.

40. Ruuxu u yimaado cadaab dulleeya oo ku dago korkiisa cadaab joogta ah.

Eebaha awoodda leh waa ku filanyahay addoomadiisa mana aha in dadka lagu cabsigaliyo waxa ka soohadhay, hanuun iyo dhumidba waa awood Eebe' wuxuu doono yuuna falaa cidduu doonana wuu ka aarsadaa, Gaalana waa ogyihiin in Cirka iyo Dhulkaba Eebe abuuray' wax dhib ah iyo wax wanaag ahna cid aan Eebe ahayn ma awoodo isagaana kaafiya dadka ee isaga uun ha la tala saarto, Nabiga iyo inta raacday waxay qaadi wadada xaqa ah ee toosan, Gaalana waxay u leexatey meel xun' cid walbana saas ha ahaato waxaa la ogaan doonaa cidduu haleelo cadaab joogta ah oo wax dulleeya. Tirmidi wuxuu wariyay: Waxaa liibaaney ruux lagu hanuuniyey Islaamka, noloshiisuna ahaatey cunno maalmeed'kuna qancay. Az-Zumar (36-40).

41. Annagaa kugu soodajinay Kitaabka (Quraanka) Dadka dartiis si dhab ah, ruuxii hanuunana wuxuu anfici naf-tiisa, kii dhumana wuxuu dhibi naftiisa, adiguna Nabiyow kama tihid wakiil.

42. Eebaa oofsada nafta markay dhiman iyo tii aan dhimanin ee hurudday, wuxuuna hayn tuu geerida ku xukumay wuxuuna siideyn tii kale tan iyo muddo magacaaban, arrintaasna aayaad (Calaamooyin) yaa ugu sugan ciddii fikireysa.

43. Mise waxay ka yeesheen Eebe wax ka soohadhay shafeecayaal, waxaad dhahdaa (oo ma kayeelanyeesaan) xaa-taa haddayna wax hananayn waxna ka-sayn.

44. Waxaad dhahdaa Eebaa iska leh shafeeco oo dhan, waxaana u sugnaaday xukunka Cirka iyo Dhulka xaggiisaana leydiin celin.

إِن أَرَادَنِي اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرُّوهُ
أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هِيَ مُُمْسِكَةٌ رَحْمَتَهُ
قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾

قُلْ يَتَقَوَّمُ أَعْمَلُوا عَلَى مَكَانِكُمْ
إِنِّي عَمَلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ
عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٤٠﴾

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ
فَمَنْ أَهْتَدَى فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا
يَضِلُّ عَلَيْهِ ۖ وَأَمَّا أَنْتَ فَيُوكَلِّمُ ﴿٤١﴾

اللَّهُ تَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ
فِي مَنَازِلِهَا فِيمَسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ
وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ
لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾

أَمْ أَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أَوْلَوْكَانُوا
لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا ۚ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾

45. Marka la xuso Eebe kaliya waxaa diidda qalbiyada kuwaan rumeynin aakhiro markii la xuso waxa Eebe ka soo hadhayna markaasay bishaa-reystaan farxaan.

وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾

Quraanka Eebaa xaq ku soo dajiyey si loogu dhaqmo, xagga rumeynta ku dhaqanka, iskuxukunka iyo raaciddiisa si dhab ah, Nabiguna (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) cidna kuma qasbo xaqaa ee wuxuu u caddeeyay dhabta, cidii markaas dhunta ama hanuunta waa isaga iyo dantiis, Nabiguna wakiiil kama aha, awoodana Eebaa iska leh'nafta dadkana waa midka midna dili markuu doono midna fasixi sida marka la hurdo'waana arrin ciddii caqli leh ay ku waano qaadato, tan kale shafeecada Eebaa iska leh illeen isagaa xukuma Cirka iyo Dhulkaba leh'cid uusan fasixinna ma shafeecdo, ee waa in isaga la weydiistaa si dhab ahna loo caabudo mana aha in marka Eebe kaliya la xuso la dido'marka waxyaalo kale lala xusana la farxo sida Gaaladii. Xusid Eebaa mudan. Az-Zumar (41-45).

46. Waxaad dhahdaa Nabiyouw Eebow adaa abuuray Cirka iyo dhulka ogna waxa maqan iyo waxa jooga-adaase kala bixin addoomadaada dhexdooda waxay isku Khilaafsanyihiin.

قُلْ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلِيمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾

47. Hadday kuwii dulmiga falay waxa dhulka ku sugan dhamaantii iyo wax la mid ah leeyihiin way iskaga furan lahaayeen Cadaabka Maalinta Qiyamaaha, waxaana uga muuqday xagga Eebe Waxayn maleeysanaynin.

وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَّلَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْسَبُونَ ﴿٤٧﴾

48. Waxaana u muuqday xumaantay kasbadeen, waxaana ku dhacay waxay ku jees jeesi jireen.

وَبَدَّلَهُمْ سَيِّئَاتٍ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْرَهُونَ ﴿٤٨﴾

49. Markuu dhibtaabto dadku wuu na baryayaa, markaanse siino Nicmo wuxuu dhahaa waxaa la i siiyey waan mutaa, saas ma aha ee waannu imti-xaami mase oga badankood.

فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ مُرْدَعَانٌ تُرِيدَا أَخَوَلْتَهُ نِعْمَةً مِمَّا قَالُوا إِنَّهَا أَوْتَيْنَاهُ وَعَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾

50. Waxaa saas yidhi kuwii ka hooreeyey waxna uma tarin waxay kasbadeen.

فَدَقَّلْنَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا آغَيْنَاهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾

51. Waxaana ku dhacay xumaantay kasbadeen, kuwii dulmifalay oo ka mid ahaa kuwaas waxaa ku dhici xumaantay kasbadeen, namana daaliyaan.

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتٌ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هَتُولَاءِ سَيَصِيدُهُمْ سَيِّئَاتٌ مَا كَسَبُوا وَمَأْتِهِمْ بِمَعْجَزِينَ ﴿٥١﴾

52. Miyeyna ogayn inuu Eebe u waasiciyo Rizqiga cidduu doono kuna cidhiidhyo (cidduu doono) arrintaasna waxaa ugu sugan aayad ciddii wax ru-meyn.

أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ
وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

Eebaa wax kasta aheysiiyey awoodana leh, kala bixin Dadka Qiyaamada'maalintaas oo Gaaladu isku furan lahaayeen wax kasta haddii la siiyo, waxaana ku dhici waxayna maleysanayn iyadoo lagu abaalmarin kibirkoodii iyo jees jees koodii'mana haboona in marka dhib kugu dhacana aad Eebe baridid, markuu khayr ku siiyana aad dhahdaa waan mutaa, sidii gaaladii hore oon waxba utarin waxay kasbanayeen'waxaana dhab ah in cidwalba la abaal marin ama ha horeeyo ama ha dambeeyee. Eebaana nolasha waasiciya ama ku cidhiidhya'xigmad darteed, si ciddii xaqa rumeysay ugu waano qaadato, Qurdhubi wuxuu yidhi: Waxaa loo xusay kuwa xaqa rumeeyey waxay ogyihiin inuu waasiciinta Rizqiga ay tahay imtixaan lagana yaabo cidhiidhintiisu inay wayneyn tahay. Az-Zumar (46-52).

53. Waxaad dhahdaa Nabiyow ad-doomadayda ku xad gudbay Naftoodow ha ka quusanina naxariista Eebe, Eebaa dhaafa danbiyada dhamaan-toode, waana dambi dhaafbadane naxariis badane.

﴿ قُلْ يَعْبادِي الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ
لَا تَنظُرُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ
جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾

54. U noqda Eebihiiin una ho-gaansama ka hor cadaab idiin ku yimaaddoon laydiinkana gargaarayn.

وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لِلَّهِ مِن قَبْلِ
أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصِرُونَ ﴿٥٤﴾

55. Raaca kan wanaagsan ee lay-diinka soo dajiyey Eebe xaggiisa, ka hor cadaab idinku yimaadda kado, idinkoon ogayn.

وَأْتِمِعُوا بِحَسَنِ مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ
مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ
بَغْتَةً وَتَنْتَهُرُوا لَاتَشْعُرُونَ ﴿٥٥﴾

56. Ama odhan nafu shaleyte waxaan ku gaboodfalay cibaadada Eebe waxaana ahaa kuwa jees jeesa.

أَن تَقُولَ نَفْسٌ بِحَسْرَتِي عَلَىٰ مَا فَرَطْتُ فِي جَنبِ
اللَّهِ وَإِن كُنْتُ لَمِنَ السَّخِرِينَ ﴿٥٦﴾
أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ
مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾

57. Ama ayan odhan haddii Eebe ihanuuniyo waxaan noqon lahaa kuwa dhawrsada.

أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَىٰ الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً
فَأَكُونُ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

58. Ama ayan odhan markay aragto cadaabka hadday noqosho iisugnaan laheyd waxaan ahaan lahaa kuwa samo fala.

59. Saas ma ah ee waxaa kuu yimid aayaadkaygii waadna beenisay waadna

بَلَىٰ قَدْ جَاءَ تَكَءٍ إِلَيْكَ فَكَذَّبْتَ بِهَا

iswaynaysay waxaadna ka mid noqotay gaalada.

وَأَسْتَكَبَّرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٩٦﴾

Dadku way gafayaan had iyo jeer Eebana wuxuu ugu bishaareeyay addoomadiisa Mu' miniinta ah inayna ka quusan naxariistiisa waa dambi dhaafee'loona noqdo Eebe'loona hogaansamo Geeri iyo Qiyaame ka hor. taasoon calaacal iyo catow iyo iceliya aan wax tarayn. maxaa yeelay xaqu waa cadyahay cidii isla waynaata oo xaqa diidana waxay ka mid noqon gaalada xaqdiidayaasha ah, aayadahanna waa yeedhid iyo digniinta dadka oo dhan, Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Ruuxii ka quusiya addoomaha Eebe toobadda tan ka dib wuxuu diiday Kitaabka Eebe. Az-Zumar (53-59).

60. Maalinta qiyaamana waxaad arkeysaa kuwii ku been abuurta Eebe korkiisa oo wajiyadoodu madowyahay, miyayna Jahannamo dhexdeedu ahayn hoyga kuwa is kibriya.

وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ
وُجُوهُهُم مُّسْوَدَةٌ أَلْيَسُ فِي جَهَنَّمَ مَوْتَى
لَلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٩٦﴾

61. Wuuna koriyaa Eebe kuwa dhawrsaday liibaantooda darteed, mana taabto xumaanu mana murugoodaan.

وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ لَا يَمَسُّهُمُ
السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٩٧﴾

62. Eebana waa abuuraha wax kaste, waana wax walba wakiilkiisa, «maamulaha».

اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
وَكَدِيلٌ ﴿٩٨﴾

63. Isagaana iska leh xukunka Samooyinka iyo Dhulkaba, kuwa ka gaalobay aayaadka Eebana waa kuwa khasaaray.

لَهُم مَّقَالِدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
بِعَاثَةِ اللَّهِ أَولَتْكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩٩﴾

64. Waxaad dhahdaa ma waxkasoo hadhay Eebaad i faraysaan inaan caabudo jaahiliinyahay.

قُلْ أَفَعَبَّرَ اللَّهُ تَأْمُرُونَ بِأَعْبَادِهَا الْجَاهِلُونَ ﴿١٠٠﴾

65. Waxaa dhab ahaan loogu waxyoodayadiga iyo kuwii kaahorreeyba Nabiyoow haddaad wax la wadaajisa (Eebe) waxaa buri camalkaaga, waxaadna ka mid noqon kuwa khasaaray.

وَلَقَدْ أَوْحَى إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَنْ
أَشْرَكَتَ لِیَحْبِطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٠١﴾

66. ee Eebe uun caabud noqona kuwa ka mahdiya.

بَلِ اللَّهِ فَاَعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٠٢﴾

67. Mayna waynaynin gaaladii Eebe waynaantiisa dhabta ah, isagoo dhulka dhamaantiis kujiro xukunkiisa Maalinta qiyaame Samooyinkuna ku duuban yihiin Yamiintiisa * Eebaa ka na-

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا
بِضْتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ

sahan kana sarreeya waxay la wadaajiyeen.

بِمِيسِنَةٍ سَبَّحْنَاهُ، وَتَعَلَّى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

Qiyaamadu waa dhab, cidwalbana waxaa laga abaalmarin camalkeeda, waxaana loo qaybsami mid farxa oo bishaaraysta iyo mid naxa oo dullooba, Eebaana xukunka iyo awoodda iska leh maalintaas, mana haboona in lala wadaajiyi cibaadadiisa cid kale, ciddii wax la wadaajisana camalkeedu wuu buri, xumaanna ka sarreeya iyo wax lala wadaajiyaba.

Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Gaaladu ma waynayn Eebe mudnaantiisa, ruxii rumeeya in Eebe wax walba karo wuu wayneeyay waynidiisa dhabta ah, ruuxaan rumeyninna ma waynayn. Az-Zumar (60-67).

* Midigtiisa waana mid u qalanta, hana awilin. (dib u eegaha).

68. Waxaa la afuufi suurka (Buunka qiyaame) waxaana suuxi (Dhiman) waxa samooyinka iyo dhulka ku sugan, cidduu Eebe doona mooyee, markaasaa la afuufi mid kale waxaana soo bixi dadkii iyagoo taagan oo sugi (xukunka Eebe).

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ
أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ بِنُظُرُونَ ﴿٦٨﴾

69. Wuxuuna la ifi dhulku nuurka Eebihis waxaana la soo dajin (dhawayn) Kitaabkii (Camalka) waxaana la keeni Nabiyadii iyo maraggii (Mallaa'igta), waxaana lagu kala xukumi dhexdooda xaq lamana dulmiyo.

وَأَسْرَفَتِ الْأَرْضُ بُيُوتَ رَبِّهَا وَأُضِعَّ الْكِتَابُ
وَجَاءَتْ بِالْبَيْتِ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ
لِيَنَّهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾

70. Waxaana loo oofin (dhameyn) nafkastaa waxay camalfashay, Eebana waa ogyahay waxay camalfalayaan.

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ
بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾

71. Waxaana loo kaxeyn kuwii gaaloobay xagga jahannamo iyagoo kooxo ah markay yimaadaan Naartana waxaa la furaaa Albaabadeeda waxayna udhahaan adeegaheedu miyeyna idiin imaanin Rasuullo idinka mid ah oo idinku akhriya aayaadka Eebihii idiinkana diga lakulanka Maalintiinan. waxayna dhihi way nooyimaadeen waxaase ku rumoobay Gaalada kalimadii Cadaabka (ee Eebe).

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ رُمًّا
حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ فَاتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ
حَزَنَتْنَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ
آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هَذَا قَالُوا أَبْلَىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾

72. Waxaana lagu dhihi gala albaabada Jahannamo idinkoo ku waari

قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ

dhexdeeda iyadaana u xun meelay ku hoydaan kuwa is kibriya.

مَوَى الْمَكْرِبِ ﴿٧٦﴾

Sidoo kale qiyaamadu waa xaq sugan waxaana Dadka ku dhici qaylo ay cidkasta la suuxi lana dhiman'intuu Eebe doono mooyee, kadibna la afuufi Suurka Qiyaame, dadkuna soo bixi'Eebahoodna hor istaagi, dhulkuna la ifi nuurka Eebe, lana keeni Kitaabkii camalka, Nabiyadii iyo markhaatiyadii'caddaaladna Eebe ku kala xugmin isagoon cidna dulmiyeyn, Nafwalbana waxaa lagu abaal marin waxay camal fashay isagoo Eebe dhab u ogyahay, Gaaladana waxaa loo kaxayn xagga naarta jahannamo iyagoo kooxa ah, Malaa'igtuna ay warsan in Rasuullo loo soo diray ku akhrida xaqa ugana digta qiyaamada, way qiran gaaladii arrintaas waxaase u waajibtay ciqaab daran, waxaana la fari inay galaan Jahannamo oo markaas la furay Albaabadeeda wayna ku waari'waana hoyga kuwa iskibriya. Abuu hureyey waxaa laga wariyey in Nabigu yidhi: Labada afuufo waxaa u dhacyn afartan, Abuu hureyey wuxuu yidhi: ma ogi afartankaas. Az-Zumar (68-72).

73. Waxaana loo wadi kuwii ka dhawrsaday Eebahood xagga jannada iyagoo kooxa ah markay yimaadaan jannadana iyadoo la furay albaabadeeda (marhore) waxay ku dhihi adeegaheedu nabadgalyo korkiina ha ahaato, waad wanaagsanaateen (liibaanteen) ee gala janada idinkoo ku waari.

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا
حَتَّى إِذَا جَاءَهَا وَهَّاءُ فَتَحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ
خَزَنَتُهَا سَلِّمُوا عَلَيْنَا فَمَا نَدْخُلُوهَا
خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾

74. Waxayna dhihi mahad waxaa iska leh Eebaha noo rumeeyey yaboohiisa, nana dhaxalsiiyay dhulka (janada) waxaana ka dagna jannada meeshaan doonno waxaana wanaag badan ajriga kuwii camal falay.

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا
وَعْدَهُ وَأَوْزَنَا الْأَرْضَ نَبْوًا مِنَ الْجَنَّةِ
حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٧٤﴾

75. Waxaad arkaysaa malaa'igtoo ku wareegsan gaararka carshiga kuna tasbiixsan mahadda Eebahood, waana la kala xukumi dadkii dhexdooda si xaq ah, waxaana la dhihi mahad Eebaa iska leh ee ah Eebaha caalamka.

وَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ
يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ
وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾

Mu'miniinta waxaa loo wadi xagga janada iyagoo wafdi ah, iyadoo loo sii furi'malaa'igtuna soo dhaweyn oo salaami'kuna dhihi waad liibaanteene janadana gala idinkoo ku waari, waxayna ku mahdiyaan Eebahood, illeen wuxuu galiyey janno ay ka dagi meeshay rabaanc'malaa'igtuna waxay ku meeraysan gaararka Carshiga, xaalkuna wuxuu ku dhamaan in dadka caddaaladlagu kala xukumo iyo in awood iyo mahadi usugnaatay Eebaha caalamka. Maxaa ka wayn maalintaas, maxaase ka farax iyo liibaan badan Mu'miniinta. kana khasaare iyo qoomamo badan gaalada, kana awood iyo caddaalad badan Eebaha xakamka caadilka ah.

Macaad waxaa laga wariyey in Nabigu (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eeba ha yeclee) yidhi: Furaha jannadu waa Eebe mooyee Ilaah kale majiro (Ashahaadada). Waxaa sheegay Muslim. Az-Zumar (73-75).

Suurat Ghaafir

سُورَةُ الْغَافِرِ

magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. (waxay ku tusin mucjisada quraanka sidii soo hor martay).

2. Soo dajinta Kitaabka (quraanka) waxay ka ahaatay Eebaha adkaada ee wax walba og.

3. Ee dhaafa danbiga aqbalana toobadda, ayna darantahay ciqaabtiisu, ee nicmada badanleh, Eebe aan ilaahay ahayna ma jiro, xaggiisaana loo noqon.

4. Kuma doodo aayaadka Eebe kuwa gaaloobey mooyee, ee yeyna kugu dhagrin gagadoonkooda adduunka.

5. waxaa beeniyay hortood qoomkii (Nabi) Nuux iyo xisbiyadii ka dambeeyey, waxayna doontay ummad kastaa rasuulkoodii inay qabato (oy dilaan) waxayna ku doodeen baadil (xumaan) inay xaqa ku tirtiraan, markaasaan qabtay ee waa sidee ciqaabteydey.

6. Saasayna ugu sugnaatay kalimadii Eebe «ciqaabtiisu» kuwii gaaloobay, waana inay yihiin naarta ehelkeeda.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَم

تَنْزِيلِ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١﴾

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ
ذِي الطُّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهُ الْمَصِيرِ ﴿٢﴾

مَا يُجَدِّدُ فِي آيَاتِنَا اللَّهُ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا
فَلَا يَغْرُرُكَ تَقْلُبُهُمْ فِي الْبَلَدِ ﴿٣﴾

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ
مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ
لِيَأْخُذُوهُ وَجَدْنَاهُمْ لِيَدِّ حِضْوَانِهِ الْحَقِّ
فَأَخَذْنَاهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٤﴾

وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا
أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٥﴾

Quraanka Eebaa soo dajiyey, waana adkaade wax walba oge, dambi dhaafe, toobad aqbale, ciqaab darane, iyo khayrbadane xagiisa loo noqon, quraanka oo la beeniyana oo si xun loogu doodo waa caadada gaalada, adduunka oolagu hormarana kuma tusiso jeclaansho Eebe, ee ha ku kadsomin socsocodka gaalada (xaqdiidayaasha) Gaalana waa isku fikrad laga soo bilaabo Nabi Nuux waxayna dooni inay dilaan Nabiyaada iyo dadka wanaagga fari, xaqana xumaan ku qariyaan waxaase daran ciqaabta Eebe uu ku abaal marin naar ruuxii xaqa ku qariya xumaan, Eebe iyo Rasuulkiisuna waa ka bari. Ghaafir (1-6).

7. Kuwa (Malaa'igta) xambaarsan carshiga iyo kuwa gaararkiisa ah waxay ku tasbiixsan kuna Mahadin Eebehood wayna rumeysanyihiin, waxayna u dambi dhaaf warsan kuwa rumeeyey iyagoo dhihi Eebahanow waxaad ugu waasac noqon wax kasta naxariis iyo ogaanshee u dambidhaaf kuwa toobadkeena ee raaca jidkaaga kana dhawr caaabka jaxiimo.

8. Eebow gali kuwaas jannada cadni ee ah taad u yaboohday iyaga iyo ruuxii suubanaada oo ah Aabayaalkood, Haweenkooda iyo Caruurtooda, adiga ah adkaade falsane.

9. Kana dhawr xumaanta (Ciqaabta) ruuxaad ka dhawrto xumaanta maalin-taas waad u naxariisatay taasina waa liibaanta wayn.

Iimaanku waa wax wayn oo qiimobadan maxaayeelay Malaa'igta Eebe ee xambaarsan Carshiga iyo kuwa gaararjooga waxay uducayn una dambidhaaf warsan Mu'miniinta jidka Eebe ku toosan iyo ehelkooda, iyagoo u warsan Eebe inuu janno galiyo ciqaabna ka dhawro, taasna waxay ku tusin qaraabo nimada ugu fiican inaytahay tan iimaanka ee isku xidhay Cirka iyo Dhulka, wuxuuna ka sarreeyaa wax kastoo wax isku xidha, saasaana looga baahanyahay Mu'miniinta inay isu jeclaadaan isuguna duceeyaan. Waxaana sugnaatay haduu Muslim uduceeyo walaalkiisa muslimka ah isagoo ka maqan Malaa'igtu waxay dhahdaa aamiin adna waxaa kuu sugnaatay wax la mid ah. Waxaa wariyey Muslim. Ghaafir (7-9).

10. Kuwa gaalobay waxaa loogu dhawaaqaa (qiyaamada) cadhada Eebaa ka wayn cadhadaad naftiina uca dhootaan, maxaayeelay waxaa lay-diinku yeedhi Jiray Iimaanka markaa-saad gaalobayseen.

11. Waxay dhihi Eebow waxaad na dishay laba jeer waxaadna na noolaysay laba jeer waana qiranay dambiganagii ee ma suuroowdaa jid naarta looga baxo.

12. Arrintaas waxaa ugu wacan in marka loo yeedho Eebe kaliya aad gaaloodaan, haddii wax lala wadaajiyana aad rumeysaan xukunka dhamaan-tiisna Eebaa iska leh ee sarreeya wayna.

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٨﴾
وَقِهِمُ السَّعْيَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّعْيَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا ينادون لَمَقْتُ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾

قَالُوا رَبَّنَا آمَنَّا آتَيْنَاكَ آثِينَ وَأَحْيَيْتَنَا أَنْتَ بِنَا فَأَعْرَفْنَا بِدُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿١١﴾

ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَإِنْ يُشْرَكَ بِهِ تَوَسَّلْتُمْ فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴿١٢﴾

13. Eebe waa kan idin tusiya aayaadkiisa idiinkana soodajiyaa Samada Rizqi (Roob) mana xusuusto ruux Eebe unoqon mooyee.

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا

وَمَا يَذْكُرُ إِلَّا مَا يَنْبَغُ ﴿١٣﴾

14. Ee bari (Caabud) Eebe adoo ukali yeeli cibaadada haba naceen gaaladuye.

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ

وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾

Cadhada Eebe iyo ciqaabtiisa yaa ka wayn kana culus ucadhoonsno naf markay meelxun kuu horseedo xaqana kaa leexiso, calaalal iyo catoowna wax mataro Qiyaamada iyo dambi la qirto midna, marhadaad aduunkii ku dhunto.

mana haboona xaqna ma aha in marka Eebe kaliya la xuso la gaaloobo xaqana la diido'marka wax kale lala caabudana la rumeeyo, arintaas xukunkeedana Eebaha wayn baa maamuli, ee ah kan tusiya dadka aayaadkiisa'cirkana Roob uga keena, xaqna aytahay in loo toobadkeeno lana caabudo isagoo loo kali yeeli Diinta iyo cibaadada, haba naceen oo diideen gaaladuye.

Nabiguna (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu yidhi: Barya Eebe sareeye idinkoo yaqiinsan ijaabo, ogaadana in Eebe sareeye uusan ajiibayn duco qalbi halmaansan oo shuqloon, waxaawariyay Ibnu Abii xaatim. Ghaafir (10-14).

15. Eebe waa kan ay sarrayso dara-jadiisu (waxna koryeela) carshigana iska leh, kuna soo dajiyaa waxyigiisa (iyo jibriil) oo ah amarkiisa ciddu doono oo adoomadiisa ah, si uu uga digo maalinta kulanka (Qiyaamada).

رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ

مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنذِرَ يَوْمَ

الْتِقَانِ ﴿١٥﴾

16. Maalintay usoo muuqan (usoo bixi) Eebe waxba kama qarsoona korkiisa, wuxuuna dhihi Eebe yaa xukunka iska leh maanta, markaasuu dhihi Eebaha kalida ah ee awooda badan.

يَوْمَ هُمْ بِنُذُورٍ لَا يَنْفَعُونَ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ

لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

17. Maanta (Qiyaamada) waxaa laga abaalmarin nafkastaa waxay kasbatay, dulmina majiro Maanta, Eebana wey dag dag badantahay xisaabtiisu.

الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ

لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾

18. Uga dig Nabiyow dadka Maalinta dhaw (Qiyaamada) markuu wadnuhu imaan dhuunta (Cabsi darteed) iyagoo naxsan daalimiinna uma sugnaan sokeeye iyo mid u shafeecoo la maqlo.

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْأَرْفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ

كُظْمِينَ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حِمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ

يُطَاعُ ﴿١٨﴾

19. Eebe waa ogyahay khayaanada indhaha iyo waxay qarir laabtu.

يَعْلَمُ حَاطِبَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾

20. Eebe wuxuu xukumaa xaqa, waxay caabudina oo Eeba ka sokeeya waxba ma xukumaan, Eebana waa maqle arka ah.

وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾

Eebaa sharaf leh'cidduu doonana sharrifa, waxyigiisana kusoo dajiyay addoomadu doortay ee Nabiyada ahaa, si ay dadka ugu digaan.

xukunka adduunka iyo aakhiraba Eebaa iska leh wax ka qarsoonna majiro Cidna ma dulmiyo, xisaabtiisuna waa darantahay, dadkana waxaa looga digayaa maalinta qiyaame ee dhaw, illeen wixii imaamba waa dhawyahaye, waana maalin cabsi badan wadnuhuna dhuunta imaan, cidna wax isu tarayn, Eebana wax walba daalacan'xaqana xukumi, waxa la caabudo ee ka soo hadhayna ayan waxba qabaneyn.

Xadiith Alqudsi waxaa ku sugnaaday in Eebe yidhi: addoomadaydoow waan kareebay dulmiya naftayda waxaana ka yeelay dhexdiinna mid reeban ee hays dulmiyina... waxaaa wariyay Muslim. Ghaafir (15-20).

21. Miyayna ku soconin Dhulka ooyan fiirinin siday noqotay cidhibtii kuwii ka horreeyey (Gaaladan) waxay ahaayeen kuwa ka xoogbadan kana camiraadbadan dhulka, markaasuu qabtay Eebe danbigooda dartiis umana sugnaan waxa Eebe ka soo hadhay wax daafaca.

﴿٢١﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَءَانَارًا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ يُذَوِّبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٢١﴾

22. Waxaana saas ugu wacan inay ahayd xujooyin, oy ka gaaloobeen markaas Eebe qabtay maxaa yeelay waa xoogbadane ay darantahay ciqaabtiisu.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَاكْفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدٌ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾

23. Dhab ahaan yaan (Nabi) Muuse ugu dirray isagoo wata aayaadkanaga iyo xujo cad.

﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٢٣﴾

24. Xagga Fircoon, Haamaan iyo Qaarun waxayna dheheen waa sixir-roow beenaala ah.

﴿٢٤﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَفِرْعَوْنَ فَقَالُوا سِحْرٌ كَذَابٌ ﴿٢٤﴾

25. Markuu ugala yimid xaqa agtanaada waxay dheheen dila Wiilasha kuwa rumeeyey, daayana Haweenka (Gabhaha) dhagarta gaaladuna ma aha waxaan khasaare ahayn.

﴿٢٥﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ الْكٰفِرِينَ إِلَّا فِي ضَلٰلٍ ﴿٢٥﴾

26. Wuxuu yidhi Fircoon, i daaya aan dilo Muusee hana uyeedho Eebihiisa, waxaan ka cabsan inuu idinka badalo Diinta ama uu ka muujiyo dhulka faasaad.

﴿٢٦﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٢٦﴾

27. Wuxuuna yidhi (Nabi) Muuse wa-xaan ka magangalay Eebahay iyo Eebihiin mid kasta oo is kibriya (isla wayn) oon rumayn Maalinta xisaabta qiyaamada.

وَقَالَ مُوسَىٰ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ
مِنَ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٢٧﴾

Dhulka waa in lagu waano qaato lana eego dadkii horee daganaa iyo sida Eebe u halaagay iyagoo xoogbadnaa, markey beeniyeen Rasuuladoodii Eebana si daran ayuu u ciqaabay, tan kale qisada Nabi-Muuse wax badan yey quraanka ku soo aroortay, halkanna Fircoon, Haamaan iyo Qaarun waxay beeniyeen xaqii waxayna is fareen in lalaayo wiilasha kuwa rumeeyey Muuse'Haweenkana daayaan, waxay dhagraan gaalana waa uun khasaare, tan kale Fircoon wuxuu codsaday in la daayo si uu u dilo Muuse isaga oo sheegi inuu badali diinta'dhulkana fasaadin, taasina waa caadada xumaan iyo shar Ka taliyayasha inay wanaagga iyo dadkiisa cebeeyaan'lana dagaalamaan. Nabi Muusana wuxuu magan galay Eebe kibir badane dhamaantiis oo beeniyeey xisaabinta «qiyaame». Ghaafir (21-27).

28. Wuxuu yidhi nin Mu'min ah oo ka mid ah dadka Fircoon oo qarinaayay Iimaankiisa, ma waxaad udiilaysaan in uu yidhi Eebahay waa Alle, isagoo idiinkala yimid xujooyin xagga Eebihiin hadduu beenaale yahayna isagay dhibi beentiisu, hadduu runke yahayna waxaa idin ku dhici wuxuu idiin ku yaboohay qaarkiis, Eebana ma hanuuniyo danbi badane been badan.

وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنَ آلِ فِرْعَوْنَ
يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّي
اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِن رَّبِّكُمْ وَإِنْ يَكُ
كَذِبًا فَعَلَيْتِهِ كَذِبُهُ وَإِنْ يَكُ صَادِقًا
يُصِيبْكُمْ بِعَظْمٍ الَّذِي بَعْدَكُمْ إِنْ أَرَادَ
لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾

29. Qoomkayoow idinkaa iska leh xukunka maanta una adag dhulka, yaase nooga gargaari cadaabka Eebe hadduu inoo yimaado-fircoon wuxuu yidhi idin kula talin maayo waxaan ahayn ra'iyigayga (waxa ii muuqda) idinkumana hanuuniyo waxaan ahayn waddada xaq ah.

يَقُولُ لَكُمْ الْمَلِكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ
فَمَنْ بَصُرْنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ
مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ وَمَا أَهْدِيكُمْ
إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٢٩﴾

30. Wuxuu yidhi kii rumeeyey (Xaqa) qoomkayoow waxaan idiin ka cabsan sidii maalintii xisbiyadii.

وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَنْقُومُ إِلَيَّ أَخَافُ عَلَيْكُمْ
مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ ﴿٣٠﴾

31. Sidii Qoomkii Nabi Nuux iyo ree caad iyo thamuud iyo kuwii ka dambeeyey, Eebana ma aha mid la doonadulmi addoomada.

مِثْلَ دَابِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِن بَعْدِهِمْ
وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿٣١﴾

32. Qoomkayow waxaan idinka cabsan maalinta isu yeedhidda (Qiyaamada).

وَيَنْقُومُ إِلَيَّ أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ النَّارِ ﴿٣٢﴾
يَوْمَ تَوَلَّوْا مُدْبِرِينَ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ

33. Maalintaad jeedsandoontaan idinkoo carari, idiinna sugnayn wax Eebe idinka ilaaliya, ruux Eebe dhumiyeyna malaha «ma jiro» wax hanuunin.

وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

Cid fiican oo xumaanta reebta wanaagana farta lama waayo, waxaana ka mid ah Mu'minkaas fircoon ehelkiisa ka mid ahaa, ee qariyay iimaankiisa 'kuna yidhi mawaxaad dileysaan nin yidhi Eebahay waa alle, oo xujooyin idiinla yimid, hadduu beenaale yahay isagay dhibi, hadduu runle yahayna waxaa idinku dhici wuxuu Sheegi qaarkiis, maantana idinkaa dhulka xukuma oo kamuuqda, haddiise dhib Eebe yimaaddo yaa inaga korin, fircoonse nin xunbuu ahaa wuxuuna ku yidhi qoomkiisii arrini waa taan anigu sheego oo rayiyeeyo'waxaan wanaag ahayna idin tusinmaayo, laakiin ma dhabaa'xumaantuu tusiyay una hogaamiyay miyaan loo halaagin'sidii kuwii ka horeeyey'taasna waxay ka digi xumaan wade warkiisa. Ghaafir (28-33).

34. Waxaa dhab ahaan idiin kula yimid xujooyin marhore (Nabi) Yuusuf, kamana aydaan tagin shaki wuxuu idiin la yimid, markuu dhintayna waxaad dhahdeen ma soobixinaayo Eebe gadaashiis Rasuul, saasuuna udhumiya Eebe Ruux xad gudba oo shaki badan.

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ بِالْبَيِّنَاتِ
فَمَا لَمْ تُمْ فِي شَيْءٍ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ حَتَّىٰ إِذَا
هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا
كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ
مُرْتَابٌ ﴿٣٤﴾

35. Kuwa kudoodaya aayaadkanaga xujo utimid la'aanteed waxaa ku waynaatay cadho Eebe agtiisa iyo kuwa rumeeyay, saasuuna u daabacaa Eebe qalbi kastoo is kibriya oo daalim ah.

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ
أَتَتْهُمْ كُفْرًا مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا
كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبٍ
مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾

36. Wuxuu yidhi fircoon Haamaanoow ii dhis Daar (Sare) si aan ugu gaadho wadooyinka.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَهْمُنُنَ ابْنِ لِي صِرَاحًا عَلَيَّ أَتَبْلُغُ
الْأَسْبَابَ ﴿٣٦﴾

37. Wadooyinka Samooyinka markaas aandaalacdo Ilaaha Muuse anigu waxaan u malayn beenaalee, saasaana loogu qurxiyay fircoon camalkiisa xun loogana leexiyay jidka, dhagarta fircoonna, ma aha waxaan khasaare ahayn.

أَسْنَبَ السَّمَوَاتِ فَأَطَّلِعَ إِلَىٰ إِلَهِ مُوسَىٰ
وَإِنِّي لِأَظُنُّهُ كُذِبًا وَكَذَلِكَ زُيِّنَ
لِفِرْعَوْنَ سُوءُ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ
وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ ﴿٣٧﴾

38. Wuxuu yidhi kii rumeeyay (Xaqa) qoomkayoow i raaca waxaan idinku hanuunin jidka fiicane.

وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا يَنْقُرُوا أَنفُسَهُمْ
أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٣٨﴾

39. Qoomkayoow nolashan aduunyo ee dhaw waa uun raaxo (yar) aakharaase guri nagaadi ah.

40. Ruuxii camal xun sameeya laguma abaalmaryo wax lamid ah mooyee, Ruuxiise camal fiican fala Lab iyo Dhaddigba isagoo rumaysan kuwaasi waxay gali Jannada, waana lagu arzuqi dhexdeeda xisaab la'aan.

يَقَوْمٍ إِنَّمَا هَـذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَّعٌ

وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا

وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْفَقَ

وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ

يُرْفُوقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

Qisada Nabi Yuusuf waxay ku faahfaahsantahay suuradda magaciisa xambaarsan, tan kale in gadaashiis Nabi lasoo diri ciddii diiday waa cid dhunsan, isla wayne, dulmibadane, Xaqdiide iyo xumaan ku murme dhamaantood Eebe waa u cadhoodaa iyo Mu'miniintuba, Xaqana ma arko kaasoo kale, waxaa iyana wax lala yaabo ah doqonimadii fircoon iyo isla waynidiisii intuu ka doonay in loo dhiso Guri dheer oo uu Dadka ku tusiyo inuu Ilaahay daydayi, taasina waa waallidiisii iyo camalkiisii xumaa ee waxbadan Quraanku ka warramay.

masimanyihiin kaas iyo kan jidka fiican Dadka ku toosiyay, ugana digay xumaanta adduunyo, iyadoo cidwalba la abaalmarin Rag iyo Haweenba. Ghaafir (34-40).

41. Qoomkayoow maxaa ugu wacan inaan idiinku yeedho korid idinna iigu yeedhaan Naar.

42. Iiguna yeedhaan inaan ka gaalooobo Eebe lana wadaajiyo (Cibaadada) waxaan oqoon ulahayn, aniguna waxaan idiin ku yeedhi xagga Eebaha adkaada ee dambidhaafa.

43. Waxaan shaki lahayn in waxaad iigu yeedhaysaan xaggiisa uusan lahayn Nacfi (iyo wax ajiiba) adduun iyo aakhiraba, waxaana laynoo celin xagga Eebe kuwa xadgudbana iyaga uunbaa ah asaxaabta (Ehelka) naarta.

44. Waadna xusuusan doontaan waxaan idin kuleeyahay, waxaana u bandhigay amarkayga xagga Eebe, illeen Eebaa arka addoomadee.

45. Markaasaa Eebe ka dhawray Mu'minkaas xumaantay ku dhagreen, waxaana ku dhacay (ku dagay) Fircoon iyo ehelkiisii cadaab xun.

46. Naarbaana loo bandhigaa aroortii iyo galabtiiba, Maalintay kacayso

﴿٤١﴾ وَيَقَوْمٍ مَا لِي أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجْوَةِ

وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ ﴿٤٢﴾

تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِ مَا لَيْسَ

لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَرَبِيِّنَ الْعَقْفَرِ ﴿٤٣﴾

لَا جَرَمَ لَنَا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا

وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَّرَدْنَا إِلَى اللَّهِ

وَأَنْتَ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٤﴾

فَسَدِّدْ كُرُوكَ مَا أَقُولُ لَكُمْ وَأَقْرِضْ

أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّكَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٤٥﴾

فَوَقَّهٗ اللَّهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكَرُوا

وَحَاقَ بِشَالٍ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾

النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ

Saacaduna (Qiyaamada waxaa ladhihi) galiya fircoon iyo ehelkiisa kan ugu daran cadaab.

السَّاعَةُ أَدْخُلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾

Ninkaasu Wuxuu u jeediyey Qoomkiisii hadallo iyo waano Qiimo badan, wuxuuna u sheegay inuu wanaag iyo nabadgalyo ugu yeedhi iyana Naar iyo gaalnimo aan wax khayr iyo nacfi ah lahayn iyo caabudid Ilaahyo baas, wuxuuna cadeeyey in xadgudbayaal abaalkooduyahay Naar'ayna xusuusan doonaan waxa wanaagsan ee uu sheegi'amarkiisuna uu Eebe u bandhigi isagoo arka addoomadiisa 'Eebana waa ka nabadgaliyey dhagartii Fircoon'isagana waxaa ku dagay xumaantay maleegeen, Qabriga iyo Qiyaamadana waa lagu cadaabi iyaga iyo wixii wadadooda qaada. Ghaafir (41-46).

47. Xusuuso waqtigay ku doodi ehelu Naarku Naarta dhexdeeda ooy ku odhan kuwii (raaciyada ahaa) kuwii (madaxda ahaa) ee isla weynaa idinkaan idin raacaynay ee wax manooga taraysaan qayb naarta ka mid ah.

وإذ يتحاجون في النار فيقول الصُّعْفُوتُ
لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ
أَنْتُمْ مُعْتَنُونَ عَنَّا نَصِيبٌ مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾

48. waxay dheheen kuwii iskibriyey dhamaanteen waxaan ahaanaynaa naarta dhexdeeda, Eebana waa kala xukumay addoomadiisa dhexdooda.

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا
إِن يَشَاءُ اللَّهُ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾

49. Waxayna ku dhaheen kuwa naarta kusugan adeegaha jahannamo noo barya Eebihii inuu naga fududeeyo maalin cadaabka.

وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا
رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

50. Waxay dheheen adeegayaashii miyeyna ahayn inay idiinla timid Rasuuladii xujooyin, waxay dhaheen way noola timid, waxayna dhaheen barya idinku marka Eebe, baryada gaaladana ma aha waxaan baadi iyo khasaare ahayn.

قَالُوا أَوْلَمِ نَكُ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَىٰ قَالُوا فَادْعُوا
وَمَا دَعَوْا إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٥٠﴾

51. Annagaa u gargaari Rasuuladanada iyo kuwa rumeeyey xaqa nolosha adduun iyo maalinta ay kici maragayadu.

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدَاءُ ﴿٥١﴾

52. Maalintayna anfacayn daalimiinta cudur daarkoodu,ayna u sugnaan Nac-lad iyo Guri xun (Naar).

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعذِرَتُهُمْ
وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٢﴾

Dood iyo muran iyo calaacal ehelunaarna wax mataro, waxayna sheegi aayadani inay murmi madaxdii xumayd iyo shacabkii xumaanta ku raacay' dhamaanna ay naarta gali, wax uga maciini cadaabkana ayna heleyn. Eebana ugargaari Rasuladiisa iyo kuwa xaqa ku raacay. saasdarteed waa in wanaagga laysku raacaa iyo Eebe udhawaanshaha, oonse laysku raacin layskuna taageerin Gaalnimada iyo xumaanta, si aan Qiyaamada loo dullobin. Ghaafir (47-52).

53. Dhab ahaan yaan u siinay Nabi Muuse hanuun (Nabinimo) una dhaxalsiinayna Bani Israa'iil Kitaabka (Tawreed).

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى وَأَوْرَثْنَا
بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ ﴿٥٣﴾

54. Hanuun iyo waano isagoo u ah kuwa caqliga leh.

هُدًى وَذِكْرَى لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٥٤﴾

55. Ee samir Nabiyow yabooha Eebe waa dhabe, dambi dhaafna waydiiso kuna tasbiixso adoo ku dheehan mahadda Eebahaa Galab iyo Aroorba.

فَأَصْدَقَ آيَاتٍ وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَاسْتَفْفَرْنَا لَدُنَيْكَ
وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ ﴿٥٥﴾

56. Kuwa ku murmi aayaadka Eebe xujo la'aan u timid laabtooda ma aha waxaan kibir ayna gaadhayn ahayn, ee ka magan gala Eebe isagaa wax maqla waxna arkee.

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ
اللَّهِ يَغَيِّرُ سُلْطَانًا أَنْتَهُمْ إِن فِي صُدُورِهِمْ
إِلَّا كِبْرٌ مَّا هُمْ بِسَالِفِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ
إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾

57. Abuuridda cirka iyo Dhulka yaa kawayn abuuridda Dadka (sida u muuqata) laakiin Dadka badidiis ma oga.

لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ
النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

58. Ma eka indhoole iyo arke iyo kuwa rumeeyey (Xaqa) camalficanna falay iyo xumaanloow, wax yar baadse xusuusanaysaan.

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ
فَلَيْلًا مَا تَدْكُرُونَ ﴿٥٨﴾

59. Saacadda (Qiyaame) way iman shaki la'aan laakiin Dadka badidiis ma rumeynayaan.

إِنَّ السَّاعَةَ لَأَيُّبَةٌ لَّارْتَبَ فِيهَا وَلَكِنَّ
أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾

Wax badan yaa qisada Nabi Muuse iyo Nabiyada Kalaba lagu soo celceliyey Quraanka. si Nabigu u weheshado una xusuusto sidii loo dhibay Eebana ugu gargaaray, waxaana Eebe u dardaarmay Nabiga inuu siibadiyo cibaadada Eebe iyo ku Xidhnaantiisa, kuwa ku murmi xaqa xuja la'aan waxaa qalbiigooda galay isla weyni aan meeljirin, Eebahaa abuuray Cirka iyo Dhulka miyaa ka caajisi soo celintooda iyo wuxuu rabo inuu aburo, ma sinna ruux hanuunsan iyo mid dhunsan, mana sinna Mu'min camalfalayo iyo xumaanloow, mase xusuusan yihiin dadku saacadda Qiyaame' waa dhab inaan Mu'min baarri ah iyo Gaal xun sinnayn laakiin Dadku saas ma garanayaan. Ghaafir (53-59).

60. Wuxuu yidhi Eebehiin i barya aan idiin ajiibee, (aqbalee) kuwa iska weyneeya cibaadadayda waxay gali doonaan naarta jahannamo iyagoo dulley-san.

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ
إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي
سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

61. Eebe waa kan idiin yeeley ha-beenka inaad xasiloonaaataan dhex-diisa, maalintana (Ifid) arag. Eebana waa kan wax ku galladaysta dadka. laakiin dadka badankiisu kuma mah-diyaan.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْيَلَّ لَيْسَ كُنُوفِهِ
وَالْتَهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ
عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَشْكُرُونَ ﴿١١﴾

62. Kaasi waa allihiin. Eebana idiin ah wax walbana abuur, Eebe mooyee mid kale ma jiro ee xagee xaqa laydiinka iili.

ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَلِقُ كُلِّ شَيْءٍ
لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَإِنِّي تُوفِّكُونَ ﴿١٢﴾

63. Saas ookale yaa loo ilay kuwii aayaadka Eebe diidi jiray.

كَذَٰلِكَ يُوفِّكُ الَّذِينَ كَانُوا يَٰئْتِ اللَّهُ
يُحْجَدُونَ ﴿١٣﴾

64. Eebe waa kan idiinka yeelay Dhulka meel sugnaansho, Cirkana dhismo oo idin sawiray wanaajiyayna Suuradiina oo idinku Arzaaqay wax wanaagsan kaasi waa Eebihii waxaana sarreeya oo nasahan Eebaha Caalamka Eebihiisa ah,

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فَكَّرًا
وَالسَّمَاءَ بِنَاءٍ وَسَمَّوْرَكُمْ فَأَحْسَنَ
صُورَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ
ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ
الْعَالَمِينَ ﴿١٤﴾

65. Eebaha nool, Eebe aan isaga ahaynna ma jiro ee barya (caabudana) idinkoo u kaliyeeli Diinta, mahadna waa iska leh Eebaha Caalamka.

هُوَ الْحَيُّ لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ
مُخْلِصِينَ لَهُ الَّذِينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾

Nabigu wuxuu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) baryadu waa cibaado. wuxuuna akhriyey aayaddan. saas darteed waa in uun Eebe la baryaa lana caabudaa, ciddii iska kibrisana waxay gali iyadoo duleysan Naarta, maxaa yeeley wa kan noogu nimceeyey habeenka iyo Maalintaba, wax walbana abuuray Dhulkana inoogayeeley wax lagusugnaado Cirkana dhismo, oo ina sawiray Qurxiyayna Suuradeenna wax wanaagsan oo xalaal ahna inagu arzaaqay kaasi waa Eebeheen wuxuuna inaga mudanyahay Mahad, Baryo, Cibaado iyo Wayneyn. Ghaafir (60-65).

66. Waxaad dhahdaa Nabiyoow waxaa layga reebay inaan caabudo waxaad baryeysaan Eebe ka sokow markay iigayimaadeen xujooyin xagga Eebahay, waxaana lay faray inaan uhogaansamo Eebaha Caalamka.

قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَ فِي الْبَيْتِ مِنْ رَبِّي وَأَمْرٌ
أَنْ أَسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

67. Eebe waa kan idinka abuuray Carrada Hadana Dhibic, haddana Calaqo markaas idin soo bixiyey idinkoo ilma ah, hadana aad gaadhaan xoogiina, haddana aad noqotaan Odayo waxaase

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ
ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِيَبْلُغُوا
أَشَدَّكُمْ ثُمَّ لِيَكُونُوا شُيُوعًا وَمِنْكُمْ

idinka mid ah cid la oofsado (Dhimata) intaas ka hor, iyo inaad gaadhaan waqti magacaaban waxaad udhawdhiin inaad wax kastaan.

مَنْ يُؤْفَىٰ مِنْ قَبْلِ وَلِيْلُوْا اَجَلًا مَّسْمُوعًا
وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ ﴿٧٧﴾

68. Eebe waa kan wax nooleeya waxna dila markuu doono inuu xukumo amarna wuxuu uun dhahaa ahaw wuuna ahaadaa.

هُوَ الَّذِي يُحْيِيْ وَيُمِيْتُ فَاِذَا قَضٰى اَمْرًا فَاِنَّمَّا
يَقُوْلُ لَهُ كُنْ فَيَكُوْنُ ﴿٧٨﴾

69. Ka warran kuwa ku murmi aayaadka Eebe xaggee looga iili xaq.

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ يُجَادِلُوْنَ فِيْٓ ءَايٰتِ اللّٰهِ
اَنۡ يُّصِرُّوْهُنَّ ﴿٧٩﴾

70. Kuwa beeniyay Kitaabka «Qu-raanka» iyo waxaan la soo dirray Rasuulladanada way ogaandoonaan, cidhibtooda.

الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِالْكِتٰبِ وَبِمَا اَرْسَلْنَا
بِهٖٓ رُّسُلًا فَسَوْفَ يَعْلَمُوْنَ ﴿٨٠﴾

71. Marka Katiinado layeelo Luquntooda Silsiladdana lagu jiiido.

اِذۡ اَلْعٰغَلُّ فِيْٓ اَعْتَقَفَهُمۡ وَالسَّلْسِلٰتُ يُسْحَبُوْنَ ﴿٨١﴾

72. Kulayl haddana «Naar» lagu jiiido.

فِي الْعَمِيْمِ نَعۡرُ فِي النَّارِ يُسْجَرُوْنَ ﴿٨٢﴾

73. Markaas lagu dhaho aaway waxaad la wadaajiseen cibaadada.

ثُمَّ قِيْلَ لَهُمْ اِنۡتَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُوْنَ ﴿٨٣﴾

74. Eebe ka sokoow, waxayna odhan waa naga Dhumeen (waynay).mase aanaan ahayn kuwo Wax ucaabuday horray, saasuuna Eebe udhumiya Gaa-lada.

مِنۡ دُوْنِ اللّٰهِ فَالْوٰضِلُوْا عَنَّا بَلۡ لَّمۡ تَكُنۡ نَدْعُوْا
مِنۡ قَبْلُ شَيْئًا كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللّٰهُ الْكٰفِرِيْنَ ﴿٨٤﴾

75. Taasina waa waxaad ugu farxi jirteen Xumaanta dhulka dhexdiisa xaq daro iyo Waxaad la kibri jirteen.

ذٰلِكُمۡ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُوْنَ فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُوْنَ ﴿٨٥﴾

76. Ee gala irdaha jahannamo idinkoo ku Waari waxaana u xun meeluu ku hoydo isla wayne Naarta Jahanamo.

اَدْخَلُوْا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا فَيَسَّرُ
مَلٰٓئِكَةُ الْمُتَكَبِّرِيْنَ ﴿٨٦﴾

Eebe wuxuu dadka ku adkeeyay inay isaga uun caabudaan, una hogaansamaan'Nabiguna Waa ka fogyahay inuu ujeedsado waxaan Eebe ahayn ee waa guubaabo dadka.

Awooddana Eebaa iska leh, dadkana abuuray dilina doona, ciddii xaq darro ku muranta oo kibirta oo caabudda Eebe ka sokow wax kale ama xumaan ku adeecda Wuxuu galinaarta'isagoo dulaysan oo xidhxidhan. Ghaafir (66-76).

77. Samir (adkayso) nabiyoow ya-booha Eebe waa xaqa, haddaanu kutu-sinno waxa (guusha) aannu Kuu ya-boohi qaarkeed (intaad nooshahay waa Wanaaga)'amaan ku oofsanno (intaas Ka hor) Xaganagaa loo soo celin (gaaladaas).

78. Waxan dirray rasuullo adiga hor-taa Waxaa ka mid ah kuwo aan kaaga qisoonay iyo kuwo aanaan kaaga qisoonin, rasuulna aayad (mucjisad) ah idiin Lama imaan karo Eebe la'aantiis hadduuse yimaado amarka Eebe (cadaabkiisu) waxaa la Xukumi xaq waxaana ku khasaaray halkaas kuwa Xumaanlowga ah.

79. Eebe waa kan idiin yeelay Nic-moolayda (xoolaha) inaad waxna ka fuushaan waxna ka cuntaan.

80. Waxaana idinka sugnaaday dhex-deeda Nacfi iyo inaad ku gaadhaan danihiina Laabta idinkaga jira, kor-keeda iyo doonta Ayaana la idinku xambaaraa.

81. Wuxuuna idin tusiyaa aayaadkiisa ee teed aayaadka Eebe diidaysaan.

Samirka iyo Adkaysigu wax badanbaa quraanka lagu sheegay, Eebana wuxuu nabiga u yaboohay inuu abaal marin gaaladii xaqa diiday, ama adduun iyo Nololsha nabiga ama aakhiro. tan kale wuxuu Eebe inoo sheegay in rasuuladii uu diray qaarna ka qisooday kuwo kalana uu ka aamusay, wax mucjisad la imaankara idan Eebe la'aantiina ma jiro, markase amarka Eebe yimaado dad waa lakala xaaqi'xumaanlowna halkaasuu ku khasaaray, Eebana waa kan inoogu nicmeeyey xoolaha' doonyaha iyo gaadiidka kale ee la raaco, si danaha loo gaadho, Wuxuuna ina tusiyaa aayaadkiisa'mana haboon in la diido aayaadkaas. saas darteed waa in Eebe nicmadiisa la aqoonsado 'laguna mahadiyo' wanaagana loogu kaalmaysto. Ghaafir (77-81).

فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَكَيْمًا نُرِيدُكَ بَعْضَ
الَّذِي نَعُدُّهُمْ أَوْ تَوَفِّيْنَا فَإِنَّا نُرْجِعُونَ ﴿٧٧﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَن قَصَصْنَا
عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ
لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِشَايَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ
أَمْرُ اللَّهِ فَضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ
الْمُطْبُورُونَ ﴿٧٨﴾

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَنْعَمَ
لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾

وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً
فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ
تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾

وَيُرِيدُكُمْ أَيْتِيهِ. فَأَيَّ آيَاتِ اللَّهِ تُنْكِرُونَ ﴿٨١﴾

82. miyayna ku soconin dhulka oo ay fiiriyaan Siday noqotay cidhibtii kuwii ka horreeyay, waxay ahaayeen kuwo ka badan kana xoog badan iyo camiridda dhulka, waxna uma tarin waxay kas-badeen.

أَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرًا مِنْهُمْ وَأَشَدَّ
قُوَّةً وَأَسَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَعْنَى عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

83. markay ula yimaadeen rasuuladoodii xujooyin waxay ku farheen gaaladii waxa agtooda ah oo cilmi ah, waxaana ku dagay waxay ku jees-jeesi jireen (abaalkiisii).

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ
فَرِحُوا يَمِينًا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَافٍ
بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨٣﴾

84. markay arkaan cadaabkanaga waxay dhahaan waxaan rumaynay Eebe kaliya waana diidnay waxaan Eebe la wadaajin jiray.

فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ
وَكَفَرْنَا يَمِينًا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿٨٤﴾

85. Mana aha kuu anfici iimaankoodu markay Arkaan cadaabkanaga, waa sunnada (dariiqada) Eebe ee u horaysay adoomadiisa, waxaana ku khasaaray halkaas gaalada.

فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سَأَلَتْ
اللَّهُ الَّتِي قَدْ خَلَّتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَاكَ
الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

Aayadahan waxay ka warrami in ay haboontahay in dhulka lamaro laguna Waano qaato sida Eebe ku falay kuwii xooga badnaa ee dhulka camiray ee horreeyey, waxna uusan utarin waxay kasbaadeen, markay rasuuladii u Yimaadeen iyagoo mucjisad watana ay diideen kuna farheen waxay haystaan oo cilmi ah, ciqaabna markaas ku dhacday. markayse gaaladu iyo xumaanlawgu arkaan dhabta yay qaylyaana diidaana waxaycaabudi jireen'ama ku dhaqmi jireen, markaasoo kalase rumayni wax ma tarto waana jidka Eebe ee horreeyay, waxaana halkaas qiyaamada ku khasaari gaalo, xadiithna waxaa ku sugnaaday in (Eebe aqbaloo tawbadda adoonka intaan sakaraadku u imaan) Khasaaraha dhabta ahna waa kan qiyaame. Ghaafir (82-85).

Suurat Fuşşilat

سُورَةُ فَضَّلَاتٍ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxay ku tusin mucjisada Quraanka sida soo hormartay.

حَمْدٌ

2. Quraanka waa soo dajinta Eebe naxariista guud iyo mid gaaraba naxariista,

نَزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾

3. Waana Kitaab loo caddeeyey aayaadkiisa isagoo Quraan carabi ku qoran ah ciddii wax garan.

كِتَابٌ فَصَّلَتْ آيَاتُهُ، قُرْءَانًا عَرَبِيًّا
لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢﴾

4. Waana bishaareeye u dige ah, waa-se ka jeedsadeen badankoodu waxna ma maqlayaan.

بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٣﴾

5. Waxayna dheheen quluubtanadu waxay kaga sugantahay dabool waxaad noogu yeedhi, dhagahanagana waxaa kaga jira culeys, dhexdanada iyo adigana waxaa ah xijaab, ee camal fal anaana waancamalfaleynaaye.

وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ مِمَّا نَدْعُونَ إِلَيْهِ
وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنَكَ حِجَابٌ
فَاعْمَلْ إِنَّا عَمِلُونَ ﴿٥﴾

6. Waxaad dhahdaa Nabiyouw anigu waxaan uun ahay bashar (Dad) idinkookale ah, waxaana la iiwax-yooday in Eebehenno yahay Eebe kaliya, ee u toosnaada xaggiisa, kana dambidhaaf waydiista, halaagna wuxuu u sugnaaday mushrikiinta.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ
إِلَهُهُ وَاحِدٌ فَأَسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ
لِّلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

7. Kuwaan bixinin zakada ahna aakhiro kuwa ka gaaloobey.

الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ
هُمْ كَفِرُونَ ﴿٧﴾

8. Kuwa xaqa rumeeyeyse oo camal-fiican falay waxaa usugnaaday ajri aan guraynin.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
أَجْرٌ عَرِضٌ مُّؤَنُونَ ﴿٨﴾

Quraanka oo aayadihiisa cadcadyihiin Eebaa u soodajiyey isagoo carabi ah ciddii garan, Bishaareeye diga ah, Dadka badidiise waa ka jeedsadeen, mana maqlaan waxayna sheegteen inay qalbiga ka daboolanyihiin, Dhagahana ka culusyihiiin 'xaqana xijaab ka xigo, Nabiguse waa bashar waxaana loo waxyooday in Eebe kaliya Ilaahyahay, lana toosnaado 'dambi dhaafna la warsado waxaana halaagsamay gaaladaan Zakada bixinin aakhirana diiday, waxaase ajri aan go'ayn mudan kuwa xaq rumayn iyo camal fiican isku daray. Fuṣṣilat (1-8).

9. Waxaad dhahdaa Nabiyouw idinku ma waxaad ka gaaloobaysaan kan (Eebaha) ku abuuray Dhulka laba maalmood, ood uyeclaysaan kuwo la mid ah, kaasi waa Eebaha Caalamka.

قُلْ أَيُّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ
فِي يَوْمَيْنِ وَيَجْعَلُونَ لَهُ أُنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾

10. Wuxuuna yeelay Dhulka dhexdiisa Buuro wuuna barakeeyey dhexdiisa una qadaray (u qiyaasay) Cunnadiisa afar maalmood iyadooy usimantahay dadka weydiin.

وَجَعَلَ فِيهَا رِوْاسِيَ مِّنْ فَوْقِهَا وَبَرَكْنَا فِيهَا وَقَدَّرْنَا فِيهَا
أَنْبُوتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلنَّاسِ لَيَالٍ ﴿١٠﴾

11. Markaasuu Eebe u istawooday (qasday) Cirka oo qiiq ah kuna yidhi Cirka iyo Dhulka ahaada idinkoo adeecsan ama la ikraahi (laqasbi) waxayna dheheen waan nimid anagoo adeecsan.

ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ
أَنْتِي طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ ﴿١١﴾

12. Wuxuuna Eebe ka abuuray Cirka Todobo Samo laba maalmood wuxuuna faray Samo kasta amarkeedii, waxaana ku qurxinay Cirka dhaw Misbaaxyo, waana ilaalinay, taasina waa qadaridda (maamulka) Eebaha adkaada ee wax og.

فَقَضَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ
سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَرَبَّنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْبِيحٍ
وَحِفْظٍ ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾

Mahaboona in laga gaaloobo Eebaha wax walba abuuray sida Dhulka, Cirka iyo wax kasta, mana haboona in looyeelo waxlamid ah oo lalo caabudo, illeen isagaa inoo barakeeyey dhulka iyo Cirka, kana yeelay wadada noolaanshaha, mid kasta udarbay wax looga baahanyahay, aayadahan iyo kuwa kalee ka warrami abuurka Cirka iyo Dhulka wax isdiidaya ama iska hor iman ma aha, Ibnu Cabaas waxaa laga wariyey inuu Eebe Dhulka ku abuuray Laba maalmood, markaas Cirka abuuray, markaas dhulka fidiyey fidinteeduna waa inuu ka soo bixiyey Biyo, Carro, yeeleyna Buuro, Bacaad iyo Tuurar waxayna noqotay muddadu lix bari ah. saas darteed wax iska hor imaan iyo wax isburin midna kuma jiro, kaasana Eebaha xaqa ah'ayna waajibtay in si dhab ah loo caabudo 'sharcigiisana loo raaco' loona gaadhsiiyo Caalamka si haboon. Fuşşilat (9-12).

13. Hadday ka jeedsadeen Gaaladu (xaqa) waxaad ku dhahdaa Nabiyow waxaan idiinka digi cadaab daran oo lamid ah kii Reer Caad iyo Thamud.

فَإِن أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ
عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾

14. Markay ugaga timid Rasuuladii hor iyo gadaalba, iyagoo ku leh ha caabudina waxaan Eebe ahyn, ayna ku dhaheen hadduu doono Eebeheen wuxuu soo dajinlaaha Malaa'ig, aguna waxa laydiin soo diray waan ka gaa-loownay.

إِذْ جَاءَهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ
أَلَّا يَتَّعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً
فَإِنَّا بَعْدَ أَرْسَالِهِمْ بِهٍ كَافِرُونَ ﴿١٤﴾

15. Ree Caad iyagu way isku kibriyeen Dhulka xaq darro, waxayna dheheen yaa naga xoog badan, miyeyna arag Eebaha abuuray inuu ka xoogba-danyahay waxayna ahaayeen kuwo aayaadkanaga diidan.

فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أُولَئِكَ كَانَتْ لَنَا
الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا
بَيَاتِنَنَا يَجْهَدُونَ ﴿١٥﴾

16. Waxaana ku dirray korkooda Dabayl qaylo daran Todobo Maalmood oo uxun (iyaga) si aan u dhandhansiino cadaabka dulliga Nolosha adduun, cadaabka aakhiraana ka sii dulli badan loomana gargaaro.

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحْسَاتٍ
لِنُعَذِّبَهُمْ عَذَابَ الْخُرْزِيِّ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْعَذَابُ
الْآخِرُ أَخْزَىٰ لَهُمْ وَلَا يُنْصَرُونَ ﴿١٦﴾

Wuxuu Eebe faray Nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) inuu haday Gaaladu ka jeedsadaan xaqa uu uga digo ciqaab daran oo lamid ah tii Caad iyo Thamud, markay Rasuuladoodii faren inay Eebe kaliya cabudaan 'ayna diideen iskibriyeenna xumaan darteed. markaas Caad Eebe ku halaagay Dabeyl daran ayna dhadhamiyeen Cadaabkii dulliga iyadoo aakhiri Cadaabkeedana u dheeryahay, aayaduhuna waxay cadayn ku sugnaanta xaqa, in Eebe ciqaabi xaqdiide, in Rasuuladii u wada yeedhi jireen cibaadada Eebe kaliya'in xoogga iyo Quwada Eebe wax walba ka darantahay, waajibna tahay in laga dhawrsado. Fuşşilat (13-16).

17. Ree thamuud waxaantusinay xaqa, waxayna ka jeclaadeen indho la'aan (baadi) hanuunkii, waxaana qabtay qaylo cadaab wax dulleeya, waxay kasbanayeen darteed.

وَأَمَّا تَمُودُ فَهَدَيْتَهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَى عَلَى الْهُدَى
فَأَخَذَتْهُمُ صَيعَةٌ الْعَذَابِ أَلْهُونُ يَمَّا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾

18. Waxaana korinay kuwii rumeeyey (xaqa) oo dhawrsan jiray.

وَتَجَيَّنَّا الْإِنِّينَ آمِنًا وَكُنُوزًا يَنْقُورُونَ ﴿١٨﴾

19. (u sheeg gaalada) Maalinta lagu kulmin colka Eebe naarta iyagoo is cidhiidhiyi.

وَيَوْمَ نُحْشِرُ أَعْدَاءَ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾

20. Markay yimaaddaana uu ku maragfuro korkooda, maqalkooda, aragoodu, iyo haragoodu (jidhkoodu) waxay falijireen.

حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءَهُمْ نَسَبُهُمْ عَلَيْهِمْ فَلِيتَبَهُمُ وَيَصْبِرْهُمْ
وَجُلُودُهُمْ يَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

21. ayna ku dhahaan korkooda (Jidhkooda) maxaad noogu marag kacdeen, ayna ku dhahaan waxaa naga hadliiye Eebaha ka hadliya wax kasta, isagaana idin abuuray markii hore xaguisana lay-diin celin.

وَقَالُوا لَوْلَا جُلُودُهُمْ لَمْ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا
اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ
وَلِإِيهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾

22. Mana aydaan ahayn kuwa iska astura inay ku maragkacaan jidhkiinu, araggiinu iyo haraggiinu, inuusan Eebe ogayn wax badan ood falaysaan.

وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَبْرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ
وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ
لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

23. kaasina waa malihiiinii aad u malayseen Eebihiin isagaana idin halaagay, waxaadna ahaateen kuwo khasaaray.

وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرَأَيْتُمْ
فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾

24. haday samraanna naarbaw ku hoyan hadday cudur daar dalbaana lagama aqbalo.

فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ وَإِنْ يَسْتَعْتِبُوا
فَمَا لَهُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾

Thamuudna wax badan buu Quraanku ka waramey xaalkooda iyo siday xaqa u beeniyeen iyo sidii loo halaagay, gaalana Eebe dhamaan wuu kulmin wuxuuna ku uruurin naarta, waana in la ogaado inuu jidhkaagu kugu maragfuri'waana waajib in xumaanta laga fogaado si ayan kuugu marag furin xubnahaa-gu, wax walbana Eebaa ka hadliya. ciddii malaysa inaan Eebe ogayn wuxuu fali ama uusan koobin wax walba waa cid khasaartay. Fuṣṣilat (17-24).

25. Waxaan u darabnay Gaalada saaxiibo u qurxiya waxa ka horeeya, iyo waxa ka dambeeya, waxaana ku xukunaatay hadalkii Eebe isagoo umada kale ku dhex sugan (oo la cadaabi) oo ka horeeyey Jinni iyo Insina leh waxayna ahaayeen kuwo khasaaray.

26. Waxay dhaheen kuwii Gaalobay ha maqlina Quraanka kuna qaylya (marka la akhrin) waxaad u dhawdhihiin inaad adkaataane.

27. Waxaan dhadhansiinaynaa kuwii Gaalobay Cadaab daran, waxaana ka abaalmarinaynaa kii ugu xumaa waxay camal falayeen.

28. Kaasi waa abaalmarinta colka Eebe, waxayna gali Naar iyadoo u noqon Guri waarid, iyagoo laga abaal marin aayaadkanaga aydiideen.

29. Waxay dheheen kuwii Gaalobay Eebow na tusi labadaas nadhumiyeey oo Jinni iyo Insi ah aan yeelo Gomada-hanaga hoostood ee si ay u noqdaan kuwo ku hooseeya (Naarta).

﴿ وَفِيصْنَاهُمْ قُرْآنًا فَرَيْنُوهُمْ

مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ

الْقَوْلُ فِي أَمْرٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ

مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَسِرِينَ ﴿٢٥﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ

وَالْعَوَافِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

فَلَنَذِقَنَ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ

أَسْوَأَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

ذَلِكَ جَزَاءُ عِبَادِ اللَّهِ الَّذِينَ هُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ جَزَاءُ

بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَمْجُدُونَ ﴿٢٨﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرِنَا الَّذِينَ أُضْلَلْنَا

مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ لِنَجْعَلَهُمَا تَحْتَ أَقْدَامِنَا

لِيَكُونُوا مِنَ الْأَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾

Eebe isagaa awooda leh'wuxuu doonana fali'Gaaladana markey Jidka wanaaga ka leexdeen yuu Eebe ku lamaaneeyeyey mid kasta Shaydaan u qurxiya xumaanta, halmaansiayana wanaagga, illeen ciqaabaa u waajibtay, wayna khasaareen, waxayna ahaayeen kuwo Quraanka ku ciyaara kuna qaylya waqtiga la akhrin'si ay u waswaasiyaan'waxaana lagu abaalmarin cadaab daran, waxaana laga abaalmarin camalkoodii xumaa, waana abaalka colka Eebe saasi'waxayna kuwaari Naar daran iyagoo Eebe warsan inuu tusiyo kuwii dhumiyeey Jinni iyo Insiba si ay ugu istaagaan Naarta dhexdeeda una yeelaan Cagahooda hoostooda. maxayse tari taasi mar haday Naar galeen, Xadiithna waxaa ku sugnaaday: in Ruux kastoo Gardarro loo dilo waxaa qeyb ku yeelan ina Nabi Aadamkii dilka billaabay. Fuşşilat (25-29).

30. kuwa yidhi Eebahanno waa Alle hadana toosnaaday waxaa ku soo dagta Malaa'igta (markey dhiman iyadoo ku dhihi) ka cabsanina hana muru- goonina, kuna bishaareysta Jannadii lay- diin yaboohay.

31. anagaa sokeeye idiin ah nolosha adduuno iyo aakhiraba, waxaana idiinsugnaaday dhexdeeda waxay doonto Naftiinnu waxaadna ka heleysaan waxaad dalabtaan.

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ

عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ الْأَتْخَافُؤُا وَلَا تَحَزَنُوا

وَأَنْبِئُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾

تَنْحُوا أُولِيكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ

وَلَكُمْ فِيهَا مَا نَشْتَهُى أَنْفُسُكُمْ

وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ﴿٣١﴾

32. Waana martiqaadka Eebaha dam-bi dhaafa ee Naxariista.

تُرَاوَعُونَ عَفْوَرٍ رَّحِيمٍ ﴿٣٢﴾

33. Yaa ka fiican hadal ruux ugu yeedhay (Dadka) Eebe xagisa, oo camal-fiican sameeyey, oo dhaha anigu wa-xaan ka mid ahay Muslimiinta.

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ

صَلِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾

34. Mana eka Wanaag iyo Xumaan, reebna oo (bixi) arrinta fiican markaas waxaa soobixi in midkii col idin dhex-yiil uu noqon sokeeye iyo saaxiib.

وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ

أَدْفَعُ بِأَلْتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي

بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾

35. Lalamana kulmiyo arrintaas kuwii samrey mooyee, lalamana kulmiyo mid nasiib weyn leh mooyee.

وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقَاهَا

إِلَّا أُولُو عَظِيمٍ ﴿٣٥﴾

Sufyaan Binu Cabdullaahi waxaa laga wariyey inuu yidhi: Rasuulkii Eebow iisheeg arrin aan isku ilaaliyo, Rasuulkuna (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe hayeelee) wuxuu yidhi: (Dheh Eebahay waa Alle kuna toosnoow waxaan idhi maxaad igu cabsi badantahay, markaasuu qabta caaradda carabkiisa, oo yidhi: Kan) waxaa wariyey Tirmid, Axmed iyo Ibnu maajah. waxayna ku tusin wanaagga toosnaanta iyo in Eebe dartiis loogu yeedho Dadka, laguna faano Islaamnimada een laga xishoon, Xumaan iyo Wanaagna ma sina ee had iyo jeer wanaagga ku dhaqan ha ku jeclaado xaataa midka colka kula ahe, waxaa saas yeeli ruux fiican oo ehelu khayr ah, had iyo jeerna Eebe ka magangala shaydaan iyo was waaskiisa waana kaas Islaamka toosana ee Xaqa ah ee haboon. Fuṣṣilat (30-35).

36. Hadduu ku waswaasiyo shaydaan xaggiisa waswaasiye ka magangal Eebe isagaa wax maqla waxna oge.

وَأَمَّا بَرَزَعْنَاكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزَعٌ فَأَسْجُدْ بِاللَّهِ

إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

37. Aayaadka Eebe (jiridiisa iyo qudradiisa) waxaa ka mid ah Habeenka, Maalinta, Qorraxda iyo Dayaxa, ha u sujuudina Qorraxda iyo Dayaxa ee u sujuuda Eebaha abuuray haddaad tihiin kuwo (dhab) u caabudi.

وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ

وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ

وَأَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ

إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾

38. Haday iska kibriyaan (cibaadada) kuwa Eebahaa agtiisa ah way u tasbiixsadaan Habeen iyo Dharaarba kana noogin.

فَإِنْ أَسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ

لَهُ بِأَلْيَلٍ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٣٨﴾

39. Aayaadka Eebe waxaa ka mid ah inaad aragtid Dhulkoo dulleysan (abaar ah) markaan ku soo dajinno Biyaha uu gilgisho soona kor noqdo, midka nooleeyey wuxuu nooleyn wixii dhintay wax walbana wuu karaa.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا

عَلَيْهَا الْمَاءَ أَهْرَتْ وَرَبَّتْ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا

لَمُحْيِي الْمَوْتِ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

40. Kuwa iilaya aayaadkanaga nagama qarsoona, ruux lagu tuuray Naarta miyaa khayrroon mise mid isagoo aamin ah imaan Qiyaamada, falka waxaad doontaan, Eebe waxaad faleysaan waa arkaa.

إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا أَفَنُبَلِّغُ فِي النَّارِ حَرِيرًا مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهَا إِنَّمَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَلُوا مَا شَأْنُكُمْ إِنَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾

41. Kuwa ka gaaloobay Quraanka markuu u yimid (waa la abaal marin) waana Kitaab qaali ah.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَكِنْتُبٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾

42. Mana timaado xumaan hortiisa iyo gadaashiisa, (waa dhawran yahay) waana soo dajinta Eebaha falka san ee lamahdiyo.

لَا يَأْتِيهِ الْبَطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

43. Lagumana dhaho waxaan ahayn waxii lagu yidhi Rasuuladii ka horreeyey, Eebahaana waa dambi dhaafe ciqaab daran.

مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدَّيْلُ الرَّسُولِ مِنْ قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾

had iyo Jeer Shaydaanku wuxuu u darbanyahay inuu dadka waswoosiyo xaqana ka leexiyo waxaase lagaga nabad gali karaa isagoo Eebe la Magan galo'laguna Xidhnaado'ileen waa Maqle oge. Eebe Calaamaadka awoodda iyo jiridiisa waxaa ka mid ah abuurkiisa, sida Habeenka Maalinta, Qoraxda iyo Dayaxa, wax sujuud mudan oo Eebe ahayn ma jiro, ciddii isla waynaata oo cibaadada dida waxba Eebe ugama baahna'waxaa Malaa'igita Eebe Qadasi Habeen iyo Dharaar si joogta ahoon daal lahayn. ciddii soo bixin diidana ha cepto Roobka iyo dhulka, ciddiise leexisa Quraanka oo ku ciyaarta macnihiisa iyo Fasirkiiisa iyo si kasta'Eebe kama qarsoona'wuuna abaalmarin, cid Naar lagu tuurayna la mid ma aha mid Kanabadgashay Qiyaamada, Kitaabka quraanka ahna waa Kitaab qaali ah oo xumaan ka dheer'ciddii diida ama ku dhaqmi wayda Eebaa abaalmarin, Gaalana inayhadal xun ku dhahaan Rasuulada caaday u tahay waase laga abaalmarin. Fuşşilat (36-43).

44. Hadaan kayeelo «Kitaabka» Quraanka Cajami ah waxay dhihi lahaayeen maxaa loo caddayn waayey Aayaadkiisa, ma (quraan) Cajami ah iyo Nabi (Carabi ah) waxaad dhahdaa isagu kuwa rumeeyey wuxuu u yahay Haanuun iyo Caafimaad, kuwa aan rumeynina dhagahooda waxaa ah culaays, waana ka indha la' yihiin kuwaasna waxaa looga yeedhi meel fog.

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا مَّجْمُوعًا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ ؕ ءَأَيْنِسْتُمْ وَعَرَفْتُمْ قُلُوبَ الْهَادِينَ ؕ ءَأَمْنُوا هُدًى وَشَفَاءً ۗ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي ءَأَذَانِهِمْ وَقُرْءَانُهُمْ عَلَيْهِمْ عَمًى أُولَئِكَ يَنَادُونَ مِن مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾

45. Dhab ahaanbaan u siinay Nabi Muuse Kitaabka waana laysku khilaa-fay, haddayn jirin kalimo ka hormartay Eebaha waa lakala xukmin-lahaa dhexdooda waxayna ku suganyihiin gaaladu shaki daran.

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَخْتَلَفَ فِيهِ ؕ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقَضَىٰ بَيْنَهُمْ ؕ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾

46. Ruuxii camalfiican fala wuxuu u falay Naftiisa, Ruuxii xumaan fala wuxuu dhibay Naftiisa, Eebaheenna ma aha dulmiyaha Addoomada.

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا
وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٤٦﴾

47. Xagiisaana loo celiyaa ogida Saacadda (Qiyaame) midhana kama soobaxaan Sabuulkooda, mana uuroobo Dhadig mana dhalo ogaanshaha Eebe la'aantiis, Maalintuu ku dhihi away kuwaad ila wadaajiseenna waxay dhihi waxaan ku ogaysiinnay Nagamidma aha Ruux marag furi arintaas.

إِلَيْهِ يُرْدُ عِلْمُ السَّاعَةِ ۖ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ شِعْرَاتٍ
مِّنْ أَكْمَامِهِنَّ ۖ وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ
إِلَّا بِعِلْمِهِ ۖ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَئِنَّ شُرَكَاءِيَ
قَالُوا ۗ أَدْنَتْكَ مَا مَاتْنَا مِنْ شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾

48. Waxaa ka dhumeey waxay ahaayeen kuwo (baryo) caabuda horey, waxayna yaqiinsadeen inuusan u sugnaan gargaare.

وَصَلَّ عَنْهُمْ ۖ مَا كَانُوا يُدْعُونَ مِنْ قَبْلُ
وَوَطَّأُوا مَالَهُمْ مِنْ مَّحِصٍ ﴿٤٨﴾

Eebe wuxuu ku soo diraa Nabi walba Afka dadka uu ka dhexbixiyey'Nabigana wuxuu Eebe ku soo diray Af Carabi'isagoo Caalamka Dhamaan loo diray, mana haboona inafkale lagu diro, Quraankuna waa wanaagga ciddii rumeysa iyo xujada cidda diida, oo baadi ku fogaata, qisada Nabi Muusana wax badanbaa Quraanka lagu soo celceliyaa si loo eego arrintaas, wanaagu wuu ku anfci. xumaantuna adi uunbey ku dhibi'Eebana wax ma dulmo, wax walbana waa ogyahay. wixii ka soo hadhay oo la caabudona waa been aan waxkajirin. Fuşşilat (44-48).

49. Dadku kama daalo baryada khayrka, hadduu taabto sharra wuu quusasha badanyahay.

لَا يَسْتَمِعُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ
وَإِن مَّسَّهُ الشَّرُّ فَيَسْتَوْسِقُنَّ ﴿٤٩﴾

50. Haddaan dhadhansiinno naxariis xagganaga ka timid dhib taabtay kadib, wuxuu dhahaa kan anaa iska leh mana u maleeynaayo inay Saacadda (qiyaame) kici, haddii layceliyo Eebahayna waxaan ku leeyahay agtiisa wanaag, dhab ahaan baan ugu warrameynaa kuwii Gaaloobey waxay camal faleen, waxaana dhabahaan u dhadhansiinaynaa Cadaab daran.

وَلَيْنَ أَذْفَنَهُ رَحْمَةً ۖ وَمَنْ أَمِنَ بَعْدَ ضَرَأٍ مَّسَّتْهُ
لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن
رُّجِعْتُ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْنَىٰ فَلَنُنَبِّئَنَّ
الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا ۖ وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ
غَلِيظٍ ﴿٥٠﴾

51. Markaan unicmeyno Dadka wuu jeedsadaa oo is dadbaa (daacadduu ka tagaa) markuu taabto dhibna wuxuu soo baxaa isagoo baryo badan.

وَإِذَا أُنْعِمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ آعْرَضَ وَنَجَّاجِيئِهِ ۖ
وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذَرَّهُ ۖ دُعَاءِ عَرِيضٍ ﴿٥١﴾

52. Waxaad ku dhahdaa bal kawarrama hadduu Quraankani xaga Eebe ka yimid markaas aad ka Gaaloowdaan yaa ka baadi badan Ruux Gaal-nimo iyo khilaaf fog ku sugan.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ
ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهِ مِنْ أَضَلِّ مَعَنَ
هُوَ فِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

53. Waxaanu ka tusin ayaadkanaga jahooyinka iyo Naftooda intey uga caddaado inuu Quraanku xaq yahay, miyuuna ku filleyn Eebe inuu waxkaste ogyahay.

سُرِّيهِمْ ءَايَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ
حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ
أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾
أَلَا إِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَاءِ رَبِّهِمْ
أَلَا إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ ﴿٥٤﴾

54. Waxayna Gaaladu kaga suganyihiin shaki lakulanka Eebe, Eebana waxkasta wuu koobay.

Baryada Eebe iyo rajeyntiisa yaa sharafle oo fiican, mase haboona in waqtiga dhibkana labaryo waqtiga ladnaantana la halmaamo oo la inkiro lana Gaaloobo xaqana lagajeedsado, iyadoo la sheegan in wanaag u jiro Eebe agtiisa, mase aha saas, maxayse gaalo heli oo wanaag ah haday beeniyaan Quraanka xaq ah ee Eebe xagiisa ka yimid, yaase ka Gaalnimo badan cidda saas fasha, xaqnimada Quraankana waxaa laga tusin Dadka Jahooyinka iyo Naftooda, waxaana maalin kasta soo bixi xaqnimada Quraanka iyo Islaamka, Eebaana marag ku filan'ciddii shakida lakulankiisana way halaagsami illeen Eebe wax walba wuu koobay. Fuşsilat (49-54).

Suurat Ash-Shuuraa

سُورَةُ الشُّورَى

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxay ku tusin mucjisada Qu-raanka.

حَمْدٌ ﴿١﴾

2. Sidoo kale.

عَسَقٌ ﴿٢﴾

3. Sida waxyiga laguugu soodajiyey Nabiyoow yaa Nabiyadii horana loogu waxyooday, waxaana waxyooda Eebaha adkaada ee falka san.

كَذَلِكَ يُرْسِخُ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ
اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣﴾

4. Waxaa u sugnaaday waxa Samada iyo Dhulka ku sugan, Eebana waa sar-reecyaha weyn.

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ
الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٤﴾

5. Waxay u dhawdahay Samooyinku inay ku dildillaacaan korkooda, Malaa'igtuna waxay ku tasbiixsan mahadda Eebahood, waxayna u dambidhaaf warsan kuwadhulka ku sugan (Dadka) Eebana waa dambidhaafe Naxariista.

6. Kuwa yeeshay Eebe ka sokoow owliyo Eebe waa ogyahay korkooda (wuu daalacay) adiguna kama tihid wakiil.

7. (Sidaan ugu waxyoonaay Nabiyadii hore) yaan adigana Nabiyoow kuugu waxyoonaay Quraan Carabi ah saad ugu digtid Ree Makaad iyo wax ka hareereeya (dadka kale) ugana digtid maalinta kulanka (Qiyaamada) shaki male Maalintaas, kooxi Jannay gali kooxna Jaxiimo.

8. Hadduu doono Eebe wuxuu ka yeeli lahaa dadka umad kaliya, laakiin wuxuu galiyaa cidduu doono naxariistiisa, daalimiintuna ma helaan sokeeye iyo Gargaare midna.

Siduu Eebe ugu waxyooday Nabiyadii hore yuu ugu waxyooday Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yelee) Caa'isha waxay sheegtay inay aragtay Nabiga oo waxyi ku soodagi Maalin Qaboow oo hadana dhididka daadan wajigiisa, tan kale qudro iyo awood Eebaa iska leh, Samada iyo Malaa'igtuna way waynaysaa, Quraankuna wuxuu u digi caalamka oo dhan, si uu wanaaga ugu hogaamiyo, hadduu doono isagaa midayn kara Eebe. Ash-Shuuraa (1-8).

9. Mise waxay yeeshen Gaaladii Eebe ka sokow awliyo (ay caabudaan) Eebe umbaa wali ah, isagaana nooleeya wixii dhintay, isagaana wax walba kara.

10. Waxaad isku khilaafaan oo shay ah Eebaa leh xukunkiisa (loo celin) kaasina waa Eebaha i barbaariya, isagaana tala saartaa, xaggiisaana u noqona.

11. Isagaa abuuray Samooyinka iyo dhulka idiinkana yeelay naftiinna noocyo (Lab iyo Dhaddig) xoolahana idiinka yeelay Noocyo, wuuna idin abuuraa wax la mid ahna ma jiro, waa-na maqle arka.

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَنْقَطِرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ

وَالْمَلَائِكَةُ يَسْتَبِحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ

وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ

أَلَا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِظٌ

عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٦﴾

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِنُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ

وَمَنْ حَوْلَهَا وَنُنذِرَ يَوْمَ الْجُمُعِ لِأَرْبِ فِيهِ فَرِيقٌ

فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ ﴿٧﴾

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يَدْخُلُ

مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ

وَلَا نَصِيرٍ ﴿٨﴾

أَمْ آتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَالَ اللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي

الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٩﴾

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ

ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿١٠﴾

فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ

أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا بَدَّرْكُمْ فِيهِ لَسَٰ

كِمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾

12. Isagaa iska leh xukunka Sa-
mooyinka iyo Dhulka, wuuna u fidiyaa
Rizqiga ruuxu doono, wuxuuna ku
cidhiidhyaa Cidduu doono, wax wal-
bana waa ogyahay.

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ
لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾

13. Wuxuuna idiin jideeyey xagga
Diinta wuxuu u dardaarmay (Nabi)
Nuux iyo kaan kuu Waxyoonaay adiga
iyo waxaan u dardaaranay (Nabi) Ibra-
ahiim (Nabi) Muuse iyo (Nabi) Ciise
inay oogaan Diinta aydaan kuna kala
tagin dhexdiisa, waxaa ku waynaaday
Gaalada waxaad ugu yeedhi, Eebaa u
doorta xaggiisa Cidduu doono una
hanuuniya xaggiisa cidduu hanuunin.

﴿ شَرَعَ لَكُم مِّنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي
أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى
وَعِيسَى أَنِ اقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ
عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا نَدَعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي
إِلَيْهِ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَن يُنِيبُ ﴿١٣﴾

14. Mana kala tagin markuu u yimid
cilmigu ka dib mooyee, dulmi iyo xasad
dartiis, hadayana jirin kalimo Eebahaa
ka hormartay oo tan iyo muddo
magacaaban (in lasugo) waxaa lakala
xukmin lahaa dhexdooda, kuwii la
dhaxalsiiyey Kitaabka kadib waxay ku
suganyihiin shaki daran.

﴿ وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِيًّا بَيْنَهُمْ
وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ إِلَىٰ أَن أُجْلَىٰ مُمْسِكِي
لَفِضَىٰ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكِتَابَ
مِن بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿١٤﴾

Eebaa wali u ah Mu'miniinta, wax walbana kara, wixii laysku khilaafana loo celin, lana tala saartaa, loona noqdaa, Samadana abuuray'noocyana idinka abuuray, wax la midana jirin, xukunka Samada iyo Dhulkana iska leh, Rizqigana waacsiiya ama cidhiidhya, inoona jideeyey diin xaq ah oo ah tii Nabiyadii hore la faray oo kale, oo ah in diinta si fiican loogu dhaqmo oon lagu kala tagin, Gaalase way diiday xaqii xasad dartiis'wayna kala tageen Eebe umbaase awood leh. Ash-Shuuraa (9-14).

15. Waxaas dartiis ugu yeedh Dadka,
utoosnawna sidii lagu faray, hana raac-
cin hawadooda, waxaadna dhahdaa
waxaan rumeeyey waxa Eebe soo daji-
yey oo Kitaab ah, waxaana lay faray
inaan u caddaalo falo dhexdiina, Ee-
bana waa Rabbiganno iyo Rabbigiin,
waxaa noo sugnaaday waxaan camal
fallo, idinkana waxaa idiinsugnaaday
waxaad camal fashaan, doodina inama
dhextaallo Eebaa kulmin dhexdeena
xaggiisaana loo ahaan.

﴿ فَلِذَلِكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ
أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ ءَأَمِنْتُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيَّ مِنَ الْكِتَابِ
وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ
لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ لَأُحْجَجَنَّ
بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ اللَّهُ بِمَا بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ الْمَعْصِيَةُ ﴿١٥﴾

16. Kuwa ku doodaya Eebe inta la ajiibay kadib xujadoodu waa baadil Eebe agtiisa, korkoodana cadhaa ah, waxaana usugnaaday Cadaab daran,

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتَجِيبَ لَهُمْ جَحْمُهُمْ دَاخِضَةً عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾

17. Eebe waa kan u dajiyey Kitaabka si xaq ah iyo miisaan, (caddaalada) mana ogid waxay mudantahay in saacadda (Qiyaame) dhawdahay.

اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾

18. Waxaa dadajista saacadda kuwaan rumeynin iyada, kuwa rumeeyayna way ka cabsadaan xaggeeda waxayna ogyihiin inay xaq tahay kuwa ku murmi saacaddana waxay ku suganyihiin baadi cad.

يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ أَإِنَّا لَآئِنَ الَّذِينَ يُمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾

Aayadda hore waxay kulmisatay toban eray oo mid walba kan kale ka gaaryahay oo wada amar iyo reebid iyo toosin ah, waxaana la mid ah aayatulkursi, waxaana ka mid ah waxyaalaha u waaweyn: Eebo Dadka loogu yeedho, in la toosnaado, inaan hawada Gaalada la raacin, in Dadka caddaalad lagu maamulo in la ogaado in Eebe Ilaah u yahay Dadkoo dhan, inaan wax qarsoon jirin diinta Islaamka ah, in cid walba camalkeeda masuul ka tahay, in Eebe loo noqon. Bal day weynanka aayadda, tan kale Eebo lagu doodo inta xaqu caddaaday waa wax kama jiraan iyo ciqaab Eebe, illeen Eebaa soo dajiyey Quraan iyo caddaaladda 'Qiyaamadu goortay dhicina oge, waana doqonnimo iyo baadinimo in la soo dedejisto, waxaase habboon in laga cabsado loona darbado sida Mu'iniinta shakigeeduna waa dood fog. Ash-Shuuraa (15-18).

19. Eebe waa u naxariisbadanaha ad-doomadiisa wuxuuna arzuqaa cidduu doono, waana xoogbadane adkaade ah.

اللَّهُ طَيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٩﴾

20. Ruuxii dooni camalka aakhiro waan u siyadinaa camalkiisa, Ruuxiise ah mid dooni camal adduunyo waan ka siinaa xaggeeda, kumana leh aakhiro wax nasiib ah.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾

21. Mise waxay leeyihiin Gaaladu shurako Eebe oo u Jideeyey diin iyo (xukun) aan Eebe idmin haddayna jirin kalimadda kala bixinta (qiyaamada) waa la kala xukumi lahaa dhexdooda, daalimiintana waxaa u sugnaaday cadaab daran.

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذُنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَفُضِّ يَتْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢١﴾

22. Waxaad arkeysaa daalimiinta oo ka cabsan waxay kasbadeen, wuuna ku dhici korkooda, kuwa rumeeyey xaqse oo camalfiican falay waxay gali Beero Janno, waxayna ku leeyihiin waxay doonaan Eebe agtiisa, taasina waa fadli weyn.

تَرَى الظَّالِمِينَ مُتَشَفِّعِينَ مَعًا كَسَبُوا
وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ
لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ
هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

Xadiith waxaa ah, ugu bishaaree umadan sharaf, sareyn iyo gargaar iyo Dhulkoo la makaniyo, ruuxii camal aakhiro u fala aduunyo darteed aakhiro kuma laha nasiib, Eebana waa naxariiste, cidwalbana waxay mudan waxay camal fashay, waxaan diin ahayn oon Eebe idminna ciddii diin iyo sharci ka dhigata iyo tan ku raacdaba waa cid halaagsantay oo daalim ah, cadaabna u sugnaaday, qiyaamadana ka cabsan waxayfaleen iyo waxa ku dhici'Mu'miniintuna waxay gali Beer Janne'waxayna ka heli Eebe agtiisa waxay doonaan'waana fadhi wayn. Ash-Shuuraa (19-22).

23. kaasi waa midka ugu bishaareyn Eebe addoomihiisa ah kuwa rumeeyey (xaqa) camal fiicanna falay, waxaadna dhahdaa Nabiyoow maydin warsanaayo ujuuro xaqa gaadhsiintiisa oon ahayn jacayl qaraabanimo, ruuxii kasbada wanaagna waxaannu u siyaadin wanaag, Eebana waa dambidhaafe mahdiyo.

ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ كُلًّا لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْعُمُودَةَ
فِي الْقُرْبَىٰ وَمَنْ يَقْرَفْ حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُ فِيهَا حَسَنًا
إِنَ اللَّهُ عَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

24. mise waxay dhihi wuxuu ku been abuurtay Eebe, hadduu doono Eebe wuxuu dabooli lahaa qalbigaaga, wuxuuna tiraa Eebe xumaanta xaqana wuxuu ku sugaa kalimadiisa (quraanka) Eebana waa ogyahay waxa laabta kusugan.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَإِنْ يَشِئِ اللَّهُ يَخْتِمْ
عَلَىٰ قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُخَوِّذُ الْحَقَّ
يَكَلِمَتِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٤﴾

25. Eebana waa kan aqbala toobada addoomadiisa, kana dhaafa xumaanta ogna Waxaad falaysaan.

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو
عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾

26. Ee(Eebana) wuxuu ajiibaa kuwa rumeeyey xaqa oo camal fiican falay wuxuuna u siyaadiyaa fadligiisa, gaalana waxaa usugnaaday cadaab daran.

وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ
مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٦﴾

Eebe waxbadanbuu ubishaareeyey addoomadiisa suuban. Diinta iyo xaqa gaadhsiintiisuna ma aha wax ujuuro lagu xidho, ciddii wanaag fashana Eebe waa usiyaadiyaa, Quraankuna waa xaqa Eebe ka soo dagay'mana aha wax Nabigu iskala yimid siday gaaladu sheegeen, Eebana waa toobad aqbala'xumaan astura ah'oo ajiiba maqlana Mu'miniinta. Rasuulkuna (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebe waa uga farax badanyahay toobadda addoonkiisa Ruux gaadiidkii uu sahayda ku watay meel cid la ah kaga luntay, markaas seexday markuu ka quustay, kadibna arkay Gaadiidkiisii oo agtaagan oo markaas qabtay Faruur xidhkeedii.. Waxaa wariyey Muslim. Ash-Shuuraa (23-26).

27. Hadduu Eebe ufidiyo (waasiciyo) rizqiiga addoomadiisa waxay ku kibri lahaayeen dhulka wuxuuse u soodajin qadarkuu doono, Eebana addoomadiisa wuu ogyahay uu arkaa.

﴿ وَلَوْ سَـَّطَ اللهُ الرَّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَعَثَ فِي الْأَرْضِ

وَلَكِن يَرْزُقُ بِقَدَرٍ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ

خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٢٧﴾

28. Eebana waa kan soo dajiya Roobka intay quustaan kadib fidiyana naxariistiisa, waana Eebaha waliga ah (gargaare) ee la mahdiyo.

﴿ وَهُوَ الَّذِي يَنْزِلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا

وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ، وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٨﴾

29. Calaamooyinkiisa waxaa ka mid ah Abuuridda Samooyinka iyo Dhulka iyo wuxuu ku fidiyay (ku abuuray) dhexdooda oo socda, Eebana inuu soo kulmiyo dhammaantood markuu doono wuu karaa.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ

إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

30. Wixii idinku dhaca oo musiiiba ah (dhib ah) waa waxay kasbadeen Gacmihiinnu, wuxuuna idinka cafiyaa (Eebe) wax badan.

﴿ وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فِيمَا

كَسَبْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾

31. Mana tihidin kuwo Eebe ku daaliya dhulka dhexdiisa idiimana sugnaannin isaga ka sokoow Wali iyo Gargaare midna.

﴿ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ

مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣١﴾

Dadka dabeecadiisa waxaa ka mid ah in markuu ladanyahay uu kibro islana waynaado marka laga reebo kuwa wanaagsan ee dhab urumeeyey xaqa.

Qataadana wuxuu yidhi: waxaa la dhihi jiray nolol waxaa ufican taan kuna shuqlinin kuna kibrinin. Hasa ahaatee xigmadda Eebe waxay keentay in cid walba loo Arzuqu sida Eeba doono illeen isagaa wax walba oge addoomadiisana yaqaanee.

Roobkana Eebaa keena qusasho kadib, Cirka, dhulka iyo waxa ku dhexnoolla Eebaa abuuray karana inuu soo kulmiyo Qiyaamada markuu doono, wixii dhib ah oo Dadka ku dhacana waa waxay isu sababeen ooy kasbadeen, waxbadanna Eebaaba ka cafiya, waxdaaliya ama cajiis galiyana ma jiro gargaare aan isaga ahayna ma jiro Daxaak wuxuu yidhi: Ma ogin Ruux xifdiyey Quraanka oo halmaamay dambimooyee wuxuuna yidhi masiibadee ka wayn halmaanka Quraanka. Ash-Shuuraa (27-31).

32. Calaamooyinka Eebe waxaa ka mid ah Maraakiibta (socota) Badda iyadood moodo buuro.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٣٢﴾

33. Hadduu doono (Eebe) wuxuu xasiliyaa (joojiyaa) Dabaysha markaasay fadhiistaan Biyaha korkooda, taasina waxaa ugu sugan calaamo ruux kastoo samir iyo mahad badan.

﴿ إِنَّ يَأْسَ بُسْكَانِ الرِّيحِ قَيْظَلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى ظَهْرِهِ ۗ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣٣﴾

34. Hadduu doonana (Eebe) wuu haa-laagaa Doomaha waxay kasbadeen darteed wax badanna wuu ka cafiyaa.

أَوْ يُؤْتِيَهُنَّ بِمَا كَسَبْنَ وَأَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾

35. Waxayna ogaan kuwa ku murmi aayaadkanaga inuusan u sugnaanin meeley magan galaan.

وَيَعْلَمُ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ حِجْصٍ ﴿٣٥﴾

36. Wixii laydiin siiyo oo wax ah waa uun nolasha dhaw raaxadeeda waxa Eebe agtiisa ah yaase u khayr badan una hadhid badan kuwa rumeeyey (xaqa) Eebhoodna tala saarta.

فَمَا أُوتِيْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَنَّ الْحَيَّةُ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَيْبٍ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾

Jiridda Eebe iyo awoodiisa wuxuu shakin ma aha ruux caqli iyo maskax leh, balday maraakiibta iyo Doomaha iyo say u socdaan majwada Badda si loogu nacfiyo, hadduu doonana Eebe wuu maansheeyaa oo halaagaa ama dhaqaaqa u diidaa xumaantooda darteed, illeen wuu ogyahay wax walbe, kamana qarsoona kuwa ugu murma aayaadkiisa madax adayg wax gargaare ahna ma helaan markuu ciqaabo, adduunyaduna wax loo lexdo oo loo go'o ma aha illeen waxa Eebe agtiisa ah oo wanaag ah iyo tala saarashadiisa yaa u khayr badan kuwa xaqa rumeeyey. Ash-Shuuraa (32-36).

37. kuwaasi waa kuwa ka fogaada dambiga waaweyn iyo xumaanta, markey cadhoodaanna u Cafiya (u dhaafa).

وَالَّذِينَ يَجْنِبُونَ كَثِيرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشِ وَإِذَا مَا عَضُّوا لَهُمْ بِغُفْرُونَ ﴿٣٧﴾

38. Waana kuwa ajiibay (maqlay) Eebhood oogayna Salaadda amar-kooduna tashi yahay dhexdooda wa-xaan ku arzaaqnayna wax ka bixiya.

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾

39. Waana kuwa marka gardarro (iyo dulmi) ku dhaco gargaarta (iska celiya).

وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْصَرُونَ ﴿٣٩﴾

40. Xumaan abaalkeeduna waa ku abaal marin mid lamid ah Ruuxiise iska cafiya oo wanaajiya ajrigiisa Eebaa siin, Eebana ma jecla daalimiinta.

وَجَزَاءٌ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

41. Ruuxiigargaarta inta la dulmiyey ka dib kuwaas korkooda wax masaar-ro (jid lagumaleh).

وَلَمَنْ أَنْصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَٰئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤١﴾

42. Waxaase dhib saaranyahay uun (jid laguleeyahay) kuwa dulmiya Dad-ka kuna kibra Dhulka xaq daro, ku-waas waxaa u sugnaaday cadaab daran.

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْعُونَ فِي الْأَرْضِ بِعَيْرِ الْحَقِّ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

43. Ruuxii samra oo iska cafiya taasi waa arrin loo qasdo (la jecelyahay).

وَلَمَنْ صَبَرَ وَعَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

Xukunka Muslimiintu waa wada tashi, iskaalmeyn iyo isjacayl, saasayna fari diinta islaamku, maxaa yeelay waxay dhab u rumeeyeen Eebe iyo sharcigiisa'Salaadana way ogeen wayna is taakuleyaa xumaantana way ka indho laabaan, dulmi iyo gardarro iyo weynina agtooda ma taalo, cididii dulmida oo ku xadgudubta way ujawaabaan'hadday cafiyaanna way ficantahay'illeen ciddii dulmi badan unbaa qalloocan oo jid darane.

Nabiguna wuxuu yidhi: (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa hayeelee) Labada is cayda waa waxay dheheen, midka bilaabay (yaa xumaanta leh) hadduusan xad gudbin kan la dulmiyey. waxaa kaloo sugnaatay in Nabigu yidhi Saamaxaadda Ruuxa wuxuu Eebe ugu siyaadiya sharaf. Ash-Shuura (37-43).

44. Ruxii Eebe dhumiyo ma helo sokeeye gadaashiis, waxaadna arkeysaa daalimiintu markey arkaan cadaabka iyagoo leh ma suuroobi karaa waddo (hab) loogu noqdo adduunkii.

وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَتٍ مِنْ بَعْدِهِ ۗ وَتَرَى

الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ يَقُولُونَ

هَلْ إِلَىٰ مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلِ ﴿٤٤﴾

45. Waxaadna arkeysaa iyagoo loo bandhigi Naarta, oo la kushuucsan dulli, kana dayi wax si Qarsoon, waxayna dhaheen kuwii rumeeyey (xaqa) kuwa khasaaray waa kuwa khasariyey naftooda iyo ehelkooda Maalinta Qiyaame, daalimiintuna waxay gali cadaab joogta ah.

وَتَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَشِيعَةً مِنَ النَّارِ

يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا

إِنَّ الْخَسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ

يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقِيمٍ ﴿٤٥﴾

46. Umana sugnaan awliyo (sokeeye) ugargaara Eebe ka sokoow ruux Eebe qaddaray dhumidiisana jid uma sugnaanin(uu ku tooso).

وَمَا كَانَتْ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُنصِرُونَهُمْ

مِنْ دُونِ اللَّهِ ۗ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾

47. Ajiiba (maqla) Eebihiin ka hor imaatin maalin aan laga celinkarin Eebe, idiinmana sugnaanayo wax la magangalo, Maalintaas, idiinmana sugna gargaare.

أَسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمَ لَا مَرَدٍّ

لَهُمْ مِنَ اللَّهِ ۗ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَأٍ يَوْمَئِذٍ

وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ﴿٤٧﴾

48. Haday jeedsadaan kuuma aanaan dirin inaad ilaaliso korkooda, korkaaga ma aha waxaan gaadhsiiin ahayn, markaandhadhansiino Dadkana naxariis way farxaan «si kibir ah», hadday ku dhacdo xumaan waxay Gacmahoodu hor marsadeen darteed dadkii aadbuu u Gaaloobaa.

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا

إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَّغُ ۗ وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ

مِنَ آرْحَمَةِ فَجَحَّ بِهَا وَإِنْ نَصَبْنَاهُمْ سَبِيلًا

يَمَاقِدَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾

Awoodda Eebaa leh ciddii hanuun ka doontana wuu toosiyaa'kii dhumana wuu halaagi, daalimiintuna waxay la kulmi Qiyaamada dulli iyo cadaab daran, iyo khasaare dhab ah, gargaarna ma helaan Eebe ka soo hadhay, waase in Eebe la maqlo Qiyaame ka hor, illeen wax celin iyo gargaare midna ma jiree, Nabiga waxaa uun saaran gaadhsiiin, mase aha ilaaliye iyo qasbe, had iyo jeerna khayr iyo sharba wa in Eebe la aqoonsado, loona hogaansamo. Ash-Shuura (44-48).

49. Eebaa iska leh xukunka Samooyinka iyo Dhulka, wuxuuna abuuraa wuxuu doono, wuxuu siiyaa cidduu doono gabdho, cidna wuxuu siiyaa Wiilal.

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ
يَهْبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنشَاءً وَيَهْبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذَّكُورِ ﴿٤٩﴾

50. Ama wuu isku lamaaneeyaa Wiilal iyo Gabdho, ruuxuu doonana wuxuu ka yeelaa Mandhaleys Eebaana wax og, karana.

أَوْزُوْجُهُمْ ذَكَرْنَا وَإِنشَاءً وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ
عَقِيْمًا إِنَّهُ عَلَيْهِمْ وَدِيْرٌ ﴿٥٠﴾

51. Uma suurawdo Dad inuu Eebe la hadlo waxyi mooyee, ama kala hadlo xijaab gadaashiis, ama uu u soo diro farriin (Malag), oo markaas ugu waxyooda idamka Eebe wuxuu doono, Eebana waa sarreeye falsan.

﴿٥١﴾ وَمَا كَانَ لِشِرَارٍ أَنْ يَكْلِمَهُ اللهُ إِلَّا وَجِبًا
أَوْ مِنْ رِزْقٍ يَجَابُ أَوْ يُرْسِلُ رُسُلًا فَيُوحِي
بِأُذُنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلَىٰ حَكِيمٍ ﴿٥١﴾

52. Saasaannu kuugu waxyoonay nolol amarkanaga ah (Quraanka) maadan aqoonin Kitaab wuxuu yahay iyo Iimaan midna, laakiin waxaan ka yeellay Nuur aannu ku hanuunino cidnaan doono oo addoomadanada ka mid ah, adiguna Nabiyooow waxaad ku hanuunin jidka toosan.

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرٍ مَا كُنْتَ تَدْرِي
مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا تَهْدِي
بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾

53. Jidka Eebaha iska leh xukunka waxa Samooyinka iyo Dhulka ku sugan xagga Eebeyna u ahaan umuuruhu.

صِرَاطِ اللهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ إِلَّا إِلَىٰ اللهِ نَصِيرُ الْأُمُورِ ﴿٥٣﴾

Awoodda cirka iyo Dhulka Eebaa iska leh, sida aayado badan Sheegeen, wuxuu rabo yuuna abuuraa, labada ruux ee isqabtana hadduu doono gabdhuu ka beeraa ama Wiilal, ama labadaba, hadduu doonana madhalays buu ka dhigaa, taasina waxay muujin inayan labada isqabta midna masuul ka ahayn gabadh ahaanshaha ilmaha ama Wiil noqoshadiisa. Eebana waxa walba waa ogyahay waana karaa, isagaana og maslaxada iyo Ilmaha uu rabo inuu adduunka u soo bixiyo, Nabiyadiina isagaa u waxyooday siduu Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeeclee) ugu waxyooday nolal uusan aqoonin hadda ka hor, Eebaase kuhanuuniya addoomadiisa jidka toosan cidduu doono, illeen isagaa wax walba hantiya xaggiisana loo celin umuuraha. Ash-Shuuraa (49-53).

Suurat Az-Zukhruf

سُورَةُ الزُّكْرُوفِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Mucjisada Quraankay ku tusin.

﴿١﴾

2. Waxaan ku dhaartay Kitaabka (Quraanka) cade (muuqda) ee.

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾

3. annagaa ka yeelley Quraan Carabi ku soo dagay, inaad kastaan darteed.

إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٣﴾

4. Wuxuuna ku suganyahay Kitaabka asalkiisa (Looxul maxfuudka) agtiisa, waana sarreeyaa Quraanku falna san-yahay.

وَأِنَّهُ فِي أُولَى الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلَّ حِكْمُهُ ﴿٤﴾

5. Ma waxaan Quraanka idiinka haysanaynaa (daysanaynaa) inaad tihiin qoom ku xadgudbay xumaanta.

أَفَضْرَبُ عَنْكُمْ الذِّكْرَ صَفْحًا

أَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ ﴿٥﴾

6. Badanaa intaan udiray Nabi kuwii hore.

وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيِّ فِي الْأَوَّلِينَ ﴿٦﴾

7. Nabi uma yimaado Gaaladii hadii kale way ku jees jeesi jireen.

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَمْرِئُونَ ﴿٧﴾

8. Waxaana halaagnay kuwo ka xoog-badan qabasho waxaana tagay (hor maray) tusaalihii kuwii horreeyey (ee halaaga ahaa).

فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضَىٰ مَثَلُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨﴾

Quraanka Eebaa soodajiyey isagoo carabi ah, sharafna leh looxul-maxfuudkana ku qoran, Eebana uma daayo waxyiga iyo xaqa beenin darteed' maxaayelay umadihii horaba waxbadanbaa loo diray Nabiyo udiga ayna ku jees jeesi jireen, Eebana waxbadan oo ka mid ah yuu halaagay kuwaasoo ka xoogbadnaa gaaladii ree Makaad. Qataade wuxuu yidhi: Eebaan ku dhaartee haddii la koryeelo Quraankan markey diideen kuwii horreeyey ee umaddan way halaagsami lahaayeen, hase yeeshee Eebe sarreeye wuu ku celceliyey wuuna u naxariistay, wuxuuna ugu yeedhay Ilaa labaatan sano iyo intii Eebe doono. Az-Zukhruf (1-8).

9. Haddaad warsato Gaalada yaa abuuray Samooyinka iyo dhulka waxay odhan waxaa abuuray Eebaha adkaada ee wax walba og.

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ

لَيَقُولَنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾

10. Waana Eebaha idiin kayeeley dhulka gogol idiinkana yeeley dhexdiisa Wadooyin si aad ugu hanuuntaan (toostaan).

الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ مَهْدًا وَجَعَلَ

لَكُمْ فِيهَا مَسَاجِدَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾

11. Waana Eebaha ka soo dajiyey Samada Biyo qadaran oon ku noolayno Magaalo dhimatay, saasaana leydiin soobixin.

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدِرُ فَأَنْشَرْنَا

بِهِ بِلَدَةٍ مَيْمَنًا كَذَلِكَ نُفْرِجُ حُورُونَ ﴿١١﴾

12. Waana Eebaha abuuray noocyada dhamaantood idiinkana yeeley Maraakiibta iyo Xoolaha waxaad kor-taan.

وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْفَالِكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرَكُمُون ۚ (١٢)

13. Inaad ku ekaataan dhabarkeeda markaas aad xususataan Nicmada Eebihiin markaad ku ekaataan ood dhahdaan waxaa nasahan Eebaha noosahley tan mana nihin kuwo kara leyligeeda.

لَسْتُمْ أَعْلَىٰ ظُهُورِهِمْ تُمْ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِمْ وَتَقُولُوا سُبْحٰنَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ۗ (١٣)

14. Anaguna xagga Eebahanno yaanu u gadoomeyanaa.

وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُقْتَلِبُونَ ۚ (١٤)

Ciddii caqli leh oon dangaara lahayn waxay qiri jiridda iyo awoodda Eebe, Illeen isagaa abuuray Cirka, Dhulka iyo wax kastaba.

Gaaladii Ree Makaadna saasay qirsanaayeen in kastooy Caabudi jireen Eebe wax kasoo hadhay, waxaase Caabudid dhabah mudan Eebaha Dhulka goglay'Wadooyinkana ka bixiyay'Cirkana Biyo ka keenay'iyagoo qadaran oo qiyaasan si loogu nooleeyo dhul abaarobay iyo wax dhibaataysan. waana Eebaha sahlay Maraakiibta iyo Xoolaha si loogu nacfiyo loona mahdiyo Eebe, Illeen isagaa u leylley Dadkee. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Markuu koro Gaadiid wuxuu ku mahdin jiray Eebaha u jilciyey ee loo noqon xagiisa. Az-Zukhruf (9-14).

15. Waxay uga yeeleen Eebe addoomadiisa qayb, Dadkuna waa gaaloo badane cad.

وَجَعَلُوا اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنَّا لَا نَسُنَّ الْكَافِرِينَ ۗ (١٥)

16. Miyuu ka yeeshay Eebe wuxuu abuuray qaarkood Gabdho, oo idiin doorey Wiilal.

أَمْ أَلْقَىٰ وَمَا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَاكُمْ بِالْبَنِينَ ۚ (١٦)

17. Marka loogu bishaareeyo midkood wuxuu Eebaha Raxmaana uga yeeley tusaale, wuxuu noqdaa wajigiisu mid madow oo walbahaarsan.

وَإِذَا بَشَّرَ أَحَدُهُم بِمَعْصِرٍ بِالرَّحْمٰنِ مِثْلًا ظَلَّ وَجْهَهُ مَسْوُودًا وَهُوَ كَاطِمٌ ۗ (١٧)

18. Ma Eebey u yeeleen wax ku barbaara isqurxin, oon doodna caddayn karin.

أَوْ مَن يُسْتَوُوفُ الْجَلِيَّةَ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ عَمْرُومِينَ ۗ (١٨)

19. Waxay ka yeeleen Malaa'igta ah addoomada Eebaha Raxmaan ah dhadig, miyey joogeen abuurkoodii, waan qoreyanaa maragooda waana la warsan (waxaas).

وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبْدُ الرَّحْمٰنِ إِنثًا أَشْهَادًا خَلَقَهُمْ سَتَكْبُتُ شَهَدَتُهُمْ وَسُئِلُونَ ۗ (١٩)

26. Xusa Markuu ku yidhi (nabi) Ibraahim Aabihiis iyo Qoomkiisii anigu waxaan bari ka ahay waxaad caabudaysaan.

وَإِذْ قَالَ لِأَبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ
إِنِّي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٦٦﴾

27. Waxaanse caabudi Eebaha I abuuray isagaana i hanuunin.

إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيِّدِي ﴿٦٧﴾

28. Wuxuuna kayeelay Kalimada (tawxiidka) tii ku baaqi ah Faraca Ibraahiim si ay xaqa ugu noqdaan.

وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ ۖ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٨﴾

29. Saas ma aha ee waan u raaxeeey kuwaas iyo Aabbayaalkood intuu uga yimaado xaqu iyo Rasuul cad (oo muuqda).

بَلْ مَتَّعْتُ هَؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ جَاءَهُمُ
الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿٦٩﴾

30. Markuu u yimid xaqii waxay dhaheen kan waa sixir annaguna waannu ka Gaalownay.

وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ كَافِرُونَ ﴿٧٠﴾

31. Waxay dhaheen gaaladii maxaa loogu dajin waayey Quraankan mid ka mid ah labada Magaalo ee weyn.

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ
مِّنَ الْقَرِيبِينَ عَظِيمٍ ﴿٧١﴾

32. Miyagaa qaybin Naxariista Eebahaa anagaa u qaybina dhexdeeda rizqigooda nolosha adduunyo waana ka kor yeelay qaarkood qaarka kale darajooyin, si leysugu shaqeeyo, Naxariista Eebahaa yaa ka khayrbadan waxay kulmin.

أَمْ هُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ ۗ لَنْ قَسِمْنَا بِئِهِمْ
مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۗ وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ
بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سَخِرِيًّا
وَرَحْمَتَ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٧٢﴾

Gaal iyo Mu'min xidhiidh kama dhaxeeyo, sidii Nabi Ibraahim iyo Aabihiis iyo Qoomkiisii. mana haboona in Nicmada Eebe lagu kibro, ama khayrkiisa la doono in lagu tasarrufo. Eebaa wax bixiya' rizqiga iyo wanaagana qaybiya, cidduu rabana siiya. Az-Zukhruf (26-32).

33. Hadduusan Dadku noqoneyn umad kaliya (Gaalimada) waxaan uga yeelilahayn kuwa ka Gaalooba Eebe guryahooda Saanqaaf Fidlo ah iyo Sallaano Fidla ah, oy ku koraan.

وَلَوْلَا أَن يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَّجَعَلْنَا
لِمَن يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِيُوتِيَهُمُ سُقْفًا مِّنْ فِضَّةٍ
وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٧٣﴾

34. Guryahoodana waxaan uga yeeli lahayn Albaabyo iyo Sariiro ay ku dangiigsadaan oo fidla ah.

وَلِيُوتِيَهُمُ أَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَكُونَ ﴿٧٤﴾

35. Iyo Dahab, waxaas dha-maantiisana waxaan raaxada nolasha dhaw ahayn ma aha, aakhiraase u ah Eebe agtiisa kuwa dhawrsada.

وَزُخْرُفًا وَإِنْ كُلُّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَّعُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾

36. Ruuxii ka jeedsada « aragbeela » xuska Eebahaa Raxmaan ah (Quraanka) waxaannu la xidhiidhinaa shaydaan oo saaxiib u noqon.

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِضْ لَهُ شَيْطَانًا
فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٦﴾

37. Shayaadiintuna waxay ka leexin Jidka (xaqa) waxayna isu maleyn inay hanuunsanyihiin (toosan yihiin).

وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّوهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ
أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾

38. Markuu nooyimaaddo (Gaalku Qiyaamada) waxuu ku dhahaa (Shaydaanku) shaleytee mey dhexdeenna ahaato « wax la mid ah » fogaanshaha qorrax ka soobax iyo u dhaca, adaana u xun Saaxiib.

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ نَأْوًا قَالَتْ بَيْنِي وَبَيْنَكَ
بُعْدُ الْمَشْرِقَيْنِ فَيَنْسَأُ الْقَرِينُ ﴿٣٨﴾

Xadiith waxaa ku sugnaaday: hadday adduunyadu u miisaamanto Eebe agtiisa garab kaneeeco kama waraabiyeen Gaal kabbo Biyo ah waligeed, waxaa wariyey Tirmidi. Ujeedaduna ma aha inaan la shaqeysan, shaqada xalaasha ah waa waajib, mase haboona in adduunyo uun loo go'o, oo si waalli ah loo dabo ordo. sidaad aragtid ayaamahan, waxaase jirta Aakhiro oo kahyr ku dhanyahay, ciddii ka indha beesha Quraanka iyo xaqana waxaa lagu diri shaydaan una noqon saaxiib kana leexin xaqa, isagoo umaleyn inuu toosanyahay markeyse Qiyaamada tagaan wuu calaacali Gaalku'wuxuuna ku sheegi shaydaanka inuu yahay saaxiib kan ugu xun. Az-Zukhruf (33-38).

39. Wax idiinma tarayso Maanta had-daad dulmi fasheen inaad cadaab wadaagtaan (ku kulantaan).

وَلَنْ يَفْعَلَ لَكُمْ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ
أَنْتُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾

40. Ma adaa wax maqashiin kara wax ma maqle, ma adaase hanuunin Kara (toosin kara) wax ma arke iyo cid ku sugan baadi cad.

أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ وَتُهْدِي الْعُمْىَ
وَمَنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٤٠﴾

41. Haddaan kulatagno adiga ku (oof-sano) anaga uunbaa ka aarsan Gaa-lada.

فَأَمَّا نَذْرُهُمْ إِنَّهَا مَنَّهُمْ مُنْقَمُونَ ﴿٤١﴾

42. Haddaan ku tusino waxaan u yaboohnayoo cadaab ah, waanu karraa korkooda.

أَوْزِيرَتِكَ الَّذِي وَعَدْتَهُمْ إِنَّا عَلِيمٌ مُّقَدِّرُونَ ﴿٤٢﴾

43. Ee qabso waxa laguu waxyooday Nabiyow waxaad ku sugantahay Jid toosan.

فَأَسْمِعْكَ بِالَّذِي أَوْحَىٰ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾

44. Quraankuna sharaf buu u yahay adiga iyo qoomkaagaba, waana leydin warsan doonaa.

وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ ﴿٤٤﴾

45. Warso kuwaan dirray ee kaa hooreeyey oo Rasuuladanada ka mid ahaa inaan yeellay Eebaha Raxmaana Kaso-koow Ilaahyaal la caabudo.

وَسَأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا
أَجْعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِلَهًا يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾

Cid dhuntay oo dulmiila ah ciduna ma toosin karto, sidaan ruux Dhagala'na wax loo maqashiinkarin, mid indhola'na wax loo tusin karin, Eebana wuxuu ballanqaaday inuu ka aarsado Gaaladii Nabiga beenisay ee dhibtay, waxaase waajib ah in Quraanka si dhab ah loo qabsado'Illeen sharafta iyo cisiga Muslimiinta yaa iska lehe. waana la warsaadoonaa. waxa Eebe ka soo hadhay oo la caabudana ma jiro. Az-Zukhruf (39-45).

46. Dhab ahaan yaan ugu dirray Nabi Muuse isagoo wata aayaadkanaga xagga Fircoon iyo Jamaacadiisa, wuxuu yidhi anigu waxaan ahay Rasuulkii Eebaha Caalamka.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمَلَائِكَتِهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾

47. Markuu ulayimid aayaadkanaga waxay noqdeen kuwo ku qosla.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَصْعَقُونَ ﴿٤٧﴾

48. Ma tusino aayad haddii kale wey ka weyntahay walaasheed (tan kale) waxaana ku qabanay cadaab inay noqdaan darteed.

وَمَا نُرِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا
وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾

49. Waxay dhaheen kan Saaxirka (Caalimka) ahaw (Muuse) noo bari Eebahaa wuxuu kugula ballantamay anagu waan hanuuneynaaye.

وَقَالُوا يَا أَيُّهَا السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَاهَدَ
عِنْدَكَ إِنَّا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

50. Markaan ka faydnay xaggooda cadaabkii waxay soo bexeen kuwo buriya (ballankii).

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنْكُتُونَ ﴿٥٠﴾

Qisada Nabi Muuse iyo Nabiyada kale qaarkoodba wax badanbay ku soo aroortay Quraanka, waxaase muhiim ah in lagu waano qaato lagana fogaado falalka xun xun. xaqa ku jees jeeska ballan burintana layska jiro. waxaana haboon in la toosnaado inta la dhumi ama xumaan la fali. Eebe hanna waa fajiyo wanaagga. Az-Zukhruf (46-50).

51. Wuu u dhawaaqay Fircoon Qoomkiisii wuxuu yidhi miyuusan ii sugnaan xukunka Masar, iyo Wabi-yadan socota hoostayda, miyeydaan wax arkaynin.

وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ
لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِن تَحْتِي
أَفَلَا تَبْصُرُونَ ﴿٥١﴾

52. Saw anagu kama khayroonin kan dulleysan een karayn waxcaddayn (Nabi Muuse).

أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ وَلَا يَكَادُ يُبِينُ ﴿٥٢﴾

53. Maxaa loogu soo tuuriwaayey Jijimooyin Dahab ah, ama maxay ula imaan wayday Malaa'ig israac raacsan.

فَلَوْلَا أَلْتَمَىٰ عَلَيْهِ آسُورَةٌ مِّنْ ذَهَبٍ أَوْ جَاءَ
مَعَهُ الْمَلَأِيُّ مَعَهُ مُقْتَرِنِينَ ﴿٥٣﴾

54. Wuxuu fudaydsaday (Fircoon) qoomkiisii wayna adeecceen waxayna ahaayeen Qoom faasiqiin ah.

فَأَسْتَحَفَّ قَوْمَهُ فَأَطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا
فَاسِقِينَ ﴿٥٤﴾

55. Markey nacadha galiyeenna waan ka aarsanay xaggooda, waana maanshaynay dhamaan.

فَلَمَّا آسَفُونَا أَنْقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَعْرَفْتَهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٥٥﴾

56. Waxaan ka yeeley waano iyo tusaale Dadka dambe.

فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِلْآخِرِينَ ﴿٥٦﴾

Fircoonkii Masar aadbuu u inkiray'xaqana u diiday'sida waxbadan Quraanku ka warramay'waxaase dhab ah inaan ku jees jeeska samo falayaasha iyo wanaag u yeedhayaasha wax wanaag ah lagala kulmeynin ee khasaare iyo halaag uun lagala kulmi. tan kale Qiimuhu ma aha in Xoolo iyo dahab uun lagu siiyo'siduu mooday Fircoon iyo waxa la midka aha la noqonin. waana inaan xumaanta laysku raacin'haddii kale waxaa la noqon Dad xun oo duleysan, mutana ciqaabta Eebe iyo inay u noqdaan tusaale kuwa kale. Az-Zukhruf (51-56).

57. Markaan uga yeellay ina maryama (Ciise) tusaale, markaasay qoomkaagu Nabiyow ka jeedsadaan.

﴿٥٧﴾ وَلَمَّا صَرَبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ
مِنْهُ يُصِدُّونَ

58. Waxayna dheheen ma Ilaah-yadanaa khayr roon mise isaga, mayna kuugu qadarin tusaale muran mooyee, waana qoom dood badan.

﴿٥٨﴾ وَقَالُوا يَا أَلْهَيْتَنَا خَيْرًا مَّا صَرَبْتَهُ لَكَ
إِلَّا جَدَلًا بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ

59. Wax kale ma aha Ciise ee waa uun addoon aan u Nicmaynay ugana yeellay tusaale ree Bani Israa'iil.

﴿٥٩﴾ إِنَّ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا
لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ

60. Haddaan doono waxaan idiinka yeelilahayn Malaa'ig badalkiina Dhulka u hadha.

﴿٦٠﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ يَخْلُفُونَ

61. Nabi Ciisana waa calaamadda Saacadda (Qiyaame) ee ha shakiyina, ina raaca kaasaa ah jidka toosane.

﴿٦١﴾ وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِلسَّاعَةِ فَلَا تَمُوتُ بِهَا وَاتَّبِعُونِ
هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

62. Yuuna idinka leexinin Shaydaan (Jidka) wuxuu idiin yahay Col cade.

وَلَا يَصُدُّكُمْ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٢﴾

Nabi Ciise waa Nabi ay rumaysanyihiin Muslimiintu xaqnimadiisa sida Nabiyada kaleba Dhammaantood (Eebe nabadgalyo korkooda hayecele). waana mucjisooyinka Eebe iyo calaamada saacadda Qiyaame' hase yeeshee muran iyo shaydaan adeecid waxaan halaag ahayn ma tarto. Jidka toosan waa in laraaco xaqa uu u soodhiibay Eebe Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa hayecele).

Abii Umaamo waxaa laga wariyey in Rasuulkii Eebe ku soo baxay dad ku murmi Quraanka oo uu u cadhooday si daran wajigiisuna casaaday, markaas yidhi: Ha kugaraacina Kitaabka Eebe qaarkiis qaarka kale, Ciddii dhumaysana waxaa lasiiyaa muran un. Az-Zukhruf (57-62).

63. Markuu ulayimid Ciise xujooyin wuxuu ku yidhi waxaan idiin la imid xikmad iyo inaan idiin cadeeyo waxaad isku diidantihiin qaarkiis ee ka dhawrsada Eebe ina adeeca.

وَلَمَّا جَاءَ عِيسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلَفُونَ فِيهِ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا

﴿٦٣﴾

64. Eebe isagaa ah Eebahay iyo Eebihiinba ee caabuda taasaa ah jidka toosane.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ

هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦٤﴾

65. Wayse is khilaafeen Xisbiyadii dhexdooda halaagna wuxuu u sugnaaday kuwii dulmi falay Cadaab Maalin daran xageed.

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابٍ يَوْمَ الْبُرْجِ ﴿٦٥﴾

﴿٦٥﴾

66. Miyey sugi (Gaaladaasi) waxaan saacadda (qiyaame) ahayn inay ugu tiimaado si kado ah iyagoon ogayn.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً

وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾

Nabi Ciise markii Eebe ku soo dajiyey Kitaabka Injiil ah siiyayna xujooyin cad yey beeniyeen Gaaladii isna khilaafeen. waxaana u sugnaaday Gaaladaas Cadaab daran wax uga gargaarina ma jiro, ee hasugeen Qiyaamada kadada ugu imaan iyagoon ogayn. Az-Zukhruf (63-66).

67. Saaxiibadu Maalinta Qiyaame qaarkood qaarka (kale) waa u col kuwa dhawrsaday mooyee (Mu'miniinta).

الْأَخْلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ

عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾

68. (Waxaana loo odhon) addoomadaydoow korkiina cabsi ma aha Maanta mana murugoonaysaan.

يَعْبُدُوا لِأَخْوَفِ عَلَيْهِمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ

تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾

69. Waana kuwa rumeeyey Aayaadkanaga oo ahaa Muslimiinta.

الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾

70. (Waxaana lagu dhihi) gala Janada idinkiyo Haweenkiinna (iyo kuwa idin la midka ah) idinkoo laydiin Nicmeeyey (laydin kana farxin).

ادْخُلُوا الْجَنَّةَ اَنْتُمْ وَاَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿٧٠﴾

71. Waxaana lala korsocoon Weelal (Saxamo) Dahab ah iyo Koo-bab-waxayna ka heli (Jannada) dhexdeeda waxay doonto Naftu kuna raaxaystaan Indhuhu idinkoo dhexdeeda ku waari.

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِّنْ ذَهَبٍ وَّاَكْوَابٍ
وَفِيهَا مَا اَشْتَهَى الْاَنْفُسُ وَكَذٰلِكَ اَلْعَابُورُونَ
وَاَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٧١﴾

72. Taasina waa janadii aad ku dhasheen waxaad camalfalayseen.

وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي اُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾

73. Waxaadna ku leedihiin dhexdeeda Faakiho badan ood xaggeeda wax ka cuntaan.

لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيْرَةٌ مِّنْهَا تَاْكُلُوْنَ ﴿٧٣﴾

Saaxiibnimadu waxay qiima leedahay markey ku dhisantahay Islaamnimo, wanaag is farid, Xumaan iska reebid iyo dar Eebe`taasana wax anfacda adduun iyo Aakhiraba, marse haday tahay xumaan ku saaxiib iyo adduunyo darteed waa khasaare labada Daaroobda`iyo kala carar markay dhibaato timaado. Addoomada Eebe ee wanaagsanna waxay mudan khayr Janno. waxbadanna wuxuu Quraanku ka warraamay wanaagga Janada loodarbey, iyagoo ku waari iyaga iyo Ehelkoodii wanaagsanaa. Rasuulkuna wuxuu yidhi: Haday labo nin isu jeclaadaan dar Eebe oo midkood Bari jiro Midna Gelbeed wuu kulmin dhexdooda Maalinta Qiyaame isagoo dhihi waaka kaad ujeclaatay dartay. Ibnu Cabaas iyo Mujaahidna waxay dhaheen: waxay noqon saaxiibnimo kasta Maalinta Qiyaame Col kuwa dhawrsada mooyee. Az-Zukhruf (67-73).

74. Dambiilayaashu waxay gali ca-daabka jahanamo iyagoo ku waari.

اِنَّ الْمَجْرِمِيْنَ فِيْ عَذَابٍ جَهَنَّمَ خَالِدُوْنَ ﴿٧٤﴾

75. Lagamana fudaydiyo dhexdii-seyna ku quustaan (aamusaanna).

لَا يَغْتَرِبُوْنَ عَنْهُمْ وَّهُمْ فِيْهِ مُلْسُوْنَ ﴿٧٥﴾

76. Manaan dulmiyin hasa yeeshee iyagaa dulmiilayaal ahaa.

وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوْهُمْ الظَّالِمِيْنَ ﴿٧٦﴾

77. Waxayna u dhawaaqi Maalig (Malaga Naarta) iyagoo dhihi Eebahaa ha nadilo markaasuu dhahaa idinku waad kuwaaraysaan (naarta).

وَنَادٰوْا بِمَلِكِكَ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ
قَالَ اِنَّكُمْ تَكْفُرُوْنَ ﴿٧٧﴾

78. Dhab ahaanbaan idiin la nimid xaq hasa yeeshee badankiin xaquu nacay.

لَقَدْ جِئْتُمْكُم بِالْحَقِّ وَلٰكِنْ اَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كٰرِهُوْنَ ﴿٧٨﴾

79. Ma waxbayse gooyeen Gaaladu oo amar ah (dhibka Nabiga) anaguna waxbaan goynaynaa (ciqaabtooda).

اَمْ اَبْرَمُوْا اَمْرًا قَالًا مَّبْرُمُوْنَ ﴿٧٩﴾

80. Mise waxay umaleeyeen inaanaan maqlayn qarsoodigooda iyo muujintoodaba, saas ma ah ee Mala'igtanadaa agtooda wax ku qoro.

أَمْ يَحْسِبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سُرَّهُمْ وَيَخْتَفُونَ بَيْنَ
وَرُسُلِنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُمُونَ ﴿٨٥﴾

Eebe wuxuu ka abaal marin cidkastaa waxay kasbatay, Dambiila yaashana wuxuu galin Naar joogta ah ooy ku dhex qusan, mana uusan dulmiyin ee iyagaa is dulmiyey, waxna uma tarto geeri la doono iyo calaalac marhaday xaqii diideen Naarna lagu xukumay, dhagar iyo khayaamana wax matarto ee waxay dhibtaa saaxiib keed, Illeen Eebe waa wax walba oge, Malaa'igtiisuna waxay qortaa wax kasteed. Mujaahid wuxuu yidhi: Waxay dooneen Gaaladii dhagar shar markaasaa Eebe ku abaal mariyey. Az-Zukhruf (74-80).

81. Waxaad dhahdaa Nabiyow haddii Eebaha Raxmaan ah usugnaado Ilmo anaa u hor caabudilahaa.

قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمٰنِ وَلَدٌ فَأَنَا أَوَّلُ الْعٰبِدِيْنَ ﴿٨٦﴾

82. Waxaa ka nasahan Eebaha Samooyinka iyo Dhulka ee Eebaha Carshiga ah waxay ku tilmaamaan.

سُبْحٰنَ رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ
عَمَّا يُصِفُوْنَ ﴿٨٦﴾

83. Ee katag ha dhunbadeen (xumaanta) hana ciyaareen intay kala kulmaan maalintoodii loo yaboohaye.

فَدَّرَهُمْ يَخْرُسُوْا وَيَلْعَبُوْا حَتّٰى يَلْتَقُوْا يَوْمَهُمْ
الَّذِيْ يُوعَدُوْنَ ﴿٨٧﴾

84. Eebe waa macbuudka Samada iyo macbuudka Dhulka, waana falsame wax og.

وَهُوَ الَّذِيْ فِي السَّمٰوٰتِ اِلٰهُ وَّفِي الْاَرْضِ
اِلٰهُ وَّهُوَ الْحَكِيْمُ الْعَلِيْمُ ﴿٨٧﴾

85. Waxaana barako badnaaday (sarreeyeyna) Eebaha iska leh xukunka Samooyinka iyo dhulka iyo waxa u dhaxeeya-agtiisaana ah ogaanshaha Saacadda (Qiyaame) xaggiisaana laydiin celin.

وَتَبٰرَكَ الَّذِيْ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا
وَعِنْدَهٗ عِلْمُ السَّاعَةِ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿٨٨﴾

86. Mana hantaan kuway caabudeen Eebe ka sokow wax shafeeca ah hasa-yeeshee ciddii xaqa qirta iyagoo og (waxbay ushafeeci idanka Eebe ka dib).

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِهٖ الشَّفَعَةَ
اِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ ﴿٨٨﴾

87. Haddaad warsato Gaalada yaa abuuray waxay dhihi Eebe ee xaggee loo iili.

وَلِيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ
لَيَقُوْلُنَّ اَللّٰهُ فَاَنَّى يُؤْفَكُوْنَ ﴿٨٩﴾

88. Nabiguna wuxuu yidhi: Eeboow kuwani waa qoom aan rumaynayn (xaqa).

وَقِيْلَهٗ يٰرَبِّ اِنْ هٰؤُلَآءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿٨٩﴾

89. Iska saamax waxaadna dhahdaa Nabadgalyo, way ogaandoonaan (waxa ku dhacee).

فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

Eebe sarreeye Ilmo ma leh'illeen uma baahnee, waana ka fogyahay ceeb iyo Xumaan oo dhan, waana Ilaaha xaqa ah ee Cirka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeyaba, xukunkoodana isagaa iska leh ogna waqtiga qiyaamada, xagiisaana loo noqon, wax shafeeca hanta oo Eebe ka soo hadhayna ma jiro, cid xaqa raacda oo Eebe idmo mooyee. Gaaladuna waa qirsanyihiin in Eebe abuuray ee waxay u diidi isla wayni, Doqonimo iyo inay xumaanta iska dabaashaan xisaab la'aan ee ha sugeen tan iyo abaalmarinta. Sudi wuxuu yidhi: Macnuhu waxaa weeye hadduu Eebe Ilmo leeyahay Anaa u horrumeyn lahaa inuu Ilmo leeyahay, hasa yeeshee Ilmo ma leh. Az-Zukhruf (81-89).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waannu sheegnay iyadoo kale.

حَمِّ ﴿١﴾

2. Waxaan ku dhaartay Kitaabka Ca-de (Quraanka).

وَالْكِتَابِ الْمُنِينِ ﴿٢﴾

3. Anagaa dejinay Quraanka Habeen barakeysan (Layletulqadar) anagaana wax u digi.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبْرَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ ﴿٣﴾

4. Habeenkaasaana la kala bixiyaa amar kastoo xigmo leh.

فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ﴿٤﴾

5. Waana amar agtanada ka ahaaday, anagaana wax dirra (Rasuulo).

أَمْرًا مِنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٥﴾

6. Naxariis ka ahaatey xagga Eebahaa, Eebaana wax maqle ah wax og.

رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦﴾

7. Waana Eebaha samooyiinka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya haddaad yaqiinsanaysaan.

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا
إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٧﴾

8. Ilaahay mooyee Eebe kalana ma jiro, isagaa wax nooleeya waxna dila,

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ

waana Eebihiina iyo Eebaha
Aabbayaalkiinii horreeyey.

وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولَىٰ ﴿٨﴾

Eebe sarreeye wuxuu ku dhaartay inuu soo dajiyay Kitaabka Quraanka ah Habeen barakeysan oo wax kasto lakalo bixiyo, waana habeenka laylatulqaddarka ee bisha Soon ku jirta ee Quraanka la soodajiyey siday aayado kale cadeeyeen, saasaana sugan cidda tidhi waa Shan iyo Tobanka bisha Shacbaan wax xujo ah oo cad ma hayso.

Eebana waa naxariiste, Maqle, oge oo xukunka caalamka iska leh, wax nooleeyaa waxna dila'waana Eebaha Khalqiga dhamaan hor iyo dibba, ee waa in laga yaabo Eebe si dhab ah. Ad-Dukhaan (1-8).

9. Waxayse ku suganyihiin shaki wayna ciyaari.

بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ ﴿٩﴾

10. Ee sug Maalinta uu ku imaan Cir-ku qiiq muuqda (isagoo ku dheehan).

فَأَرْقَبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُحَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٠﴾

11. Oo dabooli Dadka kaasina waa cadaab daran.

يَغْفَى النَّاسُ هَذَا عَذَابَ الْأَلَمِّ ﴿١١﴾

12. Waxayna dheheen Eebow naga fayd cadaabka waxaan nahay Mu'miiniine.

رَبَّنَا كَشِفْنَا عَنْكَ الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

13. Goormey waantoobi isagoos u yimid Rasuul cad «muuqda».

إِنِّي لَهُمُ الذِّكْرَىٰ وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾

14. Markaasay ka, jeedsadeen Nabiga waxayna dheheen waa waxlabare waalan.

ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلِّمٌ مِّثْنُونَ ﴿١٤﴾

15. Anagu waxaan idiinka faydaynaa cadaabka wax yar idinkuna waxaad ku noqonaysaan xumaanta.

إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ ﴿١٥﴾

16. Maalintaan qabanayno qabashada wayn (Qiyaamada) (ama Badar) waanu aarsan.

يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَىٰ إِنَّا مُنْقِمُونَ ﴿١٦﴾

Nabigu wuxuu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebihiin wuxuu idiinka digay Saddex: Qiiq u qabta Mu'minka sida hargab Gaalkana qabta intuu meel walba ka baxo, iyo Daabad iyo Dajaal, waxaa wariyey Ibnu Jariir iyo Dhabraani. Madax adayg iyo Gaalimana wax ma taraan illeen Eebaa ka aarsan gaalo iyo xaq diidayaasha ku tilmaami Nabigu inuu waalanyahay'kuwaasi wax yar ha sugeen. Ad-Dukhaan (9-16).

17. Dhab ahaanbaan Imtixaanay hortood qoomkii Fircoon, waxaana u yimid Rasuul sharaf leh.

وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ كَرِيمٌ ﴿١٧﴾

رَسُولٌ كَرِيمٌ ﴿١٧﴾

18. Isagoo dhihi iidhiiba addoomada Eebe (ama maqalka) waxaan idiin ahay Rasuul aamin ah.

أَنْ أَدُوَّ إِلَىٰ عِبَادِ اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٨﴾

19. Hana iska wayneynina Eebe wa-xaan idiin la imid xujo cade.

وَأَنْ لَا تَعْلُوا عَلَيَّ اللَّهُ إِنِّي بِآيَاتِكُمْ بسُطْنٍ مِّبِينٍ ﴿١٩﴾

20. Waxaana ka magangalay Eebahay iyo Eebihiin inaad idhagaxyeysaan.

وَإِنِّي عَدْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَنْ تَرْجُمُونِ ﴿٢٠﴾

21. Ee hadaydaan i rumeyn iga fo-gaada (idaaya).

وَإِنْ لَرَأَوْهُ مُتَوَلِّينَ فَإِعْتَابًا لَّنَّ وَلَا يَمْنُنَ الَّذِينَ كَفَرُوا يَكْتُمُونَ ﴿٢١﴾

22. wuxuuna u qaylyey Eebihiis in ku-waasu yihiin Qoom dambiila yaal ah.

فَدَعَا رَبَّهُ أَنْ هَبْ هَوْلًا قَوْمِ الْفٰجِرِينَ ﴿٢٢﴾

23. guuri addoomadayda Habeenimo, waa laydin raaciye.

فَأَسْرِعْ بِعِبَادِي لِيَلَا يَنْكُمُ الْمُتَّبِعُونَ ﴿٢٣﴾

24. kana tag badda iyadoo xasilloon oo furan iyagu waa col la maanshayne.

وَأَتْرِكُ الْبَحْرَ رَهْوًا إِنَّهُمْ جُنْدٌ مُّغْرَبُونَ ﴿٢٤﴾

waxbadan yuu Quraanku ka warramay Fircoon iyo Qoomkiisii iyo Nabi Muuse, iyo wixii isku qabsaday, waxay ku dambaysay oo ah xaqii oo kor maray, iyo Gaaladii oo la halaagay, waxaase loo baahanyahay uun in lagu waano qaato, lagana leexdo Jidka Gaalada. Ad-Dukhaan (17-24).

25. imisey ka tageen Beero iyo Ilo.

كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٢٥﴾

26. iyo Tallaal iyo meel sharaf leh.

وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٢٦﴾

27. iyo Nicmooyin ay ku raaxay-saneyeen.

وَنَعْمَةٍ كَانُوا فِيهَا فٰكِهِينَ ﴿٢٧﴾

28. xaalkuna waa saas, waxaana dhaxalsiinay qoom kale.

كَذٰلِكَ وَأَوْرَثْنٰهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿٢٨﴾

29. uma ooyin samada iyo Dhulku korkooda, lamana sugin.

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ

وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ ﴿٢٩﴾

30. waana ka korinay ree Bani Israa'iil cadaab wax dulleeya.

وَلَقَدْ جَعَلْنَا بَنِي إِسْرٰءِيلَ آيٰتٍ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿٣٠﴾

31. (Fircoombaan ka korinay) wu-xuuna ahaa isla weyne xadgud-bayaasha ka mid ah.

مِنْ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كَانَ عَلِيًّا مِنَ الْمُرْسِفِينَ ﴿٣١﴾

32. waxaana ka dooranay (dadkii waqtigoodii) anagoo og.

وَلَقَدْ أَخْرَجْنٰهُمْ عَلَىٰ عٰلِيٍّ عَلَى الْعٰلَمِينَ ﴿٣٢﴾

33. waxaana siinay aayado imtixaan
cad kusuganyahay.

وَأَيْنَهُمْ مِنَ الْآيَاتِ مَا فِيهِ بَلَتْ وَأُمِّيَةٌ ﴿٣٣﴾

raaxo aduunyo iyo ku Nicmeysigeedu wax matarto haday ciqaab iyo halaag ka dambeyni, taasoo ah Nicmadoo laga wareejiyo iyo Cidhib xun sidii fircoon iyo qoomkiisii lagu falay Cir iyo Dhul midna ma xusususan umana ooyin, Nicmadana waxaa lagu dhawraa mahad Eebe iyo toosnaan. Mujaahid iyo Sufyaan waxaa laga wariyay in Cirka iyo Dhulku u ooyi Mu'minka Afartan Maalmood (markuu dhinto). Ad-Dukhaan (25-33).

34. kuwaasi (Gaaladu) waxay dhihi.

إِنَّ هَؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ ﴿٣٤﴾

35. arrintu ma aha geerida hore mooyee, mana nihin kuwo la soobixin.

إِنْ هِيَ إِلَّا مَوْتَتُنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُنشَرِينَ ﴿٣٥﴾

36. noo keena aabayowgano haddaad run sheegaysaan.

فَأَنزِلْنَا بَابِنَا إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٦﴾

37. miyagaa khayr roon mise qoomkii Tubac iyo kuwii ka horreeyey waan hallaagnay waxayna ahaayeen dambiilayaal.

أَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمٌ تُبِعَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ أَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٣٧﴾

38. Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya umaanaan abuurin ciyaar.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ

وَمَا بَيْنَهُمَا لَعِينًا ﴿٣٨﴾

39. mana aanaan u abuurin wax aan xaq ahayn hasa yeesh ee badankood ma oga.

مَا خَلَقْنَاهُمْ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَٰكِنَّا أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

40. maalinta kala bixinta yaa ballan u ah dhamaan.

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٠﴾

41. waana Maalintaan Qaraabanimo waxba laysugu tarayn laysuna gargaarayn.

يَوْمَ لَا يَغْنَىٰ مَوْلَىٰ عَنْ مَوْلَىٰ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

42. cid Eebe u naxariisto mooyee, illeen waa adkaade naxariistee.

إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٤٢﴾

cid diida oo isla wayn iyo cid kalaba Eebe wuu dili wuuna soo nooleyn'dhabtuna waa saas, Eebana wuxuu u abuuray Cirka iyo dhulka iyo waxa udhaxeeyaba Xaq iyo in lays abaal mariyo, arrintana Maalintaas Eebaa iska leh'wax isu gargaari ama wax isu tarina ma jiro'cid Eebe u naxariisto mooyee. waana arin ay waajibtahay in aad loo eego looguna darbado. Ad-Dukhaan (34-42).

43. Geedka Zaquumka ah.

إِنَّ سَجْرَةَ الزُّقُومِ ﴿٤٣﴾

44. waa cunnada dambi badanaha.

طَعَامُ الْأَثِيمِ ﴿٤٤﴾

45. waana Laami oo kale kuna kari Caloosha.

كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ ﴿٤٥﴾

46. sida Xamiimka (Kulayl daran) oo kale.

كَغَلِي الْحَمِيمِ ﴿٤٦﴾

47. (waxaana lagu dhihi) qabta Gaalka una Jiida Jaxiimo dhexdeeda.

حَذُوهُ فَأَعْيَلُوهُ إِلَىٰ سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٤٧﴾

48. markaas ku shuba Madaxiisa korkiisa cadaab kulul.

ثُمَّ صُوتُوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ ﴿٤٨﴾

49. (waxaana lagu dhihi) dhadhami (Cadaabka) waxaad tahay adkaade sharaflehe.

ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٤٩﴾

50. kaasina waa kaad ahaydeen kuwo shakiya (Cadaabka).

إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

51. kuwa dhawrsadana waxay kusugnaan meel aamin ah.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ ﴿٥١﴾

52. Jannooyin iyo Ilo (yey kusugnaan).

فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾

53. waxayna xidhan Xariir jilicsan iyo mid adag (oo dhalaali) wayna is qaabili.

يَلْبَسُونَ مِنْ سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُّتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾

54. saasoo kale waxaa usugnaaday Haween Indho waaweyn.

كَذَلِكَ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٥٤﴾

55. waxayna uyeedhan Janada dhexdeeda Khudaar kasta iyagoo aamin ah.

يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمِنِينَ ﴿٥٥﴾

56. mana ku dhadhamiyaan Jannada dhexdeeda Geeri, Geeridii hore mooye wuxuuna ka dhawray (Eebe) Cadaabka Jaxiimo.

لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ وَوَقَّهَهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٥٦﴾

57. waana fadliga Eebahaa, taasina waa liibaanta wayn.

فَضْلًا مِّن رَّبِّكَ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٥٧﴾

58. waxaan ugu fududaynay Quranka Carrabkaaga inay waantoobaan.

فَأَنصُرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

59. ee sug iyaguna way sugiye.

فَأَرْقُبْ إِنَّهُمْ مُّرْتَقِبُونَ ﴿٥٩﴾

Rasuulku wuxuu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisaEebe ha yeelee) Waxaa lagu odhan Ehelu Jannaha waxaa idiin sugnaaday inaad caafimaadsanaataan oydaan Bukoonin waligiin, iyo inaad Noolaa-taan oydaan dhimanin waligiin, iyo inaad Nicmeysataan oydaan rafaadin waligiin, iyo inaad Da'yaraataan oydaan gaboobin waligiin. Waxaa wariyay Muslim.

Dhabtuna waa inay arrintaasu tahay Liibaanta wayn ee Gaalo ha sugto dulli iyo Ciqaab'Mu' miniintuna sharaf iyo wanaag. Ad-Dukhaan (43-59).

Suurat Al-Jaathiyah

سُورَةُ الْجَاثِيَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. waa soo hormaray macnaheedu.
2. soo dajinta Kitaabka (Quraanka) ah wuxuu ka ahaaday Eebaha adkaada iyo falka san.
3. Samooyinka iyo Dhulka dhexdiisana aayaadbaa ugu sugan Mu'miniinta.
4. abuurkiinna iyo waxa Eebe ku fidin «abuuri» Dhulka oo wax socda ah aayaadbaa ugu sugan ciddii wax yaqaansan.
5. iskhilaafka Habeenka iyo Maalinta iyo waxa Eebe ka soodajiyey Samada oo Rizqi ah oo ku nooleeyo Dhulka intuu dhintay ka dib iyo gagadoonka Dabaylaha waxaa ugu sugan aayaad ciddii wax kasi.

حَمْدٌ

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

إِن فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُتُّ مِنْ دَابَّهِ آيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾

وَأَخْلَفَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ

مِنْ رِزْقٍ فَأَحْيَاهُ بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَنْصُرِي

الرِّيحُ آيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

Quraanka sharafta leh Eebaa soodajiyay, Samada, Dhulka wax kasta ee Eebe ku fidiyay Dhulka, Habeenka, Maalinta, Roobka iyo gagadoonka Dabaylaha waxay aayaad iyo Calaamo ugu sugantahay Mu'miniinta xaqa yaqiinsan ee waxkasi, waana in la raaco amarka Eeba' ahaysiiyey waxyaalahaa' laguna dhaqmo kitaabkiisa, Rumeyn, xukun, akhlaaq, Mucaamalo iyo wax kastoo tallaaba ah. Al-Jaathiyah (1-5).

6. taasi waa aayaadka Eebe aan ku akhriyeyno korkaaga si xaq ah, ee hadalkay Eebe ka dib iyo aayaadkiisa ruumayn.
7. halaagna wuxuu u sugnaaday beenaale dambi badan dhammaantiis.

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَ

اللَّهِ وَآيَاتِهِ يَتُومِنُونَ ﴿٥﴾

وَبَلِّغْ كُلَّ آفَاكٍ أَنْتِمْ ﴿٦﴾

8. oo maqli aayaadka Eebe oo la akh-rin haddana daa'ima gaalnimo, isagoo iskibrin sidii isagoon maqlin, ugu bishaaree cadaab daran.

سَمِعَ آيَاتِ اللَّهِ تَنزِيلًا عَلَيْهِ ثُمَّ بَصُرُ مُسْتَكْبِرًا كَانَتْ
لَمْ تَسْمَعْهَا فَبَشِيرَةٌ بِعَذَابِ الْإِيمَانِ ﴿٨﴾

9. markuu ogaado aayaadkanaga wax ka mid ah wuxuu ka yeeshaa jees-jees, kuwaasina waxaa u sugnaaday ca-daab wax dulleeya.

وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَ هَاهُنَا
أَوْلِيَاءَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩﴾

10. waxaa koobi «kana dambeysa» Naarta Jahannamo, waxna uma taro waxay kasbadeen, iyo waxay ka yee-sheen Eebe ka sokow owliyo, waxayna mudan Cadaab wayn.

بَيْنَ وَرَأْيِهِمْ جَهَنَّمَ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا شَيْئًا
وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ وَهُمْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿١٠﴾

11. Quraankani waa hanuun, kuwii ka gaalobay aayaadka Eebehoodna wa-xaa u sugnaaday Cadaab xumaan da-ran.

هَذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَإِيَّا تَبِ الرَّجِيمِ لَهُمْ عَذَابٌ
مِّن رَّجِيمٍ ﴿١١﴾

Cid Quraanka rumeyn wayday wax xaq ah oo kale ma rumeysa, Been badane, Dambi badane maqla Quraankoo la akh-rin markaas iskibriya xumaana ku madaxtaagi, kuna jeesjeesi Quraanka waxaa usugnaaday Cadaab daran oo wax dulleeya, wax Eebe ka sokeeya oo wax u tarina ma jiro, ee xaqa cad uun ha la raaco isagaa waxtaree. Al-Jaathiyah (6-11).

12. Eebe waa kan idiinfududeeyey Badda say ugu socoto Doonidu «iyo Markabku» dhexdiisa amarka Eebe, iyo inaad gaadhaan Fadligiisa iyo inaad ku mahadisaan.

اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمْ الْبَحْرَ لَتَجْرِي أَلْفُكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ
وَلَتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

13. wuxuu idiin fududeeyey waxa ku sugan samooyinka iyo Dhulka Dham-maan xagiisay ka ahaadeen, arrin-taasna waxa ugu sugan aayaad ciddii fikiri.

وَسَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ
إِن فِي ذٰلِكَ لَآيٰتٍ لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ ﴿١٣﴾

14. waxaad u dhahdaa kuwa ru-meeyey u dhaafa kuwaan ka yaabayn ciqaabta Eebe si uu uga abaal mariyo qoom waxay kasbadeen.

قُلْ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ
آيٰتِ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

15. ruuxii camal fiicanfala Naftiisuu u falay, ruuxii Xumaan sameeyana wa-

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۗ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا

xay uun dhibi Naftiisa markaas xagga
Eebe uunbaa laydiin celin.

ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكَ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾

waxkasta Eebaa abuuray isagaana sakhiray, sida Badda, Markabka, waxa Samada ku sugan iyo waxa Dhulka ku sugan'dhammaana xagga Eebe yey ka ahaadeen, oo ma jiro wax la wadaagta Eebe Maamulka'waxaa uun la dhexdabaalan Nicmada Eebe iyo Khalqigiisa, waase in la fikiro, Camal wanaagsanna lala yimaaddo, xumaantana laga fogaado, mana haboona in Nicmada Eebe iyo Fadligiisa lagu kibro laysna weyneeyo adoon waxba ahayn'kuna turrayn, oo miskiin ah. Al-Jaathiyah (12-15).

16. dhab ahaanbaan u siinay ree Binii Israa'iil Kitaabka iyo Xukun iyo Nabiniimo, waxaana ku arzuqnay wax wanaagsan, waxaana ka fadillay Caalamkii (markaas).

وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ
وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

17. waxaana siinay xujooyin ka mid ah amar, ismana khilaafin, inta cilmi u yimid ka dib mooyee, waxayna u diideen Xasad iyo Dulmi, dhexdooda ah, Eebahaanawuu kala xukumi dhexdooda Maalinta Qiyaame waxay isku khilaafsanyihiin.

وَأَاتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا
إِلَّا فِي مَا بَعْدَ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعْضًا مِنْهُمْ
إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾

18. waxaana ku yeellay waddo amarka Diinta ah, Ee raac, hana raacin hawada kuwaan wax ogayn.

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا
وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

19. iyagu kaagama taraan Eebe xagiiisa waxba, Daalimiintana qaarkood wuxuu u yahay sokeeye qaarka kale, Eebana waa u wali kuwa dhawrsada.

إِنَّهُمْ لَنْ يَغْنُؤُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّالِمِينَ
بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾

20. kaasi waa (Quraanku) waa aragti (Nuurka) Dadka iyo hanuun iyo Naxariis ciddii waxyaqiinsan.

هَذَا بَصِيرَةٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ
لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾

Binii Israa'iil wuxuu Eebe siiyay waqtiyadii hore Kitaabo iyo in Nabiyo laga bixiyo, waxayse ku jawaabeen is khilaaf iyo xaq diido xasad iyo isla wayni darteed, taasina ma aha waxay ku faani karaan Gaalada Yuhuud' maxaayeeley Nabiyadu waxay ahaayeen Muslimiin, waxaan isaga ahayn wax mataro. saas darteed yuu Eebe u faray Nabiga inuu ku toosnaado waddada xaqa ah iyo Shareecada Islaamka, oosan maqlin warka kuwaan wax ogayn, oon waxna utarayn' sokeeye dadna wax ma tarto ee waxaa waxtari gargaarka iyo xaq raacidda Eebe. Al-Jaathiyah (16-20).

21. mise waxay umaleeyeen kuwii kasbaday xumaanta inaan kayeeleyno kuwa xaqa rumeeyey ee camal fiican falay oo kale, nolol iyo geeriba, waxaa xun waxay xukumi.

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ
كَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً
نَحْيَاهُمْ وَمَمَاتِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾

22. Eebaa u abuuray samooyinka iyo Dhulka, xaq iyo in laga abaalmariyo Naf walba waxay kasbatay, lamana dulmiyo.

وَحَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَانْحَزَى
كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

23. ka waran ruux ka yeeshay ilaahiisa hawadiisa, oo Eebe dhumiyey isagoo cilmi leh, oo daboolay maqalkiisa iyo qalbigiisa, yelayna aragiisa dabool, yaa hanuunin Eebe kadib, miyaydaan wax xusuusanayn.

أَفَرَأَيْتَ مِنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوْنَهُ وَأَصْلَهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَحَمَّ
عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ عَشْنَوَةً
فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾

24. waxay dheheen Gaaladii wax kale ma jiro ee waa uun nolashanada dhaw, waana dhimaneynaa qaarna noolaan, waxaan waqtiga ahayna nama dilo, wax ogaansho ahna uma leh arrintaas waxaan male ahayna kuma socdaan.

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا أَيْمَانُنَا أَلْبَانًا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْدِكُنَا
إِلَّا الْآدَهْرُ وَمَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾

25. marka lagu akhriyo korkooda aayaadkanaga oo cad cad wax xuja ah ma helaan oon ahayn noo keena aabba-yowganno haddaad run sheegaysaan.

وَإِذَا نُنْتَلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيَّنَّتْ مَا كَانَ حُجَّتِهِمْ
إِلَّا أَنْ قَالُوا أَنْتَوَا يَا بَنِي آدَمَ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

26. waxaad dhahdaa Eebaa idin nooleeya idina dili, idinna kulmin Maalinta Qiyaame shakina ma leh, laakiin Dadka badankiis ma oga.

قُلْ اللَّهُ يُحْسِبُكُمْ ثُمَّ يُنصِتُكُمْ ثُمَّ يجمعكم إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ
لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

samafale iyo xumaanfale isku mid Eebe kama dhigo Nolol iyo Geeri midna, Eebana wuxuu u abuuray Samada iyo Dhulka xaq iyo inuu abaalmariyo naf walba 'cid hawadeeda raacday oo dhuntay iyadoo cilmi oo Dhago, Qalbi, iyo arag beelay cidna ma hanuuniso, Gaalada caqliga xun oo lagu magacaabi jiray Dahriyiin haddana lagu magacaabo Shuuciyiin waxay sheegeen in waqtigu uun Dili, waxse ma oga ee Eebaa waxdila'waxna nooleeya'Qiyaamaana la hor tagi'cidwalbana abaal marin. Al-Jaathiyah (21-26).

27. Eebaa iska leh xukunka samooyinka iyo Dhulka, Maalintay kacdo Saacadda Qiyaame maalintaasay Khasaari xumaanlowgu.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ يَقُومُ السَّاعَةُ
يَوْمَ يَخْسِرُ الْمُبْتَطِلُونَ ﴿٢٧﴾

28. waxaadna arki umad kastoo Lawyaha ku fadhida Qiyaamada, Umad kastana waxaa loogu yeedhi Kitaabkii «camalkeeda» Maalintaas waxaa laydiinka abaalmarin waxaad camalfaleyseen.

وَرَأَىٰ كُلُّ أُمَّةٍ جَائِيَةً كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَىٰ إِلَىٰ كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُحْزَرُونَ
مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

29. kani waa Kitaabkanagii wuxuuna ku hadli xaq korkiina, annaguna waan qoraynay waxaad camal falaysaan.

هَذَا كِتَابُنَا يُطِيقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾

30. kuwa xaqa rumeeyey oo camal fiican falay wuxuu galin Eebohood Naxariistiisa, taasina waa liibaan wayn.

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ؕ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿٣٠﴾

31. kuwa Gaalobayse waxaa lagu dhihi miyeyna ahayn aayaadkeyga kuwa korkiina lagu akhriyo ood iskib-riseen noqoteen qoom dambi falayaal ah.

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ ءَأَيَّتِي تُنْتَلَىٰ عَلَيْهِمْ فَاَسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنتُمْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿٣١﴾

32. marka la dhaho yabooha Eebe waa xaq, Saacadda (Qiyaamana)shaki ma leh, waxaad dhahdaan ma naqaan Saacadda (qiyaame) waannu uun ma-layn mase yaqiinsanin.

وَإِذْ قِيلَ لِنَّ وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَالسَّاعَةَ لَأَرْبَبَ فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِي مَا السَّاعَةُ إِنْ نَظُنُّ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُستَقْبِرِينَ ﴿٣٢﴾

Xukunka Samada iyo Dhulka iyo Khalqiga dhammaantiis Eebaa iska leh, Maalinta Qiyaamana waxaa khasaari Xumaanloow, cidwalbana waxaa la arki iyadoo ku fadhida Jilbaha, oo qaadan Kitaabkii camalkeeda, Nabigu wuxuu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) «waxaad Moodaa inaan arko idinkoo Jilbaha ku fadhiga Taag ka sokeeya Jahannamo». Kitaabka Eebena xaqbuu ku hadli, kuwa fiicanna Naxariista Eebey heli iyo Liibaantiisa, kuwa xunna waxay mudan abaalmarin daran, maxaa yeeley way iskibriyeen xaqiina waybeeniyeen waxna ma rumeynin. Al-Jaathiyah (27-32).

33. waxaa u muuqan Gaalada xumaantay camalfaleen (Ciqaabteedi) waxaana koobi waxay ku jees jeesi jireen (ciqaabtiisii).

وَيَذَّأَبْتُهُمْ سِيَّاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْتَهُونَ ﴿٣٣﴾

34. waxaana loo dhihi Maanta (Qiyaamada) waannu idinka tagi (idinko cadaaban) sidaad u halmaanteen la kulanka Maalintiinan, Hooygiinuna waa Naar wax idiin gargaarana ma jiro.

وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنسِفْكُمْ كَمَا نَسِفْنَا لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا وَمَأْوِنَكُمْ النَّارُ وَمَالِكُمْ مِنَ النَّصِيرِينَ ﴿٣٤﴾

35. Arrintaasna waxaa ugu wacan inaad ka yeelateen aayaadka Eebe Jeesees, idinna dhagartay nolosha dhaw (ee adduun) Maanta Qiyaamada lagama bixiyo Naarta, cudurdaarna lama warsado.

ذَلِكُمْ بِأَنكُمْ أَخَذْتُمْ ءَأَيْتَ اللَّهِ هُرُوقًا وَعَرَّرْتُمْ حَرِيْرَةَ الدُّنْيَا فَاَلْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ يُسْعَوْنَ ﴿٣٥﴾

36. mahad Eebaa iskaleh Eebaha Samooyinka iyo Dhulka, Eebaha caalamkana ah.

فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٦﴾

37. waxaana u sugnaatay waynida Sa-mooyinka iyo Dhulka dhexdiisa, waana adkaade falsan.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾

Xumaanta ciqaabteeda waa la arki'maalinta abaalmarintana waxaa lagagatagi xumaanle oo dhan Naar daran siduu u halmaamay xaqa, gargaarna ma helo, illeen addunyaa waashaye, lagamana saaro naarta'cudurdaarna lama warsado, Mahad, weyni, xukun iyo tasarrufna waxaa iska leh maalintaas qiyaame iyo had iyo jeerba Eebaha caalamk ee waxwalba ahaysiiyey'una ahaandoono. waxaa sugnaatay in Eebe ku dhihi addoomadiisa qaar (qiyaamada) miyaan kuu guurinin, miyaanaan ku sharfin, miyaanaan kuu sahlin waxaad korto sida Fardaha iyo Geela, miyaanaan madax kaa dhigin adoon xukumin wuxuuna dhahaa dhab ahaan waadyeeshay, wuxuuna dhahaa Eebe mawaxaad u malaysay inaad nala kulmiheyn, wuxuuna dhahaa maya, markaasuu Eebe dhahaa maanta waxaa lagugu dayn sidaad ii halmaantay. Al-Jaathiyah (33-37).

Suurat Al-Axqaaf

سُورَةُ الْاِخْفَافِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo Mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxay ku Tusin mucjisada Quraanka ee wayn, Eebaa ogra waa la dhahaa.

حَمْدٌ

2. Kitaabka (Quraanka) ah wuxuu ka soo dagay Eebaha adkaada ee falka san xaggiisa.

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٤﴾

3. Samaawaadka iyo dhulka iyo waxa u dhexeeyana waxaan xaq iyo muddo magacaaban ahayn uma aannaan abuurin, kuwii gaalobayna wixii loogu digay (ee quraanka) ah way ka jeed-sadeen.

مَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ
وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا
مُعْرِضُونَ ﴿٥﴾

4. Waxaad Dhahdaa nabiyoow bal ka warrama waxaad caabudaysaan ee Eebe ka soo hadhay ina tusiya waxay ku abuureen dhulka, ama shirkad ah oy ku leeyihiin Samaawaadka, ii keena (oo i tusiya) Kitaab Quraanka, ka horreyay, ama wax raad cilmi ah, haddaad run sheegeeysaan.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا
مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَتُنْفِئُونَ كِبَابَهُمْ
مِنَ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَنْذَرْتُمْ عَلَيْهِمْ نَارًا
صَادِقِينَ ﴿٦﴾

5. Wax ka dulmi badan ma jiro ruux baryi Eebe ka sokow waxaan ajiibeeynin

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ لَآ يَسْتَجِيبُ

(maqleyn) tan iyo qiyaama-da, baryadoodana halmaansan (ogyn).

لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دَعْوَاهُمْ غَفْلُونَ ﴿٥﴾

6. Marka dadka la soo kulmiyana u noqondoona kuwii caabudi jiray col, Inay caabudi jireenna dafiri.

وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا

بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿٦﴾

Quraanka Eebeheenna wayn yaa soo dajiyay, cirka, Dhulka iyo Khalqiga kale ee badanba Eebaa abuuray, Si Ruux walba looga abaal mariyo wuxuu camal falay muddaduu noolaa, wax Eebe la wadaaga milkiigiisa iyo awoodiisana ma jiro, wax in lala caabuda ama lala baryana ma bannaana xaqna ma aha, Ruuxa waxaan Eebe ahayn caabuda ama baryana maalinta qiyaame ee kulanko wax uma taro wuuna dafiraa. Al-Axqaaf (1-6).

7. Marka gaalada lagu dul akhriyo aayaadkannaga (quraanka) oo cad waxay dhahaan kuwa gaalada ah markuu u yimid xaqu kani waa sixir cad.

وَإِذْ أَنْتَلَى عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ

لَمَجَآءٌ هُمْ هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٧﴾

8. Waxay dhihi waa been uu abuurtay (Nabigu), Waxaad dhahdaa haddaan been abuurto waxba iigama taraysaan Eebe xaggiisa, isagaana og waxaad dhumbanaysaan, (oo been ah) Eebaana marag ugu filan dhexdeenna, waana dambi dhaafe naxariista ah.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَيْنَاهُ قُلْ إِنْ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ كَفَىٰ بِهِ

شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٨﴾

9. Waxaad dhahdaa ma ihi bidci ka gaar ah Rasuullada, mana ogi waxa lagu fali aniga iyo idinka, waxaan uun raaci waxa lay waxyoodo (ee quraanka ah) waxaana ahay u dige cad (oo muuqda).

قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعَآمِنِ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرَىٰ

مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَيْعَ إِلَّا مَا يَوْحَىٰ إِلَيَّ

وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٩﴾

10. Waxaad Dhahdaa bal ii warrama hadduu Quraanku Eebe ka soo dagay ood ka gaalowdaan oo uu ka marag furo marag ree Baniisraaiil ah isaga oo kale (xaqnimada iyo runta) oo uu rumeeyay idinkuna aad is kibriseen, Eebana ma hanuuniyo kuwa dulmi-lowga ah,

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنَ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ

وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ مِثْلِهِ فَمَأْمَنَ

وَأَسْتَكْبَرْتُمْ إِنْ أَنَّىٰ لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

Quraanku waa xaq sugan oo Eebe u soo dhiibay malaku-jibriil, kuna soo dajiyay Nabiga Muxammad ah (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee). mana aha wararkii dadkii hore oo la soo uruuriyay siday gaalada xaq diidayaasha ah sheegteen, Sixirna ma aha iyo wax la been abuurtay, Nabiguna jeebkiisa kama keenin siduu Eebaba aayada badan ku caddeeyay, maragna waxaa ugu filan Nabiga Eebaha wayn ee naxariista badan, Nabiguna wax gaar ah oo hor leh oon toosnayn lama imaanin, ee wuxuu raaci wixii Eebe u waxyooday,

Waxaa Quraanka u marag furay oo rumeeyay culimo ka mid ah ree Baniisraaiil, Siday u rumeeyeen Kitaab-koodii, inkastood idinku ka gaalowdeen isna kibriseen. Al-Axqaaf (7-10).

11. Gaaladii waxay dheheen hadduu Quraanku khayr yahay noogama hor-mareen rumayntiisa, iyagoon hanuun-sanayn gaaladu yay haddana dhihi kan (Quraanka ah) waa beenihii hore.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا
مَا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ
فَسَيَقُولُونَ هَذَا إِفْكٌ قَدِيمٌ ﴿١١﴾

12. Quraanka waxaa ka horreeyay ki-taabkii (Nabi) Muuse, isagoo ah hanuuniye iyo naxariis, kanna waa ki-taab u rumayn (xaqa). Af carabina ku soo dagay, si uu ugu digo kuwa dulmiga falay, uguna bishaareeyo kuwa wanaagga falay.

وَمِن قَبْلِهِ كَتَبَ مُوسَىٰ إِيمَانًا وَرَحْمَةً
وَهَذَا كِتَابٌ مُّصَدِّقٌ لِّسَانِ عَرَبِيًّا يَشْنَدُ
الَّذِينَ ظَلَمُوا وَيُبَشِّرُ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾

13. kuwa yidhi Eebahanno waa Alle haddana toosnaaday cabsi iyo murugi midna ma arkaan.

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا فَلا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يحْزَنُونَ ﴿١٣﴾

14. Kuwaasna waa ehlu-Janno wayna ku waari dhexdeeda, abaalmarin camalkoodii (wanaagsanaa) darteed.

أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا
جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

Xaqa rumayntiisa ruuxna gaar uma aha, ee ciddii Eebe waafajiiyo oo hanuunka doonta yaa hanuuna, Sida ay gaaladu dheheenna xaalku ma aha oo ah in Ruuxa xoolaha badan ama madaxda ah uu ku xaq-leeyahay inuu wax walba ugu horreeyo, xataa hanuunkaba. Quraankuna ma aha kii ugu horreeyay kutubta Eebe ee waxaa hortiisa ahaa Tawreedii Nabi-muuse ee wanaagsanayd, iyo kutubihii kale ee Eebe, Quraankuna wuxuu ku soo dagay luqada carabiga ah si uu ugu digo kuwa leexday, uguna bishaareeyo kuwa wanaagga fala, ruuxiise Eebe Aqoonsada haddana toosnaada cabsi iyo murugo midna ma qabato Maalinta Qiyaame. Jannana wuu gali isagoo ku waari camalkiisa wanaagsan dartiis. Al-Axqaaf (11-14).

15. Dadka waxaan u dardaaranay labadiisii Waalid inuu u wanaag falo, Hooyadiis uurkay ku sidday iyadoo dhibban wayna dhashay iyadoo dhibban, uurkiisa iyo gudhintiisuna waa Soddon bilood, markuu ilmihii tabar yeesho oo Afartan gaadho yuu (kan fiican) dhahaa eebow igu toosi inaan kugu mahadiyo nicmadaada aad iigu nicmaysay Aniga iyo waaliddiintay, iguna toosi inaan camal fiican ood ka raalli tahay falo, iina wanaaji faracayga, waa-na kuu toobadkeenaye, waxaana ka mid ahay muslimiinta.

وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا
وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمَلُهُ وَفِصْلُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا
حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ
أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ
وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي
فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾

16. Kuwaasi waa kuwaannu ka aq-balayno camalkoodii fiicnaa,kana dhaafayno koodii xumaa, waxayna noqon ehelu-Janno Eebana wuxuu u yaboohay yabooh run ah.

أُولَئِكَ الَّذِينَ نَقَبَلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا
وَنَجَاوَزُ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ
وَعَدَّ الصِّدْقَ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٦﴾

Waalidka xaqiisu aad buu u waynyahay, Eebana in badan yuu quraanka ku soo celceliyay'sida Aayadahan oo kale, meelo badanna wuxuu Eebe la xidhiidhiyay cibaadadiisa, Si gaar ahna wuxuu u xusay Hooyada, maxaa yeelay waxay la kulantaa dhib badan'xagga uurka iyo xagga dhalmada iyo nuujintaba, Saas daraadeed ilmaha wanaagsan wuu u sama falaa, isagoo Eebe warsan inuu waafajiyoo mahaddiisa, siduu ugu sama falay isaga iyo waalidkiisba, una fududeeyo inuu camal fiican falo, Faraciisana u suubiyoo, Ruuxa saas yeelana waa midka Eebe wanaagga ka aqbalo, xumaantana ka dhaafoo Janno iyo wanaagna ku abaal mariya. Al-Axqaaf (15-16).

17. Waxaa jira mid ku dhihi labadiisii waalid Ufbaa la idin yidhi ee ma waxaad ii yaboohaysaan in la i soo bixin iyadoo dadkii horaba tagay, Labada waalidna ay Eebe uga baryi (hanuun), iyagoo ku dhihi magacaa ba'; ee rumee, ballanqaadka Eebana waa xaqe, oo markaas ku dhihi waxaasi waa beentii dadkii hore.

وَالَّذِي قَالَ لَوْلَاذِيهِ أَفِي لَكُمْ أَتَعِدَانِي أَنْ أُخْرَجَ
وَقَدْ خَلَّتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِي وَهِيَاسْتَعِينَانِ اللَّهُ
وَيَبْلُكَ ءَامِنٌ إِنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا فَيَقُولُ
مَا هَذَا إِلَّا أَسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٧﴾

18. Kuwaasi waa kuwa caddibaadi u sugnaatay-iyagoo ka mid noqon kuwii horay u tagey oo Jinni iyo Insiba leh, waxayna ahaayeen kuwa khasaaray.

أُولَئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمْرٍ قَدْ خَلَّتْ
مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَنَّهُمْ كَانُوا خَيْرِينَ ﴿١٨﴾

19. Cid walba waxay mudan waxay camal fashay Eebana wuu u oofin camalkooda iyagoon la dulmiyaynin.

وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ مِمَّا عَمِلُوا أُولَئِهِمْ أَعْمَلُهُمْ وَهُمْ
لَا يُظَاهَمُونَ ﴿١٩﴾

Waalidka xaqiisa waxaa sheegay Aayado badan, waxaana inoo soo hor maray ilmihii baarriga u ahaa Waalidkii xaalkiisa, Aayadahanna waxay caddayn xumaanta caaqnimada iyo caasiyidda Waalidka, iyo in Ruuxii Waalidkiis caasiya'xumaan, Eeba khilaafid, qiyaamo inkirid iyo baadinnimoba uu u dhawyahay, kuwa saas yeelana'waa kuwa naartu u waajibtay oo khasaarana ku dhacay, illeen Ruux walba Eebe wuxuu ka abaal marin wuxuu camal falay wanaag iyo xumaaanba. Al-Axqaaf (17-19).

20. (Xusuuso) maalinta kuwii gaa-loobay loo bandhigi Naarta, iyagoo lagu dhihi waxaad wanaaggiinii ku dhamaysateen noloshiinnii dhawayd, waadna ku raaxaysateen, maantasee waxaa laydinku abaal marin caddibaad dulli ah, iskibrintiinnii aad xaq darro isula weeyneeydeen iyo faasiqni-madiinna darteed.

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ لَكُمْ طَبِيبٌ كُمْ
فِي حَيَاتِكُمْ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا فَالْيَوْمَ يُجْرُونَ
عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كَانْتُمْ تَسْكُرُونَ فِي الْأَرْضِ
بِعَدْلِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾

21. Xusuuso Ree caad walaalkood (Nabi huud) markuu u digay qoomkii-sii iyagoo daggan Axqaaf, iyagoo Rasuullo wax u diga ka horreeyeen kana dambeeyeen, isagoo ku dhihi Eebe mooyee wax kale ha caabudina, waxaan idiinka yaabi caddibaad maalin wayn.

وَاذْكُرْ اٰخَاعَادِ اِذْ اَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْاَحْقَافِ
وَقَدْ خَلَّتِ النَّذْرُ مِنْ مَّيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ
اَلَّا تَعْبُدُوْا اِلَّا اللّٰهَ اِنِّيْ اَخَافُ عَلَيْكُمْ
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيْمٍ ﴿٢١﴾

22. Waxay ku dheheen ma waxaad noola timid inaad naga iisho Ilaahya-dannada, noo keen waxaad noogu goodiyayso haddaad run sheegeyso,

قَالُوْا اٰجِئْنَا لِنَا فِكْمَا عَنِ الْمَهْتَمٰٓتِ اِنَّا
بِمَا تَعْبُدُنَا اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿٢٢﴾

23. Wuxuuna ku yidhi Eebaa ku cilmi leh (goorta caddibaaddiinna) ee anugu waxaan idin gaadhsiin waxa layfaray inaan gaadhsiiyo, waxaanse idinku arkaa kuwa jaahiliin ah.

قَالَ اِنَّمَا اَلْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰهِ وَاُنۢبِئْكُمْ مَاۤ اُرْسِلْتُ بِهٖ
وَلَكِنِّيۤ اُرۡسِلُّكُمْ قَوْمًا مَّجْهَلُوْنَ ﴿٢٣﴾

Raaxo Adduun oo caddibaadi ka dambayso wax ma tarto, Ruuxiise gaalnimo'kibir iyo xaq diidnimo ku Kaca waxaa lagu abaal-marin Aakhiro caddibaad. Aayadaha kale waxay ka qisoon qoom la dhihi jiray Ree Caad oo loo diray Nabi Huud, beeniyeenna markuu xaqa ugu yeedhay iyo in Eebe kaliya ay caabudaan'kana digtoonadaan caddibaad daran, wayse madax adaygeen'waxayna u caddeeyeen inayan marna ilaahyaalkooda ka tagaynin'ee wuxuu keeni ha keeno, Eebaase wax walba og awoodna leh, hadalladaas oo kalana waxaa ku hadla jaahiliinta isla wayn. Al-Axqaaf (20-23).

24. Markay Gaaladii Reer caad arkeen caddibaaddii (Sida daruur) oo Toggooda soo qaabishay waxay,dheheen waa Daruur nawaraabinaysa, Ma aha ee waa waxaad dadajisanayseen inuu yimaaddo oo caddibaad ah, waa-na dabayl caddibaad darani ku jirto.

فَلَمَّا رَاوُهٗ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ اُوْدِيۡنِهِمْ قَالُوْا
هٰذَا عَارِضٌ مُّطِرًا بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ
بِهٖ عَرِيۡبٌ فِیۡهَا عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٢٤﴾

25. Wax kasta oy martana way burburin amarka Eebe dartiis, markaasay ahaadeen kuwa aan la arkaynin Guryo-hoodii mooyee, saasaana ku abaal marinnaa kuwa dambilaayaasha ah.

تُدۡمِرُ كُلَّ شَیۡءٍ بِاَمْرِ رَبِّهَا فَاَصۡبَحُوْا لَا یُرۡوٰی
اِلَّا مَسٰكِنُهُمْ كَذٰلِكَ یُجۡزِی الْقَوْمَ الْمَجۡرِمِیْنَ ﴿٢٥﴾

26. Waxaan makaninnay (siinnay) Ree caad wax aannaan idin maka-ninnin, waxaana u yeellay maqal, arag iyo Quluub, waxbase uma tarin Maqalkoodii, Aragoodii iyo Quluub-toodii, Maxaayeelay Waxay diidayeen

وَلَقَدْ مَكَنۡتُهُمْ فِیۡمَا اِنْ مَكَنۡتُكُمْ فِیۡهٖ وَجَعَلْنَا لَهُمْ
سَمْعًا وَّاَبۡصِرًا وَّاَفۡئِدَةً فَمَا اَغۡنٰی عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ
وَلَا اَبۡصَرُهُمْ وَلَا اَفۡئِدَتُهُمْ مِنْ شَیۡءٍ

Aayaadka Eebe, waxaana ku dhacay (oo koobay) caddibaadii ay ku jees-jeesayeen.

إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ

وَكَافٍ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٦﴾

Gaaladii Ree Caad way kibreen waxayna beeniyeen Nabigii Eebe ee Huud ahaa, Markaasaa Eebe ku halaagay Caddibaad Dabayleed oo Naari ku dhexjirto, iyadoo Roob mooday Dabayshaasoo baabi'isay halaagtayna, saas oo kalana waxaa mudan Ciddii isla waynaata'oo Gaalawda dhammaanteed, cid dhuntayna maqal, Arag iyo Qalbi wax uma taro, saas daraadeed waa in lagu waana qaato Qisadan, Eebana lagu xidhnaado illeen xoog iyo quwad cidna agtiisa wax uma tartee. Al-Axqaaf (24-26).

27. Waxaan halaagnay wixii gaa-rarkiinna ahaa oo Magaalooyin ah, xujooyinkana waan caddaynay si dad-ku Eebe ugu noqdo.

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقُرَىٰ وَصَرَفْنَا

الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

28. Maxay ugu gargaariwaayeen ku-way ilaahyaal ay u dhawaadaan ka dhigteen Eebe ka sokow, way ka dhu-meen, taasina waa beentoodii iyo war abuurashadoodii.

فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ قُرْبَانًا

ءَالِهَةً بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذَلِكَ أَفْكَهُمُ

وَمَا كَانُوا بِقُدْرَةٍ ﴿٦٨﴾

29. Xusuuso markaan kuu soo iilnay koox Jinni ah oo Quraanka dhagaysan, markay yimaadeen (meeja lagu akhri-yina) ay isu dheheen dhagaysta, markii la dhammeeyayna ay ciddoodii ku noq-deen iyagoo u digi.

وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفْرًا مِنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ

الْقُرْءَانَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنْصُرُوا

فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٦٩﴾

30. Oo ku dhihi qoomkannow waxaan maqallay Kitaab (Quraan) la soo daji-yay (Nabi) Muuse ka dib oo rumayn Kitaabihii ka horreeyey, kuna hanuunin xaq iyo waddada toosan.

قَالُوا يَا نَقُومَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ

مِنْ بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ

يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٠﴾

31. Qoomkannow ajiiba (raaca) uyeedhaha xaqa Eebe, rumeeyana, dambigiinna Eebe ha dhaafee.hana idinka koriyo caddibaad darane;

يَنْقُومَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ، يَعْقِلْكُمْ

مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجْكُمْ مِنَ عَذَابِ الْآلِيمِ ﴿٧١﴾

32. Ruuxaan ajiibin (raacin) uyeed-haha Eebe kuma daaliyo Eebe dhulka dhexdiisa (kama cararo) wax Eebe ka soo hadhay oo u gargaarina ma jiro,

وَمَنْ لَا يُجِيبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ

وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ أََوْلِيَاءٌ أُولَٰئِكَ

kuwaas «aan maqlaynin yeedhidda Eebana» waa kuwa baadi cad ku sugan.

فِي صَلَاتِ مُبِينٍ ﴿٣٣﴾

Labada Aayadood ee hore waxay ka warrami sida Eebe u halaagay gaaladii kibirtay ee Maka agdagnayd, ilaahyadoodii Eebe ka soo hadhayna ayna wax u tarin, Ilaahayna saasuu u karaa inuu xaq diidayaashu u halaago.

Aayadaha kale waxay ka qisoon in Nabiga Muxammad ah (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) Loodiray Jinni iyo insiba'ayna koox Jinni ah maqashay isagoo Quraanka akhrin dhagaysteenna rumeeyeen, Al-Axqaaf (27-32).

33. Miyeeyna ogayn Eebaha abuuray Samaawaadka iyo dhulka aan kana noogin abuurkooda inuu karo inuu soo nooleeyo wixii dhintay, saas ma aha ee Eebe wax walba oo uu doono wuu karaa.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَلَمْ يَكُنْ يَخْلُقْهُنَّ يَفْتَدِرْ عَلَىٰ أَنْ يُخَيِّ الْمَوْتِ بَلَىٰ
إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٣﴾

34. Maalinta kuwii gaaloobay loo bandhigi Naarta waxaa lagu odhan Miyuuna xaq ahayn kan (caddibaadda ah) markaasay dhahaan Eebaan ku dhaarannayee waa xaq, Eebe waxuu ku dhahaa dhadhamiya caddibaadda Gaalnimadiinna darteed.

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ
قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ
تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾

35. Usamir siday u samreen kuwii sugnaanta iyo niyadda u saaxiibka ahaa ee rasuullada ahaa, hana ku dagdagin in la caddibo waxay la midnoqon markay arkaan waxa loogu goodiyay ineeayan ku nagaanin Adduunka Saacad maalin ah waxaan ahayn, Quraankuna waa gaadhsiin, kuwa faasiqiinta ah umbaana la halaagaa.

فَأَصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ
وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنْتُمْ يَوْمَ يَرُونَ مَا لَوْ عُدَّوْا
لَمْ يَلْبَسُوا إِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ بَلِّغْ فَهَلْ يَهْلِكُ
إِلَّا الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٥﴾

Ilaaheen isagaa wax walba abuuray, wax daaliya ama cajiis galiyana ma jiro, soo bixinta dadkuna way u fududdahay, Maalinta gaalada Naarta la horkeenana waxay qiran xumaantoodii ay ku faleen Adduunka, waxaana lagu abaalmarin caddibaad, waxaase laga rabaa Ruuxa Muslimka ah sabir, adkaysi iyo xaq ku sugnaansho, sida Eebe faray Rasuulladiisuna ahaayeen, Quraankuna waa digniin Eebe iyo war cad iyo gaadhsiin caalamka oo dhan, Inkastoo Ruuxu ku raaxaysto Adduunyada ama ku raagaba waxay la mid noqon isagoon ku nagaanin mudda yar mooyeene, Al-Axqaaf (33-35).

Suurat Muxammad

سُورَةُ مُحَمَّدٍ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariis-ta.

1. kuwii Gaaloobay oo jidka Eebana ka leexiyay Dadka Eebe waa buriyay camalkooda.

2. kuwa rumeeyay xaqase oo camal fiican falay oo rumeeyay Quraanka lagu soo dajiyay (Nabiga) Muxammad ah ee xaqa ah Eebe wuu asturi xumaan-tooda, xaalkoodana wuu wanaajin.

3. saasna waxaa ugu wacan in kuwa Gaaloobayna ay raaceen Baadhil, kuwa rumeeyayna ay raaceen xaqa Eebe, saasuuna Eebe u yeelaa tusaale.

4. Haddaad kula kulantaan Gaalada Dagaal Luqunta ka garaaca, markaad sugtaanna ku adkeeya xidhidda, markaas ama iska siidaaya ama haysfurteen, inta Dagaalku ka xasili, xaalku waa saas, hadduu Eebe doonana wuu ka aarsankaraa, hase yeeshee wuxuu saas u falay inuu qaarkiin qaarka kale ku imtixaano, kuwa Jidka Eebe lagu dilana Camalkooda Eebe ma halleeyo.

5. Eebana wuu toosin oo hanuunin kuwaas, wuuna wanaajin xaalkooda.

6. Wuxuuna galin Janno (uu baray) u caddeeyay.

Gaaladii Nabiga ka Gaalowday xaqana dadka u diidday camlkoodu wuu buri, sida kuwa Nabiga rumeeya Camal fiicana fala Dambigooda loo dhaafto, Maxaa yeelay isku mid ma noqon karaan Ruux xaqa raacay oo dadka faray iyo mid Gaaloobay Dadkana xaqa ka reebay, Tan kale wuxuu Eebe farayaa mu'miniinta inay ku Jihaadaan Jidka Eebe, Gaaladana isaga caabbiyaan si daran, Jahaadkuna waa imtixaan Eeba, Ciddii ku dhimatana waa ehlu-Janno hadii kalana waxay heli Guul iyo Sharaf, saas daraaddeed yaa Ciddii Jahaadka ka tagta Dulli iyo Gumaysi u dulfuulaa. Muxammad (1-6).

7. Kuwa xaqa rumeeyow haddaad u gargaartaan Eebe (Diintiisa) isna wuu idiin gargaari, Gommadihiinnana wuu sugi (Geesinnimo).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿١﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ

عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ

وَأَصْلَحَ بِالْحَمْدِ ﴿٢﴾

ذَلِكَ يَا الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبِعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا

اتَّبِعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَلِكَ بَصُرَ اللَّهُ لِلنَّاسِ

أَمْثَلَهُمْ ﴿٣﴾

فَإِذَا لَقِيتُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبِ الرِّقَابِ حَتَّى إِذَا أَتَمْتُمُوهُمُ

فَشُدُّوا الرِّوَابِقَ فَإِمَّا مَنَّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ

أُوزَارَهَا ذَلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانْتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَكِنْ لِيَبْلُوَ

بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

فَلَنْ يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٤﴾

سَيِّئَاتِهِمْ وَيُصْلِحُ بِالْحَمْدِ ﴿٥﴾

وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَفَهَا لَحْمٌ ﴿٦﴾

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ نَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرَكُمْ

وَيُنَبِّئُ أَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾

8. Kuwa Gaalobayse Halaag iyo (hoos u dhac) yaa u sugnaaday, Camalkoodiina Eebe wuu halleeyay.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَسَاءَلْتَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٨﴾

9. Saas waxaa ugu wacan inay neceen waxa Eebe soo dajiyay oo xaqa ah, markaasuu hoobiyay Camalkoodii.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أُنزِلَ اللَّهُ فَاحْبَطُوا أَعْمَالَهُمْ ﴿٩﴾

10. Miyayna ku soconin dhulka oo markaas ay arkaan siday noqotay Cidhibtii kuwii Gaalobay ee Ree Maka ka horreeyay, Eebaa halaagay, Gaaladana waxaa u sugnaaday saasoo kale halaag.

﴿١٠﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ

الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْتَانُهَا ﴿١٠﴾

11. Saas waxaa ugu wacan in Eebe yahay gargaaraha Mu'miniinta, Gaaladuna ayna gargaare lahayn.

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ

لَا مَوْلَى لَهُمْ ﴿١١﴾

12. Eebe wuxuu galin Mu'miniinta Camalka fiicanna falay Jannooyin ay dureeri dhexdeeda Wabiyaal, kuwa Gaalobayna way raaxaysan (Adduunka) una cuni sida xooluhu wax u cunaan, Naarna waa Gurigay ku hoyan.

إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ

تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَسْمَعُونَ وَايَا كُلِّ

كَاثَمَاتٍ كُلِّ الْأَنْعَامِ وَالنَّارِ مَثْوًى لَهُمْ ﴿١٢﴾

Eebe Dadka gargaar ugama baahna ee imtixaan dartiis yuu ufalay saas, Ciddiise Diinta Eebe difaacda wuu u gargaaraa, Gaaladana dulli iyo halaag yaa u dambayn, Maxaa yeelay waa xaq diidayaal, waana Ruuxu dhulka inuu maraa kuna waana-qaato wixii dhacay, Tan kale waa in Mu'miniintu rumeeyaan in Eebe u gargaari hadday la yimaadaan niyad san, midnimo, toosni iyo xaq daaficid, Taasina waxay ka muuqataa siduu Eebe ugargaaray Nabigii (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) iyo asxaabtiisii, mudda yar kadibna diinta islaamku meel walba ku faaftay kana talisay, intaas waxaa u dheer Jannada Aakharo, Maxayse tari in sida xoolaha wax loo cuno mar hadday naaru Ka dambayso. Muxammad (7-12).

13. Imisay jirtay Magaalo ka xoog badan Magaaladaadan ku bixisay (Maka) aanna hallignay, gargaarana aan helin.

وَكَايِنٍ مِنْ قَرِيْبِهِ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرِيْبِنَاكَ

الَّتِي أَخْرَجْنَاكَ أَهْلَكَ كُنْهَمُ فَلَا تَأْصِرْ لَهُمْ ﴿١٣﴾

14. Ruux xaqa cad ee Eebe ku sugan ma la midbaa Ruux loo qurxiyay Camalkiisa xun oo haddana waxa naf-tiisu jeceshahay (ee xun) raaca.

أَمْ مَنْ كَانَ عَلَى بَيْتِهِ مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ

وَأَنْجَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٤﴾

15. Tilmaanta Jannada loogu ya-boohay mu'miniinta waa in Wabiyaal biya ah oon doorsoomaynin dhexdeeda yihiin, iyo Wabiyaal Caano ah oon iyana dhadhankoodu doorsoomaynin, iyo

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعِدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ

ءَاسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ

Wabiyaal Khamro (xalaal ah) oo u maacaan dadka cabbi, iyo Wabiyaal Malab ah oo la sifeeyay, waxayna Jannada ku leeyihiin nooc kasta oo Midho ah, iyo dambidhaafka Eebe.

Ma la midbaa Ruux Narta ku waari la-gana waraabin Biyo kulayl daran oo Xiidmahooda gooya.

16. Waxaa ka mid ah Gaalada kuwo ku dhagaysan (Nabiyow), Markay agtaada ka baxaanna ku dhihi kuwa Cilmiga leh (Asxaabta) Muxuu lahaa dhawaan, kuwaasi waa kuwa Eebe daabacay Quluubtooda, waxay naf-toodu jeclyadna (oo xunna) raacay.

Xoog Eebaa iska leh, xaq diide kastana Eebe wax kuma aha inuu halligo sidii kuwii horeba uu ku falay, Xaq iyo baadilna isku mid ma aha, Jannada Eebe u darbay Mu'miniinta ee wanaaggu ku dhanyahay iyo naar daranna ma sinna, Eebeheenna dadka ma dulmiyo ee Ruux walba wuxuu falo yuu ka abaal mariyaa, Samaan iyo xumaanba, Quraanka iyo xaq oo lagu jeesjeeso waa ficilka Gaalada iyo xumaanloowga ee waa in layska jiraa. Muxammad (13-16).

17. Kuwa hanuunay (Eebe) wuxuu u siyaadiyaa hanuun, wuxuuna waafajiyaa (Eebe) kayaabiddiisa.

18. Gaaladu ma waxay sugi in Qiyaamadu kado ugu timaaddo, waxaase yimidba Calaamooyinkeedii, ee sideebay xusuus ugu sugnaan hadday Qiyaa-madu timaaddo.

19. Ogow (kuna sugnow Nabiyow) inaan Eebe mooyeen Ilaah kale jirin, una dambi dhaaf waydii naftaada iyo mu'miniinta Rag iyo Haweenba, Eebana waa ogyahay dhaqdhaqaaqiinna iyo nagaadigiinnaba.

20. Waxay kuwa xaqa rumeeyay dha-haan Maa la soo dejiyo Suurad, markii-se la soodajiyo Suurad sugan Dagaal-kana (Jahaadkana) lagu sheego waxaad arkaysaa kuwa quluubta ka buka oo ku soo fiirin (Nabiyow) sida Ruux saka-raad hayo oo kale, halaag bayna-mutaan kuwaasi.

لَذَّةَ النَّارِ بَيْنَ وَأَنْتُمْ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَعْفُورَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ ﴿١٥﴾

وَمَنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّى إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا أَلْعَلَّكُمْ مَاذَا قَالَ أَمْ إِنَّا أَتَيْنَاكَ الَّذِينَ طَعَّ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَأَتَّبِعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٦﴾

وَالَّذِينَ هَتَدُوا زَادَهُمْ هُدًى وَءَاتَيْنَاهُمْ تَقْوَاهُمْ ﴿١٧﴾

فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنْتُمْ إِذْ جَاءَهُمْ وَهُمْ ذَكَرْتَهُمْ ﴿١٨﴾

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثُوبَكُمْ ﴿١٩﴾

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ فَإِذَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْعَمْسِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأُولَئِكَ لَهُمْ

21. Daacadnimo iyo hadal wanaagsan yaa u khayr roonaan lahayd, markase xaalku dhaboobo (Jahaad la galo) haday Eebe u runsheegaan yaa u khayr badan.

طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمْتَ الْأَمْرَ
فَلَوَّصِدْقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ﴿١١﴾

Ruuxii xaqa raaciddisa iyo Jidka Eebe ku dadaala Eebe wuxuu ku abaal mariyaa inuu u siyaadiyoo hanuun, wuxuuna waafajiyaa wanaag iyo Eebe ka yaabid, Ciddii caqli lehna waa inay waqtiga ka faa'iidaysataa, maxaa yeelay Qiyaamadu waxay ku imaan kado, markay timaadana Cidna calaal iyo catow wax uma tarto, mar haddii fursadu dhaafto, waana in Eebe si dhab ah loo qiraa laguna sugnaado arrintaas, Dambi dhaafna had iyo jeer la waydiistaa, Jidkiisana lagu toosnaadaa laguna jihaadaa, Hadal wanaagsan, Niya adag, daacadnimo iyo Eebe rumayn dhab ahna lagu dadaalo. Muxammad (17-21).

22. Amaad mudantihiin haddaad xaqa (Jahaadka) ka jeedsataan inaad fasaadisaan dhulka, Qaraabadiinnana goysaan.

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا
فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَعُوا أَرْحَامَكُمْ ﴿١٢﴾

23. Kuwaasi waa kuwa Eebe lacnaday, dhagaha iyo Indhahana tiray.

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ
فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَرَهُمْ ﴿١٣﴾

24. Miyayna Quraanka u fiirsanin (si dhab ah) mise Quluubtooda da-boolan.

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ
أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴿١٤﴾

25. Kuwa riddoobay (gaalnimo ku noqday) inta xaqu iyo hanuunku u caddaaday ka dib shaydaanbaa u qurxiyay, yididiilo (been ahna) uguna yaboohay.

إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدَوْا عَلَىٰ أَدْبُرِهِمْ
مِن بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُمُ الْهُدَىٰ
فَالشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمَلَىٰ لَهُمْ ﴿١٥﴾

26. Saas waxaa ugu wacan iney kuwa riddoobay ku dheheen kuwa xaqa nacay waxaan idinku (waafaqaynaa) adeecaynaa amarka qaarkiis (colnimada Nabiga), Eebana waa ogyahay waxay qarsan.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ
اللَّهُ سَطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ﴿١٦﴾

27. Ee say noqon markay nafta ka qaadayso Malaa'igtu iyadoo ka garaaci Wajiga iyo gadaashaba.

كَيْفَ إِذَا تَوَفَّيْتُهُمُ الْمَلَائِكَةُ بَضْرِبُوتٍ
وُجُوهُهُمْ وَأَدْبُرُهُمْ ﴿١٧﴾

28. Saas waxaa ugu wacan inay raa-ceed kuwaasi wax Eebe ka cadhoodo,

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَصْحَبَ اللَّهُ

neceenna raalli ahaanshihiisa, markaa-suu buriyay camalkoodii.

وَكَرِهَ هُوَ رِضْوَانَهُ، فَاحْبَطْ أَعْمَالَهُمْ ﴿٢٨﴾

Xaqa iyo wanaagga iyo Jihaadka oo laga jeedsado waxay sabab u noqotaa halaag iyo dhibaato, fasaadinta dhulka iyo Qaraabada oo la gooyo, kuwa saa falana waa kuwa lacnadda Eebe ku dhacdo, maqal iyo aragna aan lahayn, maxaa yeelay ma aha kuwo quraanka fiiriya, Arrintaasuna ciqaab adduun yay Leedahay Aakhira ka hor, Nabiguna (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) Wuxuu yidhi (Dambi ka dhaw in Eebe Ciqaaba u soo dadajiyo isagoo tii Aakhirana u dheertahay ma jiro dulmi iyo qaraaba goys). (Waxaa wariyay Imaam Axmad binu xambal).
Kuwaase xaqa ka riddooba waa kuwa shaydaan ka adkaaday, xaq diidayaalna ah, Eebana kama qarsoona xaalkoodu, waana kuwa si daran nafta looga qaadi, illeen waxay raaceen wax Eebe cadha galiya wanaagana way neceene. Muxammad (22-28).

29. Kuwii Qalbiga ka bukay ma waxay u maleeyeen inaan Eebe soo muujinayn xumaanta (iyo xasadka) Qalbiga kaga jira.

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
أَنْ لَنْ يَخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَنَهُمْ ﴿٢٩﴾

30. Haddaan doonno waan ku tusin karnaa kuwaas, waxaadna ku aqoonsan Calaamad, waxaad kaloo ku oqoonsan hadalka leexsan, Eebana waa ogyahay camalkooda.

وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكُمْ قَلْعَهُمْ فَلَمَرْتَهُمْ بِسِيمَتِهِمْ
وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٠﴾

31. waannu idin imtixaanaynaa intaan ka muujinno kuwiinna Jahaadi iyo kuwa samra, waana imtixaanaynaa Xaalkiinna.

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّى نَعْلَمَ الْمُجْتَبِينَ مِنكُمْ وَالصَّادِقِينَ
وَنَبْلُوا أَعْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾

32. Kuwa gaaloobay ee Jidka Eebe ka leexiya dadka Raasuulkana khilaafa (lana collooba) inta xaqu u caddaaday ka dib waxba Eebe kama dhimayaan Camalkoodana wuu burrin.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُوا
الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ لَنْ يَصُرُوا لِلَّهِ
شَيْئًا وَسَيُحِطُّ بِأَعْمَالِهِمْ ﴿٣٢﴾

33. Kuwa xaqa rumeeyow Eebe adeeca, Rasuukiisana adeeca, Camalkiinnana hayska burrinina.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ
وَلَا تَبْطُلُوا أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٣﴾

34. Kuwa gaaloobay oo Jidka Eebe ka leexiyay dadka kadibna dhinta iyagoo gaala ah Eebe uma Dambi dhaafo.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا
وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿٣٤﴾

Waxa Qalbiga ku jira Eebe waa ogyahay samaan iyo xumaanba, hadduu doonana wuu muujin karaa xaalka munaafiqiinta, waxaa ka mid ah calaamooyinkooda diin iyo muslim ceeb ka sheeg iyo Carrab leexsan, Adduunkuna waa Guri imtixaan say u kala muuqdaan Run-lowga, Jahaadaha, Samirlaha iyo kuwa xunxun, Ruuxiise gaalooba oo xaqa dadka ka reeba Rasuulkana la collooba isagoo xaqu u cadyahay, muxuu Eebe u dhimi isagaa la kulmi xumaantiisee, Cid xumaan fashay gaalnimana ku dhimatay (Eebana ka magan galaynayee) Eebe uma Dambi dhaafo umana naxariisto. Muxammad (29-34).

35. Ha tabar darraanina mu'mi-niintaay ood markaa heshiis u yeedhaan, idinkaaba ka sarreeyee Eebana idinla jiraaye, Camalkiinnana ma nusqaaminaayee.

فَلَا تَهْتَبُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلَامِ وَأَنْتُمْ لَا عَلَوْنَ
وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يزيَّرَكُمْ أَعْمَلَكُمْ ﴿٣٥﴾

36. Nolosha Adduunyo waa uun ciyaar iyo dheeldheel, haddaadse xaqa rumaysaan ood dhawrsataan wuxuu idin siin (Eebe) abaalkiinna, xoolihiinnana idin waydiisan maayo.

إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ وَإِنْ تَوَمَّسُوا وَتَنَقَّوْا
يُؤَيِّرُكُمْ أَجْرُكُمْ وَلَا يَسْتَلِكُمْ أَمْوَالَكُمْ ﴿٣٦﴾

37. Hadduu idin waydiiyo (Eebe) xoolihiinna (dhammaan) idinkuna celceliyo waad bakhayloobaysaan. waxaana soobixi colnimadiinna.

إِنْ يَسْتَلِكُمْوهَا فَيُحْفِكُمْ
بَبَحْلُوا وَيُخْرِجُ أَصْفَنَكُمْ ﴿٣٧﴾

38. Kuwaas xaqa rumeeyow waxaa laydiinku yeedhi inaad jidka Eebe wax ku bixisaan, waxaase idinka mid ah kuwo ku bakhayli, Ruuxiise bakhayla wuxuu uun kala bakhaylay Naftiisa Eebana waa hodon, idinkuna waxaad tihiiin fuqaro, haddaad xaqa ka jeedsataanse wuxuu Eebe idinku baddali kuwa kale oon idin lamid noqonayn.

هَذَا أَنْتُمْ هَتَوْلَاءٌ تَدْعُونَ لِئَنْتَفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَعِنْدَكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلُ فَإِنَّمَا يَبْخُلُ
عَنْ نَفْسِهِ. وَاللَّهُ الْعَنِيُّ وَأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ
وَإِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ
ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَلَكُمْ ﴿٣٨﴾

Mu'miniintu waa inay xoog yeeshaan, tabaryarina ka digtoonaadaan, si ayan gaalada ugu hoos noolaanin, xaqoodana loo duudsiyin, maxaa yeelay iyagaaba Eebe la jiraa, hadday dhintaanna waa Janno, hadday noolaadaanna waa guul iyo sarrayn, Adduunkuna waa dhalanteed ee waa in Ruuxa caqliga leh uu ku maraa wanaag iyo Eebe ka cabsi, isagoo Waajibkiisana Gudanaya, waa in Jidka Eebana xoolaha lugu bixiyaa, bakhaylnimadana layska jiraa illeen Naftaada umbay dhibiye, Eebase waa hodon dadkaase u baahan had iyo jeere, Ciddiise iskibriisa oo xaqa ka jeedsata wuxuu Eebe awoodaa inuu ku baddalo mid ka khayr badan kana wanaagsan. Muxammad (35-38).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis Guud iyo mid Gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Annagaa ku siinnay fatxi (gargaar) cad Nabiyoow.

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾

2. Si Eebe kuugu dhaafo waxaad hor-marsatay iyo wixii dib maray oo gaf ah, Nicmadiisana kuugu taam yeelo, Jidka toosanna kuugu hanuuniyo,

لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ
وَيُثَمِّرَ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٤﴾

3. Kuuna gargaaro Eebe Gargaar wayn.

وَيَبْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيمًا ﴿٥﴾

4. Eebe waa kan ku dajiyay xasilloonida Quluubta mu'miniinta si ay Iimaan ugu siyaadsadaan Iimaankoodii, Eebaana iska leh Samaawaadka iyo dhulka Junuudda ku sugan, Eebana waa wax walba og falsan.

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا
إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ ۗ وَلِلَّهِ جُحُودُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عِيمًا حَكِيمًا ﴿٦﴾

5. si uu u galiyo mu'miniinta rag iyo haweenba Jannooyin ay dureereyso dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku waari, Dambigoodana wuu asturi, arrintaasuna Eeba agtiisa waxay ku tahay Liibaan wayn.

لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۗ وَبُكْرًا عَنْهُمْ سِتَانِهِمْ
وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ قُرْآنًا عَظِيمًا ﴿٧﴾

Suuraddan wanaagsani waxay ku soo dagtay markay Nabigu (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) iyo asaxaabtiisii ka soo laabteen heshiiskii Xudeybiya, oo gaaladii Qureysheed u diideen Nabiga iyo asaxaabtiisa inay cumraystaan, fareenna inay Madiina ku noqdaan, shuruudo adagna la dhigteen Inkastooy xagga daahirka aadmooddo tabar-yari muslimiinta.haddana waxaa ka dambeeyay khayr badan iyo fatxi, waxayna caddayn in Eebe Naasir iyo gargaare u yahay mu'miniinta, Waxaa kale oy ku tusin in jidka toosan lagu sugnaado, Xoogna Eebaa iska leh, Cirka iyo Dhulkuna awooddiisay ku hoos jiraan'Liibaanta kama dambaysta ahse waa saamaxaad Eebe oo la helo iyo Jannadiisa siduu Mu'miniinta u ballanqaaday. Al-Fatx (1-5).

6. iyo inuu caddibo munaafiqiinta Rag iyo Haweenba, iyo mushrikiinta (gaalada) rag iyo haweenba, Eebana u maleeyey mala xun, xumaantu korkooda ha ku wareegto, Eebana Ha u cadhoodo, hana lacnado, hana u darbo Naarta Jahannamo.meel loo ahaadana iyadaa u xun.

وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ
وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ يَا اللَّهُ ظَنَبِ السَّوَاءِ عَلَيْهِمْ
دَائِرَةُ السَّوَاءِ وَغَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهِمْ وَلَعْنَهُمْ وَأَعَدَّ
لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٨﴾

7. Eebaa iska leh Junuudda ku sugan Samaawaadka iyo Dhulka, Eebana waa adkaade falsan.

وَلِلَّهِ جُحُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَكَانَ اللَّهُ عَزِيمًا حَكِيمًا ﴿٩﴾

8. Annagaa ku dirray Nabiow adi-goo marag ah,Bishaareeye Digena ah.

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا أَوْ مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٠﴾

9. Si aad dadow Eebe u rumaysaan iyo Rasuulkiisa uguna gargaartaan,una waynaysaan, Eebana ugu tasbiixsataan Aroor iyo Galabba.

لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۖ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ
وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿١١﴾

10. Kuwa Nabiyou kula ballamaya waxay la ballamayaan uun Eebe, ballanna ka qaadeen, Ruuxiise burriya Naftiisa umbuu ku buriyay, Ruuxii oofiayana wuxuu Eebe kula ballamay wuxuu siin Ajri wayn.

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ اللَّهُ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ
أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَتَ فَإِنَّمَا يَنْتَكُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ
أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَمُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾

Eebe wuxuu ugu goodiyay Munaafiqiinta iyo Mushrikiintaba Caddibaad daran, maxaa yeelay way ka gaalooheen waxayna u maleeyeen male xun, Ciddii taas yeeshana Eebe wuu dullayn wuuna u cadhoon oo lacnadi, wuxuuna ku abaalmarin Naarta Jahannamo (Eebe ha naga koriyee), Eebaana iska leh cirka iyo dhulka waxa ku sugan, Nabiga Muxammad ahna (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) Eebaa soo diray si uu marag, bishaareeye Dige iyo gaadhsiye ugu noqdo Caalamka, Dadkana waxaa ku waajib ah dhamaantood inay rumeeyaan wayneeyaanna una gargaaraan, Eebana had iyo jeer, Habeen iyo dharaar ku xidnaadaan kana dhawrsadaan. Al-Fatx (6-10).

11. Waxay kugu dhihi kuwii kaddib maray (Jahaadka) ee Ree-Baadiyaha (carbeed ahaa), waxaa na shuqliyay xoolahannagii, iyo ahalkannagii, ee Eebe noo dambi dhaaf waydii, Carrabkooda yay ka dhihi waxaan qalbigooda jirin, waxaad ku dhahdaa yaa Eebe wax idiinka hanankara hadduu dhib idinla doono, ama gargaar idinla doono Saas ma aha, ee Eebe waa ogyahay waxaad camal falaysaan.

سَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَا
أَمْرُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْنَا يَوْمَئِذٍ بِالَّذِينَ هُمْ
مَأْلُوسٌ فِي قُلُوبِهِمْ فَمَنْ يَعْلَمْ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ
شَيْئًا إِنَّ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١١﴾

12. Waxaadse u malayseen inayan Rasuulka iyo Mu'miniinta u soo noqonaynin ehelkooda waligood, saasaana loogu qurxiyay qalbigiinna, waxaadna ahaateen kuwo halaagsamay.

بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ نَنْفَعَكَ الرَّسُولَ وَالْمُؤْمِنُونَ
إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزُيِّنَ ذَٰلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ
وَظَنَنْتُمْ ظَنًّا سَوْفًا وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾
وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا
أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾

13. Ruuxaan Eebe rumayn iyo Rasuulkiisa waxaan Gaalo u darabnay Naarta Saciir.

وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَعْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ
وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا
رَحِيمًا ﴿١٤﴾

14. Eebaa iska leh xukunka waxa Samaawaadka iyo Dhulka ku sugan, wuxuuna u dambi dhaafi cidduu doono, wuxuu caddibi cidduu doono, waana dambi dhaafe naxariiste ah.

Ma habboona in waqtiga Muslimiintu Dagaal iyo Jihaad ku jirto uu Ruuxna Cudur daar la'an iska fadhiisto, isagoo ku marmarsoon in xoolihiisii iyo ehelkiisii shuqliyeen, siday faleen carabtii reer baadiyaha ahayd, oy haddana dambi dhaaf waydiistaan, arrintaasu waa carrab iyo qalbi is khilaafsan, Eebe umbaana dhib iyo dheefba hanta wax walbana og, mana aha in Rasuulka iyo mu'miniinta loo maleeyo xumaan iyo inay jabi ooyan guulaysanaynin iyagoo fayowna u soo noqonaynin ehelkoodii, Eebe iyo Rasuulkiisa cidaan rumaynin wuxuu Eebe u Darbay Naarta Saciira, Cirka iyo dhulka xukunkooda Eebaa iska leh, Ruuxuu doonana wuu u dambi dhaafaa, kuu doonana wuu caddibaa waana dambi dhaafe naxariista ah. Al-Fatx (11-14).

15. Waxay idinku odhan kuwii dib maray markaad qaniimo aaddaan si aad u soo qaadataan nadaaya aan idin raacnee, iyagoo dooni inay baddalaan hadalka Eebe, waxaad dhahdaa naraaci maysaan Eebaana sidaa yidhi mar hore waxayse dhihi waad na xasday-saan, waase kuwo aan wax kasaynin in yar mooyeen.

16. Waxaad ku dhahdaa Nabiyoow ku-wa dib maray ee Ree baadiyaha ah waxaa laydinku yeedhi kuwa xoog badan oo daran inaad la dagaallantaan intay ka islaamaan, haddaadse addeecdaan wuxuu Eebe idin siin ajri fiican, had-daadse jeedsataan saad horayba ugu jeedsateen wuu idin caddibi caddibaad daran.

17. Ruux Indha la' korkiisa dhib (Ja-haad) ma saarra iyo ka naafada ah iyo kan buka, Ruuxiise Eebe addeeca iyo Rasuulkiisa wuxuu galin Jannooyin ay dhexdureeri Wabiyaal, Ruuxiise jeed-sada wuu caddibi caddibaad daran.

Saas oo kale mahabboona in marka muslimiintu dagaal iyo duullaan ku jirto laga fadhiiso, marka xoolo iyo Qaniimo gaalada laga helana la doono in wax laga helo, saas waa inayan muslimiintu oggolaanin, Maxaa yeelay Eebe kama raalli aha, inkastooy dhihi waad na xasdaysaan, maxaayeelay waa wax ma gartayaal, waase in la imtixaano kuwaas' lana fardo inay la dagaallamaan kuwa daran oo xoog badan intay ka islaamaan, Hadday saas yeelaan wanaag buu Eebe siin, haddayse Jeedsadaan siday horayba ugu jeedsadeen wuu caddibi, Ruuxna Eebe kuma kallifo wuxuusan karin, Saas daraadeed Indhoole, Naafo, iyo Ruux buka midna dhib-dagaal ma saarra. Al-Fatx (15-17).

18. Eebe wuu ka raalli noqday mu'mi-niinta markay kugula ballantamayeen Nabiyoow Geedka hoostiisa, Eebana waa ogaaday waxa Quluubtooda ku sagan, wuxuuna ku dajiyay xasillooni, wuxuuna ku abaal marin fatxi (nasri) dhaw.

19. Iyo Qaniimooyin badan oy qaa-dandoonaan, Eebana waa adkaade fal-san.

20. Eebana wuxuu idiin yaboohay Qa-niimooyin badan ood Qaadanaaysaan,

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انطَلَقْتُمْ إِلَى
مَعَانِمِ لَتَأْخُذُوهُمَا ذَرُّونا نَبِّعْكُمْ بِرِيدِوت
أَنْ يُبَدِّلُوا كَلِمَةَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَعْدِيَنَا كَذَلِكُمْ
قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونا
بَلْ كَانُوا أَلاِبْقَاهُونَ أَلاَفِيلاً ﴿١٥﴾

قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سُدْعُونَ إِلَى قَوْمِ أَوَّلَى
بِأَسْئِدِيهِمْ لَتَقْتُلُوهُمْ أَوْ تُسَلِّمُونَ فَإِنْ تَطَّيَعُوا
يُؤْتِكُمْ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا وَإِنْ تَوَلَّوْا كَمَا تَوْلَيْتُمْ
مَنْ قَبْلُ يَعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦﴾

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ
وَلَا عَلَى الْمَرْبُوعِ حَرْجٌ وَمَنْ يَطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَنْ يَتَوَلَّ يَعْذِبهُ
عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾

لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ
تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ
عَلَيْهِمْ وَأَنْزَبَهُمْ فِتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾

وَمَعَانِمٍ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللَّهُ
عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾

وَعَدَكُمْ اللَّهُ مَعَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ

Tanna wuu idiin hormariyay, (waa Qaniimadii khaybar), wuuna idinka reebay Gacmaha dadka (gaalada) si ay ugu noqoto mu'miniinta calaamo (Runta Nabiga) idiinkuna hanuuniyo jidka toosan.

21. Waxaa kale oo uu idiin dadajiyay Qaniimo kale oydaan awooddeen, Eebana wax walba waa karaa.

22. Hadday idinla diriraan kuwa gaaloobay way carari (oy jabi) sokeeye iyo gargaarna heli maayaan.

23. Saasna waa waddadii Eebe ee u horreysay ummadihii tagay, wax baddali karana ma jiro.

Xaqa kuwa ku ballantama Eebe waa ka raalli noqdaa, sida Asaxaabtii Nabiga, (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) markay kula ballantameen Xudaybiya oo Maka u dhaw, wanaag iyo xasilonina ku abaal mariyay, Ruuxii mu'min ah oo laga helo saasna Eebe wuxuu ku abaal marin gargaar iyo nasri iyo qaniimooyin, maxaa yeelay isagaa awood leh, Eebana waa u oofiyay ballankii mu'miniinta oo waa kii magaalada Maka ee barakaysan u soo celiyay mu'miniintii, Waxaana Sunnada Eebe ka mid ah in dadka xaqa ku toosan ee mu'miniinta ah ay adkaadaan, waana xaqa aan la baddali karin, waase kuwee kuwaas Eebe ugargaari, waa kuwa dhab-ahaan Xaqa u rumeeyay una raacay. Al-Fatx (18-23).

24. Eebe waa kan idin kala reebay «idinna kala ilaaliyay» gaaladii markaad maka gudeheeda joogteen intuu idin makaniyay korkooda kaddib, Eebana waa arkaa waxaad camal falaysaan.

25. Gaaladii markaad waa kuwii ma-saajidka xurmaysan idinka reebay iya-dooy hadyadii darbantahay inay-gaadho halkii lagu xalaalaynlahaa, haddaynan jirin Rag iyo Haween mu'miniin ah (oo la nool) idinna aydaan ogayn marka aad baabi'neeysaan ayna mashaqo idin haleesho (Eebe waa idiin fasixi lahaa).

Si uu u galiyo naxariistiisa cidduu doono (yuu saas u yeelay), Hadday mu'miniintu ka soocmi lahaayeen gaalada wuxuu Eebe caddibi lahaa gaalada caddibaad daran.

لَكُمْ هَذِهِ. وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً
لِّلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٦٥﴾

وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا
وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٦٦﴾

وَلَوْ تَنَزَّلَتْ لَكُمُ الْمَلَائِكُ لَكَفَرُوا وَلَوْ لَا أُنزِلَتْ
لَمْ يَجِدُوا لَكُمْ صِرَاطًا وَيَأْتُوا لَانصِرًا ﴿٦٧﴾

سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ
وَلَنْ يَجْعَلَ لَسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٨﴾

وَلَنْ يَجْعَلَ لَسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٩﴾

وَلَنْ يَجْعَلَ لَسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٧٠﴾

وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ
مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٧١﴾

هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ وَالْمَدِينِ مَعَكُوا أَنْ يَبْلُغَ أَجَلَ الْجَاهِلِينَ وَلَوْ لَا رِجَالٌ
مُؤْمِنُونَ وَسَيِّئَةٌ مُؤْمِنَةٌ لَمْ يَعْلَمُوا لَمْ يُنظَرُوا لَمْ يُنظَرُوا
فَتَصِيبِكُمْ مِّنْهُمْ مَعْرَةٌ بَعِيرٌ عَلِيمٌ لِّدُخْلِ اللَّهِ
فِي رَحْمَتِهِ. مَنْ يَشَاءُ لَو تَزَلَّوْا الْعَذَابَ الَّذِينَ
كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٧٢﴾

26. Xusuusta marka Eebe yeelay kuwii gaaloobay Quluubtooda islawayni iyo cadho, sidii isla waynidii iyo cadhadii jaahiliinta oo Eebe ku dajiyay xasilloonidiisii Rasuulkiisa korkiisa iyo mu'miniinta, waafajiyayna kalimada dhawrsashada (Ashahaadada iyo balan ku sugnaanshaha), iyagaana ugu mudan kalimadaas ehelna u ah, Eebana wax walba waa ogyahay.

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٦﴾

Eebaa awood leh, markuu doonana wuu kala baajiyaa dagaalka mu'miniinta iyo gaalada, xigmo darteed, sidii uu ku falay Nabigii (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yelee) iyo asaxaabtiisii iyo gaaladii ree makaad ee ahaa kuwii ka celiyay inay Maka galaan, si ay u cumraystaan, Eebe wuu dhawraa mu'miniinta, wuuna u naxariistaa, isla wayni iyo jaahilnimana wax ma tarto ee wanaag, Eebe ka yaabid, xasillooni iyo liimaanbaa wax tara waana jidka mu'miniinta. Al-Fatx (24-26).

27. Eebe waa u rumeeyay Rasuulka riyadiisii si dhab ah, ahaydna in mu'miniintu gali Masjidka xurmaysan hadduu Eebe doono, iyagoo aamin ah oo Timaha xiiri ama gaabin (Xajka iyo Cumrada ka dib) iyagoon cidna ka cabsanaynin, wuxuuna Eebe ogyahay waxaydaan ogayn, markaasuu yeelay galitaanka Maka ka soke Fatxi (Xudaybiya).

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّءُوفَ بِالْحَقِ لَتَدْخُلَنَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَهُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٧﴾

28. Eebe waa kan la diray Rasuulkiisa hanuun iyo diin xaq ah, si uu uga sare mariyo Diimaha oo dhan, Eebaana marag ku filan.

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٨﴾

29. Muxammad waa Rasuulkii Eebe, kuwa la jirana waa ku daranyihiin gaalada, dhexdoodana way isu naxariistaan, waxaad arkaysaa iyagoo rukuucsan oo sujuudsan oo dalbi Deeqda Eebe iyo raalli ahaanshihiisa, Calaamadooduna wajigooday ka muuqataa, Sujuudda raadkeeda darteed, saasaana lagu tilmaamay Tawreed. Tilmaantooda injiilna waxay lamid yihiin Beer soo bixisay fiidda oo xoogaysatay oo si fiican u istaagtay layaabna galisay beertaha, si uu Eebe ugu Cadho galiyo gaalada, Eebe wuxuu u yaboohay kuwa xaqa rumeeyay

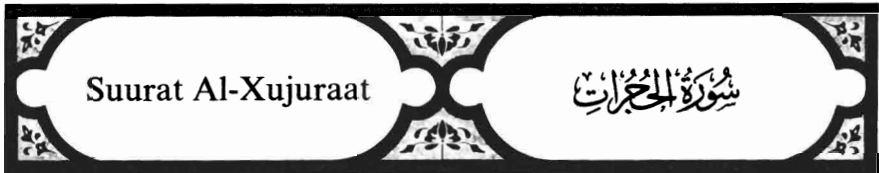
مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاءُ هُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مُثَلَّهِمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَرْرَجٍ آخْرَجَ سَطْرَهُ فَتَازَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيُغَيِّظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا

camal wanaagsanna falay oo mu'miiniinta ka mid ah dambi dhaaf iyo ajri wayn.

الضَّلَاحَتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٩﴾

Riyada Nabiyadu waa xaq, Markuu Rasuulkuna arkay isaga iyo asaxaabta oo dawaafi Kacbada haddana laga soo celiyay inuu maka galo yaa dad waydiiyeen xaalkaas, markaasaa Eebe caddeeyay inay xaq noqon wayna rumoowday Ru'yadii, Nabigii iyo asaxaabtiina waa galeen iyagoo aamin ah wayna dawaafeen sidii Eebe ugu yaboohay, Tan kale waa in mu'miniintu isu naxariistaan dhexdooda, waase inay ku darraadaan iskana celiyaan gaalada'sida Eebe tilmaamay, Nabiguna wuxuu yidhi Mu'miniinta is jacaylkoodu iyo naxariistoodu waxay la mid tahay jidh kaliya oo hadduu qaar jirrado qaarka kale la xanuunsan lana soo jeedi.

Rasuulka muxammad ah iyo asaxaabtiisa Kutubihii hore waa lagu tilmaamay wanaagooda iyo isjacaylkooda iyo gesinnimadoodaba iyagoo lagu shabbahay Beer soo kacaysa, ee waa in raadkoodii la raaca wanaagoodiina lagu daydaa. Al-Fatx (27-29).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Kuwa xaqarumeeyow ha ku dagagina Eebe iyo Rasuulkiisa hortiisa (waxayan fasixin), Eebana ka dhawrsada illeen wax walba wuu maqli wuuna ogyahaye.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْقُذُوا اللَّهَ مِنْ أَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾

2. Kuwa xaqa rumeeyow ha ka koryeelina codkiinna codka Nabiga, hana kula jahrina (qaylyina) hadal sida qaar kiin qaar ugula jahro (qaylyo) si aan camalkiinnu u burin idinkoon ogayn.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ، بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾

3. kuwa codkooda hoos u dhiga Rasuulka agtiisa kuwaasi waa kuwo Eebe imtixaanay quluubtooda dhawrsasho darteed, waxayna mudanyihiin dambi dhaaf iyo ajri wayn.

إِنَّ الَّذِينَ يَغْضُوبُونَ أَصْوَابَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلنَّقُوصِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾

4. kuwa kaaga dhawaaqi qolalka gadaashooda badankoodu wax ma kaysaan.

إِنَّ الَّذِينَ يُبَادُونَكَ مِنَ الْهُجْرَاتِ أَكْثَرُ مِنْهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

5. Hadday samraan intaad uga soo bixi yaa u khayr badnaan lahayda, Eebana waa dambi dhaafe naxariista,

وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ
وَأَلَّهُ عَفْوَرٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

Ruuxa mu'minka xaqa ah waa inuu Eebe u hoggaansamo iyo rasuulkiisa, waxaan Eebe iyo Rasuulkiisu bannaynna (xalaalaynin) lagu deg degin waana in si adab iyo xushmad ah loo qaddariyaa Nabiga, si ficanna looga asluubsadaa Eebe Quraankiisa iyo Nabiga Qoowkiisa, Aayadahanna dhamaan waxay mu'miniinta ku hanuunin waynaynta Eebe iyo tixgalinta Nabiga iyo addecciddooda, si loogu liibaano Adduunka iyo Aakhiraba. Al-Xujuraat (1-5).

6. Kuwa xaqa rumeeyow hadduu idiinla yimaaddo faasiq war, hubsada, si aydaan dad u dhibin ogaansho la'aan, markaasna aad shallaydaan waxaad fa-shaan.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنْ جَاءَ كُرْهًا فَرَسِقُوا فَيَنبَغِ فَتَسِينُوا
أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهْلَةٍ فَتُصَيِّرُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ
نَدِيمِينَ ﴿٦﴾

7. Ogaadana in Rasuulkii Eebe idin dhexjoogo, hadduu idinku addeeco waxyaala badanna aad dhibboonaysaan, wuxuuse Eebe idinla jeclaa-day iimaan, una qurxiyay quluub-tiinna, wuxuuna idinla nacay gaalnimimo, faasiqnimo iyo caasinnimo, kuwaasina waa kuwa hanuunsan.

وَأَعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ
مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبِيبٌ إِلَيْكُمْ إِلَيَّمِنَ
وَرَبِّهِمْ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَتْ إِلَيْكُمْ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ
وَالْعِصْيَانَ أُولَئِكَ هُمُ الرَّذِيئُونَ ﴿٧﴾

8. Waa fadliga (siinta) Eebe iyo naxariistiisa, Eebana wax walba waa ogyahay, waana falsame.

فَضَلًا مِّنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً ءَوَالَّهُ عَلَيْهِمْ حَكِيمٌ ﴿٨﴾

9. Hadday Laba qolo oo mu'miniinta ah dagaallamaan heshiisiya dhexdooda, hadday midu ku xadgudubto tan kale la dirira tan xadgudubtay intay amarka Eebe uga noqoto (xaqa aqoonsato), Hadday u noqotana si caddaalad ah u wanaajiya dhexdooda una garsoora, Eebe wuxuu jecelyahay kuwa garsooree.

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا
بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتَ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقْتُلُوا
الَّتِي بَغَتْ حَتَّى تَقْبَلَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ
فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ
يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾

10. Mu'miniintu waa uun walaala, ee wanaajiya walaalihiin dhexdooda, Eebana ka dhawrsada waxaad u dhawdhiin inuu idiin naxariistee.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخْوِيكُمْ
وَأَقْسُوا لِلَّهِ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

Ruuxa mu'minka ah waa inuusan maqlin kutidhi kuteen iyo sheeko, si uusan Dad kale meel ugaga dhicin, markaasna nidaamo iyo shallayto ugu dambayn, waase in wax la hubsadaa, Kitaabka Eebe iyo Sunnada Nabigana la raaco'ana toosnaado oo xumaanta iyo gaalnimada laga fogaado, si mu'min dhab ah loo noqdo, dadka mu'miniinta ahna waa walaalo, waana inay is jecladaan isna gargaaraan, siduu Nabigu (Naxariis iyo nabadgalyo korkiis Eebe ha yelee) yidhi: «Muslimku waa walaalka muslimka'yuuna dulmiyin'yuunana dhiibin»,cidda gardaranna la qabto wanaaganna mu'miniinta dhexdooda la yeelo illeen waa walaalee. Al-Xujuraat (6-10).

11. Kuwa xaqa rumeeyow yuuna yasin Ragna Rag (kale) waxay u dhawdahay inuu ka khayr badanyahaye, Haweenna yayna haween yasin waxay u dhawyihiin inay ka khayr badanyihiine, hana ceebeynina Naftiinna, hana isugu dhawaaqina naanays xun, waxaa xun magaca faasiqnimada iimaan ka-dib, Ciddaan tawbad keeninna waa daalimiin.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرَكُمُ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءً مِنْ نِسَاءِ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَرُوا بِاللَّيْلِ قُلُوبًا بَيْنَ أَلْسِنَةٍ أَوْ مَعَهُ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَنْبَغْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

12. Kuwa xaqa rumeeyow ka dhawrsada wax badan oo mala ah, maxaa yeelay malaha qaarkiis waa dambi, hana is jaasuusina, qaarkiinna qaar yuusan xamanin, miyuu jecelyahay midkiinna inuu cuno Hilibka walaalkiis oo mayd ah, waad necebtihiin arrintaa, Eebana ka dhawrsada waa tooba aqabale naxariistee.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِتْمٌ وَلَا تَحْسَبُوا أَن يَغْتَبَّ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

13. Dadow waxaan idinka abuuray lab iyo dhaddig, waxaana idinka yeelay shucuub iyo qabiilooyin si aad isu aqoonsataan, Ruuxase ugu sharaf badan Eebe agtiisa waa ka idiinku dhawrsasho badan, Eebana wax walba waa ogyahay,

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

Aayadahani waa Aayado la yaab leh, oo mu'miniinta ku toosin kuna hanuunin waddada wanaagsan, ugana digi jidka xun sida xaqiraadda yasidda. Naanays xun isugu yeedhidda, is ceebeynta, tuhunka, malaha badan iyo isjaasuusidda, dhammaan waxyaalahaasuna waa wax ku xun diinta Islaamka, Ruuxa mu'minka xaqa ahna waa inuu ka fogaadaa dhibka walaalihiisa Muslimka iyo Xumayntiisa siduu Nabigu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) «Ruuxa muslimka ah waa ka xaaraan muslimka, Xoolihiisa, Sharafkiisa iyo dhiiggiisaba, waxaana shar ugu filan Ruux inuu xaqiro walaalkiisa Muslimka ah». waxaa wariyay Abuu Daawuud iyo Tirmidi. Al-Xujuraat (11-13).

14. Waxay dheheen ree baadiyihii carbeed waan rumaynay (xaqa), waxaad ku dhahdaa maydaan rumaynin, laakiin dhaha waan hoggansannay, Iimaankuna wali Quluubtiinna ma galin, haddaadse adeecdaan Eebe iyo Rasuulkiisa kama nusqaamiyo camalkiinna waxba, Eebana waa dambi dhaafe naxariista.

قَالَتِ الْأَعْرَابُ ءَأَمَّنَّا قُلُوبَنَا لَمْ نَكُنْ نَدِينُكُمْ وَلَا نَحْنُ قَوْلُوا اسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾

15. Kuwa mu'miniinta ah waa kuwa un rumeeyay Eebe iyo Rasuulkiisa

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ

oon shakiyin, kuna Jahaada Xoolahooda iyo naftooda jidka Eebe dartiis, kuwaasi waa kuwa runlowga ah.

16. Waxaad dhahdaa ma Eebbaad usheegeysaan diintiinna isagoo og waxa Samaawaadka iyo Dhulkaba ku sugan, Eebana wax walba waa ogyahay.

17. Waxay kugu mannaysan inay Islaameen, waxaad dhahdaa haygu mannaysanina Islaamkiinna Eebaa manna idinku leh inuu idinku hanuuniyay Iimaanka haddaad run sheegeysaan.

18. Eebe waa ogyahay waxa Samaawaadka ku maqan iyo dhulkaba, Eebana waa arkaa waxaad camal falaysaan.

ثُمَّ لَمْ يَرْتَأِبُوا وَجْهَهُدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾

قُلْ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٦﴾

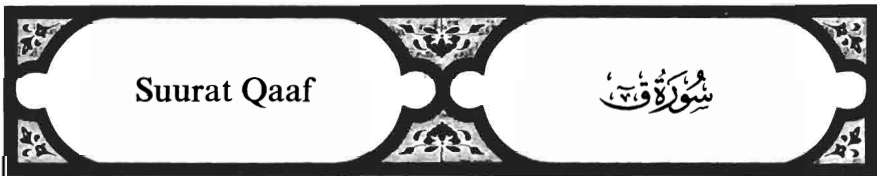
يَمْنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمْنُوا عَلَيَّ إِسْلَمْتُ بِلِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَيْتُكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ

بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

Xaq rumaynta iyo Eebe aqoontu ma aha

wax Ruux walba iska sheegan, ee waxay u baahantahay camal fal iyo Iimaan dhab ah, waana inaan la noqonin kuwo daahirka ka muslin ah hoostana aan Iimaan ku qalbigooda galin, sida kuwa Aayaddu sheegeysa. Mu'minka runta ah waa ka Xaqa si dhab ah u rumeeyay shakina galin, Xoolihiisa iyo Naftiisana Jidka Eebe ugu Jihaada, cid walbana Eebe waa ogyahay wuxuu yahay umana baahna in looga warramo, illeen isagaa wax walba oge, Islaamnimadana cidna ha ku mannaysan adaaba Eebe kuu sama falaye markuu kugu hanuuniyay Jidka toosan, isagaana manno kugu leh. Siduu Nabigu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yelee) Ansaareey miyaanan idin helin idinkoo baadi ah oo Eebe igu kiin hanuuniyay iyo idinkoo kala tagsan oo Eebe igu kiin kulmiyay, ood caydh ahaydeen oo Eebe igu kiin hodmiyay, markuu hadal dhahaba waxay dhahayeen Eebe iyo Rasuulkiisa yaa manno leh. Al-Xujuraat (14-18).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Quraanka sharafta leh (in dadka la soo bixin).

2. Waxayse La yaabeen inuu u yimid dige ka mid ah oy markaas dheheen gaaladii kan waa wax la yaab leh.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَالَ الْفَرُّءُ إِنَّ الْمَجِيدَ ﴿١﴾

بَلْ يَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنذِرٌ مِنْهُمْ

فَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٢﴾

3. Ma markaan dhimanno oon carro noqonno yaa nala soo celin, taas waa soo celin fog.

أَمْ دَامْنَا وَكُنَّا نُرَابًا ذَاكَ رَجَعْنَا عِيدًا ﴿٢﴾

4. Waan ognahay waxa dhulku ka cunay jidhkooda, agtannadana waxaa yaallaa Kitaab koobay wax walba oo ilaashan.

فَدَعَلِمْنَا مَا نَمْنُقُ الْأَرْضَ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ ﴿٤﴾

5. Waxaybase beeniyeen xaqii markuu u yimid, waxayna ku suganyihiin xaal qasan.

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِيحٍ ﴿٥﴾

6. Miyayna eegin Samada korkooda ah sidaan u dhisnay una qurxinay ayna duleella u lahayn.

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ ﴿٦﴾

7. Dhulkana waan waasicinnay waxaana ku sugnay Buuro, waxaana ka soo bixinnay dhexdiisa nooc kasta oo quruxsan.

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَاهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٧﴾

8. Inay aragti iyo waano u noqoto Ruux kasta oo Addoon Eebe oo toobad keen badan ah.

بَصِيرَةٌ وَدَكَّرَى لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٨﴾

Suuraddani waa suurad la yaab leh oo kulmisay abuuridda Khalqiga, soo bixinta, Xisaabta, Jannada, Naarta, wanaag marinta, ciqaaabta rajo galinta iyo cabsi galintaba. Eebana wuxuu quraanka ugu dhaartay in waxa Suuraddu sheegeyso xaqyahay, Eebana wax kama cajiso, soo bixinta dadka iyo kulminta kubnohoodiina awood buu u leeyahay, maxaayeelay wax walba waa ogyahay, waana kan inoogu nimceeyay Cirka korkeenna ah ee Quruxda badan iyo Dhulka uu inoo waasiciyay ee aan ku dul noollahay wax kasta oo wanaagsanna inooga soo bixiyay, si ay waano, Eebe aqoonsi iyo toobad keen innoogu noqoto, waana arrin Eebe lugu mahadiyaa. Qaaf (1-8).

9. Waxaan ka soo dajinnay samada Biyo barakaysan oon ku soo bixinnay Beero iyo Midho la goosta,

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾

10. Iyo timir dheer oo fidsan oo leh fiido wax ka soo dhashaan oo is dul saaran.

وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَعْمٌ نَضِيدٌ ﴿١٠﴾

11. Si Addoommada Eebe loogu irsaaqo, Biyahaana waxaan ku noolaynay Magaalo dhimatay, saasayna soo bixintu tahay.

رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَاهُ بِهِ بَلَدَةً مَيِّتًا كَذَلِكَ الْخُرُوجُ ﴿١١﴾

12. Kuwa Reer Makaad hortooda waxaa xaqii beeniyay Qoomkii (Nabi) Nuux iyo Rasi dadkeedii iyo thamuud.

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَحْسَبُ الرَّسَّ وَنَمُوذُ ﴿١٢﴾

13. Iyo Ree Caad iyo Fircoon iyo (Nabi) Luudh walaalihis (qoomkiisii).

وَعَادُ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ ﴿١٣﴾

14. Iyo kayntii dadkeedii (Nabi Shu-cayb qoomkiisii) iyo Qoomkii Tubbac, dhammaantood waxay beeniyeen Rasuulladdi, waxaana ku dhacay wixii Eebe ugu gooyay (ciqaabtii).

وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمِ تُبَّعٍ كُلِّ كَذَّبَ الرَّسُولُ مِنْهُمْ وَبِعَدِهِمْ ﴿١٤﴾

15. Ma waxaan ka noognay abuuriddii hore, waxayse shakisan yihiin abuuridda cusub (soo bixinta).

أَفَعِينَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ

مِنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٥﴾

Ilaaheen Nicmadiisu waa badantahay, waxaana ka mid ah Roobka uu ku soo bixiyo Cunnada kala duwan, si khalqiga Eebe ugu noolaadaan, una nooleeyo Magaalo abaarowday oo dhimatay, si ay daliil ugu noqoto dadka soobixinta Qiyaame, maxaayeelay kama darra abuuriddii hore siduu Eebe ku yidhi hadalkiisa Qudsiga ah, « waxay dhihi banii-aadamku iima soo celinayo Eebe siduu igu billaabay 'Abuurka horana iigama fududa soo celinta». Xaqdiidayaashu ma aha wax cusub iyo wax ku gaar ah kuwii Nabiga beeniyay, ee waxaa Nabiyadoodii iyo Rasuulladoodii beeniyay gaalo badan oo hore, waxaase ku dhacday halaag, waxaana dhulkii u hadhay xaqii Eebe ee Nabiyadu u yeedhayeen. Qaaf (9-15).

16. Dhab ahaan yaan u abuuray Insaanka (dadka) waana ognahay waxay naftiisu ku waswaasin Annagaana uga dhaw xididka dhuunta.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلَهُمُ آتُوسُوسٍ بِهِ نَفْسَهُ

وَحَمَّ آفْرُبَ إِلَيْهِ مِنْ جَبَلٍ أَلْوَرِيدٍ ﴿١٦﴾

17. Markay kulmi malaa'igta ilaalinaysa oo Midigta iyo bidixda ka fadhida.

إِذْ يَنْفُلُ الْمَلْئِكُ الْإِمَامِينَ عَنِ اليمينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٍ ﴿١٧﴾

18. Wax kastoo lugu hadlo waxaa la jooga Raqiib iyo Catiid (oo qori).

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

19. Waxaa u yimid sakaraadkii geerida si dhab ah wanataas geeridaad ka cararaysay.

وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ

مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿١٩﴾

20. Suurkii (Qiyaamana) waa la afuufi waana Maalin laysu yaboohay (oo sugan).

وَيُنْفَعُ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمَ الْوَعِيدِ ﴿٢٠﴾

21. Naf walba way iman iyadoo malag hoggaamin midna ku marag furi.

وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾

22. Waxaana loo odhan waad halmaansanaydeen ariintan (Qiyaamada) waxaana kaafaydnay daboolkii araggaaguna Maanta waa xoog badan yahay.

لَقَدْ كُنْتُمْ فِي عَفْوَةٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ

فَبَصُرْتُمُ الْيَوْمَ حَبِيدٌ ﴿٢٢﴾

23. Malaggii la xidhiidhayna wuxuu dhihi waa kan waana darbanyahay, (kii layxilsaaray).

وَقَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَى عَتِيدٍ ﴿٢٣﴾

24. Markaasaa lugu dhihi ku tuura Naarta Jahannamo Gaalnimo badane madax adag dhammaantiis.

الْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٢٤﴾

25. Oo khayrka reebidbadan gar-darraaloowna ah shakiilowna ah.

مَنَاجٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُّرِيدٍ ﴿٢٥﴾

26. Ee Eebe miciisa Ilaah kale yeelay, ku tuura caddibaad daran.

الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَأَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾

Dadka Eebaa abuuray, Malaa'igna wuu u diray wax kastoo la camal-falana way qoraysaa Eebana waa ogyahay, Dadkana waxaa ka dambeeya sakaraadka Geerida, Suurka Qiyaamaha iyo xisaab, saa darteed waa in loo darbadaa siduu Nabigu yihi (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eeba ha yeelee): Seed u raaxaysan isagoo malaggii suurka Afka uu saaray Wajigana uu leexiyay uuna sugi in la idmo, markaasay dheheen Rasuulkii Eebow seen dhahnaa, markaasuu yihi dhaha: Eebaa kaafiyahannaga ah Wakiilna isagaa u wanaagsan. Qaaf (16-26).

27. Saaxiibkiisii (shaydaankiisii) wuxuu dhihi Eeboow anigu ma dhuminnin laakiin isagaaa baadi fog ku sugnaa.

﴿٢٧﴾ قَالَ فِرِينَهُ رَبَّنَا مَا أَطَّغَيْتَهُ
وَلَكِنْ كَانُ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٧﴾

28. Eebe wuxuu dhihi ha ku murmina agtayda waan idiin hormariyay gooddigi.

قَالَ لَا تَخْصِمُوهُ الَّذِي وَقَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ ﴿٢٨﴾

29. Hadalla agtayda laguma baddalo, mana dulmiyo addoomada.

مَا يَذِلُّ الْقَوْلُ لِلَّذِي وَمَا أَنَا بِظَنَمٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٢٩﴾

30. Xusuusta Maalinta u dhahayno Naarta Jahannama Ma buuxsantay, oo markaa ay dhihi wax ma la ii siyaadin.

يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَنَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ ﴿٣٠﴾

31. Jannadiina loo soo dhaweeyo kuwii dhawrsaday iyadoon ka fogayn.

وَأَرْزَقْتِ الْجَنَّةَ الْمُتَّقِينَ غَيْرَ عَبِيدِ ﴿٣١﴾

32. Waxaasina waa wixii loo ya-boohay Ruux kasta oo tawbadkeen badan oo dhawrid badan (ballaanka).

هَذَا مَا نُوْعِدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾

33. Ruuxii Eebaha Raxmaan ah ka yaaba isagoon arkaynin, oo la yimaada Qalbi toobadkeen badan.

مَنْ حَشِيَ الرَّحْمَنَ الْعَلِيمَ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ﴿٣٣﴾

34. Waxaa lugu dhihi ku gala Jannada Nabadgalyo waana Maalintii waaridde.

أَدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾

35. Jannada waxay ka heli waxay doonaan, agtannadana waxaa ah siyaado.

هُمَ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾

36. Imisa Qarniyaan halaagnay Reer Makaad ka hor oo kana xoogbadan iyagoo dhulka ku gagaddoomay, meel Eebe looga cararana ma jirto.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا
فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٦﴾

37. Waxaasina waa waanada ruuxii qalbi leh ama wax dhagaysan isagoo Qalbigiisu joogo.

إِن فِي ذَلِكَ لَذِكْرٌ لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى
الْسَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾

Saaxiibka xun wuu ku luggooyin, wuuna ku dhumin, marka dhib kugu dhacana wuu kaa tagi kaana carari sida shaydaanka, Eebana wax walba waa ogyahay muranna agtiisa ma yaall o, maxaayeeelay horuuba wax walba u caddeeyay cidnana ma dulmiyo, Naarta Jahannamana (Eebe ha naga koriyee) waxay codsan in loo kordhiyo ehelkeeda, Jannadana waxaa loo soo dhaweyn kuwii Eebhood dhabnimo uga yaabay xumaantana ka dhawrsaday, Ruuxii Eebe oqoon ah toobadna keena waxaa lagu abaal marin Janno wax walba uu ka heli. ee waa in lagu waana qaato ummadihii hore iyo waxay ku dambeeyeen, xumaantana laga fogaado illeen Eebe wax ka fakan kara ma jiree. Qaaf (27-37).

38. Dhabahaan annagaa Samaawaad-ka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya ku abuuray lix maalmood, wax daal ahna nama taabanin.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ﴿٣٨﴾

39. Ku samir (Nabiyow) waxay sheegayaan, Eebana u tasbiixso adigoo ku mahadin qorrax soo bax ka hor iyo dhicidda ka hor.

فَأَصْبِرْ عَلٰٓى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
بَلِّغْ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٣٩﴾

40. Habeenkana qaar u tasbiixso iyo sujuudda dabadeed.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَرَ الشُّجُودِ ﴿٤٠﴾

41. Dhagayso Maalinta uu ka dhawaaqi mid dhawaaqa meel dhaw.

وَأَسْمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٤١﴾

42. Waa ay maqli qaylada oo dhab ah, waana Maalinta soo bixidda.

يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمَ الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾

43. Annagaa waxna noolaynna waxna dilla, xaggannagaana loo soo ahaan.

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِيهِمْ وَنُمِيتُهُمْ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾

44. Maalinta Dhulku ka dillaaci iya-goo dagdagi, taasina waa soo kulmin noo fudud.

يَوْمَ تَشْقَى الْأَرْضُ عَنْهُمْ يِرَاعًا ذَلِكِ
حَسْرَةً عَلَيْهِمْ وَسِيرًا ﴿٤٤﴾

45. Annagaa og waxay dhihi, aduguna matihid mid xoogi korkooda, ee ku waani Quraanka Ruuxii Eebe waciidkiisa (goodigiisa) ka yaabi.

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ
فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ أَنْ مِّنْ خِيفٍ وَعِيدٍ ﴿٤٥﴾

Cirka iyo dhulka iyo waxa khalqi ah ee ku dhexnoolba Eebaa abuuray, wax daaliyana ma jiro, waxaase loo baahanyahay ku xidhida Eebe adkaysi iyo cibaadadiisa oo la badiyo haben iyo dharaarba, maxaayeeelay waxaa imaan maalin dadka la kulmin oo qayla daran ka kor dhawaaqi, Qubuurahana ay si dagdag ah uga soo bixi, Nabiguna wuxuu yidhi (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee): Anaa ugu horrayn Ruux dhulku ka dillaaco) waxaa wariyay Muslim.

Eebana wax nooleeya waxna dila, dadkuna isagay u ahaan wax walbana waa u fududiyahay, waase indadka la waaniyo si quruxsanna wax loogu sheego, illeen xoog wax kuma hanuunee, hallawna wax ma taree. Qaaf (38-45).

Suurat Ad-Daariyaat

سُورَةُ الدَّارِيَااتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa Ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariis-ta.

1. Eebe wuxuu ku dhaartay dabaysha (Carrada kicisa).
2. Iyo daruurta xambaarta culayska (Roobka).
3. iyo doonnida sida fudud u socota.
4. Iyo Malaa'igta amarka qaybisa.
5. Ee dadow waxa laydiinku goodin waa run.
6. Abaalmarintuna waa sugantahay.
7. Samada yuu Eebe ku dhaartay ee quruxda iyo waddooyinka leh.
8. Ee dadow waxaad ku sugantihiin hadal is khilaafsan.
9. Iimaankana waxaa laga iilaa ruux dhumay.
10. Waxaana la nacladay Beena-layaasha.
11. Ee ah kuwa xumaantooda (baadinimadooda) ku dhexhilaansan.
12. waxay waydiin goorta abaalmarinta (qiyaamada).
13. Waana maalinta naarta lagu gubi.
14. Laguna dhihi dhadhamiya cad-dibaaddii aad dadajisanayseen.

Sida Aayado badan sheegeen Eebe wuxuu ku dhaartaa wax badan oo khalqigiisa ka mid ah, xaqna wuu u leeyahay, waxayna ku tusin adkaynta waxa la sheegi, sida Qiyaamada' xisaabta iyo abaal-marinta.

Jidka toosanna waxaa ka leexda kuwa xaqa isu diida ee beenaalayaasha ah xumaantana dhex-dabbaasha'Qiyaamada iyo soo bixintana si xun u waydiiya'waxaase lagu abaal-marin naar daran, saas daraadeed waxaa waajib ah in Jidka toosan la qaado ee Jannada aadaya, jidka xunna laga leexo ee Jahannama u baxa. Ad-Daariyaat (1-14).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالَّذِينَ تَدْرُونَ ۝

فَالْحَدِيثَ وَقَرَأَ ۝

فَالْحَدِيثَ يُسْرًا ۝

فَالْمَقْسَدَ أَمْرًا ۝

إِنَّمَا تُوَعَدُونَ لَصَادِقٌ ۝

وَأَنَّ الَّذِينَ لَوْعُوا ۝

وَالسَّمَاءَ ذَاتَ الْحُبُوبِ ۝

إِنَّكَ لَأَنْتَ قَوْلٌ مُخْتَلِفٌ ۝

يُؤْفَكُ عَنْهُ مَنْ أُفِكَ ۝

قِيلَ الْحَرَصُونَ ۝

الَّذِينَ هُمْ فِي عَمْرُسَاهُونَ ۝

يَسْتَأْذِنُونَ أَيَّانَ يَوْمِ الدِّينِ ۝

يَوْمَهُمْ عَلَى النَّارِ يَفْتَنُونَ ۝

دُورًا وَقَدْ قُنُتْ كَرِهًا لَ الَّذِي كُتِمَ بِهِ وَسَعَجَلُونَ ۝

15. Kuwa dhawrsaday waxay ku sugnaan Jannooyin iyo Ilo.

إِنَّ الْمَعِينِ فِي جَنَّتِ وَعِيُونَ ﴿١٥﴾

16. Iyagoo qaadan waxa Eebe siiyay, maxaayeelay waxay ahaayeen horay kuwo wanaag fala.

ءَأَخْذِينَ مَاءً أَنْتَهُمْ رِثْمُهُمْ إِذْهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ ﴿١٦﴾

17. Waxayna ahaayeen kuwo wax yar Habeenkii seexda.

كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾

18. Waagana way dambi dhaaf way-diisanayeen.

وَبِأَلْسِنَاهُمْ يَسْتَفْعِرُونَ ﴿١٨﴾

19. Xoolohoodana xaq bay ku leeyihiin kuwa waydiista iyo kadhibaataysan.

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿١٩﴾

20. Dhulkana waxaa ugu sugan ca-laamooyin kuwa wax yaqiinin.

وَفِي الْأَرْضِ مَائِدَةٌ لِلْمُوقِنِينَ ﴿٢٠﴾

21. Naftiinna miyaydaan arkaynin (waana qaadasho).

وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾

22. Samada yuuna jiraa risiqigiinnu iyo waxa laydiin yaboohi.

وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوَعَّدُونَ ﴿٢٢﴾

23. Ebaha Cirka iyo dhulka yaan ku dhaarannaye waxa quraanku sheegi waa suganyahay sida hadalkiinna oo kale.

قُرْوبِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ ﴿٢٣﴾

Sama fale Eebe wuxuu ku abaal-mariyaa wanaag iyo Janno, waxaana ka mid ah kuwa habeenkii Cibaa-daysta dadkoo hurda siduu Nabigu yidhi (naxariis iyo nabadgalyo Eebe Korkiisa hayeelec) «Dadow wax quudiya, Qaraabadana xidhiidhiya, Salaantana faafiya, habeenkina tukada dadkoo hurda Jannada aad ku gasheen nabadgalyee».

Iyo kuwa aroorta Eebe dambi dhaaf warsada, xoolohoodana xaq ka bixiya, kuna waana qaata dhulka iyo naftoodaba, sida oo kale Cirka siduu Eebe u habeyay. saa daraadeed waa in Eebe laga yaabo wuxuu ballanqaadaya la rumeeyo illeen waa dhab sida hadalkoodde. Ad-Daariyaat (15-23).

24. Ma ku soo gaadhay warkii martidii (Nabi) Ibraahiim ee sharafta lahayd.

هَلْ أَنْتَكَ حَدِيثُ صِيفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٤﴾

25. Markay salaameenna, isna uu salaantii ka celiyey kuna yidhi waxaad tihiin kuwo aan la oqoonnin.

إِذْ خَلَوْا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿٢٥﴾

26. Markaasu aaday ehelkiisii lana yimid Dibi shilis (una gawracay).

فَرَأَى إِلَيْكَ أَهْلِيهِ فَجَاءَ بِعَجَلٍ سَمِينٍ ﴿٢٦﴾

27. Una soo dhaweeyay isagoo ku leh maxaad u cuni waydeen.

فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٢٧﴾

28. Wuxuuna naftiisa ka kasay cabsi xaggooda ah, waxayna ku dheheen ha cabsanin, waxayna ugu bishaareeyeen wiil cilmi yeelan,

فَأَوْحَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَمْنَحَنَّ وَبَشَّرُوهُ
بِعُلْمٍ عَلَيْهِ ﴿٢٨﴾

29. Markaasay soo qaabishay ha-weenaydiisii iyadoo ku qaylyi wajigana garaaci Ma Habar mandhalays ah (yaa wax dhali).

فَأَقْبَلَتْ أَمْرَانَهُ فِي صَرَّةٍ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا
وَقَالَتْ عَجْزٌ عَقِيمٌ ﴿٢٩﴾

30. waxayna ku dheheen xaalku waa saas, Eebahaaga falkasan ee waxwalba og yaa yidhi.

قَالُوا كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ
الْعَلِيمُ ﴿٣٠﴾

31. (Nabi Ibraahim) wuxuu ku yidhi xaalkiinnu see yahay kuwayohow la soo diray.

﴿٣١﴾ قَالَ فَاخْطُبْكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ

32. Waxayna dheheen waxaa lanoo soo diray qoon dambilayaal ah.

قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾

33. Si aan ugu soo dirro korkooda dhagaxyo dhoobo (kulul).

لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَابًا مِنْ طِينٍ ﴿٣٣﴾

34. Oo Eebe agtiisa loogu ca-laameeyay kuwa xadgudbay.

مُسَوِّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ ﴿٣٤﴾

35. Markaasaan ka bixinnay kuwii mu'miniinta ahaa oo ku dhexjiray.

فَأَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾

36. kamana aannaan helin waxaan halguri oo muslin ah ahayn.

فَأَوْحَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٦﴾

37. Waxaana kaga tagnay dhexdeeda calaamad (ay ku waana qaataan) kuwa ka cabsan caddibaad daran.

وَرَكَّابِهَا آيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٣٧﴾

Qisada Nabi Ibraahim iyo martiidiisa waxay kaloo ku soo aroortay suuradda huud iyo ALXUR, marti-soorka iyo is xurmayntuna waa dabecad wanaagsan oo diinta islaamku farayso sida qisadana ka muuqata. waxaa kale oo Aayaduhu caddeeyeen in Eebe awooddiisu baaxad-wayntahay, oo cid duq ah iyo midaan dhali jirinba carruur ka beero, taasina waa naxariista Eebe iyo deeqdiisa, Tan kale waa in Eebe la oqoonsado luguna waana qaato tusaalooyinkiisa si uu inooga nabadgaliyo caddibaad daran. Ad-Daariyaat (24-37).

38. (Nabi) Muusana calaamo lagu waana qaattuu ahaa markaan u dirray Fircoon isagoo wata xujo cad.

وَفِي مُوسَى إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَى فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾

39. Wuuna jeedsaday isagoo la jira colkiisii, wuxuuna ku yidhi waa Saaxir ama waa waalanyahay.

فَتَوَلَّى بِرُكْبِهِ وَقَالَ سِحْرٌ أَوْ مَجْنُونٌ ﴿٣٩﴾

40. Markaasaan qabannay (ciqaab-nay) isaga iyo Askartiisiiba, waxaana ku tuurray Badda isagoo la dagaalay.

فَأَخَذْتَهُ جُودَهُ، فَجَدَّ نَهُمْ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مَلِيمٌ ﴿٤٠﴾

41. Ree Caadna (calaamo lagu waana qaato yaa ku sugan) markaana ku dirray dabayl wax halaagta.

وَفِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ﴿٤١﴾

42. Wax kasta oy martana ka dhigi wax tirtiran.

مَا نَذَرْنَا مِنْ شَيْءٍ أَنْتَ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلْتَهُ كَالرَّمِيمِ ﴿٤٢﴾

43. Ree Thamuudna (Calaamo lagu waana qaato yaa ku sugan) markii lagu yidhi raaxaysta ilaa waqti.

وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَنَّوْا حَتَّىٰ جِبِينَ ﴿٤٣﴾

44. Waxayna iska kibriyeen amarkii Eebe, waxaana qabtay Qaylo daran iyagoo eegi.

فَتَوَاعَنَ أَمْرَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّعِقَةُ
وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٤٤﴾

45. Mana ayna karin kicid.isumana ayna gargaarin.

فَمَا اسْتَطَعُوا مِنْ قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُنْصَرِفِينَ ﴿٤٥﴾

46. (Nabi) Nuux qoomkiisiina waa horreeyeen, waxayna ahaayeen kuwo faasiqiin ah,

وَقَوْمٌ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٦﴾

Aayadahani waxay ka qisoon ummadihii hore ee beeniyay Nabiyadoodii iyo Rasuulladoodii iyo sida Eebe u halligay markay xaqa diideen, waana wax lagu waana qaato lagana fogaado camalkoodii oo kale,. Waxay kaloo Aayaduhu caddayn in la ciqaabi dulmiile oo dhan, sida loo ciqaabay Fircoon iyo wixii la mid ahaa.

Waxaase taas u sii dheer caddibaaddii Aakhiro ee wayneyd. Ad-Daariyaat (38-46).

47. Samada annagaa u dhisnay si xoog ah, waana waasicinnay.

وَالسَّمَاءَ بَيْنَهُمَا بِأَيِّدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴿٤٧﴾

48. Dhulkana waan gogollay cid wax gogoshana annagaa u fiican (Eebe).

وَالْأَرْضَ فَرَشْتَهَا فَنِعْمَ الْمَبْهُدُونَ ﴿٤٨﴾

49. Waxwalbana waxaan ka abuuray laba nooc, si aad ugu waana qaadataan.

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلْقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٤٩﴾

50. Ee Eebe u carara (toobad keena), waxaana idiin ahay dige cade (muuqda).

فَفَرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥٠﴾

51. Hana yeelina Eebe miciisa ilaah kale, waxaan idiin ahay dige cade;

وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ
نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥١﴾

52. Xaalku waa saas, Gaaladii Ree-Makaad ka horreysayna markastoo Rasuul uyimaado waxay dhihi jireen waa Saaxir ama waa waalanyahay.

كَذَلِكَ مَا أَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا قَالُوا
سَاحِرٌ أَوْ مُجْنُونٌ ﴿٥٢﴾

53. Miyay isu dardaarmeen arrintaas, waase qoom xadgudbay.

أَتَوْاصُوا بِهٖ بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَٰغَوْنَ ﴿٥٣﴾

54. Ee Nabiow iskaga jeedso xag-gooda, ma tihid mid la dagaaliye (Eebe agtiisa).

فَقَوْلَ عَنْهُمْ فَمَا أَنْتَ بِمَلُومٍ ﴿٥٤﴾

55. Ee wax waani, waanaduna waxay anfici mu'minintee.

وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ يَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾

Cirka iyo Dhulkuba waxay ku ahaadeen amarka Eebe'isagaana abuurkooda hagaajiyay, wax-walbana Eebe wuxuu ka abuuray lammaane (lab iyo dhaddig) sida uu u abuuray laba kala gaddisan, Bad Barri, macaan khadhaadh Habeen Dharaar Lab iyo Dhaddig iyo wixii la mid ah, wuxuuna u abuuray inuu ku intifaaco Dadku'kuna waana qaato darteed, oo ay Eebe xaggiisa u jeedsadaan, taasoo ah daacadiisa, iyo in isagoo kaliya la caabudo lagana fogaado falkii iyo hadalkii xumaa; ee kuwii hore ee xumaa. Ad-Daariyaat (47-55).

56. Jinni iyo Insi waxaan Cibaadadayda ahayn uma abuurin,

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

57. Kamana doonaayo Risqi, iyo inay i quudiyaaan.

مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعَمُونَ ﴿٥٧﴾

58. Illeen Eebe umbaa ah arsuqe xoogbadane.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾

59. Kuwii dulmiilowga ahaa waxaa u sugnaaday. Qayb (ciqaab ah) oo la mid ah tii saaxiibbaddoodii (ka horreeyey) ee ha dadajisanin.

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا مِثْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ
فَلَا يَسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٩﴾

60. Halaag wuxuu usugnaaday kuwii gaaloobay maalintoodii (Qiyaame) ee loogu yaboohay.

قَوْلِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ
الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٦٠﴾

Aayadahan waxay caddayn in Eebe u abuuray addoomadiisa inay caabudaan kaliya, ee uusan uga baahnayn wanaag iyo quud midna, «Cibaadaduna» waa sida ashahaadada, salaadda, Sakada, Soonka, Xajka, Jahaadka, Ammaanada, Runta, Deeqsinnimada iyo ku dhaqanka siday diintu farayso liibaanna lagu gaadho. Aakharo iyo Adduunba. Eebana wuxuu ku yidhi hadalkiisii quduska ahaa: (Ibnu Aadamow cibaadadayda u kali noqo laabtaada aan ka buuxiyo hodontinnimce'faqrigana aan kaa awdee, Haddaadan sidaa falin laabtaada waxaan ka buuxin shuqul'faqrigana kaa awdimaayo) Waxaa wariyay Imaamu Axmad iyo Tirmidi iyo Ibnu Maajah.

Waana in la ogaado in dulmiilowgu uu mari waddadii kuwii ka horreeyay ee Daalimiinta ahaa, Halaag iyo Balaayana waxay u sugnaan maalinta Qiyaame Gaalo. Ad-Daariyaat (56-60).

Suurat Adh-Dhuur

سُورَةُ الدُّهُرِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa Ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. (Eebe wuxuu ku dhaartay) Dhuruusiina.

2. Iyo Kitaabka la dhigay,

3. Oo ku qoran warqado la fidiyay.

4. Iyo Gurigii cammirraa (Beytul-macmuur).

5. Iyo saanqaafka la koryeelay (cir-ka).

6. Iyo Baddii la kululeeyay.

7. Ee caddibaadda Eebe waa wax dhici (sugan)

8. wax celinna ma jiro.

9. Waxay dhici caddibaaddaas Maalinta Samadu wareegi.

10. Buuruhuna socon.

11. Halaagna waxaa iska leh maalintaas kuwa xaqa beeniyay.

12. Ee ah kuwa tiimbashada xumaanta ku dhex ciyaari.

13. Maalinta Naarta xoog loogu tuurina (waxaa lagu dhihi).

14. Waatan Naartii aad beenin jirteen.

15. Ma sixirbaa, mase waxbaydaan arkeyn.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالطُّورِ ١

وَكُتُبٍ مَّسْطُورٍ ٢

فِي رَقٍّ مَّنْشُورٍ ٣

وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ٤

وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ٥

وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ٦

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ٧

مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ ٨

يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَورًا ٩

وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سِيرًا ١٠

فَوَيْلٌ لِلْمُكَذِّبِينَ ١١

الَّذِينَ هُمْ فِي حُوزٍ يَلْعَبُونَ ١٢

يَوْمَ يُدْعَوْنَ إِلَى نَارٍ جَهَنَّمَ دَعَاً ١٣

هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُتِبَ بِهَا كُذُوبٌ ١٤

أَفَسِحْرٌ هَذَا أَمْ أَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ١٥

16. Gala, ama samra ama ha samrine, waa isugu kiin mid, waxaa uun laydin-ka abaalmarin waxaad camal falayseen.

أَصْلُوهَا فَاصْبِرُوا أَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ
إِنَّمَا تُحْزِنُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

Eebe wuxuu ku dhaaran makhluuqaadkiisa ku tusin qudradiisa, sida Buurta Dhuuri-Siina; Kitaabka la dhawray, Quraanka, Beytul-macmuur, Cirka dhulka, badda iyo wixii la mid ah, intaas, oo dhanna waxaa lagu xoojin in ciqaabta Eebe oo xumaanlowga u darbay sugantahay, wax reebina uusan jirin, Maalinta qiyaamana xaq diidayaasha lagu abaal marin ciqaab daran, maxaayeelay waxayku madax adkaadeen oo dabbaasheen Wabigii xumaanta, Eebana ma dulmiyine iyagaa is dulmiyay. Adh-Dhuur (1-16).

17. Kuwa Eebe ka dhawrsaday waxay gali Jannooyin iyo Nicmo.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٧﴾

18. Iyaga oo ku raaxaysan waxa Eebe siiyay, Eebohoodna wuxuu ka dhawray caddibaadda Jaxiimo.

فَنَكِيهٍ بِمَاءٍ أَنْهَمُ رَبِّهِمْ
وَوَقَّهْمُ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾

19. (Waxaana lagu dhihi) cuna oo cabba idinkoo shifaysan camalkiinnii dartiis.

كُلُوا وَأَشْرَبُوا وَهَنَيْتُ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

20. Idinkoo ku dangiiga Sariiro la sa-fay, waxaanna (Eebe) u guurin Haween Janno(Xuuralcayn).

مُتَّكِنِينَ عَلَى سُرُرٍ مَّصْفُوفَةٍ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢٠﴾

21. Kuwa xaqa rumeeyay ee caruurtooduna Iimaanka ku raacday waxaannu haleeshiin carruurtooda (Darajada iyo naxariista), camalkoodana waxba kama nusqaaminayno, Ruuxwalbana wuxuu kasbaday yuu u rahmaanaan «u xidhnaani».

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ
كُلُّ أَمْرٍ بِمَا كَسَبَ رَبِّهِمْ ﴿٢١﴾

22. waxaannu u badinnay faakiho iyo Hilib oo ah waxay jecelyihiin.

وَأَمَدَدْنَاهُمْ بِفِكَهٍ وَلَحْمٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٢﴾

23. Waxayna isku siin Jannada dhexdeeda (iyagoo sheekeysan) Weel (Macaan) kabuuxo, oon hadal xun iyo dambi midna lahayn.

يَنْزِعُونَ فِيهَا كَأْسًا لَا لَعْنٌ فِيهَا وَلَا يَأْتِيهِمْ
بَشَرٌ مِّمَّنْ لَعَنَ اللَّهُ ۚ فَيَلْقَاؤُهَا حَمِيمًا ﴿٢٣﴾

24. Waxaana u adeegi wiilal aad moodo Jawhar la dhawray.

وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ زُمُرَانٌ مِّنْ لَّهْمٍ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكُونٌ ﴿٢٤﴾

Kuwa Eebba caabuda xumaantana ka dhawrsada wuxuu Eebbe ku abaal-marin Janno iyo wanaag, iyaga iyo carruurtoodii xaqa rumeeyayba siduu ka wariyay Dhabaraani Ibna-Cabbaas (wuxuu yidhi waxaan u malayn nabigu «naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebbe ha yeelee» inuu yidhi (Marka Ruuxu Jannada galo yuu warsadaa labadiisii waalid iyo haweenaydiisii iyo carruurtiisii markaasaa la dhihi ma ayaa gaadhin darajadaada, markaasuu dhihi' Eebow waxaan u camalfalay naftayda iyo tooda, markaasaa la fari in la haleeshiyo).

Camal cid fashayna lagama nusqaamiyo, waxay chlu jannuhu doonaanna waxay ka heli dhexdeeda, muran, hadal xun iyo dambina ma yaallo Jannada dhexdeeda, Ee waa uun wanaag nicmo iyo raaxo. Adh-Dhuur (17-24).

25. Qaarkood (ehlu-Jannaha) yaa qaarka kale qaabila iyagoo wax is way-diin.

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَسَاءَ لُونٌ ﴿٢٥﴾

26. Waxayna isu dheheen waxaan ahayn horay Adduunkii kuwo ehelkoodii dhexdiisa ku cabsada.

قَالُوا إِنَّا كُنَّا فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴿٢٦﴾

27. Eebaase nagu mannaystay (dambi dhaaf), wuxuuna naga dhawray caddibaadda Samuumka (Jahannama).

فَمَنْ أَلَّهَ عَلَيْنَا وَوَقَفْنَا عَذَابَ السَّمُورِ ﴿٢٧﴾

28. Waxaan ahayn horay kuwo barya Eebe, Ilaahayna waa Baarri naxariista.

إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾

29. Ee waani (Nabiyow dadka), nicmada darteed ma tihid wax sheege iyo waalane midnee.

فَدَكَّرْنَا أَنْتَ نِنْعِمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا جُنُونٍ ﴿٢٩﴾

30. Mise waxay dhihi waa gabayaa ee aan la sugno Geerida.

أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَتَرَبِّصُ بِهِ رَبُّنَا رَبِّ الْمُنُونِ ﴿٣٠﴾

31. Waxaad dhahdaa suga anna waan idin la sugiye.

قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُرْتَبِصِينَ ﴿٣١﴾

32. Mise caqligooda (xun) yaa saas faray, ma aha ee waa Qoom xadgudbay.

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَمُهُمْ بِهَذَا أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاعُونَ ﴿٣٢﴾

33. Mise waxaydhihi isagaa abuurtay (Quraanka) waxba ma ayan rumeynin.

أَمْ يَقُولُونَ نَفَقَةٌ، بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

34. Ha la yimaadeen hadal la mid ah hadday Run sheegi.

فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ إِنْ كَانُوا أَصْدِقَ قَوْمٍ ﴿٣٤﴾

Ehlu-Jannaha Eebaa u nicmeeyay, waxayna ku kulmi Jannada dhexdeeda iyagoo is warsan dhibaataadii adduunka iyo say Eebe uga cabsanjireen iyo siduu ugu naxariistay wanaagna ugu mannaystay, maxaayecalay Ilaahay waa samafale, tan kale Nabigu (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) waa Raxmad Eebe soo diray, Jirro, waalli, iyo wax xumaan ahna ma qabo, Quraankuna waa kalaamkii Eebe, Haddii kale ha keeneen gaaladu iyo beenaalayaashu wax Hadalkii la mid ah ama ku soo dhaw, lagama yaabo taasna waligeed. Adh-Dhuur (25-34).

35. Mise waxaa la abuuray abuure la'aan, mise iyagaa abuuray (naftooda).

أَمْ خَلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾

36. Mise iyagaa Samaawaadka iyo Dhulka abuuray, saas ma aha ee wax ma ayan yaqiininin.

أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٦﴾

37. Mise agtooodaa khayraadka Eebe yaallaa, Mise iyagaa xisaabin dadka.

أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيِّطُونَ ﴿٣٧﴾

38. Mise waxay leeyihiin Sallaan ay wax ku Dhageeystaan, ha la yimaado kooda wax dhaagaystay xujo cad.

أَمْ لَهُمْ سُلُوْبٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلَيَأْتِ مُسْتَعِمَّهُمْ

بِسُلْطَنِ ثَمِيْنٍ ﴿٣٨﴾

39. Mise Eebaa Gabdho u sugnaaday idinkana wiilal.

أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمْ الْبَنُوْنَ ﴿٣٩﴾

40. Mise waxaad warsan Nabiyyow ujuuro, oo markaas ku cuslaatay.

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَّعْرُوفٍ مُّتَقَلِّوْنَ ﴿٤٠﴾

41. Mise waxa maqanbaa agtooda ah oo ay qoraan.

أَمْ عِنْدَهُرُ الْغَيْبِ فَهُمْ يَكْتُبُوْنَ ﴿٤١﴾

42. Mise Dhagar Bay Rabaan, kuwa gaaloobay iyagaa dhakran.

أَمْ يَرِيدُوْنَ كَيْدًا فَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا هُمُ الْمَكِيْدُوْنَ ﴿٤٢﴾

43. Mise Ilaah Eebe ka soo hadhay leeyihiin, Eebaa ka fog waxay la wadaa-jiyeen «Ilaah-nimada».

أَمْ لَهُمْ إِلٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحٰنَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿٤٣﴾

Aayadahan waxay waran dilaa ah ku yihiin dhuunta gaalada, mulxidiinta ah iyo diinlaawayaasha diidi oo inkiri Ilaaheenna wayn ee sharafta leh ee abuuray Caalamka iyo wax kasta, kuwaas doqommada ah ee isla waynida ku darsaday waxay inkiri Ilaaheen iyo abuurkiisa, Aayaduhuna waxay la hadli ciddii wax yar oo fikir ah ama caqli ah ku jirto, maxaa yeelay khalqiga, dadleh Cir leh ee dhul leh, ee Bad leh, ee Xiddigo leh ee xayawaan leh waxayna ka baxsanayn Saddex xaalo midkood,

1. Inay iska abuurmeen khaaliq abuuray la'aan.

2. Inay iyagu is abureen Naftooda.

3. Iyo in cid kale abuurtay oo ahaysiisay, tan hore iyo tan labaadba waa wax kama jiraan, Cid is abuurtayna ma jirto, mid iska abuurantayna ma jirto, wixii wax garad ahna ama caqli lehna saasuu rumaysanyahay, waxaa soo hadhay, tan sadexaad oo ah in cid wax abuurtay jirto oo makhluuqaadka ka duwan'waana arrin dhab ah waana Ilaaheenna Caalamka ahaysiisay xaggiisana u ahaan'awoodna ku dhammaato, Mu'miniintuna ay rumasanyihiin wanaagna ku abaalmarin.

Bukhaari iyo Muslim waxay ka wariyeen Jubayr Binu Mudhcim inuu yidhi: Waxaan maqlay nabiga oo makhrib akhriin (Suuradda) Dhuur markuu gaadhay Aayaddan (Mise waxaa la abuuray Abuure la'aan): Qalbigaygu wuxuu u dhawaaday inuu duulo. Adh-Dhuur (35-43).

44. Hadday arkaan goosin ka mid ah Samada oo soo dhacaysa waxay odhan waa Daruuro is dulsaaran (madax adayg dartiis).

وَإِنْ رَوَوْا نَسْفًا مِّنَ السَّمَآءِ سَاقِطًا يَقُولُوا

سَحَابٌ مَّرْكُومٌ ﴿٤٤﴾

45. Ee iskaga tag Nabiyyow intay kala kulmaan maalinta dhexdeeda lagu halaagi doono.

فَدَرَّهُمْ حَتَّى يَلْقَوْا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾

46. Maalinta ayan dhagartoodu wax u taraynin wax u gargaarana uusan jirin.

يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٦﴾

47. Kuwa xad gudbay waxaa u sugnaaday caddibaad ka sokaysa (Qiyaa-mada), laakiin badankoodu ma oga.

وَإِنَّ لِلَّذِيْنَ ظَلَمُوْا عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَلٰكِنْ

أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٤٧﴾

48. Ee ku samir xukunka Eebahaa (Nabiyow) annagaa ku ilaalinaynee, kuna; tasbiixso oo ku mahadi Eebahaa markaad kici.

وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ

بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ قُومُوا ﴿٤٨﴾

49. Habeenka qaarkiisna tuko, iyo marka xiddiguhu jeedsadaan.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَرَ النُّجُومِ ﴿٤٩﴾

Madaxadaygu gaalo wax u tarimahayo marka ciqaabta Eebe timaaddo, khiyaamo, dhagar iyo xumaanaa Eebe wax kama dhibto, ee waxay wax yeeli cidda la timid uun, Adduunkana Eebe waa karaa inuu ku ciqaabo xumaanlowga (sida dhacda in badan). Aakhirana waa u dheertahay ciqaabteedii, waxaase Eebe Nabiga (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) faray ummaddiisuna waa la mide inuusan u walbahaarin xumaanlowga ee uu xaqa tusaa 'kuna samraa' kaddibna wax kama dhibayso ciddii dhunta, maaxayeeley Eebaa awoodda leh, waana in tasbiixda Eebe' mahaddiisa, Salaadda iyo ka yaabiddiisana la badiyo si kastoo la yahayba. Adh-Dhuur (44-49).

Suurat An-Najm

سُورَةُ النَّجْمِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis Guud iyo mid gaaraba Naxariista:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Wuxuu ku dhaartay (Eebe) Xiddiggu markuu hoobto.

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ﴿١﴾

2. Ee saaxiibkiin (Nabigu) ma dhuumin, xaqana kama leexan.

مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ﴿٢﴾

3. Kumana hadlo hawadiisa.

وَمَا يَبْطِئُ عَنِ الْمَوَىٰ ﴿٣﴾

4. quraankuna waxaan waxyi Eebe ahayn ma aha.

إِنَّهُ هُوَ الْوَعَىٰ يُوْحَىٰ ﴿٤﴾

5. Waxaana wax baray (oo xagga Eebe ka soo gaadh siiyay) ku xoog wayn, (Malaku Jibriil).

عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ﴿٥﴾

6. Ee caafimaad iyo quwaba leh, abuuriddiisuna egtahay.

دُومِرَقَاسَتَوَىٰ ﴿٦﴾

7. Wuxuu joogay jihadii sare (Jibriil).

وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ﴿٧﴾

8. Kaddibna u soo dhawaaday kuna soo hoobtay (Nabiga).

ثُمَّ دَنَا فَدَنَّا دَكَ ﴿٨﴾

9. Intuu uga jirsado Qaanso (xad-higgeed) ama ka dhaw.

كَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ﴿٩﴾

10. Wuxuuna Eebe u waxyooday Ad-
doonkiisa (Nabiga) wuxuu u wax-
yooday.

فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ ﴿١٠﴾

Eebe wuxuu ku dhaartaa wuxuu doono oo khalqigiisa ka mid ah, Addoomadiisuna kuma dhaartaan waxaan isaga ahayn, siduu sheegay Sheekh Shacbi. Eebana wuxuu halkan ku dhaartay Xiddiggu markuu hooban, in Nabigu toosanyahay, xaqna ku hadlo wuxuu sheegina uu yahay wax Eebe ku soo dajiyay uguna soo dhiibay malaku Jibriil, Nabiguna (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) had iyo jeer marka waxyi soo daga wuxuu la kulmi jiray Malaku Jibriil, taasina waxay tummaato ku tahay gaalada iyo xaq diidayaasha diidi xaqnimada Quraanka.

Nabiguna (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu yidhi: « Anugu kuma hadlo waxaan xaq ahayn. » Waxaa wariyay Imaam Axmad binu xambal. An-Najm (1-10).

11. Qalbiguna Ma beeniyo wuxuu ar-
kay (Nabigu).

مَا كَذَّبَ الْقَوْمَ إِذْ مَا رَأَىٰ ﴿١١﴾

12. Ee ma idinkaa ka murmi « kana
doodi» wuxuu arkay.

أَفْتَمْرُؤُهُ وَعَلَىٰ مَا رَأَىٰ ﴿١٢﴾

13. Dhabnimuu Nabigu u arkay Jibril
mar kale.

وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ ﴿١٣﴾

14. Sidratul-Muntaha agteeda.

عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ ﴿١٤﴾

15. Agteedana waxaa ah Janna-
tul-ma'waa.

عِنْدَ هَاجَةِ الْمَأْوَىٰ ﴿١٥﴾

16. (Wuxuu arkay) waqtiguu da-
boolayay Sidrada wax daboola.

إِذْ يَغْشَىٰ السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ ﴿١٦﴾

17. Aragguna kama iilan wuxuu arkay
(Nabigu) mana xadgudbin.

مَارَءَ الْأَبْصَرِ وَمَا طَغَىٰ ﴿١٧﴾

18. Dhabnimo yuuna u arkay (Nabi-
gu) Aayado Eebe oo waawayn.

لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ ﴿١٨﴾

19. Ka warrama (Sanamyada) Laata
iyo Cuza.

أَفْرَءَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ ﴿١٩﴾

20. Iya Manaatadii saddexaad ee kale.

وَمَنْوَةَ الثَّالِثَةِ الْاُخْرَىٰ ﴿٢٠﴾

21. Idinku ma waxaad leedihiin Lab
Eebana Dhaddigga.

أَلَكُمُ الذِّكْرُ وَلَهُ الْأُنثَىٰ ﴿٢١﴾

22. Taasi waa qayb dulan ah.

تِلْكَ إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ بِنَجْمِ اللَّاتِ إِذْ أَقْسَمْتُمْ لَوْلَا تُنْفِكُنَّ أَنَّكُمْ إِذَا مَدَّ إِلَيْكُمْ يَدَايَ سُلْطٰنٌ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الْاَطْنَ وَ مَا تَهْوَى

23. Sanammaduna magacyo aad ma-
gacowdeen idinka iyo Aabayawgiin
mooyeen wax kale ma aha, wax xuja
ahna Eebe uma soo dajinin, waxaan

إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمِيَتْهُمَا أَنْتُمْ وَإِبْرٰهِيْمَ وَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْاَطْنَ إِلَّا الْاَطْنَ وَ مَا تَهْوَى

mala ahaynna ma raacayaan iyo waxa naftoodu doonto, xagga Eebana waxaa uga yimid hanuun.

الْأَنْفُسُ ط وَقَدَحَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمْ هُتْدَى ﴿٢٣﴾

Nabigu (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu arkay Malaku-Jibriil oo soo gaadhsii-nayay waxyiga Eebe marar badan, sidaan (horayba u soo sheegnay) shakina kuma jiro siduu Nabigu Jibriil u arkay, sida oo kale wuxuu arkay Nabigu Aayadi waawayn oo Eebe, maxayse Sanamyo ama wax ha garteen ama yay wax garannine la caabudo ama la raaco tari, waa uun halaag iyo luggooyo, illeen Xagga Ilaaheenbaa inooga yimid Nuur iyo hanuun ay waajib tahay in la raaco. An-Najm (11-23).

24. Mise dadka waxaa u sugnaaday waxay yididiishaan.

أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَنَّى ﴿٢٤﴾

25. Aakhiro iyo Adduunba Eebaa iska leh.

فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَى ﴿٢٥﴾

26. Badanaa Malag Samada ku sugan oon shafeecadiisu waxba anfacyaynin in Eebe idmo mooyee, Ciddu la doono oo ka raalli noqdo.

وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُغْنِي عَنْهُمْ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يُبَدَّلَ أَمْرٌ بِاللَّهِ لَمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى ﴿٢٦﴾

27. Kuwa aan rumaynin Aakhiro waxay Malaai'gta ku magacaabi magac dhaddig.

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيَسْمَعُونَ أَلْسِنَتَكُمْ سَمِيعَةَ الْآلِثْنِ ﴿٢٧﴾

28. Wax cilmi ahna uma laha, ee waxay raaci mala uun, malana xaqa wax kama taro.

وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ العَمَلِ شَيْئًا ﴿٢٨﴾

29. Ee iskaga jeedso (nabiyow) Ruux ka tagay xuskayga (Quraanka) oon doonin waxaan nolosha Adduunka ahayn.

فَاعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّى عَنْ دِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٢٩﴾

30. Kaasina waa garaadkooda aqooneed intuu gaadhay, Eebana waa ogyahay cidda ka dhuntay jidkiisa, waana ogyahay cidda hanuunsan.

ذَٰلِكَ مِثْلَهُمْ مِنَ الْعَالَمِينَ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ ۖ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ أَهْتَدَى ﴿٣٠﴾

Ruuxna siduu doona uun xaalku ma noqdo, ee waa sida amarka Eebe ku fulo, maxaayeeley Aakharo iyo Adduunba Eebaa iska leh, xataa Malaa'igtu waxaan Eebe fasixin ma samayn karto cidna uma shafeeci karto idanka Eeba mooyee.

Eebana siduu meelo badan oo Quraanka ah ku sheegay uma baahna ehel iyo carruur midna, maxaayeeley khalqiga dhammaantiisba isagaa iska leh, markaas maxay gaaladu u sheegi in malaa'igtu gabdho Eebe yihiin, wax ma oga ee waxay ku socdaan male, muxuuse tari male.

Nabiguna (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu ku yidhi hadalkiisii saxiixa ahaa (Iska jira malaha, maluhu waa ka u Been-san hadale).

Eebana wuxuu Nabiga faray inuusan ku daba luggu'in kuwa xaqa ka jeedsaday ee cilmigoodii ku koobtay Adduunyo ladaba ordaa uun., waxaa la Wariyay Caa'isha Hooyadii Mu'miinta ahayd, «Eebe ha ka raalli noqdee» inay tidhi: Rasuulkii Eebe wuxuu yidhi (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee): Adduunku waa guriga Ruuxaan guri lahayn, iyo Xoolaha Ruuxaan Xoola lahayn, waxaana wax u kulmista Ruuxaan Caqli lahayn. waxaa sheegay Imaam Axmad iyo labadii sheekh. (Bukhaari iyo Muslim). An-Najm (24-30).

31. Samaawaadka iyo Dhulka waxa ku sugan Eebaa iska leh, si uu uga abaal mariyo kuwa xumaanta falay camalkoodii, ugana abaal mariyo kuwii wanaagga falay wanaag.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِيْنَ اَسْتَوٰٓا۟ يٰمَاعْمِلُوْا وَيَجْزِيَ الَّذِيْنَ اَحْسَنُوْا بِالْحَسَنٰٓى ﴿٣١﴾

32. Waana kuwa ka fogaada dambiga waawayn iyo xumaanta, wax yaryar mooyeen, Eebana waa waasac dambidhaafkiisu, wuuna idin ogyahay markuu idinka abuuray Dhulka iyo markaad ku asturantihiiin uurka hooyadiin, ee Naftiinna ha ammaanina Eebaa og cidda dhawrsashada badane.

الَّذِيْنَ يَجْتَبِئُوْنَ كَثِيْرًاۙ اِلَّا نُرْمِ الْفَوْجِشَۙ اِلَّا اللّٰمَمُۙ اِنَّ رَبَّكَ وَّسِعُ الْمَغْفِرَةِۙ هُوَ اَعْلَمُ بِكُمْۙ اِذَاۙ اَنْشَأْتُمْ مِّنَ الْاَرْضِۙ وَاِذَاۙ اَنْتُمْ اَجْتَهْتُمْ فِيۙ بُطُوْنِ اُمَّهَاتِكُمْۙ فَلَاۙ تُزَكُّوْۙا۟ اَنْفُسَكُمْۙ هُوَ اَعْلَمُۙ بِمِنۙ اَتَقٰٓى ﴿٣٢﴾

33. Ka warrama midka xaqa ka jeed-saday.

اَفَرءَيْتَ الَّذِي تُوَلّٰى ﴿٣٣﴾

34. Oo wax yar bixiyay inta kalana reebtay.

وَاَعْطٰٓى قَلِيْلًاۙ وَاَكْثٰٓى ﴿٣٤﴾

35. Ma agtiisaa cilmiga maqan yaallaa oo wuu arkaa.

اِعِنْدَهُۥ عِلْمٌ الْغَيْبِۙ فَهُوَۙ يَّرٰٓى ﴿٣٥﴾

Mar hadduu Eebe cirka, Dhulka, iyo makhluuqaadka dhammaantiisba leeyahay, uuna cidwalba ka abaal marin falkeeda uuna addoomihiisa ka saamixi gafafka yaryar, oo naxariistiisu waasac tahay, waxwalbana ogyahay marka Ruuxa la abuurto iyo goorkastaba, soo ma wanaagsana in wanaagga lagu dadaalo, xumaanta, islawaynida, iyo naftii ammaankana laga fogaado.

Maxammad binu camar ibnu-Cadhaa'a wuxuu yidhi, (waxaan ku magacaabay gabadh tay ah: Barrata, markaasay igu tidhi Saynab binti Abii Salamata: Rasuulkii Eebe wuxuu reebay magacan, adna waxaad ku magacawday Barrata, markaasuu Rasuulkii Eebe (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) yidhi: (Naftiinna ha ammaanina Ilaahay waa ogyahay Cidda baarriga ah oo idin ka mid ah) markaasay dheheen maxaan ku magacawnaa? wuxuuna yidhi: ku magacaaba Saynab. waxaa wariyay Muslim. wuxuuna Nabigu reebay inaan dadka ammaanta lagu badinnin, ee khayrka iyo wanaagga uun ha la badsado iyagaa ammaan ugu filane. An-Najm (31-35).

36. Miyaan looga warramin (dadka) wixii ku yiillay Kitaabkii (Nabi Muuse).

اَمْ لَمْ يَنْتَهِۙ اِيْمًاۙ فِيۙ صُحُفِۙ مُوسٰٓى ﴿٣٦﴾

37. Iyo kii (Nabi Ibraahimkii) ee oofi-yay (wixii lafaray).

وَاِبْرٰٓهِيْمَ الَّذِي وَفّٰٓى ﴿٣٧﴾

38. Inaan nafna dambi naf kale qaadaynin.

اَلَاۙ نُرِزُّۙ وَاِزْدٰٓءُۙ وُزْرًاۙ اٰخَرٰٓى ﴿٣٨﴾

39. Ruuxna wuxuusan camalfalin heleeynin.

وَاَنْ لِّسَۙ لِلْاِنْسٰٓنِۙ اِلَّاۙ مَا سَعٰٓى ﴿٣٩﴾

40. Camalkiisana la arki doono.

وَاَنْ سَعٰٓىۙهُۥ سَوْفَۙ يَّرٰٓى ﴿٤٠﴾

41. Ka dibna looga abaalmarin doono si buuxda.

ثُمَّ يُمَيِّزُهُ الْجَزَاءُ الْأَوَّلَى ﴿٤١﴾

42. Eebaa xaggiisana loo ahaan.

وَأَنْ إِلَى رَبِّكَ الْمُنْتَهَى ﴿٤٢﴾

43. Eebe waakan wax ka qosliya kana oohiya.

وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى ﴿٤٣﴾

44. Isagaana wax dila waxna nooleeya.

وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتٌ وَأَحْيَا ﴿٤٤﴾

45. Isagaana abuuray labada nooc ee ah lab iyo dhaddigba.

وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ﴿٤٥﴾

46. Kana ahaysiiyay dhibic soo baxday.

مِنْ تَطْمَعَةٍ إِذَا تَمَنَّى ﴿٤٦﴾

47. Isagaana ahaysiin soo celinta kale.

وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّشَأَ الْأُخْرَى ﴿٤٧﴾

48. Eebe isagaa wax Hodmiya isagaana wax faqiiriya.

وَأَنَّهُ هُوَ أَعْفَى وَآفَى ﴿٤٨﴾

49. Waana Eebaha xiddigba Shicra.

وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ السَّعْرَى ﴿٤٩﴾

Aayadahani waxay caddayn sida Aayado badan oo kalaba in Naf walba laga abaal-marin waxay camal fasho, Nafna naf kale dambigeed ayna qaadaynin, Ruux walbana uu arki camalkiisa, xaalkuna wuxuu ku dhammaan Eebe xaggiisa,

Camar binu maymuun waxaa laga wariyay inuu yidhi: waxaa na dhexistaagay Macaad binu Jabal wuxuuna yidhi: Ree Awdoow waxaan ahay farriintii Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) idiin soo diray, waadna ogtihiin in Eebe loo ahaan, ama Janno ama Naar. waxaa wariyay Ibnu Abii Xaatim.

Eebana waa ka qosliyaha, ka oohiyaha, dilaha, nooleeyaha, abuuraha, soo celiyaha, Hodmiyaha, faqiiriya, iyo Eeba-ha Makhluuqaadka dhammaantood, ee waa in Ruux walba uu u darbadaa inuu la kulmi camalkiisa, macaan iyo khadhaadhb. An-Najm (36-49).

50. Eebe isagaa halaagay Caadkii horre.

وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَى ﴿٥٠﴾

51. Iyo Thamudba waxna kama reebin.

وَتَمُودًا إِفَّا أَبَى ﴿٥١﴾

52. (Nabi Nuux) Qoomkiisiina horuu (uhalaagay), waxayna ahaayeen kuwa dulmi badan oo xadgudub badan.

وَقَوْمٌ نُوحٍ مِنْ قَبْلِ إِيَّاهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطَى ﴿٥٢﴾

53. Qoomkii (Nabi Luudhna) wuu riiday (Eebe).

وَالْمُرْثِقَةَ آهَوَى ﴿٥٣﴾

54. Wuxuuna ku daboolay wuxuu ku daboolay (oo caddibaad ah).

فَقَسَّهَا مَا عَشَى ﴿٥٤﴾

55. Teebaadse nicmooyinka Eebe shakinaysaan (kana doodaysaan) dadow.

فِي أَيِّ أَلَاءِ رَبِّكَ نَسْمَايَ ﴿٥٥﴾

56. Kan (Nabiga iyo Quraankuba) waa dige ka mid ah u digayaashii hore.

هَذَا نَذِيرٌ مِنَ النَّذْرِ الْأُولَى ﴿٥٦﴾

57. Wayna dhawaatay Saacaddi Qiyaame.

أَزِفَتْ الْأَرْفَافَةَ ﴿٥٧﴾

58. Wax Eebe ka soo hadhay oo ogna ma jiro (markay dhici).

لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾

59. Ma quraankanaad la yaabantihin.

أَفَمِنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾

60. Ood qoslaysaan (idinkoo beenin) oydaanna ooeynin (cabsi darteed).

وَتَضَحَّكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾

61. Idinkoo waliba hilmaansan (islana wayn).

وَأَنْتُمْ سَمِيدُونَ ﴿٦١﴾

62. Ee dadow Eebe u sujuuda caabudana.

فَأَسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا ﴿٦٢﴾

Eebe awooddiisa yaa wax walba ku jiraa, hadduu doonana wuu halaagaa Cidduu doono sida kuwaas Quraanku in badan ka warramay oo kale, maxaayeelay way kibreen'Nicmada Eebana way beeniyeen iyo xaqaba, saas daraadeed waa in Eebe laga yaabo, Qiyaamadana loo darbado, Quraankana la rumeeyo, kibir, isla wayni iyo qosol xaq ku beeninna la iska jiro, Sujuudda Eebe iyo cibaadadiisana la badiyaa, iyo xumaantaada oo laga ooyaa. Ibnii Cabbaas wuxuu yidhi: waxaa Sujuuday Nabiga (naxariis iyo nabad galyo Eebe korkiisa ha yeelee) (markuu akhriyay) «An-Najm» waxaana la sujuuday Muslimiintii, Mushrikiintii, Jinni iyo insiba. waxaa wariyay Bukhaari. An-Najm (50-62).

Suurat Al-Qamar سُورَةُ الْقَمَرِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa Ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxaa dhawaatay Saacaddii (Qiyaame), dayixiina wuu dillaacay.

أَقْرَبَتْ السَّاعَةَ وَانْتَقَى الْقَمَرَ ﴿١﴾

2. Hadday Gaaladu arkaan Aayad way ka jeedsadaan waxayna dhahaan waa Sixir daran.

وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ ﴿٢﴾

3. Way beeniyeen (Nabiga iyo xaqa) waxayna raaceen Hawadooda, amar kastana wuxuu leeyahay meel uu ku sugnaado.

وَكَذَّبُوا وَأَتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ
وَكَفَّلْ أَمْرٍ مُسْتَقَرًّا ٥

4. Waxaana ugu yimid dhab ahaan warar ku dheehan waano.

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْأَنْبَاءِ مَا فِيهِ مُرْدَجَرٌ ٦

5. Waana Xigmad xeel dheer, maxaysa tari udigidi.

حِكْمَةً بَلَّغَةً فَمَا تَعْنِي الْأُنْدُرُ ٥

6. Ee iskaga jeedso (sugna) Maalinta mid dhawaaqaa uu ugu yeedhi wax daran.

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَى شَيْءٍ
نُكْرٍ ٦

7. Aragooduna wuu dullaysnaan, waxayna ka soo bixi Qubuurahooda iya-good moodid Ayax faafay.

خُشَعًا أَبْصَرُوهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ
جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ ٧

8. Iyagoo u dagdagi dhawaaqaha xaggiisa, waxayna dhihi Gaaladu kani waa Maalin daran.

مُهَيَّبِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكٰفِرُونَ هَذَا يَوْمٌ عَسِيرٌ ٨

Calaamooyinka Qiyaamada waxaa ka mid ah soo bixintii (Nabiga) (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee).

Gaaladuna wax kastoo ku tusin xaqnimada (Nabiga) «oy arkaanba way beeninayeen, iyagoo sixir iyo xumaanba ku sheegi, wax walbase meel uu ku dhammaadu leeyahay, waase in la waana qato lana raaco xigmada Quraanku sheegi inta ka horraysa Qiyaamada iyo abaal-marinta loona darbado Maalintaas wayn.

Waxaa laga wariyay Khaalid binu Cumayr inuu yidhi: waxaa khudbad noo akhriyay Rasuulkii Eebe Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee» Eebuuna ku mahadiyay kor ahaaye'wuuna ammaanay waxuuna yidhi (intaa ka dib Adduunyadii waxay ogaysiisay goyn'wayna jeedsatay, kamana hadhin wax yar oo la mid ah weel wax ku hadhay oo Ruuxu qaadanayo, waadna ka guuraysaan xaggeeda una guuraysaan Daar aan tagaynin, ee ka guura idinkoo wata camalkiinna khayrka badan, waxaa naloo sheegay in dhagax lagu tuuray salka Jahannamo uuna sii socon Toddobaatan Sano isagoon salka gaadhin, Wallahi in la buuxin'Ma la yaabteen? Wallaahi waxaa naloo sheegay in Jannada labadeeda Albaab loo socdo Afartan Sano, waxaana iman Maalin ay cidhiidhi la buuxdo. Waxaa wariyay Imaam Axmad Binu Xambal. Al-Qamar (1-8).

9. Waxaa beeniyay (xaqa) iyaga hortood (Nabi) Nuux Qoomkiisii, waxay beeniyeen Addonkanagii, waxayna dheheen wuu waalanyahay.waana la guulguulay, «oo la canaantay».

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا
وَقَالُوا اجْعَلْ لَنَا دَجْرًا ٩

10. Eebuuna tuugay inuu tabar-yaryahay oo u gargaaro.

فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرَ ١٠

11. Markaasaan ku furay Albaabbada Samada (Cirka) Biyo badanna ka keenay.

فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَرٍ ١١

12. Dhulkana Eebaa ka dillaaciyay ilo, wayna kulmeen biyihii amar la qadaray dartiis.

وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَفَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ

قَدْفِدْرٍ ﴿١٢﴾

13. Waxaanna ku xambaaray Nabi Nuux (Doon) Looxyo iyo Musbaarro leh.

وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ أَلْوَاحٍ وَدُسْرٍ ﴿١٣﴾

14. Kuna socota ilaalintanada si loo abaalmaryo cidda Gaalowday.

تَجَرَّى بِأَعْيُنِنَا جَزَاءَ لَمَنِ كَانَ كُفْرًا ﴿١٤﴾

15. Waxaan uga tagtay (yuu Eebe yi-dhi) Calaamad (lagu waantoobo) ee ma jirtaa cid wacdoomi (oo wax xusuusan).

وَلَقَدْ تَرَكْنَاهُ آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ ﴿١٥﴾

16. Seese yahay Caddib Eebe iyo digiddiisu.

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ ﴿١٦﴾

17. Waan fududaynnay Quraanka xusuus darteed ee ma jirtaa cid wacdoomi.

وَلَقَدْ بَشَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ ﴿١٧﴾

Qisada (Nabi) Nuux iyo qoomkiisii wax badanbuu Quraanku sheegay, si loogu waana qaato 'falkoodii xumaana looga leexo, samaantana la falo, Quraanka Eebe fududeeyayna la raaco'laguna dhaqmo wanaaguu u yeedhi. Ibnu-Cabbaas wuxuu yidhi: Haddaan Eebe u sahlin Quraanka Carrabka Aadamiga Ruux khalqiga ka mid ah ma kareen inuu ku hadlo kalaamka Eebe. Al-Qamar (9-17).

18. Caadna way beenisay (xaqii), seese noqotay caddibaaddii Eebe iyo u digiddiisii.

كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ ﴿١٨﴾

19. Waxaan ku dirray korkooda dabayl qabaw daran Maalin baasaysan dhexdeed oo Joogta ah.

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمٍ مُّسْتَعْرِبٍ ﴿١٩﴾

20. Oo dadka siibaysa sida Timir guntedii la rujiyay.

نَزَعْنَا النَّاسَ عَنْهُمْ أَعْجَارًا تَحُلُّ مُنْفَعِيرٍ ﴿٢٠﴾

21. Seese ahaa caddibaaddii Eebe iyo u digiddiisii.

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ ﴿٢١﴾

22. Waxaan ufududaynnay Quraanka xusuus darteed ee ma jirtaa cid ku wacdoomi.

وَلَقَدْ بَشَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ ﴿٢٢﴾

23. Waxaa beenisay (xaqii) loogu digay Thamuud.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ﴿٢٣﴾

24. Waxayna dheheen ma Ruux dad ah oo naga mid ah yaan raacaynaa, markaas waxaan ku sugannahay baadi iyo dhibaato.

فَقَالُوا أَبَشْرًا مِمَّا وَجَدْنَا نَبْعُهُمْ إِنَّا إِذَا لَفِيَ

صَلَائِلٍ وَسُعُرٍ ﴿٢٤﴾

25. Ma isagoo na dhexjoogaa waxyi lagu soo dajiyay, taas ma aha ee waa beenbadane kibirlow ah.

أَلَيْسَ الذِّكْرُ عَلَيْنَا مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَابٌ أَشْرٌ ﴿٢٥﴾

26. Way ogaan doonaan barri cidda beenbadane kibirlow ah.

سَيَعْلَمُونَ غَدًا مَنْ الْكَذَّابُ الْأَشْرُ ﴿٢٦﴾

27. Hashii Annagaa soo bixinnay Jirrabkooda dartiis, Ee sug kuna samir.

إِنَّا مُرْسَلُونَ بِالنَّافَةِ وَنِنْنَةَ لَهُمْ فَاتَزَيَّجْنَهُمْ وَأَصْطَلِرِ ﴿٢٧﴾

28. Una warran in biyuhu yihiin qayb (iyaga iyo Hasha), cidbana maalin gaara leedahay.

وَيُنَبِّئُهُمْ أَنَّ الْمَاءَ قَسَمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلٌّ شَرِبَ مُخَضَّرٌ ﴿٢٨﴾

29. Waxay u dhawaaqeen saa-xiibkood hashiina wuu dilay.

فَنَادُوا صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطَى فَعَقَرَ ﴿٢٩﴾

30. Seese ahaa caddibaaddii Eebe iyo u digiddiisii.

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرِي ﴿٣٠﴾

31. Dhawaaq kaliyaan ku siidaynay, waxayna la mid noqdeen jabad burburay.

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَيْسَةِ الْحَخِطَرِ ﴿٣١﴾

32. Quraankana waan u fududaynay xusuus darteed ee ma jirtaa cid ku wacdoomi.

وَلَقَدْ بَشِّرْنَا الْفَرَّانَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿٣٢﴾

Qisooyinkan iyana taasoo kale yuu Quraanku meela badan ugu sheegay, Murtiduse waa in wanaag la raaco, xumaanta iyo madax adayggana laga leexdo iyo ma ruux banii Aadam ah yaa na hanuunin, xaqa umbaa wax la raaca ah. Al-Qamar (18-32).

33. Way beeniyeen Qoomkii (Nabi-Luudh) u digiddii.

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالنُّذْرِ ﴿٣٣﴾

34. Waxaana ku dirray korkooda Dabayl Dhagaxyo wadata, waxaanse ka nabadgalinnay (Luudh) ehelkiisii (ru-meeyay) goor Aroor ah.

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا آلَ لُوطٍ

بَجَيْنِهِمْ بِسَحَرٍ ﴿٣٤﴾

35. Nicmad xaggannaga ka timid darteed, saasaana u abaalmarinnaa ciddii mahadisa (Eebe).

نِعْمَةٌ مِنْ عِنْدِنَا كَذَلِكَ تَجْرَى مِنْ شُكْرِ ﴿٣٥﴾

36. Nabi-Luudh wuxuu uga digay qoomkiisii qabashadannada (daran), wayse shakiyeen digiddaas.

وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالنُّذْرِ ﴿٣٦﴾

37. Waxayna dooneen martiisii (inay xumeeyaan) markaasaan indhaha tirray, waxaana lagu yidhi dhadhamiya caddibaadda Eebe iyo digiddiisa.

وَلَقَدْ رَودُوهُ عَنْ صَيْفِيهِ فَطَسَّتا أَعْيُنُهُمْ فُدُوًا
عَدَائِي وَنُدْرِي ﴿٣٧﴾

38. Waxaa ku waabariistay caddibaad sugan.

وَلَقَدْ صَبَّحَهُم بُكْرَةً عَذَابٌ مُسْتَقِرٌّ ﴿٣٨﴾

39. Waxaana lagu yidhi dhadhamiya caddibaadda Eebe iyo digiddiisa.

فَدُوًا عَدَائِي وَنُدْرِي ﴿٣٩﴾

40. Waan fududaynay Quraanka xusus darteed ee ma jirtaa cid wacdoomi.

وَلَقَدْ نَسَرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿٤٠﴾

41. Fircoon iyo ehelkiisii waxaa uyi-mid digid.

وَلَقَدْ جَاءَ إِهْلَاقُ عَوْنِ النَّذْرِ ﴿٤١﴾

42. Wayna beeniyeen Aayaad-kannagii dhammaanteed, markaasaan u qabannay si xoog iyo awood leh.

كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كَذَّبَتْكُمْ فَاخَذْنَاكُمْ أَخَذَ عَزِيزٌ مُقْتَدِرٌ ﴿٤٢﴾

Sidoo kale Qoomkii Nabi-Luudh iyo falkoodii xumaa, iyo Fircoon iyo islawaynankiisii wax badanbay Quraanka ku soo arooreen, mana qarsoona waxay ku dambeeyeen, xumaanlowna saas ha fisho. Al-Qamar (33-42).

43. Ma Gaaladiinnan baa ka khayr badan kuwaas mase dambi la'aanbaa idiin ku sugan Kutubta.

أَكْفَارُكُمْ خَيْرٌ مِنْ أَوْلِيَاكُمْ أَمْ لَكُمْ سِرَاءٌ فِي الزُّبُرِ ﴿٤٣﴾

44. Mase waxay dhihi koox gulaysan yaanahay.

أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُنْتَصِرٌ ﴿٤٤﴾

45. Waa la jabin kooxda, Dabadayna jeedin.

سَيَهْرَمُ الْجَمْعُ وَيَوْلُونَ الذُّبُرَ ﴿٤٥﴾

46. Saacadda (Qiyaame) yaa ballan u ah, Saacadduna iyadaa daran oo kha-dhaadh.

بَلِ السَّاعَةِ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذَى وَأَمْرٌ ﴿٤٦﴾

47. Kuwa dambiilayaasha ah baadi iyo fogaansho yay ku suganyihiin.

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعْرٍ ﴿٤٧﴾

48. (Waxaana lagu dhihi) Maalinta Naarta WajiWaji loogu ridi dhadhamiya taabashada Saqara.

يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا
مَسَّ سَفَرٍ ﴿٤٨﴾

49. Wax kasta waxaan ku abuuray qadar.

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾

50. Amarkannaguna ma aha mid mooyeen sida Ilbidhiqsi.

وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿٥٠﴾

51. Dhab ahaan baan u halaagnay kuwa idin la mid ah, ee wax waantoobi ma jiraa.

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْيَاءَكُمْ فَهَلْ

مِنْ مُذَكِّرٍ ﴿٥١﴾

52. Wax kastoo dadku falo wuxuu ku suganyahay Kutubta.

وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ ﴿٥٢﴾

53. Wax kastoo yar ama wayna waa qoranyahay.

وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌّ ﴿٥٣﴾

54. Kuwa dhawrsadana waxay gali Jannooyin iyo wabiyaal.

إِنَّ النَّفِّينَ فِي جَنَّتٍ وَنَهْرٍ ﴿٥٤﴾

55. Meel la fadhiisto oo xaq ah oo Eebaha awoodda leh agtiisa ah (yaa u sugnaatay).

فِي مَقْعَدٍ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِكٍ مُقَدِّرٍ ﴿٥٥﴾

Gaaladii reer Makaad iyo xaq diidayaashuba kama wanaagsana Gaaladii hore ee la halaagay, Ruux iyaga ka mid ah oo xumaan la'aaan Eebe u ballanqaadayna ma jiro, xoog ku faanna qiimo ma leh, immisa jabtay cid is bidaysay tiro iyo tayaba, xusuuso Maalintii Badar ee Muslimiinta iyo Gaaladu kulmeen iyo Maalmihii ka dambeeyayba, waxayna ku tusin xaqnimada quraanka iyo siduu Eebe ballankiisii u oofiyay, waxaase Gaalo jab Adduun u sii dheer caddibaadda Qiyaame iyo Naarta Saqara.

Eebeheenna wax walbaba qadarbuu ku ahaysiiyay, wax ku culusna ma jiro, wax walbana Kitaab-buu ku yaallaa, kuwa dhawrsadana wuxuu ku abaalmarin Janno iyo sharaf, iyo meel la fadhiisto meeja u fiican. Waxaa laga wariyay Cabdullaahi binu Cumar in Rasuulkii Eebe yidhi (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee)(Ummad la arko waxay leedahay Majuusi, Majuusiga Ummaddaydu waa kuwa dhihi Qadar ma jiro, Hadday bukoodaan ha booqannina, hadday dhintaanna ha u tagina). waxaa wariyay Imaam Axmad Binu xambal.

Hadalkii Nabiga ee saxiixa ahaana waa: (Eebe kaalmayso hana cajisin, haddii wax kugu dhaco dheer waa qadar Eebe wuxuu doonayna wuu falay, Hadhihin haddaan falilahaa sidaas waxay noqonlahayd sidaas, qoomammo waxay furtaa fal shaydaan). Al-Qamar (43-55).

Suurat Ar-Raxmaan

سُورَةُ الرَّحْمَنِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa Ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Eebaha) Raxmaan ah.

الرَّحْمَنِ ﴿١﴾

2. Wuxuu baray (Nabiga iyo dadka kalaba) Quraanka.

عَلَّمَ الْقُرْآنَ ﴿٢﴾

3. Dadkana wuu abuuray.

خَلَقَ الْإِنْسَانَ ﴿٣﴾

4. Wuxuuna baray dadka (Hadalka).

عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿٤﴾

5. Qorraxda iyo dayaxuna waxay ku socdaan xisaab.

وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ﴿٥﴾

6. Xiddigga iyo Geedkuba way Sujuudaan (Eebe Dartiis).

وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ﴿٦﴾

7. Samadana Eebaa koryeelay, Garsoorna wuu dajiyay.

وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾

8. Si aydaan uga gudbin Caddaaladda.

أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ﴿٨﴾

9. Miisaanka ku hagaajiya Caddaalad, hana nusqaamininna.

وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ

وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ﴿٩﴾

10. Dhulkana Eebe wuxuu u dajiyay khalqiga.

وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنْبَاءِ ﴿١٠﴾

11. Dhexdiisa waxaa ah Faakihad (khudaar) iyo Timir Fiido leh.

فِيهَا فَتَكِهَةٌ وَاللَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ﴿١١﴾

12. Xubuubna (midho) ball leh iyo udgoona wuu abuuray.

وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ ﴿١٢﴾

13. Nicmooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan (Insi iyo Jinniyow).

فِي آيَاءِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَتُكذَّبَانِ ﴿١٣﴾

14. Dadka Eebaa ka abuuray dhoobo Jilay oo kale ah.

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَلٍ كَالْفَخَّارِ ﴿١٤﴾

15. Jaankana wuxuu ka abuuray ololka Naarta.

وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَّارِجٍ مِنْ نَارٍ ﴿١٥﴾

16. Nicmooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فِي آيَاءِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَتُكذَّبَانِ ﴿١٦﴾

Eebe wuxuu ku billaabay Magaciisa Raxmaan ah, iyo Nicmooyin badan oos ugu nicmeeyay khalqigiisa, sida Quraanka uu baray Addoomadiisa, Abuuridda, hadalka, Qorraxda, Dayaxa, Xiddigaha, Geedaha, Cirka, Dhulka iyo Caddaaladda uu soodajiyay, Saas daraadeed yuu ku soo celceliyay Suuraddan u digidda beeninta Nicmooyinkiisa.

Jaabir waxaa laga wariyay Eebe ha ka raalli noqdee inuu yidhi: Waxaa u Soo baxay Rasuulkii Eebe Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee Asaxaabtiisii, wuxuuna ku akhriyay Suuratu-Rraxmaan billawgeeda ilaa dhammaadkeeda, markaasay aamuseen wuxuuna yidhi: (Waxaan ku akhriyay Suuraddan Jinniga Habeenkii Jinniga, iyagaana idinka fiicnaa Raddinta (Jawaab), markastoon imaaddo hadalka Eebe Sarreeye: (Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan) waxay dhahaan: Mid Nicmadaada ka mid ahna Eebahannow beeninmayno Adaana mahad iska leh). waxaa wariyay Tirmidi. Ar-Raxmaan (1-16).

17. Ilaaheen waa Eebaha Labada Qorrax ka soo bax iyo Labada Qorrax u dhac.

رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ ﴿١٧﴾

18. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فِي أَيِّ ءَالٍ رَّبِّكُمْ تُكذِّبَانِ ﴿١٨﴾

19. Eebe waan kan Labada Badoo dariseeyey iyagoo kulmi.

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾

20. Dhexdoodana yeelay soohdin (kala reebta) iskumana xadgudbaan.

بَيْنَهُمَا بَرْحٌ لَّا يَتَّبِعَانِ ﴿٢٠﴾

21. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فِي أَيِّ ءَالٍ رَّبِّكُمْ تُكذِّبَانِ ﴿٢١﴾

22. Waxaa lagala baxaa Baddaas Lu'Lu' iyo Murjaan (Jawhar).

يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾

23. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فِي أَيِّ ءَالٍ رَّبِّكُمْ تُكذِّبَانِ ﴿٢٣﴾

24. Eebe waxaa u sugnaaday Doo-maha socda Badda oo Buuro la mid ah.

وَالهَ الْجَوَارِ الْمُنشَآتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٢٤﴾

25. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فِي أَيِّ ءَالٍ رَّبِّكُمْ تُكذِّبَانِ ﴿٢٥﴾

26. Dhammaan waxa (Dhulka) kor-kiisa ah wuu tagi.

كُلٌّ مِنْ عَلَيْهَا فَأَنِ ﴿٢٦﴾

27. Waxaase hadhi Eebaha wayn ee sharafta leh.

وَبِئْسَ وَجْهٌ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

28. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فِي أَيِّ ءَالٍ رَّبِّكُمْ تُكذِّبَانِ ﴿٢٨﴾

Qorraxdu halkay ka soo muuqato, ama ku qarsoonto, badaha aan isku khaldamaynin Jowharta lagala soo baxo, Doomuhuna dhex sabbeeyaan iyo khalqiga intiisa kalaba Eebaa iska leh, isagaana maamula, wax kasta oo Dhulka ku dul-noolna wuu tagi oo dhiman, wax Eeba ka soo hadhay oo joogi ama baaqi ahaanna ma jiro, saa darteed. waa in la hormarsadaa camal wax tara maalinta aan Naf kale wax taraynin in Eebe doono mooyeen. Ar-Raxmaan (17-28).

29. Waxaa Eebe wax waydiista Samada iyo Dhulka waxa ku sugan, goor-walbana wuxuu maamuli arrin.

يَسْتَلْهُمْنَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ﴿٢٩﴾

30. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فِي أَيِّ ءَالٍ رَّبِّكُمْ تُكذِّبَانِ ﴿٣٠﴾

31. Waana idin xisaabin si dhab ah Insi iyo Jinniyow.

سَنَفَعُ لَكُمْ أَيُّهُ الثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾

32. Nimcooyinka Eebana teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ ءَالٍ رَّبِّكُمْ تُكذِّبَانِ ﴿٣٢﴾

33. Jinni iyo Insiyow haddaad kartaan inaad ka baxdaan Samada Jahooyinkooda iyo Dhulka ka baxa, kamana bixikartaan xujo la'aan.

يَمَعْتَرُ الْجِنِّ وَالْإِنْسَ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا
مِنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ
إِلَّا بِإِذْنِ رَبِّكُمْ

34. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فِي أَيِّ آيَةٍ رَّبِّكُمْ تَكْذِبُونَ

35. Eebe (hadduu doono) wuxuu idinku diri Olol Naar ah, iyo Maar (la dhalaaliyay) umana gargaarsanaysaan.

رُسُلٌ عَلَيْكُمْ شُؤْطٌ مِنْ نَارٍ وَنَحَّاسٌ فَلَا تَنْصَرُونَ

36. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فِي أَيِّ آيَةٍ رَّبِّكُمْ تَكْذِبُونَ

37. Markay Samadu dillaacdo oy noqoto ubax guduudan oo subag la mid ah (dhalaasho) markaas dadkaa la abaalmarin.

فَإِذَا أَنْشَقَتِ السَّمَاءَ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ

38. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فِي أَيِّ آيَةٍ رَّبِّكُمْ تَكْذِبُونَ

39. Maalintaas Ruux la warsan dambigiisa Insi iyo Jinniba ma jiro.

فَيَوْمَذِي لَا يَنْتَعِلُ عَنْ ذِيئِهِ إِنْسٌ وَلَا جَانٌّ

40. Nicmooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فِي أَيِّ آيَةٍ رَّبِّكُمْ تَكْذِبُونَ

Cidwalba way ubaahantahay Ilaaheed, cir iyo Dhul iyo meel kastaba ha joogtee, Eebana isagaa goor walba maamula khalqigiisa, isagaana xisaabin Qiyaamada, wax awood ah ama xoog ah oo ilaahay lagaga hortagaana ma jiro, iyo wax ka carari kara midna, xumaanlowgana wuxuu ku abaal-marin xumaan, wax gargaara ahna ma helo maalinta xisaabta iyo Qiyaamaha, Eebana wax kama qarsoona cidna wax ma warsado Maalinta abaal-marinta. Ar-Raxmaan (29-40).

41. Dambiiyaasha waxaa lagu aqoonsan astaamahooda, waxaana la qaban Foodda iyo gommadaha (Naartaana lagu tuuri).

يَعْرِفُ الْمَجْرُمُونَ بِسِمَتِهِمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَصِي
وَالْأَقْدَامِ

42. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan,

فِي أَيِّ آيَةٍ رَّبِّكُمْ تَكْذِبُونَ

43. Tani waa Jahannamadii ay beeniyeen Dambiiyaashu (yaa lagu dhihi).

هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمَجْرُمُونَ

44. Waxay ku meereysan Jahannamo iyo biyo kulayl daran dhexdooda.

يَطُوفُونَ فِيهَا وَبَيْنَ حِمِيمٍ أَيْنٍ

45. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾

46. Ruuxii ka yaaba Eebe hor istaag-giisa wuxuu mudan Laba Janno.

وَلَمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ﴿٤٦﴾

47. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾

48. Jannooyinkaas oo midabyo leh (iyo Laamo).

ذُرَّاتًا أَفْئَانٍ ﴿٤٨﴾

49. Nicmooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾

50. Waxaa laga helaa ilo socda.

فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾

51. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥١﴾

52. Waxaa laga helaa nooc kasta oo Faakiha ah (Khudaar ah).

فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ رَوْحَانٌ ﴿٥٢﴾

53. Nimcooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٣﴾

Sama falaha iyo xumaan faluhu iskuma qasna Eeba agtiisa, waxaana dambilaha lagu aqoonsan calaamooyinkiisa, ciqaab iyo Naarta Jahannama oo lagu tuurana wuu la kulmi, taasoo uu dhexmeereysan, lamana dulmiyin ee isagaa xaqa beeniyay, Ruuxiise ka yaaba Eebe la kulankiisa iyo xisaabtiisa waxaa lagu abaalmarin Janno wanaag ku dhanyahay, Nicmooyinka Eebeheen waa in lagu mahadnaqo khayrka-na loogu kaalmaysto. Ar-Raxmaan (41-53).

54. Waxay ku dangiigsan (ehlu Jan-nuhu) Gogol ay tahay hoosteedo istab-raq (xariir) Midhaha Jannooyinku waa u dhawyihiin.

مُتَّكِنِينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ
وَحِجَى الْجَنَّةِ دَانٍ ﴿٥٤﴾

55. Nicmooyinka Eebe Teebaad beeni-naysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾

56. Jannooyinka iyo Firaashka waxaa ku sugan Haween Indha waawayn oo dhawrsoon oosan taabanin horay Insi iyo Jinni midna.

فِيهِنَّ قَصِيرَاتٌ الْظُرْفِ لَمْ يَطْمِئِنَّ بِإِسْنِ قَبَائِلِهِنَّ
وَلَا جَانٌّ ﴿٥٦﴾

57. Nicmooyinka Eebe teebaad beeni-naysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٧﴾

58. Waxaad moodaa Haweenkaas Yaaqut iyo Murjaan (Jawhar midab leh).

كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾

59. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٥٩﴾

60. Wanaag abaalkiisu soo wanaag ma aha.

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَنِ إِلَّا الْإِحْسَنُ ﴿٦٠﴾

61. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٦١﴾

Adduunku waa Guri shaqo, Aakhirana waa Guriga abaal-marinta, Suuraddanna wax badan yuu Ilaaheen kaga warramay jannada iyo tilmaameheeda, iyo wanaaggeeda, iyo in ehlu Jannuhu ku noolaan khayr iyo Nicmo, iyo wax kasta oo wanaag ah, Eebaana ku abaal mariyay Nicmadaas, maxaa yeelay wanaag abaalkiisu waa wanaag.

Anas Binu Maalik waxaa laga wariyay inuu yidhi: Rasuulka Eebe yaa akhriyay Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee: (Wanaag Abaalkiisu soo wanaag ma aha) wuxuuna yidhi: «Ma ogtihiin wuxuu Eebihii yidhi?» waxay dheheen: Eebe iyo Rasuulkiisaa og, wuxuu yidhi: «wuxuu leeyahay Ruuxaan ugu Nicmeeyay Eebe aqoonsi abaalkiisu waa Janno». waxaa shegay Bagawi. Ar-Raxmaan (54-61).

62. Waxay heli Labadaas Janno ka sokow kuwa kale.

وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾

63. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٦٣﴾

64. Waana Laba Jannoo madow (cagaaran).

مُدْهَامَتَانِ ﴿٦٤﴾

65. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٦٥﴾

66. Waxaa dhexdeeda ah Laba ilood oo burqan.

فِيهِمَا عَيْنَانِ فَضَّاخَتَانِ ﴿٦٦﴾

67. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٦٧﴾

68. Dhexdooda waxaa ah Faakihad (khudrad) iyo Timir iyo Rummaan.

فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرَمَانٌ ﴿٦٨﴾

69. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٦٩﴾

70. Dhexdooda waxaa ah Haween khayr leh oo Quruxsan.

فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ ﴿٧٠﴾

71. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فَيَأْتِيءُ آءِءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٧١﴾

72. Waa Haween Indhadad oo Gurigooda jooga.

حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْبُيُوتِ ﴿٧٢﴾

73. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ ءآلَاءِ رَبِّكُمَا تُكذِبَانِ ﴿٧٣﴾

74. Waa Haween uusan horay u taabanin Insi iyo Jinni midna.

لَمْ يَطْعَمْتَهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ﴿٧٤﴾

75. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ ءآلَاءِ رَبِّكُمَا تُكذِبَانِ ﴿٧٥﴾

76. Waxayna ehlu-Jannuhu ku dangiigsan Barkimo cagaaran iyo Gogol Quruxsan,

مُتَكِينٍ عَلَى رُفُوفٍ خُضِرَ وَعَبَقَرِي حَسَانِ ﴿٧٦﴾

77. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ ءآلَاءِ رَبِّكُمَا تُكذِبَانِ ﴿٧٧﴾

78. Waxaa barakadiisu badnaatay Magaca Eebaha wayn ee shrafta leh.

بِزَكَّ أَسْمُوكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

Saasoo kale waxay Aayadahani ka qisoon Jannada iyo ehelkeeda iyo waxa wanaag ah ee Eebe ku dhammeeyay, waxayna Suuraddu ku soo uruursatay markay wax badan soo Celcelisay Nicmada Ilaahay iyo inaan la beeninin waynida Ilaaheen iyo sharaftiisa, waxaana waajib ah in si dhab ah loo qaddariyo loona caabudo, maxaa yeelay waa Ilaaha Adduunkiyo Aakhiraba, Ee mu'miniinta u naxariista, Dambiila-yaashana ka aarsada.

Waxaa la waydiiyay Xasanul-Basri hadalka Eebe Sarreeye (Gogol quruxsan) Wuxuuna yidhi: Waa Gogosha ehlu-Jannaha ee Aabihiin waayee doona. Ar-Raxmaan (62-78).

Suurat Al-Waaqicah

سُورَةُ الْوَاقِعَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa Ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Markay Qiyaamadu dhacdo.

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١﴾

2. Dhiciddaas wax beenin ma jiro (markay arkaan).

لَيْسَ لَوْقَعْنَهَا كَاذِبَةٌ ﴿٢﴾

3. Waana (mid) hoos u dhiga kor u dhiga ah.

حَافِظَةٌ رَافِعَةٌ ﴿٣﴾

4. Marka la gilgilo Dhulka gilgilid.

إِذَا رَحَّتِ الْأَرْضُ رَجًا ﴿٤﴾

5. Buurahana la ridqo.

وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا ﴿٥﴾

6. Oy noqoto boodh Firdhisana.

فَكَانَتْ هَبَاءً مُنْبَثًّا ﴿٦﴾

7. Ood ahaataan Saddex nooc, (markaasaa dadka la soo bixin).

وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ﴿٧﴾

8. Kuwa midigta mari (waa Ehlu-Jannehee), ma taqaan kuwa midigta mari.

فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿٨﴾

9. Iyo kuwa bidixda mari (waa ehlu-Naarkee) ma taqaan kuwa Bidixda mari.

وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمِ ﴿٩﴾

10. Iyo kuwii aad u hormaray.

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ ﴿١٠﴾

11. Waa kuwa Eebe dhaweeyay.

أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ﴿١١﴾

12. Waxayna gali Jannooyin Nicma leh.

فِي جَنَّاتٍ النَّعِيمِ ﴿١٢﴾

13. Waana Koox ka mid ah kuwii hore.

ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأُولَىٰ ﴿١٣﴾

14. Iyo wax yar oo ka mid ah kuwii dambeeyay.

وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿١٤﴾

15. Sariiro Dahab laga sameeyay yayna ku sugnaan.

عَلَىٰ سُرُرٍ مَّوْضُونَةٍ ﴿١٥﴾

16. Oy kuna dangiigsan korkeeda iya-goo is qaabili.

مُتَّكِنِينَ عَلَيْهَا مَتَّعِيلِينَ ﴿١٦﴾

Maalinta Qiyaame waa magacyo badantahay, waynideeda iyo dhibkeeda darteed, dhab-ahaanbayna u iman markaasay cid walba rumayn, maxayse tari rumayni waqtigaas, waxaana dhaca Maalintaas dad kor loo qaado oo la sharrifo iyo mid hoos loo dhigo oo la dulleeyo, dadkuna wuxuu noqon Saddex Daybood, kuwa aad u hormaray iyo kuwo Kitaabkooda Midigta ka qaadan, iyo kuwo xun oo Jidka Jahannama Qaadi, saas darteed yey waajib tahay inuu u darbado Ruux walba Maalintaas, kana fiirsado Kooxduu noqon isagoo Eeba ku xidhan.

Cusmaan Binu Suraaqa wuxuu sheegay: In Saacadda Qiyaame hoos Ugu dhigi Naarta Cadowga Eebe, Jannaduna kor ugu qaadi Awliyadiisa. Al-Waaqicah (1-16).

17. Waxaa la dhex wareegi wiilal waa-ri.

يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ ﴿١٧﴾

18. Koobab iyo kildhiyo iyo weel uu ka buuxo macaan socda.

بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقٍ وَكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ ﴿١٨﴾

19. Madax xanuun iyo caqlitagid mid-na ma leh.

لَا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنْفَوْنَ ﴿١٩﴾

20. Faakihaday «khudaartay» doonaanna way heli.

وَفِيهَا مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٠﴾

21. Iyo Hilib Shimbir oo kay rabaan ah.

وَلَعَرَّطَرٍ مِمَّا يَشْتَبُونَ ﴿٢١﴾

22. Iyo Haween Janno oo Indha cad-cad.

وَحُورٌ عِينٌ ﴿٢٢﴾

23. Ood mooddo Jawhar la ilaaliyay.

كَأَمْثَلِ اللَّوْلِوْلِ الْمَكُونِ ﴿٢٣﴾

24. Waana abaalmarin waxay Camal-fali jireen (oo wanaag ahaa).

جَزَاءَهُنَّ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

25. Kumana maqlaan Jannada hadal micno darra iyo dambi midna.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لِقَاءَ وَلَا تَأْنِيماً ﴿٢٥﴾

26. Waxayse ku Maqli Salaan (dhexdooda ah).

إِلَّا قِيلاً سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾

Waxaa wanaag iyo Janno ah waxaa Eebe u darbay Koox ka mid ah ehlu-Jannaha oo ah kuwo ku hormaray wanaagga iyo khayrka, waxayna muujin Arrintaasu inayan darajada Jannadu isku mid ahayn, inkastoy mid waliba ku filantahay ehelkeeda. Nicmada Aakhiro iyo cabbitaankeedu midna xanuun iyo madax xanuun ma leh.

Ibnu-Cabbaas waxaa laga wariyay inuu yidhi: Khamrada (Adduunka) afar arrimoodbay leedahay «Waalli, Madax xanuun, Mantag iyo Kaadi». Al-Waaqicah (17-26).

27. Kuwa Midigta mari, Ma taqaan kuwa midigta.

وَأَحَبُّ إِلَيْهِمْ مَا أَحَبُّتُ إِلَيْهِمْ ﴿٢٧﴾

28. Waxay heli Geedka Sidriga ah oon Qodax lahayn.

فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ ﴿٢٨﴾

29. Iyo Geedka Dhalxiga ah oo buuxa.

وَطَلْحٍ مَّنْضُودٍ ﴿٢٩﴾

30. Iyo Hoos joogta ah.

وِظَلِّ مَمْدُودٍ ﴿٣٠﴾

31. Iyo Biyo socda (goor walba).

وَمَاءٍ مَّسْكُوبٍ ﴿٣١﴾

32. Iyo Faakiha badan.

وَفَكَهَةٍ كَثِيرَةٍ ﴿٣٢﴾

33. Oon la goynaynin lana reebaynin.

لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾

34. Iyo Gogol la koryeelay.

وَفُرُشٍ مَّرْقُوعَةٍ ﴿٣٤﴾

35. Annagaa ahaysiin (Da'yarayn Haweenka Jannada).

إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ إِنشَاءً ﴿٣٥﴾

36. Kana dhigi kuwa aan la taaban.

فَجَعَلْنَهُنَّ أَبْكَارًا ﴿٣٦﴾

37. Oy is jecelyihiin (Raggooda) simanna.

عُرُبًا أَتْرَابًا ﴿٣٧﴾

38. Kuwa Midigta yaa muta (arrintaas).

لَا ضَحْبَ الْيَمِينِ ﴿٣٨﴾

39. Waana Koox kuwii hore ka mid ah.

ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٩﴾

40. Iyo Koox kuwa dambe ka mid ah.

وَتَلَاثَةٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿٤٠﴾

Kuwa Midigta mari oo Jannada aadi, ama Kitaabkooda Midigta laga siin waa Kooxda Labaad ee Suuraddani ka warrami, waxaana ka horreeyay saabiqintii, siduuna Eebe khayr badan iyo Janno ugu abaal-marin kuwii hormaray yuu ugu yaboohay wanaag kuwii Midigtana, maxaa yeelay khayrka iyo Naxariista Eebe waa badantahay wuxuuna ku shubaa cidduu doono, Camal wanaagsan iyo shaqase Waa laga maarmaan Ruuxii Caqli leh. Al-Waaqicah (27-40).

41. Kuwa Bidixda mari, ma taqaan kuwa Bidixda.

وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ ﴿٤١﴾

42. Waxay ku sugnaan Naar daran iyo Biyo kulayl badan.

فِي سُمُورٍ وَحَمِيرٍ ﴿٤٢﴾

43. Iyo hoos madow oo wax guba.

وَوَظِلٍ مِنْ يَحْمُورٍ ﴿٤٣﴾

44. Aan qaboobayn aragna fiicnayn.

لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٤﴾

45. Waxay ahaayeen arrintaas ka hor kuwo ku raaxaysta (Xumaanta).

إِنَّهُمْ كَانُوا أَقْبَلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ ﴿٤٥﴾

46. Waxayna Daa'imi jireen dambi wayn.

وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى اللَّغْنِ الْعَظِيمِ ﴿٤٦﴾

47. Waxayna dhihi jireen ma markaan dhimanno oon Lafo iyo Carro noqonnaa lana soo bixin.

وَكَانُوا يَقُولُونَ أَيُّدَا مِئْتَا وَكُنَّا تُرَابًا

وَعِظْمًا أَمْ نَالَمَبْعُوثُونَ ﴿٤٧﴾

48. Ama Aabayaalkannagii horreeyay.

أَوْءَابَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ﴿٤٨﴾

49. Waxaad dhahdaa kuwii horreeyay iyo kuwii dambeeyayba.

قُلِّبَاتِ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ﴿٤٩﴾

50. Waxaa loo soo kulmin Maalin la yaqaan (Qiyaamo).

لَمَجْمُوعُونَ إِلَى مِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٥٠﴾

51. Markaas Baadiyaalyahow Beeniyaasha ah.

ثُمَّ إِنَّكُمْ أَنْتُمْ مِنَ الْمَكْدُونِ ﴿٥١﴾

52. Waxaad wax ka cunaysaan Geed xun.

لَا تَكُونُونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ زُقُورٍ ﴿٥٢﴾

53. Aad kana buuxinaysaan Caaloosha.

فَالْتَوُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٥٣﴾

54. Waxaadna ku cabbaysaan Biyo kulayl badan.

﴿٥٤﴾ فَشَرِبُوا عَلَيْهِ مِنَ الْعَمِيمِ

55. Waxaadna u cabbaysaan sida Geel aad u ooman.

﴿٥٥﴾ فَشَرِبُوا مِنْ شُرَبِ الْهَيْمِ

56. Kaasina waa waxa lagu soori (Gaalada) Maalinta abaalmarinta (Qiyamada).

﴿٥٦﴾ هَذَا نَزَّلْنَاهُمْ يَوْمَ الَّذِينَ

Kuwanna waa Qaybtii Saddexaad ee Suuraddu sheegtay, Labadii horana waxay ahaayeen ehlu Janno, kuwan Bidixda marayna waxay noqdeen ehlu-Naar. Eebana cidna ma dulmiyo, hase yeeshee wuxuu ka abaal-mariyaa camalkiisa uun maxaa yeelay xumaan badane, xad-gudba, soobixinta beeniya oo Jidka xun raacay la mid ma aha sama fale, Eebe addecee iyo Jid wanaagsan qaade. Ibnu-Cabbaas wuxuu yidhi: Dambiga wayni waa Gaalimo, Mujaahid iyo Cikrima-na saasaa laga sheegay. Al-Waaqicah (41-56).

57. (Eebe wuxuu yidhi) Annagaa idin abuurraye maxaad la rumaynwaydeen (soo bixinta).

﴿٥٧﴾ نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ

58. Ka warrama Dhibicda aad tuuraysan «Manida».

﴿٥٨﴾ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ

59. Ma idinkaa abuura mase Annagaa abuurra,

﴿٥٩﴾ ءَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ ؕ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ

60. Annagaa idinku eheynay Geerida, Ruux naga fakanna ma jiro.

﴿٦٠﴾ نَحْنُ قَدَرْنَا بَيْنَكُمْ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ

61. Inaan idinku baddallo kuwo idin la mid ah oon idinka ahaysiinno waxaydaan aqoon.

﴿٦١﴾ عَلَيْنَ أَنْ نَبَدِّلَ أَمْثَلَكُمْ وَنُنشِئَ لَكُمْ

﴿٦١﴾ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ

62. Dhabahaanbaad u ogtihiin abuuriddii hore, ee maad wax xusuusataan.

﴿٦٢﴾ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَتَذَكَّرُونَ

63. Ka warrama waxaad beereysaan.

﴿٦٣﴾ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ

64. Ma idinkaa soo dhaliya mase Annagaa soo dhalinna.

﴿٦٤﴾ ءَأَنْتُمْ تَرْزُقُونَهُ ؕ أَمْ نَحْنُ الرَّزَّاعُونَ

65. Haddaan doonno waxaan ka dhigaynaa burbur (aan wax tarin) markaasaaad yaabaysaan (murugoo-naysaan).

﴿٦٥﴾ لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ تَفَكُهُونَ

66. (Idinkoo dhihi) Waa nala khasariyay.

﴿٦٦﴾ إِنَّا لَمُعْرِضُونَ

67. Mase waa nala hoojiyay.

﴿٦٧﴾ بَلْ نَحْنُ مُحْرَمُونَ

68. Ka warrama Biyahaad cabbay-saan.

أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴿٦٨﴾

69. Ma idinkaa ka soo dajiyay Daaruurta mase annakaa soo dajinnay.

أَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنزِلُونَ ﴿٦٩﴾

70. Haddaan doonno waxaan ka yee-laynaa khadhaadh (aan la hollin karin) ee maad ku mahadisaan (Eebe).

لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أَجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

71. Ka warrama Dabkaad Madagta ka shiddaan.

أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ ﴿٧١﴾

72. Ma idinkaa ahaysiiyay Geedkeeda mase annagaa ahaysiinnay.

أَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنشِئُونَ ﴿٧٢﴾

73. Annagaa ka dhignay Dabka waa-no iyo nacfiga kuwa Safarka ah (iyo cidlada).

نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذْكَرَةً وَنَمْعًا لِلْمُقْوِينَ ﴿٧٣﴾

74. Ee waynee oo u Tasbiixso Magaca Eebaha wayn.

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

Aayadahan waxay ka warrami Awoodda Eebe iyo Nicmooyinkiisa uu Dadka ugu Nicmeeyay, sida abuuridda Cunnada uu Dhulka ka soo bixiyo. Biyaha macaan oos Cirka inooga keeno' iyo Geedaha uu Dabka ku Abuuray si looga shito iyo khayrkiisa kale ee badanba, Hadal iyo dhammaanna Eebe mahad, ammaan iyo Addeecidbuu mutaa si loogu liibaano naxariistiisa waasaca ah.

Waxaa la wariyay «in Muslimiintu Saddex wadaagaan: Dabka, Daaqa iyo Biyaha» Waxaa wariyay Axmad iyo Abuu-Daawuud. Al-Waaqicah (57-74).

75. (Eebe wuxuu yidhi) Waxaan ku dhaartay halkay Xiddiguhu ku dha-caan (ku qarsoomaan).

﴿٧٥﴾ فَلَا أُفَسِّرُ مَوَاقِعَ النُّجُومِ ﴿٧٥﴾

76. Waana dhaar wayn haddaad og-tihiine.

وَإِنَّهُ لَفَسَّرَ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿٧٦﴾

77. Quraanku waa shay sharaf leh.

إِنَّهُ لَقَوْلٌ كَرِيمٌ ﴿٧٧﴾

78. Wuxuuna ku suganyahay Kitaab la dhawray.

فِي كِتَابٍ مَكْتُونٍ ﴿٧٨﴾

79. Mana taabto Ruuxaan Daahir ahayn.

لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾

80. Waxaana soo dajiyay Eebaha Caalamka.

نَزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾

81. Ee ma Quraankan yaad bee-ninaysaan.

أَفَبِهَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُذْهَبُونَ ﴿٨١﴾

82. Ood ka yeeleysaan (mahaddii) Risqigiinna beenin (Xaqa).

وَيَعْمَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنْكُمْ تَكَذِّبُونَ ﴿٨٢﴾

83. Maxaydaan markay Naftu dhuunta gaadho.

فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ ﴿٨٣﴾

84. Idinkuna aad fiirinaysaan (Ruuxa dhiman).

وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ تَنْظُرُونَ ﴿٨٤﴾

85. Annaguna aan idiinka dhawnahay, Laakiinse aydaan arkaynin.

وَمَنْ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تَبْصُرُونَ ﴿٨٥﴾

86. Haddaad tihiin kuwa aan la soo bixinaynin.

فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ ﴿٨٦﴾

87. Maad Nafta ku celisaan, haddaad Run sheegaysaan.

تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨٧﴾

88. Hadduu ka mid yahay (Ruuxa dhiman) kuwa Eebe dhaweyay.

فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُفْرَبِينَ ﴿٨٨﴾

89. Wuxuu heli naxariis iyo farax iyo Jannada Naciima.

فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتْ نَعِيمٌ ﴿٨٩﴾

90. Hadduu yahay kuwa Midigta marina.

وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩٠﴾

91. Nabadgalyaa u sugnaatay (iyo wanaag).

فَسَلِّمُوا لَهُمْ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩١﴾

92. Hadduu yahay kuwa xaqa beeniya ee dhumayna.

وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ ﴿٩٢﴾

93. Wuxuu heli martiqaad iyo kulaybadan.

فَنَزَّلْنَا مِنْ جَمِيمٍ ﴿٩٣﴾

94. Iyo galidda Naarta Jaxiimo.

وَتَصْلِيَةً جَحِيمٍ ﴿٩٤﴾

95. Waxaas (la soo sheegay) waa run dhab ah.

إِنَّ هَذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ ﴿٩٥﴾

96. Ee u tasbiixso Magaca Eebaha wayn.

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾

Eebe wuxuu ku dhaartay Xiddigaha iyo halkay ku qarsoomaan'waana dhaarwayne in Quraanku sharaf leeyahay, dhawrsoona yahay, Ruuxaan nadiif ahayna u habboonayn inuu taabto, xagga Eebana ka soo dagay, wax la beeniyo iyo wax la dafirana uusan ahayn, Eebaha wayn ee awoodda leh isagaa wax dila wuxuu doonana wax baajin kara ma jiro, Dadkuna siday Suuraddu horayba u sheegtay waa Saddex qaybood, Laba ehlu Janna ah oo liibaanay iyo mid khasaaray.

Cuqba Binu Caamir Wuxuu yidhi: Markay ku soo dagtay Rasuulka Eebe Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee (U tasbiixso magaca Eebahaaga wayn) wuxuu yidhi: «Yeela Rukuucdiinna», markay soo dagtay: (U tasbiixso magaca Rabbigaaga sare) Wuxuu yidhi Rasuulkii Eebe «Yeela Sujuudiinna» Waxaa wariyay Axmad, Abuudaawud iyo Ibnu-Maajah. Bukhaarina wuxuu ka wariyay Abii-Hurayre inuu yidhi, Rasuulkii Eebe wuxuu yidhi: «Laba Kalimoo oo Carrabka ku fudud miisaanka-na ku culus Eebaha Raxmaanahna Jecelyahay waa: Eebaa Ceeb ka dheer'mahadna leh, waxaa Ceeb ka dheer Eebaha wayn». Al-Waaqicah (75-96).

Suurat Al-Xadiid

سُورَةُ الْخَافِيَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa Ee naxariis guud iyo mid Gaaraba naxariista.

1. Waxaa Eebe sharrifa (oo wayneeya) waxa ku sugan Samaawaadka iyo Dhulka, Eebana waa adkaade falsan.

2. Waxaa Eebe u sugnaaday xukunka samaawaadka iyo Dhulka. isagaa waxa nooleeeya waxna dila, waxwalbana wuu karaa.

3. Eebe waa kan horreeyay, waana kan dambayn, waana kan muuqda (khalqigiisa) awgiis waana kan (Indhaha) ka qarsoon waxwalbana og.

4. Eebe waa kan ku abuuray Samaawaadka iyo Dhulka Lix Maalmood qaddarkood, markaasna Carshiga ku ekaaday (si u cunnanta) wuxuuna ogyahay waxa Dhulka gali iyo waxa ka soo bixi, waxa Samada ka soo dagi iyo waxa u kori, Eebana waa idinla joogaa meelkastood ku sugantihinba*, waxaad camal falaysaanna Eebe waa arkaa.

5. Eebaa iska leh xukunka Samada iyo dhulka, xaggiisaana loo celin ummuuraha.

6. Eebe waa kan habeenka iyo dhaararta is dhex galiya (kala badiya) waxa laabta ku jirana waa ogyahay.

Eebe wuxuu mutaa sharrifaad iyo waynayn, maxaayecay isagaa ahaysiiy khalqiga, wax walbana maamula, waana kan horreeyay dambayna, xukunka iyo awoodda Caalamkuna maamulkiisa ku hoosjira, wax ka qarsoona ma jiro, tasarrufkana isagaa iska leh, haddaadan adugu arkinna isagaa ku arka, Rasuulkii Eebana Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa ha yeelee wuxuu yidhi: «Iimaan waxaa ugu fiican inaad ogaato in Eebe kula joogo sidaad tahayba». Al-Xaadiid (1-6).

* La joogid ogaal iyo awood iyo kaalmo iyo ka warqab Sida ay ku Fasireen culumadii asaxaabta iyo intii wanaag ku raacday mana aha Ilaahbaa naftiisii ku dhexjira meel kasta, waana ka hufanyahay sidaas, ee Alle waa ka sarreeyaa khalqigiisa. (dib u eegaha).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، يُمْسِكُ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ
وَهُوَ كُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ
ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ
وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا
وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤﴾

لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٥﴾

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ
وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٦﴾

7. Rumeeya Eebe iyo Rasuulkiisa, bixiyana waxa ka mid ah wuxuu idiinka dhigay wakiillo (maamulkiisa) kuwa rumeeyay Eebe oo idinka mid ah waxna bixiyay waxay Mudan ajir wayn.

ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ
مُسْتَحْلِفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ ءَامِنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا
لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

8. Maxaad leedihiin ood la rumayn waydeen Eebe, isagoo Rasuulkuna idiinku yeedhi inaad rumaysaan Eebihiin, isagoo Eebe ballan idinka qaaday haddaad mu'miniin tihiin.

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا
بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

9. Eebe waa kan soo dajiyay Ayaad cadcad si uu idiinka bixiyo mugdiga, Nuurna idiinku bixiyo, Eebana waa idiin naxariis badanyahay.

هُوَ الَّذِي يُزِيلُ عَلَى عَبْدِهِ ءَايَاتٍ يَبْنَوتُ لِيُخْرِجَكُم
مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ
لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٩﴾

10. Maxaad leedihiin ood wax ugu bixinwaydeen Jidka Eebe isagoo Samaawaadka iyo Dhulka dhaxalkooda iska leeyahay, masinna Ruux wax bixiyay Maka furashadeedii ka hor oo Jahaaday, kuwaasaa ka Ajri wayn kuwii bixiyay oo dagaalamay ka dib, dhammaantoodna Eebe wuxuu u ya-boohay wanaag, Eebana waa ogyahay waxaad camal falaysaan.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاتُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ
وَقَتْلِ أَوْلِيَّتِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا
مِّن بَعْدُ وَقَتَلُوا أَوْلِيَاءَ وَعَدَّ اللَّهُ الْحَسَنَىٰ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾

11. Waa kuma kan Eebe amaah wa-naagsan amaahin (wax bixin) oo markaas uu u laablaabo. Ajri wanaagsanna hela.

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضْعِفُهُ لَهُ
وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

Rumaynta xaqa iyo daa'imkiisuba waa waajib, saasoo kale Jidka Eebe oo wax lugu bixiyo iyo Jahaadkuba iyana waa wajib, maxaayelay Cirka, Dhulka iyo waxa ku suganba oy xooluhu ka mid yihiin Eebaa iska leh, ee dadka waxaa loo siiyay inay wanaag ku falaa'n xumaantana ka reebaan.

Cabdullaahi binu Shakhiiir waxaa laga wariyay inuu yidhi: waxaan u imid Rasuulkii Eebe Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee isagoo leh: «waxaa idin shuqliyay wax badsasho, Ibnu aadam wuxuu dhihi: Xoolahaygii, oo miyaad ku leedahay xoolahaaga waxaad cunto ood dhammaysato'ama aad xidhato oo Duugayso'ama aad sadaqaysato ood hormarSato mooyee? wixii intaas ka soo hadhay waad ka tagi ood u dhaafi Dad». waxaa wariyay Muslim iyo Imaamu Axmad.

Markaas waa inaan xaqa rumaynaa waxna bixinnaa illeen Rasuulkii iyo Quraanka yaa wanaag inoogu yeedhiye, wax bixinta iyo Jahaadka iyo camalkuna isku mid ma aha, ee waa kala tagsanyihiin marka la eego waqtiga iyo dhibaataada, inkastoo guud ahaan ay wanaag tahay' saas daraadeed yaa looga baahanyahay Ruuxa mu'minka ah: rumayn xaqa, wax bixin, Jahaad iyo camal fiican oo wax tara Labada Daaroodba. Al-Xadiid (7-11).

12. (Xusuusta) Maalinta aad arki Mu'miniinta Rag iyo Haweenba iyagoo nuurkoodu socda hortooda iyo Midigtooda, waxaana lagu dhihi bishaaraysta Maanta, waa Jannooyin Ay dureeri dhexdooda Wabiyaal iyagoo ku waari dhexdeeda, taasina waa liibaan wayn.

يَوْمَ نَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ
وَبِأَنْفُسِهِمْ يَمْشُونَ النَّارَ يَوْمَ جَنَّتْ بَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

13. waa Maalinta Munaafiqiintu Rag iyo Haweenba ay ku dhihi kuwa xaqa rumeeeyay na suga aan ka Dhuxul qaadanno Nuurkiinnee, waxaana lagu dhihi ku noqda gadaashiinna, waydiistana Nuur, markaasaa layeelaa dhexdooda Darbi xaggiisa gudahana Naxariis tahay, xaggiisa dibaddana Caddibaad tahay.

يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا
انظروا لنا نقس من نوركم قيل أرجعوا وآراءكم
فالتمسوا أنورا فضرب بينهم بسور له باب باطنه فيه
الرحمة وظاهره من قبله العذاب ﴿١٣﴾

14. Way u dhawaaqi Mu'muniinta iyagoo leh miyaannaan idinla jirin, Mu'miniintuna waxay ku dhihi haa (waad nala jirteen) laakiin waxaad balayseen Naftiinna, xumaanna waad la sugteen (Nabiga Iyo Mu'miniinta), waadna shakideen waxaana idinku kadsay yididiilo (been ah) Inta amarka Eebe ka yimaaddo (Geerida) waxaana Eebe idinku kadsiiyay Kadiye (Shaydaan).

يَنَادُوا رَبَّهُمْ أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ
أَنْفُسَكُمْ فَزَيَّغْتُمْ وَأَنْزَلْتُمْ وَعْرَظَكُمْ الْأَمَانِي
حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَعَزَّكَمُ بِاللَّهِ الْعُرُورُ ﴿١٤﴾

15. Maanta (Qiyaamada) laydin kama aqbaloo is furasho idinka iyo kuwa Gaa-loobay midna, Hoygiinnuna waa Naar waadna mudataan, meel loo hoydana iyadaa u xun.

قَالِيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا
مَأْوَىٰكُمْ النَّارُ هِيَ مَوْلَىٰكُمْ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

Maalintaa waxaa la arki Mu'miniinta Rag iyo Haweenba oo Nuur hor socdo looguna bishaarayn wanaag, Munaafiqiintuse waa ka duwantahay waxayna la kulmi murug iyo xumaan, waxayna ka codsan Mu'miniinta inay sugaan Nuurkana wax ka siiyaan, hasayeeshee Daarta Aakhiro Nuur laguma qaato, waxaase lagu kasbadaa Adduunka, Ruuxse baloobay, oo xaqa shakiyay, oo Yididiila been ah iyo Shaydaan ku kadiyay intuu ka dhinto miyaa xoolo isku furasho iyo calaacal wax u tari Maalinta Qiyaame.

Ibnu-Cabbaas waxaa laga wariyay inuu yidhi: Rasuulkii Eebe wuxuu yidhi Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelec: «Eeba sarreeye wuxuu Dadka ugu yeedhaa Maalinta Qiyaame magacyadooda isagoo asturi Addoomadiisa, markase Jidka (Siraad) la joogo Eebe sarreeye wuxuu siin Ruux kastoo Mu'min ah iyo Ruux kastoo Munaafiq ahba Nuur, markay Jidka marayaan Yaa Eebe ka qaadaa Nuurka Munaafiq, markaasay dhahaan Munaafiqiintu: nasuga aan Nuurkiinna ka dhuxulqaadannee, Mu'miniintuna waxay dhihi: Eebahannow noo taam yeel Nuurkannaga, Markaasaan Ruuxna Ruux kale Xusuusanaynin». Waxaa wariyay Dhabaraani. Al-Xadiid (12-15).

16. Miyayan u dhawaanin kuwa xaqa rumeeyay inay u khushuucdo quluubtoodu xusidda Eebe (Quraanka) iyo waxa xaqa ah ee dagi, oyna la mid noqonin kuwii Kitaabka la siiyay horay (Yahuud iyo Nasaaro) oo muddadu ku dheeraatay, markaas ay ingagtay Quluubtoodu, wax badan oo ka mid ahna waa Faasiqiin (ka baxay Xerada).

17. Ogaada in Eebe nooleeyo Dhulka dhimasho ka dib, wuuna idiin caddeeyay Aayaadka si aad wax u kastaan.

18. Ragga wax Sadaqaysta iyo Ha-weenka wax Sadaqaysta oo Eebana Amaah wanaagsan Amaahiya (waa Sadaqada) waa loo laablaabi, waxayna leeyihiin Ajri sharaf leh.

19. Kuwa rumeeyay Eebe iyo Ra-suulkiisa kuwaasu waa Runba-danayaal, Shuhadaduna Eebe agtiisa ajri iyo Nuur bay ku mudan kuwase Gaaloobay beeniyayna Aayaad-kannaga kuwaasi waa ehelka Naarta Jaxiimo.

Ma habboona in Ruuxa Mu'minka ah waqtigu la dheeraado, Qalbigiisuna halmaamo xusidda Eebe iyo Quraankiisa, waxaase habboon inuu Eebe ku xidhnaado oosan la mid noqonin Gaalada Qalbigoodu ingagay ee Faasiqiinta ah, isagoo xusuusan Nicmooyinka Eebe waxna bixin si uu uga helo Eebe agtiisa ajri wayn, dhabtuna Waxay tahay kuwa Eebe rumeeya iyo Rasuulkiisa inay yihiin runlow-yaal, Shahidka xaqa ku dhintayna isagoo Gaalada la Jahaadi xuquuq-diisana difaaci, wuxuu ka mudan Eebe Agtiisa Sharaf, Ajri, iyo Nuur.

Gaalase iyo kuwa beeniya xaqaba waxay mudan Naarta Jaxiima.

Bukhaari iyo Muslim waxaa ku sugnaaday: «Shuhadada Arwaaxdoodu waxay ku sugantahay Shimbir cagaaran oo Jannada ka daaqi meejey doonto cunaheed. Al-Xadiid (16-19).

20. Ogaada in nolosha Adduunyadu tahay ciyaar iyo dheeldheel iyo isqurxin iyo isufaam dhexdiinna ah iyo badsi Xoolo iyo Carruur, sida Roobi isjec-laysiiyey beertaha wuxuu soo bixiyo, markaasna ingaga ood arki isaga oo doorsoomay noqonna burbur, Aakhirana waxaa jira caddibaad daran iyo dambidhaaf xagga Eebe ka iman iyo

﴿أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ ظَالِمًا عَلَيْهِمُ ٱلْأَمْدُ فَفَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَبُرُ مِنْهُمْ فَسُقُوتٌ ﴿١٦﴾﴾

﴿أَعْلَمُوا أَنَّ ٱللَّهَ يُحْيِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ ٱلْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾﴾

﴿إِنَّ ٱلْمُصَدِّقِينَ وَٱلْمُصَدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا ٱللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يَضْعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾﴾

﴿وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِ ءَأُولَٰئِكَ هُمُ ٱلصَّادِقُونَ وَٱلشَّهَادَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا ءَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ ٱلْجَحِيمِ ﴿١٩﴾﴾

﴿أَعْلَمُوا أَنَّمَا ٱلْحَيٰوةُ ٱلدُّنْيَا لَعِبٌ وَهُوَ وَرِثَةٌ وَتَفَٰخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِى ٱلْأَمْوَالِ وَٱلْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ ءَعْجَبَ ٱلْكَفَّارِينَ أَنَّهُ يُسْبِغُ قَرْنَهُمْ مُّصَفًّوًا ثُمَّ يَكُونُ حُطَمًا وَفِى ٱلْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَعْفَرَةٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا ٱلْحَيٰوةُ ٱلدُّنْيَا

raalli ahaansho, nolosha Adduunyana waa raaxo lugu kadsoomi.

إِلَّا مَنَعَ الْعُرُودُ ﴿٢٠﴾

21. U orotama Dambidhaafka Eebe iyo Janno balladhkeedu yahay baladhka Samada iyo dhulka oo kale, loona darbay kuwa rumeeyay Eebe iyo Rasuulkiisa, Arrintaasuna waa samafal Eebana wuxuu siin Ruuxu doono, Eebana Fadligiisu waa wayn yahay.

سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا
كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ
آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ
مَن يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢١﴾

22. Wixii dhib ah oo Dhulka ka dhaca ama naftiinna ku dhaca wuxuu ku sugnaaday Kitaab Abuuriddiisa ka hor, arrintaasuna waa u fududdahay Eebe.

مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنفُسِكُمْ
إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَا
إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾

23. Si aydaan ugu murugoonin wixii idinka taga aydaan uguna farxin wuxuu idin siiyo, Eebe ma jecla Ruux kasta oo isla wayn oo faanbadan.

لِكَيْ لَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا
آتَاكُمْ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾

24. Oo ah kuwa bakhayli dadkana fari bakhaylnimo, Ruuxii jeedsadana Eebe waa ka hodon mahadsan.

الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبَخْلِ
وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْعَلِيمُ ﴿٢٤﴾

Eebe wuxuu diray Rasuullo'wuxuuna la soo dajiyay kutub iyo Xujooyin si Caddaalad loogu dhaqmo, Birta iyo Hubkana Eebaa abuuray si cidda xaqa diida loogu celiyo looguna nacfiyo, Nabiyaada uu Eebe soo dirayna sida Nuux iyo Ibraahiim faracyadoodii yuu raaciyay, siduu Ciisaba Injiil u Siiyay, kuwii raacay ee xaqa ku toosnaana naxariis dhexdooda u yeelay hasa yeeshee ay isku adkeeyeen'waxyaalo cusubna la yimaadeen'xaqiina ayna dhawrin'badankooduna Faasiqiin noqday.

Nabiguna wuxuu yidhi (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee): «Nabi kasta wuxuu leeyahay Ruhbaaniyo Ruhbaaniyadda Ummadanna waa Jahaad Jidka Eebe waynaaye». waxaa wariyay Ibnu Abii Xaatim.

Saas daraadeed waa in Eebe laga yaabaa'Rasuulkiisana la raacaa'si uu inoo siiyo Ajri laab-laaban, Nuur ina hoggaamiya, dambi-dhaaf iyo Naxariis, lana ogaado inaan Gaalo Samafalka Eebe ku tasarrufaynin ee Eebu uun Awood leeyahay, Ciddu doonana Khayr ku ku shubaa. Al-Xadiid (20-24).

25. Dhab ahaan baan ula dirray Rasuulladannadii xujooyin, waxaana u soo dajinnay Kutub iyo Caddaalad, si dadku ugu tooso Caddaalad, waxaana soo dajinnay birta iyadoo Shiddo ku dheehantahay iyo nacfi dadka iyo in Eebe muujiyo Cidda u gargaari isaga (Diinta) iyo Rasuulladiisa iyagoon arkaynin, Eebana waa Xoog badane Adkaade ah.

لَقَدْ آتَيْنَاكَ سُلْطَانًا بِآيَاتِنَا وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ
الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ
وَأَنزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنفَعٌ
لِّلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَصْرَفُهُ وَرُسُلُهُ
بِالْغَيْبِ ۚ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾

26. Dhab ahaan baan u dirray (nabi) Nuux iyo (nabi) Ibraahim, waxaana yeellay faracooda Nabinnimo iyo Kitaabbo loo soo dajiyay, waxaana ka mid ah kuwa hanuunay, wax badan oo ka mid ahna waa Faasiqiin.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا
الْأَنْبِيَاءَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ
وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٦٦﴾

27. Markaasaan raacinnay Raad-koodii Rasuulladanadii, waxaana raacinnay Ciise Binu maryama, waxaana siinnay Injiil, waxaana yeellay Quluubta kuwii raacay isundanqasho iyo naxariis iyo Ruhbaaniyad (Adduun ka jeed-si) ay iyagu billawdeen oonaan ku faral yeelin, doonidda raalli ahaanshaha Eebe dartiis yaayna u faleen, mase ayna ilaalinin ilaalin xaq ah, waxaana siinnay kuwii rumeeyay oo ka mid ah ajri-goodii, wax badan oo ka mid ahna waa faasiqiin.

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَرِهِمْ بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا
بِعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ
وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً
وَرَحْمَةً وَرَهَابَنَاءَ ابْتَدَعُوا مَا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ
إِلَّا الْبَيْعَةَ رِضْوَانًا لِّاللهِ فَمَنْ عَٰوَاهَا حَقَّ رِعَابِهَا
فَسَاءَ تِينًا لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْهُمْ أَجْرُهُمْ
وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٦٧﴾

28. Kuwa xaqa rumeeyow Eeba ka dhawrsada, rumeeyana Rasuulkii-sa haydin siyo laab laab naxariiseede, hana idiin yeelo Nuur aad ku socotaane, hana idiin dambidhaafee, Eebana waa dambidhaafe naxariista ah.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَءَامِنُوا بِرَسُولِهِ
يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِن رَّحْمَتِهِ وَيَجْعَل لِّكُمْ نُورًا
تَمْشُونَ بِهِ وَيَعْرِفْكُمْ ءَ اللهُ عَقُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٨﴾

29. Inay ogaadaan ehlukitaabku inayan karin inay hantaan Fadliga Eebe, fadliga Eebana awooddiisu uu ku jiraa, wuxuuna siin Ruuxu doono, Eebana waa kan Fadliga wayn leh.

لِّئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ الْآيَاتِ الرَّؤُوفَ
عَلَىٰ شَيْءٍ مِّن فَضْلِ اللهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٦٩﴾

Adduun iyo Akharaba Eebaa abuuray iskana leh, waana in Adduunka la camalfalaa si Aakhara loo nimoobo, hasa yeeshee waa inaan Adduunka uun loo gu'in, illeen dhab-ahaantii wuxuu la mid yahay dhul waraabay oo doog quruxsan ka soo dhashay' mudda ka dibna dabayshu marto oo ingaga kalana burbura, waxaabase intaa u sii dheer inay tahay Ciyaar iyo dhalanteed ayan habboonayn in lagu kadsoomo. Rasuulkuna wuxuu yidhi naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee: «UI meel la dhigto oo Jannada ah yaa ka khayrroon Addunyada iyo waxa ku sugan, akhriya: (nolosha Adduunyo ma aha waxaan raaxo lagu kadsoomo ahayn). waxaa Wariyey Ibnu-Jariir wuxuuna ku suganyahay Saxiix. Saas daraadeed waa in la ogaado in Eebe agtiisa wanaag iyo awoodiba taallo, wixii Shar ahna loo adkaaysto, Khayrkana aan lala boodboodin. Cikrima wuxuu yidhi: «Ruxaan farxaynin ama murugoonaynin ma jiro, ee faraxa mahad ka dhiga murugtana sabir». Al-Xadiid (25-29).

Suurat Al-Mujaadalah

سُورَةُ الْمُجَادَلَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa Ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu maqlay Haweenaydii hadalkeeda Nabiga kula doodayay xaalkii ninkeeda, oo Eebe u sheeganaysay «dhibaataadeeda», Eebana wuu maqlayey dooododa, maxaayeelay Ilaahay waa ka wax walba maqle arka.

فَدَسَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ سَوَاعِدَ مَا وَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿١﴾

2. Kuwa haweenkooda kala mid dhiga hooyadood oo kale haweenkoodu ma aha hooyadood, hooyo waa midda wax dhashay, kuwaasina waxay ku hadlayaan hadal xun iyo been Ilaahayna waa Saamax badane Dhaafid badane.

الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتِهِمْ إِنْ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُسْكِرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ ﴿٢﴾

3. Kuwa haweenkooda kala mid dhigi hooyadood haddana ku noqon «haweenkii» waxaa ku waajib ah qoor xoraynteed intayan istaaban, Arrintaasi waa waano, Ilaahayna waxa dadku camal fali waa ogyahay.

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ ذَلِكَ لَهُمْ تَوْعَظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٣﴾

4. Ruuxaan helin qoor uu xoreeyo wuxuu soomi Laba Bilood oo israacsan intayan istaaban, ciddiise aan karin soonka wuxuu quudin Lixdan miskiin, arintu waa saas si aad Eebe u rumaysaan iyo Rasuulkiisa, taasina waa xuduuddii Ilaahay Gaalase waxaa u sugnaaday Cadaab kulul.

فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَاِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذَلِكَ لِنُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَبِالَّذِ حُدُودِ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤﴾

Aayadahanu waxay ku soo degeen haweenay la dhihi jiray Khawlo iyi ninkeedii Aws binu Saamit oo ku yidhi: waxaad igala mid tahay hooyaday oo kale, markaasay Nabiga (naxariis iyo Nabad gelyo korkiisa Eebe ha yeelee) u timid iyadoo sheegan inay caruur badan leedahay ay doonaysana in ninkeedii lagu celiyo, saasna ay Nabiga hadalka isku celceliyeen. Ilaahay waa maqlaa waana ajjibaa ducada qofka dhiban sida haweenaydaas quraanku ku soo degay. Dhaartaas la soo sheegay waa mid Jaahiliintii ku dhaaran jireen Muslimiintana way ka reeban tahay waxaana ka waajibi Kafaara Gud. Caa'isha waxay tidhi: Mahad Eebaa iska leh wax walbana maqla, waxaa timid Haweeneydaas doodayay Anoo Guriga dhinac ka mid ah jooga, markaasaa Eebe soo dajiyey aayadda. Waxaa wariyey Bukhaari. Al-Mujaadalah (1-4).

5. Kuwa Eebe iyo Rasuulkiisa khi-laafaya waxay mudan yihiin halaag si-dii loo halaagay kuwii ka horreeyey. Eebana wuxuu soo dajiyey Aayado cad cad Gaalana waxaa u sugnaaday cadaab wax ihaaneeya.

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كَثُرُوا كَمَا كَثُرَ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتِنَا يَتَذَكَّرُ وَاللَّكَافِرِينَ
عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥﴾

6. Maaalinbuuna ihaanayn Ilaahay uu soo bixin dhammaantood, ugana warrami waxay camal faleen, Eebana waa koobay iyana waa hilmaameen Ilaahayna wax kasta wuu daalacan (arkaa).

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا
أَحْصَاهُ اللَّهُ وَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٦﴾

7. Ma ogtahay in Ilaahay ogyahay Cirka iyo Dhulka waxa ku jira, Sed-dexdii faqiba Ilaahay baa afreeya, Shantana Ilaahay baa Lixeeya; waxa ka yar iyo waxa ka badanba Ilaahaybaa la jooga meeshay ahaadaanba, wuxuuna uga warrami waxay camal faleen Maalinta Qiyaamo Ilaahayna wax walba waa ogyahay.

الَّذِينَ تَرَى اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
مَا يَكْتُمُونَ مِنْ تَجْوَى ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا هُوَ رَاعِيَهُمْ
وَلَا خَمْسَةَ أَيَّامٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا آدَنَ مِنْ ذَلِكَ
وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُمُ
بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧﴾

8. Miyaadan ogayn kuwa laga reebay faqa xun oo haddana ku noqon waxa laga reebay, kuna faqi dambi iyo ca-dawnimo iyo caasinnimada Rasuulka, markay Nabiga u yimaadaanna ku salaamaya waxaan Eebe ku salaamin oo hoos u dhihi maa Eebe nagu cadaabo waxaan ku hadlayno waxaa ku filan Jahannamo oo ay galayaan waana Guri xun.

الَّذِينَ تَرَى إِلَى الَّذِينَ نُهَوْنَا عَنِ النَّجْوَى ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهَوْنَا
عَنْهُ وَيَتَنَجَّوْنَ بِالْإِنَّمِ وَالْعُدُونِ وَمَعَصِدَتِ
الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءَهُمْ حَيْوَةٌ بِمَا رَجَحْتُمْ بِهِ اللَّهُ
وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ
حَسْبُكُمْ جَهَنَّمُ يَصَلُّونَهَا فَيَنْسُ الْمَصِيدُ ﴿٨﴾

9. Kuwa rumeeyayow markaad faqaysaan ha ku faqina dambi, colnimo iyo caasinnimada Rasuulka ee ku faqa wanaag dhawrsani, Eebana ka yaaba isagaa la isu soo kulmine.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَجَّيْتُمْ فَلَا تَتَنَجَّوْا بِالْإِنَّمِ
وَالْعُدُونِ وَمَعَصِدَتِ الرَّسُولِ وَتَنَجَّوْا بِاللَّيْلِ وَالنَّفْوَى
وَأَتَقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾

10. Faqa xun Shaydaan buu ka-yimaaddaa suu u walbahaar geliyo kuwa xaqa rumeeyay, waxbase kama dhibo idan Ilaahay Mooyee, Ilaahay

إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ يَحْزُرُ الَّذِينَ آمَنُوا
وَلَيْسَ بِصَارِهِمْ شَيْئًا إِلَّا لِأَيِّدِنَ اللَّهُ وَعَلَى اللَّهِ

uun ha tala saarteen kuwa xaqa ru-meeyey.

فَلْيَسْئَلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٥﴾

Eebe iyo Rasuulkiisa ciddii la colloowda halaag baa u dambayn iyo cadaab daran, maxaayelay Eebe wax walba waa ogyahay, waana in wanaag lagu faqo een xumaan iyo colnimo lagu faqin, maxaayelay ruux kasta Eebeheen waa la joogaa waana daalacan 'isagaana loo noqon 'cid kastana wuxuu ka abaal marin waxay kasbatay Nabiguna wuxuu yihi (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) hadday idin Salaamaan Ehelu Kitaabka (Gaaladu) dhaha korkiinna ha ahaato (waa saxiix). Al-Mujaadalah (5-10).

11. Kuwa xaqa rumeeyayow haddii la idin dhaho isu waasiciya fadhiga; isuwaasiciya Ilaahay wanaagga ha idiin waasiciyee, marka la idin yiraahdo Jihaadka iyo Khayrka u degdegana; u degdega Ilaahay wuu koryeelayaa kuwa xaqa rumeeya kuwa cilmiga lehna darajooyin yuu koryeelayaa Eebana waxa la camal falii waa ogyahay.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَأَتَسَّحُوا يَفْسَحَ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انشُرُوا فَانشُرُوا يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

12. Kuwa xaqa rumeeyayow markaad Nabiga qaabilaysan hormariya Sadaqo, saasaa idiin khayr badan idiina nadiifsan, haddaydaan helaynin Eebe waa dambi dhaaf badane Naxariis badane.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَىٰكُمْ صَدَقَةٌ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرٌ فَإِن لَّمْ يَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

13. Ma waxaad ka cabsateen inaad hormarsataan Sadaqooyin markaad Nabiga la kulmaysaan; haddaydaan saas falin Eebe waa idin ka toobada aqbalaye ee Salaadda ooga Sakadana bixiya Ilaahaay iyo Rasuulkiisana adeeca. Eebana waa ogyahay waxaad camal falaysaan.

ءَأَشْفَقْتُمْ أَن تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَىٰكُمْ صَدَقْتُمْ فَاذْ لُرْتَفَعُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

Dadka xaqa rumeeyey waa inay Ilaahay iyo Nabigiisaba (Naxariis iyo nabad gelyaba korkiisa Eeba ha yeelee) ay maqlaan, dhexdoodana isu naxariistaan Jihaad ka iyo Khayrkana u degdegaan waxbarashada, Salaadda, Sakada iyo Sadaqadana ayku dadaalaansiyo Eebe abaal gudfiican siyo. Al-Mujaadalah (11-13).

14. Ma ogtahay kuwii ka sokeeye dhigtay kuwa Eebe u cadhoo-day kuwaasi idin ka mid ma aha iyagana ka mid ma aha (waa munaafiqinta) waxayna ku dhaaran been iyagoo o.

﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكُذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾

15. Eebe wuxuu u darbay kuwaas ca-daab daran maxaa yeelay wax xun bay falayeen.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا

يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

16. Dhaartoodii bay gaashaan ka dhigteen dadkana xaqiibay ka leexiyeen waxayna mudan yihiin cadaab wax ihaaneeya.

أَتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ

عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٦﴾

17. Xoolahooda iyo Caruurtoodu wax ugama taraan Eebe xaggiisa, waana kuwa ehelu Naar ah wayna ku waari.

لَنْ نُنْفِئَهُمْ عَنْهُمُ أَمْوَالَهُمْ وَلَا أَوْلَادَهُمْ مِنَ اللَّهِ

شَيْئًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾

18. Maalinta Eebe soo bixiyo dham-maantood way u dhaaran Eebe siday idinka idiinku dhaartaan iyagoo u malayn inay wax (xuja ah) haystaan waase kuwo beenaalayaal ah.

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكَ

وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٨﴾

19. Waxaa ka qaalib noqday Shaydaan oo hilmaansiiyey xusidda Eebe, kuwaasi waa Xisbiga shaydaanka, Xisbiga shaydaankuna waa kuwa khasaaray.

أَسْجُدَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَئِكَ

حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَالِدُونَ ﴿١٩﴾

Munaafiqiintu waa colka kuwa xaqa rumeeyey waxayna had iyo jeer xiriir la yeeshaan Gaalada kale ayagoon Labada qolo midna ka tirsanayn kuwaasna Eebe wuxuu ugu gooddiyey ciqaab daran waana beenaala yaal Xisbiga shaydaanka ka mid ah Naar iyo Khasaarana way la kulmi doonaan. Al-Mujaadalah (14-19).

20. Kuwa Ilaahay iyo Rasuulkiisa khilaafaya waxay ka mid noqon kuwa dullooba.

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾

21. Eebe wuxuu xugmiyey inuu ad-kaado isaga iyo Rasuulkiisa, maxaa yeelay waa xoog badane adkaade ah.

كَتَبَ اللَّهُ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَرَسُولِهِ أَنَّ اللَّهَ

فَوْى عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

22. Ma helaysid dad Ilaahay rumeeyey iyo Maalintii dambeesay oo haddana jecel ruux Ilaahay iyo Rasuulkiisa khilaafaya haba ahaadeen Aabayowgood, Caruurtooda, Walaa-lahood ama Qaraabadooda, kuwaas (aan jeclaamin) waa kuwo qalbigooda iimaanka lagu dhigay Eebena ku xoojiyey gargaarkiisa, wuxuuna gelin

لَا يُجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا

ءَابَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ

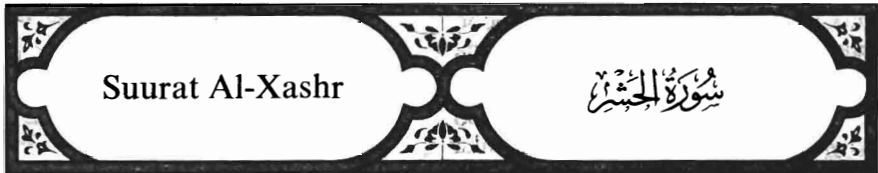
أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ

الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ

Jannooyin Wabiyaal dhex socdaan ay kuna waari, kuwaas Ilaahay baa ka raalli noqday iyana way ka raalli noqdeen waana Xisbiga Ilaahay; Xisbiga Ilaahayna waa kuwa Liibaanay.

جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

Eebe wuxuu ballan qaaday in dadka xaqa ku taagani adkaadaan markay wixii Eebe faray yeelaan, xaqqiidayashuna ay dulloobaan. Jacaylka iyo Walaalnimaduna waa inay ahaato xaqa dartiis ee ayan noqonin sukeeynimo qaraabo, kuwa ku walaaloba Eeba dartiina waa Xisbiga Ilaahay ee liibaanu u dambayn. Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebow ha ugu yeelin Faajir iyo Faasiq Gacan iyo Nicmo agtayda. Al-Mujaadalah (20-22).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Waxaa Eebe nasaha (sharifa) waxa Cirka iyo Dhulka ku dhexnool, waana xooq badane Falsan.
2. Eebe waa kan ka bixiyey kuwii gaaloobay ee ahlu Kitaabka ahaa «Yuhuud»Guryahoodii kulmintii hore, idinkoon u malaynin inay bixi iyana waxay u maleeyeen in Guryahoodu wax ka celin, markaasaa Eebe uga yimid meel ayan filayn, qalbigoodana wuxuu ku tuuray cabsi, guryahooda waxay ku kharribeen (ku halleeyeen) gacmahooda iyo gacmaha kuwa rumeeeyey, ee dadka Caqliga leh ha waano qaato.
3. Haddaan Eebe xukumin inay baxaan waxaa lagu caddibi lahaa Adduunka.Aakhirana waxaa u sugnaaday cadaab naareed.
4. Maxaa yeelay Ilaahay iyo Rasuulkiisa yey khilaafeen, ruuxii Eebe khi-laafana Ciqaabtiisu waa darantahay.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾
 هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ فَأَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بِرُؤْسِهِمُ يَأْتِرُهُمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا بِأُولَى الْأَبْصَرِ ﴿٢﴾
 وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾
 ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤﴾

5. Wixii aad gooyaan oo geed ah (ee Cadawga) ama aad daysaan iyadoo ku taagan Salkeeda waa idinka Eebe iyo inuu dulleeyo Faasiqiinta.

مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَيْسَةٍ أَوْ نَرَكْتُمْ هَا قَائِمَةً
عَلَىٰ أَصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَبِخَيْرِ الْأَنْفُسَيْنِ ﴿٥﴾

Yuhuuddii Magaalada Madiino Joogtay yaa Nabiga (naxariis iyo Nabad gelyo korkiisa Eebe hayeelee) khiyaantay, hase ahaatee waxaa u dambeeyey dulli iyo Ciqaab illeen Ilaahay iyo Rasuulkiisa yey la Colloobeen sida caadada Yuhuudduba tahay had iyo jeer, waana in lagu waano qaato Xaalkaas Jidka toosana la qaadaa. Al-Xashr (1-5).

6. Wixii Xoola ah ee Ilaahay Nabiga uga soo celiyo Gaalada isagoon Fardo iyo awr lagu dagaallamin waxaa amar-kiisa leh Nabiga Eebana Cidduu doono yuu ku diraa Rasuulkiisa, wax walbana Eebe waa karaa.

وَمَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَىٰ رَسُولِهِمْ فَمَا أَزْجَفْتُمْ عَلَيْهِ
مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ
عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

7. Wixii Xoola aha ee Ilaahay ku soo celiyo ee uga yimaadda Degmooyinka Yuhuudda Rasuulkiisa; waxaa leh Ilaahay, Rasuulka, Qaraabada, Agoonta, Masaakiinta iyo Musaa-firiinta «socdaalka» si ayan u noqon wax ku wareegaysta kuwa Hodanka ah dhexdooda wuxuu Rasuulku dadka siiyo ama faro waa inay qaataan, wuxuu ka reebana waa inay ka reebmaan, Eebana waa in laga dhawrsado, maxaa yeelay Ciqaabtiisu waa daran-tahay.

مَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَالرَّسُولِ
وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ
كُنْ لَا يَكُونُ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا أَنْتُمْ
بِالرَّسُولِ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا
اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾

8. Waxaa Xoolahaas wax ku leh kuwa Saboolka ah ee ka soo hijrooday gur-yahoodii iyo Xoolahoodii dar Eebe iyo gargaarka Ilaahay iyo Rasuulkiisa, waana kuwa ku run sheegay iimaan-kooda.

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ
وَأَمْوَالُهُمْ يُبْتَغَىٰ مِنْ اللَّهِ وَرِضْوَانًا
وَيَضُرُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَأُولِيئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾

Xoolaha Gaalada si dagaal la'aan ah uga yimaadda waxaa loo yaqaan «Feey» waxaana lagu bixin Jidadka khayrka ah ee Aayaddu tilmaantay, Dadka xaqa rumeeyeyna waxaa ku waajib ah inay maqlaan hadalka Rasuulka «Muxamed» ah (naxariis iyo nabad gelyaba Eebe korkiisa ha yeelee) waana in Ciqaab-ta Eebe laga dhawrsadaa. Al-Xashr (6-8).

9. Kuwii Madiino deganaa ee Xaqa rumeeyey waxay jecel yihiin dadka u soo hijroon (u soo qixi) wax nec-baansho ahna Laabta uma geliyaan

وَالَّذِينَ بَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ
مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ

dadkaas waxay siin, waxayna Naftooda ka hormariyaan (ay uga doori) dadkaas inkastaba iyagu gaajo hahaysee, ruuxii laga dhawro bakhaylnimada Naftiisa waa mid Liibaanay.

10. Kuwa imaan Asxaabta Nabiga ka dib waxay Eebe weydiisan inuu u dam-bi dhaafo iyaga iyo Walaalahooda iimaanka uga hormaray uusan qalbi-goodana xiqdi yeelin kuwa rumeeyey Eebena waa naxariis badane.

حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ
وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقِ شَعْنُ نَفْسِهِ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾
وَالَّذِينَ جَاءُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
أَغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا
بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ
آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠﴾

Ansaartii Nabiga (naxariis iyo nabad gelyo korkiisa Eebe ha yeelee) waxay ahaayeen duul la yaab leh, siday u jeclayeen una taakuleeyeen Muslimiintii soo hijrootay ee Maka ka soo qaxay Eebe dartiis, iyagana Naftooda uga doori jireen (Eebe ha ka raalli noqdee) kuwa xaqa rumeeyey ee dib ka imaan waa inay jeclaadaan Muslimiinta ka horreysay uguna duceeyaan dambi dhaaf iyo K hayr illeen dadaal badan bay Islaamka u sameeyeen.

Nabigu wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Dulmi iska jira waa mugdiga Qiyaame. Bakhaylnimana iska jira iyadaa halaagtay kuwii idinka horeeyeye. Waxaa wariyey Muslim. Al-Xashr (9-10).

11. Ma ogtahay in kuwii Mu-naafiqiinta ahaa ay ku dhihi kuwii gaa-loobay ee Yuhuudda ahaa haddii lay-din bixiyo waan idinla jiraynaa Cid aan idiin maqlaynana ma jirto waligeed, haddii laydinla dagaallamana waan idiin gargaaraynaa, Ilaahayna waa ogyahay inay Beenaalayaal yihiin.

﴿١١﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ
الَّذِينَ كَفَرُوا مِن أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِن أُخْرِجْتُمْ
لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِن
فُوتَيْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١١﴾

12. Haddii la bixiyo Yuhuudda lama baxaayaan haddii lala dagaallamana uma gargaarayaan hadday isku dayaan inay u gargaaraanna way carari loo-mana gargaarayo.

لَئِن أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِن فُوتُوا
لَا يَنْصُرُونَهُمْ وَلَئِن نَّصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ
الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَبْصُرُونَ ﴿١٢﴾

13. Mu'miniinta yey uga cabsi badan yihiin Yuhuuddu Ilaahay, maxaa yee-lay waa dad aan wax garad ahayn.

لَا تَسْمَعُ أَسَدُّهُبَةَ فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللَّهِ
ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٣﴾

14. Kuwa xaqa rumeeyeyna lama da-gaallami karaan «dhufaysyo iyo Gi-daaro dhexdood mooyee» dhibka dhexdooda ahna waa daranyahay

لَا يَقْدِرُونَ عَلَيْكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرَىٰ مُحَصَّنَةٍ
أَوْ مَن وَرَاءَ جُدِّ بَأْسُهُم بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ

quluubtooduna waa kala tagsan tahay,
maxaa yeelay waa dad aan wax kasayn.

جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ

قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾

Munaafiq had iyo jeer wuxuu la joogaa dhibka Musliiminta, Munaafiqiintii Madiino joogayna waxay gacan siin jireen Yuhuudda oo ay ka dhigan jireen sukeeye Labada qolobana waxay ahaayeen, yihiinna had iyo jeer Colka Diinta Islaamka waana laga adkaan haddii dad toosan oo xaqa rumeeyey la helo, maxaa yeelay waa wax ma garad. Al-Xashr (11-14).

15. Waxay la mid yihiin gaaladii dha-waa ee ka horreeyey ee dhadhamiyey cidhibtii camalkooda, Cadaab daranna u sugnaaday.

كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَٰقُوا وَيَالِ أَمْرِهِمْ

وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٥﴾

16. Waxay la midyihiin Shaydaan waa ka dadka gaalow ku dhaha, markay gaaloobaanna ku yidhaah bari baan kaa ahay (waxba isuguma keen jiraan) oo sheegta inuu Ilaahay ka yaabi.

كَذَّبَ الشَّيْطَانُ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ

قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ

رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

17. Markaasay Labadooduba Cidhibtoodu noqon naar ay ku waaraan, daalimiintana saasaa lagu abaali ma-riyaa.

فَكَانَ عَقِيْبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا

وَذَٰلِكَ جَزَاؤُ الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾

18. Kuwa xaqa rumeeyey waa inay Eebe ka dhawrsadaan, Nafwalbana waa inay eegtaa waxay u hormarsatay barri (qiyaamaha) Eebena ha laga yaabo illeen wax walba waa ogyahaye.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنقُوا اللَّهَ وَتَنْظُرْ

نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَيْرِهَا وَتَقْوَىٰ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ

خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

Kibir iyo islaweyni wax matarto'aaway kuwii iskibriyey ee beeniyey Nabiyadii ka horreeysay Nabi (Muxamed) (naxariis iyo nabad gelyo korkiisa Eebe hayelee), gaaladuna waxbay dhumiyaan sida Shaydaanka, Cidii wax dhumisa iyo midda la dhumiyaba waxay Cidhibtoodu noqon Khasaare iyo Naar. Al-Xashr (15-18).

19. Kuwa xaqa rumeeyey waa inayan noqon sidii kuwii Eebe hilmaamay, isna markaas uu hilmaansiiyey naftooda waana kuwo faasiqiin ah (xaqa ka leexday).

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنسَهُمْ أَنفُسَهُمْ

أُولَٰئِكَ هُمُ الْفٰسِقُونَ ﴿١٩﴾

20. Ma eka Ahlu naarka iyo Ahlu Jannaha, Ahlu Jannuhu waa kuwa liibaanay.

لَا تَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ

أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفٰئِزُونَ ﴿٢٠﴾

21. Haddii quraankan Eebe Buur ku dejiyo (kula hadlo) waxaad arki lahayd Buurtii oo khushuucsan oo dillaaci cab-si Eebe darteed,saasaa Eebe mataallo ugu sheegaa dadka inay fikiraan dar-teed.

لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَشِعًا
مَّتَّصِدًا غَآمِقًا خَشِيئَةً ۗ وَاللَّهُ يَتْلُو الْأَمْثَلَ
نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾

22. Eebe mooyee Ilaah kale ma jiro, waxa maqan iyo waxa joogaba waa ogyahay, waana kan naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ الْغَيْبُ
وَالشَّهَادَةُ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾

23. Ilaahay isaga mooyee Eebe kale ma jiro, waa Xaakim Daahir ah, nabadgeliye, rumeeye, wax walbana ilaaliye xoog iyo weynaan isagaa leh, waana ka nasahanyahay waxay Cibaa-dada la wadaajinayaan.

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ
السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ
الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾

24. Eebe waa kan wax abuura ee ahay-siisa sawirana, Magacyo fiicanna wuu leeyahay waxaana Eebe u tasbiixsada (weyneeya) waxa Cirka iyo dhulka ku sugan, waana adkaade falsame.

هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ
الْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ لَهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

Ruuxa xaqa rumeeyey waa inuu had iyo jeer Eebe xusaa kuna xirraadaa, si aan Eebe Naftiisa u hilmaansiin, Jidka fiicanna waa inuu qaadaa illeen Janno iyo naar ma sinnee, quraankan sharafta lehna waa inuu rumeeyaa kuna dhaqmaa, Ilaaha awoodda leh ee isaga mooyee Ilaah kale usan jirinna waa inuu Caabuda o rumeeyaa. Al-Xashr (19-24).

Suurat Al-Mumtaxinah   سُورَةُ الْمُؤْتَمِنِينَ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Kuwa xaqa rumeeyow ha ka dhi-ganina colka Eebe iyo Colkiina (Gaalada) sokeeye aad jacayl u gudbinay-saan, iyagoo ka gaaloobay xaqa idiin yimid, oo haddana bixiya Rasuulka iyo Muuminiinta inaad Eebe rumeeyseen

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَنْدَحْدُوا عَدُوِي وَعَدُوْتُمْ ءَأُولِيَاءَ
تَلْقَوْنَ إِلَيْهِمْ بِالْمُؤَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ
مِّنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَن تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ

darteed Jidka Ilaahayna ku dagaallan-teen raalli ahaanshaha Eebe idinkoo rabo, kuwaas ood u qarisaan jacayl, Ilaahayna waa ogyahay waxaad qarinasaan iyo waxaad muujinaysaanba, Ruuxii saas yeelana Jidka xaqa ah wuu ka dhumay.

2. hadday idin helaan (Gaaladu) waxay idiin noqon Col gacmaha iyo Carabkana xumaanbay idiinku taagi waxayna jecel yihiin inaad gaalowdaan.

3. Qaraabada iyo Caruurta waxba idiin ma taraan Maalinta qiyaa-me waana laydin kala kaxayn, Ilaahayna waa arkaa waxaad Camal falaysaan.

Colka Eebe iyo Colkaaga inaad Saaxiib ka dhigataa ma habboona, Gaaladuna waxay Muslimiinta kula colloobeen waa Diinta Islaamka ah kaliya, ruuxii Muslim sheegan oo Gaalo Cadaw ah jacayl u qariyana waa ruux dhumay oo leexday, Gaaladana Sukeeyannimo ma leh ee waa in saa lala socdaa. Aayaduhuna waxay soo dageen mar nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelce) uu u darbaday in Mako la soo furo markaas Nin gaadhsiiyey ree Makaad arrintaas. Al-Mumtaxinah (1-3).

4. Kuwa xaqa rumeeyey waa inay ku daydaan Nabi Ibraahim iyo kuwii la jiray waa kuwii iska bari yeelay Gaaladii Qoonkoodii ahayd (ay isla noolaayeen) iyo waxay Caabudayeen ee Eebe ka soo hadhay oy Colnimo u muujiyeen ilaa ay Eebe kaliya ka rumeeyaan, laakiin Nabi Ibraahim wuxuu u dambi dhaaf weydiiyey Aabihiis, isagoon waxba u hanankarin (intaan laga reebin Arrintaas). Eebe yeynu talo saaran, isagaana loo noqon (Aakhiro).

5. Eebow hannagu fidnaynin kuwa Gaaloobay, noona dambi dhaaf illeen waxaad tahay adkaade (Casiis) Falsan.

6. Haku daydo dadkaas dayasho wa-naagsan ruuxii dooni Ilaahay Maalinta

رَبِّكُمْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ جِهَدًا فِي سَبِيلِي وَابْنَعَةَ
مَرْضَاتِي تُشِرُّونَ إِلَيْهِمْ بِالْعُدْوَةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ
وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١﴾

إِنْ يَتَفَقَّهُكُمْ بِكُفْرَانِكُمْ أَعْدَاءُ وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ
أَيْدِيَهُمْ وَالسُّنَنُومَ بِالسُّوءِ وَوَدَّوَالْتَوَكَّفَرُونَ ﴿٢﴾

لَنْ نَنفَعَكُمْ أَرْحَامَكُمْ وَلَا أَوْلَادَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْعَلُ
بَيْنَكُمْ وَاللَّهِ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٣﴾

فَدَكَانَتْ لَكُمْ أَسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ
إِذْ قَالُوا لَقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءُؤُكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ كُفْرًا يَكْفُرُونَ وَإِنَّا وَإِنَّا وَبَيْنَكُمْ الْعُدَاةُ وَالْبَغْضَاءُ
أَبَدًا حَتَّى تَوْمِئُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ
لَا تَسْغِرْ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ
رَبَّنَا عَلَيْنِكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنبَأْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٤﴾

رَبَّنَا لَا جَمْعَ لَنَا فَتَنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا
رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٥﴾

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ

Aakhiro, ciddiise ka jeedsata xaqa Eebe waa ka kaaftoon yahay waana ammaananyahay.

وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٦﴾

Ruuxa fiican ee Sharafta leh ee Eebe ka yaaba waxa wanaagsanna sameeya, xumaantana ka fogaada waa in lagu daydo sida kan xunba looga fogaado. Eebana waa in lagu xidhnaado loona toobad keeno, isagaa loo noqon Gaaladana waa inaan la jeclaanin lagana digtoonaadaa. Al-Mumtaxinah (4-6).

7. Wuxuu Eebe u dhawyahay inuu yeelo jacayl Mu'miniinta iyo kuway la colloobeen ee Gaalada Qureesheed ah dhexdooda, maxaa yeelay Eebe wax walba waa karaa waana dambi dhaaf badane naxariis badane ah.

عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوْدَةً وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٧﴾

8. Eebe kama reebayo kuwa xaqa rumeeyey inay u samo iyo Caddaalad falaan kuwa aan Diinta kula dagaallamin Guryahoodana ka bixinin, maxaa yeelay Eebe waa jecel yahay kuwa Caadiiinta ah (Garsoor).

لَا يَنْهَى اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوا فِي الدِّينِ وَلَا يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِينِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾

9. Eebe wuxuu ka reebi kuwa xaqa rumeeyey inay ka sokeeye yeeshaan oo xidhiidhiyaan kuwa Diinta kula dagaallamay ee Guryahoodii ka bixiyey gacanna ku siiyey in guryaha laga bixiyo, dadkii kuwaas sokeeye ka dhigtaa wa kuwa daalimiin ah.

إِنَّمَا يَنْهَى اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوا فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوا مِنْ دِينِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾

Eebeheen isagaa awood leh' Cidduu doonana wuu hanuuniyaa, waxaana dhacay in dad Gaaladii Qureesheed ka mid ah Islaameen'wanaag iyo Walaalnimana dhexmartay Muslimiintii kale, waase inaan Gaal kula dagaallamay wanaag loo samaynin, kuwase aan Col Muslimiinta la noqonin Gaaladana aan gacan ku siinin dhibka Muslimiinta ma reebana in wanaag loo falo, taasina waxay ina tusin inaan kala garanno Colkeenna iyo Saaxiibkeenna.

Xigmo waxaa ku sugnaaday kaad jeclaan tartiib u jeclow inaad nacdaa laga yaabaa kaad nicbaanna tartiib u nac inaad jeclaataa laga yaabaa Maalane. Al-Mumtaxinah (7-9).

10. Kuwa xaqa rumeeyow hadday idiin yimaadaan Haween Mu'miniin ah oo Gaalada ka soo Hijrooday (ka soo tegay) Imtixaana (inay ka dhabtahay iyo in kale) Eebaa og Iimaankooda, haddaad ogaataan inay xaqa (dhabnimo) u rumeeyeen waa inaydaan Gaalada u celinin, maxaa yeelay Xalaal isuma

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ مِنْهُنَّ فَهَدِّجْنَ فَإِنَّهُنَّ يَمِينُنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَأَسْفَحْنَ لَكُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَءَاتُوهُنَّ مَا نَفَقُوا وَأَلْجَسَّاعَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ

aha Meherkiina ha u celiyeen Gaalada, inaad isguursataanna waxba kuma jiro haddaad Meher siinaysaan, Haweenka Gaalooaba Nikaax isuguma kiin xirna ee ha haysanina, weydiista waxaad Meher u bixiseen Gaaladuna ha weydiisato waxay Meher u bixiyeen, xaaladaasina waa xukunka Eebe uu dhexdiina xukumay. Ilaahayna waa ogyahay (waxa la Camal falo) waana Falsame.

11. Hadday u tagaan kuwa Haweenkiina ka mid ah Gaalada (Gaalooabaan) markaas ka dib la qaniimaysto hala siiyo kuwii Haweenkoodu tageen waxay ku masruufeen oo kale, Ilaaha aad rumaysantihiinna ka dhawrsada.

إِذْءَأْتَيْتُمُوهُنَّ لُجُورَهُنَّ وَلَا تَمْسِكُوا بِعَصَمِ الْكُوفَارِ
وَسَلُّوْا مَا أَنْفَقْتُمْ وَلَيْسَ لَكُمْ أَنْفِقُوا ذَلِكَ عَلَيْكُمْ اللَّهُ
يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١١﴾

وَأَنْفِقُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْ أَمْوَالِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَلَيْكُمْ
فَتَأْتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَرْوَاجُهُمْ مِثْلَ مَا أَنْفَقُوا
وَأَنْفِقُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَيْنِ يَدَيْكُمْ وَمِنْ بَيْنِ أَيْدِيكُمْ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٢﴾

Gaaladu waa inayan Muslimiinta awood ku yeelanin, saas daraadeed hadday soo islaamto haweenay Ninkeedu Gaal yahay looma celiyo maxaa yeelay xalaal isuma aha, waase in la Imtixaamo si runta loo ogaado, markaas ka dib hadday nin Muslim ah guursato dhib kuma jiro iyadoo laysu celin wixii kharash ahaa, taasuna waxay ku tusin inay waajib tahay dhawritaanka Sharafka Islaamka iyo ruuxa Muslimka ah, waxaa kale ooy inay tusin Caddaaladda Islaamka xataa Mucaamilada Gaalada. Al-Mumtaxinah (10-11).

12. Nabiyow hadday kuu yimaaddaan haween xaqa rumeeyey si ay kuugula ballantamaan inay Eebe kaliya caabudaan, waxna xadin, sinaysanna, Caruurtoodana dilin, been abuurna ayan la imaan, wax wanaag ah oo la farayna ayan Nabiga ku caasiyin la ballantan una dambi dhaaf weydii Eebe waa dambi dhaafe naxariiste ahe.

يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يَبَيِّنُكَ
عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ
وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ
بِهْتِنَةٍ يُفَرِّغْنَ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ
وَلَا يَعْبِصَنَّ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْتَهُنَّ
وَأَسْتَغْفِرُ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٣﴾

13. Kuwa xaqa rumeeyow haka sokeeye dhiganina kuwa Eebe u carooday oo aakhirana ka quustay (waa Gaaloodhane) sida Gaaladu uga quustay kuwii dhintay.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَأَنْتَوَلَوْا قَوْمًا غَضِبَ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَسْأَلُونَ مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَسْ
أَلْكَفَّارِ مِنَ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٤﴾

Ruuxii xaqa rumeeyey oo la ballantama Madaxda Muslimka ah kuna ballan qaadi inuu xumaanta ka dheeraado wanaagna la yimaada waa in lala ballantamaa, sida Eebaba faray Nabiga (naxariis iyo nabad geliyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu haweenka Muslimka ah ka oggolaado ballan qaadka, tan kale waa inaan gaalo Eebe u carooday oo Aakhirro iyo Maalinta abaal marinta ka quustay sokeeye iyo qaraabo laga dhiganin, illeen waxaa lugu walaaalooaba Caqiida Islaamke. Al-Mumtaxinah (12-13).

Suurat Aş-Şaff

سُورَةُ الصَّفِّ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Waxaa Ilaahay nasaha (weyneeya) waxa Cirka iyo Dhulka ku sugan, Eebana waa adkaade falsan.
2. dadka xaqa rumeeyayow maxaad u sheegaysaan wax aydaan falaynin.
3. Waxaa Cadho weyn Eebe agtiisa ku ah inaad sheegtaan wax aydaan falaynin.
4. Eebe wuxuu jecel yahay kuwa ku dagaallama Jidkiisa (Jihaadka) iyagoo Saf ah oo aad mooddo dhismo laysku dhejiyey (midnimadooda).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبِّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِمَ تَقُولُونَ

مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾

كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا

مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ

صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنِينَ مَرْضُوضٍ ﴿٤﴾

Samaawaatka iyo Dhulkaba wax ku sugan Ilaaheen baa abuuray, isagayna ka amar qaataan wayna u khusuucaan, maxaa yeelay isagaa awood leh, kuwa Mu'miniinta ahna waa inay wax dhab ah qabtaan oo khayr ah ee ayan sheeganin wax ayan falin, maxaa yeelay taas Eebe ma jecla waana in Jidka xaqa ah lagu Jihaado si isku duubni ah, si gargaarka Eebe iyo nasrigiisa loo helo.

Rasuulkuna wuxuu yidhi (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Calaamada Munaafiqu waa Saddex: Hadduu ballamo wuu baajiyaa, Hadduu sheekeeyana wuu Been sheegaa, Haddii la aaminana wuu khayaamaa. Waa saxiix. Aş-Şaff (1-4).

5. Xusuusta markii (Nabi) Muuse ku yidhi dadkiisii maxaad ii dhibaysaan idinkoo og inaan Rasuul Eebe idiin ahay, markay xaqqi ka iisheen yaa Eebana sii iilay qalbigooda, Ilaahayna ma hanuuniyo kuwa faasiqiinta ah.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تَقُولُونَ

مَا لَا تَفْعَلُونَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا

رَأَوْا آيَاتِنَا عَمُوا فَاللَّهُ فُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي

الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾

6. xusuusta marka (nabi) Ciise ibnu Maryama ku yidhi Bani Israa'iil waa-xaan ahay Rasuul Eebe idiin soo diray oo rumayn Kitaabkii Tawraad ee

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ

إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ

horreeyey, kuna bishaarayn Rasuul gadaashayda imaan oo Magaciisuna yahay «Axmed», markuu xuja cad ula yimidna waxay dheheen kani waa sixir cad.

يَأْتِي مِنْ بَعْدِي أَسْمُهُمْ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُؤْتَمِنٌ ﴿٦١﴾

Muslimiintu waxay rumayn Nabiyadii iyo Rusushii Eebe khalqiga u soo diray oo dhan'iyagoon kala qaadaynin'siday u rumeeyeen Kutubta Eebe ee saxa ah, waxayna Aayadahanu ina tusin in xaqu mid kaliya yahay, hase-yeeshee Gaaladu ay kala qaybiyaan si ay qaar u beeniyaan, waxaa kale oo ku cad Aayadahan in Nabi Ciise ku bishaareeyey soo bixitaanka Nabi Muxamed (naxariis iyo nabad gelyo korkiisa Eebe ha yeelee), taasina waxay xuja ku tahay gaalada Nabiga beenin. Aş-Şaff (5-6).

7. yaa ka dulmi badan ruux ku been abuurta Ilaahay isagoo loogu yeedhi Islaamka, Eebe ma hanuuniyo dadka daalimiinta ah.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَىٰ إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٧﴾

8. Waxay doonayaan (Gaaladu) inay Nuurka (xaqa) Eebe ku bakhtiiyaan Afkooda Eebena wuu taam yeeli nuurkiisa haba naceen Gaaladuye.

يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾

9. Eebe waa kan diray Rasuulkiisa isagoo hanuun wada iyo Diin xaq ah si uu (Eebe) Diimaha oo dhan uga sare mariyo haba naceen Mushrikiintuye (Gaaladu).

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾

Xaqoo la diidaa waa dulmi iyo gardarro, mana aha in ruuxii xaqa loogu yeedho ka abaal daro oo diiddo beenin kala soo horjeedsado, hasa ahaatee wuxuu Eebe ballan qaaday in xaqu sare maro gaar ahaan hanuunkii uu dunida u soo saaray isagoo u soo dhiibay Rasuulkiisii Maxamed ahaa (naxariis iyo nabadgelyo Eebe korkiisa ha yeelee), ruuxa Caqliga lehna waxaa ku waajib ah in marka xaq iyo wanaag loogu yeero uu raacaa oo aqbalaa. Aş-Şaff (7-9).

10. Kuwa xaqa rumeeyow ma idin tusiyaa ganacsi idinka koriya Cadaab daran.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا هَلْ أَذْكَرُ عَلَىٰ بَعْدَرٍ نُنَجِّجُكَ مِنَ عَذَابِ آلِمٍ ﴿١٠﴾

11. Waxaad rumaynaysaa Ilaahay iyo Rasuulkiisa waxaadna ku dagaa-lamaysaan Jidkiisa xaqa ah Xoolihiina iyo Naftiina idinkoo u huri, saasaana idiin khayr roon haddaad tihiin kuwo wax og.

تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَنُجِّدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

12. Markaas Eebe dambigiinuu dhaafi wuxuuna idin gelin Jannooyin ay dhex

يَعْقِرُكُمْ ذُنُوبِكُمْ وَيُدْخِلُكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا

socdaan Webiyaal iyo Guryo wanaagsan oo ku dhexyaalla Jannada Cadnin (nagaanshaha), taasina waa liibaan weyn.

الَّذِينَ هُمْ وَمَسْكَنَ طَيْبَةً فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ
ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٣﴾

13. Arrin kale ood jeceshihiinna (wuu idiin siin) waa gargaarka Eebe iyo fatxi (guul) dhaw,kuwa xaqa rumeeyeyna u bishaaree.

وَأُخْرَىٰ يُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ
وَيَسِّرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾

14. dadka xaqa rumeeyow noqda gargaarayaasha Eebe sidii kuwii Nabi Ciise ibnu Maryama Saaxiibadiis ahaa (Xawaariyintii) ee uu ku yidhi yaa Eebe iila gargaara,markaas ay dheheen annagaa ah gargaarayaashii Eebe, ka dib ay xaqa rumaysay koox Banii Israa'iil ka mid ah,kooxna ay ka gaalawday; Eebena ayiday (xoojiyey) kuwii xaqa rumeeyey (kana adkaadeen Cadawgoodii) oo iyagu ka muuqdeen (ka taliyeen) dhulkii.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا أَنصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَىٰ
ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِثِ مَن مِّنْ أَنصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِثُونَ
نَحْنُ أَنصَارُ اللَّهِ فَامْنَنَ عَلَيْهِمْ طَائِفَةٌ مِّنْ نَّبِيِّ إِسْرَائِيلَ
وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ
فَأَصْبَحُوا عَدُوًّا لِلَّذِينَ ﴿١٥﴾

Ayadahan waxay caddayn in Ganacsiga ugu khayr badani ee dambiga lagu dhaafo Jannana lagu galo uu yahay Eebe iyo Rasuulkiisa oo la rumeeyo iyo Jidkiisa oo lagu dagaallamo Xoola iyo Nafba 'si loo daafaco xaqa loona helo nasri iyo Guul, lana noqdo sidii xawaariyintii (Saaxiibadii) Nabi Ciise, Dhulkana loo hadho isagoo khayr lagu maamuli. Aş-Şaff (10-14).

Suurat Al-Jumucah

سُورَةُ الْجُمُعَاتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariis-ta.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxaa Eebe nasihi (weynayn) waxa samooyinka iyo Dhulka ku sugan, Ilaahay waa xaakin Xumaan ka daahirane ah aadkade falsame ah.

يَسْبِغْ لَكَ اللَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ
الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

2. Eebe waa kan u soo bixiyey kuwaan wax aqoon Rasuul ka mid ah oo ku akhriya korkooda Aayaadkiisa «quraankana» bara iyo Sunnada

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو
عَلَيْهِمْ ءَايَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ

(Nabiga) waxayna horey u ahaayeen kuwo baadi cad ku sugan.

وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٤﴾

3. (Waxaa kale oo Eebe Nabigu u diray) kuwo kale oon weli la kulmin kuwaas, Eebena waa Adkaade falsame ah.

وَمَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ

هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٥﴾

4. Arrintaasuna (Islaamka iyo Nabiga la soo diray) waa deeq Ilaah, wuxuuna siin ruuxu doono Eebana waa deeq iyo fadli weyne.

ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ

ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٦﴾

Waxaa Ilaahay u khushuuca waxa uu ku abuuray Cirka iyo Dhulka illeen isagaa awood leh, waana kan addoomadiisa wanaaga u falay ee u soo diray Rasuul bani Aadan ah, si uu u hanuuniyo waxna u baro, kuwa jooga iyo kuwa imaanba. Xaalkaasna waa Xaal weyn oo khayr ah Cidduu doono yuuna siiyaa, illeen waa deeq badance. Al-Jumucuh (1-4).

5. Kuwii la faray inay Kitaabka Tawreed (ilaaliyaan) kuna Camal falaan (waa Yuhuudda) haddana aan ku camal falin, waxay la mid yihiin Dameerxambaarsan Kutub badan, waxaana xun masalka kuwaas beeniyey Aayadaha Eebe, Ilaahayna ma hanuuniyo kuwo daalimiin ah.

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْبَةَ ثُمَّ لَمْ يُحْمِلُوا كَمَثَلِ

الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا يَتَسَّمَلُ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ

كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ

الظَّالِمِينَ ﴿٧﴾

6. Waxaad dhahdaa (Nabiga) kuwa Yuhuuda ahow haddaad sheegateen inaad tihiin Awliyo Eebe dadka kale ka sokow, geeri jeclaada haddaad run sheegaysaan.

قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنْ زَعَمْتُمْ أَنْكُمْ

أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَتَّعُوا الْيَوْمَ

إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨﴾

7. Geerina ma jeclaanayaan weligood waxay hormarsadeen (oo gaf ah) dartiis, Eebana waa ogyahay kuwa daalimiinta ah.

وَلَا يَتَذَكَّرُونَ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ

وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٩﴾

8. Waxaad ku dhahdaa geerida aad ka cararaysaan way idinla kulmi, markaasaa laydiin celin Ilaah oo waxa maqan iyo wax joogaba, markaasuu idinka warrami (idinka jaasin) waxaad camal falayseen.

قُلْ إِنْ أَمَوْتَ الَّذِي يَفِرُّوكَ مِنْهُ فَإِنَّهُ

مُلَقَّبُكُمْ تَفِرُّوْنَ إِلَىٰ عِلْبِ الْعَيْبِ

وَالشَّهْدَةُ فَبَيْنَكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠﴾

Waana in Quraanka lagu Camal falaa lana raacaasi aan loola mid noqonin Yuhuuddii dayacday Kitaabkii Tawreed, markaas Eebe ku maslay Dameer Kutub lagu raray, jeclaanshaha Ilaahayna wuxuu ku xidhanyahay sida loo caabudo iyo sida loo falo wuxuu ku faray ee ma aha sheegasho inuu ku jecel yahay sida Yuhuuddu fasho, saas daraadeed waa in Eebe si dhab ah loo Caabudaa illeen isagaa loo noqone. Al-Jumucuh (5-8).

9. Kuwa xaqa rumeeyow marka lay-sugu yeedho Salaadda Maalinta Jimca-ha ah aada xusidda Eebe,wax gadasha-dana ka taga, saasaa idiin khayr roon haddaad tihiin kuwo wax og.

10. Markase Salaadda la dhammeeyo Dhulka ku kala faafa, dalbana(doona) khayrka Eebe, Ilaahayna xusa in badan waxaad u dhawdihiin inaad liibaan-taan.

11. Markay arkaan tijaaro (Ganacsi) ama Ciyaar (wax lagu shuqloomo) way aadaan,waxayna kaa tagaan Nabiyoow adoo taagan (Khudbo akhrin) waxaad dhahdaa waxa Eebe agtiisa ah yaa ka khayr badan Ciyaar iyo Ganacsiba, Ilaahay waa kan ugu khayr badan inta wax arsaaqda.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَوَدُّكَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ
الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ
ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾
فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ
وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَبِيرًا
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾
وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ
فَأَيُّهَا قُلُوبُ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهِوِ وَمِنَ الْجِجْرَةِ
وَاللَّهُ خَيْرٌ الرَّزِقِينَ ﴿١١﴾

Salaaddu waa Tiirka Labaad ee Diinta Islaamka, dadaalkeeduna waa Waajib Culus ama tan Jumcada ha ahaato ruuxay ku waajibtay ama tan kalee Caadiga ah ha noqotee, waana inaan laga shuqloomin mar hadduu waqtigeedu galo, iyadoo waajib tahay in shaqada iyo kasabka Xalaasha ah lagu dadaalo, Aayadda kow iyo Tobnaadna waxay ku soo degtay mar Nabiga (naxariis iyo nabad gelyo korkiisa Eebe ha yeelee) uu khudbo Jimco akhrinaayey oo Safar badeeca wada soo galay Madiino, markaas dad Asxaabtii ka mid ah aadeen, sida Eebe sheegay khayrka agtiisa ah yaa ka wanaagsan Ciyaar iyo Ganacsiba.

Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Ruuxii hadla Maalinta Jumcada Imaamkoo Khudbada akhrin wuxuu la midyahay Dameer Kutub xambaarsan. Ruuxii ku dhaha aamusna Jumco uma jirto. waxaa wariyey Imaam Axmad. Al-Jumucuh (9-11).

Suurat Al-Munaafiqun

سُورَةُ الْمُنَافِقِينَ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariis-ta.

1. Markay kuu yimaadaan (Nabiyoow) munaafiqiintu waxay dhihi waxaan mar-rag ka nahay inaad tahay Rasuul Eebe, Ilaahayna waa ogyahay inaad tahay, rasuulkiisii Eebana wuxuu marag ka yahay inay Munaafiqiintu beenaalayaal yihiin (xaga niyada).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِذَا جَاءَكَ الْمُتَنَفِقُونَ قَالُوا أَنشَهِدُكَ لِرَسُولِ اللَّهِ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لِرَسُولِهِ، وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُتَنَفِقِينَ
لَكَذِبُونَ ﴿١﴾

2. Dhaartooda (beenta ah) yey ka dhigteen gaashaan, dadkane waxay ka iileen Jidkii Eebe, waxay samayna aad buu u xunyahay.

اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦﴾

3. Saas waxaa ugu wacan inay (xaga muuqa) rumeeyeen haddana (hoosta) ka gaaloobeen, Quluubtoodana waa la daabacay (la daboolay) wax xaq ahna ma kasayaan.

ذَلِكَ بِأَيْمَانِهِمْ أَنَّهُمْ كَفَرُوا فُطِحَ عَلَى قُلُوبِهِمْ
فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾

4. Haddaad aragto Munaafiqiinta waad la yaabi Jidhkooda, muuqooda, hadday hadlaanna waad dhagaysan hadalkooda, waxaadse moodaa dogobyo la tiirtiiriyey, qayladii yeedhabana way ka cabsadaan, waa Col kuwaasi, Eebena ha lacnado ee xagee loo duufsan.

وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا
تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنْهُمْ حُسْبٌ مُسْتَدْرَجٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ
صَاحِبَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ فَوَيْلٌ لَهُمَ لَمَّا
أَنَّ يَوْفُونَ ﴿٨﴾

Suuraddani waxay ka sheekayn Munaafiqiinta iyo Xumaatadooda, maxaayeelay xaga muuqaalka waxay sheegan inay xaqa rumeeyeen xaga hoosana waxay Islaamka ula joogaan Colnimo iyo xumaan, kuwaasi waa Ahlu Naaree yeyna kugu khaldin bidhaanta iyo Afka macaan ee suntu ka hoosayso. Al-Munaafiqun (1-4).

5. Marka lagu dhaho Munaafiqiinta kaalaya ha idiin dambi dhaaf weydiye Rasuulka Eebe waxay ruxaan Madaxa (diido darteed) waxaad aragtaa iyagoo jeedsan oo iskibrin.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّأُوا
رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٩﴾

6. Waa isku mid haddaad u dambi dhaaf weydiisid (Nabiyow) iyo haddii kale, marnaba Eebe u dambi dhaafi mahayo, maxaa yeelay Eebe ma hanuuniyo dad Faasiqiin ah.

سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ
لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْفَاسِقِينَ ﴿١٠﴾

7. Waa kuwa dhihi (Munaafiqiintu) ha quudinina kuwa Rasuulka la jooga intay ka kala taagan, Eebaa iska leh khasnadaha Samaawaatka iyo Dhulka, haseyeeshee Munaafiqiintu ma fahansana.

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدِ
رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يُنْفِضُوا إِلَيْهِ حَزَائِنَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنْفِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١١﴾

8. Munaafiqiintu waa kuwa dhihi haddaan Madiino u noqonno waa in kuwa tabarta lihi ka bixiyaan Magaalada kuwa dullaysan, tabar iyo Sharaf Eebaa iska leh Rasuulkiisa iyo Mu'miiniinta, haseyeeshee Munaafiqiintu ma oga.

يَقُولُونَ لَنْ نَجْعَأَ إِلَى الْمَدِينَةِ لَيْسَ فِيهَا
الْأَعْرَاضُ مِنْهَا الْإِدْرَافُ وَإِلَيْهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ
وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنْفِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٢﴾

9. Kuwa xaqa rumeeyow yaanay idin ka shuqlinin Xoolihiinnu iyo Caruur-tiinnu xuska Eebe (daacaddiisa) Ciddii saas fashaana waa mid khasaartay.

10. Bixiyana wax ka mid ah waxa Eebe idinku arsuqay geerida horteeda oo markaas uu yiraahdo (ruuxaan wax baxsan) Eebow maad muddo dhow dib ii dhigtid oon sadaqaysto kuwa suubanna aan ka mid noqdee.

11. Naf malageed galayna Eebe dib uma dhigo, Ilaahayna waa ogyahay waa-xaad Camal falaysaan.

Isla waynidu waa xuntahay, mana aha in ruux Caqli lihi diido in wanaaga loogu yeedho, haseyeeshee arrinta Ilaahay baa maamula risqigana isagaa bixiye ee ma aha siday Munaafiqiintu moodeen, tan kale waa inaan Xoolaha iyo Caruurta sabab u noqonin Eebe ka fogaansho, illeen waa khasaare saasiye, waana in wax la baxsadaa geeri ka hor si dadka suuban looga mid noqdo oon hadhowna loo calaacalin, ileen naf malageed galay Eebe ma sugee.

Ibnu Cabbas wuxuu yidhi: Ruuxii leh Xoola gaadhsiiya Xajka Baydka Eebe ama Zaku ku waajibto falin wuxuu Eebe warsan markuu dhiman in loo celiyo adduunkii. Al-Munaafiqun (5-11).

Suurat At-Taghaabun

سُورَةُ التَّغَابُنِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Waxaa Eebe nasaha (weyneeya) waxa Samaawaatka (Cirka) iyo Dhulka ku sugan awood iyo mahadbana Eebaa iska leh, wax walbana isagaa kara.

2. Eebe waa kan idin abuuray qaar-kiinna gaaluu noqday, qaar-kiinna Mu'miniin, Eebana waxaad Camal falaysan waa arkaa.

3. Samaawaatka (Cirka) iyo Dhul-kaba wuxuu Eebe u abuuray si xaq ah, wuuna idin sawiray Eebe. dadoow suuraddiinana wuu wanaajiyey, isagaa-na loo noqon (Aakhiro).

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ
وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ

ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾

وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ
الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ

فَأَصْدَقَ وَإِنْ مِنْ الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾

وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا

وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ

وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَنُفِّسُكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَهُمْ فَاخْسَنَ

صَوْرَهُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾

4. Wuxuu ogyahay waxa samaa-waatka (Cirka) iyo Dhulka ku sugan, wuxuuna ogyahay waxaad qarinnaysaan iyo waxaad muujinaysaan, Eebana waa ogyahay waxa laabta (Qalbiga) ku jira.

يَعْلَمُونَ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُونَ مَا تُسْرُونَ
وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤﴾

Eebe waxaa u khushuua una hogaansama awooddiisa waxa ku sugan Cirka iyo Dhulka sida Aayado badan sheegeen, isagaana mahad iyo qudradba iska leh, Bani Aadamkana isagaa abuuray Jidkana tusiyey samaan iyo xumaamba, abuurka Eebana Ciyaar ma aha ee waa xigmo iyo Imtixaan, waxa dadku Camal falana waa ogyahay dhamaantiis, saas daraadeed waa in niyada iyo qalbigaba la daahiriyo Eebana la weeyneeyo illeen isagaa awood leh loona noqone. At-Taghaabun (1-4).

5. Miyuuna idin soo gaarin warkii kuwii gaalobay ee horreeyey, waxay dhadhamiyeen xumaantii camalkoodii, waxaana u sugnaaday caddibaad daran.

الَّذِينَ كَفَرُوا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ
فَذُقُوا وبالِ أَمْرِهِمْ وَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥﴾

6. Arrintaas waxaa ugu wacan in Rasuullo ula yimaadeen xujooyin ayna dheheen (Gaaladii) ma dadbaa na hanuunin ayna gaaloobeen oo jeedsadeen, iskana deeqtoonaysiiyeen (weynaysiiyeen) Eebe, Eebana waa midka hodanka ah lana mahadiyo.

ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَعَالُوا
أَبْشَرٌ يَهْتَدُونَ فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَأَسْتَفَى
اللَّهُ وَاللَّهُ عَنِّي حَمِيدٌ ﴿٦﴾

7. Waxay sheegeen kuwii gaalobay inaan la soo bixinaynin, waxaad dhahdaa saas ma aha, Eebaa wuxuu ku dhaartay in la idin soo bixin laydinkana warrami waxaad camal fasheen, taasina waa u fududahay Eebe.

زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ بِبُرْيِ لَتَيْتِهِمْ
فَلَنْتَبُؤُنَّ بِمَا عَمَلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾

8. Ee rumeeya Eebe iyo Rasuulkiisa iyo nuurka Eebe soo dejiyey (Quraanka) Eebana waxaad camal falaysaan waa ogyahay.

فَتَأْتُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾

9. Maalinta qiyaamada ee Ilaahay idin soo kulmin waa maalin kado, ruuxiise Ilaah rumeeya camal wanaagsanna fala Eebe xumaantiisa (dambi-giisa) wuu asturi, wuxuuna galin Jan-nooyin ay dhex dureeraan Wabiyaal way kuna waaraan waligood, taasina waa liibaan weyn.

يَوْمَ يَجْمَعُ كُلُّ لَوْمٍ الْجَمْعَ ذَلِكَ يَوْمُ النَّعَابِ وَمَنْ يَوْمَ
بِاللَّهِ وَيَعْمَلُ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

10. kuwa gaaloobayse beeniyeyna Aayaadka Eebe waa kuwa Ahlu Naar ah waxayna ku waari dhexdeeda, meel loo ahaadana iyadaa u xun.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾

Warkii Ummadii hore waxaa looga danleeyahay in lagu waano qaato lagana leexo Jidkoodii xumaa ee xaq diidka iyo Madax adayga ahaa, lana rumeeyo quraanka Nuurka Eebe ah iyo xaqoo dhan si Eebe Maalinta qiyaame ee kulminta naxariis iyo Jannooyin inoo siiyo loona gaadho liibaan Eebe, lagana nabad galo naar daran oo loo darbay xaq diidayaasha. Muqaatilna wuxuu yidhi: Majiro khasaare ka weyn in kuwaasina Janada galaan kuwaasina lalo aado Naarta. At-Taghaabun (5-10).

11. Wixii Musiiba ah (dhib ah) oo dhaca waa idinka Eebe, ruuxiise Eebe rumeeya waxaa hanuuni (oo xasili) qalbigiisa, Eebana wax walba waa ogyahay.

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ
بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ لِمَا يَشَاءُ وَيُعَلِّمُ ﴿١١﴾

12. Eebe adeeca Rasuulkiisana adeeca, haddaadse jeedsataan(xaqa diidaan) waxaa Rasuulka saaran uun inuu si cad wax u gaarsiyo.

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ
فَأِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلْغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾

13. Eebe mooyee Ilaah kale ma jiro, isaga uunna ha tala saarteen Mu'niintu.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَىٰ اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾

14. Kuwa xaqa rumeeyow Haweenkiinna iyo Caruurtiina waxaa ka mid ah kuwo Col idiin ah ee ka digtoonaa, haddaadse iska cafidaan saamaxdaanna Eebe waa dambi dhaafe naxariiste ah.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الرِّبِّ مِنْ أَرْوَاحِكُمْ
وَأَوْلَادِكُمْ وَعَدُوَّالِكُمْ فَأَحْذَرُوهُمْ
وَإِن تَعَفَوْا وَتَصَفَحُوا وَتَغْفِرُوا
فَإِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾

15. Xoolihiinnu iyo Caruurtiinnu waa uun fidno (ibtילו) Eebe agtiisaase ajir weyn (ku sugan yahay).

إِنَّمَا أَمْوَالِكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فَتَنَةٌ
وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

Wax walba idinka Ilaah yuu ku dhacaa, ruuxiise Eebe rumeeya waxaa hanuuni oo toosi xasilina Qalbigiisa, saas daraadeed waa in Eebe iyo Rasuulkiisa Muxamad ah (naxariis iyo nabad gelyo Eebe korkiisa ha yeelee) la adeeco waana in Eebe lagu xidhnaado lana tala saarto wax kastoo xaqa kaa leexin ama kaa shuqlinna laga digtoonaa, maxaayeyal Eebaa wax loo dhawaada ah. Rasuulkuna wuxuu yidhi (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Ilmuhu waa midhaha qalbiga, wayna ku fulayeyaan, kuna Bakhaylsiyaan, kuna walbahaariyaan. At-Taghaabun (11-15).

16. Eebe ka dhawrsada intaad kartaan, maqla oo adeecana (weyneeya), waxna baxsada, ruuxii laga dhawro bakhaynimada naftiisa waa liibaanay.

17. haddaad Eebe amaah fiican amaahsataan (wax sadaqaysataan) Eebe waa idiin laab laabi, dambigiinana wuu dhaafi, Eebana waa kan la maha-diyo ee dusha san.

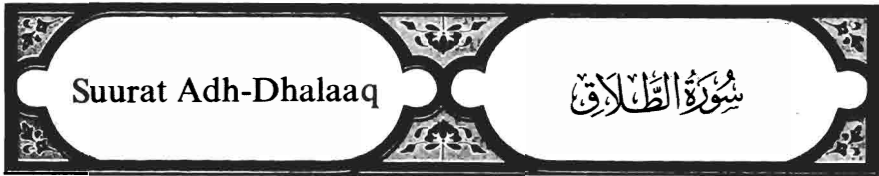
18. waxa maqan iyo waxa joogaba Eebe waa ogyahay waana adkaade Fal-san.

فَأَنفِقُوا لِمَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمَعُوا وَأَطِيعُوا
وَأَنفِقُوا خَيْرًا لِّأَنفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ
شَحْ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾
إِن تَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يَضْعَفْهُ لَكُمْ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾

عَلِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١٨﴾

Diinta Islaamku ma aha wax lagu dhaqmi waayi oo adag, ee waa fududahay, Eebana dadka wuxuu ka rabaa intay karaan uun inay ka yaabaan, waana in xaqa laysku maqlaa layskuna adeecaa. waxna la baxsadaa bakhaynimada iyo xoola jacaylka daranna laga fogaadaa, si Eebaha wax walba og inoogu abaal mariyo wanaag iyo khayr.

waxaa sugnaaday: Haddaan wax idin faro la imaada waxaad kartaan, haddaan idinka reebana ka reebtoonaada. Waa Saxiix. At-Taghaabun (16-18).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Nabiyow haddaad haweenka furaysaan Cidada ku fura (daahir aan la taaban) Cidada tiriya, Eebana ka dhawrsada, hana ka bixinina Guryahooda (ay joogeen marka la furayey) iyana yeyna ka bixin (yeyan ka tagin) inay xumaan cad la yimaadaan mooyee, taasi waa xuduudii Eebe, ruuxii ka tallaaba xuduuda Eebana naftiisuu dulmiyey, ma ogidin, wuxuu Eebe u dhawyahay inuu ka dib xaal keeno, (jacayl isku noqosho).

2. Markay Cidada dhamaadkeeda (ku dhawaadaan) si fiican u haysta, ama si fiican u faaruqa, dad caadiliina oo idin

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ
لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ
لَا تَحْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ
إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحْشَةٍ مُّبِينَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ
وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي
لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾

فَإِذَا بَلَغَ لَأْجَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ

ka mid ahna marag uga dhiga, maragana ha u guteen Eebe dartiis, xaalkaasi waa wacdi ruuxii rumayn Eebe iyo Maalintii dambaysay « qiyaa-mada » ruuxii Eebe ka dhawrsadana wuxuu u furi faraj.

3. Wuxuuna ka irsaaqi meel uusan ka filanayn, ruuxii Eebe tala saartana waa ku filan yahay, Eebana amarkiisu waa fuli, (waxna kama fakado) wax walbana Eebe wuxuu u yeelay waqti sugan (oo go'an).

Isfuriddu waa xaal Diinta Islaamku ayan jeclayn, maxaayeelay waxaa ku dumi guri iyo qoys, haseyeeshee markay lagama maarmaan noqoto waa bannaantahay, waase inaan lagu xadgudbin haweynaya la furi, waqti fiicana la furaa gurigana laga saarin intay cidada ku jirto, waxaaba laga yaabaa inay isku noqdaan, waana in wanaag lagu wada noolaado, ama wanaag loo kala tago, Eebana laga yaabo, Taladana loo dhiibto illeen wax walba isagaa awoodee si uu faraj inoogu furo. Rasuulkuna wuxuu yidhi (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeclee) Ruuxii badiya Dambi dhaaf warsi wuxuu uga yeelaa Eebe murug walba faraj, Cidhiidhi walbana ka bixid, wuxuuna ka arzaqaa Mecluusan ka filayn. Waxaa wariyey Imaam Axmed. Adh-Dhalaq (1-3).

بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهَدُ وَأُذَوِّ عَدْلٍ مِّنْكُمْ وَأَقِيمُوا
الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَن كَانَ يُؤْمِنُ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿١﴾
وَيَرْزُقْهُ مِن حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ
فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَلِغٌ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ
لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٢﴾

4. Haweenkiinna Caadada ka quustay haddaad shakidaan Cidadoodu waa seddex bilood, kuwaan Caada lahayn waa sidaan oo kale, Haweenka uurka leh cidadoodu waa inay umulaan (dhalaan), ruuxii Eebe ka dhawrsadana wuxuu u fududayn amarkiisa.

وَالَّتِي يَلَيْسَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِن أَرَبْتُمْ
فَعِدَّتُهُن ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَالَّتِي لَمْ يَحِيضْنَ وَأُولَاتُ
الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ
يَجْعَلْ لَهُ مِّنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿١﴾

5. Kaasi waa amarkii Eebe uu idiin soo dejiyey, ruuxii Eebe ka dhawrsadana xumaantiisuu asturaa ajirkiisana wuu weyneeyaa.

ذَٰلِكَ أَمْرٌ لِلَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ
يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ﴿٢﴾

6. dejiya Haweenkaas (cidada ku jira) meelahaad dagan tihiin eed heli kartaan, hana dhibina si aad u ciririidaan, hadday uur leeyihiinna nafaqeyya (masruufa) intay ka umulaan (kadhaalaan), hadday ilmaha nuujiyaanna siiya ujuuro, wanaagna is fara, haddii laysku qabto nuujintana mid kale ayaa nuujin.

أَسْكُنُوهُنَّ مِن حَيْثُ سَكُنْتُمْ مِن وُجُوهِكُمْ وَلَا تُضَارُوهُنَّ
لِيَضْفَؤْنَ عَلَيْهِنَّ وَإِن كُنَّ أُولَاتٍ حَمِلْنَ فَلْيَضْفَؤْنَ عَلَيْهِنَّ
حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِن أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَارْتَأُونَهُنَّ
أَجْرَهُنَّ وَأَنصُرُوا بِنِعْمَتِ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَن يَفْضَحْهُنَّ
فَسَفِضْهُنَّ لَهُ آخَرَىٰ ﴿٣﴾

7. Haka nafaqeeyo (masruufo) midka awood xoola leh awooddiisa, kan wax yarna haka nafaqeeyo waxa Eebe siiyey (ee uu karo), Eebana kuma mashaqeeyo naf wuxuusan siinin, Eebana wuxuu yeeli cidhiidhi dabadiis fudayd (faraj).

لِيُنْفِقَ ذُوسَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِّرَ عَلَيْهِ
رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يَكْفِلُ اللَّهُ نَفْسًا
إِلَّا مَاءً أَنْتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾

Diintu waxay u timid inay dadka u caddayso Arrimahooda, saas daraadeed aayadahanu waxay ka warrami cidada Haweenka la furo, taas oo ah in haweenayda aan caada lahayn ay saddax Bilood tirsan tan uurka lehna markay umusho, xaalkaasna waa arrin Eebe soo dejiyey, tan kale waa in hooy loo yeelaa intay cidada ku jirto, lana masruufo, ruux walbana awooddiisa uu ka masruufo, illeen Eebe dadka kuma kallifo (mashaqeeyo) waxayna awoodine, Ciddii Ilaahay ka yaabta kuna xidhnaatana Eebe faraj yuu u furi xaalkiisana wuu fududayn. waxaana soo sheegnay in Cidhiidhi kasta Eebe ka yeelo faraj sida Imaam Axmed wariyey. Adh-Dhalaq (4-7).

8. Maxay badan tahay Magaalo Caa-siday amarka Eebe iyo Rusushiisa, markaas Eebe xisaabay xisaab daran caddibaad adagna caddibay.

وَكَايْنٍ مِّن قَرْيَةٍ عَنَّتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسَبْنَاهَا
حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَاهَا عَذَابًا ثَقِيرًا ﴿٨﴾

9. oo dhadhamisay Cidhibtii xaalkaa xumaantiisa, cidhibteediina ku dambaysay khasaare.

فَدَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبُهُ أَمْرًا خَسِرًا ﴿٩﴾

10. Eebe wuxuu u darbay kuwaas Caddibaad daran, ee Eebe ka dhawrsada kuwa Caqliga lahaw rumeeyeyowna, Ilaahay wuxuu idiin soo dejiyey Quraane.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ
الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾

11. Rasuulna wuu idiin soo diray kaasoo idiin akhriya Aayaadka Eebe ee cad cad si uu kuwa Mu'iniinta ah camal wanaagsanna falay uga bixiyo mugdiga Nuurkana ugu bixiyo, ruuxii Eebe rumeeya camal wanaagsanna fala wuxuu gelin Jannooyin ay dureerayso dhexdeeda Wabiyaal wayna ku waari waligood, Eebe waa wanaajiyey kuwaas risqigooda.

رَسُولًا يَنْتَلُوا عَلَيْهِ كَمَا يَنْتَلِي اللَّهُ مِيسِرَتَ لِيُخْرِجَ الَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ
لَهُمْ رِزْقًا ﴿١١﴾

12. Eebe waa kan abuuray Todobo Samo Dhulkana kala mid dhigay. amarka Eebena wuxuu ku soo degaa dhexdooda, si aad u ogaataan in

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ وَمِثْلَهُنَّ يَبْنِي
الْأَمْشِرَ يَبْنِي لِعِبَادِهِمْ أَنْ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Eebe wax walba karo wax walbana koobay.

وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَمَّا ۝١٤

Kibir iyo isla weynan, madax adayg iyo xaqoo laga horjeedsado waxay cidhibtiisu noqotaa halaag iyo caddibaad daran, siday la kulmeen Gaaladii saas falay ee horreeyey, hasyeeshee dadka xaqa rumeeyey ee Caqliga leh waa inay aad ugu waana qaataan kuwaas, Eebana ka dhawrsadaan, illeen waa ka quraanka u soo dejiyey' Rasuulna u soo direy, mugdigana ka saaray'nuurna u bixiyee, si markaas wanaag iyo Janno loogu abaal mariyo, maxaa yeelay Eebe waa kan awoodda leh'wax walbana abuuray wax walbana Cilmigiisu koobay.

Ruuxii dulmiya taako Dhul ah waxaa Madaxa loogaliyaa Todobada Dhul. Waa Saxiix. Adh-Dhalaq (8-12).

Suurat At-Taxriim

سُورَةُ التَّحْرِيمِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Nibiyouw maxaad u xarrimi wax Eebe kuu xalaaleeyey si aad u raalli geliso Haweenkaaga, Eebe waa dambi dhaafe naxariista ah.

2. Eebe waa idiin caddeeyey waxa dhaartiinnu ku xalaaloobi, Eebena waa gargaarihinna, waana wax walba oge falsan.

3. Ma xusuusan Waqtigii Nabigu ku qarsaday Haweenkiisa Qaarkood hadal, markaas ay ka warrantay xaalkii, Eebana uu Nabiga u daahiriyeey, markaas Nabigu uu ogeysiyeey qaarkiis (haweenaydii) qaarna uu ka dhaafay, markuu u warramay ay tiri yaa kuu sheegay xaalkan kuna yiri: waxaa ii warramay Eebaha wax walba oge ah ee yaqana.

4. Haddaad Eebe u noqotaan inkastoo qalbigiinnu iishay (Eebe wuu idiin dhaafi) haddaadse isu kaalmay-sataan Nabiga (dhibkiisa) waxaa u gargaari Eebe, Jibriil iyo kuwa suuban ee Mu'miniinta ah Mala'igta (kalana) markaas ka dib yey xoojin.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ لِمُبَحَّرِمٍ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبَغَّى مَرْضَاتٍ
أَرْوَجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝١

قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحْلَةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ
وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ۝٢

وَإِذَا سَرَ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَرْوَجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَأَتْ بِهِ
وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضَهُ، وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ
فَلَمَّا نَبَأَهَا بِهِ، قَالَتْ مَنْ أَبْأَكَ هَذَا
قَالَ نَبَأَنِي الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ۝٣

إِنْ نُؤَبَّأَ إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِنْ تَظَاهَرَا
عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاكُمْ وَجِبْرِيلُ وَصَلِّحُ الْمُؤْمِنِينَ
وَالْمَلَائِكَةَ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ ۝٤

5. Wuxuu Eebe u dhawyahay in Nabigu hadduu idin furo (Haweenka Nabiga qaarkood) idiinkuna beddelo kuwa idinka khayr roon oo ah Musliimiin, Mu'miniin ah adeeca Eebe, Toobad keena, Eeba caabuda, Soomana, kuwa horay loo guursaday iyo kuwo aan hadda ka hor la guursanba leh.

عَسَىٰ رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكَ
مُتَّسِلَاتٍ مِّمَّنْ مَوَدَّتِ قَلْبَكَ تَبَيَّنَتْ عِدَاتِ سَيِّئَاتِ
تَبَيَّنَتْ وَأَبْكَارًا ﴿٥﴾

Aayadahanu waxay ku soo degeen mar uu Nabigu (naxariis iyo Nabad gelyo korkiis Eebe ha yeelee) Caano ama Malab uu ka soo dhadhamiyey Guri haweenaydiis, markaas uu kuwa kale qalbigoodu wax galay, Eebana isagaa wax Xalaaleeya waxna xarrima, saas daraadeed yuu nabiga ugu jeediyey arrintaas, tan kale waa inaan la isku kaalmaysan dhib iyo wax yeello ee laysu kaalmaystaa wanaag iyo sama fal, Eebana waa gargaaraha Rasuulkiisa iyo Mu'miniinta. Masruuqna wuxuu yidhi: Nabiga waxaa la faray inuu Dhaartii ka kafaaroguto. At-Taxriim (1-5).

6. Kuwa xaqa rumeeyow ka dhawra Naftiina iyo ehelkiinna naar lagu shido dad iyo dhagax ay kana (shaqeeyaan) malaa'ig adag oo daran oon Eebe ku caasiyeyn wuxuu faro, falana wixii la amro.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنفُسُهُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا
النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ
لَّا يَبْصُرُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾

7. Kuwa Gaaloobow ha cudur daaranina maanta (Qiyaamada) waxaa laydinka abaal marin uun waxaad calmal fali jirteen.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَأَنْتَذِرُوا الْيَوْمَ إِنَّمَا تُخْزَوْنَ
مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

8. Kuwa xaqa rumeeyow u toobad keena Eebe toobad san, wuxuu Eebe u dhawyahay inuu asturo xumaantiina, idin geliyana Jannooyin ay durcerayso dhexdooda Wabiyaal, Maalinta uusan Eebe hoojinayn Nabiga iyo kuwa la jooga, nuurkooduna wuxuu socon hortooda iyo midigtooda iyagoo dhihi Eebow noo taam yeel Nuurkanaga noona dambi dhaaf'adaa wax walba karee.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا
عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ
وَيُدْخِلَكُم مَّجْدَنَ جَنَّةِ يَحْيَىٰ مِنْ تَحْتِهَا
الَّذِينَ هُمْ لَا يُخْزَوْنَ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا
مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ
يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَآغْفِرْ لَنَا
إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾

9. Nabiyow la jihaad gaalada iyo Mu-naafiqiinta kuna adkow, hoygooduna

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفْرَ وَالْمُنَافِقِينَ

waa Jahannamo meel loo ahaadana iyadaa u xune.

وَأَغْلَطَ عَلَيْهِمْ وَأَمَّا وَنَهَرُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٩﴾

Dadka xaqa rumeeyey waa inay Ehelkooda khayrka faraan si ay uga nabad galaan naar dadka iyo dhagaxa lagu huriyo, Malaa'ig daranna oo amarka Ebe fulisana ay ka shaqayso, si ayna u noqonin sida kuwa xaq diidka ah ee loo dhihi ha cudur daaranina maanta, waana in Eebe toobad dhab ah loogu toobad keeno si uu wanaag iyo dambi dhaaf noogu abaal mariyo maalinta Nabiga iyo intii raacday Eebe u sama fali illeen wax walba isagaa karee, Gaalada iyo Munaafiqiintana waa in lala jahaado si Jidka toosan loo tusiyo.

Rasuulkana (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa Ha yeelee) waxaa la warsaday Tawbadda Nasuuxa ah (Toosan) wuxuuna yidhi: Waa in laqoomameeyo Dambiga Markuu kaa dhaco, ood markaas Eebe dambidhaaf warsato, oodan una noqonin. At-Taxriim (6-9).

10. Eebe wuxuu tusaale uga dhigay kuwa Gaaloobay Haweenaydii Nabi Nuux iyo Nabi Luudh, waxaa qabay Laba Addoon oo Eebe oo suusuuban, markaasay khiyaameen Nabiyadaas waxbana ugama ayan tarin Eebe agtiis waxaana loo dhihi Labadaas haweenay la gala naarta kuwa gelaya.

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ وَامْرَأَتَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحِينَ فَخَاتَمَهُمَا فَأَلْهُنَّ مَا عَلَيْمَا مِنَ اللَّهِ سَيْئًا وَقِيلَ لَهُمَا قُلَا لَنَا مَعَ اللَّهِ خِلَانٌ ﴿١٠﴾

11. Waxaa kale oo Eebe Tusaale uga dhigay kuwa rumeeyey Haweenaydii Fircoon markay tidhi Eebbow Guri agtaada iiga dhis jannada dhexdeeda, igana nabad geli Fircoon iyo Camalkiisa, igana nabad geli dadkaas daalimiinta ah.

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَبِئْسَ مِنْ فِرْعَوْنَ عَمَلِهِ وَبِئْسَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾

12. Maryama bintu cimraanna xusuusta ee isdhawrtay, markaas malagu jeebka ka afuufay, rumaysayna Sharciga Eebe iyo Kutubtiisaba, kana mid noqotay kuwa Eebe adeeca.

وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُنْتِ مِنَ الْقَنِينِ ﴿١٢﴾

Ruux xumaanlaw ah wax uma tarto la nooli dad fiican hadduusan wax qaadanaynin'sida haweenkii Nabi Nuux iyo Nabi Luudh iyo wixii la mid ahaa

Sidoo kale ruxii wanaagsan xumaan qof kale wax ma yeesho hadduusan ka raalli ahayn sida haweenaydii fircoon, Maryama Bintu Cimraan oo Nabi Ciise Hooyadiis ahayd Xaalkeeduna la yaabuu lahaa waxayse ku tusin in Eebaha Bini aadamka abuuray uu siduu rabo wax u falo saasna waa in la rumeeyo.

Nabiguna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) waxaa kaamil noqday Ragga waxbadan, Haweense waxaa ka kaamil noqday Aasiyadii Fircoon, Maryama Bintu Cimraan, iyo Khadiijo Biintu khuweyliid, Fadliga Caa'isho ee Haweenkana waa sida thariidka iyo cunada kale. (Bukhaari iyo Muslim). At-Taxriim (10-12).

Suurat Al-Mulk

سُورَةُ الْمُلْكِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Waxaa barako badnaaday (oo weynaaday) Eebaha Xukunku awooddiisa ku jiro ee wax walbana kara.

2. Eebaha abuuray geeri iyo nololba, si uu dadow idiin imtixaamo kiinna Camal fiican, Eebana waa adkaade dambidhaafe ah.

3. Eebe waa midka abuuray Toddobo Samo oo isdul saaran kuna arki maysid abuurka Eebaha Raxmaanka ah kala tagsani, bal daymada celi inaad aragto wax dillaac ah.

4. Haddana celi daymada waxaa kugu soo noqon aragga oo dhiban daallanna.

5. Eebe wuxuu ku qurxiyey Samada dhow Nalal (Xiddigaha) wuxuuna ka dhigay Xiddigahaas kuwo lagu gano Shayaadiinta, Wuxuuna Eebe u diyaaariyay kuwaas Naarta Saciiro.

Eebe khayrkiisu waa badan yahay wax walbana awooddiisay ku hoos jiraan wuxuu doonana wuu karaa, dadkana waxaa loo abuuray in la imtixaano kooda Camal Aakhiro iyo kan aduunkaba wanaajiya, Eebe abuuriddiisa uu Cirka abuurayna wax dhaliil ah loo heli maayo sida Khalqigiisa kalaba, Xiddigahana Eebaa abuuray iyagoo Nalal u ah Cirka'Shayaadiintana lagu eryo, Eebaha awooddaas leh waa in la Caabudo'Jidka uu farayna lagu socdaa.

Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebe wuxuu ku dulleeyey Bani aadamka Geeri, wuxuuna ka yeelay adduunka Guri nolol iyo Geeri, kana yeelay Aakhirana Guri abaalmarin iyo Waarid. Waxaa wariyey Ibnu Abii Xaatim. Al-Mulk (1-5).

6. Kuwa ka gaaloobay Eebahood waxaa u sugnaaday Caddibaadda Jahannamo, meel loo ahaadana iyadaa u xun.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بَتَرَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ ﴿٢﴾

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرَى فِي خَلْقِ
الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَوُّتٍ فَأَرْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى
مِنْ فُطُورٍ ﴿٣﴾

ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا
وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْبِيحٍ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا
لِلشَّيْطَانِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ﴿٥﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَسَاءَ الْمَصِيرُ ﴿٦﴾

7. Marka Gaalada lagu tuuro Naarta waxay ka maqli Cod xun oo daran iya-doo karaysa.

إِذَا الْقَوَايِمُ سَمِعُوا لَهَا شَيْقَاقًا وَهِيَ تَفُورٌ ﴿٧﴾

8. waxay u dhawdahay inay Cadha daraadeed la kala dillaacdo, marka Koox (Gaala ah) lagu ridaba waxaa warsada Malaa'igta Naarta ka shaqey-sa iyagoo ku dhihi miyuusan idiin imaanin wax idiin diga.

تَكَادُ تَمَيَّرُ مِنَ النَّيْظِ كُلَّمَا أَلْقَى فِيهَا فَوْجٌ مِّمَّا لَمْ خَرَّتْهَا اللَّيَالِيُ كَرْدًا نَدِيرٌ ﴿٨﴾

9. Waxayna ugu jawaabi waa noo yimid wax noo diga waanse beeninay, annagoo leh ma soo dejinin Eebe wax-ba, idinkuna waxaad ku sugan tihiin baadi weyn.

قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنشَأْهُ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾

10. Gaaladii waxay dhaheen haddaan wax maqlaynno ama aan wax kasayno Naarta Saciir o chelkeeda ma aanaan noqoneen.

وَقَالُوا لَوْلَا كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١٠﴾

11. Waxay qirteen (Gaaladu) dambigoodii waxaana u sugnaatay fogaan-sho Naarta Saciir o chelkeeda.

فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

Xaq diidayaashu waxay geli Naar daran oo karaysay qaylana leh, Malaa'igtuna si canaan iyo guulguul ah yey u warsataa in Rasuul u diga loo soo diray iyo in kale, iyaguna way qirtaan in Rasuul loo soo diray ayse beeniyeen xaqiina diideen, wayna calaacaleen iyagoo leh haddaan wax kasayno Naar ma aanaan galleen, saas daraadeed waa in Eebe laga yaabo laguna waano qaato Arrintaas.

Waxaa sugnaaday: Dadka lama halaago intay Naftoodu ka garaabaan. Al-Mulk (6-11).

12. Kuwa Eebe ka yaaba iyagoon la arkaynin (Eebe mooyee) waxaa u sugnaaday dambi dhaaf iyo ajri weyn.

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾

13. Ama hadalka hoos u dhiga dadow ama kor u qaada Eebe waa ogyahay waxa laabta ku jira.

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾

14. Ma waxaan wax ogeyn Eebaha wax walba abuuray ee wax walba daalacan.

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

15. Eebe waa kan Dhulka ka dhigay mid laylyan ee ku socda Waddooyinkiisa kana Cuna Quudkiisa Eebaana Dadka loo soo kulmin (Qiyaamada).

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾

16. Miyaad ka aamin noqoteen Eebaha Sare inuu Dhulka idin la gooyo, ayna idinla dhaqhaqaaqdo.

أَمْ أَمِنْتُمْ مَنِ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ

فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾

17. Miyaadse ka aamin noqoteen Eebaha Sare inuu Dhagaxyo Naar ah idinku soo daadiyo, waad ogaan doontaan digniinta Eebe Cidhibteeda.

أَمْ أَمِنْتُمْ مَنِ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا

فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾

18. Waxaa Eebe beeniyeey Gaaladii (reer Makaad) ka horreeyey, sidayse ahayd Ciqaabti Eebe.

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَافًفٍ كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾

Dadka Eebe Dhabnima u rumeeyey way Caabudi kana dhoowrsan xumaanta iyagoon arkaynin ama dad ha la joogeen ama keli ha ahaadeene.

Eebana wuxuu ku abaal marin dambi dhaafkiisa, Eebaha wax walba og ee Dhulka layley ee Qiyaamada loo soo kulmi miyaa Ciqaabtiisa Cidna ka aamin noqon kartaa, dadka xun iyo Gaaladaba waxa u caada ah inay Eebe beeniyaan, waxaase ku dhici Ciqaabta Eebe, waxaana ka nabad geli ruuxii Waddada Eebe qaada.

Toddobada Eebe hadheeyo Maalinta Qiyaame waxaa ka mid ah kuwa Eebe kayaaba iyo kuwa Xusuusta iyagoo kali ah Indhahooduna Ilmeeyaan. (Waa Saxiix). Al-Mulk (12-18).

19. Miyeyna dadku arkaynin Shimbirka korkooda ah marna baalka fidin marna laabi wax haya oon Eebaha Raxmaan ahayna usan jirin, Eebana wax walba wuu arkaa.

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفَيْتَ وَيَقِظْنَ

مَا يَمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾

20. Waa kuma Gargaaraha Eebaha Raxmaan ah ka soo hadhay ee u gaar-gaari Gaalada, Gaaladu waxay ku sagan yihiin kadsoomid.

أَمْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَكُمْ يَصْرُكُ مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ

إِنَّ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾

21. Waa kuma kan wax quudiya had-dii Eebe haysto Risqigiisa, Gaaladu waxay ku Madax adaygeen isla weyni iyo Xaq diidnimo.

أَمْ هَذَا الَّذِي يَرْفُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِقْدَكُمْ لَبِئْسَ مَا لَكُمْ فِي غُرُورٍ ﴿٢١﴾

فِي غُرُورٍ وَنُفُورٍ ﴿٢١﴾

22. Midkee wanaagsan Ruux Wajiga ku socda iyo mid si toosan oo siman Wadda Toosan ugu socda.

أَفَنْ يَتَّبِعُنِي مَكْبَأً عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمْ يَتَّبِعُنِي سَوِيًّا

عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾

23. Dheh Nabiyouw Eebe waa midka Dadkow idin ahaysiyeey, Maqal iyo Arag iyo Caqlina idiin yeelay, wax yar baadse Eebe ku shukriidaan.

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ

وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾

24. Dheh Eebe waa midka dadkow Dhulka idinku beeray isagaana (Qiyaa-mada) loo soo kulmin doonaa Dadka.

قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

Eebe awooddisa yaa wax walba ka sarreysa, Gargaare, Quudiye, Abuure iyo wax walba ogaadana waa isaga, maalinta Qiyaamana waa la hor imaan, Ruux walbana wuxuu ku Abaal Marin Camalkiisa. Nabiguna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiis ha yeelee) markii la warsaday sidee Dadka loogu soo kulmin Wajigooda:
Eebaha ku socodsiiyey Lugahooda wuxuu karaa inuu kusocodsiiyo Wajigooda. Al-Mulk (19-24).

25. Waxay dhihi Gaaladu waa goorma Waqtiguu dhici waxa naloogu gooddin haddaad run sheegaysaan.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

26. Dheh Eebaa og goortaas, wa-xaanse ahay Anigu u dige Cad (muuq-da).

قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾

27. Markaysa Gaaladu Naarta oo u dhow arkaan waxaa xumaan oo door-soomi Wajiga Gaalada, waxaana lagu dhihi waaka Cadibaaddii aad doonayseen (dedejiisanayseen).

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّتَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا
وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهٖ تَدْعُونَ ﴿٢٧﴾

28. Dheh balse ka warrama haddii Eebe aniga (Nabiga) iyo inta ila jirta uu halligo ama u naxariisto yaa Gaalo ka korin Caddibaad daran.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا
فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ الْإِلَهِ ﴿٢٨﴾

29. Dheh Eebe waa Raxmaan waana rumaynay, waana Tala saaranay, waadse ogaan doontaan (Gaaloo) Cidda Baadi Cad ku sugan.

قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمَّنَّا بِهٖ وَعَلَيْهٖ تَوَكَّلْنَا فَسْتَعْلَمُونَ
مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٩﴾

30. Dheh balse Warrama hadday Biyuhu Dhulka ku gudhaan yaa idin siin Biya durduri (ma jiro Eebe waxaan ahayn).

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ
بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴿٣٠﴾

Dadka xun had iyo jeer aad uma fikiraan saas daraadeed waxay ku hadlaan gafaf iyo Xujooyin Qiimo daran, Nabiguna(Naxariis iyo Nabad gelyo Eebe korkiisa ha yeelee) Shaqadiisu waa inuu dadka wanaag ugu yeedho, xumaantana uga digo, wax walbase Eebaa kara oo og, markase uu Gaalada haleelo Caddibaad daran yey ogaan doonaan dhabta iyo xaqiiqada'gargaarka kuwa xaqa rumeeyey iyo Imtixaankoodaba Eebaa leh, Gaalana Caddibaad kama baajinayso'ee waa in Eebaha Raxmaan ee awoodda leh ee dadka quudiya isaga uun la Caabudaa lagana yaabaa. Al-Mulk (25-30).

Suurat Al-Qalam

سُورَةُ الْقَلَمِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Qalinka iyo waxa Malaa'igtu qorayso (Camalka dadka).
2. Ee Nabiyoow Nicmada Eebe darteed lama waallid.
3. Waxaana kuu sugnaaday Ajri aan go'ayn.
4. Waxaana kuu sugnaaday dabeeco (fiican) oo weyn.
5. Waad arki doontaa nabiyoow Gaa-laduna way arki doonaan.
6. kiinna waalan (ama la caddibo).
7. Eeba waa ogyahay Cidda ka dhunta Jidkiisa, waana ogyahay Cidda hanuunsan.
8. Ee Nabiyoow ha maqlin xaq beeniyaasha (Warkooda).
9. Waxay jecel yihiin inaad u iilato iyana kuu soo iishaan.
10. Ha maqlin dhaar badane dhammaantiis oo dullaysan.
11. oo Xanlow ah, isku diraa ah.
12. Khayrka iyo Xoolahana reebta, gardarrow iyo dambiile ah.
13. Xumaantana ku madax adag isku dhejisna ah (xumaanlow ah).
14. inuu Xoolo iyo Wiilal uu leeyahay darteed (yuu saas u falay).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ت وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾

مَا أَنْتَ بِنِعْمَةٍ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾

وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾

وَإِنَّكَ لَعَلَّ حُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾

فَسْتَنْصِرْ وَتُصِرُّونَ ﴿٥﴾

بِأَيْتِكُمُ الْكُفْرَتُونَ ﴿٦﴾

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ

بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾

فَلَا تَطْعَمُ الْمُكْذِبِينَ ﴿٨﴾

وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِمُونَ ﴿٩﴾

وَلَا تَطْعَمُ كُلَّ حَلَا فِي مَهِينٍ ﴿١٠﴾

هَمَّازٍ مَشَاءٍ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾

مَنَاعٍ لِلنَّحِيرِ مُعْتَدٍ أُنِيرٍ ﴿١٢﴾

عَتَلٍ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيرٍ ﴿١٣﴾

أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾

15. Marka Quraankannaga lagu akhriyana wuxuu dhahaa waa dadkii hore warkoodii.

إِذْ أَتَى عَلَىٰ آلِهِ إِذْ نُنَّا قَالَ كَأَسَاطِيرِ

الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾

16. wuxuuse Eebe ka calaamayn Sanqaroorka.

سَنَسِيحُهُ عَلَىٰ الْفَرْطُونَ ﴿١٦﴾

Eebe Nabiga wuxuu ugu nicmeeye Ajri weligii socda'yo Akhlaaq wanaagsan, dadkuna iskuma qasna Eebe agtiisa cidwalba mid toosan iyo mid dhunsan, weligaana ha maqlin war ka ruuxa xanllowga ah'beenllowga ah'isku diraaga ah'xumaan jecaylka ah Nabigana (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) waxay ahayd Dabeecadiisu quraanka siday Caa'isha sheegtay. Wuxuuna yidhi: Janada ma galo Namiimiye. Al-Qalam (1-16).

17. Eebe wuu Imtixaanay Gaaladii (Reer Makaad) sidii loo imtixanay kuwii beerta markay ku dhaarten inay Aroortii goostaan.

إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا

لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾

18. Iyagood dhihin haddii Eebe idmo.

وَلَا يَسْتَنْوُونَ ﴿١٨﴾

19. Waxaase Beertii xagaa Eebe uga yimid Amar iyagoo hurda.

فَطَافَ عَلَيْهَا طَآئِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٩﴾

20. Waxayna noqotay wax la shafay oo kale.

فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾

21. wayna isu dhawaaqeen Subaxdii.

فَنَادَوْا مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾

22. iyagoo leh kallaha oo beerta goosta.

أَن أَعْدُوا عَلَيَّ حَرْبًا لَّئِن كُنْتُمْ صَّارِمِينَ ﴿٢٢﴾

23. wayna tageen iyagoo Codka hoos u dhigi.

فَانظُرُوا وَهُمْ يَصْخَفُونَ ﴿٢٣﴾

24. inaan Beerta maanta Miskiin soo gelin.

أَن لَّا يَدْخُلَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ ﴿٢٤﴾

25. Wayna kallaheen iyagoo diidan (in Miskiin u soo galo).

وَعُدُّوا عَلَيَّ حُرْدِينَ ﴿٢٥﴾

26. Markii ay arkeen Beertii siday tahay yey isu dhaheen waan soo dhunnay.

فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا لَئِن لَّمْ نَلَاكُنَّا لَأَكُونُوا لَكُم مِّن دُونِ ﴿٢٦﴾

27. haddana way isgardeen waxayna dhaheen ma ehee waa la ina hoojiyey.

بَلْ تَحْسَبُوهُمْ كَحُرْدٍ ﴿٢٧﴾

28. Markaas kii u fiicnaa yiri: miyaana idin dhihin war Eebe weyneeya.

قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلْقَى لَكُمْ لَوْلَا نَسِيحُونَ ﴿٢٨﴾

29. Markaasay dheheen Eebaa weyn, waan xad gudubnay.

قَالُوا سُبْحَانَ رَبَّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾

30. Markaasaa qaarba qaar ku jeed-saday iyagoo is dagaali.

فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَلَوْنَهُ ﴿٣٠﴾

31. Waxayna dheheen Magacaana ba'ye waan xad gudubnay.

قَالُوا نُبَلِّغُكَ إِنَّا كَاتِبِينَ ﴿٣١﴾

32. Eebe wuxuu u dhow yahay inuu noogu beddelo mid ka fiican isagaan Khayr ka rajaynaynaa eh.

عَسَىٰ رَبَّنَا أَن يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِنْهَا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ ﴿٣٢﴾

33. Caddibaaddu waa saas Caddibaadda Aakharaase ka weyn haddii ay wax ogyihiin.

كَذَٰلِكَ الْعَذَابُ وَالْعَذَابُ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

Adduunku waa Imtixaan, waase in Ruuxu ka faa'iidaysto Imtixaanka oo isa saxaa hadduu qalloocsan yahay, sidaa Reer Maka ahaayeen iyo wixii la mid ah, Qisadanna wa Qiso weyn oo Xikmo iyo waano ka jirto, saas daraadeed waa inaan Ruuxna isla weynaamin, wanaag inuusan samayn ku dhaaranin, Masaa-kiinta iyo dadka tabarta daranna gooynin, haddii kale ha sugo Caddibaadda adduunka iyo mid Aakhiraba.

dambiguba Rizqiga yuu Dadka hoojiyaa siduu Nabigu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa haycelec). Al-Qalam (17-33).

34. Kuwa Eebe ka dhowrsada waxay Eeba agtiisa ku leeyihiin «Jannada Naciima».

إِنَّ لِلْمُنْظِقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٣٤﴾

35. Ma Muslimiinta yaanu kala mid dhigaynaa Dambiilayaasha.

أَفَجَعَلْنَا الْمُسْلِمِينَ كَالْجَرِيمِينَ ﴿٣٥﴾

36. Seed u dhihi kartaan saas.

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾

37. Mise Gaalooy waxaa idiin sug-naaday Kitaab aad akhrisataan.

أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾

38. oo Waxaad doontaanba aad ka helayaan.

إِنَّ لَكُمْ فِيهِ مَا تُغْمِزُونَ ﴿٣٨﴾

39. Mise ballan adag yaad naga qaa-deen tan iyo Maalinta Qiyaame oo wa-xaad rabtaan aad xukumaysaan.

أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَلِغَةَ الْيَوْمِ الْقِيَامَةِ

إِنَّ لَكُمْ لَمَّا تُحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾

40. Weydii (Nabiyow) Gaalada Cidda damiinka ugu ah Xaalkaas.

سَأَلْتَهُمْ أَيُّهُمْ بِذَٰلِكَ رَعِيمٌ ﴿٤٠﴾

41. mise dad la wadaaga Arrintaas yey leeyihiin, ha keeneen kuwaas hadday run sheegi.

أَمْ هُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٤١﴾

42. Maalinta dhudhunka la fay-di doono Gaaladana loogu yeedhi doo-no inay sujuudaan ma karayaan Su-juud.

يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ

فَلَا يَسْطِغِثُونَ ﴿٤٢﴾

43. Indhaha Gaaladu Maalintaas waa dullaysan tahay waxaana ka muuqda Walbahaar iyo qoomamo, waxayna ahaayeen (Adduunka) kuwa loogu yee-ray Sujuud iyagoo nabad qaba.

خَشِيعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهِفَهُمْ دَلَّةً وَقَدَّ كَأَوْ أَيْدِعُونَ إِلَى السَّجُودِ
وَهُمْ سَلِيمُونَ ﴿٤٣﴾

Eebe Cid walba wuu abaal mariyaa, Muslim iyo Gaal, wanaag fale iyo xumaan falana isku mid kama dhigo, Gaalana wax Xuja ah uma haysato xumaantooda, Maalinta Qiyaamana dadka xun Eebe wuu imtixaani wuxuuna fari inay Sujuudaan, hase yeeshee ma karayaan, maxaayelay adduunkii yeyan sujuudi jirin iyagoo nabad qaba, dulli iyo qoomamo yaana ka muuqan Maalintaas. Al-Qalam (34-43).

44. Isu kaana daa aniga iyo kuwa beeniyeey Quraanka waana sasabi iyagoon ogeyn.

فَدَّرَنِي وَمَنْ يَكْذِبُ بِئَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ
مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾

45. Waana sugi tan iyo muddo, Maa-mulka Eebana waa xoog badan yahay.

وَأَمَلِي لَهُمْ إِنْ كِيدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾

46. Nabiyow ma waxaad weydiisatay Gaalada Ujuuro oo markaas Cusleeyey.

أَمْ تَسْتَأْهِرُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَفْرُوقٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾

47. Mise waxa maqan yaa aktooda yaal ooy wax ka qori.

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ ﴿٤٧﴾

48. Ku samir Xukunka Eebe hana noqonin sidii Saaxiibkii Xuudka (Mallayga Yuunus) markuu naadiyey Eebihis isaga oo walbahaarsan.

فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْمُتُونِ إِذْ نَادَى
وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾

49. Haddaan naxariista Eebe haleelin waxaa lagu tuuri lahaa Cidlo (bannaan) isagoo la dagaalay.

لَوْلَا أَنْ تَدَارَكُ رِعْمَةً مِنْ رَبِّهِ لَشِيدًا بِالْعُرَاءِ
وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾

50. Waxaase doortay Eebihis wuxuuna ka dhigay kuwa wanaagsan.

فَأَجْنِبْهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾

51. Waxay u dhow yihiin kuwii gaaloobay inay daymada kugu lagdaan markay maqtaan Qur'aanka waxayna dhihi waa waalan yahay (Nabigu).

وَأَنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا أَلْبَسُوا لِبَاسَهُمْ
لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَنْجُونٌ ﴿٥١﴾

52. Quraanka iyo Nabiguna waa uun waanada Caalamka.

وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

Amarka Eebaa iska leh, Ruux walbana suu doono yuu ku maamulaa, Quraankana isagaa soo dejiyey, Nabiguna ujuuro kama rabin Cidna, waxaana had iyo jeer Eebe fari jiray xaq sheegid iyo adkaysi iyo dulqaad, Qur'aankuna waa raxmaddii Eebe Nabiga u soo dhiibay mana habboona in Cidda akhriyi la guul guulo oo xumaan lagu tilmaamo, maxaa yeelay waa waanada Adduunka dhammaan. Nabiguna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee): Eebe wuu u sugi Daalimka markuu qabtana ma fakiyo. Al-Qalam (44-52).

Suurat Al-Xaaqqah

سُورَةُ الْخَاقِقَاتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis Guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Maalinta Xaaqo (Qiyaamadu waa wax sugan).

2. Xaaqo maxay tahay.

3. inaadna aqoon ma laga yaabaa xaaqada.

4. Waxa beeniyeen Reer «Thamuud» iyo «Caadba» Qiyaamada.

5. Thamuudse waxaa lagu halligay Qaylo daran.

6. Caadna waxaa lagu halligay Dabayl daran oo qabow.

7. oo lagu diray korkooda Toddoba habeen iyo Siddeed Maalmood oo israacsan, waxaadna arkaysaa iyagoo daadsan ood mooddo jirrid Timir (dogob dhacay).

8. wax ka hadhay miyaad aragtaa.

9. Fircoon iyo kuwii ka horreeyeyna waa jireen iyo kuwii gafsanaa ee la daba geddiyey (Nabi Luudh Qoomkiisi).

10. Waxay Caasiyeen rusushii Eebahood Markaasuu si daran u qabtay,.

11. Markay Biyihii xad dhaafeen (Waqtigii Nabi Nuux) waxaan idinku xambaarnay (Awoow yaalkiin) Doontii.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْمَآءِ ۝١

مَا الْمَآءُ ۝٢

وَمَا أَدْرَاكَ الْمَآءِ ۝٣

كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ ۝٤

فَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَاهُمْ وَأَسَّأَهُ ۝٥

وَأَمَّا عَادٌ فَاهْتَكَمُوا وَيَرِجُ مَصْرَ عَائِيهِ ۝٦

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَفَنِيْنًا آيَاتٍ وَحُسُومًا

فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُعْجَازُ نَخْلٍ

حَاوِيَةٍ ۝٧

فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ ۝٨

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ وَالْحَاطِئَاتُ ۝٩

فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً ۝١٠

إِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَاءُ حَمَلَتِ كُرْحُ فِي الْمَارِيَةِ ۝١١

12. si aan uga yeelno waano ay una xafiddo dhag wax maqasha.

لِنَجْمَلَهَا لَكَ تَذَكُّرًا وَتَعِيْمًا اذْنًا وَعِيَةً ﴿١٢﴾

Qiyaamadu waa xaq sugan, Ciddii Xoog isbiddana oo xaq iyo Qiyaamada beenisana Eebaa ka awood badan, sida Aayadahani noo Caddeeyeen, sida Qoonkii Nabi Saalax, Nabi Huud, Nabi Luud, Nabi Nuux iyo Fircoon iyo kuwii ka horreeyey. waana in lagu waana qaato Arrintaas, xumaanta xaq diidnimada iyo Kibirkana la iska jiro waa sababaha halaagee. Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee): Waxaa laygu gargaaray (Dabaysha) Saba, ree Caadna waxaa lagu halaagay (Dabaysha Dabuur). Al-Xaaqqah (1-12).

13. Marka Suurka la afuufo hal mar.

فَاِذَا نَفَخْتَ فِي الصُّورِ نَفَخَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾

14. Dhulka iyo Buurahana la xambaaro oo la burburiyo hal mar.

وَجُمَلَتْ اَلْاَرْضُ وَالْجِبَالُ فَذُكُّا دَكَّةً وَاحِدَةً ﴿١٤﴾

15. Maalintaasay Qiyaamadu dhacaysaa.

فِيَوْمٍ مِّدٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾

16. Samaduna Maalintaas way dil-laaci wayna tabar yaraan.

وَاَنْشَقَّتِ السَّمَاءُ فِيْهِ يَوْمٍ مِّدٍ وَاِهْبَتُهُ ﴿١٦﴾

17. Malaa'igtuna Cirka gaararkiisa yey ahaan Maalintaas, Carshiga Eebana waxaa dadka korkiisa ku xambaari Maalintaas Siddeed Malag.

وَالْمَلِكُ عَلٰى اَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ
يَوْمٍ مِّدٍ ثَمَنِيَّةٌ ﴿١٧﴾

18. Maalintaasaa dadka loo soo bandhigi Eebe wax xagooda kaga qarsoonna ma jiro.

يَوْمٍ مِّدٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾

19. Ruuxiise Kitaabkiisa midigta laga siiyo wuxuu dhihi (farax daraadiis) akhriya Kitaabkayga.

فَاَمَّا مَنْ اَوْتِيَ كِتٰبًا بِيَمِيْنِهِ فَيَقُوْلُ
هٰؤُمُ اَقْرَبُ وَاَكْتٰبِيْ ﴿١٩﴾

20. Waxaan yaqiinsanaa (Adduunka) inaan la kulmi Xisaabtayda.

اِنِّيْ ظَنَنْتُ اَنْفِيْ مُلْكٍ حِسَابِيَّةٍ ﴿٢٠﴾

21. wuxuu ruuxaasi ku noolaan nolol laga raalli yahay.

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ﴿٢١﴾

22. Wuxuuna geli «Janno» sarreeysa.

فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾

23. Midhaheeduna u dhaw yihiin (Ruuxa guran).

قُطُوْفُهَا دَانِيَةٌ ﴿٢٣﴾

24. Waxaana lagu dhihi Cuna oo Ca-ba idinkoo shifaysan Camalkaad hor marsateen ayaamihii tegay daraadiis (Adduunkii).

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا مِمَّا اسَلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ
الْقَالِيَةِ ﴿٢٤﴾

Eebe isagaa awoodda leh abuurayna Dunida, wuxuuna dadka u darbay maalinta Qiyaame oo Ruux walba laga Abaal marin Camalkiisii, waa Maalinta Dhulka, Buuraha iyo Cirkuba doorsoomi oo burburi, wax Eebe ka qarsoomi ama ka fakanna uusan jirin, dadka wanaagsanna waxaa lagu abaal marin wanaag, Janno, Farax iyo Bishaaro ku noolaansho.

Cumar Binu Khadhaabna wuxuu yidhi: Xisaabiya Naftiina intaan la xisaabinin Miisaamana intaan la miisaamin iyadaa idiin ka fudud Xisaabta Bariye. isuna Qurxiya Bandhiga wayn. Al-Xaaqqah (13-24).

25. Ruuxiise Kitaabkiisa laga siiyo Bi-dixda wuxuu dhahayaa Magacayba'ee maan la i siinin Kitaabkayga.

وَأَمَّا مَنْ أُوْفِيَ كِتَابِهِ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ بَلَيْتَنِي
لَأُرَاتُكُمْ كِتَابِيهِ ﴿٢٥﴾

26. Xisaabtaydana maanan ogaanin.

وَلَا تُؤَدِّرُ مَا حِاسِبِيهِ ﴿٢٦﴾

27. Magaacyba'ee maxaan u soo noolaaday.

بَلَيْتَهَا كَأَنَّتِ الْفَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾

28. Xoolahaygi wax iima tarin.

مَا أَعْنَى عَنِّي مَالِيهِ ﴿٢٨﴾

29. Waxaa lumay awooddaydii (iyo kujadaydii).

هَلَاكَ عَنِّي سُلْطَنِيهِ ﴿٢٩﴾

30. Waxaa loo odhan qabta oo Gac-mihiisa iyo luquntiisa isku xira.

خَذُوهُ فَعَلُوهُ ﴿٣٠﴾

31. Naarta Jahannamada geliya.

فَرَأَى الْجَحِيمَ صَلْوَهُ ﴿٣١﴾

32. Markaas geliya Silsilad Tod-dobaatan dhudhun ah.

فَرَفِيَ سَلْسِلَةً ذَرَعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَأَسْلَكُوهُ ﴿٣٢﴾

33. maxaayeelay wuxuu ahaa kaan ru-maynin Eebaha weyn.

إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾

34. aana fari jirin in Masaakiinta wax la siiyo.

وَلَا يَحِصُّ عَلَى طَعَامِ الْمُسْكِينِ ﴿٣٤﴾

35. Maanta (Qiyaamada) kuma leh Saaxiib.

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَا حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾

36. Cunnana kuma leh aan ahayn dhaacaanka «Ehlu Naarka».

وَلَا طَعَامٍ إِلَّا مِنْ غَسْلِينَ ﴿٣٦﴾

37. Cunnadaasna ma cuno kuwa ga-fay waxaan ahayn (Gaalada).

لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِرُونَ ﴿٣٧﴾

38. Waxaan ku dhaaran waxaad arag-taan (Makhluuqaad ah).

فَلَا أَقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾

39. iyo waxaydaan arkayninba.

وَمَا لَا نُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾

40. ee Qur'aanku waa hadalkii Eebe uu u soo dhiibay Rasuul Sharaf leh.

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾

41. Hadal gabayaana ma aha, wax yar yaadse rumaynaysaan (Xaqa).

وَمَا هُوَ يَقُولُ شَاعِرًا قَلِيلًا مَّا تُوْمَنُونَ ﴿٤١﴾

42. Hadal wax sheegana ma aha wax yar yaadse waantoomaysaan.

وَلَا يَقُولُ كَاهِنًا قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

43. (Qur'aanku) wuxuu ka soo degay Eebaha Caalamka.

نَزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾

Xaqdiidayaasha waxaa lagu abaal marin maalinta qiyaame xumaantay kasbadeen, waxaana laga siin Kitaabkooda xagga bidix, markaasay Calaacali, waxaana la gelin Naar daran oo Cunno iyo Cabid Xun Mooye Wax kale lahayn. Qur'aankuna waa hadalkii Eebe, Rasuul sharaf leh yaana Eebe ku soo dejiyey, xumaanta iyo Ceebaha ay Gaaladu ku sheegeenna waa ka fog yahay, waana digniin iyo raxmadda Caalamka. Al-Xaaqqah (25-43).

44. Hadduu nagu been abuurto (Nabi Muxamed).

وَلَوْ لَقَوْلُ عَائِنَا بَعْضَ الْأَقْوَابِلِ ﴿٤٤﴾

45. Waxaannu ku qaban gacan adag.

لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾

46. Waxaannu gooynaynaa Xididka Wadnaha.

ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾

47. Ruux idinka mid ah oo naga celinna ma jiro.

فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾

48. Qur'aankuna waa waanada kuwa Eeba ka dhawrsada.

وَإِنَّهُ لَنَذْكُرُهُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

49. Waxaan ognahay inay idin ka mid yihiin kuwa beenin (Qur'aanka).

وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُّكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾

50. Qur'aanku waa qoomamada Gaalada (Maalinta Qiyaame).

وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾

51. Qur'aanka waa run dhab ah.

وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾

52. Ee Nabiyow u tasbiixso Magaca Eebe ee weyn.

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

Qur'aanku waa hadalkii Eebe Nabiga Muxamad ah (Naxariis iyo Nabad gelyo korkiisa Eeba ha yeclee) uu ku soo dejiyey, Malaku Jibriilla soo gaarsiyey, mana siyaadin karo Qur'aankuna waa waanada Mu'iniinta iyo kuwa xumaanta ka dhawrsada, waana xujo iyo qoomamada Gaalada, waana xaq sugan. Ibnu Cabbas wuxuu yidhi: Watiinku waa taxanaha Qalbiga waana Xididkuu ku xidhanyahay. Al-Xaaqqah (44-52).

Suurat Al-Macaarij

سُورَةُ الْمَعَارِجِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Midbaa wuxuu Eebe warsaday in Caddibaad ku dhacda Gaalada (loo soo dedejiyo).

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾

2. Caddibaadaasna wax Gaalada ka Celin ma jiro.

لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ﴿٢﴾

3. Waxayna ka imaan Caddibaaddasu Eebaha sarraaynta iyo Sharafta u Saaxiiba.

مِنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾

4. Ee Malaa'igta kale iyo Jibriilba u koraan Maalin qaddarkeedu dhan yahay Konton Kun oo Sano.

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ

مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾

5. Ee Nabiyouw Samir Samir wanaagsan.

فَأَصْبَحَ رُصْدًا جَمِيلًا ﴿٥﴾

6. Gaaladu waxay Caddibaadda u arkaan inay fogaahay.

إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٦﴾

7. Annaguna waxaan u aragnaa inay dhawdahay.

وَنُورُهُ قَرِيبًا ﴿٧﴾

8. Caddibaaddasu waxay dhici Maalinta Cirku noqon bir la dhalaaliyey oo kale.

يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالرَّهْلِ ﴿٨﴾

9. Buuruhuna ay noqon Suuf la tifay oo kale.

وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ﴿٩﴾

10. Sokeeyana uusan sokeeye wax warsanaynin.

وَلَا يَسْتَلُ حِمِيمٌ حِمِيمًا ﴿١٠﴾

11. Wayna is arkayaan, dambiihuna wuxuu jeclaan inuu iskaga furto Maalintaas Caddibaadeeda Caruurtiisa.

يَصْرُوفُهُمْ يُودِ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ

يَوْمٍ بِمِثْلِ بَيْتِهِ ﴿١١﴾

12. Haweenaydiisa, Walaalkiis.

وَصَحْبَتِهِ وَأَخِيهِ ﴿١٢﴾

13. iyo qaraabadiisii soo dhawaynayey.

وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُتَوَبَعُ ﴿١٣﴾

14. iyo waxa Dhulka ku sugan dhammaan markaa uu nabad galo.

وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ نَحْيِهِ ﴿١٤﴾

Ma habboona in Caddibaad iyo halaag Eeba la weydiisto, maxaa yeelay Eebe isagaa awoodda leh, Cidduu doona ayuuna Ciqaabaa, markay Ciqaabtiisu timaaddana wax celin ma jiro. Qiyaamada shiddadeena wax walba wuu la doorsoomaa qaraabanimana ma jirto, wuxuuna jeclaan dambiihuhu inuu isku furto Qaraabadiisa Xoolihiisa Dhulka waxa jooga oo dhan markaana uu nabad galo, lagamase aqbaloo. Al-Macaarij (1-14).

15. Saas ma aha ee waxaa jirta Naar kulul (oo ay geli).

كَلَّا إِنَّمَا لَظَىٰ ﴿١٥﴾

16. Waxayna siibi Galka (Madaxa iyo Jirka).

نَزَاعَةٌ لِلنَّوَىٰ ﴿١٦﴾

17. Waxayna u dhawaaqi dadka jeed-saday xaqana diiday.

تَدْعُوا مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٧﴾

18. Xoolahana kulmiyey oo hayey (oon xaqa ku bixinin).

وَجَمْعًا وَعَيْنَ ﴿١٨﴾

19. Dadka waa la abuuray iyaga oo Naf jaclaysi badan.

إِنَّا إِنْسَانٌ خُلِقَ هَلُوعًا ﴿١٩﴾

20. Haddii dhib taabto wuu argaxaa.

إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ﴿٢٠﴾

21. Hadduu khayr helana wuu reebaa.

وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٢١﴾

22. Marka laga reebo Muslimiinta tukata.

إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾

23. Ee ah kuwa Salaaddooda daa'ima.

الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٢٣﴾

24. Kuwa Xoolahoodana xaq la og-yahay ka bixiya.

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴿٢٤﴾

25. Siiyana kuwa baryootama iyo kuwaan wax haysan.

لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾

26. Kuwa rumeeya Maalinta Qiyaame (ee Abaal marinta).

وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٢٦﴾

27. Kuwa ka Cabsaday, Caddibaadda Eebahood.

وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٢٧﴾

28. Maxaa yeelay Caddibaadda Eebe wax ka Aamin ah ma jiro.

إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٢٨﴾

29. Kuwa ka ilaaliya Xubinta (dhal-maha) sino .

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ رُءُوسِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٢٩﴾

30. Waxa ka soo haray Xaaskooda ama ay hanteen, taasna laguma dagaalo.

إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ

غَيْرُ مُلْؤِمِينَ ﴿٣٠﴾

31. Ruuxiise doona wax gudubsan kuwaa waa mid xad gudbay.

فَمَنْ أَبِغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٣١﴾

32. Kuwa waxa lagu aaminay iyo Bal-lankaba ilaaliya.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ زَعُونَ ﴿٣٢﴾

33. Kuwa maraggooda si fiican u furay.

وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٣٣﴾

34. Kuwa Salaaddooda xafida (dha-wra).

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾

35. Kuwaasi waxay geli Jannooyin lagu Sharriifo.

أُولَٰئِكَ فِي جَهَنَّمَ مُكْرَمُونَ ﴿٣٥﴾

Eebe wuxuu u darbay Xaq diidayaasha Naar daran oo jirka gubta, una yeedhi kii xaqa ka jeedsaday intuu adduunka joogay, waxaa kale oo ay Aayaduhu sheegi in dadka dabeecaddiisu ay tahay in markadhibaato heshana uu argagaxo markuu nicmo helana uu xaqa diido haseyeeshee kuwa mu'miniinta ah ee Salaadda tukada Xoolahoodana xaqa ka bixiya Qiyaamadana rumeeya Caddibaadna ka Cabsada, Farjigooda xumaanta ka ilaaliya iyagu wey nabad geli waxaana lagu sharriifo Jannada Eebe, maxaa yeelay waa kuwo ballan Ilaahay oofiyey. Al-Macaarij (15-35).

36. Maxaa u sugnaaday Gaalada oo ay xagga Nabiga u deg degi (iyagoo beenin).

فَأَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا قِيَامَكَ مَهْطِعِينَ ﴿٣٦﴾

37. Iyagoo midigta Nabiga iyo Bixidxiisaba Koox Koox u jooga.

عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٣٧﴾

38. Ma wuxuu damci Ruux kasta oo ka mid ah in la geliyo Jannatu Naciima.

أَيُّطْعَمُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُدْخَلَ جَهَنَّمَ نَعِيمٍ ﴿٣٨﴾

39. Saas ma aha ee waxaan ka abuuray waxay ogyihiin.

كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

40. Waxaan ku dhaaran Qorax ka soo baxayada iyo Qorax u dhacyada ee waan karraa.

فَلَا أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ ﴿٤٠﴾

41. Inaan ku baddallo kuwa ka khayr badan, nagamana dheerayn karaan.

عَلَىٰ أَنْ تُبَدِّلَ مَخَارِبَهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوبِينَ ﴿٤١﴾

42. Ee iska dhaaf ha dhumbadeen eh (xumaanta) hana Ciyaareen intay kala kulmaan Maalintoodii Qiyaame ee loogu gooddiyey.

فَذَرَهُمْ خَوْصًا وَيَلْبَسُوا حَتَّىٰ يَلْقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ ﴿٤٢﴾

43. Maalinta ay ka soo bixi Qu-buuraha iyagoo deg degi ood mooddo inay u laxaadsan Calaamo loo taagay (xaggooda).

يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَىٰ نُصُبٍ يُوفِصُونَ ﴿٤٣﴾

44. Aragooduna waa dullaysan yahay Maalintaas, waxaana ka muuqda oo dabooli dulli, Maalintaasuna waa Maalintii loogu yaboohay (Abaal marinteeda).

خَشِيعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهِفَهُمْ ذَلَّةَ ذَلِكَ الْيَوْمِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

Waxaa jirtay in xaqdiidayaashii Ree Makaad ay Nabiga ku soo ururi jireen, iyagoo Koox Koox ah oo haddidaad iyo beenin ku dheehan, haddana damci inay wanaag iyo khayr helaan, waxaase wanaag hela Ciddii kasbata, Eebana wuu karaa inuu halaago kuwa dambilayaasha kuna baddalo kuwa ka khayr badan, hase Ciyaaro oo dambi ha falo ciddii doonta waxay uun la kulmi doontaa Maalinta Abaal marinta ee Dadka la soo bixin Dambilana Dulli ka muuqdo, waa Maalinta Qiyaame. Al-Macaarij (36-44).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Annagaa Nabi Nuux u dirray Qoomkiisii si uu ugu digo Caddibaadda horteed.

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِن قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾

2. Wuxuuna ku yidhi Qoomkayow waxaan idiin ahay dige Cad «oo muuqda».

قَالَ يَقَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢﴾

3. ee Eebe Caabuda kana dhawrsada'anigana i adeeca.

إِنِ اعْبُدُوا لِلَّهِ وَأَتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا ﴿٣﴾

4. Wuu idiin dambi dhaafi wuuna idin dib dhigi ilaa muddo Magacaaban, marka Eebe la yimaaddo ajasha wax dib u dhigi ma jiro haddaad wax ogtihiin.

يَغْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخَوِّضْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

5. Nabi Nuux wuxuu yiri Eebbow waan u yeeray Qoomkaygii Habeen iyo dharaar.

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾

6. Yeedhiddayduna uma siyaadinin waxaan carar ahayn.

لَمْ يَزِدْهُمْ دُعَايَ إِلَّا فِرَارًا ﴿٦﴾

7. Markasta oo aan u yeedhana si aad ugu dambi dhaafto waxay farahooda yeelaan dhagahooda, maryahoodana way isku dadaan, wayna ku Madax adaygaan xumaanta wayna is weyneeyaan.

وَإِنِّي كَلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْوَابَهُمْ
فِي آدَانِهِمْ وَأَسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا
أَسْتِكْبَارًا ﴿٧﴾

8. si kor ah yaan ugu yeedhay, «dadka dhexdiisa».

ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٨﴾

9. Waana u qayleyey, hoosna waan ugu yeeray.

ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾

10. Waxaana ku idhi Eebihiin dambi dhaaf weydiista waa dambi dhaaf badanee.

فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾

11. Cirkana Roob badan ha idinka keenee.

رُبَّسِيلٍ أَلْسَمَةَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾

12. Hana idiin kordhiyo Xoolo iyo Wiilal iyo Beero hana idiin yeelo Wabi yaal.

وَيَمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَيَبْنِ وَيَجْعَلْ

لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾

13. Maxaad leedihiin ood weynida Eebe uga cabsoon weydeen.

مَا لَكُمْ أَنْ تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾

14. Isagoo idin abuuray idinkoo soo maray Xaalado kala duwan.

وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾

Nabi Nuux wuxuu Eebe u diray Qoomkiisii si uu ugu digo haseyeeshee waa beeniyeen in kasta oo uu si walba ugu yeedhay, habeen iyo dharaar, kor iyo hoos, waxayna ahaayeen kuwa madax adag sida quraan-ku meela badan ku sheegay, dhagahayna furaysteen.dharkoodii bay isku duuduubeen si ayan xaqa u maqal, inkasta oo Nabigu ugu yeedhay xaqa, Nuux (1-14).

15. Miyaydaan arkaynin sida Eebe u Abuuray toddoba Samo oo isdul-saaran.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ سَعْتَكُمْ يَوْمَ تَبَايَعْتُمْ ﴿١٥﴾

16. Dayaxana uga yeelay Dhexdooda Nuur, qorraxdana ka yeelay siraad.

وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِي يَوْمٍ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا ﴿١٦﴾

17. Eebe waa Kan idinka soo Bixiyay Dhulka.

وَاللّٰهُ اَنْبَتَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ بَنَاتًا ﴿١٧﴾

18. Haddana idinku Celin doona Dhexdiisa idinkana soo bixindoona.

ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ اِحْرَاجًا ﴿١٨﴾

19. Eebe waa kan Idiinka yeelay Dhulka gogol.

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ سِطًا ﴿١٩﴾

20. Si aad ugu socotaan Dhexdiisa waddooyin waawayn.

يَسْتَأْذِنُكُمْ مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾

waa in dadku Eebe ka yaabo, Eegana siduu u abuuray cirkana dayax nuurahayo iyo qorrax ifaysana ugu yeelay, dadkana dhulka ka soo bixiyay kuna celin doona markay dhintaan 'kana soo bixindoona waqtiga abaalmarinta, dhulkana Gogol uga dhigay, waddooyinna uga jeexay ay danahooda ku qabsadaan, Eebaha taas ah yaa waajib tahay in kaligi la caabudo.luguna mahadiyo. Nuux (15-20).

21. (Nabi) Nuux wuxuu yidhi Eebow way I caasiyeen waxayna Raaceen kuwo aan xoolohoodu iyo Carrurtoodu waxaan khasaara ahayn u kordhinaynin.

قَالَ نُوحٌ رَبِّ اِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاَتَّبَعُوا مَنْ لَّمْ يَزِدْهُ مَالَهُ وَّوَلَدَهُ اِلَّا خُسَارًا ﴿٢١﴾

22. Dhagar waynna way Dhakreen.

وَمَكْرُ وَاْمَكْرًا كَبِيْرًا ﴿٢٢﴾

23. Waxay isu Dheheen ha ka tagina Ilaahyaalkiinna, hana ka Tagina wuddi iyo suwaac iyo yaguuth, iyo Yacuuq iyo Nasri.

وَقَالُوْا لَا نَنْدَرْنَ ءَالِهَتَكُمْ وَّلَا نَنْدَرْنَ وَا وَّلَا سُوَاعًا وَّلَا يَعْقُوْبَ وَّيَعْقُوْبَ وَّنَسْرًا ﴿٢٣﴾

24. Waxayna Dhumiyeen dad Badan ee Eebow ha u kordhinnin Daaliimiinta waxaan baadi ahayn.

وَقَدْ اَضَلُّوْا كَثِيْرًا وَّلَا تَزِيْدُ الظَّالِمِيْنَ اِلَّا ضَلٰلًا ﴿٢٤﴾

25. Gafkoodii Dartiis yaa loo Maansheeyay Naarna Loo Galiyey, mana helayaan Eebe ka soke gargaare,

مِمَّا خَطِيْئَتِهِمْ اَغْرَقُوْا فَاذْخَلُوْا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوْا لَهَا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَنْصَارًا ﴿٢٥﴾

26. Nuux wuxuu yidhi Eebow ha kaga tagin Dhulka korkiisa Gaalada Ruxna.

وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَنْدَرْ عَلٰى الْاَرْضِ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ دِيَارًا ﴿٢٦﴾

27. Maxaayeelay Hadaad kaga tagto waxay Dhumin Addoomahaaga, mana dhalayaan waxaan gaal xun ahayn.

اِنَّكَ اِنْ تَذَرَهُمْ يُضِلُّوْا عِبَادَكَ وَّلَا يَلِدُوْا اِلَّا فٰجِرًا كَفٰرًا ﴿٢٧﴾

28. Eeboow u dambi Dhaaf Aniga iyo waalidiintay iyo ruuxii gala gurigeega

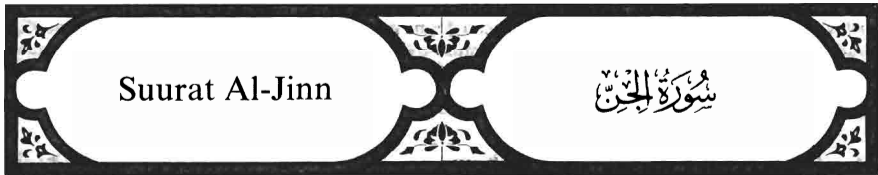
رَبِّ اَعْفِرْ لِيْ وَلِوَالِدِيْ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيْ

isagoo Mu'min ah Rag iyo haweenba, hana u kordhinnin Daalimiinta waxaan halaag ahayn.

مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿٢٨﴾

Qoomkii nabi Nuux way beeniyeen xaqii, wayna caasiyeen, waxayna warkiisa raaceen madaxdoodii xuma taliska ahayd., waxayna isfareen inayna ka tagin caabudidii ilaahyaalkoodii, dad badanna way dhu-miyeen, dambigoodii dartiis yaana biyo loogu halaagay naarna loo galiyay'gargaare Eebe ka soo hadhay-na ma ayna helin, markaas nabi Nuux wuu habaaray Eebana waa ka aqbalay, maxaa yeelay waxaan xumaan iyo fasaad ahayn ma ayna falayn, mu'miniintana wuu u duceeyay iyo intii raacdayba rag iyo haween, gaalana halaag yuu Eebe u warsaday. Nabiguna wuxuu yidhi (ha la saaxiibin waxaan mu'min ahayn, quudkaagana yusan cunin ruuxaan Eebe ka cabsade ahayn). Imaam Axmad-Baa Abii Saciid ka wariyay. Nuux (21-28).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariis-ta.

1. Waxaad Dhahdaa (Nabiyow) wa-xaa lay waxyooday inay Dhagaysteen Koox Jinni ah (Quraanka) Dheheen waxaan maqallay quraan layaab leh.
2. Oo ku hanuunin xaqa waana Ru-maynay waxaan Eebe cibaada la wadaajinhaynana ma jiro.
3. Waxaana Sarreeya sharafta Eebe-heen, mana yeelan haweenay iyo ilmo midna.
4. Waxay Ahaayeen kuwannagii xu-maa inay ku dhahaan hadallo xadgu-dub ah Eebe.
5. Waxaana u Malaynaynay inuusan insi iyo Jinni Midna Eebe ku been-sheegaynin.
6. Waxayna ahaayeen kuwo insiga ka mid ah inay Magangalaan kuwo Jinni-ga ka mida markaasna u kordhiyeen ki-bir (iyo xad Gudub).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أُوْحِي إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْءَانًا عَجَبًا ﴿١﴾

يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ. وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا ﴿٢﴾

وَأَنَّهُ تَعَلَّى جَدًّا رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صُحْبَةً وَلَا وَلَدًا ﴿٣﴾

وَأَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا ﴿٤﴾

وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّن نَقُولَ الْإِنسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿٥﴾

وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالِ

مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴿٦﴾

7. Waxayna jinnigu u maleeyeen si daad u malayseen inaan Eebe soo Bixinhaynin Ruuxna.

وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَن لَّنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا ﴿٧﴾

Suuraddani waxay ka sheekayn khalqiga ka mida makhluuqaadka Eebe oo ah jinniga, mu'min iyo Gaalbana leh, waxaana jirtay inay koox ka mid ihi dhagaysteen akhriska Nabiga, waana in la rumeeyo jiritaankooda, wax micna ah kuma jiro in la yidhaahdo ma aragno, maxaaayelay imisaa wax aan la arkayn jira, ka warran naftaada iyo caqligaaga iyo dareenkaaga. Al-Jinn (1-7).

8. Waxaan Doonay samada waxaan helay iyadoo ka buuxda Ilaalin daran iyo danabyo.

وَأَنَا لَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلْتَأَتًا حَرَسًا
شَدِيدًا وَشُهَبًا ﴿٨﴾

9. Waxaana ahayn kuwo Fadhiista xageeda meelo si aan wax uga dhagay-sanno Ruuxiise Dhagaysta hadda wuxuu heli danabyo darban «la kulmi».

وَأَنَا كُنَّا نَقَعُدُّهُمْ مِثْمًا مَّقَعِدٌ لِلسَّمْعِ فَمَنْ يَسْمَعِ
الْآنَ يَحْدِثْ لَهُ شَيْهًا بَأْرَصًا ﴿٩﴾

10. Mana ogin inay tahay shar lala Doonay dadka Dhulka ku nool ama Eebhood la Doonay hanuun (iyo khayr).

وَأَنَا لَا نَدْرِي أَشْرَأُ رَيْدٍ يَمُنُّ فِي الْأَرْضِ
أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿١٠﴾

11. Waxaa naga mid ah kuwo suuban iyo kuwo kaleba, waxaan nahay kooxa kala duwan.

وَأَنآمَاتًا أَلْصَلِحُونَ وَمَنَادُونَ ذَلِكَ كُنَاطِرَاقٍ
قِدْدًا ﴿١١﴾

12. Waxaana Ognahay Inaannaan Eebe ku daalinkarin Dhulka Dhexdiisa, kuna Daalinhaynin Cararid.

وَأَنآظَنْنَا أَن لَّنْ نُعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ
وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًا ﴿١٢﴾

13. Markaan Maqallay hanuunkana waan Rumaynay, Ruuxii rumeeya Eebhiisana kama yaabo Nusqaan iyo Dulmi Midna.

وَأَنآ لَمَّا سَمِعْنَا الْمُدَىءَ أَمَنَّا بِهِ ؕ فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ
فَلَا يَخَافُ بَحْسَآ وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾

14. Waxaa naga mida Muslimiin iyo Kuwo xadgudbay, Ruuxiise islaama waa mid ku dadaalay hanuun.

وَأَنآ مِمَّا أَلْمَسْتُمُونَ وَمِمَّا أَلْقَسْتُمْ فَمَنْ أَسْلَمَ
فَأُولَئِكَ نَعْرَؤُا رَشَدًا ﴿١٤﴾

15. Kuwiise xadgudbay waxay ahaan Qoryaha Jahannamo.

وَأَمَّا أَلْقَسْتُمْ فَمَا كُنُوا لِحُجَّتِهِمْ حَطَبًا ﴿١٥﴾

16. Hadday ku toosaan Dadku jidka (wanaagsan) waxaaan ka waraabin-lahayn biyo badan.

وَأَلْوِ اسْتَقْتُمُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقِيَنَّهِنَّ
مَاءً عَذَقًا ﴿١٦﴾

17. Imtixaan Dartiis, Ruuxii ka Jeed-sada Xusidda Eebihis wuxuu galin ca-daab daran.

لَتَنْفِتْنَهُمْ فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ
عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾

Cirka Eebaa ilaaliyay, wax yeello iyo xumaana looma gaysankaro, waxaana jirtay in Jinnigu isku dayi jiray inuu dhagaysto hase ahaa-tee markii Quraanka xaqa ahu soo dagay yaa Eebe ka ilaa-liyay. Jinnigana saan soo sheegnay kuwo wanaagsan iyo kuwo xumba way leeyihiin, kuwooda wanaagsanna waxay qirteen inaan Eebe la daalin karin xaqayna raaceen, kooda xunna uu noqon qoryaha Jahannama, dadkuna hadday toosnaadaan Eebbe wuu u nicmayn, haday jeedsadaanna wuu caddibi. Al-Jinn (8-17).

18. Masaajidda Eebaa iska leh ee ha kula baryina «caabudina» Eebe Cid kale.

وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾

19. Markuu istaagay Addoonkii Eebe (Nabigu) isagoo Caabudi Eebe waxay Jinnigu u dhawaadeen inay korkiisa is dulfuulaan.

وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ
عَلَيْهِ لِيدًا ﴿١٩﴾

20. Waxaad Dhahdaa Nabiyow waxaan uun Caabudi Eebahay lana wadaajinmahayo cidna.

قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾

21. Waxaad dhahdaa idiin ma hanto shar iyo khayr midna.

قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾

22. Waxaad Dhahdaa cidna igama korinayso Eebe, mana helayo isaga ka sakow Magangalyo.

قُلْ إِنِّي لَنْ يُخِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ
مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾

23. Hase yeeshee waxaan hantaa Gaadhsiinta xaqa Eebe iyo Farriimihiisa, Ruuxiise Eebe Caasiya iyo Rasuulkiisa waxaa u sugnaaday Naarta Jahannama isagoo ku waari Dhexdeeda.

إِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
فَأِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٣﴾

24. Markay Gaaladu Arkaan waxa loo yaboohi waxay ogaan cidda Gargaarihiisu tabaryaryahay tirana yaryahay.

حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَيَسْجَعُونَ
مَنْ أَضَعَفَ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا ﴿٢٤﴾

25. Waxaad Dhahdaa ma ogi inuu Dhawyahay waxa la idiinku Gooddin ama Eebahay waqti u yeeli.

قُلْ إِنْ أَدْرَيْتُمْ أَقْرَبُ مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ
لَهُ رَبِّي أَمَدًا ﴿٢٥﴾

26. Eebaa og waxa Maqan, umana muujiyo waxaa maqan Ruuxna.

عَلِيمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾

27. Marka laga Reebo ciduu ka raalli Noqday oo Rasuulah, Isagoo hor iyo gadaalba ka ilaalin.

إِلَّا مَن أَرْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ فَإِنَّهُ

يَسْأَلُكَ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿٢٧﴾

28. Si Eebe u muujiyo inay Gaadh-siiyeen Farriimihii Eebohood, Eebana waa koobay waxa Agtooda ah wayna u tirakoobanyihiin wax walba.

لِيَعْلَمَ أَنَّ قَدْ أَتْلَعُوا رَسَلَتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ

بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَخَصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

Masaajidda Eebaa iska leh. Laguna caabudaa, waase inaan cid kale lugu baryin luguna caabudin, Eebana wuxuu faray Nabiga inuu u sheego dadka inuu Eebe kaliya caabudi, shar iyo khayrna uusan hanannin, wax Eebe ka soo hadhay oo uu magangalina uusan jirin, hasayeeshee uu hanto xaqa iyo farriinta Eebe oo uu dadka gaadh-siiyo, ruuxiise Eebe iyo Rasuulka caasiya wuxuu gali Naar, gargaarana ma helo, waxa maqanna Eebe umbaa og inuu dhawyahay iyo in kale iyo goortuu iman, hasayeeshee Eebe Rasuulladiisa uu ka raalli noqday umbuu waxyi wax ku ogaysiiyaa isagoo ilaalin si ay u gaadh-siiyaan farriinta Eebohood, Eebana wax walba wuu koobay. Qataada wuxuu yidhi yuhuud iyo nasaara waxay ahaayeen kuwii Eebe wax la wadaajiya, markaasaa Eebe faray Nabiga in Eebe kaliya la caabudo. Al-Jinn (18-28).

Suurat Al-Muzzammil

سُورَةُ الْمُزَّمِّلِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Nabiga) Isduuduubayow.

يَا أَيُّهَا الْمَرْؤَلُ ﴿١﴾

2. Istaag habeenka (Tuko) wax yar Mooyee.

وَأَلَيْلٌ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢﴾

3. Nuskiisa tuko ama ka nusqaami wax yar.

نُصْفَهُ أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا ﴿٣﴾

4. Ama ka badi, Quraanka u akhri si fiican.

أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ﴿٤﴾

5. Annagaa Kugu Dajin Hadal Culus (wayne).

إِنَّا سَأَلْنَاكَ عَلَيْكَ قَوْلًا تَقِيلاً ﴿٥﴾

6. Habeenka Saacadihiisa (oo la tuka-do) yaa ku daran khushuucda Aadna u toosan.

إِن نَّانِشَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأًا وَأَقْوَمُ قِيلاً ﴿٦﴾

7. Maalintii waxaa kuu sugnaaday shaqa Dheer.

إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ﴿٧﴾

8. Magaca Eebana xus cibaadadiisana u go*.

وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا ﴿٨﴾

9. Qorrax ka soobax iyo u Dhacba Eebaa iska leh, isaga Mooyee ilaah kalena ma jiro ee ka yeelo wakiil (la cuskado).

رَبِّ السَّمْعِ وَالْغَرَبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴿٩﴾

10. Kuna Samir waxay sheegi gaaladu, si Quruxsanna uga hijroo (iskaga tag).

وَأَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَأَهْجِرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾

11. Isu kaanna daa aniga iyo kuwa Beeniyay xaqa ee Nicmaysan wax yarna Sug.

وَدَّرِنِي وَالْمُكَدِّينَ أُولَى التَّعَمَةِ وَمَهْلَهُمْ قَلِيلًا ﴿١١﴾

12. Agtannada waxaa ah caddibaad iyo Naarta Jaxiimo.

إِنَّ لَدَيْنَا أَنْكَالًا وَحِمَامًا ﴿١٢﴾

13. Iyo cunno lagu Margado iyo Cadaab daran.

وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾

14. (waxay ku dhici Arrintaasu) Maalinta Dhulka iyo Buuruhu Gilgilan, Buuruhuna ay noqon Tamuux socda*.

يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَيْبًا مَهِيلًا ﴿١٤﴾

Nabiga «Naxariis iyo Nabad galyo Eebe korkiisa ha yeelee» wuxuu Eebe faray inuu xaqa Gaadhsiyo dadka, cibaadadana badiyo gaar ahaan habeenkii wuxuuna ku mannaystay inuu ku dajiyay Quraan Sharaf leh, wuxuuna faray inuu badiyo xuska Eebe iyo cibaadadiisa, maxaa yeelay adduunka Eebaa iska leh ilaahaan isaga ahayna ma jiro, waxaa kaloos faray inuu Eebe tala saarto dhibkana u adkaysto gaaladana ka hijroodo isuna daayo iyaga iyo Eebe wax yarna sugo, maxaa yeelay Eebe agtiisa yaa cadaab iyo ciqaab u taalla gaalada maalinta qiyaame. Al-Muzzammil (1-14).

* bacaad daadanaya oon Lugta celinayn (dib u eegaha).

15. Annagaa idiin dirray Rasuul mar-khaati ah, sidaan ugu dirray fircoonba Rasuul.

إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ رَسُولًا شَهِدًا عَلَيْنَا كَمَا أَرْسَلْنَا

إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

16. Fircoonba wuu Caasiyay Rasuulkii (Nabi Muuse). Fircoonba waxaan ku Qabannay qabasha Daran.

فَعَصَى فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾

17. Ee seebaad Gaalooy uga dhawrsanaysaan Caddibaadda Maalinta qiyaame ee carruurta Cirroole ka Yeeli Haddaad Gaalawdaan.

فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ وَمَا يَجْمَلُ الْوَالِدَانُ شَيْبًا ﴿١٧﴾

18. Samaduna Maalintaas Darteed ay la Dildillaaci Ballanqaadka Eebana waa wax Dhici.

الَسَّمَاءِ مُنْفَطِرِينَ بِهِ ؕ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا ﴿١٨﴾

19. Aayadahani Waa waano, Ee Ruuxii Doona Eeba xaggiisa jid ha uga yee-sho.

إِنَّ هَذِهِ مَذْكُرَةٌ لِمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ

سَبِيلًا ﴿١٩﴾

Diridda rasuulku ma aha wax gaar ku ahayd nabiga, ee waxaa jiray in Eebe diray nabiyi iyo rasuuloo badan sidii nabi Muusihii fircoon loo diray oo is kibriyay oo Beeniyay'Eebana ciqaab daran ciqaabay, ruuxii wax Garad ahse waa inuu waano qaato una darbado maalinta qiyaame ee dhibka badan, Eebe Xaggiisana jid fiican uga samaysto. Al-Muzzammil (15-19).

20. Eebahaa wuxuu ogyahay Nabiyow inaad tukatid wax ka yar habeenka saddex Meelood laba iyo Badhkiis iyo saddex meelood meel, iyo in koox ka mida kuwa kula jira ay tukato, Eebana waa u qadaranyahay Habeenka iyo Maalintuba, wuxuuna Ogyahay inaydaan Koobi karin, wuuna Idinka toobad Aqbalay ee Akhriya wixii idiin Fududaada oo quraan ah, wuxuu Eebe ogyahay inay idin ka mid Noqon kuwa Buka iyo kuwo safri iyagoo dooni Khayrka Eebe iyo kuwo u dagaallami Jidka Eebe ee akhriya wixii idiin Fududaada oo Quraan ah, Salaaddana ooga Zakadana Bixiya Eebana wax wanaagsan daysada Waxaad Naftiinna u hormarsataan oo Khayr ahna waa-xaad ka ogaandoontaan kana Heleysaan Eeba Agtiisa Isagoo khayr ah iyo Ajri wayn, ee Eebe Dambi dhaaf waydiista waa Dambi Dhaafe Naxariiste.

﴿٢٠﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِن ثُلُثِي اللَّيْلِ وَنُصْفَهُ

وثلثه، وطائفة من الذين معك والله يقدر الليل

والنهار علم أن لن نحضوه فناب عليك فاقراء وأ

ما تيسر من القرآن أن علم أن سيكون منكم مرضى

وآخرون يضربون في الأرض يبتغون من فضل

الله وآخرون يقتلون في سبيل الله فاقراء وأ

ما تيسر منه وأقيموا الصلوة وآتوا الزكوة

واقضوا الله قرضاً حسناً وما تقدموا لأنفسكم

من خير يحدوه عند الله هو خيراً وأعظم أجراً

وأسعفروا لله إن الله عفور رحيم ﴿٢١﴾

Eebe waa ogyahay camalkeenna iyo dhaqdhaqaaqenna habeen iyo dharaarba, waxaana laga rabaa ruuxa mu'minka ah inuu Eebe ku Xidhnaado oo toobad keeno, quraankana akhriyo, camalkiisuna noqdo mid habaysan oon ahayn mashaqo iyo dhibaato, illeen waxaa lagu shuqloomi karaa, jirro iyo tijaaro xalaal ah, waase in Eebe si joogta ah loo caabudo, salaadda, Zakada iyo khayrkana la hormarsadaa si wanaag, ajri iyo dambi dhaaf Eebe agtiisa looga helaa. Al-Muzzammil (20).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Nabiga) Isdadayow.
2. Istaag oo dig.
3. Eebahaana waynee.
4. Dharkaagana daahiri.
5. Xumaantana ka hijroo (iyo Samamyada).
6. Hana ku mannaysan Adoo Badan(waxaad Bixisay).
7. Eebahaa Dartiisna u Samir.
8. Marka Suurka (qiyaame) la Afuufo.
9. Maalintaasu waa maalin ku Daran.
10. Gaalada oon u Fududayn.
11. Isukaanna daa Aniga iyo kaan Abuuray isaga oo kaligiisa.
12. Una yeelay Xoolo Badan.
13. Iyo Wilaal Jooga oo «Darban».
14. Aan una waasiciyay Risqiga.
15. Oo haddana sii damci inaan u Badiyo.
16. Saas ma aha, ee kaas wuxuu diiday Aayaadkannaga.
17. Waxaana ku kallifi (Ku Dhibi) Cadaab daran.

يَأْتِيهَا الْمُدْثَّرُ ١

قُرْآنًا دِرًّا ٢

وَرَبِّكَ فَكَيْتَرًا ٣

وَنِيَابِكَ فَطَهْرًا ٤

وَالرُّجْحَ فَأَهْجُرًا ٥

وَلَا تَمَنَّيَنَّ نَسْتَكْتَرُ ٦

وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ٧

فَإِذَا تَفَرَّقَ السَّاعِرُونَ ٨

فَذَلِكَ يَوْمًا يَوْمَ عَسِيرٍ ٩

عَلَى الْكٰفِرِينَ عَسِيرٍ ١٠

ذَرَفِي وَمَنْ خَلَقَتْ وَحِيدًا ١١

وَجَعَلَتْ لَهُ مَا لَمْ مَمْدُودًا ١٢

وَبَيْنَ شُهُودًا ١٣

وَمَهْدَتْ لَهُ تَهْيِدًا ١٤

ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ ١٥

كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا ١٦

سَأَرْهَقُهُ سُوءًا ١٧

Waxaa sugnaatay in rasuulku (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) markuu waxyigu ku billawday uu is daday isagoo naxsan, markaas Eebe faray inuu kaco dadkana u digo, Eebana wayneeyo nadaafadana ku dadaalo, Xumaantana ka fogaado, wuxuu bixiyana uusan sheegsheegin, dar Eebana u samro, mu'minka dhabta ahna saasaa laga rabaa, markase qiyaamadu timaaddo gaalo waxay la kulmi dhib iyo halaag, mana habboona in Eebihii ku abuuray ee kuu nicmeeyay eed waliba ka doonayso kordhin aad ka gaalawdid xaqiisana ka madax adaygtid, sida gaalka aayaduhu tilmaameen. Al-Muddaththir (1-17).

18. Gaalkaasu wuu Fikiray waxbuuna Goostay.

إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾

19. Waxaana loo Lacnaday Siduu wax u goostay.

فَقِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾

20. Haddana waxaa loo Lacnaday siduu wax u goostay.

ثُمَّ قِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٢٠﴾

21. Kadib wuxuu Eegay (si uu Quraanka u wax yeeleeyo).

ثُمَّ نَظَرَ ﴿٢١﴾

22. Wuuna Waji Macbuusay oo Uruuriyay.

ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٢٢﴾

23. Markaasuu jeedsaday oo is Kibriyay.

ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾

24. Isagoo Dhihi quraankani ma aha waxaan sixir la soo Guuriyay ahayn.

فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْتَرُ ﴿٢٤﴾

25. quraankani ma aha waxaan hadal Bashar ahayn.

إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ﴿٢٥﴾

26. waxaannu galin kaas (Naarta) saqara.

سَأَصْلِيهِ سَقَرًا ﴿٢٦﴾

27. Ma taqaannaa Naarta Saqara.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرًا ﴿٢٧﴾

28. Hilib iyo laf midna ma Reepto.

لَا تَبْقَىٰ وَلَا تَذَرُ ﴿٢٨﴾

29. waxayna Doorisaa jidhka (oy Gubtaa).

لَوَاحَةٌ لِلْبَشَرِ ﴿٢٩﴾

30. waxaana kor jooga (ka shaqeeya) sagaal iyo toban malag (ama saf).

عَلَيْهَا سَعَةٌ عَشْرٌ ﴿٣٠﴾

Xaqoo la raaco yaa haboon, Ruuxiise ka Horyimaada oo Xumaan iyo dhagar maamula wuxuu la kulmi dhibaato iyo guul darro, sidii ku dhacday gaalkii waliid binu muqiira ahaa ee dulloobay laguna dilay dagaalkii waynaa ee badar, Eebana wuxuu ugu goodiyay kaas iyo wixii camalkiisa fala naar daran oo laf iyo lud midna aan reebaynin, malaa'igtuna waa junuudda Eebe ee naarta ka shaqaysa si loo ciqqaabo dambiilaayasha, Eebe ha naga kuriyee. Al-Muddaththir (18-30).

31. Ugama Aannaan yeelin naarta kuwa ka shaqeeya malaa'ig, tirana uma aannaan yeelin inay Gaaladu ku fidnoobaan Mooyeen, iyo inay yaqiin sadaan kuwa Kitaabka la siiyay, iyo inay kordhistaan kuwii xaqa Rumeeyay Iimaan, ayna shakiyinna kuwii Kitaab-

وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَفِيحُوا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَزَادُوا الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ

ka la siiyay iyo Mu'miniintu, iyo inay Dhahaan kuwa Qalbiga ka buka iyo Gaaladu Eebe muxuu uga Jeedaa Tusaalahan, saasaa Eebe u dhumiya Ruuxuu Doono, una Hanuuniyaa Ruuxuu Doono, wax og junuuda Eebe oon isaga Ahayna ma jiro, waxan la soo Sheegayna ma aha waano Dadka Moo-ye.

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ الْبَرَاتُ فِي قُلُوبِهِمْ مَرْضٌ وَالْكَافِرُونَ
مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي
مَن يَشَاءُ وَمَا يُعَلِّمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا يَؤْتِي
إِلَّا الْبَشِيرَ ﴿٣١﴾

32. Waxaa sugan dayaxa ku Dhaartaye.

كَلَّا وَالْقَمَرَ ﴿٣٢﴾

33. Iyo Habeenku Markuu Jeedsado.

وَاللَّيْلَ إِذَا دَبَّرَ ﴿٣٣﴾

34. Iyo Subaxu markuu iftiimo.

وَالصُّبْحَ إِذَا أَتَفَرَّ ﴿٣٤﴾

35. Ee Naarta Saqara waa wax-yaalaha waawayn Midkood (Balaayoyinka).

إِنهَا لِأَحَدَى الْكَبِيرِ ﴿٣٥﴾

36. Waana Digniinta Dadka.

نَذِيرَ اللَّبَسِ ﴿٣٦﴾

37. Ruuxii Doona inuu Hormaro, iyo Ruuxii Doona inuu dib u dhaco, (waa Loodigay).

لَمِنَ سَاءِ مَسْكَرٍ أَن يَتَّقِمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٧﴾

Eebe wuxuu doonuu falaa, naarta cidda ka shaqayna wuxuu ka dhigay malaa'ig, si ciddii doontana ay u hanuunto'ciddii doontana u dhunto, junuudda Eebeheen iyo ciidammadiisana isaga umbaa og, aayadaha la soo sheegayna waa digniinta dadka, Eebana wuxuu ku dhaartay dayaxa, habeenku markuu jeedsado, subaxu markuu iftiimo in Naarta Saqara ay ka midtahay Balaayoyinka waawayn iyo digniinta dadka'ruuxii doona inuu hormaro iyo kii doona inuu dib u dhacaba. Kitaabu-Baxar waxaa lagu sheegay in horumarka iyo dibu dhaca loola jeedo khayrkoo lagu hormaro iyo isagoo laga dib Dhaco. Ibnu cabbasna wuxuu yidhi Ruuxii doona ha raaco daacada Eebe, kii doonana ha ka dib dhaco. Al-Muddaththir (31-37).

38. Naf walba waxay u xidhantahay waxay Camal fashay.

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٣٨﴾

39. Hase yeeshee kuwa Midigta mari (Ehlu khayrka).

إِلَّا أَحْسَبَ الْيَمِينِ ﴿٣٩﴾

40. Waxay gali Jannooyin, waxayna iswaydiin.

فِي جَنَّاتٍ بِسَاءِ لُونٍ ﴿٤٠﴾

41. Dambiilayaasha.

عَنِ الْمُعْجِرِينَ ﴿٤١﴾

42. Iyagoo ku dhihi Maxaa idin Galiyay Naarta saqara.

مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ﴿٤٢﴾

43. Waxayna ugu Jawaabi ka mid ma'aannaan ahayn kuwa Tukada.

قَالُوا لَنُرَاكَ مِن مِّصْرَيْنِ ﴿٤٣﴾

44. Mana aannaan ahayn kuwa Quu-diya Miskiinka.

وَلَوْلَاكَ نَطَعُمُ الْمَسْكِينِ ﴿٤٤﴾

45. Waxaana ahayn kuwa la dhum-bada kuwa xumaanta Dhumban.

وَكَيْفَ نَأْخُوضُ مَعَ الْفَاطِضِينَ ﴿٤٥﴾

46. Waxaana ahayn kuwa beeniya Maalinta Abaalmarinta (Qiyaamada).

وَكَيْفَ نَكْتَلِبُ بِيَوْمِ الْبَيْنِ ﴿٤٦﴾

47. Ilaa ay Dhabtu Nooga Timaado (Geeridu).

حَتَّىٰ أَتَنَا الْيَقِينُ ﴿٤٧﴾

48. Ma anfacayso kuwaas Shafeecada kuwa Shafeeca.

فَمَا نَنْفَعُهُمْ شَفَعَةُ الشَّافِعِينَ ﴿٤٨﴾

49. Maxaase u sugnaaday oy waanada uga Jeedsadaan.

فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾

50. ood u moodaa Dameero Diday.

كَأَنَّهُمْ حُمْرٌ مُّسْتَنْفِرَةٌ ﴿٥٠﴾

51. oo ka Cararay libaax.

فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾

52. Haddana wuxuu dooni midkasta oo ka mida warqado Qoran (kitaab).

بَلْ يَرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُؤْتَىٰ صُحُفًا مُّنشَرَةً ﴿٥٢﴾

53. Saas ma aha Ee kama yaabayaa Aakhiro.

كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾

54. Waxaa sugan in Quraanku waana yahay.

كَلَّا إِنَّهُ تَذَكَّرٌ ﴿٥٤﴾

55. Ruuxii Doona yaana waantoobi.

فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿٥٥﴾

56. Mana Waantoobayaan in Eebe Doona Mooyee, Eebana wuxuu mutaa in laga Dhawrsado, wuxuuna Ehel u yahay inuu Dambi Dhaafo.

وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ الْقُوَىٰ

وَأَهْلُ الْغَفْرِ ﴿٥٦﴾

Naf walba waxaa laga abaal marin waxay kasbatay, khayr iyo sharba, hase yeeshee ehlu jannuhu waxay waydiin ehlu naarka waxa naarta galiyay, waxayna ugu jawaabi: inayna tukan jirin, miskiinna quudin jirin, xumaantana tiimban jireen, qiyaamadan beenin jireen inta dhabtu uga timaaddo, kuwaas shafeeco wax uma tarto, maxaayeelay Xaqay ka jeedsadeen iyagood mooddo dameero bahal ka cararay, haddana midkastoo ka mida gaalada wuxuu dooni in warqad qoran samada looga soo dajiyo, dhaba-haantuse waa inayna aakhiro ka yaabaynin, Quraankuna waana yahay, ruuxii doonana waantoobi, awoodana Eebaha in laga cabsado muta dambi dhaafna ehel u ah yaa iska leh. Al-Muddaththir (38-56).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Waxaan ku dhaaran maalinta qiyaame.

2. Waxaan ku dhaaran (oo kale) nafta Dagaasha (Saaxiibkeed)(Ee waa la idin soo bixin).

3. Ma wuxuu u maleeyay Dadku inaan kulminhaynin lafihiisa.

4. Saas ma aha ee waan karraa inaan sinno (soona Celinno) Farihiisa.

5. Wuxuuse Dooni Dadku inay ka Gaaloobaan waxa ka horreeya.

6. Wuxuu waydiin waa Goorma Maalinta Qiyaame.

7. Markase Araggu Wareero (Taagmo).

8. Dayuxuna Madoobaado.

9. Lana Kulmiyo Qorraxd iyo Dayaxa.

10. Wuxuu Dhihi Dadku Maalintaas xagee loo cararaa.

11. Saas ma aha ee ma jiro wax la magan Galo (Eebe Mooyee).

12. Xagga Eebahaa yaana Maalintaas loo ahaan.

Suuraddan waxaa lagu nagacaabaa suuratul-qiyaame, waxayna ka warrami Qiyaamada iyo sida Eebe dadka u soo kulmin, iyo madax adayga gaalada iyo siday u beenin abaalmarinta, maxayse u tari waxaa iman maalin araggu taagmi, dayuxuna madoobaan, qorraxdana uu la kulmi, dadkuna ay odhan iyagoo calaacali xaggee loo cararaa maanta, dhabtuse waxaan Eebe ahayn oo lamagan galo ma jiro maalintaas xaggiisaana loo ahaan. Al-Qiyaamah (1-12).

13. Waxaa looga warrami dadka Maalintaas wuxuu hormarsaday iyo wuxuu Dibmarsaday.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا أَقْسِمُ بِوَجْهِ الْقَيْمَةِ ۝١

وَلَا أَقْسِمُ بِاللُّغَمِيسِ ۝٢

أَلَيْسَ الْإِنْسَانُ أَلَّنْ يَجْمَعَ عِظَامَهُ ۝٣

بَلَىٰ قَدَرِينَ عَلَيَّ أَنْ سُؤْيَ بَنَانَهُ ۝٤

بَلْ يَرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجَرَّ أَمَامَهُ ۝٥

يَسْتَلْ أَيَّانَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ۝٦

فَأَذَابُ بَرْقِ الْبَصُرِ ۝٧

وَحَصَفَ الْقَمَرِ ۝٨

وَجَمَعَ النَّسْمَ وَالْقَمَرَ ۝٩

يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَقَرُّ ۝١٠

كَلَّا لَا وَزَرَ ۝١١

إِلَىٰ رَيْكٍ يَوْمَئِذٍ الْمَسْقَرُّ ۝١٢

يُنَبِّئُ الْإِنْسَانَ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ۝١٣

14. Ruux walbana Naftiisa isagaa ku maragfuri.

بَلِ الْإِنْسَانِ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾

15. Si kasta Hadduu u cudurdaartana (wax uma tarto).

وَلَوْ أَلْفٌ مَّعَادِرُهُ ﴿١٥﴾

16. Ha Dhaqaajinin Nabiyou Car-rabka inaad Quraanka ku Dagdagto (Akhrikiisa).

لَا تَحْرُكُهُ بِهٖ لِسَانُكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ﴿١٦﴾

17. Annagaa Laabtaada ku kulmin kuuna Akhriyi.

إِن عَلَيْنَا جَمْعُهُمْ وَقَوْلُهُمْ ﴿١٧﴾

18. Ee Markaan akhriyo Raac Akh-riskiisa.

فَإِذَا قَرَأَهُ فَأَنعِقْ قِرَاءَهُ ﴿١٨﴾

19. Annagaana isasaarray Cadaayn-tiisa.

ثُمَّ إِن عَلَيْنَا بَيَانَهُ ﴿١٩﴾

20. saas ma aha Ee waxaad Jeceshihiin Dadow tan soo Dagdagaysa (Adduun-yada).

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾

21. Waxaadna ka tagaysaan aakhiro.

وَيَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٢١﴾

22. Wajiyaal Maalintaas way ifi.

وَوَجْهٌ يُومِئُ بِأَضْرَمٍ ﴿٢٢﴾

23. Eebeheedna way Eegi.

إِلَىٰ رِبَّهَا نَاطِرَةٌ ﴿٢٣﴾

24. Wajiyaalna Maalintaas way ka-duudsami.

وَوَجْهٌ يُومِئُ بِأَيْسَرَةٍ ﴿٢٤﴾

25. Waxayna hubtaa in lugu fali Ba-laayo.

تَطَّنْ أَنْ يَفْعَلَ بِهَا فَاقْرَأْ ﴿٢٥﴾

Eebe wax ka qarsoon ma jiro, cidwalbana wuxuu uga warrami wuxuu falay, ruux walbana isagaa naftiisa ku marag furi, wax cudurdaarana lagama aqbalo. Eebana wuxuu faray Nabigiisa inuusan ku dagdagin akhriska quraanka marka waxyigu ku dagayo, maxaa yeelay Eebaa ballan qaaday inuu Quraanka kulmiyo Nabigana u akhriyo una cadeeyo, waxaase dhaba in dadku ka jeclaaday aakhiraadiise adduunyoo (inta Eeba doona mooyee). Maalinta Qiyaamana waxaa loo qaybsami cid faraxsan oo Eeba arki, iyo cid naxsan oo balaayo sugi. (Xasan Al-Bisri wuxuu yidhi Ilaahay bay fiirin, wayna mudataa inay ifto iyadoo Eeba fiirin). Al-Qiyaamah (13-25).

26. Saas ma aha ee markay naftu gaadho Dhuunta (Waqtiga Geerida).

كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ النَّفْسُ النَّفَاثَةَ ﴿٢٦﴾

27. Oo la Dhoho yaa ku tufi.

وَقِيلَ مَنْ رَافٍ ﴿٢٧﴾

28. Oo uu Yaqiinsado inuu Dhiman.

وَوَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ ﴿٢٨﴾

29. Oo labada Dhudhun isku marmaan (sakaraad Dartiis).

وَأَلْفَيْتَ السَّاقِ بِالسَّاقِ ﴿٣٩﴾

30. Eebahaa Xaggiisaa la aadi.

إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقِ ﴿٤٠﴾

31. Mase Rumaynin Gaalku Xaqa mana tukannin.

فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّى ﴿٤١﴾

32. Laakiin wuu Beeniyay wuuna Jeedsaday.

وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿٤٢﴾

33. Wuxuuna aaday Ehelkiisii isagoo kibirsan.

ثُمَّ ذَهَبَ إِلَى أَهْلِهِ يَمْسُطِي ﴿٤٣﴾

34. Halaag Buuse Mutaa.

أُولَى لَكَ فَأُولَى ﴿٤٤﴾

35. Haddana Halaagbuu Mutaa.

ثُمَّ أُولَى لَكَ فَأُولَى ﴿٤٥﴾

36. Ma wuxuu u maleeyay Dadku in looga tagi Bilaash (Dan la'aan).

أَيْحَسِبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ﴿٤٦﴾

37. Miyuusan ahayn Dhibic mani ah oo la Dhibciyo.

أَلَمْ يَكُنْ نَظْفَةً مِنْ مَنِيِّ امْرَأَتٍ ﴿٤٧﴾

38. Markaas Noqota xinjir oo Eebe Abuuro Ekeeyana.

ثُمَّ كَانَ عِلْقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّى ﴿٤٨﴾

39. Kana yeelo Labadii Nooc lab iyo Dhaddig.

يَجْعَلُ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ﴿٤٩﴾

40. Eebaha Saas kara miyuusan Awoodin inuu soo Nooleeyo wixii Dhintay.

أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَدِيرٍ عَلَيَّ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَى ﴿٥٠﴾

Geeridu waa xaq, waase arrin daran, wuxuuna Eebe innooga warramay Sakaraadka iyo dhibaataadiisa, iyo inaan qaraabo iyo cidna wax u tari karayn Eeba xaggiisana loo ahaan, taasoy waajibtahay in loo darbado, mase habboona in la maro waddadii Abii-jahal iyo wixii la mid ahaa, een xaqa rumaynin cibaadana falin, balse beeniyay kana jeedsaday kibir iyo islawaynina chelkiisa ugu dhexnoo-laa'halaagbuuse mutaa. miyuusanse Dadku ogayn in waajib laga rabo iyo xaqoo la raaco'iyagoo xusuusan waxa Eebe ka abuuray iyo siduu u ekeeyay Rag iyo Haweenna ka dhigay, taasoo ku tusin awoodda Eebe iyo inuu soo kulmin wixii dhintay si uu u abaal mariyo dhammaantood. Al-Qiyaamah (26-40).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Dhab ahaan waxaa dadka soo maray waqti wax la sheego uusan ahayn (uusan jirin).

2. Annagaa ka abuuray dadka dhibic isku Dheehan, Imtixaan Dartiis, waxaana ka yeellay wax maqle wax arka ah.

3. Annagaa Dadka tusinnay Jidka, waxayna Noqdeen mid Shukriya (mahadiya) iyo mid Gaalnimo Badan.

4. Annagaa u darabnay Gaalada silsilado iyo katinado iyo naarta Saciira.

5. kuwa Baarriyiinta ah waxay ka cabbi weel Buuxa oo lagu Dheehay kaa fuur.

6. Waa il ay ka Cabbaan Addoomada Eebe, ayna ujiidaan say Doonaan,

7. Wayna oofiyaan Nadarka, waxayna ka yaabi maalin sharkeedu fidi (qiyaamada).

8. Waxayna Quudiyaan iyagoo jecel miskiinka Agoonka iyo kan xabbisan (Dhibban).

9. Iyagoo Dhihi waxaan idiin quudinnay dar Eebe, mana idinka doonaynno Abaalmarin iyo Mahadnaq Midna.

Eebaa jiray isagoon wax kale joogin, isagaana hadhi markii la tago, waxaana dadka soomaray waqti ayna waxba ahayn, Eebaase abuuray si loo imtixaano kooda fiican iyo kan kale, jidka iyo wanaagana wuu u caddeeyay, gaaladana caddibaadbaa u sugnaatay, Mu'miniinta Eebba adeeda ee ballankiisa oofisa, Qiyaamadana ka yaabta, masaakiinta, agoonta iyo dadka dhibbanna quudiya dar Eebe dartiis wuxuu u darbay Janno iyo wanaag. Qataada wuxuu yidhi sharku wuu fidi maalintaas Wallaahiye intuu cirka iyo dhulka ka gaadho. Al-Insaaan (1-9).

10. Waxaan ka Yaabaynaa Eebahanno Maalin (wajigu) doorsoomi oo Daran.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا ﴿١﴾

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٢﴾

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾

إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ﴿٤﴾

إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ﴿٥﴾

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾

يَوْمُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾

وَيُطْعَمُونَ أَلْطَعَامَ عَلَىٰ حَيْثُ وَنَسِكِنَا وَيَسْمَآءُ وَاسِيرًا ﴿٨﴾

إِنَّمَا نَطْعَمُهُمْ لِيُوجِبَهُ اللَّهُ لَهُمْ لِقَاءَ رَبِّهِمْ وَلَا شُكُورًا ﴿٩﴾

إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا غُيُوبًا وَسَوْسَاءَ فَتْرِنَا ﴿١٠﴾

11. Eebana waa ka Dhawray sharka Maalintaas, wuxuuna siiyay nuur iyo Farax.

فَوَقَّعَهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَٰلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّعَهُمْ نَصْرَهُ وَسُرُورًا ﴿١١﴾

12. Wuxuuna ku abaal Mariyay Samirkooda Dartiis janno iyo Xariir.

وَجَزَّهَتْهُمْ بِمَا صَبَرُوا وَجَنَّةَ وَحَرِيرٍ ﴿١٢﴾

13. Waxayna ku Dangiigsan Sariiro Sare, iyagoon ku arkayn qorrax iyo Dhaxan midna.

مُنْجِكِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرْبَابِ لَا يُرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا ﴿١٣﴾

14. Waxaana u dhaw hooska jannada, waxaana loo soo Raariciyay Midheheeda.

وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلُّهَا وَذُلَّتْ قُطُوفُهَا نَدِيمًا ﴿١٤﴾

15. Waxaa lala kor socon weelal Fidla ah iyo Koobab Quruurado ah.

وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِذَاتِيهِ مِنْ فضةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا ﴿١٥﴾

16. Quruuradahaas oo fidla ah si fiicanna u Qiyaasan.

قَوَارِيرًا مِنْ فضةٍ قَدَرُوا نَفِيرًا ﴿١٦﴾

17. Waxaana laga Waraabiyaa Ehlu jannaha Sharaab macaan oo lugu Dheehay sinjibiil.

وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَجْجِيلًا ﴿١٧﴾

18. Waana il lugu Magacaabo Sal-sabiil (ay ka cabbi).

عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا ﴿١٨﴾

19. Waxaana u adeegi wiilal waari, Haddaad Aragtana aad u malayn Jawhar la saydhay.

وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنشُورًا ﴿١٩﴾

Eebe ciddii ka yaabta wuxuu ku abaal marin sharkoos ka dhawro iyo janno uu siiyo, iyagoon wax xun la kulmayn ay una shaqayn adeegayaal waari oo wiilal wanaagsan u shaqayn, iyagoo loo dhammeeyay nicmooyinka Eebe aayadaha ku tilmaamay oy waajib tahay ruuxii caqli leh inuu higsado una darbado. Ibnu Cabbas wuxuu yidhi: Adduunyada waxa lagu sheegahayo iyo jannada waxaa kulmiya magaca. Al-Insaan (10-19).

20. Haddaad Aragto halkaas waxaad arki nicmo iyo sharaf wayn.

وَإِذَا رَأَيْتَ ثُمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾

21. Dharkooduna (Ehlu Jannaha) waa xariir Jilicsan oo cagaaran iyo Xariir adagba, waxaana loo xidhi fidlo Gacmaha la Gashado, Eebana wuxuu ka waraabiyaa sharaab nadiifah.

عَلَيْهِمْ يُنَابُ سُنْدُسٍ خُضْرٍ وَإِسْتَبْرَقٍ وَحُلُوٌّ أَسَاوِرَ مِنْ فضةٍ وَسَقَمَهُمْ زُبُرُهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ﴿٢١﴾

22. Kaasi waa Abaalmarintiinii Fal-kiiniina wuxuu Noqday mid la Mahadiyay.

إِنَّ هَٰذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيَكُمْ مَشْكُورًا ﴿٢٢﴾

23. Annagaa Quraanka Nabiyou ku-gu soo Dajinnay.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٣﴾

24. Ee ku Samir Xukunka Eebe, hana Maqlin Dambiile iyo Gaalnima Badane (warkiis).

فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطِعْ مَثَمًا أَوْ كُفُورًا ﴿٢٤﴾

25. Xus magaca Eebe subax iyo Galabba.

وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾

26. Habeenkana Eebe u sujuud, una tasbiixso Habeenkii (u tuko) waqti Dheer.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٢٦﴾

27. Kuwaasi waxay Jecelyihiin tan soo Dagdagaysa (Adduunyada) waxay kaga Tagayaan Gadaashoodana Maalin Culus (Qiaamada).

إِنَّ هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا نَقِيلًا ﴿٢٧﴾

28. Annagaa Abuurray Dadka, Adkaynayna xubnohooda, Haddaan Doonnana waxaan ku Baddalaynaa kuwa la mid ah.

نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَلْنَا أَمْثَلَهُمْ تَبْدِيلًا ﴿٢٨﴾

29. Suuraddani waa waano, Ee Ruuxii Doona ha ka yeesho Eebe Xaggiisa waddo.

إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾

30. Waxna ma dooni kartaan in Eebe doona mooyee, Eebana waa wax walba oge falsan.

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٠﴾

31. Wuxuu galiyaa naxariistiisa ruuxu doono, daalimiintana wuxuu u darbay cadaab daran.

يَدْخُلُونَ مِنْ بِنَاءٍ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾

Jannada waxaa ku sugan waxaan ilu arag isagoo kale dhagna maqal qalbina ku soo dhici karin, waase in Eebaha Quraanka soo dajiyay la adeeco, dhibkana loo adkaysto, xumaanle warkiisana aan la maqal, adduunyana aan aakhara laga doorannin, si aan Naxariista Eebe u hello. Al-Insaan (20-31).

Suurat Al-Mursalaat

سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxaan ku dhaartay Dabaysha waanaaga lala Diro.

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ﴿١﴾

2. iyo Dabaysha sida daran u dhabata. فَالْعَصْفَتِ عَصْفًا ١
3. Iyo Dabaysha roobka kicisa. وَالنَّشْرَتِ نَشْرًا ٢
4. Iyo malaa'igta Xaqa iyo Baadilka kala Bixisa. فَالْفِرْقَتِ فِرْقًا ٣
5. iyo malaa'igta waxyiga soo Dajisa. فَالْمَلَقِيَتِ ذِكْرًا ٤
6. Si Dadka loo waaniyo looguna digo. عُدْرًا أَوْ نَذْرًا ٥
7. Ee waxa dadow Eebe ku Yaboohay wuu dhici. إِنَّمَا تَوَعَّدُونَ لَوْ قَع ٧
8. Markase xiddiguu Nuurku ka tago. فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ ٨
9. Oo samadu Dildillaacdo. وَإِذَا السَّمَاءُ فُوجَتْ ٩
10. Oo Buuraha la Rujiyo. وَإِذَا الْجِبَالُ سُفِفَتْ ١٠
11. Oo Rasuulladii la kulmiyo (iyo Dadkoodii). وَإِذَا الرُّسُلُ أُقْنِتْ ١١
12. Maalin wayn oo loo Qabtay Dar-teed. لِأَيِّ يَوْمٍ أُجِّلَتْ ١٢
13. In dadka la kala Bixiyo Dartiis. لِيَوْمِ الْفَصْلِ ١٣
14. Maalinta kala Bixinta ma Taqaannaa. وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الْفَصْلِ ١٤
15. Halaag wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniyay. وَلِيَوْمِ مِزْزِ الْمَكَدِّ بَيْنَ ١٥

Eebe wuxuu rabuu ku dhaartaa oo ka mid ah Khalqigiisa, halkanna wuxuu ku dhaartay shan arrimood in waxa lugu dhaaran ay shakila'aan tahay inuu dhici, kaasoo ah abaal-marinta qiyaame, waxaana ka horrayn waxyaalo waawayn sida xiddigahoo madoobaada. Cirkoo duleshama iyo Buurahoo burbura, maalintaasna waxaa la kulmin rasuulladii iyo ummadohoodii.

Mujaahidna wuxuu Yidhi: waa maalinta la soo kulmin Rasuullada si ay ugu marag kacaan ummadohoodii. Al-Mursalaat (1-15).

16. Miyaanaan Halaagin Umma-dihii hore. أَلَمْ تَهْلِكِ الْأُولَىٰ ١٦
17. Haddana Aannaan Raacinhaynin kuwii Dambe. ثُمَّ نَبِّئْهُمْ الْآخِرِينَ ١٧

18. Saasaana ku Falaynaa Dambilayaasha.

كَذَلِكَ نَقُولُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿١٨﴾

19. Halaagna wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniya.

وَيَلْ يَوْمَئِذٍ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١٩﴾

20. Miyaanaan Idinka Abuurin biyo tabar yar.

أَلَمْ تَخْلُقْنَا مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿٢٠﴾

21. Markaasna yeellay meel ilaashan.

فَجَعَلْنَا فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿٢١﴾

22. Tan iyo Muddo la yaqaanno.

إِلَى قَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢٢﴾

23. Annagaa wax Qaddarray, wax Qaddarana u Fiican.

فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ﴿٢٣﴾

24. Halaagna wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniya.

وَيَلْ يَوْمَئِذٍ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٤﴾

25. Miyaanaan ka yeelin Dhulka kafaalaqaade.

أَلَمْ تَجْعَلِ الْأَرْضَ كَهَاتَا ﴿٢٥﴾

26. Nolol iyo Geeriba.

أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ﴿٢٦﴾

27. Waxaana yeellay Dhulka Dhexdiisa buuro sugan oo waawayn, waxaana idinka Waraabinnay biyo maacan.

وَجَعَلْنَا فِيهَا رِيسًا شَهِيبًا وَأَسْقَيْنَاكُم مَّاءَ فُرَاتًا ﴿٢٧﴾

28. Halaagna wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniyay.

وَيَلْ يَوْمَئِذٍ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾

Eebe wuxuu inooga digay wixii ku dhacay ummadihii hore, isagoo ina xusuusin waxa laynaga abuuray iyo siduu noo abuuray, iyo siduu dhulka inoogu sahlay looguna dulnoolaan looguna dhiman, buurana ugu sugay biyo macaanna inooga waraabiyay.

Culimada Quraanka fasirtayna waxay dheheen: Eebe wuxuu ku celceliyay suuraddan (Halaag wuxuu u sugnaaday kuwa xaqa beeniyay) Toban jeer si loo badiyo doonidda iyo cabsida. Al-Mursalaat (16-28).

29. Aada gaalooy cadaabkii xaggiisa aad Beenin Jirteen.

أَنْظِقُوا إِلَىٰ مَا كُتِبَ بِهِ تَكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾

30. Aada hoos (Qiiqa naarta) oo sad-dex madax ah.

أَنْظِقُوا إِلَىٰ ظِلِّ ذِي تُلَدِّثِ شُعْبٍ ﴿٣٠﴾

31. Oon hoosinayn, ololla (Kulaylna) wax ka tarayn.

لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُعْنَىٰ مِنَ اللَّهِ ﴿٣١﴾

32. Waxayna Naartu tuuri Dhimbilo daran ood Mooddo daar.

إِنَّمَا تَرَىٰ بِشَكْرِ كَالْقَصْرِ ﴿٣٢﴾

33. Ama aad Mooddo geel madaw ah.

كَأَنَّ جَمَلًا صُفْرًا ﴿٣٣﴾

34. Halaagna wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniyay.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٤﴾

35. Taasina waa maalin aynan had-laynin Dadku.

هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٢٥﴾

36. Lamana idmo si Ay u cudur-daartaan.

وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾

37. Halaagna wuxuu u sugnaaday maalintaas kuwa xaqa Beeniyay.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٧﴾

38. Maalintan waa maalintii kala Bi-xinta, Waana idin kulminnay idinka iyo kuwii Horreeyayba.

هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْتُمْ كُرُوا الْأُولَىٰ ﴿٢٨﴾

39. Ee Haddaad wax Dhagrikartaan i Dhagra.

فَإِن كَانَ لَكُم كَيْدٌ فَكِيدُوا ﴿٢٩﴾

40. Halaagna wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniyay.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٠﴾

Eebe cidna ma dulmiyo Qiyaamana waxaa lagu abaalmarin xaq-diidayaasha caddibaad daran, iyadoo cidna hadli karin ruux Eebe idma mooyeen, iyadoo dadkoo dhan la kulmin. Dhabarina wuxuu yidhi: hooska naartu kulaylkeedana kama hadheeyo, ololkeedana kama dugsiiyo. Al-Mursalaat (29-40).

41. Kuwa Eebe ka Dhawrsada waxay ku sugnaan hoos iyo ilo;

إِنَّ الْمُنْفِقِينَ فِي ظُلُمٍ وَعُيُونٍ ﴿٣١﴾

42. (Waxayna Cuni) khudaartay Doo-naan.

وَفُورًا مِمَّا بَشَرْتَهُمْ ﴿٣٢﴾

43. Waxaana Lagu dhihi Cuna oo cabba Idinkoo shifaysan Camalkiinnii Dartiis.

كُلُوا وَأَشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

44. Sasaana ku abaalMarinaynaa ku-wanaagga fala.

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾

45. Halaagna wuxuu u Sugnaaday ku-wa xaqa Beeniya.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٥﴾

46. (Gaalada waxaa lagu Dhihi) Cuna oo Raaxaysta wax yar, waxaad tihiin Dambiilayaale;

كُلُوا وَتَمَنَعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ تَجْرِمُونَ ﴿٣٦﴾

47. Halaagna wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniyay.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾

48. Markii la yidhaahdo Gaalada tukada ma tukadaan.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ارْكَعُوا لَا تِرْكَعُوتَ ﴿٣٨﴾

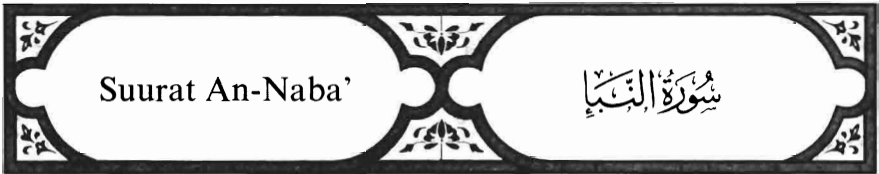
49. Halaagna wuxuu u sugnaaday
Maalintaas kuwa xaqa Beeniya.

وَبَلِّغْهُمُ الْبَرَكَاتِ ۝٤٩

50. Hadalkeebay Quraanka Dabadiis
Rumaynhayaan.

فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ۝٥٠

Ruux walba wuxuu la kulmi wuxuu hormarsaday, wuxuuna goosan midhuhu abuurtay, Mu'iniintuna waxay ku sugnaan Maalintaas Qiyaame hoos, iyo biyo dureeri, iyo nimo badan, siday gaaladuba ugu sugantahay Naar daran iyo oon iyo kadeedba, maxaa yeelay wanaagoodii adduunyadii bay ku soo hormarsadeen, waxaase la yaable oo iswaydiis leh ruuxii Quraankan rumaynwaaya waxa kalees rumayn. Muqaatil wuxuu sheegay: inay ku soo dagtay aayadda (Haddii loo yidhaahdo tukada ma tukadaan) Reethaqiif, oo Nabiga ka codsaday in salaadda laga daayo, Nabiguna uu diiday naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee oo uu yidhi: Khayr ma leh diin aan salaad lahayn. taasina waxay ku tusin Salaadda iyo Islaanimadu inay isku xidhanyihiin. Al-Mursalaat (41-50).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee
naxariis guud iyo mid gaaraba naxariis-
ta.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Maxay iska waydiinayaan (Gaaladu).
2. Warkii waynaa xaggiisa (Qiyaamada ama Quraanka).
3. Ay isku diiddanaayeen.
4. Saas ma aha ee way ogaan doonaan.
5. Haddana way ogaandoonaan (waxa ku dhaca).
6. Miyaannaan Dhulka gogol ka yee-
lin.
7. Buurahana Rukummo (ka yeelin).
8. Miyannaan idinka Abuurina Nooc-
yo.
9. Miyaannaan Hurdada Raaxo idiin-
ka dhigin.
10. Miyaannaan Habeenka asturaal
idiinka dhigin.

عَمَّ يَسَاءَ لَوْنَ ۝١

عَنِ النَّبَاِ الْعَظِيمِ ۝٢

الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ۝٣

كَلَّا سِعَامُونَ ۝٤

تُرْكَلَا سِعَامُونَ ۝٥

أَلَمْ يَجْعَلِ الْأَرْضَ مَهْدًا ۝٦

وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ۝٧

وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا ۝٨

وَجَعَلْنَا تَوْمَكُمْ سِبْطًا ۝٩

وَجَعَلْنَا الْآيَاتِ لِيَاسًا ۝١٠

11. Miyaanaan Maalinta waqti sha-
qo idiinka dhigin.

وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾

12. Korkiinna miyaanaan ka dhisin
Tooddoba xoog leh.

وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ﴿١٢﴾

13. Miyaanaan dhexdeeda yeelin Si-
raad aad u ifi (Qorraxda).

وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَاجًا ﴿١٣﴾

Aayadahaani waxay caddayn canaanta ku dhici kuwa Quraanka, Qiyaamda iyo Xaqa shakiya, Eebana wuu u goodiyay, maxaa yeelay Nicmooyinkiisa yay u jeedaan, sida Dhulka, Buuraha, Abuurka, Hurdada raaxada ah, Habeenka, Maalinta Cirka iyo Iftiinka Eebe inoo yeelay, Eebaha ahaysiiyay Waxyaalahaas iyo Nicmooyin kale oo badanba ma mudna in laga Gaaloobo, ee wuxuu mudanyahay rumayn iyo addeecid. An-Naba' (1-13).

14. Waxaan idiinka soodajinnay da-
ruuraha biyo badan.

وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَمَّاجًا ﴿١٤﴾

15. Si aan ugu soo bixinno Midho iyo
Daaq.

لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾

16. Iyo Beero kulansan (badan).

وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا ﴿١٦﴾

17. Maalinta kalabuxu waxay lee-
dahay waqti go'an.

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ﴿١٧﴾

18. Waana Maalinta Suurka la afuufi
ood u imanaysaan Kooxo.

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَنَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾

19. Samadana waa la furi waxayna
yeelan Albaabo.

وَفُيْحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ﴿١٩﴾

20. Buurahana waa la kaxayn wa-
xayna noqon Dhalanteed.

وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾

21. Naarta Jahannamana waxay u
darbantahay.

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾

22. (Gaalada) Xadgudbay meelay u
noqdaan.

لِلظَّالِمِينَ مَنَابًا ﴿٢٢﴾

23. Waxayna ku nagaan Dhexdeeda
Sanooyin.

لِيَشِينَ فِيهَا أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾

24. Mana ku dhadhamiyaan dhex-
deeda qabaw (ama Hurdo) ama cabbid
midna.

لَا يَذُرُّونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾

25. Waxaan ahayn biyo kulul iyo
Dhacaanka (ehlu Naarka).

إِلَّا جَمِيمًا وَعَسَاقًا ﴿٢٥﴾

26. Waxaana lagu abaalmaryay si
waafaqsan Camalkoodii.

جَزَاءً وَفَاقًا ﴿٢٦﴾

27. Waxayna ahaayeen kuwa aan ka yaabaynin xisaab.

إِنَّمْ كَانُوا لَا يُرْجُونَ حِسَابًا ﴿٣٧﴾

Deeqda Eebe waxay mudantahay in lugu mahadiyo, maxaa yeelay waxaa dambeeya Qiyaame, Xisaab, Abaalmarin iyo Ciqaab kuwa xadgudba een Eebe ka yaabin, waxayna ku waari Naar daran oon wax wanaagsan oo la cabbo iyo Hurdo iyo Raaxo midna lahayn, Eebana cidna ma dulmiyo, ee iyagaa is dulmiyay.

Qataada wuxuu yidhi: (Nagaanshaha Sanooyinka) waa waxaan dhammaanhaynin, markuu mid tagaba midbaa iman. An-Naba' (14-27).

28. Waxayna beeniyeen Aayaadkan-naga.

وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كَذَّابًا ﴿٣٨﴾

29. Wax walbana waxaan ku koobnay Kitaab.

وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿٣٩﴾

30. Ee dhadhamiya Caddibaad Gaa-looy waxaan caddibaad ahayn idiin kordhinmaynee.

فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٤٠﴾

31. Kuwa Eebe ka dhawrsada waxay leeyihiin liibaan.

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٤١﴾

32. Beero iyo Cinabyana way heli.

حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ﴿٤٢﴾

33. Waxayna Guursan Haween da'yar oo isle eg.

وَكَوَاعِبَ أُنثَىٰ ﴿٤٣﴾

34. Waxayna heli Cabbid wanaagsan.

وَكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٤٤﴾

35. Jannada kuma dhexmaqlaan hadal macna la'aan ah iyo is beenin midna.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِدًّا ﴿٤٥﴾

36. Waa abaalmarin Eebe uu siiyay oo ku filan.

جَزَاءً مِّن رَّبِّكَ عَطَاءً حِسَابًا ﴿٤٦﴾

37. Eebaha Samada iyo Dhulka iyo waxa u dhexeeya waa Allaha Raxmaan ah, Hadal wax ku soocelinna ma jiro (Qiyaamada).

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا ﴿٤٧﴾

38. Maalinta Jibriil iyo Malaa'igtu Saf istaagi wax hadli ma jiro Ruux Eebe idmo mooyee oo Hadal xaq ah ku hadla.

يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أُذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٤٨﴾

39. Maalintaasi waa sugantahay ee Ruuxii doona Eebe xaggiisa meeluu ku noqdo ha ka samaysto.

ذَلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَتَابًا ﴿٤٩﴾

40. Waxaannu idiinka digaynaa Cad-dibaad dhaw Maalinta uu arki Ruux walba waxay Gacmihiisu hor marsadeen, Gaalkuna uu dhihi Shallay-tadaydee maan Carro noqdo.

إِنَّا أَنْذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا ﴿٤٠﴾

Eebe wuxuu ku dhaartay Malaa'igta siduu wax badan khalqigiisa ugu dhaartay in Qiyaamadu tahay wax sugan ruuxii rumeeyana ee xaqa raaca uu ugu abaal-mariyo Janno iyo wanaag. Maalinta Qiyaame iyo dhibaatadeedana waa in Ruuxii Caqli leh u darbadaa, illeen waa Maalin xaq ah, ruux walbana wuu arki wuxuu hor marsaday, calaacalna uusan wax taraynin ee camal wax taro. An-Naba' (28-40).

Suurat An-Naazicaat

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariis-ta.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Malaa'igta Nafta si daran uga siibta (gaalada).

وَالنَّارِ عَن تِغْرَالْوَيْهَاتِ ﴿١﴾

2. Iyo tan si fudud uga qaadda (mu'miniinta).

وَالنَّشِيطِ نَشْطًا ﴿٢﴾

3. Iyo Malaa'igta Hawada Dabbaalata (si amar fulin).

وَالسَّيِّحَةِ سَيِّحًا ﴿٣﴾

4. Iyo tan u orotanta wanaagga.

فَالسَّيِّغَةِ سَبْقًا ﴿٤﴾

5. Iyo kuwa Maamula amarka (Eebe).

فَالْمُدْبِرَاتِ أَمْرًا ﴿٥﴾

6. Maalinta ay gilgilan afuufka (hore).

يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاحِفَةُ ﴿٦﴾

7. Oyna raaci tii dambe (waa sugantahay).

تَتَّبِعُهَا الرَّاادِفَةُ ﴿٧﴾

8. Qalbiyaduna Maalintaa way cab-san.

قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ﴿٨﴾

9. Araggeeduna wuu dullaysnaan.

أَصْغَرُهَا خَشِيعَةٌ ﴿٩﴾

10. Waxayna dhihi (Gaaladu) Ma raadkiibaa naloo celin (Adduunkii).

يَقُولُونَ أَيْنَا لَعْرُدُونَ فِي الْخَافِرَةِ ﴿١٠﴾

11. Markaan noqonno Lafo duugoobay.

أَيْنَا ذَاكُنَا عِظْمًا نَخْرَةً ﴿١١﴾

12. Waxay dheheen taasi waa noqosho khasaara ah.

فَالْوَأْتَالِكِ إِذَا كَرِهَ حَاسِرَةٌ ﴿١٢﴾

13. Waa uun Hal Qaylo kaliya.

فَأَمَّا هِيَ زَجْرًا وَجِدَّةً ﴿١٣﴾

14. Dadkuna markaas ay Dhulka kor iman.

فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ﴿١٤﴾

Eebe wuxuu ku dhaartay Malaaigta siduu wax badan khalqigiisa ugu dhaartay in Qiyaamadu wax sugan tahay dhibaataana leedahay Eebe Cid uu ka koriyo mooyee, Dadkana waa la soo kulmin si loo abaalmariyo, Eebaha abuuriddoodii karayna kama daalo inuu soo bixiyo wayna u fududdahay. Tirmidi wuxuu wariyay: in Rasuulkii Eebe Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa ha yeelee markuu tago Habeenka Daloolkiis wuu istaagi jiray, wuxuuna dhihi jiray: «Dadoow xusa Eebe Afuufiddii hore timid tii dambena way raaci, Geerina timid iyo wixii ku dhex sugan». An-Naazicaat (1-14).

15. Ma ku soo gaadhay warkii (Nabi) Muuse.

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿١٥﴾

16. Markii Eebe uga yeedhay Toggii barakaysnaa ee Dhuwa.

إِذْ تَادُنُهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٦﴾

17. Kuna yidhi u tag Fircoon wuu xadgudbaye.

أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿١٧﴾

18. Oo ku dheh ma rabtaa inaad daahir noqotid.

فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَهٌ إِلَّا أَنْ تَرْكَبَ ﴿١٨﴾

19. Oon Eebe Jidkiisa kugu ha-nuuniyo kana yaabtid.

وَأَهْدِيكَ إِلَى رَبِّكَ فَتَخْشَى ﴿١٩﴾

20. Wuxuuna tusiyay (Nabi-Muuse) Aayad wayn.

فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَى ﴿٢٠﴾

21. Wuuse beeniyay oo caasiyay (Fircoon).

فَكَذَّبَ وَعَصَى ﴿٢١﴾

22. Wuuna jeedsaday isagoo xumaan la socda.

ثُمَّ أَذْبَرَ سَعًى ﴿٢٢﴾

23. Wuxuuna kulmiyay (Askartii) una Qaylay.

فَحَشَرَ فَنَادَى ﴿٢٣﴾

24. Isagoo dhihi waxaan ahay Eebihinna sare.

فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى ﴿٢٤﴾

25. Markaasaa Eebe Ciqaabay Aakhirro iyo Adduunba.

فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى ﴿٢٥﴾

26. Arrintaasna waano yaa ugu sugan Ruuxii Eebe ka yaabi.

إِنِّي فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةٌ لِمَن يَتَخَسَّبُ ﴿٢٦﴾

Nabi Muuse wuxuu Eebe faray inuu Dadkii Masar dagganaa Xaqa ugu yeedho hase yeeshee Fircoon oo xukunka haystay yaa ka hor joogsaday, uguna yeedhay inay isaga addeecaan, mar hadduu awoodda sare isagu leeyahay, ugu dambayntiise Fircoon iyo colkiisiiba waa la halaagay waxaana dhulkii u hadhay Nabi-Muuse iyo intii la jirtay ee xaqa rumaysay, taasina waxay ku tusin in xumaantu tagi xaquna hadhi. An-Naazicaat (15-26).

27. Ma idinkaa daran abuuridda mase Samada Eebaa dhisay.

۞ أَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَلَّا السَّمَاءُ بَيْنَهَا ۞ (٢٧)

28. Korna yeelay jurmigeeda ekeeyayna.

رَفَعَ سَعْيَهَا فَسَوَّاهَا ۞ (٢٨)

29. Habeenkeedana madoobeeyay Maalinteedana soo bixiyay (Ifiyay).

وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ۞ (٢٩)

30. Dhulkana markaas ka dib fidiyay.

وَأَلْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ۞ (٣٠)

31. Biyahiisa iyo Daaqiisana soo bixiyay.

أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ۞ (٣١)

32. Buurahana sugay.

وَالْحَبَّالَ أَرْسَهَا ۞ (٣٢)

33. Si aad idinka iyo Xoolihiinnu ugu nacfidaan.

مَنْعًا لَكُمْ وَلَا تَعْمَلْكُمْ ۞ (٣٣)

34. Markay timaaddo Musiibadii waynayd (qiyaamadu).

فَإِذَا جَاءَتْكَ طَائِفَةٌ الْكُتُبَى ۞ (٣٤)

35. Maalintaas Dadku way xusuusan waxay faleen.

يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى ۞ (٣٥)

36. Naarta Jaxiimana waxaa loo muujin Ruuxii Arki.

وَبُرُزَّتْ أَلْبَابُهُ لِمَنْ بَرَى ۞ (٣٦)

37. Ruuxiise xadgudba.

فَأَمَّا مَنْ طَغَى ۞ (٣٧)

38. Nolosha Adduunyana doorta.

وَمَا آثَرَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا ۞ (٣٨)

39. Wuxuu ku dheelman Naarta Jaxiimo.

فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى ۞ (٣٩)

40. Ruuxiise ka yaaba la kulanka Eebe Naftana ka reeba Hawada (xun).

۞ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى ۞ (٤٠)

41. Wuxuu u dheelman Janno.

فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى ۞ (٤١)

42. Waxay ku waydiin Saacadda (Qiyaamaha) markay sugnaan.

يَسْتَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ تُرْسَعُهَا ۞ (٤٢)

43. Maxaa ku ogaysiiyay waqtigeeda.

فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرِهَا ۞ (٤٣)

44. Eebe umbuu ku dhammaan ogaansheheedu.

إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا ۞ (٤٤)

45. Adugu waxaad tahay uun u digaha Ruuxii ka yaabi.

إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ مَّنْ نَّحْشُهَا ۞ (٤٥)

46. Waxay la mid noqon Malintay arkaan (Qiyaamada) iyagon nagaanin Galab iyo Barqin mooyeen (Adduunka).

كَانَتْهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَوْلَيْسُوا إِلَّا الْعَاشِيَةَ أَوْ صَحَّهَا ﴿٤٦﴾

Isagoo Eebe u nicmeeyay yaa haddana Dadku xaqa beenin iyo Qiyaamadaba, markase dhabtu timaaddo Eebana la hor yimaaddo waxaa la kala aadi Laba Waddo, Jaxiima iyo Janno, Qiyaamadu markay dhicna Eebaa ku cilmi leh. mase aha wax la dadajisto, waxaase wax tari in wanaag la hormarsado, raaxa Adduun iyo ku raagiddiisuba waa wax yar. Qataada wuxuu yidhi: Addunyadu way la yaraan Dadka markay Akharo arkaan. An-Naazicaat (27-46).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Wajiguu u uruuriyay oo jeedsaday (Nabigu).

عَبَسَ وَوَوَّى ﴿١﴾

2. Inuu u yimid kii Indhaha la'aa.

أَنْ جَاءَهُ الْأَحْمَى ﴿٢﴾

3. Miyaad ogtahay inay u dhawdahay inuu hanuuno oo Daahir noqdo.

وَمَا يَدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَتَرَكَّى ﴿٣﴾

4. Ama uu xusuusto oy xusuusto anfacdo.

أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى ﴿٤﴾

5. Ruuxiise is deeqtoonaysiia (islana waynaada).

أَمَّا مَنْ أَسْتَفْعَى ﴿٥﴾

6. Ma; Adaa u bambixi.

فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى ﴿٦﴾

7. Maxaa kaa saaran hadduusan hanuunin.

وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزْكَى ﴿٧﴾

8. Ruuxiise kuu yimaadda isagoo dagdagi.

وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى ﴿٨﴾

9. Oo Eeba ka yaabi.

وَهُوَ يَخْشَى ﴿٩﴾

10. Miyaad ka shuqloomi.

فَأَنْتَ عَنْهُ تُلَهَّى ﴿١٠﴾

11. Saas ma; aha ee Aayadahani waa waano.

كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ﴿١١﴾

12. Ruuxii doonana wuu ku waana qaadan.

فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿١٢﴾

Suuraddani waxay ku soo dagtay mar Nabigu (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) uu ku shuqloonaa qaar ka mid ah Gaaladii Qureesheed ee Makaad si uu ugu sharxo Diinta Islaamka ah'markaasaa waxaa u yimid Nin Indha la'aa la dhihi jirayna Cabdullaahi Ibnu Ummi Maktuum, wuxuuna ku celceliyay Nabiga Hadalka, Hase yeeshee Nabigu wuxuu wali ku shuqloonaa hanuuinta Gaaladaas, Markaasaa Eebe Suuraddan soo dajiyay, Nabiguna had iyo jeer wuxuu soo dhaweenjiray Saxaabigaa la soo sheegay isagoo dhihi jiray: Soo dhawow Kii Eebe Igu dagaalayow, taasina waxay ku tusin Caddaaladda iyo sinnaanta islaamka, Eebana cidduu doono wuu hanuunin. Cabasa (1-12).

13. Waxay ku sugantahay (waanadu) Kutub Sharaf leh.

فِي مِصْحَفٍ مَّكَرَمَةٍ ﴿١٣﴾

14. Oo la kor yeelay lana Daahiriyay.

مَرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ﴿١٤﴾

15. Oy Gacanta ku hayaan Malaa'ig (wax qorta).

بِأَيْدِي سَفَرَةٍ ﴿١٥﴾

16. Sharafna leh oo baarri ah.

كِرَامٍ بَرَرَةٍ ﴿١٦﴾

17. Gaalo halla lacnado Gaalnima badanaa.

فَقِيلَ لِلنَّاسِ مَا أَكْفَرَهُ ﴿١٧﴾

18. Muxuu Eebe ka abuuray kuwaas.

مِنْ أَيِّ شَيْءٍ وَخَلَقَهُ ﴿١٨﴾

19. Dhibicbuu ka abuuray wuuna ekeeyay.

مِنْ نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ ﴿١٩﴾

20. Jidkana wuu u fudaydiyay.

ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ ﴿٢٠﴾

21. Markaasuu dilaa Qabrina ku Asturaa.

ثُمَّ أَمَانَهُ وَأَقْبَرَهُ ﴿٢١﴾

22. Markuu doonana wuu soo bixin.

ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنْشَرَهُ ﴿٢٢﴾

23. Saas ma; aha (ee Dadku) wixii la faray ma yeelin.

كَلَّا لَمَّا بَقِضَ مَا أَمَرَهُ ﴿٢٣﴾

Kutubta Eebe iyo Waxyigiisaba waxaa maamula Malaa'ig sharaf leh oo daahir ah, Gaalase ma oggolaato xaqa Kibir iyo isla wayni dartiis, iyagoo garan waxa Eebe Dadka ka abuuray iyo siduu ugu sama falay, Dadse ma falin wixii Eebe fara y. Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: Jidkaa loo sahlay waa ka soo bixiddiuurka Hooyo, Cikrimana saasuu Qabaa iyo Ibnu-Jariir. Labada Jid yaa loo kala caddeeyayna waa la dhahaa. Mujaahidna wuxuu yidhi: Ruuxna ma wada falo wixii Eeba wada faray. Cabasa (13-23).

24. Dadku ha fiiriyo Cuntadiisa.

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ ﴿٢٤﴾

25. Inaan Roob ku soo shubno.

أَنَّا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ﴿٢٥﴾

26. Dhulkana markaas aan jeexno. ثُمَّ سَفَقْنَا الْأَرْضَ سَفَاً ﴿٦٦﴾
27. Kana soo bixinno Midho. فَأَبْتَأْنَا فِيهَا حَبًّا ﴿٦٧﴾
28. Iyo cinab iyo Daaqa (Xoolaha). وَعِنَبًا وَقَضْبًا ﴿٦٨﴾
29. Iyo Zeytuun iyo Timir. وَرِزْتُونًا وَمَخْلًا ﴿٦٩﴾
30. Iyo Beero waawayn. وَحَدَائِقَ غُلَبًا ﴿٧٠﴾
31. Iyo Faakiho (khudaar) iyo Daaq. وَفَنَكِهِمَ وَأَنَا ﴿٧١﴾
32. Si aad ugu intifaacdaan idinka iyo xoolihiinnu. مَنْعًا لَكُمْ وَلَا نَعْمَكُمْ ﴿٧٢﴾
33. Markay Qayladii darrayd timaaddo (Suurka). فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاعَةُ ﴿٧٣﴾
34. Waa maalinta Ruuxu ka carari Walaalkiis. يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٧٤﴾
35. Iyo Hooyadiis Iyo Aabihiis. وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ﴿٧٥﴾
36. Iyo Haweeneydiisii iyo Carruurtiisii. وَصَاحِبِيهِ وَبَنِيهِ ﴿٧٦﴾
37. Ruux walbana Maalintaas waxaa shuqlin xaalkiisa. لِكُلِّ أَمْرٍ مِنْهُمْ يَوْمَ يُدْعَىٰ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٧٧﴾
38. Wajiyaal Maalintaas way Nuuri (Farxi). وَوَجْوهٌ يَوْمَ يُدْعَىٰ سَفِيرَةٌ ﴿٧٨﴾
39. Wayna Qosli oy bishaaraysan. صَاحِبَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ﴿٧٩﴾
40. Wajiyaalna Maalintaas waxaa ka muuqan Dulli. وَوَجْوهٌ يَوْمَ يُدْعَىٰ عَلَيْهَا غَيْبَةٌ ﴿٨٠﴾
41. Waxaana dabooli Madow (iyo naxdin). تَرْهَقُهُمْ ظِلْمَةٌ ﴿٨١﴾
42. Kuwaasina waa Gaalada Faa-siqiinta ah (aadna u xun). أُولَئِكَ هُمُ الْكٰفِرَةُ الْفَجْرَةُ ﴿٨٢﴾

Eebe wuu u nicmeeyay Dadka, Cirka iyo Dhulkana khayraad-buu uga soo saaray si ay ugu nacfiyaan uguna mahadiyaan, maxaa yeelay waxaa iman Maalin daran oo Ruuxba Ruux ka carari dhibaato darteed kolay tahay Qaraabadii, Dadku Labuu noqon, mid farxoo bishaaraysta camalkiisii fiicnaa dartiis, iyo mid dullaysan oo naxsan waana Gaalada xad-gudubtay.

Sawda Haweenaydii Nabiga ahayd waxaa laga wariyay inay tidhi: Rasuulkii Eebe wuxuu yidhi Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee: «Dadka waxaa la soo bixin iyagoo Kaba la; oo qaawan oon Gudnayn Dhiididkuna xakameeyay gaadhayna dhagaha» markaasaan idhi: Alla Cawradaay qaar qaar ma dayi? markaasuu yidhi: Dadka waa la shuqliyay (Ruux walba Xaalkiisaa ku fillaan). Cabasa (24-42).

Suurat At-Takwiir

سُورَةُ التَّكْوِيْنِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Marka qorraxda la duubo (Qiyaamada).
2. Xiddiguhuna daataan (iyagoo Madow).
3. Buurahana la kexeeyo (La rujiyo).
4. Geelii rimmanaana la halleeyo.
5. Dugaaggana la kulmiyo (Qisaas darteed).
6. Badahana la kululeeyo.
7. Naf walbana Jidhkeedii lagu lammaaneeyo.
8. Gabdhihii la xabaalnololiyayna la warsado.
9. Maxaa dambi ah oo loo dilay.
10. Kutubta (camalkana) la fidiyo.
11. Samadana la rujiyo.
12. Naarta Jaxiimana la huriyo.
13. Jannadana la dhaweeyo.
14. Waxay ogaan nafu waxay camal fashay.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴿١﴾

وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ﴿٢﴾

وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ﴿٣﴾

وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ﴿٤﴾

وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ﴿٥﴾

وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ﴿٦﴾

وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ﴿٧﴾

وَإِذَا الْمَوْءِدَةُ سِيلَتْ ﴿٨﴾

بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ﴿٩﴾

وَإِذَا الصُّعُفُ نُشِرَتْ ﴿١٠﴾

وَإِذَا السَّمَاءُ كُيِّسَتْ ﴿١١﴾

وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ ﴿١٢﴾

وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ ﴿١٣﴾

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾

Eebe isagaa wax walba abuuray, wuxuu doonana wuu falaa. Qiyaamadu markay imaanna wuxuu muujin calaamooyiin iyadoo Ruux walba Eebe tusin wuxuu Adduunka ku camal-falay, kana abaal-marin Khayr iyo sharba.

Abuu hurayra wuxuu ka wariyay Nabiga «Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee»: Qorraxda iyo Dayaxa waa la duubi Maalinta Qiyaame. At-Takwiir (1-14).

15. Waxaan ku dhaartay « buu Eebe yidhi » Xiddigaha Qarsooma (Maalintii).

فَلَا أَقِيمُ بِالْخَنَسِ ١٥

16. Ee socda iftiinka Qorraxdana ku qarsooma.

الْجَوَارِ الْكُنَسِ ١٦

17. Iyo Habeenku markuu jeedsado.

وَالَيْلِ إِذَا عَسَسَ ١٧

18. Iyo subaxu markuu soo qaabilo.

وَالصُّبْحِ إِذَا نَفَسَ ١٨

19. Ee Quraanku waa hadalka Eebe, Soona raray Malag sharaf lah.

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ١٩

20. Xoogna leh Eeba agtiisana Daraja ku leh.

ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ٢٠

21. Laguna addeeco halkaas aaminna ah.

مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ٢١

22. Saaxiibkiinna (Nabiguna) ma aha ku waalan.

وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَحْجُونٍ ٢٢

23. Horaybuuna ugu arkay Jibriil Jahadii Caddayd (Bariga Maka).

وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ ٢٣

24. Nabiguna ma aha Ruux lugu shakiyo waxa Maqan.

وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ٢٤

25. Quraankuna ma aha hadal shaydaan la fogeeyay.

وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ٢٥

26. Ee xaggeed Gaalooy aadaysaan.

فَأَن تَذَهَبُونَ ٢٦

27. Quraankuna waxaan waanada caalamka ahayn ma aha (waa waano).

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ٢٧

28. Ruuxii doona inuu toosnaado (yuuna u yahay).

لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ٢٨

29. Waxna ma dooni kartaan in Eebaha Caalamku doona mooyee.

وَمَا شَاءَ مِنْكُمْ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ٢٩

Xiddigaha iyo khalqiga kalaba dhammaantiis Eebaa abuuray, wuxuuna Eebe ugu dhaartay Qiimohooda iyo say wax la yaab leh u yihiin, Quraankuna waa hadalkii Eebe ee u malaku Jibriil u soo dhiibay si uu Nabiga Muxammad ah Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee u gaadhsiyo, isna Caalamka u gudbiyo, waxaana lagu yaqaan Nabiga Ammaano, Run, Caqli iyo gaadhsiin xaqa Sida Nabiyada kaleba. Markay soo dagtay Aayaddan: (Ruuxiinnii doona inuu toosnaado) yuu Abuu Jahal yidhi: Amarka annigaa iska leh, haddaan doonno waan toosnaanhaynaa, haddaan doonnana ma toosnaanhayno, markaasaa Eebe soo dajiyay korahaaye (wax ma dooni kartaan in Eebaha Caalamku doono mooyeen). At-Takwiir (15-29).

Suurat Al-Infidhaar

سُورَةُ الْاِنْفِطَارِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Markay Samadu dildillaacdo.
2. Xiddiguhuna daataan.
3. Badahana laysku furo.
4. Xabaalahana la soo bixiyo (Dadkii).
5. Waxay ogaan nafu waxay hor marsatay iyo waxay dibmarisay.
6. Dadow maxaa kugu kadiyay Ee-bahaaga sharafta leh.
7. Ee kii ku abuuray ah kuna ekeeyay kuna simay.
8. Siduu doonana kuu sameeyey.
9. Saas ma aha ee waxaad beeni-naysaan abaal marinta.
10. Malaa'ig baana idin ilaalinaysa.
11. Oo sharaf leh waxna qori.
12. Ogn waxaad falaysaan.
13. Kuwa wanaagsani waxay gali Na-ciima.
14. Kuwa xun Xunna waxay gali Ja-xiimo.
15. Wayna ku guban Maalinta abaal-marinta.
16. Kamana maqnaadaan Naarta.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ﴿١﴾

وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انشَثَرَتْ ﴿٢﴾

وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِرَتْ ﴿٣﴾

وَإِذَا الْقُبُورُ بُعِثَتْ ﴿٤﴾

عَلِمْتَ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ﴿٥﴾

يَأْتِيهَا الْإِنْسَانُ مَاعْرَكَ رَبِّكَ الْكَرِيمِ ﴿٦﴾

الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّدَكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾

فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾

كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِاللَّيْلِ ﴿٩﴾

وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾

كِرَامًا كَتِيبِينَ ﴿١١﴾

يَعْلَمُونَ مَا تَقُولُونَ ﴿١٢﴾

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾

وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾

يَصَلُّونَهَا يَوْمَ الَّذِينَ ﴿١٥﴾

وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ﴿١٦﴾

17. Maalinta abaalmarinta ma taqaannaa.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ ﴿١٧﴾

18. Haddana ma taqaannaa Maalinta abaalmarinta.

تَمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ ﴿١٨﴾

19. Waa Maalinta ayna u hanannin Nafna Naf kale waxba, Amarkana Maalintaas waxaa iska leh Eebe.

يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا

وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ﴿١٩﴾

Marka Qiyaamadu dhici waxaa iman doorsoon iyo is baddallo badan, Ruux walbana wuxuu ogaan dhabta, saa daraadeed mar haddii Eebe Dadka kulmin, abuurkoodiina wanaajiyay, Caqlina siiyay, Malaa'igna u soo diray og wuxuu fali, Jidkuna Laba yahay, Jannii Naar, Ruuxna Ruux kale wax u taraynin idan Eebe la'aantiis, amarkana dhammaan Eebe iska leeyahay miyayna habboonayn Eebe aqoonsi, wanaag falid, Xumaan ka tagid iyo u darbasho Maalintaas.

Cadullaahi Ibnu Cumar wuxuu ka wariyay Nabiga: «Ruuxii ku farxi inuu Qiyaamaha dhab u arko ha akhriyo (Marka Qorraxda la duubo), (Marka Samadu dildillacdo) iyo (marka Samadu jeejjeexanto). Al-Infidhaar (1-19).

Suurat Al-Mudhaffiifin

سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Wuxuu Halaag u sugnaaday kuwa xaqa nusqaamiya.

وَبِئْسَ لِلْمُطَفِّفِينَ ﴿١﴾

2. Waa kuwa markay miisina oofsada (dhammaystirta).

الَّذِينَ إِذَا كَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾

3. Markay u miisi ama u miisaamina ka nusqaamiya.

وَإِذَا كَالُوا لَهُمْ أَوْ وَزَنُوا لَهُمْ يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾

4. Miyayna u malaynaynin kuwaasi in loo soo bixin.

أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ﴿٤﴾

5. Maalin wayn darteed (Qiyaamada).

لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾

6. Maalinta Dadku u istaagi Eebaha Caalamka.

يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

7. Saas ma aha ee Camalka kuwa xun wuxuu ku Qoranyahay Sijiin.

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَارِ لَفِي سِجِّينَ ﴿٧﴾

8. Ma taqaannaa Sijiin.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا سِجِّينَ ﴿٨﴾

9. Waa Kitaab calaamaysan.
 10. Halaagna wuxuu u sugnaaday
 Maalintaas kuwa beeniya (xaqa).
 11. Ee ah kuwa beeniya Maalinta
 abaal marinta.
 12. Waxaana beeniya xaqa mid xad
 gudba oo dambiila ah.
 13. Marka Quraanka lagu akhriyana
 yidhaahda waa warkii Dadkii hore.

كُتِبَ مُرُومًا ﴿٩﴾

وَبَلَّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٠﴾

الَّذِينَ يَكْذِبُونَ يَوْمَ الْاٰلِیْنَ ﴿١١﴾

وَمَا يَكْتَبُ بِهِ اِلَّا اَكْلٌ مُّعْتَدٍ اٰثِمٍ ﴿١٢﴾

اِذَا نُنشِئُ عَلَيْهِ اَنْشَا قَالَ اَسْطِیْرُ الْاَوَّلِیْنَ ﴿١٣﴾

Ganacsiga iyo wax kala gadashadu waa xalaal bannaan haddii Jidkeeda la mariyo, waana xaaraan xun haddii la leexiyo oo Dadka lagu boobo, Ruuxiise Eebe ka yaabi iyo hor istaaggiisa Maalinta Qiyaame waa inuu iska Jiraa Ganacsi xun, illeen Eebe Caddibaad daran yuu ugu gooddiyay kuwaase.

Nabiguna wuxuu yidhi Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee: «Maalinta Dadku u istaagi waynanka Eebaha Caalamka Maalinta Qiyaame, Dhididkuna Dadkuu xakamayn ilaa uu ka gaadho Dhagahooda».

Waxaa wariyay Imaamu Axmad binu xambal. Al-Mudhaffiifiin (1-13).

14. Saas ma aha ee waxaa fuulay Qal-
 bigooda (mirdhiyay) waxay kasban-
 jireen oo Dambi ah.
 15. Waxaa sugan in Eebhood Maa-
 lintaas (Qiyaame) laga xijaabi.
 16. Markaasna ay gali Jaxiimo.
 17. Waxaana loo odhan tani waa
 Naartaad ku beeninayseen Adduunka.
 18. Saas xaalku ma aha ee Kitaabka
 iyo Camalka Dadka Wanaagsan wu-
 xuu ku Qoranyahay Cilliyiin.
 19. Cilliyiin ma taqaannaa.
 20. Waa Kitaab la Calaameeyay (oo
 Dadka fiican magaciisa lagu qoro .
 21. Waxaana Gacanta ku haya Ma-
 laa'ig Eebe u dhaw.
 22. Kuwa wanaagsan waxay gali Na-
 ciima (Janno).
 23. (Maalinta Qiyaamana) Sariiro yay
 ku dangiigsanaan oy wax ka daawan.

كَلَّا بَلَّ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ ﴿١٤﴾

كَلَّا اِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّحٰجِبُوْنَ ﴿١٥﴾

ثُمَّ اِنَّهُمْ لَصَالُو الْجَحِيْمِ ﴿١٦﴾

ثُمَّ يُعَالُ هٰذَا الَّذِي كُتِبَ بِهِ يَكْذِبُوْنَ ﴿١٧﴾

كَلَّا اِنَّ كِتٰبَ الْاَبْرَارِ لَفِي عِلِّيْنَ ﴿١٨﴾

وَمَا اَدْرٰكَ مَا عِلِّيُّوْنَ ﴿١٩﴾

كِتٰبٍ مُّرُومًا ﴿٢٠﴾

يَشْهَدُهَ الْقُرْاٰنُ ﴿٢١﴾

اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِي نَعِيْمٍ ﴿٢٢﴾

عَلَى الْاَرَاٰيِكِ يَنْظُرُوْنَ ﴿٢٣﴾

24. Wajigooda yaanad ka garan Nicmada.

تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾

25. Waxaana laga waraabin cabbid la dhawray (oo macaan).

يَسْقُونَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْتُومٍ ﴿٢٥﴾

26. Waxaana lagu khatimaa Miski iyo udgoon, ee Arrintaas ha u tartameen Tartamayaashu.

خِتَمُهُمْ مَسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَفِسُونَ ﴿٢٦﴾

27. Waxaana lagu dhechi Cabbitaan sare.

وَمِنْ رَأْسِهِ مِنْ سُنَنِيرٍ ﴿٢٧﴾

28. Waa Il ay ka cabbaan kuwa Eebe u dhaw.

عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا الْمُعْرِبُونَ ﴿٢٨﴾

Dambigu wuxuu halleeyaa quluubta Dadka, wuxuuna sabab u noqdaa Eebe oo iska xijaaba Ruuxaas, sidaa oo kale wuxuu u hoggaamiyaa Dadka Naarta iyo Caddibaad Dadkase Eeba addeeca waxay ku raaxaysan Janno iyo cabbid macaan oo xalaal ah iyo aragga Eebahood, waana xaal loo orotamo loona dadaalo. Al-Mudhaffiifiin (14-28).

29. Kuwii Dambaabay (Gaalobay) waxay ahaayeen kuwa ku qosla kuwii xaqa rumeeyay.

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾

30. Haday maraanna way xaqirijireen.

وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامِرُونَ ﴿٣٠﴾

31. Markay Guryahoodii u noqdaanna (gaaladu) waxay noqonjireen iyagoo isla Wayn (oo raaxaysan)

وَإِذَا تَقَلَّبُوا إِلَىٰ آهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾

32. Markay arkaan Mu'miniintana waxay dhahaan kuwaasi waa dhunsanyihiin.

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُونَ ﴿٣٢﴾

33. Loomana dirin inay ilaaliyaan Mu'miniinta.

وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَفِظِينَ ﴿٣٣﴾

34. Maalinta (qiyaame) kuwa rumeeyay xaqa waxay ku qosli gaalada.

فَالْيَوْمَ لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾

35. Sariiro korkood yayna wax ka daawan.

عَلَىٰ الْأَرَائِكِ يَظُنُونَ ﴿٣٥﴾

36. Miyaan laga abaalmarinnin Gaalada waxay falayeen. (waa laga abaalmariyay).

هَلْ تُؤْتُونَ الْكُفَّارَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

Isla waynida iyo kibirka iyo Dadka xaqa rumeeyay oo la xaqiro lana liido waxay dhaxalsiin dulli caddibaad Aakhiro iyo Adduunba, waana shaqada iyo falka kuwa xunxun een Caqliga lahayn. Eeg waxay ku dambeeyeen Ree-Caad, Fircoon, Qoomkii Nabi Nuux, Qureeshtii ree Makaad iyo cid kasta oo isla waynaatay xadna-gudubtay, saa darteed waa in laga digtoonaado falalkaas oo kale, wanaagana la raaco, illeen waa layska abaal-marin wixii la falaye. Al-Mudhaffiifiin (29-36).

Suurat Al-Inshiqaaq

سُورَةُ الْاِنْشِقَاقِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Marka Samadu jeexjeexanto (qiyaamada).

2. Oy Eebe Addeecdo waana xaq addeeciddiisunee.

3. Marka dhulka la fidiyo (qiyaamada).

4. Oo uu soo tuuro waxa ku hoos jira, kana madhnaado.

5. Oos Eeba Addeeco waana xaq addeeciddaasina.
(wuxuu la kulmi Ruuxwalba Camalkiisa).

6. Dadow waxaad u dhibboon ood u camalfali xagga Eebe, waadna la kulmi.

7. Ruuxiise Kitaabkiisa (fiican) Midigta laga siyo (waa mu'minkee).

8. Waxaa la xisaabin xisaab fudud.

9. Wuxuuna ku noqon Ciddiisii (Janada joogtay) isagoo faraxsan.

10. Ruuxiise Kitaabkiisa laga siyo gadaashiisa (waa Dadka xune).

11. Wuxuu u yeedhan Halaag.

12. Wuxuuna gali Naarta Saciira.

13. Maxaa yeelay Markuu dadkiisii dhexjoogay yuu kibirsanaa (Adduunkii).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ﴿١﴾

وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٢﴾

وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ﴿٣﴾

وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾

وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٥﴾

يَتَأْتِيهَا الْاِنْسَانُ اِنْكَ كَادِحٌ اِلَى رَبِّكَ كَذًا فَمَا لِقَابِهِ ﴿٦﴾

فَأَمَّا مَنْ أَوْفَىٰ كَتَبَهُ بِسَمِينِهِ ﴿٧﴾

فَسَوْفَ يَحْاَسِبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴿٨﴾

وَيَنْقَلِبُ اِلَىٰ اَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿٩﴾

وَأَمَّا مَنْ أَوْفَىٰ كَتَبَهُ وِرَاءَ ظَهْرِهِ ﴿١٠﴾

فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا ﴿١١﴾

وَيَصِلُ سَعِيرًا ﴿١٢﴾

إِنَّكَ كَانَ فِي اَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿١٣﴾

14. Wuxuuna malaynhayay inuusan
Eebe u soo noqonaynin (qiyaame).

إِنَّهُ طَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ ﴿١٤﴾

15. Saas ma ahee Eebe waa arkaa.

بَلَىٰ إِنْ رَبَّنَا كَانَ بَدءَ بَصِيرًا ﴿١٥﴾

Qudrada Eebe iyo Awooddiisu wax walba waa ka sarraysaa, maxaa yeelay isagaa waxwalba ahaysiiyay, wax awooddiisa ka baxsanna ma jiro, Laba Waddo umbaana jira, Ruux walbana wuxuu qaadi Tuu u camal-falo.

Rasuulka Eebana Naxariis iyo nabadgalyana korkiisa Eebe ha yeelee wuxuu yidhi: Idinku Waxaad Falaysaan Camallo aan la Aqoonin, Waxayna U Dhawdahay Inuu U Soo Noqdo Kii Maqnaa Reerkiisii oo uu Farxo Ama Naxo. Waxaa wariyay Dhabaraani. Al-Inshiqaaq (1-15).

16. Waxaan ku dhaartay «buu yidhi
Eebe» Midabka Qorrax dhaca.

فَلَا أَقْسِمُ بِاللَّفْحَقِ ﴿١٦﴾

17. Iyo Habeenka iyo wuxuu qariyay.

وَأَتْلِيلَ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾

18. Iyo Dayaxa markuu Nuurku buux
Samo.

وَالْقَمَرَ إِذَا انَّسَقَ ﴿١٨﴾

19. Ee Dadkow waxaad koraysaan
xaalado kala duwan.

لَتَرَكُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ﴿١٩﴾

20. Dadka maxaa u sugnaaday oy la
rumaynwaayeen (xaqa).

فَعَالَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾

21. Marka Quraanka lagu akhriyana
ayna u sujuudaynin.

وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْءَانُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾

22. Saas ma ahee kuwa Gaaloobay
waxay beenin (xaqa).

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكْذِبُونَ ﴿٢٢﴾

23. Eebana waa ogyahay waxay qar-
san.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾

24. Ugu bishaaree caddibaad daran.

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾

25. Hase yeeshee kuwa rumeeyay xa-
qa camalfiicanna falay waxay mudan
Ajri aan go'aynin.

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

Eebe wuxuu ku dhaartay in dadku mari xaalado kala duwan, sida yarida, Duqnimada, Caafimaadka, Cudurka, Hodontinimada, Saboolnimada iyo Geerida iyo Nolosha, haddana saas Dadku isagoo arka yuu xaqa beenin oo leexan, Ruuxiise Camal fiican la yimaadda lagama nusqaamiyo ee wuu la kulmi isagoo dhan, Dadkuna shaqay ku dhibboon, waxaana la huraynin la kulanka Eebe. Al-Inshiqaaq (16-25).

Suurat Al-Buruuj

سُورَةُ الْبُرُوجِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Samada Xiddigaha leh (iyo jidadkooda).

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾

2. Iyo Maalinta laysu yaboohay (qiyaamada).

وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾

3. Iyo Dadka joogsan Maalintaas iyo waxyaalaha iman Maalintaas.

وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾

4. Ee Lacnadi ha ku dhacdo kuwii Godka lahaa (Mu'miniinta lagu caddibo).

فَلْيُصْعَبْ الْأَعْدُوْدُ ﴿٤﴾

5. Ee ahaa Naar olal (iyo shidaal) leh.

النَّارِ ذَاتِ الْوُقُودِ ﴿٥﴾

6. Gaaladiina ay korfadhiyeen Godka.

إِذْ هَرَعَلَيْهَا قُودُودُ ﴿٦﴾

7. iyagoo daawan waxa lagu fali Mu'miniinta « oo Jirraabaad ah».

وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾

8. Waxay ku neceen Dadkaasna ma jiro oon ahayn inay rumeeyeen Eebaha adkaada ee la mahadiyo.

وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ

الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٨﴾

9. Ee leh Samada iyo Dhulka xukunkooda, Eebana wax walba wuu u jeedaa.

الَّذِي لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾

10. Kuwa Mu'miniinta Rag iyo Haweenba jirraaba haddana aan tawbadkeenin waxay mudan Caddibaadda Jahannamo iyo caddibaad gubi.

إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ فَمَا كَفَرُوا بِهِمْ

فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿١٠﴾

Suuraddani waa Suurad wayn oo la yaableh kana qisoon inay jirtay in nin xun oo Gaal ah xukumi jiray dad, haseyeeshee Dadkii qaarkiis ay xaqa rumeeyeen, markaas uu faray ciidammadiisii in God Dab lagu shido, Ruuxii Diinta ka bixi waayana lagu tuuro, isaga iyo Colkiisiina ay daawanaayeen, haseyeeshee Mu'miniintii xaqibay ku sugnaa-deen si kastoo loo caddibay, taasina waxay ku tusin ku sugnaanta xaqa iyo adkaysiga si kastoo dhib kuu soo qaabilo. Al-Buruuj (1-10).

11. Kuwa xaqa rumeeyey Camal-fiicanna falay waxay mudan Jannooyin ay dureeri dhexdeeda Wabiyaal, taa-sina waa liibaan wayn.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿١١﴾

12. Qabashada Eebana (Ciqaabtiisu) way darantahay.

إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾

13. Eebe isagaa khalqiga ahaysiiyay soona celin.

إِنَّهُ هُوَ بَدِيءُ وَيَعْدُ ﴿١٣﴾

14. Waana dambidhaaf badane jecel (kuwa addeeca).

وَهُوَ الْغَفُورُ الْودُودُ ﴿١٤﴾

15. Carshiga sharafta lahma isagaa iska leh.

دُؤَالِ عَرِشِ الْجَبَدِ ﴿١٥﴾

16. Wuuna falaa wuxuu doono.

فَعَالٌ لَمَّا يُرِيدُ ﴿١٦﴾

17. Ma ku soo gaadhay warkii Junuuddii (Gaaladii).

هَلْ أُنَبِّئُكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٧﴾

18. Fircoon iyo Thamuud.

فِرْعَوْنُ وَنَمُودُودُ ﴿١٨﴾

19. Hase yeeshee kuwii Gaaloobay waxay ku suganyihiin beenin (xaqa).

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾

20. Eebana waa koobay (kamana baxsadaan).

وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ ﴿٢٠﴾

21. Waase Quraan sharaf leh.

بَلْ هُوَ قَوْلٌ مِّنْ عِبَادٍ مُّجْتَبِئٍ ﴿٢١﴾

22. Oo ku Qoran loox la dhawray (looxulmaxfuudka).

فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾

Kuwa xaqa rumeeyay oo Camal fiican fala Janno iyo wanaagbaa u dambeeya waana liibaan wayn, Eebana wuxuu doonuu sameeyaa, waana awood waynyahay, Gaaladii iyo xaq-diidayaashiina waa kii ciqaabay, Waxay Gaaladu beeninna waa uun Quraan sharaf leh oo la dhawray.

Xasan Albisri wuxuu yidhi: Quraanka sharafta leh wuxuu ku suganyahay Eeba Agtiisa Looxulmaxfuudka, wuxuuna ka soo dajin wuxuu doono, kuna dajin cidduu doono oo khalqigiisa ah. Al-Buruuj (11-22).

Suurat Adh-Dhaariq

سُورَةُ الطَّارِقِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Samada iyo Xiddigga guura.

وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ١

2. Ma taqaan Xiddigga guura.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ٢

3. Waa Xiddig ifa.

الَّتِي تَأْتِي ٣

4. Ee Nafwalba waxaa kor jooga ilaa-lye (Malag).

إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ٤

5. Ee Dadku ha dayo waxa laga abuuray.

فَيَنْظُرُ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ٥

6. Waxaa laga abuuray Biyo booda.

خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ٦

7. Kana soobaxa Dhabar iyo laab dhexdood.

يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ٧

8. Eebana waa karaa soo celinta Dadka (qiyaamada).

إِنَّهُ عَلَىٰ رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ٨

9. Maalinta la imtixaani waxa (Laabta) ku qarsoon.

يَوْمَ تَبَىٰ السَّرَائِرُ ٩

10. Dadkuna Xoog ma leh (Maalintaas) iyo wax u gargaara midna.

فَالَّذِينَ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ١٠

11. Eebana wuxuu ku dhaartay Samada Roobka leh.

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ١١

12. Iyo Dhulka jeexma (waxna ka soo baxo).

وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّعْجِ ١٢

13. Ee Quraanku waa hadal wax kala bixiya (wanaagga iyo Xumaanta).

إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ ١٣

14. Ciyaarra ma aha (ee waa dhab).

وَمَا هُوَ بِالْعَرَّةِ ١٤

15. Gaaladu waxbay dhakri.

إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ١٥

16. Annaguna waannu kaydi (Abaalmarin).

وَأَيُّكَ كَيْدًا ﴿١٦﴾

17. Ee u sug Gaalada wax yar.

فَهَيْلِ الْكٰفِرِينَ أَنَّهُمْ مُرِيدُوا ﴿١٧﴾

Naf walba waxaa ilaaliya Malag'waana la xisaabin doonaa Maalinta wixii qarsoonaa la faydi, ee waa in Qalbiga, Niyada, iyo Camalkaba la wanaajiyaa, xumaan, dhagar iyo khiyaamana laga fogaado, illeen Eebe Cidna kama fakatee. Adh-Dhaariq (1-17).

Suurat Al-Aclaa

سُورَةُ الْأَعْلَى

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- Waynee Magaca Eebe ee Sarreeya.
- Eebaha abuuray khalqiga ekeeyayna.
- Eebaha wax walba qaddaray Jidkana tusiyey.
- Eebaha soo bixiya Daaqa.
- Kana dhiga markaas ka dib caws ingagagan oo Madow.
- Waxaan kuu akhriyaynaa Qu-raanka halmaaminamaysid.
- Wuxuu Eebe doono mooyee, Eebana waa ogyahay waxa muuqda iyo waxa qarsoonba.
- Waxaana kuu fududaynaynaa Waddo fiican.
- Ee wax waani (Nabiyow) markay wax tari waanadu.
- Waxaa waantoobi Ruuxa Eebe ka yaabee.

سَبِّحْ أَسْمَاءَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ﴿١﴾

الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى ﴿٢﴾

وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى ﴿٣﴾

وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى ﴿٤﴾

فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى ﴿٥﴾

سُقْرٰتِكَ فَلَا تَنسَى ﴿٦﴾

إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى ﴿٧﴾

وَنُذِرُكَ لِلْبِئْسَى ﴿٨﴾

فَذَكِّرْ إِن نَّفَعَتِ الذِّكْرَى ﴿٩﴾

سَيَذَكِّرْكَ مِنْ يُحَسِّنَى ﴿١٠﴾

11. Waxaana ka fogaan waanada Ruuxa xune.

وَنَجْنِبُهَا الْأَسْفَى ﴿١١﴾

12. Ee ah mid gali Naar wayn.

الَّذِي يَصِلُ النَّارَ الْكُبْرَى ﴿١٢﴾

13. Oon kuna dhimanayn dhexdeeda kuna noolaanayn.

ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى ﴿١٣﴾

14. Waxaana liibaanay Ruuxii Daahir noqda.

فَدَأْفَحَ مِنْ تَرَكي ﴿١٤﴾

15. magaca Eebana Xusa, Salaaddana tukada.

وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ﴿١٥﴾

16. Saas ma'aha ee Dadku wuxuu doortay nolosha Adduunyo ee dhaw.

بَلْ تُؤْتِيهِمُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿١٦﴾

17. Aakhiraase khayr badan baaqina ah (hadhi).

وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٧﴾

18. Arrintaasuna waxay ku sugan tahay Kutubtii hore.

إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٨﴾

19. Kutubtii (Nabi) Ibraahim iyo (Nabi) Muuse.

صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ﴿١٩﴾

Eebaa sharaf badan, Magaciisuna sidoo kale waa sharaf badanyahay, wax walbana isagaa qadaray, Jidkana isagaa kala caddeeyay, Ruuxii fiicana tan sanbuu qaadi, Ruuxii xunna tan daran bu qaadi, wuxuuna ku noolaan maddisha ma noolayso, Liibaan waxaa leh Ruuxii Mu'min noqda xuska Eebe iyo Salaaddiisana badiya, nolosha Adduunyana ayna khalidin, illeen Aakharaa fiicane, Waxaa la soo sheegayna waxay ku sugnayd Kutubihii hore, Sida: kii Nabi Ibraahim iyo Nabi Muuse. Saxiixu Muslim waxaa ku sugnaaday: «Eebe wuu qaddaray maamulka khalqiga Abuuridda Samaawaadka iyo dhulka ka hore Konton Kun oo Sano, Carshigiisuna wuxuu aha Biyaha korkooda». Al-Aclaa (1-19).

Suurat Al-Ghaashiyah

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ma ku soo gaadhay Qiyaamada warkeedii.

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾

2. Wajiyaal Maalintaas way dul-laysnaan.

وُجُوهُ يَوْمَ يُمَيِّدُ خَشِيْعَةً ﴿٢﴾

3. Waxayna qaban Shaqo dhib ah.

عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ ﴿٣﴾

4. Waxayna gali Naar kulul.

تَصَلَّى نَارًا رَاحِمِيَّةً ﴿٤﴾

5. Waxaana laga waraabin il kulayl daran.

تُسْتَفَى مِنْ عَيْنٍ أِنَابِيَّةٍ ﴿٥﴾

6. Wax cunto ahna kama helaan oon ahayn cunno xun (oo wax dhibta).

لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيْعٍ ﴿٦﴾

7. Taasoon waxna cayilinhaynin Gaa-jana wax ka taraynin.

لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ﴿٧﴾

8. Wajiyaalna maalintaas way Nic-maysnaan (Waa mu'miniinta).

وُجُوهُ يَوْمَ يُمَيِّدُ نَاعِمَةٌ ﴿٨﴾

9. Waxayna ka raalli noqotay camal-keedii.

أَسْعَفَهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾

10. Janno sarana way gali.

فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾

11. Kumana maqasho Jannada hadal macna darro.

لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَغِيَةً ﴿١١﴾

12. Waxaana ah dhexdeeda il socota.

فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾

13. iyo Sariiro la koryeelay.

فِيهَا سُرُورٌ مَرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾

14. Iyo koobab la hor dhigay (ehlul Jannaha).

وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾

15. Iyo Barkimooyin la safay.

وَنَارًا مُصْفًوَةٌ ﴿١٥﴾

16. Iyo gogol la fidiyay.

وَزَّرَانِيٌّ مَبْنُوتَةٌ ﴿١٦﴾

Qiyaamada iyo sida Dadku u Qaybsami laba waddana u kala qaadi, iyo Jannada iyo wanaaggeeda, iyo Naarta iyo xumaanteeda, wax badanbuu Quraanku ka hadlay, waxaase loo baahanyahay uun in loo darbado, wanaaggana la falo,xumaantana laga tago.

Rasuulkii Eebana wuxuu yidhi: Naxariis iyo nabadgalyana korkiisa Eeba ha yeelee: « war ma jiraa Ruux u tafa xaydan jannada, jannadu khatar ma lehee, Eebaha kacbadaan ku dhaartaye waa Nuur ifi, odgoon gilgilan, sar la qurxiyay, wabi socda, midho bisil, haweeney wanaagsan oo quruxsan, labbis badan, iyo nagaadi waligeed ah oo daar Nabad-Gashay, iyo faakihad iyo khudaar iyo farax iyo nicmo, meel sare oo quruxsan» markaasay dheheen: haa Rasuulki Eebow annagaa u tafaxaydan, markaasuu yidhi: « Dhaha: Hadduu Eebe Doono» markaasay qoomkii dheheen hadduu Eebe doono. Waxaa wariyay Ibnu Maajah. Al-Ghaashiyah (1-16).

17. Miyayna fiirinaynin sida Geela loo abuuray.

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾

18. Iyo sida Samada loo koryeelay.

وَأِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾

19. Iyo sida Buuraha loo taagay,

وَأِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾

20. Iyo sida dhulka loo fidiyay.

وَأِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾

21. Ee Waani dadka waxaad tahay waaniyee (Nabiyow).

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾

22. Mana tihid mid xoog ku leh (qasab).

لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾

23. Hase yeeshee Ruuxii xaqa ka jeed-sada oo Gaalooba (ku soo celi xaqa).

إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾

24. Eebana wuu caddibi Caddibaadda u wayn.

يَعْدِبُ بِهِ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾

25. Xagganagayna u soo noqon (khalqigu).

إِنَّا إِنَّمَا يَا بَهُمُ ﴿٢٥﴾

26. Annagaana xisaabin.

ثُمَّ إِنَّا عَلَيْنَا حِسَابُهُمُ ﴿٢٦﴾

Waa in la fiiriyaa khalqiga Eebe laguna waana qaataa, Sida Cirka, Dhulka, Buuraha, Geela iyo Makhluu-qaadka kalaba, Diinta Islaamkuna ma'aha qasab iyo dirqi ee waa uun waano, hase yeeshee Ruuxii xad-gudba oo fasaahaad la socda waa la qaban, isagooy u dambayso tii Aakhirana, Hadalla wuxuu ku dhanyahay in Eeba loo noqon uuna xisaabin.

Waxaa laga wariyay Abuu UMAAME inuu maray Khaalid Bini Yaziid Binu Macaawiye, markaasuu waydiiyay Kalimadii ugu jilicsanayd ees ka maqlay Rasuulkii-Rasuuli Eebe Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee, wuxuuna yidhi: waxaan Rasuulkii Eebe Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa ha yeelee: Maqlay isagoo leh: «Dhammaantiin Jannadaad Galaysaan Ruux Eeba Ka Carara Mooyeen Sida Neef Geela Ehelkiisa Uga Cararo». waxaa wariya-y Imaamu Axmad. Al-Ghaashiyah (17-26).

Suurat Al-Fajr

سُورَةُ الْفَجْرِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariis-ta.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Waa-bariga.

وَالْفَجْرِ ﴿١﴾

2. Iyo Habeennada Tobanka ah (Ar-rafo).

وَلَيْلٍ عَشِيرٍ (2)

3. Iyo Tirada siman iyo tan is dheer.

وَالشَّفَعِ وَالْوَتْرِ (3)

4. Iyo Habeenku markuu tagayo.

وَاللَّيْلِ إِذَا يَسِرَ (4)

5. Miyayna arrintaasu ahayn wax loogu dhaarto Qof caqli leh.

هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حِجْرِ (5)

6. Ma ku soo Gaadhay sida Eebahaa ku falay Caad.

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ (6)

7. Ee ahaa Irama xooggana lahaa.

إِزْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ (7)

8. Wax la mid ahna aan lugu abuurin dhulka.

الَّتِي لَمْ يَخْلُقْ مِثْلَهَا فِي الْإِلْدَادِ (8)

9. Iyo Thamuud-kii ahaa dhagaxa kuwa ku jarjara Waadiga.

وَتَمُودَ الَّذِينَ جَاءُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ (9)

10. Iyo Fircoonkii dhakawyada lahaa.

وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَارِ (10)

11. kuwiina ahaa ku xadgudbay dhulka.

الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْإِلْدَادِ (11)

12. Kuna badiyay dhexdiisa fasaadka.

فَاكْتَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ (12)

13. Markaasaana Eeba ku shubay Caddibaad daran.

فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ (13)

14. Maxaayeelay Eebe waa u darbanyahay (abaalmarinta).

إِنَّ رَبَّكَ لِبِالْمِرْصَادِ (14)

Eebe wuxuu abaal-mariyay halaagayna kuwii Xaq-diidayaasha ahaa Nabi-yadana beeniyay, isna biday xoog iyo tabar, Ruux kastoo is kibriyana oo xumaan iyo fasaad dhulka ku sameeyana wuxuu la kulmi waxay la kulmeen, wuxuuna ka cabbi weelkay ka cabbeen, taasina waa Sunnada Eebe wax baddalina ma jiro. Al-Fajr (1-14).

15. Marka Eebe Dadka imtixaano xoolana ugu nicmeeyo wuxuu dhihi (kan xun) waa la i sharrifay (isagoo faa-ni).

فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ، فَأَكْرَمَهُ، وَنَعَّمَهُ، فَيَقُولُ

رَبِّيَ أَكْرَمَنِ (15)

16. Haddiise Eebe imtixaano oo Xoolaha ku yareeyo wuxuu dhihi Eebaa i dulleeyay.

وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ، فَيَقُولُ

رَبِّيَ أَهْنَنِ (16)

17. Saas ma aha ee waxaydaan dhaqaalaynayn Agoonka.

كَلَّا بَلْ لَأَتَكْرِمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾

18. Mana fartaan in masaakiinta wax la siiyo.

وَلَا تَحْضُونَهُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿١٨﴾

19. Waxaadna aad u cuntaan dhaxal xaq darro.

وَتَأْكُلُونَ التَّرَاتِ أَكْثَلًا لَمَّا ﴿١٩﴾

20. Xoolahana waxaad u jeceshihiin si daran.

وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾

21. Saas ma aha ee marka dhulka la burburiyo.

كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ﴿٢١﴾

22. Eebe iyo Malaguna la yimaaddo amarkiisa Malaa'igtoo safan.

وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾

23. Naarta Jahannamana Maalintaas la keeno, Dadku waxay xusuusan waxay faleen, Maxayse xusuusi tari.

وَجَاءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَبْعَدُ الْكُرْهُ الْإِنْسَانُ

وَأَنَّى لَهُ الذِّكْرَىٰ ﴿٢٣﴾

24. Waxay dhihi shallaytee maan waanaag hormarsado.

يَقُولُ بَلَيْتَنِي فَذَمَّتْ لِي آتِي ﴿٢٤﴾

25. Maalintaas sida Eebe wax ruux u Cadaabi ma jiro.

فِيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدًا ﴿٢٥﴾

26. Wax sida Eebe wax u xidhina ma jiro.

وَلَا يُوثِقُ وَثَاقُهُ أَحَدًا ﴿٢٦﴾

27. Naftase xaqa rumaysay ee Xa-sillooneey.

يَتَابَنَّاهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾

28. U noqo Eebahaa adoo raalli ah lagana raalli noqday.

أَرْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾

29. dhexgalna Addoomadayda (wannaagsan).

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾

30. Galna Jannadayda.

وَادْخُلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾

Xoola badnida iyo Saboolnimaduba waa imtixaan Eebe, mana aha Jacayl Eebe iyo nebcaansho midna, Saas daraaddeed waa in wax bixinta lays falo, lana dhaqaaleeyo Agoonta iyo Masaakiinta, Booli cuniddana la-yska jiro.

Nabiguna wuxuu yidhi «Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee: «Guriga ugu khayrbadan Muslimiinta wa Guriga Agoon loogu sama falo, Guriga ugu sharbadan muslimiintana waa Guri Agoon lagu xumeeyo». Waxaa laga wariyay Cabdullaahi Ibnu Mubaarak.

Saa daraaddeed waa in wanaag la hor marsadaa si raalli aha-anshaha Eebe iyo Jannadiisa loo helo'ioyaf Nasilloon, illen Qiyaame iyo xisaabbaa dambaysee. Al-Fajr (15-30).

Suurat Al-Balad

سُورَةُ الْبَلَدِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaaran Magaalada «Makaad ee Sharrifan».

2. Ood Nabiow daggantahay dhexdeeda.

3. Iyo Nabi Aadam iyo carruurtiisa «Dadka».

4. Ee Eebe Dadka wuu Abuuray iya-goo dhib iyo shaqo (Adduunka kala kulmi).

5. Ma waxayse u maleeyeen inaan cidna awood ku lahayn (dadku).

6. Dadka (Gaalada) waxay odhan wa-xaan bixiyey xoolo badan (si xaqa loo horjoogsado).

7. Ma wuxuu u maleeyay (xaq diiduhu) inaan cidna arkaynin.

8. Miyaannaan u yeelin Laba indhood.

9. Iyo Carrab iyo Laba bishimood.

10. Oo miyaannaan u caddaynin Labada Jid (khayrka iyo sharka).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا أُقْسِمُ بِبَلَدِ الْبَلَدِ ①

وَأَنْتَ حِلٌّ بِبَلَدِ الْبَلَدِ ②

وَوَالِدٍ وَمَوْلَى ③

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ ④

أَيْحَسِبُ أَنْ لَنْ يَفْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ⑤

يَقُولُ أَهْلَكَ مَا لَأَلْبَدُ ⑥

أَيْحَسِبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ ⑦

أَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ ⑧

وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ⑨

وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ⑩

Magaalada Maka yuu Eebe ku dhaartay, maxaayeelay waa Magaalo barakaysan 'Quraankana lagu soo dajiyay, Nabigana laga bixiyay, Kacbaduna ku taallo, Saas darteed waa in la wayneeyo, Addunkuna waa halgan iyo dhib, waase in xaqa la raaca loona adkaaysta 'bixinta xooluhuna waa inay ahaataa dar Eebe, maxaayeelay? Eebe wuxuu inagu galladaystay nicmooyin badan, sida: Indhaha, Caqliga, Afka, Carrabka, iyo bishimaha, si aad wanaag ugu hadashid, waddadana Eebe waa ina tusiyay, si aan Jidka wanaagga u qaadno kan xunna uga leexanno.

Nabiguna wuxuu yidhi Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eeba ha yeelee: «Baladkan Ebe Wuu Xaaraam Yeelay Maalintuu Abuuray Samaawaadka iyo Dhulka, Waana Xaaraam Sida Eebe U Xarrimay Ilaa Qiyaamada, Geedkiisa Lama Rujiyo, waxaase la iibanneyay Saacad Maalin ka mid ah, Iyaduna waxay ku noqotay Xaaraamnimadeedii Shalay oo kale, ha Gaadhsiiyo Midka jooga kan Maqan». Waxaa wariyay Muslim iyo bukhaari iyo Kutubta Sunnada ee kale. Al-Balad (1-10).

11. Ee Dadku muu jiidho Jiirta.

فَلَا أَقْنَمِ الْعَقَبَةَ ﴿١١﴾

12. Ma taqaannaa Jiirta.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾

13. Waa qoor la xoreeyo.

فَكَرْبَةُ ﴿١٣﴾

14. Iyo cunno la siiyo maalin gaajo.

أَوْ لَطَعَنِي فِي يَوْمٍ ذِي مَسْجَبَةٍ ﴿١٤﴾

15. Agoon kuu dhaw.

يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾

16. Ama Miskiin Dhulka ku dhagay (dhibaato darteed).

أَوْ مَسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾

17. Markaas la noqdo kuwa Ru-meeyay xaqa, isuna dardaarma Samirka, isuna dardaarma naxariista.

ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَصَّوْا

بِالصَّبْرِ وَتَوَصَّوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾

18. Kuwaasina waa kuwa Midigta mari.

أُولَئِكَ أَحْسَبُ الْأَيْمَنَةَ ﴿١٨﴾

19. Kuwaka Gaaloobayse Ayaad-kannaga waa kuwa jidka xun mari.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿١٩﴾

20. Waxaana lagu dabooli Naar.

عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ ﴿٢٠﴾

Qiiimaha noloshu waa in Ruuxu halgamo xaqana raaco, dhibka halgankaasna u adkaysto, Dadka goommoonna wax ku taro, Gaar ahaan Agoonta iyo Masaakiinta, si markaas Ruuxu ugu mid noqdo kuwa sama falay ee samirka iyo naxariista is fara, Jidka wanaagsanna qaada xumaanna ka taga.

Rasuulkuna wuxuu yidhi «Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee: «Ruuxaan U Naxarriisaniin Kaannaga yar Oqoonsanninna xaqa ka wayn, naga mid ma aha». Waxaa wariyay Abuu Daawuud. Al-Balad (11-20).

Suurat Ash-Shams

سُورَةُ الشَّمْسِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Qorraxda iyo Barqinkeeda.

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ﴿١﴾

2. Iyo Dayuxu markuu Qorraxda raaco.

وَالْقَمَرِ إِذَا لِلنَّهَارِ ﴿٢﴾

3. Iyo Maalintu markay ifiso.

وَالتَّارِ إِذَا جَلَّتْهَا ﴿٣﴾

4. Iyo Habeenku markuu daboolo (madoobaado).

وَأَلَيْلٍ إِذَا يَشَتْهَا ﴿٤﴾

5. Iyo Samada iyo say u dhisantahay.

وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَدَهَا ﴿٥﴾

6. Iyo Dhulka iyo suu u fidsanyahay.

وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَّهَا ﴿٦﴾

7. Iyo Nafta iyo sida Eebe u ekeeyay.

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ﴿٧﴾

8. Una tusiyay Jidka xun iyo ka Eebe kayaabiddaba.

فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴿٨﴾

9. Ee waxaa liibaanay Ruxii Naftiisa Daahiriya.

فَدَأَلَّهَا مِنْ رُكْنَيْهَا ﴿٩﴾

10. Waxaana khasaaray Ruuxii Naf-tiisa xumaan dhex galiya.

وَقَدْحَابٍ مِنْ دَسَنَيْهَا ﴿١٠﴾

11. Thamuud waxay beeniyeen (xaqii) kibir dartiis.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَيْهَا ﴿١١﴾

12. Marku tagay koodii xumaa (si uu hasha u dilo).

إِذْ أَنْبَعَتْ أَشْقَىٰهَا ﴿١٢﴾

13. Oo Rasuulkii Eebana ku yidhi, iska daaya Hasha Eebe iyo Cabbideeda.

فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ﴿١٣﴾

14. Wayna beeniyeen Rasuulkii Hashiina way Dileen markaasaa Eebe si daran u caddibay Dambigooda dartiis.

فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ

عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذُنُوبِهِمْ فَسَوَّاهَا ﴿١٤﴾

15. Isagoon Eebe ka yaabaynin cidhib (iyo wax yeello).

وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ﴿١٥﴾

Eebe wuxuu ku dhaartay Todobo Arrimood oo Suuraddan ka mid ah, in Ruuxii xaqa ku toosnaada uu liibaani, kii Jidka xun qaadana uu khasaari, isla waynida Dambiga, iyo xaq-diidnimaduna sabab u noqoto Halaag iyo ciqaab.

Rasuulkuna wuxuu yidhi «naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee»: «Ruux kasto oo la dhalo waxaa lagu dhalaa Fidrada (Islaamka). waxaa kale oo uu dhihi jiray isagoo sujuudsan: «Eebow sii Naftayda Cabsideeda, Daahirna yeel'adaa u khayr badan ku wax Daahiriyeed, Adigaa wali u Ah Sayidkeedana ah». Waxaa wariyay Imaam Axmed. Ash-Shams (1-15).

Suurat Al-Layl

سُورَةُ اللَّيْلِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Habeenku markuu wax qariyo.

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ ﴿١﴾

2. Iyo markay Maalintu Muuqato (ifto).

وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ﴿٢﴾

3. Iyo Abuuridda Dadka Lab iyo dhaddigba.

وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٣﴾

4. In Camalkiinnu (dadow) kala duwanyahay.

إِنْ سَعَيْكَ لَشِقَىٰ ﴿٤﴾

5. Ruuxiise bixiya (xuquuqda) Eebana ka dhawrsada.

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَانْفَكَىٰ ﴿٥﴾

6. Rumeeyana tii wanaaga badnayd (ciwal).

وَصَدَقَ بِالْحَسَنِ ﴿٦﴾

7. Waxaannu u fududaynaa wanaagga (iyo Jidka fiican).

فَسَنِّيْرُهُ لِّلْبَسْرِىٰ ﴿٧﴾

8. Ruuxiise ku bakhayla Xoolaha isna deeqtoonaysiia «iskibriya».

وَأَمَّا مَنْ يَحْمِلُ وَأَسْتَعْنَىٰ ﴿٨﴾

9. Beeniyana Tii wanaaga badnayd (ciwal).

وَكَذَّبَ بِالْحَسَنِ ﴿٩﴾

10. Waxaan u fududaynaa Jidka xun.

فَسَنِّيْرُهُ لِّلْعَسْرِىٰ ﴿١٠﴾

11. Xoolihiisuna wax uma taraan markuu halaagsamo.

وَمَا يُعْنِي عَنْهُ مَا لَهُ إِذَا تَرَدَّىٰ ﴿١١﴾

12. Annagaa wax hanuuninna.

إِنْ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ ﴿١٢﴾

13. Aakhariyo Addunbana Annagaa iska leh.

وَرَبَّنَا لَنَا الْآخِرَةُ وَالْأُولَىٰ ﴿١٣﴾

14. Waxaana idiinka digaynaa Naar kulayl daran.

فَأَنْذَرْتُمْ كُنَّا نَارًا تَلَطَّىٰ ﴿١٤﴾

15. Oosan galaynin Ruux xun mooyeen.

لَا يَصِلُهَا إِلَّا الْأَسْفَىٰ ﴿١٥﴾

16. Oo xaqa beeniyay jeedsadayna.

الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٦﴾

17. Waxaana ka fogaada (galidda naarta) Ruuxii Eeba ka dhawrsada.

وَسَيَجْنِبُهَا الْأَنْفَىٰ ﴿١٧﴾

18. Ee bixiya Xoolihiisa si uu u daahirnoqdo.

الَّذِي يُوقِي مَالَهُ بَتْرِكًا ﴿١٨﴾

19. Ruux wax ugu nicmeeyayna oo abaalmarinna ma uusanjirin.

وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْرَىٰ ﴿١٩﴾

20. Ee Wuxuu u bixin dar Eebaha sarreeya.

إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِهِ الْأَعْلَىٰ ﴿٢٠﴾

21. Wuuna raalli noqoonoonaa Ruuxaasi.

وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴿٢١﴾

Eebe wuxuu ku dhaartay in camalka Dadku kala duwanyahay, Ruuxii toosana Jidka wanaagsan loo fududayn, kii beeniya oo qalloocdana Jid xun uu qaadi, Aakhariyo Addunna Eebaa iska leh, ee waa in laga digtoonaado xumaanta, wanaagga iyo dar Eebe wax u bixintana lugu dadaalo.

Jaabir Bini Cabdiillaahi waxaa Laga wariyay inuu Yidhi: Rasuulkii Eebow ma waxaan u Camal-Falaynaa Amar la Dhammeeyay mise Amar Aannu Cosboonayn? Markaasuu Yidhi: «Amar la Dhammeeyay» markaasuu yidhi Suraaqo: Camalku maxaa weeye marka? Rasuulkii Eebe Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe «ha yeelee» markaas wuxuu yidhi: «Ruuxii Camal-Faliba waxaa loo Fududayn camalkiisa». Waxaa wariyay Muslim. Al-Layl (1-21).

Suurat Ad-Duxaa

سُورَةُ الضُّحَىٰ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Barqinka.

وَالضُّحَىٰ ﴿١﴾

2. Iyo Habeenku markuu xasilo (Madoobaado).

وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ﴿٢﴾

3. Inaan Eebe kaa tagin Nabiyouw kuuna cadhoonin.

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ﴿٣﴾

4. Aakharana kaaga khayr badan Ad-duunka.

وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ ﴿٤﴾

5. Eebaana ku siindoonaa (wanaag) waadna raalli noqon.

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ ﴿٥﴾

6. Miyuusan ku helin Eebahaa Adigoo Agoon ah oosan ku dhawaynin.

أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ ﴿٦﴾

7. Miyuunase ku helin Adigoo baadi ah oosan ku hanuuninin.

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ ﴿٧﴾

8. Miyuunase ku helin Adigoo caydhi ah oosna ku hodminin (kuu waxyooin).
9. Ee Agoonta ha xoogin (hana dhibin).
10. Ka wax su'aalina ha canaan.
11. Nicmada Eebahaana ka sheeke (ku mahadi).

وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنِي ﴿٨﴾

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾

وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

Suuraddani waa Suurad wayn, sida suuradaha Quraanka ee kalaba, waxayna ku soo dagtay mar Nabigu (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eeba ha yeelee) Xanuunsaday Gaaladuna dheheen Maxammad shaydaankiisii wuu ka tagay iyagoo ula jeeda Malaku-Jibriil oo waxyiga dib ula yar dhacay, Eebana wuxuu Suuradda ku sheegay nicmooyin uu Nabiga siiyay, iyo Agoonka inaan la dhibin, kuwa dhibaataysanna ee wax warsanna aan la canaan, Nicmada Eebana lagu mahadiyo.

Rasuulkuna wuxu yidhi Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eeba ha yeelee: «Hodontinnimadu ma aha xoolo Badni, Laakin Hodontinnimadu waa Hodonnimada Nafta». Waxaa wariyay Bukhaari iyo Muslim. Ad-Duxaa (1-11).

Suurat Ash-Sharx

سُورَةُ الشَّرْحِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Miyaannaan kuu waasicinin Laabta (kuu nuurinin).
2. Oonnaan kaa dajinin culayskii.
3. dhabarka kaa cusleeyay.
4. Miyaannaan kor yeelin magacaaga (xusiddaada).
5. Cidhiidhina waxaa ku dhaw fudayd (faraj).
6. Cidhiidhina waxaa ku dhaw fudayd.
7. Ee markaad Salaadda dhammayso isku dhib (Samo fal).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ﴿١﴾

وَوَضَعْنَا عَنَّا كِوْزَكَ ﴿٢﴾

الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ﴿٣﴾

وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٥﴾

إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٦﴾

فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ﴿٧﴾

8. Eebana (Khayr) ka rajee.

وَالرَّيْبِكَ فَأَرْجَبُ ۝٨

Eebe wuxuu Nabiga (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eeba ha yeelee) ku mannaystay wanaag badan, sida Laabta oo loo Nuuray, Culayska oo laga dajiyay, iyo Magaciisa oo la kor yeelay, wuxuuna Eebe sheegay in cidhiidhi kasta faraj ku dhawyahay, wuxuuna faray in ducada iyo khayrkana lagu dadaalo, Eebana wanaag laga rajeeyo.

Qataada waxaa laga wariyay in loo sheegay in Rasuulkii Eebe, «Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa ha yeelee» Asaxaabtiisii ugu bishaareeyay Aayaddan yidhina: «Hal cidhiidhi kama adkaado laba fudayd». Waxaa wariyay Ibnu Jarir. Ash-Sharx (1-8).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Tiinka iyo Zeytuunka.
2. Iyo Dhuuri Siina.
3. Iyo Magaaladan Aaminka ah (Maka).
4. Ee waxaana ku abuuray Dadka Muuqaal toosan.
5. Kaddibna waxaan u celinaynaa hoos (gabow dartiis).
6. Hase yeeshee kuwa rumeeyey xaqa camalwanaagsanna falay, waxay mudan Ajri aan go'aynin.
7. Ee Maxaa Gaalada u sababay beenninta Qiyaamada intaas ka dib.
8. Miyuusan Eebe ahayn kan ugu xukun wanaagsan. (Eebaa xukun wanagsan).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَاللَّيْلِ وَالزَّيْتُونِ ۝١

وَأَطْرَافِ سِينِينَ ۝٢

وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ۝٣

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ۝٤

ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ۝٥

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ

عَرِيضٌ ۝٦

فَمَا يَكْذِبُكَ بَعْدَ الْبَلَدِينَ ۝٧

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ ۝٨

Suuraddani waxay ka Warrami sida Eebe u Abuuray Dadka, una Wanaajiyey Abuurkiisa, hadana ugu Celin Gabow iyo Tabar yari Ciddii Cimrida, Eebana wuxuu ku Abaal marin kuwa Wanaagga Falay Wanaag iyo Ajiraan Dhamaanayn, Eebana waa kan Xukunkiisu Caadilka iyo Xaqa yahay uguna Fiicanyahay.

Abuu Hureere waxaa laga wariyey: Hadduu mid idinka mid ah Akhriyo Suuraddan iyo Dhamaadkeeda ha yiraahdo:

waxaan ka mid ahay kuwa Marag Furi. At-Tiin (1-8).

Suurat Al-Calaq

سُورَةُ الْعَلَقِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Wax ku akhri Nabiyoow Magaca Eebe ee abuuray (khalqiga).
2. Dadkana ka abuuray Calaaq*.
3. Akhri Eebena waa kan Sharafta lehe.
4. Ee Dadka baray sida Qalinka wax loogu qoro.
5. Dadkana baray waxayna aqoonin.
6. Saas ma aha ee Dadku (Gaaladu) waa gudbeen.
7. Markuu isku ogaaday Hodontinimo.
8. Eebahaa xaggiisaase loo noqon.
9. Ka warrama midka ka reebaya.
10. Addoon (Eebe) oo tukan Saaladda.
11. Bal ka warrama hadduu ka laga reebi hanuunsanyahay (waa Nabiga).
12. Ama uu fari Eeba ka yaabid.
13. Balse ka warrama hadduu midka wax ka reebi uu beeniyay (xaqa) kana jeedsaday (waa AbuuJahal iyo wixii la mid ahe).
14. Miyuusan ogayn in Eebe arko.
15. Saas ma aha ee hadduusan joogin waxaannu qaban Foodda.
16. Food beenaleey ah gafna badan.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴿١﴾

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿٢﴾

أَقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ﴿٣﴾

الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ﴿٤﴾

عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴿٥﴾

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَطَغِيٌّ ﴿٦﴾

أَنْ رَأَاهُ اسْتَفْتَىٰ ﴿٧﴾

إِنَّا إِلَهُ رَبِّكَ الرَّحْمَنُ ﴿٨﴾

أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ ﴿٩﴾

عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ ﴿١٠﴾

أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَّامٌ ﴿١١﴾

أَوْ أَمْرٌ بِالْفَتْوَىٰ ﴿١٢﴾

أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٣﴾

أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ ﴿١٤﴾

كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾

نَاصِيَةٍ كَذِبِيٍّ خَاطِبَةٍ ﴿١٦﴾

17. Ha u yeedho gargaarihiisa.

فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾

18. Waxaannu u yeedhi Malaa'ig darane.

سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ﴿١٨﴾

19. Saas ma aha ee warkiisa ha maqlin Sujuudna una dhawow (Eebe).

كَلَّا لَا تُطَعِّعَهُ وَأَسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ﴿١٩﴾

Suuraddani waa Suuraddii Quraanka u soo hor dagtay, waxayna ka billaabatay faridda wax barashada iyo Qalinka, taasoo ku tusin sida Diinta Islaamku ugu horrayso wax barashada iyo la dagaallanka Jahliga, waxaa kalooy ku tusin xumaanta isla waynida iyo Dadka oo xaqa laga reebo, iyo inaan la maqlin xumaanle warkiis ee Eebe lagu xidhnaado illeen isagaa xoog iyo awoodba leh.

Abuu-Hurayra waxa laga wariyay in Rasuulkii Eebe «Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee» yidhi: «Addoonku wuxuu Eebihis ugu dhawyahay markuu sujuudsanyahay ee badiya Ducada. Waxaa wariyay Muslim. Al-Calaq (1-19).

* Wax yar oo ku dhaga darbiga riximka (dib u eegaha).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista:

1. Annagaa soo dajinnay Quraanka Habeenka LaylatulQadarka ah (sharaf-ta leh).

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾

2. Ma taqaanna LaylatulQadarka.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾

3. Waa Habeen ka khayr badan Kun Bilood (oo kale).

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾

4. Waxaana soo daga Malaa'igta (kale) iyo Malaku Jibriil habeenkaas idanka Eebe dartiis iyo amarkiisa.

نَزَّلَ الْمَلَكُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ

مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾

5. Waana Habeen nabadgalyo inta waagu ka baryil.

سَلَّمَ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾

Wuxuu Eebe innoogu sheegay Suuraddan inuu Quraanka sharafta leh soo dajiyay Habeenkaa wanaagsan ee ka khayr badan kun bilood, waxaana la sheegay in Habeenkaasi ku jiro Bisha barakaysan ee Soon.

Saas daraadded mar hadduu yahay Habeen Sharaf leh Malaa'igtuna soo daga Habeen nabadgalyana yahay, waa in lagu dadaalaa sidii loo helilahaa wanaaggana la badiyo xumaantana la yareeyo.

Abuhurayra waxaa laga wariyay in Rasuulkii Eebe «Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee» inuu yidhi: «Ruuxii Istaaga Laylatu-Qadarka «Salaad» Rumayn iyo ajri doonid darteed waa loo Dhaafaa wixii hormary oo dambiisaa ah» Waxaa wariyay Bukhaari iyo Muslim. Al-Qadr (1-5).

Suurat Al-Bayyinah

سُورَةُ الْبَيِّنَاتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Ma aha Kuwii Gaaloobay ee ahaa ehlu kitaabka (Yahuud iyo Nasaara) iyo Gaaladii kuwo ka taga (xumaanta) intuu uga yimaaddo wax cad (xuja ah).

2. Oo ah Rasuul Eebe oo akhriyi Kutub daahir ah.

3. Oo xukun fiicani ku yaal.

4. Mana kala tagin Gaalada ehlu Kitaabka ah intuu uga yimaaddo xaq cad (xasad dartiis).

5. Dadkana waxaan Eebe caabu-diddiisa ahayn lama farin iyagoo u kali yeeli Eebe Diinta.toosanna,Salaaddana oogi Zakadana bixin, Saasina waa diinta toosan.

6. Kuwa Gaaloobay oo ehlu Kitaabka ah iyo Gaaladii waxay gali Naarta Jahannama ayna ku waari dhexdeeda, kuwaasina waa kuwa ugu sharbadan khalqiga.

7. Kuwa rumeeyayse xaqa Camal-fiicanna falay kuwaasi waa kuwa ugu khayr badan khalqiga.

8. Abaalkooda ay Eebe agtiisa ku leeyihiin waa Jannooyin Nagaadi, dhexdeedana ay dureeri Wabiyaal ay kuna waari dhexdeeda waligood, Eebaa ka raalli noqday iyana way ka raali

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿١﴾

رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً ﴿٢﴾

فِيهَا كُتِبَ قِيمَةٌ ﴿٣﴾

وَمَا تَفْرَقُ الَّذِينَ أَوْتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ

مَا جَاءَهُمْ مِنَ الْبَيِّنَةِ ﴿٤﴾

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ

وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ

الْقِيمَةِ ﴿٥﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ

فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ

هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾

جَزَاءُ لَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

النَّهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ

noqdeen, arrintaasna waxay u sug-
naatay Ruuxii Eeba ka yaaba.

ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ﴿٨﴾

Suuraddu waxay Sheegi Xumaanta gaalada iyo inay Nabiga, Quraanka iyo xaqaba diidi xasad, kibir iyo xaq diidnimo, hase-yeeshee Diintu iyo wanaaggeeduba waa cadyihiin sida Maalintoo kale, Dadkuna waa Laba, Mu'min khayr badan oo Janna gali, iyo Gaal shar badan iyo xumaan oo Naar gali (Eeba ha naga koriyee).

Nabiguna wuxuu yidhi «Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelec» «Yahuudi waxay u kala Tagtay kow iyo Toddobaatan Qaybood, nasaarana waxay u kala Tageen laba iyo Toddobaatan qaybood, ummaddanna waxay u kala tagi saddex iyo Toddobaatan qaybood, Dhammaanna naartay gali mid mooyeene» Waxay dheheen: Waa tee Rasuulkii Eebow? Wuxuu Yidhi: «Waa tan ku socota saan Nahay ani iyo Asxaabtayda». Al-Bayyinah (1-8).

Suurat Az-Zalzalah

سُورَةُ الزَّلْزَلَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariiss guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Marka DHulka la gilgilo.
2. Dhulkuna soo bixiyo culayskiisii (wixii ku aasnaa).
3. Dadkuna (Gaaladuna) dhahaan maxay leedahay.
4. Maalintaas waxay ka sheekayn warkeeda.
5. Maxaayeeley Eebaa u waxyooday.
6. Maalintaas Dadku way soo bixi iyagoo kala tagsan (xagga Diinta iyo Camalkaba) si ay u arkaaan camalkooda.
7. Ruuxiise wax yaroo khayra fala wuu arki.
8. Kiise wax yar oo shar ah fala wuu arki.

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴿١﴾

وَأُخْرِجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ﴿٢﴾

وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ﴿٣﴾

يَوْمَئِذٍ تُخَدِّثُ أَخْبَارَهَا ﴿٤﴾

بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ﴿٥﴾

يَوْمَئِذٍ يَصُدُّرُ النَّاسَ أَسْنَانًا ﴿٦﴾

يُسْرُوا أَعْمَالَهُمْ ﴿٧﴾

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٨﴾

وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٩﴾

Qiyaamadu waa xaq sugan si Ruux walba looga abaal mariyo Camalkiisa, khayr Ruuxii fala wuu la kulmi. xumaan yar Ruuxii sameeyana wuu arki, Ruux walbana suu ka Diin yeesho yaa lugu abaal marin. Abuu-Hurayra waxaa laga wariyay inuu yidhi: Rasuulkii Eebe «naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelec» yaa akhriyay Aayaddan: (Maalintaas waxay ka sheekayn warkeeda) Wuxuuna yidhi: «Ma ogtihiin warkeeda?» waxay dheheen Eebe iyo Rasuulkiisaa og, wuxuu yidhi: «Warkeedu waa inay ku marag kacdo Addoon kastaba wuxuu ku camal falay kor-keeda, iyadoo dhihi: wuxuu camal falay sidaa iyo sidaa, Maalin hebla iyo Maalin hebla, warkeedu wakaas». Waxaa wariyay Axdad iyo Tirmidi iyo Nasaai; Az-Zalzalah (1-8).

Suurat Al-Caadiyaat

سُورَةُ الْعَادِيَّاتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Fardaha Jahaadka u orda iyagoo qaylyi.

وَالْعَادِيَّاتِ صَبْحًا ١

2. iyo kuwa dabka Qoobkooda ku ifiya (guuraha).

فَالْمُورِبَاتِ قَدْحًا ٢

3. Iyo kuwa Cadawga weerara Subaxdii.

فَالْمُعِيرَاتِ صُبْحًا ٣

4. Ee Boodhka kiciya.

فَأَنْزَنَ بِهِ نَفْعًا ٤

5. Cadawgana dhexgala.

فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ٥

6. Ee Dadku Eebohood waa diideen.

إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ٦

7. Arrintaasna Dadku wuu ogyahay.

وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ٧

8. Dadkuna Xoola jacaylka waa ku daranyahay.

وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ٨

9. Miyuuna ogayn Marka Xabaalaha waxa ku jira la soo bixiyo.

أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعِثَ رُوحُهُ فِي الْقُبُورِ ٩

10. Laabaha waxa ku qarsoonna la muujiyo.

وَحِصْلَ مَا فِي الصُّدُورِ ١٠

11. In Eebohood Maalintaas ogyahay.

إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ١١

Jahaadka Gaaladu waa Arrin wayn oo waajib ah, kaasoo ah in loo darbado wax kasta oo qalab ah, qiimaha arrintaasna waxaa ku tusin in Eebe ku dhaartay. waxaa kale oy Suuraddu ina tusin Madax adaygga Dadka iyo Xoola jacaylkiisa, marse haddii Qiyaame la iman, Qalbiga wixii ku qarsoonaana la muujin Eebana wax walba ogyahay, soo in loo darbado khayrkana la badiyo ma haboona. Al-Caadiyaat (1-11).

Suurat Al-Qaaricah

سُورَةُ الْقَارِعَاتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Qaaricada (qalbiga garaacda).

الْقَارِعَةُ ﴿١﴾

2. Qaarica maxay tahay.

مَا الْقَارِعَةُ ﴿٢﴾

3. Mase taqaannaa Qaarico.

وَمَا آدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ ﴿٣﴾

4. Waa Maalinta Dadku noqon sida Baalallay.

يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ

الْمَبْتُوثِ ﴿٤﴾

5. Buuruhuna ay noqon sida Suuf kala firdhay.

وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ

الْمَنْفُوشِ ﴿٥﴾

6. Ruuxiise miisaankiisa (fiican) cuslaado.

فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ﴿٦﴾

7. Wuxuu ku noolaan nolol raalli ah.

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٧﴾

8. Ruuxiise uu fududaado Mii-saankiisa (fiican).

وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ﴿٨﴾

9. Wuxuu u hoydaa (Naarta) Haawiya.

فَأُتِمَّتْ هَٰكِيَّةٌ ﴿٩﴾

10. Ma taqaannaa Haawiya.

وَمَا آدْرَاكَ مَا هَيِّئَةٌ ﴿١٠﴾

11. Waa Naar kulayl daran.

نَارُ حَامِيَةٍ ﴿١١﴾

Maalinta Qiyaame Magacya badan bay leedahay, waxayna ku tusin waynideeda siduu yidhi Sayid Cali Binu Abii Daalib: Magacyada badan waxay ku tusin waynida ka leh. waana Maalin Miisaan Caddaalad la taagi, Ruux walbana uu la kulmi wuxuu hormarsaday, oo ah abaal-marin Janno wanaagsan, ama Naar kulayl badan.

Rasuulkii Eebana wuxuu yidhi naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee: «Naartiibaa u dacwootay Eebeheed iyadoo leh: Eebow qaarkaybaa qaar cunay, markaasuu u idmay Laba neefsasho, mid qabowga ah iyo mid kulaylka ah, waana Qabowga u daran eed heshaan xagaagii, iyo kulaylka u daran eed heshaan Jiilaalkii». waxaa wariyay Bukhaari iyo Muslim. Al-Qaaricah (1-11).

Suurat At-Takaathur

سُورَةُ التَّكْوِيْنِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxaa idin shuqliyay Dadow wax badsasho (iyo isu faanid),

أَلْهَكُمُ التَّكْوِيْنُ ﴿١﴾

2. Intaad Xabaalaha ka tagtaan (dhi-mataan).

حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ﴿٢﴾

3. Saas ma aha ee waad ogaan-doontaan.

كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

4. Haddana saas ma ehee waad ogaan-doontaan (Faanka cidhibtiisa).

ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

5. Haddaad dhab ahaan wax u ogtihiin (waad dayn lahaydeen xumaanta).

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِيْنِ ﴿٥﴾

6. Dhab ahaan baad u arkaysaan (Naarta) Jaxiima,

لَتَرَوُنَّ الْجَحِيْمَ ﴿٦﴾

7. Ka dibna waxaad u arkaysaan Naartaas si yaqiin ah.

ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِيْنِ ﴿٧﴾

8. Waxaana laydin warsan Maa-lintaas Nicmadii.

ثُمَّ لَتَسْتَلْنَ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيْمِ ﴿٨﴾

Faan iyo isla wayni wax qiima ah ma leh, waxaana lagala kulmaa cidhibxumo iyo khasaare, marse hadii la dhiman dhab-ahaanna wax loo arki doono, Nicmadii Addunyana lays waydiindoono waa in wanaag la hormarsadaa, Xoolo iyo Dad isugu faanna laga tagaa, Xooluhu maxay tari haddaan wanaag loo hormarsanin.

Rasuulkii Eebana wuxuu yidhi «naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee»: Maydka waxaa raaca saddex, laba way soonoqon midna wuu la jiraa: Waxaa raaci Ehelkiisa, maalkiisa iyo camalkiisa, waxaa soo noqon Ehelkiisii iyo maalkiisii, waxaana ku hadhi camalkiisii. Waxaa wariyay Bukhaari, Muslim iyo Tirmidi. At-Takaathur (1-8).

Suurat Al-Caşr

سُورَةُ الْعَصْرِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Waqtiga Casarka ah.
2. In Dadku khasaaro ku suganyahay.
3. Marka laga reebo kuwa rumeeyay xaqa ee Camal fiican fala, isuna dardaarma xaqa, isuna dardaarma Samirka.

Suuraddani waa Suurad gaaban, haseyeeshee aad u wayn, waxayna caddaysay in Dadku khasaaray wixii ka soo hadhay kuwa xaqa rumeeyay camal wanaagsanna la yimid.wanaaggana is faray.Samirkana isu dardaarmay.

Dhabaraani wuxuu ka wariyay Cubaydullaahi Binu Xafse inuu yidhi: Laba ruux oo asxaabtii rasuulka ka mid ah waxay ahaayeen hadday kulmaan inayn kala tagin isagoon midkood akhriyin suuraddan ilaa dhammadkeeda markaasay isa salaami jireen.

Imaamu Shaaficina wuxuu Yidhi Eeba ha ka raalii noqdee: Dadku Hadday Suuraddan Fiiriyaan way u waasac noqon lahayd (ku fillaan lahayd). Al-Caṣr (1-3).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِ

إِنَّا لِلَّهِ إِنَّا لَنَلْقَاهُ

إِلَّا الْآلِذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا

بِالْحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ

Suurat Al-Humazah

سُورَةُ الْهُمَزَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Halaag Wuxuu u Sugnaaday xanle wax ceebeeya oo Dhan,
2. Oo Xoolaha kulmiya (xaqana ku bixinin).
3. Ma wuxuu u malayn in xoolihiisu waarin.
4. Saas ma aha ee waxaa lagu tuuri (Naarta) Xudhama.
5. Ma taqaanna Xudhama.
6. Waa Naarta Eebe ee la huriyay.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبِئْسَ لِكُلِّ هُمْزَةٍ لَعْنَةٌ

الَّذِي جَمَعَ مَا لَا وَعَدَّدَهُ.

يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ.

كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ

نَارُ اللَّهِ الْمَوْجِدَةُ

7. Gubaysana Quluubta (Kulayl dar-tiis).

الَّتِي تَطْلُعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ ﴿٧﴾

8. Waana lagu dabooli Naartaas Gaalada.

وَأَنهَاعَلَيْهِمْ مَّوَصَّدَةٌ ﴿٨﴾

9. Tiirar la fidiyay yayna ahaan dhexdeeda.

فِي عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ ﴿٩﴾

Xanta, Dadkoo la xaqiro oo la yaso, Xoolahoo la kulmiyo oon xaqa lagu bixinin waa arrimo xun Ruuxii ku kacana sabab ugu noqota Naar galiddeed, saa daraaddeed waa in layska jiraa xumaanaha la soo sheegay, illeen xan wax kuuma qabato, Xoolana kuma waariyaan. Al-Humazah (1-9).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ma Ogtahay sida Eeba ku falay asaaxabtii Maroodiga «Colkii».

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَحْسَبِ الْفِيلِ ﴿١﴾

2. Miyaan Eebe ka yeelin dhagartoodii wax dhumay.

أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضَلِيلٍ ﴿٢﴾

3. Oosan ku dirin korkooda Shimbiro kooxa ah.

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٣﴾

4. Kuna tuuraysa Dhagaxyo la kululeeyay.

تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ﴿٤﴾

5. Markaas Eebe ka yeelay Bal la daaqy sidiis.

فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ﴿٥﴾

Suuraddani waxay ka warrami Arrin dhacday Nabiga dhalashaddiisii wax yar ka hor, (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) oo ah in Gaal Xabashi ah Yaman ka soo duulay si uu u soo dumiyo kacbada Sharafta leh, markuu Maka ku soo dhawyahayna Eebe ku sii daayay Shimbiro Dhagaxyo ku tuuri Colkiina saa ku jabay, kacbadiina nabadgashay. Arrrintaasu la yaab ma leh, Maxaa yelay Eebe isagaa awood leh, immisayse dhacday wax shimbiro ka yar intay wax halaageen. Al-Fiil (1-5).

Suurat Quraysh
سُورَةُ الْقُرَيْشِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Caadaysigii Qureesheed.
2. Ay ka caadayeesheen Safarka Xagaaga iyo Jiilaalka darteed.
3. Ha u caabudeen Eebeha Beydkan (Kacbada).
4. Eebahii ka quudiyay gaajo, kana aamingaliyay cabsi.

لَا يَلْفِيفُ قَرْيَشٍ ①

إِلَّا لِنَفْسِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ②

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ③

الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ

مِنْ خَوْفٍ ④

Eebe isagaa abuuray Dadka isagaana quudiya, halkanna wuxuu ku mannaystay oo xusuusiyay Quraysh-tii Ree Makaad siduu Eebe ugu nicmeeyay, taasoo ah inuu kulmiyay, baahina ka quudiyay, cabsina ka nabadgaliyay, si ay Eebe ugu mahad-naqaanna ay waajibtahay inay caabudaan, Ruuxii Eebe u nicmeeyana Shukrigeedaa ku waajib ah. Rasuulkii Eebana «Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eeba ha yeelee» wuxuu akhriyay Suuraddan markaasuu yidhi: magaciin Ba'qureysheey caabuda Eebaha Beydkan idinka quudiyay gaajo idinkana aamin yeelay cabsi. Quraysh (1-4).

Suurat Al-Maacuun
سُورَةُ الْمَاعُونِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ka warrama kan beenin Abaalmarinta (Qiyaamada).
2. Kaas xooga Agoonta (xaqeeda).
3. Aan kuna boorrinaynin quudinta miskiinka.

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّكْرِ ①

فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ②

وَلَا يُحِصُّ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ③

4. Waxaa halaag u sugnaaday kuwa tukan (waa Munaafiqinta).

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾

5. Ee haddana halmaansan Salaad-dooda.

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٥﴾

6. Dadkana is tusiyo.

الَّذِينَ هُمْ بِرَأْيِهِمْ وَكُونَ ﴿٦﴾

7. Una diida alaabta (Laysugu kaal-meeyo).

وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٧﴾

Abaalmarinta oo la beeniyo, Agoontoo la dhibo, Masaakiintoon wax lagu sadaqaysanin, Salaaddoo layska hilmaamo, Dadkoo laystustusiyo iyo weelasha iyo kaalmadoo la ceshado waa arrimo xun xun oyna wanaagsanayn in loo dhawaado.

Rasuukii Eebana wuxuu yidhi «naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee: «Ruuxii dadka maqashiiya» camalkiisa Eebana wuxuu maqashiiyaa khalqigiisa wuuna xaqiraa wuuna yareeyaa» Waxaa wariyay Imaam Axmad. Al-Maacuun (1-7).

Suurat Al-Kawthar

سُورَةُ الْكَوْثَرِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Annagaa ku siinnay Nabiyow Waadi Janno (iyo khayr badan).

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾

2. Ee u tuko Eebahaa dartiis, waxna u gawrac.

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَحْسِرْ ﴿٢﴾

3. Ruuxii ku necebna waa mid cidhib beelay.

إِنَّكَ شَأْنُكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴿٣﴾

Eebe wuxuu ugu nicmeeyay Nabigiisa Muxammad «ah Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee» Waadi Janno, wuxuuna Faray in shukri dartiis uu u tukado Salaaddana Daa'imo, waxna gawraco, wuxuuna u sheegay in Ruuxii la collooba uu Cidhib-beeli.

Ibnu-Cumar wuxuu yidhi: waxaa Eebe Nabiga siiyay Wabi ku yaal Jannada oo Labadiisa dhinac Dahab iyo Fiddo yihiin, oo Jowhar daadin, Biyihiisuna ka cadyihiin Caano, kana macaanyihiin Malab. Waxaa wariyay Tirmidi. Al-Kawthar (1-3).

Suurat Al-Kaafiruun
سُورَةُ الْكَافِرُونَ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariis-ta.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxaad dhahdaa, Gaalooy.

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾

2. Ma caabudayo waxaad caabudaysaan.

لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾

3. Idinna ma caabudaysaan Eebahaan caabudi.

وَلَا أَنْتُمْ عٰبِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾

4. Mana caabudin waxaad caabuddeen,

وَلَا أَنَا عٰبِدُ مَا عٰبَدْتُمْ ﴿٤﴾

5. Idinkuna (hadda) ma caabudaysaan Eebahaan caabudi.

وَلَا أَنْتُمْ عٰبِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٥﴾

6. Idinkana Diintiinna yaad leedihiin, Anna Diintaydaan leeyahay.

لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾

Suuraddani waxay soo dagtay markii Gaaladii Quraysheed ay Nabiga waydiisteen inuu Ilaahyadooda (Sanamyadooda) Sano caabudo, iyana Ilaahiisa ay Sano caabudaan, markaasaa Eebe soo dajiyay Suuraddan, maxaa yeelay Ilaahay wax ka soo hadhay oo la caabudo ama laga Eeba yeesho ma aha isku soo dhawaansho, ee waxaa isku soo dhawaansha ah xumaantoo laga tago, iyo wanaaggo la raaco, waxayna ku tusin Suuraddu inaan Ruuxna Qasab lagu islaaminin.

Rasuulkii Eebana wuxuu ahaa «naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee» markuu seexanayo kii akhriya Suuraddan ilaa uu ka dhammeeyo. Waxaa wariyay Dhabaraani. Al-Kaafiruun (1-6).

Suurat An-Naşr
سُورَةُ النَّصْرِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariis-ta.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Markuu yimaaddo gargaarkii Eebe iyo Fatxiga (Furashada maka).

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾

2. Ood aragtid Dadkoo Diinta Eebe u soo gali Kooxo.

وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ

أَفْوَاجًا ﴿٢﴾

3. U tasbiixso Eebe adoo ku mahadin Dambidhaafna waydiiso illen waa dambidhaaf badanee.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَأَسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ

كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

Suuraddani waxay soo dagtay Ayaamihii u dambeeyay ee noloshii Nabiga Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee, isagoo Eebe fari in Marka Magaalada barakaysan ee Maka la soo celiyo Dadkuna Islaanimada koox koox u galaan inuu Nabigu cibaadada Eebe badiyo kana toobad dalbo. Waxayna ku tusin Suuraddu Nicmadoo lagu shukriyo, iyo in Eebe Diintiisa u Gargaari, waxaa kaloy ku Tusisay Ajashii Nabiga nabadgalyiyo naxariis korkiisa Eebe ha yeelee.

Nin Daris u ahaa Jaabir Bini Cabdillaahi yaa wuxuu yidhi: Waxaan ka soo galay Safar markaasuu ii yimid Jaabir bini Cabdillaahi ina Salaamay, Markaasaan ugu sheekeeyay suu Dadku u kala tagay iyo waxay la yimaadeen Markaasuu Jaabir ooyay, isagoo leh: Waxaan Rasuulkii Eebe ka maqlay Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa ha yeelee isagoo leh (dadku waxay ku galeen diinta Eebe kooxo, waxayna uga bixi doonaan kooxo). Waxaa wariyay Imaam Axmad. An-Naṣr (1-3).

Suurat Al-Masad

سُورَةُ الْمَسَدِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxaa khasaaray Gacmihii Abuulhab,halaagmayna.

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿١﴾

2. Waxna uma tarin Xoolihiisii iyo wuxuu kasbadayna.

مَا أَخَذَ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ﴿٢﴾

3. Wuxuuna gali Naar Olal leh.

سَيَصْلَى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ﴿٣﴾

4. Haweenaydiisii Qoryaha xambaari jirtayna (waxay gali Naar).

وَأَمْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ﴿٤﴾

5. Luqunteedana waxaa la yeeli Xadhig Liif ah.

فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ﴿٥﴾

Suuraddani waxay soo dagtay nabigu Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee mar uu koray goorSubax ah Buurta Safa Dadkan u yeedhay kuna yidhi:haddaan col idin soo weerari idiin sheego ma i rumaysanaysaan. markaasay dheheen waannu ku rumaysan runna waannu kugu naqaannaa,markaasuu yidhi: Haddaba waxaan idiinka digi caddibaadda Eebe, Abuu lahabbaa markaa yidhi: Khasaare ha kugu dhecee ma waxaasaad noogu yeedhay?. waxayna ku tusin Suuraddu inaan Qaraabannimo iyo Xoolo, iyo carruur midna wax taraynin hadduu ruux dhumo xaqana ka leexdo, sida Abii-lahab iyo haweenaydiisii xumaanta ku taageertay. Al-Masad (1-5).

Suurat Al-Ikhlaas

سُورَةُ الْاِخْلَاصِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxaad dhahdaa (Nabiyow) Eebe waa Kali (wehelna ma leh).
2. Waana Sayid (deeqtoon).
3. Eebe wax ma dhalin, isna lama dhalin.
4. Wax la mid ahna ma jiro.

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝١

اللَّهُ الصَّمَدُ ۝٢

لَمْ يَكِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝٣

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝٤

Suuraddani waa Suurad gaaban, hasa yeeshee waa Suurad aad iyo aad u wayn, waxayna soo dagtay markay Gaaladii Qureesheed Nabiga ku dheheen Eebahaaga noo tilmaan, wuxuuna Eebeheen ku cad-deeyay Suuraddan inuu Kali yahay, Maxaa yeelay? wehel uma baahna, inuu Sayid kaftoonyahay'Dadkuna u baahanyihiin, inuusan wax dhalin siday Gaalada qaarkood sheegtay, Wax la mid ahna uusan Jirin.

Bukhaari wuxuu wariyey inaan Eebbe Cidna uga adkaysin badnayn dhibuu maqlay, ilmay u sheegeen isna wuu arsuqaa oo caafiyaa.

Hadalkii Eebe ee Qudsiga ahaa waxaa ku sugnaaday: Ibnu aadam wuu i beeniyey kumana haboona, wuuna i caayey kumana haboona, beenintiisu waa inuu yidhi iima soo celiyo siduu igu billaabay, bilawguna iigama fududa soo celinta, caydiisuna waa inuu yidhi: Eebe ilmuu yeeshay, anna waxaan ahay keli Sayid ah, mana dhalin laymana dhalin wax ila mid ahna ma jiro.

Waxaa wariyey Bukhaari. Al-Ikhlaas (1-4).

Suurat Al-Falaq

سُورَةُ الْفَالِقِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxaad dhahdaa (Nabiyow) waxaan ka magangalay Eebeha Subaxa (abuurray).
2. Wixii shar leh sharkiisa.
3. Iyo Habeenka sharkiisa markuu madoobaado.

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝١

مِنَ الشَّرِّ مَا خَلَقَ ۝٢

وَمِنَ الشَّرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ۝٣

4. Iyo sharka Sixirrowga wax ku tufa guntimaha.

وَمِن شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿١١﴾

5. Iyo sharka Xaasidka wax Xasda.

وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿١٢﴾

Suuraddani waxay Caddayn ku Xidhnaanta Eebe iyo ka magangalkiisa wixii wax dhiba sida Sixirka, Xaasidka iyo wax kastoo xun.

Caa'isha waxaa laga wariyey in Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabad gelyo korkiisa Eebbe ha yeelee) markuu xanuunsado uu isku akhriin jiray Mucawadataynka (Labada magangelyo) iskuna tufi jiray, markuu xanuunku ku darraadayna aan ku akhriin jiray magangalyooyinka Gacantiisana jidhkiisa ku masixi jiray Barako darteed.

Waxaa sheegay Bukhaari, Imaamu maalik, Abuu Daa'uud iyo Nasaa'i. Al-Falaq (1-5).

Suurat An-Naas

سُورَةُ النَّاسِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxaad dhahdaa «Nabiyow» waxaan ka magangeley Eebaha dadka barbaariya.

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾

2. Ee dadka xukuma.

مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾

3. Ee ah Ilaaha dadka.

إِلَهِ النَّاسِ ﴿٣﴾

4. Sharka «iyo xumaanta» waswaasiyaha qarsoon.

مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾

5. Ee waswaasiya laabta «Qalbiga» dadka.

الَّذِي يُوسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾

6. «Kuwaas wax waswaasinaya» oo ah jinni iyo insiba.

مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾

Sidaa oo kale waxay suuraddan sheegi in Eebaha awoodda leh laga magan galo xumaanta iyo sharka kuwa wax dhibay waxna waswaasinaya, xumaanloowgana ah, ama jinni ha ahaadeen ama insi ha ahaadeene. Waxaa dhab ah in had iyo jeer ay jiraan dhibayaal warxumatashiila, dadka ka qasa diintiisa, aakhara-diisa, iyo noloshiisaba. Hadaba waa in kuwaas Eebbe laga hoos galaa, lagana digtoonaadaa.

Abuu darri waxa laga wariyay inuu yidhi: «Waxaan u imid Rasuulkii Eebe «Naxariis iyo nabad gelyo korkiisa Eebbe ha yeelee» oo masjidka jooga markaasaan fariistay wuxuuna yidhi» Abuu dar ma tukatay? waxaan idhi maya, wuxuu yidhi istaag oo tuko, wuxuu yidhi waan istaagay oo waan tukaday, waana fariistay, markaasuu yidhi». Abudar ka magan gal Eebe sharka shayaadiinta insiga iyo jinniga. Markaasuu yidhi waxaan idhi: Rassuulki Eebow Insigu ma shayaadiin buu leeyahay? markaasuu yidhi: «Haa». waxaa wariyay Imaam Axmad iyo Ibnu Maajah. An-Naas (1-6).

تَعْرِيفُ هَذَا الْمَصْحُفِ الشَّيْبَانِيِّ

كُتِبَ هَذَا الْمَصْحُفُ وَضُبُّهُ عَلَى مَا يُوَافِقُ رَوَايَةَ حَفْصِ بْنِ سَلِيمَانَ ابْنِ الْمُغِيرَةِ الْأَسَدِيِّ الْكُوفِيِّ لِقِرَاءَةِ عَاصِمِ بْنِ أَبِي النَّجُودِ الْكُوفِيِّ التَّابِعِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبِيبِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ وَعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَزَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ وَأَبِي بَكْرٍ عَن النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

وَأُخِذَ هِجَاؤُهُ مِمَّا رَوَاهُ عُلَمَاءُ الرَّسْمِ عَنِ الْمَصَاحِفِ الَّتِي بَعَثَ بِهَا الْخَلِيفَةُ الرَّاشِدُ عَثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِلَى الْبَصْرَةِ وَالْكُوفَةِ وَالشَّامِ وَمَكَّةَ ، وَالْمَصْحُفَ الَّذِي جَعَلَهُ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ، وَالْمَصْحُفَ الَّذِي اخْتَصَّ بِهِ نَفْسَهُ ، وَعَنِ الْمَصَاحِفِ الْمُنْتَسَخَةِ مِنْهَا . وَقَدْ رَوَعَى فِي ذَلِكَ مَا نَقَلَهُ الشَّيْخَانُ أَبُو عَمْرٍو الدَّانِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ سَلِيمَانَ بْنِ نَجَّاحٍ مَعَ تَرْجِيحِ الثَّانِي عِنْدَ الْاِخْتِلَافِ .

هَذَا وَكُلُّ حَرْفٍ مِنْ حُرُوفِ هَذَا الْمَصْحُفِ مُوَافِقٌ لِنُظَيْرِهِ فِي الْمَصَاحِفِ الْعُثْمَانِيَّةِ السِّتَةِ السَّابِقِ ذَكَرَهَا .

وَأُخِذَتْ طَرِيقَةُ ضَبْطِهِ مِمَّا قَرَّرَهُ عُلَمَاءُ الضَّبْطِ عَلَى حَسَبِ مَا وَرَدَ فِي كِتَابِ «الطَّرَازِ عَلَى ضَبْطِ الْخِرَازِ» لِلْإِمَامِ التَّنْسِيِّ مَعَ الْأَخْذِ بِعَلَامَاتِ الْخَلِيلِ بْنِ أَحْمَدَ وَأَتْبَاعِهِ مِنَ الْمَشَارِقَةِ ، بِدَلَالَةٍ مِنْ عِلْمَاتِ الْأَنْدَلُسِيِّينَ وَالْمَغَارِبَةِ .

وَأُتْبِعَتْ فِي عِدَّ آيَاتِهِ طَرِيقَةَ الْكُوفِيِّينَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ
ابْنِ حَبِيبِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى
حَسَبِ مَاورد فِي كِتَابِ «نَازِمَةِ الزُّهْرِ» لِلْإِمَامِ الشَّاطِبِيِّ ، وَغَيْرِهَا
مِنَ الْكُتُبِ الْمَدُونَةِ فِي عِلْمِ الْفَوَاصِلِ ، وَآيِ الْقُرْآنِ عَلَى طَرِيقَتِهِمْ
٦٢٣٦ آيَةٌ .

وَأُخِذَ بَيَانُ أَوَّلِ أَجْزَائِهِ الثَّلَاثِينَ وَأَحْزَابِهِ السِّتِينَ وَأَرْبَاعِهَا مِنْ
كِتَابِ «غَيْثِ النَّفْعِ» لِلْعَلَامَةِ السَّفَاقِسِيِّ . وَ «نَازِمَةِ الزُّهْرِ» لِلْإِمَامِ
الشَّاطِبِيِّ وَشَرَحَهَا . وَ «تَحْقِيقِ الْبَيَانِ» لِلشَّيْخِ مُحَمَّدِ الْمُتَوَلَّى ،
وَ «إِرْشَادِ الْقُرَاءِ وَالْكَاتِبِينَ» ، لِأَبِي عِيدِ رِضْوَانَ الْمُخَلَّلَاتِيِّ .
وَأُخِذَ بَيَانُ مَكِّيِّهِ وَمَدَنِيِّهِ فِي الْجَدُولِ الْمَلْحَقِ بِآخِرِ الْمُصْحَفِ ،
مِنْ «كِتَابِ أَبِي الْقَاسِمِ عَمْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْكَافِي» وَ «كِتَابِ
الْقُرَاءَاتِ وَالتَّفْسِيرِ» عَلَى خِلَافٍ فِي بَعْضِهَا .
وَأُخِذَ بَيَانُ وَقُوفِهِ وَعِلَامَاتِهَا مِمَّا قَرَّرْتَهُ اللَّجْنَةُ فِي جُلُوسَاتِهَا الَّتِي
عَقَدَتْهَا لِتَحْدِيدِ هَذِهِ الْوُقُوفِ عَلَى حَسَبِ مَا اقْتَضَتْهُ الْمَعَانِي الَّتِي
ظَهَرَتْ لَهَا مُسْتَرَشِدَةً فِي ذَلِكَ بِأَقْوَالِ الْأُئِمَّةِ مِنَ الْمُفْسِّرِينَ وَعُلَمَاءِ
الْوُقُوفِ وَالْإِبْتِدَاءِ .

وَأُخِذَ بَيَانُ السَّجْدَاتِ وَمَوَاضِعِهَا مِنْ كُتُبِ الْفِقْهِ وَالْحَدِيثِ عَلَى
خِلَافٍ فِي خَمْسٍ مِنْهَا لَمْ يُنْشَرِ إِلَيْهِ فِي هَامِشِ الْمُصْحَفِ وَهِيَ
السَّجْدَةُ الثَّانِيَةُ بِسُورَةِ الْحَجِّ وَالسَّجْدَاتِ الْوَارِدَةِ فِي السُّورِ الْآتِيَةِ :
صَ وَالنَّجْمِ وَالْإِنْشِقَاقِ وَالْعَلَقِ .

وَأُخِذَ بِيَانُ مَوَاضِعِ السَّكَنَاتِ عِنْدَ حِفْصٍ مِنْ «الشَّاطِئِيَّةِ»
وَشَرَاخِهَا وَتَعْرِفُ كَيْفِيَّتَهَا بِالتَّلْقَى مِنْ أَفْوَاهِ الْمَشَاخِجِ .

﴿اصطلاحات الضبط﴾

وَضَعُ الصَّفْرِ الْمُسْتَدِيرِ (٥) فَوْقَ حَرْفِ عِلَّةٍ يَدُلُّ عَلَى زِيَادَةِ
ذَلِكَ الْحَرْفِ فَلَا يُنْطَقُ بِهِ فِي الْوَصْلِ وَلَا فِي الْوَقْفِ ، نَحْوُ : يَنْلُؤُا
صُحُفًا . أَوْلَيْتِكَ . مِنْ نَبَأِ الْمُرْسَلِينَ . بَيْنَهُمَا بِأَيْدِي .

وَوَضَعُ الصَّفْرِ الْمُسْتَطِيلِ الْقَائِمِ (٥) فَوْقَ أَلِفٍ بَعْدَهَا
مُتَحَرِّكٌ يَدُلُّ عَلَى زِيَادَتِهَا وَصِلًا لَا وَقْفًا ، نَحْوُ : أَنَاخِرُ مَنَّهُ . لَنَكِنَا
هُوَ اللَّهُ رَبِّي . وَأَهْمَلتِ الْأَلْفَ الَّتِي بَعْدَهَا سَاكِنٌ ، نَحْوُ : أَنَا
الَّذِي . مِنْ وَضَعِ الصَّفْرِ الْمُسْتَطِيلِ فَوْقَهَا وَإِنْ كَانَ حَكْمُهَا مِثْلَ
الَّتِي بَعْدَهَا مُتَحَرِّكٌ فِي أَنَّهَا تَسْقُطُ وَصِلًا وَتَثَبُّتٌ وَقْفًا لِعَدَمِ تَوْهَمِ
ثَبُوتِهَا وَصِلًا .

وَوَضَعُ رَأْسَ خَاءٍ صَغِيرَةٍ (بِدُونِ نَقْطَةٍ) (٥) فَوْقَ أَى حَرْفٍ
يَدُلُّ عَلَى سَكُونِ ذَلِكَ الْحَرْفِ وَعَلَى أَنَّهُ مُظْهَرٌ بِحَيْثُ يَقْرَعُهُ
اللِّسَانُ ، نَحْوُ : مِنْ خَيْرٍ . وَيَنْتَوَرُ عَنْهُ . قَدَسِمَعٌ . أَوْعَظَتْ .
وَخُضِّمٌ .

وَتَعْرِيفَةُ الْحَرْفِ مِنْ عِلَامَةِ السَّكُونِ مَعَ تَشْدِيدِ الْحَرْفِ التَّالِيِ
يَدُلُّ عَلَى إِدْغَامِ الْأَوَّلِ فِي الثَّانِي إِدْغَامًا كَامِلًا ، نَحْوُ : أُجِيبَتْ
دَعْوَتُكُمْ . يَلْهَثُ ذَلِكَ . وَقَالَتْ طَائِفَةٌ . وَمَنْ يُكْرِهِنَّ .
وَكَذَا قَوْلُهُ تَعَالَى « أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ » عَلَى أَرْجَحِ الْوَجْهِينِ فِيهِ .

وتعريفه مع عدم تشديد التالى يَدْءُ على إدغام الأول فى الثانى
 إدغاما ناقصا نحو مَنْ يَقُولُ . مِنْ وَالٍ . فَرَطُتُمْ . بَسَطَتْ . أو إخفائه عنده
 فلا هو مظهر حتى يقرعه اللسان ولا هو مُدْغَمٌ حتى يقلب من جنس
 تاليه نحو مِنْ مَحْنَهَا . مِنْ مَحْرَرٍ . إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ

ووضع ميم صغيرة (م) بَدَلُ الحركة الثانية من المَنُونِ أو
 فوق النون الساكنة بَدَلُ السكون مع عدم تشديد الباء التالية يَدْءُ
 على قلب التنوين أو النون ميماً ، نحو : عَلِيمٌ يَذَاتُ الصُّدُورِ . جَزَاءُ يَمَا
 كَانُوا . مُنْبَأً .

وتركيب الحركتين : (ضمتين أو فتحتين أو كسرتين) هكذا :
 ٤ = ٤ = يَدْءُ على إظهار التنوين ، نحو : سَمِعَ عَلِيمٌ . وَلَا شَرَابًا إِلَّا .
 وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ .

وتتابعهما هكذا ٤ = ٤ = مع تشديد التالى يَدْءُ على الإدغام
 الكامل نحو : خُشْبٌ مُسْنَدَةٌ . عَفُورًا رَجِيمًا . وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ
 نَاعِمَةٌ .

وتتابعهما مع عدم التشديد يَدْءُ على الإدغام الناقص نحو :
 وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ رَجِيمٌ وَدُودٌ . أو الإخفاء ، نحو : شَهَابٌ نَاقِبٌ . سِرَاعًا ذَلِكَ .
 بِأَيْدِي سَفَرَةٍ كَرَامٍ . فتركيب الحركتين بمنزلة وضع السكون على الحرف .
 وتتابعهما بمنزلة تعريفه عنه .

والحروف الصغيرة تدل على أعيان الحروف المتروكة فى

المصاحف العثمانية مع وجوب النطق بها ، نحو : ذَلِكَ الْكِتَابُ .
يَلُورُنَ أَلَيْسَتْ لَهُمْ . إِنَّ وَلِيَّ اللَّهِ . إِيْلَهُمْ رَحْمَةً أَلَيْسَتْ . وَكَذَلِكَ نُفَصِّلُ
الْمُؤْمِنِينَ .

وكان علماء الضبط يلحقون هذه الأحرف حمراء بقدر
حروف الكتابة الأصلية ولكن تعسّر ذلك في المطابع فاكتمى
بتصغيرها في الدلالة على المقصود .

وإذا كان الحرف المتروك له بدلٌ في الكتابة الأصلية عُول في
النطق على الحرف الملحق لا على البدل ، نحو: الصَّلَاةُ . الرِّبَا .
الزُّورَةُ . ونحو: وَاللَّهُ يَقِضُ وَيَبْضُطُ . فِي الْخَلْقِ بَصْبَطَةً . فان وضعت
السين تحت الصاد دلٌ على أن النطق بالصاد أشهر وذلك في
لفظ : الْمُصَيَّبُونَ .

ووضع هذه العلامة (-) فوق الحرف يدل على لزوم مدّه
مدًا زائدا على المدّ الأصلي الطبيعي ، نحو : الْعَرَّةُ الطَّامَّةُ . قُرْوَةٌ .
سَيِّءٌ بِهِمْ . شَفَعْنَا . تَأْوِيلُهُ إِلاَّ اللَّهُ . لا يَسْتَحِيءُ أَنْ يَضْرِبَ .
بِمَا أَنْزَلَ . على تفصيل يعلم من فنّ التجويد . ولا تستعمل هذه
العلامة للدلالة على ألف محذوفة بعد ألف مكتوبة مثل آمنوا كما
وُضع غلطا في كثير من المصاحف بل تكتب ءامنوا بهمزة وألف
بعدها .

والدائرة المحلاة التي في جوفها رقم تدل بهيئتها على انتهاء

الآية وبرقمها على عدد تلك الآية في السورة ، نحو : **إِنَّا**
أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرِ ﴿٢﴾ **إِن شِئْنَا**
هُوَ الْأَبْتَرُ ﴿٣﴾ ولا يجوز وضعها قبل الآية البتة فلذلك لا توجد
 في أوائل السُّور ، وتُوجد دائما في أواخرها .
 وتدل هذه العلامة (﴿ ﴾) على بداية الأجزاء والأحزاب
 وأنصافها وأرباعها .

ووضع **خطٍ أفقيٍّ** فوق كلمة يدل على موجب السجدة .

ووضع هذه العلامة (﴿ ﴾) بعد كلمة يدل على موضع
 السجدة نحو: **وَلِلَّهِ سَجْدٌ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةُ**
وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٩﴾ **يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٢٠﴾**

ووضع النقطة الخالية الوسط المعينة الشكل (٥) تحت
 الراء في قوله تعالى : **بِسْمِ اللَّهِ بَجَرْتِهَا** . يدل على إمالة الفتحة
 إلى الكسرة ، وإمالة الألف إلى الياء . وكان النُقْطُاط يضعونها دائرة
 حمراء فلما تعسر ذلك في المطابع عُدِلَ إلى الشكل المعين .

ووضع النقطة المذكورة فوق آخر الميم قبيل النون المشددة
 من قوله تعالى : **مَالِكٌ لَا تَأْتَمَتَّ عَلَى يَوْسُفَ** . يدل على الإشمام
 (وهو ضم الشفتين) كمن يريد النطق بضممة إشارة إلى أن الحركة
 المحذوفة ضمة (من غير أن يظهر لذلك أثر في النطق) .

ووضع نقطة مدوّرة مسدودة الوسط (.) فوق الهمزة الثانية من قوله تعالى : **ءَأْتَجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ** . يدل على تسهيلها بين بين أى بين الهمزة والألف .

ووضع حرف السين فوق الحرف الأخير في بعض الكلمات يدل على السكت على ذلك الحرف في حال وصله بما بعده سكتة يسيرة من غير تنفس .

وورد عن حفص عن عاصم السكت بلاخلاف من طريق الشاطبية على ألف ﴿ **عَوَجًا** ﴾ بسورة الكهف ، وألف ﴿ **مَرْقِدًا** ﴾ بسورة يس ، ونون ﴿ **مَنْ رَأَى** ﴾ بسورة القيامة ، ولام ﴿ **بَلْ رَانَ** ﴾ بسورة المطففين .
ويجوز له في هاء ﴿ **مَالِيَّة** ﴾ بسورة الحاقة وجهان :
أحدهما : إظهارها مع السكت ، وثانيهما : إدغامها في الهاء التي بعدها في لفظ ﴿ **هَلْكَ** ﴾ .

وقد ضبط هذا الموضع على وجه الإظهار مع السكت ، لأنه هو الأرجح ، وذلك بوضع علامة السكون على الهاء الأولى ، مع تجريد الهاء الثانية من علامة التشديد للدلالة على الإظهار ، ووضع حرف السين على هاء ﴿ **مَالِيَّة** ﴾ للدلالة على السكت عليها سكتة يسيرة بدون تنفس ، لأن الإظهار لا يتحقق وصلا إلا بالسكت .
والحاق واو صغيرة بعد هاء ضمير المفرد الغائب إذا كانت مضمومة يدل على صلة هذه الهاء بواو لفظية في حال الوصل . وإلحاق ياء صغيرة

مردودة إلى خلف بعد هاء الضمير المذكور إذا كانت مكسورة يدل على صلتها بياء لفظية في حال الوصل أيضا .

وتكون هذه الصلة بنوعها من قبيل المد الطبيعي إذا لم يكن بعدها همز ، وتمتد بمقدار حركتين : نحو قوله تعالى ﴿ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ﴾ وتكون من قبيل المد المنفصل إذا كان بعدها همز ، فتوضع عليها علامة المد ، وتمتد بمقدار أربع حركات أو خمس نحو قوله تعالى : ﴿ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ ﴾ ، وقوله جل وعلا :

﴿ وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ ﴾ .

والقاعدة أن حفصا عن عاصم يصل كل هاء ضمير للمفرد الغائب بواو لفظية إذا كانت مضمومة ، وياء لفظية إذا كانت مكسورة بشرط أن يتحرك ما قبل هذه الهاء وما بعدها ، وقد استثنى من ذلك ما يأتي :
(١) - الهاء من لفظ ﴿ يَرْضَهُ ﴾ في سورة الزمر . فإن حفصا ضمها بدون صلة .

(٢) - الهاء من لفظ ﴿ أَرْجِهْ ﴾ في سورتي الأعراف والشعراء فإنه سكنها .

(٣) - الهاء من لفظ ﴿ فَالْقَمَّة ﴾ في سورة النمل ، فإنه سكنها أيضا .

وإذا سكن ما قبل هاء الضمير المذكورة ، وتحرك ما بعدها فإنه لا يصلها إلا في لفظ ﴿ فِيهِ ﴾ في قوله تعالى :

﴿ وَيَخْلَدُ فِيهِ مَهَانًا ﴾ في سورة الفرقان .

أما إذا سكن ما بعد هذه الهاء سواء أكان ما قبلها متحركا أم ساكنا

فإن الهاء لاتوصل مطلقا ، لئلا يجتمع ساكنان .
 نحو قوله تعالى : ﴿لَهُ الْمُلْكُ﴾ ، ﴿وَأَتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ﴾ ﴿فَأَنْزَلْنَاهُ
 آيَاتٍ﴾ ، ﴿إِلَيْهِ الْمَصِيرُ﴾ .
تنبيهات :

(١) - في سورة الروم ورد لفظ ﴿ضَعِفٍ﴾ مجرورا في
 موضعين ومنصوبا في موضع واحد .
 وذلك في قوله تعالى : ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعِفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ
 ضَعِفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشِبْهَةً﴾
 ويجوز لخص في هذه المواضع الثلاثة وجهان : أحدهما : فتح
 الضاد ، وثانيهما : ضمها .
 والوجهان مقروء بهما ، والفتح مقدم في الأداء .

(٢) - في لفظ ﴿ءَاتَيْنَا﴾ في سورة النمل وجهان لخص
 وقفنا .

أحدهما إثبات الياء ساكنة ، وثانيهما : حذفها ، مع
 الوقف على النون .

أما في حال الوصل فتثبت الياء مفتوحة .
 (٣) - وفي لفظ ﴿سَلَسِيْلًا﴾ في سورة الإنسان وجهان
 أيضا وقفنا .

أحدهما : إثبات الألف الأخيرة ، وثانيهما : حذفها ، مع
 الوقف على اللام ساكنة .
 أما في حال الوصل فتحذف الألف .

وهذه الأوجه التى تقدمت لحفص عن عاصم ذكرها الإمام الشاطبى
 فى نظمه المسمى « حرز الأمانى ووجه التهانى » .
 هذا ، والمواضع التى تختلف فيها الطرق ضُبِطت لحفص بما يوافق طريق
 النظم المذكور .

﴿ علامات الوقف ﴾

م علامة الوقف اللازم ، نحو : إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ
 وَالْمَوْتَى يَبْعَهُمُ اللَّهُ .

لا علامة الوقف الممنوع ، نحو : الَّذِينَ نُوَفِّئُهُمُ الْمَلَائِكَةَ طَيِّبِينَ
 يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ .

ج علامة الوقف الجائز جوازا مستوى الطرفين ، نحو : نَحْنُ
 نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ .

صل علامة الوقف الجائز مع كون الوصل أولى ، نحو : وَإِن
 يَمْسَسْكَ اللَّهُ يَضْرِبَ فَلَاحًا إَشْفًا لَهُ؛ إِلاَّ هُوَ وَإِن يَمْسَسْكَ بَحْرٌ فَبِهِوَ
 عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ .

قل علامة الوقف الجائز مع كون الوقف أولى ، نحو : قُلْ رَبِّي
 أَعْلَمُ بِعِدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ إِلاَّ قَلِيلٌ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ .

••• علامة تعائق الوقف بحيث إذا وُفِّق على أحد الموضعين
 لا يصح الوقف على الآخر ، نحو : ذَلِكَ الْكِتَابُ
 لَارْتَبِّ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ .

﴿ فِهْرِيْنَ بِاسْمِ السُّورِ وَبَيَانِ الْمَكِّيِّ وَالْمَدِينِيِّ مِنْهَا ﴾

	الْقِسْمَةُ	دَفْعَةٌ	السُّورَةُ		الْقِسْمَةُ	دَفْعَةٌ	السُّورَةُ
مَكِّيَّة	٥٤٢	٢٩	العنكبوت	مَكِّيَّة	٣/١	١	الْقَائِمَةُ
مَكِّيَّة	٥٥٣	٣٠	الرُّوم	مَدِينِيَّة	٤/٢	٢	البَقَرَةُ
مَكِّيَّة	٥٦١	٣١	لُقْمَانَ	مَدِينِيَّة	٦٢	٣	آلِ عِمْرَانَ
مَكِّيَّة	٥٦٧	٣٢	السَّجْدَةُ	مَدِينِيَّة	٩٨	٤	النِّسَاءُ
مَدِينِيَّة	٥٧١	٣٣	الأَحْزَابُ	مَدِينِيَّة	١٣٣	٥	المَائِدَةُ
مَكِّيَّة	٥٨٤	٣٤	سَبَأُ	مَكِّيَّة	١٦٢	٦	الأَنْعَامُ
مَكِّيَّة	٥٩٣	٣٥	قَاطِرٌ	مَكِّيَّة	١٩٥	٧	الأَعْرَافُ
مَكِّيَّة	٦٠١	٣٦	يَسٍ	مَدِينِيَّة	٢٣١	٨	الأَنْفَالُ
مَكِّيَّة	٦١٠	٣٧	الصَّافَّاتُ	مَدِينِيَّة	٢٤٤	٩	التَّوْبَةُ
مَكِّيَّة	٦٢٣	٣٨	ص	مَكِّيَّة	٢٧١	١٠	يُونُسَ
مَكِّيَّة	٦٣٣	٣٩	الرُّمُرُ	مَكِّيَّة	٢٩٠	١١	هُودَ
مَكِّيَّة	٦٤٥	٤٠	عَافِرٌ	مَكِّيَّة	٣١٠	١٢	يُوسُفَ
مَكِّيَّة	٦٥٧	٤١	فُصِّلَتْ	مَدِينِيَّة	٣٢٩	١٣	الرَّعْدَ
مَكِّيَّة	٦٦٥	٤٢	السُّورِيُّ	مَكِّيَّة	٣٣٨	١٤	إِبْرَاهِيمَ
مَكِّيَّة	٦٧٣	٤٣	الرَّحْمَافُ	مَكِّيَّة	٣٤٨	١٥	المِجْرَ
مَكِّيَّة	٦٨٤	٤٤	الدَّخَانَ	مَكِّيَّة	٣٥٧	١٦	التَّحِلَّ
مَكِّيَّة	٦٨٩	٤٥	أَبْجَانِيَّةٌ	مَكِّيَّة	٣٧٧	١٧	الإِسْرَاءَ
مَكِّيَّة	٦٩٤	٤٦	الأَحْقَافُ	مَكِّيَّة	٣٩٥	١٨	الكَهْفَ
مَدِينِيَّة	٧٠١	٤٧	مُحَمَّدٌ	مَكِّيَّة	٤١١	١٩	مَرْيَمَ
مَدِينِيَّة	٧٠٦	٤٨	الفَشْحُ	مَكِّيَّة	٤٢٢	٢٠	طهَ
مَدِينِيَّة	٧١٢	٤٩	أَشْجَرَاتُ	مَكِّيَّة	٤٣٥	٢١	الأَنْبِيَاءِ
مَكِّيَّة	٧١٥	٥٠	قَـ	مَدِينِيَّة	٤٤٨	٢٢	الحَاقِ
مَكِّيَّة	٧٢٠	٥١	الدَّارِيَاتُ	مَكِّيَّة	٤٦١	٢٣	المُؤْمِنُونَ
مَكِّيَّة	٧٢٥	٥٢	الطُّورُ	مَدِينِيَّة	٤٧٣	٢٤	الشُّورَ
مَكِّيَّة	٧٢٩	٥٣	النَّجْمُ	مَكِّيَّة	٤٨٧	٢٥	الفُرْقَانَ
مَكِّيَّة	٧٣٤	٥٤	القَمَرُ	مَكِّيَّة	٤٩٧	٢٦	الشُّعْرَاءَ
مَدِينِيَّة	٧٣٩	٥٥	الرَّحْمَنُ	مَكِّيَّة	٥١٥	٢٧	التَّمْلِ
مَكِّيَّة	٧٤٥	٥٦	الوَاقِعَةُ	مَكِّيَّة	٥٢٧	٢٨	القَصَصَ

﴿ فَرِحْنَا بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾ وَيَبَيِّنُ أَمْرَهُ وَمَدِينَتَهُ

السُّورَةُ	آيَاتُهَا	الْقِسْمَةُ	السُّورَةُ	آيَاتُهَا	الْقِسْمَةُ
الحديد	٥٧	٧٥٢	مَنِّيَّة	٨٤١	مَكِّيَّة
المجادلة	٥٨	٧٥٨	مَنِّيَّة	٨٤٢	مَكِّيَّة
الحشر	٥٩	٧٦٢	مَنِّيَّة	٨٤٣	مَكِّيَّة
المتحة	٦٠	٧٦٦	مَنِّيَّة	٨٤٥	مَكِّيَّة
الصف	٦١	٧٧٠	مَنِّيَّة	٨٤٨	مَكِّيَّة
جمعة	٦٢	٧٧٢	مَنِّيَّة	٨٤٩	مَكِّيَّة
المنافقون	٦٣	٧٧٤	مَنِّيَّة	٨٥١	مَكِّيَّة
التكاثف	٦٤	٧٧٦	مَنِّيَّة	٨٥٢	مَكِّيَّة
الطلاق	٦٥	٧٧٩	مَنِّيَّة	٨٥٣	مَكِّيَّة
التحريم	٦٦	٧٨٢	مَنِّيَّة	٨٥٤	مَكِّيَّة
المالك	٦٧	٧٨٥	مَكِّيَّة	٨٥٥	مَكِّيَّة
القلم	٦٨	٧٨٩	مَكِّيَّة	٨٥٦	مَكِّيَّة
الحاقة	٦٩	٧٩٣	مَكِّيَّة	٨٥٧	مَنِّيَّة
المعارج	٧٠	٧٩٧	مَكِّيَّة	٨٥٨	مَنِّيَّة
شوح	٧١	٨٠٠	مَكِّيَّة	٨٥٩	مَكِّيَّة
الجن	٧٢	٨٠٣	مَكِّيَّة	٨٦٠	مَكِّيَّة
المزمل	٧٣	٨٠٦	مَكِّيَّة	٨٦١	مَكِّيَّة
المدثر	٧٤	٨٠٩	مَكِّيَّة	٨٦٢	مَكِّيَّة
القيامة	٧٥	٨١٣	مَكِّيَّة	٨٦٢	مَكِّيَّة
الإنسان	٧٦	٨١٦	مَنِّيَّة	٨٦٣	مَكِّيَّة
المرسلات	٧٧	٨١٨	مَكِّيَّة	٨٦٤	مَكِّيَّة
التبأ	٧٨	٨٢٢	مَكِّيَّة	٨٦٤	مَكِّيَّة
التارغات	٧٩	٨٢٥	مَكِّيَّة	٨٦٥	مَكِّيَّة
عبس	٨٠	٨٢٨	مَكِّيَّة	٨٦٦	مَكِّيَّة
التكوير	٨١	٨٣١	مَكِّيَّة	٨٦٦	مَنِّيَّة
الانفطار	٨٢	٨٣٣	مَكِّيَّة	٨٦٧	مَكِّيَّة
الطققفين	٨٣	٨٣٤	مَكِّيَّة	٨٦٨	مَكِّيَّة
الانشقاق	٨٤	٨٣٧	مَكِّيَّة	٨٦٨	مَكِّيَّة
البروج	٨٥	٨٣٩	مَكِّيَّة	٨٦٩	مَكِّيَّة
الطارق			الطارق		
الأعلى			الأعلى		
الغاشية			الغاشية		
الفجر			الفجر		
البلد			البلد		
الشمس			الشمس		
الليل			الليل		
الضحى			الضحى		
الشرح			الشرح		
الين			الين		
الكاف			الكاف		
القدر			القدر		
البينة			البينة		
الزلزلة			الزلزلة		
الكاديات			الكاديات		
القارعة			القارعة		
التكاثر			التكاثر		
العصر			العصر		
الهجرة			الهجرة		
الفيل			الفيل		
قريش			قريش		
الماعون			الماعون		
الكوثر			الكوثر		
الكافرون			الكافرون		
التصر			التصر		
المسد			المسد		
الإخلاص			الإخلاص		
الفلق			الفلق		
التكاس			التكاس		

**Tusmada Magacda Suuradaha iyo Caddeeynta,
Tan Makkaad iyo Tan Madiinaad**

Magaca Suuradda	Tirada	Bogga		Magaca Suuradda	Tirada	Bogga	
Ar-Raxmaan	55	739	Madiinaad	Al-Buruuj	85	839	Makkaad
Al-Waaqicah	56	745	Makkaad	Adh-Dhaariq	86	841	Makkaad
Al-Xadiid	57	752	Madiinaad	Al-Aclaa	87	842	Makkaad
Al-Mujaadalah	58	758	Madiinaad	Al-Ghaashiyah	88	843	Makkaad
Al-Xashr	59	762	Madiinaad	Al-Fajr	89	845	Makkaad
Al-Mumtaxinah	60	766	Madiinaad	Al-Balad	90	848	Makkaad
Aş-Saff	61	770	Madiinaad	Ash-Shams	91	849	Makkaad
Al-Jumucah	62	772	Madiinaad	Al-Layl	92	851	Makkaad
Al-Munaafiquun	63	774	Madiinaad	Ad-Duxaa	93	852	Makkaad
At-Taghaabun	64	776	Madiinaad	Ash-Sharx	94	853	Makkaad
Adh-Dhalaq	65	779	Madiinaad	At-Tiin	95	854	Makkaad
At-Taxriim	66	782	Madiinaad	Al-Calaq	96	855	Makkaad
Al-Mulk	67	785	Makkaad	Al-Qadr	97	856	Makkaad
Al-Qalam	68	789	Makkaad	Al-Bayyinah	98	857	Madiinaad
Al-Xaaqqah	69	793	Makkaad	Az-Zalzalah	99	858	Madiinaad
Al-Macaarij	70	797	Makkaad	Al-Caadiyaat	100	859	Makkaad
Nuux	71	800	Makkaad	Al-Qaaricah	101	860	Makkaad
Al-Jinn	72	803	Makkaad	At-Takaathur	102	861	Makkaad
Al-Muzzammil	73	806	Makkaad	Al-Caşr	103	862	Makkaad
Al-Muddaththir	74	809	Makkaad	Al-Humazah	104	862	Makkaad
Al-Qiyaamah	75	813	Makkaad	Al-Fiil	105	863	Makkaad
Al-Insaan	76	816	Madiinaad	Quraysh	106	864	Makkaad
Al-Mursalaat	77	818	Makkaad	Al-Maacuun	107	864	Makkaad
An-Naba`	78	822	Makkaad	Al-Kawthar	108	865	Makkaad
An-Naazicaat	79	825	Makkaad	Al-Kaafiruun	109	866	Makkaad
Cabasa	80	828	Makkaad	An-Naşr	110	866	Madiinaad
At-Takwiir	81	831	Makkaad	Al-Masad	111	867	Makkaad
Al-Infidhaar	82	833	Makkaad	Al-Ikhlaaş	112	868	Makkaad
Al-Mudhaffiifin	83	834	Makkaad	Al-Falaq	113	868	Makkaad
Al-Inshiqaaq	84	837	Makkaad	An-Naas	114	869	Makkaad

Tusmada Magacda Suuradaha iyo Caddeeynta,
Tan Makkaad iyo Tan Madiinaad

Magaca Suuradda	Tirada	Bogga		Magaca Suuradda	Tirada	Bogga	
Al-Faatixah	1	1/3	Makkaad	Al-Qaṣaṣ	28	527	Makkaad
Al-Baqarah	2	2/4	Madiinaad	Al-Cankabuut	29	542	Makkaad
Aali-Cimraan	3	62	Madiinaad	Ar-Ruum	30	553	Makkaad
An-Nisaa'	4	98	Madiinaad	Luqmaan	31	561	Makkaad
Al-Maa'idah	5	133	Madiinaad	As-Sajdah	32	567	Makkaad
Al-Ancaam	6	162	Makkaad	Al-Axzaab	33	571	Madiinaad
Al-Acraaf	7	195	Makkaad	Saba'	34	584	Makkaad
Al-Anfaal	8	231	Madiinaad	Faadhir	35	593	Makkaad
At-Tawbah	9	244	Madiinaad	Yaasiin	36	601	Makkaad
Yuunus	10	271	Makkaad	Aṣ-Ṣaaffaat	37	610	Makkaad
Huud	11	290	Makkaad	Ṣaad	38	623	Makkaad
Yuusuf	12	310	Makkaad	Az-Zumar	39	633	Makkaad
Ar-Ra'ad	13	329	Madiinaad	Ghaafir	40	645	Makkaad
Ibraahiim	14	338	Makkaad	Fuṣṣilat	41	657	Makkaad
Al-Xijr	15	348	Makkaad	Ash-Shuuraa	42	665	Makkaad
An-Naxl	16	357	Makkaad	Az-Zukhruf	43	673	Makkaad
Al-Israa'	17	377	Makkaad	Ad-Dukhaan	44	684	Makkaad
Al-Kahf	18	395	Makkaad	Al-Jaathiyah	45	689	Makkaad
Maryam	19	411	Makkaad	Al-Axqaaf	46	694	Makkaad
Dhaahaa	20	422	Makkaad	Muxammad	47	701	Madiinaad
Al-Anbiyaa'	21	435	Makkaad	Al-Fatx	48	706	Madiinaad
Al-Xajj	22	448	Madiinaad	Al-Xujuraat	49	712	Madiinaad
Al-Mu'minuun	23	461	Makkaad	Qaaf	50	715	Makkaad
An-Nuur	24	473	Madiinaad	Aḍ-Ḍaariyaat	51	720	Makkaad
Al-Furqaan	25	487	Makkaad	Adh-Dhuur	52	725	Makkaad
Ash-Shucaraa'	26	497	Makkaad	An-Najm	53	729	Makkaad
An-Naml	27	515	Makkaad	Al-Qamar	54	734	Makkaad

بِعَوْنِ اللَّهِ وَتَوْفِيقِهِ
 تَمَطَّبَعُ هَذَا الْمُصْحَفُ الشَّرِيفُ
 وَرَحْمَةً مَعَانِيَهُ فِي مَجْمَعِ خَلَاءِ الْحَرَمَيْنِ الشَّرِيفَيْنِ
 الْمَلِكِ فَهْدِ طَبَاَعَةِ الْمُصْحَفِ الشَّرِيفِ بِالْمَدِينَةِ الْمُنَوَّرَةِ
 بِإِسْتِزَارَةِ الرَّفِيعِ وَالْأَوْفَاقِ وَالْمَلِكِ
 الْعَبَّاسِيِّ السُّعُودِيِّ عَامَ ١٤١٢ هـ

حقوق الطبع محفوظة

للمجمع خلاء الحرمين الشريفين الملك فهد طباعة المصحف الشريف

ص.ب. ٣٥٦١ - المدينة المنورة

Kaalmada
Alle Iyo Waafajintiisa
Waxaa Ku Dhameeystirmay
Daabicidda Jaamacan Sharafta
Badan Iyo Tarjamada Macnihiisa
Gudaha Wadajirka Adeegaha Labada
Xaram Ee Sharafka Badan Boqor Fahad
Ee Daabacaadda Jaamaca Sharafta Badan
kuna Yaal Al-Madiinah Al-Munawarah
Iyadoo Ay Maamuleeyso Wasaaradda
Xajka Iyo Oowqaafta Ee
Boqortooyada Sucuudi
Caraabiya Sannadka
1412 H.

Xuquuqda Daabicidda Waa Dhoowrantahay
Ee Uu Leeyahay Wadajirka Adeegaha
Labada Xaram Ee Sharafka Badan Boqor
Fahad Ee Daabacaadda Jaamaca Sharafta Badan

S. B. 3561 – Al-Madiinah Al-Munawarah

QURAANKA
KARIIMKA

Iyo Tarjamada
Macnihiisa Ee Afka
Soomaaliga